

Nhlavutelo 18: xirilo lexikulu —2018-2030

“U wile, u wile, Babilona Lonkulu!”

»

*“Humani exikarhi ka yena, vanhu
va mina...”*

Samuwele u nyikela

**hlamusele
Daniyele na
Nhlavutelo**

Vumbhoni Bya Vuprofeta Bya
Leswaku Xikwembu Xi Na
Tinhlavutelo Ta Xona Leti
Hetelelaka Eka Vahlawuriwa Va
Xona

Eka ntirho lowu: Phurojeke ya
Yena - Ku Avanyisa ka Yena

Vuhundzuluxeri: 01-12-2024

(70-Ximun'wana-5995)

***“ Kutani ndzi twa rito ra wanuna exikarhi ka Ulai;
a huwelela a ku: “Gabriyele, n’wi hlamusele xivono”
Daniyele 8:16.***

Xitsundzuxo xa xifunengeto

Ku suka ehenhla ku ya ehansi: Mahungu lama humaka eka tintsumi tinharhu ta Nhlavutelo 14.

Leyi i mintiyiso yinharhu leyi humaka ebukwini ya Daniyele leyi paluxiweke eka vakwetsimi endzhaku ka ku tengisiwa ka ximun'wana xa 1843 ni le ndzhaku ka ya October 22, 1844. Hi ku honisa ntirho wa Savata, Maadventist yo sungula a ma nga swi koti ku twisisa nhlamuselo ya ntiyiso ya marungula lawa. Ma-adventist lama a ma rindzele ku vuya ka Kriste a ma hlanganise ntokoto wa wona ni " **xirilo xa le xikarhi ka vusiku** " kumbe " *exikarhi ka vusiku* " lexi tshahiweke eka xifaniso xa " *vanhwanyana va khume* " ku suka eka Mat.25:1 ku ya eka 13 laha ku nga tivisiwa ka " *ku vuya .* " ya *Muteki* " ya boxiwa.

- 1- **Nhlokomhaka ya ku avanyisa** yi humelerile eka Dan.8:13-14 na nhlokomhaka ya hungu ra *ntsumi yo sungula* eka Nhlav.14:7: " *Chava Xikwembu mi xi dzunisa hikuva nkarhi wa ku avanyisa ka xona wu fikile mi gandzela loyi a endleke.* " *misava, matilo, ni swihlovo swa mati!* »: ku tlhelela eka Mugqivela, siku rin'we ntsena ra ntiyiso ra vunkombo ra nhlengeletano ya Xikwembu, Savata ya Vayuda na siku ra vhiki na vhiki ro wisa, swi laveka hi Xikwembu eka milawu ya vumune eka ya khume.
- 2- **Ku sola ka Rhoma ya mupapa** , " *rimhondzo leritsongo* " na " *hosi yo hambana* " ya Daniyele 7:8-24 na 8:10-23 ku ya eka 25, leyi amukelaka vito ra " *Babilona lonkulu* " eka rungula ra *ntsumi ya vumbirhi* ya Apo . 14:8 : " *Babilona Lonkulu u wile, u wile!* ": ngopfu-ngopfu, hikwalaho ka Sonto, khale ka "siku ra dyambu" ri kume ndzhaka eka Mufumi Constantine wo Sungula ^{loyi} a ri simekeke hi March 7, 321. Kambe xivulavulelo lexi xa " *ri wile* " ri lulamile hi ku paluxiwa ka ntumbuluko wa rona lowu rhukaniweke hi Xikwembu tanihi leswi yena u yi tivise eka malandza yakwe ya Maadventist endzhaku ka 1843, hi 1844, hi ku vuyisela mukhuva wa Savata leyi tshikiweke. " *U wile* " swi vula: "u

tekiwile a hluriwa.” Xisweswo Xikwembu xa ntiyiso xi tivisa ku hlula ka xona eka nxaxa wa mavunwa ya vukhongeri.

- 3- **Nhloko-mhaka ya vuavanyisi byo hetelela** laha “ *ndzilo wa rifu ra vumbirhi* ” wu hlaselaka vaxandzuki va Vakreste. Lexi i xifaniso lexi nyikeriweke eka Dan.7:9-10, nhlokomhaka yi hluvukisiwile eka Nhlav.20:10-15, naswona i nhlokomhaka ya hungu ra *ntsumi ya vunharhu* eka Nhlav.14:9-10: “ *Naswona yin'wana, ntsami ya vunharhu yi va landzerile, yi ku hi rito lerikulu: Loko munhu a gandzela xivandzana ni xifaniso xa xona, a kuma mfungho enhan'wini ya yena kumbe evokweni ra yena, na yena u ta nwa vhinyo ya vukarhi bya yena Xikwembu, xi halatiwa handle ka nkatsakanyo eka xinwelo xa vukarhi bya xona, kutani xi ta xanisiwa hi ndzilo ni xivavula, emahlweni ka tintsumi to kwetsima ni le mahlweni ka Xinyimpfana* ”: Laha Sonto yi hlanganisiwa ni “ *mfungho wa xivandzana* .”

Xiya ku fambisana loku fanaka ka tinomboro ta tindzimana leti kongomisiweke eka Daniyele 7: 9-10 na Nhlavutelo 14: 9-10.

Ntsami ya vumune : yi humelela ntsena eka Apo.18 laha a kombisaka ku huwelela ko hetelela ka marungula manharhu ya khale ya Adventist lama vuyeriwaka eka ku vonakala hinkwako ka Xikwembu loku nga ta ku va voningela ku sukela hi 1994 na ku fikela emakumu ka misava, hi leswaku, ku fikela ximun'wana xa 2030 Lexi i xiave lexi ntirho lowu wu faneleke ku xi endla. Ku vonakala loku teke ku yi voningela ku paluxa milandzu leyi landzelelanaka: ya vukhongeri bya Khatoliki, ku sukela hi 538; ya vukhongeri bya Protestente, ku sukela hi 1843; na nhlangano wa ximfumo wa Adventist, ku sukela hi 1994. Ku wa loku hinkwako ka moya a ku ri na xivangelo, hi nkarhi wa swona: ku ala ku vonakala loku ringanyetiweke hi Moya lowo Kwetsima wa Xikwembu eka Yesu Kriste. “ *Hi nkarhi wa makumu* ” lowu boxiweke eka Dan.11:40, Kereke ya Khatoliki yi hlanganisa eka ndzhukano wa yona, mintlawa hinkwayo ya vukhongeri, ya Vukriste kumbe e-e, leyi amukelaka vutirheli bya yona ni vulawuri bya yona; leswi ehansi ka vukorhokeri bya ntwanano wa yona lowu vuriwaka “ecumenical” lowu, endzhaku ka Vuprotestente, Vuadventist bya ximfumo byi byi joyineke hi 1995.

2 Vakorinto 4:3-4

“ ...Loko Evhangeli ya hina ya ha funengetiwile, yi funengetiwile eka lava va lovaka; eka lava nga pfumeriki lava vutlhari bya vona Xikwembu xa nguva leyi xi pfaleleke mahlo, lerova va nga voni ku vangama ka Evhangeli ya ku vangama ka Kriste, loyi a nga xifaniso xa Xikwembu . »

“Naswona loko rito ra vuprofeta ri tshama ri nga twisiseki, ri ta tshama ri ri tano ntsena eka lava va faneleke ku lahleka”

Nakambe, hi ku komisa tinhlavutelo leti nyikeriweke eka tsalwa
leri tiva leswaku, ku “ *lulamisa ku kwetsima* ”, .
ku sukela hi ximun’wana xa 1843 lexi simekiweke hi xileriso xa
muvumbi ni muendli wa milawu Xikwembu xa Daniyele 8:14, hi
ku ya hi “ *Evhangelu ya xona leyi nga heriki* ”, .

emisaveni hinkwayo, wanuna un'wana ni un'wana ni wansati
un'wana ni un'wana, .

u fanele ku khuvuriwa hi vito ra Yesu Kriste hi ku nyuperisiwa hi
ku helela leswaku a kuma tintswalo ta Xikwembu, .

u fanele ku hlayisa Muggivela , ku wisa ka Savata ka siku ra
vunkombo, loku kwetsimisiweke hi Xikwembu eka Genesa 2, ni
wa vumune ^{eka} milawu ya xona ya 10 leyi tshahiweke eka Eksoda
20; leswi, leswaku a hlayisa tintswalo ta yena, .

u fanele ku xixima milawu ya Xikwembu ya mahanyelo ni milawu
ya swakudya leyi vekiweke eBibeleni yo Kwetsima, eka Genesa
1:29 na Levhitika 11, (ku kwetsima ka miri) .

naswona a nga fanelanga ku “ sandza rito ra yena ra vuprofeta ”,
leswaku a nga “ tima Moya wa Xikwembu ” (1 Vates.5:20).

Un’wana ni un’wana loyi a nga fikeleriki swipimelo leswi u
gweviwa hi Xikwembu leswaku a xaniseka hi “ *rifu ra vumbirhi* ”
leri hlamuseriweke eka Nhlavutelo 20.

Samuwele

HLAMUSELA – MINA DANIEL NA APOCALYPSE

Ku vekiwa ka matluka ya tinhlokomhaka leti katsiweke

Xiphemu xo sungula: Tinhlamuselo to lunghiselela

Tirhisa ku lavisisa ka otomatiki ka tinomboro ta matluka ya software leyi
tirhisiweke

Tluka ra nhlokomhaka

- 07 Nkanelo
 12 Xikwembu ni swivumbiwa swa xona
 13 Masungulo Ya Ntiyiso eBibeleni
 16 Xitsundzuxo xa xisekelo : March 7, 321, siku leri rhukaniweke ra xidyoho
 26 Vumbhoni bya Xikwembu lebyi nyikeriweke emisaveni
 28 Xiya : U nga pfilunganyi ku dlayiwa hi ripfumelo na ku xupuriwa
 29 Genesa: nkatsakanyo wa nkoka wa vuprofeta
 30 Ripfumelo ni ku pfumala ripfumelo
 33 Swakudya Swa Maxelo Lama Faneleke
 37 Matimu Lama Hlavuteriweke Ya Ripfumelo Ra Ntiyiso
 39 Tinhlamuselo to lunghiselela buku ya Daniyele
41. Hinkwaswo swi sungula eka Daniel – BUKU YA DANIELE
 42 Daniyele 1 - Ku fika ka Daniyele eBabilona
 45 Daniyele 2 - *Xifaniso* xa xivono xa hosi Nebukadnetsara
 56 Daniyele 3 - Vanghana vanharhu *ekheleni*
 62 Daniyele 4 - hosi yi tsongahatiwile no hundzuka
 69 Daniyele 5 - Ku avanyisa ka hosi Belxatsara
 74 Daniyele 6 - Daniyele *ekheleni ra tinghala*
 79 Daniyele 7 - *Xihlamusela-marito xa swiharhi swa mune ni rimhondzo leritsongo* ra mupapa
 90 Daniyele 8 - Vutivi bya Mupapa byi tiyisisiwile – xileriso xa Xikwembu xa Dan.8:14.
 103 Daniyele 9 - Xitiviso xa nkarhi wa vutirheli bya laha misaveni bya Yesu Kriste.
 121 Daniyele 10 - Ku tivisiwa ka *khombo lerikulu* - Swivono swa khombo
 127 Daniyele 11 - Tinyimpi ta nkombo ta Siriya.
 146 Daniyele 12 - Rhurho wa misava hinkwayo wa Adventist wu kombisiwile na ku tsariwa hi siku.
 155 Xingheniso xa ku fanekisela ka vuprofeta
 158 Vuadventist
 163 Ku Languta Ro Sungula eka Apokalipsi
 167 Swikombiso swa Rhoma eka Vuprofeta
 173 Ku vonakala hi Savata
 176 Xileriso xa Xikwembu xa Daniyele 8:14
 179 Ku Lunghiselela Apokalipsi
 183 Apokalipsi hi ku komisa
 188 **Xiphemu xa vumbirhi: dyondzo ya vuxokoxoko bya Apokalipsi**
 188. 188 **Nhlavutelo 1** : Xingheniso-Ku Vuya ka Kriste-Nhlokomhaka ya Maadventist
 199. 199 **Nhlavutelo 2** : Nhlengeletano ya Kriste ku sukela eku sunguleni ka yona ku fikela hi 1843
 199 ^{Nkarhi} wo sungula : *Efesa* - ^{Nkarhi} wa vumbirhi : *Smirna* - ^{Nkarhi wa vunharhu} : *Peregamoni* - .
 ya ^{vumune} : *Tiyatira*

- 216 **Nhlavutelo 3** : Nhlengeletano ya Kriste ku sukela hi 1843 - ripfumelo ra Vukriste ra vuapostola ri vuyisiwile
- 216 Nkarhi wa vu-5 : *Sardis* - Nkarhi wa vu-6 : *Filadelfia* - .
- 223 Vumundzuku bya Vuadventist lebyi Hlamuseriweke eka Xivono xo Sungula xa Ellen G. White
- 225 Nguva ya vu-7 : Laodikiya
- 229 **Nhlavutelo 4** : ku avanyisa ka le tilweni
- 232 Xiya : NAWU WA XIKWEMBU wu profeta
- 239 **Nhlavutelo 5** : N'wana wa Munhu
- 244 **Nhlavutelo 6** : Vatlangi, swigwevo swa Xikwembu na swikombiso swa minkarhi ya nguva ya Vukriste - Swilemo swo sungula swa 6
- 251 **Nhlavutelo 7** : Vuadventist bya Siku ra vunkombo lebyi funghiweke hi “ *xilemo xa Xikwembu* ”: Savata na “ *xilemo xa vunkombo* ” xa le xihundleni.
- 259 **Nhlavutelo 8** : “ *timhalamhala* ” ta mune to sungula .
- 268 **Nhlavutelo 9** : “ *timhalamhala* ” ta vu-5 na vu-6 .
- 268 “ *mhalamhala* ” ya vu-5 .
- 276 “ *mhalamhala* ” ya vu-6 .
- 286 **Nhlavutelo 10** : “ *buku leyitsongo leyi pfulekeke* ” .
- 291 Ku hela ka xiphemu xo sungula xa Nhlavutelo
Xiphemu xa vumbirhi: tinhlokomhaka leti hluvukisiweke
- 292 **Nhlavutelo 11** : ku fuma ka mupapa - ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona xa rixaka - “ *mhalamhala* ” ya vu-7 .
- 305 **Nhlavutelo 12** : pulani leyikulu ya le xikarhi
- 313 **Nhlavutelo 13** : vamakwavo va mavunwa va vukhongeri bya Vukriste
- 322 **Nhlavutelo 14** : Nkarhi wa Vuadventisi bya Siku ra Vunkombo
- 333 **Nhlavutelo 15** : Ku hela ka nkarhi wa ku ringiwa
- 336 **Nhlavutelo 16** : *Makhombo ya Nkombo yo Hetelela ya Vukarhi bya Xikwembu*
- 345 **Nhlavutelo 17** : nghwavava yi pfuriwa xisirhelelo yi tlhela yi tiviwa
- 356 **Nhlavutelo 18** : nghwavava yi kuma nxupulo wa yona
- 368 **Nhlavutelo 19** : *nyimpi ya Armagedoni* ya Yesu Kriste
- 375 **Nhlavutelo 20** : *gidi ra malembe ya gidi ra malembe* ya vu-7 na ku avanyisa ko hetelela
- 381 **Nhlavutelo 21** : *Yerusalema Lowuntshwa lowu vangamisiweke* wu fanekiseriwe
- 392 **Nhlavutelo 22** : Siku leri nga heriki ra hilaha ku nga heriki
- 405 **Papila ra dlaya kambe Moya wa nyika vutomi**
- 408 **Nkarhi wa laha misaveni wa Yesu Kriste**
- 410 **Ku kwetsima ni ku kwetsimisiwa**
- 424 **Ku hambanisiwa ka Genesa – ku suka eka Genesa 1 ku ya eka 22 – .**
- 525 Ku hetiseka ka switshembiso leswi endliweke eka Abrahamama: Genesa 23 ku ya eka...
- 528 Ku Huma na Muxe wo Tshembeka – Ku suka eBibeleni hi ku angarhela – Awara ya Nhlawulo wo hetelela – Adventism ya Siku ra vunkombo: Ku hambana, Vito, Matimu – Ku Avanyisa lokukulu ka Xikwembu – Ku suka

eka A ku ya eka Z – Ku soholotiwa ka matsalwa ya Bibebe – Moya wu vuyisela ntiyiso.

547 Ku nyiketeriwa ko hetelela

548 Xirhambo xo Hetelela

Xiya: vuhundzuluxi eka tindzimi ta matiko mambe byi endliwa hi ku tirhisa software ya vuhundzuluxi bya otomatiki, mutsari u na vutihlamuleri ntsena eka matsalwa ya Xifurwa, ririmi ra vuhundzuluxeri byo sungula bya matsalwa.

Ndzi hlamusele Daniyele na Nhluvutelo

Makanelwa

Ndzi velekiwile naswona ndzi tshama etikweni leri leri nyenyetsaka swinene, tanihileswi Xikwembu hi ndlela yo fanekisela xi thya ntsindza wa rona vito ra “ *Sodoma na Egipta* ” eka Nhluv.11:8. Modele wa yona wa vaaki, wa riphabliki, wa mavondzo, wu tekeriwile, wu hangalasiwa no amukeriwa hi vanhu vo tala emisaveni hinkwayo; tiko leri i Furwa, tiko leri lawulaka ra vuhosi ni ra ndzhundzunuko, leri ringetaka Tiriphabliki ta ntlhanu leti nga ni mimfumo leyi solaka hi Xikwembu. Hi ku tinyungubuyisa, yi huwelela no kombisa matafula ya yona ya timfanelo ta ximunhu, yi kanetana hi ndlela yo hlundzukisa na matafula ya mintirho ya ximunhu lama tsariweke hi xivumbeko xa “milawu ya khume”, hi muvumbi Xikwembu hi xoxe. Ku sukela loko yi sungule na vuhosi bya yona byo sungula, yi teke ku sirhelela nala wa yona, vukhongereri bya Rhoma Khatoliki lebyi dyondzo ya byona yi nga si tshamaka yi tshika ku vitana "leswo biha" leswi Xikwembu xi swi vitanaka "leswinene" na ku vitana "leswinene" leswi xi swi vitanaka “leswo biha”. Hi ku ya emahlweni ni ku wa ka yona loku nga siveriwiki, Nkutsulo wa yona wu yi endle yi amukela vukhongereri bya leswaku Xikwembu xi kona. Xisweswo, tani hi xivumbiwa, pototo ra misava, Furwa ri ngenelerile eka ku yima loku ri kanetanaka na Xikwembu xa matimba hinkwawo, pototo ra ntiyiso ra nsimbi; vuyelo bya kona a byi nga languteriwanga naswona byi profetiwe hi yena; u ta langutana ni vuyelo bya “ *Sodoma* ” a ri ni nandzu wa swidyoho leswi fanaka emahlweni ka yena. Matimu ya misava eka malembe ya 1 700 lama hundzeke kumbe ku tlula ma vumbiwe hi nkucetelo wa wona wo biha, ngopfu-ngopfu ku seketela ka wona vulawuri bya mfumo wa mupapa wa Rhoma Khatoliki, ku sukela eka hosi ya wona yo sungula, Clovis wo Sungula ' hosi yo sungula ya Vafrank. U khuvuriwile eReims, hi December 25 hi lembe ra 498. Siku leri ri rhwale xikombiso xa nkhuvo wa Khisimusi lowu hlanganisiweke hi Rhoma, hi ndlela leyi nga lulamangiki na hi ndlela yo hlundzukisa, na siku ra mavunwa ra ku velekiwa ka Yesu Kriste, Xikwembu lexi hundzukeke munhu, muvumbi wa misava na xin'wana ni xin'wana lexi hanyaka kumbe lexi nga kona; loyi hi laha ku faneleke a vulaka xithopo xa “ *Xikwembu xa ntiyiso* ” hikuva u nyenya “ *mavunwa lama nga ni diyavulosi tanihi tata wa wona* ,” hilaha Yesu a vuleke hakona.

Xana u lava vumbhoni lebyi nga kanetekiki bya leswaku ku hava mupapa wa Rhoma loyi a nga enawini loko a tivula nandza wa Yesu Krete? Hi leyi, leyi kongomeke ni ya le Bibeleni: Yesu u tivise eka Mat.23:9 a ku: “ *Mi nga tshuki mi vitana munhu tata wa n'wina laha misaveni; hikuva tata wa n'wina i un'we, la nge matilweni.* »

Xana mupapa u vitaniwa yini emisaveni? Un'wana ni un'wana a nga swi vona, “ *tatana wo kwetsima* ”, *kumbe hambu ku ri*, “ *tatana* wo kwetsima swinene ”. Vaprista va Khatoliki na vona va vuriwa “ *vatatana* ”. Langutelo leri ra

ku xandzuka ri endla leswaku mintshungu ya vaprista yi ti veka tanihi vahlanganisi lava ku vuriwaka leswaku va nga laveki exikarhi ka Xikwembu ni mudyohi, kasi Bibeke yi n'wi dyondzisa ku fikelela Xikwembu hi ku ntshunxeka loku vekiweke enawini hi Yesu Krete. Hi ndlela leyi, ripfumelo ra Khatoliki ri endla leswaku vanhu va va ricece leswaku va vonaka va nga laveki naswona va ri va nkoka. Ku hambuka loku eka ku khongelela loku kongomeke ka Yesu Kriste ku ta soriwa hi Xikwembu eka vuprofeta, eka Dan.8:11-12. Xivutiso-Nhlamulo : I mani loyi a nga pfumelaka leswaku movumbi wa matimba Xikwembu xi nga teka tanihi malandza ya xona vanhu lava nga xi yingisiki hi “ **ku tikukumuxa** ” ko tano loku chavisaka loku solaka eka Dan.7:8 na 8:25? Nhlamulo ya Bibeke eka ku endliwa loku ka miehleketo ya vanhu yi va ricece yi le ka ndzimana leyi ku suka eka Yer.17:5: “ YaHWéH u ri : Ku **rhukaniwile munhu loyi a tshembaka munhu , loyi a tekaka nyama leswaku a n'wi seketela , ni loyi a fularhelaka mbilu ya yena ya YaHWéH!** »

Hikuva a ku ri Furwa leri vumbeke swinene matimu ya vukhongeri bya xiphemu lexikulu xa nguva ya Vukriste, Xikwembu xi nyike Mufurwa vurhumiwa byo paluxa xiphemu xa yena lexi rhukaniweke; leswi, hi ku voningela nhlamuselo leyi fihliweke ya tinhlavutelo ta yena ta vuprofeta leti pfaleriweke eka khodi ya Bibeke hi ku kongoma.

Hi 1975 ndzi amukele xitiviso xa vurhumiwa bya mina bya vuprofeta hi xivono, nhlamuselo ya ntiyiso ya xona ndzi yi twisisile ntsena hi 1980, endzhaku ka nkhuvo wa mina. Ndzi khuvuriwile eka ripfumelo ra Vukriste ra Seventh-day Adventist, ndzi swi tivile, ku sukela hi 2018, leswaku ndzi vekiwile evutirhelini hi nkarhi wa jubilee (7 times 7 years) leyi nga ta hela hi ximun'wana xa 2030 hi ku vuya hi ku vangama ka Hosi Xikwembu xa Matimba Hinkwawo, Yesu Kriste.

Ku xiya vukona bya Xikwembu kumbe Yesu Krete a swi enelanga ku kuma ku ponisiwa loku nga heriki .

Ndzi tsundzuka laha, loko a nga si tlhelela etilweni, Yesu u kombetele eka vadyondzisiwa va yena marito ya tindzimana leti ku suka eka Mat.28:18 ku ya eka 20: “ *Yesu, loko a tshinele, a vulavula na vona hi ndlela leyi: Ndzi nyikiwile vulawuri hinkwabyo etilweni naswona emisaveni. **Hikwalaho fambani mi va endla vadyondzisiwa va matiko hinkwawo**, mi va khuvula **hi vito ra Tatana ni ra N'wana ni ra Moya lowo Kwetsima**, mi **va dyondzisa ku hlalisa hinkwaswo leswi ndzi mi leriseke swona** . Kutani waswivo, ndzi na n'wina minkarhi hinkwayo, ku fikela emakumu ka misava .” Moya wa yena wa le tilweni wu huhutele muapostola Petro hi xitiviso lexi xin'wana xa ximfumo ni lexi tiyeke xa Mintirho 4:12: “ **A ku na ku ponisiwa eka un'wana; hikuva a ku na vito rin'wana ehansi ka tilo leri nyikeriweke exikarhi ka vanhu, leri hi faneleke ku ponisiwa ha rona.**”*

Hikwalaho, twisisani, vukhongeri lebyi hi vuyelelaka na Xikwembu a byi sekeriwanga eka ndzhaka ya vukhongeri hikwalaho ka mindhavuko ya vanhu. Ripfumelo eka gandzelo ro rivalela ra ku tirhandzela leri nyikeriweke hi Xikwembu, hi rifu ra xona ra vumunhu eka Yesu Kriste, hi **yona ntsena ndlela** yo kuma ku vuyelelana ka hina ni ku lulama loku hetisekeke ka ku kwetsima ka xona ka le henhla. Nakambe, ku nga khathariseki leswaku u mani, ku nga khathariseki leswaku u huma kwihi, vukhongeri bya wena lebyi u byi kumeke tanihi ndzhaka,

vanhu va wena, rixaka ra wena, muvala wa wena kumbe ririmi ra wena, kumbe hambi ku ri xiyimo xa wena exikarhi ka vanhu, ku vuyelelana ka wena na Xikwembu ku ta ntsena hi Yesu Kriste ni ku namarhela dyondzo ya yena leyi a yi vulavulaka eka vadyondzisiwa va yena ku fikela emakumu ka misava; hilaha swi kombisiweke hakona hi tsalwa leri.

Xivulavulelo lexi nge “ Tatana, N’wana na Moya lowo Kwetsima ” xi kombisa swiphemu swinharhu leswi landzelelanaka leswi tlangiwaka hi Xikwembu xin’we eka pulani ya xona ya ku ponisiwa leyi nyikeriweke eka munhu wa mudyohi la nga ni nandzu, loyi a gweviweke “ *rifu ra vumbirhi* ”. “Vunharhu-un’we” lebyi a hi nhlengeleto wa Swikwembu swinharhu, hilaha Mamoslem ma pfumelaka hakona, xisweswo ma lulamisa ku ala ka wona dyondzo leyi ya Vukriste ni vukhongereri bya yona. Tanihi “ Tatana ”, Xikwembu i muvumbi wa hina eka hinkwavo; tanihi “ N’wana ” u tinyike miri wa nyama leswaku a rivalela swidyoho swa vahlawuriwa va yena ematshan’wini ya swona; eka “ Moya lowo Kwetsima ”, Xikwembu, Moya wa Kriste la pfuxiweke, wu ta ku ta pfuna vahlawuriwa va xona ku humelela eku hundzukeni ka vona hi ku kuma “ ku kwetsimisiwa loku handle ka kona ku nga riki na munhu loyi a nga ta vona Hosi ”, hi ku ya hi leswi muapostola Pawulo a swi dyondzisaka eka Hev.12 : 14; “ ku kwetsimisiwa ” i, ku yekeriwa etlhello ni hi Xikwembu. Swi tiyisisa ku amukela ka yena loyi a hlawuriweke naswona swi humelela emintirhweni ya ripfumelo ra yena, eka rirhandzu ra yena eka Xikwembu na ntiyiso wa yena wa Bibeles lowu huhuteriweke no paluxiwa.

Ku hlala tsalwa leri i swa nkoka ku twisisa **xiyimo xa le henhla swinene xa ndzhukano** lexi tikaka eka vanhu va misava, mavandla ya vona ya vukhongereri na ya misava ya Vukriste ya le Vupeladyambu, ngopfungopfu, hikwalaho ka masungulo ya vona ya Vukriste ; hikuva ndlela leyi landzelerisiweke hi Yesu Kriste yi vumba ndlela **yo hlawuleka ni leyi hlawulekeke yo ponisa** ya ntirho wa Xikwembu; hikwalaho ka sweswo, ripfumelo ra Vukreste ri tshama ri ri xihlovo lexikulu xa minhlaselo leyi humaka eka diyavulosi ni madimona.

Kahle-kahle, ntirho wo ponisa lowu endliweke hi muvumbi Xikwembu wa olova naswona wa twisiseka. Kambe vukhongereri byi teka xivumbeko xo rharhangana hikwalaho ka leswi lava va byi dyondzisaka va ehleketa ntsena ku lulamisa mianakanyo ya vona ya vukhongereri naswona, hi ku tirhisa xidyoho, hakanyingi hikwalaho ka ku pfumala vutivi, mianakanyo leyi a ya ha fambisani ni swilaveko swa Xikwembu. Hikwalaho ka sweswo, u va ba hi ndzhukano wa yena lowu va wu hlamuselaka ku va pfuna naswona a va twi ku rhuketeriwa ka Xikwembu.

Ntirho lowu a wu endleriwanga ku kuma sagwadi ra matsalwa; eka muvumbi Xikwembu, ntirho wa yena ntsena i ku veka vahlawuriwa va yena eka ndzingo wa ripfumelo leri nga ta va pfumelela ku kuma vutomi lebyi nga heriki lebyi hluriweke hi Yesu Kriste. U ta kuma ku phindha-phindha kwalaho, kambe lexi i xitayili lexi Xikwembu xi xi tirhisaka hi ku hammered out tidyondzo leti fanaka leti xi ti paluxaka hi swifaniso na swikombiso swo hambana. Ku phindha-phindha loku ko tala ku vumba vumbhoni lebyinene bya ntiyiso wa swona naswona ku nyikela vumbhoni bya nkoka lowu a wu nyikeke mintiyiso leyi

kombisiweke leyi khumbekaka. Swifaniso leswi dyondzisiweke hi Yesu swi tiyisekisa ku kandziyisiwa loku ni ku phindha-phindha.

U ta kuma eka ntirho lowu tinhlavutelo leti nyikiweke hi movumbi lonkulu Xikwembu lexi hi endzeleke ehansi ka vito ra munhu ra Yesu wa Nazareta, loyi a nga ta ehansi ka xithopo xa “mutotiwa”, kumbe “mesiya”, hi ku ya hi “mashiah” ya Xiheveru leyi tshahiweke eka Dan .9:25, kumbe “kreste”, ku suka eka “christos” ya Xigriki ya matsalwa ya ntwanano lowuntshwa. Eka yena, Xikwembu xi tile ku ta nyikela vutomi bya xona lebyi tengeke hi ku hetiseka tanihi gandzelo ra ku tirhandzela, ku tiyisisa mihivahivana ya magandzelo ya swiharhi leyi nga rhangela ku ta ka yena ku sukela eka xidyoho xo sungula lexi endlwiweke hi Evha na Adamu. Rito leri nge “ *mutotiwa* ” ri vula loyi a amukelaka ku totiwa hi Moya lowo Kwetsima lowu fanekiseriwaka hi mafurha ya mirhi ya mitlhwari. Nhlavutelo ya vuprofeta leyi nyikiweke hi Xikwembu hi vito ra Yesu Kriste ntsena ni ntirho wa xona wo rivalela swi kongomisa vahlawuriwa va xona endleleni leyi yisaka evuton’wini lebyi nga heriki. Hikuva ku ponisiwa hi tintswalo ntsena a swi siveli vahlawuriwa ku wela emirini lowu a nga wu tiviki. Hikwalaho i ku hetisisa nyiko ya yena ya tintswalo, leswaku hi vito ra Yesu Kriste, Xikwembu xi ta ku ta paluxa vukona bya mintlhamu leyikulu leyi pfumelelaka malandza ya xona yo hetelela ya nkarhi wa makumu, ku xopaxopa, ku avanyisa, na ku twisisa **kahle** lava pfilunganyekeke xiyimo xa vukhongereri bya Vukriste bya misava hinkwayo lebyi fumaka eka nguva leyi yo hetelela ya ku ponisiwa ka laha misaveni.

Kambe loko unga se byala, swa antswa ku tsuvula; hikuva ntumbuluko wa movumbi Xikwembu wu soholotiwile hi dyondzo ya vukhongereri lebyikulu bya vukhongereri byin’we lebyi hangalakeke emisaveni. Hinkwavo va fana hi leswaku va sindzisa Xikwembu xin’we hi ku sindzisiwa xisweswo va nyikela vumbhoni bya ku hambana ka vona ni le ka vuxaka byihi na byihi na xona. Ntshunxeko lowu vonakaka wu namarhetiwe eka ripfumelo ra Vukriste wu vangwiwa ntsena hi swiyimo swa sweswi swa nkarhi wolowo, kambe hi ku hatlisa loko Xikwembu xi pfumelela mademona leswaku ma endla hi ku ntshunxeka, ku nga tiyiselelani loku eka lava va nga ma landzeleriki ku ta tlhela ku humelela. Loko Xikwembu a xi lave ku teka goza hi ku sindzisiwa, a swi ta va swi ringanerile eka xona, ntsena, ku tiendla xi vonaka ematihlweni ya vona, ku kuma eka swivumbiwa swa xona leswaku swi yingisa ku navela ka xona hinkwako. Loko a nga endlanga hi ndlela leyi, i mhaka ya leswaku ku hlawula ka yena vatirhela-mfumo lava hlawuriweke ku titshege, **ntsena**, eka ku hlawula loku ntshunxekeke ku n’wi rhandza kumbe ku n’wi ala; ku hlawula loku ntshunxekeke loku a ku nyikaka swivumbiwa swa yena hinkwaswo. Naswona loko ku ri na xihinga, i xa vumunhu bya ntumbuluko ntsena bya vahlawuriwa lava susumetiwa no kokiwa, hi ntumbuluko wa vona wa munhu hi xiyexe wo ntshunxeka, hi Xikwembu xa rirhandzu. Naswona vito leri ra rirhandzu ri ri fanela kahle, hikuva ri ri tlakusa, hi ku nyikela swivumbiwa swa rona nkombiso lowu vekweke entirhweni lowu endlaka leswaku ri nga kanetiwi ; leswi hi ku nyikela vutomi bya yena ku rivalela, hi vumunhu bya Yesu Kriste, hikwalaho ka swidyoho leswi nga ndzhaka ni ku endlwa hi vahlawuriwa va yena **ntsena** hi nkarhi wa ku pfumala vutivi ni ku tsana ka vona. Rinoko ! Laha misaveni, rito leri rirhandzu ri teka ntsena xivumbeko xa mintlhaveko ni ku tsana

ka rona. Leya Xikwembu xi tiyile naswona xi lulamile hi ku hetiseka; leswi endlaka ku hambana hinkwako hikuva swi teka xivumbeko xa nsinya wa nawu laha mintlhaveko yi lawuriwaka hi ku helela. Hikwalaho vukhongeri bya ntiyiso lebyi amukeriweke hi Xikwembu byi titshege hi ku namarhela munhu wa xona hi ku ntshunxeka, mianakanyo ya xona ni misinya ya milawu ya xona leyi simekiweke emilawini. Vutomi hinkwabyo bya laha misaveni byi akiwile eka milawu ya byona ya miri, ya tikhemikhali, ya mahanyelo, ya miehleketo na ya moya. Tanihi leswi mianakanyo ya ku balekela nawu wa matimba ya nkoka-misava ya laha misaveni ni ku wu endla wu nyamalala a wu nga ta nghena emianakanyweni ya munhu, moya wa yena wu nga kula hi ku twanana ntsena hi ku xixima ni ku yingisa milawu ni misinya ya milawu leyi simekiweke hi Xikwembu xa muvumbi. Naswona marito lawa ya muapostola Pawulo lama humaka eka 1 Vakor.10:31 xisweswo ma lulamile hi ku hetiseka: “ **Hambi mi dya, kumbe mi nwa, kumbe mi endla xin’wana ni xin’wana, endla hinkwaswo leswaku mi dzunisa Xikwembu .**” Ku tirhisiwa ka xirhambo lexi xa mahala ku endlwa swi koteka hi mhaka ya leswaku, eBibeleni, na yona ntsena, Xikwembu xi nyikerile ni ku paluxa mavonelo ya xona ya Xikwembu. Naswona i swa nkoka ku tekela enhlokweni vonelo ra yena loko hi hetisisa ntirho wa “ **ku kwetsimisiwa loku handle ka kona ,**” hi ku ya hi Hev.12:14, “ **ku hava loyi a nga ta vona Hosi .**” Minkarhi yin’wana vonelo ra yena ri teka xivumbeko xa xileriso xa dokodela, kambe a ri kanetiwi ku tlula leri nyikiwaka hi dokodela wa vutshila loyi munhu a hatliselaka ku n’wi yingisa, a ehleketa xisweswo ku endla leswi nga ta n’wi vuyerisa rihanyo ra yena ra miri kumbe ra miehleketo (hambi loko u hoxile). Muvumbi Xikwembu, ku tlula hinkwaswo, hi xona ntsena dokodela wa mimoya-xiviri ni wa ntiyiso loyi xi n’wi tivaka hi vuxokoxoko bya wona lebyintsongo. Swi vava kambe swa horisa nkarhi wun’wana ni wun’wana loko xiyimo xi ri lexinene. Kambe eku heteleleni, u ta lovisa ni ku herisa vutomi hinkwabyo bya le tilweni ni bya laha misaveni lebyi tikombiseke byi nga swi koti ku n’wi rhandza naswona hikwalaho, byi n’wi yingisa.

Hikwalaho ku nga tiyiselelani ka vukhongeri i mihandzu leyi paluxaka ya vukhongeri bya mavunwa bya vukhongeri byin’we. Swi vumba xihoxo lexikulu swinene na xidyoho hikuva swi soholota vumunhu bya Xikwembu, naswona hi ku xi hlasela, a swi ngheni ekhombyeni ro kuma nkateko wa xona, tintswalo ta xona na ku ponisiwa ka xona. Hambiswiritano, Xikwembu xi ri tirhisa ku fana ni ntungu ku xupula ni ku hlasela vanhu lava nga pfumeriki kumbe lava nga tshembekiki. Laha ndzi titshege hi vumbhoni bya Bibeke na matimu. Hakunene, matsalwa ya ntwanano wa khale ma hi dyondzisa leswaku ku xupula ku nga tshembeki ka vanhu va xona, tiko leri vuriwaka Israyele, Xikwembu xi tirhise vanhu va “Vafilista,” muakelani wa xona wa le kusuhi. Eka nkarhi wa hina vanhu lava va yisa emahlweni xiendlo lexi ehansi ka vito ra “Palestinian”. Endzhakunyana, loko a lava ku paluxa vuavanyisi bya yena ni ku sola ka yena ko hetelela ka Israyele loyi wa nyama wa laha misaveni, u vitanile mintirho ya Hosi ya Mukalidiya Nebukadnetsara; leswi kanharhu. Eka ya vunharhu, hi – 586, tiko ri lovisiwile naswona vanhu lava poneke va yisiwe eku hlongoriweni eBabilona ku ringana nkarhi wa “70 wa malembe” lowu profetiweke eka Yer.25:11. Endzhakunyana, hikwalaho ka ku ala ka rona ku amukela Yesu Krete tanihi

mesiya wa rona, tiko ri tlhele ri lovisiwa hi masocha ya Rhoma lama a ma rhangela hi Tito, mudyandzhaka wa Mufumi Vespasian. Hi nkarhi wa nguva ya Vukriste, ku tlhelela exidyohweni ximfumo hi 321, ripfumelo ra Vukriste ri nyikeriwile eka ku nga tiyiselelani ka vapapa ku sukela hi 538. Naswona ripfumelo leri lerikulu ra Khatoliki ri lave ku holova ni vanhu va le Middle East lava hundzukeke Mamoslem hi tlhelo ra vukhongeri eka lembe xidzana leri fanaka^{ra vu-6}. Vukreste lebyi nga pfumeriki byi kume kwalaho nala la chavisaka la nga heriki. Hikuva ku kanetana ka vukhongeri ka tikampa letimbirhi ku fana ni tinsika, ku kanetana hi ku helela ku fikela emakumu ka misava. Mupfumeri na yena wa tikukumuxa naswona u lava ku dzuneka ka ku va a ri yexe; a nga wu kumi eka Xikwembu, u vula leswaku wu tsariwe hi yena n'wini naswona a nga amukeli ku tlhonthliwa. Nhlamuselo leyi ya munhu hi xiyexe yi hlamusela, nakambe hi ku hlangana, swirho leswi welaka eka tinhlengeletano to hambana-hambana ni ku hlengeletana eka vukhongeri byo hambana-hambana bya mavunwa. Ku sola ku nga tiyiselelani a swi vuli swona leswaku Xikwembu xa tiyisela. Ku nga tiyiselelani i mukhuva wa vanhu lowu huhuteriweke hi kampa ya mademona. Rito ku tiyisela ri vula miehleketo ya ku nga tiyiselelani naswona rito ra ripfumelo ra ntiyiso i ku amukeriwa kumbe ku nga amukeriwi hi ku ya hi nsinya wa nawu wa Bibebe "ina, kumbe e-e." Hi tlhelo ra xona, Xikwembu xi seketela vukona bya vubihi handle ko byi pfumelela; u yi seketela eka nkarhi wa ntshunxeko lowu kunguhatiweke eka phurojeke ya yena yo hlawula vatirhela-mfumo va yena lava hlawuriweke. Hikwalaho rito ku tiyisela ri tirha ntsena eka vumunhu, naswona rito leri ri humelele eka Xileriso xa Nantes xa Henri wa Vumune xa April 13, 1598. Kambe endzhaku ka ku hela ka nkarhi wa tintswalo, vubihi ni lava endlaka tano va ta herisiwa. Ku pfumelelana a ku sivele ntshunxeko wa vukhongeri lowu nyikiweke munhu hi Xikwembu ku sukela eku sunguleni.

Menu ya ntirho lowu ya tivisiwa; vumbhoni byi ta nyikeriwa ni ku kombisiwa eka matluka hinkwawo.

Xikwembu ni swivumbiwa swa xona

Xihlamusela-marito xa moya lexi tirhisiwaka hi vavanuna va le Latin Yuropa xi tumbeta marungula ya nkoka lama nyikeriwaka hi Xikwembu. Swi tano, xo sungula, hi rito Apocalypse leri, eka xiphemu lexi, ri pfuxaka khombo lerikulu leri chaviwaka hi vanhu. Hambi swi ri tano endzhaku ka rito leri ro chavisa ku na vuhundzuluxeri bya “Nhlavutelo” lebyi paluxelaka malandza ya Yena eka Kriste swilo leswi nga lavekiki leswi lavekaka eka ku ponisiwa ka vona. Hi ku ya hi nsinya wa nawu wa leswaku ntsako wa van’wana wu vanga khombo eka van’wana, lava nga ekampeni leyi hambaneke, marungula lama hambaneke hi ku helela ma fuwile swinene hi dyondzo naswona hakanyingi swinene ma ringanyetiwa eka “Nhlavutelo” yo kwetsima swinene leyi nyikiweke muapostola Yohane.

Rito rin’wana, rito leri nge “ntsumi” ri tumbeta tidyondzo ta nkoka. Rito leri ra Xifurwa ri huma eka Xilatini “angelus” hi roxe leri tekiweke eka Xigriki “aggelos” leri vulaka: murhumiwa. Vuhundzuluxeri lebyi byi hi paluxela nkoka lowu Xikwembu xi wu nyikaka swivumbiwa swa xona, ku nga vatirhi-kulobye lava xi va tumbuluxeke va ntshunxekile naswona va tiyimerile hi mpimo wo karhi. Vutomi byi nyikiwa hi Xikwembu, ku tiyimela loku ku hlayisa swipimelo leswi twisisekaka. Kambe rito leri ra “murhumiwa” ri hi paluxela leswaku Xikwembu xi vona vamakwavo va xona lava ntshunxekeke tanihi marungula lama hanyaka. Xisweswo, xivumbiwa xin’wana na xin’wana xi yimela rungula leri vumbiweke hi ntokoto wa vutomi lowu funghiweke hi ku hlawula ka munhu hi xiyexe na swiyimo leswi vumbeke leswi Bibebe yi swi vitanaka “moya”. Xivumbiwa xin’wana ni xin’wana xi hlawulekile tanihi moya-xiviri lowu hanyaka. Hikuva leswi vamakwavo vo sungula va le tilweni lava tumbuluxiweke hi Xikwembu, lava hi ndhavuko hi va vitanaka “tintsumi”, a va nga swi tivi hi leswaku loyi a va nyikeke vutomi ni mfanelo yo hanya a nga va ttherisela. Va vumberiwe ku hanya hilaha ku nga heriki naswona a va nga yi tivi hambu ku ri nhlamuselo ya rito rifu. I ku va paluxela leswi rito rifu ri vulaka swona leswaku Xikwembu xi tumbuluxe xiyimo xa hina xa laha misaveni lexi eka xona muxaka wa vanhu, kumbe Adamu, a wu ta tlanga xiphemu xa ku fa endzhaku ka xidyoho xa Ntanga wa Edeni. Rungula leri hi ri yimelaka ra tsakisa Xikwembu **ntsena** loko ri fambisana ni mimpimanyeto ya xona ya leswinene ni leswinene. Loko rungula leri ri fikelela mpimanyeto wa rona wa vubihi ni leswo biha, loyi a ri rhwalelaka i wa muxaka wa muxandzuki loyi ri n’wi gwevaka rifu leri nga heriki,

ku ya eku lovisiweni ko hetelela ni ku herisiwa ka moya-xiviri wa yena hinkwawo.

Masungulo Ya Ntiyiso eBibeleni

Xikwembu xi swi vonile swi ri swinene naswona swi lulamile ku paluxa, xo sungula, masungulo ya mafambiselo ya hina ya misava eka Muxe, leswaku munhu un'wana na un'wana a ta tiva hi swona. U kombisa kwalaho, ku rhangisa dyondzo ya moya. Eka xiendlo lexi u hi humesela **masungulo ya ntiyiso wa yena** lama sungulaka hi ku lawula ku landzelelana ka nkarhi. Hikuva Xikwembu i Xikwembu xa ku hleleka ni ku nga cincil loku tlakukeke. Hi ta kuma, hi ku pimanisa na mimpimanyeto ya yona, xiphemu xa vuphukuphuku na lexi nga fambisaniki xa fambiselo ra hina ra sweswi leri simekiweke hi munhu wa xidyoho. Hikuva hakunene i xidyoho naswona se i xidyoho xo sungula lexi cincaka hinkwaswo.

Kambe i swa nkoka ku twisisa emahlweni ka swin'wana, leswaku “*masungulo*” lama tshahiweke hi Xikwembu eBibeleni, ni rito ro sungula ra buku leyi vuriwaka “Genesa” i, “masungulo”, a ri khumbi “*masungulo*” ya vutomi, kambe ntsena leyi ya ku tumbuluxiwa ka yena ka xiyimo xa hina hinkwaxo xa misava lexi katsaka tinyeleti ta cosmos ya le tilweni hinkwato ti tumbuluxiwile hi siku ra vumune endzhaku ka misava hi yoxe. Hi ku anakanya hi mianakanyo leyi, hi nga twisisa leswaku fambiselo leri ro karhi ra misava, leri vusiku ni masiku swi nga ta landzelana, ri tumbuluxiwile leswaku ri va ndhawu leyi Xikwembu ni vahlawuri va xona vo tshembeka ni kampa ya nala wa diyavulosi va nga ta langutana eka yona. Nyimpi leyi ya vunene bya Xikwembu ku lwisana na vubihi bya diyavulosi, mudyohi wo sungula eka matimu ya vutomi, i xivangelo xa yena xa ku va na xisekelo xa nhlavutelo hinkwayo ya phurojeke ya yena yo ponisa ya misava hinkwayo na ya swiyenge swo tala. Hi nkarhi wa ntirho lowu, u ta kuma nhlamuselo ya marito yo karhi lama nga twisisekiki lama vuriweke hi Yesu Krete hi nkarhi wa vutirheli bya yena bya laha misaveni. Xisweswo u ta vona ndlela leyi ti tekaka nhlamuselo yo tanihi kwihi eka ntirho lowukulu lowu sunguriweke hi

Xikwembu xin'we lexikulu, muvumbi wa swivumbeko hinkwaswo swa vutomi ni swilo. Laha ndzi pfala xiphemu lexi xa nkoka ivi ndzi tlhelela eka mhaka ya ku landzelelana ka nkarhi loku simekiweke hi Hosi leyi leyi Tlakuweke ya vukona.

Loko xidyoho xi nga si endla xidyoho, Adamu na Evha a va hleriwe vutomi bya vona hi ku landzelelana ka mavhiki ya masiku ya nkombo. Hi ku landza modele wa milawu ya vumune eka ya khume (kumbe Decalogue) leyi yi yi **tsundzukaka**, siku ra vunkombo i siku leri kwetsimisiweke ku wisa hi Xikwembu na hi munhu, naswona hi ku tiva namuntlha leswi xiendlo lexi xi profetaka swona, hi nga twisisa leswaku hikokwalaho ka yini Xikwembu xi khomelela eka swona xixima mukhuva lowu. Eka phurojeke ya yona hinkwayo leyi hlamuselaka swivangelo swa ku tumbuluxiwa loku ko karhi ka misava, vhiki, yuniti leyi ringanyetiweke ya nkarhi, ri profeta magidi ya nkombo ya malembe lawa hi nkarhi wa wona phurojeke leyikulu ya nkombiso wa misava hinkwayo (na wo tala) wa rirhandzu na vululami bya yena yi nga ta hetisisiwa. Eka nongonoko lowu, hi ku fananisa ni masiku ya tsevu yo sungula ya vhiki, magidi ya malembe ya tsevu yo sungula ma ta vekiwa ehansi ka nkombiso wa rirhandzu ni ku lehisa mbilu ka yena. Naswona ku fana ni siku ra vunkombo, gidi ra malembe ra vunkombo ri ta nyikeriwa eku simekeni ka ku lulama ka yena loku hetisekeke. Ndzi nga katsakanya nongonoko lowu hi ndlela leyi hi ku vula leswaku: masiku ya tsevu (ya gidi ra malembe = tsevu wa magidi ya malembe) ku ponisa, na ya vunkombo (= gidi ra malembe), ku avanyisa no herisa vaxandzuki va misava na le tilweni. Ntirho lowu wo ponisa wu ta titshega hi ku helela eka gandzelo ra ku rivalela ra ku tirhandzela leri endliweke hi muvumbi Xikwembu, eka xiphemu xa le misaveni xa vukwembu xa munhu loyi a thyiweke vito, hi ku rhandza ka yena ka Xikwembu, Yesu Kriste hi vuhundzuluxeri bya Xigriki kumbe hi ku ya hi Xiheveru, Yesu Mesiya.

Emahlweni ka xidyoho, hi ku hleleka ko sungula loku hetisekeke ka Xikwembu, siku hinkwaro ri vumbiwa hi swiphemu swimbirhi leswi ringanaka leswi landzelelanaka; Tiawara ta 12 ta vusiku bya n'weti ti landzeriwa hi tiawara ta 12 ta ku vonakala ka dyambu naswona xirhendzevutana lexi xi ti phindha-phindha hilaha ku nga heriki. Eka xiyimo xa hina xa sweswi, xiyimo lexi xi humelela masiku mambirhi ntsena hi lembe, hi nkarhi wa ku ringana ka nkarhi wa ximun'wana ni wa ximun'wana. Ha swi tiva leswaku tinguva ta sweswi ti vangwiwa hi ku rhetela ka xirhendzevutana xa misava, naswona xisweswo hi nga twisisa leswaku ku rhetela loku ku humelele tanihi vuyelo bya xidyoho xo sungula lexi endliweke hi mpatswa wo sungula, Adamu na Evha. Emahlweni ka xidyoho, handle ka mboyamelo lowu, ku tshamiseka ka fambiselo ra Xikwembu a ku hetisekile.

Ku rhendzeleka loku heleleke ka misava ku rhendzela dyambu ku kombisa yuniti ya lembe. Eka vumbhoni bya yena, Muxe u vulavula hi xitori xa ku Huma ka Vaheveru loku kutsuriweke hi Xikwembu evuhlongeni bya Vaegipta. Naswona hi rona siku ra ku huma loku, Xikwembu xi byele Muxe, eka Eks.12:2: “ *N'hweti leyi yi ta va n'hweti yo sungula ya lembe eka wena; wu ta va wa n'wina n'hweti yo sungula .*” Ku sindzisa ko tano ku nyikela vumbhoni bya nkoka lowu Xikwembu xi wu nyikaka nchumu wolowo. Khalendara ya Xiheveru ya tin'hweti

ta khume-mbirhi ta n'weti a yi cinca-cinca hi ku famba ka nkarhi, naswona endzhaku ka ku hleleka ka dyambu, a swi laveka ku engetela n'hweti yin'wana ya vukhume-nharhu leswaku yi tlhela yi twanana endzhaku ka malembe yo hlayanyana ya ku hlengeletywa ka ku hlwela loku. Vaheveru va huma aEgipta " *va siku ra vu-14 ra n'hweti yo sungula ya lembe* " leri hi laha ku twisisekaka ri sunguleke hi siku ra ximun'wana xa ku ringana; vito leri vulaka kahle "nkarhi wo sungula".

Xileriso lexi xi nyikiweke hi Xikwembu, " *n'hweti leyi yi ta va n'hweti yo sungula ya lembe eka n'wina* ", a hi xa nkoaka, hikuva xi kongomisiwe eka vanhu hinkwavo lava nga ta vula leswaku va ponisiwile ku fikela emakumu ka misava; Israyele wa Muheveru, muamukeri wa Nhluvutelo ya le henhla, a ri ntsena emahlweni ka ntirho lowukulu wa ku ponisa wa vuako hinkwabyo wa nongonoko wa wona wa le henhla. Nkarhi wa yena wa n'weti wu ta landzeriwa hi nkarhi wa dyambu wa Kriste lowu ha wona ntirho wo ponisa wa Xikwembu wu paluxiwaka eku vonakaleni ka wona hinkwako.

Ku vuyeteriwa loku hetisekeke ka mimpimanyeto leyi ya Xikwembu a ku nge pfuki ku hetisisiwile emisaveni leyi nga ni vanhu lava xandzukeke ni vo hamboloka. Kambe, swa tshama swi koteka, eka vuxaka bya munhu hi xiyexe lebyi hi nga na byona na Xikwembu, Moya lowu wa matimba wo tumbuluxa lowu nga vonakiki lowu kurisaka rirhandzu ku fana na vululami. Naswona vuxaka byihi na byihi na yena byi fanele ku sungula hi ku lavisisa loku ka mimpimanyeto **ya yena** naswona xo sungula, ya ku landzelelana ka nkarhi **wa yena**. Lexi i xiendlo xa ripfumelo, xo olova swinene naswona lexi nga riki na nkoaka wo karhi; minimum ku nyikela ku suka eka tlhelo ra hina ra vumunhu. Naswona ndlela ya hina yi tsakisa eka Yena, vuxaka bya rirhandzu bya xivumbiwa na Muvumbi wa xona byi va lebyi kotekaka. Tilo a ri hluriwi hi swiendlo leswikulu kumbe masingita, kambe hi swikombiso swa nyingiso wa ku tlherisela, leswi kombisaka rirhandzu ra ntiyiso. Leswi hi leswi un'wana na un'wana a nga swi tshubulaka entirhweni wa Yesu Kriste, loyi a nyikeleke vutomi bya yena, hi ku tirhandzela, tani hi xikombiso xa xirhambo, ku ponisa murhandziwa wa yena loyi a hlawuriweke ntsena.

Endzhaku ka xifaniso lexi xo hlamarisa xa fambiselo ra Xikwembu, a hi languteni xiphemu lexi khomisaka gome xa mafambiselo ya hina ya vumunhu. Ku pimanisa loku ku laveka swinene hikuva ku ta hi pfumelela ku twisisa swisandzu leswi Xikwembu xi swi profeteke hi ku tirhisa muprofeta wa xona Daniyele, loyi Yesu hi nkarhi wa yena a n'wi tiyisiseke leswaku a ri tano. Exikarhi ka swisandzu leswi hi hlaya eka Dan.7:25: " *U ta kunguhata ku cinca minkarhi ni nawu* ." Xikwembu xi tiva mpimanyeto wun'we ntsena wa swilo leswi; leswi yena hi byakwe a swi simekeke ku sukela loko misava yi tumbuluxiwile ivi a swi paluxela Muxe. I mani la nga ni xivindzi xo endla vukarhi byo tano? Mfumo lowu lawulaka lowu a vulaka leswaku " *ku tikukumuxa* " na " *ku humelela ka vuxisi bya wona* ". Nakambe yi hlamuseriwa tanihi " *hosi leyi hambaneke* ", ku hlanganisiwa ka swipimelo leswi ku ringanyeta matimba ya vukhongeri. Ku tlula kwalaho, ku hehliwa hi " *ku xanisa vakwetsimi* ", ku koteka ka nhlamuselo ku hunguteka no pfalela mfumo wa mupapa wa Rhoma lowu simekiweke, **ntsena**, ku sukela hi 538 hi xileriso lexi vangiwaka hi Mufumi Justinian ^{1st}. Kambe Nhluvutelo leyi

vuriwaka Apocalypse yi ta paluxa mhaka ya leswaku siku leri ra 538 i vuyelo ni ku engeteriwa ntsena ka vubihi lebyi tisiweke eka “ *minkarhi ni nawu wa Xikwembu* ” ku sukela hi March 7, 321 hi Mufumi wa Rhoma Constantine ^{1st} . Vugevenga bya yena byi ta tala ku tsundzukiwa eka dyondzo leyi, hikuva siku leri ro biha ri tisa ndzhukano eka ripfumelo ro basa ni leri hetisekeke ra Vukriste leri simekiweke enkarhini wa vaapostola. Ku avelana loku ka nandzu, hi ku hundzisela, ka Rhoma ya vuhedeni ya vuhosi na Rhoma ya mupapa wa Rhoma Khatoliki i xilotlelo lexikulu xa nhlavutelo ya vuprofeta leyi akiweke eka vumbhoni lebyi tsariweke hi Daniyele. Hikuva mufumi wa vuhedeni u simeke ku wisa ka siku ro sungula, kambe i mfumo wa Vukreste wa mupapa loyi hi vukhongeri a wu sindziseke hi xivumbeko xa wona lexi “ *cinciweke* ”, xo karhi ni xa vumunhu, xa milawu ya khume ya Xikwembu.

Xitsundzuxo xa xisekelo: March 7, 321, siku leri rhukaniweke ra xidyoho

Naswona yi rhukaniwile hi matimba, hikuva hi March 7, 321, siku hinkwaro ro kwetsima ra vunkombo ra Savata, hi xileriso xa xileriso xa vuhosi lexi nga ni siku, ri siviwe ximfumo hi siku ro sungula. Hi nkarhi wolowo, siku leri ro sungula a ri nyiketeriwile hi vahedeni eka vugandzeri bya Xikwembu xa Dyambu, SOL INVICTVS hi leswaku, DYAMBU leri nga hluriki leri hlundzukisaka, leri se a ri ri nchumu lowu a wu gandzeriwa hi tlhelo ra Vaegipta hi nkarhi wa Ku Huma ka Vaheveru , kambe ni, eAmerika, hi Vainca ni Vaaztec, naswona ku fikela namuntlha hi Majapani (tiko ra “dyambu leri humaka”). Diyavulosi minkarhi hinkwayo u tirhisa tindlela to sweka leti fanaka ku yisa vanhu eka ku wa ka yena ni ku soriwa hi Xikwembu. Yi tirhisa vumunhu bya vona bya le henhla na miehleketo ya vona ya nyama leswi va yisaka eka ku delela vutomi bya ximoya na tidyondzo ta matimu ya nkarhi lowu hundzeke. Namuntlha, March 8, 2021, loko ndzi ri karhi ndzi tsala xiphaphana lexi, mahungu ma nyikela vumbhoni bya nkoka wa vukarhi lebyi, lèse-majesté ya ntiyiso ya vukwembu, naswona nakambe, nkarhi wa Xikwembu wu teka nhlamuselo ya wona leyi heleleke. Eka Xikwembu nkarhi wa lembe wu sungula hi ximun’wana ivi wu hela eku heleni ka xixika, hi leswaku, eka khalendara ya hina ya sweswi ya Rhoma, ku sukela hi March 20 ku ya eka March 20 leyi landzelaka. Xisweswo swi vonaka onge March 7, 321 a yi ri ya Xikwembu March 7, 320, i.e., masiku ya 13 emahlweni ka ximun’wana xa 321. Hikwalaho, eka Xikwembu, a ku ri lembe ra 320 leri a ri funghiwele eku heleni ka rona, hi xiendlo lexi nyenyetsaka lexi tisiweke eka vululami bya yena na nawu wo kwetsima wa Xikwembu. Hi ku ya hi nkarhi wa Xikwembu, lembe ra 2020 ri vumba ^{siku ra vu-17} (17: nhlayo ya ku avanyisa) hi nhlayo ya malembe-xidzana ku sukela hi lembe ra 320. Hikwalaho a swi hlamarisi leswi ku sukela eku sunguleni ka lembe ra 2020, ndzhukano wa Xikwembu wu nghene eka xiyimo xa tihanyi hi xivumbeko xa xitsongwatsongwana lexi tlulelaka lexi vangeke ku chava, eVupeladyambu, rixaka ra vavanuna lava ku tshemba na ripfumelo ra vona swi vekiweke hi ku helela eka sayense na nhluvuko wa yona. Ku chava i vuyelo bya ku tsandzeka ku humesa murhi lowu tirhaka kumbe murhi wo tshungula hambileswi vutshila bya le henhla bya xithekiniki bya vativi va sayense va sweswi. Hi ku nyika malembe-xidzana lawa ya 17 ntikelo wa vuprofeta, a ndzi tumbuluxi nchumu, hikuva eka Xikwembu tinhlayo ti na nhlamuselo ya moya leyi xi yi paluxaka ni ku yi tirhisa eku akeni ka vuprofeta bya yona, naswona kahle-kahle eka Nhlavutelo, ndzima 17 yi nyikeriwe eka nhloko-mhaka leyi nge “ . ***ku avanyisa*** ka nghwavava leyi tshamaka ematini yo tala .” “ Babilona lonkulu ” i vito ra yona naswona “*mati lamakulu* ” lama katsekaka ma ringanyeta “ *Nambu wa Yufrata* ” lowu Xikwembu wu wu kongomisaka eka rungula ra “ *mhalamhala ya vutsevu* ” ya Nhlav.9:13, xikombiso xa Nyimpi ya Vunharhu ya Misava leyi taka. Endzhaku ka swikombiso leswi ku ni Vukhatoliki bya mupapa ni Vukreste lebyi nga tshembekiki bya Yuropa, swihlovo ni swikongomelo swa vukarhi bya yena. Ku lwa exikarhi ka Xikwembu ni vanhu ku ha ku sungula; poto ra nsimbi ri lwisana ni mbita ya vumba, vuyelo bya nyimpi byi nga languteriwaka; ku antswa, yi profetiwele naswona yi phurogiremiwile. Xana Xikwembu a xi ta xi tlangela njhani ^{malembe-xidzana ya vu-17} ya March 7, 320 (320, eka yena ni vahlawuriwa va xona; 321 eka misava ya vukhongeri bya mavunwa kumbe leyi thyakeke)? I khale ndzi pfumela

leswaku swi ta va hi ku nghena eka nyimpi ya misava, kambe nyimpi ya misava leyi nga ta hela hi xivumbeko xa athomo, hikuva Xikwembu xi yi profetile, kanharhu, eka Dan.11:40 ku ya eka 45, Ezekiel 38 na 39, naswona eku heteleleni , eka Nhlav.9:13 ku ya eka 21. Nyimpi leyi sunguriweke hi Xikwembu ku lwisana na vumunhu byo xandzuka ku sukela hi ximun'wana xa 2020 i ya muxaka wun'we na leyi xi yi ngheneleke ku lwisana na faro wa Egipta enkarhini wa Muxe; naswona vuyelo byo hetelela byi ta fana; nala wa Xikwembu u ta lahlekeriwa hi vutomi bya yena kwalaho, ku fana na Faro loyi, enkarhini wa yena, a voneke n'wana wa yena wa mativula a fa ivi a lahlekeriwa hi bya yena. Hi March 8 leyi, 2021, ndzi xiya leswaku nhlamuselo leyi a yi hetisekanga, kambe a ndzi lunghekele yona kwalomu ka n'hwet, ndzi swi xiyile hi ku huhuteriwa ka Xikwembu leswaku 321 a yi ri ya Xikwembu 320 naswona hikwalaho ka sweswo, a a kunguhate ku rhukana, ku nga ri ntsena siku ra March 7, 2020, kambe lembe hinkwaro leri siku leri leri rhukaniweke ri namarhetiwe eka rona, xisweswo ri tirhisiwa, eka nxupulo lowu, nsinya wa nawu lowu tshahiweke eka Tinhl.14:34: “ *Tanihi leswi swi ku tekeke masiku ya makume mune ku ya kambela tiko, u ta rhwala nxupulo wa swidyoho swa wena malembe ya 40, hi lembe eka siku rin'wana ni rin'wana ”.*”

Kambe eka xibumabumelo lexi, ku engeteriwa nchumu wun'we. Khalendara ya hina ya mavunwa a yi hoxanga ntsena hi ku sungula ka lembe, yi hoxile na hi siku ra ku velekiwa ka Yesu Kriste. Hi ndlela leyi hoxeke, eka ^{lembe} xidzana ra vu-5, mungoma Dionysius lontsongo u yi vekile eka leri ra rifu ra Hosi Heroda leri hakunene ri humeleleke hi – 4 wa khalendara ya yena. Eka malembe lawa ya 4, hi fanele ku engetela “ *malembe mambirhi* ” lama ringanyetiweke hi Heroda tanihi malembe ya Mesiya loyi a a lava ku n'wi dlaya hi ku ya hi Mat.2:16: “ *Kutani Heroda, a vona leswaku u kanganyisiwe hi vavanuna vo tlhariha , va hlundzukile swinene, kutani a rhumela ku ya dlaya vana hinkwavo ku sukela eka malembe mambirhi ku ya ehansi lava a va ri eBetlehema ni le nsin'wini ya yona hinkwayo, hi ku ya hi siku leri a vutiseke hi vukheta eka vavanuna vo tlhariha .* Kutani, loko xi hlaya malembe, Xikwembu xi engetela malembe ya 6 eka siku ra hina leri tolovelekeke ra mavunwa ni leri hambukisaka naswona ku velekiwa ka Yesu ku humelerile hi ximun'wana xa lembe rero – 6. Hikwalaho ka sweswo, lembe ra 320 a ri ri ra yena: 326 na ra vu-17 ^{secular} anniversary ya lembe ra hina ra 2020 a ku ri eka yena lembe ra 2026 ku sukela hi nkarhi wa ntiyiso wa ku velekiwa ka Yesu Kriste. Nomboro leyi ya 26 i nomboro ya tetragram “YHWH”, hi Xiheveru “Yod, Hé, Wav, Hé”, leyi Xikwembu xi ti thyeke vito ha yona, hi ku landzela xivutiso xa Muxe: “ *Vito ra wena i mani?* » ; leswi, hi ku ya hi Eksoda 3:14 . Hikwalaho movumbi lonkulu Xikwembu a xi ri ni xivangelo xin'wana xo fungha hi xilemo xa xona xa vuhosi xa munhu hi xiyexe siku leri leri funghiweke hi ndzhukano wa xona wa matimba hinkwawo wa Xikwembu; naswona leswi ku fikela emakumu ka misava. Ntungu wa mavabyi lama tlulelaka lowu humelelaka eka lembe leri ra 2026 ra nkarhi wa Xikwembu wu lo tiyisisa ku ya emahlweni ka ndzhukano lowu lowu nga ta teka swivumbeko swo hambana eka malembe yo hetelela ya vutomi eka pulanete ya Misava. Nyimpi ya Vunharhu ya Misava ya Nyutliya yi ta fungha “ *makumu* ” ya “ *minkarhi ya matiko* ” leyi tivisiweke hi Yesu Krete eka Mat.24:14: “ *Mahungu*

lamanene lawa ya mfumo ma ta chumayeriwa emisaveni hinkwayo, tanihi vumbhoni eka hinkwavo matiko . Kutani **makumu ma ta fika** .” “ Makumu ” lawa ya ta sungula hi ku hela ka nkarhi wa tintswalo; nyiko ya ku ponisiwa yi ta hela. Ndzingo wa ripfumelo lowu sekeriweke eku xiximeni ka Savata ya yena yo kwetsima wu ta hambanisa hi ku helela nxaxa wa “ tinyimpfu ” ni wa “ timbuti ” ta Mat.25:32-33: “ *Matiko hinkwawo ma ta hlengeletwa emahlweni ka yena. U ta hambanisa un’wana ni un’wana, tanihi leswi murisi a hambanisaka tinyimpfu ni timbuti; u ta veka tinyimpfu evokweni ra yena ra xinene, ni timbuti evokweni ra yena ra ximatsi .*” Xileriso xa nawu lexi endlaka leswaku Sonto ya Rhoma yi boha eku heteleleni xi ta endla leswaku vakwetsimi va ntiyiso lava hlawuriweke va Yesu Kriste va gweviwa rifu. Xiyimo lexi xi ta hetisisa marito lawa ya Dan.12:7: “ *Kutani ndzi twa wanuna loyi a ambaleke ntsembyana, a yime ehenhla ka mati ya nambu; a tlakusela voko ra yena ra xinene ni ra ximatsi etilweni, kutani a hlambanya hi loyi a hanyaka hilaha ku nga heriki leswaku swi ta va hi nkarhi, ni minkarhi, ni hafu ya nkarhi, ni leswaku swilo leswi hinkwaswo swi ta hela loko matimba ya vanhu mukwetsimi u ta tshoveka hi ku helela.*” Hi ku ya hi langutelo ra munhu, xiyimo xa vona xi ta va xi nga ri na ntshembo naswona rifu ra vona ri ta tshinela. Hi kona laha marito lawa ya Yesu Kriste lama tshahiweke eka Mat.24:22 ma vonakaka: “ *Loko masiku lawa a ma nga hungutiwanga, a ku nga ta ponisiwa; kambe, hikwalaho ka vahlawuriwa , masiku lawa ma ta hungutiwa.*” Lembe ra 6000 ri ta hela emahlweni ka April 3, 2036 ya nkarhi wa Xikwembu, hi leswaku, April 3, 2030 ya khalendara ya hina ya mavunwa leyi taka endzhaku ka malembe ya 2000 endzhaku ka siku ra ku vambiwa ka Yesu Kriste leri hetisisiweke hi ^{siku ra vu} 14 endzhaku ka ku sungula ka lembe ra ximun’wana 30. Naswona “ **masiku** ” lawa ma fanele ku “ **hungutiwa** ” kumbe ku hungutiwa. Leswi swi vula leswaku siku ra ku tirhisiwa ka xileriso xa rifu ri ta rhangela siku leri. Hikuva i xiyimo xa xihatla lexi lavaka leswaku Kriste a nghenelela hi ku kongoma leswaku a ponisa vahlawuriwa va yena . Kutani hi fanele ku tekela enhlokweni ku rhangisa ka Xikwembu ku dzunisa mpimanyeto wa “ **nkarhi** ” lowu xi wu nyikeke ntumbuluko wa xona wa laha misaveni. Hi yena loyi a nga ta hlohlotela vaxandzuki va masiku yo hetelela ku hlawula siku leri nga ta tlula hi masiku ma nga ri mangani siku ro sungula ra ximun’wana xa 2030 endzhaku ka rona ku pfala malembe ya 6000 ya matimu ya misava. Kutani ku humelela swilo swimbirhi leswi nga kotekaka: siku leri nga ta tshama ri nga tiviwi ku fikela emakumu, kumbe April 3, 2030 leri fungha mpimo lowukulu lowu kotekaka ni lowu nga ni nhlamuselo ya moya. Anakanya leswaku hambileswi yi nga ya nkoka swinene, ^{siku ra vu-14} ra lembe ra ku vambiwa ka Yesu Krete a ri faneleki ku fungha ku hela ka malembe ya 6000 ya matimu ya misava, ngopfu-ngopfu ku sungula ka gidi ra malembe ra ^{vu-7} . Leswi hi swona swi endlaka leswaku ndzi veka ku tsakela ka mina ni ripfumelo ra mina eka siku ra ximun’wana ra March 21, 2030, siku ra nkarhi wa vuprofeta lowu “ *pfuxetiweke* ” wa April 3 kumbe siku ra le xikarhi. Leswi swi funghiweke hi ntumbuluko lowu tumbuluxiweke hi Xikwembu, ximun’wana i xa xiboho loko hi lava ku hlaya malembe ya 6000 ya matimu ya vanhu; leswi swi kotekaka ku sukela loko Adamu na Evha va dyohile. Eka rungula ra Bibeke ra Genesa, masiku ya le mahlweni ka ximun’wana lexi xo sungula a ku ri masiku lama nga heriki. Nkarhi lowu

hlayiweke hi Xikwembu i wa tiko ra xidyoho na malembe ya 6000 lawa vhiki ri profetaka ma sungula hi ku sungula ka ximun'wana xo sungula naswona ya ta hela hi ku hela ka xixika xo hetelela. A ku ri ximun'wana xin'wana lexi ku hlayela endzhaku ku ya eka 6000 wa malembe ku sunguleke. Hikwalaho ka xidyoho, misava yi endle ku rhetela ka axis ya yona ya 23° 26' naswona ku landzelelana ka tinguva ku nga sungula. Eka tiholideyi ta Vayuda ta ntwanano wa khale, tiholideyi timbirhi ti lawula: Savata ya vhiki na vhiki na Paseka. Minkhuvo leyi yimbirhi yi vekiwa ehansi ka ku fanekisela ka tinomboro ta "7, 14 na 21" ta masiku ya "7th ' 14th^{na} 21st^{ra}" leti yimelaka swiyenge swinharhu swa pulani ya ku ponisiwa ka Xikwembu: Nhlokomhaka ya vhiki na vhiki ya Savata ya Nhlav.7 leyi profetaka hakelo ya vakwetsimi lava hlawuriweke, eka "7"; ntirho wo kutsula wa Yesu Kriste lowu vumbeke **ndlela** yo nyikela hakelo leyi, eka "14". Xiya leswaku eka nkhuvo wa Paseka lowu tekaka masiku ya 7 siku ra vu 15na ra vu 21 i Tisavata timbirhi ta ku nga endli nchumu hi ndlela yo nyenyetsa. Naswona "7" kumbe "21" ya vunharhu yi kombisa ku hela ka malembe yo sungula ya 7000 na ku nghena eka vutomi lebyi nga heriki ka ntumbuluko lowuntshwa wa Xikwembu emisaveni lowu pfuxetiweke hi ku ya hi Nhlav.21; nomboro leyi ya 21 yi fanekisela ku hetiseka (3) ka ku tala (7) ka phurojeke ya vutomi leyi a yi ri pakani leyi navetisiwaka hi Xikwembu. Eka Nhlavutelo 3, tindzimana 7 na 14 hi ku landzelelana ti fungha masungulo ni makumu ya nhlango wa Seventh-day Adventist ; laha nakambe swiyenge swimbirhi swa mhaka yin'we leyi kwetsimisiweke. Hilaha ku fanaka, Nhlav.7 yi tirhana na mhaka ya ku funghiwa ka vahlawuriwa va Adventist naswona Nhlav.14 yi humesa marungula ya tintsumi tinharhu leti katsakanyaka vurhumiwa bya tona bya misava hinkwayo. Xisweswo, hi lembe ra 30, ku hela ka malembe ya 4000 ku hetisisiwile hi ximun'wana, naswona hikwalaho ka swivangelo swo fanekisela ntsena, Yesu u vambiwile endzhaku ka masiku ya 14 endzhaku ka March 21 ya ximun'wana lexi xa lembe ra 30, i.e., 36 hikwalaho ka Xikwembu . Hi swikombiso leswi, Xikwembu xa tiyisisa, "7" ya Savata na "14" ya ku kutsuriwa ka swidyoho swa vahlawuriwa hi Yesu Kriste a swi hambanisiwi. Xisweswo, loko eku heleni, "7" ya Savata yi hlaseriwa, Krete Mukutsuri wa "14" u haha a ya n'wi pfuna ku n'wi nyika ku vangama, "masiku" lamakulu ya 14 lama nga ta hambanisa masiku lawa mambirhi ma ta " *pfuxetiwile* " . kumbe, yi tshikileriwa ku ponisa vafumeri va yona vo hetelela lava hlawuriweke.

Hi ku hlaya nakambe Mat.24, swi tikombe eka mina leswaku rungula ra Kriste ri kongomisiwe, ngopfungopfu, eka vadyondzisiwa va yena eku heleni ka misava, eka hina lava hanyaka eka malembe lawa yo hetelela. Tindzimana 1-14 ti hlanganisa nkarhi ku fikela enkarhini wa " *makumu* ." Yesu u profeta hi ku landzelelana ka tinyimpi, ku humelela ka vaprofeta va mavunwa ni ku titimela ko hetelela ka moya. Kutani, tindzimana 15 ku ya eka 20, hi ku tirhisiwa kambirhi, ti khumba ku lovisiwa ka Yerusalema loku hetisisiweke hi Varhoma hi 70 A.D. ni nhlasele wo hetelela wa matiko eka vuyuda bya vahlawuriwa lava hlayisaka Savata yo kwetsima ya Xikwembu. Endzhaku ka leswi, ndzimana ya 21 yi profeta " *ku karhateka lokukulu* " ka vona ko hetelela: " *Hikuva hi nkarhi wolowo ku ta na ni ku xaniseka lokukulu loku nga si tshamaka ku va kona ku sukela eku sunguleni ka misava ku fikela sweswi, naswona 'a ku nge pfuki ku ve kona* "; Xiya leswaku

ku hlamuseriwa loku " *naswona a ku nge pfuki ku ve kona* " ku yirisa ku tirhisiwa ka nkarhi wa vaapostola, hikuva ku ta kanetiwa hi dyondzo ya Dan.12:1. Leswi swi vula leswaku swithokovetselo leswi haswimbirhi swi fambisana ni ku humelela loku fanaka eka ndzingo wo hetelela wa ripfumelo wa laha misaveni. Eka Dan.12:1, xivulavulelo xa fana: " *Enkarhini wolowo Mikayele, hosana leyikulu, mulweri wa vana va tiko ra wena, u ta pfuka; naswona wu ta va nkarhi wa maxangu, lowu nga si tshamaka wu va kona ku sukela loko matiko ma ri kona ku fikela enkarhini wolowo . Hi nkarhi wolowo lava va vanhu va wena lava kumekaka va tsariwile ebukwini va ta ponisiwa . "* ". " *Nhlomulo* " wu ta va wukulu swinene lerova " *masiku* " ma ta boheka ku " *hungutiwa* " hi ku ya hi ndzimana 22. Ndzimana 23 yi kombisa mpimanyeto wa ripfumelo ra ntiyiso leri nga kuli eku humeleleni ka Kriste hi ku tisungulela emisaveni: " *Loko ku ri wena a ku: "Waswivo, u le mananga; waswivo, u le makamara, mi nga pfumeli ."* " Eka nguva leyi fanaka yo hetelela, vumoya byi ta andzisa " *swihlamariso* " swa byona ni ku vonakala ka byona loku kanganyisaka ni **loku kanganyisaka** ka Krete wa mavunwa, loku nga ta hlula mimoya-xiviri leyi nga dyondzisiwangiki kahle: " *Hikuva ku ta pfuka Vakreste va mavunwa ni vaproleta va mavunwa; va ta endla swihlamariso leswikulu ni masingita, ku fikela laha va kanganyisaka , loko a swi koteka, hambu ku ri vahlawuriwa "* "; leswi tiyisiwaka hi *Nhlav* loyi a a ri ni xilondza xa banga naswona a hanya . Ndzimana 27 yi pfuxa xivumbeko xa matimba ni xa ku hlula xa Krete wa le tilweni naswona ndzimana 28 yi profeta " *nkhuvo* " lowu nyikeriweke eka tinyenyana leti dyaka swiharhi endzhaku ka ku nghenelela ka yena. Hikuva vaxandzuka lava nga ta pona kukondza a vuya va ta herisiwa ivi va yisiwa emadyelweni " *eka tinyenyana ta le tilweni* " hilaha Nhlav.

Ndzi katsakanya laha, ku twisisa loku kuntshwa hinkwako ka ntumbuluko wa Xikwembu. Hi ku simeka vhiki ro sungula, Xikwembu xi lulamisa vun'we bya siku lebyi nga na vusiku bya munyama na siku ro voninga, dyambu ri ta ri voningela ntsena ku sukela hi ^{siku ra vu} 4 . Vusiku byi profeta ku simekiwa ka xidyoho emisaveni hikwalaho ka ku nga yingisi ka Evha na Adamu enkarhini lowu taka. Ku fikela eka xiendlo lexi xa xidyoho, ntumbuluko wa laha misaveni wu kombisa swihlawulekisi **leswi nga heriki** . Xidyoho lexi endliweke, swilo swa cinca naswona ku hlayela endzhaku ka malembe ya 6000 swi nga sungula, hikuva misava yi rhetela eka axis ya yona naswona nsinya wa nawu wa tinguva wu sungula. Kutani ntumbuluko wa laha misaveni lowu rhukaniweke hi Xikwembu wu teka mfanelo ya wona **leyi nga heriki** leyi hi yi tivaka. Malembe ya 6000 lawa ya sunguleke eka ximun'wana xo sungula lama funghiweke hi xidyoho ma ta hela hi ximun'wana xa 6001 hi ku vuya hi ku vangama ka Xikwembu ka Yesu Kriste. **Ku ta ka yena ko hetelela ku ta hetisiwa hi " siku ro sungula ra n'hwetini yo sungula " ra lembe ro sungula ra gidi ra malembe ra** ^{vu-7} .

Loko swi vuriwa sweswo, March 7, 2021, ya khalendara ya hina ya mavunwa ya vanhu, ya ha ku funghiwa hi tlhelo ra vukhongerhi hi ku endzela hi Mupapa Francis eka Vakreste va le Vuxeni lava xanisiweke eIraq hi vapfukeri va Mamoslem lava hundzeletweke. Eka nhlengeletano leyi, u tsundzuxe Mamoslem leswaku ma ni Xikwembu xin'we, xa Abrahamu, naswona a a va teka va ri "vamakwavo". Marito lawa lama tsakisaka lava nga pfumeriki va le Vupela-dyambu a hi ku hlundzuka lokukulu eka Yesu Kriste loyi a nyikeleke hi vutomi

bya yena tanihi gandzelo ro rivaleriwa swidyoho swa vahlawuriwa va yena. Naswona ku nghenelela loku ka murhangeri wa “khale ka vahlaseri” va “Vakreste” va Khatoliki ensin’wini ya vona ku nga nyanyisa vukarhi bya Mamoslem ntsena. Xisweswo goza leri ra ku rhula ra mupapa ri ta tisa vuyelo lebyi hlamarisaka lebyi profetiweke eka Dan.11:40, ku nyanyisiwa ka “ku lwisana” ka “hosi ya le dzongeni” ya Mamoslem ku lwisana na Italy ya mupapa ni vanghana va yona va le Yuropa. Naswona hi langutelo leri, ku wa ka ikhonomi ya Furwa na matiko hinkwawo ya le Vupeladyambu ya masungulo ya Vukriste lama vangyiweke hi varhangeri va wona, hikwalaho ka xitsongwatsongwana xa Covid-19, ku ta cinca ku ringanisela ka matimba naswona eku heteleleni, ku pfumelela ku hetisisiwa ka “Nyimpi ya Vunharhu ya Misava” leyi susumetiweke ku tthelela eku heleni ka malembe ya 9 lama hundzeke lawa ya ha nga emahlweni ka hina. Hi ku gimeta, a hi tsundzukeni leswaku hi ku vanga ntungu lowu hikwalaho ka Covid-19 na nhluvuko wa yona, Xikwembu xi pfule ndlela ya ndzhukano lowu a wu ta tiveka eka khume ra malembe yo hetelela ya matimu ya vanhu emisaveni.

Hambiswiritano, March 7, 2021 yi ve ni swiendlo swa madzolongwa leswi endliweke hi vantshwa exikarhi ka mintlawwa leyi phikizana ni valawuri va maphorisa emadorobeni yo hlayanyana ya le Furwa. Leswi swi tiyisisa ndlela yo ya eka ku lwisana loku andlariweke hi ku angarhela; swiyimo swa xin’wana na xin’wana ku va leswi nga pfumelelaniki hikuva a swi fambisani. Lebyi i vuyelo bya ku lwisana ka mindhavuko yimbirhi leyi kanetanaka swinene: ntshunxeko wa misava wa le Vupela-dyambu ku lwisana ni vaaki va valawuri ni va-capo va matiko ya le dzongeni, ku tlula kwalaho hi ndhavuko ni hi rixaka ra Mamoslem. Khombo ri karhi ri pfurha ku fana na Covid-19, ku nga ri na murhi.

Ku hetisisa ku xiysisiwa ka nongonoko lowu nyenyetsaka lowu endliweke enawini hi vumunhu, hi fanele ku xiya: ku cinca ka lembe endzhaku ka ^{n’hwet} ya vu¹² leyi rhwalelaka vito ra ^{n’hwet} ya vu¹⁰ (December), eku sunguleni ka xixika; ku cinca ka siku exikarhi ka vusiku (xikarhi ka vusiku); ku hlayiwa loku kongomeke ni ka nkarhi na nkarhi ka tiawara ntsena loku tshamaka ku ri lokunene. Xisweswo, ku hleleka ko saseka ka Xikwembu ku nyamalarile hikwalaho ka xidyoho, ku siviwa hi fambiselo ra vudyoho leri nga ta nyamalala hi ku landzelelana, loko muvumbi wo vangama Xikwembu a humelela, ku lulamisiwa ka tiakhawunti, hi leswaku eku heleni ka malembe ya tsevu yo sungula ya magidi, . hi ximun’wana xa 2030 , eka vanhu lava kanganyisiweke, kumbe ximun’wana xa 2036 xa ku velekiwa ka ntiyiso ka Hosi na Muponisi wa hina Yesu Kriste, eka vahlawuriwa va yena.

Mpfilumpfilu lowu simekiweke ni lowu xiyiweke wu nyikela vumbhoni bya ndzhukano wa Xikwembu lowu tikaka vumunhu. Hikuva ku sukela loko misava yi rhendzelekile, ku hlayela ka nkarhi ku lahlekeriwe hi ku tshamiseka ka kona ni ku va kona nkarhi na nkarhi, tiawara ta vusiku ni nhlikanhi ti ri hi ku landzelelana loku nga heriki ka ku andza ni ku hunguteka.

Ku landzelelana loku muvumbi Xikwembu xi hlela pulani ya xona yo ponisa ha kona ku ya emahlweni ku hi paluxela swilo swa nkoka swa moya leswi xi swi ringanyetaka eka munhu. U hlawurile ku paluxa rirhandzu ra yena leri tlakukeke hi ku nyikela vutomi bya yena eka Yesu Kriste tani hi nkutsulo

endzhaku ka malembe ya 4000 ya mintokoto ya vanhu ya laha misaveni. Hi ku endla leswi, Xikwembu xi ri eka hina: “Xo sungula, ndzi kombe ku yingisa ka n’wina kutani ndzi ta ku komba rirhandzu ra mina.”

Laha misaveni, vavanuna va tlandlamana va humesa mihandzu ya vumunhu lebyi fanaka, hambiswiritano xitukulwana xa nkarhi wo hetelela lowu hi ngheneke eka wona hi 2020 wu humesa ku hlawuleka; endzhaku ka malembe ya 75 ya ku rhula e Europe, na ku cinca loku hlamarisaka ka sweswinyana ka sayense ya ti gene, hindlela leyi twisisekaka swinene, ma Europe na mbuyelo wa vona, kusuka e USA, Australia na Israel, ava tshemba leswaku vanga hlamula eka swiphiqu hinkwaswo swa rihanyo, miganga ya vona yi ya yi basisiwa swinene. A hi nhlaselelo wa xitsongwatsongwana lexi tlulelaka lowu nga wuntshwa, i mahanyelo ya varhangeri va miganga leyi hluvukeke lamantshwa. Xivangelo xa mahanyelo lawa ya ku chava i ku paluxiwa ka vona eka vanhu va misava hi ku buluka ka swihangalasangungu, naswona exikarhi ka swihangalasangungu leswi, swihangalasangungu leswintshwa kumbe tinetiweki ta swa matirhiselo ya vanhu leti humelelaka eka webu ya xihadyana leyi vumbeke vuhlanganisi bya mahala bya inthanete, lebyi eka byona hi kuma swihangalasi leswi nga erivaleni ngopfu kumbe switsongo. Xisweswo vumunhu byi khomiwa hi ku tlula mpimo ka ntshunxeko lowu welaka tanihi ndzhukano eka byona. Le USA na Europe, madzolonga ya veka miganga ya tinxaka eka yin’wana na yin’wana; kwalaho, i ndzhukano wa ntokoto wa “ *Babele* ” lowu pfuxetiwa; dyondzo yin’wana ya Xikwembu leyi nga kanetekiki leyi nga dyondziwangiki, hikuva i ntukulu wa mpatswa wun’we lowu hi ku kongoma wu vulavulaka ririmi rin’we, ku fikela loko ntokoto lowu wa nandzu, ha ha wu vona ninamuntlha, vumunhu byi hambanisiwile hi tindzimi to tala ni tindzimi-nkulu leti tumbuluxiweke hi Xikwembu naswona ti hangalakile emisaveni hinkwayo . Naswona ina, Xikwembu a xi tshikanga ku tumbuluxa endzhaku ka masiku yo sungula ya nkombo ya ku tumbuluxa; a ha tumbuluxa swo tala ku rhukana naswona minkarhi yin’wana ku katekisa vahlawuri va yena, manna leyi nyikeriwaka emananga, eka vana va Israyele, i xikombiso.

Hambiswiritano, **ntshunxeko** i xisekelo xa wona, nyiko yo hlamarisa leyi humaka eka Muvumbi wa hina. Hi kona laha ku tinyiketela ka hina **loku ntshunxekeke** eka mhaka ya yona ku tshamaka kona. Naswona kwalaho, swi fanele ku pfumeriwa, ntshunxeko lowu wa nkoka wu vula vukona bya xitshuketa hikuva Xikwembu a xi ngheneleli hi ndlela yihi na yihi; rito leri vapfumeri vo tala va nga ri pfumeli nikatsongo. Naswona va hoxile, hikuva Xikwembu xi siya xiphemu lexikulu eka xitshuketa eka ntumbuluko wa xona, naswona xo sungula, ntirho wo pfluxa exikarhi ka vahlawuriwa, ku tlangela mimpimanyeto ya xona ya le tilweni leyi paluxiweke. Loko a tive vahlawuriwa va yena, Muvumbi u va teka vutihlamuleri byo va rhangela no va dyondzisa mintiyiso ya yena leyi va lunghiselelaka vutomi lebyi nga heriki bya le tilweni. Malformations na monstrosities leswi voniweke eka ku velekiwa ka swivumbiwa swa vanhu switiyisisa xiendlo xa xitshuketa lexi humesaka swihoxo swa ti gene eka maendlelo ya kutsalana ka muxaka lowu na switandzhaku swotala kumbe leswintsongo. Ku andza ka tinxaka swiseketeriwe eka nsusumeto wa ti reproductive chains leti humesaka swihoxo swa conformity nkarhi na nkarhi;

leswi ku katsa na nsinya wa nawu wa ndzhaka kumbe hi ku tiyimela hikwalaho ka nkarhi wa vutomi. Hi ku komisa, loko ndzi kolota ripfumelo ra mina eka nkarhi wa vutomi lebyi ntshunxekeke, ndzi kolota, ku hambana na sweswo, hakelo na ku wundliwa ka ripfumelo leri, eka rirhandzu ra Xikwembu na eka migingiriko leyi se yi tekiweke na leyi xi yaka emahlweni yi teka ku ndzi ponisa .

Eka xitori xa ntumbuluko wa yena wa laha misaveni , siku leri nga ta rhukaniwa hi Xikwembu ri ta ro sungula evhikini; vumundzuku bya yena byi tsariwile: xikongomelo xa yena ku ta va ku “ *hambanisa ku vonakala ni munyama* ”. Ku hlawuriwa hi Vakriste va mavunwa ku kanetana na ku hlawula ka Xikwembu loku kwetsimaka siku ra vunkombo, siku leri ro sungula ri ta va ri hetisisile hi ku hetiseka ntirho wa rona tanihi “ *mfungho* ” wa kampa ya vaxandzuki lava nga yingisiki eka Nhlav.13:15. Tanihi leswi Sonto yo sungula yi rhukaniweke hi Xikwembu, Savata ya siku ra vunkombo yi katekisiwa no kwetsimisiwa hi xona. Naswona ku twisisa nkaneto lowu, hi fanele ku amukela mianakanyo ya Xikwembu, leyi nga xikombiso xa ku kwetsimisiwa hi xona na hi xona. Savata yi khumba siku ra vunkombo naswona nomboro leyi ya *nkombo*, “7”, yi fanekisela ku hetiseka. Ehansi ka rito leri ra ku tala, Xikwembu xi veka miehleketo ya xikongomelo lexi xi tumbuluxeke xiphemu xa hina xa laha misaveni, ku nga, ku lawuriwa ka xidyoho, ku gweviwa ka xona, rifu ra xona na ku nyamalala ka xona. Naswona eka pulani leyi, swilo leswi swi ta hetiseka hi ku hehela hi nkarhi wa ^{gidi ra malembe ra vu-7} leri Savata ya vhiki na vhiki yi ri profetaka. Leswi hi swona swi endlaka leswaku **pakani leyi yi va ya nkoka swinene eka Xikwembu ku tlula ndlela** ya nkutsulo leyi xi nga ta kutsula vutomi bya vahlawuriwa va laha misaveni ha yona ni leyi xi nga ta yi hetisisa hi xiviri, eka Yesu Kriste, hi ku lahlekeriwa hi ku xaniseka lokukulu.

Hi lexi xivangelo xin’wana lexi endlaka leswaku Xikwembu xi vula eka Ekl.7:8: “ *makumu ya nchumu ma antswa ku tlula masungulo ya wona .*” Eka Genesa, ku landzelelana hi ku landzelelana ka “vusiku-siku” kumbe “ *madyambu-mixo* ” ku tiyisekisa mianakanyo leyi ya Xikwembu. Eka Esa.14:12, ehansi ka xifunengeto xa hosi ya Babilona, Xikwembu xi byele diyavulosi xi ku: “ *Hi loyi, u wile hi le tilweni, nyeleti ya nimixo , n’wana wa madyambu! U lahleriwe ehansi, wena, muhluri wa matiko !* » Xiga lexi Xikwembu xi n’wi hlawulaka ha xona, “ *nyeleti ya nimixo* ” xi ringanyeta leswaku xi n’wi fanisa ni “dyambu” ra mafambiselo ya hina ya misava. A a ri xivumbiwa xa yena xo sungula naswona ehansi ka xifunengeto xa hosi ya Tiri, Ezé.28:12 u hlamusela ku vangama ka yena ko sungula: “ *N’wana wa munhu, huwelela hosi ya Tiri! U ta ku eka yena: Hosi Yehovha u ri: U veke xilemo lexi hetisekeke, a wu tele hi vutlhari, u hetisekile hi ku saseka .* » Ku hetiseka loku a ku fanele ku nyamalala, ku siviwa hi mahanyelo yo xandzuka lama n’wi endleke a va nala, diyavulosi ni nala, Sathana loyi a soriweke hi Xikwembu hikuva ndzimana ya 15 yi tivisa: “ *U hetisekile etindleleni ta wena, ku sukela siku leri a wu ri kona u vumbiwile kukondza ku kumiwa vuhomboloki exikarhi ka n’wina .*” Xisweswo, loyi a a tekiwa tanihi “ *nyeleti ya nimixo* ” u susumetele vavanuna lava nga tshembekiki ku xixima tanihi vukwembu “ *nyeleti ya nimixo* ” ya ntumbuluko wa Xikwembu: “Dyambu leri nga Hluriwangiki” leri endlaweke xikwembu ku suka eka vugandzeri bya Rhoma lebyi kwalomu ka misava hinkwayo Vukriste bya le Vupela-dyambu byi byi gandzelaka

hi vuhedeni. Xikwembu a xi swi tiva, hambi ku ri emahlweni ka ku tumbuluxiwa ka xona, leswaku ntsami leyi yo sungula a yi ta xi xandzukela naswona ku nga khathariseki leswi xi n'wi tumbuluxe. Hilaha ku fanaka, siku ra le mahlweni ka rifu rakwe, Yesu u tivise leswaku un'wana wa vaapostola va 12 u ta n'wi xenga, naswona u tlhele a byela Yudas hi ku kongoma a ku: “ *Xin'wana ni xin'wana lexi u faneleke u xi endla, xi endle hi ku hatlisa!*” “. Leswi swi hi pfumelela ku twisisa leswaku Xikwembu a xi lavi ku sivela swivumbiwa swa xona ku phofula leswi swi swi hlawulaka, hambiloko swi lwisana ni swa xona. Yesu u tlhele a rhamba vaapostola vakwe leswaku va n'wi siya loko ku ri ku navela ka vona. Hi ku siya swivumbiwa swa yena ntshunxeko lowu heheleke wo tiphofula ni ku paluxa ntumbuluko wa swona laha a nga hlawulaka vahlawuriwa va yena hikwalaho ka ku tshembeka ka vona loku kombisiweke naswona eku heteleleni a lovisa valala va yena hinkwavo va le tilweni ni va le misaveni, lava nga fanelekiki ni lava nga riki na mhaka .

Xidyoho xo sungula

Siku leri seleke ro sungula ri teka nkoka lowukulu swinene enkarhini wa hina wa Vukriste hikuva ri vumba “ *xidyoho* ” lexi vuyeleriweke ku sukela hi March 7, 321 ni hikuva xi hundzuka mfungho wa kampa leyi ngheneke eku xandzukeni ka kampa leyi kwetsimisiweke ya Xikwembu. Kambe “ *xidyoho* ” lexi a xi fanelanga xi hi endla hi rivala “ *xidyoho* ” xo sungula lexi gwevaka vanhu rifu hi ndzhaka ku sukela eka Adamu na Evha. Hi ku voningeriwa hi Moya, nhlokomhaka leyi yi ndzi yise ku kuma tidyondzo ta nkoka leti fihliweke ebukwini ya Genesa. Eka xiyimo xa ku langutisisa, buku leyi yi hi paluxela masungulo ya ntumbuluko eka tindzima 1, 2, 3. Nhlamuselo yo fanekisela ya tinomboro leti ya ha lulamile hi ku hetiseka: 1 = yuniti; 2 = ku nga hetiseki; 3 = ku hetiseka. Leswi swi faneriwa hi nhlamuselo. Gen.1 yi hlamusela ku tumbuluxiwa ka masiku ya 6 yo sungula. Nhlamuselo ya vona " *mixo wa madyambu* " yi ta teka nhlamuselo ntsena endzhaku ka xidyoho na ndzhukano wa misava lowu hundzukaka domain leyi lawuriwaka hi diyavulosi, leyi nga ta va nhlokomhaka ya Gen.3 leyi handle ka yona xivulavulelo xa " *mixo wa madyambu* " xi nga riki na nhlamuselo leswi vulaka eka xiyimo xa misava. Hi ku nyikela nhlamuselo, ndzima 3 yi veka mfungho wa ku hetiseka eka nhlavutelo leyi ya Xikwembu. Hilaha ku fanaka, eka Gen.2, nhlokomhaka ya Savata ya siku ra vunkombo kumbe, hi ku kongoma, ya Xikwembu na munhu hinkwavo hi siku ra vunkombo, na yona yi teka nhlamuselo ya yona ntsena endzhaku ka "xidyoho xo sungula" lexi endliweke hi Evha na Adamu eka Gen.3 leswi yi nyikaka xivangelo xa yona xa ku va. Xisweswo, hi ndlela yo kanetana, handle ka ku lulamisiwa ka yona loku nyikiweke eka Gen.3, Savata leyi kwetsimisiweke yi faneriwa hi xikombiso xa yona xa “2” xa ku nga hetiseki. Swi huma eka leswi hinkwaswo leswaku misava yi tumbuluxiwile hi Xikwembu leswaku yi nyikeriwa eka diyavulosi na mademona ya yena leswaku mihandzu yo biha ya mimoya ya vona yi ta hundzuka nyama na ku humelela ematihlweni ya hinkwavo, Xikwembu, tintsumi na vanhu, na leswaku tintsumi na vavanuna va hlawula tlhelo ra vona.

Nxopaxopo lowu wu ndzi yisa ku kombisa leswaku ku simekiwa ka siku ra vunkombo leri kwetsimisiweke eku wiseni ku profeta ndzhukano wa " *xidyoho* " xa laha misaveni lexi simekiweke eka Gen.3, hikuva misava hi yoxe yi rhukaniwile hi Xikwembu, naswona hikwalaho ku sukela ntsena ku sukela enkarhini lowu rifu naswona endlelo ra yona ri yi hlasela, nkarhi wa yona wa magidi ya tsevu ya malembe na gidi ra malembe ya gidi ra malembe ya vunkombo swi teka nhlamuselo, nhlamuselo, ku lulamisiwa. Swi fanerile ku xiya leswi: emahlweni ka ku tumbuluxiwa ka laha misaveni, etilweni, mpfilumpfilu se wu veka kampa ya diyavulosi ekheleni na kampa ya Xikwembu kambe i rifu ra Yesu Kriste ntsena leri nga ta endla leswaku ku hlawula ka munhu hi xiyexe ku va loku tiyeke; leyi nga ta endliwa yi vonaka hi ku hlongiwa etilweni ka vaxandzuki lava gweviweke ku sukela enkarhini wolowo leswaku va fa eku tumbuluxiweni ka laha misaveni. Sweswi, etilweni, Xikwembu a xi hlelanga vutomi bya tintsumi hi ku cincana ka " *nimixo nimadyambu* ," leswi hikuva tilo ri yimela mukhuva wa xona lowu nga heriki; leswi nga ta hlula ni ku ya emahlweni eka vahlawuriwa va swona hilaha ku nga heriki. Loko u langutane na data leyi: ku vuriwa yini hi misava emahlweni ka xidyoho? Handle ka ku cincana ka " *madyambu-mixo* ," mukhuva wa yona nakambe i wa tilo, swi tikomba onge vutomi byi humelela hi mukhuva lowu nga heriki; swiharhi swa vegan, vanhu va vegan na handle ka rifu leswi nga ta va hakelo ya xidyoho, masiku ya landzela masiku naswona swi nga tshama hilaha ku nga heriki.

Kambe eka Gen.2, Xikwembu xi hi paluxela ku landzelelana ka xona ka nkarhi wa vhiki lowu helelaka hi siku ra vunkombo hi ku wisa eka Xikwembu na munhu. Rito leri ro wisa ri huma eka riendli leri nge "ku yima" naswona ri tirha eka ntirho lowu endliwaka hi Xikwembu xikan'we na mintirho leyi endliwaka hi vanhu. U nga swi twisisa, emahlweni ka xidyoho, Xikwembu kumbe vanhu a va nga ta titwa va karhele. Miri wa Adamu a wu nga khomiwi hi vuvabyi, ku karhala kumbe switlhavi swa muxaka wihi na wihi. Sweswi, mavhiki ya masiku ya nkombo a ma landzelana naswona ma titswarile ku fana ni xirhendzevutana lexi nga heriki, handle ka leswaku ku landzelelana ka " *nimixo nimadyambu* " a ku fungha ku hambana ni mukhuva wa le tilweni wa mfumo wa Xikwembu. Hikwalaho ku hambana loku a ku kunguhateriwe ku paluxa hi ndlela ya vuprofeta nongonoko lowu endliweke hi muvumbi lonkulu Xikwembu. Tanihi leswi nkhuvo wa "Yom Kippur" kumbe "Siku ra ku Rivaleriwa" a wu pfuxetiwa lembe na lembe exikarhi ka Vaheveru naswona a wu profeta ku hela ka xidyoho hi ku rivaleriwa ka xona loku hetisisiweke hi rifu ra Yesu Kriste, hi ndlela yoleyo Savata ya vhiki na vhiki yi profeta ku ta ka siku ra vunkombo gidi ra malembe, loko Xikwembu ni vahlawuriwa va xona va ta nghena eku wiseni ka xiviri hikuva vaxandzuki va ta va va file naswona vuhomboloki byi ta va byi hluriwile. Kambe vahlawuriwa va ha karhateka hi " *xidyoho* " tanihileswi eka Kriste, va faneleke ku avanyisa " *swidyoho* " na vadyohi, lava hi nkarhi wolowo va nga ta va va etlele vurhongo lebyi faka. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, ku fana ni masiku ya tsevu lama hundzeke, ya vunkombo yi vekiwa ehansi ka xikombiso xa " *xidyoho* " lexi funengetaka ni ku khumba masiku ya nkombo ya vhiki hinkwaro. Naswona i ntsena eku sunguleni ka gidi ra malembe ya vutsevu, endzhaku ka loko vadyohi va hisiwa eka " *ndzilo wa rifu ra vumbirhi* " laha vutomi lebyi nga heriki lebyi nga

riki na " *xidyoho* " byi nga ta sungula emisaveni leyi pfuxetiweke. Loko masiku ya nkombo ya funghiwiwe hi xidyoho naswona va profeta malembe ya 7000, ku hlayiwa ka malembe lawa ya 7000 ku nga sungula ntsena hi ku simekiwa ka xidyoho lexi paluxiweke eka Gen.3. Xisweswo, masiku ya laha misaveni lama nga riki na xidyoho a ma le ka ntolovelo na ku twisiseka ka ku landzelelana ka " *mixo wa madyambu* " kumbe " *ku vonakala ka munyama* " naswona tanihileswi nkarhi lowu wu nga riki na " *xidyoho* ", a wu nge ngheni eka malembe ya 7000 lama phurogiremiweke no profetiwiwe eka " *xidyoho* " hi vhiki ra masiku ya nkombo.

Dyondzo leyi yi kombisa nkoka wa xiendlo lexi lexi Xikwembu xi xi vulaka leswaku xi huma eka vupapa bya Rhoma eka Dan.7:25: " *xi ta vumba pulani yo cinca minkarhi na nawu* ". " *Ku cinca minkarhi* " leyi simekiweke hi Xikwembu swi endla leswaku ku nga koteki ku kuma vuprofeta bya Savata ya vhiki na vhiki ya " *nawu* " wa Xikwembu. Naswona leswi hi leswi Rhoma ri swi endleke ku sukela hi Constantine wo Sungula ' ku sukela hi March 7, 321, hi ku oda ku wisa ka vhiki na vhiki hi siku ro sungula ematshan'weni ya ra vunkombo. Hi ku landzelela xileriso xa Rhoma, mudyohi a nga kutsuriwi eka " *xidyoho* " xo sungula lexi a xi kumeke tanihi ndzhaka eka Adamu na Evha, kambe ku engetela kwalaho u teka " *xidyoho* " lexi engetelekeke, enkarhini lowu **hi ku tirhandzela**, leswi engetelaka ku tivona nandzu eka Xikwembu .

Ku landzelelana ka nkarhi " *nimixo nimixo* " kumbe " *ku vonakala ka munyama* " i mianakanyo leyi hlawuriweke hi Xikwembu naswona ku yingisa ku hlawula loku swi tsakela ni ku pfumelela ku fikelela xihundla xa vuprofeta xa Bibe. Akuna nchumu lexi sindzisaka munhu ku amukela ku hlawula loku naswona vumbhoni hileswaku vumunhu byi hlawurile ku fungha ku cinca ka byona ka siku exikarhi ka vusiku, hi leswaku, 6 wa tiawara endzhaku ka ku pela ka dyambu ra ximun'wana; leyi profetaka mixaxa ya lava pfukaka endzhaku ka nkarhi swinene eka ku vuya loku vangamaka ka Kriste, Muteki eka xifaniso xa vanhwana va khume. Xisweswo marungula lama tumbeleke lama nyikeriwaka hi Xikwembu a ma fikeleleki hi vutlhari bya xona. Kambe eka lava a va hlawuleke, ku landzelelana ka nkarhi wa Xikwembu ku voningela vuprofeta bya yena hinkwabyo naswona ngopfu-ngopfu bya Nhlavutelo eku sunguleni ka byona Yesu a ti humesaka tanihi " *alfa na omega* ", " *masungulo kumbe masungulo na makumu* ". Siku rin'wana na rin'wana leri hundzaka evuton'wini bya hina ri profeta kungu ra Xikwembu leri xi ri katsakanyaka eka Gen.1, 2 na 3 tanihileswi " *vusiku* " kumbe " *munyama* " ri yimelaka masiku ya tsevu ya thyaka lama nyikeriweke eka Gen.1, kasi ku wisa ka vukwembu loku simekiweke eka Gen.2 ku tivisa " *ku vonakala* " nkarhi. Hi le ka nsinya lowu wa nawu hi ku ya hi Dan.8:14, nkarhi wa nguva ya Vukriste wu avanyisiwile hi swiphemu swimbirhi: nkarhi wa " *munyama* " wa moya exikarhi ka 321, loko ku simekiwa " *xidyoho* " xo lwisana na Savata, na 1843 laha a nkarhi wa " *ku vonakala* " wu sungula eka vahlawuriwa ku sukela hi siku leri ku fikela loko Yesu Kriste a vuya hi ximun'wana xa 2030 laha, tanihi le ka Gen.3, eka muvumbi wa Matimba Hinkwawo Xikwembu, a taka ku ta avanyisa exikarhi ka vahlawuriwa na vaxandzuki, " *tinyimpfu ni timbuti* ," hilaha a avanyiseke hakona exikarhi ka " *nyoka, wansati na Adamu* ." Hilaha ku fanaka, eka Nhlavutelo, tinhloko-mhaka ta

“ Mapapila ya Tikereke ta nkombo, ya swilemo swa nkombo, ni ya timhalamhala ta nkombo ” ti profeta “ munyama ” eka tsevu wo sungula ni “ ku vonakala ” ka Xikwembu eka mpimo wa vunkombo ni wo hetelela wa yin’wana ni yin’wana ya tinhloko-mhaka leti . I ntiyiso swinene lero va hi 1991, ku ala ximfumo ka “ku vonakala” loku ko hetelela hi Vuadventist bya nhlango, ku vonakala loku Yesu a ndzi nyikeke kona ku sukela hi 1982, ku n’wi endle leswaku a n’wi byela, eka Papila leri kongomisiweke eka “ Laodikiya ” eka Nhlav.3 :17: “ Hikuva u ri: Ndzi fuwile, ndzi fuwile, naswona a ndzi lavi nchumu, ni hikuva a wu swi tivi leswaku u ni gome, u ri ni gome, u xisiwana, u fe mahlo naswona u nga ambalanga nchumu ,... ”. Ma-Adventist ya Ximfumo ma rivele marito lawa lama nyikeriweke eka 1 Petro 4:17: “ Hikuva lowu i nkarhi lowu ku avanyisa ku nga ta sungula ha wona endlwini ya Xikwembu . Sweswi, loko swi sungula hi hina, xana makumu ya lava va nga yingisiki evhangeli ya Xikwembu ku ta va ku ri yini? » Nhlango lowu wu ve kona ku sukela hi 1863 naswona Yesu u katekise ku simekiwa ka wona hi nguva ya “ Philadelphia ”, hi 1873. Hi ku ya hi nsinya wa nawu wa Xikwembu “ mixo wa madyambu ” kumbe “ munyama wo vonakala ”, nguva yo hetelela ni ya vunkombo leyi fanekiseriwaka hi vito leri nge “ Laodikiya ” a yi fanele ku va nkarhi wa “ ku vonakala ” lokukulu ka Xikwembu naswona ntirho wa sweswi wu vumba vumbhoni bya kona, “ ku vonakala ” lokukulu hakunene ku fikile ku voningela swihundla leswi profetiweke, eka nguva leyi yo hetelela, hi ku lahlekeriwa hi nhlango wa ximfumo wa Adventist emisaveni hinkwayo. Vito leri nge “ Laodikiya ” ri lulamile kahle tanihi leswi ri vulaka “vanhu lava avanyisiweke kumbe vanhu va vuavanyisi”. Lava va nga riki va Hosi kumbe va nga ha ri va Hosi va gweviwile ku joyina vaseketeri va “siku leri rhukaniweke hi Xikwembu”. Hi ku tikombisa va nga swi koti ku avelana na Xikwembu ku sola ka xona loku faneleke ka “Sonto” ya Varhoma, Savata a yi nge he vonaki yi ri ya nkoka eka vona ku fana na le nkarhini lowu katekisiweke wa nkhuvalo wa vona. Rungula leri nyikiweke hi Yesu Kriste eka nandza wa yena Ellen G. White, ebukwini ya yena ya “Matsalwa yo Sungula” na le ka xivono xa yena xo sungula, ri hundzuluxele xiyimo lexi hi ndlela leyi: “va lahlekeriwe hi mahlo, na pakani, na Yesu... Va nwela eka misava yo hamboloka naswona a hi nge he tlheli hi va vona.”

Genesa 2 yi profeta nkarhi wa “ ku vonakala ” naswona ndzima leyi ya Genesa yi sungula hi ku **kwetsimisiwa** ka “ **siku ra vunkombo** .” Yi hela hi ndzimana leyi 25: “ Wanuna ni nsati wa yena a va nga ambalanga nchumu, naswona a va nga khomiwi hi tingana .” Ku yelana exikarhi ka tinhlokomhaka leti timbirhi ku kombisa leswaku ku tshuburiwa ka vuhava bya vona bya miri ku ta va vuyelo bya ku hehliwa ka “ xidyoho ” lexi va nga ta xi endla naswona lexi hlamuseriweke nakambe eka Gen.3, xisweswo xi humelela tanihi xivangelo xa ku pfumala swiambalo ka moya loku faka. Loko hi pimanisa dyondzo leyi na ya “ Laodikiya ”, hi kuma Savata yi fambelanisiwa na “ xidyoho ” lexi endlaka munhu “ a nga ambalanga nchumu ”. Eka xiyimo lexi xo hetelela, ku titoloveta Savata hikwalaho a ka ha enelanga ku hlayisa tintswalo ta Kriste, hikuva hi ku nyikela ku vonakala ka yona loku heleleke ka vuprofeta eka valawuri va ximfumo va Adventist exikarhi ka 1982 na 1991 xilaveko xa Yesu Kriste xi andzile naswona u lava eka leswi nguva leyi hi ku titoloveta Savata ya yena yo kwetsima

vahlawuriwa lava faneleke tintswalo ta yena va nyikaka ku tsakela ka yena, nkarhi wa yena, vutomi bya yena, na moya wa yena hinkwawo eka tinhlavutelo ta yena leti profetiweke eka Daniyele na Nhlavutelo ; kambe ni le Bibeleni hinkwayo leyi paluxiweke leyi vumbeke “ *timbhoni timbirhi* ” ta yona hi ku ya hi Nhlav.

Vumbhoni bya Xikwembu lebyi nyikeriweke emisaveni

Hambi leswi swi nga swa nkoka, ku endzela ka Xikwembu ka vumunhu hi xivumbeko xa Yesu Kriste a ku fanelanga ku endla leswaku hi rivala ku endzela ka xona ka khale enkarhini wa Muxe. Hikuva hi le ka mongo lowu wa le kule laha Xikwembu xi xi paluxeleke masungulo ya xiyimo xa misava. Naswona tanihi nhlavutelo leyi nyikeriweke hi Xikwembu, rungula ra Genesa i ra nkoka ku fana ni ra Nhlavutelo leri hlavuteriweke muapostola Yohane. Xivumbeko lexi hlavuriweke hi Xikwembu ku hlela vutomi bya laha misaveni xi profeta pulani ya xona ya rirhandzu eka swivumbiwa leswi xi swi nyikaka ntshunxeko lowu heleleke, leswaku swi ta kota ku hlamula rirhandzu ra xona va hanya na xona hilaha ku nga heriki kutani va ri ala va nyamalala eka ku pfumala nchumu ka rifu, hi ku ya hi swiyimo swa nyiko ya yena yo pfuna.

Loko Adamu a tumbuluxiwile a ri yexe, xo sungula, i hikuva u nyikeriwa tanihi " *xifaniso xa Xikwembu (Gen.1:26-27)*" a lava rirhandzu ku suka eka mufananisi la ntshunxekeke eka xifaniso xa yena, hikuva nkarhi hinkwawo wa vutomi bya yena lebyi hundzeke lebyi nga heriki a ku ri yin'wana ya ku va yexe hi ku helela. Leswi swi ve leswi nga tiyiselekiki eka yena ku fikela laha a a lunghekele ku rhwala vuyelo bya ntshunxeko lowu a a ta wu nyika swivumbiwa swa yena leswi hanyaka. Ku tumbuluxiwa ka Evha ku suka eka rin'wana ra timbanga ta Adamu, loko a ri karhi a ngenisiwa evurhongweni bya rifu, ku profeta ku tumbuluxiwa ka Kereke ya yena, Muhlawuriwa loyi a vumbiweke hi vahlawuriwa va yena vo tshembeka, mihandzu leyi tshoveriweke hi ku rivaleriwa ka yena ka rifu eka Yesu Kriste; leswi swi lulamisa ntirho wa “ *mupfuni* ” lowu Xikwembu xi wu vulaka eka wansati loyi a humaka eka xona naswona vito ra yena Evha ri vulaka “ *vutomi* ”. Muhlawuriwa u ta “ *hanya* ” hilaha ku nga heriki, naswona emisaveni, u na ku vitaniwa ku nyika Xikwembu “ *mpfuno* ” wa yena ku tirhisana hi vumunhu eku hetisiseni ka phurojeke ya yena leyi kongomisaka ku simeka rirhandzu leri hetisekeke leri avelaniwa na leri nga kavanyetiwiki eka vuako bya rona lebyi nga heriki.

Xidyoho xa ku nga yingisi xi nghena eka vumunhu hi Evha kumbe hi ku tirhisa xifaniso xa “ *wansati* ” xa vahlawuri va yena lava nga ta dya ndzhaka ya xidyoho lexi xo sungula. Nakambe, ku fana na Adamu, hikwalaho ka rirhandzu ra Evha, eka Yesu Kriste, Xikwembu xi hundzuka munhu ku avelana ni ku rhwala ematshan'weni ya Muhlawuriwa wa xona, nxupulo lowu dlayaka lowu swidyoho swa yena swi fanelaka. Hikwalaho xitori xa Genesa i vumbhoni bya matimu lebyi paluxaka masungulo ya hina na swiyimo swa vona, na vumbhoni bya vuprofeta lebyi paluxaka nsinya wa nawu lowu ponisaka wa phurojeke leyikulu ya rirhandzu ya muvumbi wa matimba hinkwawo Xikwembu.

Endzhaku ka masiku ya tsevu yo sungula ya ntumbuluko lama boxiweke eka Genesa 1, masiku ya tsevu lama profeteke malembe ya tsevu ya magidi lama vekerikeke hi Xikwembu ku hlalula ka xona vahlawuriwa va laha misaveni, eka Genesa 2, ehansi ka xifaniso xa Savata leyi nga heriki, siku ra vunkombo leri nga pimiwangiki ri ta pfuleka ku amukeriwa vahlawuriwa lava tiyisisiweke ni lava hlaluriweke.

Xikwembu xi tiva ku sukela eku sunguleni vuyelo bya ntirho wa xona, mavito ya vahlawuriwa va xona lava nga ta humelela eka malembe ya tsevu ya magidi. A a ri ni matimba hinkwawo ni vulawuri byo avanyisa ni ku lovisa tintsumi leti xandzukeke handle ko boheka ku tumbuluxa xivumbeko xa hina xa laha misaveni. Kambe kahle-kahle i mhaka ya leswi a xiximaka swivumbiwa swa yena, leswi n'wi rhandzeke ni leswi a swi rhandzaka, laha a hlela nkombiso wa vuako hinkwabyo emisaveni leyi tumbuluxeriweke xikongomelo lexi.

Xikwembu xi tlakusa nsinya wa nawu wa ntiyiso ku tlula hinkwaswo. Hilaha swi tivisiweke hakona eka Psa.51:6, Yesu u hlamusela vahlawuriwa va yena tanihi lava " *velekiweke ra vumbirhi* " kumbe "ku velekiwa hi ntiyiso" leswaku va ta fambisana na mpimanyeto wa ntiyiso wa Xikwembu. Hi ku ya hi Yohane 18:37, yena hi byakwe u tile ku ta " *nyikela vumbhoni bya ntiyiso* " naswona u tinyiketela eka *Nhlav* . Ku tlakusiwa loku ni ku dzunisiwa ka nsinya wa nawu wa ntiyiso ku **Iwisana hi ku helela** ni nsinya wa nawu wa mavunwa, naswona misinya leyimbirhi ya milawu yi teka swivumbeko swo tala. Nsinya wa nawu wa mavunwa wu tshame wu kanganyisa vaaki va misava ematin'wini ya yona hinkwawo. Eminkarhini ya manguva lawa, ku hamba ku hundzuke mukhuva wa vukona. Wu amukeriwa ehansi ka rito leri nge "bluff" emianakanyweni ya mabindzu, kambe hambu swi ri tano i mihandzu ya diyavulosi, " *tata wa mavunwa* " hi ku ya hi Yohane 8:44. Eka xiyimo xa vukhongereri, mavunwa ya humelela hi xivumbeko xa vuxisi byo tala byo hambana bya vukhongereri ku ya hi vanhu na tindhawu emisaveni leti khumbekaka. Naswona ripfumelo ra Vukriste hi roxe ri hundzuke xifaniso lexi hetisekeke xa "ku pfilunganyeka" (= Babele) lerova swilo swa rona swa vuxisi swa munyama swi tele ngopfu.

Ku hamba ku dyondzisiwa hi ndlela ya sayense. Hikuva ku hambana ni endlelo ra yona ra vulawuri, mianakanyo ya sayense a yi swi koti ku nyikela vumbhoni bya xiviri bya mianakanyo ya yona ya hundzuluko ya tinxaka, ni ya timiliyoni ni tibiliyoni ta malembe lawa vativi va yona va sayense va vulaka leswaku ma vangwiwa hi vukona bya misava. Ku hambana ni mianakanyo leyi ya sayense, vumbhoni bya muvumbi Xikwembu byi nyikela vumbhoni byo tala bya ntiyiso wa xona, hikuva matimu ya misava ma nyikela vumbhoni bya swiendlo swa xona, leswi ndhambi ya mati yi vumbeke xikombiso xo sungula, leswi tiyisisiwaka hi vukona bya masalela ya le lwandle emabakweni ni hambu ku ri etinhlohlorhini ta tintshava leti tlakukeke swinene emisaveni. Ku engeteriwa eka vumbhoni lebyi bya ntumbuluko i vumbhoni lebyi siyiweke hi matimu ya vanhu, vutomi bya Nowa, vutomi bya Abrahama, ku ntshunxiwa ka Vaheveru evuhlongeni bya le Egipta ni ku velekiwa ka vanhu va Vayuda, timbhoni leti hanyaka leti swi voneke hi mahlo ku fikela enkarhini wa makumu ya misava; ku tlhela ku va ni vumbhoni lebyi voneke hi mahlo bya vaapostola va Yesu Kriste lava voneke masingita ya yena, ku vambiwa ka yena ni ku pfuka ka yena; leswi ku

fikela laha ku chava rifu ku va siyeke, kutani va landzela endleleni ya ku dlayiwa ripfumelo, N’wini wa vona ni Yesu wa vona wa Xikombiso wa Nazareta.

Hi ku pfluxa rito leri ra “ku dlayiwa ripfumelo” laha ndzi fanele ku pfula nhlamuselo.

Xiya: u nga pfilunganyi ku dlayiwa hi ripfumelo na ku xupuriwa

Swilo leswimbirhi swina xivumbeko lexi fanaka xa le handle naswona hikokwalaho swinga pfilunganyeka hiku olova. Kambe, ku pfilunganyeka loku ku na vuyelo byo biha swinene tanihileswi goza ro xupula ri nga ekhombiyeni ro vekiwa eka loyi a hlawuriweke hakunene wa Xikwembu naswona hi ndlela yo hambana n’wana wa diyavulosi a nga vekiwa eka ku dlayiwa ripfumelo eka Xikwembu lexi kanganyisaka swinene. Kutani, ku vona kahle, hi fanele ku tekela enhlokweni nxopaxopo lowu landzelaka lowu sungulaka eka nsinya lowu wa nawu; Xo sungula, a hi vutiseni xivutiso lexi nge: xana ku dlayiwa ripfumelo i yini? Rito leri ri huma eka rito ra Xigriki leri nge “martus” leri vulaka: vumbhoni. Xana mbhoni i yini? I loyi a vikaka hi ku tshembeka kumbe a nga viki leswi a swi voneke, a swi tweke kumbe leswi a swi twisiseke emhakeni yo karhi. Mhaka leyi hi tsakisaka laha i ya vukhongereri, naswona exikarhi ka lava nyikelaka vumbhoni bya Xikwembu, ku ni timbhoni ta ntiyiso ni ta mavunwa. Lexi tiyisekaka hileswaku Xikwembu xi endla ku hambana exikarhi ka swilo leswimbirhi. Ntiyiso wa tiviwa hi yena naswona wa wu katekisa hikuva hi tlhelo ra yena, mbhoni leyi ya ntiyiso yi lwela ku tikombisa yi tshembekile hi ku titoloveta eka " *mintirho* " ntiyiso wa yona hinkwawo lowu paluxiweke naswona yi tiyisela endleleni leyi ku kondza ku amukeriwa ntiyiso. Naswona rifu leri i ripfumelo ra xiviri, hikuva vutomi lebyi nyikeriweke eku feni a byi fambisana ni mpimanyeto wa ku kwetsima lowu lavekaka hi Xikwembu eka nkarhi wa xona. Loko vutomi lebyi nyikeriwaka byi nga ri eka ku pfumelelana loku, kutani a hi ku dlayiwa hi ripfumelo, i nxupulo lowu hlaselaka xivumbiwa lexi hanyaka lexi nyikeriweke eka diyavulosi leswaku xi lovisiwa, hikuva a xi vuyeriwi eka nsirhelelo na nkateko wa Xikwembu. Ku titshege hi ku fambisana na mpimanyeto wa ntiyiso lowu lavekaka hi Xikwembu eka nguva yin'wana na yin'wana, ku tiviwa ka "ku

dlayiwa ripfumelo" ku ta titshega hi vutivi bya hina bya ku avanyisa ka Xikwembu loku paluxiweke eka vuprofeta bya byona lebyi kongomisaka eka nkarhi wa makumu; leyi nga xikongomelo na nhlokomhaka ya ntirho lowu.

I swa nkoka ku twisisa leswaku ntiyiso a wu na vuswikoti byo hundzula mianakanyo leyi xandzukeke; ntokoto wa ntsumi yo sungula leyi tumbuluxiweke, leyi thyiweke vito ra Xikwembu, Sathana, ku sukela loko yi xandzukile, ya swi tiyisekisa. Ntiyiso i nsinya wa nawu lowu vahlawuriwa hi ntumbuluko va nga ta titwa va kokiwa eka wona, lava va wu tsakelaka naswona va lunghekeleke ku lwa na Xikwembu eka Yesu Kriste, mavunwa lama n'wi vavisaka.

Hi ku gimeta, Nhluvutelo ya Xikwembu yi akiwile hakatsongo-tsongo eka malembe ya tsevu ya magidi ya mintokoto ni vumbhoni lebyi hanyeke eka swiyimo leswinene ni swo biha. Nkarhi wa magidi ya tsevu ya malembe wu nga ha vonaka wu koma, kambe eka wanuna loyi a nyikaka ntsena ku tsakela ka xiviri eka malembe ya vutomi bya yena n'wini, entiyisweni i nkarhi wo leha lowu ringaneke lowu pfumelelaka Xikwembu ku anama eka malembe xidzana, naswona hi ku kongoma ku tlula magidi ya tsevu ya malembe , swiyenge swo hambana-hambana swa leswi a swi fikeleleke eka ntirho wakwe wa misava hinkwayo. Hi ku kongoma eka Yesu Kriste, Xikwembu xi nyika vahlawuriwa va xona va nkarhi wa makumu, mayelana ni swihundla ni mintirho ya xona, ku twisisa loku nga erivaleni loku vekeraweke nkarhi lowu wa makumu.

Genesa: nkatsakanyo wa nkoka wa vuprofeta

Eka ku twisisa loku, rungula ra Genesa ri tisa swilotlelo swa xisekelo swa vuprofeta bya Bibebe bya Daniyele na Nhluvutelo; naswona handle ka swilotlelo leswi, ku twisisa loku a ku koteki. Swilo leswi swi ta tsundzukiwa loko swi laveka, hi nkarhi wa dyondzo ya vuprofeta, kambe ku sukela sweswi, hi fanele ku tiva leswaku marito lama nge, " *deep, sea, earth, woman* ", ya ta rhwala mianakanyo yo karhi ya miehleketo ya Xikwembu eka nhluvutelo ya yona "Apocalypse". Swi hlanganisiwa ni switeji swinharhu leswi landzelelanaka swa ku tumbuluxiwa ka misava. " *Xidziva* " xi kombetela eka pulanete ya misava leyi funengetiweke hi mati hi ku helela leyi nga riki na vutomi. Kutani, hi siku ra vumbirhi, leri ra ku hambanisiwa ka swiaki, " *lwandle* ", tanihi xifaniso na xifaniso xa rifu, ri ta tshama ntsena hi swiharhi swa le lwandle hi ^{siku ra vu-5} ; ndhawu ya yona yi ni vulala eka vanhu lava tumbuluxiweke ku hefemula moya. " *Misava* " yi huma eka " *lwandle* " naswona yi ta tlhela yi tshama hi siku ra vuntlhanu hi swiharhi naswona eku heteleleni, hi siku ra vutsevu, hi " *wanuna la vumbiweke hi xifaniso xa Xikwembu* " ni " *wansati* " loyi a nga ta vumbiwa eka rirhangu ra munhu. Loko va ri swin'we, wanuna ni wansati va ta tika vana

vambirhi. " *Avele* " wo sungula , muxaka wa muhlawuriwa wa moya (*Avele* = Tatana i Xikwembu) u ta dlayiwa hi mavondzo hi nkulu wa yena " *Kayini* ", muxaka wa munhu wa nyama, wa swilo leswi vonakaka (= ku kuma) xisweswo a profeta vumundzuku bya loyi a tolovelekeke chosen one , Yesu Kriste ni vahlawuriwa va yena, lava nga ta xaniseka ni ku fa tanihi vafela-ripfumelo hikwalaho ka "Kayini", Vayuda, Makhatoliki ni Maprotestente, hinkwavo "vaxavisi va tempele", lava mavondzo ya vona lama landzelelanaka ni lama nga ni tihanyi ma kombisiwaka ni leswi hetisisiweke ematin'wini hinkwawo ya laha misaveni. Dyondzo leyi nyikiwaka hi Moya wa Xikwembu hikwalaho hi leyi landzelaka: eka " *xidziva* " ku huma, **hi ku landzelelana** , " *lwandle ni misava* " swikombiso swa vukhongereri bya Vukriste bya mavunwa leswi yisaka eku lovisiweni ka mimoya-xiviri. Ku hlawula nhlengeletano ya yena leyi hlawuriweke, u n'wi nyika rito " *wansati* " loyi, loko a tshembekile eka Xikwembu xa yena, " *Nsati* ", wa " *xinyimpfana* ", xifaniso xa xifaniso xa Kriste hi yexe lexi profetiweke hi rito " *wanuna* » (wa *Adamu*). Loko a nga tshembeki, u tshama a ri " *wansati* ", kambe u teka xifaniso xa " *nghwavava* ". Swilo leswi hinkwaswo swi ta tiyisisiwa eka dyondzo ya vuxokoxoko leyi nyikeriweke eka ntirho lowu naswona nkoka wa swona wa nkoka wu ta vonaka. U nga swi twisisa hi ku olova, hi 2020, swiendlakalo leswi profetiweke eka vuprofeta bya Daniyele na Nhlavutelo, hi xiphemu lexikulu, se swi hetisekile ematin'wini, naswona swa tiviwa hi vanhu. Kambe a va tiviwa hi xiphemu xa moya lexi Xikwembu xi va nyikeke xona. Van'wamatimu va xiya timhaka ta matimu, kambe i vaprofeta va Xikwembu ntsena lava nga ti hlamuselaka.

Ripfumelo ni ku nga pfumeli

Hi ntumbuluko, vanhu, ku suka eka masungulo ya vona, i va muxaka wa vapfumeri. Kambe ku pfumela a hi ripfumelo. Minkarhi hinkwayo munhu a a pfumela eka vukona bya Xikwembu kumbe swikwembu, mimoya leyi tlakukeke leyi a a fanele a yi tirhela ni leyi a a fanele a yi tsakisa leswaku yi nga boheki ku onhaka hikwalaho ka vukarhi bya yona. Ripfumelo leri ra ntumbuluko ri sungule ku sukela eka malembe-xidzana ku ya eka malembe-xidzana ni magidi ya malembe ku ya eka magidi ya malembe ku fikela eminkarhini ya manguva lawa, laha swilo leswi tshuburiweke hi sayense swi tekeke byongo bya munhu wa le Vupela-dyambu loyi ku sukela kwalaho a veke la nga tshembi ni la nga pfumeriki. Xiya leswaku ku cinca loku ngopfu-ngopfu ku tiveka hi vanhu va masungulo ya

Vukreste. Hikuva hi nkarhi lowu fanaka, eVuxeni, eVuxeni bya le Kule ni le Afrika, ripfumelo ra mimoya leyi nga vonakiki a ku ri kona. Leswi swi hlamuseriwa hi ku kombisiwa loku tlulaka ka ntumbuluko loku voniwaka hi vanhu lava endlaka mihivahivana leyi ya vukhongereri. Le Afrika, vumbhoni lebyi nga erivaleni bya vukona bya mimoya leyi nga vonakiki byi yirisa ku nga pfumeli. Kambe lexi vanhu lava va nga xi tiviki hileswaku mimoya leyi ti tikombisaka hi matimba exikarhi ka vona entiyisweni i mimoya ya mademona leyi ariweke hi Xikwembu muvumbi wa vutomi hinkwabyo, naswona yi gweviweke rifu loko yi ringiwa. Vanhu lava a hi lava nga pfumeriki, kumbe lava nga pfumeriki, ku fana ni vanhu va le Vupela-dyambu, kambe vuyelo bya kona bya fana, tanihi leswi va tirhelaka madimona lama va kanganyisaka ni ku va khoma ehansi ka vulawuri bya vona bya tihanyi. Vukhongereri bya vona i bya muxaka wa vuhedeni bya vugandzeri bya swifaniso leswi hlawulekeke eka vumunhu ku sukela eku sunguleni ka byona; Evha leswi a a ri muhlaseriwa wa yena wo sungula.

Evupela-dyambu, ku nga pfumeli hakunene i vuyelo bya ku hlawula, hikuva i vanhu va nga ri vangani lava nga tiviki masungulo ya vona ya Vukriste; naswona exikarhi ka valweri va ntshunxeko wa riphabliki, ku ni vanhu lava tshahaka marito lama humaka eBibeleni yo Kwetsima, xisweswo va nyikela vumbhoni bya leswaku a va nga tivi vukona bya yona. A va nga tivi timhaka leti vangamaka leti yi ti nyikelaka vumbhoni eka Xikwembu, naswona hambu swi ri tano, va hlawula ku nga ti tekeli enhlokweni. I muxaka lowu wa ku nga pfumeli lowu Moya wu wu vitanaka ku pfumala ku pfumela naswona ku nga ku kanetana loku heleleke ka vuxandzuki eka ripfumelo ra ntiyiso. Hikuva loko a tekela enhlokweni vumbhoni lebyi vutomi byi n'wi nyikaka byona emisaveni hinkwayo naswona ngopfu-ngopfu eka swikombiso leswi tlulaka swa ntumbuluko swa vanhu va Afrika, munhu a nga na ku koteka ko kombisa ku nga pfumeli ka yena. Hikwalaho swiendlo leswi tlulaka swa ntumbuluko leswi endlawaka hi mademona swi sola ku nga pfumeli ka le Vupela-dyambu. Muvumbi Xikwembu xi tlhela xi nyika vumbhoni bya vukona bya xona, xi endla hi matimba hi swiendlakalo leswi humesiwaka hi ntumbuluko lowu nga ehansi ka xona; ku tsekatseka ka misava, ku buluka ka vholkheno, magandlati ya magandlati lama onhaka, mintungu leyi dlayaka, kambe swilo leswi hinkwaswo sweswi swi kuma tinhlamuselo ta sayense leti fihlaka ni ku herisa masungulo ya Xikwembu. Eka tihlo, nala loyi lonkulu wa ripfumelo, ku engeteriwa nhlamuselo ya sayense leyi khorwisaka byongo bya munhu naswona havumbirhi bya byona byi byi khutaza eka ku hlawula ka byona loku byi yisaka eku lovisiweni ka byona.

I yini leswi Xikwembu xi swi languteleke eka swivumbiwa swa xona? U ta hlawula exikarhi ka vona lava amukelaka mianakanyo ya yena ya vutomi, hi leswaku, lava amukelaka mianakanyo ya yena. Ripfumelo ri ta va ndlela, kambe ku nga ri pakani. Leswi hi swona swi endlaka leswaku “ *ripfumelo leri nga riki na mintirho* ”, leri ri faneleke ku ri rhwala, ku vuriwa leswaku ri “ *file* ” eka Yakobo 2:17. Hikuva loko ripfumelo ra ntiyiso ri ri kona, ripfumelo ra mavunwa na rona ra kona. Leswinene ni leswo biha swi endla ku hambana hinkwako, naswona Xikwembu a xi na xiphiko xo vona ku yingisa leswaku xi ku hambanisa ni ku nga yingisi. Ku nga khathariseki leswaku swi njhani, u tshama a ri yena ntsena muavanyisi loyi vonelo ra yena ri nga ta endla xiboho xa vumundzuku lebyi nga

heriki bya xin'wana ni xin'wana xa swivumbiwa swa yena , tanihi leswi pakani ya ku hlawula ka yena yi hlawulekeke naswona nyiko ya yena ya vutomi lebyi nga heriki yi kumiwaka ntsena ha Yesu Kreste. Ndzimana ya laha misaveni yi lulamile ntsena ku nyikela ku koteka ka ku hlawuriwa loku ka vahlawuriwa lava nga heriki. Ripfumelo a hi mihandzu ya matshalatshala ni magandzelo lama chavisaka, kambe i ya xiyimo xa ntumbuluko lexi kumiweke kumbe ku nga kumeki hi xivumbiwa ku sukela loko xi velekiwa. Kambe loko xi ri kona, xi fanele xi wundliwa hi Xikwembu, handle ka sweswo xi fa xi nyamalala.

Ripfumelo ra ntiyiso i nchumu lowu nga tolovelekangiki. Hikuva ku hambana ni xiphemu xa vuxisi xa vukhongereri bya ximfumo bya Vukreste, a swi enelanga ku veka xihambano ehenhla ka sirha ra xivumbiwa leswaku tinyangwa ta tilo ti pfulekela xona. Naswona ndzi kombisa leswi hikuva swi vonaka swi honisiwile, Yesu u vule eka Mat.7:13-14: “ *Nghena hi nyangwa wo koma. Hikuva nyangwa yi anamile ni ndlela leyi yisaka eku lovisiweni yi anamile , naswona ku ni vo tala lava nghanaka hi yona . Kambe nyangwa yi komile naswona ndlela leyi yisaka evuton'wini yi komile , naswona a va talanga lava yi kumaka.* » Dyondzo leyi yi tlhela yi tiyisiwa eBibeleni hi xikombiso xa ku hlongoriwa ka Vayuda eBabilona, tanihi leswi Xikwembu xi kumaka ntsena a faneriwa hi ku hlawuriwa ka xona Daniyele ni vanghana va yena vanharhu ni tihosi ta ntlhanu ta matimba; na Ezekiyele loyi a hanyaka enkarhini lowu. Kutani ha hlanya eka Ezek.14:13-20: “ *N'wana wa munhu, loko tiko ri ndzi dyohela hi ku endla leswi nga tshembekiki, kutani ndzi tshambuluta voko ra mina eka rona, loko ndzi ri tshovela nhonga ya xinkwa, loko ndzi rhumele ndlala ehenhla ka yona, loko ndzi lo herisa vanhu ni swiharhi eka yona, naswona exikarhi ka yona a ku ri ni vavanuna lava vanharhu, **Nowa, Daniyele na Yobo** , a va ta ponisa mimoya-xiviri ya vona hi ku lulama ka vona, ku vula Yehovha Yehovha. Loko a ndzi endla leswaku swiharhi swa nhova swi famba-famba etikweni leri a ri ta ri herisa vaaki, loko ri hundzuka mananga laha ku nga ta hundza munhu hikwalaho ka swiharhi leswi, naswona a ku ri ni vavanuna lava vanharhu exikarhi ka rona, a ndzi ta va ndzi hanya! ku vula Hosi Yahweh, **a va nga ta ponisa vana va majaha kumbe va vanhwanyana, kambe vona ntsena a va ta ponisiwa** , kutani tiko a ri ta hundzuka mananga. Kumbe loko ndzi tise banga ehenhla ka tiko leri, loko ndzi ku: **Banga a ri tsutsume etikweni! Loko a ndzi lo herisa vanhu ni swiharhi, naswona a ku ri ni vavanuna lava vanharhu exikarhi ka yona, a ndzi ta va ndzi hanya! ku vula Hosi Yahweh, a va nga ta ponisa vana va majaha kumbe va vanhwanyana, kambe a va ta ponisiwa ntsena** . Kumbe loko ndzi rhumele ntungu etikweni leri, loko ndzi chululela vukarhi bya mina eka rona hi ku fa, ku herisa eka rona vanhu ni swiharhi, naswona exikarhi ka rona a ku ri na **Nowa, Daniyele na Yobo, ndza ha hanya ! ku vula HOSI Yehovha, a va nga ta ponisa vana va majaha kumbe va vanhwanyana, kambe hi ku lulama ka vona a va ta ponisa mimoya ya vona.** » Xisweswo hi dyondza leswaku hi nkarhi wa ndhambi ya mati, Nowa ntsena loyi a kumiweke a faneleka ku ponisiwa exikarhi ka vanhu va tsevu lava sirhelelekeke hi ngalava.*

Yesu u tlhele a vula eka Mat.22:14 a ku: “ *Hikuva va vitaniwile vo tala, kambe va hlawuriwile vatsongo.* » Xivangelo xi hlamuseriwa ntsena hi mpimanyeto wa le henhla wa ku kwetsima lowu lavekaka hi Xikwembu lexi

lavaka ku teka ndhawu yo sungula embilwini ya hina kumbe ku nga ri na nchumu. Vuyelo bya xilaveko lexi byi kanetana na miehleketo ya vumunhu hi misava leyi vekaka munhu ehenhla ka hinkwaswo. Muapostola Yakobo u hi tsundzuxe hi nkaneto lowu, a hi byela a ku: “ *N’wina vaoswi! Xana a wu swi tivi leswaku rirhandzu ra misava i vulala eka Xikwembu ? Hikwalaho loyi a lavaka ku va munghana wa misava u tiendla nala wa Xikwembu .* » Yesu u hi byela nakambe eka Mat.10:37: “ *Loyi a rhandzaka tata wakwe kumbe mana wakwe ku tlula mina a nga faneriwi hi mina , ni loyi a rhandzaka n’wana wa yena wa mufana kumbe wa nhwanyana ku tlula mina a nga ndzi faneli .*” Nakambe, loko ku fana na mina, u rhamba munghana leswaku a hlamula eka xipimelo lexi xa vukhongerile lexi lavekaka hi Yesu Krete, u nga hlamali loko a ku vitana mupfukeri; Leswi hi swona leswi ndzi humeleleke, kutani ndzi twisisile leswaku ndzi na Yesu ntsena tanihi munghana wa mina wa ntiyiso ; yena, “ *Loyi wa Ntiyiso* ” wa Nhlav.3:7. Hi ta tlhela hi ku vitana mufumi wa masungulo, hikuva u tikombisa u tshembekile eka Xikwembu, mutivi wa nawu, hikuva u tsakela no xixima nawu wa xona wo kwetsima swinene hi ku yingisa ka wena. Leswi, hi xiphemu, swi ta va ntsengo wa munhu lowu hi faneleke ku wu hakela ku tsakisa Hosi Yesu, lowu fanelaka swinene ku tinyiketela ka hina ni ku tinyiketela ka hina loku heleleke lerova a ku lava.

Ripfumelo ri hi pfumelela ku amukela eka Xikwembu miehleketo ya xona ya le xihundleni ku kondza hi kuma vukulu bya ntirho wa xona wo hlamarisa. Naswona ku twisisa phurojeke ya yena hinkwayo, loyi a hlawuriweke u fanele ku tekela enhlokweni vutomi bya le tilweni bya tintsumi lebyi nga rhangela ntokoto wa laha misaveni. Hikuva eka rixaka leri ra le tilweni, ku avana ka swivumbiwa ni ku hlawuriwa ka tintsumi letinene leti tshembekaka eka Xikwembu a swi endliwa hi ku pfumela eka Kriste la vambiweke kumbe hi ku ala ka yena hilaha a swi ta va hakona emisaveni. Leswi swi tiyisisa leswaku eka xiyimo xa misava hinkwayo, ku vambiwa ka Kriste loyi a tshameke a nga ri na xidyoho eka Xikwembu i **ndlela** yo sola diyavulosi na valandzeri va yena na leswaku laha misaveni, ripfumelo eka Yesu Kriste ri yimela **ndlela leyi** hlawuriweke hi Xikwembu ku va na rirhandzu leri xi ri twaka eka yena vahlawuriwa lava n’wi rhandzaka ni ku n’wi tlangela. **Xikongomelo** xa nkombiso lowu wa ku tinyiketela ka yena loku heleleke a ku ri ku kota ku gweva hi nawu swivumbiwa swa le tilweni ni swa laha misaveni leswi xandzukeke leswi nga riki na ku titwa ka yena ka vukona ku fikela eka rifu. Naswona exikarhi ka swivumbiwa swa yena swa laha misaveni, u hlawula lava amukelaka miehleketo ya yena, va amukela swiendlo swa yena na ku avanyisa ka yena hikuva va faneleka ku avelana vutomi bya yena lebyi nga heriki. Eku heteleleni, u ta va a tlhantlhe xiphiquo lexi tumbuluxiweke hi ntshunxeko lowu nyikiweke swivumbiwa swa yena hinkwaswo swa le tilweni ni swa laha misaveni, hikuva handle ka ntshunxeko lowu, rirhandzu ra swivumbiwa leswi a swi hlawuleke a ri ta va ri nga pfuni nchumu hambi ku ri ku endla leswaku ri nga koteki. Hakunene, handle ka ntshunxeko, xivumbiwa a hi nchumu handle ka robot, leyi nga ni mahanyelo lama tirhaka hi ku tisungulela. Kambe nxavo wa ntshunxeko, eku heteleleni, wu ta va ku herisiwa ka swivumbiwa leswi xandzukeke swa tilo ni swa misava.

Xisweswo vumbhoni byi nyikiwa leswaku ripfumelo a ri titsheganga eka nchumu wo olova: “ *Pfumela eka Hosi Yesu kutani u ta ponisiwa* ”. Marito lawa ya Bibeke ya sekeriwe eka leswi riendli leri nge “pfumela” ri vulaka swona, ku nga ku yingisa milawu ya Xikwembu leswi hlawulaka ripfumelo ra ntiyiso. Eka Xikwembu, xikongomelo i ku kuma swivumbiwa leswi xi yingisaka hikwalaho ka rirhandzu. U kumile van’wana exikarhi ka tintsumi ta le tilweni na le xikarhi ka swivumbiwa swa yena swa vanhu swa laha misaveni, u hlawurile van’wana naswona u ta ya emahlweni a hlawula van’wana ku fikela emakumu ka nkarhi wa tintswalo.

Swakudya swa maxelo lama faneleke

Tanihi leswi miri wa munhu wu lavaka swakudya leswaku wu lehisa vutomi bya wona, ripfumelo leri humesiweke emoyeni wa wona na rona ri lava swakudya swa rona swa moya. Munhu un’wana na un’wana loyi a nga na vuxiyaxiya eka ku kombisiwa ka rirhandzu leri nyikiweke hi Xikwembu eka Yesu Kriste u twa ku navela ku n’wi endlela swo karhi. Kambe hi nga swi endlisa ku yini nchumu lowu n’wi tsakisaka loko hi nga swi tivi leswi a swi languteleke eka hina? I nhlamulo ya xivutiso lexi leyi nga ta vumba swakudya swa ripfumelo ra hina. Hikuva “ *handle ka ripfumelo a swi koteki ku tsakisa Xikwembu* ” hi ku ya hi Hev.11:6. Kambe ripfumelo leri ra ha fanele ri endlwa ri hanya ni leri tsakisaka eka yena hi ku pfumelelana ka rona ni leswi a swi languteleke. Hikuva HOSI Xikwembu xa Matimba Hinkwawo i Muhetisi wa xona ni Muavanyisi wa xona. Mintshungu ya vampfumeri va Vakreste va navela ku va ni vuxaka lebyinene ni Xikwembu xa matilo, kambe vuxaka lebyi byi tshama byi nga koteki hikuva ripfumelo ra vona a ri wundliwanga kahle. Nhlamulo ya xiphiso yi nyikiwile hina eka Mat.24 na 25. Yesu u kongomisa dyondzo ya yena eka masiku ya hina yo hetelela lawa ya nga emahlweninyana ka nkarhi wa ku humelela ka yena ra vumbirhi, nkarhi lowu, eku vangameni ka vukwembu bya yena. U swi hlamusela hi ku andzisa swifaniso hi swifaniso: xifaniso xa murhi wa nkuwa, eka Mat.24:32 ku ya eka 34; xifaniso xa khamba ra vusiku, eka Mat.24:43 ku ya eka 51; xifaniso xa vanhwana va khume, eka Mat.25:1 ku ya eka 12; xifaniso xa titalenta, eka Mat.25:13 ku ya eka 30; swifaniso swa tinyimpfu ni timbuti, eka Mat.25:31 ku ya eka 46. Exikarhi ka swifaniso leswi, ku boxiwa ka “ *swakudya* ” ku humelela kambirhi: eka xifaniso xa muyivi wa vusiku ni le ka xa tinyimpfu ni timbuti

hikuva, hambileswi ku ku humelela, loko Yesu a ku, “ *A ndzi khomiwe hi ndlala, kutani u ndzi nyike swakudya ,*” u vulavula na hina hi swakudya swa moya, leswi handle ka swona ripfumelo ra munhu ri faka. “ *Hikuva munhu a nga hanyi hi xinkwa ntsena, kambe u ta hanya hi rito rin’wana ni rin’wana leri humaka enon’wini wa Xikwembu . Mat.4:4*”. Xikongomelo xa swakudya swa ripfumelo i ku n’wi sirhelela eka “ *rifu ra vumbirhi* ” ra Nhlavutelo 20, leri endlaka leswaku munhu a lahlekeriwa hi mfanelo yo hanya hilaha ku nga heriki.

Tanihi xiphemu xa ku anakanyisisa loku, kongomisa mahlo ni nyingiso wa wena eka xifaniso lexi xa muyivi wa vusiku:

V.42: “ *Hikokwalaho xalamukani, leswi mi nga swi tiviki leswaku Hosi ya n’wina yi ta hi siku rihi .*”

Nhlokomhaka ya ku vuya ka Yesu Kriste yi hlamuseriwile naswona "ku rindza" ka yona ku ta hlohlotela ku pfuka ka moya eUnited States of North America, exikarhi ka 1831 na 1844. Yi vuriwa "Adventism", swirho swa nhlngano lowu ku ri vona -hi voxe lava hlawuriweke hi vanhu va le nkarhini wa vona hi rito leri nge “Maadventist”; rito leri tekiweke eka Xilatini “adventus” leri vulaka: advent.

V.43: “ *Tivani leswi kahle, loko n’wini wa muti a swi tiva leswaku khamba ri fanele ri ta hi vusiku byihi, a a ta rindza a nga pfumeli leswaku yindlu ya yena yi nghenisiwa .*”

Eka ndzimana leyi, “ *n’wini wa yindlu* ” i mudyondzisiwa loyi a rindzeleke leswaku Yesu a vuya, naswona “ *khamba* ” ri kombetela eka Yesu hi byakwe. Hi ku pimanisa loku, Yesu u hi komba vuyelo bya ku tiva siku ra ku vuya ka yena. Hikwalaho u hi khutaza ku swi tshubula, naswona ku yingisela ka hina xitsundzuxo xa yena swi ta endla leswaku vuxaka bya hina na yena.

V.44: “ *Hikwalaho na n’wina lunghekelani, hikuva N’wana wa Munhu u ta hi nkarhi lowu mi nga ehleketiki .*”

Ndzi lulamise , eka ndzimana leyi, nkarhi wa nkarhi lowu taka wa maendli hikuva eka Xigriki xo sungula, maendli lawa ma le ka nkarhi wa sweswi. Hakunene, marito lawa ma vuriwa hi Yesu eka vadyondzisiwa va le nkarhini wa yena lava n’wi vutisaka emhakeni leyi. Hosi yi ta, enkarhini wa makumu, tirhisa nhlokomhaka leyi ya “Maadventist” ku sefa Vakriste hi ku va veka eka ndzingo wa ripfumelo ra vuprofeta; hi xikongomelo lexi, u ta hlela hi ku landzelelana hi ku famba ka nkarhi, ku langutela ka mune ka “Maadventist”; nkarhi wun’wana ni wun’wana wu lulamisiwe hi ku voninga lokuntshwa loku nyikeriweke hi Moya, manharhu yo sungula malunghana ni matsalwa ya vuprofeta ya Daniyele ni ya Nhlavutelo.

V.45: “ *Kutani i mani nandza wo tshembeka ni wo tlhariha, loyi n’wini wa yena a n’wi vekeke ehenhla ka vanhu va yena, leswaku a va nyika swakudya hi nkarhi lowu faneleke? »*

Tivonele leswaku u nga endli xihoxo eku avanyiseni ka wena, hikuva “ *swakudya* ” leswi ku vulavuriwaka ha swona eka ndzimana leyi sweswi swi le mahlweni ka mahlo ya wena. Ina, i tsalwa leri ndzi ri nyikeke vito leri nge “Hlamusela Daniyele na Nhlavutelo” leri vumbeke “ *swakudya* ” leswi swa moya swa nkoka ku wundla ripfumelo ra wena, hikuva ri nyika, ku suka eka Yesu Kriste, tinhlamulo hinkwato ta swivutiso leswi u nga swi vutisaka hi nawu ,

naswona ku tlula tinhlamulo leti, tinhlavutelo leti nga languteriwangiki, to tanihi siku ra ntiyiso ra ku vuya ka Yesu Kriste leri hi tinyiketelaka ku fikela hi ximun'wana xa 2030 eka "rindza" ra vumune ni ro hetelela ra "Maadventist".

Leswi ndzi karhatekeke hi ndzexe hi ndzimana leyi, ndzi humesa tsalwa leri, mihandzu ya ku tshembeka ka mina eka Xikwembu xa ntiyiso ni wa vutlhari bya mina, hikuva a ndzi lavi ku hlamarisiwa hi ku vuya ka Yesu Kriste. Yesu laha u paluxa kungu ra yena ra nkarhi wa makumu. U hlele nkarhi lowu, " *swakudya* " leswi faneleke ku wundla ripfumelo ra vahlawuriwa va yena lava hi ku tshembeka va rindzeleke ku vuya ka yena loku vangamaka. Naswona " *swakudya* " leswi i swa vuprofeta.

V.46: " *Ku katekile nandza yoloye, loyi n'wini wa yena, loko a fika, a nga ta n'wi kuma a ri karhi a endla tano!* »

Mongo wa ku vuya ka yena loku vangamaka wu tiyisiwile laha, i wa ku langutela ka vumune ka "Maadventist". Nandza loyi a khumbekaka hakunene se u tsakile swinene ku tiva mianakanyo leyi paluxiweke ya Xikwembu, ku avanyisa ka xona eka ripfumelo ra vanhu. Kambe nkateko lowu wu ta andlala ni ku khumba hinkwavo lava, hi ku amukela ku vonakala loku ko hetelela ka Xikwembu, hi ku famba ka nkarhi va nga ta ku hangalasa ni ku ku avelana ni vahlawuri lava hangalakeke emisaveni hinkwayo, ku fikela loko Yesu Kriste a vuya hi ndlela leyi humelelaka.

V.47: " *Ndza mi byela ntiyiso, u ta yi simeka ehenhla ka rifuwo ra yena hinkwaro.* »

Nhundzu ya Hosi yi ta khumba, ku fikela loko yi vuya, mimpimanyeto ya moya. Naswona nandza u va eka Yesu, muhlayisi wa xuma xa yena xa moya; vuhlayiselo byo hlawuleka bya ti- oracles ta yona ni ku vonakala ka yona loku paluxiweke. Endzhaku ko hlaya tsalwa leri hinkwaro, u ta kota ku vona leswaku a ndzi hundzeleti hi ku nyika nhlavutelo ya rona ya vuprofeta ya Bibeke vito ra "xuma". Hi rihi vito rin'wana leri ndzi nga ri nyikaka nhlavutelo leyi sirhelelaka eka " *rifu ra vumbirhi* " ni ku pfula ndlela yo ya evuton'wini lebyi nga heriki? Hikuva swi hangalaka no endla leswaku ku nyamalala ku koteka ka ku kanakana loku dlayaka eka ripfumelo na ku ponisiwa.

V.48: " *Kambe loko ku ri nandza wo biha, loyi a nge endzeni ka yena: Hosi ya mina u hlwela ku ta,* " »

Vutomi lebyi tumbuluxiweke hi Xikwembu i bya muxaka wa binary. Xin'wana ni xin'wana xi ni leswi hambaneke hi ku helela. Naswona Xikwembu xi nyike vanhu tindlela timbirhi, tindlela timbirhi to kongomisa ku hlawula ka vona: *vutomi ni leswinene, rifu ni leswo biha; koroni ni madzovo; tinyimpfu ni mbuti , ku vonakala ni munyama* . Eka ndzimana leyi, Moya wu kongomisa nandza wo homboloka, kambe nandza hambani swi ri tano, lowu hlawulaka ripfumelo ra mavunwa leri nga wundliwiki hi Xikwembu naswona ehenhla ka hinkwaswo, ripfumelo ra mavunwa ra Vukriste leri hetelelaka ri fikelela na mayelana na ripfumelo ra Adventist hi roxe, enkarhini wa hina wa makumu . Leswi a nga ha kumi ku vonakala eka Yesu Kriste hikuva u arile leswi a nyikiweke swona exikarhi ka 1982 na 1991 naswona leswi a swi tivisa ku ta ka yena hi 1994, Vuadventist lebyi byi humese mihandzu ya vubihi lebyi nga endla leswaku ku va na ku vonakala ka murhumiwa wa Xikwembu hi Nyenyankulu 1991. Xiya

leswaku Yesu u paluxa miehleketo leyi fihliweke ya mbilu: “ *loyi a vulaka hi yexe* ”. Hikuva swivumbeko swa mahanyelo ya vukhongereri bya le handle swi kanganyisa swinene; xivumbeko xa vukhongereri xi siva ripfumelo ra ntiyiso leri hanyaka leri teleke hi ku hisekela ntiyiso.

V.49: “... *loko a sungula ku ba vanghana va yena, loko a dya no nwa na swidakwa,* ”

Xifaniso lexi xi languteriwile nyana kufikela sweswi, kambe radiation yi kombisa, kahle, himinkarhi ya ku rhula, nkaneto na nyimpi leswi kombisaka naku rhangela nxaniso wa xiviri lowu nga ta ta; i mhaka ya nkarhi ntsena. Ku sukela hi 1995, Vuadventist bya nhlanganano byi “ *dya ni ku nwa ni swidakwa* ” ku fikela laha byi endleke ntwanano ni Maprotestente ni Makhatoliki hi ku nghenela ntwanano wa vukhongereri hinkwabyo. Hikuva eka Nhlav.17:2, hi ku kongomisa eka ripfumelo ra Khatoliki leri vuriwaka “ *Babilona Lonkulu* ”, na ripfumelo ra Maprotestente leri vuriwaka “ *misava* ”, Moya wu ri: “ ***Hi yena laha tihosi ta misava ti tinyiketeleke eka vumbhisa.*** ”, naswona ***vaaki va misava va huma eka vhinyo ya vumbhisa bya yena va dakwile.***”

V.50: “...*n’wini wa nandza loyi u ta ta hi siku leri a nga ri langutelangiki, naswona hi nkarhi lowu a nga wu tiviki,* ”

Vuyelo bya ku ala ku vonakala mayelana na ku langutela ka vunharhu ka Adventist, na siku ra 1994, eku heteleleni byi humelela hi xivumbeko xa ku pfumala vutivi bya nkarhi wa ku vuya ka ntiyiso ka Yesu Kriste, hi leswaku, ku langutela ka vumune ka Adventist ka phurojeke ya Xikwembu. Ku pfumala vutivi loku i vuyelo bya ku hahluka ka vuxaka na Yesu Kriste, kutani hi nga humesa mhaka leyi landzelaka: Maadventist lama vekiwewe eka xiyimo lexi xo vava a ma ha ri emahlweni ka Xikwembu kumbe, hi ku avanyisa ka xona, “Maadventist” .

V.51: “...*u ta n’wi handzula hi swiphemu-phemu, a n’wi nyika xiphemu xa yena ni vakanganyisi : ku ta va ni ku rila ni ku rhurhumela ka meno.* »

Xifaniso lexi xi kombisa vukarhi lebyi Xikwembu xi nga ta byi tisela malandza ya mavunwa lama xi xengeke. Ndzi xiya eka ndzimana leyi rito “ ***vakanganyisi*** ” leri Moya wu hlalulaka Vakriste va mavunwa ha rona eka Dan.11:34, kambe ku hlaiwa loku anameke ka laveka ku twisisa mongo wa nkarhi lowu kongomisiweke hi vuprofeta, lowu katsaka tindzimana ta 33 na 35: “ *kutani lava tlhariheke exikarhi ka vona va ta dyondzisa lavo tala. Ku ni van’wana lava nga ta hluriwa swa xinkarhana eka banga ni langavi, evuhlongeni ni ku phangiwa. Hi nkarhi lowu va nga ta hluriwa ha wona, va ta pfuniwanyana, naswona vo tala yi ta va joyina hikwalaho ka vakanganyisi.* Van’wana va tintlhari va ta wa, leswaku va basisiwa, va basisiwa ni ku basa, ***ku fikela enkarhini wa makumu*** , hikuva a wu nge fiki ku kondza ku fika nkarhi lowu vekiwewe. » Hikwalaho “ *nandza wo hamboloka* ” hakunene hi yena loyi a xengaka leswi languteriweke hi Xikwembu, N’wini wa xona, naswona u joyina, “ *ku fikela enkarhini wa makumu* ”, mixaxa ya “ ***vakanganyisi*** ”. U avelana, ku sukela kwalaho, na vona, vukarhi bya Xikwembu lebyi va hlaselaka ku fikela eku avanyisiweni ko hetelela, laha va herisiwaka, va herisiwa eka “ *tiva ra ndzilo* ” leri nyikaka “ *rifu ra vumbirhi* ” hi ku hetiseka, hi ku ya hi Nhlav. 15: “ *Un’wana ni un’wana loyi a nga kumiwangiki a tsariwile ebukwini ya vutomi u hoxiwe etiveni ra ndzilo.* ”

Matimu Lama Hlavuteriweke Ya Ripfumelo Ra Ntiyiso

Ripfumelo ra ntiyiso

Kuna swilo swotala swo swivula eka mhaka ya ripfumelo ra ntiyiso, kambe se ndzi ringanyeta xiphemu lexi lexi eka mina xi vonakaka xiri xa nkoka. Un'wana na un'wana loyi a lavaka ku simeka vuxaka na Xikwembu u fanele ku tiva leswaku mianakanyo ya yena ya vutomi emisaveni ni le tilweni i ku hambana lokukulu ni mafambiselo ya hina lama simekiweke emisaveni lama akiweke eka mianakanyo yo tikukumuxa ni yo biha leyi huhuteriweke hi diyavulosi ; nala wa yena, ni wa vahlawuriwa va yena va ntiyiso. Yesu u hi nyike ndlela yo vona ripfumelo ra ntiyiso: “ *Mi ta va tiva hi mihandzu ya vona . Xana hi tshovela madiriva eka mitwa, kumbe makuwa eka mitwa?* (Mat.7:16).” Hi ku ya hi xitatimende lexi, tiyiseka leswaku hinkwavo lava vulaka vito ra yena ni lava nga nyikeliki, ku olova ka yena, ku pfuna ka yena, ku tinyikela ka yena, moya wa yena wa ku tinyikela, ku rhandza ka yena ntiyiso ni ku hisekela ka yena ku yingisa swileriso swa Xikwembu, . a va si tshama va va malandza ya yena naswona a va nge pfuki va ve malandza ya yena; leswi hi leswi 1 Kor.13 yi hi dyondzisaka swona hi ku hlamusela charisma ya ku kwetsima ka ntiyiso; leswi lavekaka hi ku avanyisa loku lulameke ka Xikwembu: ndzimana 6: “ *a nga tsaki hi ku pfumala vululami, kambe u tsaka entiyisweni* ”.

Hi nga pfumela njhani leswaku lava xanisiweke ni lava xanisiweke va avanyisiwa hi Xikwembu hi ndlela leyi fanaka? Hi kwihi ku fana exikarhi ka Yesu Kreste, loyi a vambiweke hi ku tirhandzela, ni huvo ya vuavanyisi ya mupapa wa Rhoma kumbe John Calvin, loyi a xaniseke vavanuna ni vavasati ku fikela loko va fa? Leswaku hi nga voni ku hambana, hi fanele ku honisa marito lama huhuteriweke hi matsalwa ya Bibe. Leswi a swi ri tano, Bibe yi nga si hangalasiwa emisaveni hinkwayo, kambe tanihi leswi yi kumekaka hinkwako-nkwako emisaveni; hi swihi swivangelo leswi nga lulamisaka swihoxo swa ku avanyisa ka vanhu? A ku na yin'we. Hikwalaho, vukarhi bya Xikwembu lebyi taka byi ta va byikulu swinene naswona byi nga lawuleki.

Malembe manharhu ni hafu lawa Yesu a tirheke hi matimba eka wona evutirhelini bya yena bya laha misaveni ma hlavuteriwile eka hina eka Tievhangeli, leswaku hi ta tiva mpimanyeto wa ripfumelo ra ntiyiso eka mavonelo ya Xikwembu; hi yona ntsena leyi nga ya nkoka. Vutomi bya yena byi nyikeriwa eka hina tanihi xikombiso; xikombiso lexi hi faneleke hi xi tekelela leswaku hi ta xiyiwa hi yena tanihi vadyondzisiwa va yena. Ku amukeriwa loku ku vula leswaku hi avelana mianakanyo ya yena ya vutomi lebyi nga heriki lebyi a byi ringanyetaka. Vutianakanyi byi hlongoriwile kwalaho, kun'we ni ku tikukumuxa loku onhaka ni loku onhaka. A ku na ndhawu ya tihanyi ni vuhomboloki evuton'wini lebyi nga heriki lebyi nyikeriwaka ntsena eka vahlawuriwa lava tiviwaka hi Yesu Kreste hi byakwe. Mahanyelo ya yena a ya ri ya ndzhundzunuko hi ku rhula, hikuva yena, Hosi na Hosi, u tiendle nandza wa hinkwavo, a korhama ku fikela laha a hlamba milenge ya vadyondzisiwa va yena, leswaku a ta nyika nhlamuselo leyi kongomeke eka ku sola ka yena mimpimanyeto yo tikukumuxa leyi kombisiweke hi varhangeri va vukhongereri bya Vayuda va nkarhi wa yena; swilo leswi swa ha tivekaka eka vanhu va vukhongereri bya Vayuda ni va Vukreste ninamuntlha. Eka nkaneto lowu heleleke, mpimanyeto lowu paluxiweke eka Yesu Kreste i mpimanyeto wa vutomi lebyi nga heriki.

Hi ku komba malandza ya yena ndlela yo tihlawulela, valala va wona, malandza ya mavunwa ya Xikwembu, Yesu Krete u teke goza ro ponisa mimoya-xiviri ya vona. Naswona xitshembiso xa yena xo va, ku fikela emakumu ka misava, “ *exikarhi* ” ka vahlawuriwa va yena, xa hlayisiwa naswona xi katsa ku va voningela ni ku va sirhelela evuton’wini bya vona hinkwabyo bya laha misaveni. Mpimo lowu heleleke wa ripfumelo ra ntiyiso hileswaku Xikwembu xi tshama ni vahlawuriwa va xona. A va si tshama va tsoniwa ku vonakala ka yena ni Moya wa yena lowo Kwetsima. Naswona loko Xikwembu xi tlhelela endzhaku, swi vangwiwa hileswi muhlawuriwa a nga ha riki un’we; xiyimo xa yena xa moya xi cince eku avanyiseni ka Xikwembu loku lulameke. Hikuva ku avanyisa ka yena ku pfumelelana ni mahanyelo ya vanhu. Eka xiyimo xa munhu hi xiyexe, ku cinca ka ha ri kona eka matlhelo hamambirhi; ku suka eka leswinene ku ya eka leswo biha kumbe ku suka eka leswo biha ku ya eka leswinene. Kambe leswi a swi tano, eka xiyimo lexi hlengetiweke xa mintlawa ya vukhongereri ni mavandla, lama cincaka ntsena ku suka eka leswinene ku ya eka leswo biha, loko va nga tolovela ku cinca loku simekiweke hi Xikwembu. Eku dyondziseni ka yena, Yesu u hi byela : “ *Murhi lowunene a wu nge veki mihandzu yo biha, tanihi leswi murhi wo biha wu nga kotiki ku veka mihandzu leyinene (Mat.7:18).*” Xisweswo u hi nyike ku twisisa leswaku hikwalaho ka mihandzu ya byona leyi nyenyetsaka, vukhongereri bya Khatoliki i “ *murhi wo biha* ” ni leswaku, hi dyondzo ya byona ya mavunwa, byi ta tshama byi ri tano, hambiloko, byi tsoniwa nseketelo wa vuhosi, byi tshika ku xanisa vanhu. Naswona swi tano ni hi vukhongereri bya Anglican lebyi tumbuluxiweke hi Henry wa Vutsevu leswaku a lulamisa vuoswi bya yena ni vugevenga bya yena; i nkoka wihi lowu Xikwembu xi nga wu nyikaka vatukulu va xona ni tihosi leti tlhandlamaka? Leswi swi tano ni hi vukhongereri bya Protestente bya Calvin, tanihi leswi musunguri loyi, John Calvin, a a chaviwa, hikwalaho ka ndhuma ya vumunhu bya yena byo nonon’hwa ni ku dlayiwa ko tala ku fikela eku feni loku a ku endleke leswaku ku va enawini edorobeni rakwe ra Geneva, hi ndlela leyi fanaka swinene na mikhuva ya Khatoliki ya nkarhi wa yena, ku fikela laha a hundzaka eka yona. Vuprotestente lebyi a byi nga ta tsakisa Hosi yo nandziha Yesu Krete, naswona a byi nge tekiwi hi ndlela yihi na yihi tanihi xikombiso xa ripfumelo ra ntiyiso. I ntiyiso swinene lerova eka nhlavutelo ya xona leyi nyikiweke Daniyele, Xikwembu xi honisa ku cinca ka Maprotestente, xi kongomisa ntsena eka mfumo wa mupapa wa malembe ya 1260, ni nkarhi wa ku simekiwa ka marungula ya Seventh-day Adventism , leyi rhwalelaka mintiyiso leyi paluxiweke ya Xikwembu, ku sukela hi 1844 , ku fikela emakumu ka misava, leyi taka, hi 2030.

Matimu yo biha ya vukhongereri bya vuxisi hinkwaswo swi ni swiyenge swa xikombiso lexi amukeriweke hi Xikwembu, kambe a swi si tshama swi fambisana na xona. Ripfumelo ra ntiyiso ri tshama ri ri karhi ri wundliwa hi Moya wa Kriste, ripfumelo ra mavunwa a ri wundli. Ripfumelo ra ntiyiso ri nga hlamusela swihundla swa vuprofeta bya Xikwembu bya le Bibeleni, ripfumelo ra mavunwa a ri nge swi koti. Tinhlamuselo to tala ta vuprofeta ti hangalaka emisaveni, yin’wana ni yin’wana yi ri ya vuxopaxopi ku tlula yo hetelela. Ku hambana na vona, tinhlamuselo ta mina ti kumiwa ntsena eka swikombo leswi humaka

eBibeleni; hikwalaho rungula ri kongomile, ri tshamisekile, ri fambisana naswona ri fambisana ni mianakanyo ya Xikwembu leyi ri nga tshuki ri hambuka eka yona; naswona Lowa Matimba Hinkwawo wa yi rindza.

Tinhlamuselo To Lunghiselela Buku Ya Daniyele

Vito Daniel ri vula leswaku Xikwembu i Muavanyisi wa mina. Vutivi bya ku avanyisa ka Xikwembu i xisekelo lexikulu xa ripfumelo, hikuva byi yisa xivumbiwa eku yingisiweni eka ku navela ka xona loku paluxiweke ni ku twisisiwa, ku nga xiyimo xin'we ntsena xo katekisiwa hi xona minkarhi hinkwayo. Xikwembu xi lava rirhandzu ra swivumbiwa swa xona leswi ri endlaka ri va leri kongomeke ni ku ri kombisa hi ripfumelo ra vona leri yingisaka. Hikwalaho ku avanyisa ka Xikwembu ku paluxiwa hi vuprofeta bya xona lebyi tirhisaka swifaniso tanihi le ka swifaniso swa Yesu Kriste. Ku avanyisa ka Xikwembu ku sungula ku paluxiwa hi buku ya Daniyele kambe ku veka ntsena masungulo lamakulu ya ku avanyisa ka xona eka matimu ya vukhongereri bya Vukriste leswi nga ta paluxiwa hi vuxokoxoko ebukwini ya Nhlavutelo.

Eka Daniyele, Xikwembu xi paluxa switsongo, kambe xitsongo lexi xa nhlayo i xa nkoka lowukulu wa xiyimo, hikuva xi vumba masungulo ya Nhlavutelo ya vuprofeta hi ku angarhela. Vampfampfarhuti va swa ku aka va swi tiva leswaku ku lunghiseleriwa ka ndhawu yo aka swi endla xiboho ni ku tiyimisela ku fikela kwihhi. Eka vuprofeta, lowu i xiphemu lexi nyikiweke tinhlavutelo leti amukeriweke hi muprofeta Daniyele. Hakunene, loko tinhlamuselo ta tona ti twisisiwa kahle, Xikwembu xi fikelela pakani yimbirhi **yo kombisa vukona bya xona** ni ku nyika vahlawuriwa va xona **swilotlelo swo twisisa** rungula leri nyikeriwaka hi Moya. Eka “swilo swi nga ri swingani” leswi hi kuma hinkwaswo swi fana: ku tivisiwa ka ku landzelelana ka mimfumo ya mune leyi lawulaka vuako hinkwabyo ku sukela enkarhini wa Daniyele (Dan.2, 7 na 8); ku vekiwa ka nkarhi wa ximfumo ka vutirheli bya laha misaveni bya Yesu Kriste (Dan.9); ku tivisiwa ka vugwinehi bya Vukriste hi 321 (Dan.8), ku fuma ka mupapa ka malembe ya 1260 exikarhi ka 538 na 1798 (Dan.7 na 8); ni ntwanano wa “Maadventist” (Dan. 8 na 12) ku sukela hi 1843 (ku fikela hi 2030). Ndzi engetela eka leswi, Dan.11 leyi, tanihilaha hi nga ta swi vona hakona, yi paluxaka xivumbeko na ku hundzuka ka Nyimpi ya Misava ya nyutliya ya le misaveni yo

hetelela leyi ya ha saleke ku hetisisiwa ku nga si vuya hi ku vangama ka Xikwembu xa Muponisi.

Hi ndlela yo tumbela, Hosi Yesu Kriste u pfuxe vito ra Daniyele ku tsundzuka nkoka wa rona eka ntwanano lowuntshwa. “ *Hikokwalaho, loko mi vona manyala ya ku onha, lawa muprofeta Daniyele a vulavuleke ha wona , ma simekiwile endhawini yo kwetsima, loyi a ma hlayaka a a tivonele!* (Mt.24:15) »

Loko Yesu a nyikele vumbhoni lebyi seketelaka Daniyele, swi vangiwa hileswi Daniyele a amukeleke tidyondzo leti vulavulaka hi ku ta ka yena ro sungula ni ku vuya ka yena hi ku vangama, ku tlula tin’wana hinkwato leti a ti n’wi rhangele. Leswaku marito ya mina ya twisisiwa kahle, mi fanele ku tiva leswaku Kriste loyi a humaka etilweni u tshame a tinyiketela eka Daniyele ehansi ka vito ra “ *Mikaele* ”, eka Dan.10:13-21, 12:3 naswona vito leri ri tekiwe hi Yesu -Kreste eka Nhlav.12:7. Vito leri ra “ *Micaël* ” ri tiveka ngopfu hi xivumbeko xa rona xa Khatoliki ya Xilatini Michel, ku nga vito leri nyikiweke Mont Saint-Michel leyi dumeke eFurwa ra Xibreton. Buku ya Daniyele yi engetela vuxokoxoko bya tinhlayo lebyi hi pfumelelaka ku tiva lembe ra ku ta ka yena ro sungula. Ndzi tlhela ndzi rhandza ku kombisa leswaku vito leri nge “ *Micaël* ” ri vula: I mani la fanaka ni Xikwembu; naswona vito leri nge “ *Yesu* ” ri hundzuluxela tanihi: YaHWéH wa ponisa. Mavito lawa hamambirhi ma khumba Xikwembu xa muvumbi lonkulu, xo sungula xi ri ni xithopo xa le tilweni, xa vumbirhi xi ri ni xithopo xa laha misaveni.

Nhlavutelo ya Vumundzuku yi nyikeriwa eka hina tanihi ntlangu wo aka wa swithezi swo tala. Eku sunguleni ka cinema, leswaku va endla swifaniso swo pfuneta eka tikhathuni , vaendli va tifilimi va tirhise tipuleti ta nghilazi leti swifaniso swa tona swo hambana-hambana leswi pendiweke, loko se swi vekiwile ehenhla ka swona, a swi nyika xifaniso eka swiyimo swo hlayanyana. Swi tano ni hi vuprofeta lebyi kunguhatiweke hi Xikwembu.

Hinkwaswo swi sungula eka Daniyele

BUKU YA DANIELE

N’wina mi hlayaka ntirho lowu, tivani leswaku Xikwembu xa Matimba Hinkwawo lexi nga riki na swipimelo xa hanya, hambileswi xi fihliweke. Vumbhoni lebyi bya “ *muprofeta Daniyele* ” byi tsariwe ku ku khorwisa hi mhaka leyi. Yi rhwale mfungho wa vumbhoni bya ntwanano wa khale ni lowuntshwa hikuva Yesu u wu pfuxe hi marito lama kongomisiweke eka vadyondzisiwa va yena. Ntokoto wa yena wu paluxa xiendlo xa Xikwembu lexi lexinene ni lexi lulameke. Naswona buku leyi yi hi pfumelela ku kuma ku avanyisa ka leswaku Xikwembu xi yisa emahlweni matimu ya vukhongereri ya vukhongereri bya xona bya Xikwembu xin’we, xa Xiyuda eka ntwanano wo sungula, endzhaku ka sweswo wa Vukriste, eka ntwanano wa xona lowuntshwa, lowu akiweke ehenhla ka ngati leyi halatiweke hi Yesu Krete, hi April 3, 30 ya yena nguva ya kona. I mani wo antswa ku tlula “ *Daniyele* ” loyi a nga paluxaka vuavanyisi bya Xikwembu? Vito ra yena ri vula “Xikwembu i muavanyisi wa mina”. Mintokoto leyi leyi hanyaka a hi mintsheketo, kambe i vumbhoni bya nkateko wa Xikwembu wa xikombiso xa yena xa ku tshembeka. Xikwembu xi

n'wi humesa exikarhi ka vanhu vanharhu lava a xi ta va ponisa eka khombo eka Ezek.14:14-20. Tinxaka leti tinharhu ta loyi a hlawuriweke i “ *Nowa, Daniel na Yobo* ”. Rungula ra Xikwembu ri hi byela kahle leswaku hambu ku ri eka Yesu Kriste, loko hi nga fani na swikombiso leswi, nyangwa wa ku ponisiwa wu ta tshama wu pfariwile eka hina. Rungula leri ri tiyisisa ndlela yo koma, ndlela yo koma kumbe nyangwa wo koma lowu vahlawuriwa va faneleke ku hundza ha wona leswaku va nghena etilweni, hi ku ya hi dyondzo ya Yesu Kriste. Mhaka ya “ *Daniyele* ” ni vanghana va yena vanharhu yi nyikeriwa eka hina tanihi xikombiso xa ku tshembeka loku Xikwembu xi ku ponisaka hi masiku ya maxangu.

Kambe ku tlhela ku va na eka xitori lexi xa vutomi bya Daniyele, ku hundzuka ka tihosi tinharhu ta matimba leti Xikwembu xi humeleleke ku ti tekela eka diyavulosi loyi a va ri vagandzeri hi ku pfumala vutivi lebyi heleleke. Xikwembu xi endle vafumi lava va va vavulavuleri va matimba swinene va mhaka ya xona ematin'wini ya vanhu, yo sungula, kambe na yo hetelela, hikuva vavanuna lava va xikombiso va ta nyamalala naswona vukhongeri, mimpimanyeto, mahanyelo swi ta hunguteka swi nga heli. Eka Xikwembu, ku tekela moya-xiviri i nyimpi yo leha naswona mhaka ya Hosi “ *Nebukadnetsara* ” i xikombiso lexi paluxaka swinene xa muxaka wa xona. Yi tiyisekisa xifaniso xa Yesu Krete, “ *Murisi Lonene* ” loyi a siyaka ntlhambi wa yena a ya lava tinyimpfu leti lahlekeke.

Daniyele 1.

Dan 1:1 *Hi lembe ra vunharhu ra ku fuma ka Yoyakimi hosi ya Yuda, Nebukadnetsara hosi ya Babilona u mache a lwa na Yerusalema a wu rhendzela.*

1a- *Lembe ra vunharhu ra ku fuma ka Yoyakimi hosi ya Yuda*

Ku fuma ka Yoyakimi ka malembe ya 11 ku sukela hi – 608 ku ya eka – 597. ^{Lembe ra vunharhu} hi – 605.

1b- *Nebukadnetsara*

Leyi i vuhundzuluxeri bya Xibabilona bya vito ra Hosi Nebukadnetsara, "Nabu u sirhelela n'wana wa mina wa mativula." Nabu i xikwembu xa le Mesopotamiya xa vutivi ni ku tsala. Se ha swi twisisa leswaku Xikwembu xi kunguhata ku va matimba lawa yo tlula vutivi ni ku tsala ma vuyiseriwa eka xona.

Dan 1:2 *HOSI Xikwembu xi nyiketa Yoyakimi hosi ya Yuda emavokweni ya yena, ni swin'wana swa swibya swa yindlu ya Xikwembu. Nebukadnetsara a teka swibya leswi a swi yisa etikweni ra Xinara, endlwini ya xikwembu xa yena, a swi veka endlwini ya xuma ya xikwembu xa yena.*

2a- *HOSI Xikwembu xi nyiketa Yoyakimi hosi ya Yuda emavokweni ya yena*

Ku tshika ka Xikwembu hosi ya Vayuda swi fanerile. 2Tk.36:5: Yoyakimi a a ri na malembe ya makume mbirhi ntlhanu hi vukhale loko a va hosi, a fuma malembe ya khume-n'we eYerusalema. U endle leswo biha emahlweni ka Yehovha Xikwembu xa yena .

2b- *Nebukadnetsara a teka swibya a swi yisa etikweni ra Xinara, endlwini ya xikwembu xa yena, a swi veka endlwini ya xuma ya xikwembu xa yena.*

Hosi leyi i ya vuhedeni, a yi tivi Xikwembu xa ntiyiso lexi Israel yi xi tirhelaka kambe yi khathalela ku xixima xikwembu xa yona: Bel. Endzhaku ka ku hundzuka ka yena enkarhini lowu taka, u ta tirhela Xikwembu xa ntiyiso xa Daniyele hi ku tshembeka loku fanaka.

Dan 1:3 *Hosi yi lerisa Axipenazi, ndhuna ya vatsheniwa va yona, ku tisa van'wana va vana va Israele lava velekiweke evuhosini kumbe va ndyangu wa xiyimo xa le henhla.*

Dan 1:4 *yafana lavatsongo lava nga riki na xivati emirini, lava sasekeke hi ku languteka, lava nyikiweke vutlhari, ku twisisa ni ku dyondzisa, lava kotaka ku tirha endlwini ya hosi, naswona lava a va ta dyondzisiwa maletere ni ririmi ra Vakalidiya .*

4a- *Hosi Nebukadnetsara u vonaka a ri na xinghana na vutlhari, u lava ntsena ku pfuna vana va Vayuda ku hlangana hi ndlela leyi humelalaka eka vaaki va yena na mimpimanyeto ya vona.*

Dan 1:5 *Hosi a yi va avela siku rin'wana ni rin'wana xiphemu xa swakudya swa tafula ra yona ni vhinyo leyi yi yi nwaka, yi kunguhata ku va kurisa ku ringana malembe manharhu, eku heleni ka wona a va ta va entirhweni wa hosinkulu.*

5a- *Mintlhaveko leyinene ya hosi yi le rivaleni. U avelana ni vantshwa leswi a tinyikelaka swona, ku sukela eka swikwembu swa yena ku ya eka swakudya swa yena.*

Dan 1:6 *Exikarhi ka vona a ku ri na Daniyele, na Hananiya, na Mixaele, na Azariya, va vana va Yuda.*

6a- *Eka vantshwa hinkwavo va Vayuda lava yisiwe eBabilona, i mune ntsena wa vona lava kombiseke ku tshembeka ka xikombiso. Tinhla leti landzelaka ti hleleriwe hi Xikwembu leswaku xi kombisa ku hambana eka mihandzu leyi rhwariweke hi lava va xi tirhelaka ni lava xi va katekisaka ni lava nga xi tirheliki ni lava xi va honisaka.*

Dan 1:7 *Ndhuna ya vatsheniwa yi va thya mavito: Daniyele Beltexatsara, Hananiya Xadraka, Mixaele Mexaka na Azariya Abedinego.*

7a- *Vutlhari byi averiwa hi vantshwa lava va Vayuda lava pfumelaka ku rhwala mavito ya vuhedeni lama sindzisiweke hi muhluri. Ku thya mavito i xikombiso xa ku tlakuka ni nsinya wa nawu lowu dyondzisiwaka hi Xikwembu xa ntiyiso. Gen.2:19: Kutani Yehovha Xikwembu, loyi a vumbeke hi misava swivanzana hinkwaswo swa nhova ni swinyenyana hinkwaswo swa le tilweni, a*

swi tisa eka munhu ku vona leswaku u ta swi vitana yini, ni leswaku xivumbiwa xin'wana ni xin'wana lexi hanyaka xi thyiwa vito ra munhu a a ta n'wi nyika.

7b- Daniyele “Xikwembu i muavanyisi wa mina” u thyiwe vito lerintshwa ra Beltexatsara: “Bele u ta sirhelela”. Bel u hlawula diyavulosi loyi vanhu lava va vuhedeni, hi ku pfumala vutivi lebyi heleleke, va n'wi tirheleke ni ku va xixima, vahlaseriwa va mimoya ya mademona.

Hananiya “Tintswalo kumbe Ku Nyikiwa ku suka eka YaHWéH” u hundzuka “Xadraka “loyi a huhuteriweke hi Aku”. Aku a ku ri xikwembu xa n'weti eBabilona.

Mishaël “I mani ku lulama ka Xikwembu” u hundzuka Meschac “loyi a nga wa Aku”.

Azariya “Mpfuno kumbe Mpfuno i YaHWéH” u hundzuka “Abed-Nego” “Nandza wa Nego”, naswona kwalaho se, xikwembu xa dyambu xa Vakalidiya.

Dan 1:8 *Daniyele a kunguhata ku ka a nga tinyamisi hi swakudya swa hosi ni hi vhinyo leyi hosi yi yi nwaka, kutani a kombela mutsheniwa lonkulu leswaku a nga n'wi sindzisi ku tinyamisa.*

8a- **Ku va na vito ra vuhedeni** a swi tisi xiphiso loko u hluriwile, kambe ku tinyamisa ku fikela laha u khomisaka tingana eka Xikwembu swi tele ngopfu ku swi kombela. Ku tshembeka ka majaha lava ku endle leswaku va papalata tivhinyo ni nyama ya hosi hikuva hi ndhavuko swilo leswi a swi nyikeriwa eka swikwembu swa vuhedeni leswi xiximiwaka eBabilona. Vuntshwa bya vona a byi na ku vupfa naswona a va si ehleketa ku fana na Pawulo, mbhoni yo tshembeka ya Kriste leyi tekaka swikwembu swa mavunwa tanihi moya (Rhom.14; 1Ko.8). Kambe hi ku chava ku chavisa lava tsaneke eripfumelweni, u endla ku fana na vona. Loko a endla hi ndlela leyi hambaneke, a nga endli xidyoho, hikuva ku anakanya ka yena ku lulamile. Xikwembu xi sola ku thyakisa loku endliwaka hi ku tirhandzela hi vutivi hinkwabyo ni ripfalo hinkwaro; eka xikombiso lexi, ku hlawula hi vomu ku xixima swikwembu swa vuhedeni.

Dan 1:9 *Xikwembu xi nyike Daniyele tintswalo ni tintswalo emahlweni ka mutsheniwa lonkulu.*

9a- Ripfumelo ra vantshwa ri kombisiwa hi ku chava ka vona ku hlundzukisa Xikwembu; A nga va katekisa.

Dan 1:10 *Ndhuna ya vatsheniwa yi ku eka Daniyele: “Ndza chava hosi, hosi yanga, leyi ku vekeke leswi u faneleke ku swi dya ni ku nwa swona; hikuva ha yini a fanele a vona xikandza xa wena xi hele matimba ku tlula xa vantshwa lava ringanaka na wena? A wu ta paluxa nhloko ya mina eka hosi.*

Dan 1:11 *Kavaloko Daniyele a ku eka mulanguteri loyi mutsheniwa lonkulu a n'wi nyikeke ku langutela Daniyele, Hananiya, Mixayeke na Azariya:*

Dan 1:12 *Ringeta malandza ya wena ku ringana masiku ya khume, u hi nyika matsavu yo dya ni mati yo nwa;*

Dan 1:13 *Kutani u ta languta swikandza swa hina ni le mahlweni ka majaha lama dyaka swakudya swa hosi, kutani u tirhisana ni malandza ya wena hi ku ya hi leswi u swi voneke.*

Dan 1:14 *A va nyika leswi va swi kombeleke, a va ringa masiku ya khume.*

Dan 1:15 *Ekuni heleni ka masiku ya khume a va languteka va antswa va tlhela va nona ku tlula majaha hinkwawo lama dyaka swakudya swa hosi.*

15a- Hi nga simeka ku pimanisiwa ka moya exikarhi ka “ *masiku ya khume* ” ya ntokoto wa Daniyele na vanghana va yena vanharhu, na “ *masiku ya khume* ” ya malembe ya vuprofeta ya ku xanisiwa ka rungula ra nguva ya “ *Smirna* ” ya Apo 2:10 . Hakunene, eka mintokoto leyimbirhi, Xikwembu xi paluxa mihandzu leyi fihliweke ya lava tivulaka leswaku va huma eka xona.

Dan 1:16 *Mulanguteri a teka swakudya ni vhinyo leswi a swi endleriwe swona, a va nyika matsavu.*

16a- Ntokoto lowu wu kombisa hilaha Xikwembu xi nga endlaka hakona emiehleketweni ya vanhu leswaku va tsakela malandza ya xona hi ku ya hi ku rhandza ka xona ko kwetsima. Hikuva khombo leri tekiweke hi mulanguteri wa hosi a ri ri rikulu naswona Xikwembu a xi fanele xi nghenelela leswaku xi amukela swiringanyeto leswi endlaweke hi Daniyele. Ntokoto wa ripfumelo wu humelela.

Dan 1:17 *Xikwembu xi nyikile majaha lawa ya mune vutivi, ku twisisa eka maletere hinkwawo, ni vutlhari; kutani Daniyele a hlamusela swivono hinkwaswo ni milorho.*

17a- *Xikwembu xi nyikile majaha lawa ya mune vutivi, vutlhari eka maletere hinkwawo, na vutlhari*

Hinkwaswo i nyiko leyi humaka eka Hosi. Lava va nga n’wi tiviki a va swi tivi leswaku swi titshege ku fikela kwihi eka yena loko va tlarihile ni ku tlariha kumbe va nga tivi nchumu ni swiphukuphuku.

17 b- *kutani Daniyele a hlamusela swivono hinkwaswo ni milorho hinkwawo.*

Xo sungula ku kombisa ku tshembeka ka yena, Daniyele u xiximiwa hi Xikwembu lexi n’wi nyikaka nyiko ya vuprofeta. Lebyi a ku ri vumbhoni lebyi a byi nyikeke hi nkarhi wa yena eka Yosefa wo tshembeka, loyi a a khomiwile hi Vaegipta. Exikarhi ka magandzelo ya Xikwembu, Solomoni na yena u hlawule vutlhari; naswona hikwalaho ka ku hlawula loku, Xikwembu xi n’wi nyike swin’wana hinkwaswo, ku vangama ni rifuwo. Daniyele na yena u ta vona ku tlakuka loku loku akiweke hi Xikwembu xa yena xo tshembeka.

Dan 1:18 *Enkarhini lowu vekiweke hi hosi ku va tisa eka yona, ndhuna ya vatsheniwa yi va yisa eka Nebukadnetsara.*

Dan 1:19 *Hosi yi vulavula na vona; exikarhi ka majaha lawa hinkwawo a ku nga ri na un’we wo fana na Daniyele, na Hananiya, na Mixaele na Azariya. Hikwalaho va amukeriwile entirhweni wa hosi.*

Dan 1:20 *Malunghana ni swilo hinkwaswo leswi lavaka vutlhari ni ku twisisa, ni leswi hosi yi va vutiseke ha swona, yi va kuma va tlakukile ka khume ku tlula vangoma ni vangoma va tinyeleti hinkwawo lava a va ri emfun’weni wa yona hinkwawo.*

20a- Xisweswo Xikwembu xi kombisa “ *ku hambana exikarhi ka lava va xi tirhelaka ni lava nga xi tirheliki* ”, leswi tsariweke eka Mal.3:18. Mavito ya Daniyele ni ya vanghana va yena ma ta nghena eka vumbhoni bya Biblele yo Kwetsima, hikuva minkombiso ya vona ya ku tshembeka yi ta tirha tanihi swikombiso swo khutaza vahlawuriwa ku fikela emakumu ka misava.

Dan 1:21 *Daniyele a a ri tano ku fikela eka lembe ro sungula ra ku fuma ka hosi Korexe.*

Daniyele 2.

Dan 2:1 *Hi lembe ra vumbirhi ra ku fuma ka Nebukadnetsara Nebukadnetsara u lorhe milorho. Miehleketo ya yena a yi nga tshamisekanga naswona a a nga ha koti ku etlela.*

1a- So, in – 604. Xikwembu xi tikombisa hi moya wa hosi.

Dan 2:2 *Hosi yi vitana vangoma, ni vangoma va tinyeleti, ni vangoma ni Vakalidiya, leswaku va n'wi byela milorho ya yona. Va fika va tinyiketela emahlweni ka hosi.*

2a- Hosi ya vuhedeni yi tlhela yi hundzukela eka vanhu lava yi va tshembeke, ku fikela kwalaho, un'wana na un'wana a ri mutivi wa ntirho wa yena.

Dan 2:3 *Hosi yi ku eka vona: “Ndzi lorhe norho; miehleketo ya mina yi pfilunganyekile, naswona ndzi nga tsakela ku tiva norho lowu.*

3a- Hosi yi te kahle: *Ndzi lava ku tiva norho lowu ; a nga vulavuli hi nhlamuselo ya yona.*

Dan 2:4 *Vakalidiya va hlamula hosi hi ririmi ra Xiaramu va ku: “Oho hosi, hanya hilaha ku nga heriki! Byela malandza ya wena hi mhaka leyi, hi ta yi hlamusela.*

Dan 2:5 *Hosi yi tlhela yi hlamula, yi ku eka Vakalidiya: “Mhaka leyi yi ndzi balekile; Loko mi nga ndzi tivi norho ni nhlamuselo ya wona, mi ta handzuriwa, naswona tindlu ta n'wina ti ta hungutiwa ti va nhulu ya thyaka.*

5a- Ku nga hundzuka ka hosi na mpimo wo tlula mpimo lowu yi wu tekaka swi hlawulekile naswona swi hlohloteriwile hi Xikwembu lexi tumbuluxaka tindlela to pfilunganya vuxisi bya vuhedeni na ku paluxa ku vangama ka yona hi malandza ya yona yo tshembeka.

Dan 2:6 *Kambe loko wo ndzi byela norho ni nhlamuselo ya wona, u ta kuma tinyiko ni tinyiko ni ku xiximiwa lokukulu eka mina. Hikwalaho, ndzi byele norho ni nhlamuselo ya wona.*

6a- Tinyiko leti , tinyiko, na ku xiximiwa lokukulu , Xikwembu xi lunghiselela vahlawuri va xona vo tshembeka.

Dan 2:7 *Va hlamula ra vumbirhi va ku: “Hosi a yi byele malandza ya yona norho, hi ta wu hlamusela.”*

Dan 2:8 *Hosi yi hlamula yi ku: “Hakunene ndza swi vona leswaku u ringeta ku kuma nkarhi, hikuva wa swi vona leswaku mhaka leyi yi ndzi balekile.”*

8a- Hosi yi vutisa tintlhari ta yona nchumu lowu nga si tshamaka wu komberiswa naswona a yi wu fikeleli.

Dan 2:9 *Hikokwalaho loko mi nga ndzi tivisi norho, xivulwa xin'we xi ta mi funengeta hinkwenu; u lava ku tilulamisela ku ndzi byela mavunwa ni mavunwa, u rindzele leswaku minkarhi yi cinca. Hikwalaho, ndzi byele norho, ndzi ta swi tiva loko u swi kota ku ndzi nyika nhlamuselo.*

9a- *u lava ku tilulamisela ku ndzi byela mavunwa na mavunwa, u rindzele ku cincywa minkarhi*

Hi le ka nsinya lowu wa nawu laha ku fikela emakumu ka misava, vavoni ni vavumbi hinkwavo va mavunwa va fuwa.

9b- *Hikokwalaho, ndzi byele norho, ndzi ta swi tiva loko u swi kota ku ndzi nyika nhlamuselo*

I ro sungula ku anakanya loku loku twisisekaka ku tikombisa emianakanyweni ya wanuna. Va-charlatan va na nkarhi lowunene ku kota ku byela xin'wana na xin'wana eka vaxavi va vona va naive na ku tlula mpimo. Xikombelo xa hosi xi paluxa mpimo wa vona.

Dan 2:10 *Vakalidiya va hlamula hosi va ku: "A ku na munhu emisaveni loyi a nga vulaka leswi hosi yi swi kombelaka; ku hava hosi, hambu yi ri yikulu ni matimba ku fikela kwihi, leyi tshameke yi lava nchumu wo tano eka muendli wihi na wihi wa masalamusi, mungoma wa tinyeleti kumbe Mukalidiya.*

10a- Marito ya vona i ntiyiso, tanihileswi ku fikela hi nkarhi wolowo, Xikwembu a xi nga ngheneleli ku va pfula xisirhelelo, leswaku va twisisa leswaku hi xona Xikwembu xin'we, ni leswaku swikwembu swa vona swa vuhedeni a hi nchumu handle ka nchumu ni swifaniso leswi akiweke hi mavoko ni mimoya ya vanhu leyi nyikiweke ku ya eka mimoya ya mademona.

Dan 2:11 *Leswi hosi yi swi kombelaka swa tika; a ku na loyi a nga byelaka hosi, handle ka swikwembu, leswi vutshamo bya swona byi nga riki exikarhi ka vanhu.*

11a- Lavo tlhariha laha va kombisa ntiyiso lowu nga kanetekiki. Kambe hi ku vula marito lawa, va pfumela leswaku a va na vuxaka ni swikwembu, kasi nkarhi hinkwawo, va vulavurisana ni vanhu lava kanganyisiweke lava ehleketaka leswaku va ta kuma tinhlamulo eka swikwembu leswi fihliweke hi ku tirhisa swona. Ntlhonthlo lowu sunguriweke hi hosi wu va paluxa. Naswona ku fikelela leswi, a swi lava vutlhari lebyi nga languteriwangiki ni lebyi nga heriki bya Xikwembu xa ntiyiso, lebyi se byi paluxiweke hi ndlela leyi tlakukeke eka Solomoni, n'wini loyi wa vutlhari bya le henhla.

Dan 2:12 *Hiloko hosi yi hlundzuka, yi hlundzuka ngopfu. U lerise leswaku tintlhari hinkwato ta le Babilona ti dlayiwa.*

Dan 2:13 *Xigwevo xi humesiwile, tintlhari ti dlayiwile, kutani a va lava Daniyele ni vanghana va yena leswaku va va lovisa.*

13a- Hi ku veka malandza ya yena n'wini emahlweni ka rifu, Xikwembu xi ta va pfluxa hi ku vangama na hosi Nebukadnetsara. Qhinga leri ri profeta ntokoto wo hetelela wa ripfumelo ra Adventist laha vahlawuriwa va nga ta rindzela rifu leri lerisiweke hi vaxandzuki hi siku leri kunguhatiweke. Kambe laha na kona, xiyimo xi ta tlheriseriwa endzhaku, hikuva vafi va ta va vaxandzuki volavo lava nga ta dlayana loko Kriste wa matimba ni wo hlula a humelela etilweni ku ta va avanyisa ni ku va sola.

Dan 2:14 *Kutani Daniyele a vulavula hi vutlhari ni vutlhari na Ariyoko, ndhuna ya varindzi va hosi, loyi a humeke a ya dlaya tintlhari ta Babilona.*

Dan 2:15 *A hlamula a ku eka Aryoko ndhuna ya hosi: “Ha yini xigwevo xa hosi xi tika swonghasi? Arjoc u hlamusele Daniel mhaka leyi.*

Dan 2:16 *Daniyele a ya eka hosi, a n'wi kombela leswaku a yi nyika nkarhi wo hlamusela hosi.*

16a- Daniyele u endla hi ku ya hi ntumbuluko wa yena na ntokoto wa yena wa vukhongeri. Wa swi tiva leswaku tinyiko ta yena ta vuprofeta ti nyikiwa yena hi Xikwembu, lexi xi toloveleke ku veka ntshembo wa xona hinkwawo eka xona. Loko a dyondza leswi hosi yi swi vutisaka, ya swi tiva leswaku Xikwembu xi ni tinhlamulo, kambe xana i ku rhandza ka xona ku ti tivisa eka yona?

Dan 2:17 *Kutani Daniyele a ya endlwini ya yena, a ya byela Hananiya, Mixaele na Azariya vanghana va yena hi mhaka leyi.*

17a- Majaha lawa ya mune ya tshama endlwini ya Daniyele. “ *Lava fanaka va ntlhambi swin'we* ” naswona va yimela nhlengeletano ya Xikwembu. Se emahlweni ka Yesu Kriste, “ *laha vambirhi kumbe vanharhu va hlengeletanaka kona hi vito ra mina, ndzi le xikarhi ka vona* ” ku vula Hosi. Rirhandzu ra vumakwerhu ri hlanganisa vantshwa lava lava kombisaka moyo wo saseka wa vun'we.

Dan 2:18 *a va khutaza ku kombela tintswalo eka Xikwembu xa matilo, leswaku Daniyele ni vanghana va yena va nga lovisiwi swin'we ni tintlhari tin'wana ta Babilona.*

18a- Loko va langutane ni nxungeto lowukulu swonghasi eka vutomi bya vona, xikhongelo xo hisa ni ku titsona swakudya hi mbilu hinkwayo hi swona ntsena matlhari ya vahlawuriwa. Va swi tiva naswona va ta yimela nhlamulo leyi humaka eka Xikwembu xa vona lexi se xi va nyikeke vumbhoni byo tala bya leswaku xa va rhandza. Eku heleni ka misava, vahlawuriwa vo hetelela lava kongomisiweke hi xileriso xa rifu va ta endla hi ndlela leyi fanaka.

Dan 2:19 *Kutani xihundla lexi xi paluxiwa eka Daniyele hi xivono nivusiku. Kutani Daniyele a dzunisa Xikwembu xa matilo.*

19a- Hi ku komberiswa hi vahlawuriwa va xona, Xikwembu xo tshembeka xi kona, hikuva xi hlele ndzingo ku nyikela vumbhoni bya ku tshembeka ka xona eka Daniyele na vanghana va yena vanharhu; leswaku va ta va tlakusela eka swikhundlha swa le henhla eka hulumendhe ya hosi. U ta, ntokoto endzhaku ka ntokoto, va endla leswaku va va lava nga pfuniki nchumu eka hosi leyi leyi a nga ta yi rhangela ivi eku heteleleni yi hundzuka. Ku hundzuka loku ku ta va mihandzu ya mahanyelo yo tshembeka ni lama nga solekiki ya vantshwa va mune va Vayuda lava kwetsimisiweke hi Xikwembu hikwalaho ka vurhumiwa byo hlawuleka.

Dan 2:20 *Daniyele a hlamula a ku: “Vito ra Xikwembu a ri dzunisiwe ku sukela hilaha ku nga heriki ku ya fika hilaha ku nga heriki.” Vutlhari ni matimba i swa yena.*

20a- Ku dzunisiwa loku faneleke kahle hikuva vumbhoni bya vutlhari bya yena , eka ntokoto lowu, byi kombisiwile hi ndlela leyi nga kanetekiki. *Matimba* ya yena ya yise Yoyakimi eka Nebukadnetsara naswona u sindzise miehleketo ya yena emiehlekeweni ya vavanuna lava a va ta tsakela ntirho wa yena.

Dan 2:21 *Hi yena loyi a cincaka minkarhi ni swiyimo, loyi a hlulaka ni ku simeka tihosi, loyi a nyikaka vutlhari eka lavo tlhariha, ni vutivi eka lava nga ni ku twisisa.*

21a- Ndzimana leyi yi paluxa kahle swivangelo hinkwaswo swo pfumela eka Xikwembu na le ka Xikwembu. Nebukadnetsara u ta hetelela a hundzukile loko a swi xiya hi ku helela swilo leswi.

Dan 2:22 *U paluxa leswi dzikeke ni leswi fihliweke, u tiva leswi nga emunyameni, ku vonakala ku tshama na yena.*

22a- Diyavulosi a nga tlhela a paluxa leswi dzikeke ni leswi fihliweke, kambe ku vonakala a ku kona eka yena. U swi endla ku kanganyisa ni ku fularhela vanhu eka Xikwembu xa ntiyiso lexi, loko xi endla tano, xi endlaka ku ponisa vahlawuriwa va xona hi ku va paluxela mintlhamu leyi dlayaka leyi vekiweke hi madimona lama gweviweke emunyameni wa laha misaveni, ku sukela loko Yesu Kriste a hlule xidyoho ni rifu.

Dan 2:23 *Xikwembu xa vatata wa mina, ndza ku dzunisa ni ku ku dzunisa, hikuva u ndzi nyikile vutlhari ni matimba, ni leswi u ndzi tivisiseke leswi hi swi kombeleke eka wena, leswaku u hi paluxele xihundla xa hosi.*

23a- Vutlhari ni matimba a swi ri eka Xikwembu, eka xikhongelo xa Daniyele, kutani Xikwembu xi swi nyike yena. Hi vona eka ntokoto lowu nsinya wa nawu lowu dyondzisiweke hi Yesu wu hetiseka: “*kombelani mi ta nyikiwa*”. Kambe swi twisisiwa kahle leswaku ku kuma mbuyelo lowu, ku tshembeka ka mukomberi ku fanele ku tiyisela swikambelo hinkwaswo. Matimba lama amukeriweke hi Daniyele ya ta teka xivumbeko xo tirha eka miehleketo ya hosi leyi nga ta va ehansi ka vumbhoni lebyi nga kanetekiki lebyi nga erivaleni lebyi nga ta n’wi sindzisa ku pfumela vukona bya Xikwembu xa Daniyele lexi nga tiviviki hi yena na vanhu va yena ku fikela hi nkarhi wolowo.

Dan 2:24 *Endzhaku ka sweswo Daniyele a ya eAriyoko, loyi hosi yi n’wi leriseke ku lovisa tintlhari ta Babilona; kutani a ya a vulavula na yena hi ndlela leyi: U nga lovisi vavanuna vo tlhariha va Babilona! Ndzi yise emahlweni ka hosi, ndzi ta nyika hosi nhlamuselo.*

24a- Rirhandzu ra Xikwembu ri hlaiyiwa eka Daniyele loyi a ehleketaka ku kuma vutomi eka vahedeni vo tlhariha. Leri nakambe i mahanyelo lama nyikelaka vumbhoni eka Xikwembu hi vunene bya xona na ntwela-vusiwana, eka xiyimo xa miehleketo xa ku titsongahata loku hetisekeke. Xikwembu xi nga eneriseka, nandza wa xona a xi dzunisa hi mintirho ya ripfumelo ra xona.

Dan 2:25 *Aryoko a tisa Daniyele emahlweni ka hosi hi ku hatlisa, a vulavula na yena hi ndlela leyi: “Ndzi kumile wanuna exikarhi ka makhumbi ya Yuda, loyi a nga ta hlamusela hosi.”*

25a- Xikwembu xi khoma hosi hi ku vaviseka lokukulu, naswona ku langutela ntsena ku kuma nhlamulo leyi a yi yi navela swinene swi ta endla leswaku vukarhi bya yona byi hunguteka hi ku hatlisa.

Dan 2:26 *Hosi yi hlamula, yi ku eka Daniyele, loyi vito ra yena a ku ri Beltexatsara: “Xana wa swi kota ku ndzi komba norho lowu ndzi wu lorheke ni nhlamuselo ya wona?”*

26a- Vito ra vuhedeni leri a nyikiweke rona a ri cinci nchumu. I Daniyele ku nga ri Beltexatsara loyi a nga ta n’wi nyika nhlamulo leyi languteriweke.

Dan 2:27 *Daniyele a hlamula emahlweni ka hosi, a ku: “Leswi hosi yi swi kombelaka i xihundla, lexi tintlhari, ni vangoma va tinyeleti, ni vangoma ni vavumbi, va nga swi kotiki ku xi paluxela hosi.*

27a- Daniyele u khongelela hi ku yimela lavo tlhariha. Leswi hosi yi va kombeleke swona a swi nga swi koti ku swi fikelela.

Dan 2:28 *Kambe ku ni Xikwembu etilweni lexi paluxaka swihundla, xi tivisa hosi Nebukadnetsara leswi nga ta humelela eku heleni ka nkarhi. Lowu i norho wa wena na swivono leswi a wu ri na swona emubedweni wa wena.*

28a- Ku sungula loku ka nhlamuselo ku ta endla leswaku Nebukadnetsara a yingisela, hikuva mhaka ya vumundzuku yi tshama yi xanisa ni ku karhata vanhu, naswona ntshembo wo kuma tinhlamulo eka mhaka leyi wa tsakisa no chavelela. Daniyele u kongomisa nyingiso wa hosi eka Xikwembu lexi hanyaka lexi nga vonakiki, lexi hlamarisaka eka hosi leyi a yi gandzela swikwembu leswi ambaleke miri.

Dan 2:29 *We hosi, u ri emubedweni wa wena, u fikile miehleketo malunghana ni leswi nga ta humelela endzhaku ka nkarhi lowu; kutani loyi a paluxaka swihundla u mi tivisile leswi nga ta humelela.*

Dan 2:30 *Loko xihundla lexi xi paluxiwile eka mina, a hi mhaka ya leswaku ku ni vutlhari lebyikulu ku tlula bya hinkwavo lava hanyaka eka mina; kambe i leswaku nhlamuselo yi nyikiwa hosi, ni leswaku u tiva miehleketo ya mbilu ya wena.*

30a- *a hi leswaku eka mina ku ni vutlhari lebyi tlakukeke ku tlula bya vanhu hinkwavo lava hanyaka; kambe swi endleka leswaku nhlamuselo yi nyikiwa hosi*

Ku titsongahata loku hetisekeke hi swiendlo. Daniyele u tlhelela etlhelo, kutani a byela hosi leswaku Xikwembu lexi xi nga vonakiki xa n’wi tsakela; Xikwembu lexi xa matimba ni lexi tirhaka ku tlula lava xi va tirheleke ku fikela enkarhini wolowo. Anakanya hi vuyelo bya marito lawa emianakanyweni ni le mbilwini yakwe.

30b- . *u tiva miehleketo ya mbilu ya wena*

Eka vukhongereri bya vuhedeni, mimpimanyeto ya leswinene ni leswo biha ya Xikwembu xa ntiyiso ya honisiwa. Tihosi a ti si tshama ti vutisiwa, hikuva ta chaviwa ni ku chaviwa hikuva matimba ya tona i makulu. Ku tshuburiwa ka Xikwembu xa ntiyiso swi ta pfumelela Nebukadnetsara ku kuma swihoxo swa vumunhu bya yena hakatsongo-tsongo; leswi a ku nga ri na munhu loyi a a ta va na xivindzi xo swi endla exikarhi ka vanhu va yena. Dyondzo yi tlhela yi kongomisiwa eka hina: hi nga *tiva miehleketo ya timbilu ta hina ntsena* loko Xikwembu xi endla hi ripfalo ra hina.

Dan 2:31 *Wena hosi, u langutile, u vona xifaniso lexikulu; xifaniso lexi a xi ri xikulu swinene, naswona a xi ri xa ku vangama loku nga tolovelekangiki; a yime emahlweni ka wena, naswona xivumbeko xa yena a xi chavisa.*

31a- *u vone xifaniso lexikulu; xifaniso lexi a xi ri xikulu swinene, naswona a xi ri xa ku vangama loku nga tolovelekangiki*

Xifaniso lexi xi ta kombisa ku landzelelana ka mimfumo leyikulu ya laha misaveni leyi nga ta tlhandlamana ku fikela loko ku vuya eku vangameni ka Yesu Krete, hikwalaho ka ku humelela ka xona lokukulu . Ku vangama ka yona i ka vafumi lava landzelelanaka lava funengetiweke hi rifuwo, ku vangama ni ku xiximiwa loku nyikeriwaka hi vanhu.

31b- *a yime emahlweni ka wena, naswona ku languteka ka yena a ku chavisa.*

Vumundzuku lebyi profetiweke hi xifaniso lexi byi *le mahlweni ka* hosi ku nga ri endzhaku ka yona. Xiphemu xa yona xo chavisa xi profeta vunyingi bya mafu ya vanhu lama nga ta vanga, tinyimpi na nxaniso leswi nga ta hlamusela matimu ya vanhu ku fikela emakumu ka misava; vafumi va famba ehenhla ka mintsumbu.

Dan 2:32 *Nhloko ya xifaniso lexi a yi ri nsuku wo tenga; xifuva ni mavoko yakwe a swi ri swa silivhere; khwiri ni mathanga ya yena a swi ri swa koporo;*

32a- *Nhloko ya xifaniso lexi a yi ri ya nsuku wo tenga*

Daniyele u ta swi tiyisekisa eka ndzimana ya 38, *nhloko ya nsuku* i Hosi Nebukadnetsara hi yexe. Xifaniso lexi xi n’wi tiveka hikuva xo sungula, u ta hundzula ni ku tirhela hi ripfumelo Xikwembu xa movumbi wa ntiyiso. Nsuku i xikombiso xa ripfumelo leri tengeke eka 1 Petro 1:7 . Ku fuma ka yena ko leha ku ta fungha matimu ya vukhongereri naswona ku ta endla leswaku ku boxiwa ka yena eBibeleni swi fanerile. Ku engetela kwalaho, u vumba ***nhloko*** ya ku akiwa ka ku tlhandlamana ka vafumi va laha misaveni. Vuprofeta byi sungula eka lembe ro sungula ra ku fuma ka yena hi – 605.

32b- *xifuva xa yena ni mavoko ya yena a swi ri swa silivhere*

Silivhere a yi na ntikelo wutsongo ku tlula nsuku. Wu cinca, nsuku wu tshama wu nga cinci. Hi vona ku hohloka ka mimpimanyeto ya vanhu loku landzelaka nhlamuselo ya xifaniso ku suka ehenhla ku ya ehansi. Ku sukela hi – 539, mfumo wa Vamedana na Vaperesiya wu ta tlhandlama mfumo wa Vakalidiya.

32c- *khwiri ra yena ni marhaku ya yena a swi ri swa koporo*

Koporo na yona a yi na nko ka wutsongo ku tlula silivhere. I nsimbi leyi endliweke hi koporo. Yi onhaka swinene naswona yi cinca xivumbeko hi ku famba ka nkarhi. Yitlhela yitika kutlula silivhere, hi yoxe ya tika kutlula nsuku lowu ntsena wu tshamaka wuri na malleable swinene. Rimbewu ri le xikarhi ka xifaniso lexi hlawuriweke hi Xikwembu, kambe ri tlhela ri va xifaniso xa ku veleka ka vanhu. Mfumo wa Magriki, hikuva hakunene hi wona, hakunene wu ta tikombisa wu ri lowu humelerile swinene, wu nyika vumunhu ndhavuko wa wona wa vuhedeni lowu nga ta ya emahlweni ku fikela emakumu ka misava. Swifaniso swa Magriki leswi endliweke hi koporo leyi n’okiweke ni leyi hoxiweke swi ta tsakeriwa hi vanhu ku fikela emakumu. Ku pfumala swiambalo ka miri ku paluxiwa naswona mahanyelo ya wona lama onhakeke a ma na swipimelo; swilo leswi swi endla leswaku mfumo wa Magriki wu va xikombiso lexi tolovelekeke xa xidyoho lexi nga ta tiyisela eka malembe-xidzana ni magidi ya malembe ku fikela loko Kriste a vuya. Eka Dan.11:21 ku ya eka 31, hosi ya Mugriki Antiyoko 4 loyi a tiviwaka tanihi Epiphanes, muxanisi wa vanhu va Vayuda ku ringana “7 wa malembe” exikarhi ka – 175 na – 168, u ta nyikeriwa tanihi xifaniso xa muxanisi wa mupapa loyi a n’wi rhangela eka rungula ra vuprofeta ra ndzima leyi. Ndzimana leyi ya 32 hi ku landzelelana yi hlengeletile no pfuxa mimfumo leyi yiseke eka mfumo wa Rhoma.

Dan 2:33 *milenge ya yena ya nsimbi; milenge ya yena, xiphemu xin’wana xa nsimbi kasi xin’wana xa vumba.*

33a- *milenge ya yena, ya nsimbi*

Tanihi mfumo wa vumune lowu profetiweke, wa Rhoma wu tiveka hi ku nonoka lokukulu loku yimeriwaka hi nsimbi. Nakambe i nsimbi leyi tolovelekeke swinene leyi oxidisaka, yi rhurhumela naswona yi onhiwa. Laha na kona ku hohloka ka tiyisisiwa naswona ku ya ku andza. Varhoma i vafpumeri va swikwembu swo tala; va amukela swikwembu swa valala lava hluriweke. Leyi i ndlela leyi xidyoho xa Magriki xi nga ta, hi ku ndlandlamuxiwa ka swona, ku ya fika eka vanhu hinkwavo va mfumo wa xona.

33b- *milenge ya yena, xiphemu xin'wana xa nsimbi kasi xiphemu xin'wana xa vumba*

Eka xiyenge lexi, xiphemu xa vumba xi tsanisa vulawuri lebyi byo tika. Nhlamuselo ya kona ya olova naswona ya matimu. Hi 395, Mfumo wa Rhoma wu tshovekile naswona endzhaku ka wona tintiho ta *khume ta milenge ya xifaniso* a ti ta hetisisa ku simekiwa ka mimfumo ya *khume* leyi tiyimeleke ya Vukriste kambe hinkwayo yi vekiwile ehansi ka vulawuri bya vukhongereri bya Bixopo wa Rhoma loyi a a ta va Mupapa ku sukela hi 538 Tihosi leti ta khume i ku boxiwile eka Dan.7:7 na 24.

Dan 2:34 *Loko mi ri karhi mi languta, ribye ri wa ri nga ri na mavoko, ri ba milenge ya nsimbi ni vumba bya xifaniso, ri yi tshoveka hi swiphemu-phemu.*

34a- Xifaniso xa ribye leri tlhavaka xi hlohloteriwa hi mukhuva wa rifu hi ku khandliwa hi maribye. Lowu a ku ri mpimanyeto wa ku dlayiwa ka vadyohi lava nga ni nandzu eIsrayele wa khale. Ribye leri hikwalaho ri ta ku khandla vadyohi va laha misaveni hi maribye. Ntungu wo hetelela wa vukarhi bya Xikwembu wu ta va maribye ya xihangu hi ku ya hi Nhlav.16:21. Xifaniso lexi xi profeta goza ra Krete eka vadyohi hi nkarhi wa ku vuya ka yena loku vangamaka ka Xikwembu. Eka Zak.3:9, Moya wu nyika Kriste xifaniso xa ribye, lerikulu leri nga ekhonweni, leri Xikwembu xi sungulaka ku aka muako wa xona wa moya ha rona: *Hikuya waswivo, tanihi ribye leri ndzi ri vekeke emahlweni ka Yoxuwa, . ku ni mahlo ya nkombo eka ribye leri rin'we; vonani, mina ndzi ta vatla leswi nga ta vatliwa eka swona,*” ku vula Yehovha wa mavuthu; *kutani ndzi ta susa vudyoho bya tiko leri hi siku rin'we.* Kutani hi hlaya eka Zak.4:7: *Hi wena mani, ntshava leyikulu, emahlweni ka Zerubabele? U ta rhetela. U ta veka ribye lerikulu exikarhi ka swibumabumelo: Tintswalo, tintswalo eka yena!* Eka ndhawu leyi, eka tindzimana 42 na 47, hi hlaya: *U te eka mina: U vona yini? Ndzi hlamurile, ndzi languta, kutani waswivo, ku na xikhomela-mavoni lexi hinkwaxo xa nsuku, xi ri na xibya ehenhla, xi khome mavoni ya nkombo, na swikhomela-mavoni swa nkombo swa mavoni lama nga ehenhla ka xikhomela-mavoni ; ... Hikuya lava va sandzaka siku ra masungulo lama tsaneke va ta tsaka loko va vona mpimo evokweni ra Zerubabele. Lawa nkombo i mahlo ya Yehovha, lama tsutsumaka emisaveni hinkwayo .* Ku tiyisisa hungu leri, hi ta kuma eka Nhlav.5:6, xifaniso lexi, lexi eka xona mahlo ya nkombo ya ribye na xikhomela-mavoni swi vuriwaka eka Xinyimpfana xa Xikwembu, ku nga, Yesu Kriste: *Nakona ndzi vone, exikarhi ka xilavelo ni swivumbiwa swa mune leswi hanyaka ni le xikarhi ka vakulukumba, xinyimpfana lexi a xi ri kona onge hi loko xi dlayiwile. A a ri ni timhondzo ta nkombo ni mahlo ya nkombo, ku nga mimoya ya nkombo ya Xikwembu leyi rhumeriweke emisaveni hinkwayo.* Ku avanyisa ka vanhu va vudyoho ku endliwa hi Xikwembu hi xiviri, *ku hava voko ra munhu leri nghenelelaka.*

Dan 2:35 *Kutani nsimbi, vumba, koporo, silivhere, ni nsuku swi tshoveka swin'we, swi fana ni mungo lowu balekaka exivuyeni xa ximumu; moya wu va rhwale, naswona a ku kumiwanga nchumu wa vona. Kambe ribye leri nga ba xifaniso lexi ri hundzuke ntshava leyikulu, ri tata misava hinkwayo.*

35a- *Kutani nsimbi, vumba, koporo, silivhere ni nsuku swi tshoveka swin'we, swi fana ni mungo lowu balekaka exivuyeni hi ximumu; moya wu va rhwale, naswona a ku kumiwanga nchumu wa vona.*

Ekuvuya ka Kriste, vatukulu va vanhu lava fanekiseriwaka hi nsuku, silivhere, koporo, nsimbi na vumba hinkwavo va tshamile eswidyo hweni swa vona naswona va faneriwa hi ku lovisiwa hi yena, naswona xifaniso xi profeta ku herisiwa loku.

35b- *Kambe ribye leri nga ba xifaniso ri hundzuke ntshava leyikulu, ri tata misava hinkwayo*

Nhlavutelo yi ta paluxa leswaku xitiviso lexi xi ta hetiseka hi ku helela ntsena endzhaku ka *gidi ra malembe* ya ku avanyisa ka le tilweni, hi ku vekiwa ka vahlawuriwa emisaveni lexi pfuxetiweke, eka Nhlavutelo 4, 20, 21 na 22.

Dan 2:36 *Lowu i norho. Hi ta nyika nhlamuselo emahlweni ka hosi.*

36a- Hosi yi hetelela yi twa leswi yi lorheke hi swona. Nhlamulo yo tano a yi nge tumbuluxiwi, hikuva a swi nga koteki ku n'wi kanganyisa. Loyi a n'wi hlamuselaka timhaka leti, hi yexe u kume xivono lexi fanaka. Naswona u tlhela a hlamula xikombelo xa hosi hi ku tikombisa a ri ni vuswikoti byo hlamusela swifaniso ni ku nyika nhlamuselo ya swona.

Dan 2:37 *We hosi, u hosi ya tihosi, hikuva Xikwembu xa matilo xi ku nyikile vulawuri, matimba, matimba ni ku vangama;*

37a- Ndzi tlangela swinene ndzimana lexi laha hi vonaka Daniyele a vulavula hi ndlela yo ka yi nga ri ya xitshuketa na hosi ya matimba, leswi ku nga riki na munhu loyi a nga vaka na xivindzi xo swi endla emasikwini ya hina yo soholota no onhaka. Nkulumo lexi nga riki ya xivumbeko a yi rhuketeli, Daniyele u xixima hosi ya Vakalidiya. Tuinality i xivumbeko xa ririmi ntsena lexi tirhisiwaka hi nhlokomhaka lexi nga yoxe lexi tiphofulaka eka munhu un'we wa vunharhu. Naswona "hambi leswi hosi yi nga yikulu, a hi munhu lontsongo" hilaha mutlangi Molière a koteke ku vula hakona enkarhini wa yena. Naswona ku khuluka ka swihlambanyo leswi nga fanelangiki ku velekiwe enkarhini wa yena na Louis 14 , "hosi ya dyambu" lexi tikukumuxaka.

37b- *We hosi, u hosi ya tihosi, hikuva Xikwembu xa matilo xi ku nyikile mfumo*

Ku tlula ku xixima, Daniyele u tisa eka hosi ku lemuka ka le tilweni loku a nga ku tivi. Entiyisweni, Hosi ya tihosi ya le tilweni yi tiyisekisa leswaku yi ake hosi ya tihosi ya laha misaveni. Ku fuma tihosi swi vumba xithopo xa vuhosi. Xikombiso xa mfumo lowu i " *timpapa ta ntsumi* " leswi nga ta wu hlamusela tanihi mfumo wo sungula eka Dan.7.

37c- *matimba, .*

Yi kombisa mfanelo yo lawula eka mintshungu naswona yi pimiwa hi nhlayo, i.e. vukulu.

Ri nga hundzuluxa nhloko ni ku tata hosi ya matimba hi ku tikukumuxa. Hosi minkarhi yin'wana yi ta tinyiketa eka ku tikukumuxa naswona Xikwembu xi ta yi horisa hi ku tirhisa ndzingo lowukulu wa ku tsongahatiwa lowu paluxiweke

eka Dan.4. U fanele ku amukela mianakanyo ya leswaku a nga ma kumanga matimba ya yena hi matimba ya yena, kambe hikuva Xikwembu xa ntiyiso xi n'wi nyike wona. Eka Dan.7, matimba lawa ya ta teka xifaniso xo fanekisela xa *Bere* ya Vamedana na Vaperesiya.

Matimba lama kumiwaka, minkarhi yin'wana, hi ku twa ku pfumala nchumu eka vona vini ni le vuton'wini bya vona, vavanuna va tidlaya. Matimba ma endla leswaku u ehleketa hi ku kuma ntsako lowukulu lowu nga fiki. "Hinkwaswo swintshwa, hinkwaswo swi sasekile" ku vula xivuriso, kambe ku titwa loku a ku tshami nkarhi wo leha. Eka vutomi bya manguva lawa, vatshila lava dumeke na ku tsakeriwa na ku fuwa va hetelela va tidlayile hambi leswi va humelelaka loku vonakaka, loku hlamarisaka na ku vangama.

37d- *matimba*

Yi kombisa xiendlo, ntshikelelo ehansi ka xipimelo leswi endlaka leswaku muxanisi a gombonyoka eka nyimpi. Kambe nyimpi leyi yi nga lwiwa na munhu. Hi tlhela hi vulavula hi matimba ya vumunhu. Matimba ya pimiwa hi khwalithi na vukorhokeri.

Nakambe yi na xifaniso xa yona: *nghala* hi ku ya hi Vaavanyisi 14:18: " *leswi nga ni matimba ku tlula nghala, leswi nandzihaka ku tlula vulombe* ". Matimba ya nghala ma le misihani ya yona; leti ta swikunwana ni tintiho ta yona kambe ngopfu-ngopfu ta nomu wa yona lowu khomaka ni ku pfoflosa vahlaseriwa va wona wu nga si va dya. Ku paluxiwa loku hambukisiweke ka nhlamulo leyi eka xivuriso lexi vekiweke eka Vafilista hi Samsoni ku ta va vuyelo bya xiendlo xa matimba lama nga ringanisiwiki na nchumu eka yena eka vona.

37th- *na ku vangama* .

Rito leri ri cinca nhlamuselo eka miehleketo ya rona ya misava na ya le tilweni. Nebukadnetsara u kume ku vangama ka munhu ku fikela eka ntokoto lowu. Ntsako wa ku lawula ni ku endla xiboho xa vuyelo bya swivumbiwa hinkwaswo emisaveni. Swi sale eka yena ku kuma ku vangama ka le tilweni loku Yesu Kriste a nga ta ku kuma hi ku tiendla, Hosi na Hosi, nandza wa malandza ya yena. Leswaku a ponisiwa, eku heteleleni u ta amukela ku vangama loku ni swiyimo swa kona swa le tilweni.

Dan 2:38 *U nyiketile evokweni ra wena, hinkwako laha va tshamaka kona, vana va vanhu, ni swiharhi swa nhova, ni swinyenyana swa le tilweni, u ku vekile mufumi wa vona hinkwavo, hi wena loyi u nga yena nhloko ya nsuku.*

38a- Xifaniso lexi xi ta tirhisiwa ku vula Nebukadnetsara eka Dan.4:9.

38b- *u nhloko ya nsuku.*

Marito lawa ma kombisa leswaku Xikwembu xi swi tiva ka ha ri emahlweni leswi Nebukadnetsara a nga ta swi hlawula. Xifaniso lexi, *nhloko ya nsuku* , xi profeta ku kwetsimisiwa ka yena enkarhini lowu taka ni ku hlawuriwa ka yena leswaku a ponisiwa hilaha ku nga heriki. Nsuku i xikombiso xa ripfumelo leri basisiweke hi ku ya hi 1 Petro 1:7: *leswaku ku ringiwa ka ripfumelo ra n'wina, leri nga ra risima ku tlula nsuku lowu onhakaka (lowu hambi swi ri tano wu ringiwa hi ndzilo), ku nga endla leswaku ku va ni ku dzunisiwa, ku vangama ni ku xiximiwa, loko Yesu Kriste a humelela* . Gold , this malleable metal , i xifaniso xa hosi leyi leyikulu leyi pfumelelaka ku hundzuriwa hi ntirho wa muvumbi Xikwembu.

Dan 2:39 *Endzhaku ka wena ku ta humelela mfumo wun'wana, lowu nga ehansi ka wa wena; kutani mfumo wa vunharhu, lowu nga ta va wa koporo, wu ta fuma misava hinkwayo;*

39a- Hi ku famba ka nkarhi, mfanelo ya vanhu yi ta hohloka; silivhere ya xifuva ni mavoko mambirhi ya xifaniso swi le hansi ka nsuku wa nhloko. Ku fana na Nebukadnetsara, Dariyosi wa Mumedu u ta hundzuka, Korexe 2 Muperesiya na yena hi ku ya hi Esd.1:1 ku ya eka 4, hinkwavo na vona va rhandza Daniyele; naswona endzhaku ka vona Dariyosi wa Muperesiya na Ataserkisi 1^{hi ku ya} hi Esd.6 na 7. Eka miringo, va ta tsaka ku vona Xikwembu xa Vayuda xi ta pfuna xa xona.

39b- *kutani mfumo wa vunharhu, lowu nga ta va wa koporo, lowu nga ta fuma misava hinkwayo.*

Laha, xiyimo xi nyanya ku biha swinene eka mfumo wa Magriki. Koporo, xifaniso lexi yi yimelaka, xi vula thyaka, *xidyoho*. Dyondzo ya Dan.10 na 11 yi ta hi pfumelela ku twisisa leswaku ha yini. Kambe se, ndhavuko wa vanhu wu le ku kanakaniweni tanihi musunguri wa ntshunxeko wa riphabliki na ku hambuka ka wona hinkwako loku soholotiweke ni loku onhakeke loku hi ku ya hi nsinya wa nawu ku nga riki na mpimo, leswi hi swona swi endlaka leswaku Xikwembu xi vula eka Swiv.29:18: *Loko ku nga ri na nhlavutelo , vanhu a va na ku tikhoma; Ha tsaka loko a hlayisa nawu!*

Dan 2:40 *Ku ta va ni mfumo wa vumune, lowu tiyeke ku fana ni nsimbi; tanihi leswi nsimbi yi tshovekaka yi tlhela yi tshoveka hinkwaswo, hi ndlela yoleyo yi ta tshoveka yi tlhela yi tshoveka hinkwaswo, ku fana ni nsimbi leyi tshovekaka hinkwaswo hi swiphemu-phemu.*

40a- Xiyimo xi nyanya ku biha hi mfumo lowu wa vumune lowu nga wa Rhoma lowu nga ta lawula mimfumo leyi hundzeke no amukela vukwembu bya wona hinkwabyo, leswaku wu ta hlengeleta swihlawulekisi swa wona hinkwaswo swo biha wu tisa nchumu lowuntshwa, *ndzayo ya nsimbi* ya ku nonoka loku nga heriki . Leswi swi endla leswaku yi tirha swinene lerova ku hava tiko leri nga lwisanaka na yona; lerova mfumo wa yena wu ta anama ku suka eNghilandhi evupela-dyambu ku ya fika eBabilona etlhelo ra le vuxeni. Hakunene nsimbi i xikombiso xa yona, ku suka eka mabanga ya yona lama nga ni matlhelo mambirhi, swisirhelelo swa yona ni switlhangu swa yona, lerova loko ri hlasela, vuthu ri teka xivumbeko xa xihaha-mpfhuka lexi nga ni tinhla ta fumu, lexi tirhaka hi ndlela leyi chavisaka eka minhlaselo leyi nga hlelekangiki naswona xi hangalakile eka valala va xona .

Dan 2:41 *Tanihi leswi u voneke milenge ni swikunwana, swin'wana swa vumba bya muvumbi, swin'wana swa nsimbi, mfumo lowu wu ta avanyisiwa; kambe eka yona ku ta va ni nchumu lowu nga ni matimba ya nsimbi, hikuva u vone nsimbi leyi pfanganisiweke ni vumba.*

41a- Daniel a nga swi boxi kambe xifaniso xa vulavula. *Milenge ni swikunwana* swi yimela xiyenge lexikulu lexi nga ta tlhandlama mfumo wa Rhoma wa vuhedeni lowu fanekiseriwaka hi *nsimbi* . Loko mfumo lowu wa Rhoma wu avanile, wu ta va ndhawu ya nyimpi ya mimfumo leyitsongo leyi vumbiweke endzhaku ka ku hahluka ka yona. Ntwanano wa *nsimbi* na *vumba* a wu tumbuluxi matimba, kambe ku avana na ku tsana. Hi hlaya *vumba bya muvumbi* . Muvumbi i

Xikwembu hi ku ya hi Yer.18:6: *Xana a ndzi nge endli eka n'wina ku fana na muvumbi loyi, n'wina yindlu ya Israele? ku vula Hosi. Vonani, tanihi leswi vumba byi nga evokweni ra muvumbi, na n'wina mi le vokweni ra mina, n'wina yindlu ya Israele!* Vumba lebyi i xiphemu xo rhula xa vumunhu lexi Xikwembu xi hlawulaka vahlawuriwa va xona eka xona xi va endla swibya swa ku xiximeka.

Dan 2:42 *Ku fana ni leswi swikunwana swa milenge a swi ri swa nsimbi swin'wana ni vumba, mfumo lowu wu ta tiya wu tlhela wu tsana.*

42a- U xiya leswaku nsimbi ya Rhoma yi ye emahlweni ku fikela emakumu ka misava, hambu leswi Mfumo wa Rhoma wu lahlekeriweke hi vun'we bya wona ni ku fuma ka wona hi 395. Nhlamuselo yi le ku sunguleni ka wona nakambe ku fuma hi ku yenga ka vukhongereri ka ripfumelo ra Rhoma Khatoliki. Leswi swivangiwa hi nseketelo lowu hlomeke lowu nyikiweke hi Clovis na vafumi va Byzantine eka bishop wa Rome kwalomu ka 500. Va ake ndhuma ya yena xikan'we na matimba ya yena yantshwa ya vupapa leswina n'wi endla, kambe ntsena ematihlweni ya vanhu, murhangeri wa laha misaveni wa kereke ya vukriste ku sukela hi 538.

Dan 2:43 *U vone nsimbi yi pfanganisiwa ni vumba, hikuva yi ta hlanganisiwa hi mintwanano ya vanhu; kambe a va nge hlanganisiwi, tanihi leswi nsimbi yi nga hlanganisiwiki ni vumba.*

43a- Tintiho ta milenge, khume hi nhlayo , ti ta hundzuka timhondzo ta khume eka Dan.7:7 na 24. Endzhaku ka miri, na milenge, ti yimela matiko ya vupeladyambu ya Vukriste ya Yuropa enkarhini wo hetelela, hi leswaku, ya hina nguva ya kona. Hi ku sola mintwanano ya vukanganyisi ya matiko ya le Yuropa, Xikwembu xi paluxe malembe ya 2,600 lama hundzeke ku tsana ka mintwanano leyi hlanganisaka vanhu va Yuropa ra namuntlha, kahle-kahle leyi hlanganisiweke hi ku ya hi "Mintwanano ya Rhoma".

Dan 2:44 *Emasikwini ya tihosi leti Xikwembu xa matilo xi ta pfuxa mfumo lowu nga ta ka wu nga lovisiwi, naswona a wu nge hundzi ehansi ka vulawuri bya tiko rin'wana; u ta tshova ni ku lovisa mimfumo leyi hinkwayo, kutani hi yexe u ta tiyisela hilaha ku nga heriki.*

44a- *Hi nkarhi wa tihosi leti*

Mhaka yi tiyisisiwile, swikunwana swa khume swi fambisana na ku vuya loku vangamaka ka Kriste.

44b- *Xikwembu xa matilo xi ta pfuxa mfumo lowu nga ta ka wu nga lovisiwi*

Ku hlawuriwa ka vahlawuriwa ku endliwa ehansi ka vito ra Yesu Kriste ku sukela evutirhelini bya yena, hi nkarhi wa ku ta ka yena ro sungula laha misaveni, ku rivalela swidyoho swa lava a va ponisaka. Kambe eka malembe ya magidi mambirhi lama landzeleke vutirheli lebyi, ku hlawuriwa loku ku hetisisiwile hi ku titsongahata ni ku xanisiwa ku suka ekampeni ya diyavulosi. Naswona ku sukela hi 1843, lava Yesu a va ponisaka i vatsongo hi nhlayo, hilaha dyondzo ya Dan.8 na 12 yi nga ta tiyisekisa hakona.

Malembe ya 6000 ya nkarhi wa ku hlawuriwa ka vahlawuriwa ku fika emakumu, ^{gidi} ra malembe ya vu-7 ri pfulela Savata ya hilaha ku nga heriki ntsena eka vahlawuriwa lava kutsuriweke hi ngati ya Yesu Kriste ku sukela eka Adamu na Evha. Hinkwavo va ta va va hlawuriwile hikwalaho ka ku tshembeka ka vona hikuva Xikwembu xi teka vanhu vo tshembeka ni lava yingisaka, xi kutsula

diyavulosi, tintsumi ta xona leti xandzukeke ni vanhu lava nga yingisiki eku lovisiweni hi ku helela ka mimoya-xiviri ya vona.

44c- *naswona leyi nga ta ka yi nga hundzi ehansi ka vulawuri bya vanhu van'wana*

Hikuva wu herisa vulawuri bya vanhu va laha misaveni ni ku tlhandlamana ka vanhu.

44d- *u ta tshova ni ku lovisa mimfumo leyi hinkwayo, naswona hi yexe u ta tiyisela hilaha ku nga heriki*

Moya wu hlamusela nhlamuselo leyi wu yi nyikaka eka rito makumu; nhlamuselo leyi heleleke. Ku ta va ni ku herisiwa ka vumunhu hinkwabyo. Naswona Nhlav.20 yi ta hi paluxela leswi humelelaka hi nkarhi wa ^{gidi ra malembe ya vu} 7 . Xisweswo hi ta kuma nongonoko lowu kunguhatiweke hi Xikwembu. Emisaveni leyi nga rhumbi, diyavulosi u ta khomiwa a ri mubohiwa, ku nga ri na ntlawa wa le tilweni kumbe wa laha misaveni. Naswona etilweni, ku ringana malembe ya 1000, vahlawuriwa va ta avanyisa vafi lavo hamboloka. Eku heleni ka malembe lawa ya 1000, lavo hamboloka va ta pfuxiwa eku avanyisiweni ko hetelela. Ndzilo lowu va lovisaka wu ta basisa misava leyi Xikwembu xi nga ta yi endla leyintshwa hi ku yi dzunisa leswaku yi amukela xilavelo xa xona ni vahlawuriwa va xona lava kutsuriweke. Hikwalaho xifaniso xa xivono xi katsakanya swiendlo leswi rharhanganeke swinene leswi Apokalipsi ya Yesu Kriste yi nga ta swi paluxa.

Dan 2:45 *Leswi swi kombisiwa hi ribye leri u ri voneke ri wa entshaveni handle ko pfuniwa hi voko, ri tshoveka nsimbi, koporo, vumba, silivhere ni 'nsuku'. Xikwembu lexikulu xi tivise hosi leswi faneleke ku humelela endzhaku ka leswi. Norho i ntiyiso, naswona nhlamuselo ya wona ya tiyiseka.*

45a- Eku heteleleni, endzhaku ka ku ta ka yena, Kriste a fanekiseriwa hi ribye , ku avanyisa ka le tilweni ka *gidi ra malembe* ni ku hetisisiwa ka yena ka vuavanyisi byo hetelela, emisaveni leyintshwa leyi vuyeleriweke hi Xikwembu, *ntshava leyikulu* leyi tivisiweke exivonweni yi ta teka xivumbeko ni ndhawu eka yena hilaha ku nga heriki.

Dan 2:46 *Kutani hosi Nebukadnetsara a khinsama hi xikandza, a gandzela Daniyele, a lerisa leswaku a nyikeriwa magandzelo ni mirhi ya risuna.*

46a- Ya ha ri muhedeni, hosi yi angula hi ku ya hi ntumbuluko wa yona. Leswi a a kume eka Daniyele hinkwaswo leswi a swi kombeleke, u nkhisame emahlweni ka yena a xixima swiboho swa yena. Daniyele a nga kaneti swiendlo swa vugandzeri bya swifaniso leswi a swi endlaka eka yena. Swa ha ri emahlweni swinene ku swi kaneta ni ku swi kanakana. Nkarhi, lowu nga wa Xikwembu, wu ta endla ntirho wa wona.

Dan 2:47 *Hosi yi vulavula na Daniyele, yi ku: "Hakunene Xikwembu xa wena i Xikwembu xa swikwembu ni Hosi ya tihosi, naswona xi paluxa swihundla, hikuva u swi kotile ku kuma xihundla lexi.*

47a- Leri a ku ri goza ro sungula ra Hosi Nebukadnetsara eka ku hundzuka ka yena. A nge pfuki a swi kotile ku rivala ntokoto lowu lowu n'wi sindzisaka ku pfumela leswaku Daniyele u ni vuxaka ni Xikwembu xa ntiyiso, entiyisweni, *Xikwembu xa swikwembu ni Hosi ya tihosi* . Kambe ntlawa wa vahedeni lowu n'wi pfunaka wu ta hlwela ku hundzuka ka yena. Marito ya yena ma nyikela

vumbhoni bya ku humelela ka ntirho wa vuprofeta. Matimba ya Xikwembu yo vula ka ha ri emahlweni leswi nga ta humelela ma veka munhu la tolovelekeke ehenhla ka rirhangu ra vumbhoni lebyi khorwisaka lebyi muhlawuriwa a tinyiketelaka naswona la weke a lwisanaka na byona.

Dan 2:48 *Kutani hosi yi pfluxa Daniyele, yi n'wi nyika tinyiko to tala leti fuweke; a n'wi nyika vulawuri ehenhla ka xifundzha hinkwaxo xa Babilona, a n'wi veka mufumi lonkulu ehenhla ka tintlhari hinkwato ta Babilona.*

48a- . Nebukadnetsara u endle eka Daniyele hi ndlela leyi Faro a endleke ha yona emahlweni ka yena eka Yosefa. Loko va tlharhile naswona va nga pfariwanga ni ku pfaleriwa hi ku nonon'hwa, varhangeri lavakulu va swi tiva ku tlangela vukorhokeri bya nandza loyi a tisaka timfanelo ta risima. Vona ni vanhu va vona i vavuyeriwa va mikateko ya Xikwembu leyi nga eka vahlawuriwa va yena. Xisweswo vutlhari bya Xikwembu xa ntiyiso byi vuyerisa un'wana ni un'wana.

Dan 2:49 *Daniyele u kombele hosi leswaku yi nyiketa vulanguteri bya xifundzha xa Babilona eka Xadraka, Mexaka na Abedinigo. Daniyele a a ri exivaveni xa hosi.*

49a- Vantshwa lava va mune va humelerile, hi langutelo ra vona ro tshembeka ngopfu eka Xikwembu, eka vantshwa van'wana va Vayuda lava teke na vona eBabilona. Endzhaku ka khombo leri leri a ri ta va ri hundzuke leri hlamarisaka eka un'wana ni un'wana, ku amukeriwa hi Xikwembu lexi hanyaka ku humelela. Xisweswo hi vona ku hambana loku Xikwembu xi ku endlaka exikarhi ka lava xi tirhelaka ni lava nga xi tirheliki. U tlakusa vatirhela-mfumo va yena lava hlawuriweke lava tikombiseke va faneleka, erivaleni, ematihlweni ya vanhu hinkwavo.

Daniyele 3.

Dan 3:1 *Hosi Nebukadnetsara u endle xifaniso xa nsuku, xi lehe swisungunu swa makume-nhungu ni ku anama swisungunu swa tsevu. U ri simeke enkoveni wa Dura, exifundzheni xa Babilona.*

3a- Hosi yi khorwisekile kambe a yi nga si hundzuka hi Xikwembu lexi hanyaka xa Daniyele. Naswona megalomania ya ha n'wi tiveka. Vanhu lavakulu lava n'wi rhendzeleke va n'wi khutaza endleleni leyi tanihi leswi mpfundla eka ntsheketo wu endlaka hakona hi ximanga, va n'wi gandzela ni ku n'wi xixima ku fana ni xikwembu. Nakambe, hosi yi hetelela yi tiringanisa ni xikwembu. Ku fanele ku vuriwa leswaku eka vuhedeni, ku khuluka ka olova hikuva swikwembu leswin'wana swa mavunwa a swi fambi naswona swi titimela hi xivumbeko xa swifaniso kasi yena, hosi, leswi a hanyaka, se yi tlakukile eka swona. Kambe nsuku lowu wu tirhisiwa hi ndlela yo biha swonghasi eku tlakuseni ka xifaniso! Swi le rivaleni leswaku xivono lexi hundzeke a xi si tswala mihandzu. Kumbexana hambu ku ri ku xiximiwa loku Xikwembu xa swikwembu xi n'wi kombeke ha kona ku pfune ku hlayisa hambu ku ri ku kurisa ku tikukumuxa ka yena. Nsuku, mfungho wa ripfumelo leri basisiweke hi ku ringiwa hi ku ya hi 1 Petro 1:7, wu ta pfuna ku paluxa vukona bya muxaka lowu wa ripfumelo leri tlakukeke eka vanghana vanharhu va Daniyele, eka ntokoto lowuntshwa lowu hlamuseriweke eka ndzima leyi. Leyi i dyondzo leyi Xikwembu xi yi kongomisaka ngopfu eka vahlawuriwa va xona eka nandzu wo hetelela wa Adventist loko xileriso xa rifu lexi profetiweke eka Nhlav.13:15 xi ta va xi ri kusuhi no teka vutomi bya vona.

Dan 3:2 *Hosi Nebukadnetsara a vitana vafambisi, valanguteri ni valawuri, vaavanyisi lavakulu, vahlayisi va mali, vagqweta, vaavanyisi, ni vamajistarata hinkwavo va swifundzha leswaku va ta eku nyiketeleni ka xifaniso lexi Hosi Nebukadnetsara a xi pfuxeke.*

2a- Ku hambana na maxangu ya Daniyele eka Dan.6, ntokoto lowu a wu vangwiwa hi makungu ya vanhu lava rhendzeleke hosi. Laha, i mihandzu ya vumunhu bya yena leyi paluxiweke.

Dan 3:3 *Kutani vafambisi, valanguteri ni tindhuna, vaavanyisi lavakulu, vahlayisi va mali, magqweta, vaavanyisi ni vamajistarata hinkwavo va swifundzha, va hlengeletana ku nyiketela xifaniso lexi Hosi Nebukadnetsara a xi simekeke . Va yime emahlweni ka xifaniso lexi Nebukadnetsara a xi yimile.*

Dan 3:4 *Mutivi un'wana a huwelela hi rito lerikulu a ku: “Hi leswi va mi lerisaka swona, vanhu, matiko, ni vanhu va tindzimi hinkwato!*

Dan 3:5 *Loko mi twa mpfumawulo wa mhalamhala, ni phayiphi, katara, sambuque, ni swichayachayana swa tinsimu, ni swichayachayana swa swichayachayana ni mixaka hinkwayo ya swichayachayana swa vuyimbeleri, kutani u ta wela ehansi u gandzela xifaniso xa nsuku lexi akiweke hi Hosi Nebukadnetsara.*

5a- *Hi nkarhi lowu u twaka mpfumawulo wa mhalamhala*

Xikombiso xa ku tengisiwa xi ta nyikiwa hi mpfumawulo^{wa} mhalamhala , tanihi leswi ku vuya ka Yesu Kriste ku fanekiseriwaka hakona eka Nhlav .

5b- *u ta nkhisama*

Ku nkhisama i xivumbeko xa miri xa ku xiximeka loku nyikeriwaka. Eka Nhlav.13:16, Xikwembu xi yi fanekisela hi voko ra vanhu leri nga ta amukela

mfungho wa xivandzana, lowu katsaka ku titoloveta na ku xixima siku ra dyambu ra vuhedeni leri nga siva Savata yo kwetsima ya vukwembu .

5c- *naswona u ta swi tsakela*

Vugandzeri i xivumbeko xa mianakanyo xa ku xiximeka loku nyikeriwaka. Eka Nhlav.13:16, Xikwembu xi xi fanisa hi *nhloko* ya munhu loyi a amukelaka *mfungho wa xivandzana* .

Ndzimana leyi yi hi pfumelela ku kuma swilotlelo swa swifaniso leswi swi tshahiweke eka Apokalipsi ya Yesu Krete. *Nhamu na voko* ra munhu swi katsakanya miehleketo ya yena na mintirho ya yena naswona exikarhi ka vahlawuriwa, swikombiso leswi swi amukela *xilemo xa Xikwembu* ku hambana na *mfungho wa xivandzana* , lexi tiviwaka na "Sonto" ya Vukhatoliki bya Rhoma, lexi amukeriweke no seketeriwa hi Maprotestente ku sukela kwalaho ku nghena ka vona eka ntwanano wa vukhongereri hinkwabyo.

Nhlangano hinkwawo wa mpimo lowu lowu vekiweke hi Hosi Nebukadnetsara wu ta pfuxetiwa eku heleni ka misava eka ndzingo wa ku tshembeka eka Savata ya muvumbi Xikwembu. Savata yin'wana na yin'wana, ku ala ku tirha ka vahlawuriwa ku ta nyikela vumbhoni bya ku lwisana ka vona na nawu wa vanhu. Naswona hi Sonto, ku ala ka vona ku hlanganyela eka vugandzeri lebyi tolovelekeke lebyi sindzisiweke ku ta va kombisa tanihi vaxandzuki lava faneleke va susiwa. Kutani ku ta vuriwa xigwevo xa rifu. Hikwalaho endlelo leri ri ta fambisana hi ku helela ni leswi vanghana vanharhu va Daniyele va nga ta swi vona, hi voxe va katekisiwa hi ku helela hi Xikwembu hikwalaho ka ku tshembeka ka vona loku se ku kombisiweke.

Kambe, loko misava yinga se hela, dyondzo leyi yi nyikiwile, xosungula, eka Vayuda va ntwanano wa khale lava ava langutane na nhlomulo lowu fanaka exikarhi ka – 175 na – 168, va xanisiwile kuya fika eku feni hi hosi ya Greek Antiochos 4 leyi tivekaka tani hi Epiphanes. Naswona Dan.11 yi ta nyikela vumbhoni bya leswaku Vayuda vo karhi vo tshembeka va tsakele ku dlayiwa ku tlula ku endla manyala emahlweni ka Xikwembu xa vona xa ntiyiso. Hikuva emasikwini wolawo, Xikwembu a xi nghenelelanga leswaku xi va ponisa hi singita, ku fana ni leswi xi endleke swona endzhaku ka sweswo eka Vakreste lava dlayiweke hi Rhoma.

Dan 3:6 *Un'wana ni un'wana loyi a nga nkhinsami a gandzela, u ta hoxiwa ekheleni ra ndzilo hi ku hatlisa.*

6a- Eka vanghana va Daniyele, nxungeto i *khele ra ndzilo* . Nxungeto lowu wa rifu i xifaniso xa xileriso xo hetelela xa rifu. Kambe ku na ku hambana exikarhi ka mintokoto leyimbirhi ya masungulo na ya makumu, hikuva eku heteleleni, ndzilo wa ndzilo wu ta va nxupulo wa ku avanyisa ko hetelela ka vahlaseri vaxanisi va vakwetsimi lava hlawuriweke va Xikwembu.

Dan 3:7 *Hikokwalaho loko vanhu hinkwavo va twa mpfumawulo wa mhalamhala, ni phayiphi, ni katara, ni sambuque, ni swichayachayana swa tinsimu, ni swichayachayana hinkwaswo swa vuyimbeleri, vanhu hinkwavo, ni matiko ni vanhu va tindzimi hinkwato a wela ehansi a gandzela xifaniso xa nsuku lexi Hosi Nebukadnetsara a xi simekeke.*

7a- Mahanyelo lawa ya ku titsongahata loku lavaka ku va hi ku angarihela na hi vun'we ka vunyingi eka milawu na swiletelo swa vanhu ya ha profeta

mahanyelo ya vona hi nkarhi wa ndzingo wo hetelela wa ripfumelo ra laha misaveni. Hulumenthe yo hetelela ya vuako hinkwabyo ya misava yi ta yingisiwa hi ku chava loku fanaka.

Dan 3:8 *Enkarhini lowu, ni hi nkarhi lowu fanaka, Vakalediya van'wana va tile va ta hehla Vayuda.*

8a- Vahlawuriwa va Xikwembu i swikongomelo swa vukarhi bya diyavulosi loyi a lawulaka mimoya hinkwayo leyi Xikwembu xi nga yi tiviki tanihi vahlawuriwa va xona. Laha misaveni, rivengo leri ra diyavulosi ri teka xivumbeko hi xivumbeko xa mavondzo naswona hi nkarhi lowu fanaka, rivengo lerikulu. Kutani va khomiwa hi vutihlamuleri eka vubihi hinkwabyo lebyi vumunhu byi xanisekaka ha byona, hambu leswi ku nga leswi hambaneke leswi hlamuselaka vubihi lebyi lebyi nga ntsena vuyelo bya ku pfumaleka ka nsirhelelo wa vona hi Xikwembu. Lava va vengaka vatirhela-mfumo lava hlawuriweke va endla makungu yo va endla ku rhuketela loku dumeke loku faneleke ku susiwa hi ku va dlaya.

Dan 3:9 *Va hlamula va ku eka Hosi Nebukadnetsara: "Oho hosi, hanya hilaha ku nga heriki!"*

9a- Vayimeri va diyavulosi va nghena eka xivandla, xihundla xi va erivaleni.

Dan 3:10 *U nyikile xileriso xa leswaku un'wana ni un'wana la twaka mpfumawulo wa mhalamhala, ni xichayachayana xa tiphayiphi, ni katara, ni xichayachayana xa sambuque, ni tinsimu, ni swichayachayana ni swichayachayana swa mixaka hinkwayo, a nkhinsama a gandzela xifaniso xa nsuku, .*

10a- Va tsundzuxa hosi hi marito ya yona na ku hleleka ka vulawuri bya yona bya vuhosi lebyi ku laveka ku yingisa.

Dan 3:11 *un'wana ni un'wana loyi a nga nkhinsami a gandzela, u ta hoxiwa ekheleni ra ndzilo.*

11a- Nxungeto wa rifu na wona wa tsundzukiwa; ntlhamu wu pfala eka vakwetsimi lava hlawuriweke.

Dan 3:12 *Kutani ku ni Vayuda lava u va nyikeke vulanguteri bya xifundzha xa Babilona, Xadraka, Mexaka na Abedinigo, vavanuna lava nga ku tekeli enhlokweni, we hosi; a va tirheli swikwembu swa wena, hambu ku ri ku gandzela xifaniso xa nsuku lexi u xi simekeke.*

12a- Mhaka leyi a yi nga languteriwaka, swikhundlha swa le henhla a swi tshembisiwa vahlapfa va Vayuda, mavondzo ya vukanganyisi lama pfurhaka a ku ri ku kombisa mihandzu ya wona ya rivengo ro dlaya. Naswona xisweswo, vahlawuriwa va Xikwembu va hlawuriwa ni ku soriwa hi ku rihisela loku dumeke.

Dan 3:13 *Kutani Nebukadnetsara a hlundzukile a tlhela a hlundzuka, a lerisa leswaku ku tisiwa Xadraka, Mexaka na Abedinigo. Kutani vavanuna lava va tisiwa emahlweni ka hosi.*

13a- Tsundzukani leswaku vavanuna lava vanharhu va kume eka Nebukadnetsara swikhundlha leswi tlakukeke emfun'weni wa yena, hikuva a va vonaka eka yena va tlarihile, va tlarihile ku tlula vanhu va vanhu va yena. Leswi hi swona swi endlaka leswaku xiyimo xa yena xa " ku hlundzuka ni ku

hlundzuka ” xi ta hlamusela ku rivala ka yena ka xinkarhana timfanelo ta vona to hlawuleka.

Dan 3:14 *Nebukadnetsara a va hlamula a ku: “Xana Xadraka, Mexaka na Abedinigo, xana swi endliwe hi vomu leswaku mi nga tirheli swikwembu swa mina, ni ku gandzela xifaniso xa nsuku lexi ndzi nga na xona xa le henhla xana?”*

14a- A nga yimeli na leswaku va hlamula xivutiso xa yena: Xana u nga yingisi swileriso swa mina hi vomu?

Dan 3:15 *Sweswi lunghekela, kutani loko mi twa mpfumawulo wa mhalamhala, ni xichayachayana, ni katara, ni sambuque, ni swichayachayana swa tinsimu, ni swichayachayana ni swichayachayana swa mixaka hinkwayo, u ta nkhisama u gandzela xifaniso leswi ndzi swi endleke; loko mi nga n’wi gandli, mi ta hoxiwa hi ku hatlisa exikarhi ka ndzilo lowu pfulhaka. Naswona i mani xikwembu lexi nga ta ku kutsula evokweni ra mina?*

15a- Hi xitshuketa hi ku lemuka ndlela leyi vavanuna lava va pfunaka ha yona eka yena, hosi yi lunghekele ku va nyika nkarhi lowuntshwa hi ku yingisa xileriso xa yona xa vuhosi bya misava hinkwayo.

Xivutiso lexi vutisiweke xi ta kuma nhlamulo leyi nga languteriwangiki ku suka eka Xikwembu xa ntiyiso lexi Nebukadnetsara a vonakaka a xi rivele, lexi tekiweke hi mintirho ya vutomi bya yena bya vuhosi. Ku tlula kwalaho, a ku na nchumu lowu tiyisisaka siku ra mhaka leyi.

Dan 3:16 *Xadraka, Mexaka na Abedinigo va ku eka Hosi Nebukadnetsara: “A hi fanelanga hi ku hlamula emhakeni leyi.”*

16a- Marito lawa ya endliweke eka hosi ya matimba swinene ya nkarhi wa yona ya vonaka ya hlundzukisa no pfulhala xichavo, kambe vavanuna lava va ma vuleke a hi vanhu vo xandzuka. Ku hambana ni sweswo, ti vumba swikombiso swa ku yingisa Xikwembu lexi hanyaka lexi va kunguhateke hi ku tiya leswaku va tshama va tshembekile eka xona.

Dan 3:17 *Waswivo, Xikwembu xa hina lexi hi xi tirhelaka xa swi kota ku hi kutsula ekheleni ra ndzilo, kutani xi ta hi kutsula evokweni ra wena, Wena hosi.*

17a- Ku hambana na hosi, vahlawuriwa vo tshembeka va hlayise vumbhoni lebyi Xikwembu xi va nyikeke byona ku kombisa leswaku xi na vona eka ndzingo wa xivono. Hi ku hlanganisa ntokoto lowu wa munhu hi xiyexe ni miehleketo yo vangama ya vanhu va vona leyi kutsuriweke eka Vaegipta ni vuhlonga bya vona, hi Xikwembu lexi xo tshembeka, va susumeta xivindzi ku fikela laha va kanetaka hosi. Ku tiyimisela ka vona i loku heleleke, hambiloko ku ta hi ku lahlekeriwa hi rifu ra vona. Kambe, Moya wu va endla va profeta ku nghenelela ka yena: *u ta hi kutsula evokweni ra wena, Wena hosi* .

Dan 3:18 *Handle ka sweswo, tiva, we hosi, leswaku a hi nge tirheli swikwembu swa wena, hambu ku ri ku gandzela xifaniso xa nsuku lexi u xi simekeke.*

18a- Naswona loko ku humelela leswaku mpfuno wa Xikwembu wu nga fiki, swa antswa leswaku va fa va ri vahlawuriwa vo tshembeka ku ri ni ku pona tanihi vaxengi ni magwala. Ku tshembeka loku ku ta kumeka eka ndzingo lowu vekiweke hi muxanisi wa Mugriki hi – 168. Naswona endzhaku ka sweswo, eka nguva hinkwayo ya Vukriste exikarhi ka Vakriste va ntiyiso lava ku fikela emakumu ka misava va nga ta ka va nga pfulunganyi nawu wa Xikwembu na nawu wa vanhu vo biha.

Dan 3:19 *Hiloko Nebukadnetsara a tala ku hlundzuka, a hundzula xikandza xa yena, a hundzuluxela xikandza xa yena eka Xadraka, Mexaka na Abedinigo. U tlhele a vulavula kutani a lerisa leswaku ndzilo wu hisiwa ka nkombo ku tlula lowu a wu fanele wu hisiwa.*

19a- Swi fanele ku twisisiwa leswaku hosi leyi a yi si tshama yi vona kumbe ku twa munhu a kaneta swiboho swa yona hi nkarhi wa vutomi bya yona; leswi swi lulamisaka vukarhi bya yena ni ku cinca ka xivumbeko xa xikandza xa yena . Diyavulosi u nghena eka yena ku n'wi rhangela ku dlaya vahlawuriwa va Xikwembu.

Dan 3:20 *Kutani a lerisa masocha man'wana ya matimba swinene ya vuthu rakwe leswaku ma boha Xadraka, Mexaka na Abedinigo, ma va lahlela ekheleni ra ndzilo.*

Dan 3:21 *Vavanuna lava a va bohiwile hi maburuku ya vona, ni tinguvu ta vona, ni tinguvu ta vona, ni tinguvu tin'wana, va lahleriwa exikarhi ka ndzilo wa ndzilo.*

21a- Switirhisiwa leswi hinkwaswo leswi boxiweke swa pfurha ku fana na mimiri ya swona ya nyama.

Dan 3:22 *Leswi xileriso xa hosi a xi ri xikulu, ni ndzilo wu hisa hi ndlela leyi nga tolovelekangiki, langavi ri dlaye vavanuna lava hoxeke Xadraka, Mexaka na Abedinigo eka rona.*

22a- Rifu ra vavanuna lava ri nyikela vumbhoni bya ku tirha loku dlayaka ka ndzilo wa khele leri.

Dan 3:23 *Vavanuna lava vanharhu, Xadraka, Mexaka na Abedinigo, va wa va bohiwile exikarhi ka ndzilo wa ndzilo.*

23a- Xileriso xa hosi xa hetisisiwa, hambi ku ri ku dlaya malandza ya yona.

Dan 3:24 *Kutani hosi Nebukadnetsara a chava, a pfuka hi ku hatlisa. A hlamula, a ku eka vatsundzuxi va yena: "Xana a hi lahlelanga vavanuna vanharhu lava bohiweke exikarhi ka ndzilo xana? Va hlamula hosi va ku: Hakunene, Wena hosi!*

24a- Hosi ya tihosi ta nkarhi wa yona a yi swi kholwi mahlo ya yona. Leswi a swi vonaka a swi nga ehleketi hi munhu. U vona xilaveko xo titiyisekisa hi ku vutisa lava a va ri ekusuhi na yena loko xiendlo xo lahlela vavanuna vanharhu endzilweni wa khele ri ri ra xiviri. Naswona lava va tiyisekisa mhaka leyi eka yena: Swi tiyisile, Wena hosi!

Dan 3:25 *A hlamula a ku: "Kambe, ndzi vona vavanuna va mune lava nga bohiwangiki, va famba exikarhi ka ndzilo, va nga ri na khombo; naswona xifaniso xa wa vumune xi fana ni xa n'wana wa swikwembu.*

25a- Swi tikomba onge i hosi ntsena leyi a yi ri na xivono xa ximunhuhata xa vumune lexi a xi n'wi chavisa. Ripfumelo leri nga xikombiso ra vavanuna lavanharhu ri xiximiwa ni ku hlamuriwa hi Xikwembu. Eka ndzilo lowu, hosi yi kota ku hambanyisa vavanuna naswona yi vona xifaniso xa ku vonakala na ndzilo xi yime na vona. Ntokoto lowu wuntshwa wu tlula wo sungula. Ntiyiso wa Xikwembu lexi hanyaka wa ha tiyisekisiwa eka xona.

25b- *naswona xifaniso xa wa vumune xi fana ni xa n'wana wa swikwembu*

Ku languteka ka ximunhuhata lexi xa vumune ku hambanile swinene na ka vanhu lerova hosi yi n'wi hlanganisa tanihi n'wana wa swikwembu . Xivulavulelo lexi xa tsakisa hikuva hakunene i ku nghenelela loku kongomeke ka

loyi a nga ta va eka vanhu, *N'wana wa Xikwembu ni N'wana wa munhu*, Yesu Kriste.

Dan 3:26 *Kutani Nebukadnetsara a tshinela enyangweni ya khele ra ndzilo, a vulavula, a ku: "Xadraka, Mexaka na Abedinigo, malandza ya Xikwembu lexi nge Henhla-henhla, humani mi ta! Kutani Xadraka, na Mexaka na Abedinigo va huma exikarhi ka ndzilo.*

26a- Nakambe, Nebukadnetsara u tihundzula xinyimpfana emahlweni ka hosi ya nghala leyi nga ni matimba swinene ku n'wi tlula. Xitsundzuxo lexi xi pfuxa vumbhoni bya ntokoto wa xivono lexi hundzeke. Xikwembu xa matilo xi endla xikombelo xa vumbirhi eka xona.

Dan 3:27 *Vatirhela-mfumo, valanguteri, tindhuna, ni vatsundzuxi va hosi va hlengeletanile; va vone leswaku ndzilo a wu nga ri na matimba ehenhla ka mimiri ya vavanuna lava, misisi ya tinhloko ta vona a yi nga hisiwanga, buruku ra vona ra le hansa a ri onhakanga, ni leswaku nun'hwelo wa ndzilo a wu va khumbanga.*

27a- Eka ntokoto lowu, Xikwembu xi hi nyika hina na Nebukadnetsara vumbhoni bya matimba ya xona hinkwawo ya xiviri. U tumbuluxe milawu ya laha misaveni leyi vekaka vutomi bya vanhu hinkwawo na swiharhi hinkwaswo leswi hanyaka emisaveni ya yena na le ka xiyimo xa yena. Kambe u ha ku kombisa leswaku yena kumbe tintsumi a va le hansa ka milawu leyi ya laha misaveni. Muvumbi wa milawu ya misava hinkwayo, Xikwembu xi le henhla ka yona naswona xi nga, hi ku navela ka xona, oda milandzu ya masingita leyi nga ta, hi nkarhi wa xona, tisa ku vangama na ndhuma eka Yesu Kriste.

Dan 3:28 *Nebukadnetsara a hlamula a ku: "A ku dzunisiwe Xikwembu xa Xadraka na Mexaka na Abedinigo, lexi rhumeke ntsumi ya xona, yi kutsula malandza ya xona lawa a ma n'wi tshemba, ni ku tlula xileriso xa hosi, ma nyiketa miri wa vona ku nga ri ku tirhela ni ku gandzela xikwembu xin'wana ni xin'wana handle ka Xikwembu xa vona!*

28a- Vukarhi bya hosi byi herile. Loko a vuyile emilengeni ya yena tani hi wanuna, u dyondza eka ntokoto kutani a humesa xileriso lexi nga ta sivela mhaka leyi leswaku yi nga ha humeleli nakambe. Hikuva ntokoto wa kona wa vava. Xikwembu xi kombe Vababilona leswaku xa hanya, xa gingiriteka, naswona xi tele matimba ni matimba.

28b- *loyi a rhumeke ntsumi ya yena yi kutsula malandza ya yena lawa a ya n'wi tshemba, na loyi a nga tlula xileriso xa hosi a nyiketa mimiri ya vona ku tlula ku tirhela no gandzela xikwembu xin'wana handle ka Xikwembu xa vona!*

Hi mpimo lowu tlakukeke wa ku twisiseka, hosi yi xiya ndlela leyi ku tshembeka ka vavanuna lava ku tikukumuxa ka yona ka vuhlangi a ku lava ku va dlaya ku bumabumeriwaka ha yona. A swi kakanansi leswaku wa swi lemuka leswaku hikwalaho ka matimba ya yena, a swi ta koteka leswaku a papalata ku xaniseka loku ka vuphukuphuku loku vangiwaka hi ku tikukumuxa ka yena loku endlaka ntsena leswaku a endla swihoxo a ri ekhombyeni ra vanhu lava nga riki na nandzu.

Dan 3:29 *Kutani xileriso xa mina hi lexi: Munhu un'wana na un'wana, wa rixaka rin'wana na rin'wana, wa rixaka rin'wana na rin'wana, kumbe ririmi rin'wana na rin'wana, loyi a nga ta rhuketela Xikwembu xa Xadraka, Mexaka na Abedinigo, u*

ta tsemiwa, yindlu ya yena yi ta hungutiwa nhulu ya thyaka, hikuva a ku na xikwembu xin'wana lexi nga kutsula ku fana na xona.

29a- . Hi xitiviso lexi, Hosi Nebukadnetsara u nyikela nsirhelelo wa yena eka vahlawuriwa va Xikwembu.

Hi nkarhi lowu fanaka, u xungeta un'wana ni un'wana loyi a *vulavulaka hi ndlela yo biha hi Xikwembu xa Xadraka, Mexaka na Abedinigo*, naswona u boxa, *u ta handzuriwa, naswona yindlu yakwe yi ta hungutiwa yi va nhulu ya thyaka, hikuva a nga kona ku hava xikwembu xin'wana lexi nga kutsulaka ku fana na xona.* Loko hi langutane ni nxungeto lowu, swa tiyiseka leswaku loko Hosi Nebukadnetsara a ri karhi a fuma, vahlawuriwa vo tshembeka va Xikwembu a va nge vi na swiphiso hikwalaho ka makungu.

Dan 3:30 *Endzhaku ka sweswo hosi yi endla leswaku Xadraka, na Mexaka na Abedinigo va humelela exifundzheni xa Babilona.*

30a- “Hinkwaswo swi kahle leswi hetelelaka kahle” eka vahlawuriwa vo tshembeka va Xikwembu lexi hanyaka, muvumbi wa hinkwaswo leswi hanyaka ni leswi nga kona. Hikuva vahlawuriwa va yena va ta pfuka ro hetelela, va ta famba entshurini wa vafi, valala va vona va khale, emisaveni leyi vuyeleriweke, hilaha ku nga heriki.

Eka ndzingo wo hetelela, makumu lawa yo tsakisa na wona ma ta kumiwa. Xisweswo, ku ringiwa ko sungula ni ku vuyeriwa ko hetelela hi ku nghenelela loku kongomeke ka Xikwembu lexi hanyaka ku seketela vahlawuriwa va xona lava xi taka ku ta va ponisa eka Yesu Kriste, Muponisi, tanihi leswi vito ra yena Yesu ri vulaka “YaHWéH wa ponisa”.

Daniyele 4.

Dan 4:1 *Nebukadnetsara hosi eka vanhu hinkwavo, ni matiko hinkwawo ni tindzimi hinkwato, lava tshamaka emisaveni hinkwayo. Onge ku rhula a ku nyikiwa n'wina hi xitalo!*

1a- Thoni na xivumbeko swi tiyisekisa, hosi leyi vulavulaka hi yona yi hundzukeke eka Xikwembu xa Daniyele. Mavulavulelo ya yona ma fana ni matsalwa ya mapapila ya ntwanano lowuntshwa. U nyikela ku rhula, hikuva yena hi yexe sweswi u le ku rhuleni, embilwini ya yena ya vumunhu, na Xikwembu xa rirhandzu na vululami, xa ntiyiso, lexi nga xoxe, lexi hlawulekeke.

Dan 4:2 *Swi vonake swi ri swinene eka mina ku kombisa swikombiso ni swihlamariso leswi Xikwembu xa le Henhla-henhla xi ndzi endleke swona.*

2a- Hosi sweswi yi endla hilaha Yesu a nga vula hakona eka lava feke mahlo ni lava lamaleke lava horisiweke hi yena, “ *fambani mi ya tikombisa etempeleni mi tivisa leswi Xikwembu xi mi endleleke swona* ”. Hosi yi hanya hi ku navela loku fanaka loku huhuteriweke hi Xikwembu. Hikuva ku hundzuka ka koteka siku na siku, kambe Xikwembu a xi nyiki hinkwavo nkucetelo wa leswi humeleleke hi hosi ya tihosi, mufumi wa matimba na matimba.

Dan 4:3 *Swikombiso swa yena i swikulu swonghasi! Swihlamariso swa yena swi ni matimba swonghasi! Ku fuma ka yena i ku fuma loku nga heriki, naswona vulawuri bya yena byi tshama eka xitukulwana xin'wana ku ya eka xin'wana.*

3a- Ku twisisa na ku tiyiseka ka swilo leswi swi n'wi nyika ku rhula na ntsako wa ntiyiso lowu se wu kumekaka laha hansi. Hosi yi dyondze ni ku twisisa hinkwaswo.

Dan 4:4 *Mina Nebukadnetsara, a ndzi tshama hi ku rhula endlwini ya mina, ndzi tsakile endlwini ya mina ya vuhosi.*

4a- Ku rhula na ku tsaka? Ina, kambe a ha ri muhedeni la nga hundzukiki eka Xikwembu xa ntiyiso.

Dan 4:5 *Ndzi lorhe norho lowu ndzi chaviseke; miehleketo leyi a ndzi hlongorisiwa ha yona emubedweni wa mina na swivono swa miehleketo ya mina swi ndzi tatile hi ku chava.*

5a- Hosi leyi Nebukadnetsara hakunene u nyikeriwile eka hina tani hi nyimpfu leyi lahlekeke leyi Xikwembu eka Kriste xi taka ku ta lava ku yi pfuna no yi ponisa eka khombo. Hikuva endzhaku ka nkarhi lowu wo rhula ni wa ntsako wa laha misaveni, vumundzuku bya hosi a byi ta va ku lovisiwa ni rifu leri nga heriki. Leswaku a ponisiwa hilaha ku nga heriki, Xikwembu xi ta ku ta n'wi kavanyeta ni ku n'wi xanisa.

Dan 4:6 *Kutani ndzi lerisa leswaku tintlhari hinkwato ta Babilona ti tisiwa emahlweni ka mina, leswaku ti ta ndzi nyika nhlamuselo ya norho.*

6a- Swi le rivaleni leswaku Nebukadnetsara u ni swiphiso leswikulu swo tsundzuka. Ha yini a nga endlwini Daniyele hi ku hatlisa?

Dan 4:7 *Kutani ku ta vangoma, vangoma va tinyeleti, Vakalidiya ni vavumbi. Ndzi va byele norho wolowo, naswona a va ndzi nyikanga nhlamuselo.*

7a- Swilo swi humelela tani hi xivono xo sungula, vavumbi va vuhedeni va tsakela ku lemuka ku tsandzeka ka vona ku tlula ku byela mintsheketo eka hosi leyi se yi xungetaka vutomi bya vona.

Dan 4:8 *Ekhu heteleleni, Daniyele u humelerile emahlweni ka mina, a thyiwe vito ra Beltexatsara hi vito ra xikwembu xa mina, loyi a nga na moya wa swikwembu swo kwetsima eka yena. Ndzi n'wi byela norho lowu:*

8a- Xivangelo xa ku rivala xi nyikiwile. Bele a ha ri xikwembu xa hosi. Ndzi tsundzuka laha leswaku Dariyosi wa Mumedu, Korexe wa Muperesiya, Dariyosi wa Muperesiya, Ataserkisi 1st ' hi ku ya hi Esd.1, 6 na 7, hinkwavo hi nkarhi wa vona va ta tlangela Vayuda lava hlawuriweke ni Xikwembu xa vona xin'we. Ku katsa na Korexe loyi Xikwembu xi profetaka ha yena eka Esa.44:28, xi ku: *Ndzi ri hi Korexe: I murisi wa mina, u ta endla hinkwaswo leswi ndzi swi rhandzaka; u ta vula hi Yerusalema a ku: A wu pfluxuwe! Naswona ya tempele: A yi simekiwe! -*

*Murisi loyi a profetiweke u ta hetisisa ku navela ka vuprofeta ka Xikwembu lexi a pfumelaka leswaku u xi yingisa. Tsalwa leri rin'wana ri tiyisekisa ku hundzuka ka yena loku profetiweke: Esa.45:2: Hosi yi vula leswi eka mutotiwa wa yona, eka Korexe , naswona eka ndzimana ya 13: Hi mina ndzi pfuxeke Korexe eku lulameni ka mina, Ndzi ta lulamisa tindlela ta yena hinkwato ; U ta pfuxa muti wa mina, a ntshunxa mahlonga ya mina, handle ka nkutsulo kumbe ku lombu, ku vula Yehovha wa mavuthu. Naswona ku hetiseka ka pulani leyi ku humelela eka Esd.6:3 ku ya eka 5: Hi lembe ro sungula ra hosi Korexe, hosi Korexe u nyikile xileriso lexi mayelana na yindlu ya Xikwembu eYerusalem: Yindlu a yi akiwe nakambe, leswaku yi va ndhawu ya magandzelo ti nyikeriwa, ni leswaku yi ni masungulo lama tiyeke. Yi ta leha swisungunu swa 60, yi anama swisungunu swa 60, ni tilayini tinharhu ta maribye lama vatliweke ni layini yin'we ya timhandzi letintshwa. **Tihakelo ti ta hakeriwa hi ndyangu wa hosi** . Ku tlula kwalaho, swibya swa nsuku ni silivhere swa yindlu ya Xikwembu, leswi Nebukadnetsara a swi tekeke etempeleni ya Yerusalem, a swi rhwale eBabilona, swi ta tlheriseriwa, swi yisiwa etempeleni ya Yerusalem laha a swi ri kona, kutani swi vekwiwa endlwini ya Xikwembu. **Tihakelo ti ta hakeriwa hi ndyangu wa hosi.** Xikwembu xi n'wi nyika ku xiximiwa loku a xi ku nyike Hosi Solomoni. Hambiswiritano, tivonela! Xileriso lexi a xi nge pfumeleli xibalo lexi ringanyetiweke eka Dan.9:25 ku tirhisiwa ku kuma siku ra ku ta ko sungula ka Mesiya; yi ta va ya Hosi Ataserkisi wa Muperesiya. Korexe u endle leswaku tempele yi pfuxetiwa, kambe Ataserkisi u pfumelele ku pfuxetiwa ka marhangu ya Yerusalem ni ku tlhelela ka vanhu hinkwavo va Vayuda etikweni ra tiko ra vona.*

Dan 4:9 *Beltexatsara, ndhuna ya vangoma, loyi ndzi tivaka leswaku u na moya wa swikwembu swo kwetsima eka wena, loyi ku nga riki na xihundla lexi nonon'hwaka eka yena, ndzi nyike nhlamuselo ya swivono leswi ndzi swi voneke emilorhweni.*

9a- Hi fanele ku twisisa laha hosi yi nga kona. Emiehleketweni ya yena , u tshame a ri muhedeni naswona u xiye ntsena Xikwembu xa Daniyele tanihi xikwembu xin'wana, handle ka leswaku a xi kota ku hlamusela milorho. Mianakanyo ya ku bohoka ku cinca swikwembu a yi nga ta emianakanyweni ya yena. Xikwembu xa Daniyele a ku ri xikwembu xin'wana ntsena loko xi pimanisiwa ni leswin'wana.

Dan 4:10 *Leswi i swivono swa miehleketo ya mina loko ndzi etlele. Ndzi languta, kutani waswivo, a ku ri ni murhi wo leha swinene exikarhi ka misava.*

10a- Eka swifaniso leswi Yesu a nga ta swi tirhisa ku nyika tidyondzo ta yena eka vanhu va moya lava a lavaka ku va dyondzisa, murhi wu ta va xifaniso xa munhu, ku sukela eka rihlanga leri govekaka ni ku goveka ku ya eka mukedari wa matimba ni wo vangama. Naswona tanihi leswi munhu a nga tlangelaka mihandzu yo nandziha ya murhi, Xikwembu xa tlangela kumbe a xi tlangeli mihandzu leyi rhwariweke hi swivumbiwa swa xona, ku sukela eka leyi tsakisaka swinene ku ya eka leyi nga tsakisiki ngopfu, hambu ku ri leyi nyenyetsaka ni leyi nyenyetsaka.

Dan 4:11 *Murhi lowu wu va wukulu, wu tiya, nhlohlorhi ya wona wu fika ematilweni, wu voniwa wu ri emakumu ya misava hinkwayo.*

11a- Eka xivono xa xifaniso, hosi ya Mukalidiya se a yi fanisiwa ni murhi hi ku ya hi xifaniso xa matimba, matimba ni mfumo lowu yi nyikiweke wona hi Xikwembu xa ntiyiso.

Dan 4:12 *Matluka ya wona a ma sasekile, ni mihandzu ya wona a yi tele; a a rhwala swakudya swa vanhu hinkwavo; swivandzana swa nhova a swi tumbela ehansi ka ndzhuti wa xona, naswona xivumbiwa xin'wana ni xin'wana lexi hanyaka a xi koka swakudya eka xona.*

12a- Hosi leyi ya matimba yi avelane ni hinkwavo va mfumo wa yona rifuwo ni swakudya leswi humesiweke ehansi ka swiletelo swa yona.

12b- *swinyenyana swa le tilweni swi endle kaya ra swona exikarhi ka marhavi ya xona, .*

Xivulavulelo lexi i ku vuyeleriwa ka Dan.2:38. Hi ku kongoma, swinyenyana leswi swa le tilweni swi yimela ku rhula ni ku rhula loku fumaka ehansi ka vulawuri bya yena. Hi tlhelo ra moya, ti kombetela eka tintsumi ta le tilweni ta Xikwembu, kambe eka ku kombetela loku kun'we ku suka eka Ekl.10:20, i Xikwembu hi xoxe lexi ku kanakanisiwaka, hikuva hi xona ntsena xi lavisisaka miehleketo ya un'wana na un'wana: *U nga rhukani hosi , hambi ku ri emiehlekeweni ya wena, naswona u nga rhukani vafumi ekamareni leri u etlelaka eka rona; hikuva **xinyenyana xa le tilweni** a xi ta teka rito ra wena, **xiharhi lexi nga ni timpapa** a xi ta hangalasa marito ya wena .* Eka switlhokovetselo swo tala, swinyenyana swa le tilweni swi pfuxa tintsumi ni swinyenyana leswi dyaka swiharhi, leswikulu eka tinxaka leti nga ni timpapa. Tinyenyana ti tshama laha swakudya swa tona swi tele; hikwalaho xifaniso xi tiyisekisa ku humelela ni ku xurha hi swakudya.

Dan 4:13 *Eka swivono swa moya wa mina, leswi ndzi swi voneke loko ndzi etlele, ndzi vone, kutani waswivo, un'wana wa lava rindzaka, va kwetsima, a xika hi le tilweni.*

13a- Hakunene, tintsumi ta le tilweni a ti na xilaveko xo etlela, hikwalaho ti le ka ntirho wa nkarhi hinkwawo. Lava va kwetsimaka ni ku tirhela Xikwembu va xika hi le tilweni ku ta yisa marungula ya xona eka malandza ya xona ya laha misaveni.

Dan 4:14 *A huwelela hi matimba, a vulavula hi ndlela leyi: Tsema murhi, mi tsema marhavi ya wona; rhurhumerisa matluka, mi hangalasa mihandzu; swivandzana a swi baleke ehansi ka yona, ni swinyenyana exikarhi ka marhavi ya yona!*

14a- Xivono xi tivisa leswaku hosi yi ta lahlekeriwa hi mfumo wa yona na vulawuri bya yona ehenhla ka yona.

Dan 4:15 *Kambe siya nsinya laha timitsu ti nga kona emisaveni, u ri boha hi tinketana ta nsimbi ni koporo exikarhi ka byanyi bya nhova. A a tsakamisiwe hi mberha ya matilo, ku fana ni swiharhi, a a ve ni byanyi bya misava byi va xiphemu xa yena.*

15a- *Kambe siya nsinya emisaveni laha timitsu ti nga kona*

Hosi yi ta tshama emfun'weni wa yona; a nge hlongoriwi.

15b- *u n'wi boha hi tinketana ta nsimbi ni koporo, exikarhi ka byanyi bya nhova*

A ku na xilaveko xa tinketana ta nsimbi kumbe koporo, hikuva Xikwembu xi ta endla ntsena leswaku xivumbiwa xa xona lexi olovaka xi lahlekeriwa hi

mianakanyo ya xona ni ku twisisa loku tolovelekeke eka swiyenge swa xona hinkwaswo, swa miri, swa mianakanyo ni swa mahanyelo. Hosi ya matimba yi ta titeka yi ri xivandzana xa nhova. Hikwalaho lavakulu va mfumo wa yena va ta boheka ku susa vulawuri bya mfumo eka yena.

15c- *Onge a nga tsakamisiwa hi mberha ya tilo, naswona onge a nga va ni, ku fana ni swiharhi, byanyi bya misava tanihi xiphemu xa yena*

Hi nga anakanya ku hlamala ka vanhu lavakulu va yena lava nga ta n'wi vona a ri karhi a dya byanyi ehansi, ku fana ni homu kumbe nyimpfu. U ta ala vutshamo lebyi funengetiweke, a tsakela ku tshama ni ku etlela emasin'wini.

Dan 4:16 *Mbilu ya yena ya vumunhu yi ta susiwa eka yena, kutani mbilu ya xivandzana yi ta nyikiwa yena; kutani minkarhi ya nkombo yi ta hundza ehnhla ka yena.*

Eka ntokoto lowu , Xikwembu xi tlhela xi nyikela vumbhoni bya matimba ya xona hinkwawo ya xiviri. Hikuva Muvumbi wa vutomi bya swivumbiwa swa yena hinkwaswo, a nga endla nkarhi wihi na wihi, hikwalaho ka ku vangama ka yena, a endla munhu a tlhariha kumbe, ku hambana na sweswo, a n'wi pfala ximumu. Hikuva yi tshama yi nga vonaki ematihlweni ya vona, vavanuna va honisa nxungeto lowu lowu tshamaka wu va tikela. Kambe i ntiyiso leswaku a nga tali ku nghenelela, naswona loko a nghenelela, i xivangelo xo karhi ni xikongomelo xo karhi.

Nxupulo wa pimiwa. Ri ta tirha eka Hosi Nebukadnetsara ku ringana ***minkarhi ya nkombo*** , ku nga malembe ya nkombo ntsena. A ku na ku va enawini eku tirhiseni ka nkarhi lowu eka nchumu wun'wana handle ka hosi hi yoxe. Laha na kona, hi ku endla ku hlawula loku ka nomboro ya “7”, muvumbi Xikwembu xi sungula hi “xilemo xa xona xa vuhosi” xiendlo lexi nga kusuhi no hetisisiwa.

Dan 4:17 *Xivulwa lexi i xileriso xa lava langutaka, xiboho lexi i xileriso xa vakwetsimi, leswaku lava hanyaka va swi tiva leswaku La nge Henhla-henhla u fuma mfumo wa vanhu, a wu nyika mani na mani loyi a n'wi rhandzaka, ni leswaku yena yi tlakusa kwalaho lava nyenyetsaka swinene eka vanhu.*

17a- *Xivulwa lexi i xileriso xa lava va hlalelaka*

Moya wu kandziyisa vumunhu byo hlawuleka bya ku nghenelela loku ka Xikwembu loku wu ku nyikaka xiphemu xa “xileriso” lexi faneleke eka *lava va hlalelaka* . Munhu u fanele ku dyondza leswaku ku nga khathariseki swivumbeko swa vuxisi, u tshama a langutiwa hi swivumbiwa swa le tilweni. Xikwembu xi lava ku endla xikombiso lexi xi va dyondzo eka vanhu ku fikela emakumu ka misava. Hi ku tshaha *lava hlalelaka* , u paluxa vun'we lebyi hetisekeke bya nhlengeletano ya tintsumi ta kampa ya Xikwembu leyi ti hlanganisaka eka tiphurojeke ta yena na swiendlo swa yena. Ku tlula kwalaho, ndzimana leyi yi tiyisekisa leswaku Xikwembu xi nyika nomboro ya 17 nhlamuselo ya ku avanyisa, nakambe vona Nhlavutelo 17.

17b- *leswaku lava hanyaka va ta tiva leswaku La nge Henhla-henhla u ni vulawuri ehnhla ka mfumo wa vanhu, leswaku u wu nyika un'wana ni un'wana loyi a n'wi rhandzaka*

Xikwembu xi kongomisa hinkwaswo naswona xi lawula hinkwaswo. Hakanyingi, hi ku rivala ntiyiso lowu lowu fihliweke, munhu u titsheba leswaku i n'wini wa vumundzuku bya yena ni swiboho swa yena. U ehleketa leswaku u

hlawula varhangeri va yena, kambe i Xikwembu lexi va vekaka etihofisini, hi ku ya hi ku navela ka xona lokunene ni ku avanyisa ka xona eka swilo ni swivumbiwa.

17c- *ni leswaku u pfluxa kwalaho lava nyenyetsaka swinene eka vanhu*

Xivuriso i ntiyiso: “vanhu va na varhangeri lava va fanelaka”. Loko vanhu va faneriwa hi munhu wo biha tanihi murhangeri, Xikwembu xi va sindzisa.

Dan 4:18 *Lowu i norho lowu mina Hosi Nebukadnetsara ndzi wu lorheke. Wena Beltexatsara, nyika nhlamuselo, hikuva tintlhari hinkwato ta mfumo wa mina ti nga swi koti ku ndzi nyika yona; u nga swi kota, hikuva u na moya wa swikwembu swo kwetsima endzeni ka wena.*

18a- Nebukadnetsara u endla nhluvuko, kambe na sweswi a nga hundzukanga. A ha tsundzuka leswaku Daniyele u tirhela swikwembu swo kwetsima . Vukhongereri bya Xikwembu xin’we a byi si twisisiwa hi yena.

Dan 4:19 *Kavaloko Daniyele, loyi vito ra yena a ku ri Beltexatsara, a hlamala swa xinkarhana, kutani miehleketo ya yena yi n’wi karhata. Hosi yi hlamula yi ku: “Beltexatsara, norho ni nhlamuselo swi nga ku karhati; Beltexatsara a hlamula: “Hosi yanga, norho a wu ve eka valala va wena, ni nhlamuselo ya wona eka valala va wena!*

19a- Daniyele u twisisa norho naswona leswi nga ta humelela swi chavisa ngopfu eka hosi lero Daniel a nga tsakela ku vona mhaka leyi yi hetisisiwa eka valala va yena.

Dan 4:20 *Murhi lowu u wu voneke, lowu kuleke wu tiya, lowu nhlohlorhi ya wona wu fikaka ematilweni, lowu voniwaka etindhawini hinkwato ta misava;*

Dan 4:21 *Murhi lowu, matluka ya wona a ma sasekile ni mihandzu ya wona yo tala, lowu tswaleke swakudya swa vanhu hinkwavo, lowu swivandzana swa nhova a swi tumbela ehansi ka wona, naswona exikarhi ka marhavi ya wona a ku ri ni swinyenyana swa le tilweni, .*

21a- *matluka ya kona a ma sasekile*
Xivumbeko xa miri na swiambalo.

21b- *na mihandzu yo tala*
Ku tala ka ku humelela.

21c- *loyi a rhwale swakudya swa hinkwavo*
Loyi a tiyisekisaka swakudya swa vanhu va yena hinkwavo.

21d- *ehansi ka yona swiharhi swa nhova a swi tumbela*
Hosi musirheleri wa malandza ya yona.

21st- *naswona exikarhi ka marhavi ya yona swinyenyana swa le tilweni swi endle kaya ra swona*

Ehansi ka vulawuri bya yena, vanhu va yena a va hanya va sirhelelekile swinene. Tinyenyana ti haha ti famba ti siya murhi lowu wu ri ekhombiyeni ritsongo.

Dan 4:22 *Wena hosi, hi wena u hundzukeke lonkulu ni la tiyeke, loyi vukulu bya wena byi engetelekeke ni ku tlakusiwa ku ya fika ematilweni, ni ku fuma ka wena ku ya fika emakumu ya misava .*

Dan 4:23 *Hosi yi vona un’wana wa vahlayisi vo kwetsima a xika hi le tilweni, a ku: “Tsema murhi, mi wu lovisa; kambe siya xikundzu emisaveni laha timitsu ti nga kona, mi xi boha hi tinketana ta nsimbi ni koporo, exikarhi ka byanyi bya*

nhova; a a tsakamisiwe hi mberha ya matilo, ni ku averiwa ka yena a ku ve ni swivandzana swa nhova, kukondza ku hundza minkarhi ya nkombo eka yena.

Dan 4:24 *Hi yona nhlamuselo, we hosi, leyi i xileriso xa Loyi a nge Henhla-henhla, lexi nga ta hetiseka eka hosi yanga hosi.*

Dan 4:25 *Va ta ku hlongola exikarhi ka vanhu, u ta tshama ni swiharhi swa nhova, va ku nyika byanyi leswaku u dya ku fana ni tihomu; u ta tsakama hi mberha ya matilo, kutani minkarhi ya nkombo yi ta hundza ehenhla ka wena, kukondza u tiva leswaku La nge Henhla-henhla u fuma mfumo wa vanhu, a wu nyika mani na mani loyi a n'wi rhandzaka.*

25a- *ku kondza mi tiva leswaku Loyi a nge Henhla-henhla u fuma mfumo wa vanhu a wu nyika mani na mani loyi a n'wi rhandzaka.*

Daniyele u boxa Xikwembu tanihi “Loyi a nge Henhla-henhla”. Xisweswo u kongomisa mianakanyo ya hosi eka vukona bya Xikwembu xin’we; mianakanyo leyi hosi yi nonon’hwaka swinene ku yi twisisa, hikwalaho ka masungulo lawa ya vukhongereri byo tala lama kumiweke tanihi ndzhaka eka tatana ku ya eka n’wana.

Dan 4:26 *Xileriso xo siya xirhabyani laha timintsu ta murhi ti nga kona swi vula leswaku mfumo wa wena wu ta tshama na wena loko u lemuka leswaku Loyi a fumaka u le tilweni.*

26a- *Loko a swi lemuka leswaku loyi a fumaka u le tilweni, ntokoto wa ku tsongahatiwa wu ta hela hikuva hosi yi ta khorwiseka yi tlhela yi hundzuka.*

Dan 4:27 *Hikokwalaho, we hosi, onge xitsundzuxo xa mina xi nga ku tsakisa. Herisa swidyoho swa wena hi ku tirhisa vululami, ni le ka swidyoho swa wena hi ku kombisa ntwela-vusiwana eka lava nga riki na nkateko, kutani ntsako wa wena wu nga ha ya emahlweni.*

27a- *Loko hosi yi tirhisa swilo leswi Daniyele a swi xaxameteke eka ndzimana leyi, yi ta hundzuka hakunene. Kambe ximunhuhatwa lexi xi nyikeriwile eka ku tikukumuxa, matimba ya xona lama nga kanetiwiki ma n’wi endle a va na vuxiyaxiya naswona hakanyingi a nga lulamanga, tanihilaha mintokoto leyi paluxiweke ya khale yi hi dyondziseke hakona.*

Dan 4:28 *Swilo leswi hinkwaswo swi hetisekile eka Hosi Nebukadnetsara .*

28a- *Xitiviso lexi xa Daniyele xi yirisa nhlamuselo yin’wana na yin’wana ya vuprofeta lebyi, leyi solaka leswaku swi nga pfuni nchumu swisekelo swa vuprofeta leswi dyondzisiwaka hi Timbhoni ta Yehovha ni ntlawa wun’wana ni wun’wana wa vukhongereri lowu lwisanaka ni nawu lowu hlamuseriweke hi Daniyele. Ku tlula kwalaho, leswi nga endzeni ka ndzima hinkwayo swi nyikela vumbhoni bya leswi. Hikuva xitori lexi xi ta hi dyondzisa leswaku hikokwalaho ka yini hosi yi biwa hi ndzhukano eka vuprofeta bya murhi.*

Dan 4:29 *Ekua heleni ka tinhweti ta khume na timbirhi, loko a ri karhi a famba endlwini ya vuhosi eBabilona.*

29a- *12 wa tinhweti, kumbe lembe kumbe “ nkarhi ” wu hundza exikarhi ka xivono ni ku hetisisiwa ka xona.*

Dan 4:30 *hosi yi hlamula, yi ku: “Xana loyi a hi Babilona lonkulu, loyi ndzi akeke vutshamo bya vuhosi hi matimba ya mina, ni ku vangama ka vukulu bya mina?*

30a- *Lowu i nkarhi wa khombo laha hosi a yi ta va yi endle swo antswa loko yi miyela. Kambe hi nga swi twisisa hikuva Babilona wa yena hakunene a ku ri*

xihlamariso lexi tengeke lexi xa ha xaxametiweke tanihi xin'wana xa "swihlamariso swa nkombo swa misava". Tijarateni leti lengalengaka ti tlhuma hi rihlaza, swidziva, swikwere swo anama na marhangu eka xikwere xa 40 km eka tlhelo rin'wana na rin'wana. Makhumbi lawa ehenhla ka wona mathangi mambirhi a ma kota ku hundzana hi ku leha hinkwako ka marhangu; gondzo lerikulu ra nkarhi wolowo. Yin'wana ya tinyangwa ta yona, leyi pfuxetiweke eBerlin, yi le xikarhi ka marhangu mambirhi lama endliweke hi maribye ya wasi lama nga ni enameled lawa eka wona ku vatliweke xifaniso xa hosi: nghala leyi nga ni timpapa ta ntsami leyi Dan.7:4 a yi boxa. A a ri ni nchumu lowu a a tinyungubyisa ha wona. Kambe Xikwembu a xi voni ku tikukumuxa hi marito ya xona, xi vona ku tikukumuxa kambe ehenhla ka hinkwaswo ku rivala ni ku delela mintokoto ya xona ya khale. Hakunene, hosi leyi a hi yona ntsena xivumbiwa lexi tikukumuxaka emisaveni, kambe Xikwembu xi veke mahlo ya xona eka yona, yi yi lava etilweni ra yona naswona yi ta va na yona. Leswi swi faneriwa hi ku hlamuseriwa: Xikwembu xi avanyisa swivumbiwa swa xona ku tlula ku languteka. U lavisisa timbilu ta vona na miehleketo ya vona, naswona u lemuka, handle ko tshuka a hoxiwa, tinyimpfu leti faneleke ku ponisiwa. Leswi swi endla leswaku a sindzisa naswona minkarhi yin'wana a endla masingita kambe ndlela leyi yi lulamisiwa hi khwalithi ya mbuyelo wo hetelela lowu kumiweke.

Dan 4:31 *Loko rito ra ha ri enon'wini wa hosi, rito ri xika ri huma etilweni ri ku: Yingisa, Hosi Nebukadnetsara, leswaku mfumo wu ta tekiwa eka wena.*

31a- Nebukadnetsara i muhlaresiwa wa rirhandzu ra Xikwembu lexi n'wi vekeleke ntlhamu ni ku n'wi tsundzuxa hi wona enorhweni wa yena wa vuprofeta. Xivulwa lexi humaka etilweni xi nga twiwa, kambe a hi tsakeni hikuva vubihi lebyi Xikwembu xi nga ta n'wi endla byi ta ponisa vutomi bya yena ni ku byi endla byi nga heriki.

Dan 4:32 *Va ta ku hlongola exikarhi ka vanhu, u ta tshama ni swiharhi swa nhova, va ku nyika byanyi leswaku u dya ku fana ni tihomu; kutani minkarhi ya nkombo yi ta hundza ehenhla ka n'wina, kukondza mi tiva leswaku La nge Henhla-henhla u fuma mfumo wa vanhu, a wu nyika un'wana na un'wana loyi a n'wi rhandzaka.*

32a- Ku ringana malembe ya nkombo, minkarhi ya nkombo, hosi yi lahlekeriwa hi ku twisiseka ka yona naswona mianakanyo ya yona yi yi khorwisa leswaku i xiharhi ntsena.

Dan 4:33 *Hi nkarhi lowu fanaka rito ri hetisekile eka Nebukadnetsara. U hlongoriwile exikarhi ka vanhu, a dya byanyi kukota tihomu, miri wa yena a wu tsakamile hi mberha ya tilo; kukondza misisi ya yena yi kula ku fana ni tinsiva ta tintsumi, ni swipikiri swa yena ku fana ni swa swinyenyana.*

33a- Hosi yi nyikela vumbhoni bya leswaku hinkwaswo leswi a swi tivisiwa exivonweni a swi hetisisiwile kahle eka yena. Loko yi tsala vumbhoni bya yona, hosi leyi hundzukeke yi pfuxa ntokoto lowu wo tsongahata, yi vulavula hi yona hi munhu wa vunharhu. Tingana ta ha n'wi susumeta leswaku a tlhelela endzhaku. Nhlamuselo yin'wana ya ha koteka, ku nga leswaku vumbhoni lebyi byi tsariwe swin'we hi hosi na Daniyele, makwavo wa yona lontshwa eka Xikwembu xa ntiyiso.

Dan 4:34 Endzhaku ka nkarhi lowu vekiweke, mina Nebukadnetsara, ndzi tlakusele mahlo ya mina etilweni, kutani ku anakanya ku tlhelela eka mina. Ndzi katekisile Loyi a nge Henhla-henhla, ndzi dzunisile ni ku n'wi dzunisa loyi a hanyaka hilaha ku nga heriki, loyi ku fuma ka yena ku nga ku fuma loku nga heriki, naswona mfumo wa yena wu tshamaka ku suka eka switukulwana ku ya eka switukulwana.

34a- Xikwembu xo tlhariha ni xa matimba hinkwawo xi kuma rirhandzu ra tinyimpfu leti lahlekeke. U tihlanganise ni ntlhambi wa yena, u andzisa ku dzunisa ka yena hikwalaho ka ku vangama ka yena.

34b- loyi vulawuri bya yena byi nga vulawuri lebyi nga heriki, naswona ku fuma ka yena ku tshamaka ku suka eka xitukulwana ku ya eka xitukulwana

Fomula yi khumba ^{mfumo wa vu-5}, nkarhi lowu, lowu nga heriki, wa xivono xa N'wana wa munhu wa Dan.7:14: Eka yena u nyikiwile vulawuri, ku vangama na mfumo; kutani vanhu hinkwawo, matiko hinkwawo ni vanhu va tindzimi hinkwato a va n'wi tirhela. Vuhosi bya yena i vulawuri lebyi nga heriki lebyi nga ta ka byi nga hundzi, naswona mfumo wa yena a wu nge herisiwi nikatsongo . Naswona nakambe eka xivono xa xifaniso eka Dan.2:44: Emasikwini ya tihosi leti Xikwembu xa matilo xi ta pfluxa mfumo lowu nga ta ka wu nga lovisiwi, naswona a wu nge hundzi ehansi ka vulawuri bya vanhu van'wana; u ta tshova ni ku lovisa mimfumo leyi hinkwayo, naswona hi yexe u ta tiyisela hilaha ku nga heriki .

Dan 4:35 Hinkwawo lava akeke emisaveni a hi nchumu emahlweni ka yena, u endla leswi a swi rhandzaka ni mavuthu ya matilo ni lava akeke emisaveni, a nga kona loyi a nga tiyiselaka voko ra yena yena: U endla yini?

35a- Ku vangama eka Xikwembu lexi hanyaka! Hikuva enkarhini lowu hosi yi twisisile hinkwaswo kutani yi hundzukile.

Dan 4:36 Enkarhini wolowo mianakanyo yi vuyile eka mina; ku vangama ka mfumo wa mina, ku vangama ka mina ni ku vangama ka mina swi vuyeleriwile eka mina; vatsundzuxi va mina ni vakulukumba va mina va ndzi vutisile nakambe; Ndzi vuyisiwile emfun 'weni wa mina, naswona matimba ya mina ma engetelekile ntsena.

36a- Ku fana na Yobo wo lulama ni wo lulama, loyi Xikwembu xi n'wi nyikeke vana va majaha, va vanhwanyana ni vatukulu eku heleni ka nhlomulo wa yena, hosi yi tlhela yi kuma ku tshemba ka lavakulu va yona naswona yi tlhela yi sungula ku fuma ka yona loku sweswi ku tlhariheke exikarhi ka tintlhari ta ntiyiso leti voningeriweke hi Xikwembu lexi hanyaka . Ntokoto lowu wu tiyisekisa leswaku Xikwembu xi nyika mani na mani loyi xi n'wi lavaka mfumo. Hi yena loyi a huhuteleke Vakalidiya lavakulu leswaku va tlhela va kombela hosi ya vona.

Dan 4:37 Sweswi mina Nebukadnetsara, ndzi dzunisa, ndzi dzunisa, ndzi dzunisa Hosi ya matilo, leyi mintirho ya yona hinkwayo yi nga ntiyiso, leyi tindlela ta yona ti lulameke, leyi kotaka ku tsongahata lava fambaka hi ku tikukumuxa.

37a- A nga swi vula, hikuva u hakerile ku kota ku swi vula.

Leswaku u papalata leswi biheke ngopfu, ku humesa meno swi nga vavisa swinene; kambe timhandzi ti nga lulamisa ku xaniseka. Leswaku va kuma vutomi lebyi nga heriki, swi nga ha laveka ku hundza eka miringo yo tika kumbe yo tika swinene ku tsuvuriwa ka ku tikukumuxa ku ta va lulamisa loko swi koteka; Hi ku tiva vuswikoti bya yena, Yesu Krete u endle Pawulo a va bofu endleleni yo ya

eDamaska, lerova “muxanisi wa vamakwavo” loyi a feke mahlo hi tlhelo ra moya a ta va mbhoni ya yena yo tshembeka ni leyi hisekaka endzhaku ka loko a tlhele a vona mahlo ya yena, kambe ku tlula hinkwaswo, ku vona ka yena moya.

Daniyele 5.

Dan 5:1 *Hosi Belxatsara a endla nkhuvo lowukulu eka tindhuna ta yena, hi nhlayo ya gidi, kutani a nwa vhinyo emahlweni ka vona.*

1a- Hosi Nebukadnetsara u etlele hi ku rhula ka Xikwembu loko a dyuharile swinene kutani n'wana wa yena Nabonidus a n'wi tlhandlama, a nga swi lavi ku fuma, kutani a tshika n'wana wa yena Belxatsara a fuma ematshan'wini ya yena. U nga pfilunganyi vito leri leri vulaka leswaku “Bel u sirhelela hosi”, ntlhonthlo lowu Xikwembu xi kunguhataka ku wu teka, na lowu Nebukadnetsara a wu nyikeke Daniyele: Beltexatsara leswi vulaka leswaku “Bel u ta sirhelela”. Eku sunguleni ka mavito lawa ku ni vugandzeri bya Bel kumbe Bélial loyi endzhaku ka yena ku nga yena ntsena muhleri wa vukhongereri bya swikwembu swo tala: Sathana, diyavulosi. Hilaha hi nga ta swi vona hakona, vatlhandlami va hosi leyi hundzukeke a va yi landzelanga endleleni leyi.

Dan 5:2 *Belxatsara, loko a nantswa vhinyo, a tisa swibya swa nsuku ni swa silivhere leswi tata wa yena Nebukadnetsara a swi tekeke etempeleni ya Yerusalema, lerova hosi ni vafumi va yona, vasati va yona ni vasati va yona lavatsongo, va tirhisiwa ku nwa byala.*

2a- Eka hosi leyi ya vuhedeni, swibya leswi swa nsuku na silivhere i swilo leswi phangiweke ntsena eka Vayuda. Leswi a hlawuleke ku honisa Xikwembu xa ntiyiso lexi Nebukadnetsara a hundzuleke eka xona, u honisa mhaka ya leswaku Xikwembu lexi hanyaka xi avanyisa swiendlo swa xona hinkwaswo. Hi ku tirhisa ku tirhisiwa ka xisekelo ni loku thyakeke swilo leswi swi kwetsimisiweke ni leswi kwetsimisiweke entirhweni wa muvumbi Xikwembu, u endla xihoxo xo hetelela xa vutomi bya yena byo koma. Enkarhini wa yena, Nebukadnetsara a a tiva ndlela yo tekela enhlokweni matimba lama tirhaka ya Xikwembu xa Vayuda hikuva a a twisisa leswaku swikwembu swa yena swa tiko entiyisweni a swi nga ri kona. Vanhu hinkwavo lava a va ri ehansi ka hosi ya Babilona a va twile vumbhoni bya yena bya matimba lebyi seketelaka Hosi ya matilo, ngopfu-ngopfu ndyangu wa yena wa le kusuhi. Hikwalaho Xikwembu xi ni xivangelo lexi twalaka xa leswaku sweswi xi tikombisa xi ri lexi lulameke ni lexi nga riki na tintswalo.

Dan 5:3 *Kutani va humesa swibya swa nsuku leswi humesiweke etempeleni, endlwini ya Xikwembu eYerusalema; hosi ni vafumi va yona, vasati va yona ni vasati va yona lavatsongo, va yi tirhisa ku nwa.*

3a- Daniel u sindzisa masungulo ya swibya leswi leswi susiweke ku suka etempeleni, ku suka endlwini ya Xikwembu eYerusalema. Se, hi ku vona leswaku Xikwembu xa Vayuda xi pfumelele leswaku swilo leswi swi susiwa etempeleni ya xona, hosi leyi a yi fanele yi twisisile leswaku Xikwembu xa ntiyiso xa xupula ni ku tshinya swinene lava xi tirhelaka hi ndlela yo biha. Swikwembu swa vuhedeni a swi endli swilo swo tano naswona vaendli va swona va lava ntsena ku tsakisa vavanuna lava va tirhisaka ku pfumela ka vona.

Dan 5:4 *Va nwa vhinyo, va dzunisa swikwembu swa nsuku, silivhere, koporo, nsimbi, tihunyi, ni maribye.*

4a- Ku tirhisiwa loku thyakeke ku hundzeriwile hi nkarhi, i ku tirhisiwa ka vugandzeri bya swifaniso, ku tlakuka ka manyala eka Xikwembu. Vuxokoxoko bya nkoka, hi ku kombisa lokukulu ka ku pfumala vukheta, hosi yi dya nkhuvo ni vanghana va yona, kasi muti wa yona wu xungetiwa hi Vameda ni Vaperesiya lava wu rhendzeleke.

Dan 5:5 *Hi nkarhi wolowo tintiho ta voko ra munhu ti humelela, ti tsala emahlweni ka xitlhoma-rivoni ehenhla ka ribye ra kalk ra rirhangu ra yindlu ya vuhosi. Hosi yi vona makumu lawa ya voko leri a ri tsala.*

5a- Leswi masingita ya nkarhi wa Nebukadnetsara a ma sandziwa, singita leri lerintshwa a ri kongomisiwi eka ku hundzuka, kambe ku herisa vutomi bya lava nga ni nandzu hilaha hi nga ta swi vona hakona. Emahlweni ka vahehli vo biha lava a va lava rifu ra mudyohi, Yesu Kriste u ta tlhela a tsala exihlalani hi rintiho ra yena swidyoho leswi va swi endlaka exihundleni.

Dan 5:6 *Kutani hosi yi cinca muhlovo wa yona, kutani miehleketo ya yona yi karhata; mahlangano ya nkolo wa yena ma ntshunxekile, matsolo ya yena ya gongondzana.*

6a- Singita ri hatla ri humesa vuyelo bya rona. Ku nga khathariseki ku dakwa, mianakanyo ya yena ya angula, u chava ngopfu.

Dan 5:7 *Hosi yi huwelela hi rito lerikulu hikwalaho ka vangoma va tinyeleti, ni Vakalidiya ni vavumbi; kutani hosi yi hlamula, yi ku eka tintlhari ta Babilona: “Mani na mani la hlayaka tsalwa leri, a ndzi nyika nhlamuselo ya rona, u ta ambala nguvu ya xivunguvungu, a ambala xihuku xa nsuku enhan’wini ya yena, kutani u ta va ni ndhawu ya vunharhu.” hulumendhe ya mfumo .*

7a- Nakambe, Daniyele u honisiwa; vumbhoni bya yena a byi sandziwa hi ku tlhandlamana ka vuhosi. Naswona nakambe, hi ku vaviseka lokukulu, hosi leyitsongo yi tshembisa ku xiximiwa loku tlakukeke swinene eka loyi a tikombaka a ri ni vuswikoti byo hlamusela rungula leri tsariweke erirhangwini hi ndlela leyi tlulaka ya ntumbuluko. Loyi a endlaka leswi u ta kuma ndhawu ya vunharhu emfun’weni hikuva Nabonido na Belxatsara va teka ndhawu yo sungula ni ya vumbirhi.

Dan 5:8 *Tintlhari hinkwato ta hosi ti nghena; kambe a va nga swi koti ku hlaya tsalwa ni ku nyika hosi nhlamuselo.*

8a- Ku fana na le hansi ka Nebukadnetsara, leswi swi tshama swi nga koteki eka tintlhari ta vuhedeni.

Dan 5:9 *Hiloko hosi Belxatsara a chava ngopfu, a cinca muhlovo wa yena, vakulukumba va yena va rhurhumela.*

Dan 5:10 *Kutani hosi ya xisati, hikwalaho ka marito ya hosi ni vakulukumba va yona, yi nghena eholweni ya nkhuvo, yi vulavula hi ndlela leyi: “We hosi, hanya hilaha ku nga heriki.” Onge miehleketo ya wena yi nga ku karhati, naswona xikandza xa wena xi nga cinca muhlovo!*

Dan 5:11 *Ku ni munhu eMfun’weni wa wena loyi a nga ni moya wa swikwembu swo kwetsima eka yena; enkarhini wa tata wa wena ku kumiwe ku vonakala, ku twisisa ni vutlhari ku fana ni vutlhari bya swikwembu. Nakambe, Hosi*

Nebukadnetsara, tata wa wena, hosi, tata wa wena, u n'wi veke murhangeri wa vangoma, ni vangoma va tinyeleti, ni Vakalidiya, ni vavumbi;

Dan 5:12 *hikuva eka yena, Daniyele, loyi a thyiweke vito hi hosi Beltexatsara, u kumiwe moya lowu tlakukeke, vutivi ni ku twisisa, vuswikoti byo hlamusela milorho, ku hlamusela swivuriso ni ku tlhantlha swivutiso swo tika. Hikokwalaho Daniyele a a vitaniwe, kutani u ta nyika nhlamuselo.*

12a- Vumbhoni lebyi lebyi humaka eka hosi ya xisati bya pfilunganya naswona byi sola ndyangu hinkwawo wa vuhosi: a hi swi tiva sweswo... kambe hi hlawurile ku nga swi tekeli enhlokweni.

Dan 5:13 *Kutani Daniyele a yisiwa emahlweni ka hosi. Hosi yi hlamula yi ku eka Daniyele: "Xana hi wena Daniyele loyi, un'wana wa vabohiwa va Yuda, loyi tatana hosi a n'wi humeseke eYuda?"*

Dan 5:14 *Ndzi swi twile leswaku u ni moya wa swikwembu eka wena, ni leswaku eka wena ku ni ku vonakala, ku twisisa ni vutlhari lebyi nga tolovelekangiki.*

Dan 5:15 *Va ha ku tisa vavanuna vo tlhariha ni vangoma va tinyeleti emahlweni ka mina, leswaku va ta hlaya tsalwa leri, va ndzi hlamusela; kambe a va swi kotanga ku nyika nhlamuselo ya marito.*

Dan 5:16 *Ndzi dyondze leswaku u nga nyika tinhlamuselo ni ku tlhantlha swivutiso swo tika; sweswi, loko u kota ku hlaya tsalwa leri u ndzi nyika nhlamuselo, u ta ambala xivunguvungu, u ta ambala xihuku xa nsuku enhan'wini ya wena, naswona u ta va na ndhawu ya vunharhu eka mfumo wa vuhosi.*

16a- Xiyimo xa vunharhu endzhaku ka Nabonido tata wa yena na yena n'wini.

Dan 5:17 *Daniyele a hlamula emahlweni ka hosi: "Hlayisa tinyiko ta wena, u nyika un'wana tinyiko ta wena; hambu swi ri tano ndzi ta hlayela hosi tsalwa, ndzi yi nyika nhlamuselo.*

17a- Daniyele u dyuharile naswona a nga nyiki nkoka eka ku xiximiwa kumbe eka nhundzu na mimpimo ya silivhere na nsuku, kambe nkarhi wo tsundzuxa hosi leyi ya jaha hi swihoxo swa yona, swidyoho swa yona leswi yi nga ta boheka ku hakela vutomi bya yona, a wu nyiki ala naswona i nandza wa Xikwembu eka muxaka lowu wa xiendlo.

Dan 5:18 *We hosi, Xikwembu lexi tlakukeke xi nyike Nebukadnetsara tata wa wena vulawuri, vukulu, ku vangama ni ku vangama;*

18a- Ku fuma ka Nebukadnetsara a ku ri ntirho ni nyiko ya Xikwembu xa ntiyiso, tanihi leswi a ku ri ku vangama ka yena loku a ku vuleke, hi ndlela leyi hoxeke, eka matimba ya yena n'wini, hikwalaho ka ku tikukumuxa, a nga si va xiphukuphuku hi Xikwembu ku ringana malembe ya nkombo.

Dan 5:19 *Hikwalaho ka vukulu lebyi a n'wi nyikeke byona, vanhu hinkwavo, ni matiko, vavanuna va tindzimi hinkwato va chava, va rhurhumela emahlweni ka yena. Hosi yi dlaye lava yi va lavaka, yi pfumelela lava yi va lavaka leswaku va hanya; a kurisa lava a va lava, a tlhela a ehlisa lava a va lava.*

19a- *Hosi yi dlaya lava a yi lava*

Ngopfu-ngopfu, matimba lawa lama nyikiweke hi Xikwembu ma n'wi endle a xupula vanhu va Vayuda lava xandzukeke ni ku dlaya vayimeri va vona vo tala.

19b- *naswona u tshike vutomi bya lava a va lava*

Daniyele ni Vayuda lava khomiweke va vuyeriwile.

19c- *u kurisile lava a va lava*

Daniyele ni vanghana va yena vanharhu vo tshembeka va tlakusiwile ehenhla ka Vakalidiya hi Hosi Nebukadnetsara.

19d- *kutani a ehlisa lava a va lava*

Vanhu lavakulu va mfumo wa yena a va fanele va pfumela ku lawuriwa hi vantshwa lava nga va tiviki lava humaka evuhlongeni bya Vayuda. Hi voko ra yena ra matimba ku tikukumuxa ka rixaka ra Vayuda ku tsongahatiwile ni ku herisiwa.

Dan 5:20 *Kambe loko mbilu ya yena yi tlakukile, moya wa yena wu nonon'hwa ku tikukumuxa, u cukumetiwele exiluveweni xa yena xa vuhosi, a hluvuriwa ku vangama ka yena;*

20a- Ntokoto wa hosi Nebukadnetsara wu hi pfumelela ku twisisa ku tikukumuxa loku ku vuriwaka leswaku ku vangiwa hi hosi ya mupapa ya Dan.7:8. Daniyele u kombisa hosi leswaku matimba lama heleleke ma nyikiwa hi Xikwembu eka mani na mani loyi xi n'wi tsakelaka, hi ku ya hi nongonoko wa xona. Kambe, loko a tsundzuka ku tsongahatiwa ka Hosi Nebukadnetsara, u n'wi tsundzuxa leswaku hambu a nga va ni matimba ku fikela kwihi, hosi ya laha misaveni yi titshege hi matimba lama nga pimiwangiki ya hosi ya le tilweni.

Dan 5:21 *U hlongoriwile exikarhi ka vana va vanhu, mbilu ya yena yi fana ni mbilu ya swiharhi, ndhawu ya yena yo tshama yi ri ni timbhongolo ta nhova; u nyikiwe byanyi leswaku a dya ku fana ni tihomu, miri wa yena a wu tsakamile hi mberha ya matilo, ku kondza a lemuka leswaku Xikwembu lexi tlakukeke xi fuma mfumo wa vanhu naswona xi wu nyika mani na mani loyi a n'wi tsakelaka.*

21a- Ndzi xiya, eka ndzimana leyi ntsena, ku boxiwa ka “*timbhongolo ta nhova*”. Mbhongolo i xikombiso lexi tolovelekeke xa ku nonoka: “ku nonoka kufana na mbhongolo”, ngopfu ngopfu loko yiri “wild” naswona yinga fuyi. I xifaniso lexi yimelaka moya wa munhu loyi a alaka ku twa tidyondzo leti nyikiwaka hi Xikwembu hi ku tirhisa mintokoto ya vutomi bya yena na hi tinhlavutelo ta yena ta Bibe.

Dan 5:22 *Wena Belxatsara n'wana wakwe, a wu titsongahatanga, hambileswi a wu swi tiva hinkwaswo leswi.*

22a- Entiyisweni, i Belxatsara loyi a tikhomeke ku fana na “mbhongolo ya nhova” hi ku nga tekeli enhlokweni ntokoto lowu hanyaka hi “tata” wa yena (kokwa wa yena).

Dan 5:23 *U titlakusile eka Hosi ya matilo; swibya swa yindlu ya yena swi tisiwa emahlweni ka n'wina, mi swi tirhisa ku nwa vhinyo, wena ni vakulukumba va n'wina, vasati va n'wina ni vasati va n'wina lavatsongo; u dzunisile swikwembu swa silivhere, swa nsuku, swa koporo, swa nsimbi, swa timhandzi, ni swa maribye, leswi nga voniki, ni leswi nga twiki, naswona swi nga tiviki nchumu, ni ku nga dzunisi Xikwembu lexi nga ni moya wa wena ni tindlela ta wena hinkwato evokweni ra xona.*

23a- Belxatsara u nyamise swibya swa nsuku leswi hlawuleriweke muvumbi Xikwembu hikwalaho ka ntirho wa vukhongereri bya tempele ya yena. Kambe hi ku ma tirhisa ku dzunisa swikwembu swa mavunwa swa vuhedeni, u hetisisile xiyimo xa le henhla xa **manyala** . Xifaniso lexi xi lunghiselela xa Nhlav.17:4: *Wansati loyi a a ambale swiambalo swa xivunguvungu ni swo tshwuka, a*

khavisiwe hi nsuku ni maribye ya risima ni tiperela. A a khome xinwelo xa nsuku hi voko, lexi teleke hi swilo leswi nyenyetsaka ni thyaka ra vunghwavava bya yena . U amukela vito leri nge “ Babilona lonkulu ” eka ndzimana 5.

Dan 5:24 *Hikokwalaho a rhuma makumu lawa ya voko leri landzaka tsalwa leri.*

24a- Hi ku tlhelela ka yena, Belxatsara u kuma endzhaku ka nkarhi swinene vukona bya Xikwembu lexi hanyaka xa ntiyiso lexi endlaka ni ku angula hi ndlela ya singita eka mahanyelo ya vanhu.

Dan 5:25 *Hi leri tsalwa leri tsariweke: minnow, minnow, tekel, oupharsin.*

25a- Vuhundzuluxi: ku hlayiwile, ku hlayiwa, ku pimiwa no avanyisiwa

Dan 5:26 *Naswona hi leyi nhlamuselo ya marito lawa. Ku hlayiwa: Xikwembu xi hlayile mfumo wa wena, xi wu herisile.*

26a- “ *counted* ” yo sungula yi kongomisa eku sunguleni ka ku fuma, kasi ya vumbirhi “ *counted* ”, ku hela ka ku fuma loku.

Dan 5:27 *Ku pimiwa: U pimiwe hi xikalo, kutani u kumiwile u pfumala.*

27a- Xikalo laha i xikombiso xa ku avanyisa ka Xikwembu. Vavanuna va yi amukerile ku hlwula vukorhokeri bya vululami; vululami lebyi nga hetisekangiki swinene. Kambe xa Xikwembu xi hetisekile naswona xi sekeriwe eka xifaniso xa *xikalo swimbirhi* , xi pima swiendlo swa leswinene ni leswo biha leswi xivumbiwa lexi avanyisiweke xi xi hetisiseke. Loko xirhendzevutani xa leswinene xi vevuka ku tlula xa leswo biha, ku sola ka Xikwembu ku lulamile. Naswona leswi swi tano hi Hosi Belxatsara.

Dan 5:28 *Ku avana: Mfumo wa wena wu ta avanyisiwa, wu nyikiwa Vameda ni Vaperesiya.*

28a- Loko a ri karhi a titsakisa hi ku nwa loku nyenyetsaka endlwini ya yena ya vuhosi, a rhangela hi Hosi Dariyosi, Vameda va nghene eBabilona hi le ribuweni ra nambu, va hambukisiwile swa xinkarhana naswona va omile.

Dan 5:29 *Hi ku hatlisa Belxatsara a lerisa, va ambexa Daniyele nguvu ya xivunguvungu, va n'wi ambexa nhamu ya nsuku enhan'wini, kutani ku tivisiwa leswaku u ta va wa vunharhu eka hulumenthe ya mfumo.*

Dan 5:30 *Hi vusiku byebyo Belxatsara hosi ya Vakalidiya u dlayiwile.*

Dan 5:31 *Kutani Dariyosi wa Mumedu a teka mfumo, a ri ni malembe ya 62 hi vukhale.*

31a- Vumbhoni lebyi lebyi kongomeke bya mbhoni leyi voneke hi mahlo ya Daniyele a byi tivivi hi van'wamatimu lava vulaka leswaku xiendlo lexi xi endlwe hi hosi ya le Peresiya Korexe 2 lonkulu hi – 539.

Daniyele 6.

Dyondzo ya ndzima leyi ya 6 yi fana na ya Daniyele 3. Yi hi humesa, enkarhini lowu, Daniyele eka ndzingo wa ku tshembeka ka xikombiso , ku tekelela no tswala eka hinkwavo lava hlawuriweke hi Xikwembu eka Yesu Kriste. Tinhlamuselo ta pfuna, kambe hlaya ntsena u tlhela u dyondza dyondzo. Hosi *Dariyosi* u endla swilo ku fana na Nebukadnetsara enkarhini wa yena naswona, hi ku famba ka nkarhi, *a ri ni malembe ya 62* , u ta vula ku vangama ka Xikwembu lexi hanyaka xa Daniyele; ku hundzuka loku kumiweke hi vumbhoni bya Daniyele bya ku tshembeka loko Xikwembu xi n'wi sirhelele eka *tinghala* . Ku sukela eku sunguleni ka vuxaka bya vona, u ni rirhandzu ni ku tsakela eka Daniyele loyi a n'wi tirhelaka hi ku tshembeka ni hi ku tshembeka ni loyi a n'wi twisisaka *a mianakanyo leyi tlakukeke* .

Dan 6:1 *A swi ri swinene eka Dariyosi ku veka vafambisi va mfumo wa dzana na makume mambirhi, lava a va ta va kona emfun'weni hinkwawo.*

1a- Hosi Dariyosi u paluxa vutlhari bya yena hi ku tshembisa vulawuri bya mfumo eka valawuri va 120 lava simekiweke ehenhla ka swifundzha swa 120.

Dan 6:2 *A veka tindhuna tinharhu eka tona, exikarhi ka tona a ku ri Daniyele, leswaku vafambisi lava va va hlamula, ni leswaku hosi yi nga vaviseki.*

2a- Daniel wa ha ri exikarhi ka varhangeri lavakulu lava langutelaka va-satrap.

Dan 6:3 *Daniyele a a tlula tihosana ni tindhuna, hikuva a ku ri ni moya lowu tlakukeke eka yena; kutani hosi yi ehleketa ku yi simeka emfun'weni hinkwawo.*

3a- Dariyosi na yena u xiya ku tlakuka ka Daniyele hi ku ya hi miehleketo ya yena yo tlhariha no tlhariha. Naswona kungu ra yena ro n'wi tiyisa ku tlula hinkwaswo ri ta pfuxa mavondzo ni rivengo eka Daniyele.

Dan 6:4 *Kutani vafumi ni tindhuna va lava nkarhi wo hehla Daniyele malunghana ni timhaka ta mfumo. Kambe a va kumanga nkarhi, hambu ku ri nchumu wo tshinya, hikuva a a tshembekile, naswona a ku voniwanga nandzu kumbe nchumu wo biha eka yena.*

4a- Daniyele u tirhela Xikwembu laha a n'wi vekaka kona, leswaku a tirhela hosi hi ku tinyiketela na ku tshembeka loku fanaka. Xisweswo swi vonaka swi nga soleki ; xipimelo lexi kumekaka exikarhi ka Vakwetsimi va “Masiku yo Hetelela” hi ku ya hi Nhlav.14:5.

Dan 6:5 *Vavanuna lava va ku: “A hi nge ku kumi nandzu wo lwisana na Daniyele loyi, loko hi nga kumi un'we enawini wa Xikwembu xa yena.”*

5a- Miehleketo leyi yi paluxa miehleketo ya kampa ya diyavulosi ya ndzingo wo hetelela wa laha misaveni wa ripfumelo laha, ku wisa ka savata ka siku ra vunkombo ra nawu wa Xikwembu ku nga ta pfumelela ku dlayiwa ka malandza ya wona yo tshembeka, tanihileswi va nga ta pfumela ku xixima siku hinkwaro ro sungula ri endliwe ri boha, Sonto ehansi ka nawu wa vukhongeri bya Rhoma.

Dan 6:6 *Kutani tihosana leti ni vafambisi lava va ta eka hosi hi mpfilumpfilu, va vulavula na yona hi ndlela leyi: Hosi Dariyosi, hanya hilaha ku nga heriki!*

6a- Ku nghena loku ka mpfilumpfilu ku kongomisa ku tsundzuxa hosi hi matimba ya tinhlayo, vuswikoti bya yona byo tumbuluxa mpfilumpfilu, naswona hikwalaho ka sweswo xilaveko xa leswaku yi tiyisa vulawuri bya yona.

Dan 6:7 *Tihosana hinkwato ta mfumo, valanguteri, vafambisi, vatsundzuxi, ni tindhuna va na mavonelo ya leswaku ku fanele ku humesiwa xileriso xa vuhosi, lexi yirisiweke swinene, leswaku un'wana ni un'wana ku nga si hela masiku ya makume manharhu, loyi a khongelaka eka mani na mani xikwembu kumbe eka munhu wihi na wihi, handle ka wena hosi, u ta hoxiwa ekheleni ra tinghala.*

7a- Ku fikela enkarhini wolowo, hosi Dariyosi a nga lavi ku sindzisa vavanuna va mfumo wa yena ku tirhela xikwembu xin'we ku tlula xin'wana. Eka vukhongeri bya swikwembu swo tala, ntshunxeko wa vukhongeri wu helerile. Naswona leswaku va n'wi khorwisa, vaendli va makungu va n'wi rhuketela, va n'wi xixima, Hosi Dariyosi, tanihi xikwembu. Kwalaho nakambe, tanihi le ka vafumi hinkwavo lavakulu, ku tikukumuxa ku pfuka naswona ku n'wi endla a amukela xileriso lexi, hambiswiritano, a xi nga humi emiehleketweni ya yena.

Dan 6:8 *Sweswi, we hosi, tiyisekisa ku yirisiwa, u tsala nawu, leswaku wu nga hundzuki, hi ku ya hi nawu wa Vamedani ni Vaperesiya, lowu nga hundzukiki.*

8a- Xileriso lexi xi profeta hi ndlela yo hlamarisa loyi a nga ta endla leswaku Sonto ya Rhoma yi boha eku heleni ka masiku. Kambe a hi xiyeni leswaku vumunhu lebyi lebyi nga hundzukiki bya nawu wa Vamedani ni Vaperesiya lebyi

simekiweke hi vanhu lava hoxeke ni lava dyohaka a byi lulamanga nikatsongo. Ku nga hundzuki i ka Xikwembu xa ntiyiso ni lexi hanyaka, Muvumbi.

Dan 6:9 *Kutani hosi Dariyosi a tsala xileriso ni xileriso.*

9a- Goza leri i ra nkoka, hikuva leswi hi yexe a tsaleke *xileriso ni ku tiyimelela*, *nawu lowu nga hundzukiki* wa Vameda ni Vaperesiya wu ta boheka ku xiximiwa.

Dan 6:10 *Loko Daniyele a tiva leswaku xileriso xi tsariwile, a tthelela endlwini ya yena, laha mafasitere ya kamara ra le henhla a ma pfulekile ku kongoma eYerusalema; kutani a khinsama kanharhu hi siku, a khongela, a dzunisa Xikwembu xa yena, hilaha a endleke hakona eku sunguleni.*

10a- Daniyele a nga cinci mahanyelo ya yena, naswona a nga pfumeleli ku kuceteriwa hi mpimo lowu wa vumunhu. Hi ku pfula fasitere ra yena, u kombisa leswaku u lava leswaku ku tshembeka ka yena eka Xikwembu xa Matimba Hinkwawo ku tiviwa hi vanhu hinkwawo. Hi nkarhi lowu, Daniyele u hundzuluka a kongoma eYerusalema laha hambu ku ri ku lovisiwa, tempele ya Xikwembu yi nga kona. Hikuva Moya Xikwembu xi tikombisile nkarhi wo leha etempeleni leyi yo kwetsima leyi xi yi endleke kaya ra xona, vutshamo bya xona bya laha misaveni.

Dan 6:11 *Kutani vavanuna lava va nghena hi mpfilumpfilu, va kuma Daniyele a ri karhi a khongela, a ri karhi a vitana Xikwembu xa yena.*

11a- Vaendli va makungu va etelele va n'wi langutile leswaku va n'wi khoma hi xiendlo xo nga yingisi xileriso xa vuhosi ; sweswi i “flagrant delicto”.

Dan 6:12 *Va yima emahlweni ka hosi, va ku eka yona malunghana ni ku tiyimelela ka vuhosi: “Xana a wu tsalanga ku tiyimelela leswaku un’wana ni un’wana ku nga si hela masiku ya makume manharhu a khongela eka xikwembu xihhi na xihhi kumbe eka un’wana, un’wana na un’wana, handle ka wena, we hosi, a nga va kona.” ku lahleriwa ekheleni ra tinghala? Hosi yi hlamula yi ku: Mhaka yi tiyile, hi ku ya hi nawu wa Vameda ni Vaperesiya, lowu nga hundzukiki.*

12a- Hosi yi nga tiyisisa ntsena xileriso lexi hi xoxe a xi tsaleke no xi sayina.

Dan 6:13 *Kutani va hlamula hosi, va ku: “Danile, un’wana wa vabohiwa va Yuda, a nga ku yingisanga, wena hosi, hambu ku ri xikhongelo lexi u xi tsaleke kanharhu hi siku.*

13a- Ku khomiwa hi xiendlo, eka xiendlo xa xikhongelo xa yena, Daniyele u soriwa. Hosi yi tlangela Daniyele hikwalaho ka mahanyelo yakwe yo tshembeka ni yo tshembeka. Hi ku hatlisa u ta endla vuxaka exikarhi ka yena ni Xikwembu lexi a xi tirhelaka hi ku hiseka lokukulu ni ku tshembeka tanihi leswi xi khongelaka eka xona nkarhi na nkarhi *kanharhu hi siku* . Leswi swi hlamusela ku vava ni ku xaniseka loku ku avanyisiwa ka Daniyele ku nga ta n’wi vangela kona ni ku sungula ka ku hundzuka ka yena loku taka.

Dan 6:14 *Hosi yi karhatekile swinene loko yi twa leswi; a swi tekela enhlokweni ku kutsula Daniyele, naswona kukondza dyambu ri pela a tikarhatela ku n’wi ponisa.*

14a- Hosi yi tlhela yi swi vona leswaku yi endlwe vukanganyisi kutani yi endla matshalatshala lamakulu ku ponisa Daniyele, loyi yi n’wi tlangelaka swinene. Kambe matshalatshala ya yona ma ta va ya hava naswona hosi hi gome yi tshubula emahlweni ka sweswo hinkwaswo: *papila ra dlaya, kambe moya wu*

nyika vutomi . Hi ku nyika vavanuna xiga lexi endzhakunyana, Xikwembu xi kombisa mpimo wa ku xixima milawu. Vutomi a byi nge lawuriwi eka mapapila ya matsalwa ya nawu. Eka ku avanyisa ka xona ka Xikwembu, Xikwembu xi tekela enhlokweni vuxokoxoko lebyi papila leri feke ra nawu wa xona lowu tsariweke ri honisaka naswona vanhu lava nga riki na Xikwembu a va na vutlhari byo endla leswi fanaka.

Dan 6:15 *Kambe vavanuna lava va sindzisa hosi, va ku eka yona: “We hosi, tiva leswaku nawu wa Vamede ni wa Vaperesiya wu lava leswaku ku yirisiwa kun’wana ni kun’wana kumbe xileriso xin’wana ni xin’wana lexi tiyisiweke hi hosi xi nga hundzuki.”*

15a- Vaendli va rhengu va tsundzuka muxaka lowu nga hundzukiki (lowu nga fanelangiki) wa swiboho leswi tekiweke hi hosi ya Meda na Vaperesiya. Yena hi yexe u khomiwile hi ndhavuko wa yena wa ndzhaka. Kambe wa swi twisisa leswaku u ve muhlaseriwa wa rhengu ro lwisana na Daniyele.

Dan 6:16 *Kutani hosi yi lerisa leswaku Daniyele a tisiwa, a hoxiwa ekheleni ra tinghala. Hosi yi hlamula yi ku eka Daniyele: “Onge Xikwembu xa wena lexi u xi tirhelaka hi ku lehisa mbilu xi nga ku kutsula!*

16a- Hosi yi boheka ku endla leswaku Daniyele a lahleriwa ekheleni ra tinghala, kambe yi navela hi mbilu ya yona hinkwayo leswaku Xikwembu lexi yi xi tirhelaka hi ku tshembeka swonghasi xi nga nghenelela ku n’wi ponisa.

Dan 6:17 *Va tisa ribye va ri veka ehenhla ka xivandla xa mugodi; hosi yi yi funghile hi xingwavila xa yona ni hi xingwavila xa vakulukumba va yona, leswaku ku nga cinci nchumu malunghana na Daniyele.*

17a- Laha, ntokoto lowu hanyaka hi Daniyele wu humesa ku fana na ku lahliwa ka Kriste, laha nyangwa wa ribye wa xirhendzevutana na wona wu pfallerike ku sivela ku nghenelela ka vanhu.

Dan 6:18 *Kutani hosi yi ya endlwini ya yona ya vuhosi; u hete vusiku hinkwabyo a titsona swakudya, a nga n’wi tiselanga nsati lontsongo, naswona a nga swi koti ku khomiwa hi vurhongo.*

18a- Mahanyelo lawa ya hosi ya nyikela vumbhoni bya ku tshembeka ka yona. Hi ku endla swilo leswi, u kombisa leswaku u lava ku tsakisa Xikwembu xa Daniyele ni ku kuma ku ponisiwa ka yena eka xona. Lawa i masungulo ya ku hundzuka ka yena eka Xikwembu xin’we.

Dan 6:19 *Hosi yi pfuka loko ri xa, yi ya ekheleni ra tinghala hi ku hatlisa.*

19a- Ku lunghiselela ku basa loku landzeriwaka hi vusiku byo pfumala vurhongo hikwalaho ka miehleketo ya yena leyi xanisiweke hi ku ehleketa hi rifu ra Daniyele na ku tsutsumela loku ku kongoma ekheleni ra tinghala hi ku hatlisa a hi swiendlo leswi endlwaka hi hosi ya vuhedeni kambe i swa makwerhu loyi a rhandzaka makwavo eka Xikwembu.

Dan 6:20 *Loko a tshinela ekheleni, a vitana Daniyele hi rito ro vava. Hosi yi hlamula yi ku eka Daniyele: “Xana Daniyele, nandza wa Xikwembu lexi hanyaka, Xikwembu xa wena, loyi u xi tirhelaka hi ku lehisa mbilu, a nga ku kutsula eka tinghala xana?*

20a- *Loko a ri karhi a tshinela ekheleni, a vitana Daniel hi rito ro vava*

Hosi yi tshemba kambe yi chava no chava swo biha ngopfu eka Daniyele. Hambiswiritano, ntshembo wa yena wu kombisiwa hi mhaka ya leswaku u n'wi bela riqingho a n'wi vutisa xivutiso.

20b- *Xana Daniyele, nandza wa Xikwembu lexi hanyaka, Xikwembu xa wena, lexi u xi tirhelaka hi ku lehisa mbilu, u swi kotile ku ku kutsula eka tinghala?*

Hi ku n'wi hlawula tanihi “ *Xikwembu lexi hanyaka* ”, Dariyosi u nyikela vumbhoni bya masungulo ya ku hundzuka ka yena. Hambiswiritano, xivutiso xa yena “ *. xana u swi kotile ku ku kutsula eka tinghala?* » swi hi komba leswaku a nga si n'wi tiva. Handle ka swona a a ta va a ku “ *xana a a lava ku ku kutsula eka tinghala?*” » .

Dan 6:21 *Daniyele a ku eka hosi: “Hosi, hanya hilaha ku nga heriki!*

21a- Emilon'wini ya vaendli va makungu, eka ndzimana ya 6, xivulavulelo lexi a xi nga ri na nhlamuselo yitsongo, kambe eka xa Daniyele, a xi profeta ku fikelela vutomi lebyi nga heriki lebyi vekeraweke vahlawuriwa va Xikwembu.

Dan 6:22 *Xikwembu xa mina xi rhumele ntsami ya xona yi ya yimisa milomu ya tinghala, leti nga ndzi vavisangiki, hikuva ndzi kumiwe ndzi nga ri na nandzu emahlweni ka xona; hambi ku ri emahlweni ka wena, Wena hosi, a ndzi endlanga nchumu wo biha.*

22a- Eka ntokoto lowu, Hosi Dariyosi u lemuka ndlela leyi xiphukuphuku, lexi nga lulamangiki na ku nga amukeriwi ha yona eka mianakanyo leyi nga hundzukiki ya swileriso swa vuhosi bya vanhu hi Xikwembu xa ntiyiso lexi hanyaka lexi Daniyele a xi tirhelaka handle ko tumbela.

Dan 6:23 *Kutani hosi yi tsaka swinene, yi lerisa leswaku Daniyele a humesiwa emugodini. Daniyele u humesiwile emugodini, a nga kumi xilondza eka yena, hikuva a a tshemba Xikwembu xa yena.*

23a- *Kutani hosi yi tsaka swinene*

Ku angula loku ka ntsako wa ntumbuluko ni lowu tiendlekelaka ku paluxa vumundzuku lebyi hlawuriweke hi Xikwembu hikuva hosi sweswi yi ni ku tiyiseka ka vukona bya yona ni matimba ya yona.

23b- *Daniyele u humesiwile emugodini, a nga kumeki xilondza eka yena*

Tanihi leswi swiambalo swa vanghana va Daniyele vanharhu lava hoxiweke ekheleni leri hisaka ngopfu a swi nga hisiwanga.

23c- *hikuva a a tshembe Xikwembu xa yena*

Ku tshemba loku ku paluxiwile eka xibocho xa yena xo ka xi nga yingisi xileriso xa vuhosi lexi a xi ta tekela Xikwembu swikhongelo swa xona; ku hlawula loku nga kotekiki ni loku nga ehleketiwiki eka xikombiso lexi xa ripfumelo xa vanhu ntsena.

Dan 6:24 *Hosi yi lerisa leswaku vavanuna lava va hehleke Daniyele va tisiwa va lahleriwa ekheleni ra tinghala, vona ni vana va vona ni vasati va vona; kutani va nga si fika ehansi ka mugodi, tinghala ti va khoma, ti tshoveka marhambu ya vona hinkwawo.*

24a- Xikwembu xi hundzule xiyimo xi lwisana na lavo hamboloka lava a va kunguhata vubihhi. Hi nkarhi wa tihosi ta Peresiya leti nga ta ta, ntokoto wu ta pfuxetiwa eka Muyuda Mordekayi loyi murhangeri Hamani a nga ta lava ku n'wi dlaya ni vanhu va yena enkarhini wa Hosi ya Xisati Estere. Na kona, i Hamani loyi a nga ta hetelela a hayekiwile emhandzeni leyi vekeraweke Mordekayi.

Dan 6:25 Endzhaku ka sweswo hosi Dariyosi a tsalela vanhu hinkwawo, ni matiko hinkwawo ni tindzimi hinkwato, lava tshamaka emisaveni hinkwayo: “Ku rhula a ku ve eka n’wina hi xitalo.”

25a- Tsalwa leri rintshwa leri humaka eka hosi i ra munhu loyi a hluriweke hi Xikwembu lexi hanyaka. Leswi sweswi a nga na ku rhula loku hetisekeke embilwini ya yena, u tirhisa xiyimo xa yena xo fuma ku vulavula na vanhu hinkwawo va mfumo wa yena, vumbhoni bya ku rhula ka yena loku a ku kumeke eka Xikwembu xa ntiyiso.

Dan 6:26 Ndzi lerisa leswaku eMfun’weni wa mina hinkwawo, ku chava ni ku chava Xikwembu xa Daniyele. Hikuva hi xona Xikwembu lexi hanyaka, xi tshama hilaha ku nga heriki; mfumo wa yena a wu nge lovisiwi nikatsongo, naswona vulawuri bya yena byi ta tshama ku fikela emakumu.

26a- Ndzi lerisa sweswo eka vukulu hinkwabyo bya mfumo wa mina
Hosi ya lerisa kambe a yi sindzisi munhu.

26b- chava ni ku chava Xikwembu xa Daniyele

Kambe hi ku fuwa hi ntokoto lowu, u sindzisa ku chava ni ku chava Xikwembu xa Daniyele leswaku a ta sivela vatsari va rhengu lerintshwa leri hlohloteriweke eka Daniyele.

26c- Hikuva hi xona Xikwembu lexi hanyaka, xi tshama hilaha ku nga heriki

U tshemba leswaku vumbhoni lebyi byi ta amukeriwa etimbilwini ta vanhu va mfumo, naswona ku endla tano wa byi dzunisa ni ku byi tlakusa.

26d- mfumo wa yena a wu nge pfuki wu lovisiwile, naswona vulawuri bya yena byi ta tshama ku fikela emakumu

Vumunhu lebyi nga heriki bya ^{mfumo wa vu-5} wa xifaniso byi tlhela byi huwisiwile.

Dan 6:27 Hi yena loyi a kutsulaka a tlhela a ponisa, loyi a endlaka masingita ni swihlamariso etilweni ni le misaveni. Hi yena loyi a kutsuleke Daniyele ematimbeni ya tinghala.

27a- Hi yena loyi a kutsulaka ni loyi a ponisaka

Hosi yi nyikela vumbhoni eka leswi yi swi voneke kambe ku kutsuriwa loku na ku ponisiwa loku swi khumba miri wa nyama ntsena, vutomi bya Daniyele. Hi ta boheka ku rindza ku ta ka Yesu Kriste ku twisisa ku navela ka Xikwembu ku kutsula ni ku ponisa eka xidyoho. Kambe a hi kombiseni leswaku hi ntumbuluko hosi yi vone xilaveko xo tibasisa leswaku yi tsakisa Xikwembu lexi hanyaka.

27b- loyi a endlaka masingita ni swihlamariso ematilweni ni le misaveni

Buku ya Daniyele yi nyikela vumbhoni hi swikombiso leswi ni swihlamariso, swiendlo leswi tlulaka swa ntumbuluko leswi Xikwembu xi swi endleke, kambe tivonela, diyavulosi ni mademona ya yena na vona va nga endla vuxisi bya masingita yo karhi ya Xikwembu. Ku vona exikarhi ka masungulo mambirhi lama nga ha vaka kona, swi ringene ku twisisa leswaku i mani loyi a vuyeriwaka eka rungula leri nyikeriweke. Xana swi yisa eku yingiseni ka muvumbi Xikwembu, kumbe eka ku nga yingisi ka xona?

Dan 6:28 Daniyele u humelerile eku fumeni ka Dariyosi, ni hi ku fuma ka Korexe wa Muperesiya.

28a- Ha swi twisisa, Daniyele a nge tlheleli etikweni ra rikwavo ra rixaka ra yena, kambe tidyondzo leti Xikwembu xi n'wi dyondziseke tona eka Dan.9 ti ta va ti n'wi endle a amukela handle ko xaniseka hi vuyelo lebyi byi bohiweke hi Xikwembu xa yena.

Daniyele 7.

Dan 7:1 : *Hi lembe ro sungula ra ku fuma ka Belxatsara hosi ya Babilona, Daniyele u lorhile kutani a vona swivono loko a etelele. Kutani a tsala norho, a tlhela a hlamusela swilo leswikulu.*

1a- *Lembe ro sungula ra Belxatsara, hosi ya Babilona*

Hi leswaku eka – 605. Ku sukela eka xivono xa Dan.2, ku hundzile malembe ya 50. Rifu, hosi leyikulu Nebukadnetsara u siviwa hi ntukulu wa yena Belxatsara.

Dan 7:2 : *Daniyele a sungula a ku: “Ndzi vonile exivonweni xa mina xa vusiku, kutani waswivo, timheho ta mune ta matilo ti pfulha ehenhla ka lwandle lerikulu.*

2a- . *timheho ta mune ta matilo ti pfulha*

Leti i tinyimpi ta misava hinkwayo leti endlaka leswaku vafumi va ndlandlamuxa matimba ya vona eka tlhelo ra tinhla ta mune ta khadinali , kuya e N'walungwini, Dzonga, Vuxa na Vupela dyambu.

2b- . *ehenhla ka lwandle lerikulu*

Xifaniso lexi a xi tsakisi vanhu, hikuva lwandle, hambi ku ri lerikulu, i xikombiso xa rifu. A hi, eka phurojeke ya Xikwembu, ndhawu leyi lunghiseleriweke munhu leyi endlaweke hi xifaniso xa yena, hi ku ya hi Gen.1. Ndzhawu ya yona i misava. Kambe vumunhu byi lahlekeriwe, ku sukela eka xidyoho xo sungula, hi ku nga yingisi ka byona, xifaniso xa byona xa vukwembu naswona a bya ha ri ematihlweni ya byona yo basa ni yo kwetsima ku tlula swiharhi swa le lwandle leswi nga tengangiki ni leswi dyaka swin'wana ehansi ka ku huhuteriwa ka diyavulosi ni mademona. Eka xivono lexi, lwandle ri fanekisela vunyingi bya vanhu lava nga tiviwiki.

Ku tlula kwalaho, ndhawu leyi vuprofeta byi hlamuseriwaka ha yona yi khumba vanhu lava hlanganisiweke hi swiphemu swa vona swa le ribuwani leswi nga endzilakaneni wa Lwandle ra Mediteraniya. Hikwalaho lwandle ri hoxa xandla swinene eka swiendlo swa nyimpi swa ku hlula ka vafumi.

Dan 7:3 *Kutani swiharhi swa mune leswikulu swi huma elwandle, leswi hambaneke ku suka eka un'wana na un'wana.*

3a- *Kutani swiharhi swa mune leswikulu swi huma elwandle*

Hi kuma eka xivono lexintshwa dyondzo leyi nyikeriweke eka Daniyele 2, kambe kwalaho, swiharhi swi siva swirho swa miri swa xifaniso .

3b-1 *e s yo hambana ku suka eka un'wana na un'wana*

Ku fana na switirhisiwa swa xifaniso xa Dan.2.

Dan 7:4 *Xo sungula a xi fana ni **nghala** , xi ri ni timpapa ta tintsumi; Ndzi langutile kukondza timpapa ta yena ti handzuka; u tlakusiwile emisaveni, a yima hi milenge kukota munhu, kutani mbilu ya munhu yi nyikiwile.*

4a- *Ku xo sungula a xi fana ni **nghala** , naswona a xi ri ni timpapa ta ntsumi*

Laha nhloko ya nsuku ya hosi ya Mukalidiya ya Dan.2 yi hundzuka nghala leyi nga ni timpapa ta tintsumi ; xifaniso lexi vatliweke emaribyeni ya wasi ya Babilona, ku tinyungubyisa ka Hosi Nebukadnetsara eDan.4.

4b- *Ndzi langutile, ku kondza timpapa ta yena ti handzuka*

Vuprofeta lebyi byi kombetela eka malembe ya nkombo kumbe ya nkombo lawa Hosi Nebukadnetsara a endliweke xiphukuphuku hi Xikwembu. Eka malembe lawa ya 7 (*minkarhi ya nkombo*) ya ku tsongahatiwa loku profetiweke eka Dan.4:16, *mbilu ya yena ya vumunhu yi susiwile, yi siviwa hi mbilu ya xivandzana.*

4c- *u tlakusiwile emisaveni, a yima hi milenge kukota munhu, kutani mbilu ya munhu yi nyikiwile.*

Ku hundzuka ka yena eka muvumbi Xikwembu laha ku tiyisisiwile. Ntokoto wa yena wu hi pfumelela ku twisisa leswaku, eka Xikwembu, munhu i munhu ntsena loko mbilu ya yena yi rhwale xifaniso xa ya Xikwembu. U ta swi paluxa eku hundzukeni ka yena munhu eka Yesu Kriste xikombiso lexi hetisekeke xa Xikwembu xa rirhandzu ni ku yingisa.

Dan 7:5 *Kutani, waswivo, xivandzana xa vumbirhi a xi fana ni **bere** , xi yime hi tlhelo rin'wana; a ri na timbanga tinharhu enon'wini exikarhi ka meno ya yena, kutani va ku eka yena: Pfuka, u dya nyama yo tala.*

5a- *Kutani waswivo, xivandzana xa vumbirhi a xi fana ni **bere** , xi yime hi tlhelo rin'we*

Endzhaku ka hosi ya Vakalidiya, *xifuva xa silivhere ni mavoko* ya Vameda ni Vaperesiya swi hundzuka *bere* . Ku kongoma “ *loku a ku yime eka tlhelo rin'we* ” ku kombisa vulawuri bya Peresiya lebyi humeleleke bya vumbirhi endzhaku ka vulawuri bya Vameda, kambe ku hlula ka byona loku kumiweke hi Hosi Korexe 2 Muperesiya ku byi nyike matimba lamakulu swinene ku tlula ya Vameda.

5b- *a ri na timbanga tinharhu enon'wini exikarhi ka meno, va ku eka yena: Pfuka, u dya nyama yo tala*

Vaperesiya va ta lawula Vameda ivi va hlula matiko manharhu: Lidiya wa hosi leyi fuweke Croesus hi – 546, Babilona hi – 539, na Egipta hi – 525.

Dan 7:6 *Endzhaku ka sweswo ndzi languta, kutani waswivo, un'wana a a fana ni **yingwe** , a ri ni timpapa ta mune enhlaneni wa yena ku fana ni xinyenyana; xiharhi lexi a xi ri ni tinhloko ta mune, naswona a xi nyikiwile vulawuri.*

6a- *Endzhaku ka leswi ndzi langutile, kutani waswivo, yin'wana yi fana na **yingwe***

Idem, *khwiri ra koporo ni mathanga* ya vafumi va Magriki swi hundzuka *yingwe leyi nga ni timpapa ta mune ta xinyenyana* ; Swivati swa *nghala ya Xigriki* swi endla leswaku yi va **xifaniso xa xidyoho** .

6b- *naswona a ri na timpapa ta mune enhlaneni wa yena ku fana na xinyenyana*

Timpapa ta mune ta swinyenyana leti fambisanaka ni *yingwe* ti kombisa ni ku tiyisekisa rivilo lerikulu ra ku hlula ka hosi ya yona lontsongo Alexander Lonkulu (exikarhi ka -336 na -323).

6c- *xiharhi lexi a xi ri na tinhloko ta mune, naswona a xi nyikiwile vulawuri*

Laha, “*tinhloko ta mune*” kambe eka Dan.8 ku ta va “*timhondzo ta mune letikulu*” leti hlalulaka vafumi va Magriki, vatlhendlami va Alekzanda Lonkulu: Seleucus, Ptolemy, Lysimachus na Cassander.

Dan 7:7 *Endzhaku ka sweswo ndzi languta eswivonweni swa mina swa vusiku, kutani waswivo, a ku ri ni xivandzana xa vumune, lexi chavisaka , xo chavisa, ni lexi nga ni matimba swinene; a a ri ni meno lamakulu ya nsimbi, a a dya, a tshoveka, a kandziyela ehansi ka milenge leswi a swi sele; a yi hambanile ni swiharhi hinkwaswo swa khale, naswona a yi ri ni timhondzo ta khume.*

7a- *Endzhaku ka leswi, ndzi langutile eka swivono swa mina swa vusiku, kutani waswivo, a ku ri na xivandzana xa vumune, xo chavisa , xo chavisa no tiya hi ndlela yo hlamarisa*

Laha na kona, *milenge ya nsimbi* ya Mfumo wa Rhoma yi hundzuka xivandzana lexi nga ni meno ya nsimbi ni timhondzo ta khume . Hikuva hi ku ya hi Nhlav.13:2, hi yoxe yi rhwala swipimelo swa mimfumo ya 3 leyi hundzeke: Matimba ya *nghala* , lama tiyisisiweke eka ndzimana leyi laha yi boxiweke kona: *matimba yo hlamarisa* ; matimba ya *bere* , ni rivilo ra *yingwe hi ndzhaka ya xidyoho xa yena* leyi fanekiseriwaka hi swivati swa yena.

7b- *a ri na meno lamakulu ya nsimbi, a dya, a tshoveka, a kandziyela ehansi ka milenge leswi a swi sele;*

Vuxokoxoko lebyi byi vula leswaku eka yena ku dlayeteriwa na ku dlayeteriwa loku endliweke hi xifaniso xa **nsimbi ya Rhoma** leswi nga ta ya emahlweni ku fikela emakumu ka misava, hi ku fuma ka yena ka mupapa.

7c- *a yi hambanile ni swiharhi hinkwaswo swa khale, naswona a yi ri ni timhondzo ta khume.*

Timhondzo ta khume ti yimela Vafrank, Valombard, Vaalemanni, Vaanglo-Saxon, Vavisigoth, Vaburgund, Vasuevi, Vaheruli, Vavandal ni Vaostrogoth. Lawa i mimfumo ya **khume** ya Vukriste leyi nga ta vumbiwa endzhaku ka ku wa ka Mfumo wa Rhoma ku sukela hi 395, hi ku ya hi tinhlamuselo leti nyikiweke hi ntsimi eka Daniyele eka ndzimana ya 24.

Dan 7:8 *Kutani ndzi languta timhondzo, kutani waswivo, ku huma rimhondzo rin'wana leritsongo exikarhi ka tona, kutani timhondzo tinharhu to sungula ti tshoveriwile emahlweni ka rimhondzo rero; kutani waswivo, a a ri ni mahlo yo fana ni ya munhu, ni nomu lowu vulavulaka hi ku tikukumuxa.*

8a- *Ndzi langutile timhondzo, ndzi vona rimhondzo rin'wana leritsongo ri huma exikarhi ka tona*

Rimhondzo *lerintsongo* ri huma eka rin'wana ra *timhondzo ta khume*, leri vulaka Italy ya Ostrogoths laha doroba ra Rome ri kumekaka kona na leswi

vuriwaka "holy see" ya mupapa, eXigodlhweni xa Lateran eNtshaveni ya Caelius; Rito ra Xilatini nhlamuselo: xibakabaka.

8b- *naswona timhondzo tinharhu to sungula ti handzuriwile emahlweni ka rimhondzo leri*

Timhondzo *leti handzuriweke* hi ku landzelelana ka minkarhi: *tihosi tinharhu yi ehliwile* ku suka eka ndzimana 24, ku nga, Heruli exikarhi ka 493 na 510, ivi hi ku landzelelana, Vavandal hi 533, na Ostrogoth hi 538 lava hlongoriweke eRhoma hi jenerala Belisarius hi swileriso swa Justinian 1st ' naswona va hluriwile hi ku helela eRavenna hi 540. Hikuva hi fanele hi xiya vuyelo bya xivulavulelo lexi *nga emahlweni ka rimhondzo leri* . Leswi swi vula leswaku *Rimhondzo* a ri na matimba ya vusocha ya munhu hi xiyeke naswona ri vuyeriwa eka vuthu leri hlomeke ra tihosi leti ri chavaka ni matimba ya rona ya vukhongereri xisweswo ti tsakela ku ri seketela ni ku ri yingisa. Ku anakanya loku ku ta tiyisisiwa eka Dan.8:24 laha hi nga ta hlaya: *matimba ya yena ma ta engeteleka, kambe ku nga ri hi matimba ya yena* naswona ndzimana ya 25 yi ta boxa: *hikwalaho ka ku humelela ka yena na ku humelela ka vuxisi bya yena, u ta va na ku tikukumuxa eka mbilu* . **Xisweswo ku kombisiwa leswaku ntiyiso wu kuma xitiyisekiso ntsena hi ku hlengeleta marungula lama fanaka lama hangalakeke eka tindzima to hambana-hambana ta buku ya Daniyele ni hi ku anama eBibeleni hinkwayo.** Loko ti hambanisiwile, tindzima ta buku leyi ti "fungha" vuprofeta ni marungula ya byona, lama tumbeleke ni ya nkoka swinene ma tshama ma nga fikeleleki.

8c- *kutani waswivo, a a ri ni mahlo yo fana ni ya munhu*

Eka Nhlav.9, Moya wu rhangela tinhlamuselo ta yena hi rito *ro fana na* . Hi ndlela leyi, yi ringanyeta ku fana ka xivumbeko lexi nga riki xa xiviri. Laha, hi ku fanana, hi fanele ku xiya ku fana na *munhu loyi* a hundzukeke munhu eka ku hetiseka ka yena eka Yesu Kriste, kambe u na ntsena ku tiendla ka swona. Kambe ku ni leswi engetelekeke, hikuva " *mahlo* " ma fanekisela ku vona kahle ka vaprofeta loku Yesu na yena a nga xikombiso lexi hetisekeke xa kona. Naswona Moya wu kombetela eka ku tiendla ka vuprofeta ka vupapa lebyi eku heteleleni byi nga ta simeka yindlunkulu ya byona ya ximfumo edorobeni ra Vatican, rito leri vulaka: ku profeta, ku suka eka Xilatini "vaticinare". Mhaka leyi yi ta tiyisisiwa eka Nhlav.2:20, loko Moya wu pimanisa kereke leyi ya Rhoma Khatoliki na *Yezabele* loyi a endleke leswaku vaprofeta va YaHWéH va dlayiwa, wansati wa matiko mambe loyi a gandzela Vabaali, loyi a tekiweke hi Hosi Akabu. Ku pimanisa loku ku lulamile hikuva vupapa byi endla leswaku vaprofeta va ntiyiso va Xikwembu eka Kriste va fa emhandzini ya vuavanyisi.

8d- *na nomu, lowu a wu vulavula hi ku tikukumuxa.*

Eka ndzima leyi ya 7, Muendli wa Tifilimi na Mulawuri wa le tilweni u humesa hi "zoom" nguva ya Vukriste leyi n'wi khumbaka ngopfu, nkarhi lowu nga exikarhi ka ku hela ka Mfumo wa Rhoma na ku vuya loku vangamaka ka Kriste eka Mikayeke, vito ra yena ra le tilweni na tintsumi. U tivisa ku ta ka *hosi yo tikukumuxa, muxanisi wa vakwetsimi ya La nge Henhla-henhla* , loyi a hlaselaka mimpimanyeto ya vukhongereri bya Xikwembu a ringeta ku *cinca minkarhi ni nawu* , milawu ya khume kambe ni milawu yin'wana ya Xikwembu. Moya wu tivisa nxupulo wa yena wo hetelela; u ta " *dlayiwa hi ndzilo hikwalaho*

ka marito ya yena ya ku tikukumuxa .” Hikwalaho, xivono xa ku avanyisa ka le tilweni ka gidi ra malembe ra vunkombo xi nyikeriwa hi ku hatlisa endzhaku ka loko ku boxiwile marito ya yena ya ku tikukumuxa . Emahlweni ka yena, Hosi Nebukadnetsara na yena a a kombisile ku tikukumuxa kambe hi ku titsongahata u amukele dyondzo ya ku tsongahatiwa leyi Xikwembu xi n’wi nyikeke yona.

Ku Avanyisa ka le Tilweni

Dan 7:9 *Ndzi langutile loko swiluvelo swi ri karhi swi yimisiwa. Naswona Nkulukumba wa Masiku u tshamile ehansi. Xiambalo xa yena a xi basa ku fana ni gamboko, ni misisi enhlokweni ya yena a yi fana ni voya lebyi tengeke; xiluvelo xa yena a xi fana ni malangavi ya ndzilo, ni mavhilwa ma fana ni ndzilo lowu pfurhaka.*

9a- *Ndzi langutile, loko swiluvelo swi vekiwile*

Xifaniso lexi xi yimela nkarhi wa ku avanyisa lowu nga ta endliwa hi vakwetsimi lava kutsuriweke va Yesu Kriste emahlweni ka yena, va tshamile eswiluvelweni , **etilweni** hi ku ya hi Nhlav.4, eka gidi ra malembe lama tshahiweke eka Nhlav.20. Ku avanyisa loku ku lunghiselela swiyimo swa **ku avanyisa ko hetelela**, loku ku hetisisiwa ka kona ku kombisiweke eka ndzimana 11.

9b- *Na khale ka masiku a tshama ehansi.*

I Kriste la endliweke xikwembu, Xikwembu xin’we ntsena xa muvumbi. Xiendlo xa riendli ku tshama xi kombisa ku yima ka ntirho wo yima, i xifaniso xa ku wisa. Xibakabaka xi le ku rhuleni loku heleleke. Laha misaveni, lavo hamboloka va lovisiwile loko Krete a vuya.

9c- *Xiambalo xa yena a xi basa ku fana ni gamboko, ni misisi ya nhloko ya yena a yi fana ni voya byo tenga*

Ku basa i xikombiso xa ku basa loku hetisekeke ka Xikwembu lexi khumbaka ntumbuluko wa xona hinkwawo eka xiyimo xa swiambalo swa xona , swikombiso swa mintirho ya xona na misisi ya nhloko ya yena leyi nga harhi ya vutlhari byo basa no hetiseka lebyi ntshunxekeke eka *swidyoho hinkwaswo* . Ndzimana leyi yi ringanyeta Esa.1:18: *Tanani hi ta kombela! ku vula YaHWéH. Loko swidyoho swa n’wina swi fana ni muhlovo wo tshwuka, swi ta basa ku fana ni gamboko; loko va tshwuka ku fana ni xivunguvungu, va ta fana ni voya.*

9d- *xiluvelo xa yena a xi fana ni malangavi ya ndzilo, .*

Xiluvelo xi kombisa ndhawu ya Muavanyisi lonkulu, ku avanyisa ka miehleketo ya Xikwembu. Yi vekiwile ehansi ka xifaniso xa malangavi ya ndzilo leyi nga ta va mahlo ya Kriste vululami eka Nhlav.1:14 laha hi kumaka tinhlamuselo ta ndzimana leyi. Ndzilo wa lovisa, leswi nyikaka ku avanyisa loku xikongomelo xo lovisa valala va Xikwembu ni vahlawuriwa va xona . Hikuva se va file, ku avanyisa loku ku khumba rifu ra vumbirhi leri nga ta hlasela lava gweviweke hi ku hetiseka.

9th- *na mavhilwa ku fana na ndzilo lowu pfurhaka.*

Xiluvelo xi na mavhilwa loko xi pimanisiwa na ndzilo lowu pfurhaka lowu nga ta pfurha emisaveni: Nhlav.20:14-15: *rifu ra vumbirhi i tiva ra ndzilo* . Hikwalaho mavhilwa ma ringanyeta ku rhurha ka vaavanyisi ku suka etilweni ku

ya emisaveni leswaku ku hetisisiwa swiboho leswi vuriweke. Xikwembu lexi hanyaka, Muavanyisi lonkulu, xa famba naswona loko misava yi pfuxetiwa no basisiwa, xi ta tlhela xi rhurha ku ya veka xilavelo xa xona xa Vuhosi kwalaho hi ku ya hi Nhlav.21:2-3.

Dan 7:10 *Nambu wa ndzilo wu khuluka wu huma emahlweni ka yena. Magidi ya gidi ma n'wi tirhele, naswona khume ra magidi ya timiliyoni ma yime emahlweni ka yena. Vaavanyisi va tshame ehansi, kutani tibuku ti pfuriwa.*

10a- *Nambu wa ndzilo wu khuluka wu huma emahlweni ka yena*

Ndzilo wo *basisa* lowu nga ta xika hi le tilweni wu dya mimoya ya vafi lava weke ivi va pfuxiwa, hi ku ya hi Nhlav.20:9: *Kutani va tlandlukela ehenhla ka misava, va rhendzela mixaxa ya vakwetsimi ni va muti lowu rhandzekaka .*

Kambe ndzilo wu xika wu huma etilweni wu va dya .

10b- *Gidi ra magidi ya n'wi tirhela*

Hi leswaku, mimoya-xiviri ya miliyoni, ya ***vahlawuriwa*** lava kutsuriweke emisaveni.

10c- *na khume ra magidi ya timiliyoni va yime emahlweni ka yena*

Khume ra tibiliyoni ta mimoya-xiviri ya laha misaveni ***leyi vitaniweke*** hi Xikwembu ya pfuxiwa ivi yi vitaniwa emahlweni ka xona ni vaavanyisi va xona leswaku va xaniseka hi xigwevo lexi lulameke xa Xikwembu xa *rifu ra vumbirhi* , nchumu lowu tiyisisiweke eka Luka 19:27: *Naswona lavan'wana, tisa laha yalala ya mina, lava nga laviki leswaku ndzi endla tano va fuma, u va dlaya emahlweni ka mina* . Hi ndlela leyi, Moya wu tiyisisa marito lawa a ma vuleke hi Yesu eka Mat.22:14: ***Hikuva va vitaniwile vo tala, kambe va hlawuriwile vatsongo*** . Leswi swi ta va tano ngopfu-ngopfu emasikwini yo hetelela hi ku ya hi Luka 18:8: ... *Kambe loko N'wana wa Munhu a ta, xana u ta kuma ripfumelo emisaveni?*

10d- *Vaavanyisi va tshamile ehansi, kutani tibuku ti pfuriwa*

Khoto ya le henhla yi ta avanyisa hi ku ya hi vumbhoni lebyi pfumeleleke vuavanyisi na swihehlo leswi lulamisiweke hi swoxe eka moya wun'wana na wun'wana lowu gweviweke. *Tibuku* ta yena ti na vutomi bya xivumbiwa, lebyi hlayisiwaka emiehleketweni hi Xikwembu, na tintsumi to tshembeka tani hi timbhoni, leti sweswi tinga vonakiki eka Vanhu va Misava.

Dan 7:11 *Kutani ndzi languta, hikwalaho ka marito ya ku tikukumuxa lawa rimhondzo ri ma vuleke; naswona loko ndzi ri karhi ndzi languta, xiharhi lexi xi dlayiwile.*

11a- *Kutani ndzi languta, hikwalaho ka marito yo tikukumuxa lawa rimhondzo a ri ma vula*

Ku fana ni marito lama nge “ *hikwalaho ka marito yo tikukumuxa* ” ma kombisa, ndzimana leyi yi lava ku hi komba vuxaka bya xivangelo na vuyelo lebyi hlamuselaka ku avanyisa ka Xikwembu." A nga avanyisi handle ka xivangelo.

11b- *naswona loko ndzi ri karhi ndzi languta, xiharhi xi dlayiwile*

Loko *xiharhi xa vumune* lexi yimelaka ku landzelelana, Imperial Rome - khume ra mimfumo ya Europe - Papal Rome, xi lovisiwa hi ndzilo, swi ***vangiwa*** hi ntirho wa nomu wo *tikukumuxa* wa Papal Rome; ntirho lowu nga ta ya emahlweni ku fikela loko Kriste a vuya.

11c- *kutani ntsumbu wa yena wu **lovisiwile** , wu yisiwa endzilweni leswaku wu hisiwa*

Ku avanyisa ku ba hi nkarhi wun'we *rimhondzo leritsongo* na *timhondzo ta khume ta vaaki* leti a ti ri seketela no nghenelela eka swidyoho swa rona ku ya hi Nhlav.18:4. *Tiva ra Ndzilo ra rifu ra vumbirhi ri ta va dya ri tlhela ri va **lovisa** .*
Dan 7:12 *Swiharhi leswin'wana swi tsoniwa matimba ya swona, kambe swi nyikiwe nkarhi wo leha ku fikela enkarhini wo karhi.*

12a- *Swiharhi leswin'wana swi tekeriwe matimba ya swona*

Laha, tani hi le ka Nhlav.19:20 na 21, Moya wu paluxa leswaku ku nyikiwile vuyelo byo hambana eka vadyohi lava tolovelekeke va vuhedeni, ku va vadyandzhaka va xidyoho xo sungula lexi hundziseriweke eka Adamu ku ya eka mintshungu ya vanhu eka matimu hinkwawo ya laha misaveni.

12b- *kambe ku engeteriwa ka vutomi ku nyikiwile vona ku fikela nkarhi wo karhi*

Ku kongoma loku ku vula ku vuyeriwa ka mimfumo ya khale hi ku va yi nga si vona ku hela ka vulawuri bya yona emakumu ka misava tani hi leswi swi nga xiswona eka xiharhi xa vumune ^{xa Rhoma} ehansi ka xivumbeko xa xona xo hetelela xa mfumo wa misava hinkwayo wa Vukriste hi nkarhi wa ku vuya ka Yesu Kriste. Ku hela ka 4th ^{ku} funghiwa hi ku lovisiwa ka yona hi ku helela. Endzhaku ka leswi, misava yi ta tshama yi nga ri na xivumbeko naswona yi nga ri na nchumu hi xifaniso xa xidziva xa Gen.1:2.

Yesu Kriste, n'wana wa munhu

Dan 7:13 *Ndzi languta eswivonweni swa vusiku, kutani waswivo, ku ta munhu la fanaka ni n'wana wa munhu emapapeni ya tilo; a fika eka Mukhale wa Masiku, kutani va n'wi tshineta ekusuhi na yena.*

13a- *Ndzi langutile eka swivono swa mina swa vusiku, kutani waswivo, ehenhla ka mapapa ya tilo ku ta un'wana wo fana na n'wana wa munhu*

Ku languteka loku ka n'wana wa munhu ku voningela nhlamuselo leyi nyikiweke vuavanyisi lebyi ha ku boxiwaka. Ku avanyisa i ka Kriste. Kambe enkarhini wa Daniyele, Yesu a a nga si fika, kutani Xikwembu xi vona hi mahlo ya mianakanyo leswi xi nga ta swi hetisisa hi vutirheli bya xona bya laha misaveni hi nkarhi wa ku ta ka xona ko sungula emisaveni ka vanhu.

13b- *a fika eka khale ka masiku, va n'wi tshineta ekusuhi na yena.*

Endzhaku ka rifu ra yena, u ta ti pfuxa eku feni, a humesa ku lulama ka yena loku hetisekeke loku nga nyikeriwa tanihi gandzelo eka Xikwembu lexi khunguvanyisiweke, ku kuma ku rivaleriwa hi vahlawuri va yena vo tshembeka, lava hleriweke ni ku hlawuriwa hi yena n'wini. Xifaniso lexi nyikeriweke xi dyondzisa nsinya wa nawu wa ku ponisiwa loku kumiwaka hi ku pfumela eka gandzelo ra Xikwembu hi ku swi rhandza eka Krete. Naswona yi tiyisekisa ku tshembeka ka yona eka Xikwembu.

Dan 7:14 *Va n'wi nyika vulawuri, ni ku vangama, ni mfumo; kutani vanhu hinkwawo, matiko hinkwawo ni vanhu va tindzimi hinkwato a va n'wi tirhela. Vuhosi bya yena i vulawuri lebyi nga heriki lebyi nga ta ka byi nga hundzi, naswona mfumo wa yena a wu nge herisiwi.*

14a- *U nyikiwile vulawuri, ku vangama na vuhosi*

Data ya ndzimana leyi yi katsakanyiwile eka tindzimana leti ta Mat.28:18 ku ya eka 20 leti tiyisisaka leswaku ku avanyisa hakunene i ka Yesu Kriste: *Yesu, loko a tshinele, u vulavule na vona hi ndlela leyi: **Vulawuri hinkwabyo byi nyikiwile mina etilweni ni le misaveni** . Hikokwalaho fambani mi ya endla vadyondzisiwa va matiko hinkwawo, mi va khuvula hi vito ra Tatana ni ra N'wana ni ra Moya lowo Kwetsima, mi va dyondzisa ku hlayisa hinkwaswo leswi ndzi mi leriseke swona. Kutani waswivo, ndzi na n'wina minkarhi hinkwayo, ku fikela emakumu ka misava .*

14b- *kutani vanhu hinkwavo, matiko, ni vanhu va tindzimi hinkwato **va n'wi tirhela***

Hi ku helela, yi ta va emisaveni leyintshwa, ya khale leyi pfuxetiweke ni ku dzunisiwa endzhaku ka gidi ra malembe ya vunkombo. Kambe lava kutsuriweke va ta va va hlawuriwile eka *vanhu hinkwavo, matiko hinkwawo ni tindzimi hinkwato* hi ku ponisiwa kun'we loku kumiweke hi Yesu Kriste hikuva va **n'wi tirhele** hi nkarhi wa vutomi bya vona. Eka Nhlav.10:11 na 17:15 xivulavulelo lexi xi kombetela eka Yuropa leri endliweke ra Vukriste na misava ya le Vupeladyambu. Eka ntlawa lowu hi kuma vahlawuriwa lava ponisiweke va *miliyoni* lava tirhelaka Xikwembu eka ndzimana ya 10.

14c- *naswona ku fuma ka yena a ku nge pfuki ku herisiwile*

Vuxokoxoko lebyi tshahiweke eka Dan.2:44 mayelana na yena byi tiyisisiwa laha: *ku fuma ka yena a ku nge pfuki ku herisiwile.*

Dan 7:15 *Loko ku ri mina Daniyele, moya wa mina a wu karhatekile endzeni ka mina, swivono swa nhloko ya mina swi ndzi chavisile.*

15a- *Mina Daniel, a ndzi ri na moya wo karhateka endzeni ka mina*

Xiphigo xa Daniyele xi lulamile, xivono xi tivisa khombo eka vakwetsimi va Xikwembu.

15b- *naswona swivono leswi a swi ri enhlokweni ya mina swi ndzi chavisile.*

Ku nga ri khale xivono xa yena xa Mikayele a xi ta va na vuyelo lebyi fanaka eka yena, hi ku ya hi Dan.10:8: *Ndzi sale ndzi ri ndzexe, kutani ndzi vona xivono lexi lexikulu; matimba ya mina ma ndzi tsanile, xikandza xa mina xi cince muhlovo naswona xi bola, naswona ndzi lahlekeriwe hi matimba hinkwawo. Nhlamuselo: n'wana wa munhu na Mikayele i munhu un'we wa vukwembu . Ku chava ku ta hlawula ku fuma ka Rhoma, hikuva eka vulawuri lebyi byimbirhi lebyi landzelelanaka, a ku nge nyiki vanhu va vafumi vo kwetsima ku fana na Nebukadnetsara, Dariyosi wa Meda na Korexe 2 Muperesiya.*

Dan 7:16 *Kutani ndzi tshinela eka un'wana wa lava a va yime kwalaho, ndzi n'wi vutisa ntiyiso malunghana ni swilo leswi hinkwaswo. U ndzi byerile, kutani a ndzi nyika nhlamuselo:*

16a- **Laha ku sungula tinhlamuselo to engetela leti nyikiweke hi ntsumi**

Dan 7:17 *Swiharhi leswi swa mune leswikulu, i tihosi ta mune leti nga ta pfuka emisaveni;*

17a- *Xiya leswaku nhlamuselo leyi yi tirha ngopfu eka ku landzelelana loku paluxiweke eka Dan.2 hi xifaniso xa xifaniso ku fana na laha eka Dan.7, hi xa swiharhi .*

Dan 7:18 Kambe vakwetsimi va La nge Henhla-henhla va ta amukela mfumo, va ta dya mfumo hi masiku, ku sukela hi masiku ku ya fika hilaha ku nga heriki.

18a- Nhlamuselo leyi fanaka na ya ku landzelelana ka mune. Nakambe, ya vuntlhanu yi khumba mfumo lowu nga heriki wa vahlawuriwa lowu Kriste a wu akaka eka ku hlula ka yena **eka xidyoho** ni rifu.

Dan 7:19 Kutani ndzi navela ku tiva ntiyiso malunghana ni xivandzana xa vumune, lexi hambaneke ni letin'wana hinkwaswo, lexi chavisaka ngopfu, lexi nga ni meno ya nsimbi ni swipikiri swa koporo, lexi dyaka, xi tshoveka, xi kandziyela hi milenge leswi saleke;

19a- loyi a a ri na meno ya nsimbi

Hi kuma laha, eka meno , nsimbi se yi fanekisela ku nonoka ka Mfumo wa Rhoma leyi hlawuriweke hi milenge ya xifaniso xa Dan.2.

19b- ni swipikiri swa **koporo** .

Eka rungula leri leri engetelekeke, ntsumi yi hlamusela: ni swipikiri swa **koporo** . Xisweswo **ndzhaka ya xidyoho xa Magriki** yi tiyisisiwa hi nchumu lowu wo basa, ku nga nkatsakanyo lowu a wu fanekisela mfumo wa Magriki **ekhwirini na le marhaku** ya xifaniso xa Dan.2.

19c- loyi a dyeke, a tshoveka, a kandziyela leswi a swi sele

Ku dya , kumbe ku tirhisa swilo leswi hluriweke, leswi endlaka leswaku swi kula – ku tshoveka , ku sindzisa na ku lovisa – ku kandziyela , ku delela na ku xanisa – Leswi i swiendlo leswi “Varhoma” lavambirhi lava landzelelanaka na vaseketeri va vona va vaaki na vukhongereri va nga ta swi endla ku fikela loko va vuya ya Kriste. Eka Nhlav.12:17: Moya wu hlawula “Maadventist” yo hetelela hi rito “ masalela ”.

Dan 7:20 Eka timhondzo ta khume leti a ti ri enhlokweni ya yena, ni letin'wana leti humeke, tinharhu ti wela emahlweni ka tona, eka rimhondzo rero leri nga ni mahlo, nomu lowu vulavulaka hi ku tikukumuxa. ni **xivumbeko lexikulu ku tlula leswin'wana** .

20a- Ndzimana leyi yi tisa vuxokoxoko lebyi kanetanaka eka ndzimana ya 8. Xana “ rimhondzo leritsongo ” ri teka njhani laha **xivumbeko lexikulu ku tlula leswin'wana? Leswi hinkwaswo i ku hambana ka yena ni tihosi** tin'wana ta timhondzo ta khume . U tsanile swinene naswona u tsanile naswona hambiswiritano, hi ku pfumela na ku chava Xikwembu lexi a vulaka leswaku wa xi yimela emisaveni, u va lawula no va lawula hilaha a lavaka hakona, handle ka swin'wana leswi nga tolovelekangiki.

Dan 7:21 Kutani ndzi vona rimhondzo leri ri lwa ni vakwetsimi, ri va hlula.

21a- Mphilumpfilu wu ya emahlweni. U vula leswaku u hlanganisa ku kwetsima loku tlakukeke naswona Xikwembu xi n'wi hehla hi ku xanisa vakwetsimi va xona. Nhlamuselo yin'we ntsena ke: u hamba onge a hefemula. Ku humelela ka yona i ka mavunwa lamakulu lama kanganyisaka ni lama onhaka , lama onhaka swinene ndlela leyi landzelerisiweke hi Yesu Krete.

Dan 7:22 ku fikela loko Mukhale wa Masiku a fika a nyika vakwetsimi va Loyi a nge Henhla-henhla, kutani ku fika nkarhi lowu vakwetsimi va nga ta teka mfumo.

22a- Nkateko wa kona, mahungu lamanene ya tiyisisiwa. Endzhaku ka swiendlo swa munyama swa Rhoma wa mupapa ni vaseketeri va rona va vaaki ni va vukhongereri, ku hlula ko hetelela ku ta fika eka Krete ni vahlawuriwa va yena.

Tindzimana 23 na 24 ti boxa ku landzelelana ka ku landzelelana

Dan 7:23 *Hi ndlela leyi a ndzi byela a ku: Xivandzana xa vumune i mfumo wa vumune lowu nga ta va kona emisaveni, lowu hambaneke ni mimfumo hinkwayo, lowu nga ta dya misava hinkwayo, yi yi kandziyela, yi yi tshova hi swiphemu-phemu.*

23a- Mfumo wa Rhoma wa vuhedeni hi xivumbeko xa wona xa vuhosi exikarhi ka – 27 na 395.

Dan 7:24 *Timhondzo ta khume i tihosi ta khume leti nga ta huma emfun'weni lowu. Ku ta pfuka un'wana endzhaku ka vona, ku hambana ni leswo sungula, naswona u ta wisela tihosi tinharhu ehansi.*

24a- Hikwalaho ka ku kongoma loku hi nga kota ku hambanisa *timhondzo leti ta khume* ni mimfumo ya **khume** ya Vukriste leyi vumbiweke endhawini ya le vupela-dyambu bya Mfumo wa Rhoma lowu wile ni ku tshoveka. Nsimu leyi i ya Yuropa ra hina ra sweswi: EU (kumbe EU).

Dan 7:25 *U ta vula marito yo lwisana na Loyi a nge Henhla-henhla, u ta tshikilela vakwetsimi va La nge Henhla-henhla, u ta tshemba ku cinca minkarhi ni nawu; vakwetsimi va ta nyiketwa emavokweni ya yena ku ringana nkarhi, ni minkarhi, ni hafu ya nkarhi.*

25a- *U ta vulavula marito yo lwisana na La nge Henhla-henhla*

Xikwembu xi dzikisa eka ndzimana leyi ku sola ka xona swidyoho leswi xi swi vulaka leswaku swi huma eka mfumo wa mupapa wa Rhoma na vabixopo lava wu rhangeleke va le Rhoma lava hi vona, vubihi lebyi endliweke byi nga duma, byi lulamisiwile no dyondzisiwa eka mintshungu leyi nga riki na vutivi. Moya wu xaxameta swihehlo leswi sungulaka hi leswikulu ngopfu: *marito yo lwisana na La nge Henhla-henhla* hi yexe. Lexi hlamarisaka, vapapa va vula leswaku va tirhela Xikwembu naswona va xi yimela emisaveni. Kambe kahle-kahle i ku tikhoma loku loku vumbeke xihoxo hikuva Xikwembu a xi amukeli nikatsongo ku tiendla loku ka mupapa . Naswona hikwalaho ka sweswo, xin'wana ni xin'wana lexi Rhoma ri xi dyondzisaka hi mavunwa malunghana ni Xikwembu xi xi khumba hi xiviri.

25b- *u ta tshikilela vakwetsimi va La nge Henhla-henhla*

Ku xanisiwa loku nga lulamangiki *ka vakwetsimi* va ndzimana 21 laha yi tsundzukiwa no tiyisisiwa. Vuavanyisi byi vuriwa hi tihuvo ta vukhongeri leti rhwalaka vito ra “Holy Inquisition”. Ku xanisiwa ku tirhisiwa ku sindzisa vanhu lava nga riki na nandzu leswaku va pfumela nandzu wa vona.

25c- *naswona u ta tshemba ku cinca minkarhi ni nawu*

Xihehlo lexi xi nyika muhlayi nkarhi wo tlhela a simeka mintiyiso ya xisekelo ya vugandzeri lebyi nyikiweke Xikwembu xa ntiyiso, lexi hanyaka ni lexi nga xoxe.

Nhlengeletano yo saseka leyi simekiweke hi Xikwembu yi cinciwile hi tinghwendza ta le Rhoma. Hi ku ya hi Eksoda 12:2, Xikwembu xi byele Vaheveru loko va huma aEgipta: ***N'hweti leyi yi ta va yo sungula ya tin'hweti eka n'wina; ku ta va eka wena n'hweti yo sungula ya lembe*** . Lexi i xileriso, ku nga ri xiringanyeto xo olova. Naswona tani hi leswi ku ponisiwa ku humaka eka Vayuda hi ku ya hi Yesu Kriste, ku sukela eka Eksoda, xivumbiwa xin'wana na xin'wana

lexi ngehena eku poniseni xi tlhela xi nghena endyangwini wa Xikwembu laha ku hleleka ka xona ku faneleke ku fuma no xiximiwa. Leyi i dyondzo ya ntiyiso ya ku ponisiwa, naswona yi ve tano ku sukela enkarhini wa vaapostola. Eka Kriste, Israyele wa Xikwembu u teke xiphemu xa moya, a hi Israyele wa yena loyi a nga simeka ku hleleka ka yena na tidyondzo ta yena. Hi ku ya hi Rhom.11:24, muhundzuki wa vuhedeni u ngehensiwa eka rimitsu na xirhabyani xa Xiheveru xa Abrahamana, ku nga ri hi ndlela yin'wana. U tsundzuxiwa hi Pawulo eka ku pfumala ku pfumela loku hundzukeke loku dlayaka eka Vayuda lava xandzukeke va ntwanano wa khale naswona ku ta dlaya hi ndlela leyi fanaka eka Vakriste lava xandzukeke va ntwanano lowuntshwa; leyi khumbaka hi ku kongoma ripfumelo ra Rhoma Khatoliki, naswona dyondzo ya Dan.8 yi ta yi tiyisekisa, ku sukela hi 1843, Vakreste va Maprotestente.

Hi le ku sunguleni ntsena ka nhlavutelo yo leha ya vuprofeta laha xihehlo xa Xikwembu lexi endliweke eka ndzimana leyi xi nga kona hinkwako hikuva vuyelo bya kona bya chavisa naswona bya hlamarisa. Minkarhi leyi cinciweke hi Rhoma yi khumba:

1 – ku wisa ka savata ka ^{nawu wa vumune} wa Xikwembu. Siku ra vunkombo ri siviwe ku sukela hi March 7, 321 hi siku ro sungula, leri khomiweke tanihi siku ra misava ni ku sungula ka vhiki hi Xikwembu. Ku tlula kwalaho, siku leri ro sungula ri sindzisiwe hi Mufumi wa Rhoma Constantine wo Sungula ^{loko} ri nyiketeriwe ku gandzela "dyambu leri xiximekaka leri nga hluriwangiki", dyambu leri endliweke xikwembu hi vahedeni, se a ri ri aEgipta, xikombiso xa Bibeke xa xidyoho . Daniyele 5 yi hi kombe ndlela leyi Xikwembu xi xupulaka ha yona vukarhi lebyi endliweke eka yena, munhu u tsundzuxiwa hi ndlela yoleyo naswona wa swi tiva leswi n'wi yimeleke loko Xikwembu xi n'wi avanyisa tani hi leswi xi avanyiseke no dlaya hosi Belxatsara. Savata leyi kwetsimisiweke hi Xikwembu ku sukela eku sunguleni ka misava yi na swihlawulekisi swimbirhi swa ku va mayelana na **nkarhi na** nawu wa Xikwembu, hilaha ndzimana ya hina yi vulaka hakona.

2 – Masungulo ya lembe, lawa ekusunguleni aya humelela hi ximun'wana, rito leri vulaka rosungula, ri cinciwile kuva ri humelela ekusunguleni ka xixika.

3 – Hi ku ya hi Xikwembu, ku cinca ka siku ku humelela loko dyambu ri pela, hi ku landzelelana ka vusiku siku, ku nga ri exikarhi ka vusiku, hikuva ku na ncincancincano wa tindzimi naswona ku funghiwa hi tinyeleti leti xi ti tumbuluxeke hi xikongomelo lexi.

Ku cinca ka nawu ku nghena swinene ku tlula mhaka ya Savata. Rhoma a ri nyamisanga swibya swa nsuku swa tempele, ri tinyike mpfumelelo wo cinca tsalwa ro sungula ra marito lama tsariweke hi Xikwembu hi rintihlo ra xona ehenhla ka matafula ya maribye lama nyikiweke Muxe. Swilo swo kwetsima swinene lerova ku khumba ngalava, leyi va kumiweke eka yona, swi biwe hi Xikwembu hi rifu ra xihatla.

25c- *naswona vakwetsimi va ta nyiketwa emavokweni ya yena ku ringana nkarhi, minkarhi, na hafu ya nkarhi*

nkarhi wu vula yini ? Ntokoto wa hosi Nebukadnetsara wu hi nyika nhlamulo eka Dan.4:23: Va ta ku hlongola exikarhi ka vanhu, u ta tshama ni swiharhi swa nhova, va ta ku nyika byanyi leswaku u dya ku fana ni tihomu;

naswona minkarhi ya nkombo yi ta hundza ehenhla ka n'wina, kukondza mi tiva leswaku La nge Henhla-henhla u fuma mfumo wa vanhu a wu nyika un'wana ni un'wana loyi a n'wi rhandzaka. Endzhaku ka ntokoto lowu wo tika, hosi yi te eka ndzimana 34: *Endzhaku ka nkarhi lowu vekiweke , mina Nebukadnetsara, ndzi tlakuse mahlo ya mina etilweni, kutani mianakanyo yi tlhelele eka mina .* Ndzi katekise La nge Henhla-henhla, ndzi dzunise ni ku dzunisa loyi a hanyaka hilaha ku nga heriki, loyi vulawuri bya yena byi nga vulawuri lebyi nga heriki, naswona mfumo wa yena wu tshamaka ku suka eka switukulwana ku ya eka switukulwana . Hi nga gimeta hi leswaku minkarhi leyi ya nkombo yi yimela malembe ya nkombo ku sukela loko nkarhi lowu wu sungula ni ku hela eku fambeni ka vutomi bya yena. Leswi Xikwembu xi swi vitanaka nkarhi hikwalaho i nkarhi lowu lavekaka leswaku misava yi hetisa ku rhendzeleka kun'we loku heleleke ka dyambu. Ku suka kwalaho ku huma marungula yo tala. Xikwembu xi fanekisela hi dyambu naswona loko xivumbiwa xi huma hi ku tikukumuxa, ku xi veka endhawini ya xona, Xikwembu xi ri eka xona: "Circular around my divinity and learn who I am". Eka Nebukadnetsara, ku jika ka nkombo swa laveka kambe swa tirha. Dyondzo yin'wana yi ta khumba nkarhi wa ku fuma ka mupapa lowu na wona wu profetiweke hi rito leri nge " nkarhi " eka ndzimana leyi. Loko xi pimanisa ni ntokoto wa Nebukadnetsara, Xikwembu xi xupula ku tikukumuxa ka Vukriste hi ku ku yisa eka vuphukuphuku ku ringana nkarhi wo karhi, minkarhi ni hafu ya nkarhi wa malembe ya vuprofeta. Ku sukela hi March 7, 321, ku tikukumuxa ni ku pfumala vutivi eka vuphukuphuku swi endle leswaku vavanuna va pfumela ku xixima ku hleleka loku cinceke xileriso xa Xikwembu; leswi hlonga ro titsongahata ra Kriste ri nga ta ka ri nga swi yingisi, handle ka sweswo a a ta ti tsema eka muponisi wa rona Xikwembu.

Ndzimana leyi yi hi yisa eku laveni ka nkoka wa xiviri ni masiku ya ku sungula ni ku hela ka nkarhi lowu lowu profetiweke. Hi ta kuma leswaku yi yimela malembe ya 3 na tinhweti ta tsevu. Entiyisweni, fomula leyi yi ta tlhela yi humelela eka Nhlav.12:14 laha yi fambelanisiwaka na fomula ya *masiku ya 1260* ku suka eka ndzimana ya 6. Ku tirhisiwa ka nawu wa Ezé.4:5-6, *siku rin'we ku ringana lembe*, swi ta endla leswaku swi koteka ku twisisa leswaku lawa hakunene i malembe ya 1260 yo leha ni lama chavisaka, ya ku xaniseka ni rifu.

Dan 7:26 *Kutani ku avanyisa ku ta fika, ku fuma ka yena ku ta tekiwa eka yena, ku lovisiwa ni ku lovisiwa hi masiku.*

2a- Yi kombisa ku tsakela ka ku kongoma loku: ku avanyisa na ku hela ka vulawuri bya vapapa swi humelela hi nkarhi wun'we. Leswi swi kombisa leswaku ku avanyisa loku boxiweke a ku nge sunguli emahlweni ka ku vuya ka Krete. Hi 2021, vapapa va ha gingiriteka, hikwalaho vuavanyisi lebyi tshahiweke eka Daniel a byi sungulanga hi 1844, vamakwerhu va Maadventist.

Dan 7:27 *Mfumo ni vuhosi ni vukulu bya mimfumo hinkwayo leyi nga ehansi ka matilo swi ta nyikiwa vanhu va vakwetsimi va La nge Henhla-henhla. Ku fuma ka yena i ku fuma loku nga heriki, naswona vafumi hinkwavo va ta n'wi tirhela ni ku n'wi yingisa.*

27a- Hikwalaho ku avanyisa ku tirhisiwa kahle endzhaku ka ku vuya hi ku vangama ka Kriste ni ku rhurhisiwa etilweni ka vahlawuriwa va yena.

27b- *naswona vafumi hinkwavo va ta n'wi tirhela ni ku n'wi yingisa*

vafumi vanharhu lava nyikeriweke ebukwini leyi: hosi ya Mukalidiya Nebukadnetsara, hosi ya Meda Dariyosi na hosi ya Peresiya Korexe 2.

Dan 7:28 *Laha ku heleke marito. Mina Daniel, a ndzi karhatiwa swinene hi mianakanyo ya mina, ndzi cince muvala naswona ndzi hlayise marito lawa embilwini ya mina.*

28a- Xiphiko xa Daniyele xa ha lulamile, hikuva eka xiyimo lexi vumbhoni bya vutivi bya Rhoma ya mupapa bya ha pfumala matimba; vumunhu bya yena bya ha tshama byi ri “xiringanyeto” lexi se xi khorwisaka swinene, kambe hinkwaswo swa fana, i “xiringanyeto”. Kambe Daniyele 7 yi vumba ntsena ya vumbirhi eka tipuleti ta nkombo ta vuprofeta leti nyikeriweke ebukwini leyi ya Daniyele. Naswona se, hi kotile ku vona leswaku marungula lama nyikeriweke eka Dan.2 na Dan.7 ya fana naswona ya fambisana. Tluka rin’wana na rin’wana lerintshwa ri ta hi tisela swiaki swo engetela leswi nga ta vekiwa ehenhla ka tidyondzo leti se ti endliweke , ri ta tiyisisa no tiyisisa rungula ra Xikwembu leri xisweswo ri nga ta va erivaleni swinene.

Mianakanyo ya leswaku “ *rimhondzo leritsongo* ” ra ndzima leyi 7 i Rhoma ra mupapa a yi si tiyisekisiwa. Mhaka yi ta endliwa. Kambe se a hi tsundzukeni ku landzelelana loku ka matimu loku khumbaka Rhoma, “ *xiharhi xa vu-4 xa xiharhi lexi nga ni meno ya nsimbi* ”. Yi vula Mfumo wa Rhoma lowu landzeriweke hi “ *timhondzo ta khume* ” ta mimfumo ya le Yuropa leyi ntshunxekeke ni leyi tiyimeleke leyi tlandlamisiweke, hi 538, hi “ *rimhondzo leritsongo* ” leri ku ehleketiwaka leswaku i ra mupapa, “ *hosi leyi yo hambana* ”, leyi emahlweni ka yona “ *timhondzo tinharhu kumbe tihosi tinharhu* ”, . va Herules, va Vandal na va Ostrogoth va tekeriwa ehansi exikarhi ka 493 na 538 eka tindzimana 8 na 24.

Daniyele 8.

Dan 8:1 *Hi lembe ra vunharhu ra ku fuma ka Hosi Beltexatsara, mina Daniyele ndzi vone xivono, handle ka lexi ndzi xi voneke khale.*

1a- Nkarhi wu hundzile: 3 years. Daniyele u kuma xivono lexintshwa. Eka leyi, ku na swiharhi swimbirhi ntsena leswi kombisiweke kahle eka tindzimana 20 na 21 na *Vamedana Vaperesiya na Magriki* lava eka swivono leswi hundzeke a va ri ^{Mfumo wa vumbirhi na} wa vunharhu wa ku landzelelana loku profetiweke. Hi ku famba ka nkarhi, eka swivono, swiharhi swi pfumelelana swinene ni mihivahivana ya Vaheveru. Dan.8 u nyikela *khuna na mbuti* ; swifuwo leswi nyikeriwaka eka gandzelo ra *Siku ra ku Rivaleriwa* ra nkhuvo wa Vayuda. Xisweswo hi nga xiya xifaniso xa xidyoho eka ku vekiya ehenhla ka mfumo wa Magriki: *khwiri ra koporo ni mathanga* ya Dan.2, *yingwe* ya Dan.7 na *mbuti* ya Dan.8.

Dan 8:2 *Loko ndzi vona xivono lexi, ndzi vona onge ndzi le Xuxani, ntsindza, exifundzheni xa Elamu; kutani hi nkarhi wa xivono xa mina a ndzi ri ekusuhi ni nambu wa Ulai.*

2a- Daniyele u le Peresiya ekusuhi na nambu wa Karoun lowu enkarhini wa yena a wu ri Ulai. Ntsindza wa Peresiya ni mfungho wa *nambu* wa vanhu swi kombisa ndhawu ya ntivo-misava ya xivono lexi Xikwembu xi nga ta va nyika xona . Hikwalaho marungula ya vuprofeta ma nyika rungula ra nkoka ra ntivo-misava eka ndzima leyi leri a ri kayivela eka tindzima 2 na 7.

Dan 8:3 *Kutani ndzi tlakusa mahlo, ndzi languta, ndzi vona khuna ri yime emahlweni ka nambu, ri ri ni timhondzo; timhondzo leti a ti tlakukile, kambe yin 'wana a yi tlakukile ku tlula yin 'wana, naswona yi tlakuke ro hetelela.*

3a- Ndzimana leyi yi katsakanya matimu ya Peresiya lama kombisiweke hi *khuna leri leri rimhondzo* ra rona *leyi tlakukeke swinene* yi yi yimela hikuva leswi eku sunguleni a yi lawuriwa hi munghana wa yona wa Meda, yi tlakuke ehenhla ka yona ro hetelela hi ku fika ematimbeni ya Hosi Korexe 2 Muperesiya, hi 539, loyi a a ri wo hetelela hi nkarhi wa Daniyele hi ku ya hi Dan.10:1. Kambe laha, ndzi kombisa xiphiso xa siku ra xiviri, hikuva van'wamatimu va honisa hi ku helela vumbhoni bya mbhoni leyi voneke hi mahlo ya Daniyele loyi a vulaka leswaku, eka Dan.5:31, ku hluriwa ka Babilona ku vangiwa hi hosi ya Meda Dariyosi loyi a hlengeteleke Babilona ku va 120 wa tisatrapa hi ku ya hi Dan. 6: 1. 1. . Korexe u sungule ku fuma endzhaku ka rifu ra Dariyosi, kutani ku nga ri hi 539 kambe endzhakunyana, kumbe ku hambana na sweswo, ku hlula hi Dariyosi a ku ta va ku humelerile emahlweninyana ka siku – 539.

3b- Ku humelela vukanganyisi bya Xikwembu eka ndzimana leyi, hi xivumbeko lexi tirhisiweke ku vula rimhondzo leritsongo na lerikulu. Leswi swi tiyisekisa leswaku xiga lexi papalatiweke hi vukheta lexi nge “ *rimhondzo leritsongo* ” xi namarhetiwe hi ku kongoma ni hi ku kongoma ni vutivi bya Rhoma.

Dan 8:4 *Ndzi vone khuna ri ri karhi ri ba hi timhondzo ta rona evupela-dyambu, ni le n'walungwini, ni le dzongeni; a ku nga ri na xiharhi lexi a xi ta n'wi lwisana, naswona a ku nga ri na munhu loyi a a ta kutsula vahlaseriwa va xona; u endle leswi a swi lava, kutani a va ni matimba.*

4a- Xifaniso xa ndzimana leyi xi kombisa swiyenge leswi landzelelanaka swa ku hlula ka Vaperesiya leswi va yisaka eka mfumo, ku fuma ka hosi ya tihosi.

Evupeladyambu : Korexe 2 u endle ntwanano na Vakalidiya na Vaegipta exikarhi ka – 549 na – 539 .

En'walungwini : Lydia wa Hosi Croesus u hluriwile hi – 546

Hi nkarhi wa nhlikanhi : Korexe u hlula Babilona hi ku tlhandlama hosi ya Mede Darius endzhaku ka – 539 naswona endzhaku hosi ya Peresiya Cambyses 2 u ta hlula Egipta hi – 525.

4b- *kutani a va ni matimba*

U fikelerile *matimba ya vuhosi* lama endleke leswaku Peresiya ri va mfumo wo sungula lowu profetiweke eka ndzima leyi ya 8. A ku ri ^{mfumo wa vumbirhi} eka swivono swa Dan.2 na Dan.7. Eka matimba lawa Mfumo wa Persia wu hangalakile kuya eLwandle ra Mediterranean wu hlasele Greece leswina yi yimisa e Marathon hi – 490. Tinyimpi titlhele ti sungula.

Dan 8:5 *Loko ndzi languta kahle, ndzi vona mbuti ya xisati yi huma evupeladyambu, yi tsutsuma yi tlula misava hinkwayo hi xikandza xa yona, yi nga yi khumbanga; mbuti leyi a yi ri ni rimhondzo lerikulu exikarhi ka mahlo ya yona.*

5a- Ndzimana ya 21 yi kombisa kahle mbuti: *Mbuti i hosi ya Javani, Rimhondzo lerikulu exikarhi ka mahlo ya yena i hosi yo sungula . Javan*, i vito ra khale ra Grikiya. Hi ku honisa tihosi ta Magriki leti tsaneke, Moya wu aka nhlavutelo ya wona eka muhluri lonkulu wa Mugriki Alekzanda Lonkulu.

5b- *waswivo, ku ta mbuti yi huma evupela-dyambu*

Swikombiso swa ntivo-misava swa ha nyikiwile. Mbuti leyi yi huma eVupeladyambu loko yi pimanisiwa na Mfumo wa Peresiya lowu tekiweke tani hi ndzhawu ya ntivo-misava.

5c- *naswona u fambe emisaveni hinkwayo ehenhla ka vuandlalo bya yona, handle ko yi khumba*

Rungula ri fana na timpapa ta mune ta swinyenyana ta yingwe ya Dan.7:6. U kandziyisa rivilo lerikulu ra ku hlula ka hosi leyi ya le Makedoniya leyitsongo leyi nga ta ndlandlamuxa vulawuri bya yona ku ya fika eNambyeni wa Indus endzhaku ka malembe ya khume.

5d- *mbuti leyi a yi ri na rimhondzo lerikulu exikarhi ka mahlo ya yona*

Vutivi byi nyikiwile eka ndzimana ya 21: *Rimhondzo lerikulu exikarhi ka mahlo ya yena i hosi yo sungula. Hosi leyi i Alekzanda Lonkulu (– 543 – 523).* Moya wu yi nyika xivumbeko xa Unicorn, xiharhi xa ntsheketo xa xitori. Xisweswo u sola mianakanyo leyi noneke leyi nga heriki ya vanhu va Magriki lava tumbuluxeke mintsheketo leyi tirhisiwaka eka vukhongereri naswona moya wa vona wu tsemakanye malembe-xidzana ku fikela enkarhini wa hina eVupeladyambu bya Vukreste lebyi kanganyisaka. I xiphemu xa *xidyoho* lexi tiyisisiwaka hi xifaniso xa *mbuti* , xiharhi lexi a xi tlanga xiave xa *xidyoho* eka nkhuvo wo kwetsima wa lembe na lembe wa “siku ra ku rivaleriwa”. Ku vambiwa ka Mesiya Yesu u ku hetisisile hi ku hetiseka ka yena ka vukwembu nkhuvo lowu wu boheke ku yima endzhaku ka yena... hi nkani, hi ku lovisiwa ka tempele na rixaka ra Vayuda hi Varhoma hi 70.

Dan 8:6 *Kutani a fika eka khuna leri nga ni timhondzo, leri ndzi ri voneke ri yime emahlweni ka nambu, kutani ri tsutsumela ehenhla ka rona hi vukarhi bya rona hinkwabyo.*

6a- Alexander Lonkulu u sungula nhlaselele wa yena eka Vaperesiya lava hosi ya vona ku nga Dariyosi 3. Loyi wo hetelela u hluriwile eIssus, u baleka a siya vurha bya yena, xitlhangu xa yena, na nguvu ya yena, xikan'we na nsati wa yena na mudyandzhaka wa yena, hi – 333 .U ta dlayiwa endzhaku hi vakulukumba va yena vambirhi.

6b- *kutani a tsutsumela eka yena hi vukarhi bya yena hinkwabyo*

Vukarhi lebyi byi lulamile hi ku ya hi matimu. Swi rhangele hi ku cincana loku exikarhi ka Darius na Alexander: “Loko Alexander yi nga si hlanguana na Darius, hosi ya le Peresiya yi n’wi rhumele tinyiko leti a ti kunguhatiwile ku kandziyisa swiyimo swa tona tanihi hosi na n’wana – Alexander a ha ri jaha hi nkarhi wolowo prince novice eka vutshila bya nyimpi (rhavi ra I, ntambhu ya 89). Dariyosi u n’wi rhumele xibamu, xibakele, buruku ra hanci ni bokisi ra silivhere leri teleke nsuku. Papila leri fambisanaka na xuma leri ri glosses elements: bolo yi endlela leswaku a ya emahlweni a tlanga ku fana na n’wana loyi a nga yena, buruku ro n’wi dyondzisa ku tikhoma, xibakele xo n’wi lulamisa na nsuku wu yimela xibalo lexi Vamakedoniya va faneleke ku xi hakela mufumi wa le Peresiya.

Alekzanda a nga kombisi xikombiso xa ku hlundzuka, hambileswi varhumiwa a va chava. Ku hambana ni sweswo, u va kombela leswaku va hoyozela Dariyosi hikwalaho ka vutshila bya yena. Darius, u vula leswaku u tiva vumundzuku, tani hi leswi a nyikeke Alexander bolo leyi yimelaka ku hlula ka yena ka misava ya nkarhi lowu taka, buruku ri vula leswaku hinkwavo va ta titsongahata eka yena, xibakele xi ta va ku xupula lava nga na xivindzi xo yima na yena na nsuku wu ringanyeta xibalo lexi a nga ta xi kuma eka vafumiwa va yena hinkwavo.” Vuxokoxoko bya vuprofeta, Alexander a ri na hanci leyi a yi nyikeke vito ra “Bucephalus” leri vulaka, hi xirhangi xo engetela, “nhloko”. Etinyimpini ta yena hinkwato, u ta va a ri “nhloko” ya vuthu ra yena, a khome tlhari. Naswona ku ringana “malembe ya khume” u ta va “nhloko” leyi fumaka ya misava leyi funengetiweke hi vuprofeta. Ku duma ka yona ku ta tlakusa ndhavuko wa Magriki ni **xidyoho** lexi yi rhuketelaka.

Dan 8:7 *Ndzi n’wi vonile a tshinela eka khuna, a ri karhi a hlundzukela; a ba khuna, a tshova timhondzo ta rona timbirhi, khuna ri nga ri na matimba yo lwisana na rona; a n’wi lahlela ehansi, a n’wi kandziyela, a ku nga ri na munhu loyi a nga ponisa khuna.*

7a- Nyimpi leyi sunguriweke hi Alexander Lonkulu: hi – 333, eIssus, kampa ya Vaperesiya yi hluriwile.

Dan 8:8 *Kutani mbuti yi tiya swinene; kambe loko a ri ni matimba, rimhondzo ra yena lerikulu ri tshovekile. Timhondzo ta mune letikulu ti tlakuka ti ri siva, ku ya fika eka timheho ta mune ta tilo.*

8a- *rimhondzo ra yena lerikulu ri tshovekile*

Hi 323, hosi leyintsongo (– 356 – 323) yi file yi nga ri na mudyandzhaka loko yi ri na malembe ya 32, eBabilona.

8b- *Ku tlakuka timhondzo ta mune letikulu ku yi siva, eka timheho ta mune ta matilo.*

Lava a va siva hosi leyi feke a ku ri tindhuna ta yona: ti- diadochi. A ku ri na khume ra vona loko Alexander a fa naswona ku ringana malembe ya 20 u lwile exikarhi ka vona ku fikela laha eku heleni ka malembe ya 20 ku sale mune ntsena lava poneke. Un'wana ni un'wana wa vona u simeke ndyangu wa vuhosi etikweni leri a a ri fuma. Lonkulu i Seleucus loyi a tivekaka tani hi Nicator, u simeke "Seleucid" dynasty leyi ayi fuma mfumo wa Syria. Xa vumbirhi i Ptolemaios Lagos, u simeke ndyangu wa vuhosi wa "Lagid" lowu a wu fuma ehenhla ka Egipta. Wa vunharhu i Cassandros loyi a fumaka eGreece, kasi wa vumune i Lysimachus (vito ra Xilatini) loyi a fumaka eThrace.

Rungula ra vuprofeta leri sekeriweke eka ntivo-misava ri ya emahlweni. Tinhla ta mune letikulu ta mimoya ya mune ya matilo ti tiyisekisa leswaku matiko ya valwi lava khumbekaka ma tiviwa.

Ku vuya ka Rhoma, rimhondzo leritsongo

Dan 8:9 *Eka yin'wana ya tona ku huma rimhondzo leritsongo , leri milaka ngopfu edzongeni, evuxeni, ni le tikweni ro saseka swinene.*

9a- Xiphemu xa ndzimana leyi xi hlamusela ku engeteriwa ka mfumo lowu hi ku famba ka nkarhi wu nga ta va mfumo lowu lawulaka. Hambiswiritano, eka tidyondzo leti hundzeke ni le matimu ya misava mfumo lowu tlandlamaka wa Greece i Rhoma. Ku tivisiwa loku ku ya emahlweni ku lulamisiwa hi xivulavulelo lexi nge "rimhondzo leritsongo" lexi eka nkarhi lowu, ku hambana na leswi a swi endliwa eka rimhondzo ro koma ra Median, leri tshahiweke kahle. Leswi swi hi pfumelela ku vula leswaku "rimhondzo leritsongo" leri ri fanekisela, eka mongo lowu, Rhoma leri kulaka ra riphabliki. Hikuva, yi nghenelela kuya evuxeni, tani hi maphorisa ya misava, hakanyingi hikuva yi vitaniwa ku lulamisa mpfilumpfilu wa ndzhawu exikarhi ka vakaneti. Naswona lexi i xivangelo lexi kongomeke lexi lulamisaka xifaniso lexi landzelaka.

9b- *Eka yin'wana ya tona ku hume rimhondzo leritsongo*

Mufumi wa khale a ku ri Greece, naswona hi le Greece laha Rhoma ri fikaka ri fuma eka ndhawu leyi ya le vuxeni laha Israyele a nga kona; Greece, rin'wana ra timhondzo ta mune.

9c- *leyi andlalekeke swinene yi kongoma edzongeni, yi kongoma evuxeni, na le ka matiko yo saseka swinene.*

Kukula ka Rhoma kusungula kusuka eka ndzhawu ya yona ya ntivo-misava *kuya e dzongeni* kusungula. Matimu ya tiyisisa leswi , Rhoma ri nghene eka Tinyimpi ta Punic ku lwisana na Carthage, Tunis ya manguva lawa, kwalomu ka – 250.

Xiphemu lexi landzelaka xa ku engeteriwa xihumelela *kuya evuhuma dyambu* hiku nghenelela eka *yin'wana ya timhondzo ta mune* : Greece, around – 200. Yi vitaniwile kona hi Aetolian Greek league kuva yi seketela ku lwisana na Achaean league (Aetolia against Achaia). Ku fika emisaveni ya Greece, vuthu ra Rhoma a ri nga ta ka ri nga si tshama ri ri suka naswona Greece hinkwayo a yi ta hundzuka koloni ya Rhoma ku sukela hi – 160.

Ku suka eGreece, Rhoma ri ta yisa emahlweni ku ndlandlamuxiwa ka rona hi ku veka nenge ePalestina na Yudiya leswi nga ta va eka – 63 xifundzha xa Rhoma lexi hluriweke hi mavuthu ya Jenerala Pompey. I Yudiya leri, leri Moya wu ri hlalulaka hi xivulavulelo lexi xo saseka: *The most beautiful of countries*, xivulavulelo lexi tshahiweke eka Dan.11:16 na 42, na Ezé.20:6 na 15.

Xiringanyeto xa tiyisisiwa, “ rimhondzo leritsongo ” i Rhoma

Nkarhi lowu, ku kanakana a ka ha pfumeleriwi, mfumo wa mupapa wa Dan.7 wu pfuriwile, kutani, hi ku tlula malembe xidzana lama nga lavekiki, Moya wu hi yisa eka awara ya khombo loko, yi tshikiwile hi vafumi, Rhoma ri tlhela ri sungula ku fuma ka rona ehansi ka xivumbeko xa vukhongereri xa Ku languteka ka Vukreste loku a vulaka leswaku swiendlo leswi paluxiweke hi swifaniso swa ndzimana ya 10 leyi landzelaka. Leswi i swiendlo swa hosi “ *yo hambana* ” ya Dan.7.

Rhoma ra Mfumo kutani Rhoma ra Mupapa ri xanisa vakwetsimi

Ku hlayiwa kambirhi hi ku landzelelana ka ndzimana leyi yin’we

Dan 8:10 U tlandlukele eka vuthu ra matilo, a wisela xiphemu xa vuthu rero ni tinyeleti tin’wana emisaveni, a ti kandziyela ehansi ka milenge.

10a- U pfukile a ya eka vuthu ra tilo

Hi ku vula leswaku " yena ", Moya wu hlayisa tanihi xikongomelo vutivi bya Rhoma, hi ku landzelelana ka minkarhi ya ku engeteriwa ka yona, endzhaku ka swivumbeko swo hambana swa mfumo leswi a kombetelaka eka swona eka Nhlav.17:10, Rhoma ri fikelele mfumo ehansi ka ku fuma ka Mufumi wa Rhoma Octavian loyi a tiviwaka tanihi Augustus. Naswona a ku ri enkarhini wa yena laha Yesu Kriste a velekiweke hi Moya, emirini wa nhwana wa Mariya, nsati lontsongo wa Yosefa; havumbirhi bya vona va hlawuriwile hikwalaho ka xivangelo xin’we ntsena xa ku va va ri va rixaka ra Hosi Davhida. Endzhaku ka rifu ra yena, loko se a pfuxiwile hi yexe tani hi leswi a tivise, Yesu u tshembisile vaapostola va yena na vadyondzisiwa va yena ntirho wo twarisa mahungu lamanene ya ku ponisiwa (Evhangeli) leswaku a ta endla vanhu lava hlawuriweke emisaveni hinkwayo. Hi nkarhi lowu Rhoma ri langutane ni ku olova ni ku rhula ka Vukreste; yena eka xiphemu xa mudlayi wa nyama, vadyondzisiwa va Kriste eka xa swinyimpfana leswi dlayiweke. Hi ku lahlekeriwa hi ngati yo tala ya vadlawela-ripfumelo leyi halatiweke, ripfumelo ra Vukreste ri hangalake emisaveni hinkwayo naswona ngopfu-ngopfu entsindza wa mfumo lowu, ku nga Rhoma. Ku xanisa Rhoma wa vuhosi ku pfukela Vakreste. Eka ndzimana leyi ya 10, swiendlo swimbirhi swa Rhoma swa hlangana. Xo sungula xi khumba vuhosi kasi xa vumbirhi xi khumba vupapa.

Eka mfumo wa vuhosi se hi nga vula leswaku swiendlo leswi tshahiweke swi endliwe hi yena:

U pfukile a ya eka vuthu ra le tilweni : u langutane ni Vakreste. Endzhaku ka xivulavulelo lexi xo fanekisela, *lexi hlomeke hi tilo*, ku ni Vahlawuriwa va Mukreste lava hi ku ya hi vona Yesu se a a thye vafumeri va yena mavito: *vaaki va mfumo wa matilo*. Ku tlula kwalaho, Dan.12:3 u fanisa *vakwetsimi va ntiyiso* na *tinyeleti* leti na tona ti nga, *mbewu* ya Abrahamama ya Gen.15:5. Loko u hlaya ro

sungula, ku va ni xivindzi xo dlaya vana va majaha ni va vanhwanyana va Xikwembu ripfumelo se swi vumba Rhoma wa vuhedeni xiendlo xa ku tikukumuxa ni ku tlakusiwa loku nga fanelangiki ni loku nga fanelangiki . Loko u hlayiwa ra vumbirhi, ku vula ka Bixopo wa le Rhoma leswaku u fuma tanihi mupapa Muhlawuriwa wa Yesu Krete ku sukela hi 538 na kona i goza ro tikukumuxa, naswona i ku tlakusiwa loku nga fanelangiki ni loku nga fanelangiki swinene .

U endle leswaku xiphemu xa vuthu leri ni tinyeleti swi wela ehansi, kutani a swi kandziyela : U va xanise ni ku va dlaya leswaku a kavanyeta vaaki va yena etindhawini ta yena ta mintlangu. Vaxanisi ngopfu-ngopfu i Nero, Domitian na Diocletian muxanisi wo hetelela wa ximfumo exikarhi ka 303 na 313. Eka ku hlayiwa ko sungula, nkarhi lowu wa drama wu katsiwile eka Apo.2 ehansi ka mavito yo fanekisela "ya Efesa ", nkarhi lowu Yohane a amukelaka Nhluvutelo ya yena ya le henhla leyi thyiweke vito ". Apokalipsi" na " Smirna ". Eka ku hlayiwa ka vumbirhi, loku ku vuriwaka leswaku i ka Rhoma wa mupapa, swiendlo leswi swi vekiwa eka Apo.2 ehansi ka minkarhi leyi thyiweke " Pergamum " i.e. broken alliance kumbe vuoswi na "Thyatira" i.e. manyala na mafu. Hi ku vula, *nakona a va kandziyela*, Moya wu veka eka Varhoma hamambirhi muxaka wun'we wa swiendlo swa torha ra ngati. Riendli *leri kandziyiweke* na xivulavulelo xa rona *lexi kandziyiweke ehansi ka milenge* swi vuriwa leswaku swi huma eka Rhoma wa vuhedeni eka Dan.7:19. Kambe xiendlo xo *kandziya* xi ta ya emahlweni ku fikela emakumu ka 2300 *madyambu-mixo* ya ndzimana ya 14 ya ndzima leyi ya 8 hi ku ya hi xitatimende xa ndzimana ya 13: *Ku fikela rini ku kwetsima ni vuthu swi ta kandziyeriwa* ? Xiendlo lexi xi hetisisiwile hi nkarhi wa nguva ya Vukriste naswona hikwalaho hi fanele ku xi vula leswaku xi vangwiwa hi Rhoma ya mupapa na swiseketelo swa yona swa vuhosi; leswi matimu ma swi tiyisekisaka. Hambi swi ri tano a hi xiyeni ku hambana ka nkoka. Rhoma ra vuhedeni ntsena hi ku kongoma ri endla leswaku vakwetsimi va Yesu Krete *va wela ehansi* , kasi Rhoma ra mupapa, hi ku tirhisa ndzetelo wa rona wa vukhongereri bya mavunwa, ri va endla va *wela ehansi* hi tlhelo ra moya, ri nga si va xanisa hi ku kongoma hi ku landzelelana.

Ku xanisiwa loku nga kona nkarhi na nkarhi ku ye emahlweni hi ku cincana ka ku rhula ku fikela loko ku fika Mufumi Constantine wo Sungula ^{loyi} a heriseke ku xanisiwa loku lwisanaka ni Vakreste hi xileriso xa Milan, ntsindza wa yena wa Rhoma, hi 313, lexi vumbeke nkarhi wa nkarhi wa " *khume ra malembe* " ya ku xanisiwa loku hlawulaka nguva ya " *Smirna* " ya Nhlav.2:8. Hi ku rhula loku, ripfumelo ra Vukriste a ri nge vuyeriwi nchumu, naswona Xikwembu xi ta lahlekeriwa hi swo tala. Hikuva handle ka xihinga xa nxaniso, ku tinyiketela ka lava nga hundzukiki eka ripfumelo leri lerintshwa ku tele naswona ku andza emfun'weni hinkwawo naswona ngopfu-ngopfu eRhoma laha ngati ya vafela-ripfumelo yi khulukeke ngopfu.

Hikwalaho hi nkarhi lowu hi nga hlanganisaka masungulo ya ku hlayiwa ka vumbirhi ka ndzimana leyi. Leyi laha Rhoma ri hundzukaka Mukreste hi ku yingisa swileriso swa Mufumi Constantine loyi, hi 321, a ha ku humesaka xileriso lexi lerisaka ku cincwa ka siku ra vhiki na vhiki ro wisa: Savata ya siku ra

vunkombo yi siviwa hi siku ro sungula ra vhiki; hi nkarhi wolowo, leyi nyiketeriweke hi vahedeni evugandzerini bya xikwembu lexi nge “ dyambu leri xiximekaka leri nga hluriwangiki ”. Xiendlo lexi i xikulu ku fana ni ku nwa *endzeni swibya swa nsuku swa tempele* , kambe enkarhini lowu, Xikwembu a xi nge angula, awara ya ku avanyisa ko hetelela yi ta va yi ringanerile. Hi siku ra yena lerintshwa ro wisa, Rhoma ri ta ndlandlamuxa dyondzo ya rona ya Vukriste eka mfumo hinkwawo, na vulawuri bya rona bya ndhawu, bixopo wa Rhoma u ta kuma ndhuma na nseketelo, ku fikela eka ku tlakuka lokukulu loku xithopo xa mupapa xi n’wi nyikaka hi xileriso, hi 533 , ku va wa le Byzantium mufumi Justinian^{wo Sungula}. A ku ri ku kondza ku hlongoriwa Vaostrogoth lava nga ni vulala laha mupapa wo sungula la fumaka, Vigilius, a tekeke xitulu xa yena xa vupapa eRhoma, eXigodlhweni xa Lateran lexi akiweke eNtshaveni ya Caelius. Siku ra 538 na ku fika ka mupapa wo sungula swi fungha ku hetiseka ka swiendlo leswi hlamuseriweke eka ndzimana ya 11 leyi landzelaka. Kambe nakambe i masungulo ya malembe ya 1260 ya masiku ya ku fuma ka vapapa na hinkwaswo leswi va khumbaka naswona leswi paluxiweke eka Dan.7. A continuing reign during which the saints are, once again, *trampled underfoot* , kambe eka nkarhi lowu, hi vulawuri bya vukhongereri bya mupapa wa Rhoma na vaseketeri va byona va vaaki, tihosi, na ku tlakuka ka byona... hi vito ra Kriste.

Swiendlo swo karhi swa vupapa leswi simekiweke hi 538

Dan 8:11 A tlakuka a ya eka ndhuna ya vuthu, a n’wi tekela ~~***gandzelo ra hilaha ku nga heriki***~~, a mbundzumuxa ~~*ndhawu ya masungulo ya vukwetsimelo bya yena.*~~
11a- U tlakukile a va nhloko ya vuthu

Murhangeri loyi wa vuthu hi ku twisiseka na hi ku ya hi Bibe le i Yesu Kriste, hi ku ya hi Vaef.5:23: *hikuva nuna i nhloko ya nsati, **tanihi leswi Kriste a nga nhloko ya Kereke** , leyi nga miri wa yena, naswona a nga yena Muponisi.* Riendli leri nge “ *u pfukile* ” ri hlawuriwile kahle, hikuva kahle-kahle, hi 538, Yesu u le tilweni loko vupapa byi ri emisaveni. Xibakabaka xi le handle ka ku fikelela ka yena kambe “ *u pfukile* ” hi ku endla leswaku vavanuna va pfumela leswaku u n’wi siva emisaveni. Loko Yesu a ri etilweni, a nga na nkarhi wutsongo wo papalata vanhu entlhan’wini lowu va vekerikelele wona hi diyavulosi. Ku tlula kwalaho, ha yini a a ta swi endla, kasi yena hi byakwe a va nyiketa entlhan’wini lowu ni le ka ndzhukano wa wona hinkwawo? Hikuva hi hlayile kahle, eka Dan.7:25, “ *vakwetsimi va ta nyiketiwa emavokweni ya yena ku ringana nkarhi, minkarhi (2 times) na hafu ya nkarhi* ”; swi nyikeriwa hi vomu hi Xikwembu Krete, hikwalaho ka *minkarhi leyi hundzukeke ni nawu* . Nawu lowu cincaweke hi 321 hi Constantine mayelana na Savata, hakunene, kambe ehenhla ka hinkwaswo, *nawu wu cincawile* hi vupapa bya Rhoma, endzhaku ka 538 laha ku nga kona, a hi Savata ntsena leyi khumbekaka no hlaseriwa, kambe nawu hinkwawo lowu tirhisiwaka nakambe Rhoma nkandziyiso.

11b- *u n’wi tekele ~~***gandzelo leri***~~-nga heriki*

Ndzi kombisa ku pfumaleka ka rito gandzelo eka tsalwa ro sungula ra Xiheveru. Loko swi vuriwa sweswo, vukona bya yona byi ringanyeta mongo wa ntwanano wa khale, kambe leswi a swi tano tanihilaha ndzi nga ha ku kombisaka hakona. Ehansi ka ntwanano lowuntshwa *gandzelo ni gandzelo* swi herile, rifu ra

Kriste, *exikarhi ka vhiki* leri tshahiweke eka Dan.9:27, ri endle leswaku mihivahivana leyi yi nga pfuni nchumu. Hambiswiritano, ku sale swin'wana eka ntwanano wa khale: vutirheli bya muprista lonkulu ni mukhongeleri wa swidyoho swa vanhu lava na vona va profeteke vutirheli bya le tilweni lebyi Yesu a byi hetisiseke ku seketela vahlawuriwa va yena ntsena lava xaviweke hi ngati ya yena ku sukela loko a pfuxiwile eku feni. Kriste u tlhelele etilweni, i yini lexi a xi sele ku n'wi tekela? Ntirho wa yena wa vuprista i ntirho wa yena wo hlawuleka tanihi muhlanganisi ku rivalela swidyoho swa vahlawuriwa va yena. Hakunene, ku sukela hi 538, ku simekiwa ka murhangeri wa Kereke ya Krete emisaveni, eRhoma, ku endle leswaku vutirheli bya le tilweni bya Yesu byi va bya hava naswona byi nga pfuni nchumu. Swikhongelo a swa ha hundzi eka yena naswona vadyohi va tshama va ri varhwari va swidyoho swa vona na nandzu wa vona eka Xikwembu. Hev.7:23 yi tiyisekisa nxopaxopo lowu, yi ku: “ *Kambe yena, hikuva u tshama hilaha ku nga heriki, u ni vuprista lebyi nga hundziseriwiki .*” Ku cinca ka mufumi emisaveni ku lulamisa mihandzu leyi nyenyetsaka leyi rhwariweke hi Vukriste lebyi handle ka Kriste; mihandzu leyi profetiweke hi Xikwembu eka Daniyele. Ha yini Vakreste va biwe hi ndzhukano lowu wo chavisa? Ndzimana leyi landzelaka ya 12 yi ta nyika nhlamulo: *hikwalaho ka xidyoho* .

Ku tivisiwa ka perpetual leyi nga ha ku endliwaka yi ta tirha tanihi xisekelo xa swibalo hi ku tirhisa nkarhi wa 1290 na 1335 wa masiku-malembe lawa ya nga ta ringanyetiwa eka Dan.12:11 na 12; xisekelo lexi simekiweke ku ri siku ra 538, loko vuprista *lebyi nga heriki* byi yiviwe hi murhangeri wa mupapa wa laha misaveni.

11c- . *kutani a mbundzumuxa ndhawu leyi xisekelo xa vukwetsimelo bya yena*

Hikwalaho ka mongo wa ntwanano lowuntshwa, exikarhi ka tinhlamuselo timbirhi leti nga kotekaka ta rito ra Xiheveru "mecon" leri hundzuluxeriweke hi "ndhawu" ndzi hlayise vuhundzuluxeri bya rona "xisekelo" tanihi lexi nga enawini naswona xi pfumelelanaka ku antswa eka mongo wa nguva ya Vukriste leyi kongomisiweke hi vuprofeta .

Ku hlaya hi ku hatlisa a ku voni nchumu handle ka dyondzo ya vukheta leyi kongomisiwaka hi Moya yi pfula mahlo ya wena eka swilo leswi tumbeleke swa buku ya Daniyele laha ku talaka ku buriwa hi *vukwetsimelo* , leswi pfilunganyaka. Hambiswiritano, swa koteka leswaku u nga kanganyisiwi hi ku ya hi riendli leri fungha xiendlo lexi endliwaka *evukwetsimelweni* .

Laha eka Dan.7:11: *xisekelo xa yona xi mbundzumuxiwa* hi vupapa.

Eka Dan.11:30: u *nyamisiwa* hi hosi ya Mugriki muxanisi wa Vayuda Antiochos 4 Epiphanes in – 168.

Eka Dan.8:14 na Dan.9:26 a hi mhaka ya *vukwetsimelo* -kambe i mhaka ya *ku kwetsima* . Rito ra Xiheveru leri nge “qodesh” ri hundzuluxeriwe hi ndlela leyi hoxeke hi ndlela leyi hlelekeke eka vuhundzuluxeri hinkwabyo bya vuhundzuluxeri lebyi tolovelekeke swinene. Kambe tsalwa ro sungula ra Xiheveru a ri cincanga leswaku ri nyikela vumbhoni bya ntiyiso wo sungula.

U fanele u swi tiva leswaku rito leri nge “ *ndhawu yo kwetsima* ” ri kombetela ntsena eka ndhawu leyi Xikwembu xi yimeke eka yona hi xiviri. Tanihi leswi Yesu a pfuxiweke kutani a tlhelele etilweni, a ka ha ri na *ndhawu yo kwetsima emisaveni* . *Ku hundzula xisekelo xa vukwetsimelo bya yena hikwalaho*

swi vula ku tekela ehansi masungulo ya tidyondzo lama khumbaka vutirheli bya yena bya le tilweni lebyi kombisaka swiyimo hinkwaswo swa ku ponisiwa. Hakunene, loko se a khuvuriwile, munhu loyi a vitaniweke u fanele ku kota ku vuyeriwa hi ku amukeriwa hi Yesu Kreste loyi a avanyisa ripfumelo ra yena hi mintirho ya yena ivi a pfumela kumbe ku nga rivaleli swidyoho swa yena hi vito ra gandzelo ra yena. Nkhuvulo wu fungha masungulo ya ntokoto lowu hanyaka ehansi ka ku avanyisa loku lulameke ka Xikwembu ku nga ri makumu ya wona. Leswi vulaka leswaku loko vuxaka lebyi kongomeke exikarhi ka vahlawuriwa va laha misaveni ni muhlanganisi wa yena wa le tilweni byi kavanyetiwa, ku ponisiwa a ka ha koteki, naswona ntwanano wo kwetsima wa tshoveka. I drama yo chavisa ya moya leyi honisiweke hi mintshungu ya vanhu leyi kanganyisiweke ni leyi kanganyisiweke ku sukela hi March 7, 321 ni hi lembe ra 538 leri eka rona vuprista *lebyi nga heriki* bya Yesu Kreste byi susiweke hi mupapa leswaku a vuyeriwa. *Ku hundzula xisekelo xa ndhawu yo kwetsima ya munhu swi tlhela swi vula ku vula leswaku i vaapostola va 12 lava yimelaka xisekelo kumbe masungulo ya Vahlawuriwa, yindlu ya moya, dyondzo ya Vukriste ya mavunwa leyi lulamisaka no veka xidyoho lexi lwisanaka na nawu wa Xikwembu enawini; leswi ku nga riki na muapostola loyi a a ta va a swi endlile.*

Dan 8:12 *Kutani vuthu ri nyiketiwa ni gandzelo leri nga heriki hikwalaho ka xidyoho; rimhondzo ri lahlele ntiyiso ehansi, naswona ri humelerile eka mintirho ya yena.*

12a- *Vuthu ri ntshunxiwile hi gandzelo leri nga heriki*

Hi ririmi ro fanekisela swinene xivulavulelo lexi xi na nhlamuselo leyi fanaka na ya Dan.7:25: *vuthu ri ntshunxiwile ...* Kambe laha Moya wu engetela *hi leswi nga heriki*

12b - *hikwalaho ka xidyoho*

Kumbe, hi ku ya hi 1 Yohane 3:4, hikwalaho ka ku tlula nawu *ku cincile* eka Dan.7:25. Hikuva Yohane u vule ni ku tsala a ku: *Un'wana ni un'wana la dyohaka u tlula nawu, naswona xidyoho i ku tlula nawu .* Ku tlula nawu loku ku sungule hi March 7, 321 naswona ku khumba, xo sungula, ku tshikiwa ka Savata yo kwetsima ya Xikwembu; Savata *leyi kwetsimisiweke* hi yena, ku sukela loko misava yi tumbuluxiwile, hi “ *siku ra vunkombo* ” leri hlawulekeke ni leri nga heriki.

12c- *rimhondzo ri lahlela ntiyiso ehansi*

Ntiyiso wa ha ri rito ra moya leri hlawulaka nawu hi ku ya hi Psa.119:142-151: *Nawu wa wena i ntiyiso...swileriso swa wena hinkwaswo i ntiyiso .*

12d- *naswona u humelela eka matshalatshala ya yena*

Loko Moya wa movumbi Xikwembu wu swi tivise ka ha ri emahlweni, kutani u nga hlamali ku honisa vuxisi lebyi, vukanganyisi lebyikulu bya moya eka matimu hinkwawo ya vanhu; kambe nakambe, leyikulu swinene eka vuyelo bya yona bya ku lahlekeriwa hi mimoya-xiviri ya vanhu eka Xikwembu. Ndzimana ya 24 yi ta tiyisisa yi ku: *Matimba ya yena ma ta engeteleka, kambe ku nga ri hi matimba ya yena; u ta onha hi ndlela leyi nga tshembisiki, u ta humelela eka mintirho ya yena , u ta lovisa lava nga ni matimba ni vanhu va vakwetsimi.*

Ku Lunghiselela Ku Kwetsimisiwa

Eka tidyondzo leti nyikiwaka hi mihivahivana ya vukhongeri ya ntwanano wa khale mhaka leyi ya ku lunghiselela ku kwetsimisiwa yi humelela nkarhi na nkarhi. Xo sungula, exikarhi ka nkarhi wa vuhlonga ni ku nghena eKanana, ku tlangela Paseka a ku laveka leswaku ku kwetsimisiwa vanhu lava Xikwembu a xi ta va yisa emisaveni ya tiko ra xona, ku nga Israyele, tiko leri tshembisiweke. Entiyisweni, swi teke malembe ya 40 ya ku ringiwa ka ku basisiwa ni ku kwetsimisiwa leswaku ku nghena eKanana ku hetiseka.

Hilaha ku fanaka, malunghana ni Savata leyi funghiweke hi siku ra vunkombo ku sukela loko dyambu ri pela rin'wana ku ya eka rin'wana, a ku laveka nkarhi wa le mahlweni wa ku lunghiselela. Masiku ya tsevu ya mintirho ya misava a ya lava ku hlantswiwa ka miri na ku cinca swiambalo, swilo leswi na swona a swi sindzisiwa eka muprista leswaku a ta kota, handle ka khombo evuton'wini bya yena, ku nghena endhawini yo kwetsima ya tempele ku ya endla ntirho wa yena wa nkhuvo kwalaho .

Vhiki ra masiku ya nkombo, tiawara ta 24 ta ku tumbuluxa ri tekeleriwa hi malembe ya magidi ya nkombo ya kungu ra Xikwembu ra ku ponisiwa. Leswaku masiku ya 6 yo sungula ma yimela magidi ya malembe ya 6 yo sungula lawa Xikwembu xi hlawulaka vahlawuriwa va xona ha wona. Naswona gidi ra malembe ra vu-7^{mi} ro hetelela ri vumba Savata leyikulu leyi Xikwembu ni vahlawuriwa va xona lava hlengeletaneke etilweni va tiphinaka hi ku wisa ka ntiyiso ni loku heleleke. Vadyohi va file swa xinkarhana hinkwavo; handle ka Sathana, loyi a tshamaka a ri yexe emisaveni leyi nga riki na vaaki hi nkarhi lowu wa “gidi ra malembe” lowu paluxiweke eka Nhlav.20. Loko va nga si nghena “etilo” vahlawuriwa va fanele ku basisiwa ni ku kwetsimisiwa. Ku basisiwa ku titshege hi ripfumelo eka gandzelo ra ku tirhandzela ra Kriste, kambe ku kwetsimisiwa ku kumiwa hi mpfuno wa yena endzhaku ka nkhuvalo hikuva, ku basisiwa ku hlayiwa, kumbe ku kumiwa ka ha ri emahlweni hi vito ra nsinya wa nawu wa ripfumelo, kambe ku kwetsimisiwa i mihandzu leyi kumiwaka hi ntiyiso eka yena hinkwavo moya-xiviri hi vahlawuriwa hi ntirhisano wa yena wa xiviri ni Xikwembu lexi hanyaka Yesu Krete. Wu kumiwa hi nyimpi leyi a yi lwaka na yena n'wini, na ntumbuluko wa yena wo biha, leswaku a ta lwisana na xidyoho.

Daniyele 9:25 yi ta hi dyondzisa, Yesu Kriste u tile ku ta fela exihambanweni leswaku a ta endla leswaku vahlawuriwa va yena va nga ha dyohi, hikuva u tile **ku ta herisa xidyoho** . Sweswi hi ha ku vona eka ndzimana 12, Mukreste Muhlawuriwa u nyiketeriwe eka vulawuri bya tihanyi bya mupapa hikwalaho ka xidyoho. Hikwalaho ku basisiwa ka laveka ku kuma ku kwetsimisiwa loku *handle ka kona ku nga riki na munhu loyi a nga ta vona Xikwembu* tani hi leswi swi tsariweke eka Hev.12:14: *Landzelela ku rhula na hinkwavo, ni ku kwetsimisiwa, handle ka kona ku nga vi na munhu loyi a nga ta vona Hosi* .

Ku tirhisiwa eka malembe ya 2000 ya nguva ya Vukriste ku sukela eku feni ka Yesu Kriste ku fikela loko a vuya hi 2030, nkarhi lowu wa ku lunghiselela na ku kwetsimisiwa wu ta paluxiwa eka tindzimana ta 13 na 14 leti landzelaka. Ku hambana ni ripfumelo ro sungula ra Maadventist, nguva leyi a hi ya ku avanyisa leyi Daniyele 7 yi yi hlamuselaka kambe i ya ku kwetsimisiwa loku endliweke ku laveka hikwalaho ka ndzhaka ya madzana ya malembe ya swidyoho

leyi vekiweke enawini hi dyondzo leyi nyenyetsaka ya Rhoma ya mupapa. Ndzi boxa leswaku ntirho wa Ndzhundzunuko lowu sunguriweke ku sukela eka ^{lembe} xidzana ra vu-13 a wu hetisisa ku basisiwa ni ku kwetsimisiwa loku lavekaka eka vululami hinkwabyo hi Xikwembu lexi kwetsimaka kanharhu ni lexi tengeke hi ku hetiseka.

Dan 8:13 *Ndzi twe mukwetsimi a ri karhi a vulavula; kutani mukwetsimi un'wana a ku eka loyi a vulavulaka: "Xana xivono xa ~~gandzelo-leri nga heriki~~ ni ra xidyoho lexi lovisaka xi ta hetiseka ku fikela rini? Xana vukwetsimelo ni vuthu swi ta kandziyeriwa ku fikela rini?*

13a- *Ndzi twe mukwetsimi a vulavula; kutani mukwetsimi un'wana a ku eka loyi a vulavulaka*

vakwetsimi va ntiyiso ntsena lava xiyaka swidyoho leswi kumiweke tanihi ndzhaka eRhoma. Hi ta va kuma nakambe eka xivono xa xivono lexi nyikeriweke eka Dan.12.

13b- *Xana xivono xi ta hetiseka ku fikela rini?*

Vakwetsimi va lava siku leri nga ta fungha ku hela ka manyala ya Rhoma.

13c- *eka ~~gandzelo-leri nga heriki~~*

Vakwetsimi va kombela siku leri nga ta fungha ku tlhela ku sunguriwa vuprista **lebyi nga heriki** hi Kriste.

13d- *na mayelana na xidyoho xo lovisa ?*

Vakwetsimi va kombela siku leri nga ta fungha ku vuya ka Savata ya siku ra vunkombo, leri ku tlula nawu ka rona ku xupuriwaka hi ku lovisiwa ka Rhoma ni ka tinyimpi; naswona eka vadyohi va yona nxupulo lowu wu ta tshama ku fikela emakumu ka misava.

13th- *Xana vukwetsimelo ni vuthu swi ta kandziyeriwa ku fikela rini?*

Vakwetsimi va kombela siku leri nga ta fungha ku hela ka **nxaniso wa mupapa** lowu tirhisiweke eka vona, vakwetsimi lava hlawuriweke hi Xikwembu.

Dan 8:14 *A ku eka mina: "Madyambu ni mixo wa magidi mambirhi na madzana; kutani vukwetsimelo byi ta basisiwa.*

14a- Ku sukela hi 1991, Xikwembu xi kongomise dyondzo ya mina eka ndzimana leyi yi nga hundzuluxeriwangiki kahle. Hi leyi vuhundzuluxeri bya yena bya ntiyiso bya tsalwa ra Xiheveru.

Kutani a ku eka mina: Ku fikela nimadyambu-mixo magidi mambirhi na madzana manharhu ni ku lulamisiwa ku ta va ku kwetsima.

Wa swi vona, nkarhi wa 2300 wa madyambu-mixo wu kongomisiwile eka **ku kwetsimisiwa** ka vahlawuriwa lava hlawuriweke hi Xikwembu ku sukela siku leri nga ta vekiwa eka nkarhi lowu. Vululami lebyi nga heriki lebyi kumiweke hi ku khuvuriwa ku fikela enkarhini wolowo bya kakanisiwa. Xilaveko xa Xikwembu xo kwetsima kanharhu, tanihi Tatana, N'wana na Moya lowo Kwetsima, xi cincile naswona xi tiyisiwile hi xilaveko xa leswaku vahlawuriwa va nga ha dyohi ku lwisana na Savata kumbe ku lwisana na nawu wun'wana na wun'wana lowu humaka enon'wini wa Xikwembu . Ndlela *yo koma* ya ku ponisiwa leyi dyondzisiweke hi Yesu ya vuyeteriwa xisweswo. Naswona xikombiso xa vahlawuriwa lexi nyikeriweke eka **Nowa, Daniyele na Yobo** xi

lulamisa miliyoni leyi hlawuriweke eka khume ra tibiliyoni leti weke ta ku avanyisa ko hetelela ka Dan.7:10.

Dan 8:15 *Loko mina Daniyele, ndzi ri karhi ndzi vona xivono lexi, ndzi lava ku xi twisisa, waswivo, a ku yime emahlweni ka mina loyi a a languteka ku fana ni munhu.*

15a- Hi ndlela leyi twisisekaka, Daniyele a nga tsakela ku twisisa nhlamuselo ya xivono naswona leswi swi ta n'wi holela eka Dan.10:12, ku amukeriwa loku faneleke ku suka eka Xikwembu, kambe a nge pfuki a nyikiwile hi ku helela eka ku navela ka yena ku fana na nhlamulo leyi humaka eka Xikwembu eka Dan. 12:9 ya swi kombisa: *A hlamula a ku: Famba, Daniyele, hikuva marito lawa ma ta hlayisiwa ni ku funghiwa **ku fikela enkarhini wa makumu** .*

Dan 8:16 *Kutani ndzi twa rito ra wanuna exikarhi ka Ulai; a huwelela a ku: Gabriyele, n'wi hlamusele xivono.*

16a- Xifaniso xa Yesu Kriste exikarhi ka Ulai xi langutele dyondzo leyi nyikiweke eka xivono xa Dan.12. Ntsumi Gabriyele, nandza lonkulu wa Krete, yi ni vutihlamuleri byo hlamusela nhlamuselo ya xivono hinkwaxo ku sukela eku sunguleni ka xona. Hikwalaho a hi landzeleleni hi vukheta rungula leri engetelekeke leri nga ta paluxiwa eka tindzimana leti landzelaka.

Dan 8:17 *Kutani a tshinela laha a ndzi ri kona; loko a ri karhi a tshinela ndzi chava, kutani ndzi wa hi xikandza xa mina. A ku ka mina: “Tivonele, n'wana wa munhu, hikuva xivono xi khumba nkarhi lowu nga ta va makumu.*

17a- Xivono xa swivumbiwa swa le tilweni xi ta tshama xi ri karhi xi vanga vuyelo lebyi eka munhu wa nyama. Kambe a hi yingiseni hilaha a hi rhambaka hakona. Nkarhi wo hetelela lowu faneleke wu ta sungula emakumu ka xivono hinkwaxo.

Dan 8:18 *Loko a ri karhi a vulavula na mina, ndzi yime ndzi hlamarile. U ndzi khumbile, a ndzi endla ndzi yima laha a ndzi ri kona.*

18a- Eka ntokoto lowu, Xikwembu xi kandziyisa ndzhukano wa nyama lowu nga ringaniki na ku basa ka mimiri ya le tilweni ya tintsumi to tshembeka.

Dan 8:19 *Kutani a ku eka mina: “Ndzi ta ku dyondzisa leswi nga ta humelela eku heleni ka vukarhi, **hikuva ku ni nkarhi lowu vekiweke wa makumu** .*

19a- Ku hela ka vukarhi bya Xikwembu ku ta fika, kambe vukarhi lebyi byi lulamisiwile hi ku nga yingisi ka Vukriste, ndzhaka ya dyondzo ya mupapa wa Rhoma. Ku yimisiwa ka vukarhi lebyi bya Xikwembu lebyi profetiweke hikwalaho ku ta va ka xiphemu tanihileswi hakunene byi nga ta hela ntsena endzhaku ka ku lovisiwa hinkwako ka vumunhu eku vuyeni hi ku vangama ka Kriste.

Dan 8:20 *Khuna leri u ri voneke, leri nga ni timhondzo, i tihosi ta Vameda ni ta Vaperesiya.*

20a- I xivutiso xa Xikwembu ku nyika tinhla ta swikombo eka vahlawuriwa va xona leswaku va twisisa nsinya wa nawu wa ku landzelelana ka swikombiso leswi nyikeriwaka. Vameda ni Vaperesiya va fungha mongo wa matimu wa masungulo ya nhlavutelo. Eka Dan.2 na 7 a va ri eka xiyimo xa vumbirhi.

Dan 8:21 *Mbuti i hosi ya Javani, rimhondzo lerikulu exikarhi ka mahlo ya yena i hosi yo sungula.*

21a- Hi hala tlhelo, Greece i ku landzelelana ka vumbirhi; ya vunharhu eka Dan.2 na 7.

21b- *Rimhondzo lerikulu exikarhi ka mahlo ya yena i hosi yo sungula*

Hilaha hi swi voneke hakona, ri khumba muhluri lonkulu wa Mugriki, Alekzanda Lonkulu. Rimhondzo lerikulu, xifaniso xa vumunhu bya rona byo khunguvanyisa na ku lwa lebyi Hosi Dariyosi 3 a hoxeke ku byi tsongahata, hikuva swi n'wi lahlekeriwe hi mfumo wa yena na vutomi bya yena. Hi ku veka rimhondzo leri ku nga ri enhan'wini kambe exikarhi ka mahlo, Moya wu kombisa ku navela ka yena loku nga enerisiki ka ku hlula loku nga ta yima rifu ra yena ntsena. Kambe mahlo na wona i ku vonakala ka vuprofeta, naswona ku sukela loko a velekiwile, vumundzuku byo hlawuleka byi tivisiwa eka yena hi muvoni wa le rivaleni naswona u pfumela eka vumundzuku bya yena lebyi profetiweke evuton'wini bya yena hinkwabyo.

Dan 8:22 *Timhondzo ta mune leti pfukeke ku siva rimhondzo leri leri tshovekeke, i mimfumo ya mune leyi nga ta huma etikweni leri, kambe a yi nge tiyi ku fana na yona.*

22a- Hi kuma tihosi ta mune ta Magriki leti simekiweke hi tindhuna ta mune leti tlhandlameke Alekzanda, ta ha hanya endzhaku ka malembe ya 20 ya tinyimpi exikarhi ka khume leri a va ri eka tona eku sunguleni.

Dan 8:23 *Ekua heleni ka ku fuma ka vona, loko vadyohi va dlayiwa, ku ta pfuka hosi leyi nga ni vuxiyaxiya ni vukanganyisi.*

23a- Hi ku tlula minkarhi ya le xikarhi, ntsuni yi pfuxa nguva ya Vukriste ya ku fuma ka Rhoma ya mupapa. Hi ku endla tano, u kombisa xikongomelo-nkulu xa nhlavutelo leyi nyikeriweke. Kambe nhlamuselo leyi yi tisa dyondzo yin'wana leyi humelelaka eka xivulwa xo sungula xa ndzimana leyi: *Ekua heleni ka vulawuri bya vona, loko vadyohi va ta dlayiwa*. I vamanani vadyohi lava va dlayiweke lava rhangela nkarhi wa mfumo wa mupapa? Lava i Vayuda va rixaka lava xandzukeke lava aleke Yesu Kriste tanihi Mesiya ni muponisi, muntshunxi, ina, kambe ntsena swa swidyoho leswi endlweke naswona ntsena va seketela lava a va lemukaka hi mfanelo ya ripfumelo ra vona. Entiyisweni va *dlayiwile* hi 70 hi masocha ya Rhoma, vona na muti wa vona wa Yerusalema, naswona leswi ra vumbirhi endzhaku ka ku lovisiwa loku endlweke ehansi ka Nebukadnetsara hi – 586. Hi xiendlo lexi, Xikwembu xi nyikile vumbhoni bya leswaku ntwanano wa khale wu herile kusukela kwalano rifu ra Yesu Kriste laha eYerusalema xisirhelelo xa ku hambanyisa tempele xi handzuriweke hi le xikarhi, ku suka ehenhla ku ya ehansi, xisweswo swi kombisa leswaku xiendlo lexi xi huma eka Xikwembu hi xoxe.

23b- *ku ta humelela hosi leyi nga riki na vuxiyaxiya ni leyi nga ni vutshila*

Leyi i nhlamuselo ya Xikwembu ya vupapa leyi tivekaka hi ku ya hi Dan.7:8 hi *ku tikukumuxa ka byona* naswona laha hi *ku pfumala vuxiyaxiya* . U engetela *naswona u ni vutshila* . Vutshila byi katsa ku funengeta ntiyiso ni ku teka xivumbeko xa leswi hi nga riki swona. Xivumbeko lexi xi tirhisiwa ku kanganyisa muakelani wa munhu, leswi hi leswi vapapa lava landzelelanaka va swi endlaka.

Dan 8:24 *Matimba ya yena ma ta engeteleka, kambe ku nga ri hi matimba ya yena; u ta onha hi ndlela leyi nga tshembisiki, u ta humelela eka mintirho ya yena, u ta herisa lava nga ni matimba ni vanhu va vakwetsimi.*

24a- *Matimba ya yena ya ta engeteleka*

Hakunene, leyi hlamuseriweke eka Dan.7:8 tanihi “ *rimhondzo leritsongo* ”, ndzimana ya 20 yi vula leswaku “ *xivumbeko lexikulu ku tlula tin’wana* ”.

24b- *kambe ku nga ri hi matimba ya yena n’wini*

Laha na kona, matimu ma tiyisekisa leswaku handle ka nseketelo lowu hlomeke wa tihosi, mfumo wa mupapa a wu nga ta va wu ri kona. Nseketelo wosungula tani hileswi akuri Clovis hosi ya ma Frank ya Merovingian dynasty naswona endzhaku ka yena, ya Carolingian dynasty naswona yohetelela, ya Capetian dynasty, nseketelo wa vuhosi bya French awu tali ku pfumaleka. Naswona hi ta vona leswaku nseketelo lowu wu na nxavo lowu wu faneleke ku wu hakela. Leswi swita endliwa tani hi xikombiso hiku tsemiwa ka nhloko ya Hosi ya French Louis 16, Queen Marie-Antoinette, vahosi va vuhosi na vafundhisi va Rhoma Khatoliki lava ava ri na vutihlamuleri ngopfu, hi guillotine leyi vekiweke e France entsindza na madoroba ya xifundzha, hi vapfukeri va ndzhundzunuko va Mafurwa exikarhi 1793 na 1794; minkarhi yimbirhi ya “Ku Chavisa” leyi tsariweke hi maletere ya ngati ku tsundzuka vumunhu. Eka Nhlav.2:22 ku xupuriwa loku ka Xikwembu ku ta profetiwa hi marito lawa: *Vonani, ndzi ta n’wi lahlela emubedweni, ndzi rhumela nhlomulo lowukulu u na lava endlaka vuoswi na yena, handle ka loko va hundzuka emintirhweni ya vona. Ndzi ta dlaya vana va yena; kutani tikereke hinkwato ti ta swi tiva leswaku hi mina loyi a kambelaka miehleketo ni timbilu, kutani ndzi ta hakela un’wana ni un’wana hi ku ya hi mintirho ya wena.*

24c- *u ta onha hi ndlela yo hlamarisa*

Emisaveni, a nga kona loyi a nga va hlayaka, kambe etilweni, Xikwembu xi tiva nhlayo leyi kongomeke naswona hi nkarhi wa ku xupuriwa ka vuavanyisi byo hetelela, hinkwavo va ta rivaleriwa, ku sukela eka lavatsongo ku ya eka lava chavisaka swinene, hi vatsari va vona.

24d- *u ta humelela eka mintirho ya yena*

Xana a nga humelela njhani, loko Xikwembu xi n’wi nyike xiphemu lexi xo xupula xidyoho lexi endliweke hi vanhu va xona lava vulaka leswaku va ponisiwile hi Yesu Krete?

24th- *u ta lovisa tinhenha na vanhu va vakwetsimi*

Hi ku ti hundzisela tani hi muyimeri wa Xikwembu emisaveni na ku va xungeta hi ku hlongoriwa leswi nga ta pfala ku nghena ka vona etilweni, vupapa byi kuma ku titsongahata ka lavakulu na tihosi ta misava ya le vupeladyambu, naswona ngopfu ngopfu hi lavatsongo, lava fuweke kumbe swisiwana, kambe hinkwavo va nga ri na vutivi, hikwalaho ka ku nga pfumeli ka vona ni ku nga khathali ka vona mintiyiso ya Xikwembu.

Ku sukela eku sunguleni ka nguva ya Ndzhundzunuko leyi sunguriweke ku sukela eka Peter Valdo hi 1170, mfumo wa mupapa wu angule hi vukarhi hi ku hlohlotela malandza yo tshembeka ya Xikwembu, ku nga vakwetsimi va ntiyiso ntsena lava minkarhi hinkwayo va nga ni ku rhula ni ku rhula, tiligi ta Khatoliki leti dlayaka leti seketeriwaka hi tihuvo ta ku vutisisiwa ka vakwetsimi bya yena bya mavunwa. Vaavanyisi lava ambaleke swihuku lava xisweswo va leriseke ku xanisiwa loku chavisaka eka vakwetsimi ni van’wana, hinkwavo va hehliwa hi vugwinehi eka Xikwembu na Rhoma, hinkwavo va ta boheka ku tihlamulela eka

ku sindzisiwa ka vona emahlweni ka Xikwembu xa ntiyiso hi nkarhi wa ku avanyisa ko hetelela loku profetiweke loku lulameke eka Dan.7: 9 na Nhlav.20:9 ku ya eka 15.

Dan 8:25 *Hikwalaho ka ku humelela ka yena ni ku humelela ka makungu ya yena, u ta va ni ku tikukumuxa embilwini ya yena, u ta lovisa lavo tala lava hanyeke hi ku rhula, u ta titlakusa a lwa ni tindhuna ta tihosana; kambe wu ta tshoveka, handle ka matshalatshala ya voko rihi na rihi.*

25a- *Hikwalaho ka ku humelela ka yena na ku humelela ka vuxisi bya yena*

Ku humelela loku ku ringanyeta ku fuwa ka yena loku ndzimana yi ku hlanganisaka na vuxisi bya yena . Entiyisweni, hi fanele ku tirhisa vukanganyisi , loko hi ri vatsongo naswona hi tsanile leswaku hi kuma rifuwo, mali ni rifuwo ra mixaka hinkwayo leri Nhlav.

25b- *u ta va na ku tikukumuxa embilwini ya yena*

Leswi, hambileswi dyondzo leyi nyikiweke hi ntokoto wa Hosi Nebukadnetsara eka Dan.4 na leyi, leyi khomisaka gome swinene, ya ntukulu wa yena Belxatsara eka Dan.5.

25c- *u ta lovisa vavanuna vo tala lava hanyeke hi ku rhula*

Vumunhu byo rhula i mihandzu ya Vukriste bya ntiyiso, kambe ntsena ku fikela hi 1843. Hikuva emahlweni ka siku rero, naswona ngopfu-ngopfu, ku fikela eku heleni ka Nkutsulo wa Furwa, eku heleni ka malembe ya 1260 ya ku fuma ka mupapa ku profetiwile eka Dan.7:25 , ripfumelo ra mavunwa yi tiveka hi tihanyi leti hlaselaka kumbe ku hlamula tihanyi. Hi le minkarhini leyi ntsena laha ku olova ni ku rhula swi endlaka ku hambana. Milawu leyi vekiweke hi Yesu a yi cincanga ku sukela eminkarhini ya vaapostola, loyi a hlawuriweke i nyimpfu leyi amukelaka ku endliwa gandzelo, a nga si tshama a va mudlayi wa nyama.

25d- *kutani u ta pfukela tindhuna ta tindhuna*

Hi ku kongoma loku, ku kanakana a ka ha pfumeleriwi. Murhangeri , loyi a tshahiweke eka tindzimana 11 na 12, hakunene i Yesu Kriste, *Hosi ya tihosi na Hosi ya tihosi* loyi a humelelaka hi ku vangama ka ku vuya ka yena eka Nhlav.19:16. Naswona a ku ri eka yena laha vuprista lebyi nga enawini *lebyi nga heriki* byi tekiweke hi vupapa bya Rhoma.

Dan 8:26 *Xivono xa madyambu ni xa mixo lexi ku vulavuriwaka ha xona i ntiyiso. Hi tlhelo ra wena, hlayisa xivono lexi xi ri xihundla, hikuva xi fambisana ni minkarhi ya le kule.*

26a- *Naswona xivono xa madyambu ni mixo, lexi ku vulavuriwaka ha xona, i ntiyiso*

Ntsumi yi tiyisekisa masungulo ya le henhla ya vuprofeta bya “2300 madyambu-mixo” ya ndzimana 14. Hikwalaho yi koka rinoko, ro hetelela, eka xihundla lexi lexi faneleke ku voningiwa no twisisiwa hi vakwetsimi lava hlawuriweke va Yesu Kriste loko nkarhi wu ta va na wona u fikile ku ta swi endla.

26b- *Hi tlhelo ra wena, hlayisa xivono lexi xi ri xihundla, hikuva xi fambelana na minkarhi ya le kule*

Hakunene, exikarhi ka nkarhi wa Daniyele ni wa hina, ku hundze malembe-xidzana ya kwalomu ka 26. Nakona hi tikuma hi ri ***enkarhini wa makumu*** laha xihundla lexi xi faneleke ku voningiwa; nchumu lowu wu ta

endliwa, kambe ku nga ri emahlweni ka dyondzo ya Dan.9 leyi nga ta nyika xilotlelo xa nkoka xo endla swibalo leswi ringanyetiweke.

Dan 8:27 *Mina Daniyele, ndzi ri karhi ndzi vabya masiku yo tala; kutani ndzi pfuka ndzi khathalela timhaka ta hosi. Ndzi hlamarisiwe hi xivono lexi, naswona a ku nga ri na munhu loyi a xi tivaka.*

27a- Vuxokoxoko lebyi lebyi khumbaka rihanyo ra Daniyele a hi nchumu wa munhu hi xiyexe. Yi hundzuluxela eka hina nkoka lowukulu wa ku amukela rungula leri humaka eka Xikwembu malunghana ni madyambu-mixo ya 2300 lama profetiweke; hikuva tanihi leswi vuvabyi byi nga yisaka eku feni, ku pfumala vutivi hi xihundla lexi swi ta sola Vakreste vo hetelela lava nga ta hanya enkarhini ***wa makumu ku ya eku feni hi laha ku nga heriki hi tlhelo ra moya .***

Daniyele 9.

Dan 9:1 *Hi lembe ro sungula ra ku fuma ka Dariyosi n'wana Ahasuwerusi, wa rixaka ra Vameda, loyi a veke hosi ya mfumo wa Vakalidiya.*

1a- Hi ku ya hi vumbhoni lebyi voneke hi mahlo bya Daniyele, hikwalaho a byi kanetiwi, hi dyondza leswaku Hosi Dariyosi wa Dan.5:30 i n'wana wa Ahasuwerusi, wa rixaka ra Vameda; hosi ya Peresiya Korexe 2 hikwalaho a yi si n'wi siva. Lembe ro sungula ra ku fuma ka yena hi rona leri a hluleke Babilona, xisweswo a ri tekela Vakalidiya.

Dan 9:2 *hi lembe ro sungula ra ku fuma ka yena, mina Daniyele, ndzi vone hi tibuku leswaku ku ta hundza malembe ya makume-nkombo ya marhumbi ya Yerusalema, hi ku ya hi nhlayo ya malembe lawa HOSI Xikwembu xi vulavuleke ha wona eka Yeremiya, muprofeta.*

2a- Daniyele u kombetela eka matsalwa ya vuprofeta ya Yeremiya, muprofeta. U hi nyika xikombiso xo saseka xa ripfumelo na ku tshemba leswi hlanganisaka malandza ya Xikwembu ehansi ka mahlo ya xona. Xisweswo u tiyisisa marito lawa ya 1 Vakor.14:32: *Mimoya ya vaprofeta yi tiveka ehansi ka vaprofeta .* Daniyele u tshame eBabilona ku ringana malembe yo tala ya 70 lawa a profeteke malunghana ni ku hlongoriwa ka vanhu va Vaheveru. U tlhela a tsakela mhaka ya ku tlhelela ka yena eIsrayele leyi, hi ku ya hi yena, yi faneleke ku va ekusuhi swinene. Leswaku a kuma tinhlamulo eka Xikwembu u vulavula hi xikhongelo xo hlamarisa lexi hi nga ta xi dyondza.

Xikhongelo xa xikombiso xa ripfumelo ra mukwetsimi

Dyondzo yo sungula eka ndzima leyi ya 9 ya Daniyele i ku twisisa leswaku ha yini Xikwembu a xi lava leswaku yi humelela eka xiphemu lexi xa buku ya Daniyele.

Eka Dan.8:23 hi ku tirhisa xitiviso xa vuprofeta xa *vadyohi lava dlayiweke*, hi kume xitiyisekiso xa leswaku Vayuda va rixaka ra Israele va tlhele va avanyisiwa ni ku lovisiwa hi ndzilo hi Varhoma hi 70, hikwalaho ka swilo hinkwaswo leswi Daniyele a yaka ku ya swi phofula eka swa yena xikhongelo. Sweswi a ku ri mani Israyele loyi a nyikeriweke eka ntwanano wo sungula ni Xikwembu lexi hanyaka ku sukela eka Abrahamama ku ya eka vaapostola ni vadyondzisiwa va Yesu Krete va 12, yena hi byakwe a a ri Muyuda? Xikombiso ntsena xa vumunhu hinkwabyo, hikuva kusukela eka Adamu, vavanuna ava fana handle ka muhlovo wa nhlonge ya vona lowu sukelaka eka wo vonikela swinene kuya eka wa ntima swinene. Kambe ku nga khathariseki leswaku i rixaka rihi, rixaka ra vona, swilo leswi hundziseriwaka hi xitekela ku suka eka tatana ni manana ku ya eka vana va majaha ni va vanhwanyana, mahanyelo ya vona ya mianakanyo ya fana. Hi ku ya hi nsinya wa nawu wo hluvula matluka ya daisy, "Ndza ku tsakela, nyana, ngopfu, hi ku navela, hi ku penga, hayi nikatsongo", vavanuna va tlhela va humesa nxaxamelo lowu wa mintlhaveko eka Xikwembu lexi hanyaka lexi muvumbi wa swilo hinkwaswo loko xi tshubula xa xona ku hanya. Nakambe, Muavanyisi lonkulu u vona exikarhi ka lava tivulaka lava humaka eka yena, vanhu vo tshembeka lava n'wi rhandzaka ni ku n'wi yingisa, van'wana lava tivulaka leswaku va n'wi rhandza, kambe va nga n'wi yingisi, van'wana lava hanyaka vukhongereri bya vona hi ku pfumala ku tsakela, van'wana lava hanyaka na a mbilu yo tika no va na vukarhi leswi endlaka leswaku va va vafanatic naswona hi ku tlula mpimo, a va swi koti ku tiyisela ku kanetana na hambu ku ri ku soriwa lokutsongo naswona va seketela ku dlayiwa ka mukoneti loyi a nga tiyiselekiki. Mahanyelo lawa ya kumiwile eka Vayuda, tani hileswi ya ha kumekaka eka vanhu eka pulanete hinkwayo ya Misava na le ka vukhongereri hinkwabyo lebyi, hambiswiritano, byi nga ringaniki.

Xikhongelo xa Daniel xi fika xi ku vutisa, hi wahi eka mahanyelo lawa u ti lemukaka? Loko ku nga ri ya loyi a rhandzaka Xikwembu ni ku xi yingisa tanihi vumbhoni bya ku tshembeka ka xona, kanakana mianakanyo ya wena ya ripfumelo; hundzuka u nyika Xikwembu mihandzu ya ntiyiso na ya xiviri ya ku hundzuka tani hi leswi Daniyele a nga ta swi endlaka.

Xivangelo xa vumbirhi xa vukona bya xikhongelo lexi eka ndzima leyi ya 9 hi leswaku xivangelo xa ku lovisiwa ko hetelela ka Israyele, hi lembe ra 70 hi Varhoma, xi tshunguriwa ni ku hluvukisiwa kwalaho: ku ta ko sungula ka Mesiya emisaveni ya vanhu. Naswona leswi va aleke Mesiya loyi swihoxo swa yena ntsena a ku ri ku hetiseka ka mintirho ya yena leyi a yi va sola, varhangeri va vukhongereri va pfuxe vanhu eka yena, hi swihehlo swo lumbeta hinkwaswo swi herisiwile ni ku kanetiwa hi mintiyiso. Kutani va sekele xihehlo xa vona xo hetelela entiyisweni wa Xikwembu, va hehla yena, wanuna, hi ku tivula N'wana wa Xikwembu. Mimoya-xiviri ya varhangeri lava va vukhongereri a yi ri ya ntima ku fana ni malahla ya xigwitsirisi lexi pfurhaka lexi nga ta va dya hi nkarhi wa vukarhi lebyi lulameke. Kambe xihoxo lexikulu xa Vayuda a ku nga ri hi ku va va n'wi dlayile, kambe hi ku ka va nga n'wi tivi endzhaku ka ku pfuxiwa ka yena ka Xikwembu. Loko va langutane ni masingita ni mintirho leyinene leyi endlaweke hi vaapostola va yena va khume-mbirhi, va ti nonon'hwise ku fana na Faro enkarhini wa yena naswona va nyikele vumbhoni bya leswi hi ku dlaya

mudiyakoni wo tshembeka Stefano loyi va nga n'wi khandla hi maribye handle ko titshega hi nkarhi lowu eka Varhoma .

Xivangelo xa vunharhu xa xikhongelo lexi hi leswaku xi teka xiphemu xa xivono xo hetelela lexi khomisaka gome emakumu ka ntokoto wo leha lowu hanyeke hi vuxaka na Xikwembu ; vumbhoni, muxaka wa vumbhoni lebyi siyiweke hi ntwanano wa Vayuda eka vanhu hinkwavo. Hikuva hi ku hlongoriwa loku eBabilona laha nkombiso lowu lunghiseleriweke hi Xikwembu wu helaka. I ntiyiso leswaku Vayuda va ta tlhelela emisaveni ya vona ya tiko, ni leswaku hi nkarhi wo karhi Xikwembu xi ta xiximiwa ni ku yingisiwa, kambe ku tshembeka ku ta nyamalala hi ku hatlisa, ku fikela laha ku pona ka vona ku nga lulamisiwaka ntsena eka ndzingo wa vona wo hetelela wa ripfumelo lowu sekeriweke eka ku sungula ku ta ka Mesiya, hikuva u fanele ku va, n'wana wa Israele, Muyuda exikarhi ka Vayuda.

Xivangelo xa vumune xa xikhongelo lexi xi sekeriwe eka mhaka ya leswaku swihoxo leswi vuriweke ni leswi pfuriweke hinkwaswo swi hetisisiwile ni ku pfuxetiwa hi Vakreste enkarhini wa vona, ku sukela loko ku tshikiwa Savata hi March 7, 321 ku fikela enkarhini wa hina . Nhlangoano wo hetelela wa ximfumo lowu katekisiweke ku sukela hi 1873 ni hi woxe ku sukela hi 1844 a wu balekelanga ndzhukano wa nkarhi, ku sukela loko Yesu a wu hlanta hi 1994. Dyondzo ya tindzima to hetelela ta Daniyele ni buku leyi nge Nhluvutelo yi ta hlamusela masiku lawa ni swihundla swo hetelela .

Sweswi a hi yingiseni hi vukheta Daniyele loko a vulavula na Xikwembu xa Matimba Hinkwawo.

Dan 9:3 *Ndzi veke xikandza xa mina eka HOSI Xikwembu, leswaku ndzi ta hundzukela eka xikhongelo ni ku khongela, ndzi titsona swakudya, ndzi teka tinguvu to khwaxa ni nkuma.*

3a- Daniyele sweswi u dyuharile, kambe ripfumelo ra yena a ri tsani, naswona vuxaka bya yena na Xikwembu bya hlayisiwa, byi wundliwa no hlayisiwa. Eka yena, mbilu ya yena yi ri ya ntiyiso swinene, ku titsona swakudya, xiambalo xo khwaxa na *nkuma* swi rhwala nhlamuselo ya xiviri. Mikhuva leyi yi kombisa matimba ya ku navela ka munhu ku twiwa ni ku nyikiwa hi Xikwembu. Ku titsona swakudya swi kombisa ku tlakuka loku nyikiwaka eka nhlamulo ya Xikwembu loko ku pimanisiwa ni mintsako ya ku dya. Eka endlelo leri ku na miehleketo yo byela Xikwembu leswaku a ndza ha lavi ku hanya handle ka nhlamulo ya wena, handle ko ya fika laha ndzi nga tidlayaka.

Dan 9:4 *Ndzi khongerile eka HOSI Xikwembu xanga, ndzi n'wi tivula ndzi ku: Hosi, Xikwembu lexikulu, lexi chavisaka, lexi hlayisaka ntwanano wa wena, lexi nga ni tintswalo eka lava ku rhandzaka ni ku hlayisa swileriso swa wena.*

4a- *Hosi, Xikwembu lexikulu ni lexi chavisaka*

Israyele u le vuhlongeni eBabilona naswona u hakerile ku dyondza leswaku Xikwembu i xikulu naswona xa chavisa.

4b- *wena la hlayisaka ntwanano wa wena u twela vusiwana lava va ku rhandzaka ni ku hlayisa swileriso swa wena!*

Daniyele u kombisa leswaku wa xi tiva Xikwembu tanihileswi a humesaka minjhekanjhekisano ya yena eka tsalwa ra milawu ya vumbirhi eka ya khume ya Xikwembu, leyi Makhatoliki lama nga riki na nkateko ma nga yi tiviki eka malembe xidzana ya munyama, hikuva hi vuhosi, vupapa byi teke goza ro yi susa eka ya yena vuhundzuluxeri bya milawu ya khume, hikuva nawu lowu kongomisiweke eka nyama wu engeteriwile leswaku nhlayo yi tshama yi ri khume; xikombiso lexinene xa ku pfumala vuxiyaxiya ni vuxisi lebyi soriweke eka ndzima leyi hundzeke.

Dan 9:5 *Hi dyohile, hi endlile leswo biha, hi hambolokile hi tlhela hi xandzuka, hi fularhele swileriso swa wena ni ku avanyisa ka wena.*

5a- A hi nga ta va ntiyiso no va erivaleni ngopfu hikuva leswi i swihoxo leswi endleke leswaku Israele a hlongoriwa, handle ka leswaku Daniyele na vanghana va yena vanharhu a va nga ri na nandzu wa muxaka lowu wa xihoxo; leswi a swi n'wi siveli ku seketela mhaka ya vanhu va yena loko a ri karhi a rhwala ndzhwalo wa nandzu wa yena.

Hi kona laha hi faneleke hi 2021 ku lemuka leswaku na hina, Vakriste, hi tirhela Xikwembu lexi fanaka lexi nga cinciki hi ku ya hi xitiviso xa xona eka Mal.3:6: *Hikuva hi mina Hosi, a ndzi cinciki; naswona n'wina vana va Yakobe, a mi loviwanga* . Swi ta va swi fanerile ku vula leswaku “a swi si dyiwa”. Hikuva ku sukela loko Malakiya a tsale marito lawa, Kriste u humelerile, vana va Yakobo va n'wi arile va n'wi dlaya, naswona hi ku landza rito leri profetiweke eka Dan.8:23, va hetelele va dlayiwile hi 70 hi Varhoma. Naswona loko Xikwembu xi nga cinciki, leswi swi vula leswaku Vakriste lava nga tshembekiki lava tlulaka milawu ya xona, xo sungula, Savata leyi kwetsimisiweke, va ta biwa swinene ku tlula Vaheveru ni Vayuda va tiko enkarhini wa vona.

Dan 9:6 *A hi yingisanga malandza ya wena vaprofeta, lava vulavuleke hi vito ra wena eka tihosi ta hina, ni tihosana ta hina, ni vatata wa hina, ni vanhu hinkwavo va tiko.*

6a- I ntiyiso, Vaheveru va na nandzu eka swilo leswi, kambe hi nga vula yini hi Vakriste lava, hambi ku ri eka nhlanganano wo hetelela lowu simekiweke hi yena, va nga na nandzu wa swiendlo leswi fanaka?

Dan 9:7 *We HOSI, ku lulama i ka wena, ku khomisa tingana esikwini leri, eka vavanuna va Yuda, ni vaaki va Yerusalema, ni Vaisraele hinkwavo, lava nga ekusuhi ni lava nga ekule, . ematikweni hinkwawo lawa u va hlongoriseke eka wona hikwalaho ka ku nga tshembeki loku va nga na nandzu eka wena.*

7a- Nxupulo wa Israele a wu chavisa, a ku ri na mafu yo tala naswona i lava poneke ntsena lava a va ri na nkateko wo hlongoriwa eBabilona naswona ku suka kwalaho va hangalakile ematikweni hinkwawo ya mfumo wa Vakalidiya na mfumo wa Vaperesiya loyi a n'wi tlhandlameke. Rixaka ra Vayuda ri herisiwile ematikweni mambe naswona hambi swi ri tano, hi ku ya hi xitshembiso xa xona, Xikwembu xi ta tlhela xi hlanganisa Vayuda ku nga ri khale emisaveni ya tiko ra vona, tiko ra vatata wa vona. Mawaku matimba ni matimba lawa Xikwembu lexi hanyaka xi nga na xona! Eka xikhongelo xa yena, Daniyele u kombisa ku hundzuka hinkwako loku vanhu lava va faneleke ku ku kombisa va nga si tlhelela etikweni ra vona ro kwetsima, kambe ntsena loko Xikwembu xi ri etlhelo ka vona.

Daniyele u pfumela ku nga tshembeki ka Vayuda loku xupuriweke hi Xikwembu kambe endzhaku ka sweswo i nxupulo wihi eka Vakreste lava endlaka leswi fanaka? ku hlongoriwa, kumbe rifu?

Dan 9:8 *Hosi, hi khomisa tingana, tihosi ta hina, tihosana ta hina, ni vatata wa hina, hikuva hi ku dyoherile.*

8a- Rito ro chavisa, rito “xidyoho” ri tshahiwile. I mani loyi a nga herisaka xidyoho lexi vangaka ku xaniseka lokukulu swonghasi? Ndzima leyi yi ta nyika nhlamulo. Dyondzo yi fanerile ku dyondziwa no tsundzukiwa: Israel yi xanisekile hi vuyelo bya ku hlawula na mahanyelo ya tihosi, varhangeri na vatatana lava a va yi fuma. Kutani hi lexi xikombiso laha ku nga yingisi varhangeri lava nga ni vukanganyisi ku nga khutaziwaka ku tshama eka mikateko ya Xikwembu. Lexi i xiboho lexi Daniyele ni vanghana va yena vanharhu va xi endleke naswona va katekisiwile hikwalaho ka xona.

Dan 9:9 *A hi ve ni tintswalo ni ku rivalela eka HOSI Xikwembu xa hina, hikuva a hi n'wi yingisanga.*

10a- Eka xiyimo xa xidyoho ku sala ntshembo wun'we ntsena; titshege hi Xikwembu lexinene, xa tintswalo leswaku xi nyika ku rivalela ka xona. Endlelo ra kona i ra hilaha ku nga heriki, Muyuda wa ntwanano wa khale na Mukriste wa lowuntshwa va na xilaveko lexi fanaka xa ku rivaleriwa. Laha nakambe Xikwembu xi lunghiselela nhlamulo leyi xi nga ta boheka ku yi hakela swinene.

Dan 9:10 *A hi yingisanga rito ra HOSI Xikwembu xa hina, ku landzela milawu ya yena leyi a hi vekeke emahlweni ka hina hi malandza ya yena vaprofeta.*

10a- Leswi swi tano na le ka Vakriste eka lembe ra 2021.

Dan 9:11 *Vaisraele hinkwavo va tlule nawu wa wena, va fularhela ku twa rito ra wena. Hiloko hi chuluriwa ndzhukano ni ku rhukana, leswi tsariweke enawini wa Muxe, nandza wa Xikwembu, hikuva hi dyohele Xikwembu.*

11a- Eka nawu wa Muxe, hakunene Xikwembu xi tsundzuxile Israele eka ku nga yingisi. Kambe endzhaku ka yena, muprofeta Ezekiyele, loyi a hanyeke hi nkarhi wa Daniyele, u hlongoriwile endzhaku ka malembe ya 13 endzhaku ka Daniyele, hi leswaku, endzhaku ka malembe ya 5 Hosi Yoyakini, makwavo wa Yoyakimi, loyi a n'wi tlhandlameke, u tikume a ri evuhlongeni eNambyeni wa Kebara lowu kumekaka exikarhi ka Tigris na Yufrata. Kwalaho Xikwembu xi n'wi huhutele ni ku n'wi endla a tsala marungula lawa hi ma kumaka namuntlha eBibeleni ya hina. Naswona hi le ka Ezé.26 laha hi kumaka ku landzelelana ka swigwevo leswi xikombiso xa swona xi kumekaka xi tirhisiwile hi tlhelo ra moya kambe ku nga ri ntsena, eka timhalamhala ta nkombo ta Nhlavutelo eka Nhlavutelo eka Nhlavutelo na 9. Ku fana loku ko hlarisa ku tiyisisa leswaku Xikwembu a xi cinci hakunene hayi. Swidyoho swa xupuriwa eka ntwanano lowuntshwa tanihi leswi a swi xupuriwa eka ntwanano wa khale.

Dan 9:12 *U hetisisile marito lawa a ma vuleke ku lwisana na hina ni vafumi va hina lava a va hi fuma, kutani u hi tisela **khombo lerikulu** , ni leri nga si tshamaka ri humelela ehansi ka tilo hinkwaro leri fikeke eYerusalem.*

12a- Xikwembu a xi tsani, xi hetisisa switiviso swa xona swo katekisa kumbe ku rhukana hi nkathalelo lowu fanaka, naswona “ *khombo* ” leri nga hlasela vanhu va Daniyele ri kongomisiwile ku lemukisa matiko lama dyondzaka swilo leswi. Kambe hi vona yini? Ku nga khathariseki vumbhoni lebyi tsariweke

eBibeleni, dyondzo leyi ya ha honisiwa hambi ku ri hi lava yi hlayaka. Tsundzukani rungula leri: Xikwembu xi lunghiselela Vayuda na le ndzhaku ka vona, eka Vakriste, *makhombo man'wana mambirhi lamakulu* lawa ya nga ta paluxiwa eka buku hinkwayo ya Daniyele.

Dan 9:13 *Hilaha swi tsariweke hakona eNawini wa Muxe, khombo leri hinkwaro ri hi fikerile; a hi khongelanga Yehovha Xikwembu xa hina, a hi fularhelanga swidyoho swa hina, a hi yingisanga ntiyiso wa wena.*

13a- Ku delela swilo leswi Xikwembu a xi swi tsarile eBibeleni i swa hilaha ku nga heriki, na swona, hi 2021 Vakriste na vona va na nandzu wa xihoxo lexi naswona va pfumela leswaku Xikwembu a xi nge swi kaneti. Naswona a va fularheli ku hamboloka ka vona naswona a va yingisi ngopfu ntiyiso wa Bibebe kambe wa nkoka swinene eka nkarhi wa hina wa makumu, ntiyiso wa yona wa vuprofeta wu paluxiwile hi matimba ni hi ndlela leyi twisisekaka, tanihi leswi swilotlelo swa ku twisisa swi nga eBibeleni hi yoxe hambi ku ri.

Dan 9:14 *HOSI Xikwembu xi rindzile khombo leri, a hi tisela rona; hikuva Yehovha Xikwembu xa hina u lulamile eka hinkwaswo leswi a swi endleke, kambe hina a hi ri yingisanga rito ra yena.*

14a- I yini swin'wana leswi ndzi nga swi vulaka? Hakunene! Kambe tiva kahle leswaku khombo lerikulu swinene ri lunghiseleriwile hi Xikwembu eka vanhu va manguva lawa, naswona hikwalaho ka xivangelo lexi fanaka. Yi ta ta, exikarhi ka 2021 na 2030, hi xivumbeko xa nyimpi ya nyutliya leyi xikongomelo xa yona xa Xikwembu ku nga *ku dlaya n'we xa nharhu xa vanhu* hi ku ya hi Nhlav.9:15.

Dan 9:15 *Sweswi, We HOSI Xikwembu xa hina, loyi u humeseke vanhu va wena etikweni ra Egipta hi voko ra wena ra matimba, u endla vito ra wena hilaha ri nga hakona namuntlha, hi dyohile, hi endlile ku hamboloka.*

15a- Daniyele u hi tsundzuxa leswaku hikokwalaho ka yini ku pfumala ku pfumela swi soriwa hi Xikwembu. Emisaveni, vukona bya vanhu va Vayuda byi nyikela vumbhoni bya mhaka leyi yo hlamarisa hikwalaho ka matimba lama tlulaka ya ntumbuluko, ku rhurha ka vanhu va Vaheveru eEgipta. Mhaka ya vona hinkwayo yi sekeriwe eka mhaka leyi ya singita. A hi na nkarhi wo vona ku rhurha loku, kambe a nga kona loyi a nga kanetaka leswaku vatukulu va ntokoto lowu va ha ri exikarhi ka hina ninamuntlha. Naswona leswaku xi tirhisa vukona lebyi ku antswa, Xikwembu xi nyikete vanhu lava eka rivengo ra Manazi hi nkarhi wa Nyimpi ya Vumbirhi ya Misava. Xisweswo nyingiso wa vanhu wu kongomisiwe eka vaponi lava hi 1948 va kumeke ku tlheriseriwa ka vona emisaveni ya tiko ra rikwavo ra khale leri lahlekeke ku sukela hi 70. Xikwembu xi tshike ntsena ku wela etinhlokweni ta vona marito ya vatata wa vona lava a va byele ndhuna-nkulu ya Murhoma Pontiyi Pilato malunghana na Yesu , leswaku ndzi ta kuma rifu ra yena, ndzi tshaha “ngati ya yena yi nga wela eka hina ni le ka vana va hina”. Xikwembu xi va hlamule hi papila. Kambe Vakreste va tidinominexini hinkwato va honise dyondzo leyi ya Xikwembu hi tingana, naswona hi nga twisisa leswaku ha yini, tanihi leswi hinkwavo va avelana ndzhukano wa vona. Vayuda va ale Mesiya, kambe Vakreste a va nyenya milawu yakwe. Hikwalaho ku sola ka Xikwembu havumbirhi bya swona ku lulamile hi ku helela.

Dan 9:16 *Hosi, hi ku ya hi tintswalo ta wena letikulu, ku hlundzuka ka wena ni vukarhi bya wena a swi suke emutini wa wena wa Yerusalema, entshaveni ya wena yo kwetsima; hikuva hikwalaho ka swidyoho swa hina ni ku homboloka ka vatata wa hina, Yerusalema ni vanhu va wena i xisandzu eka hinkwavo lava hi rhendzeleke.*

16a- Daniel laha u teka njhekanjhekisano lowu Muxe a wu nyikeleke eka Xikwembu: xana vanhu lava vonaka ku xupuriwa ka vanhu va yena va ta ku yini? Xikwembu xa xi tiva xiphigo lexi tanihileswi xona hi xoxe xi vulaka hi Vayuda, hi nomu wa Pawulo eka Rhom.2:24: *Hikuva vito ra Xikwembu ri sandziwa exikarhi ka vamatiko hikwalaho ka n'wina, hilaha swi tsariweke hakona . U kombetela eka tsalwa ra Eze.16:27: Kutani, waswivo, ndzi tshambulute voko ra mina eka wena, ndzi hungute xiphemu lexi ndzi mi aveke xona, ndzi mi nyiketile eka ku rhandza ka valala va wena, vana va vanhwanyana va Vafilista, lava a va khomiwa hi tingana hikwalaho ka mahanyelo ya n'wina ya vugevenga .* Hikwalaho ka ntwela-vusiwana wa yena, Daniyele wa ha ri ni swo tala swo swi dyondza malunghana ni ku avanyisa ka Xikwembu emutini wa ka vona wa Yerusalema. Kambe loko a ku " *Yerusalema ni vanhu va wena i xisandzu eka hinkwavo lava hi hanyaka na vona* " a nga hoxanga, hikuva loko ku xupuriwa ka Israyele a ku humese eka vahedeni ku chava loku hanyisaka ni ku navela ku tirhela Xikwembu lexi xa ntiyiso, nxupulo a wu ta va na wona a a ri ni ku tsakela ka xiviri. kambe ntokoto lowu wo vava a wu tswala mihandzu yitsongo, a wu nga ri wa nkoka, tanihi leswi hi kolotaka ku hundzuka ka Hosi Nebukadnetsara na Hosi Dariyosi wa le Meda.

Dan 9:17 *Sweswi, We Xikwembu xa hina, yingisa xikhongelo ni xikhongelo xa nandza wa wena, naswona hikwalaho ka Yehovha, xikandza xa wena a xi voninge ehenhla ka vukwetsimelo bya wena lebyi nga riki na nchumu.*

17a- Leswi Daniyele a swi kombelaka swi ta nyikiwa kambe ku nga ri hikuva Xikwembu xa n'wi rhandza, kambe ntsena hikuva ku tlhelela loku eka Israel na ku pfuxetiwa ka tempele swi le ka phurojeke ya yena. Hambiswiritano, Daniyele a nga swi tivi leswaku tempele, leyi entiyisweni yi nga ta pfuxetiwa, yi ta tlhela yi lovisiwa hi 70 hi Varhoma. Leswi hi swona swi endlaka leswaku rungula leri a nga ta ri kuma eka ndzima leyi ya 9 ri ta n'wi horisa eka nkoka wa Xiyuda lowu a ha wu nyikaka tempele ya maribye leyi akiweke eYerusalema; tempele ya nyama ya Krete ku nga ri khale yi ta yi endla ya hava, naswona hikwalaho ka xivangelo lexi yi ta lovisiwa nakambe hi 70 hi mavuthu ya Rhoma.

Dan 9:18 *Xikwembu xanga, yingisa u yingisa! Pfula mahlo u languta marhumbi ya hina, languta muti lowu vito ra wena ri vitaniweke ehenhla ka wona! Hikuva a hi hikwalaho ka ku lulama ka hina loku hi ku nyikeke swikombelo swa hina, kambe hikwalaho ka tintswalo ta wena letikulu.*

18a- I ntiyiso leswaku Xikwembu a xi hlawurile Yerusalema ku wu endla ndhawu leyi kwetsimisiweke hi vukona bya xona byo vangama. Kambe ndhawu leyi yi kwetsima ntsena loko Xikwembu xi yime kwalaho, naswona ku sukela hi lembe – 586, leswi a swi nga ha ri tano. Naswona, ku hambana ni sweswo, marhumbi ya Yerusalema ni tempele ya wona ma nyikele vumbhoni bya ku nga yi hi nghohe ka vululami bya yena. Dyondzo leyi a yi laveka leswaku vanhu va languta Xikwembu xa ntiyiso tanihi xivumbiwa lexi hanyaka lexi vonaka, lexi

avanyisa ni ku angula ku hambana ni swikwembu swa vuhedeni leswi gandzelaka swifaniso leswi fambisanaka ntsena ni tintsumi to biha ta mixaxa ya diyavulosi. Munhu wo tshembeka u tirhela Xikwembu kambe loyi a nga tshembekiki u tirhisa Xikwembu ku tinyika ku va enawini ka vukhongeri eka lava va n'wi rhendzeleke. Ntwela -vusiwana wa Xikwembu lowu Daniyele a wu kombelaka i wa xiviri naswona ku nga ri khale u ta nyikela vumbhoni byo saseka swinene bya wona, eka Yesu Kriste.

Dan 9:19 *Hosi, yingisa! Hosi, rivalela! Hosi, yingisa! Goza u nga hlweli, hikwalaho ka ku ku rhandza, Wena Xikwembu xanga! Hikuva vito ra wena ri vitaniwa muti wa wena ni vanhu va wena.*

19a- Ku dyuhala ka Daniyele ku lulamisa ku sindzisa ka yena hikuva, ku fana na Muxe, ku navela ka yena ka munhu hi xiyexe loku rhandzekaka swinene i ku kota ku vona ku tlhelela loku etikweni ra yena “yo kwetsima.” U navela ku vona ku pfuxetiwa ka tempele yo kwetsima leyi nga ta tlhela yi tisa ku dzuneka eka Xikwembu na Israyele.

Dan 9:20 *Kambe ndzi vulavule, ndzi khongela, ndzi vula xidyoho xa mina, ni xidyoho xa vanhu va mina Israele, ndzi nyikela swikombelo swa mina eka HOSI Xikwembu xa mina hikwalaho ka ntshava yo kwetsima ya Xikwembu xa mina;*

20a- A swi hlamarisi leswi Xikwembu xi n'wi rhandzeke Daniyele, i xikombiso xa ku titsongahata lexi n'wi loyaka no fikelela xipimelo xa ku kwetsima lexi xi xi lavaka. Wanuna un'wana na un'wana u na swihoxo ntsena loko a hanya hi miri wa nyama naswona Daniyele a nga hambananga na yena. U pfumela swidyoho swa yena, a xiya ku tsana ka yena lokukulu hilaha hinkwerhu hi faneleke ku endla hakona. Kambe mfanelo ya yena ya moya ya munhu hi xiyexe a yi nge swi koti ku funengeta xidyoho xa vanhu, hikuva i munhu ntsena, hi yexe a nga hetisekanga. Ntlhantlho wu ta huma eka Xikwembu eka Yesu Kriste.

Dan 9:21 *A ndza ha vulavula hi xikhongelo, loko wanuna Gabriyele, loyi ndzi n'wi voneke exivonweni, a ta hi xihaha-mpfhuka a ta eka mina hi nkarhi wa gandzelo ra nimadyambu.*

21a- Nkarhi lowu hlawuriweke hi Xikwembu eka ku endzela ka Gabriyele i wa gandzelo ra nimadyambu, hi leswaku, wa gandzelo leri nga heriki ra xinyimpfana leri profetaka madyambu na nimixo hi gandzelo ra ku tirhandzela ra nkarhi lowu taka ra miri wo kwetsima hi ku hetiseka ni lowu nga riki na nandzu wa Yesu Kriste. U ta fa a vambiwile leswaku a rivaleriwa swidyoho swa vahlawuriwa va yena ntsena lava vumbaka vanhu va yena ntsena va ntiyiso. Ku hlangana na nhlavutelo leyi nga ta nyikiwa laha hansi, eka Daniyele, hikwalaho ku simekiwile.

Ku hela ka xikhongelo: Nhlamulo ya Xikwembu

Dan 9:22 *U ndzi dyondzisile, a vulavula na mina. A ku eka mina: Daniyele, ndzi tile sweswi ku ta pfula ku twisisa ka wena.*

22a- Xivulavulelo lexi nge “vula vutlhari bya wena” xi vula leswaku ku fikela hi nkarhi wolowo, vutlhari a byi pfariwile. Ntsumi yi vulavula hi mhaka ya pulani ya Xikwembu yo ponisa leyi a yi hlaysiwa yi fihliwile ku fikela enkarhini wa ku hlangana ka yona na muprofeta la hlawuriweke wa Xikwembu.

Dan 9:23 *Loko mi sungula ku khongela, rito ri humile, kutani ndzi tile ku ta ku byela; hikuva u murhandziwa. Nyikela rito, u twisisa xivono!*

23a- *Loko u sungula ku khongela, rito ri humile*

Xikwembu xa matilo a xi hlele hinkwaswo, nkarhi wa nhlengeletano hi awara ya leswi nga heriki naswona ntsuni Gabriyele yi hlawula Kriste hi “Rito” tani hi leswi Yohane a nga ta endla swona eku sunguleni ka Evhangelu ya yena: *rito ri hundzuriwile nyama* . Ntsuni yi ta ku ta n’wi tivisa “Rito” leswi vulaka leswaku yi ta ku ta n’wi tivisa ku ta ka Kriste loku profetiweke ku suka eka Muxe ku ya hi Det.18:15 ku ya eka 19: *Hosi, Xikwembu xa n’wina, yi ta mi pfuxa exikarhi ka n’wina* , *‘exikarhi ka vamakwenu, muprofeta wo fana na mina: u ta n’wi yingisa!* Xisweswo xi ta hlamula xikombelo lexi mi xi endleke eka Yehovha Xikwembu xa n’wina eHorebe hi siku ra nhlengeletano, loko mi ku: “Ndzi nga ha yingisi rito ra Yehovha Xikwembu xanga, naswona ndzi nga ha voni ndzilo lowu lowukulu, . leswaku a nga fi. HOSI Xikwembu xi ku ka mina: “Leswi va swi vuleke i swinene. *Ndzi ta va pfuxa exikarhi ka vamakwavo muprofeta wo fana na wena* , *ndzi ta nghanisa marito ya mina enon'wini wa yena, kutani a vulavula na vona xin'wana na xin'wana lexi ndzi n'wi lerisaka xona* . *Naswona loko munhu a nga yingisi marito ya mina lawa a ma vulaka hi vito ra mina, ndzi ta n’wi tihlamulela* . Kambe muprofeta loyi a nga ni xivindzi xo vulavula hi vito ra mina rito leri ndzi nga n’wi lerisaka ku ri vula, kumbe loyi a vulavulaka hi vito ra swikwembu swin’wana, muprofeta yoloye u ta xupuriwa hi rifu.

Tsalwa leri i ra nkoka eku twisiseni ka nandzu wa Vayuda eku aleni ka vona Mesiya Yesu hikuva u fikelele swipimelo hinkwaswo leswi profetiweke mayelana ni ku ta ka yena. Loko a tekiwa exikarhi ka vanhu ni muhundzisi wa rito ra Xikwembu, Yesu a a fambisana ni nhlamuselo leyi naswona masingita lawa a ma endleke ma nyikele vumbhoni bya xiendlo xa Xikwembu.

23b- *hikuva u murhandziwa*

Ha yini Xikwembu xi n’wi rhandza Daniyele? Hi ku olova hikuva Daniyele wa n’wi rhandza. Rirhandzu hi rona xivangelo lexi endleke leswaku Xikwembu xi tumbuluxela swivumbiwa leswi ntshunxekeke leswi nga emahlweni ka xona vutomi. I xilaveko xa yena xa rirhandzu lexi endleke leswaku ku va ni ntikelo lowukulu swinene lowu a nga ta boheka ku wu hakela leswaku a wu kuma eka swivumbiwa swa yena swin’wana swa vanhu swa laha misaveni. Naswona hi nxavo wa rifu ra yena, leri a nga ta boheka ku ri hakela, lava a nga ta va hlawula va ta va vanghana va yena lava nga heriki.

23c- *Nyikela rito, u twisisa xivono!*

I rito rihi, rito ra ntsuni kumbe “Rito” ra Xikwembu leri fihliweke eka Kriste? Lexi tiyisekaka hileswaku havumbirhi bya swona swa koteka naswona swa fambisana hikuva xivono xi ta khumba “Rito” leri nga ta ta hi nyama eka Yesu Kriste. Hikwalaho ku twisisa rungula i swa nkoka swinene.

Vuprofeta Bya Mavhiki Ya 70

Dan 9:24 *Ku vakeriwe vanhu va wena ni muti wa wena lowo kwetsima mavhiki ya 70, ku tshika ku tlula nawu ni ku herisa swidyoho, ku rivalela ku homboloka ni ku tisa ku lulama loku nga heriki, ku fungha xivono ni muprofeta, ni ku tota ndhawu yo Kwetsima ya Vukwetsimi.*

24a- *Mavhiki ya makume nkombo ya tsemiwile eka vanhu va wena na muti wa wena wo kwetsima*

Riendli ra Xiheveru leri nge “hatac” ri vula hi nhlamuselo yo sungula ku tsema kumbe ku tsema ; naswona hi ndlela yo fanekisela ntsena, “ku tiyimisela kumbe ku lulamisa.” Ndzi hlayisa nhlamuselo yo sungula, hikuva yi nyika nhlamuselo eka xiendlo lexi xa Abrahama loyi a tiyisisaka ntwanano wa yena na Xikwembu hi ku tirhisa gandzelo, eka Gen.15:10: *Abrama u teke swiharhi leswi hinkwaswo, a swi tsema exikarhi, a veka xiphemu xin’wana na xin’wana xin’we eka xona un’wana; kambe a nga avelani swinyenyana* . Nkhuvo lowu wu kombise ntwanano lowu nga kona exikarhi ka Xikwembu ni nandza wa xona. Leswi hi swona swi endlaka leswaku riendli leri ra “ku tsema” ri ta teka nhlamuselo ya rona leyi heleleke eka “ntwanano lowu endlaweke na vo tala ku ringana vhiki” eka ndzimana 27. Lava “vo tala” i Vayuda va rixaka lava ku vuyeriwa ka vona, ku vuyeriwa ka ripfumelo eka Kriste la vambiweke ku nga yi nyikeriwile ku sungula. Ntsakelo wa vumbirhi wa ku tsemiwa loku ka riendli hileswaku mavhiki ya 70 ya malembe ya ndzima leyi ya 9 ya tsemiwile eka “2300 madyambu-mixo” ya Dan.8:14. Naswona ku huma dyondzo eka nxaxamelo lowu wa minkarhi lowu vekaka ripfumelo ra Vukriste emahlweni ka ripfumelo ra Xiyuda. Hi ndlela leyi, Xikwembu xi hi dyondzisa leswaku eka Yesu Kriste xi nyikela vutomi bya yena ku byi nyikela tanihi ku kutsuriwa eka mupfumeri un’wana na un’wana loyi a faneleke ku ponisiwa ka yena eka vumunhu hinkwabyo. Ntwanano wa khale a wu fanele wu nyamalala loko Yesu a halata ngati yakwe leswaku a herisa ntwanano wakwe lowuntshwa ni vahlawuriwa va misava hinkwayo.

Buku ya Daniyele yi kongomisa ku dyondzisa ku ponisiwa loku ka vuako hinkwabyo hi ku hi nyika ku hundzuka ka tihosi ta nkarhi wa Daniyele; Nebukadnetsara, Dariyosi wa Mumeda na Korexe wa Muperesiya.

Rungula leri i xilemukiso lexi tiyeke lexi xungetaka vanhu va Vayuda ni muti wa vona wo kwetsima wa Yerusalema, lowu va nyikiweke siku ro hetelela ra mavhiki ya 70. Laha nakambe khodi ya Ezé.4:5-6 yi nyika siku rin’we eka lembe rin’we nkarhi lowu wu yimelaka eka malembe hinkwawo ya 490. Daniyele u fanele a tika ku twisisa nhlamuselo ya nxungeto eka muti wa yena lowu se wu nga marhumbi.

24b- *ku tshika ku tlula nawu ni ku herisa swidyoho*

Anakanya leswi a swi hundza emianakanyweni ya Daniyele loko a twa swilo leswi loko a ha ku vitana Xikwembu hi xikhongelo xo kombela ku rivaleriwa swidyoho swa yena ni swidyoho swa vanhu va yena. U ta hatla a twisisa leswaku i yini. Kambe hina hi hexe hi xi twisisa kahle xilaveko xa Xikwembu lexi kombisiweke. Xikwembu xi lava ku kuma eka vahlawuriwa va xona leswaku xi ponisa, leswaku va nga ha dyohi, leswaku va herisa ku tlula ka vona milawu ya xona xisweswo va herisa swidyoho hi ku landza leswi nga ta tsariwa hi muapostola Yohane eka 1 Yohane 3 : 4: *Loyi a dyohaka u tlula nawu, naswona xidyoho i ku tlula nawu* . Xikongomelo lexi xi kongomisiwe eka vavanuna lava faneleke ku lwisana na ntumbuluko wa vona wo biha leswaku va nga ha dyohi.

24c- *ku rivalela vuhomboloki ni ku tisa vululami lebyi nga heriki*

Eka Muyuda Daniyele , rungula leri ri pfuxa nkhuvo wa “siku ra ku rivaleriwa” nkhuvo wa lembe na lembe laha hi tlangelaka ku susiwa ka swidyoho hi gandzelo ra mbuti. Xifaniso lexi xo tolovelekile xa xidyoho a xi yimela Grikiya eka Dan.8 naswona vukona bya rona byi veke vuprofeta eka xiyimo xa moya xa "siku leri ra ku rivaleriwa." Kambe rifu ra mbuti ri nga swi susa njhani swidyoho loko rifu ra swifuwo swin'wana leswi endliweke magandzelo lembe hinkwaro ri nga humelearninga ku swi susa? Nhlamulo ya xiphiso lexi yi nyikiwile eka Hev.10:3 ku ya eka 7: *Kambe ku tsundzuka swidyoho ku pfuxetiwa lembe na lembe hi magandzelo lawa; hikuva a swi koteki leswaku ngati ya tinkunzi ni timbuti yi susa swidyoho . Hikwalaho Kriste, loko a nghena emisaveni, a ku: Gandzelo ni gandzelo a wu swi tsakelanga, kambe u ndzi vumberile miri ; A wu amukelanga magandzelo yo hisiwa kumbe magandzelo ya xidyoho. Kutani ndzi ku: Waswivo, ndzi ta (eka buku-nsongwa ya buku leyi yi vulavulaka hi mina) ku ta endla, . We Xikwembu, ku rhandza ka wena .* Tinhlamuselo leti nyikeriweke hi muapostola Pawulo ti le rivaleni swinene naswona ta twisiseka. Swi landzela leswaku Xikwembu xi tihlayisele xona, eka Yesu Kriste, ntirho wa ku rivaleriwa swidyoho leswi tivisiweke hi ntsumi Gabriyele eka Daniyele. Kambe Yesu Krete a a ri kwihi eka nkhuvo lowu wa “siku ra ku rivaleriwa”? Ku pfumala nandzu ka yena loku hetisekeke ka munhu hi xiyexe, loku hi ndlela yo fanekisela ku n’wi endleke xinyimpfana xa paseka xa Xikwembu lexi susaka swidyoho swa misava, ku teke vutihlamuleri bya swidyoho swa vahlawuriwa va yena leswi fanekiseriwaka hi mbuti ya nkhuvo wa ku rivaleriwa. Xinyimpfana a xi tumbetiwa hi mbuti lerova xinyimpfana xi fela mbuti leyi xi yi hlayiseke. Hi ku amukela rifu ra yena exihambanweni ku rivalela swidyoho swa vahlawuriwa va yena, swidyoho leswi a nga na vutihlamuleri eka swona, eka Kriste Xikwembu xi va nyikile vumbhoni byo saseka swinene bya rirhandzu ra xona eka vona.

24d- *na ku tisa vululami lebyi nga heriki*

Lebyi i vuyelo lebyi tsakisaka bya rifu ra muponisi Mesiya. Ku lulama loku munhu, tani hi leswi Adamu, a nga swi kotiki ku ku humesa ku hlayiwa eka vahlawuriwa leswaku hi ripfumelo ra vona eka nkombiso lowu wa rirhandzu ra Xikwembu, hi tintswalo leti tengeke, ku lulama loku hetisekeke ka Yesu Kriste ku ta hlayiwa eka vona , eku sunguleni , ku fikela enyimpini ya ripfumelo yi hlula xidyoho. Naswona loko leswi swi nyamalala hi ku helela, ku vuriwa leswaku vululami bya Kriste byi nyikeriwa. Xichudeni xi va ku fana na N’wini wa xona. Hi le ka swisekelo leswi swa tidyondzo laha ripfumelo ra vaapostola va Yesu ri akiweke kona. Nkarhi ni matimba ya munyama swi nga si va hundzula, xisweswo swi ndlandlamuxa ndlela yo koma leyi dyondzisiweke hi Yesu Krete. **Ku lulama** loku ku ta va **loku nga heriki** ntsena eka vahlawuriwa vo tshembeka, lava twaka ni ku hlamula hi ku yingisa swilaveko swo lulama swa Xikwembu.

24th- *ku fungha xivono na muprofeta*

Kumbe, leswaku xivono xi hetiseka hi ku humelela ka muprofeta la tivisiweke. Xilemo xa riendli xi kombetela eka xilemo xa Xikwembu lexi xisweswo xi nyikaka vuprofeta na muprofeta loyi a nga ta ti humesa vulawuri bya Xikwembu lebyi heleleke na lebyi nga kanetiwiki na ku va enawini. Ntirho lowu nga kusuhi ni ku hetisisiwa wu funghiwiwe hi mfungho wa wona wa vuhosi lowu humaka eka Xikwembu. Nomboro yo fanekisela ya xilemo lexi i “nkombiso: 7”. Yi

tlhela yi kombisa ku hetiseka loku hlawulaka ntumbuluko wa muvumbi Xikwembu na wa Moya wa xona. Xisekelo xa ku hlawula loku i ku akiwa ka phurojeke ya yena eka malembe ya magidi ya nkombo, hi yona mhaka leyi a avaneke nkarhi hi mavhiki ya masiku ya nkombo ku fana na malembe ya magidi ya nkombo. Xisweswo vuprofeta bya mavhiki ya 70 byi nyika xiphemu eka nomboro ya (7), xilemo xa Xikwembu lexi hanyaka eka Nhlav.7. Tindzimana leti landzelaka ti ta tiyisisa nkoka wa nhlayo leyi ya “7”.

24f- *ni ku tota Ndhawu yo Kwetsima ya Vukwetsimi*

Lowu i ku totiwa ka Moya lowo Kwetsima loku Yesu a nga ta ku kuma hi nkarhi wa ku khuvuriwa ka yena. Kambe a hi nga endli xihoxo, tuva leri nga fika ri dzima eka rona ri ri etilweni a ri ri ni xikongomelo xin’we ntsena, ku nga ku khorwisa Yohane leswaku hakunene Yesu a a ri Mesiya la tivisiweke; tilo ri nyikela vumbhoni ha yena. Emisaveni, Yesu a a tshama a ri Krete naswona hi xivumbeko xa swivutiso leswi hlawuriweke leswi vutisiweke vaprista, ku dyondzisa ka yena esinagogeni a ri ni malembe ya 12 i vumbhoni bya leswi. Eka vanhu va yena, lava a velekiweke no kurisiwa exikarhi ka vona, vurhumiwa bya yena bya ximfumo a ku ri ku sungula eku khuvuriweni ka yena hi ku wa ka lembe ra 26 naswona a a fanele ku nyikela vutomi bya yena hi ximun’wana xa lembe ra 30. Xithopo lexi nge Holy of Holies the u hlawula hi xindzhuti tanihi leswi a hlenganisaka hi xivumbeko xa nyama Xikwembu lexi hanyaka lexi chaviseke Vaheveru enkarhini wa Muxe. Kambe Ndhawu yo Kwetsima leyi hanyaka ya Vukwetsimi a yi ri ni xifaniso xa swilo leswi vonakaka emisaveni; ndhawu yo kwetsima swinene kumbe vukwetsimelo bya tempele ya Yerusalema. A ku ri xikombiso xa tilo, mpimo lowu a wu nga fikeleleki eka vanhu laha Xikwembu ni tintsumi ta xona va yimeke kona. Xitulu xa vuavanyisi bya Xikwembu na ndhawu ya xilavelo xa xona, Xikwembu tani hi Muavanyisi xi rindzele ngati ya Kriste ku tiyisisa ku rivaleriwa ka swidyoho swa vahlawuriwa lava hlawuriweke hi nkarhi wa 6 wa magidi ya malembe lawa ya vekeleweke ku hlawuriwa loku. Xisweswo rifu ra Yesu ri hetisise “nkhuvo wa ku rivaleriwa” wo hetelela. Ku rivaleriwa ku kumiwile naswona magandzelo ya khale lama amukeriweke hi Xikwembu hinkwawo ma tiyisiwile. Ku totiwa ka Ndhawu yo Kwetsima ya Vukwetsimi a ku endliwa hi Siku ra ku rivaleriwa hi ku fafazela ngati ya mbuti leyi dlayiweke exitshan’weni xa tintswalo, alitari leyi vekiweke ehenhla ka ngalava leyi a yi ri ni milawu leyi tluleriweke ya Xikwembu. Hikwalaho ka xiendlo lexi, kan’we hi lembe, muprista lonkulu a a pfumeleriwa ku nghena ehandle ka xisirhelelo xa ku hambanisiwa, a nghena endhawini yo kwetsima swinene. Xisweswo endzhaku ka ku pfuxiwa ka yena, Yesu u tise ku rivaleriwa ka ngati ya yena etilweni leswaku a kuma vulawuri, ku va enawini ku ponisa vahlawuriwa va yena hi ku hehliwa ka vululami bya yena ni mfanelo yo sola vadyohi lava nga hundzukiki, ku katsa ni tintsumi to biha ni murhangeri wa tona Sathana, diyavulosi . Ndhawu yo Kwetsima ya Vukwetsimi, leyi na yona yi hlawulaka tilo, ngati leyi halatiweke hi Yesu emisaveni, yi ta n’wi pfumelela, eka Mikayele, ku hlongola diyavulosi na mademona ya yena etilweni, nchumu lowu paluxiweke eka Nhlav.12:9. Xisweswo, xihoxo xa vanhu va vukhongereri bya Vayuda a ku nga ri ku twisisa vuprofeta bya “siku ra ku rivaleriwa” ra lembe na lembe. Hi ndlela leyi hoxeke a va pfumela leswaku ngati ya swiharhi leyi nyikeriwaka eka nkhuvo lowu yi nga

tiyisekisa nhlamuselo yin'wana ya xiharhi leyi halatiweke exikarhi ka lembe. Munhu la vumbiweke hi xifaniso xa Xikwembu; xiharhi lexi humesiweke hi vutomi bya le misaveni , xana hi nga swi kombisa njhani leswaku ku ringana ka nkoka eka tinxaka letimbirhi?

Leswi a nga Xikwembu, Yesu Kriste hi yexe a a ri mafurha ya ku totiwa tanihi Moya lowo Kwetsima naswona eku tlhandlukeni etilweni u tisa ku totiwa ka ku va a ri enawini loku hluriweke emisaveni.

Xilotlelo xa swibalo

Dan 9:25 *Hikokwalaho tiva, u twisisa! Ku sukela enkarhini lowu rito ri tivise leswaku Yerusalema wu ta akiwa nakambe eka Vatotiwa, eka Murhangeri, mavhiki ya nkombo na makume-nhungu na mavhiki mambirhi lama hundzeke, tindhawu na migerho swi ta vuyiseriwa, kambe eka minkarhi yo tika.*

25a- *Tiva leswi ke, u twisisa!*

Ntsumi yi lulamile ku rhamba Daniyele leswaku a ta nyikela nyingiso hikuva yi langutana na data leyi lavaka ku dzikisa mianakanyo leyikulu ya moya na ya vutlhari; hikuva swibalo swi ta boheka ku endliwa.

25b- ***Ku sukela enkarhini lowu rito ri tivisa leswaku Yerusalema wu ta pfuxetiwa eka Vatotiwa, eka Murhangeri***

Xiphemu lexi xa ndzimana ntsena i xa nkoka swinene hikuva xi katsakanya xikongomelo xa xivono. **Xikwembu xi nyika vanhu va xona lava rindzeleke Mesiya wa vona ndlela yo tiva leswaku xi ta tinyiketela eka vona hi lembe rihi**. Naswona nkarhi lowu loko rito ri tivise leswaku Yerusalema wu ta pfuxetiwa wu fanele ku kumiwa hi ku ya hi nkarhi wa malembe ya 490 lama profetiweke. Eka xileriso lexi xa ku pfuxeta, ebukwini ya Ezra, hi kuma swileriso swinharhu leswi nga ha vaka swi lerisiwe hi ku landzelelana hi tihosi tinharhu ta Peresiya: Korexe, Dariyosi na Ataserkisi. Ku kumeka leswaku xileriso lexi simekiweke hi ro hetelela hi – 458, xi pfumelela ku hela ka malembe ya 490 eka lembe ra 26 ra nguva ya hina. Hikwalaho ku ta va xileriso lexi xa Ataserkisi lexi faneleke ku hlayisiwa hi ku tekela enhlokweni nguva leyi xi tsariweke ha yona: ximun'wana hi ku ya hi Esd.7:9: *u suke eBabilona hi siku ro sungula ra n'hweti yo sungula, kutani a fika eYerusalema hi siku ro sungula ra n'hweti ya vuntlhanu, voko lerinene ra Xikwembu xa yena ri ri ehenhla ka yena* . Lembe ra xileriso xa hosi ri nyikiwile eka Ezra.7:7: *Vo tala va vana va Israyele, vaprista ni Valevhi, vayimbeleri, varindzi va tinyangwa ni Vanetini, na vona va tile eYerusalema hi lembe ra vunkombo ra ku fuma ka Hosi Ataserkisi* .

Ku suka ka xileriso ku ri xihlovo, Moya wu kongomisa eka vuprofeta bya wona, Paseka ya xihlovo laha Yesu Kriste a feke a vambiwile. Swibalo swi ta hi yisa eka xikongomelo lexi.

25c- *mavhiki ya nkombo na mavhiki ya makume-nhungu-mbirhi lama hundzeke, tindhawu ni migerho swi ta pfuxetiwa, kambe hi minkarhi yo tika.*

Ekusunguleni hi ni mavhiki ya 70. Ntsumi yi pfuxa mavhiki ya 69; 7 + 62. Mavhiki yo sungula ya 7 ya hetelela hi nkarhi wa ku vuyiseriwa ka Yerusalema na tempele, hi minkarhi yo biha hikuva Vayuda va tirha ehansi ka maxangu ya nkarhi hinkwawo ya Maarabu lama teke ku ta tshama endhawini leyi siyiweke yi ntshunxekile hi ku hlongoriwa ka vona. Ndzimana leyi ku suka eka Neh.4:17 yi

hlamusela xiyimo lexi kahle: *Lava a va aka rirhangu, ni lava a va rhwala kumbe ku rhwala mindzhwalo, a va tirha hi voko rin'we va khoma tlhari hi lerin'wana* . Lebyi i vuxokoxoko lebyi boxiweke, kambe lebyikulu byi kumeka eka ^{vhiki ra vu 70} leri hlayiweke.

Vhiki ra vu ⁻⁷⁰

Dan 9:26 *Endzhaku ka mavhiki ya makume-nhungu-mbirhi, Mutotiwa u ta herisiwa, a nga ka a ~~nga vi na mutlhandlami~~, a nga vi na nchumu eka yena. Vanhu va mufumi la taka va ta lovisa muti ni ~~ndhawu~~ yo kwetsima , makumu ya vona ma ta fika onge hi ndhambi; Ku endliwe xiboho xa leswaku ku onhiwa loku ku ta tshama ku fikela loko nyimpi yi hela.*

26a- *Endzhaku ka mavhiki ya makume-nhungu-mbirhi, Mutotiwa u ta tsemiwa*
Mavhiki lawa ya 62 ya rhangela hi mavhiki ya 7 , leswi vulaka leswaku rungula ra xiviri i "endzhaku ka mavhiki ya 69" *mutotiwa u ta tsemiwa* , kambe ku nga ri mutotiwa wihi na wihi ntsena, loyi a tivisiweke hi ndlela yoleyo u hlanganisa ku totiwa ka Xikwembu hi yexe. Hi ku tirhisa fomula leyi nge “ *a totiwa* ”, Xikwembu xi lunghiselela vanhu va Vayuda leswaku va hlangana ni wanuna la langutekaka a tolovelekile, ekule ni swipimelo swa Xikwembu. Hi ku landza xifaniso xa yena xa vabyari va vhinyo, N'wana wa Munhu, n'wana wa N'wini wa nsimu ya vhinyo, u tinyiketela eka vabyari va vhinyo endzhaku ko rhumela varhumiwa va yena lava n'wi rhangeleke ni lava va va khomeke hi ndlela yo biha. Hi ku ya hi langutelo ra munhu, Yesu i *mutotiwa ntsena* loyi a tinyiketelaka endzhaku ka vatotiwa van'wana.

Ntsumi yi vule leswaku “ *endzhaku ka* ” nkarhi hinkwawo wa mavhiki ya 69 xisweswo yi kombisa mavhiki ^{ya vu-70} . Xisweswo, goza hi goza, data ya ntsumi yi hi kongomisa eka Paseka ya ximun'wana ya lembe ra 30 leyi nga ta kumeka exikarhi ka ^{vhiki leri ra vu 70} ra malembe ya siku.

26b- *naswona a nge vi ~~na mutlhandlami~~ wa yena*

Vuhundzuluxeri lebyi a byi le nawini ngopfu tanihi leswi mutsari wa byona, L.Segond, a boxaka etlhelo leswaku vuhundzuluxeri bya xiviri i: *a ku na munhu eka yena* . Nakona eka mina vuhundzuluxeri bya xiviri byi ndzi fanela hi ku hetiseka hikuva byi vula leswi humeleleke hakunene hi awara ya ku vambiwa ka yena. Biblele yi tiyisekisa leswi, vaapostola hi voxe a va tshike ku pfumela leswaku Yesu a a ri Mesiya loyi a languteriweke hikuva, ku fana ni vanhu hinkwavo va Vayuda, a va rindzele mesiya wa nhenha loyi a a ta hlongola Varhoma etikweni.

26c- *Vanhu va murhangeri loyi a nga ta ta va ta lovisa muti ni ku kwetsima ka ~~ndhawu~~ yo kwetsima*

Leswi swi vumba nhlamulo ya Xikwembu eka ku nga pfumeli ka rixaka ka Vayuda loku xiyiweke: *ku hava munhu loyi a n'wi fanelaka* . Ku hlundzuka eka Xikwembu ku ta hakeriwa hi ku helela hi ku lovisiwa ka Yerusalema ni *ku kwetsima ka wona ka mavunwa* ; hikuva ku sukela hi lembe ra 30, a ku nga ha ri na *ku kwetsima* emisaveni ya Vayuda; ndhawu yo kwetsima a ya ha ri yin'we. Eka xiendlo lexi, Xikwembu xi tirhise Varhoma, lava ha vona varhangeri va vukhongereri bya Vayuda va endleke leswaku Mesiya a vambiwa, va nga ri na xivindzi naswona va nga swi koti ku swi endla hi voxe, kasi a va swi tiva, handle

ka vona, ku khandla mudiyakoni Stefano hi maribye “malembe manharhu ni tin’hweti ta tsevu ” endzhaku.

26d- *naswona makumu ya yona ma ta ta ku fana ni ndhambi*

Hikwalaho a ku ri hi 70, laha endzhaku ka malembe yo hlayanyana ya ku rhendzeriwa ka Varhoma, Yerusalema wu wele emavokweni ya vona, naswona wu tele hi rivengo leri lovisaka, leri hanyaka hi ku hisekela ka Xikwembu, va lovise hi ku chava, hilaha swi tivisiweke hakona, *muti ni ku kwetsima* loku a ku nga ha ri kona, ku fikela kwalaho *a ku nga ri na ribye leri nga sala ehenhla ka rin’wana* tanihilaha Yesu a tiviseke hakona emahlweni ka rifu ra yena eka Mat.24:2: *Kambe a ku eka vona: Xana ma swi vona hinkwaswo leswi? Hakunene ndza mi byela, a ku nge si sala ribye rin’we ehenhla ka rin’wana laha leri nga ta ka ri nga mbundzumuxiwi .*

26th - *ku tekiwa xiboho xa leswaku ku onhiwa ku ta tshama ku fikela loko nyimpi yi hela*

Eka Mat.24:6, Yesu u te: *Mi ta twa tinyimpi ni mavarivari ya tinyimpi: tivonela leswaku mi nga karhateki, hikuva swilo leswi swi fanele ku humelela. Kambe a swi nge vi makumu ku fikela sweswi.* Endzhaku ka Varhoma, tinyimpi ti ye emahlweni eka malembe hinkwawo ya magidi mambirhi ya nguva ya Vukriste naswona nkarhi wo leha wa ku rhula lowu hi tiphineke ha wona ku sukela eku heleni ka Nyimpi ya Vumbirhi ya Misava i wo hlawuleka kambe wu hleriwe hi Xikwembu. Xisweswo vumunhu byi nga humesa mihandzu ya ku soholotiwa ka byona ku ya fika emakumu ka miehleketo ya byona byi nga si hakela nxavo lowu faka.

Hambiswiritano, a hi fanelanga hi rivala loko hi vulavula hi Varhoma leswaku ku tlhandlamana ka vona ka vupapa ku ta lehisa mintirho ya “ *mudlayi kumbe mu onhisi* ” wa vuhedeni naswona na kona ku fikela emakumu ka nyimpi leyi lwiweke ni vahlawuriwa va Kreste Xikwembu.

Dan 9:27 *U ta endla ntwanano wo tiya ni lavo tala ku ringana vhiki , kutani hafu ya vhiki u ta herisa maganzelo ni ganzelo ra mavele; Naswona [ku ta va] ripapa ra manyala ya ku onhaka hambu ku ri ku lovisiwa (kumbe ku lovisiwa hi ku helela), kutani ri ta tshoveka, [hi ku ya hi] leswi vekiweke, emisaveni leyi nga rhumbi .*

27a- *U ta endla ntwanano wo tiya na vo tala ku ringana vhiki*

Moya wu profeta ku simekiwa ka *ntwanano lowuntshwa* ; yi *tiyile* hikuva yi hundzuka xisekelo xa ku ponisiwa loku nyikeriwaka ku fikela emakumu ka misava. Ehansi ka rito leri nge vo tala, Xikwembu xi kongomisa eka vaaki va Vayuda, vaapostola va xona na vadyondzisiwa va xona vo sungula va Vayuda lava nga ta nghena eka *ntwanano wa xona* eka **malembe ya nkombo yo hetelela** ya siku ro hetelela leri nyikiweke rixaka ra Vayuda ku amukela ximfumo kumbe ku ala Mesiya la vambiweke. I ntwanano lowu lowu “ *tsemiweke* ” eka ndzimana 24 exikarhi ka Xikwembu ni vadyohi va Vayuda lava hundzukaka. Hi ku wa ka 33, ku hela ka vhiki leri ro hetelela ku ta funghiwa hi xiendlo lexi xin’wana lexi nga lulamangiki ni lexi nyenyetsaka lexi yimeriweke hi ku khandliwa ka Stefano mudiyakoni lontshwa hi maribye. Xihoxo xa yena ntsena a ku ri ku byela Vayuda mintiyiso leyi a va nga tiyiseleli ku yi twa, kasi Yesu a veka marito ya yena enon’wini wa yena. Loko a vona mulandzeri wa mhaka ya yena a dlayiwile, Yesu

u tsale ku ala ka ximfumo ka tiko ra ku khongelela ka yena. Ku sukela eku wiseni ka lembe ra 33, vaxandzuki va Vayuda va pfurhetele vukarhi bya Rhoma lebyi a byi nga ha ri na nchumu eYerusalema hi lembe ra 70.

27b- *naswona ku ringana hafu ya vhiki u ta herisa gandzelo ni gandzelo*

Nkarhi lowu exikarhi kumbe *hafu ya vhiki* i ximun'wana xa 30 lexi kongomisiweke hi vuprofeta bya mavhiki ya 70. Lowu i nkarhi lowu swiendlo hinkwaswo leswi tshahiweke eka ndzimana 24 swi hetisisiweke ha wona: **Ku hela ka xidyoho, ku rivaleriwa ka xona, ku ta ka muprofeta loyi a hetisisaka xivono hi ku simeka vululami bya yena lebyi nga heriki ni ku totiwa ka Kriste la pfuxiweke loyi a tlhandlukelaka etilweni A hlula ni Lowa Matimba Hinkwawo**. Rifu ro rivalela ra Mesiya ri boxiwile laha ehansi ka xiphemu xa vuyelo lebyi ri katsaka: ku yimisiwa loku tiyeke ka *magandzelo* ya swiharhi ni *magandzelo* lama endliwaka nimadyambu ni mixo etempeleni ya Vayuda, kambe ni ku sukela nimixo ku fikela nimadyambu, hikwalaho ka swidyoho swa vanhu. Rifu ra Yesu Kriste ri endla leswaku swifaniso swa swiharhi leswi a swi n'wi fanekisela ka ha ri emahlweni eka ntwanano wa khale swi nga ha tirhi, naswona loku i ku cinca ka nkoka loku tisiweke hi gandzelo ra yena. Ku handzuriwa ka xisirhelelo xa tempele lexi Xikwembu xi xi endlaka hi nkarhi lowu Yesu a nga ta hela ku tiyisekisa ku yimisiwa loku tiyeke ka mihivahivana ya vukhongeri bya laha misaveni, naswona ku lovisiwa ka tempele, hi 70, ku tiyisa ku tiyisiwa loku. Hi hala tlhelo, minkhuvo ya lembe na lembe ya Vayuda, leyi hinkwayo a yi ri ya vuprofeta bya ku ta ka yena, a yi fanele yi nyamalala; kambe hi ndlela yihi na yihi, mukhuva wa Savata ya vhiki na vhiki lowu amukelaka eka rifu leri nhlamuselo ya wona ya ntiyiso: wu profeta ku wisa ka le tilweni ka gidi ra malembe ra vunkombo leri, hi ku hlula ka yena, Yesu Kriste a ku kumaka eka Xikwembu na vahlawuriwa va yena va ntiyiso lava a va hlayelaka ku hetiseka ka yena *vululami lebyi nga heriki* lebyi tshahiweke eka ndzimana 24.

Ku sungula ka " *vhiki* " leri ra masiku-malembe ku humelela hi ku wa ka 26 hi nkhuvo wa Yesu loyi a khuvuriweke hi Yohane Mukhuvuri.

27c- *Naswona [ku ta va na] ehenhla ka ripapa ra manyala ya ku onhaka*

Sorry, kambe xiphemu lexi xa ndzimana a xi hundzuluxeriwanga kahle eka vuhundzuluxeri bya L.Segond hikuva xi hlamuseriwile hi ndlela yo biha. Hi ku tekela enhlokweni tinhlavutelo leti nyikeriweke eka Apokalipsi ya Yohane, ndzi humesa vuhundzuluxeri bya mina bya tsalwa ra Xiheveru lebyi vuhundzuluxeri byin'wana byi byi tiyisaka. Xiga lexi nge " *eka ripapa* ", xikombiso xa vumunhu bya le tilweni ni vulawuri, xi ringanyeta vutihlamuleri bya vukhongeri lebyi kongomisaka hi ku kongoma eRhoma ra mupapa, leri " *pfukaka* " eka Dan.8:10-11, ni vanghana va rona va vukhongeri va masiku yo hetelela. *Timpapa ta ntsumi* ti fanekisela ku tlakuka lokukulu ka xithopo xa vuhosi, xikombiso *nghala leyi nga ni timpapa ta ntsumi* leyi khumbaka Hosi Nebukadnetsara, kumbe ya Xikwembu hi xoxe, lexi a xi rhwale hi *timpapa ta ntsumi* vanhu va xona va Vaheveru lava xi va kutsuleke evuhlongeni bya le Egipta. Mimfumo hinkwayo yi amukele xikombiso lexi xa *ntsumi* ku katsa na, hi 1806, Napoleon 1st ' leyi nga ta tiyisiwa hi Apo.8:13, kutani vafumi va Prussia na Jarimani, wo hetelela ku ri mufumi wa tihanyi A.Hitler. Kambe kusukela

kwalano, USA yitlhelele yiva na ntsami leyi ya vuhosi eka greenback ya mali ya yona ya tiko: dollar.

Hi ku tshika mhaka leyi hundzeke, Moya wu vuya wu ya kongomisa nala wa wona loyi a n'wi tsakelaka: Rhoma. Endzhaku ka vurhumiwa bya laha misaveni bya Yesu Kriste, mutlangi loyi a kongomisiweke eka *manyala lama vangaka ku onhiwa ko hetelela* ka misava hakunene i Rhoma loyi xiyenge xa yena xa vuhosi bya vuhedeni xi nga ha ku lovisa Yerusalema eka 70 eka ndzimana 26. Naswona xiendlo xo endla " *manyala ya ku onhiwa* " xi ta yana emahlweni hi nkarhi ku fikela emakumu ka misava. Manyala , hi vunyingi, hikwalaho ma vangwiwa, xo sungula, eka Rhoma wa vuhosi leri nga ta xanisa vapfumeri lava hlawuriweke hi ku va dlaya eka "switeji" swo hlamarisa ku tsakisa vanhu va Rhoma lava nga ni torha ra ngati, swilo leswi nga ta hela hi 313. Kambe xin'wana manyala ma landzela naswona ma katsa ku herisa mukhuva wa Savata ya siku ra vunkombo, March 7, 321; xiendlo lexi xa ha vangwiwa hi Mfumo wa Rhoma ni murhangeri wa wona wa vuhosi Constantine^{wo Sungula}. Hi yena, Mfumo wa Rhoma wu ve ehansi ka vulawuri bya vafumi va le Byzantium. Hi 538, hi hala tlhelo, mufumi Justinian 1st^{u endle} *manyala* man'wana hi ku simeka exitshan'wini xa yena xa Rhoma mfumo wa mupapa wa Vigilius 1st ' naswona ku lehisiwa loku ka *manyala* ku fikela emakumu ka misava ku fanele ku vangwiwa hi xiyenge lexi xa nawu wa mupapa lowu Xikwembu xi wu solaka ku sukela eka Dan.7. Hi tsundzuka leswaku vito leri nge " *rimhondzo leritsongo* " ri vula swiyenge swimbirhi leswikulu swa Rhoma eka Dan.7 na Dan.8. Xikwembu xi vona eka swiyenge leswi swimbirhi leswi landzelelanaka ntsena ku ya emahlweni ka ntirho wun'we lowu nyenyetsaka.

Ku dyondza tindzima leti hundzeke swi hi pfumelele ku vona mixaka yo hambana-hambana ya manyala lawa ndzimana leyi yi ma vekaka eka yena.

27d- *naswona ku fikela loko ku herisiwa (kumbe ku lovisiwa loku heleleke) naswona ku ta tshoveka* , [hi ku ya hi] *leswi vekiwewe*, [tikweni] *leri nga riki na nchumu* .

" *U ta tshoveka* [hi ku ya hi] *leswi vekiwewe* " ni leswi paluxiweke eka Dan.7:9-10 na Dan.8:25: *Hikwalaho ka ku humelela ka yena ni ku humelela ka vukanganyisi bya yena, u ta va ni ku tikukumuxa embilwini ya yena, u ta endla swo tala vanhu lava hanyeke hi ku rhula va ta lova, kutani yena u ta pfukela ndhuna ya tindhuna; kambe wu ta tshoveka, handle ka matshalatshala ya voko rihi na rihi.*

Tsalwa ra Xiheveru ri nyikela mianakanyo leyi ya Xikwembu leyi hambaneke ni vuhundzuluxeri bya sweswi.

Nuance leyi yi sekeriwe eka phurojeke ya Xikwembu yo veka nandzu wa vanhu eka pulanete ya Misava leyi va hanyaka eka yona ; leswi Nhlav.20 yi hi dyondzisaka swona. A hi xiyeni mhaka ya leswaku ripfumelo ra mavunwa ra Vukriste ri honisa phurojeke leyi ya Xikwembu leyi nga ta katsa ku herisa vanhu emisaveni, eku vuyeni ka Kriste hi ku vangama. Hi ku honisa tinhlavutelo leti nyikeriweke eka Nhlavutelo 20, va rindzele swa hava ku simekiwa ka mfumo wa Krete emisaveni. Kambe ku herisiwa loku heleleke ka vuandlalo bya yona ku kunguhatiwile laha na le ka Nhlav.20. Ku vuya eku vangameni ka Krete la hluleke eka vukwembu bya yena hinkwabyo ku ta tlhelela emisaveni ku languteka

ka yona loku nga ni mpfilumpfilu ku sukela eku sunguleni ka matimu ya yona lama hlamuseriweke eka Genesa 1. Ku tsekateka lokukulu ka misava ku ta yi tsekatekisa naswona yi ta tlhelela ehansi ka vito leri nge *abyss* eka xiyimo xa yona xa mpfilumpfilu “ *lexi nga riki na xivumbeko na ku pfumala nchumu* ” , “tohu wa bohu”, masungulo. A ku nge se sala munhu la hanyaka eka yena, kambe u ta va *khotso* ra diyavulosi leri hambanisiweke eka yena ku ringana *gidi ra malembe* ku fikela enkarhini wa rifu ra yena.

Eka xiyimo lexi xa dyondzo, ndzi fanele ku nyika vuxokoxoko byo engetela mayelana na xo sungula “ *vhiki ra vu 70* ” leri nga ha ku dyondziwaka. Ku hetiseka ka yona emasikwini-malembe ya vuprofeta ku fambisana ni ku hetiseka ka xiviri. Hikuva hikwalaho ka vumbhoni bya khalendara ya Vayuda, ha tiva xivumbeko xa vhiki ra Paseka ra lembe ra 30. Xikarhi ka yona a ku ri madyambu ya Ravunharhu ya Savata ya nkarhi na nkarhi leyi lulamisiweke hi Paseka ya Vayuda leyi weleke eka lembe rero hi Ravumune. Xisweswo hi nga pfluxeta hi ku helela ndlela ya Paseka leyi leyi Yesu a feke eka yona. U khomiwile hi Ravumbirhi nimadyambu, A avanyisiwa hi vusiku, Yesu u vambiwile hi Ravunharhu nimixoxo hi awara ya nhungu. Yi hela hi 3 p.m. Emahlweni ka 6 p.m., Yosefa wa le Arimatiya u veke ntsumbu wa yena esirheni kutani a rhurhumerisa ribye leri ri pfaleke. Savata ya Paseka ya Ravumune ya hundza. Hi Ravuntlhanu nimixoxo, vavasati lava chavaka Xikwembu va xava swinun’hweriso leswi va swi lunghiselelaka ninhlikanhi leswaku va tota miri wa Yesu. Hi madyambu ya Ravuntlhanu hi 6 p.m. Savata ya vhiki na vhiki ya sungula, vusiku byin’wana, siku ri hundza hi ku wisa loku kwetsimisiweke hi Xikwembu. Naswona hi Mugqivela nimadyambu hi 6 p.m., siku ro sungula ra vhiki ra misava ra sungula. Vusiku byi hundza naswona hi ku vonakala ko sungula ka dyambu, vavasati va ya esirheni va ri ni ntshembo wa leswaku va ta kuma munhu loyi a nga ta rhurhumela ribye. Va kuma ribye ri rhendzelekile naswona sirha ri pfulekile. Loko va nghena esirheni, Mariya Magadala na Mariya mana wa Yesu, va vona ntsumi yi tshame yi va byela leswaku Yesu u pfuxiwile, ntsumi yi va byela leswaku va ya lemukisa vamakwavo, vaapostola va yena. Loko a ri karhi a tshama entangeni, Mariya Magadala u vona wanuna loyi a ambaleke swiambalo swo basa loyi a n’wi tekaka a va murimi wa ntanga u lemuka Yesu; Naswona laha, vuxokoxoko bya nkoka swinene lebyi herisaka ripfumelo leri hangalakeke swinene, Yesu u ri eka Mariya: “ *A ndzi si tlhelela eka Tata wa mina* ”. Khamba leri a ri ri exihambanweni na Yesu hi yexe a va nghenanga eparadeyisini, mfumo wa Xikwembu, hi siku leri fanaka ra ku vambiwa ka vona, tanihileswi endzhaku ka masiku ya 3 lama heleleke, Yesu na sweswi a nga si tlhelela etilweni. Kutani ndzi nga vula hi vito ra Hosi, lava va nga riki na nchumu xo xi vula eka Yena, a va miyerile! Leswaku siku rin’wana u nga boheki ku xaniseka kumbe ku khomiwa hi tingana.

Nchumu wa vumbirhi i ku tirhisa siku – 458 leri ro sungula ri fungha masungulo ya mavhiki ya 70 ya malembe ya siku lama vekiweweke eka vanhu va Vayuda lava Xikwembu xi va nyikeke swikombiso swimbirhi leswikulu swa vutivi: Savata na ku yimbisiwa ka nyama.

Hi ku ya hi Rhom.11, vahundzuki va vahedeni lava ngheneleke ntwanano lowuntshwa va hlanganisiwa eka rimitsu na xirhabiyani xa Xiheveru na Xiyuda. Kambe masungulo ya ntwanano lowuntshwa i ya Xiyuda ntsena naswona Yesu u endle yinhla yo tsundzuka leswi eka Yohane 4:22: *U gandzela leswi u nga swi tiviki; hi gandzela leswi hi swi tivaka, hikuva ku ponisiwa ku huma eka Vayuda.* Namuntlha, rungula leri ri teka ku yelana loku hanyaka hikuva Yesu u ri kongomisa eka vahedeni lava hundzukeke hi mavunwa eka malembe hinkwawo. Leswaku a va onha ku antswa, diyavulosi u va susumetele ku venga Vayuda ni ntwanano wa vona; leswi swi va fularheleke swileriso swa Xikwembu ni Savata ya xona yo kwetsima. Hikwalaho hi fanele ku lulamisa xihoxo lexi ni **ku languta ntwanano lowuntshwa lowu nga ni vutivi bya Xiyuda** . Vaapostola ni vadyondzisiwa lavantshwa lava hundzukeke va Vayuda hi lava “ *vo tala* ” lava endlaka *ntwanano lowu tiyeke na Yesu* , eka Dan.9:27, kambe xisekelo xa vona xi tshama xi ri xa Vayuda, va tlhela va karhateka hi ku sungula ka nkarhi wa “ *70 wa mavhiki* ” . leyi nyikiweke hi Xikwembu eka rixaka ra Vayuda leswaku ri amukela kumbe ku ala mpimanyeto wa ntwanano lowuntshwa lowu sekeriweke engatini ya munhu leyi halatiweke hi ku tirhandzela hi Yesu Krete. Hi ku hungutiwa eka swivangelo leswi siku – 458 ri hundzuka masungulo ya “2300 madyambu-mixo” ya Dan.8:14.

Ekuni heleni ka nkarhi lowu wo leha wa vuprofeta, malembe ya 2300, swilo swinharhu swi boheke ku yima hi ku ya hi Dan.8:13.

- 1- vuprista lebyi nga heriki
- 2- xidyoho lexi lovisaka
- 3- ku xanisiwa ka ku kwetsima ni vuthu.

Swilo swinharhu swa tiviwa:

- 1- vuprista bya laha misaveni lebyi nga heriki bya mupapa
- 2- siku hinkwaro ro sungula ri thiwile vito lerintshwa: Sonto.
- 3- Ku xanisiwa ka ku kwetsima ka Vukriste na vakwetsimi, vaaki va mfumo wa matilo.

Ku cinca loku a ku kongomisiwe eka:

- 1- Vuyisela eka Yesu Kriste vuprista bya yena byo kwetsima lebyi nga heriki bya le tilweni.
- 2- ku wisa ka savata ka siku ra vu ⁷ .
- 3- Vona ku hela ka nxaniso wa ku kwetsima ka Vukriste na vakwetsimi.

Xibalo lexi ringanyetiweke xa “2300 evening-morning” kusukela eka siku – 458, makumu ya nkarhi lowu ya hela hi ximun’wana xa 1843: 2300 – 458 = 1842 +1. Eka xibalo lexi hi na 1842 wa malembe hinkwawo lawa eka wona hi faneleke ku engetela +1 ku hlawula ximun’wana eku sunguleni ka lembe ra 1843 laha ku profetiweke “2300 wa madyambu-mixo” ku helelaka kona. Siku leri ri fungha masungulo ya ku vuya ka ku nghenelela ka Xikwembu lexi xisweswo xi lavaka ku ntshunxa vakwetsimi va xona va ntiyiso eka mavunwa ya vukhongerani lama kumiweke tanihi ndzhaka eka Vukhatoliki bya mupapa wa Rhoma ku ringana malembe ya 1260. Xisweswo, hi ku teka goza ro tumbuluxa ku pfuka ka moya eUSA laha Maprotestente ya kumeke vutumbelo, Moya wu hlohlotela eka William Miller ku tsakela eka vuprofeta bya Daniyele 8:14 naswona masiku

mambirhi lama landzelelanaka lama ringanyetiweke ya tivisa ku vuya ka Yesu Kriste , ro sungula eka ximun’wana xa 1843, xa vumbirhi xa ku wa ka 1844. Eka yena, ku basisiwa ka ndhawu yo kwetsima swi vula leswaku Yesu u vuya a ta basisa misava. Endzhaku ka ku khunguvanyeka kambirhi eka masiku lama vekiweke, Moya wu nyika xikombiso eka lava tiyiselaka swinene lava tekeke xiphemu eka miringo yimbirhi ya ripfumelo. Xivono xa le tilweni xi amukeriwile hi mixo wa October 23, 1844 hi un’wana wa vakwetsimi loyi a a tsemakanya masimu. Tilo ri pfulekile eka xivono lexi kombisaka Yesu Krete tanihi Muprista Lonkulu a ri karhi a endla ntirho evukwetsimelweni bya le tilweni. Exivonweni u hundze endhawini yo kwetsima a ya endhawini yo kwetsima swinene. Xisweswo endzhaku ka malembe ya 1260 ya munyama, Yesu Krete u tlhele a tihlanganisa ni vapfumeri va yena lava hambanisiweke hi miringo yimbirhi leyi landzelelanaka.

- 1- **Ku sunguriwa nakambe ka leswi nga heriki** . Hikwalaho hi xivono lexi Xikwembu xi ttherisele vulawuri ximfumo eka vuprista bya xona bya le tilweni lebyi nga heriki hi October 23, 1844.
- 2- **Ku Vuya Ka Savata** . Hi nhweti leyi fanaka, un'wana wa Vakwetsimi u sungurile ku hlayisa Savata ya siku ra vunkombo, endzhaku ka ku endzeriwa hi Manana Rachel Oaks loyi a n'wi nyikeke xiphephana lexi humaka ekerekeni ya yena: "The Seventh-day Baptists." Hi un’we-un’we, hi ku famba ka nkarhi, vakwetsimi lava hlawuriweke hi miringo leyimbirhi na vona va amukele Savata ya siku ra vunkombo. Leyi i ndlela leyi Xikwembu xi heriseke xidyoho lexi onhaka lexi simekiweke hi Rhoma wa vuhedeni, kambe xi endliwe enawini hi Rhoma wa mupapa ehansi ka vito ra xona ra “Sonto”.
- 3- **Ku yimisa nxaniso** . Mhaka ya vunharhu a yi khumba ku kwetsima ni Vakreste lava xanisiweke ku ringana malembe ya 1260. Naswona kwalaho nakambe, hi 1843 na 1844, ku rhula ka vukhongeri ku fume hinkwako-nkwako emisaveni ya le Vupela-dyambu leyi khumbekaka hi vuprofeta. Leswi swi vangwiwa hileswi Furwa leri nga ni ndzhundzunuko ri miyeteke hi guillotine ya rona lava a va ri ni vutihlamuleri eka ku xanisiwa ka vukhongeri loku endliweke. Xisweswo endzhaku ka malembe yo hetelela ya ngati ya ku xupuriwa ka *vaoswi va vukhongeri* hi ku ya hi Apo.2:22-23, eku heleni ka malembe ya 1260 lama sunguleke hi 538, siku leri fambisanaka ni ku susiwa ka *lava nga heriki* hi ku simekiwa ka mfumo wa mupapa, . i.e. hi 1798, ku rhula ka vukhongeri ku fuma. Naswona ntshunxeko wa ripfalo lowu simekiweke wu pfumelela vakwetsimi ku tirhela Xikwembu hi ku ya hi ku hlawula ka vona ni ku tiva ka vona leswaku Xikwembu xi ta engeteleka. Hi 1843, *ku... ku kwetsima* ni *vuthu ra vakwetsimi* , vaaka-tiko lava va mfumo wa matilo lava hlawuriweke hi Yesu Krete, a va ha xanisiwi, hilaha vuprofeta bya Daniyele 8:13-14 byi tiviseke hakona.

Mintokoto leyi hinkwayo yi hleleriwe ni ku kongomisiwa hi Xikwembu xa Matimba Hinkwawo lexi hi ku nga vonaki hi ku helela xi kongomisaka mianakanyo ya vanhu leswaku va hetisisa makungu ya xona, nongonoko wa xona

hinkwawo, ku fikela emakumu ka misava loko ku hlawuriwa ka xona ka vahlawuriwa ku ta va ku herile. Swi huma eka hinkwaswo leswi leswaku munhu a nga hlawuli ku xixima Savata na ku vonakala ka yona, i Xikwembu lexi n'wi nyikaka swilo leswi swi nga swa yena tani hi xikombiso xa ku amukeriwa ka yena na rirhandzu ra yena ra xiviri eka yena tani hi leswi Ezé a dyondzisaka swona .20:12 -20: *Ndzi va nyikile na ti Savata ta mina ku va xikombiso exikarhi ka mina na vona, leswaku va ta tiva leswaku hi mina HOSI loyi a va kwetsimisaka...Kwetsimisa tisavata ta mina, leswaku ti va exikarhi mina na n'wina i xikombiso lexi ha xona ku tiviwaka leswaku hi mina HOSI Xikwembu xa n'wina .* Hikuva hi yena loyi a lavaka tinyimpfu ta yena leti lahlekeke, a hi tiyisekeni leswaku a nga kona muhlawuriwa loyi a nga ta pfumala xirhambo.

Eka Dan.8, eka nhlamulo yo hlawuleka leyi Xikwembu xi yi nyikaka eka ndzimana ya 14 eka xivutiso lexi nga eka ndzimana ya 13, rito " *ku kwetsima* " ri fambelana hi ku hetiseka hikuva ku kwetsima hi ntolovelo ku khumba hinkwaswo leswi nga nhundzu ya Xikwembu naswona leswi xi xi khumbaka ngopfu. Leyi a ku ri mhaka ya vuprista bya yena bya le tilweni *lebyi nga heriki* , ya *savata ya yena leyi kwetsimisiweke* ku sukela eku sunguleni ka misava siku leri landzelaka endzhaku ka ku tumbuluxiwa ka Adamu, ni ya *vakwetsimi va yena* , vahlawuriwa va yena vo tshembeka.

Mintokoto leyi profetiweke eka Daniyele 8:13-14 yi hetiseke exikarhi ka 1843 loko xileriso xa Xikwembu xi sungula ku tirha ni ku wa ka 1844, havumbirhi bya swona swi sekeriwe eka ku langutela ku vuya ka Yesu Krete hi masiku wolawo, hikwalaho hi titshege hi mianakanyo ya ku fika ka Yesu Kriste , vanhu va nkarhi wa ntokoto lowu va nyike vatekaxiave lava a va ri valandzeri va ku langutela loku vito ra "Adventist", ku suka eka Xilatini "adventus" leri kahle-kahle ri vulaka " ku ta." Hi ta kuma ntokoto lowu wa "Adventist" eka ndzima ya 12 ya buku leyi ya Daniyele, laha Moya wu nga ta kandziyisa nkoka wa "ntwanano" lowu wo hetelela lowu endliweke ximfumo.

Daniyele 10.

Dan 10:1 *Hi lembe ra vunharhu ra ku fuma ka Korexe hosi ya Peresiya rito ri hlavuteriwile eka Daniyele, loyi vito ra yena a a ri Beltexatsara. Rito leri, leri nga ntiyiso, ri tivisa khombo lerikulu. U yingise rito leri, kutani a twisisa xivono.*

1a- *Hi lembe ra vunharhu ra ku fuma ka Korexe hosi ya Peresiya, rito ri hlavuriwile eka Daniyele, loyi vito ra yena a ku ri Beltexatsara*

Korexe 2 u fumile ku sukela hi – 539. Siku ra xivono hikwalaho i – 536.

1b- *Rito leri, leri nga ntiyiso, ri tivisa khombo lerikulu.*

Rito leri, khombo lerikulu, ri tivisa ku dlayeteriwa ka vanhu hi mpimo lowukulu.

1c- *A yingisela rito leri, kutani a twisisa xivono.*

Loko Daniyele a yi twisisa nhlamuselo ya kona, na hina hi ta yi twisisa.

Dan 10:2 *Enkarhini wolowo mina Daniyele ndzi rila ku ringana mavhiki manharhu.*

Ku rila loku ka munhu hi xiyexe loku khumbaka Daniel, ku tiyisisa muxaka wa xilahlo wa ku dlayeteriwa loku nga ta endliwa loko khombo lerikulu leri tivisiweke ri humelela.

Dan 10:3 *A ndzi dyanga swakudya swo nandziha, hambi ku ri nyama ni vhinyo a swi nghena enon'wini wa mina, naswona a ndzi ti tota kukondza mavhiki manharhu ma hela.*

Ku lunghiselela loku ka Daniyele loyi a lavaka ku kwetsima loku engetelekeke ku profeta xiyimo xo hlamarisa lexi ntsumi yi nga ta xi profeta eka Dan.11:30.

Dan 10:4 *Hi siku ra makume mbirhi mune ra n'hwet'i yo sungula, a ndzi ri ekusuhi ni nambu lowukulu wa Hiddekele.*

Hiddékel u ni vito leri nge Tiger hi Xifurwa. Lowu i *nambu* lowu a wu cheleta Mesopotamiya ni Yufrata lowu tsemakanyeke ni ku cheleta muti wa *Babilona wa Vakalidiya* hikwalaho ka ku tikukumuxa loku xupuriweke ka Hosi Nebukadnetsara. Daniel a nga swi twisisi, kambe ku hlamusela loku a ku endleriwe mina. Hikuva a ku ri hi 1991 ntsena laha ndzi tivise tinhlamuselo ta ntiyiso ta Daniyele 12 laha Nambu **wa Tigris** wu nga ta tlanga xiphemu xa “**yingwe**” leyi dyaka mimoya-xiviri ya vanhu. Ndzingo wa ripfumelo wu kombisiwa hi ku tsemakanya ka rona loku nga ni khombo. I vahlawuriwa ntsena lava nga yi tsemakanyaka va ya emahlweni na riendzo ra vona na Yesu Kriste. Nakambe i xifaniso lexi kopiweke eka ku tsemakanya Lwandle ro Tshwuka hi Vaheveru, ku tsemakanya loku nga kotekiki ni loku dlayaka eka vadyohi va le Egipta. Kambe leyi Daniyele 12 yi yi pfuxaka yi hlawula “Maadventist” yo hetelela lama hlawuriweke lawa vurhumiwa bya wona byi nga ta ya emahlweni ku fikela loko Kriste a vuya. The last of them will experience the last **great calamity**, xivumbeko xa yona xo tlula mpimo lexi nga ta lava ku nghenelela ka Kriste eka ku ponisiwa ka matimba na ku vangama na ku vuya hi ku rihisela.

Khombo ro sungula leri tivisiweke eka Daniyele ri boxiwile eka Dan.11:30. Swi khumba vanhu va Vayuda va khale, kambe *khombo rin'wana leri fanaka* ri ta tivisiwa hi xifaniso lexi fanaka eka Nhlav.1. Leswi swi ta hetisisiwa endzhaku ka Nyimpi ya Vunharhu ya Misava leyi eka yona *n'we-xa-nharhu xa vavanuna xi nga ta dlayiwa*. Naswona mpfilumpfilu lowu wu humelerisiwa eka Nhlav.9:13 ku ya eka 21 hi swifaniso, kambe wu hlulukisiwile hi ririmi leri nga erivaleni ebukwini leyi ya Daniyele emakumu ka ndzima ya 11 eka tindzimana 40 ku ya eka 45. Leswaku hi ta kuma hi ku landzelelana, eka ndzima leyi 11, khombo lerikulu ra Vayuda, kutani eka Dan.12:1, khombo lerikulu leri nga ta kongomisa eka vahlawuriwa va Vukriste na Vayuda vo tshembeka va nkarhi wa makumu lava nga ta hundzukela eka Kriste Leswi khombo ri vuriwa ehansi ka marito lama nge “minkarhi ya maxangu” naswona xikongomelo-nkulu ku ta va ku titoloveta Savata leyi kwetsimisiweke hi Xikwembu.

Ku pimanisiwa ka swivono swimbirhi swa makhombo lama vhumbiweke

1- Eka vana va vanhu va Daniyele va ntwanano wa khale: Dan.10:5-6.

2- Eka vana va vanhu va Daniyele va ntwanano lowuntshwa: Nhlav.1:13-14.

Leswaku hi tlangela hi ku helela ku tsakela loku hi faneleke ku ku nyika makhombo lawa mambirhi, hi fanele ku twisisa leswaku hambileswi ma landzelelanaka hi ku famba ka nkarhi, wo sungula i xifaniso lexi profetaka xa vumbirhi, lexi nga ta kongomisiwa eka ku vuya ka Yesu Kriste, mupfumeri wo hetelela vana va Xikwembu va muxaka wa Daniyele ni vanghana va yena vanharhu. Endzhaku ka makume ya malembe ya ku rhula, leyi landzeriweke hi nyimpi ya athomo leyi chavisaka ni leyi onhaka hi ndlela yo chavisa, siku ro wisa ra Sonto ya Rhoma ri ta sindzisiwa hi hulumenthe ya misava hinkwayo leyi hleriweke hi lava poneke eka mhangu leyi. Kutani nakambe, rifu ri ta ta ri xungeta vutomi bya vahlawuriwa vo tshembeka, ku fana ni le nkarhini wa Daniyele,

Hananiya, Mixayele na Azariya; naswona tanihi le nkarhini wa “Vamakabe” hi – 168, lowu **khombo** ri tivisiweke eka ndzima leyi ya Daniyele ri kongomisaka eka rona; naswona eku heteleleni, Maadventist yo hetelela ma tshama ma tshembekile ku fikela hi Savata ya siku ra vunkombo hi 2029.

Kambe emahlweni ka maxangu lawa yo hetelela, ku fuma ko leha ka mupapa ka malembe ya 1260 se ku ta va ku endle leswaku swivumbiwa swo tala swi fa hi vito ra Xikwembu.

Hi ku komisa, ku twisisa rungula leri nyikeriweke hi xivono lexi lexi nyikiweke Daniyele swi ta hi pfumelela ku twisisa nhlamuselo ya leyi a yi nyikaka Yohane eka Nhlav.1:13 ku ya eka 16.

Dan 10:5 *Kutani ndzi tlakusa mahlo, ndzi languta, kutani waswivo, a ku ri na wanuna la ambaleke ntsembyana, a ambale bandhi ra nsuku emasengeni ya yena, loyi a humaka eUfazi.*

5a- *a ku ri na wanuna loyi a ambaleke ntsembyana*

Ntirho wa vululami lowu fanekiseriwaka hi lineni wu ta endliwa hi Xikwembu hi ku tirhisa munhu wa nyama. Eka xifaniso lexi hlamuseriweke Xikwembu xi teka xivumbeko xa hosi ya Mugriki Antiyoko 4 leyi tiviwaka tanihi Epiphanes. U ta va muxanisi wa Vayuda exikarhi ka – 175 na – 164, nkarhi wa ku fuma ka yena.

5b- *a ri ni bandi ra nsuku ra Ufazi emasengeni*

Loko yi vekiwa eka tinso, bandi ri kombisa ntiyiso lowu sindzisiweke. Ku tlula kwalaho, nsuku lowu wu endliweke ha wona wu huma eUfazi, lowu eka Yer.10:9 wu kongomisaka eka ku tirhisiwa ka wona ka vuhedeni hi vugandzeri bya swifaniso.

Dan 10:6 *Miri wa yena a wu fana ni krisoliti, xikandza xa yena a xi vangama ku fana ni rihati, mahlo ya yena a ma fana ni malangavi ya ndzilo, mavoko ni milenge ya yena a swi fana ni koporo leyi hatimaka, ni mpfumawulo wa rito ra yena a wu fana ni mpfumawulo wa huwa ya ntshungu.*

6a- *Miri wa yena a wu fana na chrysolite*

Xikwembu hi xona mutsari wa xivono kambe xi tivisa ku ta ka xikwembu xa vuhedeni hence this glorious supernatural aspect.

6b- *xikandza xa yena a xi vangama ku fana na rihati*

Vumunhu bya Xigriki bya Xikwembu lexi bya tiyisiwa. Loyi i Zewusi, xikwembu xa Magriki xa Hosi Antiyoko 4. Rihati i xikombiso xa xikwembu xa Tiolimpiki Zewusi; xikwembu xa swikwembu swa Tiolimpiki swa mintsheketo ya Magriki

6c- *mahlo ya yena a ma fana ni malangavi ya ndzilo*

U ta lovisa leswi a swi langutaka ni leswi a nga swi amukeriki; mahlo ya yena ma ta va eka Vayuda hi ku ya hi Dan.11:30: ... *u ta languta lava va tshikeke ntwanano wo kwetsima*. Khombo a ri ti handle ka xivangelo, vugwinehi byi thyakisa vanhu.

6d- *mavoko na milenge ya yena a swi languteka ku fana na koporo leyi pholishiweke*

Mudlayi loyi a nga ta rhumiwa hi Xikwembu u ta va ni xidyoho ku fana ni vahlaseriwa va yena. Swiendlo swa yena swo onha leswi fanekiseriwaka hi

mavoko na milenge ya yena ya koporo i xikombiso xa xidyoho xa Magriki eka xifaniso xa Dan.2.

6th- *naswona mpfumawulo wa rito ra yena a wu fana ni huwa ya ntshungu*

Hosi ya Magriki a yi nge endli nchumu yi ri yoxe. U ta va ni ntshungu wa masocha lama nga vuhedeni ku fana na yena endzhaku ni le mahlweni ka yena leswaku ma yingisa swileriso swa yena.

Nhlohlorhi ni nhlohlorhi ya xitiviso lexi xa vuprofeta swi ta fikeleriwa hi nkarhi wa ku hetiseka ka Dan 11:31: *Mavuthu ma ta humelela hi ku lerisa ka yena; va ta nyamisa ndhawu yo kwetsima, khokholo, va ta herisa gandzelo leri nga heriki*, va yimisa manyala ya mudlayi. Ku tshembeka ka Bibeke, ndzi tsemakanye rito gandzelo leri nga tsariwangiki eka tsalwa ra Xiheveru, hikuva Xikwembu xi nyikile swiphemu swimbirhi swo hambana leswi landzelelanaka swa “ *hilaha ku nga heriki* ” eka ntwanano wa khale na le ka lowuntshwa. Eka khale a ku vumbiwa hi ku nyikela xinyimpfana nimadyambu ni nimixoxo tanihi gandzelo ro hisiwa. Eka xitori xo koma, xi kombisa ku khongelela ka le tilweni ka Yesu Kriste loku tsundzuxaka gandzelo ra yena ro khongelela swikhongelo swa vahlawuriwa. Eka mongo lowu wa Dan.11:31, lowu wa ntwanano wa khale, hosi ya Magriki yi ta herisa magandzelo lama nga heriki ya nawu wa Muxe. Xisweswo, i mongo wa nkarhi lowu wu pfuxiwaka ha wona ntsena lowu lawulaka nhlamuselo ya vutirheli bya ku khongelela loku nga heriki ka muprista wa laha misaveni kumbe ka muprista lonkulu wa le tilweni: Yesu Kriste. Hikwalaho leswi nga heriki swi fambisana ni vutirheli bya munhu kumbe, hi ndlela ya vumbirhi ni leyi tiyeke, ni vutirheli bya le tilweni bya le tilweni bya Yesu Kriste.

Dan 10:7 *Mina Daniyele ndzi vone xivono lexi ndzi ri ndzexe, vavanuna lava a va ri na mina a va xi vonanga, kambe va chava ngopfu, va baleka va ya tumbela.*

7- Ku chava loku ka nhlengeletano i xifaniso lexi nga vonakiki ntsena xa ku hetiseka ka xivono. Hikuva hi siku ra ku dlayeteriwa loku vhumbeke, lavo lulama a va ta endla kahle loko a baleka a ya tumbela, hambiloko a ku ri ekhwirini ra misava.

Dan 10:8 *Ndzi sale ndzi ri ndzexe, ndzi vona xivono lexi lexikulu; matimba ya mina ma ndzi tsanile, xikandza xa mina xi cince muhlovo naswona xi bola, naswona ndzi lahlekeriwe hi matimba hinkwawo.*

8a- Hi ku titwa ka yena, Daniyele u ya emahlweni a profeta vuyelo bya khombo leri nga ta ta.

Dan 10:9 *Ndzi twe mpfumawulo wa marito ya yena; kutani loko ndzi twa mpfumawulo wa marito ya yena, ndzi wa ndzi hlamarile, ndzi langute ehansi ehansi.*

9a- Hi siku ra khombo, rito ra hosi leyi xanisaka ri ta vanga vuyelo lebyi fanaka byo chavisa; matsolo ma ta tlumbana naswona milenge yi ta goveka, yi nga swi koti ku rhwala mintsumbu leyi nga ta wela emisaveni.

Dan 10:10 *Kutani, waswivo, voko ri ndzi khumba, ri ndzi khoma-khoma matsolo ni mavoko.*

10a- Nkateko eka yena, Daniyele i muprofeta ntsena loyi a nga na vutihlamuleri byo tivisa vanhu va yena ku ta ka **khombo leri lerikulu** naswona yena hi yexe a nga kongomisiwa hi vukarhi lebyi lulameke bya Xikwembu.

Dan 10:11 *Kutani a ku eka mina: “Danile, wanuna la rhandzekaka, yingisa marito lawa ndzi nga ta ku byela wona, u yima laha u nga kona; hikuva sweswi ndzi rhumiwile eka n'wina. Loko a vulavule na mina hi ndlela yoleyo, ndzi yime ndzi ri karhi ndzi rhurhumela.*

11a- *Daniel, murhandziwa, yingiseta marito lawa ndzi nga ta ku byela wona, u yima laha u nga kona*

Murhandziwa wa Xikwembu a nga na xivangelo xo chava ku nghenelela ka yena ka le tilweni. Vukarhi bya Xikwembu byi lwisana ni vadyohi vo hamboloka ni va tihanyi lava xandzukeke lava xandzukeke. Daniyele i ku hambana na vanhu lava U fanele ku tshama a yimile hikuva i xikombiso xa ku hambana ka vumundzuku lebyi eku heteleleni byi nga ta wela eka lava hlawuriweke. Hambi loko va etlele entshurini wa rifu ra laha misaveni, va ta pfuxiwa va tlhela va yima hi milenge. Lavo hamboloka va ta etlela naswona lavo hamboloka va ta pfuxiwa leswaku ku avanyisa ko hetelela ku lovisiwa hi laha ku nga heriki. Ntsumi yi boxa “endhawini leyi u nga eka yona”. Naswona u kwihi? Eka ntumbuluko eribuweni ra nambu wa “Hiddekel”, hi Xifurwa, Yufrata, leyi nga ta hlawula Yuropa ra Vukriste ra ntwanano lowuntshwa eka Nhluvutelo. Dyondzo yo sungula hileswaku munhu a nga hlangana na Xikwembu kun'wana na kun'wana ivi a katekisiwa hi xona kwalaho. Dyondzo leyi yi herisa xihlawuhlawu xa vugandzeri bya swifaniso swa leswaku eka vanhu vo tala, Xikwembu xi nga hlangana na xona ntsena etikerekeni, miako yo kwetsima, etitempeleni, etialitarini, kambe laha, a ku na xin'we xa sweswo. Hi nkarhi wa yena, Yesu u ta pfuxeta dyondzo leyi a ku eka Yohane 4:21 ku ya eka 24: *Wansati, Yesu u te eka yena, ndzi kholwa, nkarhi wa ta lowu ku nga ta va entshaveni leyi kumbe eYerusalem leswaku u ta gandzela Tatana . U gandzela leswi u nga swi tiviki; hi gandzela leswi hi swi tivaka, hikuva ku ponisiwa ku huma eka Vayuda. Kambe nkarhi wa ta, naswona se wu fikile, lowu vagandzeri va ntiyiso va nga ta gandzela Tatana hi moya ni hi ntiyiso; hikuva lava i vagandzeri lava Tatana a va lavaka. Xikwembu i Moya, naswona lava va xi gandzelaka va fanele ku xi gandzela hi moya ni hi ntiyiso.*

Dyondzo ya vumbirhi yi tumbele ngopfu, yi sekeriwe eka nambu wa Hiddekel hikuva Moya wu kunguhate ku pfulela ku twisisa ka buku ya yena ntsena eka malandza ya wona yo hetelela yo tshembeka lawa ntokoto wa wona na ndzingo lowu ku hlawuriwa ka wona ku endliwaka ha wona swi kombisiwaka hi xifaniso xa ku tsemakanya nambu wa Hiddékel hi ndlela leyi nga ni khombo hi Xifurwa, Nghala, ku fana ni xiharhi xa vito leri, na yona yi ri eka ndzingo wa ripfumelo, yi dya mimoya-xiviri ya vanhu.

11b- *hikuva sweswi ndzi rhumiwile eka n'wina. Loko a vulavule na mina hi ndlela yoleyo, ndzi yime ndzi ri karhi ndzi rhurhumela.*

Ku hlangana a ka ha ri xivono;

Dan 10:12 *A ku eka mina: Daniyele, u nga chavi; hikuva ku sukela siku ro sungula leri u veke mbilu ya wena ku twisisa, ni ku titsongahata emahlweni ka Xikwembu xa wena, marito ya wena ma twiwile, naswona i hikwalaho ka marito ya wena lawa ndzi taka .*

Eka ndzimana leyi hinkwayo, ndzi na nchumu wun'we ntsena lowu ndzi nga wu vulaka. Loko wo lahlekeriwa hi ku tsundzuka, at least tsundzuka ndzimana leyi leyi hi byelaka ndlela yo tsakisa movumbi wa hina Xikwembu.

Ndzimana leyi i xikombiso xa muxaka wa yona; ntlhandlamano lowu twisisekaka lowu sekeriweke eka mhaka ya leswaku xivangelo xin'wana ni xin'wana xi ni vuyelo bya xona eka Xikwembu: torha ra ku twisisa leri fambisanaka ni ku titsongahata ka ntiyiso ra twiwa ni ku hetiseka.

Laha ku sungula nhlavutelo yo leha leyi nga ta ka yi nga heli ku fikela emakumu ka Buku ya Daniyele, ya ndzima 12 .

Dan 10:13 na Mufumi wa mfumo wa Peresiya u ndzi lwile masiku ya 21; kambe, waswivo, Mikayele, un'wana wa varhangeri lavakulu, a ta ndzi pfuna, kutani ndzi tshamile kwalaho ni tihosi ta Peresiya.

13a- na Murhangeri wa mfumo wa Peresiya u ndzi lwisane na masiku ya makume mbirhi n'we

Ntsumi Gabriyele yi pfuna Korexe 2 hosi ya Peresiya naswona vurhumiwa bya yona eka Xikwembu byi katsa ku kucetela swiboho swa yona, leswaku swiendlo leswi tekiweke swi nga kaneti ntirho wa yena lowukulu. Xikombiso xa ku tsandzeka loku ka ntsumi xi kombisa leswaku hakunene swivumbiwa swa Xikwembu swi tshikiwile swi ntshunxekile naswona swi tiyimerile naswona hikwalaho swi ni vutihlamuleri eka ku hlawula ka swona hinkwako ni mintirho ya swona.

13b- kambe waswivo, Mikayele, un'wana wa varhangeri lavakulu, u tile ku ta ndzi pfuna

Xikombiso lexi paluxiweke xi tlhela xi hi dyondzisa leswaku loko ku ri na xilaveko xa xiviri “ un'wana wa varhangeri lavakulu, Michael ”, a nga nghenelela ku sindzisa xiboho. Mpfuno lowu wa xiyimo xa le henhla i mpfuno wa Xikwembu tanihileswi Mikayele a vulaka: “Loyi a fanaka na Xikwembu”. Hi yena loyi a nga ta ta laha misaveni ku ta va munhu wa nyama eka Yesu Kriste. Etilweni, a a ri eka tintsumi muyimeri wa Moya wa Xikwembu na tona. Emhakeni leyi, xiga lexi nge “ un'wana wa varhangeri lavakulu ” xi nga hi hlamarisa hi laha ku faneleke. Phela, leswi a swi hlamarisi, hikuva ku titsongahata, ku olova, ku avelana ni rirhandzu leri Yesu a nga ta ri kombisa emisaveni, se a swi vekiwile entirhweni evuton'wini bya yena bya le tilweni ni tintsumi ta yena to tshembeka. Milawu ya tilo hi yona leyi Xi yi kombiseke hi nkarhi wa vutirheli bya Yena bya laha misaveni. Laha misaveni, u ve nandza wa malandza ya yena. Naswona hi dyondza leswaku etilweni u tiendle a ringana ni tintsumi tin'wana letikulu.

13c- kutani ndzi tshama kwalaho ni tihosi ta Peresiya

Hikwalaho ku fuma ka ndyangu wa vuhosi wa tihosi ta Peresiya ku ta ya emahlweni nkarhinyana ku fikela loko Magriki ku fuma.

Dan 10:14 Sweswi ndzi ta ku ta ku komba leswi nga ta humelela eka vanhu va wena enkarhini lowu taka; hikuva xivono xa ha khumba minkarhi yoleyo.

14a- Ku fikela emakumu ka misava, vanhu va Daniyele va ta karhateka, eka swa khale tani hi le ka ntwanano lowuntshwa, hikuva vanhu va yena i Israele loyi Xikwembu xi va ponisaka eka xidyoho xa Vaegipta , eka xidyoho xa Adamu hi

Yesu Kriste na xa xidyoho yi simekiwile hi Rhoma eka Vukriste lebyi basisiweke hi ngati ya Yesu.

Xikongomelo xa nhlavutelo leyi tisiweke hi ntsumi eka Daniyele i ku lemukisa vanhu va yona hi makhombo lama taka. Daniyele se a nga swi twisisa leswaku leswi paluxiweke eka yena a swa ha n'wi khumbi hi yexe, kambe u tlhela a tiyiseka leswaku tidyondzo leti ti ta vuyerisa enkarhini lowu taka eka malandza ya vanhu va yena naswona hikwalaho eka hinkwavo lava Xikwembu xi ti kongomisaka eka vona ni ku ti kunguhata yena.

Dan 10:15 *Loko a ri karhi a ndzi byela marito lawa, ndzi langute emisaveni, ndzi miyela.*

15a- Yohane wa ha ri emiehleketweni ya yena xivono xo chavisa xa khombo naswona u ringeta ku dzikisa mianakanyo yakwe eku tweni leswi a swi twaka, a nga ha ri na xivindzi xo tlakusa nhloko leswaku a languta loyi a vulavulaka na yena.

Dan 10:16 *Kutani waswivo, un'wana la fanaka ni vana va munhu a khumba milomu ya mina. Ndzi pfule nomu wa mina ndzi vulavula, ndzi ku eka loyi a yime emahlweni ka mina: Hosi yanga, xivono xi ndzi tatile hi ku chava, kutani ndzi lahlekeriwe hi matimba hinkwawo.*

1a- *Kutani waswivo, un'wana loyi a nga ni xivumbeko xa vana va munhu u khumbe milomu ya mina*

Hambileswi xivono lexi chavisaka a ku ri xifaniso lexi nga riki xa xiviri xa vuxopaxopi lexi tumbuluxiweke emianakanyweni ya Daniyele, ku hambana ni sweswo, ntsumi yi ti humesa hi xivumbeko xa munhu lexi fanaka ni xa munhu wa laha misaveni. Xo sungula, na yena u vumbiwe hi xifaniso xa Xikwembu, kambe hi miri wa le tilweni lowu nga riki na milawu ya laha misaveni. Ntumbuluko wa yena wa le tilweni wu n'wi nyika mfikelelo eka swiyenge leswimbirhi hi ku va na vuswikoti lebyi tirhaka eka xin'wana na xin'wana. U khumba milomu ya Daniel loyi a twaka ku khumba loku.

Dan 10:17 *Nandza wa hosi yanga a nga vulavula njhani na hosi yanga? Sweswi matimba ya mina ma ndzi tsandzeka, naswona a ndza ha hefemuli.*

17a- Eka munhu wa misava ntsena, xiyimo xi hambanile swinene, milawu ya laha misaveni ya vekiwa naswona ku chava ku n'wi endle a lahlekeriwa hi matimba na ku hefemula.

Dan 10:18 *Kutani loyi a langutekaka ku fana ni munhu, a tlhela a ndzi khumba, a ndzi tiyisa.*

18a- Hi ku sindzisa hi ku olova, ntsumi yi swi kota ku vuyisela matimba eka Daniyele hi ku n'wi rhurisa mbilu.

Dan 10:19 *Kutani a ku eka mina: "U nga chavi, murhandziwa, ku rhula a ku ve na wena." xivindzi, xivindzi! Loko a ri karhi a vulavula na mina, ndzi kume matimba, ndzi ku: "Hosi yanga a yi vulavule, hikuva u ndzi tiyisile."*

19a- Rungula ra ku rhula! Swi fana ni leyi Yesu a nga ta yi kongomisa eka vadyondzisiwa va yena! A ku na nchumu lowu fanaka ni ku tiyisekisa mianakanyo leyi chavaka. Marito lama nge xivindzi, xivindzi, ma n'wi pfuna ku khoma moya ni ku tlhela a kuma matimba.

Dan 10:20 *A ku eka mina: “Xana wa swi tiva leswaku ha yini ndzi te eka wena? Sweswi ndza vuya ku ya lwa ni mufumi wa Peresiya; loko ndzi suka, waswivo, mufumi wa Javani u ta ta.*

20a- *Sweswi ndzi vuya ndzi ya lwa na murhangeri wa Peresiya*

Murhangeri loyi wa Peresiya i Korexe 2 Lonkulu loyi Xikwembu xi n’wi tekaka a ri mutotiwa wa xona; leswi nga n’wi siveliki ku boheka ku lwa na yena leswaku a kongomisa swiboho swa yena eka tlhelo ra yena.

20b- *loko ndzi famba, waswivo, mufumi wa Javani u ta ta*

Loko ntsumi yi suka eka Korexe 2, nhlasele lowu humaka eka murhangeri wa Magriki wa nkarhi wolowo wu ta pfula vulala lebyi kulaka exikarhi ka vulawuri byimbirhi bya Peresiya ni bya Magriki.

Dan 10:21 *Kambe ndzi ta mi tivisa leswi tsariweke ebukwini ya ntiyiso. A nga kona loyi a ndzi pfunaka ku lwisana na leswi, handle ka Michael, murhangeri wa wena.*

21a- Nhlavutelo leyi Daniyele a nga ta yi kuma yi vuriwa buku ya ntiyiso. Namuntlha hi 2021, ndzi nga tiyisisa ku hetiseka ka hinkwaswo leswi paluxiweke eka swona, hikuva ku twisisa ka yona ku nyikiwile hi ku hetiseka hi Moya lowu nga fiki wa Mikayele murhangeri wa hina, eka Daniyele eka ntwanano wa khale na le ka mina, eka ntwanano lowuntshwa, ku sukela eka Yesu Kriste u vula leswaku vito leri ri avanyisa madimona lama ha tirhaka ku fikela loko a vuya hi ku Vangamisa.

Daniyele 11.

Rinoko ! Ku nga khathariseki ku cinca ka ndzima, mbulavurisano exikarhi ka ntsumi na Daniyele wu ya emahlweni wu ya emahlweni ni ndzimana yo hetelela ya ndzima 10 .

Dan 11:1 *Mina, hi lembe ro sungula ra ku fuma ka Dariyosi wa Mumedu, a ndzi ri na yena ku n’wi pfunu ni ku n’wi seketela.*

1a- U tumbuluxiwile hi Xikwembu leswaku a hanya hilaha ku nga heriki, ntsumi leyi vulavulaka na Daniyele yi n’wi byela leswaku u pfunile no seketela Dariyosi, hosi ya le Mediya, loyi a tekeke Babilona a ri na malembe ya 62 naswona a ha fuma eDan.6. Hosi leyi a yi rhandza Daniyele ni Xikwembu xa yona kambe, yi khomiwile, yi veke vutomi bya yona ekhomyeni hi ku n’wi nyiketa eka tinghala. Kutani hi yena loyi a ngheneleke ku pfala milomu ya tinghala ni ku ponisa vutomi bya yena. Hikwalaho nakambe hi yena loyi a pfuneke hosi leyi Dariyosi ku twisisa leswaku Xikwembu xa Daniyele hi xona ntsena Xikwembu xa ntiyiso, muvumbi wa hinkwaswo leswi nga kona, lexi hanyaka ni leswaku a ku na xin’wana lexi fanaka na xona.

Dan 11:2 Sweswi ndzi ta ku tivisa ntiyiso. Waswivo, ku ta va ni tihosi tinharhu ePeresiya. Wa vumune u ta hlengeleta rifuwo ro tala ku tlula lerin'wana hinkwawo; kutani loko a ri ni matimba eka rifuwo ra yena, u ta pfluxa hinkwawo va lwa ni mfumo wa Yavani.

2a- Sweswi ndzi ta ku tivisa ntiyiso

Ntiyiso wu tiviwa ntsena hi Xikwembu xa Ntiyiso naswona i vito leri Xikwembu xi tinyikaka rona eka vuxaka bya xona na vahlawuriwa va xona vo hetelela eka Kriste hi ku ya hi Nhlav.3:14. Ntiyiso a hi nawu wa Xikwembu ntsena, milawu ya wona ni swileriso swa wona. Yi tlhela yi katsa hinkwaswo leswi Xikwembu xi swi kunguhataka hi vukheta ni ku endla leswaku swi hetisisiwa enkarhini wa Xona. Hi le ku tshubuleni ntsena siku rin'wana na rin'wana ra vutomi bya hina, xiphemu xa nongonoko lowu lowukulu lowu eka wona hi yaka emahlweni ku fikela emakumu ka vutomi bya hina na hi ku hlangana, ku fikela emakumu ka phurojeke yo hetelela yo hlayisa leyi nga ta vona vahlawuriwa va fikelela hilaha ku nga heriki.

2b- Waswivo, ku ta va na tihosi tinharhu ePeresiya

yo sungula endzhaku ka Korexe 2: Cambyses 2 (– 528 – 521) u dlaya n'wana wa yena Bardiya loyi a thyiweke vito ra xirhangiso ra Smerdis hi Magriki

ya vumbirhi : Smerdis wa mavunwa, ^{mage} Gaumâta usurper wa vito ra Smerdis u fuma nkarhinyana ntsena.

ya vunharhu : Dariyosi wo sungula ^{wa Muperesiya} (– 521 – 486) n'wana wa Hystape.

2c- Wa vumune u ta hlengeleta rifuwo ro tala ku tlula hinkwawo

ya vumune : Xerxes wa vu-1 (– 486 – 465). Endzhaku nyana ka yena, Ataserkisi wo Sungula u ^{ta} fuma a ntshunxa mahlonga hinkwawo ya Vayuda **hi lembe ra vunkombo** ra ku fuma ka yena, hi ximun'wana – 458 hi ku ya hi Esd.7:7-9.

2d- naswona loko a ri ni matimba hi rifuwo ra yena, u ta pfluxa hinkwaswo ku lwisana ni mfumo wa Javani

Xerxes wo ^{Sungula u tshikilele} ni ku rhurisa Egipta loyi a pfukeke kutani a lwa nyimpi na Greece, a hlasela Attica ivi a onha Atena. Kambe u hluriwile eSalamis hi – 480. Greece yi ta hlayisa vulawuri eka ndhawu ya yona. Naswona hosi ya Peresiya yi tshame eAsia, hambi swi ri tano yi sungule minhlasele leyi kombiseke ku navela ka yona ku hlula Greece.

Dan 11:3 Kambe ku ta humelela hosi ya matimba, leyi nga ta fuma hi matimba lamakulu, yi endla hinkwaswo leswi yi swi rhandzaka.

3a- Hi ku hluriwa endhawini ya yena, hosi ya Peresiya leyi hlotiweke Xerxes wo Sungula ^{yi} ta hetelela yi file, yi dlayiwile hi vavanuna va yona vumbirhi lavakulu. U hluriwile hi jaha leri a ri hlekula hi vukanganyisi. Greece ri hlaurile tani hi hosi ya rona, Alexander the Great, jaha ra le Makedoniya ra malembe ya 20 (loyi a velekiweke hi – 356, u fumile hi – 336, – u file hi – 323). Vuprofeta byi n'wi boxa tanihi musunguri wa ^{mfumo wa vu-3} wa xifaniso xa Dan.2, xiharhi xa vunharhu xa Dan.7 na xiharhi xa vumbirhi xa Dan.8.

Dan 11:4 Loko a tlakusiwa, mfumo wa yena wu ta tshoveka, wu avanyisiwa hi timheho ta mune ta matilo; a ri nge vi ra vatukulu va yena, naswona a ri nge vi na

matimba ku fana na loko a ri ri kona, hikuva ri ta handzuriwa, ri ta hundzisela eka van'wana handle ka vona.

4a- Hi kuma kona, nhlamuselo leyi kongomeke leyi nyikiweke eka rimhondzo lerikulu leri tshovekeke ra mbuti ya Xigriki ya Dan.8:8 na nhlamuselo ya yona ya ndzimana ya 22: *Timhondzo ta mune leti pfukeke ku siva rimhondzo leri leri tshovekeke, leti i mimfumo ya mune leyi nga ta humelela ku suka eka tiko leri, kambe loyi a nga ta ka a nga vi na matimba yo tano .*

Ndzi tsundzuka leswi “ *timhondzo ta mune letikulu* ” ti yimelaka swona.

ro sungula ndyangu wa vuhosi wa Magriki wa Seleucid lowu simekiweke eSiriya hi Seleucus 1st^{Nicator} .

ra vumbirhi : ndyangu wa vuhosi wa Magriki wa Magid lowu simekiweke eEgipta hi Ptolemy wo Sungula^{Lagos} .

ra vu-3 : ndyangu wa vuhosi wa Magriki lowu simekiweke^{eTrace} hi Lysimachus.

4th horn ndyangu wa vuhosi wa Magriki lowu simekiweke eMakedoniya hi Cassandra

Dan 11:5 *Hosi ya le dzongeni yi ta tiya. Kambe un'wana wa varhangeri va yena u ta n'wi tlula, u ta fuma; vulawuri bya yena byi ta va ni matimba.*

5a- *Hosi ya le dzongeni yi ta tiya*

Ptolemy wo Sungula Soter Lagos –383 –285 hosi ya Egipta kumbe “ *hosi ya le dzongeni* ”.

5b- *Kambe un'wana wa varhangeri va yena u ta n'wi tlula, u ta fuma; vulawuri bya yena byi ta va ni matimba.*

Seleucus 1st Nicator –312–281 hosi ya Siriya kumbe “ *hosi ya le n'walungwini* ”.

Dan 11:6 *Endzhaku ka malembe ma nga ri mangani va ta endla ntwanano, kutani n'wana wa hosi ya le dzongeni u ta ta eka hosi ya le n'walungwini leswaku a vuyisela vun'we. Kambe yena a nge hlayisi matimba ya voko ra yena, na yena a nge lwisani na yena, hambi ku ri yena kumbe voko ra yena; u ta kutsuriwa ni lava va n'wi tiseke, ni tata wakwe ni loyi a a ri nseketelo wa yena hi nkarhi wolowo.*

6a- Vuprofeta byi tlula ku fuma ka Antiochos 1st^(-281–261), “ *hosi ya le n'walungwini* ” ya vumbirhi leyi sunguleke “**Nyimpi ya Siriya**” yo sungula (–274-271) ku lwisana na “ *hosi ya le dzongeni* ” Ptolemy 2 Philadelphus (–282 –286) Xihlamusela-marito xa Xitsonga. Kutani ku ta “**Nyimpi ya vumbirhi ya Siriya**” (-260 - 253) leyi kanetaka Vaegipta “ *hosi leyintshwa ya le n'walungwini* ” Antiochos 2 Theos (-261 - 246).

6b- *Endzhaku ka malembe ma nga ri mangani va ta tihlanganisa, kutani n'wana wa nhwanyana wa hosi ya le dzongeni u ta ta eka hosi ya le n'walungwini ku ta vuyisela ku twanana.*

Mahanyelo ya scabous ya sungula. Leswaku a teka Berenice, Antiochos 2 u dlaya vukati ni nsati wakwe wa le nawini la vuriwaka Laodice. Tatana u heleketa n'wana wa yena wa nhwanyana kutani a tshama na yena endlwini ya n'wana wa yena wa jaha.

6c- . *Kambe yena a nge hlayisi matimba ya voko ra yena, na yena a nge lwisani na yena, hambi ku ri yena kumbe voko ra yena; u ta kutsuriwa ni lava va n'wi tiseke, ni tata wakwe ni loyi a a ri nseketelo wa yena hi nkarhi wolowo.*

Kambe emahlweninyana ka rifu rakwe, Antiochos 2 u teke Bérénice ndzhaka. Laodikiya u rihisela kutani a endla leswaku a dlayiwa na tata wa yena na n'wana wa yena lontsongo wa nhwanyana (voko = n'wana). Xiya : eka Nhlav.3:16, Yesu u ta dlaya vukati na nsati wa yena wa ximfumo wa Muadventist loyi hi ndlela yo fanekisela a thyiweke vito ra Laodikiya; ngopfu ngopfu tani hi leswi Antioko 2 a tivulaka “Theos”, Xikwembu. Le Nghilandhi, Hosi Henry 8 u endle swo antswa, u dlaye vukati hi ku tihambanisa ni vulawuri bya vukhongeri bya le Rhoma, a tumbuluxa kereke ya yena ya Anglican naswona u endle leswaku vasati va yena va nkombo va fa hi ku landzelelana. ^{Kutani} ku ta “Nyimpi ya Siriya” **ya vu-3 (-246-241).**

Dan 11:7 *Xihluke lexi humaka etimitsuni ta xona xi ta huma ematshan'weni ya xona; u ta ta eka mavuthu, u ta nghena emakhokholweni ya hosi ya le n'walungwini, u ta ma hlongola hilaha a lavaka hakona, a tiendla matimba.*

7a- *Xihluke lexi humaka eka timitsu ta xona xi ta tlakuka ematshan'wini ya xona*

Ptolemy 3 Evergetes -246-222 makwavo wa Berenice.

7b- *u ta ta eka vuthu, u ta nghena emakhokholweni ya hosi ya le n'walungwini Seleucus 2 Kallinicos -246-226.. Xihlamusela-marito xa Xitsonga*

7c- *u ta yi lahla hilaha a lavaka hakona, naswona u ta tiendla matimba*

Ku fuma i ka hosi ya le dzongeni. Vulawuri lebyi bya Vaegipta byi tsakisa Vayuda ku hambana ni Magriki ya Seleucid. Hi fanele ku hatla hi twisisa leswaku exikarhi ka vafumi lavambirhi lava kanetanaka ku ni ndhawu ya Israyele leyi tikampa timbirhi leti lwaka ti faneleke ku yi tsemakanya eka minhlaselo ya tona kumbe loko ti tthelela endzhaku.

Dan 11:8 *U ta teka ni swikwembu swa vona ni swifaniso swa vona leswi n'okiweke, ni swilo swa vona swa risima swa silivhere ni nsuku, a swi yisa aEgipta. Kutani u ta tshama ekule ni hosi ya le n'walungwini ku ringana malembe ma nga ri mangani.*

8a- Hi ku lemuka, Vaegipta va ta engetela eka vito ra yena, Ptolemy 3, vito ra “Evergetes” kumbe mupfuni.

Dan 11:9 *U ta ya lwa ni mfumo wa hosi ya le dzongeni, a tthelela etikweni ra yena.*

9a- Nhlamulo ya Seleucus 2 yi tsandzekile ku fikela eku sunguleni ka “Nyimpi ya Siriya” **ya vumune (-219-217)** leyi nga veka Antiochos 3 na Ptolemy 4 Philopator.

Dan 11:10 *Vana va yena va ta huma va ya hlengeleta mavuthu yo tala swinene; un'wana wa vona u ta ta emahlweni, a hangalaka ku fana ni nambu, a khuluka, ivi a vuya; va ta susumetela tinyimpi ekhokholweni ra hosi ya le dzongeni.*

10a- Antiyokasi 3 Megas (-223 -187) ku lwisana na Ptolemy 4 Philopator (-222-205). Mavito ya xirhangiso lama engeteriweke ma paluxa xiyimo xa ku hlekuriwa ka vanhu va Lagid, hikuva Philopator swi vula hi Xigriki, ku rhandza tatana; tatana loyi Ptolemy a n'wi dlayeke... Nakambe, minhlaselo ya Seleucid yi tsandzekile. Ku fuma ku ta tshama ku ri ekampeni yo biha.

Dan 11:11 *Hosi ya le dzongeni yi ta hlundzuka, yi huma yi ya hlasela hosi ya le n'walungwini; u ta pfuxa ntshungu lowukulu, mavuthu ya hosi ya le n'walungwini ma ta nyiketwa emavokweni ya yena.*

11a- Ku hluriwa loku ka Seleucid loku pfoflosaka i nchumu lowunene eka Vayuda lava tsakelaka Vaegipta hikuva va va khoma kahle.

Dan 11:12 *Ntshungu lowu wu ta tikukumuxa, mbilu ya hosi yi ta tlakuka; u ta wisela magidi, kambe a nge hluli.*

12a- Xiyimo xi ta cinca hi “**Nyimpi ya Siriya**” ya **vu-5 (-202-200)** leyi nga ta veka Antiyoko 3 ekhombyeni na Ptolemy 5 Epiphanes (-205 -181).

Dan 11:13 *Hikuva hosi ya le n'walungwini yi ta vuya, yi ta hlengeleta ntshungu lowukulu ku tlula wo sungula; endzhaku ka nkarhinyana, malembe ma nga ri mangani, u ta suka a ri ni vuthu lerikulu ni rifuwo lerikulu.*

13a- Khombo ra kona, eka Vayuda, Magriki ya Seleucid ma tlhelele ensin'wini ya wona ku ya hlasela Egipta.

Dan 11:14 *Enkarhini wolowo, vo tala va ta pfukela hosi ya le dzongeni, vavanuna va madzolonga exikarhi ka vanhu va wena va ta pfukela ku hetisisa xivono, va ta wa.*

14a- Hosi leyintshwa ya le dzongeni wa Egipta Ptolemy 5 Epiphanes - kumbe Illustrious (-205-181) wa malembe ya ntlhanu u vekiwa ekhombyeni hi nhlasele wa Antiochos 3 a seketeriwa hi vakaneti. Kambe Vayuda va seketela hosi ya le Egipta hi ku lwa ni Vaseleucid. Hi vona, a va hlulanga ni ku dlaya ntsena, kambe va ha ku endla Magriki ya Seleucid ya le Siriya ma va valala lava faka vutomi hinkwabyo.

Ku pfukela ka Vayuda loku paluxiweke eka ndzimana leyi ku lulamile hi ku tsakela ka Vayuda eka kampa ya Vaegipta; hikokwalaho va na vulala eka kampa ya Seleucid leyi tlhelaka yi kuma vulawuri bya xiyimo. Kambe, xana Xikwembu a xi va tsundzuxanga vanhu va xona leswaku va nga endli ntwanano ni Vaegipta? “Egipta, rihlanga rero leri tlhavaka voko ra loyi a titshegeke hi rona,” hi ku ya hi Esa.36:6: “ *Vona, u ri veke aEgipta, u teke rihlanga leri leri tshovekeke, leri ngenaka, ri tlhava voko eka un'wana ni un'wana la titshegeke ha yona: loyi i Faro, hosi ya Egipta, eka hinkwavo lava n'wi tshembaka .*” Xilemukiso lexi xi vonaka xi honisiwa hi vanhu va Vayuda naswona vuxaka bya vona ni Xikwembu byi le ku biheni swinene; nxupulo wu tshinela wu tlhela wu ba. Antiochos 3 u va endla va hakela ngopfu hikwalaho ka vulala bya vona.

Hi kombela mi xiya : ku pfukela loku ka Vayuda ku kongomisa ku “ *hetisisa xivono* ” hi ndlela ya leswaku ku lunghiselela ni ku aka rivengo ra Vasiriya eka vanhu va Vayuda. Xisweswo ***khombo lerikulu*** leri tivisiweke eka Dan.10:1 ri ta va hlasela.

Dan 11:15 *Hosi ya le n'walungwini yi ta huma, yi aka swithezi, yi teka miti leyi tiyeke. Masocha ya le dzongeni na vahlawuriwa va hosi a va nge lwisani, va ta pfumala matimba yo lwisana.*

15a- Ku fuma ku cince matlhelo hi laha ku nga heriki, ku le kampeni ya Seleucid. Emahlweni ka yena, hosi ya le Egipta yi ni malembe ya ntlhanu ntsena.

Dan 11:16 *Un'wana ni un'wana loyi a n'wi lwisanaka na yena, u ta endla hinkwaswo leswi a swi lavaka, naswona a nga kona loyi a nga ta n'wi kaneta; u ta yima etikweni ro saseka swinene, a herisa xin'wana ni xin'wana lexi taka ehansi ka voko ra yena.*

16a- Antiochos 3 wa ha tsandzeka ku hlula Egipta naswona torha ra yena ro hlula ri n'wi hlundzukisa, vanhu va Vayuda va hundzuka ku vava ka yena. U

chulula vukarhi bya yena lebyi saleke eka rixaka ra Vayuda leri dlayiweke ripfumelo leri ku vulavuriwaka ha rona hi xivulavulelo lexi nge " *matiko yo saseka swinene* " tanihi le ka Dan.8:9.

Dan 11:17 *U ta ringanyeta ku ta ni mavuthu hinkwawo ya mfumo wa yena, ni ku endla ku rhula ni hosi ya le dzongeni; u ta n'wi nyika n'wana wa yena wa nhwanyana leswaku a va nsati, hi xikongomelo xo tisa ku onhaka ka yena; kambe leswi a swi nge endleki, naswona a swi nge humeleli.*

17a- Leswi nyimpi yi nga humelelangiki, Antiochos 3 u ringeta ndlela ya ntwanano na kampa ya Lagid. Ku cinca loku ka maqhinga ku ni xivangelo: Rhoma ri ve musirheleri wa Egipta. Hikwalaho u ringeta ku lulamisa ku hambana loku hi ku nyika n'wana wakwe wa nhwanyana Cleopatra, wo sungula eka vito leri, evukatini na Ptolemy 5. Vukati byi endleka, kambe mpatswa lowu tekaneke wu lava ku hlayisa ntshunxeko wa wona ekampeni ya Seleucid. Kungu ra Antiochus 3 ro teka Egipta ri tsandzekile nakambe.

Dan 11:18 *U ta languta swihlala, a teka swo tala swa swona; kambe murhangeri u ta herisa ku rhuketeriwa loku a a lava ku ku koka, a endla leswaku ku wela eka yena.*

18a- U ta hlula matiko ya le Asia kambe u hetelela a kume endleleni ya yena vuthu ra Rhoma, laha ri hlawuriweke tanihi le ka Dan.9:26 hi rito leri nge " *ndhuna* "; leswi hikuva Rhoma ra ha ri riphabliki leri rhumelaka mavuthu ya rona eka matirhelo yo rhurisa misiha ehansi ka nkongomiso wa Legates lava yimelaka matimba ya tisenatara na vanhu, ti plebs. Ku cincela eka vulawuri bya vuhosi a swi nge cincici muxaka lowu wa nhlengeletano ya masocha. Murhangeri loyi u vitaniwa Lucius Scipio loyi a tivekaka tani hi Muafrika, Hosi Antiochos u teke khombo ro langutana na yena naswona u hluriwile eka Nyimpi ya Magnesia hi 189 naswona u gweviwe ku hakela Rhoma tani hi ndziriso wa nyimpi xikweleti lexikulu xa 15,000 wa titalenta . Ku engetela kwalaho, n'wana wa yena lontsongo, loyi a nga ta va Antiyoko 4 Epifani, muxanisi wa Vayuda loyi a nga ta hetisisa eka ndzimana 31 " *khombo* " leri profetiweke eka Dan.10:1, u tekiwa a ri mahlonga hi Varhoma.

Dan 11:19 *Kutani u ta ya etikhokholweni ta tiko ra ka vona; u ta khunguvanyeka, a wa, a nga ha kumeki.*

19a- Milorho ya ku hlula yi hele hi rifu ra hosi, yi siviwa hi n'wana wa yona wa mativula Seleucus 4 (-187-175).

Dan 11:20 *Un'wana ni un'wana loyi a nga ta n'wi siva, u ta tisa muhakeri wa mali exiphen'wini xo saseka ngopfu xa mfumo, kambe endzhaku ka masiku ma nga ri mangani u ta tshoveka, ku nga ri hi vukarhi kumbe hi nyimpi.*

20a- Leswaku yi hakela xikweleti lexi kolotiwaka Varhoma, hosi yi rhumela mutirheli wa yona Heliodorus eYerusalema ku ya teka rifuwo ra tempele, kambe muhlaseriwa wa xivono xo chavisa etempeleni, u tshika ntirho lowu wo chava. Mukomberi loyi i Heliodorus loyi endzhaku a nga ta dlanya Seleucus 4 loyi a a n'wi hehlile hi vurhumiwa bya yena byo ya eYerusalema. Xikongomelo xa kona xi fanerile ku teka goza, naswona Xikwembu xi n'wi endle a hakela ku nyamisiwa loku ka tempele ya yena yo kwetsima hi rifu ra murhangeri wa yena loyi, loko a dlayiwile, a nga fiki hi vukarhi kumbe hi nyimpi .

Antiyoka 4 wanuna loyi a fanekisiweke exivonweni xa khombo lerikulu

Dan 11:21 *Munhu la sanguhatiweke u ta teka ndhawu ya yena, a nga ambalanga xindzhuti xa vuhosi; u ta humelela exikarhi ka ku rhula, u ta teka mfumo hi vukanganyisi.*

21a- Loyi i Antiyoko, n'wana lontsongo wa Antiyoka 3. A khomiwile no khomiwile hi Varhoma, hi nga anakanya hi vuyelo lebyi humesiweke eka vumunhu bya yena. Leswi a a hundzuke hosi, a a ri ni ku rihisela leswaku a ta teka vutomi. Ku tlula kwalaho, ku tshama ka yena ni Varhoma ku pfumelele ku twisisa ko karhi na vona. Ku fika ka yena exiluvlweni xa Siriya ku sekeriwe eka makungu, hikuva n'wana un'wana wa mufana, Demetriyo, lonkulu, a a rhangisa emahlweni eka yena. Hi ku vona leswaku Demetriyo u endle ntwanano na Perseus, hosi ya Makedoniya, nala wa Varhoma, lava vo hetelela va tsakele Antiyoko munghana wa vona kutani va veka exiluvlweni.

Dan 11:22 *Mavuthu lama chuluriwaka ku fana ni nambu ma ta hluriwa emahlweni ka yena, ma lovisiwa, ku fana ni hosi ya ntwanano.*

22a- *Mavuthu lama hangalakeke ku fana ni nambu ma ta nwela emahlweni ka yena, ma lovisiwa*

Vulala byi tlhela byi sungula hi “**Nyimpi ya Siriya**”^{ya vu-6} (-170-168) .

Enkarhini lowu Varhoma va tshike Antiyoka 4 a tlhela a sungula nyimpi ya tata wakwe ni mixaxa yo biha ya Egipta. A nga si tshama a faneriwa hi xikombiso xa yena xa xidyoho, Xigriki i ntiyiso eka mongo lowu. Ematshan'weni ya sweswo, avanyisa timhaka, hilaha Xikwembu xi endleke hakona hi nkarhi wolowo. Ekampeni ya Lagid Ptolemy 6 u tekiwile hi vuxaka bya rimbewu na makwavo wa yena wa xisati Cleopatra 2. Makwavo wa vona lontsongo Ptolemy 8 loyi a tiviwaka tanihi Physcon u fambisana na vona. Kutani hi nga twisisa leswaku ha yini Xikwembu xi pfumelela Antiyoko ku pfoflosa vuthu ra vona.

22b- *xikan 'we na murhangeri wa ntwanano.*

Menelaus, mutirhisani wa va ka Seleucid, u navela xikhundlha xa muprista lonkulu la nga enawini Onias, u endla leswaku a dlayiwa hi Andronicus, kutani a teka ndhawu ya yena. Xana loyi wa ha ri Israyele wa Xikwembu? Eka drama leyi, Xikwembu xi sungula ku tsundzuka swiendlo leswi Rhoma ri nga ta swi endla eka malembe-xidzana lama hundzeke. Hakunene, Rhoma ra Mfumo ri ta dlaya Mesiya naswona Rhoma ra Mupapa ri ta navela ni ku teka vuprista bya Yena lebyi nga heriki, tanihi leswi Menelaus a dlayeke Onias leswaku a n'wi siva.

Dan 11:23 *Endzhaku ka loko a hlanganisiwe na yena, u ta tirhisa vuxisi; u ta suka, u ta hlula hi vanhu va nga ri vangani.*

23a- Antiyoko u endla mintwanano na un'wana na un'wana, a lunghekele ku yi herisa loko swi n'wi tsakela. Ximunhuhatwa lexi ntsena i xifaniso xa matimu ya tihosi ta Furwa na Yuropa; mintwanano yi endliwile, mintwanano yi tshovekile, ni tinyimpi leti halateke ngati leti kavanyetiweke hi minkarhi yo koma ya ku rhula.

Kambe ndzimana leyi yi tlhela yi ya emahlweni, hi ku hlaiwa kambirhi, ku hi nyika xifaniso xa mfumo wa mupapa lowu nga ta xanisa vakwetsimi ku ringana malembe ya 120. Hikuva hosi ya Magriki ni vupapa va fana swinene: *vuxisi ni vukanganyisi* eka swilo leswimbirhi.

Dan 11:24 *U ta nghena hi ku rhula etindhawini leti noneke ngopfu ta xifundzha; u ta endla leswi vatata wa yena, ni vatata wa yena, a va nga swi endlanga; u ta hangalasa swilo leswi phangiweke, leswi phangiweke ni rifuwo; u ta vumba tiphurojeke to lwisana ni makhokholo, naswona leswi ku ringana nkarhi wo karhi.*

24a- Xikweleti lexikulu lexi kolotiwaka Varhoma xi fanele ku hakeriwa. Ku fikelela leswi, Antiyokasi 4 u hakela xibalo eka swifundzha swa yena naswona hikwalaho ka sweswo eka vanhu va Vayuda lava a va lawulaka. U teka laha a nga si byala kona kutani a hluvula vanhu lava endlaweke mahlonga lava a va ri ehansi ka vulawuri bya yena rifuwo ra vona. A nga yi tshikanga pakani yakwe yo hlula Egipta hi xihuku kumbe hi vukanganyisi. Naswona leswaku a tlangeriwa hi masocha yakwe ni ku kuma nseketelo wa wona, u avelana swilo leswi phangiweke ni masocha yakwe naswona hi vukheta u xixima swikwembu swakwe swa Magriki, leswikulu eka swona: Zewusi wa le Olympia, xikwembu xa swikwembu swa ntsheketo wa Magriki.

Eka ku hlava kambirhi, mfumo wa mupapa wa Rhoma wu ta endla hi ndlela leyi fanaka. Hikwalaho ka leswi a tsaneke hi ntumbuluko, u fanele ku kanganyisa ni ku fuwisa vakulukumba va mimfumo leswaku va tiviwa ni ku seketeriwa hi vona ni mavuthu ya vona lama hlomeke.

Dan 11:25 *A rhangela vuthu lerikulu, u ta tirhisa matimba ya yena ni ku hiseka ka yena ku lwa na hosi ya le dzongeni. Hosi ya le dzongeni yi ta lwa ni mavuthu yo tala ni ya matimba swinene; kambe a nge lwisani na yena, hikuva makungu yo biha u ta kunguhateriwa yena.*

25a- Hi – 170, Antiochos 4 u teke Pelusium kutani a teka tiko hinkwaro ra Egipta handle ka ntsindza wa rona Alexandria.

Dan 11:26 *Lava dyaka etafuleni ra yena va ta n'wi lovisa; mavuthu ya yena ma ta hangalaka kukota nambu, kutani vafi va ta wa hi vunyingi.*

26a- Ptolemy 6 u tlhela a ngenela minkanerisano na buti wa yena Antiochos 4. U joyina kampa ya Seleucid. Kambe hi ku nga amukeriwi hi Vaegipta, u siviwe, eAleksandriya, hi makwavo wa yena Ptolemy 8, hikwalaho u xengiwele hi ndyangu wa yena lowu a wu dya swakudya etafuleni ra yena . Nyimpi ya ya emahlweni naswona vafi va wa hi nhlayo leyikulu .

Dan 11:27 *Tihosi leti hatimbirhi ti ta lava swo biha etimbilwini ta tona, ti ta vulavula mavunwa etafuleni rin'we. Kambe leswi a swi nge humeleli, hikuva makumu a ma nge fi ku kondza ku fika nkarhi lowu vekiweke.*

27a- Nakambe makungu ya Antiyoka 4 ya tsandzeka. Vuxaka bya yena ni n'wana wa makwavo wa yena Ptolemy 6 loyi a n'wi joyinile byi sekeriwe eka vuxisi.

27b- *Kambe leswi a swi nge humeleli, hikuva makumu ma ta fika ntsena hi nkarhi lowu vekiweke.*

Xana ndzimana leyi yi vulavula hi xikongomelo xihi ? Entiyisweni, yi ringanyeta makumu yo hlayanyana naswona xo sungula, ku hela ka nyimpi exikarhi ka Antiokosa 3 ni vatukulu va yena va makwavo ni n'wana wa makwavo wa yena wa le Egipta. Makumu lawa ma le kusuhi. Makumu man'wana ya ta khumba nkarhi wa malembe ya 1260 ya ku fuma ka mupapa eka Dan.12:6 na 7 na nkarhi wa ku hela ka ndzimana ya 40 ya ndzima ya sweswi leyi nga ta vona ku

hetiseka ka Nyimpi ya Vunharhu ya Misava leyi lunghiselelaka mongo wa *khombo lerikulu* ro hetelela ra misava hinkwayo .

Kambe eka ndzimana leyi, xiga lexi a xi na vuxaka lebyi kongomeke ni “ *nkarhi wa makumu* ” lowu tshahiweke eka ndzimana 40 hilaha hi nga ta swi tshubula ni ku swi kombisa hakona. Xivumbeko xa ndzima leyi xi kanganyisa hi vutlhari hi ku languteka.

Dan 11:28 *U ta tlhelela etikweni ra yena a ri ni rifuwo lerikulu; u ta va ni vulala embilwini ya yena eka ntwanano wo kwetsima, u ta teka goza ro lwisana na wona, kutani a tlhelela etikweni ra ka vona.*

28a- *U ta tlhelela etikweni ra yena hi rifuwo lerikulu*

Hi vutihlamuleri bya rifuwo leri tekiweke eka Vaegipta, Antiyoka 4 u teka ndlela yo tlhelela eAntiyoka, a siya Ptolemy 6 loyi a n’wi vekeke tanihi hosi ehenhla ka hafu ya Egipta leyi hluriweke. Kambe ku hlula loku ka hafu ku hlundzukisa hosi leyi nga eneriseki.

28b- Ku hlundzuka loku hosi yi hlanganeke na kona ku endle leswaku Vayuda va va swikongomelo swa vukarhi bya yona. Nakambe, hi ku endzela ekaya ra vona, u ta va humesela vukarhi byin’wana lebyi, kambe a nge rhuliwi.

Dan 11:29 *Hi nkarhi lowu vekiweke, u ta tlhelela edzongeni; kambe nkarhi lowu wo hetelela swilo a swi nge endleki ku fana ni le ku sunguleni.*

29a- Hi nghena eka lembe ra khombo lerikulu.

Hi – 168, Antiochos u twe leswaku vatukulu va yena va tlhele va vuyelelana na yena, Ptolemy 6 u endle ku rhula na makwavo wa yena Ptolemy 8. Matiko ya Egipta lama hluriweke ma tlhelele ekampeni ya Vaegipta. Hikwalaho u tlhela a sungula ku ya eka tsima ro lwisana na vatukulu va yena, a tiyimisele ku herisa ku kaneta hinkwako, kambe...

Dan 11:30 *Swikepe swa Kitimi swi ta n’wi hlasela; loko a hele matimba, u ta tlhelela endzhaku. Kutani, hi ku hlundzukela ntwanano wo kwetsima, a nge tshami a nga tirhi; loko a vuya, u ta languta lava tshikeke ntwanano wo kwetsima.*

30a- *Swikepe swa Kitimi swi ta ya emahlweni swi lwa na yena*

Xisweswo Moya wu hlawula swikepe swa Rhoma leswi sekeriweke exihlalani xa sweswi xa Kipra. Ku suka kwalaho va lawula vanhu va Lwandle ra Mediteraniya ni vanhu va le ribuweni ra Asiya. Endzhaku ka loko tata wakwe Antiochos 3 a langutane ni veto ya Rhoma. U xaniseka hi ku tsongahatiwa loku nga ta n’wi hlundzukisa. Muyimeri wa Murhoma Popilius Laenas u dirowa xirhendzevutana ehansi ku rhendzela milenge ya yena kutani a n’wi lerisa leswaku a nga xi tshiki handle ka loko a endla xiboho xo lwa na Rhoma kumbe ku xi yingisa. Antiochos, khale ka mubohiwa, u dyondze dyondzo leyi nyikiweke tata wakwe naswona u fanele ku tshika ku hlula ka yena Egipta, leyi vekiweke hi ku helela ehansi ka nsirhelelo wa Rhoma. Eka xiyimo lexi xa vukarhi lebyi pfurhaka, u dyondza leswaku Vayuda, hi ku pfumela leswaku va file, va tsaka no tlangela. Va ta dyondza hi ndlela yo tika leswaku wa ha hanya swinene.

Dan 11:31 *Mavuthu ma ta ta hi ku lerisa ka yena; va ta nyamisa ndhawu yo kwetsima, khokholo, va ta herisa ~~gandzelo leri nga heriki~~, va yimisa manyala ya mu onhi (kumbe mudlayi).*

31a- Ndzimana leyi yi tiyisisa timhaka leti hlamuseriwaka eka rungula ra apokrifa ra 1 Macc.1:43-44-45: *Kutani hosi Antiyoko a tsalela mfumo wa yena*

hinkwawo, leswaku hinkwavo va va vanhu van'we, ni leswaku un'wana na un'wana a tshika nawu wa yena wo karhi. Matiko hinkwawo ma pfumerile xileriso lexi xa Hosi Antiyoko, naswona vo tala eIsrayele va pfumerile vuhlonga lebyi, va nyikela magandzelo eka swifaniso, va tshova (va nyamisa) Savata. Eka nhlamuselo leyi hi kuma miringo leyi Daniyele ni vanghana va yena vanharhu va langutaneke na yona eBabilona. Naswona Xikwembu xi hi nyikela eka 1 Maccabees, nhlamuselo ya leswi nga ta va khombo lerikulu ro hetelela leri hina lava hanyaka eka Kriste hi nga ta boheka ku langutana na rona emahlweninyana ka ku vuya hi ku vangama ka Yesu Kriste. Exikarhi ka nkarhi wa hina ni wa Vayuda va le Makabeya, khombo rin'wana lerikulu ri endle leswaku vakwetsimi va Yesu Krete va fa ku ringana malembe ya 120.

31b- va ta nyamisa ndhawu yo kwetsima, khokholo, va ta herisa ~~gandzelo-leri nga heriki~~, naswona va ta yimisa manyala ya mu onhi (kumbe mudlayi).

Swiendlo leswi swi ta tiyisiwa eka vumbhoni lebyi bya matimu lebyi xiyiweke hi n'wamatimu wa Muyuda ni wa Murhoma Josephus. Nkoka wa nchumu lowu wu swi lulamile, kutani a hi langutani vumbhoni lebyi eka byona hi kumaka vuxokoxoko lebyi fanaka na nawu wa Sonto wa masiku yo hetelela lowu tivisiweke hi mfumo wa misava hinkwayo lowu vumbiweke hi lava poneke eka Nyimpi ya Vunharhu ya Misava.

Hi leyi vuhundzuluxeri byo sungula bya 1 Macc.1:41 ku ya eka 64:

1Ma 1:41 Kutani hosi yi lerisa leswaku hinkwavo lava nga emfun'weni wa yona va va tiko rin'we ;

1Ma 1:42 un'wana ni un'wana a a fanele a tshika mikhuva yakwe. Vahedeni hinkwavo va titsongahate eka swileriso swa hosi

1Ma 1:43 hambu ku ri eIsrayele vanhu vo tala va amukele vugandzeri bya yena, va gandzela swifaniso, va nyamisa Savata.

1Ma 1:44 Hosi yi rhuma varhumiwa eYerusalem ni le mitini ya Yuda ku ya yisa swileriso swa yona kwalaho, ku sukela sweswi a swi fanerile ku landzela mikhuva ya matiko man'wana, .

1Ma 1:45 ku tshika magandzelo yo hisiwa ya Tempele, magandzelo ni magandzelo ya swakunwa. Tisavata ni minkhuvo a swi fanele swi nyamisiwa, .

1Ma 1:46 nyamisa Vukwetsimelo ni hinkwaswo leswi kwetsimaka, .

1Ma 1:47 va tlakusa tialitari ni tindhawu ta vugandzeri ni titempele ta swifaniso, va dlaya tinguluve ni swiharhi leswi nga tengangiki.

1Ma 1:48 A va fanele va siya vana va vona va majaha va nga yimbanga, xisweswo va tiendla lava nyenyetsaka hi mixaka hinkwayo ya thyaka ni ku thyakisa.

1Ma 1:49 Hi rito rin'we, a hi fanele hi rivala Nawu hi tlhela hi honisa ku hlayisa ka wona hinkwako:

1Ma 1:50 Un'wana ni un'wana loyi a nga yingisangiki swileriso swa hosi u fanele ku dlayiwa.

1Ma 1:51 Hi ndlela yoleyo mapapila ya hosi ma rhumeriwe emfun'weni wa yona hinkwawo; a veka valanguteri va vanhu hinkwavo, a lerisa miti hinkwayo ya Yuda ku humesa magandzelo.

1Ma 1:52 Vanhu vo tala va yingisa, hinkwavo lava tshikeke Nawu; va endle leswo biha etikweni, .

1Ma 1:53 ku sindzisa Israyele ku lava vutumbelo.

1Ma 1:54 Hi siku ra vukhume-ntlhanu ra n'hwetini ya Kisleu, hi lembe ra 145, hosi yi yimisa Manyala ya Marhumbi ehenhla ka alitari ya magandzelo yo hisiwa, kutani va yimisa tialitari emitini ya vaakelani ya Yuda.

1Ma 1:55 Va hisa mirhi ya risuna etinyangweni ta tindlu ni le swivaveni, .

1Ma 1:56 Tibuku ta Nawu ti handzuriwile ti lahleriwa endzilweni loko ti kumiwile.

1Ma 1:57 Loko ku kumiwa buku ya Ntwanano eka mani na mani, kumbe loko munhu a yingisa nawu wa Xikwembu, a va n'wi dlaya hi ku landza xileriso xa hosi.

1Ma 1:58 Va xupula Vaisrayele lava khomiweke hi ku tlula nawu n'hwetini na n'hwetini emitini ya vona, .

1Ma 1:59 naswona hi siku ra vu-25 ra n'hwetini yin'wana ni yin'wana, magandzelo a ma nyikeriwa ealitarini leyi tlakukeke ematshan'weni ya alitari ya magandzelo yo hisiwa.

1Ma 1:60 Hi ku landza nawu lowu, va dlaya vavasati lava a va yimbisiwa vana va vona;

1Ma 1:61 vana va vona va lengalenga enhan'wini ya vona; maxaka ya vona ni lava va yimbeke na vona va dlayiwile.

1Ma 1:62 Ku nga khathariseki leswi hinkwaswo, vo tala eIsrayele va tshame va tshembekile naswona a va ri ni xivindzi xo ka va nga dyi swakudya leswi nga basangiki.

1Ma 1:63 A va tsakela ku fa ku ri ni ku tinyamisa hi swakudya leswi lwisanaka ni Ntwanano wo Kwetsima, naswona entiyisweni va dlayiwile.

1Ma 1:64 A ku ri ndzingo lowukulu eka Israyele.

Eka xitori lexi, a hi xiyeni tindzimana ta 45 ku ya eka 47 leti tiyisisaka ku yimisiwa ka magandzelo ya ku khongelela **loku nga heriki** na ndzimana ya 54 leyi nyikelaka vumbhoni bya ku nyamisiwa ka ndhawu yo kwetsima: **hosi yi veka Manyala ya Mahungu ealitarini ya magandzelo yo hisiwa.**

Eku sunguleni ka vubihi lebyi, vugwinehi lebyi bya Israele : *1Ma 1:11 Hi nkarhi wolowo ku pfuke xitukulwana xa vanhu lava hambukeke eIsrayele lexi tiseke vanhu vo tala endzhaku ka vona: “A hi endleni ntwanano ni matiko lama hi rhendzeleke,” va te, “hikuva ku sukela loko hi tihambanise na vona , ku humelerile makhombo yo tala eka hina .”* Makhombo se a ku ri vuyelo bya ku nga tshembeki ka vona eka Xikwembu naswona a va ta ti tisele makhombo yo tala swinene hi langutelo ra vona ro xandzuka.

Eka khombo leri ra ngati, vulawuri bya Magriki byi lulamile kahle xikombiso xa byona lexi nga kona hinkwako xa xidyoho eka koporo ya xifaniso xa Dan.2; *yingwe leyi* ku voniwa na Dan.7; ni *mbuti leyi* nun'hwelaka ya Dan.8. Kambe vuxokoxoko byin'we bya ha fanele byi xiyiwa. Munhu loyi a langutelaka vurhumiwa byo xupula lebyi rhumeriweke hi Antiochos 4 eYerusalem hi – 168 u vuriwa Apollonius, naswona vito leri ra Xigriki leri vulaka hi Xifurwa “Mudlayi” ri ta hlawuriwa hi Moya ku sola eka Apo.9:11, ku tirhisiwa loku lovisaka ya Bibe le yo Kwetsima hi Vukreste bya mavunwa, bya Maprotestente ya masiku yo

hetelela; kumbe, hi vona lava nga ta hlela *khombo lerikulu ro hetelela ro hetelela* . Apolonius u tile eYerusalema ni masocha ya 22 000 naswona **hi siku ra Savata** , hi nkarhi wa ku pfukela ka le rivaleni loku hlamarisaka, u dlaye vahaleri hinkwavo va Vayuda. Va thyakise Savata hi ntsakelo lowu wa thyaka, kutani Xikwembu xi endle leswaku va dlayiwa. Naswona vukarhi bya yena a byi hungutiwi hikuva endzhaku ka mhaka leyi ya ngati ku lerisiwile ku va Vayuda va va Magriki. Gerontes wa le Atena, murhumiwa wa vuhosi, u sindzise vanhu hinkwavo ku endliwa ka vugandzeri ni mahanyelo ya Magriki eYerusalema ku fana ni le Samariya . Hi nkarhi wolowo tempele ya Yerusalema yi nyiketeriwile eka Zewusi wa le Olympia kasi ya Ntshava ya Gerizim yi nyiketeriwe Zewusi la nga ni malwandla. Xisweswo hi vona Xikwembu xi susa nsirhelelo wa xona etempeleni ya xona, eYerusalema ni le ka tiko hinkwaro. Muti wo kwetsima wu tele hi vukarhi, wun'wana ni wun'wana wu nyenyetsa ku tlula wo hetelela. Kambe a ku ri ku navela ka Xikwembu ntsena loku a ku tirha, kutani ku ntshunxeka ka mahanyelo ni ka vukhongereri a ku ri kukulu swinene endzhaku ka xilemukiso lexi yimeriweke hi ku hlongoriwa eBabilona.

Dan 11:32 *U ta kanganyisa vaxengi va ntwanano hi ku rhuketela. Kambe lava va tivaka Xikwembu xa vona va ta endla hi ku tiya, .*

32a- *U ta kanganyisa vaxengi va ntwanano hi ku rhuketela*

Ku hlamuseriwa loku ku tiyisekisa leswaku nxupulo wa Xikwembu a wu faneriwa naswona a wu lulamile. Etindhawini to kwetsima, ku nyamisa a ku hundzuke mukhuva.

32b- *Kambe lava va tivaka Xikwembu xa vona va ta endla hi ku tiya, .*

Eka khombo leri, vapfumeri lava tshembekaka ni lava fanelekaka va tihambanise hi ku tshembeka ka vona naswona va tsakele ku fa tanihi vafela-ripfumelo ematshan'weni yo tshika ku xixima movumbi Xikwembu ni milawu ya xona yo kwetsima.

Nakambe, eka ku hlayiwa ka vumbirhi, ntokoto lowu wa ngati wa masiku ya xiviri ya 1090 wu fana ni swiyimo swa ku fuma ka mupapa ka malembe ya masiku ya 1260 lama profetiweke hi ku landzelelana hi swivumbeko swo hambana-hambana eka Dan.7:25, 12:7 na Nhlav.12:6- 14; 11:2-3; 13:5.

Ku languta endzhaku eka swiendlakalo swa sweswi eka xiyimo xa khale

Leswaku ndzi twisisa kahle leswi humelelaka, ndzi ta teka xifaniso xa muteki wa tikhamera loyi a nga eku tekeni ka filimi hi khamera yakwe xivono lexi a a xi landzelela hi vukheta. Eka nkarhi lowu u hunguta loko a ri karhi a tlakuka naswona nsimu leyi langutiwaka yi anama swinene. Leswaku loko ku tirhisiwa eka matimu ya vukhongereri, ku languta ka Moya ku langutela matimu hinkwawo ya vukhongereri bya Vukriste, ku sukela eku sunguleni ka byona lokutsongo, tiawara ta byona ta ku xaniseka, nkarhi wa vadlawela-ripfumelo, ku ya fika emakumu ya byona yo vangama lama funghiweke hi ku vuya ka Muponisi loyi a languteriweke.

Dan 11:33 *ni lavo tlhariha exikarhi ka vona va ta dyondzisa lavo tala. Ku ni van'wana lava nga ta hluriwa swa xinkarhana eka banga ni langavi, evuhlongeni ni ku phangiwa.*

33a- *naswona lava tlhariheke ngopfu exikarhi ka vona va ta dyondzisa ntshungu*

Vaapostola va Yesu Krete, kun'we na Pawulo wa le Tarso loyi hi n'wi kolotaka mapapila ya 14 ya ntwanano lowuntshwa. Nkongomiso lowu wuntshwa wa vukhongereri wu ni vito leri nge "Evhangeli" kumbe, Mahungu Lamanene ya ku ponisiwa loku nyikeriwaka hi tintswalo ta Xikwembu eka vahlawuriwa. Hi ndlela leyi, Moya wu hi yisa emahlweni hi nkarhi naswona xikongomelo lexintshwa lexi kambisiweke xi hundzuka ripfumelo ra Vukriste.

33b- *Ku na van'wana lava nga ta hluriwa swa xinkarhana eka banga ni langavi, evuhlongeni ni ku phangiwa.*

Ku ringana nkarhi wo karhi ku vule Moya hi ku tirhisa ntsami naswona nkarhi lowu wu ta va 1260 wa malembe yo leha ya profetiwile kambe ehansi ka vafumi vo karhi va Rhoma Caligula, Nero, Domitian na Diocletian ku va Mukriste a swi vula ku boheka ku fa tanihi mudlawela-ripfumelo. Eka Nhlav.13:10, Moya wu tsundzuka minkarhi ya ku sindzisiwa ka Varhoma hi mupapa, wu ku: *Loko munhu a yisa evuhlongeni, u ta ya evuhlongeni; loko munhu a dlaya hi banga, u fanele ku dlayiwa hi banga. Lexi i ku tiyisela ni ripfumelo ra vakwetsimi .*

Dan 11:34 *Enkarhini lowu va nga ta tsandzeka, va ta pfuniwanyana, naswona vo tala va ta hlanganyela na vona hi vukanganyisi.*

34a- . Entiyisweni hi nkarhi lowu wa ku fuma ka tihanyi ka vupapa laha mpfuno wa vakanganyisi va ndzimana leyi wu humeleleke kona. Ku tiviwa ka vona ku sekeriwe eka ku honisa ka vona mimpimanyeto ni swileriso leswi dyondzisiweke hi Yesu Kriste, naswona emhakeni leyi eka nguva leyi leyi kongomisiweke, ku yirisiwa ka ku dlaya hi banga. Hi ku tlhela u languta matimu, u nga swi twisisa leswaku vandla leri anameke ra Maprotestente ku sukela eka ^{lembe-xidzana ra vu-15} ku fikela enkarhini wa hina ri avanyisiwe ri ri ra vukanganyisi hi Muavanyisi la lulameke Yesu Krete. Ku tshikiwa ka vona hi ku helela ku sukela hi 1843 hikwalaho swi ta olova ku swi twisisa ni ku swi amukela.

Dan 11:35 *Van'wana va tintlhari va ta wa, leswaku va basisiwa, va basisiwa, va basa, ku fikela enkarhini wa makumu, hikuva a wu nge fi ku kondza ku fika nkarhi lowu vekiweke.*

35a- *Van'wana va tintlhari va ta wa, leswaku va basisiwa, va basisiwa va tlhela va basa, ku fikela enkarhini wa makumu*

Loko hi avanyisa hi ku ya hi xitatimende lexi, mpimanyeto wa vutomi bya Vukriste i ku ringiwa ni ku hlawula , hi vuswikoti byo tiyisela ni ku xaniseka hi ku xanisiwa ku fikela emakumu ka misava. Hi ndlela leyi, munhu wa manguva lawa la toloveleke ku rhula ni ku tiyisela a nga ha twisisi nchumu. A nga byi xi yi vutomi bya yena eka marungula lawa. Leswi hi swona swi endlaka leswaku ku ta nyikiwa tinhlamuselo eka mhaka leyi eka Nhlav.7 na 9:5-10. Nkarhi wo leha wa ku rhula ka vukhongereri wa malembe ya xiviri ya 150, kumbe "tin'hwetini ta ntlhanu ta vuprofeta", wu hleriwe hi Xikwembu, kambe ku sukela hi 1995 nkarhi lowu wu herile naswona tinyimpi ta vukhongereri ti sungurile nakambe. Vuislem byi dlaya eFurwa ni le tindhawini tin'wana emisaveni hinkwayo; naswona xiendlo xa yona xi kunguhateriwe ku tiyisa ku kondza xi pfurhetela misava hinkwayo.

35b- *hikuva yi ta fika ntsena hi nkarhi lowu vekiweke*

Makumu lawa ya ta va ya misava naswona ntsumi yi hi byela leswaku a ku na xikombiso xa ku rhula kumbe nyimpi leyi pfumelelaka munhu ku swi vona swi ta. Swi titshege hi mhaka yin'we: “ *nkarhi lowu funghiweke* ” hi Xikwembu, ku hela ka malembe ya 6000 lama nyikeriweke eku hlawuleni ka xona vahlawuriwa va laha misaveni. Naswona hikuva hi le hansi ka khume ra malembe ku suka eka nkarhi lowu Xikwembu xi hi nyike tintswalo to tiva siku: March 20 ya ximun'wana lexi rhangelaka April 3, 2030, hi leswaku, 2000 wa malembe endzhaku ka rifu ro rivalela ra Kriste. U ta vonaka a ri ni matimba ni ku hlula leswaku a ponisa vahlawuriwa va yena ni ku lovisa vaxandzuki lava dlayaka lava a va kunguhate ku va dlaya.

Mfumo wa Mupapa wa Khatoliki wa Rhoma wa “Vukreste”: Muxanisi lonkulu wa matimu ya vukhongereri bya misava ya le Vupela-dyambu.

Hi le ka yena laha modele wa Antiochos 4 wu faneleke ku hi kongomisa. Muxaka wu lulamisile antitype ya wona naswona hi nga vula yini hi ku pimanisa loku? Hakunene hi mpimo lowu hlamarisaka, muxanisi wa Mugriki u endle hi masiku ya xiviri ya 1090, kambe vupapa byi ta hlundzuka ku ringana malembe ya xiviri ya kwalomu ka 1260, xisweswo byi tlula swikombiso hinkwaswo swa matimu.

Dan 11:36 *Hosi yi ta endla leswi yi swi navelaka; u ta titlakusa, u ta tidzunisa ku tlula swikwembu hinkwaswo, u ta vula swilo leswi nga tshembisiki eka Xikwembu xa swikwembu; wu ta humelela kukondza vukarhi byi hela, hikuva leswi kunguhatiweke swi ta hetiseka.*

36a- Marito ya ndzimana leyi ya tshama ya nga twisiseki naswona ya ha nga cinciwa eka hosi ya Magriki na hosi ya mupapa wa Rhoma. Xivumbeko lexi paluxaka xa vuprofeta xi fanele ku tumbetiwa hi vukheta eka vahlayi va le henhla. Vuxokoxoko byintsongo hambu swi ri tano byi kombisa xikongomelo xa mupapa; i ku kongoma: *hikuva leswi kunguhatiweke swi ta hetisisiwa*. Xitlhokovetselo lexi xi phindha Dan.9:26: *Endzhaku ka mavhiki ya makume-nhungu-mbirhi, Mutotiwa u ta tsemiwa, naswona a nge vi na nchumu wa yena n'wini. Vanhu va mufumi la taka va ta lovisa muti ni ndhawu-vo kwetsima, makumu ya vona ma ta fika onge hi ndhambi; Ku endliwe xiboho xa leswaku ku onhiwa (kumbe ku onhaka) ku ta tshama ku fikela loko nyimpi yi hela.*

Dan 11:37 *A nge xiximi swikwembu swa vatata wa yena, ni xikwembu lexi tsakelaka vavasati; a nge xi tekeli enhlokweni xikwembu xihi na xihi, hikuva xi ta tidzunisa ku tlula hinkwaswo.*

37a- *A nge xiximi swikwembu swa vatata wa yena*

Hi lebyi, vuxokoxoko lebyintsongo lebyi hlamuselaka vutlhari bya hina. Laha hi na vumbhoni bya ximfumo bya leswaku hosi leyi kongomisiweke hi marito ya yona a yi nge vi Antioko 4 leyi a yi xixima swikwembu swa vatata wa yona naswona exikarhi ka swona a yi ri leyikulu, Zewusi xikwembu xa swikwembu swa Olympus loyi a xi nyikeleke tempele ya Vayuda eYerusalem. Xisweswo hi kuma vumbhoni lebyi nga kanetekiki bya leswaku hosi leyi kongomisiweke hakunene i mfumo wa mupapa wa Rhoma wa nguva ya Vukreste. Ku sukela sweswi, marito hinkwawo lama paluxiweke hikwalaho ma ta khumba

hosi leyi yo hambana na Dan.7 na vusopfa na vuxisi ku suka eka Dan.8; Ndzi engetela, hosi leyi yo onha kumbe leyi onhaka ya Dan.9:27. “Switeji swa rocket” hinkwaswo swi seketela nhloko ya wanuna wa mupapa , lontsongo ni la tikukumuxaka la vekiweke ehenhla ka vulawuri.

Xana Rhoma ra Mupapa a ri xixima swikwembu swa vatata wa rona? Hi ximfumo e-e, hikuva ku hundzuka ka yena eka Vukreste ku n’wi endle a tshika mavito ya swikwembu swa vuhedeni swa Rhoma. Hambiswiritano, u hlayise swivumbeko ni xitayili xa vugandzeri bya vona: swifaniso leswi vatliweke, leswi vatliweke kumbe leswi vumbiweke leswi vagandzeri va yena va nkhinsamaka ni ku khinsama emahlweni ka swona leswaku va khongela. Leswaku a hlayisa mahanyelo lawa lama soriweke hi Xikwembu eka milawu ya xona hinkwayo, u endle leswaku Biblele yi nga fikeleleki eka vanhu lava tolovelekeke lava faka naswona u suse milawu ya vumbirhi eka ya khume ya Xikwembu lexi hanyaka hikuva yi yirisa mukhuva lowu naswona yi paluxa nxupulo lowu kunguhatiweke eka vadyohi va yona. I mani loyi a nga lavaka ku tumbeta nxupulo lowu vekiweke loko ku nga ri diyavulosi? Hikwalaho vumunhu bya mfumo wa mupapa byi wela ebokisini ra nhlamuselo leyi ringanyetiweke eka ndzimana leyi.

37b- *kumbe eka vukwembu lebyi tsakisaka vavasati*

Hi ku ehleketa hi vukhongeri bya vuhedeni bya Rhoma lebyi tshikiweke hi vupapa laha Moya wa Xikwembu wu pfuxaka mhaka leyi ya xivundza. Hikuva u fularhele ndzhaka ya yena ya rimbewu leyi nga erivaleni leswaku a kombisa mimpimanyeto ya ku kwetsima. Xikwembu lexi xi ringanyetiwaka i Priapus, phallus ya xinuna leyi xiximiwaka tanihi xikwembu hi vatatana va kereke ya vuhedeni va le Rhoma. A ka ha ri ndzhaka ya xidyoho xa Magriki. Naswona ku hambana na ndzhaka leyi ya rimbewu, u sirhelela ku tlula mpimo ku basa ka nyama na moya.

Dan 11:38 *Hambiswiritano, xi ta xixima xikwembu xa makhokholo exitshan’weni xa xona; eka xikwembu lexi, lexi vatata wa xona a va nga xi tivi, xi ta xixima hi nsuku ni silivhere, hi maribye ya risima ni swilo swa risima.*

38a- *Hambiswiritano u ta xixima xikwembu xa makhokholo exitulwini xa yena*

Ku velekiwa xikwembu lexintshwa xa vuhedeni: *xikwembu xa makhokholo . Xiseketelo xa yona xi le miehleketweni ya vanhu naswona ku leha ka yona ku tlakuke ku fana ni ku vonakala loku endliweke.*

Rhoma ra vuhedeni ri ake titempele ta vuhedeni leti pfulekeleke mimoya hinkwayo; makhumbi-nkulu lama seketeriweke hi tikholomu a ma enerile. Kambe hi ku pfumelelana ni Vukreste, Rhoma ri kunguhata ku siva xikombiso xa Vayuda lexi lovisiweke. Vayuda a va ri na tempele leyi pfalekeke hi xivumbeko xa matimba lexi a xi va nyika ku vangama na ndhuma. Hikwalaho Rhoma ri ta n’wi tekelela naswona hi hala tlhelo ri aka tikereke ta Xirhoma leti fanaka ni swigodlho leswi tiyisiweke, hikuva ku nga sirheleleki ka fuma naswona Tihosi leti fuweke swinene ti tiyisa makaya ya tona. Rhoma ri endla leswi fanaka. Yi ake tikereke ta yona hi xitayili xo tika ku fikela enkarhini wa tikereke-nkulu, naswona kwalaho, hinkwaswo swi cincile. Mafulelo ya xirhendzevutani ya hundzuka miseve leyi kombetelaka empfhukeni, naswona leswi, swiya ehenhla swinene. Ti facades tale handle ti teka xivumbeko xa lace, ti fuwisiwile hi mafasitere ya stained glass ya

mihlovo hinkwayo lawa ya tisaka endzeni ka ku vonakala ka iridescent loku tsakisaka va tlangeri, valandzeri na vaendzi.

38b- *eka xikwembu lexi, lexi vatata wa xona a va nga xi tivi, xi ta xixima hi nsuku ni silivhere, hi maribye ya risima ni swilo swa nkoka.*

Ku endla leswaku va koka rinoko swinene, marhangu ya le ndzeni ma ***khavisiwile hi nsuku, silivhere, tiperela ta risima, swilo swo durha*** : nghwavava Babilona lonkulu wa Nhlav.17:5 wa swi tiva ku ti kombisa ku koka rinoko no koka rinoko ra vaxavi va yena.

Xikwembu xa ntiyiso a xi pfumeli ku yengiwa hikuva vukulukumba lebyi a byi xi vuyerisi. Eka vuprofa bya yena u sola Rhoma leyi ya mupapa leyi a **nga si tshamaka** a va na vuxaka byintsongo na yona. Eka yena, tikereke ta yena ta Romanesque kumbe Gothic i swikwembu swa vuhedeni ntsena leswi tirhaka ntsena ku kanganyisa vanhu va moya lava yi va fularhelaka: xikwembu lexintshwa xa velekiwa: xikwembu xa makhokholo naswona u kanganyisa mintshungu leyi pfumelaka leswaku yi kume Xikwembu xi nghena emakhumbini ya yona ehansi ka silingi leyi tlakukeke hi ndlela leyi nga ringaniki.

Dan 11:39 *~~I hi xikwembu xa matiko mambe lexi xi nga ta endla ku lwisana na tindhawu leti tiyisiweke~~ Naswona u tirhile eka makhokholo ya makhokholo na xikwembu xa matiko mambe naswona u ta tata hi ku xiximeka lava va xi tivaka, u ta va endla va lawula vo tala, u ta hangalasa misava eka vona leswaku va hakeriwa.*

39a- *Naswona a tirha eka swisirhelelo swa makhokholo na xikwembu xa matiko mambe*

Eka Xikwembu, ku na xikwembu xin'we ntsena lexi tirhaka emahlweni ka xona, hi leswaku lexi nga *xiluvelo eka xona* : i diyavulosi, Sathana loyi Yesu Kriste a tsundzuxeke vaapostola va yena na vadyondzisiwa va yena hi yena. Eka tsalwa ra Xiheveru, a hi xivutiso xa ku “endlela ku lwisana” kambe i xivutiso xa ku “endla”. Rungula leri fanaka ri ta hlaiwa eka Nhlav.13:3, hi xivumbeko lexi nge: *...dragona yi n'wi nyikile matimba ya yona, ni xiluvelo xa yona, ni vulawuri lebyikulu* . Dragona leyi nga diyavulosi eka Nhlav.12:9 kambe hi nkarhi lowu fanaka Rhoma wa vuhosi hi ku ya hi Nhlav.12:3.

Ku tlula kwalaho, hi ku hundzuka eka vukhongeri bya Vukreste, vulawuri bya Rhoma byi amukele Xikwembu xa ntiyiso lexi a xi nga ri nchumu eka byona tanihi leswi eku sunguleni a ku ri Xikwembu xa Vayuda, xa Vaheveru vatukulu va Abrahamama.

39b- . *naswona u ta tata hi ku xiximeka lava n'wi lemukaka*

Ku xiximiwa loku i ka vukhongeri. Vupapa byi tisa eka tihosi leti byi xiyaka tanihi muyimeri wa Xikwembu emisaveni, xilemo xa vulawuri bya Xikwembu eka vulawuri bya tona. Tihosi ti hundzuka tihosi hakunene ntsena loko kereke yi ti hlawulekile eka rin'wana ra *makhokholo ya yona lama endlweke hi vukwembu* , eFurwa, eSaint-Denis na Reims.

39c- *u ta va endla va lawula vo tala*

Popery yi nyika xithopo xa vuhosi lexi vulaka hosi ya suzerain leyi lawulaka tihosi tin'wana ta vassal. Lava dumeke ngopfu: Charlemagne, Charles V, Napoleon wo Sungula ' Hitler.

39d- *u ta va avela misava tanihi hakelo.*

lowu lowukulu wa nkarhinyana wa laha misaveni ni wa le tilweni, hi ku ya hi leswi a swi vulaka, a wu fanela tihosi ta misava swinene. Hikuva u lulamise ku nga twanani ka vona, ngopfu-ngopfu malunghana ni matiko lama hluriweke kumbe lama tshuburiweke. Leyi i ndlela leyi hi 1494, Alexander 6 Borgia, wo biha swinene eka vapapa, mudlayi loyi a a ri ehofisini, a kongomisiweke ha yona leswaku a lunghisa layini ya meridian leswaku a avelana exikarhi ka Spain na Portugal ku nyikiwa ni ku va ni ndhawu ya Amerika Dzonga leyi ttheleke yi tshuburiwa ku sukela khale.

Nyimpi ya Vunharhu ya Misava kumbe ^{mhalamhala ya vu-6} ya Nhlav.9.

Yi hunguta vumunhu hi n'we xa nharhu xa vaaki va yona naswona yi herisa ntshunxeko wa rixaka, yi lulamisela mfumo wa misava hinkwayo lowu nga ta simeka khombo lerikulu ro hetelela leri tivisiweke eka Apo.1. Exikarhi ka vatlangi lava nga ni tihanyi i Vuislem ematikweni ya Mamoslem, hikwalaho ndzi mi nyika vonelo ra Bibe eka mhaka leyi.

Ntirho wa Vuislem

Islam yi kona hikuva Xikwembu xa yi lava. A hi ku ponisa, xiave lexi xi titshege **ntsena** eka tintswalo leti tisiweke hi Yesu Kriste, kambe ku ba, ku dlaya, ku dlaya valala va yena. Se, eka ntwanano wa khale, ku xupula ku nga tshembeki ka Israyele, Xikwembu a xi titshege hi vanhu va “Vafilista.” Eka xitori lexi, ku xupula ku nga tshembeki ka Vukriste, u kombela Mamoslem. Eka masungulo ya Mamoslem na Maarabu ku na Iximaye, n'wana wa Abrahamana na Agara, nandza wa Muegipta wa Sara, nsati wa yena. Naswona se hi nkarhi wolowo, Iximaye a a holova na Isaka n'wana wa le nawini. Leswi swi tele ngopfu lerova hi ku pfumelelana ka Xikwembu, hi xikombelo xa Sara, Agara na Iximaye va hlongoriwile emixaxeni hi Abrahamana. Naswona Xikwembu xi hlayise vanhu lava hlongoriweke lava vatukulu va vona, vamakwavo hi manana, a va ta hlayisa langutelo ra vulala eka vatukulu va Abrahamana; wo sungula, wa Vayuda; ya vumbirhi, eka Yesu Kriste, Mukreste. Hi leyi ndlela leyi Xikwembu xi profeteke ha yona malunghana na Iximaye ni vatukulu va yena va Maarabu eka Gen.16:12: “ *U ta fana ni mbhongolo ya nhova; voko ra yena ri ta lwa na hinkwavo, voko ra hinkwavo ri ta lwa na yena; u ta tshama a langutane ni vamakwavo hinkwavo .*” Xikwembu xi lava ku tivisa miehleketo ya xona ni ku avanyisa ka xona eka swilo. Vahlawuriwa va Kriste va fanele ku tiva no avelana pulani leyi ya Xikwembu lexi tirhisaka vanhu na matimba ya misava hi ku ya hi ku navela ka xona loku tlakukeke. Swi fanele ku xiyiwa leswaku muprofeta Muhammad , musunguri wa Vuislem, u velekiwe eku heleni ka ^{lembe xidzana ra vu-6} endzhaku ka ku simekiwa ka vupapa bya Rhoma Khatoliki hi 538. Vuislem byi vonake byi hlasela Vukhatoliki bya vuhedeni ni Vakreste va hi ntolovelo loko va hlaseriwa hi bya Xikwembu ndzhukano. Naswona leswi swi ve tano ku sukela hi March 7, 321, ku sukela loko Mufumi Constantine wo Sungula ^{a endle leswaku} ku wisa ka Savata ka siku ra vunkombo ku tshikiwa ku seketela siku ra yena ro sungula leri nyiketeriweke eka “dyambu leri nga hluriwangiki” (Sol Invictus), Sonto ya hina ya sweswi. Ku fana ni Vakreste vo tala namuntlha, Constantine hi ndlela leyi hoxeke a a lava ku fungha ku wisa exikarhi ka Vakreste ni Vayuda. U sole

Vakreste va le nkarhini wa yena hikwalaho ka ku va Vayuda hi ku xixima Savata yo kwetsima ya Xikwembu. Ku avanyisa loku loku nga fanelangiki loku humaka eka hosi ya vuhedeni ku hakeriwile naswona ku ta hambeta ku hakeriwa ku fikela emakumu hi ku xupuriwa ka “ *timhahamhala ta nkombo* ” leti paluxiweke eka Nhlavutelo 8 na 9, ku nga ku landzelelana loku nga kavanyetiwiki ka makhombo ni makhombo. Nxupulo wo hetelela wu ta ta hi xivumbeko xa ku heleriwa hi ntshembo loku chavisaka, loko Yesu Kriste a humelela ku susa vahlawuriwa va Yena emisaveni. Kambe nhlokomhaka leyi nga ha ku khomiwaka, ya “Nyimpi ya Vunharhu ya Misava” hi yoxe, ya vutsevu eka swigwevo leswi swa Xikwembu leswi profetiweke leswi eka swona Vuislem byi nga mutlangi wa nkoka. Hikuva Xikwembu na xona xi profetile malunghana na Iximaye, xi ku eka Gen.17:20: “ *Loko ku ri Iximaye, ndzi ku twile. Waswivo, ndzi ta n'wi katekisa, ndzi n'wi tswala, ndzi n'wi andzisa swinene; u ta veleka tihosana ta khume-mbirhi, kutani ndzi ta n'wi endla tiko lerikulu .*” Ndzi pfala xiphemu lexi ku tlhela ndzi sungula dyondzo eka Dan.11:40.

Dan 11:40 *Enkarhini wa makumu hosi ya le dzongeni yi ta n'wi hlasela . Hosi ya le n'walungwini yi ta n'wi rhendzela kukota xidzedze, hi makalichi, ni vagadi va tihanci, ni swikepe swo tala; ri ta nghena etikweni, ri hangalaka ku fana ni nambu, ri tala.*

40a- *Hi nkarhi wa makumu*

Enkarhini lowu hakunene i makumu ya matimu ya vanhu; ku hela ka nkarhi wa matiko ya sweswi ya misava. Yesu u tivise nkarhi lowu, a ku eka Mat.24:24: *Mahungu lawa lamanene ya mfumo ma ta chumayeriwa emisaveni hinkwayo tanihi vumbhoni eka matiko hinkwawo. Kutani makumu ma ta fika.*

40b- *hosi ya le dzongeni yi ta n'wi hlasela*

Laha hi fanele ku tsakela vutlhari lebyikulu bya Xikwembu lebyi pfumelelaka malandza ya yena ku twisisa leswi saleke swi fihliwile eka vanhu van'wana. Swi tikomba onge, kambe hi ku languteka ntsena, mpfilumpfilu exikarhi ka tihosi ta Seleuci ni tihosi ta Lagid wu vonaka wu tlhela wu sungula ni ku ya emahlweni eka ndzimana leyi, leyi a yi nga ta hambukisa ku tlula sweswo. Hikuva entiyisweni, hi tshike mongo lowu ku suka eka tindzimana 34 ku ya eka 36 naswona nkarhi wa ku hela ka ku lwisana loku kuntshwa wu khumba nguva ya Vukriste ya mfumo wa Mupapa wa Khatoliki na wa Vuprotestente bya misava hinkwayo lebyi ngheneke eka ntwanano wa byona wa ecumenical. Ku cinca loku ka mongo ku lava leswaku hi tlhela hi hangalasa swiphemu.

Eka xiphemu xa “ *yena* ”: Yuropa ra Khatoliki ra mupapa ni vukhongeri bya rona bya Vukreste lebyi hlanganeke na byona.

Eka xiphemu xa “ *hosi ya le dzongeni* ”: Islam leyi hlulaka leyi faneleke ku hundzula vanhu hi nkani kutani yi va veka evuhlongeni, hi ku ya hi swiendlo leswi a swi rhangela hi musunguri wa yona Mohammed.

A hi xiye ni laha ku hlawuriwa ka riendli: *ku tlumbana* ; hi Xiheveru, “nagah” leswi vulaka ku ba hi timhondzo ta munhu. Tanihi xihlawulekisi, ri vula muhlaresi la hlundzukeke loyi hi ntolovelo a hlaselaka. Riendli leri ri fambisana kahle ni Vuislem bya Maarabu, lebyi nga ni tihanyi eka misava ya le Vupela-dyambu handle ko kavanyetiwa ku sukela eku heleni ka Nyimpi ya Vumbirhi ya

Misava. Maendli lama nga kotekaka lama nge “ *ku lwa, ku lwa, ku tlumbana* ” ma kombisa ku va ekusuhi swinene, hikwalaho ka sweswo ku va ni mianakanyo ya vaakelani va rixaka kumbe vaakelani va madoroba ni switarata. Swilo leswi haswimbirhi swi tiyisekisa Vuislem, lebyi simekiweke kahle eYuropa hikwalaho ka ku nga tsakeli ka vukhongeri bya vanhu va le Yuropa. Ku lwisana ku nyanyile ku sukela loko Vayuda va tlhelele ePalestina hi 1948. Xiyimo xa Vapalestina xi endle leswaku vanhu va Mamoslem va lwisana ni vakoloni va Vukreste va le Vupela-dyambu. Naswona, hi 2021, minhlasele ya Islam yi ya yi andza naswona yi tumbuluxa ku pfumaleka ka nsirhelelo exikarhi ka vanhu va le Yuropa, xo sungula na xo hetelela Furwa, khale ka mukoloni wa vanhu va Afrika N’walungu na Afrika. Xana ku ta va ni ku lwisana lokukulu ka tiko? Kumbexana, kambe ku nga ri emahlweni ka loko xiyimo xa le ndzeni xi hohloka ku fikela laha xi humesaka ku lwisana ka tihanyi ka ntlawa na ntlawa emisaveni ya doroba-nkulu hi roxe. Hi siku rero, Furwa ri ta va ri ri eka xiyimo xa nyimpi ya xin’wana-manana; entiyisweni, nyimpi ya vukhongeri bya ntiyiso: Vuislem lebyi lwisanaka ni Vukreste kumbe lava nga pfumeriki lava nga riki na Xikwembu.

40c- *Hosi ya le n’walungwini yi ta yi rhendzelekisa ku fana ni xidzedze , hi makalichi ni vagadi va tihanci, ni swikepe swo tala*

Eka Ezek.38:1, *hosi leyi ya le n’walungwini yi vuriwa Magog, hosi ya Rosh (Russia) ya Mexech (Moscow) na Tubal (Tobolsk) naswona hi hlanya eka ndzimana ya 9: Naswona u ta tlhandluka, u ta ta ku fana na a xidzedze , u ta fana ni papa leri funenetaka tiko, wena ni mintlawa ya wena hinkwayo, ni vanhu vo tala lava nga na wena.*

Ku averiwa nakambe ka swiphemu: Eka xiphemu xa “ *hosi ya le n’walungwini* ”, Rhaxiya ra Orthodox ni *vanhu lava tirhisana ka rona va Mamoslem* . Laha na kona, ku hlawuriwa ka riendli leri nge “ *tourera sur yena* ” yi ringanyeta nhlasele lowukulu wa xitshuketa lowu hlamarisaka lowu humaka emoyeni. Moscow, ntsindza wa Rhaxiya, entiyisweni wu le kule swinene na Brussels, ntsindza wa Yuropa, na Paris, nhloko ya rona ya masocha. Ku humelela ka le Yuropa ku endle leswaku varhangeri va rona va nga voni, lero va va tekela ehansi vuswikoti bya nyimpi bya Rhaxiya leri nga ni matimba. Yi ta sungula eka vukarhi bya yona, swihahampfhuka na magidi ya mathangi eka tindlela ta misava na vunyinyi bya swikepe swa nyimpi swa le lwandle na swa le hansi ka mati. Naswona leswaku nxupulo wu kombisiwa hi matimba, varhangeri lava va le Yuropa a va tshikanga ku tsongahata Rhaxiya ni varhangeri va rona ku sukela eka Vladimir Zhirinovskiy la pfurhaka ndzilo ku ya eka “Tsar” wa yona lontshwa wa sweswi, Vladimir Putin (Vladimir: hosi ya misava hi Xirhaxiya).

Leswi vatlangi va nga tiviwa, “*tihosi*” tinharhu leti khumbekaka ti ta langutana eka leswi tekaka xivumbeko xa “*Nyimpi ya Siriya*” ya vu-7 leyi eka yona Israyele lerintshwa ra rixaka ri nga ta katseka; leswi ndzimana leyi landzelaka yi nga ta swi tiyisekisa. Kambe hi nkarhi wa sweswi, “*hosi*” (*yena*) leyi hlaseriweke hi Rhaxiya i Yuropa ra Ntwanano wa Rhoma.

40d- *yi ta ya emahlweni yi nghena ematikweni, yi ta hangalaka ku fana ni nambu ni ku tala.* Ku tlakuka ka yona lokukulu ka masocha ku pfumelela Rhaxiya ku hlasela Yuropa ni ku teka ndhawu ya rona hinkwayo. Loko va

langutane na yona, masocha ya Mafurwa a ma ringani; va pfofosiwa va tlhela va lovisiwa.

Dan 11:41 *U ta nghena etikweni ro saseka swinene, kutani lavo tala va ta wa; kambe Edomu, Mowabu, ni tindhuna ta Vaamoni va ta kutsuriwa evokweni ra yena.*

41a- *U ta nghena etikweni ro saseka swinene, naswona vo tala va ta hluriwa*

Ku ndlandlamuxiwa ka Russia ku humelela kuya e dzongeni wa yona laha Israel yi kumekaka kona , munghana wa matiko ya le Vupela dyambu lawa hi hala tlhelo ri hlaseriwaka hi masocha ya Russia; Vayuda va ha ta fa.

41b- *kambe Edomu, Mowabu, ni tindhuna ta Vaamoni va ta kutsuriwa evokweni ra yena*

Leswi i vuyelo bya mintwanano ya masocha leyi nga ta veka mavito lawa lawa ya yimelaka Jordan ya manguva lawa eka tlhelo ra Russia. Hi 2021, Rhaxiya se i munghana wa ximfumo wa Syria, leri ri hlomisaka ni ku ri sirhelela.

Dan 11:42 *U ta tshambuluta voko ra yena ehenhla ka matiko yo hambana hambana, tiko ra Egipta a ri nge poni.*

42a- I ku sukela hi 1979 ntsena laha xivumbeko lexi xa tipolitiki xi fikeke ku tiyisisa vuprofeta. Hikuva lembe rero, eCamp David eUSA, Presidente wa Egypt Anwar El Sadat u endle ntwanano ximfumo na Holobyenkulu wa Israel Menachem Begin. Ku hlawula ka maqhinga na tipolitiki loku endliweke hi nkarhi walowo akuri ku amukela mhaka ya matimba swinene ya awara hikuva Israel ayi seketeriwa hi matimba hi USA. Hi ndlela leyi Moya wa Xikwembu wu n'wi vekaka eka kungu ro ringeta ku “ *balekela* ” ku onhaka ni khombo. Kambe hi ku famba ka nkarhi, ntlangu lowu wu cinca mavoko, naswona Israel na Egypt va tikuma, ku sukela hi 2021, va lava ku tshikiwa hi USA. Rhaxiya ri sindzisa nawu wa rona eka ndhawu ya Siriya.

Dan 11:43 *U ta va ndzhaka ya xuma xa nsuku ni silivhere, ni swilo hinkwaswo swa risima swa Egipta; Valibya ni Vaetiyopiya va ta n'wi landzela.*

43a- *U ta va n'wini wa xuma xa nsuku ni silivhere, ni swilo hinkwaswo swa risima swa Egipta*

Hikwalaho ka mali leyi kumiweke eka tihakelo leti hakeriwaka leswaku ku tirhisiwa Mugerho wa Suez, Egipta ri fuwile swinene. Kambe rifuwo leri i rinene ntsena hi minkarhi ya ku rhula hikuva hi nkarhi wa nyimpi tindlela ta mabindzu ti va ti nga ri na munhu. Egipta ri fuwile hi ku tirhisa vupfumba. Ku suka etikhonweni ta mune ta misava, vanhu va ta va ta anakanyisisa hi tiphiramidi ta yona, mimyuziyamu ya yona leyi fuweke hi ku tshuburiwa loku hambetaka ka masirha ya le Egipta lama fihliweke ehansi ka misava ku sukela khale. Eka masirha lawa, ya hosi lontsongo Tutankhamun yi paluxe swilo leswi endliweke hi nsuku lowu tiyeke wa nkoka lowu nga tiviviki. Hikwalaho Rhaxiya ri ta kuma eEgipta nchumu wo enerisa ku navela ka rona ka swilo leswi phangiweke enyimpini.

Ekuni heleni ka Savata ya January 22, 2022, Moya wu ndzi tisele njhekanjhekisano lowu tiyisisaka **handle ko kanetana loku nga kotekaka** , nhlamuselo leyi ndzi yi nyikaka Daniyele 11. A hi xiyeni eka tindzimana timbirhi 42 na 43, nkoka wa ku boxiwa loku nga erivaleni a yi khodiwanga, ku suka eka vito leri nge “ *Egipta* ” leri eka mongo lowu ri nga tiko leri hambaneke ni leri

vuriwaka “ *hosi ya le dzongeni* ”. Hambiswiritano, eka tindzimana 5 ku ya eka 32, “ *Egipta* ” la lagid ra Ptolemy a ri funengetiwe kambe ri tiviwa tanihi “ *hosi ya le dzongeni* ”. **Xisweswo ku cinca ka mongo wa matimu ku tiyisisiwa ni ku tiyisisiwa hi ndlela leyi nga kanetekiki** . Ku sungula hi mongo wa khale, xitori xa Daniyele 11 xi hela hi “ *nkarhi wa makumu* ” wa misava, laha “ *Egypt* ”, munghana wa kampa ya Vukriste na agnostic ya le Vupeladyambu ku sukela hi 1979, yi nga xikongomelo xa leswintshwa “ *hosi ya le dzongeni* ” hi leswaku, Vuislem lebyi nga ni nyimpi, naswona ngopfu-ngopfu bya “ *hosi ya le n’walungwini* ” leyintshwa, Orthodoxy ya le Rhaxiya.

43b- *Valibya na Vaetiyopiya va ta n’wi landzela*

Muhundzuluxeri u hundzuluxele kahle marito “ *Puth na Cush* ” ya vuprofeta lebyi vulaka “Libya”, matiko ya Mamoslem lama kumekaka en’walungwini wa Sahara, matiko ya le ribuweni ra lwandle ya ribuwa ra Afrika na le Ethiopia, Afrika ya vantima, matiko hinkwawo lama kumekaka edzongeni wa va le Sahara. Nhlayo leyikulu ya vona na yona yi amukele ni ku amukela Vuislem; emhakeni ya Ivory Coast, hi ku hlanganyela ka Presidente wa Furwa Nicolas Sarkozy, loyi hi tlhelaka hi n’wi kolota mpfilumpfilu wa le Libya.

Xisweswo, hi ku biwa hi Russia, “ *Egypt* ” yi hundzuka xiharhi xa swiharhi hinkwaswo leswi dyaka, naswona ti- vulture ta Mamoslem, vamakwavo va yona, ti xika eka yona, ku basisa ntsumbu wa yona ni ku teka xiphemu xa tona xa swilo leswi phangiweke leswi swa ha saleke, endzhaku ka ku tlhaviwa ka Russia.

Hi ku tshaha kahle “ *Libya na Ethiopia* ”, Moya wu hlawula vanghana va vukhongereri bya Afrika va “ *hosi ya le dzongeni* ” lava faneleke ku tiviwa na Arabia, laha muprofeta Mohammed a humeleleke kona hi 632, ku hangalasa, ku sukela eMecca, vukhongereri bya yena lebyintshwa lebyi vuriwaka Islam. Yi seketeriwa hi tiko ra Turkey leri nga ni matimba, leri vuyeye, eka xiyimo lexi xo hetelela, eka ku tinyiketela ka vukhongereri bya Mamoslem lebyi nga ni xisekelo, lebyi hlulaka ni lebyi rihiselaka, endzhaku ka ku tsongahatiwa ka ku titsongahata ka rona swa xinkarhana eka mimpimanyeto ya misava ya le Vupela-dyambu. Kambe matiko man’wana ya Mamoslem, lama nga riki e“ *dzongeni* ”, yo tanihi Iran, Pakistan, Indonesia, ma nga joyina “ *hosi ya le dzongeni* ” leswaku ma lwisana ni vanhu va le Vupela-dyambu lava nga ni mimpimanyeto ya mahanyelo leyi vengiwaka hi vanhu hinkwavo va Mamoslem. Rivengo leri entiyisweni i ra Xikwembu xa ntuyiso Yesu Krete ntsena lexi deleriwaka hi Vakreste va le Vupela-dyambu. Xisweswo yi xupula, hi ku tirhisa Vuislem ni Vuorthodox, ku nga tshembeki ka Vayuda, Khatoliki, Orthodox, Maprotestente hambi ku ri Maadventist emisaveni ya le Vupela-dyambu; ripfumelo hinkwaro ra vukhongereri byin’we leri nga ni nandzu eka yena.

Dan 11:44 *Mahungu lama humaka evuxeni ni le n’walungwini ma ta ta ma n’wi chavisa, u ta huma hi vukari lebyikulu ku ya lovisa ni ku lovisa mintshungu.*

44a- *Mahungu lama humaka evuxeni ni le n’walungwini ma ta ta ma ta n’wi chavisa*

Tinhla leti timbirhi ta khadinali “ *evuxeni na le n’walungwini* ” ti khumba tiko ra Rhaxiya ntsena, swi titshege hi loko ri boxiwile ku suka eYuropa ra mupapa kumbe ku suka eIsrayele, hikuva vuprofeta byi va hlawula tanihi lava

hlaseriweke hi ku landzelelana hi Rhaxiya eka tindzimana 40 na 41. Leswi swi vula leswaku ku chava leyi tshahiweke yi huma ensin'wini ya Rhaxiya, kambe i yini lexi nga chavisaka muhluri wo tano? Ku humelele yini hi tiko ra ka vona ku n'wi chavisa ngopfu? Nhlamulo a yi kona ebukwini ya Daniyele, kambe yi le ka Nhlavutelo 9, leyi paluxaka ni ku kongomisa vukhongereri bya Protestente lebyi khokholo ra byona ra misava hinkwayo ri nga eUSA. Xihundla xi ta va erivaleni, hi ku tekela enhlokweni vukona lebyi bya USA. Ku sukela hi lembe ra 1917 loko Rhaxiya leri xandzukeke ri amukele mfumo wa rona wa vusoxalisi ni wa vukhomunisi, xivandla xi ri hambanise hilaha ku nga heriki ni USA ya vukhepitali bya vuimperiyali. Munhu yoloye a nge tifumi hi ku lahlekeriwa hi muakelani wa yena loko a ri mukhomunisi; leswi hi swona swi endlaka leswaku tindlela letimbirhi ti nga pfumelelani. Ehansi ka nkuma wa ku rhula, ndzilo wa rivengo wu pfurha musi naswona wu kombela leswaku wu kombisiwa. I mphikizano ni nxungeto wa nyutliya ntsena leswi swi koteke ku sivele leswi biheke ngopfu. A ku ri ku ringanisela ka Vutherorisi bya Nyutliya. Ntsena, handle ko tirhisa matlhari ya nyutliya, Rhaxiya ri ta teka Yuropa, Israyele na Egipta. Ku ringanisela loku kavanyetiwa, USA yi ta titwa yi kanganyisiwile no xungetiwa, kutani, leswaku yi hunguta nhlayo ya mafu ya yona, yi ta nghena enyimpini, yi hlasela hi matimba ku sungula. Ku lovisiwa ka Rhaxiya hi nyutliya ku ta vanga ku chava eka mavuthu ya Rhaxiya lama hangalakeke etindhawini leti tekiweke.

44b- *kutani u ta huma hi vukarhi lebyikulu ku ya lovisa ni ku herisa mintshungu.*

Ku fikela hi nkarhi wolowo, Rhaxiya ri ta va ri ri eka moya wo hlula ni ku teka swilo leswi phangiweke, kambe hi xitshuketa xiyimo xa rona xa mianakanyo xi ta cinca, vuthu ra Rhaxiya a ri nge he vi na tiko ra rikwavo leri ri nga tlhelelaka eka rona naswona ku heleriwa hi ntshembo ka rona ku ta hundzuka ku navela ku “ *lovisa ni ku herisa mintshungu* ”; leyi nga ta va “ *ya vunharhu ya vavanuna lava dlayiweke* ” ya *mhalamhala ya vu-6* ya Nhlav.9. Xisweswo matiko hinkwawo lama hlomisiweke hi matlhari ya nyutliya ma ta sindzisiwa hi mintiyiso leswaku ma ma tirhisa ku lwisana ni valala va wona lava nga ha vaka kona.

Dan 11:45 *U ta dzima matende ya yindlu ya yena ya vuhosi exikarhi ka malwandle, etlhelo ka ntshava yo vangama ni yo kwetsima; kutani u ta fika emakumu, ku nga ri na munhu loyi a nga ta n'wi pfuna.*

45a- *U ta dzima matende ya xigodlho xa yena exikarhi ka malwandle, a kongoma entshaveni yo vangama ni yo kwetsima*

Matende *exikarhi ka malwandle*, hikuva *swigodlho swa yona* a swa ha ri emisaveni. Xiyimo xo heleriwa hi ntshembo xa masocha ya le Rhaxiya xi hlamuseriwa kahle hi Moya lowu va avaneke eka khombo leri. Ehansi ka ndzilo wa valala va vona va tlheriseriwa etikweni ra Israele. Leswi a va vengiwa hi vanhu hinkwavo, a va vuyeriwa hi ku pfumala nseketelo kumbe ntwela-vusiwana naswona va herisiwile etikweni ra Vayuda. Xisweswo Rhaxiya ri ta hakela njhekanjhekisano lowukulu lowu Xikwembu xi vulaka leswaku wu vangiwa hi rona ku sukela loko ri seketele valala va moya va Israyele eka ntwanano wa khale, hi nkarhi wa ku hlongoriwa ka rona eBabilona. U xavisele vanhu va le Tiri tihanci, ku nga muti wa ku navela ka vuhedeni. Ezek.27:13-14 wa tiyisekisa, Xikwembu xi ku eka Tiri: *Javan, Tubal (Tobolsk) na Meshech (Moscow) va*

xaviselana na wena; va nyike mahlonga ni swibya swa koporo hi ku cincana hi nhundzu ya wena. Lava va yindlu ya Togarma (Armenia) a va phakela timakete ta n'wina tihanci, vakhandziyi ni tihanci. Nakambe a ku ri xikhunguvanyiso xa mabindzu eka Vayuda lava na vona a va xaviselana na yona: Ezek.27:17: Yuda na tiko ra Israele va xaviselana na n'wina; va nyike koroni ya Minnith, mapa, vulombe, mafurha ni balsam, hi ku cincana hi nhundzu ya wena. Hikwalaho Tiri ri fuwile hi ku lahlekeriwa ka vona. Endzhakunyana, eka Ezek.28:12, ehansi ka xithopo lexi nge “ hosi ya Tiri ,” Xikwembu xi vulavula na Sathana hi ku kongoma. Ha twisisa leswaku hi yena loyi a tirhiseke vulovolovo na rifuwo leri hlengeletaweke emadorobeni lamakulu ya vuhedeni lawa a ma n'wi tirhela ehansi ka xifunengeto xa swikwembu swo tala swa vuhedeni, ematshan'wini yo ka a nga swi xi yi, kambe minkarhi hinkwayo na hinkwako hi swivumbeko swa vukhongereri leswi Xikwembu xi swi tekaka swi ri leswi nyenyetsaka. U yisa emahlweni mbilu ya yena ntiko wa ku vilela loku hlengeletaweke, nakambe, eka ku leha ka malembe xidzana na magidi ya malembe ya matimu ya vanhu. Ku vilela loku ku lulamisa vukarhi bya yena lebyi nga riki na nchumu hi xiphemu hi xivumbeko xa nyimpi leyi ya sweswinyana ya matiko ya misava leyi onhaka hi ndlela yo chavisa.

Kambe vukarhi lebyi bya Xikwembu eka ku xavisiwa ka mabindzu ka minkarhi ya khale byi hi rhamba ku twisisa leswi Xikwembu xi nga swi ehleketaka hi vutleketli bya matiko ya misava bya manguva lawa eka xiyimo xa matiko ya misava lexi akiweke hi ku helela eka ikhonomi ya makete. Ndzi ehleketa leswaku ku lovisiwa ka swihondzo swa World Trade Center eNew York hi September 11, 2001 i nhlamulo. Ngopfu-ngopfu tanihileswi, eka Apo.18, vuprofeta byi kandziyisaka ntirho lowu nga ni khombo wa ku fuwa hikwalaho ka mabindzu ni ku cincana ka matiko hinkwawo loku emahlweni ka kona nawu wihi na wihi kumbe mfanelo ya vukhongereri ya Xikwembu yi wa lokukulu swinene ku nga ku pfumala Xikwembu.

Eku heleni ka Dan.11, nala wa ndzhaka wa USA, Russia, u lovisiwile. Hikwalaho leswi swi ta va nyika matimba lama heleleke eka hinkwawo lava poneke eka nyimpi ya matiko hinkwawo. Khombo eka lava hluriweke! U fanele ku nkhisama ni ku titsongahatela nawu wa muhluri kun'wana ni kun'wana laha a nga kona emisaveni, a pona.

Daniyele 12.

Dan 12:1 *Enkarhini wolowo, Mikayele u ta pfuka, hosana leyikulu, mulweri wa vana va tiko ra wena; naswona wu ta va nkarhi wa maxangu, lowu nga si tshamaka wu va kona ku sukela loko matiko ma ri kona ku fikela enkarhini wolowo. Enkarhini wolowo vanhu va wena lava kumekaka va tsariwile ebukwini va ta ponisiwa.*

1a- *Hi nkarhi wolowo Mikayele u ta pfuka, .*

Nkarhi lowu i wa makumu ya misava loko a ri na rito ro hetelela, Yesu Kriste u vuya hi ku vangama ni matimba ya vukwembu bya yena lebyi ku nga khale byi kanetiwa hi vukhongereri lebyi phikizanaka. Hi hlaya eka Nhlav.1:7: Vonani, u ta ni mapapa. Tihlo rin'wana ni rin'wana ri ta ri vona, hambi ku ri lava ri tlhaveke; tinyimba hinkwato ta misava ti ta rila hikwalaho ka yena. Ina. Amen!

Hi fanele ku tolovela mianakanyo leyi, hikuva eka xin'wana na xin'wana xa swiphemu swa xona, Xikwembu xi tinyikile vito ro hambana, hi yona mhaka eka **Daniyele** na *Nhlav* vulawuri ehenhla ka diyavulosi ni mademona. Vito ra yena, Yesu Kriste, ri yimela ntsena vahlawuriwa va misava lava a nga ta ku ta va ponisa ehansi ka vito leri.

1b- *murhangeri lonkulu, .*

Murhangeri loyi lonkulu hikwalaho i YaHWéH Michael Yesu Kriste naswona hi yena loyi eka ku pfumala vuxiyaxiya ka yona loku hlawulekeke, mfumo wa mupapa wu tekeke leswaku wu vuyeriwa, vurhumiwa bya yena tanihi muhlanganisi wa le tilweni **la nga heriki** ku fikela hi 1843, leswi ku sukela hi lembe ra 538, swi sungule eku sunguleni ka mfumo wa mupapa ni ku vekiwa ka wona edorobeni ra Rhoma, eXigodlhweni xa Lateran eNtshaveni ya Caelius. Mhaka leyi yi katsiwile eka Daniyele 8.

1c- *mulweri wa vana va vanhu va wena;*

Musirheleri *u* nghenelela loko ku ri ni nhlasele. Naswona leswi swi ta va tano eka tiawara to hetelela ta vutomi bya laha misaveni ta vahlawuriwa lava tshameke va tshembekile, hambi ku ri ku gweviwa rifu hi vaxandzuki vo hetelela. Laha, hi nga kuma swikombiso hinkwaswo leswi ringanyetiweke eka switori swa Daniyele hikuva swi hetiseka eka xiyimo xo hetelela xa khombo. In this last **great calamity**, hi ta tlhela hi hanya hi ku nghenelela ka masingita loku hlamuseriweke eka Dan.3, *furniture* na swimunhuhata swa yona swa mune leswi hanyaka, eka Dan.5, ku khomiwa ka *Babilona lonkulu* hi Xikwembu, eka Dan.6, *tinghala* ti endliwe ti nga vi na khombo kambe nakambe ku hela ka **khombo lerikulu** leri fanekisiweke ka ha ri emahlweni hi leri hlaseleke Vayuda hi – 168, hi Kisleu 15, hi leswaku, December 18, hi siku ra Savata.

1d- *naswona ku ta va nkarhi wa maxangu, lowu nga si tshamaka wu va kona ku sukela loko matiko ma ri kona ku fikela enkarhini wolowo.*

Loko hi avanyisa hi ku ya hi marito lawa, khombo lerikulu ro hetelela ri ta tlula ra Vayuda lava hleriweke hi Magriki. Hakunene, Magriki a ma ba Vayuda ntsena lava va va kumeke eswitarateni kumbe emakaya ya vona. Eku heleni ka misava, swilo swi hambanile swinene, naswona thekinoloji ya manguva lawa yi pfumelela ku lawula hi ku helela vanhu lava hanyaka emisaveni. Hi ku tirhisa tindlela to kuma vanhu, hikwalaho hi nga kuma un'wana ni un'wana kun'wana ni kun'wana, endhawini yihi na yihi leyi a tumbeleke. Hikwalaho minxaxamelo ya vanhu lava lwisanaka ni swileriso leswi lerisiweke yi nga simekiwa hi ku kongoma. Eka xiyimo lexi xo hetelela, ku herisiwa ka lava hlawuriweke ku ta endliwa leswaku swi koteka hi vumunhu. Hambileswi va teleke ripfumelo ni ntshembo eku kutsuleni ka vona, vahlawuriwa va ta langutana ni tiawara leti vavaka; eka lava va nga ta va va ha ntshunxekile, va tsoniwa hinkwaswo, van'wana va ri emakhotsweni ya vaxandzuki va rindzele ku dlayiwa ka vona. Ku karhateka ku ta fuma etimbilwini ta vatirhela-mfumo lava hlawuriweke lava khomiwaka hi ndlela yo biha loko va nga dlayiwi.

1e- *Hi nkarhi wolowo, lava va vanhu va wena lava kumekaka va tsariwile ebukwini va ta ponisiwa.*

I buku ya vutomi, hikuva handle ka khompyuta, Xikwembu xi tlhele xi endla nxaxamelo wa swivumbiwa hinkwaswo leswi Adamu na Evha ni vatukulu

va vona va swi tumbuluxeke. Eku heleni ka vutomi bya munhu un'wana na un'wana, vuyelo byo hetelela byi bohiwe hi Xikwembu lexi hlayiseke minxaxamelo yimbirhi: ya vahlawuriwa na ya lava weke , hi ku landza tindlela timbirhi leti nyikeriweke eka vumunhu eka Det.30:19-20 : *Ndza vitana tilo ni misava swi ta mi nyikela vumbhoni namuntlha: Ndzi vekile vutomi ni rifu emahlweni ka n'wina, nkateko ni ndzhukano. Hlawula vutomi, leswaku wena ni vatukulu va wena mi ta hanya, . ku rhandza HOSI Xikwembu xa wena, ku yingisa rito ra yena, ni ku namarhela eka yena: hikuva vutomi bya wena ni ku lehisa masiku ya wena swi titshege hi leswi...* Hi ku ya hi ku hlawula ka yena vubihi leswaku vuyelo byo hetelela bya vupapa bya Rhoma, . *ku hisiwa hi ndzilo , swi hlavuteriwile eka hina eka Dan.7:9-10; leswi hikwalaho ka marito ya yena yo tikukumuxa eka Xikwembu xa swikwembu hi ku ya hi Dan.11:36.*

Eka Nhlav.20:5, ku vuya ka Kriste ku fambisana na ku pfuka ka vafi eka Kriste loku vuriwaka, *ku pfuka ko sungula : Ku katekile ni ku kwetsima lava hlanganyelaka eku pfukeni ko sungula, hikuva rifu ra vumbirhi a ri na matimba eka vona .*

Dan 12:2 *Vo tala va lava etleleke entshurini wa misava va ta pfuka, van'wana va ya evuton'wini lebyi nga heriki, van'wana va ta rhuketeriwa ni tingana leti nga heriki.*

2a- *Vo tala va lava etleleke entshurini wa misava va ta pfuka, van'wana va ya evuton'wini lebyi nga heriki, .*

A hi rhangeni hi xiya leswaku hi ntolovelo lowu tolovelekeke, *vafi va etlela kahle entshurini wa misava* ku nga ri eparadeyisini yo hlamarisa kumbe tihele leti pforhaka hilaha vukhongereri bya Vukreste bya mavunwa kumbe bya vuhedeni byi dyondzisaka ni ku pfumela hakona. Ku hlamuseriwa loku ku vuyisela xiyimo xa ntiyiso xa vafi tani hi leswi swi dyondzisiweke eka Ekl.9:5-6-10: *Eka hinkwavo lava hanyaka ku na ntshembo; naswona hambu ku ri mbyana leyi hanyaka yi antswa ku tlula nghala leyi feke. Lava hanyaka, entiyisweni, va swi tiva leswaku va ta fa; kambe vafi a va tivi nchumu, naswona a ka ha ri na hakelo ya vona, tanihi leswi ku tsundzuka ka vona ku rivariweke. Naswona rirhandzu ra vona, ni rivengo ra vona, ni mavondzo ya vona, se swi herile; naswona a va nge he pfuki va ve ni xiphemu xo karhi eka nchumu wihi na wihi lowu endlwaka ehansi ka dyambu . ... Xin'wana na xin'wana lexi voko ra wena ri xi kumaka xi endla hi matimba ya wena, xi endle; hikuva a ku na ntirho, hambu ku ri miehleketo, hambu ku ri vutivi, hambu ku ri vutlhari, etiheleni, laha u yaka kona. (Vutshamo bya vafi lebyi nga ntshuri wa misava).*

A ku na miehleketo endzhaku ka rifu hikuva miehleketo yi hanya ebyongweni bya munhu, ntsena, loko a ha hanya naswona a wundliwa hi ngati leyi rhumeriweke hi ku ba ka mbilu ya yena. Naswona ngati leyi hi yoxe yi fanele yi basisiwa hi ku hefemula ka mahahu. Xikwembu a xi nga si tshama xi vula swin'wana, tani hi leswi xi nga byela Adamu loyi a veke mudyohi hi ku nga yingisi, eka Gen.3:19: *Hi nyuku wa xikandza xa wena u ta dya xinkwa, ku kondza u tlhelela emisaveni, laha u tekiweke kona; hikuva u ntshuri, u ta tlhelela entshurini .* Ku tiyisisa xiyimo lexi xa ku pfumala nchumu ka vafi, hi hlanya eka Psa.30:9: *Xana u vuyeriwa yini hi ku halata ngati ya mina, hi ku ndzi rhelela ekheleni? Xana ntshuri wu ku bumabumerile? Xana yi vulavula hi ku tshembeka*

ka wena? Doo, hikuva a swi nge swi koti hi ku ya hi Psa.115:17: *A hi vafi lava tlangelaka Hosi, a hi un'wana wa lava rhelelaka endhawini ya ku miyela.* Kambe leswi a swi sivelyi Xikwembu ku kota ku tlhela xi humesa vutomi lebyi a byi ri kona khale naswona i matimba lawa yo tumbuluxa lama xi endlaka Xikwembu ku nga ri ntsumi kumbe munhu.

Tindlela letimbirhi ti na mimbuyelo yimbirhi yo hetelela naswona Nhlav.20 yi hi byela leswaku ti hambanisiwile hi *gidi ra malembe* ya gidi ra malembe ya vunkombo. Loko vutomi hinkwabyo bya vanhu byi nyamalala emahlweni ka misava eku sunguleni ka *gidi ra malembe lawa* , lava weke va ta pfuxiwa ntsena endzhaku ka ku avanyisa ka vona loku endlweke hi vakwetsimi na Yesu Kriste emfun'weni wa yena wa le tilweni. Hi rungula leri leri namarhetiwe eka *mhalamhala* ya ^{vu-7}, Nhlav.11:18 wa tiyisekisa, a ku: *Matiko ma hlundzukile; naswona vukari bya wena byi fikile , naswona nkarhi wu fikile wa ku avanyisa vafi , ku hakela malandza ya wena vaprofeta, vakwetsimi ni lava chavaka vito ra wena, lavatsongo ni lavakulu, . ni ku lovisa lava lovisaka misava* . Eka ndzimana leyi, *ku avanyisa ka vafi* ku yisa Xikwembu ku pfuxa, xo sungula, vahlawuriwa va xona vo tshembeka va vafi leswaku va ta kota ku avanyisa lavo homboloka lava hlayisiweke exiyin'weni xa rifu.

2b- *na van'wana ku rhuketeriwa, ku khomisiwa tingana hilaha ku nga heriki.*

Vutomi lebyi nga heriki byi ta va bya lava hanyaka ntsena. Endzhaku ka ku herisiwa ka vona ko hetelela eka Vuavanyisi byo Hetelela , ku *soriwa ni tingana* ta lava weke swi ta tshama ntsena emianakanyweni leyi nga heriki ya vahlawuriwa, tintsumi ni Xikwembu.

Dan 12:3 *Lava twisisaka va ta vangama kukota ku vangama ka tilo, naswona lava dyondzisaka lavo lulama va ta vangama kukota tityeleti hilaha ku nga heriki.*

3a- *Lava tlhariheke va ta vangama ku fana ni ku vangama ka tilo*

Vutlhari byi tlakusa munhu ku tlula swiharhi. Yi paluxiwa hi vuswikoti bya yona byo anakanya, ku fikelela makumu hi ku xiya mintiyiso kumbe hi ku hunguta hi ku olova. Loko vanhu a va nga xandzuki eka ntshunxeko lowu Xikwembu xi va nyikaka wona, vutlhari a byi ta yisa vanhu hinkwavo eka ku lemuka loku fanaka ka vukona bya Xikwembu ni milawu ya xona. Hikuva ku sukela eka Muxe, Xikwembu xi ve ni swiendlakalo swa nkoka swinene swa nhlavutelo ya xona eka vanhu leswi tsariweke hi ku tsala. Hi leyi ndlela ya ku anakanya leyi faneleke yi landzela. Ripfumelo ra vukhongereri byin'we ri humelele ematin'wini ya vanhu va Vaheveru. Hikwalaho vumbhoni bya yena ni matsalwa ya yena swi rhangisa emahlweni ku tlula matsalwa man'wana hinkwawo lama vuriwaka leswaku ma huma eka Xikwembu lexi fanaka xo hlawuleka. Leswaku vanhu va Xikwembu va fanele ku lwiwa na vona swi tshama swi ri nchumu lowu tolovelekeke, kambe leswaku matsalwa yo kwetsima ma lwiwa na wona swi hundzuka ntirho wa vudiyavulosi. Ripfumelo leri simekiweke hi Yesu Krete ri teka swihlovo swa rona ni swikombo swa rona eka matsalwa ya Xiheveru ya ntwanano wa khale, leswi ri nyikaka ku va enawini. Kambe dyondzo ya Rhoma Khatoliki a yi xi xiximi nsinya lowu wa nawu, hi yona mhaka leyi yona kumbe Koran ya Vuislem yi nga tivulaka Xikwembu lexi hanyaka, muvumbi wa hinkwaswo leswi hanyaka ni leswi nga kona. Yesu u tiyisile nsinya lowu hi ku tsundzuka eka Yohane 4:22 leswaku *ku ponisiwa ku huma eka Vayuda : Mi*

gandzela leswi mi nga swi tiviki; hi gandzela leswi hi swi tivaka, hikuva ku ponisiwa ku huma eka Vayuda .

Eka ntlawa lowu wo sungula wa vahlawuriwa, Xikwembu xi hlawula vavanuna lava ponisiweke handle ka vutivi byo karhi hikwalaho ka ku tshembeka ka vona loku kombisiweke hi vutomi bya vona ekhombiyeni ku sukela eka Adamu na Evha; naswona leswi ku fikela hi 1843. Va ponisiwile hikuva mintirho ya vona yi nyikele vumbhoni bya vutlhari bya vona ni ku amukela ka vona milawu ya Xikwembu leyi kombisiweke hi ku yingisa ka vona. Eka ntlawa lowu, Maprotestente lama tshembekaka swinene ni **lama nga ni ku rhula** ma vuyeriwile ku fikela hi ximun'wana xa 1843 eka ku lehisa mbilu ka Xikwembu lexi endleke ntsena leswaku ku titoloveta Savata ya xona yo kwetsima ku va ku boha ku sukela hi siku rero. Nhlav.2:24-25 yi ta tiyisisa ku hambana loku: *Eka n'wina, eka van'wana hinkwavo eTiyatira, lava nga yi amukeriki dyondzo leyi , ni lava nga tiviki vuenti bya Sathana, hilaha va va vitanaka hakona , ndzi ri eka n'wina: Ndza swi amukela u nga ti veki ndzhwalo wun'wana; khomelela ntsena eka leswi u nga na swona ku kondza ndzi ta.*

3b- *naswona lava dyondzisaka ku lulama eka ntshungu va ta vangama ku fana ni tinyeleti, hilaha ku nga heriki*

Ntlawa lowu wa vumbirhi wu hambanisiwile hikwalaho ka xiyimo xa le henhla xa ku kwetsimisiwa loku wu ku yimelaka emisaveni ku sukela hi 1843. Wu hlawuriwile hi ku tirhisa ndzingo wa ripfumelo, lowu sekeriweke eku sunguleni eka ntshembo wa ku vuya ka Yesu Krete, hi ku landzelelana eka ximun'wana xa 1843 na ku wa ka 1844, ku kwetsimisiwa ka yena hi Xikwembu ku endlwe ximfumo hi ku vuyiseriwa ka yena ka Savata leyi a yi endleke nakambe, endzhaku ka malembe xidzana yo leha ya munyama, ku rivala na ku delela yena.

Eka ku avanyisa loku hi mintlawa yimbirhi , lexi va endlaka va hambana i xiyimo xa vona eka vululami bya Xikwembu, xiyimo xa vona eka milawu ya xona ya khume na rihanyo ra xona rin'wana na milawu yin'wana. Eka tsalwa ra yona ro sungula ra Eks.20:5-6, nawu wa vumbirhi lowu susiweke hi Rhoma, wu paluxa kahle nkoka lowu Xikwembu xi wu nyikaka ku yingisa swileriso swa xona naswona xi tsundzuka tindlela timbirhi na makumu mambirhi lama kanetanaka: ... *Ndzi munhu wa mavondzo Xikwembu lexi xupula ku hamboloka ka vatatana eka vana ku ya fika eka xitukulwana xa vunharhu ni xa vumune eka lava va ndzi vengaka ni ku tlula milawu ya mina, u twela vusiwana lava ndzi rhandzaka ni ku hlayisa swileriso swa mina ku ya fika eka switukulwana swa gidi .*

Eka ndzimana leyi, Moya wu paluxa xivangelo xa vukona bya tinyeleti eka ntumbuluko wa hina wa laha misaveni. A va ri ni xivangelo ntsena xo va kona leswaku va tirha tanihi xifaniso xa vahlawuriwa va laha misaveni lava hlawuriweke hi Xikwembu; naswona i Gen.1:17 leyi paluxaka rungula ra vona: *Xikwembu xi va vekile exibakabakeni xa tilo, leswaku va voninga misava.* Kutani Xikwembu xi ti tirhisa ku komba Abrahamama vunyingi bya vatukulu va yena eka Gen.15:5: *Hlaya tinyeleti ta matilo loko u kota ku ti hlaya; vatukulu va wena va ta va tano.*

Hambiswiritano, xiyimo xa tinyeleti leti ta moya xi nga cinca ku ya hi mintirho leyi endlwaka hi mupfumeri la kutsuriweke. Hi ku wa hi tlhelo ra moya

hikwalaho ka ku nga yingisi ka yona, *nyeleti ya wa , yi wa hi le tilweni* . Xifaniso lexi xi ta pfuxiwa ku kombisa ku wa^{ka} ripfumelo ra Maprotestente hi 1843, lexi tivisiweke hi xikombiso xa xiviri xa le tilweni hi 1833, eka *xilemo xa vu-6* xa Nhlav.6:13: *naswona tinyeleti ta tilo ti wele emisaveni, tanihi loko 'a murhi wa nkuwa lowu tsekatekisiwaka hi moya wa matimba wu cukumeta makuwa ya wona ya rihlaza*. Naswona nakambe eka Nhlav.12:4: *Ncila wa yena wu koka n'we xa nharhu xa tinyeleti ta matilo, wu ti cukumeta emisaveni*. Rungula leri ri pfuxeta ra Dan.8:10: *U pfukele vuthu ra le tilweni, kutani a wisela xiphemu xa vuthu rero ni tinyeleti emisaveni, kutani a ti kandziyela* . Moya wu vula leswaku mfumo wa mupapa wa Rhoma wu wa hi tlhelo ra moya ka n'we-xa-nharhu xa vapfumeri lava kutsuriweke; vanhu lava kanganyisiweke lava nga ta pfumela swa hava eku ponisiweni ka Kriste ni ku vula vululami bya yena.

Dan 12:4 *Wena Daniyele, hlayisa marito lawa exihundleni, u pfalela buku ku fikela enkarhini wa makumu. Vo tala va ta yi hlaya kutani vutivi byi ta engeteleka.*

4a- ***Nkarhi*** lowu wa makumu wu tiva swiyenge swo hlayanyana leswi landzelelanaka kambe wu sungule, ximfumo, hi ximun'wana xa 1843, hi ku nghena eku tirhisiweni ka xileriso xa Xikwembu lexi tsariweke ka ha ri emahlweni eka Dan.8:14: ***Ku fikela nimadyambu-mixo 2300 naswona ku kwetsima ku ta va swi lulamile*** . Hi 1994, nguva ya vumbirhi ya makumu yi funghiwe hi ku soriwa ka nhlango wa misava hinkwayo wa Adventist. Ku sukela hi 1843, buku ya Daniyele yi hlayiwile, kambe a yi si tshama yi hlamuseriwa kahle emahlweni ka ntirho lowu lowu ndza ha wu lunghiselelaka hi 2021 na lowu ku sukela hi 2020. Hikwalaho i siku leri ri fungha nhlohlorhi ya ***vutivi bya yena*** naswona hikwalaho kwalaho, ku nkarhi wo hetelela wa ntiyiso ***wa makumu*** lowu nga ta hela hi ku vuya ka ntiyiso ka Yesu Kriste, loyi a tiviwaka no languteriwa, eka ximun'wana xa 2030. Ha swi vona leswaku lembe leri ra 2020 se ri funghiwe kahle hi Xikwembu tanihileswi vanhu hinkwavo va hlaseriweke hi ku fa ka Xitsongwatsongwana xa Covid-19 lexi nga humelela eChina hi 2019, kambe ePapal Catholic Europe, ntsena ku sukela hi 2020. Hi lembe ra 2021, switsongwatsongwana swa cinca naswona swi ya emahlweni swi hlasela vumunhu lebyi nga na nandzu na ku xandzuka.

Xikambelo Xa Ripfumelo Xa Adventist Xi Kombisiwile

Dan 12:5 *Kutani mina Daniyele, ndzi languta, kutani waswivo, vavanuna van'wana vambirhi va yimile, un'wana a ri etlhelo leri ra nambu, un'wana a ri etlhelo lerin'wana ra nambu.*

5a- Tsundzuka! Daniyele u le ribuwani ra nambu wa “Hiddekel”, Nghala, mudyi loyi wa vanhu. Hambiswiritano, ku ni vavanuna vambirhi ematlhelo hamambirhi ya nambu, leswi vulaka leswaku un'wana u swi kotile ku wu tsemakanya kasi un'wana u tilulamisa ku endla tano. Se eka Dan.8:13, ku vile na mbulavurisano exikarhi ka vakwetsimi vambirhi.

Dan 12:6 *Un'wana wa vona a ku eka wanuna loyi a ambaleke ntsembyana, loyi a a yime ehenhla ka mati ya nambu: “Xana swihlamariso leswi swi ta hela rini?*

6a- Eka Dan.8:14 swivutiso swa vakwetsimi a swi amukerile eka Xikwembu nhlamulo ya 2300 madyambu-mixo leyi a yi boha siku ra 1843. Ku tshinelela ku

phindhiwile laha naswona xivutiso eka nkarhi lowu xi khumba makumu ya misava; nkarhi lowu vuprofeta byi nga ta tshika ku pfuna. Xivutiso lexi xi vutisisiwa eka Kriste loyi a yimeriweke hi *wanuna loyi a ambaleke lineni loyi a yimeke ehenhla ka nambu* a languta ku tsemakanya ka wona hi vanhu. Xikwembu xi tirhisa xifaniso xa ku tsemakanya Lwandle ro Tshwuka lexi poniseke Vaheveru kambe xi nwela valala va vona va Vaegipta.

Dan 12:7 *Kutani ndzi twa wanuna loyi a ambaleke ntsembyana, a yime ehenhla ka mati ya nambu; a tlakusela voko ra yena ra xinene ni ra ximatsi etilweni, kutani a hlambanya hi loyi a hanyaka hilaha ku nga heriki leswaku swi ta va hi nkarhi, ni minkarhi, ni hafu ya nkarhi, ni leswaku swilo leswi hinkwaswo swi ta hela loko matimba ya vanhu mukwetsimi u ta tshoveka hi ku helela.*

7a- *Kutani ndzi twa wanuna loyi a ambaleke ntsembyana, loyi a a yime ehenhla ka mati ya nambu; a tlakusela voko ra yena ra xinene ni ra ximatsi ematilweni, .*

Eka xiyimo xa Muavanyisi, Yesu Krete u tlakusa voko ra yena ra xinene leri katekisaka ni voko ra yena ra ximatsi leri xupulaka empfhukeni leswaku a endla xitiviso lexi xiximekaka.

7b- *kutani a hlambanya hi loyi a hanyaka hilaha ku nga heriki leswaku swi ta va hi nkarhi, minkarhi, na hafu ya nkarhi*

Hi ku tshaha nkarhi wa vuprofeta wa ku fuma ka mupapa, Kriste u kombisa no tsundzuka ku avanyisa ka yena loku, enkarhini lowu hundzeke, a ku sola kereke ya yena ku xaniseka hi ku sindzisiwa ka mfumo wa mupapa na ndzhukano wa ku hlaseriwa ka va-barbarian loku nga hundza; leswi hikwalaho ka ku tshikiwa ka Savata ku sukela hi March 7, 321. Xisweswo vappfumeri eminkarhini ya miringo ya Maadventist va tsundzuxiwa. Kambe xivangelo xa vumbirhi xi endla leswaku Xikwembu xi pfuxa ku fuma loku ka mupapa; leri i siku leri yi sunguleke ha rona, hi 538 AD. Ku hlawula ku ni vutlhari tanihi leswi siku leri ra 538 ri nga ta tirha tanihi xisekelo xa swibalo leswi vuprofeta byi nga ta hi ringanyeta swona hi ku hi nyika nkarhi lowuntshwa wa vuprofeta eka tindzimana 11 na 12.

7c- *ni leswaku swilo leswi hinkwaswo swi ta hela loko matimba ya vanhu vo kwetsima ma tshovekile hi ku helela*

Xivulwa lexi xo koma xi katsakanya kahle enkarhini lowu nkarhi wa ntiyiso wa makumu: lowu eku heleni ka ***khombo lerikulu ro hetelela*** , vahlawuriwa va nga ta tikuma va ri ekusuhi no herisiwa, va herisiwa emahlweni ka misava; u xiya ku kongoma: ***ku tshovekile hi ku helela*** .

Dan 12:8 *Ndzi swi twile, kambe a ndzi swi twisisanga; kutani ndzi ku: Hosi yanga, vuyelo bya swilo leswi byi ta va byihi?*

8a- Daniyele wa xisiwana! Loko ku twisisa buku ya yena ka ha ri xihundla eka lava hanyaka hi 2021, ndlela leyi ku twisisa loku a ku ri ehandle ka ku fikelela ka yena naswona a ku nga pfuni nchumu eka ku ponisiwa ka yena n'wini!

Dan 12:9 *A ku: "Famba, Daniyele, hikuva marito lawa ma ta hlayisiwa ni ku funghiwa ku fikela enkarhini wa makumu."*

9a- Nhlamulo ya ntsumi yi ta siya Daniyele a ri na ndlala kambe yi tiyisisa ku hetiseka ka vuprofeta lebyi vekeriweke *ncarhi wa makumu* ya nguva ya Vukriste endzhaku ka nkarhi.

Dan 12:10 *Vo tala va ta basisiwa, va basa, va basisiwa; lavo hamboloka va ta endla leswo biha, a nga kona eka lavo hamboloka la nga ta twisisa, kambe lava nga ni ku twisisa va ta twisisa.*

10a- *Vo tala va ta basisiwa, va basa va tlhela va basisiwa*

Hi ku phindha laha ku tshahiwa loku kongomeke eka rito ra Dan.11:35, ntsumi yi tiyisekisa vupapa bya **hosi** leyi tikukumuxaka ni ya vulawuri lebyi *ti tlakukeke ehenhla ka swikwembu hinkwaswo hambu ku ri Xikwembu* xin'we xa ntiyiso , eka ndzimana 36.

10b- *lavo hamboloka u ta endla leswo biha naswona a nga kona eka lavo hamboloka la nga ta twisisa, .*

Ntsumi yi pfluxa nsinya wa nawu lowu nga ta ya emahlweni ku fikela emakumu ka misava, ku lehisiwa ka vubihi ku kombisiwile eka vuprofeta bya Daniyele hi ku engeteriwa ka “ *koporo* ” ya xidyoho xa Magriki na “ *nsimbi* ” ya matimba ya Rhoma ku fikela loko Kriste a vuya . Lavo hamboloka va ta siveriwa kambirhi ku twisisa: xo sungula hi ku pfumala ku tsakela ka vona ka munhu hi xiyexe, naswona xa vumbirhi, hi *matimba yo kanganyisa* lama nyikiweke hi Xikwembu lama va endlaka va kota ku *pfumela mavunwa* hi ku ya hi 2 Tes.2:11-12: *Nakambe Xikwembu xi va rhumela matimba ya ku pfilunganyeka, . leswaku va pfumela mavunwa , leswaku hinkwavo lava nga pfumelangiki ntiyiso, kambe va tsakela ku hamboloka, va ta avanyisiwa .*

10c- *kambe lava nga na ku twisisa va ta twisisa.*

Xikombiso lexi xi tiyisekisa leswaku *vutlhari* bya moya i nyiko yo hlawuleka leyi nyikeriweke hi Xikwembu, kambe byi rhangela hi ku tirhisiwa kahle ka *vutlhari* bya xisekelo lebyi nyikiwaka vanhu hinkwavo lava tolovelekeke. Hikuva hambu ku ri eka mpimanyeto lowu, vanhu va pfilunganya dyondzo ni tidiploma ta yona ni *vutlhari* . Kutani ndzi tsundzuka ku hambana loku: ndzetelo wu pfumelela ku nghenisiwa ka data eka miehleketo ya munhu kambe i *vutlhari ntsena* lebyi pfumelelaka ku tirhisiwa ka yona lokunene na hi *vutlhari*.

Dan 12:11 *Ku sukela enkarhini lowu ~~gandzelo-ra nkarhi hinkwavo-ri nga ta hela~~ , ni ku simekiwa rhumbi leri nyenyetsaka, ku ta va masiku ya 1 000 na madzana mambirhi na makume nhungu.*

11a- *Ku sukela enkarhini lowu ~~gandzelo-leri nga heriki ri nga heriki~~*

Ndza ha fanele ndzi mi tsundzuxa, kambe rito leri nge “ ~~gandzelo~~ ” a ri humeleli eka tsalwa ro sungula ra Xiheveru. Naswona ku kongoma loku i ka nkoka swinene hikuva *ku nga heriki loku* ku khumba vuprista bya le tilweni bya Yesu Kriste. Hi ku tlherisela ku khongelela ka yena emisaveni, vupapa byi susa eka Yesu Krete ntirho wa yena tanihi mukhongeleri wa swidyoho swa vahlawuriwa va yena.

Vutirheli lebyi bya laha misaveni lebyi fambisanaka lebyi tekiweke byi sungula hi 538; siku leri Vigilius wo Sungula ' mupapa wo sungula hi xithopo, a tshameke eRhoma, eXigodlhweni xa Lateran, eNtshaveni ya Caelius (xibakabaka).

11b- *ni laha ku nga ta simekiwa ku onhaka loku nyenyetsaka*

Hi leswaku, ku sukela hi 538, siku leri ku fuma ka Rhoma ka mupapa loku tshahiweke eka Dan.9:27 ri sungula: *naswona ku ta va kona eka ripapa ra*

manyala ya ku onhiwa, ku ya fika eku lovisiweni, naswona yi ta lovisiwa [hi ku ya hi] *leswi vekiweke, [misava] leyi nga rhumbi* .

Eka ndzimana leyi, leyi kongomisaka eka siku ra 538, Moya wu kongomisa ntsena eka Rhoma ra mupapa, leri hlamuselaka ku vekiwa ka rito "manyala". Leswi a swi nga ri tano eka Dan.9:27, laha swiyenge leswimbirhi swa Rhoma, swa vuhedeni ivi endzhaku swi va swa mupapa, a swi katseka.

A hi xiyeni ku tsakela ni nkoka wa ku hlengeletwa ka swilo eka ndzimana leyi ya swilo swimbirhi: “ *ku tekiwa ka leswi nga heriki* ” eka Kriste eka Dan.8:11 ni “*ripapa* ” ra mupapa leri rhwalaka “ *ku onhaka loku nyenyetsaka* ” loku tshahiweke eka Dan. 9:27. Hi ku hlanganisa swiendlo leswi swimbirhi ni siku rin’we 538 ni nchumu wun’we, Moya wu tiyisekisa ni ku tiyisekisa leswaku mutsari wa swiendlo leswi swo biha hakunene i mupapa wa Rhoma.

Eka Dan.11:31, xiendlo lexi ku vuriwaka leswaku xi endliwe hi hosi ya Mugriki Antiyoko 4 xi hi nyike xikombiso lexi tolovelekeke xa leswi Xikwembu xi swi vitanaka " *manyala ya ku onhiwa* ." Vupapa byi yi humesa nakambe, kambe ku ringana malembe ya 1260 yo leha ya ngati.

11c- *ku ta va na gidi na madzana mambirhi na makume nhungu wa masiku.*

Leswaku ku endliwa leswaku minkarhi ya vuprofeta leyi tshahiweke leyi khumbaka nkarhi wa makumu yi nga hembu, yuniti yi vekiwa emahlweni ka nhlayo eka vuprofeta hinkwabyo bya Daniyele: *masiku ya 1290 ; masiku ya 1335* (ndzimana leyi landzelaka); Dan.8:14: *madyambu-mixo 2300* ; naswona se eka Dan.9:24: mavhiki ya 70.

Hi na ntsena xibalo xo olova swinene xo xi endla: $538 + 1290 = 1828$.

Ku tsakela ka siku leri ra 1828 i ku nyika xiendlakalo xa Adventist xivumbeko xa misava hinkwayo tanihileswi xi kongomisaka eka malembe ya vunharhu eka ya ntlhanu ya tikhonferense ta Adventist leti khomeriweke eAlbury Park eLondon emahlweni ka ndyangu wa vuhosi wa England.

Dan 12:12 *Ku katekile loyi a rindzaka a fika ku fikela masiku ya gidi na madzana manharhu na makume nharhu ntlhanu.*

12a- I ndzimana leyi ntsena leyi hi nyikaka nhlamuselo ya minkarhi leyi yimbirhi ya vuprofeta. Nhlokomhaka i ya ku rindza ku vuya ka Kriste, kambe ku rindza ko karhi loku sekeriweke eka swiringanyeto swa tinhlayo leswi nyikiweke hi Bibe. Xibalo lexintshwa xa laveka: $538 + 1335 = 1873$. Ntsumi yi hi nyika masiku mambirhi lawa hi ku landzelelana ma fungha masungulo na makumu ya ndzingo wa ripfumelo wa Adventist lowu hetisisiweke exikarhi ka malembe ya 1828 na 1873. Hi ndlela leyi , nyingiso wa hina i yi kongomisiwe eka masiku ya 1843 na 1844 lawa kahle-kahle a ma ri swivangelo swa ku langutela kambirhi loku landzelelanaka ka ku vuya loku vangamaka ka Yesu Kriste eUSA, hikwalaho emisaveni Muprotestente.

Eka xifaniso xa ku tsemakanya nambu wa “Tiger”, yingwe leyi dyaka mimoya ya vanhu i masiku lawa ya 1843-1844 lawa ya endlaka leswaku Muprotestente loyi a rhukaniweke a hundza eka vutomi bya moya kuya eka rifu ra moya. Hi hala tlhelo, loyi a hundzeke eka ndzingo u huma a ha hanya naswona a katekisiwa hi Xikwembu eka ku tsemakanya loku loku nga ni khombo. U kuma nkateko lowu kongomeke eka Xikwembu: “ *U katekile loyi a fikaka eka 1873!* »

Dan 12:13 *Na wena, famba u kongoma emakumu ya wena; u ta wisa, u ta yimela ndzhaka ya wena eku heleni ka masiku.*

13a- Daniyele u ta kuma endzhaku ka ku pfuka ko sungula loku a nga ta pfuxiwa eka kona, nhlamuselo ya swilo hinkwaswo leswi a hi hundziseleke swona. Kambe eka Muadventist loyi a ha hanyaka, dyondzo ya yena ya ha ta engeteriwa hi tinhlavutelo leti nga eka Apokalipsi ya Yohane.

Buku ya Daniyele yi tumbeta kahle rifuwo ra yona lerikulu. Hi xiyile tidyondzo ta xikhutazo leti Hosi yi ti kongomisaka eka vahlawuri va yona va masiku yo hetelela swinene hikuva masiku lawa yo hetelela ma ta tlhelela eka mukhuva wa ku chava na ku nga sirheleleki loku nga kona eka matimu hinkwawo ya vanhu emisaveni. Nakambe kambe xo hetelela, vatirhela-mfumo lava hlawuriweke va ta hlawuriwa no va na vutihlamuleri eka makhombo lama nga ta wela vaponi lava xandzukeke va Nyimpi ya Vunharhu ya Misava leyi tivisiweke eka Dan.11:40-45 na Nhlav.9:13. Ezekiyele 14 yi humesa swikombiso leswi tolovelekeke swa ripfumelo: Nowa, Daniyele na Yobo. Ku fana na Nowa, hi ta boheka ku baleka ni ku lwisana ni mianakanyo ya misava hi ku aka ngalava ya hina ya ku tshembeka eka Xikwembu. Ku fana na Daniyele, hi fanele hi tshama hi tiyimiserile ku endla ntirho wa hina tanihi vatirhela-mfumo lava hlawuriweke hi ku ala mpimanyeto lowu simekiweke hi vukhongereri bya mavunwa. Naswona ku fana na Yobo, hi ta boheka ku amukela ku xaniseka emirini na le miehleketweni nkarhi wun'wana na wun'wana loko Xikwembu xi ku pfumelela, hi va na nkateko eka Yobo: hi ntokoto wa yena, hi dyondze leswaku ha yini Xikwembu xi pfumelela miringo leyi.

Buku ya Daniyele yi tlhele yi hi pfumelela ku twisisa ku antswa vutomi bya le tilweni lebyi nga vonakiki. Leswi, hi ku tshubula ximunhuhatwa lexi lexi vuriwaka Gabriel, vito leri vulaka “loyi a vonaka xikandza xa Xikwembu”. U kona eka mintirho hinkwayo ya nkoka ya pulani ya ku ponisiwa ka Xikwembu. Nakona hi fanele ku lemuka leswaku, emfun'weni wa le tilweni wa Xikwembu, yena na tintsumi hinkwato letinene va tsoniwe vukona bya Mikayele, xikombiso xa tintsumi xa Xikwembu, hi nkarhi wa ku va ka yena munhu wa laha emisaveni, ku nga, malembe ya 35. Hi ku avelana rirhandzu lerikulu, Micaël u tlhela a avelana vulawuri bya yena, a pfumela ku va ntsena “ un'wana wa varhangeri lavakulu ”. Kambe Gabriyele u tlhele a n'wi nyikela eka Daniyele, muhlawuriwa exikarhi ka vahlawuriwa, tanihi “ *Murhangeri wa vanhu va wena* ”. Naswona Dan.9 u hi paluxela kahle swinene hinkwaswo leswi Yesu a taka ku swi hetisisa ku ponisa vahlawuriwa va yena vo tshembeka. Xisweswo ntirho wo ponisa wa Xikwembu wu tivisiwa kahle, kutani wu hetisisiwa hi April 3, 30 hi ku vambiwa ka Yesu Krete.

Buku ya Daniyele yi hi kombe leswaku ripfumelo ri kombisiwa hi munhu lonkulu ntsena. Naswona leswaku hi ku ya hi Xikwembu, n'wana u va munhu lonkulu loko a nghena eka lembe ra yena ra vukhume-nharhu. Kutani hi nga vona ntsena mihandzu yo bava leyi tswariweke hi nkhuvo wa tincece ni ndzhaka ya ku velekiwa ka vukhongereri eka vukhongereri hinkwabyo bya mavunwa. Yesu u te eka Marka 16:16: *Loyi a pfumelaka ni ku khuvuriwa u ta ponisiwa; loyi a nga pfumeriki u ta gweviwa* . Hikwalaho leswi swi vula leswaku loko munhu a nga si

khuvuriwa, ripfumelo ri fanele ku va kona ni ku kombisiwa. Endzhaku ka nkhuvalo, Xikwembu xi n'wi ringile. Nakambe, perela yin'wana leyi paluxiweke eka Daniyele, marito lawa ya Yesu lama humaka eka Mat.7:13 ya tiyisiwa: *Nghena hi nyangwa lowutsongo . Hikuva nyangwa yi anamile, ndlela leyi yisaka eku lovisiweni yi anamile naswona ku ni vo tala lava hundzaka hi ndlela yoleyo ;* na le ka Mat.22:14: *Hikuva va vitaniwile vo tala, kambe va nga ri vangani lava hlawuriweke ;* hi ku ya hi Dan.7:9, *khume ra tibilyoni ku vuriwa ku tihlamulela eka Xikwembu hi milyoni yin'we ntsena ya vahlawuriwa lava kutsuriweke lava ponisiweke ,* hikuva hakunene va ta va va *tirhele* muvumbi Xikwembu kahle, eka Kriste hi Moya lowo Kwetsima.

Ndzima 12 yi ha ku veka masungulo ya xivumbeko xa buku leyi nge Apocalypse hi ku tsundzuka masiku ya 538, 1798, 1828, 1843-1844 lama fihliweke ni ku ringanyetiwa kambe ya ri ya nkoka eka ku avanyisa nkarhi eka Apocalypse, na 1873. Siku rin'wana, 1994, ku ta ku akiwa khombo ra van'wana ni ntsako wa van'wana.

Xingheniso xa ku fanekisela ka vuprofeta

Eka swifaniso hinkwaswo swa Bibe, Moya wu tirhisa swiaki swa laha misaveni leswi swipimelo swa swona swo karhi swi nga fanekiselaka swilo leswi nga tiviwiki leswi humesaka swipimelo leswi tolovelekeke. Hikwalaho xifaniso xin'wana ni xin'wana lexi tirhisiweke xi fanele ku kamberiwa hi swiyenge swa xona hinkwaswo, leswaku ku humesiwa eka xona tidyondzo leti fihliweke hi Xikwembu. Teka xikombiso xa rito leri nge “ *lwandle* ”. Hi ku ya hi Gen.1:20, Xikwembu xi ri vanhu hi swiharhi swa mixaka hinkwayo, leswi nga hlayekiki ni leswi nga tiviwiki. Ndhawu ya yona ya dlaya eka wanuna loyi a hanyaka hi ku hefemula ka yena emoyeni. Xisweswo yi hundzuka xikombiso xa rifu eka munhu loyi, hi mfanelo, a nga tlhelaka a chava munyu wa yona lowu endlaka leswaku misava yi nga vi na switsongwatsongwana. Swi le rivaleni leswaku xifaniso lexi a xi tsakisi eka vanhu naswona, hikwalaho ka nhlamuselo ya xona ya rifu, Xikwembu xi ta nyika vito ra xona eka thangi ro hlamba ra Xiheveru leri fanekiselaka mati ya nkhuwulo. Sweswi ku khuvula swi vula ku nyuperisiwa, ku fa u nwerile leswaku u tlhela u hanya eka Yesu Kriste. Mukhalabye loyi a nga lulamangiki u pfuka nakambe a rhwale ku lulama ka Kriste. Hi vona kwalaho, ku fuwa hinkwako ka xiphemu xin'we xa ntumbuluko wa Xikwembu: *lwandle* . Ehansi ka dyondzo leyi, hi ta twisisa ku antswa nhlamuselo leyi Xikwembu xi yi nyikaka eka ndzimana leyi ku suka eka Daniyele 7:2-3: “... *kutani waswivo, timheho ta mune ta tilo ti pfurha ehenhla ka lwandle lerikulu* . *Kutani swivanzana swa mune leswikulu swi huma elwandle* , leswi hambaneke ni swin'wana . Tiva leswaku “ *timheho ta mune ta matilo* ” ti ringanyeta tinyimpi ta vuako hinkwabyo leti tisaka vanhu lava hluleke eka matimba lama fumaka. Laha, “ *lwandle lerikulu* ” ri fanekisela mintshungu ya vanhu ya vanhu va vuhedeni lava, hi ku nga xixi Xikwembu, ematihlweni ya xona, va ringanaka ni swiharhi swa “ *lwandle* ”. Eka xivulavulelo lexi nge, “ *mimoya ya mune ya matilo* ”, “ *mune* ” yi yimela tinhla ta 4 ta khadinali ta matlhelo ya N'walungu, Dzonga, Vuxa na Vupeladyambu. “ *Mimoya ya matilo* ” yi tisa ku cinca eka xivumbeko xa xibakabaka, yi hunga mapapa, yi vanga swidzedze ni ku tisa mpfula; ku susumeta mapapa ethelo, ma khutaza ku vonakala ka dyambu. Hilaha ku fanaka, tinyimpi ti vanga ku cinca lokukulu ka tipolitiki ta vaaki, mpfilumpfilu lowukulu lowu nyikaka vulawuri eka vanhu lavantshwa lava hluleke lava hlawuriweke hi Xikwembu, kambe handle ka loko va katekisiwa hi xona. Hikwalaho ka leswi a hlawuriweke tanihi “ *xiharhi* ,” a nga fanelanga a kuma mikateko leyi kunguhatiweke ku nyikeriwa eka vanhu va ntiyiso; vahlawuriwa va yena vo tshembeka lava fambaka eku vonakaleni ka Xikwembu ku sukela eka Adamu na Evha, naswona leswi ku fikela emakumu ka misava. Naswona i vamani vatirhela-mfumo va yona lava hlawuriweke? Lava a lemukaka xifaniso xa yena eka vona ku sukela loko munhu a endlwile hi xifaniso xa Xikwembu hi ku ya hi Gen.1:26. Xiya ku hambana loku: munhu u endlwile kumbe ku tumbuluxiwa hi Xikwembu hi xifaniso xa xona , kasi xiharhi xi humelerisiwa hi ndhawu ya xona, ya le *lwandle*, ya misava kumbe ya le tilweni, hi ku hleleka loku nyikeriweke hi Xikwembu. Ku hlawuriwa ka riendli ku fungha ku hambana ka xiyimo.

Tanihi xikombiso xa vumbirhi, a hi tekeni rito " *misava* ". Hi ku ya hi Gen.1:9-10, vito leri ra " *misava* " ri nyikiwile misava leyi omeke leyi humeke eka " *lwandle* "; xifaniso lexi Xikwembu xi nga ta xi tirhisa eka Nhlav.13, ku fanekisela ripfumelo ra Maprotestente leri humeke eka ripfumelo ra Khatoliki. Kambe a hi languteni swiyenge swin'wana swa " *misava* ". Yi tsakeriwa eka munhu loko yi n'wi wundla, kambe a yi tsakisi loko yi teka xivumbeko xa mananga lama omeke. Hikwalaho swi titshege hi ku cheleta kahle ku suka empfhukeni leswaku swi va nkateko eka munhu. Ku cheleta loku kunga tlhela ku hume eka milambu leyi yi tsemakanyaka; leswi hi swona swi endlaka leswaku rito ra Xikwembu hi roxe ri fanisiwa ni " *xihlovo xa mati lama hanyaka* " eBibeleni. I vukona kumbe ku pfumaleka ka " *mati* " lawa leswi lawulaka muxaka wa " *misava* ", naswona hi tlhelo ra moya, khwalithi ya ripfumelo ra munhu leri vumbiweke hi 75% wa mati.

Tanihi xikombiso xa vunharhu, a hi tekeni tinyeleti leti nga exhibakabakeni. Xo sungula, " *dyambu* ", eka tlhelo lerinene, ra voninga; hi ku ya hi Gen.1:16, i rivoni ra " *siku* ", ri kufumeta ni ku tlakusa ku kula ka swimilana leswi munhu a endlaka swakudya swa yena ha swona. Eka tlhelo ro biha, yi hisa swibyariwa hikokwalaho ka kuhisa ngopfu kumbe ku pfumaleka ka mpfula. Galileo a a vula ntiyiso, yi le xikarhi ka vuako bya hina naswona tipulanete hinkwato eka fambiselo ra yona ti rhendzeleka hi yona. Naswona ehenhla ka hinkwaswo hi yena lonkulu, Bibe le yi n'wi vitana " *lonkulu* " eka Gen.1:16, loyi a hisaka ngopfu naswona a nga fikeleleki. Swipimelo leswi hinkwaswo swi n'wi endla xifaniso lexi hetisekeke xa Xikwembu lexi swihlawulekisi leswi hinkwaswo swi kumekaka eka xona. A nga kona loyi a nga vonaka Xikwembu ni ku hanya, ku fana ni loko a nga veka milenge yakwe ehenhla ka " *dyambu* "; nyeleti yin'we ntsena ya xinuna, leyin'wana hinkwayo i tipulanete kumbe tinyeleti leti endlaweke ta xisati. Endzhaku ka yena, " *n'weti* ", " *lontsongo* ": hi ku ya hi Gen.1:16, i ku vonakala ka vusiku, ka munyama lowu a wu rhangelaka. Hikwalaho " *n'weti* " wu ni rungula ro biha ntsena eka wona. Hambileswi nyeleti leyi yi nga ekusuhi swinene na hina, i khale yi hlayisa xihundla xa tlhelo ra yona leri fihliweke. A yi voningi hi yoxe kambe ku fana na tipulanete tin'wana hinkwato, yi rhumela endzhaku eka hina, hi ku rhendzeleka loku yaka emahlweni, ku vonakala loku nga nyawuriki loku yi ku kumaka ku suka eka " *dyambu* ". Hi swipimelo leswi hinkwaswo, " *n'weti* " i xikombiso lexi hetisekeke ku yimela, xo sungula, vukhongeri bya Xiyuda, naswona xa vumbirhi, vukhongeri bya Vukriste bya mavunwa bya vupapa bya Rhoma Khatoliki, ku sukela hi 538 ku ya fika namuntlha, na Vuprotestente bya Lutere, bya Calvin na Anglican, . ku sukela hi 1843. Nakambe ku ni le xibakabakeni, " *tinyeleti* " leti hi ku ya hi Gen.1:14-15-17 ti nga ni mintirho yimbirhi leyi ti yi avelana ni " *dyambu ni n'weti* " Leya " *ku fungha minkarhi, masiku ni malembe* ", ni ya " *ku voninga misava* ". Vuningi bya tona ti voninga ntsena hi nkarhi wa munyama, nivusiku. I xifaniso lexinene xo yimela malandza ya Xikwembu, ya ntiyiso, ku kondza vuprofeta byi vula leswaku va wa; leswi kombisaka ku cinca ka xiyimo xa vona xa moya. Leri ku ta va hungu leri Xikwembu xi nga ta ri tirhisa ku pfuxa ku wa ka Vukriste muhlaseriwa wa mavunwa ya Varhoma eka Dan.8:10 na Nhlav.12:4; na ku wa ka Vuprotestente bya misava hinkwayo eka Nhlav.6:13 na 8:12. Loko yi ri yoxe, " *nyeleti* " yi vula

vupapa bya Khatoliki eka Nhlav.8:10-11, ripfumelo ra Maprotestente eka Nhlav.9:1; naswona va hlengeletanile hi harhi ku ya eka nhlayo ya 12, Nhlengeletano leyi hlawuriweke leyi hluleke, eka Nhlav.12:1. Dan.12:3 yi va hlawula tanihi xikombiso xa “ *lava dyondzisaka ku lulama eka ntshungu* ”, hi leswaku, “ *lava voningaka misava* ” hi ku vonakala loku nyikiweke hi Xikwembu.

Swifaniso leswi swa ntlhanu swi ta hoxa xandla swinene eka vuprofeta bya Apokalipsi. Hikwalaho u nga titoloveta ku kuma marungula lama fihliweke lama rhwariweke hi swipimelo swa swikombiso leswi nyikeriweke. Kambe swin'wana swi nga tika ku swi tshubula, hikwalaho Xikwembu hi xoxe xi kombisa xilotlelo xa xihundla, eka tindzimana ta Bibe, ku fana na marito ya " *nhloko na ncila* " lawa ya nga twisisiwaka ntsena hi nhlamuselo leyi Xikwembu xi va nyikaka yona eka Esa.9: 14, laha hi hlayaka: " *majisitarata kumbe nkulu i nhloko, muprofeta la dyondzisaka mavunwa i ncila* ." Kambe ndzimana 13 yi ringanyeta hi ku fambisana, hikwalaho yi rhwala tinhlamuselo leti fanaka, “ *rhavi ra ncindzu ni nhlanga* ”; “ *nhlanga* ” leyi nga ta yimela vupapa bya Rhoma eka Nhlav.11:1.

Nakambe ku ni nhlamuselo yo fanekisela ya tinhlayo ni tinomboro. Tanihi nawu wa xisekelo, hi na hi ku landzelelana loku tlhandlukaka:

Eka nomboro ya “1”: ku hlawuleka (ya Xikwembu kumbe ya tinhlayo) .

Eka nomboro ya “2”: ku nga hetiseki.

Eka nomboro ya “3”: ku hetiseka.

Eka nomboro ya “4”: ku va ya misava hinkwayo (4 wa tinhla ta khadinali)

Eka nomboro ya “5”: wanuna (munhu wa xinuna kumbe wa xisati).

Eka nomboro ya “6”: ntsami ya le tilweni (xivumbiwa xa le tilweni kumbe murhumiwa).

Eka nomboro ya “7”: ku tala. (Naswona: xilemo xa muvumbi Xikwembu)

Ehenhla ka xifaniso lexi hi na ku hlanganisiwa ka ku engeteriwa ka tidijithali to sungula ta nkombo ta xisekelo; swikombiso: $8 = 6+2$; $9 = 6+3$; $10 = 7+3$; $11 = 6+5$ na $7+4$; $12 = 7+5$ na $6+6$; $13 = 7+6$. Ku hlawula loku ku ni nhlamuselo ya moya loko ku pimanisiwa ni tinhloko-mhaka leti ku vulavuriwaka ha tona eka tindzima leti ta Nhlavutelo. Ebukwini ya Daniyele hi kuma marungula ya vuprofeta mayelana na nguva ya Vukriste bya Vumesiya eka tindzima 2, 7, 8, 9, 11 na 12.

Ebukwini leyi nge Nhlavutelo leyi hlavuteriweke Muapostola Yohane, nawu wo fanekisela wa tinomboro ta tindzima wu paluxa swinene. Nguva ya Vukriste yi avanyisiwile hi swiphemu swimbirhi leswikulu swa matimu.

Xo sungula, lexi namarhetiwe eka nomboro ya "2", xi hlanganisa nkarhi wo tala wa "ku nga hetiseki" ka dyondzo ya ripfumelo ra Vukriste leri yimeriweke ku sukela hi 538 hi vupapa bya Rhoma Khatoliki, mudyandzhaka wa mukhuva wa vukhongereri lowu simekiweke ku sukela hi March 7, 321 hi mufumi wa Rhoma wa vuhedeni Constantine ^{MINA}. Ndzima 2 yi hlanganisa nkarhi hinkwawo exikarhi ka 94 na 1843.

Xiphemu xa vumbirhi lexi yimeriweke hi nhlayo ya “3” xi khumba, ku sukela hi 1843, nkarhi wa “Maadventist”, nkarhi lowu Xikwembu xi lavaka “ku hetiseka” ka dyondzo ya vuapostola leyi vuyeleriweke hi ku landza nongonoko

lowu profetiweke hi xileriso xa Xikwembu lexi tshahiweke eka Dan.8:14. Ku hetiseka loku ku ta fikeleriwa hakatsongo-tsongo ku fikela loko ku vuya ka Kriste loku languteriweke hi ximun'wana xa 2030.

Ehenhla ka nomboro ya 7, nomboro ya 8, 2+6, yi pfuxa nkarhi wa ku nga hetiseki (2) wa mintirho ya vudimona (6). Nomboro ya 9, 3+6, yi kombisa nkarhi wa ku hetiseka (3) ni mintirho ya diyavulosi hi ku ringana (6). Nomboro ya 10, 3+7, yi profeta hi nkarhi wa ku hetiseka (3), ku hetiseka (7) ka ntirho wa Xikwembu.

Nhlayo ya "11" kumbe, ngopfu-ngopfu, 5+6, yi kongomisa eka nkarhi wa ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka Mafurwa laha munhu (5) a hlanganisiwaka na diyavulosi (6).

Nomboro ya "12", i.e. 5+7, yi paluxa ku hlangana ka munhu (5) na muvumbi Xikwembu (7 = ku tala na xilemo xa xona xa vuhosi).

Nomboro leyi nge "13" kumbe 7+6, yi kombisa ku tala (7) ka vukhongeri bya Vukreste lebyi fambisanaka ni diyavulosi (6); vupapa ro sungula (*lwandle*) ni ra Protestente (*misava*) emasikwini yo hetelela.

Nhlayo ya "14" kumbe 7+7, yi khumba ntirho wa Adventist na marungula ya wona ya misava hinkwayo (*Eternal Gospel*).

Nomboro ya "15", i.e. 5+5+5 kumbe 3x5, yi pfuxa nkarhi wa ku hetiseka ka munhu (3) (5). Hi yona leyi fungha ku hela ka nkarhi wa tintswalo. " *Koroni* " ya moya yi vupfile leswaku yi tshoveriwa ni ku hlayisiwa eswivandleni swa le tilweni. Ku lunghiselela vahlawuriwa ku hetiswa hikuva va fikelele xiyimo lexi lavekaka hi Xikwembu.

Nhlayo ya "16" yi khumba eka Nhlavutelo, nkarhi lowu Xikwembu xi chululaka " *swibya swa nkombo swo hetelela swa vukarhi bya xona* " eka valala va xona va vukhongeri, Vukreste lebyi nga tshembekiki eka ndzima 13.

Nomboro ya "17" yi teka nhlamuselo ya yona, ku fana ni leyi hundzeke, eka nhloko-mhaka leyi Xikwembu xi yi nyikaka yona eka vuprofeta bya xona: eka Nhlavutelo 17, xifaniso xa " *ku avanyisa ka nghwavava leyikulu* " hi Xikwembu. EBibeleni, ku tirhisiwa ko sungula ka nomboro leyi yo fanekisela ku khumba vhiki ra Paseka leri sungulaka hi ^{siku ra vu-10} ra n'hweti yo sungula ya lembe ivi ri hela hi ^{siku ra vu-17} . Ku hetisisiwa ku fikela eka xiyimo xa masiku ya rifu ra " *Xinyimpfana xa Xikwembu* " Yesu Kriste, Paseka yi profetiwa hi masiku-malembe eka vu 70 ^{bya} " *70 wa mavhiki* " ya malembe ya Dan.9:24 ku ya eka 27. Hikwalaho vuprofeta bya ^{vhiki ra vu-70} ra ndzimana 27 byi katsa nkarhi wa malembe ya nkombo exikarhi ka siku ra 26 na 33. Xikongomelo lexi kombisiweke hi vuprofeta i Paseka leyi kumekaka eka ximun'wana, " *exikarhi* " ka malembe lawa ya nkombo ya vhiki ra vuprofeta leri tshahiweke eka Dan.9:27.

Eka "Maadventist" yo hetelela ya ntiyiso, nomboro ya 17 yi ta khumba malembe xidzana ya 17 ya ku titoloveta Sonto ya Rhoma, xidyoho lexi simekiweke hi March 7, 321. Siku ro tsundzuka ku hela ka malembe-xidzana lawa ya 17, March 7, 2021 ri pfule " *ncarhi wa makumu* " ku profetiwile eka Dan.11:40. " *Nkarhi* " lowu wu tsakela ku hetiseka ka nxupulo lowu wo hetelela wa xitsundzuxo lowu, wu vulaka Nyimpi ya Vunharhu ya Misava, wu tlhelaka wu profetiwa hi Xikwembu hi " *mhalamhala ya vutsevu* " leyi paluxiweke eka Nhlav.9:13 ku ya eka 21. Ku onhaka ka ikhonomi loku vangyiweke hi Covid -19

xitsongwatsongwana xi fungha lembe ra 2020 (March 20, 2020 ku ya eka March 20, 2021) tani hi leri ra masungulo ya swigwevo swa Xikwembu.

Nhloko-mhaka ya ndzima ya “18” i ku xupuriwa ka “*Babilona Lonkulu*”.

Ndzima ya “19” yi kongomisa eka mongo wa ku vuya ka ku vangama ka Yesu Krete ni ku langutana ka yena ni vaxandzuki va vanhu.

Ndzima ya “20” yi tsundzuxa gidi ra malembe ya vunkombo, emisaveni leyi nga rhumbi laha diyavulosi a khomiweke kona a ri mubohiwa ni le tilweni, laha vahlawuriwa va yaka emahlweni va avanyisa vutomi ni mintirho ya vaxandzuki vo hamboloka lava feke lava ariweke hi Xikwembu.

Ndzima ya “21” yi kuma ku fanekisela 3×7 , hi leswaku, ku hetiseka (3) ka ku kwetsimisiwa ka Xikwembu (7) loku humesiweke nakambe eka vahlawuriwa va kona lava kutsuriweke emisaveni.

Xisweswo hi vona leswaku vuprofeta byi teka tanihi nhlokomhaka ya byona vahlawuriwa va Vuadventist eka Nhlav.3, 7, 14 = 2×7 na 21 = 3×7 (ku kula ku ya eku hetisekeni ka ku kwetsimisiwa).

Ndzima ya “22” yi simeka nkarhi lowu, emisaveni leyi pfuxetiweke ni leyi pfuxetiweke, Xikwembu xi vekaka xilavelo xa xona ni vahlawuriwa va mfumo wa xona lowu nga heriki.

Vuadventist

Kutani i vamani vana lava va majaha ni va vanhwanyana va Xikwembu? Hi nga ha tlhela hi swi vula hi ku kongoma, hikuva tsalwa leri ri ta nyika vumbhoni hinkwabyo lebyi navetisiwaka, Nhlavutelo leyi ya Xikwembu yi kongomisiwa hi Xikwembu eka Vakriste va “Maadventist”. Hikuva ku tsakela kumbe e-e, ku navela ka Xikwembu i ku fuma, naswona ku sukela hi ximun'wana xa 1843, loko xileriso lexi profetiweke eka Daniyele 8:14 xi sungule ku tirha, mpimanyeto wa "Seventh-day Adventist" wu ve xiteji xo hlawuleka lexi xa ha hlanganisaka Xikwembu ni malandza yakwe lama nga vanhu. Kambe tivonela! Mukhuya lowu wu tshama wu ri karhi wu cinca, naswona ku ala ka ku hundzuka loku, loku rhandzeriweke hi Xikwembu, ku endle leswaku vuyimeri bya wona bya ximfumo bya nhlanganano byi hlantswiwa hi Yesu Krete ku sukela hi 1994. Xana Vuadventist i yini? Rito leri ri huma eka Xilatini “adventus” leswi vulaka: advent. Leya Yesu Kriste, hikwalaho ka ku vuya ka yena lokukulu ko hetelela eku vangameni ka Tatana, a ku languteriwile hi ximun'wana xa 1843, hi ku wa ka 1844, ni hi ku wa ka 1994. Ku langutela loku ka mavunwa loku kunguhatiweke

eka ntirho wa Xikwembu, hambi swi ri tano ku rhwariwe na kona vuyelo bya moya lebyi khomisaka gome eka lava a va delela switiviso leswi swa vuprofeta ni ku langutela ka vona, hikuva a swi hleleriwe, hi vuhosi, hi movumbi lonkulu Xikwembu. Xisweswo, un'wana na un'wana loyi a lemukaka eka tsalwa leri mavoni lama ringanyetiweke hi Yesu Kriste u ta va, tanihi vuyelo byo kongoma, "Muadventist", "wa siku ra vunkombo", loko ku nga ri exikarhi ka vanhu, leswi swi ta va tano eka Xikwembu; leswi, hi ku hatlisa loko a tshika ku wisa ka vukhongereri ka siku ro sungula, ku endla siku leri seleke ra siku ra vunkombo, leri vuriwaka Savata, leri kwetsimisiweke hi Xikwembu ku sukela loko misava yi tumbuluxiwile. Ku va wa Xikwembu swi vula swilaveko swa Xikwembu leswi tatiselaka; hi Savata, Muadventist loyi a hlawuriweke u ta boheka ku lemuka leswaku miri wa yena wa nyama na wona i nhundzu ya Xikwembu, naswona tanihi leswi, u ta boheka ku wu wundla ni ku wu khathalela tanihi nhundzu ya risima ya Xikwembu, ndhawu yo kwetsima ya nyama. Hikuva Xikwembu xi vekele munhu, eka Gen.1:29, swakudya swa yena leswinene: " *Kutani Xikwembu xi ku: Waswivo, ndzi mi nyika murhi wun'wana ni wun'wana lowu tswalaka mbewu, lowu nga ehenhla ka misava hinkwayo, ni murhi wun'wana ni wun'wana lowu nga eka yena mihandzu ya murhi ni mbewu leyi tswalaka: leswi swi ta va swakudya swa n'wina .* "

Mianakanyo ya Maadventist a yi hambanisiwi ni ntirho wa Vukriste lowu paluxiweke hi Xikwembu. Ku vuya ka Yesu Krete ku boxiwile eka swikombo swo tala swa Biblele: Ps.50:3: " **Wa ta, Xikwembu xa hina** , a nga tshami a miyerile; emahlweni ka yena ku ni ndzilo lowu dyaka, ku n'wi rhendzela xidzedze xa matimba "; Ps.96:13: " ...emahlweni ka Hosi! Hikuva wa ta, **hikuva u tile ku ta avanyisa misava** ; u ta avanyisa misava hi ku lulama, ni vanhu hi ku ya hi ku tshembeka ka yena. » ; Esa.35:4: " **Vula lava karhatekeke embilwini: Tiyani xivindzi, mi nga chavi; hi lexi Xikwembu xa wena, ku rihisela ku ta ta, ku rihisela ka Xikwembu; Yena hi yexe u ta ta a ta ku ponisa** "; Hos.6:3: " **A hi tiveni, a hi laveni ku tiva HOSI Xikwembu; ku ta ka yona ku tiyisile ku fana ni ku ta nimixo. U ta ta hikwalaho ka hina ku fana ni mpfula** , ku fana ni mpfula **ya xihlovo** leyi cheletaka misava "; eka matsalwa ya ntwanano lowuntshwa ha hlaya: Mat.21:40: " **Sweswi loko Hosi ya nsimu ya vhinya yi ta** , u ta endla yini hi vaqachi lava? » ; 24:50: " ... **n'wini wa nandza loyi u ta ta hi siku leri a nga ri langutelangiki, ni hi nkarhi lowu a nga wu tiviki,** "; 25:31 : " **Loko N'wana-wa-Munhu a ta hi ku vangama ka yena** , ni tintsumi hinkwato, u ta tshama exiluwelweni xa ku vangama ka yena. » ; Yea.7:27: " **Hambiswiritano, ha swi tiva leswaku loyi u huma kwihhi; kambe Kriste, loko a ta** , a nga kona loyi a nga ta tiva laha a humaka kona. » ; 7:31 : " **Vo tala va ntshungu va pfumela eka yena, va ku: " Xana Kriste, loko a ta** , u ta endla masingita yo tala ku tlula lawa a ma endleke? » ; Hev.10:37: " **Nkarhinyana: loyi a taka u ta ta** , naswona a nge hlweli ." Vumbhoni byo hetelela bya Yesu: Yohane 14:3: " **Loko ndzi ya ndzi ya mi lunghiselela ndhawu , ndzi ta vuya, ndzi ta mi teka eka mina** , leswaku na n'wina mi va kona laha ndzi nga kona "; Vumbhoni bya tintsumi: Mint.1:11: " **Va ku: Vavanuna va Galeliya, ha yini mi tshika ku languta etilweni? Yesu loyi, loyi a tlakusiweke exikarhi ka n'wina a ya etilweni, u ta ta hi ndlela leyi mi n'wi voneke a ya etilweni ha yona.** ". Phurojeke ya Maadventist ya Mesiya yi humelela eka: Esa.61:1-2: " **Moya wa**

Hosi, YaHWéH, wu le henhla ka mina, hikuva YaHWéH u ndzi tote ku tisa mahungu lamanene eka swisiwana; U ndzi rhumile ku ya hanyisa lava tshovekeke timbilu, ku twarisa ntshunxeko eka vabohiwa, ni ku kutsuriwa eka vabohiwa; ku huwelela lembe ra ku tsakeriwa ka YaHWéH, ... " Laha, loko a hlaya tsalwa leri esinagogeni ya Nazareta, Yesu u tshikile ku hlaya ka yena kutani a pfala buku, hikuva leswi seleke, mayelana na " siku ra ku rihisela " a ku fanele ku hetisisiwa ntsena endzhaku ka malembe ya 2003, hikwalaho ka ku vuya ka yena loku vangamaka ka Xikwembu: " ni siku ra ku rihisela leri humaka eka Xikwembu xa hina ; ku chavelela hinkwavo lava xanisekaka; »

Vuadventist namuntlha byi na swikandza swo tala, naswona xo sungula, xiphemu xa nhlango xa ximfumo lexi aleke hi 1991, mavoni yo hetelela lawa Yesu a ma nyikeke wona, hi ku tirhisa xitirhisiwa xa munhu lexi titsongahataka lexi ndzi nga xona. Vuxokoxoko byi ta humelela laha swi faneleke eka tsalwa leri. Mintlawa yo tala ya Maadventist lama kanetaka yi kona yi hangalakile emisaveni hinkwayo. Ku vonakala loku ku kongomisiwa eka vona tanihi nchumu lowu rhangisaka emahlweni. I "ku vonakala lokukulu" loku makwerhu wa hina wa xisati lonkulu wa moya, Ellen White, a a lava ku kongomisa vanhu va Maadventist eka kona. U nyikerile ntirho wa yena tani hi "ku vonakala lokuntsongo" loku yisaka eka "lowukulu". Naswona eka rungula rakwe ro hetelela ra le rivaleni, a ri karhi a tlakusela Bibe le yo Kwetsima hi mavoko hamambirhi, u tivise a ku: "Vamakwerhu, ndzi bumabumela buku leyi eka n'wina." Ku navela ka yena sweswi ku endliwile; Daniyele na Nhlavutelo swi hlamuseriwa hi ku helela hi ku tirhisiwa loku tiyeke ka milawu ya Bibe le. Ku twanana loku hetisekeke ku paluxa vutlhari lebyikulu bya Xikwembu. Muhlayi, ku nga khathariseki leswaku u mani, ndzi ku khutaza leswaku u nga endli swihoxo swa nkarhi lowu hundzeke, hi wena u faneleke ku pfumelelana ni pulani ya Xikwembu, hikuva Lowa Matimba Hinkwawo a nge tolovela langutelo ra wena . Ku ala ku vonakala i xidyoho lexi faka lexi nga riki na murhi; ngati leyi halatiweke hi Yesu Kriste a yi yi funengeti. Ndzi pfala xiphemu lexi xa nkoka ivi ndzi tlhelela eka " *khombo* " leri tivisiweke.

Loko ndzi nga si tshinelela xitori xa Apokalipsi, ndzi fanele ku mi hlamusela leswaku hikokwalaho ka yini, hi ku angarhela, vuprofeta lebyi huhuteriweke hi Xikwembu byi ri eka hina, vanhu, bya nkoka hi mpimo lowukulu, tanihileswi vutivi kumbe ku delela ka vona ku nga ta endla leswaku va va ni vutomi lebyi nga heriki kumbe rifu leri nga heriki. Xivangelo hi lexi landzelaka: vanhu va tsakela ku tshamiseka naswona tani hi leswi, va chava ku cinca. Hikwalaho, u sirhelela ku tshamiseka loku naswona u hundzula vukhongeri bya yena byi va ndhavuko, a lahla xin'wana ni xin'wana lexi ti humesaka eka xiphemu xa swilo leswintshwa. Leyi i ndlela leyi, ku va onha, Vayuda va ntwanano wa khale wa Xikwembu va endleke ha yona ku sungula, lava Yesu a nga kanakaniki ku va sola tanihi " *sinagoga ya Sathana* " eka Nhlav.2:8 na 3:9 . Hi ku namarhela ndhavuko wa vatatana, a va pfumela leswaku hi ndlela leyi va ta swi kota ku sirhelela vuxaka bya vona ni Xikwembu. Kambe ku humelela yini

emhakeni leyi? Munhu a nga ha yingisi Xikwembu loko a vulavula na xona, kambe u kombela Xikwembu leswaku xi xi yingisela loko a vulavula. Eka xiyimo lexi, Xikwembu a xa ha kumi rungula ra xona, ngopfungopfu tanihileswi, loko ku ri ntiyiso leswaku xona hi xoxe a xi cincu eka vumunhu bya xona na ku avanyisa ka xona loku tshamaka ku ri tano hilaha ku nga heriki, i ntiyiso nakambe leswaku phurojeke ya xona yi tshama yi ri karhi yi kula naswona swi tshama swi ri karhi swi cincu. Ndzimana yin'we yi ringene ku tiyisekisa mianakanyo leyi: “ *Ndlela ya lavo lulama yi fana ni ku vonakala loku vangamaka, loku ku vangama ka kona ku engetelekaka ku fikela exikarhi ka siku.* (Swiv 4:18).” “ *Ndlela* ” ya ndzimana leyi yi ringana ni “ *ndlela* ” leyi katsekaka eka Yesu Krete. Leswi swi kombisa leswaku ntiyiso wa ripfumelo eka Kriste na wona wu hundzuka hi ku famba ka nkarhi, hi ku ya hi ku hlawula ka Xikwembu, hi ku landza pulani ya xona. Vakamberiwa va nkarhi lowu nga heriki va fanele ku nyika marito ya Yesu nhlamuselo leyi ma fanelaka loko a ku eka vona: “ *Loyi a hlayisaka mintirho ya mina ku fikela emakumu ndzi ta n'wi nyika...* (Nhlav.2:26)”. Vanhu vo tala va ehleketa leswaku swa ringene ku hlayisa leswi u swi dyondzeke ku sukela eku sunguleni ku fikela emakumu; naswona leswi se a ku ri xihoxo xa Vayuda va rixaka ni dyondzo ya Yesu eka xifaniso xa yena xa titalenta. Kambe leswi i ku rivala leswaku ripfumelo ra ntiyiso i vuxaka bya nkarhi hinkwawo na Moya wa Xikwembu lexi hanyaka lexi khathalelaka ku nyika vana va xona swakudya leswi leswi humaka enon'wini wa xona minkarhi hinkwayo na minkarhi hinkwayo. Rito ra Xikwembu a ri pimiwi eka matsalwa yo kwetsima ya Bibe, endzhaku ka rona, ku sala hi laha ku nga heriki, “Logos” leyi hanyaka, Rito ra xinkarhana ri endlwiwe nyama, Kriste a tirha hi Moya lowo Kwetsima ku yisa emahlweni mbulavurisano wa yena na lava va nga na yena. va n'wi rhandza ni ku n'wi lava hi moya-xiviri wa vona hinkwawo. Ndzi nga nyikela vumbhoni eka swilo leswi tanihileswi mina hi ndzexe ndzi vuyeriweke eka ku hoxa xandla loku ka ku vonakala lokuntshwa loku ndzi ku avelana na lava va ku tsakelaka ku fana na mina. Vutshila lebyi amukeriweke ku suka etilweni byi tshama byi ri karhi byi antswisa ku twisisa ka hina ka phurojeke ya byona leyi paluxiweke naswona hi fanele ku tiva ndlela yo teka xiboho na ku tshika tinhlamuselo leti hundzeriweke hi nkarhi loko ti hundzeriwile hi nkarhi. Bibe ya hi rhamba ku endla leswi: “ *Kambisisa hinkwaswo; khomelela swinene eka leswinene;* (1Th.5:21).”

Ku avanyisa ka Xikwembu ku tshama ku ri karhi ku cincuwa eka ku hundzuka loku loku yaka emahlweni ka ku vonakala loku huhuteriweke ni ku paluxiwa eka vahlayisi lava hlawuriweke va swivuriso swa xona. Xisweswo, ku xixima swinene ndhavuko swi vanga ku lahlekeriwa, hikuva swi sivela vanhu ku tolovela ku hundzuka ka nongonoko wo hlayisa lowu paluxiweke hakatsongotsongo ku fikela emakumu ka misava. Ku na xivulavulelo lexi tekaka nkoka wa xona lowu heleleke eka xiyenge xa vukhongeri, i: ntiyiso wa nkarhi wa sweswi kumbe ntiyiso wa sweswi . Leswaku hi twisisa mianakanyo leyi ku antswa, hi fanele hi languta eka nkarhi lowu hundzeke, laha enkarhini wa vaapostola a hi ri ni dyondzo leyi hetisekeke ya ripfumelo. Endzhaku, eminkarhini leyi profetiweke ya munyama lowukulu, dyondzo ya vaapostola yi siviwe hi ya "Varhoma" vambirhi; vuhosi ni bya mupapa, swiyenge swimbirhi swa ntirho wun'we wa Xikwembu leswi lunghiseleriweke diyavulosi. Hikwalaho, ntirho wa ku cincu wu

lulamisa vito ra wona, hikuva wu katsa ku tsuvula tidyondzo ta mavunwa ni ku tlhela ku byala mbewu leyinene leyi lovisiweke ya dyondzo ya vuapostola. Hi ku lehisa mbilu lokukulu, Xikwembu xi nyikile nkarhi, nkarhi wo tala, leswaku ku vonakala ka xona ku vuyiseriwa ku hetiseka loku heleleke. Ku hambana na swikwembu swa vuhedeni leswi nga angulangiki, hikuva a swi kona, muvumbi Xikwembu xi hanya hilaha ku nga heriki, naswona xi kombisa leswaku xi kona, hi ku angula ka xona na swiendlo swa xona leswi nga tekeleriwiki; khombo ra kona eka munhu, ehansi ka xifunengeto xa swigwevo swo tika. Loyi a lerisaka ntumbuluko, loyi a kongomisaka rihati, ku dzindza ka tilo ni rihati, loyi a pfuxaka tivholkheno ni ku ti endla ti chululela ndzilo eka vanhu lava nga ni nandzu, loyi a vangaka ku tsekatseka ka misava ni ku vanga magandlati lama onhaka, hi yena loyi a taka a hlevetela emianakanyweni ya vatirhela-mfumo lava a va hlawuleke, . nhluvuko wa phurojeke ya yena, leswi a tilulamiselaka ku swi endla, tani hi leswi a swi tivise ka ha ri emahlweni, khale swinene. “ *Hikuva Hosi Xikwembu a nga endli nchumu ku kondza a paluxela malandza ya yena vaprofeta xihundla xa yena* ,” hi ku ya hi Amosi 3:7 .

Ku languta ko sungula eka Apokalipsi

Eka nkanelo wa yena, Yohane, muapostola wa Hosi Yesu Kriste, u hi hlamusela swifaniso leswi Xikwembu xi n'wi nyikaka swona exivonweni ni marungula lawa xi ma twaka. Hi ku languteka, kambe hi ku languteka ntsena, Nhlavutelo, vuhundzuluxeri bya Xigriki "apocalupsis", a yi paluxi nchumu, hikuva yi hlayisa xiphemu xa yona xa xihundla lexi nga twisiseki eka mintshungu ya vafumeri lava yi hlayaka. Xihundla lexi xi va heta matimba, naswona va hunguteriwa ku honisa swihundla leswi paluxiweke.

Xikwembu a xi endli leswi handle ka xivangelo. Hi ku endla hi ndlela leyi, U hi dyondzisa ndlela leyi Nhlavutelo ya yena yi kwetsimaka ha yona naswona, tanihi leswi, yi endleriwe vahlawuriwa va yena ntsena. Naswona laha hi laha swi faneleke ku va erivaleni emhakeni leyi, lava a va hlawuleke a hi lava va tivulaka tano, kambe hi ku kongoma lava yena hi yexe a va lemukaka tanihi malandza ya yena, hikuva va humelela, vafumeri va mavunwa, hi ku tshembeka ni ku yingisa ka vona .

*“ Nhlavutelo ya Yesu Krete, leyi Xikwembu xi n'wi nyikeke yona ku komba malandza ya xona swilo leswi faneleke ku humelela **hi ku hatlisa** , ni leyi xi tivisiseke, hi ku rhumela ntsuni ya yona, eka nandza wa yena Yohane, loyi a nyikeleke vumbhoni bya rito ra Xikwembu ni vumbhoni bya Yesu Kriste , hinkwaswo leswi a swi voneke. (Nhlav.1:1-2).”*

Kutani loyi a tiviseke eka Yohane 14:6, “ *Hi mina ndlela, ni ntiyiso, ni vutomi; a nga kona loyi a taka eka Tatana handle ka mina* ”, u ta, hi Apokalipsi ya yena, Nhlavutelo ya yena, ku komba malandza ya yena ndlela ya ntiyiso leyi va pfumelelaka ku kuma vutomi lebyi nga heriki lebyi nyikeriweke no ringanyetiwa hi vito ra yena. Hikokwalaho, i lava a va avanyisa va fanela ku yi amukela ntsena lava nga ta yi kuma. Endzhaku ka loko a kombise hi ku kongoma hi vutirheli bya yena bya laha misaveni leswi vumbeke xikombiso xa ripfumelo ra ntiyiso, Yesu u ta lemuka lava va n'wi fanelaka ni gandzelo ra yena ro rivalela ra ku tirhandzela, hileswi hakunene va tinyiketeleke endleleni leyi ya xikombiso leyi a fambeke ha yona emahlweni ka vona. Ku tinyiketela ka yena hi ku helela entirhweni wa Xikwembu i mpimanyeto lowu ringanyetiweke. Loko Hosi yi ku eka Pilato: “ *...Ndzi tile emisaveni ku ta nyikela vumbhoni bya ntiyiso...* (Yohane 18:37),” emisaveni leyi fanaka, vahlawuri va yena va fanele ku endla leswi fanaka.

Xihundla xin'wana na xin'wana xi na nhlamuselo ya xona, kambe ku xi kuma u fanele ku tirhisa swilotlelo leswi pfulaka no pfala ku fikelela swihundla.

Kambe khombo ra kona eka lava lavaka ku tiva hi ndlela ya le henhla, xilotlelo lexikulu i Xikwembu hi xoxe, hi xiviri. Hi nkarhi wa yena wo wisa ni hi ku ya hi ku avanyisa ka yena loku nga hoxeke ni loku lulameke hi ku hetiseka, u pfula kumbe ku pfala vutlhari bya munhu. Xihinga lexi xo sungula xi endla leswaku buku leyi paluxiweke yi nga twisiseki naswona Bibeke yo Kwetsima hi ku angarhela yi hundzuka, loko yi hlayiwa hi vapfumeri va mavunwa, nhlengeleto wa swihloko swa ti-alibi ta vukhongereri. Naswona ku na vo tala swinene va vapfumeri lava va mavunwa, hi yona mhaka leyi, emisaveni, Yesu a a andzisile switsundzuxo swa yena mayelana na Vakreste va mavunwa lava a va ta humelela ku fikela emakumu ka misava, hi ku ya hi Mat.24:5-11-24 na Mat. .7:21 ku ya eka 23, laha a tsundzuxaka hi swihelo swa mavunwa swa lava va n'wi huwelelaka.

Hikwalaho Apokalipsi i ku paluxiwa ka matimu ya ripfumelo ra ntiyiso leri amukeriweke hi Yesu Kriste eka Tatana na le ka Moya lowo Kwetsima lowu humaka eka Tatana, Xikwembu xin'we xa muvumbi. Ripfumelo leri ra ntiyiso ri endla leswaku vahlawuriwa va rona va faneleka lava hundzaka eminkarhini ya mpfilumpfilu lowukulu wa vukhongereri eka malembe-xidzana ya munyama. Xiyimo lexi xi lulamisa xifaniso xa *tinyeleti* lexi Xikwembu xi xi nyikaka vahlawuriwa lava xi va tivaka, hambu ku ri swa xinkarhana, hikuva ku fana na vona, hi ku ya hi Gen.1:15, ti voninga emunyameni, " *ku voninga misava* ." »

Xilotlelo xa vumbirhi xa Nhlavutelo xi fihliwile ebukwini ya muprofeta Daniyele, yin'wana ya tibuku ta ntwanano wa khale, leyi vumbeke yo sungula eka " *timbhoni timbirhi* " ta Xikwembu leti tshahiweke eka Nhlav.11:3; ya vumbirhi i Nhlavutelo ni tibuku ta ntwanano lowuntshwa. Hi nkarhi wa vutirheli bya yena bya laha misaveni, Yesu u yise nyingiso wa vadyondzisiwa va yena eka muprofeta loyi Daniyele loyi vumbhoni bya yena byi hlayiweke etibukwini ta matimu eka "Tora" yo kwetsima ya Xiyuda.

Nhlavutelo ya Xikwembu yi teka xivumbeko xa tikholomu timbirhi ta moya. I ntiyiso swinene leswaku tibuku ta Daniyele ni ta Apokalipsi leti nyikiweke Yohane ti titshege hi tin'wana naswona ta fambisana leswaku ti rhwala, ku fana ni tikholomu timbirhi, ntsindza wa nhlavutelo ya le tilweni ya le tilweni.

Hikwalaho Nhlavutelo i xitori xa ripfumelo ra ntiyiso lexi Xikwembu xi xi hlamuselaka eka ndzimana leyi: " *Ku katekile loyi a hlayaka ni lava twaka marito ya vuprofeta, ni la hlayisaka swilo leswi tsariweke eka byona! Hikuva nkarhi wu le kusuhi* (Nhlav.1:3)." »

Riendli leri nge "hlaya" ri na nhlamuselo leyi kongomeke eka Xikwembu leyi hlanganisaka mhaka ya ku twisisa rungula leri hlayiweke. Miehleketi leyi yi kombisiwa eka Esa.29:11-12: " *Nhlavutelo hinkwayo eka n'wina yi fana ni marito ya buku leyi funghiweke, lama nyikiwaka munhu la tivaka ku hlaya, a ku: Hlaya leswi! Naswona i mani la hlamulaka: A ndzi nge swi koti, hikuva swi funghiweke; kumbe ku fana ni buku leyi nyikiweke munhu la nga kotiki ku hlaya, yi ku: Hlaya leswi! Naswona i mani la hlamulaka: A ndzi swi tivi ku hlaya .*" Hi ku pimanisa loku, Moya wu tiyisisa ku tsandzeka ku twisisa marungula ya Xikwembu lama khodiweke eka lava " ya xi xiximaka hi nomu ni milomu, kambe timbilu ta vona ti le kule na yena ", hi ku ya hi Esa.29:13: " *Hosi yi te: Loko leswi vanhu va tshinela* " »

eka mina, Va ndzi xixima hi nomu ni milomu ya vona; kambe mbilu ya yena yi le kule na mina, naswona ku chava loku a nga na kona eka mina i xileriso xa ndhavuko wa vanhu ntsena ".".

Xilotlelo xa vunharhu xi joyina xo sungula. Nakambe yi kumeka eka Xikwembu lexi hi vuhosi xi hlawulaka exikarhi ka vahlawuriwa va xona, loyi xi nga ta endla leswaku a kota ku "hlaya" vuprofeta ku voningela vamakwavo va xinuna ni va xisati eka Yesu Kreste. Hikuva Pawulo u swi tsundzukile eka 1 Vakor.12:28-29: "*Kutani Xikwembu xi veke ekerekeni ku sungula vaapostola, xa vumbirhi vaprofeta, xa vunharhu vadyondzisi, kutani lava nga na nyiko ya masingita, kutani lava nga na tinyiko ta ku hanyisa, va ku pfuna, ku fuma, ku vulavula tindzimi to hambana-hambana. Xana hinkwavo i vaapostola? Xana hinkwavo i vaprofeta? Xana hinkwavo i madokodela? ".*".

Hi ku landzelelana loku kongomisiwaka hi Xikwembu, munhu a nga tiendli hi ku tisungulela tanihi muprofeta hi xiboho xa munhu hi xiyexe xa munhu. Hinkwaswo swi humelela hilaha Yesu a dyondziseke hakona eka xifaniso, a hi fanelanga hi tsutsumela ku teka ndhawu yo sungula emahlweni ka xiteji, kambe ku hambana na sweswo, hi fanele ku tshama endzhaku ka kamara, hi rindza, loko sweswo swi laveka, leswaku Xikwembu xi hi rhamba leswaku hi ya eka layini ya le mahlweni. A ndzi nga swi lavi ku va ni xiphemu xo karhi entirhweni wakwe, naswona a ndzi ri ni ku navela lokukulu ntsena ko twisisa tinhlamuselo ta marungula lawa yo hlamarisa lawa ndzi ma hlayeke eka Nhluvutelo. Nakona a ku ri Xikwembu lexi, ndzi nga si twisisa nhlamuselo, xi ndzi vitaneke hi xivono. Kutani u nga hlamarisiwi hi vumunhu byo hlawuleka byo voninga bya mintirho leyi ndzi yi nyikelaka; i mihandzu ya vurhumiwa bya ntiyiso bya vaapostola.

Ku tsandzeka ka xinkarhana ku twisisa swihundla swa yona leswi paluxiweke eka khodi hikwalaho swi tolovelekile naswona swi languteriwile hi ku landzelelana loku simekiweke hi Xikwembu. Ku pfumala vutivi a swi vumbi xihoxo, ntsena loko ku nga ri vuyelo bya ku ala ku vonakala loku nyikiweke. Eka mhaka ya ku ala leswi a swi paluxaka hi ku tirhisa vaprofeta lava a va lerisaka ntirho lowu, xigwevo xa Xikwembu i xa xihatla: i ku hahluka ka vuxaka, nsirhelelo na ntshembo. Xisweswo, muprofeta wa vurhumiwa, Yohane, u amukerile ku suka eka Xikwembu xivono lexi khodiweke, enkarhini wa makumu, muprofeta un'wana wa vurhumiwa u ku nyikela namuntlha swivono leswi hlamuseriweke swa Daniyele na Nhluvutelo, a ku nyika switiyisekiso hinkwaswo swa nkateko wa Xikwembu hi ku tirhisa ku vonakala ka swona loku tlakukeke. Eka ku decoding loku, xihlovo xin'we ntsena: Bibe, ku nga ri nchumu handle ka Bibe, kambe Bibe hinkwayo, ehansi ka ku voninga ka Moya lowo Kwetsima. Nyingiso wa Xikwembu ni rirhandzu ra xona swi kongomisiwe eka swivumbiwa leswi olovaka swa vanhu, ku fana ni vana lava yingisaka, lava hundzukeke lava nga tolovelekangiki enkarhini wa makumu. Ku twisisa mianakanyo ya Xikwembu swi nga fikeleriwa ntsena hi ntirhisano lowukulu ni lowukulu exikarhi ka Xikwembu ni nandza wa xona. Ntiyiso a wu nge yiviwi; u faneriwa hi swona. Yi amukeriwa hi lava va yi tsakelaka tanihi ku huma ka Xikwembu, mihandzu, xivumbeko xa Hosi leyi rhandzekaka ni leyi gandzeriwaka.

Ku akiwa loku heleleke ka Nhluvutelo leyikulu loku tisiweke hi ndlela leyi hlanganisaka hi tibuku ta Daniyele na Nhluvutelo i kukulu swinene naswona ku rharhanganile hi ndlela yo kanganyisa. Hikuva entiyisweni, hakanyingi Xikwembu xi boxa timhaka leti fanaka ehansi ka swiyenge ni vuxokoxoko lebyi hambaneke ni lebyi hlanganisaka. Eka xiyimo xa vutshila lebyi ndzi nga na byona eka mhaka leyi namuntlha, matimu ya vukhongerani lama paluxiweke entiyisweni ya olova swinene ku ma katsakanya.

Ku ha ri na xilotlelo xa vumune: i hina vini. Hi fanele ku hlawuriwa, hikuva moya wa hina na vumunhu bya hina hinkwabyo swi fanele ku avelana na Xikwembu, miehleketo ya xona hinkwayo ya leswinene na leswo biha. Loko munhu a nga ri wa yena, swa tiyiseka leswaku u ta tlhontlha dyondzo ya yena eka yinhla yin'wana kumbe yin'wana. Nhluvutelo leyi vangamaka yi vonaka ntsena yi ri erivaleni emianakanyweni leyi kwetsimisiweke ya vahlawuriwa. Ntiyiso wu tano lerova a wu nge xavisiwi, a wu nge burisanisiwi, wu fanele ku tekiwa tanihi leswi wu nga xiswona kutani wu tshikiwa. Hilaha Yesu a dyondziseke hakona, xin'wana ni xin'wana xi bohiwa hi "ina" kumbe "e-e". Naswona leswi munhu a swi engetelaka swi huma eka Lowo Biha.

Ka ha ri ni xipimelo xa xisekelo lexi lavekaka hi Xikwembu: ku titsongahata loku heleleke. Ku tikukumuxa hi ntirho swi le nawini kambe ku tikukumuxa a ku nge pfuki ku ve kona: “ *Xikwembu xi lwisana ni lava tikukumuxaka kambe u nyika tintswalo eka lava titsongahataka* (Yak.4:6).” Ku tikukumuxa tanihi rimitsu ra vubihi lebyi vangeke ku wa ka diyavulosi ni vuyelo bya kona byo chavisa eka yena n'wini ni le ka swivumbiwa hinkwaswo swa Xikwembu swa le tilweni ni swa laha misaveni, a swi koteki leswaku xivumbiwa lexi tikukumuxaka xi kuma ku hlawuriwa eka Kriste.

Ku titsongahata, ku titsongahata ka ntiyiso, swi katsa ku lemuka ku tsana ka hina ka vumunhu na ku pfumela marito ya Kriste loko a hi byela: “ *handle ka mina a mi nge endli nchumu* (Yohane 15:5)”. Eka leswi “ *a ku na nchumu* ” ku kumiwa, ngopfu-ngopfu, ku koteka ka ku twisisa nhlamuselo ya marungula ya yona ya vuprofeta lama khodiweke. Ndzi ta ku byela leswaku ha yini ndzi ku nyika nhlamuselo. Hi vutlhari bya yena, vutlhari bya yena bya le henhla, Hosi yi huhutele Daniyele hi vuprofeta bya yona eka swiaki leswi hambanisiweke hi makume ya malembe. Loko a nga si ndzi hlohlotela hi mianakanyo yo endla nkatsakanyo wo pimanisa wa vuprofeta lebyi hinkwabyo lebyi hambanisiweke hi tindzima, a ku nga ri na munhu loyi a swi endleke emahlweni ka mina. Hikuva hi ku tirhisa endlelo leri ntsena laha swihehlo leswi nyikeriwaka hi Xikwembu swi kumaka ku kongoma ni ku twisiseka. Xihundla xa ku vonakala xi sekeriwe eka ku hlanganisiwa ka matsalwa hinkwawo ya vuprofeta, dyondzo leyi fambelanaka ya datha ku suka eka tindzima ta yona leti hambaneke, naswona ehenhla ka hinkwaswo ku lavisisa eBibeleni hinkwayo nhlamuselo ya moya ya swikombiso leswi hlanganeke na swona. Ku fikela loko endlelo leri ri tirhisiwa, buku ya Daniyele, leyi handle ka yona vuprofeta bya Nhluvutelo byi tshamaka byi nga twisiseki nikatsongo, swihehlo swa Xikwembu leswi boxiweke a swi karhata ngopfu lava a swi khumba vona. Hi xikongomelo xo cinca xiyimo lexi laha Moya lowo Kwetsima wa Yesu Kriste wu ndzi hlohloleleke ku veka erivaleni leswi ku fikela hi nkarhi wolowo a swi hlayisiwa swi nga tiveki. Ku tiviwa ka

swikongomelo swa mune leswikulu swa vukarhi bya Xikwembu xisweswo ku paluxiwa hi ndlela leyi nga kanetekiki. Xikwembu a xi tivi vulawuri byin'wana handle ka bya rito ra xona leri tsariweke, naswona hi byona lebyi solaka ni ku hehla, ehansi ka xithopo xa xona xa “ *timbhoni timbirhi* ” hi ku ya hi Nhluvutelo 11:3, vadyohi va misava ni va le tilweni. Sweswi a hi languteni xitori lexi xa vuprofeta lexi paluxiweke hi ku komisa.

Xiphemu xo sungula : matimu ya Israel eka ku hlongoriwa ku sukela hi –
605

Daniyele u fika eBabilona (-605) Dan.1

Swivono swa Daniyele swa vafumi lava landzelelanaka

1-Mfumo wa Vakalidiya: Dan.2:32-37-38; 7:4.

2-Mfumo wa Vamedana na Vaperesiya: Dan.2:32-39; 7:5; 8:20.

3-Mfumo wa Magriki: Dan.2:32-39; 7:6; 8:21; 11:3-4-21.

4-Mfumo wa Rhoma: Dan.2:33-40; 7:7; 8:9; 9:26; 11:18-30.

5-Mimfumo ya le Yuropa: Dan.2:33; 7:7-20-24.

6-Mfumo wa mupapa: . . . . . Dan.7:8; 8:10; 9:27; 11:36.

Xiphemu xa Vumbirhi : Daniel + Nhluvutelo

Vuprofeta mayelana na ku ta ko sungula ka Mesiya loku ariweke hi Vayuda: Daniyele 9.

Ku xanisiwa ka Vayuda hi hosi ya Mugriki Antiyoko wa Vumune Epiphanes (-168): ku tivisiwa ka *khombo lerikulu* : Dan.10:1. Ku hetiseka ka kona: Dan.11:31. Ku xanisiwa ka Varhoma (70): Dan.9:26.

Endzhaku ka Vakalidiya, Vamedana na Vaperesiya, Magriki, ku fuma ka Rhoma, ka vuhosi, kutani ku va mupapa, ku sukela hi 538. ERhoma, ripfumelo ra Vukriste ri hlangana na nala wa rona la faka eka swiyenge swa rona swimbirhi leswi landzelelanaka swa vuhosi na vupapa: Dan.2 :40 ku ya eka 43; 7:7-8-19 ku ya eka 26; 8:9-12; 11:36-40; 12:7; Nhlav.2; 8:8-11; 11:2; 12:3 ku ya eka 6-13 ku ya eka 16; 13:1-10; 14:8.

Ku sukela hi 1170 (Pierre Valdo), ntirho wa Ndzhundzunuko ku fikela loko Kriste a vuya: Apo.2:19-20-24 ku ya eka 29; 3:1 ku ya eka 3; 9:1-12; 13:11 ku ya eka 18.

Exikarhi ka 1789 na 1798, goza ro xupula ra ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka ndzhundzunuko wa le Furwa: Nhlav.2:22; 8:12; 11:7-13.

Mfumo wa Napoleon wo Sungula : Apo.8:13.

Ku sukela hi 1843, ndzingo wa ripfumelo ra Maadventist ni vuyelo bya rona: Daniyele 8:14; 12:11-12; Nhlav.3. Ku wa ka Vuprotestente bya ndhavuko: Nhlav.3:1 ku ya eka 3; nxupulo wa yena: Nhlav.9:1 ku ya eka 12 (wa ^{vu} 5 *mhalamhala*). Maphayona ya Adventist lama Katekisiweke: Nhlav.3:4-6.

Ku sukela hi 1873, nkateko wa ximfumo wa nhlngano wa misava hinkwayo wa Seventh-day Adventist: Daniyele 12:12; Nhlav.3:7; xilemo xa *Xikwembu* : Nhlav.7; vurhumiwa bya yona bya misava hinkwayo kumbe marungula lama humaka eka tintsumi tinharhu: Nhlav.14:7 ku ya eka 13.

Ku sukela hi 1994, hi ku ringiwa ka ripfumelo ra vuprofeta, ripfumelo ra Maadventist leri simekiweke ri wile: Nhlav.3:14 ku ya eka 19. Vuyelo: ri joyine kampa ya Maprotestente leyi ariweke ku sukela hi 1844: Nhlav.9:5-10. Nxupulo wa yena: Nhlav.14:10 (*na yena u ta nwa ...*).

Exikarhi ka 2021 na 2029, Nyimpi ya Vunharhu ya Misava: Daniyele 11:40 ku ya eka 45; Nhlav.9:13 ku ya eka 19 (ya^{vu6} *mhalamhala*).

Hi 2029, ku hela ka nkarhi wa tintswalo ta nhlengeletano na ta munhu hi xiyexe: Apo.15.

Xikambelo xa ripfumelo xa misava hinkwayo: nawu wa Sonto lowu vekiweke: Nhlav.12:17; 13:11-18; 17:12-14; makhombo ya nkombo yo hetelela: Nhlav.16.

Hi ximun'wana xa 2030, “ *Armagedoni* ”: xileriso xa rifu ni ku vuya ka Kriste hi ku vangama: Daniyele 2:34-35-44-45; 12:1; Nhlav.13:15; 16:16. Mhalamhala ya *vunkombo* : Nhlav.1:7; 11:15-19; 19:11 ku ya eka 19. *Ntungu wo hetelela wa vunkombo* : Nhlav.16:17. *Ntshovelo* kumbe ku rhurhisiwa ka vahlawuriwa: Nhlav.14:14 ku ya eka 16. *Ntshovelo* kumbe ku xupuriwa ka vadyondzisi va vukhongereri bya mavunwa: Nhlav.14:17 ku ya eka 20; 16:19; 17; 18; 19:20-21.

Ku sukela hi ximun'wana xa 2030, gidi ra malembe ya vunkombo kumbe Savata leyikulu eka Xikwembu ni vahlawuriwa va xona: va hluriwile, Sathana u bohiwile hi tinketana emisaveni leyi nga riki na nchumu ku ringana *gidi ra malembe* : Nhlav.20:1 ku ya eka 3. Etilweni, vahlawuriwa va avanyisa lava weke: Daniyele 7 : 9; Nhlav.4; 11:18; 20:4-6.

Kwalomu ka 3030, Ku Avanyisa ko Hetelela: ku vangama ka vahlawuriwa: Apo.21. *Rifu ra vumbirhi* emisaveni: Daniyele 7:11; 20:7 ku ya eka 15. Emisaveni leyi pfluxetiweke: Nhlav.22; Dan.2:35-44; 7:22-27.

Swikombiso Swa Rhoma Eka Vuprofeta

Xiphemu lexi nga twisisekiki xa vuprofeta xi sekeriwe eka ku tirhisiwa ka swifaniso swo hambana-hambana hambileswi swi khumbaka nchumu wun'we. Hikwalaho va hundzuka lava hlanganisaka, ematshan'weni yo hlongolana. Leswi swi pfumelela Xikwembu ku hlayisa xiphemu lexi nga twisisekiki xa matsalwa ni ku aka hi xifaniso, swiyenge swo hambana swa mhaka leyi kongomisiweke. Swi tano ni hi xikongomelo xa yona lexikulu: Rhoma.

Eka Dan.2, eka xivono xa xifaniso, i mfumo wa vumune lowu nga na mfungho lowu nge “ *milenge ya nsimbi* ”. “ *Nsimbi* ” yi kombisa vumunhu bya yona byo tika na xiga xa yona xa Xilatini “DVRA LEX SED LEX”, lexi hundzuluxeriweke tanihi: “nawu wa tika, kambe nawu i nawu”. Ku engetela kwalaho, “ *milenge ya nsimbi* ” yi tsundzuxa ku languteka ka masocha ya Rhoma lama ambaleke swiphepherhele swa nsimbi emirini, enhlokweni, emakatleni, emavokweni ni le milengeni , ma ya emahlweni hi milenge hi tikhologu to leha, leti hlelekeke ni leti laya .

Eka Dan.7, Rhoma, eka swiyenge swa rona swimbirhi swa vuhedeni, ra riphabliki na ra vuhosi, ra ha ri mfumo wa vumune lowu hlamuseriwaka tanihi “ *xiharhi xo chavisa lexi nga na meno ya nsimbi* ”. Nsimbi ya *meno ya yena* yi n'wi hlanganisa na *milenge ya nsimbi* ya Dan.2 . Yitlhela yiva na “ *khume ra timhondzo* ” leti yimelaka khume ra mimfumo leyi tiyimeleke ya Europe leyi nga ta vumbiwa endzhaku ka ku wa ka Mfumo wa Rhoma. Leyi i dyondzo leyi nyikiweke eka Dan.7:24.

Dan.7:8 yi hlamusela ku humelela ka “ *rimhondzo* ” ra vukhume-n'we leri nga ta va eka vuprofeta, xikongomelo-nkulu xa vukarhi hinkwabyo bya Xikwembu. Ri amukela vito leri nge “ *rimhondzo leritsongo* ” kambe, hi ndlela leyi nga twaliki, Dan.7:20 u vula leswaku ri na “ *xivumbeko lexikulu ku tlula tin'wana* ”. Nhlamuselo yi ta nyikiwa eka Dan.8:23-24, “ *hosi leyi yo pfumala vuxiyaxiya na vutshila... yi ta humelela eka mintirho ya yona; u ta lovisa tinhenha ni vanhu va vakwetsimi .*” Lexi i xiphemu ntsena xa swiendlo leswi Xikwembu xi vulaka leswaku swi vangwiwa hi vulawuri lebyi bya vumbirhi bya Rhoma, lebyi hetisisiweke ku sukela hi 538, hi ku simekiwa ka mfumo wa mupapa lowu sindziseke ripfumelo ra Rhoma Khatoliki hi ku tirhisa vulawuri bya vuhosi bya Justinian^{wo Sungula} . Hi ta boheka ku xiya swihello hinkwaswo leswi Xikwembu xi swi nyikelaka hi ndlela leyi hangalakeke, eka vuprofeta hinkwabyo, eka mfumo lowu wa vulawuri bya tihanyi ni wa vulawuri bya tihanyi, kambe wa vukhongeri, lowu vupapa bya Rhoma byi wu yimelaka. Loko Dan.7:24 a n'wi vitana “ *wo hambana na wo sungula* ”, kahlekahe i mhaka ya leswaku matimba ya yena i ya vukhongeri naswona ma titshege hi ku pfumela ka lava nga na matimba lava n'wi chavaka no chava nkucetelo wa yena na Xikwembu; leswi Dan.8:25 a vulaka leswaku swi vangwiwa hi “ *ku humelela ka vuxisi bya yena* ”. Van'wana va nga ha kuma swi nga tolovelekanga leswaku ndzi hlanganisa hosi ya Daniyele 7 na hosi ya Daniyele 8. Hikwalaho ndzi fanele ku kombisa ku lulamisiwa ka ku hlanganisiwa loku.

Eka Dan.8, a ha ha kumi ku landzelelana ka mune ka vuhosi ka Dan.2 na 7, kambe i mimfumo yimbirhi ntsena eka leyi, ku tlula kwalaho yi tiviwe kahle eka tsalwa: mfumo wa Meda na Peresiya, lowu hlawuriweke hi “ *khuna* ” na mfumo

wa Magriki xifaniso xa “ *mbuti* ” leyi rhangelaka mfumo wa Rhoma. Hi 323, muhluri lonkulu wa Mugriki Alekzanda Lonkulu u file, “ *rimhondzo lerikulu ra mbuti ri tshovekile* ”. Kambe handle ka mudyandzhaka, mfumo wa yena wu avanyisiwe exikarhi ka tindhuna ta yena. Endzhaku ka malembe ya 20 ya nyimpi exikarhi ka vona, ku sale mimfumo ya 4 ntsena “ *timhondzo ta mune ti tlakukile eka mimoya ya mune ya tilo ku yi siva* ”. Timhondzo leti ta mune hi leti, Egipta, Siriya, Grikiya na Thrace. Eka ndzima leyi ya 8, Moya wu hi nyika ku velekiwa ka mfumo lowu wa vumune lowu, eku sunguleni, a wu ri doroba ra le vupeladyambu ntsena, ro sungula ra vuhosi, ivi ri va riphabliki ku sukela hi - 510. Hi le ka mfumo wa rona wa riphabliki laha Rhoma ri kumeke matimba hakatsongotsongo hi ku hundzula vanhu loyi a kombele mpfuno wa yona eka tikoloni ta Rhoma. Leyi i ndlela leyi, eka ndzimana 9, ehansi ka vito leri nge “ *rimhondzo leritsongo* ” leri se ri vulaka mfumo wa mupapa wa Rhoma eka Dan.7, ku fika ka Rhoma wa riphabliki ematin’wini ya le Vuxeni laha ku nga na Israyele, ku hetisisiwile hi ku nghenelela ka rona eGreece, . “ *yin’wana ya timhondzo ta mune* ”. Tani hilaha ndzi nga ha ku vulaka hakona, yi vitaniwile – 214 ku lulamisa mpfilumpfilu exikarhi ka tiligi timbirhi ta Magriki, ligi ya Achaean na ligi ya Aetolia, naswona mbuyelo a ku ri wa Greece, ku lahlekeriwa hi ntshunxeko wa yona, na vuhlonga bya vukoloni eka Varhoma hi – 146. Ndzimana ya 9 yi pfuxa ku hlula loku landzelelanaka loku nga ta endla leswaku doroba leri leritsongo ra Italy ri va mfumo wa vumune lowu fanekisiweke hi “ *nsimbi* ” eka vuprofeta bya khale. Ndhawu ya ntivo-misava ya ku anakanya i ya le Italy laha Rhoma ri nga kona. Ku velekiwa ka vasunguri va yona Romulus na Remus ku kombisa mpfundla wa xisati lowu a wu ta va wu va mamisa. Hi Xilatini rito Louve i “lupa” leri vulaka mpfundla wa xisati kambe ri tlhela ri va nghwavava. Xisweswo ku sukela loko wu tumbuluxiwile muti lowu wu funghiwiwe hi Xikwembu hikwalaho ka vumundzuku bya wona bya vuprofeta byimbirhi. Hi ta n’wi kuma tanihi mpfundla exivandleni xa tinyimpfu xa Yesu, loyi a nga ta n’wi fanisa na nghwavava eka Nhlav.17. Kutani, ku ndlandlamuxiwa ka yona kuya e “ *dzongeni* ” wa yona, ku hetisisiwile hiku hlula Dzonga wa Italy (- 496 kuya eka - 272), kutani yi huma yi hlula kusuka eka tinyimpi letinga lwiwa na Carthage, Tunis ya manguva lawa, kusukela hi 264 B.C.E. Xiphemu lexi landzelaka lexi yaka eka “ *evuxeni* ” bya yona i xa ku nghenelela ka yona eGreece tanihilaha hi ha ku swi vonaka hakona. Hi kona laha ri hlamuseriwaka tanihi leri “ *pfukaka eka rin’wana ra timhondzo ta mune* ” ta mfumo lowu tshovekeke wa Magriki lowu kumiweke eka Alekzanda Lonkulu. Ku ya emahlweni na matimba, hi – 63, Rhoma ri ta hetelela ri sindzisile vukona bya rona na matimba ya rona ya vukoloni eka Yudiya leri Moya wu ri vitanaka “ *tiko ro saseka swinene* ” hikuva ri vile ntirho wa rona ku sukela loko ri tumbuluxiwile endzhaku ka ku huma ka vanhu va rona va le Egipta. Xivulavulelo lexi xi phindhiwile eka Ezek.20:6-15. Ku kongoma ka matimu: nakambe, Rhoma ri vitaniwile hi Hyrcanus ku ya lwa na makwavo wa yena Aristobulus. Ku hlula ka Rhoma kanharhu loku hlamuseriweke, hi xivumbeko lexi fanaka xa ntivo-misava ni xa “ *khuna* ” ra Meda-Peresiya ra ndzima yin’we, ku pfumelelana ni vumbhoni bya matimu. Hikwalaho pakani leyi vekiwike hi Xikwembu ya fikeleriwa: xiga lexi nge “ *rimhondzo leritsongo* ” ra Dan.7:8 na Dan.8:9 ri khumba, eka swikombo leswi haswimbirhi, vumunhu bya

Varhoma. Mhaka leyi yi kombisiwile naswona a yi kanetiwi. Eka ku tiyiseka loku, Moya wa Xikwembu wu ta kota ku hetisisa dyondzo ya wona ni swihlehlo swa wona leswi tisiweke eka mfumo lowu wa vukhongeri bya mupapa, lowu dzikisaka ku dzindza ka tilo hinkwako ka tilo eka wona. Ku landzelelana ku suka eRhoma ra mupapa ku ya eRhoma ra vuhosi ku kombisiwile eka Dan.7, laha, eka Dan.8, Moya wu tlula malembe-xidzana lama va hambanisaka, naswona ku suka eka ndzimana ya 10, wu tlhela wu kongomisa eka xivumbiwa xa mupapa , nala wa yena la faka loyi a n'wi tsakelaka; naswona ku nga ri handle ka xivangelo. Hikuva yi fikelela vukhongeri bya Vukriste bya vaaki va mfumo wa matilo lava hlengeletweke hi Yesu Kriste: “ *pfukela vuthu ra le tilweni* ”. Mhaka leyi yi hetisisiwile hi 538 hi xileriso xa vuhosi xa Justinian wo Sungula ^{loyi} a nyikeke Vigilius wo Sungula vulawuri ^{bya vukhongeri} ni xilvelo xa mupapa xa Vatican. Kambe a hlomile hi matimba lawa, u endla swo lwisana ni vakwetsimi va Xikwembu, lava a va xanisaka hi vito ra vukhongeri bya Vukriste, hilaha vatlhendlami va yena va matimu va nga ta endla hakona ku ringana malembe ya kwalomu ka 1260 (exikarhi ka 538 na 1789-1793). Ku kongoma ka matimu ku tiyisisa ku pakanisa ka nkarhi lowu, hi ku tiva leswaku xileriso lexi xi tsariwile hi 533. Malembe ya 1260 hikwalaho ya hele, eka xibalo lexi, hi 1793, lembe leri eka "Terror" ya ndzhundzunuko, ku herisiwa ka kereke ya Rhoma ku vekikeke xileriso. “ *U endle leswaku tinyeleti tin'wana ti wela ehansi a ti kandziyela .*” Xifaniso lexi xi ta tekiwa eka Nhlav.12:4: “ *Ncila wa yena wu koka n'we xa nharhu xa tinyeleti ta matilo wu ti lahlela emisaveni* ”. Swilotlelo swi nyikeriwile eBibeleni. Malunghana ni *tinyeleti* , ti le ka Gen.1:15: “ *Xikwembu xi ti veke exibakabakeni xa tilo leswaku ti voninga misava* ”; eka Gen.15:5 va fanisiwa ni mbewu ya Abrahama: “ *Languta etilweni, mi hlava tinyeleti, loko mi swi kota ku ti hlava; vatukulu va wena va ta va tano* ”; eka Dan.12:3: “ *lava dyondzisaka vo tala ku lulama va ta vangama ku fana ni tinyeleti hilaha ku nga heriki* ”. Rito " *ncila* " ri ta teka nkoka lowukulu eka Apocalypse ya Yesu Kriste, tani hi leswi ri fanekiselaka no hlawula " *mupofeta loyi a dyondzisaka mavunwa* ", tani hi leswi Esaya 9:14 yi hi paluxelaka swona, xisweswo ri pfula ku twisisa ka hina ka rungula leri khodiweke ra vukwembu. Hikwalaho mfumo wa mupapa wa Rhoma, eka malembe-xidzana hinkwawo ya ku fuma ka wona ni ku sukela eku sunguleni ka wona, wu kongomisiwa hi vaprofeta va mavunwa, hi ku ya hi vuavanyisi byo kwetsima ni lebyi lulameke lebyi paluxiweke hi Xikwembu.

Eka Dan.8:11, Xikwembu xi ehla vupapa hi ku pfukela Yesu Kriste, " *Ndhuna ya vafumi* " ntsena, tani hi leswi ndzimana ya 25 yi nga ta swi veka erivaleni, u tlhela a tshahiwa tanihi " *Hosi ya tihosi na Hosi ya tihosi* ", eka Nhlav :14; 19:16. Ha hlava: “ *U pfukele eka ndhuna ya vuthu, a n'wi tekela leswi nga heriki, a mbundzumuxa xisekelo xa vukwetsimelo bya yena .*” Vuhundzuluxeri lebyi byi hambanile ni vuhundzuluxeri bya sweswi, kambe byi ni ntikelo wa ku xixima swinene tsalwa ro sungula ra Xiheveru. Naswona eka xivumbeko lexi rungula ra Xikwembu ri teka ku nga cinci ni ku kongoma. Rito leri nge “ *perpetual* ” a ri khumbi “gandzelo” laha, hikuva rito leri a ri tsariwanga eka tsalwa ra Xiheveru, vukona bya rona a byi le nawini naswona a byi lulamanga; ku tlula kwalaho, yi soholota nhlamuselo ya vuprofeta. Hakunene, vuprofeta lebyi byi kongomisa eka nguva ya Vukriste laha, hi ku ya hi Dan.9:26, *magandzelo ni*

magandzelo a swi herisiwile. Rito leri ra “ *perpetual* ” ri khumba nhundzu yo hlawuleka ya Yesu Kriste leyi nga vuprista bya yena, ku nga, matimba ya yena tanihi muhlanganisi ku seketela ntsena vahlawuriwa va yena lava a va hlawulaka no va hlawula. Hambiswiritano, hi ku teka xihehlo lexi, mfumo wa mupapa wu katekisa lava rhukaniweke ni ku rhukana lava katekisiweke hi Xikwembu lava wu va hehlaka hi mavunwa hi vugwinehi, wu ti veka tanihi xikombiso xa ripfumelo ra Xikwembu; xihehlo lexi kanetiwa hi ku helela hi Xikwembu eka nhlavutelo ya xona ya vuprofeta leyi n'wi hehlaka, eka Dan.7:25, hi ku “ *vumba pulani yo cinca minkarhi na nawu* ”. Hikwalaho vugwinehi byi le ntirhweni hinkwawo wa mfumo wa mupapa, xisweswo byi endlwa byi nga faneleki ku rhwala kumbe ku nyikela vuavanyisi byihi na byihi bya vukhongereri. Hikwalaho leswi nga *heriki* swi fambisana ni tidyondzo ta Hev.7:24, “ *vuprista lebyi nga hundziseriwiki* ” bya Yesu Kriste. Leswi hi swona swi endlaka leswaku vupapa byi nga vuli ku hundziseriwa ka matimba na vulawuri bya byona ku suka eka Xikwembu eka Yesu Kriste; hikwalaho a a ta yi yiva ntsena swi nga ri enawini eka yena hi vuyelo hinkwabyo lebyi vukhamba byo tano byi nga ta va na byona, eka yena na lava a va kanganyisaka. Vuyelo lebyi byi paluxiwile eka Dan.7:11. Eka ku avanyisa ko hetelela, u ta xaniseka hi “ *rifu ra vumbirhi, a lahleriwa a ha hanya etiveni ra ndzilo ni xivavula* ”, leri a nga ni nkarhi wo leha a ti xungeta ha rona, tihosi ni vanhu hinkwawo, leswaku va ta n'wi tirhela ni ku n'wi chava : “ *Kutani mina ndzi langutile hikwalaho ka marito ya ku tikukumuxa lawa rimhondzo ri ma vuleke, kutani loko ndzi languta, xivandzana xi dlayiwile, miri wa xona wu lovisiwile, wu yisiwa endzilweni leswaku wu hisiwa.* ” Hi hala tlhelo, Nhlavutelo ya Apokalipsi yi ta tiyisisa xivulwa lexi xa ku avanyisa loku lulameke ka Xikwembu xa ntiyiso lexi hlundzukeke ni lexi hlundzukeke, eka Nhlav.17:16; 18:8; 19:20. Ndzi hlawule ku hundzuluxela, “ *ni ku wisela xisekelo xa ndhawu yakwe yo kwetsima* ” hikwalaho ka muxaka wa moya wa swihehlo leswi hehliwaka mfumo wa mupapa. Hakunene, rito ra Xiheveru leri nge “mecon” ri nga hundzuluxeriwa tanihi: *ndhawu* kumbe *xisekelo* . Naswona eka mhaka leyi humelelaka, hakunene i *xisekelo xa ndhawu yo kwetsima ya moya* leyi hundzuriweke. Rito leri ra “ *base* ” ri khumba, hi ku ya hi Efe.2:20-21, Yesu Kriste hi yexe, “ *ribye lerikulu ra khoneni* ”, kambe na, masungulo hinkwawo ya vuapostola loko ma pimanisiwa na muako wa moya, ku nga, “ *ndhawu yo kwetsima* ” nhundzu ya Yesu Kriste, loyi a akiweke hi Xikwembu ehenhla ka yena. Hikwalaho ndzhaka leyi ku vuriwaka leswaku i ya Mukwetsimi Petro yi kanetiwa hi Xikwembu hi xoxe. Eka Vupapa, ndzhaka yin'we ntsena ya Petro i ku ya emahlweni ka ntirho wa vadlayi va yena lava n'wi beleke endzhaku ka Hosi ya yena ya le tilweni. Mfumo wa yena wa vuavanyisi wu tlhele wu humesa xikombiso xo sungula xa vuhedeni hi ku tshembeka. Leswi wu “ *cinceke minkarhi ni nawu* ” lowu Xikwembu xi wu simekeke, mfumo lowu wo pfumala ku tiyisela ni wa tihanyi, lowu tinhloko to karhi ta vapapa a ti ri vadlayi va wona, swigevenga leswi dumeke, swo tanihi Alekzanda wa Vutsevu Borgia ni n'wana wakwe Khezari, mudlayi ni Khadinali, wu nyikela vumbhoni bya ntumbuluko wa vudiyavulosi wa nkoka wa nhlanganano wa mupapa wa Rhoma Khatoliki. Ku dlayeteriwa lokukulu ka vanhu vo rhula ku ntshunxiwile hi vulawuri lebyi bya vukhongereri, hi ku hundzuka loku sindzisiweke, ehansi ka xigwevo xa rifu, naswona swileriso swa vukhongereri swa

tinyimpi ta nxandzuko swi rhangele ku lwisana ni Mamoslem lama tekeke tiko ra Israyele; tiko leri rhukaniweke hi Xikwembu ku sukela hi lembe ra 70, laha Varhoma va nga ta ku ta lovisa " *muti ni ku kwetsima* ", hi ku landza leswi tivisiweke, eka Dan.9:26, hikwalaho ka ku ala Mesiya hi Vayuda . “ *Xisekelo xa vukwetsimelo bya yena* ” xi khumba mintiyiso hinkwayo ya dyondzo leyi amukeriweke hi vaapostola lava yi hundziseleke eka switukulwana leswi taka hi ku tirhisa matsalwa ya ntwanano lowuntshwa; wa vumbirhi eka " *timbhoni timbirhi* " ta Xikwembu , hi ku ya hi Nhlav.11:3. Ku suka eka vumbhoni lebyi byo miyela, Popery yi hlayisile ntsena mavito ya tinhenha ta ripfumelo ra Bibelet leti yi endlaka leswaku ti ti gandzela no ti tirhela hi vunyingi hi vunyingi bya valandzeri va byona. Ntiyiso hi ku ya hi Rhoma wu tsariwe, hi xiphemu, eka “missal” ya wona (nkongomiso wa misa), lowu sivaka “ *timbhoni timbirhi* ” ta Xikwembu ; matsalwa ya mintwanano ya khale na leyintshwa lawa loko ya hlangana ya vumbaka Bibelet yo Kwetsima leyi a lwisaneke na yona hi ku dlaya valandzeri va yena vo tshembeka.

Ndzimana ya 12 ya Dan.8 yi ta hi paluxela leswaku hikokwalaho ka yini Xikwembu hi xoxe xi boheke ku tumbuluxa vukhongeri lebyi byo nyenyetsa no nyenyetsa. “ *Vuthu ri nyikiwile ni lava nga heriki hikwalaho ka xidyoho* .” Xisweswo swiendlo swo chavisa ni leswi nyenyetsaka swa mfumo lowu a swi ri kona, hi ku navela ka Xikwembu, leswaku ku xupuriwa “ *xidyoho* ” lexi nga, hi ku ya hi 1 Yohane 3:4, ku tlula nawu. Naswona i xiendlo lexi se xi vangiwaka hi Rhoma kambe xi ri eka xiyimo xa yona xa vuhosi bya vuhedeni, hikuva xidyoho lexikulu swinene, lexi fanelaka ku xupuriwa ko tano, xi khumbe Xikwembu eka tinhla timbirhi leti nga ni vuxiyaxiya swinene: ku vangama ka xona tanihi muvumbi wa Xikwembu ni Muhluri eka Kriste. Hi ta vona eka Nhlav.8:7-8 leswaku ku simekiwa ka mfumo wa mupapa hi 538 ku vumba nxupulo wa vumbirhi, lowu nyikeriweke hi Xikwembu, naswona wu profetiweke hi xikombiso xa xilemukiso xa “ *mhalamhala ya vumbirhi* ”. Nxupulo wun’wana wu wu rhangela, lowu hetisisiweke hi ku hlaseriwa ka vuharhi ka Yuropa loku a ku hundzuke Vukriste hi ndlela yo ka yi nga tshembeki. Swiendlo leswi leswi fikeke exikarhi ka 395 na 476, xivangelo xa swigwevo leswi endlaweke xa ha kumeka emahlweni ka 395. Xisweswo, siku ra March 7, 321 ra tiyisiwa, leri eka rona, mufumi wa Rhoma wa vuhedeni, Constantine wo Sungula loyi hi yena a nyikeriweke ku rhula Vakreste va mfumo, va lerisile hi xileriso leswaku ku tshikiwa mukhuva wa Savata lowu a wu sivaka hi siku hinkwaro ro sungula. Sweswi, siku leri ro sungula a ri nyikeriwe eka vugandzeri bya vuhedeni bya dyambu leri nga hluriwangiki leri endlaweke xikwembu. Xikwembu hi xitshuketa xi hlundzuke kambirhi: ku lahlekeriwa hi Savata ya xona, ku tsundzuka ntirho wa xona tanihi muvumbi ni ku hlula ka xona ko hetelela eka valala va xona hinkwavo, kambe nakambe, ematshan’weni ya xona, ku engeteriwa ka ku xiximiwa ka vuhedeni loku nyikeriweke hi siku ro sungula, hi rona swirhendzevutana swa vadyondzisiwa va Yesu Krete. A hi vangani vanhu lava nga ta twisisa nkoka wa xihoxo, hikuva hi fanele ku lemuka leswaku Xikwembu a hi muvumbi wa vutomi ntsena, nakambe i muvumbi na muhluri wa nkarhi, naswona i xikongomelo lexi ntsena lexi xi tumbuluxeke tinyeleti ta xibakabaka. Dyambu ri humelela hi siku ra vumune ku fungha masiku, n’weti ku fungha

vusiku, na dyambu nakambe na tinyeleti ku fungha malembe. Kambe vhiki a ri funghiwa hi tinyeleti, ri sekeriwe ntsena eka xiboho xa vuhosi xa muvumbi Xikwembu. Hikwalaho ri ta yimela xikombiso xa vulawuri bya yena naswona Xikwembu xi ta swi vona.

Ku vonakala hi Savata

Nhlengeletano ya le ndzeni ya vhiki na yona i xikombiso xa ku rhandza ka xona ka Xikwembu naswona Xikwembu xi ta tsundzuka leswi hi nkarhi lowu faneleke eka tsalwa ra nawu wa xona wa vumune: “ *Tsundzukani siku ro wisa leswaku mi ri hlayisa ri kwetsima. U na masiku ya tsevu ku endla ntirho wa wena*

*hinkwawo, kambe ra vunkombo i siku ra Yehovha Xikwembu xa wena, u nga tshuki u endla ntirho wihi na wihi hi siku rero, hambu ku ri wena, kumbe nsati wa wena, hambu ku ri vana va wena, hambu ku ri swifuwo swa wena, hambu ku ri muluveri loyi a nga ta endla tano yi le ndzeni ka tinyangwa ta n'wina, hikuva Yehovha u endle tilo ni misava ni lwandle ni hinkwaswo leswi nga eka tona hi masiku ya tsevu; hikwalaho a katekisa siku ra vunkombo a **ri kwetsimisa** ".*

Languta kahle, eka xitlhokovetselo lexi, swi vulavula ntsena hi tinomboro ta “ *tsevu na nkombo* ”; rito savata a ri boxiwanga hambu ku ri ku boxiwa. Naswona hi xivumbeko xa yona xa “ *vunkombo* ”, nomboro ya ordinal, Muvumbi wa Nawu u sindzisa xi yimo xa leswaku lexi xa *vunkombo siku leri khomekeke* . Ha yini ku sindzisiwa loku? Ndzi ta ku nyika xivangelo xo cinca, loko swi laveka, langutelo ra wena eka xileriso lexi. Xikwembu a xi lava ku pfuxeta ku hleleka ka nkarhi loku xi ku simekeke ku sukela eku sunguleni ka misava. Naswona loko a sindzisa ngopfu, i mhaka ya leswaku vhiki ri akiwile hi xifaniso xa nkarhi hinkwawo wa phurojeke ya yena yo hlayisa: 7000 wa malembe kumbe hi ku kongoma, 6000 + 1000 wa malembe. Hikuva a soholote kungu ra yena ra ku ponisiwa, hi ku ba ribye ra Horebe kambirhi, Muxe u siveriwile ku nghena eKanana laha misaveni. Leyi a ku ri dyondzo leyi Xikwembu a xi lava ku yi nyika malunghana ni ku nga yingisi ka xona. Ku sukela hi 1843-44, ku wisa ka siku ro sungula ku rhwala vuyelo lebyi fanaka, kambe enkarhini lowu ku sivela ku nghena eKanana ya le tilweni, ku nga hakelo ya ripfumelo ra vahlawuriwa leri nyikeriweke hi rifu leri rivalelaka ra Yesu Krete. Ku avanyisa loku ka Xikwembu ku wela eka vaxandzuki, hikuva, ku fana na xiendlo xa Muxe, siku hinkwaro ro sungula a ri fambisani na pulani leyi hleriweke hi Xikwembu. Mavito ya nga cinciwa handle ka vuyelo byo tala, kambe vumunhu bya tinomboro i ku nga cinci ka tona. Eka muvumbi Xikwembu, lexi langutelaka ntumbuluko wa xona, ku ya emahlweni ka nkarhi ku endleka hi ku landzelelana ka mavhiki ya masiku ya nkombo. Hi ndlela leyi nga cincekiki, siku ro sungula ri ta tshama ri ri siku ro sungula naswona “ *ra vunkombo* ” ri ta tshama ri ri “ *ra vunkombo* ”. Siku rin'wana ni rin'wana ri ta tshama ri ri karhi ri hlayisa nkoka lowu Xikwembu xi ri nyikeke wona ku sukela eku sunguleni. Naswona Genesa yi hi dyondzisa, eka ndzima 2, leswaku siku ra vunkombo i nchumu wa vuyelo byo karhi: ri “ *kwetsimisiwe* ” hi leswaku, ri vekiwile etlhelo. Ku fikela sweswi, vumunhu byi honise xivangelo xa ntiyiso xa nkoka lowu wo hlawuleka, kambe namuntlha, hi vito ra byona, ndzi nyika nhlamuselo ya Xikwembu. Hi ku vonakala ka yona, ku hlawula ka Xikwembu ku hlamuseriwe no lulama: siku ra vunkombo ri profeta gidi ra malembe ra vunkombo ra phurojeke ya misava hinkwayo ya Xikwembu ya 7000 wa malembe ya dyambu, lawa “ *gidi ra malembe* ” yo hetelela lama tshahiweke eka Apo.20, ma nga ta vona vahlawuriwa va Yesu- Kriste nghena eka ntsako ni vukona bya Hosi ya vona leyi rhandzekaka. Naswona hakelo leyi yi ta va yi kumiwile hikwalaho ka ku hlula ka Yesu eka xidyoho ni rifu. Savata leyi kwetsimisiweke a ya ha ri xitsundzuxo ntsena xa ku tumbuluxiwa ka vuako bya hina bya laha misaveni hi Xikwembu, yi tlhela yi fungha vhiki rin'wana na rin'wana ku ya emahlweni ku ya eku ngeneni emfun'weni wa matilo laha, hi ku ya hi Yohane.14:2-3, Yesu “ *lunghiselela ndhawu* ” hikwalaho ka vahlawuriwa va yena lava rhandzekaka. Hi lexi xivangelo xo saseka swinene xo n'wi tsakela no

n'wi xixima hi siku leri ro kwetsima ra vunkombo, loko a vonaka a fungha ku hela ka mavhiki ya hina, loko dyambu ri pela, eku heleni ka ^{siku ra vu-6}.

Ku sukela sweswi, loko u hlaya kumbe ku twa marito ya nawu lowu wa vumune, u fanele ku twa endzhaku ka marito ya tsalwa, Xikwembu xi ku eka vanhu: “Mi na malembe ya 6000 ku humesa mintirho ya ripfumelo ya vahlawuriwa, hikuva mi na swona ku fike emakumu ku sukela enkarhini lowu, nkarhi wa **malembe ya 1000** ya gidi ra **malembe ya vunkombo** a wu nge he vi wa wena; wu ta ya emahlweni ntsena eka vahlawuriwa va mina lava ngheneke evuton'wini bya mina bya le tilweni lebyi nga heriki, hi ku tirhisa ripfumelo ra ntiyiso leri xiyiweke hi Yesu Krete.”

Xisweswo Savata yi humelela tanihi xikombiso xo fanekisela ni xa vuprofeta xa vutomi lebyi nga heriki lebyi vekeraweke lava kutsuriweke emisaveni. Nakambe, Yesu u swi kombisile hi “ *perela ya nxavo lowukulu* ” ya xifaniso xa yena lexi tshahiweke eka Mat.13:45-46: “ *Mfumo wa matilo wa ha fana ni muxavisi la lavaka tiperela to saseka. U kume perela ya nxavo lowukulu ; kutani a ya xavisa hinkwaswo leswi a a ri na swona, a n'wi xava .*” Ndzimana leyi yi nga kuma tinhlamuselo timbirhi leti hundzukeke. Xiga lexi nge “ *mfumo wa matilo* ” xi vula ntirho wa Xikwembu wo ponisa. Loko a kombisa ntirho wa yena, Yesu Krete u tifanisa ni “ *perela* ” “ *muxavisi* ” loyi a lavaka *perela* , yo saseka swinene, leyi hetisekeke swinene naswona hikwalaho, hikwalaho ka sweswo, leyi tisaka nxavo wa le henhla swinene. Leswaku a kuma *perela leyi leyi nga tolovelekangiki, naswona hikwalaho ya risima* , Yesu u siye tilo ni ku vangama ka rona ni le misaveni hi nxavo wa rifu rakwe leri chavisaka, u tthele a xava tiperela leti ta moya leswaku ti ta va nhundzu yakwe hilaha ku nga heriki. Kambe hi ndlela yo hambana, *muxavisi* i muhlawuriwa loyi a nga ni torha ra leswi heleleke, ku hetiseka ka Xikwembu loku nga ta va hakelo ya ripfumelo ra ntiyiso. Laha na kona, leswaku a wina hakelo leyi ya ku vitaniwa ka le tilweni, u tshika mimpimanyeto ya laha misaveni leyi nga pfuniki nchumu ni leyi nga lulamangiki leswaku a tinyiketela eku nyikeleni ka muvumbi Xikwembu vugandzeri lebyi n'wi tsakisaka. Eka vuhundzuluxeri lebyi, *perela ya nxavo lowukulu* i vutomi lebyi nga heriki lebyi nyikeraweke hi Yesu Kriste eka vahlawuriwa va yena hi ximun'wana xa lembe ra 2030.

leyi ya *nxavo lowukulu* yi nga khumba ntsena nguva yo hetelela ya Vuadventist; loyi vayimeri va yena vo hetelela va nga ta hanya kukondza ku vuya ka ntiyiso ka Yesu Krete. Leswi hi swona swi endlaka leswaku *perela* leyi ya nxavo lowukulu yi hlanganisa Savata, ku vuya ka Kriste na ku kwetsima ka vahlawuriwa vo hetelela. Ku hetiseka ka dyondzo loku kumiweke enkarhini lowu wo hetelela ku nyika vakwetsimi xifaniso xa *perela* . Ntokoto wa vona lowu kongomeke wa ku nghena evuton'wini lebyi nga heriki va ha hanya wu tiyisekisa xifaniso lexi xa *perela* . Naswona ku namarhela ka vona eka Savata ya siku ra vunkombo leyi va tivaka ku profeta eka gidi ra malembe ya vunkombo swi nyika Savata na gidi ra vunkombo xifaniso xa ribye ra risima ro hlawuleka leri ku nga ringanisiwiki nchumu handle ka “ *perela ya nxavo lowukulu* ”. Miehleketo leyi yi ta humelela eka Nhlav.21:21: “ ***Tinyangwa ta khume-mbirhi a ti ri tiperela ta khume-mbirhi ; nyangwa wun'wana ni wun'wana a wu ri wa vuhlalu byin'we . Xivava xa doroba a xi ri nsuku lowu tengeke, ku fana ni nghilazi leyi nga erivaleni***

.” Ndzimana leyi yi kombisa ku hlawuleka ka mpimanyeto wa ku kwetsimisiwa lowu lavekaka hi Xikwembu, naswona hi nkarhi lowu fanaka, hakelo yo hlawuleka ya ku kuma vutomi lebyi nga heriki hi ku nghena ka vona eka Savata ya gidi ra vunkombo hi ku tirhisa " *tinyangwa* " to fanekisela leti kombisaka miringo ya ripfumelo ya Maadventist. Lava kutsuriweke ro hetelela a va antswi ku tlula lava va va rhangeleke. I ntiyiso wa dyondzo ntsena lowu Xikwembu xi va tiviseke wona lowu lulamisaka xifaniso xa vona xa *perela* lexi landzelaka xa *maribye ya risima lama tsemiweke* . Xikwembu a xi si tshama xi endla xihlawuhlawu eka vanhu kambe, hi ku ya hi nkarhi lowu khumbekaka, xi ve ni mfanelo yo endla xihlawuhlawu eka mpimanyeto wa ku kwetsima lowu lavekaka leswaku ku kumiwa ku ponisiwa. Nguva ya Vukriste leyi kambisisiweke ngopfungopfu yi khumba nkarhi lowu funghiweke hi ku vuya ka xidyoho lexi endliweke ximfumo hi tlhelo ra vukhongereri ku sukela loko ku simekiwile mfumo wa mupapa wa Rhoma, hi leswaku, ku sukela hi 538. Nakambe, masungulo ya Ndzhundzunuko ma funengetiwe hi ntwela-vusiwana wa wona ni tintswalo ta wona, ni ku tlula nawu ya Savata a yi nga hlaiwi ku kondza xileriso xa Dan.8:14 xi sungula ku tirha, ku sukela hi ximun'wana xa 1843. Hi ku kombetela loku tumbeleke, ku xaviwa ka perela ku ringanyetiwa hi Yesu hi Nhlav.3:18: “ *Ndza ku tsundzuxa leswaku u xava eka mina nsuku lowu ringetiweke endzilweni, leswaku u fuwa, ni tinguvu to basa, leswaku u ta ambala, ni leswaku tingana ta vuhava bya wena ti nga humeleli , ni ku tshungula tota mahlo ya wena, leswaku u ta vona .*” Swilo leswi, leswi Yesu a swi nyikelaka eka lava pfumalaka, swi vumba swiaki leswi nyikaka muhlawuriwa xivumbeko xa yena xo fanekisela xa “ *perela* ” emahlweni ni ku avanyisa ka Hosi Yesu Kriste. “ *Perela* ” yi fanele ku “ *xaviwa* ” eka Yena, a yi kumeki mahala. Ntsengo wa kona i wa ku tilanzula, xisekelo xa ku lwela ripfumelo. Hi ku landzelelana loku faneleke, Yesu u ringanyeta ku xavisa ripfumelo leri ringiweke hi ndzingo leri nyikaka muhlawuriwa rifuwo ra yena ra moya; ku lulama ka yena loku tengeke ni loku nga riki na xivati loku funengetaka ku pfumala swiambalo ka moya ka mudyohi la rivaleriweke; mpfuno wa Moya lowo Kwetsima lowu pfulaka mahlo na vutlhari bya munhu wa vudyoho eka phurojeke leyi paluxiweke hi Xikwembu eka Matsalwa ya xona yo kwetsima ya Bibe.

Hi nkarhi wa malembe ya 6000 ya nguva ya Vukriste, Xikwembu xi rindze ku fikela emakumu ka xirhendzevutani lexi xa laha misaveni ku endla leswaku vahlawuriwa va xona vo hetelela va tshubula vukulu bya siku ra xona ro kwetsima ra vunkombo kumbe Savata leri kwetsimisiweke leswaku xi wisa. Vatirhela-mfumo lava hlawuriweke lava twisisaka nhlamuselo ya yona sweswi va ni swivangelo hinkwaswo swo yi rhandza ni ku yi xixima tanihi nyiko leyi humaka eka Yesu Kriste. Loko ku ri lava va nga swi tsakeriki ni ku lwisana na swona, va na xivangelo lexi twalaka naswona va ta va na swona swo swi venga hikuva swi ta fungha ku hela ka vukona bya vona bya swiharhi bya laha misaveni.

Xileriso xa Daniyele 8:14

Dan.8:12 yi ya emahlweni, yi ku, “ *rimhondzo ri lahlele ntiyiso ehansi, ri humelela eka mintirho ya rona .* ” “ *Ntiyiso* ” hi ku ya hi Ps.119:142, i “ *nawu .* ” Kambe nakambe i ku hambana loku heleleke na “ *mavunwa* ” lawa, hi ku ya hi Esa.9:14, ya hlamuselaka “ *muprofeta wa mavunwa* ” wa mupapa hi rito “ *ncila* ” leri n’wi hehlaka hi ku kongoma eka Nhlav.12:4. Entiyisweni, u lahlela ntiyiso ehansi leswaku a veka “ *mavunwa* ” ya yena ya vukhongereri ematshan’weni ya wona. “ *Swiendlo* ” swa yena a swi ta “ *humelela* ” ntsena, tanihi leswi Xikwembu hi xoxe xi endleke leswaku ku vonaka ka yena ku xupula ku nga tshembeki ka Vukriste loku endliweke ku sukela hi March 7, 321.

Tindzimana 13 na 14 ti ta va ta nkoka swinene ku fikela emakumu ka misava. Eka ndzimana 13, vakwetsimi va tivutisa malunghana ni leswaku ku tekeriwa mali ya “ *xidyoho lexi nga heriki* ” ni lexi “ *lovisaka* ” ku ta teka nkarhi wo tanihi kwihi; swilo leswi hi nga ha ku swi tivaka. Kambe a hi tshameni katsongo hi “ *xidyoho lexi lovisaka* ” lexi. Ku onhaka loku ku vulavuriwaka ha kona i ka mimoya-xiviri kumbe vutomi bya vanhu. Eku heteleleni, vumunhu hinkwabyo lebyi lovisiweke byi ta siya, hi nkarhi wa “ *gidi ra malembe* ” ya gidi ra malembe ya vunkombo, pulanete ya misava hi xivumbeko xa yona xo sungula “ *leyi nga riki na xivumbeko ni leyi nga riki na nchumu* ” leyi nga ta va ya nkoka eka yona, eka Apo.9:2-11, 11: 7, 17:8 na 20:1-3, vito leri nge “ *deep* ” ra Gen.1:2.

“ *Vakwetsimi* ” va tlhela va vutisa leswaku “ *Vukriste* ” “ *ku kwetsima ni vuthu* ” swi ta kandziyeriwa ku fikela rini ? ”. Eka xivono lexi, “ *vakwetsimi* ” lava va tikhoma tanihi malandza yo tshembeka ya Xikwembu, lama hanyaka ku fana na Daniyele, loyi a nyikiweke tanihi xikombiso eka Dan.10:12, xa ku navela

loku nga enawini “ *ku twisisa* » phurojeke ya Xikwembu. Va kuma eka timhaka tinharhu leti boxiweke, nhlamulo yin’we leyi nyikiweke eka ndzimana 14.

Hi ku ya hi ku lulamisa ni ku antswisiwa loku Xikwembu xi ndzi rhangeleke ku ku endla eka tsalwa ro sungula ra Xiheveru, nhlamulo leyi nyikeriweke hi leyi: “ *Ku fikela nimadyambu nimixo, magidi mambirhi na madzana manharhu, kutani ku kwetsima ku ta lulamisiwa .*” A ya ha ri kona, tsalwa leri nga twisisekiki ra ndhavuko: “ *Ku fikela eka magidi mambirhi na madzana manharhu nimadyambu ni nimixo ni ndhawu yo kwetsima swi ta basisiwa* ”. A ka ha ri mhaka ya *vukwetsimi* kambe ya **ku kwetsima** ; ku tlula kwalaho, riendli leri nge “ *purified* ” ri siviwa hi “ **justified** ”, naswona ku cinca ka vunharhu ku khumba xivulavulelo xa “ *mixo wa madyambu* ” lexi hakunene xi nga vun’we eka tsalwa ra Xiheveru. Hi ndlela leyi, Xikwembu xi susa ku lulamisiwa hinkwako eka lava ringetaka ku cinca nhlayo hinkwayo hi ku yi avanyisa hi timbirhi, va vula leswaku va hambanisa madyambu ni mixo. Endlelo ra yena ri katsa ku humesa yuniti ya xibalo “ *mixo wa madyambu* ” lowu hlamuselaka siku ra tiawara ta 24 eka Gen.1. Hi kona ntsena laha Moya wu paluxaka nhlayo ya yuniti leyi: “2300”. Xisweswo nhlayo hinkwayo ya masiku ya vuprofeta lama tshahiweke ya sirheleriwa. Riendli leri nge “ *justified* ” ri na tanihi rimitsu ra rona, hi Xiheveru, rito “vululami” “tsedek”. Hikwalaho vuhundzuluxeri lebyi ndzi byi ringanyetaka hi byoxe byi lulamile. Kutani, xihoxo malunghana ni rito ra Xiheveru leri nge “qodesh” xi hundzuluxela rito leri tanihi “ *ndhawu yo kwetsima* ” leyi hi Xiheveru yi nga “miqdash”. Rito leri nge “ *vukwetsimelo* ” ri hundzuluxeriwe kahle eka ndzimana ya 11 ya Daniyele 8, kambe a ri na ndhawu eka tindzimana 13 na 14 laha Moya wu tirhisaka rito “qodesh” leri faneleke ku hundzuluxeriwa tanihi “ *ku kwetsima* ”.

Loko hi tiva leswaku “ *xidyoho lexi lovisaka* ” hi ku kongoma xi kongomisa eka ku tshikiwa ka Savata, leyi hi yoxe yi nga nchumu wa **ku kwetsimisiwa ko karhi ka Xikwembu** , rito leri “ *ku kwetsima* ” ri voningela swinene nhlamuselo ya rungula ra vuprofeta. Xikwembu xi tivisa leswaku eku heleni ka “ *2300 madyambu ni mixo* ” lama tshahiweke, xichavo xa “ *siku ra xona ra vunkombo* ” leri seleke xi ta laviwa hi xona, eka munhu un’wana ni un’wana loyi a vulaka leswaku u kwetsima ni “ *vululami lebyi nga heriki* ” lebyi kumiweke hi Yesu. Ku hela ka “ *xidyoho lexi lovisaka* ” ku katsa ku tshika vugandzeri bya vukhongeri bya Sonto, khale ka siku ra dyambu, leri simekiweke hi Constantine wo Sungula ’ mufumi wa vuhedeni. Xisweswo Xikwembu xi tlhela xi simeka, hi ku tlhelela, mimpimanyeto ya dyondzo ya ku ponisiwa leyi a yi ri kona enkarhini wa vaapostola. Rito leri ra “ *ku kwetsima* ” ntsena ri katsa mintiyiso hinkwayo ya dyondzo ya masungulo ya ripfumelo ra Vukriste. Leswi ripfumelo ra Vukriste ri nga na xikombiso na masungulo ya rona dyondzo leyi nyikiweke Vayuda, ri tisa ntsena leswintshwa, ku siviwa ka magandzelo ya swiharhi, hi ngati leyi halatiweke hi Yesu Krete exitshan’wini xa tintswalo lexi fihliweke ebakweni ra le hansi ka misava leri kumekaka ehansi ka milenge ya yena eGolgota , tanihi swi tsakise Muponisi wa hina ku paluxa no kombisa, eka nandza wa yena Ron Wyatt, hi 1982. Ku tshuburiwa ka timhaka leti khumbekaka hi rito “ *ku kwetsima* ” i ku ya emahlweni naswona ku anama eka nkarhi wa vutomi hinkwabyo, kambe ku sukela 2018, nkarhi lowu wu hlaiwile naswona wu pimiwile, naswona

namuntlha, hi 2020, ku sale malembe ya 9 ntsena ku vuyisela swiyenge hinkwaswo.

Daniyele 8:14 i xileriso lexi dlayaka moya-xiviri, hikuva ku cinca ku avanyisa ka Xikwembu swi endla leswaku ku lahlekeriwa hi nyiko ya Krete ya ku ponisiwa eka Vakreste hinkwavo va Sonto va Rhoma Khatoliki lava tirhaka. Hikwalaho moya wa ndhavuko lowu kumiweke tanihi ndzhaka wu ta vanga rifu leri nga heriki ra mintshungu, leyi hakanyingi yi nga swi tiviki leswaku yi soriwa hi Xikwembu. Hi laha ku kombisiwa ka rirhandzu ra ntiyiso ku pfumelelaka Xikwembu ku fungha “ *ku hambana* ”, mayelana na vuyelo lebyi khumbaka “ *lava va xi tirhelaka ni lava nga xi tirheliki* (Mal.3:18)” .

Mimoya yin'wana yo xandzuka yi ta lava ku tlhontlha mianakanyo ya ku cinca loku nga vangiwa hi Xikwembu lexi hi xoxe xi tivisa: “ *A ndzi cincici* ”, eka Mal.3:6. Hi kona laha hi faneleke ku xiya leswaku ku cinca loku hetisisiweke hi 1843-44 ku katsa ntsena ku simeka nakambe mukhuva wo sungula lowu nga ni nkarhi wo leha wu soholotiwile ni ku hundzuriwa. Leswi hi swona swi endlaka leswaku nkateko wa vahlawuriwa va Ndzhundzunuko, lowu ringanyetiwa ku nga khathariseki mintirho ya vona leyi nga hetisekangiki, wu humesa xivumbeko xo hlawuleka, lexi xiphemu xa dyondzo xa xona xi nga nyikeriwiki tanihi xikombiso xa ripfumelo ra ntiyiso. Ku avanyisa loku ko hlawuleka eka vahundzuluxi vo sungula ku hlawulekile swinene lerova Xikwembu xi ku tlakula xi ku paluxa eka Nhlav.2:24 laha xi nga byela Maprotestente, emahlweni ka 1843, “ *A ndzi mi vekeli ndzhwalo wun'wana, ntsena leswi mi nga na swona mi swi hlalaya ku fikela.* ” *Ndzi ta .*”

“ *Khombo* ” leri namarhetiwe eka ku nghena eku tirhisiweni ka xileriso lexi xa Dan.8:14 i “ *rikulu* ” swinene lerova Xikwembu xi ri kombisa hi ku tivisa “ *makhombo lamakulu* ” manharhu eka Nhlav.8:13. Naswona hi vuyelo byo tano lebyikulu, i swa xihatla ku tiva siku leri yi sunguleke ku tirha ha rona. Leswi kahle-kahle a ku ri ku vilela ka “ *vakwetsimi* ” va Dan.8:13. Nkarhi sweswi wu paluxiwa tani hi vuprofeta “ *2300 days* ”, kumbe 2300 wa malembe ya xiviri ya dyambu, hi ku ya hi khodi leyi nyikiweke Ezekiel, muprofeta wa nkarhi wolowo wa Daniyele (Ezek.4:5-6). Ndzima leyi ya 8, leyi nhlokomhaka ya yona yi nga na ku herisa “ *xidyoho* ” xa Varhoma, yi ta kuma swiaki leswi yi swi pfumalaka eka Dan.9 laha, na kona, ku nga ta va xivutiso xa “ *ku herisa xidyoho* ”, kambe eka nkarhi lowu, . ku ya eka “ *xidyoho xo sungula* lexi vangeke ku lahlekeriwa hi vutomi lebyi nga heriki, ku sukela eka Adamu na Evha. Ntirho wu ta seketeriwa eka vutirheli bya laha misaveni bya Mesiya Yesu na ku nyikela hi ku tirhandzela ka vutomi bya yena lebyi hetisekeke, eku kutsuleni ka swidyoho swa vahlawuriwa va yena, naswona ndzi boxa, eka vona ntsena. Nkarhi wa ku ta ka yena exikarhi ka vanhu wu vekiwa hi vuprofeta emasikwini ya vuprofeta. Rungula ri khumba vanhu va Vayuda lava rhangisaka emahlweni tanihi leswi va nga ni ntwanano ni Xikwembu. U nyika vanhu va Vayuda, ku “ *herisa xidyoho* ”, nkarhi wa “ *mavhiki ya makume nkombo* ” lama yimelaka 490 wa malembe ya xiviri ya siku. Kambe yi tlhela yi kombisa tindlela to veka nkarhi lowu xibalo xi sunguleke ha wona. “ *Tanihi leswi rito ri tivise leswaku Yerusalema wu ta akiwa, ku kondza vatotiwa, ku na... (7 + 62 = 69 wa mavhiki).* ” Tihosi tinharhu ta le Peresiya ti nyike mpfumelelo lowu, kambe i ya vunharhu ntsena, Ataserkisi wo Sungula ' leyi wu

hetisiseke hi ku helela hi ku ya hi Ezra 7:7 . Xileriso xa yena xa vuhosi xi humesiwile hi ximun'wana xa 458 BC. Nkarhi wa mavhiki ya 69 wu veka masungulo ya vutirheli bya Yesu Kreste hi lembe ra 26. Ngopfu-ngopfu ku kongomisa eka “malembe ya nkombo” yo hetelela lama vekerike ntirho wa Yesu, loyi a simekaka, hi rifu ra yena ro rivalela, masungulo ya ntwanano lowuntshwa , ku Moya wu humesa eka ndzimana 27 ya Dan.9, “ *vhiki* ” leri ra masiku-malembe “ *exikarhi* ” lawa, hi rifu ra yena ra ku tirhandzela, “ *a endlaka leswaku gandzelo ni gandzelo swi yima* ”; swilo leswi nyikerike ku fikela eka Yesu Kriste, ku rivaleriwa swidyoho. Kambe rifu ra yena ri ta ehenhla ka hinkwaswo ku “ *herisa xidyoho* ”. Xana hi fanele hi ri twisisa njhani rungula leri? Xikwembu xi nyikela nkombiso wa rirhandzu ra xona leri nga ta khoma timbilu ta vahlawuriwa va xona lava, hi ku vuya ka rirhandzu na ku xiximiwa, va nga ta lwa hi mpfuno wa xona ku lwisana na xidyoho. 1 Yohane 3:6 ya tiyisekisa, yi ku, “ *Loyi a tshamaka eka yena a nga endlile xidyoho; un'wana ni un'wana la dyohaka a nga n'wi vonanga, hambile ku ri ku n'wi tiva .* ” Naswona u tiyisa rungula rakwe hi switlhokovetselo swin'wana swo tala.

Eka xiyimo xa dyondzo, ntwanano lowuntshwa lowu akiweke hi Yesu Kriste wu siva ntsena wa khale. Xisweswo, mintwanano leyimbirhi yi sekerike eka xisekelo xin'we xa vuprofeta lexi paluxike eka Dan.9:25. Siku – 458 hikwalaho ri nga tirha tanihi xisekelo xo hlayela mavhiki ya 70 lama vekiweke eka vanhu va Vayuda, kambe na le ka ya 2300 wa malembe ya siku ya xiviri ya Dan.8:14 lama khumbaka ripfumelo ra Vukriste. Hikwalaho ka ku pakanisa loku ka siku, hi nga simeka eka lembe ra 30 rifu ra Mesiya na lembe ra 1843 ku nghena eku tirhisiweni ka xileriso xa Dan.8:14. Mahungu hamambirhi ya fika eka " *ku herisa xidyoho* " hi vuyelo lebyi nga herike lebyi faka eka lava va phikelelaka ku swi honisa, un'wana ku fana na un'wana, ku kondza rifu ri va hlasela, kumbe endzhaku ka ku hela ka nkarhi wa tintswalo ta nhlengeletano na ta munhu hi xiyexe leti nga ta rhangela ku vuya loku vangamaka ka Yesu Kriste. Ku fikela eka yinhla leyi yo hetelela, vutomi byi pfumelela ku hundzuka loku humaka embilwini loku pfumelelaka ku fikelela xiyimo xa vahlawuriwa.

P ku lunghisa ka Apocalypse

Ku tsariwa ka buku leyi ku endlile hi Xikwembu hi ku helela. Hi yena loyi a hlawulaka marito naswona eka Nhlav.22:18-19, u tsundzuxa

vahundzuluxeri na vatsari lava nga ta va na vutihlamuleri byo hundzisela kumbe ku tsala xitori xo sungula, ku suka eka rixaka rin'wana ku ya eka rin'wana, leswaku ku cinca kutsongo eka marito ku ta va khumba . Kutani laha hi na ntirho wo karhi swinene wa ku kwetsima loku tlakukeke swinene. Ndzi nga yi fanisa ni "xiphiqu" lexikulu lexi nhlengeletano ya xona a yi nga ta hetiswa loko xiphemu lexitsongo xo sungula a xi ta cinciwa. Hikwalaho ntirho i wukulu swinene hi tlhelo ra Xikwembu naswona hi ku ya hi ntumbuluko wa wona, hinkwaswo leswi Xikwembu xi swi vulaka kona i ntiyiso, kambe i ntiyiso eka ku hetisisiwa ka ntirho wa xona wo ponisa; hikuva u kongomisa vuprofeta lebyi eka "malandza" ya yena, hi ku kongoma, "*mahlonga ya yena* ", ya makumu ya misava. Vuprofeta byi ta hlamuseriwa ntsena loko swiaki leswi profetiweke swi ri kusuhi ni ku hetiseka kumbe, hi xiphemu lexikulu, swi hetisisiwa.

Ku leha ka nkarhi hinkwawo lowu ntirho wo ponisa wa Xikwembu a wu fanele wu teka wona minkarhi hinkwayo a ku honisiwa hi vavanuna. Hi ndlela leyi, minkarhi hinkwayo, nandza wa Xikwembu a nga tshemba ku vona makumu ya misava, naswona Pawulo u nyikela vumbhoni hi leswi hi marito ya yena: "*Leswi ndzi swi vulaka, vamakwerhu, leswaku nkarhi wu komile ; leswaku ku sukela sweswi lava nga ni vasati va ta fana ni lava nga riki na vona, lava rilaka va fana ni lava nga riliki, lava tsakeke va fana ni lava nga tsakiki, lava xavaka tanihi lava nga riki na yona, ni lava tirhisaka misava tanihi leyi nga yi tirhisiki, hikwalaho ka xivumbeko ya misava leyi ya hundza* (1 Vakor.7:29 ku ya eka 31)."

Hi na, ku tlula Pawulo, ku vuyeriwa ka ku tikuma hi ri enkarhini lowu Xikwembu xi nga ta herisa ku hlawula ka xona vahlawuriwa lava nga heriki. Naswona namuntlha ndzayo ya yena leyi huhuteriweke yi fanele ku tirhisiwa hi vahlawuriwa va ntiyiso va nguva ya hina yo hetelela. Misava yi ta hundza, naswona i vutomi lebyi nga heriki bya vahlawuriwa ntsena lebyi nga ta ya emahlweni. Nakambe, marito ya Xikwembu eka Kriste, "*Ndzi ta hi ku hatlisa* ", eka Nhlav.1:3, i ntiyiso, ya lulamisiwile hi ku hetiseka naswona ya lulamisiwile eka nkarhi lowu wo hetelela lowu nga wa hina; endzhaku ka malembe ya nhungu a vuyile, hi nkarhi wa ku tsariwa ka tsalwa leri.

Hi swi vonile eka Dan.7:25 leswaku xikongomelo xa Rhoma a ku ri ku "*cinca minkarhi ni nawu wa Xikwembu.*" Ku twisisa swihundla swa Apokalipsi ya Yesu Krete, leswi nyikiweke muapostola Yohane loyi a pfaleriweke exihlalani xa Patmosi, kahle-kahle ku sekeriwe eka vutivi bya nkarhi wa ntiyiso lowu simekiweke hi Xikwembu. Hikwalaho mhaka ya nkarhi i ya nkoka eku twisiseni ka Apokalipsi, leyi Xikwembu xi yi vumbeke eka mianakanyo leyi ya nkarhi. Hikwalaho u ta tlanga hi ku nga kongomi ka datha leyi leswaku buku yi hlayisa vumunhu bya yona bya xihundla lebyi nga riki na khombo lebyi nga ta yi pfumelela ku tsemakanya malembe xidzana ya 20 ya nguva ya hina handle ko herisiwa hi mavandla lama hehliwaka no soriwa. Minkarhi leyi cinciweke, naswona ngopfu-ngopfu khalendara leyi simekiweke hi Rhoma hi siku ra mavunwa leri fambisanaka ni ku velekiwa ka Yesu, a yi pfumelelanga vahlawuriwa ku kanganyisiwa loko va hlamusela vuprofeta bya Xikwembu; leswi hikuva Xikwembu xi nyikela eka vuprofeta bya xona, nkarhi lowu masungulo ni makumu ya wona ma sekeriweke eka swiendlo swa matimu leswi tiviwaka hi ku olova ni ku vekiwa hi nkarhi hi van'wamatimu lava nga ni vutshila.

Kambe eka Apocalypse, mianakanyo ya nkarhi i ya nkoka, hikuva xivumbeko hinkwaxo xa buku leyi xi titshege hi yona. Xisweswo, hikwalaho ka sweswo, ku twisisa ka yona a ku titshege hi nhlamuselo leyinene ya Savata leyi lavekaka ni ku vuyeteriwa hi Xikwembu hi 1844. Vutirheli bya mina, lebyi sunguleke hi 1980, a byi kongomisiwe eka ku paluxa nkoka wa ntirho wa vuprofeta wa Savata , lowu profetaka ku wisa lokukulu ka gidi ra malembe ra vunkombo, ra Xikwembu na vahlawuriwa va xona, nhlokomhaka ya Nhlav.20. Hi ku ya hi ndzimana ya 2Pe.3:8, " *siku rin'we ri fana ni gidi ra malembe, naswona gidi ra malembe ri fana ni siku rin'we* ", ku yelana loku simekiweke exikarhi ka xifaniso xa masiku ya nkombo ya ntumbuluko lama paluxiweke eka Gen.1 na 2 ni ya nkombo gidi ra malembe ya nkarhi hinkwawo wa ntirho wa Xikwembu, ntsena swi endle leswaku ku twisisa ka mina ka nhlengeletano ya xivumbeko xa buku yi koteka. Hi vutivi lebyi, vuprofeta byi va erivaleni naswona byi paluxa, perela hi perela, swihundla swa byona hinkwaswo.

Xisweswo, vuprofeta byi hanya ni ku humelela ntsena loko rungula ri nga hlanganisiwa ni siku ro karhi ematin'wini ya nguva ya Vukreste. Leswi hi leswi ku huhuteriwa ka Moya lowo Kwetsima wa Xikwembu eka Yesu Kriste ku ndzi pfumeleleke ku swi lemuka. Nakambe, onge ndzi nga tivisa " *buku leyitsongo, leyi pfuleleke* ", ndzi tiyisisa ku hetiseka ka pulani ya Xikwembu leyi tivisiweke eka Nhlav.5:5 na 10:2.

Hi mayelana na vumaki bya yona, xivono xa Apocalypse xi katsa nkarhi wa nguva ya Vukriste exikarhi ka ku hela ka nkarhi wa vuapostola, kwalomu ka 94 na ku hela ka gidi ra malembe ra vunkombo leri nga ta landzela ku vuya ko hetelela ka Yesu Kriste hi 2030. Hikwalaho xi avelana na Daniyele tindzima 2, 7, 8, 9, 11 na 12 nkatsakanyo wa nguva ya Vukriste. Eka Vakriste, dyondzo leyikulu leyi kumiweke eka dyondzo ya buku leyi i siku ra nkoka ra ximun'wana xa 1843 leri simekiweke hi Dan.8:14, kambe na ra ku wa ka 1844 laha ndzingo wa ripfumelo wu heleke ha kona. Nakambe a ku ri ku sukela hi ku wa ka 1844 laha Xikwembu xi veke masungulo ya ripfumelo ra Seventh-day Adventist. Masiku lawa mambirhi i ya nkoka swinene lerova Xikwembu xi ta ma tirhisa ku hlela xivono xa xona xa Nhlavutelo. Leswaku hi twisisa hi ku helela nkoka wa masiku lawa mambirhi lama nga ekusuhi, hi fanele hi fambisana ni 1843 ku sungula ka ndzingo wa ripfumelo eka rito ra vuprofeta. Vahlaseriwa vo sungula va moya va wele hi siku leri hi ku ala ka vona hi ku delela xitiviso xo sungula xa Maadventist xa William Miller. Kambe nkarhi wa ku tengisiwa wu va nyika nkarhi wa vumbirhi hi xitiviso xa wona xa vumbirhi xa ku vuya ka Yesu hi October 22, 1844. Hi October 23 ku tengisiwa ku hela naswona ku avanyisa ka Xikwembu xisweswo ku nga vumbiwa ni ku paluxiwa. Xikambelo xa nhlengeletano xi herile, kambe ku hundzuka ka munhu hi xiyexe ka ha koteka. Ku tlula kwalaho, entiyisweni, Maadventist hinkwawo ma hlayisa ku wisa ka Rhoma hi Sonto ku nga si tiviwa tanihi xidyoho. Naswona Savata yi amukeriwa hakatsongo-tsongo hi Maadventist ha un'we-un'we, handle ka loko xiphemu xa yona lexikulu xi xiyiwa hi Maadventist hinkwawo. Ku anakanya loku ku ndzi endla ndzi tsakeriwa hi ku hela ka ripfumelo ra mavunwa ra Maprotestente, siku ra ximun'wana xa 1843 ni ra ku sungula ka Vuadventist lebyi katekisiweke hi Xikwembu, siku ra

ximun'wana ra October 23, 1844. Se, exikarhi ka Vaheveru, ximun'wana ni Ximun'wana a swi hlanganisiwa hi ku nyika minkhuvo leyi a yi tlangela tinhlokomhaka to tatisela leti kanetanaka swinene; vululami lebyi nga heriki bya "xinyimpfana" lexi dlayiweke xa "Paseka" ya ximun'wana, hi tlhelo rin'wana, ni ku hela ka xidyoho xa "mbuti" leyi dlayiweke hikwalaho ka "siku ra ku rivaleriwa" ra swidyoho, ra ximun'wana, ra kun'wana. Minkhuvo leyimbirhi ya vukhongeri yi kume ku hetiseka ka yona hi Paseka ya lembe ra 30 leri Mesiya Yesu a nyikeleke vutomi bya yena ha rona. Ximun'wana xa 1843 na October 22, 1844 na swona swi hlanganisiwa hi nhlamuselo tanihileswi xikongomelo xa ndzingo wa ripfumelo ku nga ku "herisa xidyoho" hi ku ya hi Dan.7:24; leswi vumbeke mukhuva lowu nyenyetsaka wa ku wisa vhiki na vhiki hi siku ro sungula, kasi Xikwembu xi wu vekile wa vunkombo lowu xi wu hlawuleke hambu ku ri ku wu tirhisa lowu, ku sukela eku heleni ka vhiki ro sungula ra ku tumbuluxiwa ka laha misaveni; hi 2021, malembe ya 5991 emahlweni ka hina.

Hi nga tlhela hi tsakela siku ra xileriso xa Daniyele 8:14 lexi hlamuselaka siku ra ximun'wana xa 1843. Ku lulamisa ku hlawula loku, hi fanele ku tekela enhlokweni leswaku nkarhi lowu wu tsema vuxaka hinkwabyo lebyi simekiweke ku fikela hi nkarhi wolowo exikarhi ka Xikwembu ni swivumbiwa swa xona; Xikwembu lexi endleke, ku sukela hi siku leri, ku hlawula ko hetelela loku akiweke eka switiviso swimbirhi leswi landzelelanaka swa Maadventist. Ku sukela hi ximun'wana xa 1843, Savata a yi fanele ku fika, kambe Xikwembu a xi nga ta yi nyika vahluri va ndzingo ku fikela hi ku wa ka 1844, tanihi xikombiso lexi katekisiweke ni lexi kwetsimisiweke xa leswaku i va xona, hi ku landza dyondzo ya Biblele ya Eze.20:12-20, hilaha hi swi voneke hakona eku sunguleni.

Ekubwini leyi, ndzima ya 5 yi kongomisa ku hi tsundzuxa leswaku, handle ka ku hlula loku hakeriweke swinene hi Yesu Kriste, "Xinyimpfana xa Xikwembu", mpfuno hinkwawo wa Xikwembu, ku vonakala hinkwako loku paluxiweke a ku ta va ku nga koteki, naswona hikwalaho, ku hava moya-xiviri wa munhu loyi a nga swi kotaka ku ponisiwa. Ku vonakala ka yena ka vuprofeta ku ponisa vahlawuriwa va yena ku fana na ku vambiwa ka yena loku amukeriweke hi ku tirhandzela. Ripfumelo eka gandzelo ra yena ri hi veka eka "vululami bya yena lebyi nga heriki" hi ku ya hi Dan.7:24, kambe Nhlavutelo ya yena yi voningela ndlela ya hina naswona yi hi komba mintlhamu ya moya leyi vekiweke hi diyavulosi, ku hi endla hi avelana vuyelo bya yena byo chavisa. Emhakeni leyi, ku ponisiwa ku teka xivumbeko lexi kongomeke.

Hi lexi xikombiso xa mintlhamu leyi leyi tumbeleke. Biblele yi langutiwa kahle naswona yi tekiwa tanihi Rito ra Xikwembu leri tsariweke. Hambiswiritano, marito lawa ma tsariwe hi vavanuna lava ngheneke hi nhloko eka mongo wa nkarhi wa vona. Kambe, loko Xikwembu xi nga cinci, nala wa xona diyavulosi, Sathana, hi nkarhi lowu faneleke u cinca maqhinga ni mahanyelo yakwe eka vahlawuriwa va Xikwembu, hi ku famba ka nkarhi. Leswi hi swona swi endlaka leswaku diyavulosi a tirha tanihi xifaniso xa "dragona" xa nyimpi ya yena leyi xanisaka erivaleni, enkarhini wa yena, kambe hi nkarhi wolowo ntsena, Yohane a nga tivisa eka 1Yohane 4:1 ku ya eka 3: "Murhandziwa, mi nga pfumeli mimoya hinkwayo; kambe kambela mimoya, loko yi huma eka Xikwembu, hikuva vaprofeta vo tala va mavunwa va humile emisaveni. Lemuka Moya wa Xikwembu eka leswi:

moya wun'wana na wun'wana lowu vulaka leswaku Yesu Kriste u tile hi nyama i wa Xikwembu; naswona moya wun'wana ni wun'wana lowu nga tivuliki Yesu a hi wa Xikwembu, i wa mukaneti wa Krete, loyi mi tweke hi ta ku ta ka yena, naswona sweswi se a nga emisaveni. » Hi marito ya yena, Yohane u hlamusela hi ku kongoma “ *tana hi nyama* ” ntsena ku tiveka ka Kriste eka vumbhoni bya yena bya mbhoni leyi voneke hi mahlo. Kambe ku tiyisisa ka yena “ *moya wun'wana na wun'wana lowu pfumelaka leswaku Yesu Kriste u ta hi nyama i wa Xikwembu* ” wu lahlekeriwe hi nkoka wa wona ku sukela loko vukhongereri bya Vukriste byi wele eka vugwinehi ni le xidyohweni ku sukela hi March 7, 321, hi ku tshika mukhuva wa Savata ya ntiyiso ya siku ra vunkombo ra ntiyiso leri kwetsimisiweke hi Xikwembu. Mukhuva wa xidyoho, ku fikela hi 1843, wu hungute nkoka wa “ *ku pfumela leswaku Yesu Kriste u ta hi nyama* ” naswona ku sukela hi siku rero, wu wu hluvule nkoka hinkwawo; valala vo hetelela va Yesu Kriste va vula leswaku va tirhisa “ **vito** ” **ra yena** hilaha a tiviseke hakona eka Mat.7:21 ku ya eka 23: “ *A hi hinkwavo lava nge eka mina: Hosi, Hosi, lava nga ta nghena eMfun'weni wa matilo, kambe i loyi a endlaka ku rhandza ka Tata wa mina la nge matilweni. Vo tala va ta ku eka mina hi siku rero, Hosi, Hosi, xana a hi profetanga hi vito ra wena ? Xana a hi hlongola mademona hi vito ra wena ? Naswona xana a hi endlanga masingita yo tala hi vito ra wena ? Kutani ndzi ta va byela erivaleni ndzi ku: A ndzi si tshama ndzi mi tiva , tshikani eka mina, n'wina lava endlaka leswo hamboloka .” “ A swi si tshama swi tiviwa ”! Hikwalaho “ *masingita* ” lawa a ma endlwiwa hi diyavulosi ni madimona yakwe.*

Apocalypse hi ku komisa

Eka xingheniso xa ndzima 1, masungulo ya Nhlavutelo ya Yena yo vangama, Moya wu hi nyika menyu ya nkhuvo lowu lunghiseleriweke. Kwalaho hi kuma nhloko-mhaka ya xitiviso xa ku vuya loku vangamaka ka Yesu Kreste, leyi hleriweke se hi 1843 na 1844, ku ringa ripfumelo ra misava hinkwayo naswona ngopfu-ngopfu ra Maprotestente ya le Amerika; nhlokomhaka leyi yi kona hinkwako: ndzimana 3, *Hikuva nkarhi wu tshinele* ; ndzimana 7, *vonani u ta na mapapa...* ; ndzimana 10, *Ndzi tekiwile hi Moya hi siku ra Hosi kutani endzhaku ka mina ndzi twe rito lerikulu ro fana ni mpfumawulo wa mhalamhala* . Hi ku fambisiwa hi Moya, Yohane u tikuma hi siku ra ku vuya ka Yesu hi ku vangama, *Siku ra Hosi* , " *siku lerikulu no chavisa* " hi ku ya hi Mal.4:5, naswona u na *endzhaku ka yena* , matimu ya nkarhi lowu hundzeke ya nguva ya Vukriste yi nyikeriwa ehansi ka mfungho wa mavito ya nkombo lama lombisiweke *emadorobeni ya nkombo ya le Asia* (Turkey ya namuntlha). Kutani, tani hi le ka Daniyele, tinhlokomhaka tinharhu *ta mapapila, swilemo na timhalamhala* ti ta hlanganisa nguva hinkwayo ya Vukriste hi ku fambisana, kambe yin'wana na yin'wana ya tona yi avanyisiwile hi tindzima timbirhi. Dyondzo ya vuxokoxoko yi ta paluxa leswaku ku avana loku ku humelela hi siku ra nkoka ra 1843 leri simekiweke eka Dan.8:14. Endzeni ka nhlokomhaka yin'wana na yin'wana, marungula lama lulamisiweke eka mimpimanyeto ya moya leyi simekiweke eka Daniyele, eka minkarhi leyi kongomisiweke, ya fungha minkarhi ya 7 ya nkarhi lowu hlanganisiweke; 7, nhlayo ya **ku kwetsimisiwa ka Xikwembu** loku tirhaka tanihi " *xilemo* " xa kona naswona ku nga ta va nhlokomhaka ya Nhlav.7.

Nhlamuselo leyi taka a yi si tshama yi endliwa yi tirha hikuva mianakanyo ya nkarhi yi paluxiwa ntsena hi nhlamuselo ya mavito ya "tikereke ta nkombo"

leti tshahiweke eka ndzima yo sungula. Eka nhlokomhaka ya mapapila, ya Nhlav.2 na 3, a hi kumi ku kongoma eka xivumbeko: “ntsumi yo sungula, ntsumi ya vumbirhi...etc. » ; hilaha swi nga ta va hakona eka “ *swilemo, timhahamhala, ni makhombo ya nkombo yo hetelela ya vukarhi bya Xikwembu .*” Hi ndlela leyi van’wana va swi kotile ku pfumela leswaku marungula lawa a ma kongomisiwe, hakunene ni hi ku kongoma, eka Vakreste lava tshamaka emadorobeni lawa ya Kapadokiya ya khale, ya le Türkiye ya manguva lawa. Ku landzelelana loku vuprofeta byi nyikelaka mavito lawa ya miti ku landzela hi ku landzelelana ka minkarhi leyi timhaka ta matimu ya vukhongeri ti hetiseke ha yona enkarhini hinkwawo wa Vukreste. Naswona hi ku ya hi tinhlavutelo leti se ti kumiweke hi buku ya Daniyele, laha Xikwembu xi hlamuselaka vumunhu lebyi xi byi nyikaka nguva yin’wana na yin’wana hi nhlamuselo ya vito ra muti wa xona. Hi ku landzelelana, ku landzelelana loku paluxiweke ku hundzuluxeriwa hi ndlela leyi landzelaka:

1- *Efesa* : leswi vulaka: launch (leyo ya Nhlengeletano kumbe vukwetsimelo bya Xikwembu).

2- *Smirna* : leswi vulaka: mira (ku nun’hwela loku tsakisaka ni ku omisiwa ka vafi eka Xikwembu; ku xanisiwa ka Varhoma va vahlawuriwa vo tshembeka exikarhi ka 303 na 313).

3- *Pergamon* : leswi vulaka: vuoswi (ku sukela loko ku tshikiwile Savata hi March 7, 321. Hi 538, mfumo wa mupapa lowu simekiweke hi vukhongeri wu endle ximfumo siku hinkwaro ro sungula ri thiyiwile vito lerintshwa hi Sonto).

4- *Thyatira* : leswi vulaka: manyala na ku xaniseka loku faka (yi kombisa nguva ya Ndzhundzunuko wa Protestente lowu a wu sola erivaleni ntumbuluko wa diyavulosi wa ripfumelo ra Khatoliki; nkarhi lowu khumbaka lembe ^{xidzana ra vu-} ¹⁶ loko hikwalaho ka ku kandziyisiwa ka michini, ku hangalasiwa ka Bibeke ku tsakeriwa).

5- *Sardis* : tinhlamuselo timbirhi na leti hambaneke: convulsive na ribye ra risima. (Yi paluxa ku avanyisa loku Xikwembu xi hundzisaka eka ndzingo wa ripfumelo wa 1843-1844 : nhlamuselo leyi pfilunganyaka yi khumba ripfumelo ra Maprotestente leri ariweke: “ *U file* ”, naswona ribye ra risima ri hlawula vahluri lava hlawuriweke va ndzingo: “ *va ta famba na vona mina hi swiambalo swo basa hikuva va faneleka .*”)

6- *Philadelphia* : leswi vulaka: Rirhandzu ra vumakwerhu (maribye ya risima ya *Sardis* ya hlengeletiwile eka nhlango wa Seventh-day Adventist ku sukela hi 1863; rungula ri nyikiwa sagwadi ra lembe ra 1873 leri hlamuseriweke hi Dan.12:12. U katekile hi nkarhi lowu, u hambiswiritano yi tsundzuxiwa hi khombo ro va *harhi ya munhu yi "tekiwa "*).

7- *Laodikiya* : leswi vulaka: vanhu a va avanyisa: “ *ku nga ri ku titimela kumbe ku hisa kambe ku kufumela* ” (i *Filadelfia* loyi a nga “ *tekiwa harhi ya yena* ”: “ *A wu tsakanga, u ni gome, u xisiwana, u fe mahlo, naswona u nga ambalanga nchumu* ”. Nhlango lowu a wu nga swi ehleketi sweswo a yi ta ringiwa ni ku ringiwa, exikarhi ka 1980 na 1994, hi ndzingo wa ripfumelo lowu fanaka ni lowu endleke leswaku maphayona ya wona ya 1844 ma kuma nkateko wa wona wa le henhla: hi 1994, nhlango lowu ku wa, kambe rungula ri ya emahlweni hi Maadventist lama hangalakeke lawa Xikwembu xi ma hlawulaka ni ku ma

hlawula hi rirhandzu ra wona eka ku vonakala ka xona loku paluxiweke ka vuprofeta, ni hi ntumbuluko wo olova ni wo titsongahata lowu hlawulaka vadyondzisiwa va ntiyiso va Yesu Kriste eka malembe hinkwawo).

“ *Eka ku ya emahlweni* ” ka nkarhi wa laha misaveni lowu heleke hi ku vuya loku vangamaka ka Kriste Xikwembu, Apo.4 u ta xifaniso hi xifaniso xa “24 wa swiluvelo”, xivono xa ku avanyisa ka le tilweni (*etilweni*) laha Xikwembu xi nga ta hlanganisa vahlawuriwa va xona leswaku 'va avanyisa vafi lavo homboloka.' Hi ku fambisana na Nhlav.20, ndzima leyi yi hlanganisa “gidi ra malembe” ya gidi ra malembe ya vunkombo. Ku hlamusela: ha yini ku ri ni swiluvelo swa 24, naswona ku nga ri 12? Hikwalaho ka ku avana ka nguva ya Vukriste hi swiphemu swimbirhi hi masiku ya 1843-1844 ya masungulo na makumu ya ndzingo wa ripfumelo wa nkarhi wolowo.

Kutani, tanihi tlhelo ra nkoka, Nhlav.5 yi ta kombisa nkoka wo twisisa buku ya vuprofeta; leswi nga ta koteka ntsena hi ku hlula loku kumiweke hi Hosi ya hina ya le tilweni ni Muponisi Yesu Kriste.

Nkarhi wa nguva ya Vukriste wu ta kamberiwa nakambe eka Nhlav.6 na 7 ehansi ka ku langutiwa ka nhlokomhaka leyintshwa; leyi ya “swilemo swa nkombo”. Tsevu to sungula ti ta humesa vatlangi lavakulu exitejini na swikombiso swa minkarhi leswi hlawulaka swiphemu swimbirhi swa ku avana ka nguva ya Vukriste: ku fikela hi 1844, eka Apo.6; naswona ku sukela hi 1844, eka Apo.7.

Kutani ku ta nhlokomhaka ya “ *timhahamhala* ” leyi fanekiselaka swigwevo swo tsundzuxa eka tsevu wo sungula wa Nhlavutelo 8 na 9, na nxupulo lowu tiyeke, eka “ *mhahamhala ya vunkombo* ”, minkarhi hinkwayo yi vekiwile etlhelo, eka Nhlav.11:15 eka 19.

Endzhaku ka Apo.9, Apo.10 yi kongomisa eka nkarhi wa makumu ya misava, yi pfula xiyimo xa moya xa valala vambirhi lavakulu va Yesu Kriste lava tivulaka yena: ripfumelo ra Khatoliki na ripfumelo ra Protestente, leri hlanganisiweke na Vuadventist bya ximfumo lebyi weke ku sukela kwalaho 1994. Ndzima ya 10 yi pfala xiphemu xo sungula xa tinhlavutelo ta buku leyi. Kambe tinhloko-mhaka-nkulu ta nkoka ti ta langutiwa ni ku hlukisiwa eka tindzima leti landzelaka.

Xisweswo Apo.11 yi ta tlhela yi sungula nkatsakanyo wa nguva ya Vukriste no hlukisa, ngopfungopfu, xiave xa nkoka xa Nkutsulo wa Furwa, lowu ku pfumela ka wona ka rixaka loku simekiweke ku tirhisiwaka hi Xikwembu, ehansi ka vito ro fanekisela ra “ *xivandzana lexi pfukaka ku suka evuentweni* ”, ku ku herisa matimba ya mfumo wa Khatoliki wa “ *xivandzana lexi pfukaka elwandle* ”, eka Nhlav.13:1. Ku rhula ka vukhongereri bya misava hinkwayo, loku boxiweke eka Apo.7, xisweswo ku ta kumiwa ni ku xiyiwa hi 1844. Kutani, ku teka mfumo lowu wa ndzhundzunuko tanihi xifaniso xa Nyimpi ya Vunharhu ya Misava leyi tshinelaka kumbe “ *mhahamhala* ^{ya vu-6} ” ya Apo.9:13, leyi vumbeke ntiyiso “ *khombo ra vumbirhi* ” hi ku tirhisa xitiviso xa Nhlav.8:13, nhlokomhaka yo hetelela ya “ *mhahamhala ya vunkombo* ”, leyi hetisisiwaka hi ku vuya hi ku vangama ka Yesu Kriste, ya nyikeriwa.

Eka Nhlav.12, Moya wu hi nyika nkatsakanyo wun'wana wa nguva ya Vukriste. U hetisisa rungula rakwe, ngopfu-ngopfu malunghana ni xiyimo xa

diyavulosi ni vaseketeri va yena va tintsumi. U hi dyondzisa leswaku endzhaku ka ku hlula ka yena exihambanweni, hi vito ra le tilweni ra *Mikayele* leri se ri tshahiweke eka Dan.10:13, 12:1, vito leri a ri rhwaleleke etilweni a nga si va munhu wa nyama eka Yesu, Hosi ya hina yi basisile tilo eka vona vukona byo biha ni leswaku va lahlekeriwe hi ku fikelela swivumbeko swa le tilweni leswi tumbuluxiweke hi Xikwembu hilaha ku nga heriki. Hi lawa mahungu lamanene! Ku hlula ka Yesu ku ve ni vuyelo lebyi tsakisaka bya le tilweni eka vamakwerhu va le tilweni lava kutsuriweke emiringweni ni le mianakanyweni ya mademona. Va, ku sukela eku hlongoriweni loku, va pfaleriwile eka xiyimo xa hina xa laha misaveni, laha va nga ta dlayiwa na valala va Xikwembu va laha misaveni, hi 2030 eka ku vuya loku vangamaka ka Kriste Xikwembu. Eka nkatsakanyo lowu, Moya wu fanekisela ku landzelelana ka " *dragona* " na " *nyoka* " leswi hlawulaka, hi ku landzelelana, tindlela timbirhi ta nyimpi ya diyavulosi: nyimpi leyi pfulekeke, ya Rhoma ya vuhosi kumbe ya mupapa leyi soriwa, na ku yenga ka vukhongereri loku kanganyisaka ka Murhoma Vupapa bya Vatican, lebyi nga funengetiwangiki, lebyi lavaka ku va bya vumunhu. Eka swifaniso leswi tumbeleke leswi lombisiweke eka mintokoto ya Vaheveru, " *misava yi pfula nomu* " leswaku yi mita vukarhi bya mupapa bya tiligi ta Khatoliki. Hilaha hi ha ku swi vonaka hakona, ntirho lowu wu ta endliwa hi vapfukeri va ndzhundzunuko va Mafurwa lava nga pfumeriki leswaku Xikwembu xi kona. Kambe wu ta tlhela wu sunguriwa hi masocha ya Protestente ya Vukreste bya mavunwa lebyi nga ni tihanyi, lebyi nga ni nyimpi. Nkatsakanyo wu ta hela hi ku boxiwa ka " *vatukulu lavan'wana hinkwavo va wansati* ". Kutani Moya wu nyika nhlamuselo ya wona ya vakwetsimi va ntiyiso va nkarhi wo hetelela: " *Lexi i ku tiyisela ka vakwetsimi lava hlayisaka swileriso swa Xikwembu ni ku hlayisa vumbhoni bya Yesu* ". Moya wu hlawula hi marito lava lava, ku fana na mina, va namarhelaka Nhlavutelo ya yena ya vuprofa naswona va nga pfumeleli munhu ku yi tekela, va hlengeleta ku fikela emakumu, tiperela leti nyikiweke hi tilo.

Ndzima 13 yi humesa valala vumbirhi va vukhongereri lava nga ni tihanyi lava rhwaleke ripfumelo ra Vukriste. Hi ndlela yaleyo, u va fanekisela, hi " *swiharhi* " swimbirhi leswi xa vumbirhi xa swona xi humeke eka xo sungula tanihilaha swi ringanyetiweke hakona hi vuxaka bya marito " *lwandle na misava* " ku suka eka xitori xa Genesa lexi va hlamuselaka eka ndzima leyi ya 13. Xo sungula xi endlile emahlweni 1844 naswona ya vumbirhi yi ta humelela ntsena eka lembe ro hetelela ra nkarhi wa laha misaveni, xisweswo yi fungha makumu ya nkarhi wa tintswalo leti nyikeriweke eka vanhu. " *Swivandzana* " leswi swimbirhi, eka xo sungula, i Khatoliki, kereke ya manana, naswona eka ya vumbirhi, i tikereke ta Protestente Reformed leti humaka eka yona, vana va yona va vanhwanyana.

Ku hlanganisa ntsena xiphemu xa vumbirhi xa nguva ya Vukriste ku sukela hi 1844, Nhlav, ni ku sola ka yena Vuprotestente lebyi xiximaka Sonto ya byona leyi a yi hlawulaka tanihi " *mfungho* " wa vulawuri bya vanhu ni bya diyavulosi bya Rhoma ra vuhosi ni ra vupapa. Loko nkarhi wa vurhumiwa byo lunghiselela wu hela, hi ku landzelelana, hi ku tekeriwa ka vakwetsimi lava hlawuriweke lava fanekiseriwaka hi " *ntshovelo* ", ni ku lovisiwa ka vadyondzisi lava xandzukeke ni hinkwavo lava nga pfumeriki, swiendlo leswi fanekisiweke hi

" *vhinyo* ", misava yi ta tlhela yi va the " *xidziva* " xa siku ro sungula ra ku tumbuluxiwa, lexi tsoniweke swivumbeko hinkwaswo swa vutomi bya laha misaveni. Yi ta tshama yi hanya, hambiswiritano, ku ringana " *gidi ra malembe* ", muaki la hlawuriweke, Sathana, diyavulosi hi yexe, a rindzele ku lovisiwa ka yena eka ku avanyisa ko hetelela xikan'we na vavanuna van'wana hinkwavo va vaxandzuki na tintsumi.

Rev.15 yi kongomisa eka nkarhi wa ku hela ka nkarhi wo ringeta.

Nhlav Savata yo lulama ya vukwembu emahlweni ka ntungu wa vunkombo.

Nhlav.17 yi nyiketeriwile hi ku helela eka ku tiviwa ka "nghwavava leyikulu" leyi vuriwaka " *Babilona Lonkulu* ". Hi marito lawa Moya wu hlawulaka " *muti lowukulu* " wa vuhosi ni wa mupapa, Rhoma. Xisweswo ku avanyisa ka Xikwembu eka yena ku paluxiwa kahle. Ndzima yi tlhela yi tivisa ku avanyisiwa ka yena ka nkarhi lowu taka ni ku lovisiwa hi ndzilo, hikuva Xinyimpfana ni vahlawuriwa va xona vo tshembeka va ta n'wi hlula.

Nhlavutelo 18 yi kongomisa eka nkarhi wa " *ntshovelo* " kumbe ku xupuriwa ka " *Babilona Lonkulu* ".

Nhlav.

Nhlav.20 yi kongomisa eka nkarhi wa gidi ra malembe ya gidi ra malembe ra vunkombo leri humeleleke hi ndlela yo hambana swinene, etilweni hi vahlawuriwa, na le misaveni leyi nga riki na nchumu, eku tihambaniseni hi Sathana. Eku heleni ka gidi ra malembe, Xikwembu xi ta hlela ku avanyisa ko hetelela: ku herisiwa hi ndzilo wa le tilweni ni wa le hansi ka misava wa misava ka vanhu hinkwavo va misava ni vaxandzuki va tintsumi va le tilweni.

Nhlav.21 yi kombisa ku vangama ka Nhlengeletano leyi vumbiweke hi ku hlengeletwa ka vahlawuriwa lava kutsuriweke hi ngati ya Yesu Kriste. Ku hetiseka ka lava hlawuriweke ku kombisiwa hi ku pimanisiwa ni leswi misava yi swi nyikelaka swa risima swinene eka vanhu: nsuku, silivhere, tiperela ni maribye ya risima.

Apo.22 yi pfuxa hi xifaniso ku tthelela eEdeni leyi lahlekeke, leyi kumiweke no vekiwa hilaha ku nga heriki emisaveni ya xidyoho leyi pfuxetiweke no hundzuriwa ku va xiluvelo xa vuako hinkwabyo xa Xikwembu xin'we na xin'we lexikulu, muvumbi, muendli wa milawu na mukutsuri loyi a lawulaka vuako bya yona hinkwabyo na ku kutsuriwa ka yona ka laha misaveni.

Laha ku hela nkatsakanyo lowu wa xihatla wa buku leyi nge Nhlavutelo, leyi dyondzo ya yona hi vuxokoxoko yi nga ta tiyisekisa ni ku tiyisa leswi ha ku vuriweke.

Ndzi engetela nhlamuselo leyi ya moya ya le henhla leyi paluxaka ku anakanya loku fihliweke ka miehleketo ya Xikwembu. U hundzisela marungula lama nga ehleketiwiki hi ku tirhisa swikombo leswi tumbeleke swa leswaku Bibe le yi ta hi voningela. Hi ku landzelela, eku akiweni ka Apokalipsi, maendlelo lama fanaka lawa xi ma tirhiseke eku akeni ka tinhlavutelo ta yena leti nyikiweke Daniyele, Xikwembu xi tiyisekisa leswaku " *a xi cinc* " ni leswaku xi ta va " *a fana hi laha ku nga heriki* ". Nakambe, ndzi kume eka Apokalipsi ndlela leyi fanaka yo pimanisa tinhlokomhaka tinharhu leti nga " *mapapila lama yaka eka Tinhlengletano* ", " *swilemo* " na " *timhalamhala* ". Hi ku ya hi Apo.5, laha

Apokalipsi yi kombisiwaka hi buku leyi pfariweke hi " *swilemo swa nkombo* ", ntsena ku pfuriwa ka " *xilemo xa vunkombo* " ku ta pfumelela ku fikelela vumbhoni lebyi nga ta tiyisisa eka tindzima ta 8 ku ya eka 22 , tinhlamuselo na ku kanakana ku tlakusiwa hi ku dyondza tindzima 1 ku ya eka 6. Hikwalaho ndzima ya 7 i xilotlelo xo nghena eku twisiseni ka swihundla leswi paluxiweke. Naswona u nga hlamali, hikuva nhloko-mhaka ya yona kahle-kahle i Savata, leyi endleke ku hambana hinkwako exikarhi ka ku kwetsima ka ntiyiso ni ka mavunwa ku sukela hi 1843. Hikwalaho hi kuma eka Apo.7, ntiyiso lowukulu lowu nga pfilunganya vukhongereri bya Maprotestente hi ximun'wana xa 1843. The Apokalipsi yi ta tiyisekisa ntsena dyondzo leyi ya xisekelo leyi paluxiweke eka Daniyele. Kambe, eka Vuadventist, lebyi humeleleke hi siku rero tanihi muhluri, Apocalypse yi ta paluxa eka 1994, ndzingo lowu nga ta byi sefa hi ku landzelelana. Ku vonakala loku kuntshwa ku ta, nakambe, " *nakambe* ", ku endla " *ku hambana exikarhi ka lava tirhelaka Xikwembu na lava nga xi tirheliki* ", kumbe ku tlula.

Xiphemu xa vumbirhi: dyondzo ya vuxokoxoko bya Apokalipsi

Nhlavutelo 1: Xingheniso – Ku Vuya ka Kriste – . nhloko-mhaka ya Vuadventist

Nkanelo wa kona

I : “ Nhlavutelo ya Yesu Kriste, leyi Xikwembu xi n’wi nyikeke yona ku komba malandza ya xona ~~swilo~~-leswi faneleke ku humelela hi ku hatlisa, ni leyi xi ti tiviseke, hi ku rhumela ntsumi ya yona, eka nandza wa xona Yohane,... ” .

Yohane, muapostola loyi Yesu a n’wi rhandzeke, i muhlayisi wa Nhlavutelo leyi ya le henhla leyi a yi kumaka eka Tatana hi vito ra Yesu Kriste. Yohane, hi Xiheveru “Yohan”, swi vula: Xikwembu xi nyikile; naswona nakambe i vito ra mina ro sungula. Xana Yesu a nga vulanga leswaku: " *Loyi a nga na yena, u ta nyikiwa* "? Rungula leri ri “ *nyikiwa* ” hi “ *Xikwembu* ” Tatana, hikwalaho ri ni rungula leri nga pimiwangiki. Hikuva ku sukela loko a pfuxiwile, Yesu Krete u tthele a sungula timfanelo ta yena ta le tilweni, naswona i tanihi Tatana wa le tilweni laha a nga, a ri etilweni, a endlaka hi ku tsakela malandza ya yena kumbe hi ku kongoma “ *mahlonga* ” ya yena. Hilaha xivuriso xi vulaka hakona, “forewarned is forearmed”. Xikwembu xi na vonelo leri naswona xa swi tiyisekisa, hi ku kongomisa eka malandza ya xona tinhlavutelo mayelana na vumundzuku. Xivulavulelo lexi nge “ *leswi faneleke ku humelela hi xihatla* ” swi nga ha hlamarisa loko hi tiva leswaku rungula leri ri nyikiwile hi 94 AD naswona sweswi hi le ka 2020-2021, nkarhi lowu tsalwa leri ri tsariweke ha wona. Kambe hi ku tshubula marungula ya yena, hi ta twisisa leswaku leswi “ hi ku hatlisa » yi teka nhlamuselo ya xiviri, hikuva va amukeri va vona va ta va va nkarhi wun’we ni ku vuya loku vangamaka ka Yesu Kriste. Nhlokomhaka leyi yi ta va eka Nhlavutelo leyi nga kona hinkwako, hikuva Nhlavutelo yi kongomisiwe eka "Maadventist" yo hetelela lama hlawuriweke hi Xikwembu, hi ripfumelo leri kombisiweke eka ndzingo wo hetelela lowu akiweke eka datha ya Nhlavutelo 9:1-12, leyi tirhanaka na nhlokomhaka ya “ *mhalamhala ya vuntlhanu* ”. Eka ndzima leyi, tindzimana 5 na 10 ti tshaha nkarhi wa vuprofeta wa “ *tin’hweti ta ntlhanu* ” lowu hlamuseriweke hi ndlela leyi hoxeke ku fikela eka mina. Eka dyondzo ya mina ya mhaka leyi, nkarhi lowu wu veke siku lerintshwa leri ku vuriwaka leswaku ri tivisa ku vuya ka Yesu ra 1994, lembe ra xiviri ra 2000 ra ku velekiwa ka ntiyiso ka Krete. Ndzingo lowu wa ripfumelo wu ringetile, ro hetelela, Vuadventist bya ximfumo, lebyi hundzukeke byo kufumela na bya xivumbeko,

naswona lebyi a byi tilulamisela ku ngenela ntwanano na lava Xikwembu xi va paluxaka ku va valala va xona eka Apokalipsi ya xona. Ku sukela hi 2018, ndzi tive siku ra ku vuya ka ntiyiso ka Yesu Kriste naswona a ri sekeriwanga eka data yihi na yihi ku suka eka vuprofeta bya Daniyele na Nhlavutelo, nkarhi lowu pimiweke wa wona hinkwawo wu hetisisiwile hi ku hetisisa ntirho wa vona wo sefa hi minkarhi leyi vekiweke. Ku vuya ka ntiyiso ka Yesu ku nga twisisiwa eka rungula ra Genesa, hi pfumela leswaku masiku ya nkombo ya mavhiki ya hina ma akiwe ehenhla ka xifaniso xa malembe ya 7 000 ya pulani hinkwayo leyi kunguhatiweke hi Xikwembu, ku herisa xidyoho ni vadyohi, ni ku tisa evuton'wini bya yena lebyi nga heriki vahlawuriwa lava rhandzekaka lava hlavuriweke eka malembe ya 6000 yo sungula. Kufana na swipimelo swa ndzhawu yo kwetsima kumbe tabernakele ya Xiheveru, nkarhi wa 6000 wa malembe wu vumbiwa hi tinharhu eka nharhu ta 2000 wa malembe. Ku sungula ka vunharhu byo hetelela ku funghiwiwe, hi April 3, 30, hi rifu ro rivalela ra Muponisi wa hina Yesu Kriste. Khalendara ya Xiyuda yi tiyisekisa siku leri. Hikwalaho ku vuya ka yona ku vekiwiwe eka ximun'wana xa 2030, endzhaku ka malembe ya 2000. Hi ku tiva leswaku ku vuya ka Kriste ku le mahlweni ka hina, ku le kusuhi swinene, rito "hi ku hatlisa". » ya marito ya Yesu yi lulamisiwile hi ku hetiseka. Xisweswo, hambileswi yi tshameke yi tiviwa ni ku hlaiwa hi malembe-xidzana yo tala, buku leyi nge Nhlavutelo yi tshame yi pfariwile, yi titimela, yi funghiwiwe, ku fikela enkarhini wa makumu, lowu khumbaka xitukulwana xa hina.

Ndzimana 2: “... loyi a nyikeleke vumbhoni bya rito ra Xikwembu ni vumbhoni bya Yesu Kriste, hinkwaswo leswi a swi voneke .”

Yohane u nyikela vumbhoni bya leswaku u kume xivono xa yena eka Xikwembu. Xivono lexi vumbeke vumbhoni bya Yesu Kriste lebyi Nhlav.19:10 a byi hlamuselaka tanihi “ *moya wa vuprofeta* ”. Rungula ri sekeriwe eka swifaniso leswi “ *voniwaka* ” ni marito lama twiweke. Yohane u handzuriwile eka swiyimo leswi nga languteriwangiki swa laha misaveni hi Moya wa Xikwembu lowu n'wi paluxeleke hi swifaniso tinhloko-mhaka letikulu ta matimu ya vukhongeri bya nguva ya Vukriste; wu ta hela hi ku tlhelela ka yena loku vangamaka ni loku chavisaka eka valala va yena.

Ndzimana 3: “ *Ku katekile loyi a hlayaka ni ku twa marito ya vuprofeta, a hlayisa leswi tsariweke eka byona! Hikuva nkarhi wu tshinele .*”

Ndzi titekela xiphemu lexi ndzi fanelaka, nkateko eka “ *loyi a hlayaka* ” marito ya vuprofeta, hikuva Hosi yi nyika riendli leri hlayaka nhlamuselo leyi kongomeke leyi twisisekaka. U nyika nhlamuselo eka Esa.29:11-12: “ *Nhlavutelo hinkwayo eka n'wina yi fana ni marito ya buku leyi funghiweke, lama nyikiwaka munhu la tivaka ku hlaya, a ku: Hlaya leswi! Naswona i mani la hlamulaka: A ndzi nge swi koti, hikuva swi funghiwiwe; kumbe ku fana ni buku leyi nyikiweke munhu la nga kotiki ku hlaya, yi ku: Hlaya leswi! Naswona i mani la hlamulaka: A ndzi swi tivi ku hlaya .*” Ndzimana 13, leyi landzelaka, yi paluxa xivangelo xa ku tsandzeka loku: “ *HOSI Xikwembu xi te: Loko vanhu lava va tshinela eka mina, va ndzi xixima hi nomu ni hi milomu ya vona; kambe mbilu ya yena yi le kule na mina, naswona ku chava loku a nga na kona eka mina i xileriso xa ndhavuko wa vanhu ntsena .*” Rito leri nge “ *sealed* ” kumbe sealed ri hlamusela

xiphemu xa Apocalypse, lexi nga hlayekiki hikuva xi funghiwiile. Hikwalaho i ku pfula ni ku yi pfula hi ku helela leswaku mina, Yohane un'wana wa nkarhi wo hetelela, ndzi vitaniwile hi Xikwembu; leswi leswaku vahlawuriwa va yena hinkwavo va ntiyiso, va “ *yingisa ni ku hlayisa* ” mintiyiso leyi paluxiweke eka marito ni swifaniso swa vuprofeta. Maendli lawa ya vula “ku twisisa no veka entirhweni”. Eka ndzimana leyi, Xikwembu xi tsundzuxa vahlawuriwa va xona leswaku va ta amukela, eka un'wana wa vamakwavo eka Kriste, “ *loyi a hlayaka* ”, ku vonakala loku hlamuselaka swihundla swa vuprofeta leswaku va ta kota, hi ku tlhelela, ku tsaka no veka dyondzo ya xona ku ya eku tirhisiweni. Ku fana na le nkarhini wa Yesu, ripfumelo, ku tshemba na ku titsongahata hikwalaho swi ta laveka. Hi ndlela leyi, Xikwembu xi sefa ni ku susa vanhu lava tikukumuxaka ngopfu lerova va nga dyondzisiwi. Kutani, ndzi ri eka vahlawuriwa: “Rivalani munhu, muhundzuluxeri loyi lontsongo wa ximfumo ni muhundzisi, u languta Mutsari wa ntiyiso: Xikwembu xa Matimba Hinkwawo Yesu Kriste.”

Ndzimana 4: “ *Yohane eka tikereke ta nkombo leti nga eAsia: Tintswalo ni ku rhula eka n'wina ku suka eka loyi a nga kona, ni loyi a a ri kona, ni loyi a nga ta ta, ni le ka mimoya ya nkombo leyi nga emahlweni ka xilavelo xa yena, ...*”

Ku boxiwa ka “ *Tinhlengeletano ta nkombo* ” swa kakanansiwa, hikuva *Nhlengeletano* leyi nga na A leyikulu i, yin'we, hi laha ku nga heriki. Hikwalaho “ *Minhlangano ya Nkombo* ” hi ku kongoma yi vula *Nhlengeletano leyi hlanganeke* ya Yesu Krete eka minkarhi ya nkombo leyi funghiweke ni leyi landzelelanaka. Mhaka leyi yi ta tiyisisiwa naswona se ha swi tiva leswaku Xikwembu xi avanyisa nguva ya Vukriste hi minkarhi yo karhi ya 7. Ku kombeteriwa eka Asia swa pfuna naswona swa lulamile , tanihi leswi mavito lama nyikeriweke eka ndzimana 11 ku nga ya madoroba lama nga kona eAsia Minor, eAnatolia ya khale leyi kumekaka evupela-dyambu bya Turkey ya manguva lawa. Moya se wu tiyisisa ndzilakano wa Yuropa na masungulo ya tikonkulu ra Asia. Kambe rito *Asia* ku fana na rito Anatolia ri tumbeta rungula ra moya. Swi vula: **dyambu leri humaka** hi Xiakkadian na Xigriki, naswona xisweswo va ringanyeta mixaxa ya Xikwembu leyi endzeriwe hi Yesu Kriste, “ *dyambu leri humaka* ”, eka Luka 1:78-79: “ *Thanks to the bowels of the mercy of our God, in by vunene lebyi **dyambu leri humaka** ri hi endzeleke ri huma ehenhla, ku voninga lava tshamaka emunyameni ni le ndzhutini wa rifu, ku kongomisa magoza ya hina endleleni ya ku rhula. »* Nakambe i “ *dyambu ra ku lulama* ” ra Mal.4:2: “ Kambe eka n'wina lava chavaka vito ra mina, **dyambu ra ku lulama** ri ta huma , ku horisiwa ku ta va ehansi ka timpapa ta yena; u ta huma u tlula-tlula ku fana ni marhole lama humaka exivaveni .” Fomula ya ku xeweta yi fambisana ni mapapila lawa Vakreste a va cincana hi wona enkarhini wa Yohane. Hambiswiritano, Xikwembu xi hlawuriwa hi xivulavulelo lexintshwa, lexi ku fikela sweswi xi nga tiviwiki: “ *ku suka eka loyi a nga kona, loyi a a ri kona, ni loyi a nga ta ta* ”. Xivulavulelo lexi xi kombisa ntsena, eka ririmi ro sungula ra Xigriki na vuhundzuluxeri byin'wana, nhlamuselo ya vito ra Xikwembu ra Xiheveru: “YaHWéH”. I riendli leri nge “ku va” leri hlanganisiweke hi vun'we bya munhu wa vunharhu eka nkarhi lowu nga hetisekangiki wa Xiheveru. Nkarhi lowu wu vuriwaka ku nga hetisekanga wu kombisa leswi hetisisiweke leswi andlalaka hi nkarhi, hikuva nkarhi wa sweswi a wu kona eka ku hlanganisiwa ka Xiheveru. “ *na loyi a taka* ”,

yi ya emahlweni yi tiyisisa nhlokomhaka ya ku vuya ka Yesu Kriste, Adventism. Xisweswo ku pfuleriwa ka ripfumelo ra Vukriste eka vahedeni ku tiyisiwa; eka vona Xikwembu xi cinca vito ra xona. Kutani, ku humelela nchumu wun'wana lowuntshwa lowu vulaka Moya lowo Kwetsima: “ *Mimoya ya nkombo leyi nga emahlweni ka xiluvelo xa yona* ”. Xitlhokovetselo lexi xi ta humelela eka Nhlav.5:6. Nomboro ya 7 yi vula ku kwetsimisiwa, emhakeni leyi, ka Moya wa Xikwembu lowu chuluriweke eka swivumbiwa swa yena, hikwalaho, “ *emahlweni ka xiluvelo xa yena* ”. Eka Nhlav.5:6, “ *xinyimpfana lexi dlayiweke* ” xi hlanganisiwa na swifaniso leswi, vuprofeta xisweswo byi tiyisisa matimba hinkwawo ya Xikwembu ya Yesu Kriste. “ *Mimoya ya nkombo ya Xikwembu* ” yi fanekiseriwa hi “ *xikhomela-mavoni xa marhavi ya nkombo* ” xa tabernakele ya Xiheveru leyi profetaka pulani ya Xikwembu ya ku ponisiwa. Xisweswo nongonoko wa yena wu hlamuseriwile kahle. Tanihi leswi Adamu, malembe ya 4000, naswona hi rifu ra yena Yesu a rivalelaka swidyoho swa vahlawuriwa hi April 3, 30, xisweswo u handzula xisirhelelo xa xidyoho ivi a pfulela vahlawuriwa lava kutsuriweke ku nghena etilweni eka magidi mambirhi yo hetelela eka malembe ya tsevu ya magidi lama hleriweke hikuva ku hlawuriwa ka vahlawuriwa ku hangalakile, ku fikela emakumu ka misava, exikarhi ka matiko ya misava hinkwayo.

Ndzimana 5: “ *...naswona ku suka eka Yesu Kriste, mbhoni yo tshembeka, mativula ya vafi, na hosana ya tihosi ta misava! Eka loyi a hi rhandzaka, loyi a hi kutsuleke eswidyohweni swa hina hi ngati ya yena .*

Vito leri nge “ *Yesu Krete* ” ri fambisana ni vutirheli bya laha misaveni lebyi Xikwembu xi teke ku byi hetisisa laha misaveni. Ndzimana leyi yi hi tsundzuxa mintirho ya yena leyi hetisisiweke ku kuma ku ponisiwa hi tintswalo leti a ti nyikelaka ntsena eka vahlawuriwa va yena. Hi ku tshembeka ka yena loku hetisekeke eka Xikwembu ni mimpimanyeto ya xona, Yesu a a ri “ *mbhoni yo tshembeka* ” leyi ringanyetiweke tanihi xikombiso xo tekelela, eka vaapostola ni vadyondzisiwa va yena va minkarhi hinkwayo, ku katsa ni ya hina. Rifu ra yena ri profetiwile hi rifu ra xiharhi xo sungula lexi dlayiweke leswaku xi ambala vuhava bya Adamu na Evha endzhaku ka xidyoho xa vona. Hikwalaho ha yena, hakunene a a ri “ *mativula ya vafi* ”. Kambe u tlhela, hikwalaho ka nkoka wa yena wa le henhla, rifu ra yena ntsena a ri ri na ku humelela na matimba yo sola diyavulosi, xidyoho na vadyohi. U tshama a ri “ *mativula* ” ku tlula “mativula” hinkwawo ematin'wini ya vukhongeri. A ku ri eku ehleketeni hi rifu ra yena, leri endliweke swi laveka ku kutsula xidyoho xa vahlawuriwa va xona, laha Xikwembu xi dlayeke vanhu hinkwavo “ *mativula* ” ni swiharhi swa Egipta la xandzukeke, xifaniso xa xidyoho, leswaku xi “ *kutsula* ” vanhu va xona va Vaheveru evuhlongeni, . se i xikombiso ni xifaniso xa “ *xidyoho* ”. Tanihi “ *mativula* ,” mfanelo ya moya ya ku velekiwa i ya yena. Hi ku tivula tanihi “ *hosana ya tihosi ta misava* ” Yesu u va nandza wa lava kutsuriweke yena. “ *Tihosi ta misava* ” hi lava ngenaka emfun'weni wa yena va kutsuriwile hi ngati ya yena; va ta dya ndzhaka ya misava leyi pfuxetiweke. I nchumu wo hlamarisa ku kuma mpimo wa ku titsongahata, ntwela-vusiwana, vunghana, vumakwerhu na rirhandzu ra swivumbiwa swa le tilweni leswi tshameke swi tshembekile eka mimpimanyeto ya Xikwembu ya vutomi bya le tilweni. Laha misaveni, Yesu u hlambile milenge

ya vaapostola va yena, loko a ri karhi a tiyisekisa leswaku hi yena “ *Hosi ni Hosi* ”. Etilweni, u ta va “ *hosana* ” ya “ *tihosi* ” ta rona hilaha ku nga heriki. Kambe “ *tihosi* ” na tona ti ta va malandza ya vamakwavo. Nakambe, hi ku tinyika xithopo xa “ *hosinkulu* ”, Yesu u ti veka eka xiyimo xa diyavulosi, nala wa yena na muphikizani la hluriweke, loyi a n’wi vitanaka, “ *hosi ya misava leyi* ”. Ku hundzuka ka Xikwembu eka Yesu a ku susumetiwa hi ku langutana ka “ *tihosana* ” timbirhi; vuyelo bya misava ni bya swivumbiwa swa yona byi titshege hi matimba ya muhluri lonkulu Yesu Michael YaHWÉH. Kambe Yesu u kolota ku hlula ka yena ntsena hi xiphemu eka vukwembu bya yena, hikuva u lwile na diyavulosi hi swipimelo swo ringana, hi miri wa nyama lowu fanaka na wa hina, endzhaku ka malembe ya 4000 endzhaku ka nyimpi leyi hluriweke hi Adamu wo sungula. Xiyimo xa yena xa mianakanyo ni ku tiyimisela ka yena ku hlula leswaku a ponisa vahlawuriwa va yena ntsena swi n’wi nyike ku hlula ka yena. U pfulele vahlawuri va yena ndlela a kombisa leswaku “ *xinyimpfana* ” lexi yingisaka xi nga hlula “ *timhisi* ” leti dyaka nyama ni mimoya, hi ku pfuniwa hi Xikwembu xo tshembeka ni xa ntiyiso.

Ndzimana 6: “ *Loyi a hi endleke mfumo, vaprasta eka Xikwembu Tata wa xona, ku vangama ni matimba a swi ve eka xona hilaha ku nga heriki! Amen!* »

I Yohane loyi a hlamuselaka leswi vumbeke Nhlengeletano ya lava hlawuriweke. Eka Yesu Kriste, Israyele wa khale u ya emahlweni hi swivumbeko swa moya leswi profetiweke eka mihivahivana ya ntwanano wa khale. Hi ku tirhela “ *Hosi ya tihosi ni Hosi ya tihosi* ,” vahlawuriwa va ntiyiso va hlanguyela eka vuhosi bya yena, naswona na yena, va vumba vaaki va mfumo wa matilo. Nakambe i “ *vaprasta* ” va moya, hikuva va endla ntirho etempeleni ya miri wa vona, laha va tirhelaka Xikwembu, va tinyiketela hi ku kwetsima hikwalaho ka ntirho wa xona. Naswona hi swikhongelo swa vona eka Xikwembu, va hundzisa swinun’hwero leswi nyikeriweke ealitarini ya mirhi ya risuna ya tempele ya khale ya Yerusalema. Ku hambana exikarhi ka Yesu na Tatana swa hambukisa, kambe ku fambisana ni mianakanyo leyi Vakreste vo tala va mavunwa va nga na yona hi mhaka leyi. Leswi swi fika laha va vulaka leswaku va “xixima” N’wana hi ku lahlekeriwa hi Tatana. Lexi ku ve xihoxo, kumbe xidyoho, xa ripfumelo ra Vukriste ku sukela hi March 7, 321. Eka vo tala, ku wisa ka Savata i nawu lowu a wu khumba Vayuda ntsena va ntwanano wa khale, nguva ya Tatana. Tatana na Yesu tani hi munhu un’we ntsena, va ta xaniseka hi vukarhi bya Yesu loyi a va ehleketa leswaku va n’wi xixima. Eka ntumbuluko wa yena wa vukwembu tanihi Tatana, Yesu u khome, naswona hilaha ku nga heriki, “ *ku vangama ni matimba, hilaha ku nga heriki! Amen!* » “ *Amen* ” leswi vulaka leswaku: i ntiyiso! Hakunene!

Nhloko-mhaka ya Maadventist

Ndzimana 7: “ *Waswivo, u ta ni mapapa. Tihlo rin’wana ni rin’wana ri ta ri vona, hambi ku ri lava ri tlhaveke; tinyimba hinkwato ta misava ti ta rila hikwalaho ka yena. Ina. Amen!* »

Hi ku kongoma, loko a vuya, Yesu u ta kombisa ku vangama ka yena ni matimba ya yena. Hi ku ya hi Mintirho 1:11 , u ta vuya “ *hi ndlela leyi a*

tlhandlukeke ha yona etilweni ,” kambe ku vuya ka yena ku ta va hi ku vangama lokukulu ka le tilweni loku nga ta chavisa valala va yena; “ *lava va n’wi tlhaveke* ” hi ku kaneta ntirho wakwe wa xiviri. Hikuva xivulavulelo lexi xi khumba ntsena vanhu va nkarhi wun’we na ku ta ka yena. Loko malandza ya yena ma xungetiwa hi rifu kumbe ku dlayiwa, Yesu u avelana makumu ya wona hikuva u tihlanganisa na wona: “ *Hosi yi ta ma hlamula: Ndzi mi byela ntiyiso, minkarhi hinkwayo loko mi endlela un’wana wa lavatsongo vamakwerhu, mi ndzi endlele swona.* (Mat.25:40).” Vayuda ni masocha ya Varhoma lama n’wi beleke a va katsiwi eka rungula leri. Moya wa Xikwembu wu veka xiendlo lexi eka vanhu hinkwavo lava sivelaka ntirho wa xona wa ku ponisiwa ni ku va hlundzukisa eka vona vini ni le ka van’wana nyiko ya xona ya tintswalo ni ku ponisiwa loku nga heriki. Hi ku tshaha “ *tinyimba ta misava* ,” Yesu u kongomisa Vakreste va mavunwa lava tinyimba ta Israyele ti faneleke ti andlariwa eka ntwanano lowuntshwa ha vona. Hi ku kuma loko a vuya leswaku a va tilulamisela ku dlaya vahlawuriwa va yena va ntiyiso, va ta va na xivangelo lexi faneleke xo rila, va tikuma va ri valala va Xikwembu lexi a xi ta va ponisa. Vuxokoxoko bya nongonoko wa masiku yo hetelela swinene byi ta paluxiwa byi hangalakile eka tindzima hinkwato ta buku leyi nge Nhlavutelo. Kambe ndzi nga vula leswaku Nhlav.6:15-16 yi hlamusela xivono hi marito lawa: “ *Tihosi ta misava, lavakulu, tindhuna ta masocha, lava fuweke, tinhenha, mahlonga hinkwawo ni lava ntshunxekeke, va tumbele eka vona.*” *mabako ni maribye ya le tintshaveni. Va ku eka tintshava ni maribye: “Hi welani, mi hi tumbeta emahlweni ka loyi a tshameke exiluvweni, ni le ka vukarhi bya Xinyimpfana; ”.*

Ndzimana 8: “ *Hi mina alfa ni omega, ku vula Yehovha Xikwembu, loyi a nga kona, loyi a nga kona, ni loyi a nga ta ta, Lova Matimba Hinkwawo.* »

Loyi a tiphofulaka hi ndlela leyi i Yesu wo nandziha loyi a kumeke ku vangama ka yena ka vukwembu etilweni, hi yena “ *Lova Matimba Hinkwawo* ”. Swi ringene ku hlanganisa ndzimana leyi na ya Nhlav.22:13-16 ku va na vumbhoni: “ *Hi mina alfa na omega, wo sungula ni wo hetelela, masungulo ni makumu... /... Mina, Yesu, ndzi na swona u rhumele ntsuni ya mina ku mi tiyisekisa swilo leswi eTikerekeni. Hi mina rimitsu ni mbewu ya Davhida, nyeleti ya nimixo leyi hatimaka .*” Ku fana na le ka ndzimana ya 4, Yesu u ti humesa ehansi ka swihlawulekisi swa Xikwembu xa muvumbi, munghana wa Muxe, loyi vito ra yena ra Xiheveru ku nga “YaHWéH” hi ku ya hi Ekso.3:14. Kambe ndzi boxa leswaku vito ra Xikwembu ra cinca ku ya hi leswaku i yena loyi a ti thyaka vito kumbe vavanuna va xi thya vito: “I am” ri hundzuka “Hi xona” hi xivumbeko xa “YaHWéH”.

Xitsundzuxo lexi engeteriweke hi 2022: Xivulavulelo lexi nge “ *alfa na omega* ” xi katsakanya nhlavutelo hinkwayo leyi nyikeriweke hi Xikwembu eBibeleni ya xona, ku sukela eka Genesa 1 ku ya eka Nhlavutelo 22. Hambiswirritano ku sukela hi 2018, nhlamuselo ya vuprofeta ya “magidi ya tsevu” ya malembe yi nyikiwile masiku ya tsevu ya vhiki ri tiyisiwe handle ko kanakana nkoka wa rona tanihi masiku ya tsevu ya xiviri, lawa hi wona Xikwembu xi tumbuluxeke misava ni vutomi lebyi a yi fanele ku byi seketela. Kambe, hi ku hlayisa nhlamuselo ya tona ya vuprofeta, masiku lawa ya tsevu kumbe malembe ya “6000” ya endle leswaku swi koteka ku hlamusela eka ximun’wana xa 2030 ku

vuya ko hetelela ka ku hlula ka Yesu Kriste ni ku rhwala ka vakwetsimi va yena vo tshembeka. Hi ku tirhisa xiga lexi nge “ *alpha na omega* ”, Yesu u nyika Vakwetsimi va yena va Masiku yo Hetelela xilotlelo lexi nga ta va pfumelela ku kuma nkarhi wa xiviri wa ku ta ka yena ka vumbirhi. Kambe hi boheke ku rindza ku fikela hi ximun’wana xa 2018 ku twisisa ndlela yo tirhisa malembe lawa ya 6000, na January 28, 2022, ku ma hlanganisa na swivulavulelo leswi: “ *alpha na omega* ”, “ *masungulo na makumu* ”.

Ndzimana 9: “ *Mina Yohane, makwenu, loyi a avelana na wena nhlomulo ni mfumo ni ku tiyisela eka Yesu, a ndzi ri exihlaleni lexi vuriwaka Patmosi, hikwalaho ka rito ra Xikwembu ni vumbhoni bya Yesu.* »

Eka hlonga ra ntiyiso ra Yesu Kriste, swilo leswi swinharhu swa hlanganisiwa: xiphemu xa nhlomulo, xiphemu xa mfumo ni xiphemu xa ku tiyisela eka Yesu. Yohane u nyikela vumbhoni hi mongo lowu a amukeleke xivono xa yena xa le tilweni. Hi ku n’wi kuma a vonaka a nga lovisiwi, Varhoma va hetelele va n’wi hambanise, a ri evuhlongeni exihlaleni xa Patmosi, leswaku va ta ringanyeta vumbhoni bya yena eka vavanuna. Evuton’wini bya yena hinkwabyo, a nga tshikanga ku nyikela vumbhoni bya rito ra Xikwembu leswaku a ta dzunisa Yesu Kriste. Kambe hi nga tlhela hi twisisa leswaku Yohane u yisiwe ePatmosi ku ya amukela, hi ku rhula, vumbhoni bya Yesu lebyi vumbeke Nhlavutelo, lebyi a byi amukeleke kwalaho ku suka eka Xikwembu.

A hi xiyeni hi ku hundza leswaku vatsari vambirhi va vuprofeta byimbirhi Daniyele na Nhlavutelo va sirhelelekile hi singita hi Xikwembu; Daniyele a ponisiwa eka meno ya tinghala na Yohane a ntshunxiwa a nga vavisekanga eka xigwitsirisi lexi teleke hi mafurha lama virisa. Ntokoto wa vona wu hi dyondzisa dyondzo: Xikwembu xi endla ku hambana exikarhi ka malandza ya xona hi ku sirhelela hi ndlela ya matimba ni leyi tlulaka ya ntumbuluko lava xi dzunisaka ngopfu ni ku nyikela xiphemu xa xikombiso lexi ngopfu-ngopfu xi navelaka ku xi khutaza. Xisweswo vutirheli bya vuprofeta byi hlawuriwile eka 1Kor.12:31 tanihi “ *ndlela leyinene ngopfu* ”. Kambe ku ni vaprofeta ni vaprofeta. A hi vaprofeta hinkwavo lava vitaniweke ku amukela swivono kumbe vuprofeta lebyi humaka eka Xikwembu. Kambe vahlawuriwa hinkwavo va khutaziwa ku profeta, hileswaku, ku nyikela vumbhoni bya ntiyiso wa Hosi eka vaakelani va vona ku va yisa eku ponisiweni.

Langutelo ra Yohane hi minkarhi ya Maadventist

Ndzimana 10: “ *A ndzi ri eMoyeni hi siku ra Hosi, kutani endzhaku ka mina ndzi twa rito lerikulu, ku fana ni mpfumawulo wa mhalamhala,* ” .

Xiga lexi nge “ *siku ra Hosi* ” xi ta tsakela tinhlamuselo leti khomisaka gome. Eka vuhundzuluxi bya yena bya Bibebe, J. N. Darby, a nga kanakani ku yi hundzuluxela hi rito "Sonto", leri Xikwembu xi ri tekaka tanihi " *mfungho* " lowu omeke wa " *xivandzana* " lexi rhangelaka hi diyavulosi eka Nhlav.13:16; leswi swi kanetana hi ku kongoma “ *xilemo* ” xa yena xa vuhosi, siku ra yena ra vunkombo ra ku wisa loku kwetsimisiweke. Hi tlhelo ra etymology, rito "Sonto" ri vula "siku ra Hosi", kambe xiphigo xi huma eka mhaka ya leswaku ri nyikela siku ro sungula ra vhiki ku wisa, leswi Xikwembu xi nga si tshamaka xi lerisa, xi

ri na hi tlhelo ra xona, ndlela leyi nga heriki, leyi kwetsimisiweke ku tirhisiwa loku hi siku ra vunkombo. Kutani “ *siku ra Hosi* ” leri tshahiweke eka ndzimana leyi ri vula yini hakunene? Kambe nhlamulo se yi nyikiwile eka ndzimana ya 7 yi ku, “ *Waswivo, u ta ni mapapa.* ” » Laha i “ *siku ra Hosi* ” leri kongomisiweke hi Xikwembu: “ *Vona, ndzi ta ku rhumela Eliya muprofeta, siku ra YaHWéH ri nga si fika, siku rero lerikulu ni ro chavisa . (Mal.3:5)* ” ; loyi a tumbuluxeke Vuadventist ni “ku langutela” ka byona kanharhu ka ku vuya ka Yesu, loku se ku hetisisiweke hi vuyelo hinkwabyo lebyinene ni byo biha lebyi tisiweke hi miringo leyi yinharhu, hi 1843, 1844 na 1994. Xisweswo a hanya hi 94, Yohane u fambisiwa hi Moya eku sunguleni swinene ka gidi ra malembe ra vunkombo, laha Yesu a vuyaka hi ku vangama ka yena ka Xikwembu. Kutani u na yini “ *endzhaku* ” ka yena? Nkarhi hinkwawo wa matimu lowu hundzeke wa nguva ya Vukriste; ku sukela loko Yesu a file, malembe ya 2000 ya vukhongeri bya Vukriste; 2000 wa malembe lawa Yesu a yime exikarhi ka vahlawuriwa va yena, a va pfuna, hi Moya lowo Kwetsima, ku hlula vubihi tani hi leswi yena hi yexe a hluleke diyavulosi, xidyoho na rifu. “ *Rito lerikulu* ” leri twiweke “ *endzhaku* ” ka yena i ra Yesu loyi ku fana na “ *mhalamhala* ” a nghenelelaka, ku lemukisa vahlawuriwa va yena ni ku va paluxela muxaka wa mintlhamu ya vukhongeri bya diyavulosi leyi va nga ta hlangana na yona evuton’wini bya vona eka “nkombo” hinkwawo ” minkarhi leyi ndzimana leyi landzelaka yi nga ta ma thya mavito.

Ndzimana 11: “ *Loyi a nga ku: “Leswi mi swi vonaka, swi tsale ebukwini, mi swi rhumela eka tikereke ta nkombo, eEfesa, eSmirna, ePergamo, eTiyatira, eSardi, eFiladelfiya, ni le Laodikiya. ”.* ”.

Xivumbeko lexi vonakaka xa tsalwa a xi vonaka xi nyikela tanihi lava kongomisiweke, hi ku kongoma, miti leyi thyiweke mavito ya Asia ya nkarhi wa Yohane; xin’wana ni xin’wana xi ni rungula ra xona. Kambe lexi a ku ri xivumbeko xo kanganyisa ntsena lexi kunguhatiweke ku fihla nhlamuselo ya ntiyiso leyi Yesu a yi nyikelaka eka marungula yakwe. EBibeleni hinkwayo, mavito lama faneleke lama vuriwaka ya vanhu ma ni nhlamuselo leyi fihliweke eka rimitsu ra wona, ku suka eka Xiheveru, Xikalidiya kumbe Xigriki. Nsinya lowu wa nawu wa tirha ni le ka mavito ya Xigriki ya miti leyi ya nkombo. Vito rin’wana ni rin’wana ri paluxa vumunhu bya nguva leyi ri yimelaka. Naswona ku landzelelana loku mavito lawa ma nyikeriweke ha kona ku fambisana ni ku landzelelana ka nhluvuko wa nkarhi lowu hleriweke hi Xikwembu. Hi ta vona eka dyondzo ya Nhlav.2 na 3 laha ku xiximiwaka ni ku tiyisisiwa ku landzelelana ka mavito lawa, nhlamuselo ya mavito lawa ya nkombo, kambe ya yo sungula ni yo hetelela, “ *Efesa na Laodikiya* ”, yi paluxela vona ntsena, . ku tirhisiwa loku Moya wu va endlaka ha kona. Ku vula, hi ku landzelelana, “ku sungula” na “vanhu lava avanyisiweke,” hi kuma “ *alfa na omega, masungulo na makumu* ,” ya nguva ya tintswalo ta Vukriste. A swi hlamarisi leswi Yesu a titivisiseke eka ndzimana ya 8, ehansi ka nhlamuselo leyi: “ *Hi mina alfa na omega* ”. Xisweswo u tsarisa vukona bya yena eka mahlonga ya yena yo tshembeka, eka nguva hinkwayo ya Vukreste.

Ndzimana 12: “ *Ndzi hundzuluka ndzi tiva rito rihi leri a ri vulavula na mina. Kutani loko ndzi hundzuluka, ndzi vona swikhomo swa makhandlhela swa nsuku swa nkombo , .* ”

Xiendlo xa “ *ku hundzuluka* ” xi endla leswaku Yohane a languta nguva hinkwayo ya Vukriste tanihi leswi yena hi byakwe a rhwariweke ku ya fika enkarhini wa ku vuya ka Yesu hi ku vangama. Endzhaku ka ku kongoma “ *endzhaku* ”, hi na laha “ *Ndzi hundzukile* ”, na nakambe, “ *na, endzhaku ka loko ndzi hundzukile* ”; Moya wu sindzisa swinene eka ku languta loku eka nkarhi lowu hundzeke, leswaku hi wu landzelela eka logic ya wona. Naswona xana Jean u vona yini? “ *Swikhomo swa makhandlhela swa nsuku swa nkombo* ”. Laha na kona mhaka leyi yi ehleketeleriwa ku fana na “ *Seven Assemblies* ”. Hikuva xikombiso xa “ *xikhomela-mavoni* ” a xi kumeka etabernakeleni ya Xiheveru naswona a xi ri ni marhavi ya nkombo lawa se a ma fanekisela, loko ma hlanganisiwa, ku kwetsimisiwa ka Moya wa Xikwembu ni ku vonakala ka xona. Xibumabumelo lexi xi vula leswaku, ku fana ni “ *nkombo Tinhlengeletano* ”, “ *swikhomo swa makhandlhela swa nkombo* ” swi fanekisela ku kwetsimisiwa ka ku vonakala ka Xikwembu, kambe hi minkarhi ya nkombo leyi funghiweke hi nkarhi hinkwawo wa Vukriste. Xikhomela -khandlela xi yimela vahlawuriwa va nguva yo karhi , xi amukela mafurha ya Moya wa Xikwembu lexi xi titshegeke ha xona ku voningela vahlawuriwa hi ku vonakala ka xona.

Ku tivisiwa ka khombo lerikulu

Ndzimana 13: “ *Exikarhi ka switshamo swa timboni swa nkombo , un’wana a fana ni n’wana wa munhu, a ambale nguvu yo leha, a ri ni bandhi ra nsuku exifiveni xakwe.* »

Laha ku sungula nhlamuselo yo fanekisela ya Hosi Yesu Kriste. Xifaniso lexi xi kombisa switshembiso swa Yesu: Luka 17:21: “ *A nga kona loyi a nga ta ku: U kona, kumbe: U kona. Hikuva waswivo, Mfumo wa Xikwembu wu le **xikarhi ka n’wina** .* » ; Mat.28:20: “ *Va dyondzise ku hlayisa hinkwaswo leswi ndzi mi leriseke swona. Kutani waswivo, ndzi na n’wina minkarhi hinkwayo, ku fikela emakumu ka misava.* ”. Xivono lexi xi fana swinene ni xa Daniyele 10 laha ndzimana 1 yi xi nyikelaka tanihi xitiviso xa “ *khombo lerikulu* ” eka vanhu va xona va Vayuda. Leyo ya Nhlavutelo 1 hikwalaho yi tlhela yi tivisa “ *khombo lerikulu* ”, kambe enkarhini lowu, eka Nhlengeletano ya Vukriste. Ku pimanisiwa ka swivono leswimbirhi swa aka swinene, hikuva vuxokoxoko byi lulamisiwile eka yin’wana na yin’wana ya swiyimo swimbirhi swa matimu leswi hambaneke swinene. Tinhlamuselo to fanekisela leti nga ta nyikeriwa ti khumba Yesu Krete eka mongo wa ku vuya ka yena ko hetelela loku vangamaka. “ *Makhombo* ” lawa mambirhi ma fana ka leswaku ma humelela emakumu ka mintwanano leyimbirhi leyi simekiweke hi ku landzelelana hi Xikwembu. Sweswi a hi ringaniseni swivono leswimbirhi: “... *n’wana wa munhu* ” eka ndzimana leyi a a ri “ *munhu* ” eka Daniyele, hikuva Xikwembu a xi nga si va munhu wa nyama eka Yesu. Ku hambana ni sweswo, eka “ *n’wana wa munhu* ”, hi kuma “ *n’wana wa munhu* ” loyi Yesu a tshamelaka ku n’wi thya vito loko a vulavula ha yena eTievhangeli. Loko Xikwembu xi sindzise ngopfu xiga lexi, i mhaka ya leswi xi endlaka leswaku vuswikoti bya xona byo ponisa vanhu byi va enawini. Laha u “ *ambale nguvu yo leha* ,” “ *a ambale lineni* ” eka Daniyele. Xilotlelo xa nhlamuselo ya

nguvu leyi yo leha xi nyikiwile eka Nhlav.7:13-14. Ri rhwariwe hi lava va faka tanihi vafela-ripfumelo va ntiyiso: “ *Kutani un’wana wa vakulukumba a hlamula a ku eka mina: Lava ambaleke tinguvu to basa, i vamani, naswona va huma kwihi? Ndzi ku eka yena: Hosi yanga, wa swi tiva. Kutani a ku eka mina: Lava hi lava humaka eka nhlomulo lowukulu; va hlantswile tinguvu ta vona, va ti basa hi ngati ya xinyimpfana.* ”. Yesu u ambala “ *bandhi ra nsuku exifuveni xa yena* ” kumbe, embilwini ya yena, kambe “ *emasengeni ya yena* ”, swikombiso swa matimba, eka Daniyele. Naswona “ *bandhi ra nsuku* ” ri fanekisela **ntiyiso** hi ku ya hi Efe.6:14: “ *Hikokwalaho yimani: boha ntiyiso emasengeni ya n’wina ; ambala xihuku xa ku lulama ;* ”. Ku fana na Yesu, ntiyiso wu xiximiwa ntsena hi lava wu rhandzaka.

Ndzimana 14: “ *Nhloko ya yena ni misisi ya yena a swi basa ku fana ni voya byo basa, ku fana ni gamboko; mahlo ya yena a ma fana ni langavi ra ndzilo; »*

Wo basa, xikombiso xa ku basa loku hetisekeke, u hlamusela Xikwembu Yesu Kriste loyi, hikwalaho ka sweswo, a nga ni ku chavisa ka xidyoho. Hambiswiritano, ku tivisiwa ka “ *khombo lerikulu* ” ku nga va ni xikongomelo xo xupula vadyohi ntsena. Mhaka leyi yi khumba makhombo hamambirhi, kutani hi kuma, laha na le ka Daniyele, Xikwembu, Muavanyisi lonkulu, loyi “ *mahlo ya yena ma fana ni malangavi ya ndzilo* ”. Ku languta ka yena ku dya xidyoho kumbe mudyohi, kambe muhlawuriwa wa Yesu u hlawula ku landzula xidyoho, ku hambana na Muyuda wa mavunwa na muxandzuki wa Mukreste wa mavunwa loyi ku avanyisa ka Yesu Kriste ku nga ta hetelela ku n’wi dya. Naswona mongo wo hetelela wa “ *khombo* ” leri wu vula valala va wona va matimu, hinkwavo va tiwiwa eka tindzima ta buku leyi, ni le ka Daniyele. Apo.13 yi ti humesela eka hina ehansi ka xiphemu xa “ *swiharhi* ” swimbirhi leswi tiviwaka hi mavito ya swona “ *lwandle na misava* ” leswi vulaka ripfumelo ra Khatoliki na ripfumelo ra Protestente leri humaka eka rona, tanihilaha mavito ya swona ya vulaka hakona hi ku ya hi Gen.1:9- 10 . Loko a vuya, swiharhi leswimbirhi leswi hlanganeke swi va xin’we, swi va swin’we leswaku swi lwa ni Savata yakwe ni vapfumeri va yena. Valala va yena va ta chava, hi ku ya hi Nhlav.6:16, naswona a va nge yimi.

Ndzimana 15: “ *Milenge ya yena a yi fana ni koporo leyi pfurhaka, onge hi loko a pfurha ekheleni; rito ra yena a ri fana ni mpfumawulo wa mati yo tala.* »

Milenge ya Yesu yi basile ku fana ni miri wa yena hinkwawo, kambe hi xifaniso lexi yi nyamisiwa hi ku kandziya ngati ya vadyohi lava xandzukeke. Tani hi le ka Dan.2:32, “ *koporo* ”, nsimbi leyi nga tengangiki ya nkatsakanyo, yi fanekisela xidyoho. Eka Nhlav.10:2 ha hlaya: “ *A a khome buku leyitsongo leyi pfulekeke evokweni ra yena. A veka nenge wa yena wa xinene elwandle , ni nenge wa yena wa ximatsi emisaveni ;* ”. Nhlav.14:17 ku ya eka 20 yi nyika xiendlo lexi vito ra “ *ntshovelo wa madiriva* ”; nhloko - mhaka leyi hluvukisiweke eka Esaya 63. “ *Mati yo tala* ” ma fanekisela , eka Nhlav . vito leri vulaka kereke ya Rhoma Khatoliki ya mupapa. Ntwanano lowu wa awara ya vukhume-n’we wu ta va hlanganisa ku lwisana na Savata leyi kwetsimisiweke hi Xikwembu. Va ta ya fika laha va endlaka xiboho xo dlaya vahlaleri va yena vo tshembeka. Hikwalaho ha twisisa swikombiso swa vukarhi bya yena byo lulama. Exivonweni, Yesu u komba vahlawuriwa va yena leswaku “ *rito* ” ra yena rin’we ra

vukwembu ri ni matimba swinene ku tlula ra vanhu hinkwavo va misava loko va hlanganisiwa.

Ndzimana 16: “ *A a ri ni tinyeleti ta nkombo evokweni ra yena ra xinene. enon'wini wa yena a ku huma banga ro kariha, ra matlhelo mambirhi; xikandza xa yena a xi fana ni dyambu loko ri voninga hi matimba ya rona.* »

Xifaniso xa “ *tinyeleti ta nkombo* ” lexi khomiweke “ *evokweni ra yena ra xinene* ” xi tsundzuxa vulawuri bya yena bya nkarhi hinkwawo lebyi hi byoxe byi nga nyikaka nkateko wa Xikwembu; hakanyingi swinene naswona hi xitalo yi vuriwa hi ndlela leyi hoxeke hi valala va yona lava nga pfumeriki. *Nyeleti* i xikombiso xa murhumiwa wa vukhongereri tanihileswi ku fana na *nyeleti* ya Gen.1:15, ntirho wa yona i ku “ *voningela misava* ”, eka yena, wa vululami bya le henhla. Hi siku ra ku vuya ka yena, Yesu u ta pfuxa (a tlhela a pfuxa, kumbe a pfuxa nakambe endzhaku ka ku herisiwa hi ku helela ka xinkarhana loku vuriwaka rifu) vahlawuriwa va yena lava humaka eminkarhini hinkwayo leyi fanekiseriwaka hi mavito ya *Tinhlengeletano ta nkombo* . Eka mongo lowu wo vangama, eka yena na vahlawuri va yena vo tshembeka, u ti humesa tani hi “ *Rito ra Xikwembu* ” leri xifaniso xa rona “ *xa banga ro kariha ra matlhelo mambirhi* ” xi tshahiweke eka Hev.4:12. Lowu i nkarhi lowu *banga leri* ri nga ta nyika vutomi na rifu, hi ku ya hi ripfumelo leri kombisiweke eka rito leri ra vukwembu leri tsariweke eBibeleni leri Nhluvutelo 11:3 yi ri fanekiselaka tanihi “ *timbhoni timbirhi* ” ta Xikwembu. Eka vanhu, ku languteka ka xikandza ntsena loku va tivekaka no pfumelela ku hambanisiwa; hikwalaho i elemente ya vutivi par excellence. Eka xivono lexi, Xikwembu xi tlhela xi cinca xikandza xa xona xi fambisana ni mongo lowu kongomisiweke. Eka Daniyele, eka xivono, Xikwembu xi fanekisela xikandza xa xona hi “ *rihati* ”, xifaniso lexi tolovelekeke xa xikwembu xa Magriki Zewusi, hikuva nala wa vuprofeta ku ta va vanhu va Magriki va Seleucid va Hosi Antiochos wa Vumune, loyi a hetisiseke vuprofeta hi – 168 In xivono xa Apokalipsi, xikandza xa Yesu na xona xi teka xivumbeko xa nala wa yena loyi nkarhi lowu ku nga “ *dyambu loko ri voninga hi matimba ya rona* ”. I ntiyiso leswaku matshalatshala lawa yo hetelela, yo herisa emisaveni muhlaleri wihi na wihi wa Savata yo kwetsima ya Xikwembu, ma vumba nhlohlorhi ya nyimpi ya vaxandzuki leyi seketelaka ku xixima "siku ra dyambu leri nga hluriwangiki" leri simekiweke hi March 7, 321, hi mufumi Constantine 1er . Kampa leyi ya vaxandzuki yi ta kuma emahlweni ka yona “ *dyambu ra vululami bya le henhla* ” hi matimba ya rona hinkwawo ya Xikwembu, naswona leswi, hi siku ro sungula ra ximun'wana xa 2030.

Ndzimana 17: “ *Loko ndzi n'wi vona, ndzi wa emilengeni ya yena onge hi loko ndzi file. U ndzi veke voko ra xinene, a ku: U nga chavi!* »

Hi ku angula hi ndlela leyi, Yohane u langutele ntsena vuyelo bya lava nga ta langutana na yena hi nkarhi wa ku vuya ka yena. Daniyele a a ri ni mahanyelo lama fanaka, naswona etimhakeni leti hatimbirhi, Yesu u tiyisekisa ni ku tiyisa nandza wakwe wo tshembeka, ku nga nandza wakwe. “ *Voko ra yena ra xinene* ” ri tiyisekisa nkateko wa yena naswona eka ku tshembeka ka yena, ku hambana na vaxandzuki va kampa yin'wana, muhlawuriwa a nga na xivangelo xo chava Xikwembu lexi taka ku ta n'wi ponisa hikwalaho ka rirhandzu. Xivulavulelo lexi nge “ *u nga chavi* ” xi tiyisekisa mongo wo hetelela lowu tivekaka ku sukela hi

1843 hi rungula *leri* ra Maadventist leri humaka eka ntsumi yo sungula ya Nhlav yi fikile; mi nkhisama emahlweni ka loyi a endleke tilo, ni misava, ni lwandle, ni swihlovo swa mati. » ; hi leswaku, Xikwembu xa movumbi.

Ndzimana 18: “ *Hi mina wo sungula ni wo hetelela, ni la hanyaka. A ndzi file; kutani waswivo, ndzi hanya hilaha ku nga heriki. Ndzi khome swilotlelo swa rifu na tihele.* »

Hakunene i Yesu, muhluri wa diyavulosi, xidyoho na rifu loyi a tiphofulaka hi marito lawa. Marito ya yena " *wo sungula ni wo hetelela* " ma tiyisisa rungula ra masungulo ni makumu ya nkarhi lama funengetiweke hi vuprofeta, kambe hi nkarhi lowu fanaka, Yesu u tiyisekisa vukwembu bya yena lebyi nyikaka vutomi ku sukela eka swivumbiwa swa yena swo sungula ku ya eka swo hetelela swa vanhu. Loyi a “ *khomeke swilotlelo swa rifu* ” u ni matimba yo endla xiboho xa leswaku i mani loyi a faneleke a hanya ni loyi a faneleke a fa. Nkarhi wa ku vuya ka yena hi loko vakwetsimi va yena va ta pfuxiwa eka “ *ku pfuka ko sungula* ” loku vekerike “ *vafi lava katekisiweke eka Kriste* ” hi ku ya hi Nhlav.20:6. A hi suseni mintsheketo hinkwayo ya mindhavuko ya Vukriste bya mavunwa ya ndzhaka ya Magriki na Rhoma, hi twisisa leswaku “ *sirha ra vafi* ” hi ku olova i misava ya misava leyi hlengeleteke vafi lava hundzuriweke ntshuri, hilaha swi tsariweke hakona eka Gen .3:19: “ *U ta dya xinkwa hi nyuku wa xikandza xa wena, kukondza u tlhelela emisaveni leyi u tekiweke eka yona; hikuva u ntshuri, u ta tlhelela entshurini.* ". Masalela lawa a ma nge he pfuki ma pfunile, hikuva Muvumbi wa wona u ta ma pfuxa va ri ni vumunhu bya wona hinkwabyo lebyi vatliweke emianakanyweni ya yena ya le tilweni, emirini wa le tilweni lowu nga onhakiki (1Kor.15:42) lowu fanaka ni wa tintsumi leti tshamaka ti tshembekile eka Xikwembu: “ *Hikuva eku pfukeni ka vafi, vanhu a va nge teki kumbe ku teka, kambe va ta fana ni tintsumi ta Xikwembu etilweni.* Mat.22:30”.

Rungula ra vuprofeta malunghana ni vumundzuku ra tiyisiwa

Ndzimana 19: “ *Tsalani swilo leswi u swi voneke, ni leswi nga kona, ni leswi nga ta humelela endzhaku ka swona,* ” .

Eka nhlamuselo leyi, Yesu u tiyisisa ku funengetiwa ka vuprofeta ka nkarhi wa misava hinkwayo wa nguva ya Vukriste leyi nga ta hela hi ku vuya ka yena hi ku vangama. Nkarhi wa vuapostola wu khumbeka hi xivulavulelo lexi nge " *lexi u xi voneke* " naswona Xikwembu xisweswo xi hlawula Yohane tanihi mbhoni ya ntiyiso leyi voneke hi mahlo ya vutirheli bya vuapostola. U vone “ *rirhandzu ro sungula* ” ra Muhlawuriwa leri tshahiweke eka Nhlav.2:4. “... *lava nga* ” swi khumba ku hela ka nkarhi lowu wa vuapostola lowu eka wona Yohane a tshamaka a hanya naswona a ri karhi a tirha. “... , *ni leswi faneleke ku ta endzhaku ka swona* ” swi kombisa swiendlakalo swa vukhongereri leswi nga ta endleka ku fikela enkarhini wa ku vuya ka Yesu Kriste, ni ku tlula, ku fikela emakumu ka gidi ra malembe ra vunkombo.

Ndzimana 20: “ *xihundla xa tinyeleti ta nkombo leti u ti voneke evokweni ra mina ra xinene, ni swa swikhomela-mavoni swa nsuku swa nkombo. Tinyeleti ta nkombo i tintsumi ta Tikereke ta nkombo, naswona switlhoma-mavoni swa nkombo i Tikereke ta nkombo.* ” .

“ *Tintsumi ta Tinhlengeletano ta nkombo* ” i vahlawuriwa va minkarhi leyi hinkwayo ya nkombo. Hikuva rito “ *ntsumi* ”, ku suka eka Xigriki “*aggelos*”, ri vula murhumiwa, naswona ri vula tintsumi ta le tilweni ntsena loko rito leri nge “*tilo*” ri ri hlamusela. Hilaha ku fanaka, “ *swikhomo swa makhandlhela swa nkombo* ” na “ *Tinhlengeletano ta nkombo* ” leti ehleketeleriwa eka nhlamuselo ya mina swi hlanganisiwile laha. Hikwalaho Moya wu tiyisisa nhlamuselo ya mina: “ *swikhomela-mavoni swa nkombo* ” swi yimela ku kwetsimisiwa ka ku vonakala ka Xikwembu eka minkarhi ya nkombo leyi hlawuriweke hi mavito ya “ *Tinhlengeletano ta nkombo* ”.

Nhlavutelo 2: Nhlengeletano ya Kriste ku sukela loko yi sunguriwile ku fikela hi 1843

Eka nhlokomhaka ya *mapapila* , hi kuma eka Nhlav.2, marungula ya mune lama kongomisaka eka nkarhi wa le xikarhi ka 94 na 1843, na le ka Nhlav.3,

marungula manharhu lama hlanganisaka nkarhi ku sukela hi 1843-44 ku ya eka 2030. A hi xiyeni hi ku tsakela ku paluxa loku ku paluxaka loku khumbaka mavito ya *maletere yo sungula ni yo hetelela* : “ *Efesa na Laodikiya* ” lama vulaka, hi ku landzelelana: ku lahlela, ni ku avanyisa vanhu; masungulo ni makumu ya nguva ya tintswalo ta Vukriste. Eka Nhlav.2, emakumu ka ndzima, Moya wu pfluxa masungulo ya “nhlokomhaka ya Adventist ya ku vuya ka Kriste” leyi kongomisaka eka siku ra 1828 leri simekiweke ka ha ri emahlweni eka Dan.12:11. Nakambe, hi ku landzelelana ka nkarhi, ku sungula ka ndzima 3 ya Nhlavutelo ku nga hlanganisiwa hi nawu ni siku ra 1843 leri fungeheke ku sungula ka ndzingo wa ripfumelo wa Adventist. Rungula leri cinciweke ri ta ku pfumelela ripfumelo leri tiyisisiweke ra Maprotestente: “ *U file* ”. Tinhlamuselo leti a ti laveka ku tiyisekisa ku yelana ka marungula ni masiku lama simekiweke eka Daniyele. Kambe xivono xa Nhlavutelo xi tisa tinhlavutelo mayelana ni ku sungula ka nguva ya Vukriste leti Daniyele a nga ti hluvukisangiki. Mapapila kumbe marungula lawa Yesu a ma kongomisaka eka malandza ya yena enkarhini wa hina hinkwawo ma herisa ku nga twisisi ka vukhongereri ka mavunwa ni mavunwa lama hambukisaka lama khumbaka mintshungu ya vapfumeri va Vakreste. Kwalaho hi kuma Yesu wa xiviri a ri ni swilaveko swa yena leswi nga enawini ni ku rhuketeriwa ka yena loku faneleke minkarhi hinkwayo. *Maletere* ya mune ya Rev.2 ya kongomisa, hi ku landzelelana, eka minkarhi ya mune leyi kumekaka exikarhi ka 94 na 1843.

Nkarhi wo sungula : Efesa

Hi 94, vumbhoni byo hetelela bya ku simekiwa ka Nhlengeletano ya Kreste

Ndzimana 1: “ *Tsala ntsumi ya nhlengeletano ya Efesa : Loyi a khomeke tinyeleti ta nkombo hi voko ra yena ra xinene u vula leswi: ”*

Hi vito ra *Efesa* , ku suka eka vuhundzuluxeri byo sungula, bya Xigriki "Efesa" lexi vulaka ku sungula, Xikwembu xi vulavula na malandza ya xona ku sukela hi nkarhi wa ku sunguriwa ka Nhlengeletano ya Kriste, hi nkarhi wa mufumi wa Rhoma Domitian (81-96). Xisweswo Moya wu kongomisa nkarhi lowu Yohane a amukelaka eka Xikwembu nhlavutelo leyi a hi hlamuselaka yona. I muapostola wo hetelela ku tshama a hanya hi singita naswona a ri yexe u yimela mbhoni yo hetelela leyi voneke hi mahlo ya ku simekiwa ka Nhlengeletano ya Yesu Kriste. Xikwembu xi tsundzuka matimba ya xona ya vukwembu; hi yena ntsena loyi a “ *khomaka hi voko ra xinene* ”, xikombiso xa nkateko wa yena, vutomi bya vahlawuriwa va yena, “ *tinyeleti* ”, leti mintirho ya tona a yi avanyisa, mihandzu ya ripfumelo ra tona. Hi ku ya hi mhaka, wa katekisa kumbe ku rhukana. Xikwembu xa “ *famba* ”, twisisa leswaku xi ya emahlweni hi nkarhi wa phurojeke ya xona hi ku heleketa, xitukulwana endzhaku ka xitukulwana, vutomi bya vahlawuriwa va xona na swiendlakalo swa misava leswi xi swi hlela kumbe ku swi lwa: “ *ni ku va dyondzisa ku hlayisa hinkwaswo leswi ndzi swi vekeke eka wena. Kutani waswivo, ndzi na n'wina minkarhi hinkwayo, ku fikela emakumu ka misava. Mat.28:20.*” Ku fikela emakumu ka misava, vahlawuriwa va yena va ta boheka ku hetisisa mintirho leyi a va lunghiseleleke yona ka ha ri emahlweni: “ *Hikuva hi ntirho wa yena, hi tumbuluxiwile eka Kriste Yesu leswaku hi endla*

mintirho leyinene, leyi Xikwembu xi yi lunghiseleleke ka ha ri emahlweni, leswaku hi ta kota swi titolovete. Efe.2:10.” Naswona va ta boheka ku pfumelelana ni swiyimo swo karhi leswi lavekaka eka yin’wana ni yin’wana ya minkarhi ya nkombo. Hikuva dyondzo leyi nyikeriweke eka “ *Efesa* ” ya tirha eka minkarhi ya nkombo; “ *tinyeleti ta nkombo leti khomiweke hi voko ra yena ra xinene* ” a nga ti tshika ti wa ti wela ehansi, leti khumbaka Vakreste lava xandzukeke. Tsundzukani mianakanyo ya leswaku “ *xikhomela-khandlela* ” xi pfuna ntsena loko xi nyika ku vonakala, naswona leswaku xi voninga, xi fanele ku tatiwa hi mafurha, xikombiso xa Moya wa Xikwembu.

Ndzimana 2: “ *Ndzi tiva mintirho ya wena, ku tikarhata ka wena, ni ku tiyisela ka wena. Ndza swi tiva leswaku a wu nge swi koti ku tiyisela vanhu vo biha; leswaku u ringetile lava tivulaka vaapostola ni lava nga riki vaapostola, ni leswaku u ringetile va kume vahembi;* »

Rinoko ! Minkarhi ya ku hlanganisa maendli i ya nkoka swinene, tanihileswi yi bohaka nkarhi lowu kongomisiweke wa nguva ya vuapostola. Eka ndzimana leyi riendli leri hlanganisiweke eka nkarhi wa sweswi ri kombetela eka lembe ra 94 kasi leri nga eka nkarhi lowu hundzeke ri fambelana na nkarhi wa nxaniso lowu endliweke hi mufumi wa Rhoma Nero, exikarhi ka lembe ra 65 na 68.

Hi 94, Vakriste va tsakela ntiyiso lowu wa ha nga onhakiki naswona wu nga soholotiwangiki, naswona va venga vahedeni " *vo biha* " naswona ngopfungopfu exikarhi ka vona, Varhoma lava fumaka va nkarhi wolowo. Ku ni xivangelo xa leswi, naswona sweswo swi vangwiwa hileswi Muapostola Yohane wa ha hanyaka, tanihi timbhoni tin’wana to tala ta khale ta ntiyiso lowu dyondzisiweke hi Yesu Kriste. Xisweswo “ *Vahembi* ” va paluxiwa hi ku olova. Hikuva eka nguva yin’wana ni yin’wana, mfava leyi nga hundzukiki yi ringeta ku hlangana ni koroni, hikuva ku chava Xikwembu ka ha ri kukulu, naswona rungula ra ku ponisiwa ra kanganyisa ni ku koka rinoko. Va ngenisa mianakanyo ya mavunwa eka dyondzo. Kambe eka ndzingo wa ku rhandza ntiyiso, va tsandzeka naswona va paluxiwa hi vahlawuriwa lava voningeriweke hakunene. Hilaha ku fanaka, mayelana na nkarhi lowu hundzeke wa nguva ya vaapostola, " *u ringetile* ", Moya wu tsundzuka hilaha ku ringiwa ka rifu ku wiseke ehansi swisirhelelo swa vuxisi swa Vakriste va mavunwa, " *vahembi* " va ntiyiso lava kongomisiweke eka ndzimana leyi, exikarhi ka 65 na 68, loko Nero u nyikele Vahlawuriwa va Kriste eka swiharhi swa nhova eColosseum ya yena, ku nyikela xivono lexi halateke ngati eka vaaki va Rhoma. Kambe a hi kombiseni, Yesu u pfuxa ku hiseka loku ka nguva leyi hundzeke.

Ndzimana 3: “ *leswaku u tiyisela, leswaku u xanisekile hikwalaho ka vito ra mina, u nga karhali.*” »

Laha na kona, nyikela nyingiso eka minkarhi ya swihlanganisi swa maendli!

Loko vumbhoni bya ku tiyisela bya ha hlayisiwa, bya ku xaniseka a bya ha ri kona. Naswona Xikwembu xi boheka ku tsundzuka ku amukeriwa ka ku xaniseka loku kombisiweke ni ku xiximiwa hi ndlela leyi tlakukeke kwalomu ka malembe ya 30 emahlweninyana, exikarhi ka malembe ya 65 na 68, loko Murhoma la nga ni torha ra ngati, Nero, a nyiketa Vakreste eku feni, a nyikeriwa

tanihi xivono, eka vanhu va xona lava hambolokeke ni lava onhakeke. Hi nkarhi lowu ntsena laha kampa leyi hlawuriweke yi “ xanisekeke ” hi “ vito ” ra yona naswona a yi “ karhalanga ”.

Ndzimana 4: “ *Kambe lexi ndzi nga na xona eka wena hi leswaku u tshike rirhandzu ra wena ro sungula.* »

Nxungeto lowu ringanyetiweke wu va erivaleni no tiyisisiwa. Enkarhini lowu Vakreste a va tshembekile, kambe ku hiseka loku kombisiweke ehansi ka Nero a ku tsanile kumbe a ka ha ri kona; leswi Yesu a swi vitanaka " *ku lahlekeriwa hi rirhandzu ra wena ro sungula* ", xisweswo a ringanyeta eka nguva ya 94, vukona bya rirhandzu ra vumbirhi, leri nga ehansi swinene eka ro sungula.

Ndzimana 5: “ *Hikokwalaho, tsundzuka laha u weleke kona, kutani u hundzuka, u endla mintirho ya wena ya khale; loko swi nga ri tano, ndzi ta ta eka wena, ndzi susa xitlhomarivoni xa wena endhawini ya xona, handle ka loko u hundzuka.* »

Ku xixima ntsena kumbe ku xiya ntiyiso hi ku olova a swi tiseli ku ponisiwa. Xikwembu xi lava swo tala eka lava xi va ponisaka leswaku xi va endla vanghana va xona lava nga heriki. Ripfumelo eka vutomi lebyi nga heriki ri vula ku tekeriwa ehansi ka vutomi byo sungula. Rungula ra Yesu ri tshama ri ri tano hilaha ku nga heriki hi ku ya hi Mat.16:24 ku ya eka 26: “ *Kutani Yesu a ku eka vadyondzisiwa va yena: Loko munhu a lava ku ndzi landza, a a tilandzurile, a a rhwexile vutihlamuleri bya xihambano xa yena, a n’wi tshike ndzi landzeleleni. Hikuva un’wana ni un’wana la lavaka ku ponisa vutomi bya yena u ta byi lahlekeriwa, kambe loyi a lahlekelaka hi vutomi bya yena hikwalaho ka mina u ta byi kuma. Naswona swi ta vuyerisa yini munhu ku kuma misava hinkwayo, loko a lahlekeriwa hi moya-xiviri wa yena? Kumbe, xana munhu a a ta nyikela yini hi moya-xiviri wakwe?* » Nxungeto wo susa Moya wa yena, lowu fanekiseriwaka hi “ *xikhomela-khandlela* ”, wu kombisa leswaku, eka Xikwembu, ripfumelo ra ntiyiso ri le kule swinene na ku va lebula yo olova leyi namarheleke moya-xiviri. Hi nkarhi wa Vaefesa, xisirhelelo xo fanekisela xa Moya wa Xikwembu a xi ri eVuxeni, eYerusalema laha ripfumelo ra Vukriste ri velekiweke kona na le tikerekeni leti tumbuluxiweke hi Pawulo eGreece na le Turkey ya namuntlha. Ntsindza wa vukhongereri ku nga ri khale wu ta rhurhiseriwa eVupela-dyambu naswona ngopfu-ngopfu eRhoma eItaly.

Ndzimana 6: “ *Hambi swi ri tano mi na leswi, leswaku mi venga mintirho ya Vanikolayita, mintirho leyi na mina ndzi yi vengaka.* »

Eka papila leri, Varhoma va thiywile mavito hi ndlela yo fanekisela, hi vito ra " *lavo hamboloka* ": " *va Nikolaita* ", leswi vulaka, vanhu lava hluleke kumbe vanhu va Vuhluri, vafumi va nkarhi wolowo. Hi Xigriki, rito leri nge “Nike” i vito ra ku hlula leri munhuhatiweke. Kutani i yini “ *mintirho ya Vanikolayita* ” yi vengiwa hi Xikwembu ni vahlawuriwa va xona? Vuhedeni ni vukhongereri bya syncretism. Va xixima mavandla ya swikwembu swa vuhedeni, leswi leswikulu swa swona swi nga ni siku ra vhiki leri nyiketeriweke eka swona. Khalendara ya hina ya sweswi, leyi avela masiku ya nkombo ya vhiki mavito ya tinyeleti ta nkombo, tipulanete kumbe nyeleti, ya fambiselo ra hina ra dyambu, i ndzhaka leyi kongomeke ya vukhongereri bya Rhoma. Naswona vugandzeri bya siku ro sungula lebyi nyiketeriweke eka “*dyambu leri nga hluriwangiki*” byi ta nyika hi ku famba

ka nkarhi, ku sukela hi 321, xivangelo xo karhi eka muvumbi Xikwembu xo venga “*mintirho*” ya vukhongereri ya Varhoma.

Ndzimana 7: “*Loyi a nga ni ndleve a a yingise leswi Moya wu swi vulaka eka tikereke: Loyi a hlulaka ndzi ta n’wi nyika mihandzu ya murhi wa vutomi, lowu nga eparadeyisini ya Xikwembu.* »

Mahungu mambirhi eka ndzimana leyi ya pfuxa nkarhi wa laha misaveni wa ku hlula, “*loyi a hlulaka*”, na nkarhi wa le tilweni wa hakelo ya yena.

Fomula leyi i rungula ro hetelela leri Yesu a ri kongomisaka eka malandza ya yena eka yin’wana ya minkarhi ya nkombo leyi kongomisiweke hi vuprofeta. Moya wu yi pfumelelanisa ni swiyimo swo karhi swa nguva yin’wana ni yin’wana. Leya ra Efesa ri fungha masungulo ya nkarhi lowu funengetiweke hi vuprofeta, kutani Xikwembu xi nyikela ku ponisiwa loku nga heriki eka wona hi xivumbeko xa masungulo ya matimu ya laha misaveni. Xifaniso xa Yesu xi pfuxiwile kwalaho ehansi ka lexi xa *murhi wa vutomi* wa ntanga wa laha misaveni lowu Xikwembu xi wu tumbuluxeke ku veka munhu la nga riki na nandzu ni la tengeke kwalaho. Apo.22 yi profeta ku vuyeteriwa loku ka Edeni leyi pfuxetiweke eka ntsako wa vahlawuriwa lava hluleke emisaveni leyintshwa. Fomula leyi nyikeriwaka nkarhi wun’wana ni wun’wana yi khumba xiphemu xa vutomi lebyi nga heriki lebyi nyikeriweke hi Yesu Kreste eka vahlawuriwa va yena ntsena.

wa vumbirhi ‘ Smirna

Exikarhi ka 303 na 313, ku xanisiwa ko hetelela ka “mufumi” wa Rhoma

Ndzimana 8: “*Tsala ntsumi ya vandlha ra le Smirna : Lawa i marito ya lowo sungula ni wo hetelela, loyi a feke a tlhela a hanya:*”

Hi vito ra “*Smyrna*” ra letere ra vumbirhi, leri hundzuluxeriweke ku suka eka rito ra Xigriki “*smurna*” leri vulaka “*myrrh*”, Xikwembu xi kongomisa nkarhi wa nxaniso wo chavisa lowu a wu rhangela hi mufumi wa Rhoma Diocletian. “*Mira*” i nun’hwelo lowu a wu tota milenge ya Yesu emahlweninyana ka rifu rakwe naswona wu tisiwa eka yena tanihi gandzelo loko a velekiwa hi tintlhari leti humaka eVuxeni. Yesu u kuma eka nhlomulo lowu ku hiseka ka ripfumelo ra xiviri loku a nga ha ku kumaka eka 94. Lava pfumelaka ku fa hi vito ra yena va fanele ku tiva leswaku Yesu u hlule rifu, ni leswaku loko a ha hanya nakambe, u ta swi kota ku va pfuxa hilaha a endleke hakona . Vuprofeta lebyi byi kongomisiwe eka Vakreste ntsena lava Yesu hi byakwe a nga muyimeri wa “*wo sungula*” wa vona. Hi ku hlanganisa vumunhu bya yena ni vutomi bya malandza ya yena, u ta tlhela a yimeriwa hi Mukreste “*wo hetelela*.”

Ndzimana 9: “*Ndzi tiva nhlomulo wa wena ni vusweti bya wena (hambiloko u fuwile), ni ku lumbeta ka lava tivulaka Vayuda kambe va nga ri Vayuda, kambe va ri sinagoga ya Sathana.* »

Hi ku xanisiwa hi Varhoma, Vakreste a va tsoniwa nhundzu ya vona naswona hakanyingi a va dlayiwa. Kambe vusweti lebyi bya nyama ni bya nyama byi va endla va fuwa hi tlhelo ra moya eka swipimelo swa ripfumelo ra ku avanyisa ka Xikwembu. Hi hala tlhelo, a nga tumbeti ku avanyisa ka yena naswona u paluxa, hi marito lama nga erivaleni swinene, nkoka lowu a wu nyikaka eka vukhongereri bya Vayuda lebyi aleke mukhuva wa Xikwembu wa ku

ponisiwa, hi ku ka a nga xi tivi Yesu Kriste, tani hi leswi Mesiya a profeteke hi Matsalwa yo kwetsima. Va tshikiwile hi Xikwembu, Vayuda va tekiwa hi diyavulosi na mademona ya yena kutani va va eka Xikwembu na vahlawuriwa va xona va ntiyiso, “ *sinagoga ya Sathana* ”.

Ndzimana 10: “ *U nga chavi leswi u nga ta xaniseka. Waswivo, Diyavulosi u ta hoxa van'wana va n'wina ekhotsweni, leswaku mi ringiwa, kutani mi ta va ni nhlomulo wa masiku ya khume. Pfumeka ku fikela eku feni, kutani ndzi ta ku nyika harhi ya vutomi.* »

Eka ndzimana leyi, diyavulosi u vitaniwa Diocletian, mufumi loyi wa tihanyi wa Rhoma ni “vahosi” lava fambisanaka na yena a va ri ni rivengo lerikulu eka Vakreste lava a va lava ku va herisa. Nxaniso lowu tivisiweke kumbe “ *nhlomulo* ” wu ye emahlweni ku ringana “ *masiku ya khume* ” kumbe “malembe ya khume” entiyisweni exikarhi ka 303 na 313. Eka van'wana va vona lava a va “ *tshembekile ku fikela eku feni* ” tanihi vafela-ripfumelo lava katekisiweke swinene, Yesu u ta nyika “ *harhi ya vutomi* ” . ; vutomi lebyi nga heriki i xikombiso xa ku hlula ka vona.

Ndzimana 11: “ *Loyi a nga ni ndleve, a a yingise leswi Moya wu swi vulaka eka tikereke: Loyi a hlulaka a nge xaniseki hi rifu ra vumbirhi.* »

Nhlokomhaka ya rungula ra makumu ya nkarhi i: rifu. Enkarhini lowu, Moya wu pfluxa ku ponisiwa hi ku hi tsundzuxa leswaku lava nga amukeriki rifu ro sungula ra ku dlayiwa hikwalaho ka Xikwembu va ta boheka ku xaniseka, handle ko kota ku balekela, “ *rifu ra vumbirhi* ” ra “ *tiva ra ndzilo* ” ra ku avanyisa ko hetelela . “ *Rifu ra vumbirhi* ” leri nga ta ka ri nga khumbi vahlawuriwa hikuva va ta va va nghene evuton'wini lebyi nga heriki.

Nkarhi wa vunharhu : Pergamum

Hi 538, ku simekiwa ka mfumo wa mupapa eRhoma

Ndzimana 12: “ *Tsala ntsumi ya vandlha ra le Pergamo : Loyi a nga ni banga leri karihaka ra matlhelo mambirhi u ri:* ”

Hi vito ra *Pergamo* , Xikwembu xi pfluxa nkarhi wa vuoswi bya moya . Eka vito ra *Pergamo* , timitsu timbirhi ta Xigriki, “pérao, na gamos”, ti hundzuluxeriwa tanihi “ku tlula vukati”. I awara ya khombo ya ku sungula ka *makhombo* lama nga ta hlasela vanhu va Vakreste ku fikela emakumu ka misava. Hi ku kongomisa eka siku ra 313, nguva leyi hundzeke yi ringanyete ku fikelela vulawuri ni ku fuma ka vuhedeni ka Mufumi Constantine wo Sungula · n'wana wa mufumi wa vuhosi Constantius Chlorus, ni muhluri eka Maxentius. Hi xileriso xa vuhosi xa March 7, 321, u tshike ku wisa ka vhiki na vhiki ka Savata yo kwetsima ya siku ra vunkombo ra Xikwembu, Mugqivela wa hina wa sweswi, a tsakela siku ro sungula leri nyiketeriweke, hi nkarhi wolowo, eka vugandzeri bya vuhedeni bya xikwembu xa dyambu, “Sol Invictus” , Dyambu leri nga Hluriwiki. Hi ku n'wi yingisa, Vakreste va endle “vuoswi bya moya”, lebyi ku sukela hi 538 ku ya emahlweni a byi ta va mukhuva wa ximfumo wa vupapa bya Rhoma lebyi fambisanaka ni nguva ya *Peregamoni* . Vakreste lava nga tshembekiki va landzela Vigilius, murhangeri lontshwa wa vukhongereri la simekiweke hi Mufumi Justinian wo Sungula · Muendli loyi wa vukanganyisi u tirhise vuxaka bya yena na Theodora, nghwavava leyi tekiweke hi mufumi, leswaku a kuma xikhundlha lexi

xa vupapa lexi kurisiweke hi matimba ya yena lamantshwa ya vukhongeri bya misava hinkwayo, hi leswaku, ya Khatoliki. Xisweswo, ehansi ka vito ra *Pergamo*, Xikwembu xi sola mukhuva wa "Sonto", vito lerintshwa na xivangelo xa *vuoswi bya moya*, ehansi ka rona khale ka "siku ra dyambu" leri kumiweke eka Constantine ri ya emahlweni ri xiximiwa hi kereke ya Vukriste ya Rhoma. Yi vula leswaku i Yesu Kriste naswona yi vula leswaku, hi xithopo xa nhloko ya yona ya mupapa, "muyimeri wa N'wana wa Xikwembu" (Ku siva kumbe ku siva N'wana wa Xikwembu), hi Xilatini "VICARIVS FILII DEI", nhlayo ya maletere ya leyi nga "666"; nhlayo leyi fambelanaka na leyi Nhlav.13:18 yi vulaka leswaku yi vangiswa hi xiphemu xa vukhongeri xa "xivandzana." Hikwalaho nguva leyi vuriwaka *Pergamo* yi sungula hi ku fuma ka mupapa loku nga tiyiselelangiki ni loku tekaka loku susaka eka Yesu Kriste, Xikwembu xa Matimba Hinkwawo lexi hundzukeke munhu, xithopo xa yena xa Nhloko ya Nhlengeletano, hi ku ya hi Dan.8:11; Efe.5:23: "Hikuva wanuna i nhloko ya nsati, tanihi leswi Kriste a nga nhloko ya kereke, leyi nga miri wa yena, leyi a nga Muponisi wa yona. » Kambe tivonela! Xiendlo lexi xi huhuteriwe hi Xikwembu hi xoxe. Entiyisweni, hi yena loyi a tlheleleke endzhaku kutani a nyiketa eka mfumo wa mupapa ripfumelo ra Vukriste leri a ri nga tshembeki ximfumo. Ku pfumala vuxiyaxiya ka mfumo lowu, lowu soriwaka eka Dan.8:23, ku ya fika laha wu endlaka leswaku wu teka goza ro "cinca minkarhi ni nawu" lowu simekiweke hi Xikwembu, hi xiviri, hi ku ya hi Dan.7:25. Naswona ku ya emahlweni, hi ku honisa xilemukiso xa yena xo ka a nga vitani munhu wihi na wihi hi tlhelo ra moya "tatana", u tiendla a gandzeriwa hi xithopo xa "Tatana wo Kwetsima Ngopfu", xisweswo a titlakusa ehenhla ka muvumbi Xikwembu, muendli wa milawu, naswona siku rin'wana u ta swi kuma swi vuyerisa: ". Mi nga tshuki mi vitana munhu tata wa n'wina laha misaveni; hikuva Tata wa n'wina i un'we, la nge matilweni. (Mt.23:9)." Hosi leyi ya vanhu yi na vatlhendlami lava hi vona mfumo na ku tlula mpimo ka wona swi nga ta ya emahlweni ku fikela siku ra vuavanyisi leri phurogiremiweke hi lonkulu, wo tiya no lulama swinene, "Tatana wo Kwetsima Ngopfu wa le Tilweni" wa ntiyiso.

Hikwalaho Mufumi Justinian wo Sungula u simeke mfumo lowu wa vukhongeri lowu Xikwembu a xi wu teka wu ri "vuoswi" eka yena. Hikwalaho nkoka wa vukarhi lebyi wu fanele ku funghiwa ni ku tsariwa ematin'wini. Hi xiya hi 535 na 536, hi nkarhi wa ku fuma ka yena, ku buluka ka vholkheno kambirhi lokukulu loku nga ta endla munyama wa xibakabaka naswona ku vanga hi 541 ntungu lowu dlayaka wa ntungu lowu nga ta ka wu nga fi ku fikela hi 767, hi nhlohlorhi ya nhlasele lowukulu, hi 592 The divine curse could a yi teki xivumbeko xo chavisa swinene, naswona vuxokoxoko bya mhaka leyi byi ta nyikiwa eka ndzimana leyi landzelaka.

Ndzimana 13: "Ndza swi tiva laha u tshamaka kona, ndza swi tiva leswaku ku ni xilavelo xa Sathana. Mi tsundzuka vito ra mina, naswona a mi landzulanga ripfumelo ra mina, hambu ku ri emasikwini ya Antipasi, mbhoni ya mina yo tshembeka, leyi dlayiweke exikarhi ka n'wina, laha Sathana a tshamaka kona. »

Vuprofeta byi kandziyisa "xilavelo" ni ndhawu leyi xi nga eka yona hikwalaho ka ndhuma ya xona ni ku xiximiwa loku vadyohi va ha xi hakelaka ninamuntlha. Nakambe i "Rhoma" leri tlhelaka ri sungula ku fuma ka rona,

enkarhini lowu, ehansi ka xiphemu lexi xa vukhongeri bya Vukreste bya mavunwa ni bya vuhedeni hi ku helela. Loyi a tivulaka “muyimeri” wa yena (kumbe muyimeri wa yena), mupapa, a nga endli hambu ku ri ku endla leswaku Xikwembu xi vulavula na yena hi yexe. Muamukeri wa vuprofeta i munhu la hlawuriweke, hayi la weke, kumbe muteki loyi a dzunisaka mihivahivana ya vuhedeni. Ndhawu leyi leyi tlakukeke ya ripfumelo ra Rhoma Khatoliki yi ni *xilavelo xa yona xa vupapa* eRhoma, eXigodlhweni xa Lateran lexi, hi ku hanana, Constantine wo Sungula ^{a xi nyikeke} Bixopo wa le Rhoma. Xigodlho lexi xa Lateran xi kumeka eNtshaveni ya Caelius, yin’wana ya “switsunga swa nkombo swa Rhoma” leswi kumekaka edzonga-vuxa bya muti; Vito leri nge Caelius ri vula: xibakabaka. Xitsunga lexi hi xona xo leha naswona xikulu ku tlula hinkwaswo swa nkombo, hi ndhawu. Ekusuhi na Kereke ya Lateran, leyi ya ha yimelaka namuntlha, eka vupapa na vafundhisi va yona, kereke ya nkoka swinene ya Khatoliki emisaveni, ku tlakuka obelisk leyikulu swinene leyi nga kona eRhoma laha ku nga na 13, tani hi leswi yi fikaka eka ku leha ka 47 wa timitara. Yi tshuburiwe ehansi ka timitara ta 7 ta misava naswona yi avanyisiwile hi swiphemu swinharhu, yi simekiwile hi 1588 hi Mupapa Sixtus wa Vuntlhanu loyi, hi nkarhi lowu fanaka, a hleleleke ku fuma ka Mfumo wa Vatican eka nguva leyi landzelaka ya vuprofeta leyi vuriwaka *Thyatira* . Xikombiso lexi xa vugandzeri bya dyambu bya Egypt xina tsalwa lerikulu eka stele leri ri rhwalelaka leri tsundzuxaka nyiko ya Constantine. Entiyisweni, a ku ri n’wana wakwe Constantius wa Vumbirhi loyi, endzhaku ka rifu ra tata wakwe, a yi tiseke aEgipta a yi tisa eRhoma, leswaku hi ndlela yo karhi yi hetisisa ku navela ka tata wakwe loyi a a lava ku yi tisa eConstantinople. Ku tinyiketela loku ku vangama ka Constantine wo Sungula ^{ku} vangwiwa ngopfu hi ku navela ka Xikwembu ku tlula n’wana wa Constantine. Hikuva obelisk hinkwayo leyi nga ni xiseketelo xa yona lexi tlakukeke yi tiyisekisa ku hlangana loku profetiweke, leswi endlaka leswaku Constantine wo Sungula a va ^{vulawuri} bya vaaki loyi a vekaka "siku ra dyambu" hinkwaro, ni mupapa, hi nkarhi wolowo bixopo wo olova wa Kereke ya Vukriste ya Rhoma, . vulawuri bya vukhongeri, lebyi nga ta sindzisa, hi vukhongeri, siku leri ra vuhedeni ehansi ka vito ra "Sonto" kumbe, siku ra Hosi. Ehenhla ka obelisk leyi kuna swikombiso swa mune leswi paluxaka leswi landzelaka swin’wana hi ku landzelelana loku ka ku tlakuka: 4 wa tinghala leti tshameke enhlokweni ya yona, leti kongomisiweke eka tinhla ta mune ta khadinali, laha henhla ka tona kungana tintshava ta mune leti rhendzeriweke hi miseve ya dyambu, naswona ehenhla ka leswi swin’we ku lawula Mukriste tsemakanya. Leswi yi kongomisiweke eka tinhla ta mune letikulu, xifaniso xa tinghala xi kombisa vuhosi hi matimba ya byona ya misava hinkwayo; leyi tiyisekisaka, nhlamuselo ya yona yi paluxiwile eka Dan.7 na 8. Nhlav.17:18 yi ta tiyisekisa ku vula hi Rhoma: “ *Naswona wansati loyi u n’wi voneke, i muti lowukulu lowu nga ni vuhosi ehenhla ka tihosi ta misava.* » Ku engetela kwalaho, khathuchi ya le Egipta leyi vatliweke eka obelisk yi pfluxa “ku navela loku nga tengangiki loku hosi yi ku kongomisaka eka Amoni” xikwembu xa dyambu. Swilo leswi hinkwaswo swi paluxa muxaka wa xiviri wa ripfumelo ra Vukriste leri nga fuma eRhoma ku sukela hi Constantine wo Sungula ku sukela hi 313, siku ra ku hlula ka yena. Obelisk leyi, ni swifaniso leswi yi swi rhwalelaka, swi nyikela vumbhoni bya “*ku humelela* ” ka nandza wa

diyavulosi loyi a profetiweke eka Dan.8:25, loyi, hi ku tirhisa Constantine wo Sungula ' a humeleleke eku nyikeni ka ripfumelo ra Vukriste xivumbeko xa syncretism xa vukhongereri lexi soriweke hi ku tiya hi Xikwembu eka Yesu Kriste. Ndzi katsakanya hungu ra swikombiso leswi: “xihambano”: Ripfumelo ra Vukriste; “miseve ya dyambu”: vugandzeri bya dyambu; “tintshava”: matimba ya laha misaveni; “tinghala ta mune”: vuhosi bya misava hinkwayo ni matimba; “obelisk”: Egipta ku va, xidyoho, ku sukela eku xandzukeni ka Faro wa ku rhurha, ni hikwalaho ka xidyoho lexi vumbeke ku gandzela ka swifaniso swa xikwembu xa dyambu Amoni. Xikwembu xi vula leswaku swipimelo leswi swi vangwiwa hi ripfumelo ra Rhoma Khatoliki leri endliweke hi Constantine^{wo Sungula}. Naswona eka swifaniso leswi, hi ku tirhisa khathuchi ya le Egipta, u engetela ku avanyisa ka yena eka ku tinyiketela ka vukhongereri ka vabixopo va Rhoma, lava havumbirhi bya vona a va tekaka va nga tenganga; se va vitaniwa “vapapa” hi vamakwavo va vukhongereri va muti. Ku hlanganisiwa ka ripfumelo ra Vukriste na vugandzeri bya dyambu lebyi se byi endliwaka no xiximiwa hi Constantine hi yexe, i masungulo ya ndzhukano wo chavisa lowu vumunhu byi nga ta wu hakela, hi ku ya emahlweni, ku fikela emakumu ka misava. *Xilavelo* lexi xa Lateran a xi phikizani ni vafumi va Rhoma, hikuva ku sukela eka Constantine^{wo Sungula}, a va ha tshami eRhoma, kambe eVuxeni bya mfumo, eConstantinople. Xisweswo, hi ku honisa nhlavutelo ya vuprofeta leyi nyikiweke hi Yesu Kriste eka Yohane, mintshungu ya vanhu yi wela eka vuxisi lebyikulu bya vukhongereri bya nkarhi hinkwawo. Kambe ku pfumala ka vona vutivi i vudyoho hikuva a va wu rhandzi ntiyiso naswona xisweswo, hi Xikwembu hi xoxe, va nyiketwa eka mavunwa ni vahembi va mixaka hinkwayo. Ku pfumaleka ka dyondzo ya vaaki va nguva ya *Pergamon* ku hlamusela ku humelela ka mfumo wa mupapa lowu sindzisiweke ni ku seketeriwa hi vafumi va Rhoma lava landzelelanaka va nkarhi wolowo. Leswi nga sivelyi vatirhela-mfumo vo karhi lava hlawuriweke hakunene ku ala no ala vulawuri lebyi byintshwa lebyi nga riki enawini; leswi endlaka leswaku Yesu a va lemuka tanihi malandza ya yena ya ntiyiso. Ndhawu ya Varhoma ya vahlawuriwa yi endliwile, xiya leswaku Moya wu kume kwalaho eka malandza ya 538 lama hlayiseke ripfumelo evitweni ra Yesu loko va ri karhi va xixima Sonto. Kambe, endhawini leyi ya Rhoma, vafela-ripfumelo vo hetelela kumbe "timbhoni to tshembeka" va voniwe ntsena hi nkarhi wa Nero, hi 65-68 na wa Diocletian exikarhi ka 303 na 313. Targeting the city of Rome , Moya wu tsundzuka ku tshembeka ka “ *Antipasi* ” “ *vumbhoni bya yena byo tshembeka* ” bya minkarhi leyi hundzeke. Vito leri ra Xigriki ri vula: ku lwisana na hinkwavo. Swi vonaka onge ri vula muapostola Pawulo, muhuweleri wo sungula wa Evhangelu ya Yesu Krete emutini lowu laha a feke tanihi mudlawela-ripfumelo, a tsemiwa nhloko, hi 65, ehansi ka mufumi Nero. Xisweswo Xikwembu xi kanetana ni xithopo xa mavunwa ni lexi hambukisaka xa “muyimeri wa N’wana wa Xikwembu” xa vapapa. Muyimeri wa ntiyiso a ku ri Pawulo wo tshembeka, naswona ku nga ri Vigilius la nga tshembekangiki, kumbe un’wana wa vatlhandlami va yena.

Muvumbi wa matimba hinkwawo Xikwembu xi vatle eka ntumbuluko minkarhi ya nkoaka ya matimu ya vukhongereri bya nguva ya Vukriste; minkarhi leyi ndzhukano wu tekaka vumunhu lebyikulu lebyi nga ni vuyelo lebyikulu eka vanhu va Vukriste. Se hi nkarhi wa vutirheli bya yena bya laha misaveni, Yesu

Kreste u nyike vaapostola va yena va khume-mbirhi lava hlamaleke ni ku hlamala vumbhoni bya ku lawula ka yena xidzedze eTiveni ra Galeliya; xidzedze lexi a xi rhuliseke hi ku hatlisa, hi ku lerisa ka yena. Hi nkarhi wa hina, nkarhi wa le xikarhi ka 533 na 538 wu teke xivumbeko lexi xo rhukaniwa ngopfu, tanihi leswi hi ku simeka mfumo wa mupapa hi Mufumi Justinian wo Sungula ' Xikwembu a xi lava ku xupula Vakreste lava yingiseleke xileriso lexi humesiweke hi Mufumi Constantine 1st , lexi endleke leswaku swi boha ku wisa hi “siku ra Dyambu leri nga Hluriwangiki” hi siku ro sungula ra vhiki, ku sukela hi March 7, 321. Enkarhini lowu u rhukaniwile ^{hi} yena, Xikwembu xi vange ku pfuka ka tivholkheno timbirhi leti pfaleleke xiphemu xa le N'walungwini xa pulanete naswona ti siye swikombiso eka xiphemu xa le Dzongeni na kona ku ya fika eAntarctica. Tin'hweti ti nga ri tingani hi ku hambana, leti kumekaka eka ti antipodes ta yin'wana na yin'wana endhawini ya equator, ku hangalaka ka munyama a ku tirha swinene naswona a ku dlaya swinene. Tithani ta magidi ya timiliyoni ta ntshuri ti hangalake exhibakabakeni, ti tsona vanhu ku vonakala ni swibyariwa swa vona swa swakudya leswi tolovelekeke. Dyambu eka xiyimo xa rona xa le henhla ri nyikela ku vonakala loku fanaka na n'weti lowu heleleke lowu hi woxe wu nyamalarile hi ku helela. Van'wamatimu va xiye vumbhoni lebyi hi ku ya hi byona mavuthu ya Justinian ma tlhele ma teka Rhoma eka Ostrogoths hikwalaho ka xidzedze xa gamboko exikarhi ka July. Vholkheno yo sungula leyi thyiweke “Krakatoa” yi kumeka eIndonesia naswona yi pfuka hi October 535 hi vukulu lebyi nga ehleketiwiki lebyi hundzulaka ndhawu ya tintshava yi va ndhawu ya le lwandle leyi tlulaka 50 km. Naswona ya vumbirhi, leyi thyiweke vito ra “Ilopango” yi kumeka eAmerika Xikarhi naswona yi pfurhile hi February 536.

Ndzimana 14: “ *Kambe ndzi na mhaka leyi ku lwisanaka na wena, leswaku u na kona lava khomelelaka eka dyondzo ya Balama, loyi a dyondziseke Balaka ku veka xikhunguvanyiso emahlweni ka vana va Israyele, lerova va dya swilo leswi nyikeriweke swikwembu swa hava, va endla timhaka ta masangu.* »

Moya wu hlamusela xiyimo xa moya lexi simekiweke eRhoma. Ku sukela hi 538, vatirhela-mfumo lava hlawuriweke vo tshembeka va nkarhi wolowo va vone ku simekiwa ka vulawuri bya vukhongeri lebyi Xikwembu xi byi fanisaka ni muprofeta “ *Balama* ”. Wanuna loyi a a tirhela Xikwembu kambe u pfumelele ku yengiwa hi ku kokiwa hi ku vuyeriwa ni nhundzu ya laha misaveni; swilo hinkwaswo leswi a swi averiwa mfumo wa mupapa wa Rhoma. Ku tlula kwalaho, “ *Balama* ” u vange ku wa ka Israyele hi ku paluxela “ *Balaka* ” ndlela leyi a nga yi wisela ehansi ha yona: a swi ringanerile ku yi susumeta leswaku yi amukela vukati exikarhi ka Vayuda ni vahedeni; swilo leswi Xikwembu xi swi soleke hi matimba. Hi ku n'wi pimanisa na “ *Balama* ”, Xikwembu xi hi nyika xifaniso xa mfumo wa mupapa. Kutani loyi a hlawuriweke u twisisa nhlamuselo ya swiendlo leswi Xikwembu hi xoxe xi endlaka leswaku diyavulosi ni vanghana va xona va le tilweni ni va laha misaveni va swi endla. Ndzhukano wa kereke ya Vukriste wu titshege hi ku amukeriwa ka "siku ra dyambu leri nga hluriwangiki" ra vuhedeni, leri tlangeriwaka ku sukela hi 321 hi Vakriste lava nga tshembekiki. Naswona mfumo wa mupapa, ku fana na “ *Balama* ”, wu ta tirhela ku wa ka vona ni ku tiyisa ndzhukano wa vona wa le henhla. “ *Nyama leyi endleriweke swifaniso* ” i

xifaniso ntsena lexi ringanisiwaka ni “siku ra dyambu” ra vuhedeni. Rhoma ri tisa vuhedeni eka vukhongereri bya Vukreste. Kambe lexi u faneleke ku xi twisisa hileswaku i ta muxaka wun'we naswona ti rhwala vuyelo byo fana lebyikulu ehansi ka ku avanyisa ka Xikwembu.... Ngopfu-ngopfu tanihi leswi mindzhukano leyi vangaweke hi “ *Balama* ” ya nguva ya Vukriste yi nga ta ya emahlweni ku fikela emakumu ka misava, leyi funghiweke hi ku vuya ka ku vangama ka Yesu Kreste. Ku nga tshembeki ka Vakreste ku tlhela ku ringanisiwa ni ka Vaheveru lava tinyiketeleke eka “ *vumbhisa* ” endzhaku ka loko Xikwembu xi va endle va twisisa milawu ya xona ya khume. Exikarhi ka 321 na 538, Vakreste lava nga tshembekiki va endle ku fana na vona. Naswona xiendlo lexi xi ya emahlweni ku fikela ninamuntlha.

Ndzimana 15: “ *Hambi swi ri tano, na n'wina mi na vanhu lava khomelelaka eka dyondzo ya Vanikolayita.* »

Eka rungula leri, vito ra “ *Vanikolayita* ” leri tshahiweke e*Efesa* ri tlhela ri humelela epapileni leri. Kambe “ *mintirho* ” leyi va khumbaka e*Efesa* yi hundzuka “ *dyondzo* ” laha. Varhoma vo karhi entiyisweni, ku sukela e*Efesa* , va hundzuke Vakriste, kutani va hundzuke Vakriste lava nga tshembekiki ku sukela hi 321, naswona leswi, hi ndlela ya vukhongereri bya ximfumo ku sukela hi 538, hi ku xixima “ *dyondzo* ” ya Rhoma Khatoliki .

Ndzimana 16: “ *Hikokwalaho hundzuka; loko swi nga ri tano, ndzi ta ta eka wena hi ku hatlisa, ndzi lwa na vona hi banga ra nomu wa mina.* »

Hi ku pfuxa “ *nyimpi* ” leyi rhangela hi “Rito” ra yena, “ *banga ra nomu wa yena* ”, Moya wu lunghiselela mongo wa rungula ra vumune leri taka. Ku ta va ka ^{lembe xidzana ra vu-16}, laha Bibe, rito ra yona ro kwetsima leri tsariweke, “ *timbhoni ta yona timbirhi* ” hi ku ya hi Nhluv.

Ndzimana 17: “ *Loyi a nga ni ndleve a a yingise leswi Moya wu swi vulaka eka tikereke: Loyi a hlulaka ndzi ta n'wi nyika manna leyi fihliweke, ndzi n'wi nyika ribye ro basa; naswona eribyeni leri ku tsariwe vito lerintshwa, leri ku nga riki na munhu la ri tivaka handle ka loyi a ri amukelaka.* »

Tanihi minkarhi hinkwayo, Moya wu pfuxa xiphemu xa vutomi lebyi nga heriki. Laha u yi nyikela eka hina hi xifaniso lexi profetiweke hi manna leyi nyikiweke Vaheveru lava nga ni ndlala emananga lama omeke, lama nga riki na nchumu ni lama omeke. Kutani Xikwembu xi dyondzise leswaku xi nga sirhelela ni ku lehisa vutomi bya vahlawuriwa va xona hi matimba ya xona yo tumbuluxa; leswi a nga ta swi hetisisa hi ku nyika vahlawuriwa va yena lava kutsuriweke vutomi lebyi nga heriki. Leri ri ta va makumu ya ntirho wa yena hinkwawo wo hlayisa mali.

Loyi a hlawuriweke wa nkarhi wolowo u ta va ni vutomi lebyi nga heriki lebyi Moya wu byi hlamuselaka hi swifaniso tanihi hakelo. “ *Manna* ” xifaniso xa swakudya swa le tilweni xi tumbetiwe emfun'weni wa matilo, Xikwembu hi xoxe xi ri muhumelerisi wa wona. Eka ku fanekisela ka khale, manna a yi ri endhawini yo kwetsima swinene leyi se a yi fanekisela tilo laha Xikwembu xi fumaka hi vuhosi exiluvweni xa xona. Eka mikhuva ya Varhoma, “ *ribye ro basa* ” a ri yimela vhoti ya “ina”, ya ntima a yi kombisa “e-e”. “ *Ribye ro basa* ” ri tlhela ri kombisa ku basa ka vutomi bya muhlawuriwa la hundzukeke la nga heriki. Vutomi bya yena lebyi nga heriki i ina ya le henhla leyi kombisaka ku amukeriwa

hi ku hiseka na hi vukulu ku suka eka Xikwembu. Hikwalaho ka leswi la hlawuriweke a pfuxiwaka emirini wa le tilweni, xiyimo xa yena lexintshwa xi fanisiwa ni “ *vito lerintshwa* ”. Naswona ntumbuluko lowu wa le tilweni, eka vahlawuriwa va wona, wu tshama wu ri wa xihundla naswona i wa munhu hi xiyexe: “ *a nga kona loyi a wu tivaka* ”. Hikwalaho hi ta boheka ku dya ndzhaka no nghena eka ntumbuluko lowu ku kuma leswi wu nga swona.

ya vumune : Tiyatira

Exikarhi ka 1500 na 1800, tinyimpi ta vukhongereri

Ndzimana 18: “ *Tsala ntsumi ya nhlengeletano ya le Tiyatira : Hi leswi N’wana wa Xikwembu, loyi mahlo yakwe ma fana ni langavi ra ndzilo, ni milenge yakwe yi fana ni koporo leyi pfurhaka: ”*

Papila ra vumune ri pfluxa ehansi ka vito leri nge “ *Thyatira* ” nkarhi lowu ripfumelo ra Vukreste ra tiligi ta Khatoliki ni ta Protestente ri nyikeleke xivono lexi nyenyetsaka hi ku lwisana ka vona loku halateke ngati. Kambe rungula leri ri khome swihlamariso leswikulu. Eka vito leri nge *Thyatira* , timitsu timbirhi ta Xigriki leti nge “*thuao, téiro*” ti hundzuluxela “*manyala ni ku tisa rifu hi ku xaniseka*”. Rito ra Xigriki leri lulamisaka nhlamuselo leyi ya manyala ri vula, eka xihlamusela-marito xa Xigriki xa Bailly, nguluve kumbe nguluve ya nhova loko yi hisa. Naswona laha, ku hlamuseriwa ka laveka. ^{Lembe-xidzana} ra vu-16 ri funghiwe hi ku pfuka ka Maprotestente lama kaneteke vulawuri bya mfumo wa mupapa wa Rhoma. Nakambe, leswaku yi tiyisa vulawuri bya yona bya nkarhinyana, vupapa lebyi yimeriweke hi Mupapa Sixtus wa Vuntlhanu byi simeke Mfumo wa byona wa Vatican lowu nga ta byi nyika ku va enawini ka vaaki loku fambisanaka ni vulawuri bya byona bya vukhongereri. Leswi hi swona swi endleke leswaku, ku sukela hi lembe ^{-xidzana ra vu-16}, mfumo wa mupapa wu hundzisele yindlu-nkulu ya wona, leyi khale a yi ri eXigodlhweni xa Lateran, yi ya eka ndhawu ya yona eVatican, leyi se a yi vumba mfumo wa mupapa lowu tiyimeleke. Kambe ku hundziseriwa loku i vuxisi ntsena, hikuva loyi a tivulaka leswaku u huma eMfun’weni wa Vatican wa ha tshama eXigodlhweni xa Lateran; hikuva hi kona, eLateran, laha vapapa va amukelaka varhumiwa va matiko mambe lava yi endzelaka kona. Nakona, hi 1587, obelisk leyi lunghisiweke leyi thliseriweke ekusuhi na Lateran Palace kusukela hi August 3, 1588 yi tshuburiwile ehansi ka 7 wa timitara ta misava naswona hi swiphemu swinharhu Mfumo wa Vatican wu kumeka ehandle ka Rhoma, exitsungeni xa Vaticanus, eribuweni ra le vupeladyambu bya Tiber leyi nga endzilakaneni wa doroba ku suka eN’walungwini ku ya eDzongeni. Loko hi ri karhi hi languta pulani ya muti lowu wa Vatican, ndzi hlamarisiwe loko ndzi kuma xivumbeko xa nhloko ya nguluve, tindleve ta yona ti ri en’walungwini ni nomu wa yona edzonga-vupela-dyambu. Xisweswo rungula ra “*thuao*” ra Xigriki ri tiyisiwa kambirhi ni ku lulamisiwa hi Xikwembu, muhleri wa swilo leswi. Ripfumelo ra Khatoliki leri kumiweke tanihi ndzhaka ePeregamo ri fikelela nhlohlorhi ya manyala ya rona. U angula hi tihanyi hi rivengo ni tihanyi eka lava, hi ku voningeriwa hi Bibebe, eku heteleleni va hangalaseke hikwalaho ka muchini wo kandziyisa, va sola swidyoho swa wona ni ku xanisiwa ka wona. Ku antswa swinene, ku fikela hi nkarhi wolowo, murindzi wa Matsalwa yo Kwetsima lawa a ma humeseke hi tinghwendza ta yena

etindlwini ta tinghwenda na le ti-abbey, u xanise Bibebe leyi a yi sola vuhomboloki bya yena. Naswona u dlaya vasola hi matimba ya tihosi leti feke mahlo ni leti tikhomaka; vaendli va ku navela ka yena lava yingisaka. Marito lawa Yesu a ti humesaka ehansi ka wona a tshaha, “ *loyi a nga ni mahlo yo fana ni langavi ra ndzilo naswona milenge ya yena yi fana ni koporo leyi pfurhaka ndzilo* ”, yi paluxa goza ra yena ro xupula eka valala va yena va vukhongeri lava a nga ta va lovisa loko a tlhelela emisaveni. Leyi kahle-kahle i mianakanyo yimbirhi ya Vukriste leyi lwisaneke ku fikela eku feni “hi banga” ni swibamu eka xiyimo lexi xa matimu xa nguva ya *Tiyatira* . “ *Milenge ya yena* ” yi ta tshama ehenhla ka “ *lwandle ni le misaveni* ” xikombiso xa ripfumelo ra Khatoliki ni ripfumelo ra Maprotestente eka Nhlav.10:5 na Nhlav.13:1-11. Vukhatoliki na Vuprotestente, havumbirhi bya byona bya vudyoho (xidyoho = *koporo*), lebyi nga hundzukiki, byi hlamuseriwa tanihi “ *koporo leyi pfurhaka* ” leyi kokaka vukarhi bya ku avanyisa ka Xikwembu Yesu Kriste. Hi ku teka xifaniso lexi xi tivisa hi xona “ *khombo* ” lerikulu eka Nhlav vuprofeta hinkwabyo. Ku sukela eka François 1st^{ku} ya eka Louis XIV, tinyimpi ta vukhongeri ti landzerile. Naswona hi fanele ku xiya ndlela leyi Xikwembu xi paluxaka ha yona ndzhukano wa vanhu va Mafurwa, nseketelo lowu hlomeke wa vupapa ku sukela eka Clovis hosi yo sungula ya Vafrank. Leswaku xi fungha ku tlakuka ka ndzhukano lowu, Xikwembu xi veke lontsongo Louis wa Vukhume-nhungu, wa malembe ya “ntlhanu” hi vukhale, exiluveweni xa Furwa. Ndzimana leyi ya Bibebe leyi humaka eka Ekl.10:16, yi hlamusela rungula ra yona: “ *Khombo eka wena, tiko leri hosi ya rona ku nga n’wana, naswona tihosana ta rona ti dyaka nimixo!* » Louis XIV u onhe Furwa hi ku tirhisa mali ya yena yo tala eka Xigodlho xa Versailles ni tinyimpi ta yena leti durhaka. U siye Furwa leri ngheneke evuswetini naswona mutlhandlami wa yena Louis XV u hanye ntsena eka libertinism leyi avelaniwa na munghana wa yena loyi anga hambanisiwiki eka vudlakuta, Cardinal Dubois. Ximunhuhatwa lexi nyenyetsaka, Louis Hi ku kongomisa wanuna wo olova ni wo rhula tanihi xihlovo xa vukarhi lebyi, Xikwembu xi paluxe xikongomelo xa xona xo hlasela mfumo wa vuhosi wa ndzhaka, hikwalaho ka ku tshemba loku nga voniki loku wu ku vekeleke hi ndlela leyi nga fanelangiki eka ku tikhoma ka vukhongeri bya mupapa ku sukela eka Clovis.

Ndzimana 19: “ *Ndzi tiva mintirho ya wena, rirhandzu ra wena, ripfumelo ra wena, ntirho wa wena wo tshembeka, ku tiya ka wena, ni mintirho ya wena yo hetelela ku tlula leyo sungula.* »

Marito lawa, Xikwembu xi vulavula na malandza ya xona “ *lama tshembekaka ku fikela eku feni* ”, ma tinyiketela ku endla magandzelo hi xifaniso xa Hosi ya wona; “ *mintirho* ” ya vona yi amukeriwa hi Xikwembu hikuva yi nyikela vumbhoni bya “ *rirhandzu* ” ra vona ra ntiyiso eka Muponisi wa vona. “ *Ripfumelo* ” ra vona ri ta va ri lulamile tanihi leswi ri fambisanaka ni “ *ntirho wo tshembeka* ”. Rito leri nge “ *constancy* ”, leri tshahiweke laha, ri teka nkoka lowu xiyekaka wa matimu. A ku ri e“Xihondzo xa Constance” edorobeni ra Aigues-Mortes laha Marie Durand a hanyeke vuhlonga bya yena ku ringana malembe ya 40 yo leha ni lama ringaka, tanihi xikombiso xa ripfumelo. Vakreste van’wana vo tala va nyikele vumbhoni lebyi fanaka, hakanyingi va tshame va nga tiviwi hi matimu. Leswi swi vangiswa hileswi nhlayo ya vadlawela-ripfumelo yi

engetelekeke hi ku famba ka nkarhi. Mintirho ya sweswinyana yi vulavula hi nkarhi wa ku fuma (1643 ku ya eka 1715) ka Hosi Louis Xiya kahle ntirho lowu paluxaka wa vito “ *dragona* ” leri vulaka “diyavulosi” na goza ra tihanyi leri nga erivaleni ra Rhoma wa vuhosi na Rhoma ra mupapa eka Nhlav.12:9-4-13-16. Loyi a a tivula “hosi ya dyambu” u tise nhlohlorhi ya ku lwela Vukhatoliki, mulweri wa “siku ra dyambu” leri ri kumeke tanihi ndzhaka ku sukela eka Constantine^{wo} Sungula. Hambiswiritano, leswaku Xikwembu xi nyikela vumbhoni byo lwisana na yena, Xikwembu xi ngenise nkarhi hinkwawo wa ku fuma ka xona ko leha emunyameni, xi n’wi tsona ku kufumela ni ku vonakala loku heleleke ka dyambu ra ntiyiso leswi nga ni vuyelo lebyikulu eka swakudya swa vanhu va le Furwa.

Ndzimana 20: “ *Kambe lexi ndzi nga na xona eka wena hi leswaku u pfumelela wansati Yezabele, loyi a tivulaka muprofeta wa xisati, a dyondzisa ni ku kanganyisa malandza ya mina leswaku ma endla timhaka ta masangu ni ku dya nyama leyi nyikeriweke swikwembu swa hava.* »

Hi 1170, Xikwembu xi endle leswaku Bibe le yi hundzuluxeriwa hi ririmi ra Xiprovençal hi Pierre Vaudès. A a ri Mukreste wo sungula loyi a tlheleke a kuma dyondzo ya ntiyiso wa nkoka wa vuapostola, ku katsa ni ku xixima Savata ya ntiyiso ni ku amukela ku dya matsavu. U tiviwa hi vito ra Pierre Valdo, u le ku sunguleni ka “Vaudois” lava tshameke eItaly Alpine Piedmont. Ntirho wa Ndzhundzunuko lowu a va wu yimela wu kanetiwe hi vupapa naswona rungula ri nyamalarile. Lerova Xikwembu xi nyikete Yuropa hinkwaro eka nhlasele lowu dlayaka wa Mamongolia lowu landzeriweke hi ntungu wo chavisa wa ntungu lowu vangyiweke hi Mamongolia lowu loviseke, ku sukela hi 1348, n’we-xanharhu ni kwalomu ka hafu ya vaaki va wona. Rungula ra ndzimana leyi, “ *u siya wansati Yezabele...* ”, i xisandzu lexi kongomisiweke eka vapfuxeti lava nga nyikangiki ntirho wa Pierre Valdo nkoka lowu wu wu fanelaka, hikuva a wu hetisekile. Exikarhi ka 1170 na 1517, va honise dyondzo leyi hetisekeke ya ntiyiso wa ku ponisiwa ka Vukriste naswona Ndzhundzunuko wa vona lowu endlweke eku heleni ka nguva leyi a wu helelanga naswona a wu helelanga swinene.

Xiya : ku hetiseka ka dyondzo loku twisisiwaka no tirhisiwa hi Pierre Valdo ku kombisa leswaku eka yena, Xikwembu xi nyikerile nongonoko lowu heleleke wa Ndzhundzunuko lowu a wu lava ku endlwa. Entiyisweni, swilo swi hetisisiwile hi swiyenge swimbirhi, xilaveko xa Savata a xi nga sunguli ku fikela hi 1843-1844, hi ku landza nkarhi lowu funghiweke hi xileriso xa Dan.8:14.

Ku kombisa ripfumelo ra mupapa ra Rhoma Khatoliki, Xikwembu xi ri fanisa ni nsati wa le handle wa Hosi Akabu, “ *Yezabele* ” wo chavisa loyi a dlayeke vaprofeta va Xikwembu ni ku halata ngati leyi nga riki na nandzu. Khopi yi fambisana na modele naswona yithela yiva na xiphiso xaku tshama nkarhi woleha swinene loko yitirha. Hi ku n’wi thya vito ra “ *muprofeta wa xisati* ”, Xikwembu xi kongomisa vito ra ndhawu leyintshwa ya “xilavelo” xa xona: Vatican, leswi vulaka hi Xifurwa xa Khale ni Xilatini, “vaticinare”: ku profeta. Vuxokoxoko bya matimu malunghana ni ndhawu leyi byi paluxa swinene. Eku sunguleni, ndhawu leyi a yi tiveka hi vukona bya tempele ya Rhoma leyi nyiketeriweke eka xikwembu xa “ *nyoka* ” Aesculapius. Xifaniso lexi xi ta kombisa diyavulosi na mfumo wa mupapa eka Nhlav.12:9-14-15. Mufumi Nero u veke swirhendzevutana swa yena swa mphikizano wa makalichi kwalaho,

naswona “Simoni Muloyi” u lahliwile emasirheni ya kona. Swi tikomba onge i masalela ya yena, lawa a ma ta xiximiwa tanihi ya Muapostola Petro loyi a vambiweke eRhoma. Laha na kona, basilica leyi nyikeriweke hi Constantine a yi tlangela ku vangama ka Vukriste. Eku sunguleni ndhawu leyi a yi ri ni swinambyana. Mavunwa lama akiweke hi ndlela yoleyo ma ta lulamisa vito lerintshwa ra basilica leyi ya Vatican leyi, leyi kurisiweke ni ku sasekisiwa hi lembe-^{xidzana ra vu-15}, yi nga ta teka vito leri hambukisaka ra “Basilica ya Mukwetsimi Petro wa le Rhoma”. Ku xiximiwa loku, loku nyikeriweke hi ntiyiso eka **muendli wa masalamusi** ni le ka “nyoka” Aesculapius, ku ta lulamisa vito leri nge “*masalamusi*” leri Moya wu ri vulaka eka mihivahivana ya vukhongeri bya Rhoma Khatoliki eka Nhlav.18:23 laha vuhundzuluxeri bya Bibebe bya Darby byi hi byelaka: “*Naswona ku vonakala ka rivoni a ku nge he voningi eka wena; kutani rito ra muteki ni ra nsati a ri nge he twiwi eka wena; hikuva vaxavisi va wena a va ri lavakulu va misava; hikuva hi masalamusi ya wena matiko hinkwawo ma hambukisiwile.* » Hi ku kongoma, ku hetisiwa ka ntirho eka basilica leyi ya “Saint-Pierre de Rome”, leyi a yi lava mali yo tala swinene, swi ta endla leswaku mufundhisi Tetzal a xavisa “indulgences” ya yena. Hi ku vona ku rivaleriwa ka swidyoho ku xavisiwa hi mali, mudyondzisi wa tinghwendza Martin Luther u kume muxaka wa ntiyiso wa kereke ya yena ya Rhoma Khatoliki. Xisweswo u sola ntumbuluko wa yena wa vudiyavulosi ni swihoxo swin’wana swa yena hi ku kombisa tithesis ta yena leti dumeke ta 95 hi 1517 enyangweni wa kereke ya Jarimani eAugsburg. Xisweswo u veke ximfumo ntirho wa Ndzhundzunuko lowu ringanyetiweke hi Xikwembu eka Pierre Valdo ku sukela hi 1170.

Loko a vulavula hi ku kongoma ni malandza ya yena lama pfuxetiweke ya nkarhi wolowo, vahlaseriwa va ntiyiso, lava tshikeke ntirho wo rhula, Moya wu va sola hi ku pfumelela *Yezabele ku dyondzisa ni ku kanganyisa malandza ya yena*. Hi nga hlaya eka xisandzu lexi ku nga hetiseki hinkwako ka dyondzo ya masungulo lawa ya ku cinca. U “*dyondzisa ni ku yenga*” “*malandza*” ya yena, ya Yesu, leswi n’wi endlaka kereke ya Vukriste. Kambe dyondzo ya yena i ya le nkarhini wa *Peregamoni* laha ku hehliwa hi “*vumbhisa*” ni xifaniso xa “*nyama gandzeriwa eka swifaniso*” se a swi soriwa. Ku nga khathariseki swivumbeko swo kanganyisa, eka ndzimana leyi nchumu wa nkoka a hi “*wansati Yezabele*” kambe i Mukriste wa Protestente hi yexe. Ku sukela eku sunguleni hi ku n’wi byela leswaku “*u siya wansati Yezabele...*” Moya wu ringanyeta swihoxo leswi a swi averiwa hi Maprotestente yo sungula. Kutani u paluxa vumunhu bya xihoxo lexi: vugandzeri bya swifaniso swa vuhedeni. Hi ku endla tano, u paluxa muxaka wa “*ndzhwalo*” lowu a nga si wu vekaka eka yena, hi nkarhi wolowo, kambe lowu a nga ta wu lava ku sukela hi 1843. Naswona eka rungula leri, muvumbi Xikwembu u kongomisa eka “Sonto” ya Rhoma leyi mukhuva wa yona ematihlweni ya yena i ntirho wa vuhedeni wa vugandzeri bya swifaniso lowu xiximaka vukwembu bya mavunwa bya dyambu bya vuhedeni bya khale swinene ematin’wini ya vanhu. Ku sukela hi 1843, a a ta boheka ku landzula “Sonto” kumbe vuxaka bya yena na Yesu Krete, Muponisi a ri yexe wa vadyohi va laha misaveni.

Ndzimana 21: “ *Ndzi n’wi nyike nkarhi, leswaku a hundzuka, naswona a nga hundzuka eka vumbhisa bya yena.* »

Nkarhi lowu wu paluxiwile ku sukela eka Dan.7:25 naswona wu tiyisisiwile hi swivumbeko swinharhu eka Apokalipsi eka tindzima 11,12, na 13. Leswi i swivulavulelo: “ *nkarhi wa minkarhi na hafu ya nkarhi ; masiku ya 1260, kumbe tin’hweti ta 42* ” leti hinkwato ti kombetelaka eka ku fuma ka mupapa loku nga tiyiselelaka loku tirhaka exikarhi ka 538 na 1798. Ku hangalasiwa ka ntiyiso hi ku tirhisa Bibebe ni ku chumayeriwa hi vahundzuluxi va ntiyiso swi nyike ripfumelo ra Khatoliki nkarhi wo hetelela wo hundzuka ni ku tshika.” swidyoho swa munhu. A nga endlanga nchumu, naswona u xanise ni ku xanisa, hi vito ra matimba ya yena yo lava ku tiva, varhumiwa vo rhula va Xikwembu lexi hanyaka. Xisweswo, yi tlherisele mintirho yo xandzuka ya vanhu va Vayuda yi nyika xifaniso xa Yesu ku hetiseka ka vumbirhi: i xifaniso xa vabyari va vhinyo lava dlayaka vo sungula lava rhumiweke hi Xikwembu, ivi va dlaya, loko xi ta eka vona, n’wana wa Hosi ya nsimu ya vhinya leswaku a yiva ndzhaka ya yena.

Ndzimana 22: “ *Waswivo, ndzi ta n’wi lahlela emubedweni, ndzi rhumela nhlomulo lowukulu eka lava va endlaka vuoswi na yena, handle ka loko va hundzuka emintirhweni ya vona.* »

Xikwembu xi ta n’wi khoma tanihi “ *nghwavava* ” “ *la hoxiweke emubedweni* ”, leswi hi pfumelelaka ku hlanganisa “ *wansati Yezabele* ” wa nhlokomhaka leyi na “ *nghwavava Babilona lonkulu* ” wa Nhlav.17:1. “ *Nhlomulo lowukulu* ” lowu vhumbehiweke wu ta ta endzhaku ka ku tsandzeka ka xitiviso xa Bibebe. Rungula leri fanaka ri ta tiyisisa ku hlanganisiwa ka “ *nhlomulo lowukulu* ” lowu na “ *xivandzana lexi thandlukaka xi huma evuentweni* ” eka Nhlav.11:7. Yi pfuka endzhaku ka ntirho wa “ *timbhoni timbirhi* ” ta Xikwembu leti nga matsalwa ya mintwanano ya khale na leyintshwa ya Xikwembu ya Bibebe yo Kwetsima. “ **Vuoswi** ” bya moya bya tiyisiwa ni ku thiyiwa mavito naswona “ *lava* ” Xikwembu xi va hehlaka hi ku byi endla na “ *Yezabele* ” i tihosi ta le Furwa ni vaseketeri va vuhosi. Xikan’we na vaprista va Khatoliki, vaseketeri va vuhosi va ta va swikongomelo leswikulu swa vukarhi bya ndzhundzunuko wa rixaka ra ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona leswi a ku ri ntsena xikombiso xa vukarhi bya Xikwembu xa matimba hinkwawo Yesu Kriste. A va hundzukanga, kutani vukarhi byimbirhi byi va hlasele hi nkarhi lowu vekiweke hi Xikwembu leswaku ku hela ku fuma ka mupapa exikarhi ka 1793 na 1798.

Rito leri nge “ *nhlomulo* ” ri kombisa vuyelo bya ndzhukano wa Xikwembu hi ku ya hi Rhom.2:19: “ *Nhlomulo ni ku xaniseka ehenhla ka moya-xiviri wun’wana ni wun’wana wa munhu la endlaka leswo biha , ku sungula eka Muyuda, ku landzela Mugriki!*” “. Kambe “ *nhlomulo* ” lowu xupulaka swidyoho swa vuhosi bya Khatoliki ni munghana wa wona Kereke ya Rhoma Khatoliki wu fanekiseriwe eka Nhlav.17:5, hi vito leri nge “ *Babilona the leyikulu* ”, hi laha ku twisisekaka, i “ *nhlomulo lowukulu* ”.

Ndzimana 23: “ *Ndzi ta dlaya vana va yena hi rifu; kutani tikereke hinkwato ti ta swi tiva leswaku hi mina loyi a kambelaka miehleketo ni timbilu, kutani ndzi ta hakela un’wana ni un’wana hi ku ya hi mintirho ya wena.* »

“ *Ku fa rifu* ” i xivulavulelo lexi Moya wu xi tirhisaka ku pfuxa “swichavo” swimbirhi swa mfumo wa ndzhundzunuko wa 1793 na 1794. Hi

xivulavulelo lexi, u bakanya mianakanyo yihi na yihi ya rifu ro olova ra moya leri nga ta karhata Maprotestente hi 1843 eka rungula leri rhumeriweke eka ntsumi ya nkarhi wolowo “ *Sardes* ” eka Nhlav.3:1. Vanhu a va si tshama va tiva ntirho wo tano lowu halateke ngati lowu endliwaka hi michini yo dlaya, leyi tumbuluxiweke hi Dokodela Louis, kambe yi tlangeriwa hi Dokodela Guillotin loyi vito ra yena ri vuriweke leswaku ri huma eka xitirho hi xoxe, lexi vitaniwaka ku sukela kwalaho: guillotine . Kutani ku avanyisa hi ku komisa ku humese swileriso swo tala swa rifu , ku engeteriwa nsinya wa nawu wa ku hlasela rifu eka vaavanyisi ni vahelihli va siku leri hundzeke. Hi ku ya hi nsinya lowu wa nawu, vumunhu a byi vonaka byi boheka ku nyamalala naswona hi xivangelo lexi Xikwembu xi vitaneke mfumo lowu wa ndzhundzunuko lowu herisaka “ *abyss* ”. Eku heteleleni, a a ta va a endle misava, “ *xidziva* ” lexi nga riki na xivumbeko xihi na xihi xa vutomi ku sukela hi siku ro sungula ra Ntumbuluko, hi ku ya hi Gen.1:2. Kambe i ntsena, etilweni, hi nkarhi wa ku avanyisa ka le tilweni loku tirhisiwaka hi vahlawuriwa lava hlengeletaneke leswaku “ *Tikereke hinkwato (kumbe Tinhlengeletano)*” be, vahlawuriwa va minkarhi ya nkombo, va ta tshubula timhaka leti ta matimu hi nhlamuselo leyi Xikwembu xi va nyikeke yona . Vululami bya Xikwembu byi hetisekile; lava avanyiseke hi mavunwa va biwe hi ku lulama ka yena, “ *hi ku ya hi “ mintirho ”* ya vona. Va endle leswaku vanhu va fa hi ndlela leyi nga lulamangiki naswona hi ku famba ka nkarhi va biwe hi rifu hi vululami lebyi hetisekeke bya Xikwembu: “ *kutani ndzi ta hakela un’wana ni un’wana wa n’wina hi ku ya hi mintirho ya n’wina .*”

Ndzimana 24: “ *Eka n’wina ni le ka Tiyatira hinkwavo, lava nga amukeliki dyondzo leyi, ni lava nga tiviki vuenti bya Sathana, hilaha va va vitanaka hakona, ndzi ri eka n’wina: A ndzi nge mi rhwexi ndzhwalo wun’wana;* »

Lava va solaka ripfumelo ra Khatoliki ni ku nyika mihivahivana ya rona ya vukhongeri vito ra “ *vuenti bya Sathana* ” va nga va ntsena vapfuxeti lava humeleleke ku sukela kwalomu ka 1200 ku fikela eka ndzhundzunuko wa le Furwa wa 1789. Ku nga khathariseki leswaku mahanyelo ya vona ya njhani, dyondzo ya vona a yi ri ekule swinene ni ntiyiso lowu tengeke lowu dyondzisiwaka hi wona Moya eka vaapostola ni vadyondzisiwa va Yesu Kriste. Hi xiya hi ku va vuyerisa swilo swinharhu ntsena leswinene: ripfumelo eka gandzelo ra Yesu ntsena, ku tshemba loku nyikiweke Bible ntsena, ni nyiko ya vumunhu bya vona ni vutomi bya vona; tinhla tin’wana hinkwato ta dyondzo a ti kume ndzhaka eka Vukhatoliki naswona hikwalaho a ti kanakanisiwa. Xisweswo, hambu leswi a va nga hetisekanga eka xiyimo xa dyondzo ya ntiyiso wa ripfumelo ra Vukriste, vahundzuluxi lava hlawuriweke a va tiva ndlela yo nyiketa vutomi bya vona lebyi nyikeriweke eka Xikwembu hi magandzelo lama hanyaka naswona loko va rindzele 1844, siku leri xileriso xa ku sungula ku tirha ha rona Dan. 8:14, Xikwembu xi amukele ntirho wa vona swa xinkarhana. Leswi u swi kombisa kahle swinene loko a ku: “ *A ndzi ku veki ndzhwalo wun’wana .*” Xiyimo xa ku avanyisa loku hlawulekeke ka Xikwembu xi humelela erivaleni eka marito lawa.

Ndzimana 25: “ *Ntsena leswi u nga na swona, khomelelani ku kondza ndzi ta.*” »

Swivangelo leswi pfumelalaka Xikwembu ku katekisa ripfumelo leri nga hetisekangiki ra Maprotestente swi fanele ku hlayisiwa ni ku tirhisiwa hi vahlawuriwa ku fikela loko Yesu Kriste a vuya.

Ndzimana 26: “ *Loyi a hlulaka, a hlayisa mintirho ya mina ku fikela emakumu, ndzi ta n’wi nyika vulawuri ehenhla ka matiko.* »

Ndzimana leyi yi paluxa leswi nga ta vanga ku lahlekeriwa hi ku ponisiwa ku sukela enkarhini lowu wa Ndzhundzunuko ku fikela loko Kriste a vuya. Vahlawuriwa va fanele ku hlayisa ku fikela emakumu mintirho leyi lunghiseleriweke ni ku paluxiwa hi Yesu Kriste hi ku ya emahlweni ku fikela emakumu ka misava. Lava vitaniweke va wa hi ku ala swilaveko leswintshwa swa Xikwembu. Hambiswiritano, a nga kalanga a tumbeta xikongomelo xa yena xo engetela ku vonakala ka yena hakatsongo-tsongo ku fikela enkarhini wa ku ta ka yena hi ku vangama. “ *Ndlela ya lavo lulama yi fana ni ku vonakala loku vangamaka, loku ku vonakala ka kona ku engetelekaka ku fikela exikarhi ka siku* (Swiv.4:18)”; ndzimana leyi ya Bibeke ya swi tiyisekisa. Naswona hikwalaho swi le ndzeni ka xivumbeko xa phurojeke ya yena, leswaku ku sukela hi 1844, swilaveko swa Xikwembu swi ta humelela hi masiku lama kunguhatiweke ni ku profetiwile hi rito ra yena ro hlawuleka ra vuprofeta ra Bibeke. Hi le ka xiyimo xa muavanyisi wa le tilweni ntsena laha muhlawuriwa a nga ta kuma eka Xikwembu “vulawuri ehenhla ka matiko”.

Ndzimana 27: “ *U ta va fuma hi nhonga ya nsimbi, kukota loko munhu a tshova swibya swa vumba, tanihi leswi mina ndzi amukeleke matimba eka Tata wa mina.* »

Xivulavulelo lexi xi ringanyeta mfanelo yo gweviwa rifu. Swi fanerile leswaku vahlawuriwa va ta avelana na Yesu Krete eku avanyiseni ka vona ka lavo homboloka lava simekiweke ku avanyisa ko hetelela, hi nkarhi wa “ *gidi ra malembe* ” ya Savata leyikulu ya gidi ra malembe ya vunkombo.

Ndzimana 28: “ *Ndzi ta n’wi nyika nyeleti ya nimixo.* »

Xikwembu xi ta yi nyika ku vonakala ka yona loku heleleke ka Xikwembu loku fanekiseriwaka emisaveni ya hina ya sweswi hi ku vonakala ka dyambu. Kambe Yesu a ku: “Hi mina ku vonakala.” Xisweswo u tivisa ku vonakala ka vutomi bya le tilweni, laha Xikwembu hi xoxe xi nga xihlovo xa ku vonakala loku nga ha titshegeke hi nyeleti ya le tilweni ku fana na dyambu ra hina.

Ndzimana 29: “ *Loyi a nga ni ndleve, a a yingise leswi Moya wu swi byelaka tikereke!* »

Ku akiwa ka Apocalypse ku fana na xihondzo lexi vumbiweke hi swithezi swa nkombo, xa vunkombo ku ta va nkarhi wo hlangana na Xikwembu. Eka ku aka loku, tindzima 2 na 3 ti vumba rimba ra xisekelo ra nguva hinkwayo ya Vukriste exikarhi ka 94 na 2030. Tinhlokomhaka hinkwato leti boxiweke eka Apokalipsi ti kuma ndhawu ya tona eka rimba leri ra xisekelo. Kambe eka xivumbeko lexi swithezi swosungula swi tlanga ntsena xiave xa switepisi leswi yisaka eka xithezi xale henhla. Nkoka wa nhlavutelo wu humelela eka level 3 leyi vuriwaka *Pergamon* . Nkoka lowu wu tlhela wu tiyisiwa eka levele ya 4 leyi vuriwaka *Thyatira* . Hi le nkarhini lowu ripfumelo ra Vukreste ri pflunganyekaka ni ku hambukisa. Ku avanyisa ka Xikwembu eka xiyimo xa moya xa nguva leyi ku ta va ni vuyelo ku fikela emakumu ka misava. Leswi hi swona swi endlaka

leswaku, leswaku ndzi tiyisa ku twisisa ka n'wina ka ku avanyisa loku, ndzi ta katsakanya rungula leri leri kongomisiweke hi Xikwembu eka Maprotestente ya xona lama hlawuriweke hi nkarhi wa ku fuma ka Louis XIV.

Nkatsakanyo : Hi nkarhi wa Ndzhundzunuko, mahanyelo ya Vukriste a ma tele. Hi kuma vakwetsimi va ntiyiso va xanisiwa, kambe minkarhi hinkwayo va ri ni ku rhula, ni vanhu lava pfilunganyaka vukhongeri ni tipolitiki, lava ti hlomeke ni ku tlherisela switlhavi hi ku biwa eka mavuthu ya vuhosi ya Khatoliki. Eka Daniyele 11:34, Moya wu va hlawula tanihi “vakanganyisi.” A hi vangani vanhu va vukhongeri lava twisiseke leswaku ku va Mukreste i ku tekelela Yesu eka swilo hinkwaswo, ku yingisa swileriso swa yena ni ku titsongahata eka swileriso swa yena; ku tirhisiwa ka matlhari i yin'wana ya tona, naswona leyi a ku ri dyondzo ya yena yo hetelela leyi a yi nyikeke hi nkarhi lowu a khomiweke ha wona. Ku soriwa ka Yesu ku lulamile hi mhaka ya leswaku, loko va ya emahlweni va tirhisa ndzhaka ya Khatoliki, Maprotestente hi woxe ma tlakusa, hi xikombiso xa wona, dyondzo ni ku yenga leswi nga swa *Yezabele wa Khatoliki* . Mukhuva wa vona wa vukhongeri lowu nga hetisekangiki wu va onha vito eku avanyiseni ka Xikwembu lexi va xi tekelaka ehansi emahlweni ka valala va xona. Xiyenge lexi eku sunguleni ka Ndzhundzunuko xi n'wi endle a endla vuavanyisi lebyi hlawulekeke; leswi a swi kandziyisaka hi ku ku: “ *A ndzi ku veki ndzhwalo wun'wana, hlayisa ntsena leswi u nga na swona kukondza ndzi ta .*” Kambe ku nga hetiseki ka dyondzo ku le nawini eku sunguleni loku naswona Xikwembu xi amukela ntirho wa lava amukelaka nxaniso ni rifu hi vito ra xona. A va nga ta swi kota ku nyika swo tala, va nyika leswikulu: vutomi bya vona. Xikwembu xi kandziyisa moya lowu wa magandzelo lowu xi wu hlawulaka tanihi “ *mintirho yo tala ku tlula yo sungula* (ndzimana 19)”. Vuhedeni bya Rhoma Khatoliki byi fanisiwe ni *nyama leyi nyikeriwaka eka swifaniso swa hava* . Ku sola vuxisi bya Rhoma ku sungule hi tibuku leti voningeriweke hi ku hetiseka ta Pierre Valdo (Vaudés) loyi, ku sukela hi 1170, a tsaleke vuhundzuluxeri bya Bibebe hi ririmi rin'wana handle ka Xilatini, Provençal. Vutivi ni ku twisisa ka yena swilaveko swa Xikwembu a swi helerile hi ndlela leyi hlamarisaka naswona endzhaku ka yena ripfumelo ra Maprotestente ri onhakile. Hi ku huhuteriwa hi John Calvin, ripfumelo ra Maprotestente ri tlhele ri nonoka, ri teka xifaniso xa nala wa rona wa Khatoliki. Naswona xiga lexi nge “Tinyimpi ta Vukhongeri” xi nyikela vumbhoni bya manyala eka Xikwembu, hikuva vahlawuriwa va Yesu Kriste, lava nga va ntiyiso, a va tlheriseli switlhavi leswi va nyikiweke swona. Ku rihisela ka vona ku ta huma eka HOSI Xikwembu hi xoxe. Hi ku hloma, Maprotestente, lawa xiga xa wona a ku ri “sola scriptura”, “Matsalwa ntsena”, ma kombise ku delela Bibebe leyi a yi yirisa madzolonga ya wona. Yesu u ye ekule swinene endhawini leyi hi ku dyondzisa vadyondzisiwa va yena leswaku va fanele va hundzuluxela “rhama rin'wana” eka loyi a va balaka.

Nkarhi lowu lowu nxaniso wa Khatoliki wu endleke leswaku malandza yo tshembeka ya Yesu ma fa wu kandziyisiwile kanharhu eka Apokalipsi, laha enkarhini lowu *Tiyatira* , kambe na le ka wa ^{vu-5} *xilemo* xa ndzima 6 ni le ka ^{3rd} *mhalamhala* ya ndzima 8. Laha, eka ndzimana 22, Yesu u khutaza malandza ya yena lama dlayiweke ripfumelo, a ma tivisa xikongomelo xa yena xo rihisela rifu ra wona kumbe ku xaniseka ka wona loku vangyiweke hi Rhoma ni malandza ya

rona ya vuhosi. Rito ra nkoka leri fihliweke eka vito ra *Pergamum* ri humelela kahle, vukhongereri bya Khatoliki byi ni nandzu wa *vuoswi* eka Xikwembu, naswona lava va byi endlaka na byona, tihosi ta Khatoliki, tiligi ta tona ni vukulukumba bya tona bya mavunwa va ta hakela, ehansi ka guillotine ya vapfukeri va ndzhundzunuko va Mafurwa, . ngati leyi halatiweke hi ndlela leyi nga fanelangiki. Nhlav.2:22-23: “ *Waswivo, ndzi ta n’wi lahlela emubedweni, ndzi rhumela nhlomulo lowukulu eka lava va endlaka vuoswi na yena , handle ka loko va hundzuka emintirhweni ya vona. Ndzi ta dlaya vana va yena ; kutani tikereke hinkwato ti ta swi tiva leswaku hi mina loyi a kambisisaka mianakanyo ni timbilu, kutani ndzi ta hakela un’wana ni un’wana wa n’wina hi ku ya hi mintirho ya n’wina .*” Kambe tivonela! Hikuva endzhaku ka 1843, “ *lava va endlaka vuoswi na yena* ” na vona va ta va **Maprotestente** , hikwalaho Xikwembu xi ta lunghiselela hi “nyimpi ya vunharhu ya misava” ya nyutliya, nxupulo lowuntshwa wa vuoswi bya Khatoliki, Orthodox, Anglican, Protestente ni byin’wana. Hi ku fambisana, Moya wu ri eka ^{5th} xilemo : Nhl 6:9 ku ya eka 11: “ *Loko a pfula xilemo xa vuntlhanu, ndzi vona ehansi ka alitari mimoya-xiviri ya lava dlayiweke hikwalaho ka rito ra Xikwembu ni hikwalaho ka vumbhoni lebyi va byi nyikeke. Va huwelela hi rito lerikulu, va ku: “Wena Mudyondzisi wo kwetsima ni wa ntiyiso, u hlwela ku fikela rini ku avanyisa, ni ku rihisela hi ngati ya hina eka lava tshamaka emisaveni? Un’wana ni un’wana wa vona a a nyikiwa nguvu yo basa; kutani va byeriwe ku tshama va wisa nkarhi wo leha, ku kondza nhlayo ya malandza-kulobye ni vamakwavo lava a va fanele ku dlayiwa ku fana na vona yi helela. ”.*”

Xifaniso lexi lexi humaka eka ^{xilemo xa vu-5} xi nga ha pfilunganya ni ku hambukisa mianakanyo leyi nga voningeriwangiki kahle. Swilo a swi ve erivaleni, xifaniso lexi xi hi paluxela miehleketo ya le xihundleni ya Xikwembu, hikuva hi ku ya hi Ekl.9:5-6-10, vafi eka Kriste va etlela eka xiyimo lexi ku tsundzuka ka vona ku rivariwaka, va nga ha hlanganyeli eka hinkwaswo leswi endlawaka ehansi ka *dyambu* . Biblele yi nyika rifu ro sungula nhlamuselo ya ku herisiwa ka xivumbiwa hinkwaxo; munhu la feke u fana ni loko a nga si tshama a va kona hi ku hambana ka leswaku leswi a nga va kona, vukona bya yena hinkwabyo byi tshama byi vatliwile emianakanyweni ya Xikwembu. Hikwalaho i malandza ya xona lama hanyaka laha Xikwembu xi kongomisaka rungula leri ra nchavelelo leswaku xi va khutaza. U va tsundzuxa leswaku, hi ku ya hi switshembiso swa yena, endzhaku ka vurhongo bya rifu, ku na nkarhi lowu vekiweke wa ku pfuka ka vona , lowu va nga ta pfuxiwa, ha yena, ha wona. Kutani va ta va ni lunghelo ro avanyisa, ehansi ka ku languta ni ku avanyisa ka Xikwembu eka Yesu Kriste, vaxanisi va vona lava pfuxiweke hi ku ringana, kambe eku heleni ka *gidi ra malembe* . Eka rungula ra *Tiyatira* , rifu leri tivisiweke eka *lava endlaka vuoswi* na *Yezabele* Mukhatoliki ri ta hetiseka kambirhi. Emisaveni, ntirho wa vapfukeri va ndzhundzunuko i xiyenge xo sungula, kambe endzhaku ka wona, wu ta ta, hi nkarhi wa wona na le ka xiyenge xa vumbirhi, rifu ra vumbirhi ra ku avanyisa ko hetelela, awara leyi “ *Tinhlengeletano hinkwato* ” va nga pfumeriki va Vakreste kumbe vapfumeri va minkarhi hinkwayo ya Nguva ya Vukriste yi ta vona ku avanyisa loku lulameke ka Xikwembu ku tirhisiwa ku lwisana ni *vuoswi bya moya* .

Eka xifaniso xa yona xo fanekisela, xa ^{vu-4} *mhalamhala* ya ndzima 8 yi tiyisekisa xiendlo xa “ *nhlomulo lowukulu* ” lowu kunguhatiweke ku xupula vuoswi bya vupapa ni vaseketeri va vuhosi lava byi seketeleke. *Dyambu* , ku vonakala ka Xikwembu, *n'weti* , vukhongereri bya munyama bya Khatoliki ni *tinyeleti* , vanhu va vukhongereri, *swi hlaseriwa hi swiphemu swa nharhu* kumbe, hi xiphemu, hi ku xanisiwa ka ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka vafukeri va ndzhundzunuko va le Furwa hi 1793 na 1794.

Ekuneleni ka rungula leri kongomisiweke eka Maprotestente lama nga ni ku rhula, Moya wu tiyisekisa ku sola ka wona ku tirhisiwa ka matlhari hi ku tsundzuka leswaku i ntsena eka vuavanyisi byo hetelela lebyi lunghiseleriweke hi nkarhi wa vuavanyisi bya le tilweni bya gidi ra malembe ya vunkombo laha muhlawuriwa a nga ta rihisela. Hikwalaho a nga pfumeleriwi ku rihisela hi yexe, emahlweni ka ku avanyisa loku ka le tilweni laha a nga ta avanyisa vaxanisi va yena, na Yesu Kriste, na ku hlanganyela eka xibohe xa xigwevo xa vona xa rifu. “ *U ta va fuma hi nhonga ya nsimbi, kukota munhu la tshovaka swibya swa vumba* .” Xikongomelo xa vuavanyisi lebyi ku ta va ku kumisisa nkarhi wa ku xaniseka ka vadyohi lava gweviweke rifu ra vumbirhi ra vuavanyisi byo hetelela. Ndzimana 29 yi boxa: *nyeleti ya nimixo* . “ *Naswona ndzi ta n'wi nyika nyeleti ya nimixo* .” Xivulavulelo lexi xi vula dyambu, xifaniso xa ku vonakala ka Xikwembu. Muhluri u ta nghena eku vonakaleni ka Xikwembu hilaha ku nga heriki. Kambe emahlweni ka mongo lowu lowu nga heriki, rito leri ri lunghiselela letere ra vuntlhanu leri taka. *Nyeleti ya nimixo* yi tshahiwile eka 2 Petro 1:19-20-21: “ *Naswona hi khomelela rito ra vuprofeta swinene , leri u nga ta ri yingisa, kukota rivoni leri voningaka endhawini ya munyama, kukondza ku siku ri xa, nyeleti ya nimixo yi huma etimbilwini ta n'wina; mi tiva ku sungula hi n'wina leswaku ku hava vuprofeta bya Matsalwa lebyi nga vaka nchumu wa nhlamuselo ya le xihundleni, hikuva a ku nga ri hi ku navela ka munhu laha vuprofeta byi tshameke byi tisiwa, kambe byi susumetiwa hi Moya lowo Kwetsima leswaku vanhu va vulavule ku suka eka Xikwembu* . Ndzimana leyi yi kandziyisa nkoaka wa rito ra vuprofeta hikuva mongo wa nguva leyi taka wu ta vekiwa hi tlhelo ra moya hi ku nghena eku tirhisiweni ka xileriso xa Xikwembu lexi profetiweke eka Dan.8:14. “ *Ku fikela hi 2300 p.m. naswona ku kwetsima ku ta lweriwa* .” Kambe hi nkarhi wolowo, ndzimana leyi a yi tiviwa ntsena eka vuhundzuluxeri: “ *Ku fikela hi 2300 nimadyambu ni nimixo ni ndhawu yo kwetsima yi ta basisiwa* .” Hambu ku ri eka vuhundzuluxeri lebyi, rungula ra Xikwembu a ri fana, kambe a ri nga kongomanga ngopfu, hi xivumbeko lexi ri nga hlamuseriwa tanihi ku tivisa makumu ya misava hi ku vuya hi ku vangama ka Hosi ni Muponisi wa hina Yesu Kriste. Xikwembu xi tirhise Muprotestente wa le Amerika William Miller ku endla miringo yimbirhi ya ripfumelo ya Maadventist hi ximun'wana xa 1843 ni hi ku wa ka 1844. Hilaha Daniyele 12:11-12 yi hi dyondzisaka hakona, exikarhi ka masiku lawa mambirhi, hi 1843, xileriso xa Xikwembu xi tlhelela endzhaku eka Maprotestente lama weke vululami lebyi ponisaka lebyi nyikeriweke hi Yesu Kriste; hikuva a va ha fikeleli mpimanyeto wa ku kwetsima lokuntshwa loku lavekaka hi Xikwembu. Vululami bya Yesu i bya hilaha ku nga heriki, kambe byi vuyerisa ntsena vahlawuriwa va ntiyiso lava hlawuriweke hi Yesu hi yexe, na leswi, eka nkarhi hinkwawo na ku fikela emakumu ka misava.

Laha, exikarhi ka *Tiyatira* na *Sardi* , hi siku ro sungula ra ximun'wana xa 1843, xileriso xa Dan.8:14 xi sungula ku tirha naswona hi ta kuma vuyelo bya xona eka marungula lama kongomisiweke hi Moya eka Vakriste va siku rero.

Nhlavutelo 3: Nhlengeletano ku sukela hi 1843 – 1844.

ripfumelo ra Vukreste ra vuapostola ri vuyisiwile

-5 : Sardis

Ku avanyisa loku vuriweke hi Yesu Krete endzhaku ka milandzu ya Maadventist ya ximun'wana xa 1843 na October 22, 1844

Ndzimana 1: “ *Tsala ntsuni ya nhlengeletano ya Sardi : Loyi a nga ni mimoya ya nkombo ya Xikwembu ni tinyeleti ta nkombo u ri: Ndzi tiva mintirho ya wena. Ndza swi tiva leswaku u ehleketiwa leswaku wa hanya, naswona u file.* »

ya “ *Sardi* ”, nhloko-mhaka ya papila ra vuntlhanu, yi ta humesa mahanyelo mambirhi ya Vukreste ya Maprotestente, lama hambaneke lama vuriwaka: ya lava weke, lava Yesu a va tivisa a ku: “ *U tekiwa u hanya, naswona u file* ”; ni le ka vahlawuriwa, eka ndzimana 4: “ *va ta famba na mina va ambale tinguvu to basa hikuva va faneleka .*” Ku fana ni leswi nga endzeni ka marungula yakwe mambirhi, vito leri nge “ *Sardi* ” ri ni nhlamuselo yimbirhi leyi tinhlamuselo ta yona ti hambaneke hi ku helela. Ndzi hlayisa mianakanyo leyikulu ya rimitsu leri ra Xigriki: ribye ro pfimba ni ra risima, rifu ni vutomi. Ku rhurhumela ni ku pfimba swi hlamusela ku hleka ka sardonic; hi Xigriki, sardonion i ntambhu ya le henhla ya rikoka ro hlota; sardine i nhlampfi; naswona hi ndlela leyi hambaneke, sardo na sardonix i maribye ya risima; sardonix kuva muxaka wa chalcedony ya buraweni. Eku sunguleni ka papila leri, Yesu u ti humesa tanihi “ *loyi a nga ni mimoya ya nkombo ya Xikwembu ni tinyeleti ta nkombo* ” hi leswaku, ku kwetsimisiwa ka Moya ni ku avanyisa malandza ya yena ya minkarhi ya nkombo. Ku fana na le ka Dan.12, u yime ehenhla ka nambu wo dlaya, ndzingo wa ripfumelo ra Adventist, naswona laha u humesa xiboho xa yena. A hi xiyeni ku tolovelana loku kombisaka leswaku muvulavurisani wa munhu i un’we hi ndlela ya nhlengeletano. Mukhuva hinkwawo wa Maprotestente wa karhateka. Yesu u herisa ku hambana ka Maprotestente loku xiyiweke eka rungula ra *Tiyatira* . “ *Ndzhwalo* ” lowuntshwa (hilaha vapfumeri lava xandzukeke va wu twisisaka hakona) sweswi wa sindzisiwa ni ku laviwa. Mukhuva wa Sonto ya Rhoma wu fanele ku tshikiwa ivi wu siviwa hi Savata ya Mugqivela. Xileriso lexi xa Dan.8:14 xi tlherisela endzhaku xiyimo lexi simekiweke ku sukela hi March 7, 321 hi Mufumi Constantine^{wo Sungula}. Hi 1833, malembe ya 11 emahlweni ka 1844, hi xidzedze lexi hambetaka xa tinyeleti leti divulaka, lexi tekeke ku sukela exikarhi ka vusiku ku ya eka 5 a.m., naswona xi vonakaka eUnited States hinkwaro, Xikwembu a xi kombise xifaniso ni ku profeta ku wa lokukulu ka Vakreste va Maprotestente. Leswaku xi ku khorwisa hi nhlamuselo leyi, Xikwembu xi kombe Abrahamama tinyeleti ta le tilweni, xi n’wi byela xi ku: “ *Vatukulu va wena va ta va tano .*” Hikwalaho ku wa ka tinyeleti hi

1833 ku profete ku wa lokukulu ka vatukulu lava va Abrahamama. Xikombiso lexi xa le tilweni xi tshahiwile eka nhlokomhaka ya *xilemo xa vu* 6 eka Nhlav.6:13. Yesu u te: “ *Ku vuriwa leswaku wa hanya naswona u file* ”. Hikwalaho loyi a vulavulaka ha yena u ni ndhuma ya ku yimela Xikwembu, naswona vuxokoxoko lebyi byi fambisana ni Vuprotestente lebyi, hi ku pfumela eka Ndzhundzunuko wa byona, byi ehleketaka leswaku byi vuyelelane ni Xikwembu. Xiboho xa Xikwembu xa wa: “ *Ndzi tiva mintirho ya wena* ”, “ *naswona u file* ”. Swi huma eka Xikwembu hi xoxe, Muavanyisi lonkulu, laha ku avanyisa loku ku humaka kona. Muprotestente a nga honisa ku avanyisa loku, kambe a nge swi koti ku balekela vuyelo bya kona. Hi 1843, xileriso xa Daniyele 8:14 xi sungule ku tirha naswona ku hava Mukriste loyi a languteriweke ku va a nga tivi nawu wa Xikwembu lexi hanyaka. Ku pfumala vutivi loku ku vangwiwa hi ku delela rito ra vuprofeta ra le Bibeleni leri muapostola Petro a hi khutazaka ku nyikela nyingiso wa hina lowu heleleke eka 2 Pet.1:19-20: “ *Naswona hi khomelela rito ra vuprofeta swinene, leri mi endlaka leswinene eka rona ku tivonela, kukota rivoni leri voningaka endhawini ya munyama, kukondza siku ri xa, ni nyeleti ya nimixo yi huma etimbilwini ta n'wina; mi tiva ku sungula hi n'wina leswaku ku hava vuprofeta bya Matsalwa lebyi nga vaka nchumu wa nhlamuselo ya le xihundleni.* » Hi ku hundza ti nga xiyiwi exikarhi ka matsalwa hinkwawo ya Bibe le ya ntwanano lowuntshwa, tindzimana leti ti endla, ngopfu-ngopfu ku sukela hi 1843, ku hambana exikarhi ka vutomi ni rifu.

Ndzimana 2: “ *Xalamukani, mi tiyisa masalela lama nga kusuhi ni ku fa; hikuva mintirho ya wena a ndzi yi kumanga yi hetisekile emahlweni ka Xikwembu xa mina.* »

Loko va nga fikeleli mpimanyeto lowuntshwa wa ku kwetsima, “ *lavan'wana* ” va Vuprotestente va ta “ *fa* .” Hikuva, Xikwembu xi n'wi sola hikwalaho ka swivangelo swimbirhi. Xo sungula i mukhuva wa Sonto ya Varhoma lowu soriwa hi ku sungula ku tirha ka xileriso xa Dan.8:14; xa vumbirhi i ku nga tsakeli rito ra vuprofeta, hikuva hi ku nga tekeli enhlokweni dyondzo leyi nyikeriweke hi Xikwembu hi ntokoto wa Maadventist, vatukulu va Maprotestente va ta rhwala nandzu lowu va wu kumeke tanihi ndzhaka eka vatata wa vona. Eka tinhla leti hatimbirhi, Yesu u te, “ *A ndzi yi kumanga mintirho ya wena yi hetisekile emahlweni ka Xikwembu xa mina .*” Hi ku vula leswaku “ *emahlweni ka Xikwembu xa mina* ”, Yesu u tsundzuxa Maprotestente hi mukhuva wa milawu ya khume leyi tsariweke hi rintihho ra Xikwembu, Tatana loyi va n'wi delelaka va tsakela N'wana loyi a faneleke ku va ponisa. Ripfumelo ra yena leri yingisaka hi ku hetiseka, leri a ri nyikeke tanihi xikombiso, a ri na nchumu lowu fanaka ni ripfumelo ra Maprotestente, mudyandzhaka wa swidyoho swo tala swa Khatoliki, ku katsa ni, xo sungula, ku wisa vhiki na vhiki hi siku ro sungula. Rivanti ra ku ponisiwa ri pfala hilaha ku nga heriki eka mukhuva wa vukhongereri bya Protestente lebyi hlengeletweke, “ *tinyeleti* ” ta “ *xilemo xa vutsevu* ” ti wa.

Ndzimana 3: “ *Hikokwalaho tsundzukani hilaha mi amukeleke hakona ni ku swi twa, mi hlayisa, mi hundzuka. Loko mi nga rindzi, ndzi ta ta ku fana ni khamba, naswona a wu nge swi tivi leswaku ndzi ta ku fika hi nkarhi muni.* »

Riendli leri, “ *tsundzuka* ,” ri vula ku anakanyisisa hi vukheta hi mintirho ya nkarhi lowu hundzeke. Kambe i lava hlawuriweke hakunene ntsena lava

titsongahataka lerova va sola mintirho ya vona vini. Ku tlula kwalaho, xileriso lexi xa “ *tsundzuka* ” xi pfuxa “ *tsundzuka* ” eku sunguleni ka nawu wa vumune lowu lerisaka ku wisa loku kwetsimisiweke ka siku ra vunkombo. Laha nakambe, hi ndlela leyi phindhiweke kambirhi, Vuprotestente bya ximfumo byi rhambiwa ku tlhela byi kambisisa ku amukeriwa loku byi ku nyikeke eka marungula ya vuprofeta lama sunguriweke hi William Miller hi ximun’wana xa 1843 ni hi ku wa ka 1844, kambe ni le ka tsalwa ra milawu ya vu-4^{eka} ya 10 ya Xikwembu leswaku u tlulele eka xidyoho lexi faka ku sukela hi 1843. Vuyelo lebyikulu swinene bya ku hambana ka yena na Yesu Krete byi vumbiwile: “ *Loko mi nga rindzi, ndzi ta ta ku fana ni khamba, . naswona a wu nge swi tivi leswaku ndzi ta ku fika hi nkarhi muni.* » Hi ta vona leswaku ku sukela hi 2018, rungula leri ri hundzuke ntiyiso lowu hanyaka njhani. Handle ka ku xalamuka, handle ko hundzuka ni mihandzu ya ku hundzuka, ripfumelo ra Maprotestente ri file hi ku helela.

Ndzimana 4: “ *Hambi swi ri tano u ni vavanuna van’wana eSardi lava nga nyamisangiki swiambalo swa vona; va ta famba na mina va ambale [swiambalo] swo basa, hikuva va faneleka.* »

Ku ta humelela ku kwetsima lokuntshwa. Eka rungula leri, Yesu u enerisekile ku nyikela vumbhoni bya vukona bya “ *vavanuna va nga ri vangani* ”, hi ku ya hi vuxokoxoko lebyi paluxiweke eka Ellen.G.White loyi a a ri exikarhi ka nhlayo, i vavanuna va 50 ntsena lava amukeleke ku amukeriwa hi Xikwembu. “ *Vavanuna va nga ri vangani* ” lava va hlawula vavanuna ni vavasati lava amukeriweke ni ku katekisiwa, ha un’we-un’we, leswaku va nyikela vumbhoni bya ripfumelo ra vona hi ku landza ku langutela ka Hosi. Yesu u te: “ *Hambi swi ri tano u ni vavanuna van’wana eSardi lava nga nyamisangiki swiambalo swa vona; va ta famba na mina va ambale [tinguvu] to basa, hikuva va faneleka.* ” I mani loyi a nga kanetaka xindzhuti lexi xi xiyiweke hi Yesu Krete hi byakwe? Eka vahluri va miringo ya ripfumelo ya 1843 na 1844, Yesu u tshembisa vutomi lebyi nga heriki na ku amukeriwa loku heleleke ka laha misaveni leswi nga ta teka xivumbeko xa ximfumo eka rungula leri taka ku suka *eFiladelfiya* . Ku thyakisa ka “ *swiambalo* ” ku vanganiwa hi mahanyelo lama ntshunxekeke ya vanhu. “ *Xiambalo* ” tanihi ku lulama loku hlayiweke hi Yesu Krete, emhakeni leyi “ *yo basa* ”, ku thyakisa ka xona ku kombisa ku lahlekeriwa hi ku lulama loku eka kampa ya ndhavuko ya Maprotestente. Laha, ku hambana na sweswo, ku pfumaleka ka ku thyakisa swi vula ku ya emahlweni ka ku vekiwa ka “ *ku lulama loku nga heriki* ” ka Yesu Kriste hi ku ya hi Dan.9:24. Ku nga ri khale, vutivi ni ku titoloveta ka Savata swi ta va nyika ku kwetsima ka xiviri, mihandzu ni xikombiso xa vululami lebyi nyikiweke bya Yesu Kriste. Ku hlawula loku ka vutlhari ni ka vutlhari ku nga ri khale ku ta va endla va va lava nga heriki eku kwetsimisiweni ni ku dzunisiwa ka le tilweni loku fanekiseriwaka hi “ *swiambalo swo basa* ” swa ndzimana 5 leyi taka. Moya wu ta va tivisa “ *lava nga riki na xisandzu* ”: “ *naswona emilon’wini ya vona a ku kumeki mavunwa, hikuva a va na xisandzu* (Nhlav.14:5)”. Va ta kuma, “ *ku rhula na hinkwavo ni ku kwetsimisiwa, handle ka swona ku hava nyama leyi nga ta vona Hosi* ”, hi ku ya hi Pawulo, eka Vahev.12:14. Hi ku kongoma, “ *swiambalo leswi swo basa* ” swi ta teka xivumbeko xa ku susiwa ka xidyoho lexi vumbeke mukhuva wa Sonto ya Rhoma.

Hikuva va n'wi rindzile hi ku tshembeka kambirhi, ematshan'wini ya yena, tanihi xikombiso xa ku amukeriwa ka yena, xilemo xa Xikwembu xi nyikiwa vona hi Savata leyi taka ku basa vahlawuriwa va Hosi lava hlayisaka ku lulama ka yena. Xisweswo ku hetisisiwile “ku basisiwa ka ndhawu yo kwetsima,” ku nga xivumbeko lexi Daniyele 8:14 yi hundzuluxeriweke ha xona hi nkarhi wolowo. Ehansi ka ku languta loku, ku sukela hi October 23, 1844, Yesu u nyike vahluri lava hlawuriweke hi xivono xa le tilweni xifaniso xa ku hundza ka yena ku suka endhawini yo kwetsima ku ya endhawini yo kwetsima swinene ya vukwetsimelo bya laha misaveni. Xisweswo u tsundzuke hi xifaniso, nkarhi lowu loko a fa exihambanweni, xidyoho xa vahlawuriwa va yena xi rivaleriwa, xisweswo xi hetisisa “ *siku ra ku rivaleriwa* ”, “ *Yom kippur* ” ya Xiheveru. Leswi xiendlakalo lexi se a xi humelerile, ku pfuxetiwa ka xiendlo eka xivono a ku kongomisiwe ntsena ku kanakana ku humelela ko sungula ka vululami lebyi nga heriki lebyi kumiweke hi rifu ra Yesu. Lexi hi ku kongoma xi hetisisiwaka eka vanhu lava weke va le Sarda lava ripfumelo ra vona leri kombisiweke ri nga enerisiki eka muvumbi Xikwembu. Hikwalaho ka swivangelo swimbirhi, Xikwembu xi nga va ala hikwalaho ko pfumala rirhandzu eka ntiyiso wa xona wa vuprofeta lowu twarisiweke, ni hikwalaho ka ku tlula nawu ka Savata loku veke kona ku sukela hi 1843 hi ku sungula ku tirha ka xileriso xa Daniyele 8:14.

Ndzimana 5: “ . *Loyi a hlulaka u ta ambala hi ndlela yoleyo tinguvu to basa; A ndzi nge ri sula vito ra yena ebukwini ya vutomi, kambe ndzi ta vula vito ra yena emahlweni ka Tata wa mina ni le mahlweni ka tintsumi ta yena.* »

Vahlawuriwa lava kutsuriweke hi Yesu Kriste i xivumbiwa lexi yingisaka, lexi xiyaka ku kolota vutomi bya xona ni vutomi bya xona lebyi nga heriki eka muvumbi, Xikwembu lexinene, xo tlhariha ni lexi lulameke. Lexi i xihundla xa ku hlula ka yena. A nge swi koti ku kanetana na yena, hikuva u amukela hinkwaswo leswi a swi vulaka ni leswi a swi endlaka. Nakambe yena hi yexe i ntsako wa Muponisi wa yena loyi a n'wi tivaka a n'wi vitana hi vito ra yena, ku sukela eku simekeni ka misava laha a n'wi voneke hi ku tiva ka yena ka ha ri emahlweni. Ndzimana leyi yi kombisa ndlela leyi swihehlo swa mavunwa swa vanhu va vukhongereri bya mavunwa swi nga hava ni ku hambukisa ha yona hambu ku ri eka lava swi vulaka. Rito ro hetelela ri ta va ra Yesu Kriste loyi a nge eka hinkwavo: “ *Ndzi tiva mintirho ya n'wina* ”. Hi ku ya hi mintirho leyi, u avanyisa ntlhambi wa yena, a veka exineneni xa yena, *tinyimpfu ta yena* , naswona eka ximatsi xa yena, *timbuti* leti xandzukaka ni *timhisi leti rhurhumelaka* leti kunguhatiweke ndzilo wa rifu ra vumbirhi ra vuavanyisi byo hetelela .

Ndzimana 6: “ *Loyi a nga ni ndleve, a a yingise leswi Moya wu swi byelaka tikereke!* »

Loko un'wana ni un'wana hi ku kongoma a nga twa marito ya vuprofeta ya Moya, ku hambana ni sweswo, i vahlawuriwa va yena ntsena, lava a va hlohlotelaka ni ku va dyondzisa, lava nga twisisaka nhlamuselo ya wona. Moya wu kombetela eka timhaka leti kongomeke, leti hetisisiweke hi nkarhi wa matimu, loyi a hlawuriweke hikwalaho u fanele ku tsakela matimu ya vukhongereri na ya misava, na le Bibeleni hinkwayo leyi vumbiweke hi switori swa vumbhoni, ku dzunisa, na vuprofeta.

Xiya : Eka ndzimana ya 3, Yesu Kriste u byele Muprotestente loyi a weke a ku: “ *Hikokwalaho tsundzukani ndlela leyi u amukeleke ha yona ni ku yi twa ha yona, u rindza, u hundzuka. Loko u nga rindzi, ndzi ta ta ku fana ni khamba, naswona a wu nge swi tivi leswaku ndzi ta ku hlasela hi nkarhi wihi.* ” Hi ndlela yo hambana, eka vadyandzhaka va vahluri, ku sukela hi ximun’wana xa 2018, rungula leri ri hundzuriwile ri va: “Loko mi languta, a ndzi nge ti ku fana na khamba, **naswona mi ta swi tiva** leswaku ndzi ta ta **eka** n’wina hi nkarhi muni”. Naswona Hosi yi hlayisile switshembiso swa yona, tanihileswi namuntlha hi 2020, vahlawuriwa va yena a va ri na vutivi bya siku ra ku vuya ka yena ka ntiyiso leri paluxiweke ra ximun’wana xa 2030. Kambe, ripfumelo ra Maprotestente ri gweviwile ku honisa ku kongoma loku, loku vekerike, ntsena, hi Yesu, . eka vahlawuriwa va yena. Hikuva ku hambana na mahanyelo ya yena eka malandza yo hamboloka, “ *Hosi a yi endli nchumu handle ko tsundzuxa malandza ya yona vaprofeta* ” Amo.3:7.

-6 : Philadelphia

Vuadventist byi nghena eka vurhumiwa bya misava hinkwayo

Exikarhi ka 1843 na 1873, Savata ya Xikwembu ya Mugqivela, siku ra vunkombo ra ntiyiso leri vekiweke hi Xikwembu, ri vuyeteriwile no amukeriwa hi maphayona ya Seventh-day Adventism leyi tekeke xivumbeko xa nhlango wa ximfumo wa vukhongeri bya Vukreste bya le Amerika lowu vitaniwaka ku sukela hi 1863: " the Seventh- " . siku Kereke ya Adventist. Hi ku landza dyondzo leyi lunghiseleriweke eka Dan.12:12, rungula ra Yesu ri kongomisiwe eka vahlawuriwa va yena lava kwetsimisiweke hi ku wisa ka Savata, hi siku ra lembe ra 1873. Hi nkarhi lowu fanaka, vahlawuriwa lava va vuyeriwa eka nkateko wa Dan :12: “ *Ku katekile loyi a rindzaka ku fikela masiku ya 1335!* ".

Mimpimanyeto leyintshwa leyi simekiweke ku sukela hi 1843 yi ve ya misava hinkwayo hi 1873

Ndzimana 7: “ *Tsala ntsumi ya vandlha ra Filadelfia : Hi leswi Mukwetsimi, Loyi a nga ni xilotlelo xa Davhida, loyi a pfulaka ku nga ri na loyi a pfulaka, loyi a pfala naswona a nga ta pfala : »*

Hi vito leri nge “ *Filadelfia* ”, Yesu u kombisa Muhlawuriwa wa yena. A ku, “ *Hi leswi vanhu hinkwavo va ta tiva leswaku mi vadyondzisiwa va mina, loko mi rhandzana. Yohane13:35*” Naswona leyi i mhaka ya *Filadelfia* leyi timitsu ta yona ta Xigriki ti vulaka: rirhandzu ra vumakwerhu. U hlawurile vahlawuriwa lava yi vumbeke, hi ku ringa ripfumelo ra vona, naswona eka vahluri lava, rirhandzu ra yena ra khuluka. U ti humesa eka rungula leri, a ku: “ *leswi Mukwetsimi, Loyi a nga Ntiyiso, u swi vulaka .” The Holy* , hikuva i nkarhi lowu ku kwetsimisiwa ka Savata ni ka vahlawuriwa ku lavekaka hi xileriso xa Dan.8:14 lexi sunguleke ku tirha ku sukela hi ximun’wana xa 1843. *Ntiyiso* , hikuva eka nkarhi lowu wa vuprofeta, . nawu wa ntiyiso wu vuyisiwile; Xikwembu xi tlhela xi kuma ku kwetsima ka ^{nawu wa xona wa vu-4} lowu kandziyeriweke hi Vakriste ku sukela hi March 7, 321. Xi tlhela xi ku: “ *loyi a nga na xilotlelo xa Davhida* ”. Leswi a hi swilotlelo swa Mukwetsimi Petro loyi a vuriwaka leswaku u ni Rhoma. “ *Xilotlelo xa Davhida* ” i xa “ *n’wana wa Davhida* ”, Yesu, hi yexe, hi xiviri. A

nga kona un'wana handle ka yena loyi a nga nyikaka ku ponisiwa loku nga heriki, hikuva u kume xilotlelo lexi hi ku xi rhwala “ *emakatleni ya yena* ” hi xivumbeko xa xihambano xa yena, hi ku ya hi Esa.22:22: “ *Ndzi ta n'wi veka xilotlelo xa yindlu emakatleni ya Davhida: loko yi pfuleka, a ku na munhu loyi a nga ta pfala; loko yi pfala, a ku nge pfuli munhu .*” Xilotlelo lexi lexi vulaka xihambano xa ku xanisiwa ka yena, eku hetisiseni ka ndzimana leyi, hi hlaya laha: “ *loyi a pfulaka, ku nga ri na munhu loyi a nga ta pfala, loyi a pfala, naswona a nga kona loyi a nga ta pfula .*” Rivanti ra ku ponisiwa ri pfulekile ku aka Seventh-day Adventism naswona ri pfariwile eka valandzeri va vukhongeri bya Sonto ya Rhoma ku sukela hi ximun'wana xa 1843. Hikuva va pfumerile ku titsongahata eka mintiyiso ya dyondzo leyi nyikeriweke naswona va xixime hi ripfumelo ra vona rito ra yena hi ndlela ya vuprofeta, Moya wa Yesu u byele vakwetsimi va nguva ya *Filadelfiya* : “ *Ndzi tiva mintirho ya wena. Waswivo, hikuva u ni matimba matsongo, u hlayisa rito ra mina, u nga ri landzulanga vito ra mina, ndzi veke nyangwa lowu pfulekeke emahlweni ka wena, lowu ku nga riki na munhu loyi a nga wu pfala .*” Ntlawa lowu wutsongo wa vukhongeri a wu ri, ximfumo, ntsena wa le Amerika ku sukela hi 1863. Kambe hi 1873, hi nkarhi wa nhlengeletano ya mani na mani leyi khomeriweke eBattle Creek, Moya wu wu pfulele nyangwa wa vurhumiwa wa misava hinkwayo lowu a wu fanele ku ya emahlweni ku fikela loko Yesu a vuya hi ntiyiso. A nga kona loyi a nga ta swi sivela naswona Xikwembu xi ta swi vona. Hi fanele ku xiya mhaka ya leswaku hinkwaswo leswinene leswi Yesu a swi vonaka exikarhi ka vakwetsimi va ntiyiso swi tlhela swi hlamusela swivangelo leswi ripfumelo ra Maprotestente ri weleke ha swona hi 1843. Rungula leri ri hambanile swinene na leri Yesu a ri kongomisaka eka lava weke va *Sardi* eka ndzimana 3, hikuva the mintirho leyi kongomisiweke hi yoxe yi tlheriseriwa endzhaku.

Tinxaka ta 12 ta Rev.7 Ku kula

Ndzimana 8: “ *Ndzi tiva mintirho ya wena. Waswivo, hikuva u ni matimba matsongo, u hlayisa rito ra mina, u nga landzulanga vito ra mina, ndzi veke nyangwa lowu pfulekeke emahlweni ka wena, lowu ku nga riki na munhu loyi a nga wu pfala. »*

Loyi a hlawuriweke wa nkarhi wolowo u avanyisiwa hi ndlela leyinene eka mintirho ya yena leyi Yesu a yi vulaka leswaku yi va ya yena tanihi vululami. “ *Matimba matsongo* ” ya yena ya tiyisisa ku velekiwa ka ntlawa lowu sekeriweke eka “ *vavanuna va nga ri vangani* ” va ndzimana 4. Hi 1873, Yesu u tivise Maadventist nhluvuko wa vona eka ku vuya ka yena hi xikombiso xa nyangwa wa le tilweni lowu pfulekeke lowu nga ta pfuleka hi ximun'wana xa 2030, i.e. eka malembe ya 157. Eka rungula leri landzelaka, leri kongomisiweke eLaodikiya, Yesu u ta yima emahlweni ka nyangwa lowu, xisweswo a kombisa ku tshinela ka ku vuya ka yena: “ *Waswivo, ndzi yime enyangweni , ndzi gongondza. Loko munhu a twa rito ra mina, a pfula nyangwa, ndzi ta nghena eka yena, ndzi dya na yena, yena na mina. Nhlav.3:20 »*

Ku fikelela ripfumelo ra Vukriste swi pfumeleriwele eka Vayuda

Ndzimana 9: “ Waswivo, ndzi mi nyika van’wana va sinagogeni ya Sathana, lava vulaka leswaku i Vayuda kambe a hi vona, kambe va hamba; vonani, ndzi ta va endla va ta, va gandzela emilengeni ya wena, va tiva leswaku ndzi ku rhandze. »

Hi ku tshaha ku nghena ka Vayuda va ntiyiso hi ku ya hi rixaka ni nyama eka ntlawa wa Adventist, ndzimana leyi yi tiyisekisa ku vuyeteriwa ka ku wisa ka Savata; Sonto a ya ha ri xihinga eka ku hundzuka ka vona. Hikuva ku sukela hi 321, ku tshikiwa ka yona ku tlhele ku va ni vuyelo bya ku sivela Vayuda lava tshembekaka ku amukela ripfumelo ra Vukreste. Ku avanyisa ka yena eka Vayuda va rixaka a ku nga ri vonelo ra munhu hi xiyexe ra Pawulo, mbhoni yo tshembeka; a ku ri ya Yesu Kriste loyi a yi tiyisekisaka eka Nhlavutelo leyi, se eka Nhlavutelo.2:9, eka rungula leri kongomisiweke eka malandza ya yena lama onhiweke hi Vayuda ni ku xanisiwa hi Varhoma va nguva ya *Smirna* . Xiya leswaku Vayuda va rixaka va ta boheka ku lemuka ku ponisiwa ka Vukriste eka mpimanyeto wa Adventist leswaku va vuyeriwa eka tintswalo ta Xikwembu. Vu-Adventist bya Misava Hinkwayo ntsena byi rhwala ku vonakala ka Xikwembu loku byi veke **vuhlayiselo bya ximfumo lebyi hlawulekeke** ku sukela hi 1873. Kambe tivoneleni! Ku vonakala loku, dyondzo ya kona ni marungula ya kona i nhundzu ya Yesu Kriste ntsena; ku hava munhu ni nhlngano lowu nga ala ku hundzuka ka wona handle ko veka ku ponisiwa ka vona ekhombyeni. Xo hetelela eka ndzimana leyi, Yesu u vula leswaku “ *ndzi ku rhandze* ”. Xana leswi swi nga vula leswaku endzhaku ka nkarhi lowu wa nkateko, a nga ha n’wi rhandza? Ina, naswona leyi yi ta va nhlamuselo ya rungula leri ku vuriwaka leswaku ri huma eka “ *Laodikiya* ”.

Swileriso swa Xikwembu ni ripfumelo ra Yesu

Ndzimana 10: “ *Hikwalaho ka leswi u hlayiseke rito ra ku lehisa mbilu eka mina, ndzi ta tlhela ndzi ku hlayisa enkarhini wa ndzingo lowu nga ta ta emisaveni leyi tiviwaka, ku ringeta lava tshamaka emisaveni.* »

Rito leri nge ku lehisa mbilu ri tiyisekisa mongo wa ku rindza ka Maadventist lowu boxiweke eka Daniyele 12:12: “ *Ku katekile loyi a rindzaka, ni loyi a fikaka ku fikela masiku ya gidi na madzana manharhu na makume nharhu ntlhanu!* ”. Ndzingo wu khumba ripfumelo ra “ *vaaki va misava* ”, lava tshamaka eka “ *misava leyi tiviwaka* ” leswi vulaka leswaku, lava tiviwaka hi Yesu Kriste, Xikwembu xa muvumbi. Yi ta ku ringeta ku navela ka munhu ni ku paluxa moya wa ku xandzuka wa kampa ya “ecumenical” leyi hlawulaka hi Xigriki “oikomèné” “ *tiko leri tiviwaka* ” ra ndzimana leyi.

Xitshembiso lexi xi boha Yesu ntsena hi xiyimo xa leswaku nhlngano wu hlayisa mfanelo ya ripfumelo ra masungulo. Loko rungula ra Maadventist ri ta ya emahlweni ku fikela enkarhini wa ndzingo wo hetelela wa misava hinkwayo wa ripfumelo lowu profetiweke eka ndzimana leyi, a ri nge vi hi xivumbeko xa nhlngano. Hikuva nxungeto wu rhendzeleka eka rungula leri eka ndzimana ya 11 leyi landzelaka, ku fikela kwalaho wu ri lowunene hi ku helela naswona wu katekisiwile hi Xikwembu. Xitshembiso xa Yesu xi ta khumba vatukulu va yena lava nga sala va hanya hi 2030. Hi nkarhi wolowo, vahlawuriwa va ntiyiso va 1873 va ta va va etlele “ *eHosini* ” hi ku ya hi Nhlav. 14:13: “ *Kutani ndzi twa rito*

leri humaka etilweni ri ku: Tsala : Ku katekile ku sukela sweswi ku ya emahlweni vafi lava feke eHosini! Ina, ku vula Moya, leswaku va ta wisa entirhweni wa vona, hikuva mintirho ya vona yi yi landzela. » Hikwalaho lowu i nkateko wa vumbirhi lowu nyikiweke hi Yesu Kriste eka Muhlawuriwa loyi wa xikombiso. Kambe leswi Yesu a swi katekisaka i mahanyelo lama kombisiwaka hi mintirho. Vadyandzhaka va “ *Filadelfia* ” va ta tlhela va humesa hi ku tshembeka, hi 2030, mintirho ya yona, ripfumelo ra yona, ku amukela ka yona mintiyiso leyi nyikiweke hi Xikwembu xa matilo hi swivumbeko swa sweswinyana leswi xi va nyikeke swona; hikuva va ta hundza eka ku cinca lokukulu ku fikela emakumu loko ku twisisa kungu ra Xikwembu ku ta va loku hetisekeke.

Xitshembiso Xa Maadventist Xa Yesu Krete Ni Xilemukiso Xa Xona

Ndzimana 11: “ *Ndzi ta hi ku hatlisa . Khoma leswi u nga na swona, leswaku ku nga vi na munhu loyi a tekaka harhi ya wena. »*

Rungula leri nge “ *Ndzi ta hi ku hatlisa ”* i ra muxaka wa Maadventist. Xisweswo Yesu u tiyisekisa ku tshikiwa ka ku tiphofula kun’wana ni kun’wana ka vukhongeri. Ku langutela ka ku vuya ka yena hi ku vangama ku ta tshama ku fikela emakumu ka misava, xin’wana xa swipimelo leswikulu leswi kombisaka vahlawuriwa va yena va ntiyiso. Kambe rungula lerin’wana hinkwaro ri tisa nxungeto lowukulu: “ *Khoma leswi u nga na swona, leswaku ku nga vi na munhu loyi a tekaka harhi ya wena. »*Naswona i mani loyi a nga tekaka harhi ya yena handle ka valala va yena? Hikwalaho vatukulu va yena va ta boheka ku rhanga va va tiveka, naswona i mhaka ya leswi va nga endlangiki tano leswaku, vahlaseriwa va moya wa vona wa vumunhu, va ta endla ntwanano na vona, ku sukela hi 1966.

Ndzimana 12: “ *Loyi a hlulaka, ndzi ta n’wi endla phuphu etempeleni ya Xikwembu xa mina, a nge pfuki a humile; Ndzi ta tsala eka yena vito ra Xikwembu xanga, ni vito ra muti wa Xikwembu xanga, Yerusalema lontshwa lowu xikaka hi le tilweni wu huma eka Xikwembu xa mina, ni vito ra mina lerintshwa. »*

Eka marito ya yena yo hetelela ya nkateko lama nyiketeriweke eka vahluri, Yesu u hlanganisa swifaniso hinkwaswo swa ku ponisiwa loku kumiweke. “ *Nsika etempeleni ya Xikwembu xa mina* ” swi vula : nsetelo lowu tiyeke wo rhwala ntiyiso wa mina eka Nhlengeletano ya mina, Vahlawuriwa. “ *...naswona a swi nge humi more* ”: ku ponisiwa ka yena ku ta va loku nga heriki. “ *...; Ndzi ta tsala eka yena vito ra Xikwembu xa mina* ”: Ndzi ta vatla eka yena xifaniso xa vumunhu bya Xikwembu lexi lahlekeke eEdeni. “ *...na vito ra muti wa Xikwembu xa mina* ”: u ta hlanganyela eku dzuniseni ka Vahlawuriwa loku hlamuseriweke eka Nhlav.21. “ *... wa Yerusalema lontshwa lowu xikaka wu huma etilweni wu huma eXikwembu xa mina,* ”: “ *Yerusalema lontshwa* ” i vito ra ku hlengeletwa ka vahlawuriwa lava vangamisiweke lava hundzukeke va le tilweni hi ku helela ku fana ni tintsumi ta le tilweni ta Xikwembu. Nhlav. U rhelela emisaveni leyi pfuxetiweke leswaku a ya hanya hilaha ku nga heriki emahlweni ka Xikwembu lexi vekaka xilavelo xa xona kwalaho. “ *... na vito ra mina lerintshwa* ”: Yesu u hlanganisa ku cinca ka vito ra yena na ku hundza ka yena ku suka eka ntumbuluko wa laha misaveni ku ya eka ntumbuluko wa le tilweni. Muhlawuriwa loyi a ponisiweke, a tshama a hanya kumbe a pfuxiwile, u ta hanya ntokoto lowu fanaka

naswona u ta kuma miri wa le tilweni, lowu dzunisiwaka, lowu nga onhakiki ni lowu nga heriki.

Eka ndzimana leyi, ku sindzisiwa ka ku pimanisiwa na Xikwembu ku lulamile hi mhaka ya leswaku Yesu hi yexe u kumiwa hi vahlawuriwa eka xivumbeko xa yena xa vukwembu.

Ndzimana 13: “ *Loyi a nga ni ndleve, a a yingise leswi Moya wu swi byelaka tikereke!* »

Loyi a hlawuriweke u yi twisisile dyondzo yoleyo, kambe hi yena ntsena loyi a nga yi twisisaka. I ntiyiso leswaku rungula leri a ri lunghiseleriwe yena ntsena. Rungula leri ri tiyisekisa mhaka ya leswaku nhlamuselo ni ku twisisa ka swihundla leswi paluxiweke swi titshege ntsena hi Xikwembu lexi ringaka ni ku hlawula malandza ya xona.

Vuadventist bya ximfumo bya nkarhi wo hetelela a byi dyondzanga dyondzo naswona byi avanyisiwile hi Yesu, byi hlantiwile hikwalaho ka ku ala ka byona rungula ra ku langutela ka 3rd^{Adventist}

“ *Ndzi ta ta hi ku hatlisa . Khoma leswi u nga na swona, leswaku ku nga vi na munhu loyi a tekaka harhi ya wena .*” Khombo ra kona, eka Vuadventist bya ximfumo bya nkarhi wolowo, makumu ya ha ri kule, naswona hi ku karhala ka nkarhi, endzhaku ka malembe ya 150, ripfumelo a ri nge he fani. Xilemukiso xa Yesu a xi lulamile kambe a xi xiyiwanga naswona a xi twisisiwa. Naswona hi 1994, nhlango wa Adventist hi ndlela leyinene wu ta lahlekeriwa hi " *harhi* " ya wona, hi ku ala "ku vonakala lokukulu" ko hetelela loku profetiweke hi Ellen G. White, murhumiwa wa Yesu Kriste ebukwini ya yena "Matsalwa yo Sungula" eka ndzima leyi nge "Ma xivono xo sungula" . , eka matluka 14 na 15: Tsalwa leri landzelaka i xiphemu xa matluka lawa. Ndzi ya emahlweni ndzi boxa hi yena leswaku u profeta vumundzuku bya ntirho wa Adventist **naswona u katsakanya eka yena n’wini tidyondzo hinkwato leti nyikeriweke hi Tinhlengeletano tinharhu ta Nhlav.3: 1843-44 Sardis , 1873 Philadelphia , 1994 Laodikiya .**

Vumundzuku Bya Vuadventist yi paluxiwile eka xivono xo sungula xa Ellen G. White

“Loko ndzi khongela eka vugandzeri bya ndyangu, Moya lowo Kwetsima wu tshame ehenhla ka mina, naswona a ndzi vonaka ndzi tlakuka swinene ehenhla ka misava leyi ya munyama. Ndzi hundzuluke ndzi ya vona vamakwerhu va mina va Maadventist lava saleke emisaveni leyi, kambe a ndzi va kumanga. Kutani rito ri ku eka mina: “Languta nakambe, kambe ehenhlanyana.” Ndzi langutile ehenhla, kutani ndzi vona ndlela yo tsindziyela no tsindziyela, ehenhla swinene ka misava leyi. Laha hi laha Maadventist ma nga ya emahlweni ma kongoma emutini wo kwetsima. Endzhaku ka vona, eku sunguleni ka ndlela, a ku ri ni ku vonakala lokukulu, loku ntsami yi ndzi byeleke leswaku a ku ri xirilo xa le xikarhi ka vusiku. Ku vonakala loku ku voningele ku leha hinkwako ka ndlela leswaku milenge ya vona yi nga khunguvanyeki. Yesu u fambe enhlokweni ya vona

leswaku a va kongomisa; naswona ntsendze loko va n'wi langutile, a va hlayisekile.

Kambe hi ku hatlisa van'wana va vona va karhele kutani va vula leswaku muti wa ha ri ekule swinene ni leswaku va anakanye ku hatla va fika kwalaho. Kutani Yesu u va khutaze hi ku tlakusa voko ra yena ra xinene leri vangamaka leri a ku huma ku vonakala loku hangalakeke ehenhla ka Maadventist. Va huwelela va ku: "Aleluya! » Kambe van'wana va vona va ala ku vonakala loku hi xivindzi, va vula leswaku a hi Xikwembu lexi va rhangeleke. Ku vonakala loku a ku ri endzhaku ka vona ku hetelele ku timekile, kutani va tikuma va ri emunyameni lowukulu. Va khunguvanyekile va lahlekeriwa hi ku vona pakani na Yesu, kutani va wa endleleni va nwela emisaveni yo homboloka leyi nga ehansi. ". "

Mhaka ya xivono lexi xo sungula lexi nyikiweke hi Xikwembu Ellen Gould-Harmon lontsongo yi vumba vuprofeta lebyi nga ni khodi lebyi nga bya nkoka ku fana ni bya Daniyele kumbe bya Nhlavutelo. Kambe leswaku hi vuyeriwa eka byona, hi fanele hi byi hlamusela kahle. Kutani ndzi ta nyika nhlamuselo.

Xivulavulelo lexi nge "xirilo xa le xikarhi ka vusiku" xi vula xitiviso xa ku ta ka muteki eka "xifaniso xa vanhwana va khume" ku sukela eka Mat.25:1 ku ya eka 13. Ndzingo wa ku rindza ku vuya ka Kriste hi ximun'wana xa 1843 ni xa Ximun'wana xa 1844 xi vumbe ku humelela ko sungula ni ka vumbirhi; loko swi hlanganisiwa, ku langutela loku kumbirhi ku yimela "ku vonakala ko sungula" ka xitori lexi vekiweke "endzhaku" ka ntlawa wa "Maadventist ya Siku ra Nkombo" lawa a ma ya emahlweni hi nkarhi, endleleni kumbe endleleni leyi katekisiweke hi Yesu Kriste. Eka maphayona ya Adventist, 1844 a yi yimela siku ra ku hela ka misava ni siku ro hetelela ra Bibe le rito ra vuprofeta ri nga ri ringanyetaka eka vahlawuriwa va nkarhi wolowo. Leswi a va hundzile siku leri ro hetelela, va rindzele ku vuya ka Yesu va ehleketa leswaku ri tshinele. Kambe nkarhi wu hundzile naswona Yesu a nga ha vuyanga; leswi xivono xi swi pfuxaka hi ku vula leswaku: "va kume leswaku muti wu le kule swinene naswona a va ehleketa ku hatla va fika kona"; hi leswaku, hi 1844 kumbe endzhakunyana ka siku rero. Nakambe, ku hela matimba ku va hlule ku fikela kwalomu ka lembe ra 1980 loko ndzi nghena eka xivandla lexi, ndzi amukela ku vonakala loku kuntshwa ni loku vangamaka loku akaka **ku langutela ka vunharhu ka Maadventist** . Nkarhi lowu ku vuya ka Yesu ku vekiwile **eka Fall 1994** . Hakunene, ku huwelela ka rungula leri a ku khumba ntsena xiphemu lexisongo xa Vuadventist bya misava hinkwayo lebyi kumekaka eFurwa eValence-sur-Rhône. Ku hlawula ka Xikwembu ka xidorobana lexi lexi nga eDzonga-Vuxa bya Furwa ku ni nhlamuselo ya kona. Hi kona laha Mupapa Pius wa Vutsevu a feke a ri ekhotsweni hi 1799, a hetisisa mhaka leyi profetiweke eka Nhlav.13:3. Ku tlula kwalaho, Valencia a ku ri doroba leri Xikwembu xi simekeke kereke ya xona yo sungula ya Adventist etikweni ra Furwa. Hikwalaho hi kona laha a tiseke ku vonakala ka yena ko hetelela loku vangamaka ka vukwembu naswona eku heleni ka 2020, ndzi tiyisisa ku tshama ndzi ri karhi ndzi amukela eka yena tinhlavutelo ta yena ta sweswinyana na ta risima swinene leti ndzi ti nyikelaka eka tsalwa leri. Microcosm ya Valentinian ya Adventist yi tirhile tanihi xiteji xa misava hinkwayo ku hetisisa xiphemu lexi khumbaka ku vonakala ko hetelela loku vangamaka eka

xivono xa makwerhu wa hina wa xisati Ellen. Xivono lexi xi hi paluxela ku avanyisa loku Yesu a ku endlaka eka ntokoto lowu hanyeke eValencia, ku hetiseka ka vunharhu ka xifaniso xa vanhvana va khume. Yesu u lemuka Muadventist wa ntiyiso hi mahanyelo ya yena eka ku vonakala loku nyikeriweke. Muadventist wa ntiyiso u kombisa ntsako wa yena hi “Aleluya!” » ; a katekisiwile hi Moya, a tata xibya xa yena hi mafurha. Hilaha ku hambaneke, Maadventist ya mavunwa “ma ala ku vonakala loku hi xivindzi.” Ku ala loku ka ku vonakala ka Xikwembu swa dlaya eka vona, hikuva Xikwembu xi va tsundzuxile eka ku angula loku ko biha eka marungula lama huhuteriweke, lama kunguhatiweke eka vona, eka murhumiwa wa xona; swi ta hundzuka swibya leswi nga riki na nchumu leswi tsoniweke mafurha lama humesaka “ku vonakala” ka rivoni. Vuyelo lebyi nga papalatekiki bya tivisiwa: “ku vonakala loku a ku ri endzhaku ka vona ku hetelela ku timekile”; va kaneta masungulo ya xisekelo ya Vuadventist. Yesu u tirhisa nsinya wa yena wa nawu: “*Hikuva loyi a nga na yena, loyi a nga na yena, u ta nyikiwa, naswona u ta va na swo tala, kambe eka loyi a nga riki na swona, hambu ku ri leswi a nga na swona, swi ta tekiwa. Mat.25:29.*” “...va hetelele va lahlekeriwe hi ku vona pakani na Yesu”, va va va nga ri na vuxiyaxiya eka marungula ya Maadventist lama tivisa ku vuya ka Kriste kumbe, va kaneta xikongomelo xa nhlango wa Adventist lowu tsariweke eka vito ra rona ra “Maadventist”; "kutani va wa endleleni kutani va nwela emisaveni yo hamboloka leyi a yi ri ehansi", hi 1995 va tinyiketele ximfumo eka ntwanano wa Protestente na ecumenism. Xisweswo va lahlekeriwe hi Yesu, ni ku nghena etilweni loku a ku ri xikongomelo xa ripfumelo ra Adventist. Va hlanganile hi ku ya hi Dan.11:29, "vakanganyisi ", na " swidakwa ", hilaha Yesu a tivise hakona eka Mat.24:50; swilo leswi kombisiweke eku sunguleni ka ntirho.

Namuntlha, marito lawa ya vuprofeta ma hetiseka. Swi hetisisiwile exikarhi ka 1844, siku ra ku vonakala ko sungula “lowu kumekaka endzhaku ka vona”, na 1994, siku ra ku vonakala lokukulu ka vuprofeta loku ariweke hi kereke yo sungula ya Adventist leyi simekiweke eFurwa, edorobeni ra Valence-sur-Rhône, leri Xikwembu yi tirhiseriwe nkombiso wa yena. Namuntlha, Vuadventist bya ximfumo byi le “munyamani lowukulu” wa vukhongereri bya ecumenism ni valala va ntiyiso, Maprotestente ni Makhatoliki.

-7 : Laodikiya

Ku hela ka Adventism ya nhlango – ku ala ka ku langutela ka vunharhu ka Adventist.

Ndzimana 14: “*Tsala ntsumi ya nhlangeletano ya Laodikiya : Amen, mbhoni yo tshembeka ni ya ntiyiso, masungulo ya ku tumbuluxiwa ka Xikwembu, u ri: ”*

Laodikiya i vito ra nguva ya vunkombo ni yo hetelela; leyi ya ku hela ka nkateko wa Vuadventist bya nhlango. Vito leri ri na timitsu timbirhi ta Xigriki “laos, dikéia” leswi vulaka: “vanhu lava avanyisiweke”. Emahlweni ka mina, Maadventist ya hundzuluxele: "vanhu va ku avanyisa", kambe nhlango a wu nga swi tivi leswaku ku avanyisa loku ku ta sungula hi wona, tani hi leswi 1 Petro

4:17 yi dyondzisaka: " *Hikuva lowu i nkarhi lowu ku avanyisa ku nga ta sungula hi yindlu ya Xikwembu.* Sweswi, loko swi sungula hi hina, xana makumu ya lava va nga yingisiki evhangelu ya Xikwembu ku ta va ku ri yini? » Yesu u titivisa a ku: " *Leswi hi leswi Amen yi swi vulaka, mbhoni yo tshembeka ni ya ntiyiso, masungulo ya ntumbuluko wa Xikwembu:* " Rito Amen ri vula hi Xiheveru: hi ntiyiso. Hi ku ya hi vumbhoni bya Muapostola Yohane, Yesu u ri tirhisile ko tala (25 wa minkarhi), a ri phindha kambirhi, eku sunguleni, emahlweni ka switatimende swa yena. Kambe eka mukhuva wa vukhongereri bya ndhavuko, ri hundzuke rito leri vulaka swikombiso swa mapeletelo emakumu ka swikhongelo kumbe switatimende. Kutani hakanyingi ri hlamuseriwa hi ndlela ya "a swi ve tano" leyi kumiweke tanihi ndzhaka eka Vukhatoliki. Naswona Moya wu tirhisa mianakanyo leyi " *entiyisweni* " ku nyika rito Amen nhlamuselo ya rona leyi lulameke hi ku hetiseka yimbirhi. *Laodikiya* i nkarhi lowu Yesu a nyikelaka ku vonakala lokukulu leswaku a voningela hi ku helela vuprofeta lebyi lunghiseleriweke nkarhi wa makumu. Ntirho lowu u wu hlayaka i vumbhoni bya leswi. Lexi nga ta vanga ku avana exikarhi ka Yesu ni nhlanguano wa ximfumo wa Adventist i ku ala ku vonakala ka yena. Eka ku hlawula loku twisisekaka na loku faneleke, Xikwembu xi veke, exikarhi ka 1980 na 1994, Vuadventist eka ndzingo wa ripfumelo lowu tekeleriweke eka xikombiso lexi nga endla leswaku ku lahlekeriwa hi Maprotestente na nkateko wa maphayona ya Adventist. Ndzingo lowu se a wu sekeriwe eka ripfumelo eka ku vuya ka Yesu loku tivisiweke hi ximun'wana xa 1843, kutani hi ku wa ka 1844. Hi nkarhi wa mina, ku sukela hi 1983, ndzi sungule ku avelana xitiviso xa ku vuya ka Yesu hi 1994, endzhaku ko tirhisa " *tin'hweti ta ntlhanu* " leti tshahiweke eka rungula ra " *mhalamhala ya vuntlhanu* " eka Nhlav.9:5-10. Hi ku vula leswaku nhlokomhaka leyi yi vangisiwa hi ndzhukano wa Vuprotestente bya 1844, nkarhi wa " *tinhweti ta ntlhanu* " lowu tshahiweke, i.e. 150 wa malembe ya xiviri, wu yise eka 1994. Ku vona ntsena ku vuya ka Yesu Kriste ku fungha ku hela ka nkarhi lowu, naswona a pfariwe mahlo hi xiphemu hi Xikwembu eka vuxokoxoko bya tsalwa, ndzi sirhelele leswi a ndzi swi teka swi ri ntiyiso wa Xikwembu. Endzhaku ka switsundzuxo swa ximfumo, nhlanguano lowu wu vule leswaku ndzi hlongoriwile hi November 1991; leswi, loko ka ha sale malembe manharhu ku tiyisisa na ku kaneta switiviso swa mina. Endzhakunyana, kwalomu ka 1996, laha nhlamuselo ya ntiyiso ya ntokoto lowu yi veke erivaleni eka mina. Marito lama vuriweke hi Yesu epapileni rakwe leri yaka eka " *Laodikiya* " a ma ha ku hetiseka naswona sweswi ma teke nhlamuselo leyi kongomeke. Hi 1991, Maadventist lama nga ni vuxiyaxiya a ma nga ha wu rhandzi ntiyiso ku fana ni hi 1873. Misava ya manguva lawa yi tlhele yi va tsanisa hi ku va kanganyisa ni ku va koka timbilu ta vona. Ku fana ni le nguvani ya " *Efesa* ," Vuadventist bya ximfumo byi lahlekeriwe hi " *rirhandzu ro sungula* ." Naswona Yesu " *u susa xikhomela-mavoni xa yena ni harhi ya yena* ," hikuva na yena, a nga ha fanelanga. Hi ku ya hi timhaka leti, rungula ri va leri voningaka hi ku twisiseka. Rito leri nge " *Amen* " ri tiyisekisa xilaveko xa ntiyiso lowu heleleke ni ku hela ka vuxaka lebyi katekisiweke. " *Mbhoni la tshembekaka ni wa ntiyiso* " u ala Muhlawuriwa la nga tshembekiki ni la hembaka. " *Nsinya wa nawu wa ntumbuluko wa Xikwembu* ", hikwalaho muvumbi, u ta hi ku hlangana a pfala vutlhari bya lava nga fanelangiki na ku pfula hi voxwe bya vahlawuriwa va yena

eka mintiyiso leyi nga na leyi fihliweke eka xitori xa Genesa. Hi nkarhi lowu fanaka, hi ku pfluxa “ *nsinya wa nawu wa ntumbuluko wa Xikwembu* ”. leyi a yi hlanganisaka na rito “ *Amen* ”, Moya wu tiyisisa ku vuya ko hetelela loku nga ekusuhi swinene ka Yesu Kriste: “ *hi ku hatlisa* ”. Hambiswiritano, malembe ya 36 ya ha ta hundza exikarhi ka 1994 na 2030, ku nga siku ra ku hela ka vanhu emisaveni.

Ku kufumela loku dlayaka

Ndzimana 15: “ *Ndzi tiva mintirho ya wena. Ndza swi tiva leswaku a wu titimela naswona a wu hisi. Onge u nga titimela kumbe u hisa!* »

Adirese leyi nga riki ya xivumbeko yi kongomisiwa eka xivandla. Leyi i mihandzu ya vukhongerile lebyi kumiweke tanihi ndzhaka ku suka eka tatana ku ya eka n’wana wa jaha na n’wana wa nhwanyana, laha ripfumelo ri hundzukaka ndhavuko, ra xivumbeko, ra ntolovelo na ku chava xin’wana na xin’wana lexintshwa; xiyimo lexi Yesu a nga ha kotiki ku n’wi katekisa eka xona loko a ri ni ku vonakala ko tala lokuntshwa loku a nga ta avelana na yena.

Ndzimana 16: “ *Hikokwalaho, hikuva u rhurhumerile, naswona u nga titimeli kumbe ku hisa, ndzi ta ku hlanta enon’wini wa mina.* »

Xibumabumelo lexi xi endlwe hi Yesu hi November 1991, loko muprofeta loyi a a rhwale rungula rakwe a susiwa ehofisini hi nhlango wa ximfumo. Hi ximun’wana xa 1994, yi ta hlanta, hilaha Yesu a tivise hakona. U nyikele vumbhoni bya leswi hi yexe hi ku ngenela, hi 1995, eka ntwanano wa ecumenical lowu hleriweke hi Kereke ya Khatoliki, laha a joyineke Maprotestente lama xandzukeke, tanihi leswi sweswi a avelana ndzhukano wa vona.

Vukanganyisi lebyi kanganyisaka lebyi sekeriweke eka ndzhaka ya moya

Ndzimana 17: “ *Hikuva u ku: Ndzi fuwile, ndza fuwile, naswona a ndzi lavi nchumu, ni leswi u nga swi tiviki leswaku u xisiwana, u ni gome, u xisiwana, u fe mahlo naswona u nga ambalanga nchumu,* ”.

“... rich”, Vahlawuriwa va Adventist a va ri hi 1873, naswona tinhlavutelo to tala leti nyikiweke Ellen G. White ti n’wi fuwisile swinene hi tlhelo ra moya. Kambe eka xiyimo xa vuprofeta, tinhlamuselo ta nkarhi wolowo ti hatle ti hundzeriwile hi nkarhi, hilaha James White, nuna wa murhumiwa wa Hosi, a a ehleketa hakona hi mfanelo. Yesu Krete, Xikwembu lexi hanyaka, u kunguhate vuprofeta bya yena leswaku byi hetiseka byo hetelela lebyi hetisekeke ni lebyi nga riki na xihoxo. Leswi hi swona swi endlaka leswaku ku famba ka nkarhi, ku tisa ku cinca lokukulu emisaveni, ku lulamisa ku kanakana loku nga heriki ka tinhlamuselo leti amukeriweke ni leti dyondzisiwaka. Nkateko wa Hosi wu hlayisiwile; Yesu u te: “ *eka loyi a nga ta hlayisa mintirho ya mina ku fikela emakumu.* ” Hambiswiritano, hi 1991, siku leri a aleke ku vonakala ha rona, makumu a ma ha ri kule. Hikwalaho a a fanele a yingisela ku vonakala kwihhi na kwihhi lokuntshwa loku ringanyetiweke hi Hosi hi ndlela leyi yona hi yoxe a yi hlawuleke. Mawaku ku hambana lokukulu exikarhi ka vukanganyisi bya nhlango lowu ni xiyimo lexi Yesu a xi vonaka ni ku xi avanyisa eka xona! Eka marito hinkwawo lama tshahiweke, rito leri nge “ *naked* ” hi rona leri nga ra nkoka swinene eka nhlango, hikuva ri vula leswaku Yesu u hoxe vululami bya

yena lebyi nga heriki eka rona, ri le non'wini wa yena, xigwevo xa rifu ni rifu ra vumbirhi ra vuavanyisi byo hetelela ; hi ku ya hi leswi tsariweke eka 2 Kor.5:3: “ *Hiloko hi konya entsongeni lowu, hi navela ku ambala kaya ra hina ra le tilweni, loko ntsena hi kumeka hi ambale naswona hi nga ambalanga nchumu . »*

Xitsundzuxo xa mbhoni yo tshembeka ni ya ntiyiso

Ndzimana 18: “ *Ndza ku tsundzuxa leswaku u xava eka mina nsuku lowu ringiweke endzilweni, leswaku u fuwa, ni tinguvu to basa, leswaku u ambala, ni leswaku tingana ta vuhava bya wena ti nga humeleli, ni murhi wo tota mahlo, leswaku u ta vona. »*

Endzhaku ka leswi kumiweke hi 1991, nhlango lowu wa ha ri na malembe manharhu ku lulamisa tindlela ta wona na ku humesa mihandzu ya ku hundzuka leyi nga fikanga. Naswona ku hambana ni sweswo, vuxaka bya yena ni Maprotestente lama weke byi tiyile ku fikela laha a endleke ntwanano wa ximfumo lowu kandziyisiweke hi 1995. Yesu u ti humesa tanihi muxavisi la hlawulekeke wa ripfumelo ra ntiyiso, “*nsuku lowu ringiweke hi ndzilo* ” wa ndzingo . Vumbhoni bya ku sola ka yena kereke byi humelela eka ku pfumaleka ka “ *swiambalo swo basa* ” leswi maphayona ya yona a ma “ *faneleka* ” eka swona eka Nhlav.3:4. Hi ku pimanisa loku, Yesu u kombisa mhaka ya leswaku, emahlweni ka 1994, u yise Maadventist ya “ *Laodikiya* ” eka ku langutela ka Adventist loku fanaka ni loku nga emahlweni ka masiku ya 1843 na 1844; leswaku ku ringiwa ripfumelo eka mintokoto yinharhu, hilaha swi dyondzisiweke hakona eka rungula leri kongomisiweke hi 1844 eka Maadventist ya “ *Sardi* ”. Hi langutelo ra vuxandzuki leri pfalekeke, nhlango lowu a wu nga swi koti ku twisisa leswi Yesu a a ri sola ha swona; a a ri “ *bofu* ,” ku fana ni Vafarisi va vutirheli bya Yesu bya laha misaveni. Hikwalaho a nga swi kotanga ku twisisa xirhambo xa Kriste xo xava “ *perela ya nxavo lowukulu* ” eka xifaniso xa Mat.13:45-46 lexi hlamuselaka xifaniso xa mpimanyeto wa vutomi lebyi nga heriki lebyi lavekaka hi Xikwembu lexi paluxiweke eka ndzimana leyi ya 18 ya Nhlav.3 .

Xirhambo xa tintswalo

Ndzimana 19: “ *Hinkwavo lava ndzi va rhandzaka, ndza va tshinya ni ku va xupula. Hikwalaho hiseka u hundzuka. »*

Nxupulo i wa lava Yesu a va rhandzaka kukondza a va hlanta. Xirhambo lexi endliweke, xirhambo xa ku hundzuka, a xi yingisiwanga. Naswona rirhandzu a ri ndzhaka, ri kumiwa hi ku xiximeka. Leswi nhlango lowu wu nonon'hwisiweke, Yesu u sungula xikombelo xa munhu hi xiyexe a ku eka vahlawuriwa va xirhambo xa le tilweni:

Xirhambo xa misava hinkwayo

Ndzimana 20: “ *Waswivo, ndzi yima enyangweni ndzi gongondza. Loko munhu a twa rito ra mina, a pfula nyangwa, ndzi ta nghena eka yena, ndzi dya na yena, yena na mina .”*

Eka Nhlavutelo, rito “ *nyangwa* ” ri humelela eka Nhlav.3:8, laha eka Nhlav.3:20, eka Nhlav.4:1 na le ka Nhlav.21:21. Nhlav.3:8 yi hi tsundzuxa

leswaku *tinyangwa* ti pfuleka ti tlhela ti pfala ku nghena. Xisweswo va hundzuka xikombiso xa miringo ya ripfumelo leyi pfulaka kumbe ku pfala ku fikelela eka Kriste, eka vululami bya yena na tintswalo ta yena.

Eka ndzimana leyi ya 20, rito leri nge “ *nyangwa* ” ri teka tinhlamuselo tinharhu to hambana kambe leti fambisanaka. U kombetela eka Yesu hi byakwe: “ *Hi mina nyangwa . Yohane 10:9*”; *nyangwa wa matilo wu pfulekile* eka Nhlav 4:1: “ *Ku pfuriwile nyangwa etilweni. »* ; ni *nyangwa* wa mbilu ya munhu lowu Yesu a taka ku gongondza eka wona ku rhamba muhlawuriwa leswaku a n’wi pfulela mbilu yakwe leswaku a ta nyikela vumbhoni bya rirhandzu ra yena.

Swi ringene leswaku xivumbiwa xa yena xi pfula mbilu ya xona eka ntiyiso wa xona lowu paluxiweke leswaku ku va ni xinakulobye xa le kusuhi lexi kotekaka exikarhi ka yena ni movumbi wa xona wa le tilweni. Swakudya swa nimadyambu *swi* averiwa nimadyambu, loko vusiku byi fika ku herisa ntirho wa siku. Ku nga ri khale vumunhu byi ta nghena eka vusiku bya muxaka lowu “ *laha ku nga ha riki na munhu loyi a nga ha tirhaka.*” (Yohane 9:4).” Ku hela ka nkarhi wa tintswalo ku ta titimela hilaha ku nga heriki ku hlawula ko hetelela ka vukhongereri ka vanhu, vavanuna na vavasati lava nga na vutihlamuleri byo ringana na ku tatisela hi ku hetiseka eka xiyimo xa nyama.

Loko a pimanisiwa ni rungula ra *Filadelfiya*, loyi a hlawuriweke u le nguvani ya *Laodikiya* , ekusuhi ni ku vuya ka Yesu Krete. “ *nyangwa lowu pfulekeke etilweni* ” yi ta pfula tanihi ku ya emahlweni ka rungula leri eka Nhlav.4:1.

Xikhutazo xo hetelela xa Moya

Eka muhluri ha un’we-un’we, Yesu u tivisa:

Ndzimana 21: “ *Un’wana ni un’wana la hlulaka, ndzi ta n’wi pfumelela ku tshama na mina exiluvelweni xa mina, tanihi leswi ndzi hluleke ndzi tshama na Tata wa mina exiluvelweni xa yena. »*

Xisweswo u tivisa ntirho wa ku avanyisa ka le tilweni loku landzelaka hungu leri naswona ku nga ta va nhlokomhaka ya Nhlav.4. Kambe xitshembiso lexi xi n’wi tinyiketela ntsena eka muhluri la hlawuriweke hakunene.

Ndzimana 22: “ *Loyi a nga ni ndleve, a a yingise leswi Moya wu swi byelaka tikereke!* »

Nhlokomhaka ya “ *mapapila* ” yi hela hi ku tsandzeka loku kuntshwa ka nhlango. Xo hetelela, hikuva ku sukela sweswi, ku vonakala ku ta rhwariwe hi wanuna la huhuteriweke, kutani hi ntlawa lowutsongo. Yi ta hundziseriwa hi munhu hi xiyexe ku suka eka munhu ku ya eka munhu na hi ku tirhisa Inthanete leyi Yesu hi yexe a nga ta yi kongomisa hi ku rhangela vahlawuriwa va yena eka xihlovo xa ku hangalasiwa ka mintiyiso ya yena ya sweswinyana, leyi kwetsimaka ku fana na munhu wa yena wa vukwembu. Hi ndlela leyi, kun’wana ni kun’wana laha a nga kona emisaveni: “ *Loyi a nga ni ndleve a a yingise leswi Moya wu swi byelaka minhlango!*” »

Nhlokomhaka leyi landzelaka yi ta va na mongo wa yona wa gidi ra malembe ya le tilweni ya ku avanyisa ka lavo hamboloka loku endliwaka hi

vakwetsimi. Mhaka hinkwayo yi sekeriwe eka tidyondzo leti hangalakeke eka Nhlav.4, 11, na 20. Kambe Nhlav.

Nhlavutelo 4 : Ku Avanyisa ka le Tilweni

Ndzimana 1: “ *Endzhaku ka sweswo ndzi languta, kutani waswivo, nyangwa wu pfulekile etilweni. Rito ro sungula leri ndzi ri tweke, ku fana ni mpfumawulo wa mhalamhala, leri vulavuleke na mina, ri te: **Tanani lahawani**, kutani ndzi ta ku komba leswi nga ta humelela endzhaku ka leswi.* ”

Hi ku vula leswaku, “ *Rito ro sungula leri ndzi ri tweke, ku fana ni mpfumawulo wa mhalamhala* ,” Moya wu hlamusela rungula ra nguva leyi ya “ *Laodikiya* ” tanihi leri ri fambiseke Yohane eka rona eka Nhlav siku ra Hosi, kutani endzhaku ka mina ndzi twe rito lerikulu, ku fana ni mpfumawulo wa mhalamhala.” Hikwalaho *Laodikiya* i nguva leyi makumu ya yona ma funghiweke hi “ *siku ra Hosi* ”, leri ra ku vuya ka yena lokukulu loku vangamaka.

Hi marito ya yena, Moya wu seketela swinene mianakanyo ya ku landzelelana ka nhlokomhaka leyi ni rungula ra *Laodikiya* . Ku hlamuseriwa loku i ka nkoka, hikuva nhlango lowu a wu si tshama wu kota ku kombisa vakaneti va wona tidyondzo ta wona ta ku avanyisa ka le tilweni. Namuntlha, ndzi nyika vumbhoni bya leswi, leswi endliweke swi koteka hi nhlamuselo leyinene ya masiku lama namarhetiwe eka marungula ya *mapapila* ya Nhlav.2 na 3. Exikarhi ka *Laodikiya* na Nhlav.4, hi “ *mhalamhala ya vunkombo* ” ya Nhlav.11 , Yesu va tekele diyavulosi ni vavanuna lava xandzukeke “ *vulawuri bya vona bya laha misaveni ehenhla ka mfumo wa misava* .” Hi “ *ntshovelo* ” wa Nhlav. Hi kona laha “ *loyi a hlulaka u ta fuma matiko hi nhonga ya nsimbi* ” hilaha swi tivisiweke hakona eka Nhlav.2:27. Loko vaxanisi, ku fana na mina, a va tiyiseka hi vuyelo lebyi va vakeriweke vona, a swi kakanisi leswaku a va ta cinca mahanyelo ya vona. Kambe kahle-kahle i ku navela ka vona lokukulu ko honisa xilemukiso xihhi na xihhi lexi va yisaka eka swiendlo swo biha swinene naswona xisweswo va lunghiselela, eka vona vini, nxupulo wo biha swinene lowu nga ta ka wu nga humeleriwi eka swiyimo swa sweswi swa laha misaveni. A hi tlheleleni kutani eka tsalwa ra ndzima leyi ya 4. “ *Rito ro sungula leri ndzi ri tweke, ku fana ni mpfumawulo wa mhalamhala, naswona leri vulavuleke na mina, ri te: Tanani lahawani, ndzi ta ku komba leswi faneleke ku humelela endzhaku ka leswi* ”. Yohane u kombetela eka ndzimana ya 10 ya Nhlav.1: “ *A ndzi ri eMoyeni hi siku ra Hosi, kutani endzhaku ka mina ndzi twe rito lerikulu, ku fana ni mpfumawulo wa mhalamhala* .” Nhlokomhaka leyi ya ku vuya ka Kriste eku vangameni se yi boxiwile eka ndzimana 7 laha ku tsariweke: “ *Waswivo, u ta ni mapapa. Tihlo rin'wana ni rin'wana ri ta ri vona, hambu ku ri lava ri tlhaveke; tinyimba hinkwato ta misava ti ta rila hikwalaho ka yena. Ina. Amen!* » Ku hlangana loku ringanyetiweke ka matsalwa lawa manharhu ku tiyisisa mongo wo hetelela wo vangama wa siku ra ku vuya ka Hosi Yesu, loyi a tlhelaka a vitaniwa *Mikaye* le hi

vasunguri va yena lava hlawuriweke na tintsumi ta yena to tshembeka. Loko rito ra Yesu ri fanisiwa ni *mhalamhala* , swi vangiwa hileswi, ku fana ni xichayachayana lexi xa mavuthu lexi twalaka, emahlweni ka mavuthu yakwe ya tintsumi ta le tilweni, Yesu u chaya masocha yakwe leswaku ma sungula nyimpi. Ku tlula kwalaho, ku fana ni *mhalamhala* , rito ra yena a ri tshikanga ku lemukisa vahlawuriwa va yena leswaku va va lemukisa leswaku a va lunghiselela ku hlula tanihi leswi yena hi byakwe a hluleke xidyoho ni rifu. Hi ku pfuxa rito leri ra “ *mhalamhala* ”, Yesu u hi komba nhloko-mhaka leyi nga twisisekiki ni ya nkoka swinene eka Nhlavutelo ya yena hinkwayo. Naswona i ntiyiso leswaku eka malandza ya yena yo hetelela, nhloko-mhaka leyi yi tumbete ndzingo lowu herisaka. Laha, eka Nhlav.4:1, xivono lexi hlamuseriweke a xi helelanga hikuva xi kongomisa ntsena eka vahlawuri va yena lava a taka ku ta va ponisa eku feni. Mahanyelo ya lavo homboloka eka mongo lowu fanaka ya ta hlamuseriwa eka Nhlav.6:16 hi marito lawa yo paluxa: “ *Va ku eka tintshava ni maribye va ku: Wenani ehenhla ka hina, mi hi tumbeta emahlweni ka loyi a tshameke ehenhla xilavelo , ni le mahlweni ka vukarhi bya xinyimpfana; hikuva siku lerikulu ra vukarhi bya yena ri fikile, naswona i mani la nga yimaka?* » Eka xivutiso lexi xi yimisiwile, swi tikomba, handle ka nhlamulo, Xikwembu xi ta humesa eka ndzima ya 7 leyi landzelaka lava nga lwisanaka: vahlawuriwa lava funghiweke lava fanekiseriwaka hi nhlayo ya 144,000, ntshungu wa 12 wa swikwere, kumbe 144. Kambe yena Ntsena vahlawuriwa lava saleke va hanya eku vuyeni ka Kriste endla kona. Sweswi, eka mongo lowu wa Nhlav. Nakambe, loko Yesu a ku eka Yohane a ku: “ *Tanani laha!* ”, Moya wu langutele ntsena, hi xifaniso lexi, ku tlhandlukela eka mfumo wa le tilweni wa Xikwembu wa vahlawuriwa hinkwavo lava kutsuriweke hi ngati ya Yesu Kriste." Ku tlhandlukela loku etilweni ku fungha ku hela ka ntumbuluko wa munhu wa laha misaveni, vahlawuriwa va pfuxiwa ku fana na tintsumi to tshembeka ta Xikwembu, hi ku landza dyondzo ya Yesu ya Mat.22:30. Nyama na ndzhukano wa yona swi herile, va swi siya va nga tisoli. Nkarhi lowu ematin'wini ya vanhu wa navela swinene lerova Yesu u tshamela ku wu tsundzuka eka nhlavutelo ya yena ku sukela eka Daniyele. Ku fana ni misava, leyi rhukaniweke hikwalaho ka munhu, vahlawuriwa va ntiyiso va navela ku kutsuriwa ka vona. Ndzimana ya 2 yi vonaka yi kopiwile eka Nhlav.1:10; entiyisweni, Moya wu tiyisisa swinene ku yelana ka leswimbirhi leswi kombetelaka eka xiendlakalo xin'we eka matimu ya phurojeke ya Xikwembu, ku vuya ka yena eka " *siku ra yena lerikulu* " ku profetiwile eka Nhlav.16:16.

Ndzimana 2: “ *Hi ku hatlisa ndzi va emoyeni. Kutani, waswivo, a ku ri ni xilavelo etilweni, naswona a ku tshame exilavelweni .*”

Ku fana na le ka ntokoto wa Yohane, ku tlakuka ka vahlawuriwa ku ya " *etilweni* " " *swi va tsakisa emoyeni* " naswona va projekeriwile eka xiyimo xa le tilweni lexi tshamaka xi nga fikeleleki hi vanhu hi laha ku nga heriki, hikuva Xikwembu xi fuma kwalaho naswona xa vonaka.

Ndzimana 3: “ *Loyi a tshameke a languteka ku fana ni ribye ra yaspere ni ra sardoniki; naswona xilavelo a xi rhendzeriwe hi n'weti lowu fanaka ni emeralda .*”

Kwalaho va tikuma va langutane ni xiluvelo xa Xikwembu, lexi Xikwembu xa muvumbi un'we xi tshameke eka xona hi ku vangama. Ku vangama loku ka le tilweni loku nga hlamuselekiki hambi swi ri tano ku kombisiwa hi maribye ya risima lawa vanhu va ma twisisaka. “ *Maribye ya jasper* ” ma va ni swivumbeko ni mihlovo yo hambana-hambana swinene, xisweswo ma kombisa ku tala ka ntumbuluko wa Xikwembu. Hi muhlovo wo tshwuka, “ *sardoine* ” ya fana na yona. “ *N'weti* ” i xiendlakalo xa ntumbuluko lexi tshameke xi hlamarisa vavanuna, kambe ha ha fanele hi tsundzuka masungulo ya xona. A ku ri xikombiso xa ntwanano lowu Xikwembu xi tshembiseke vanhu ha wona leswaku a va nge he pfuki va wu lovisile hi mati ya ndhambi, hi ku ya hi Gen.9:9 ku ya eka 17. Nakambe, nkarhi wun'wana ni wun'wana loko mpfula yi hlangana ni dyambu, xifaniso xo fanekisela xa Xikwembu, . n'weti, wu vonaka wu rhurisa swivumbiwa swa yena swa laha misaveni. Kambe hi ku pfuxa ndhambi ya mati, Petro u tsundzuka leswaku “ *ndhambi ya ndzilo ni xivavula* ” yi le pulani ya Xikwembu (2Pet.3:7). Hi ku kongoma, hi ku languta “ *ndhambi leyi ya ndzilo* ” leyi herisaka, Xikwembu xi hlela, etilweni ra xona, ku avanyisa ka lavo hamboloka, lava vaavanyisi va kona ku nga ta va vahlawuriwa lava kutsuriweke na Yesu, Mukutsuri wa vona.

Ndzimana 4: “ *Ku rhendzela xiluvelo ndzi vone swiluvelo swa 24 , ni vakulukumba va 24 lava tshameke ehenhla ka swiluvelo , va ambale tinguvu to basa, ni tiharhi ta nsuku etinhlokweni ta vona .* ”

Laha kutani, leswi fanekiseriwaka hi *vakhalabye va 24* , lava kutsuriweke va minkarhi yimbirhi ya vuprofeta va paluxiwile hi ku ya hi nsinya wa nawu lowu landzelaka: exikarhi ka 94 na 1843, ku simekiwa ka vaapostola va 12; exikarhi ka 1843 na 2030, Israyele wa moya wa “Muadventist” wa “ *tinxaka ta 12* ” a funghiwiwe hi “ *xilemo xa Xikwembu* ”, hi siku ra vu-7 ra Savata ' eka Apo.7. Xivumbeko lexi xi ta tiyisisiwa, eka Nhlav.21, eka nhlamuselo ya “ *Yerusalema Lontshwa loyi a xikaka hi le tilweni* ” ku ya tshama emisaveni leyi pfuxetiweke; “ *tinxaka ta 12* ” ti yimeriwe hi “ *tinyangwa ta 12* ” hi xivumbeko xa “ *tiperela* ” ta 12. Nhloko-mhaka ya ku avanyisa yi hlamuseriwa eka Nhlav.20:4, laha hi hlayaka: “ *Kutani ndzi vona swiluvelo; naswona lava tshameke kwalaho va nyikiwe matimba yo avanyisa . Kutani ndzi vona mimoya-xiviri ya lava tsemiweke tinhloko hikwalaho ka vumbhoni bya Yesu ni hikwalaho ka rito ra Xikwembu, ni lava nga gandzelangiki xivandzana kumbe xifaniso xa xona, naswona va nga amukelangiki mfungho emimombyeni ya vona ni le ka vona mavoko. Va hanya, va fuma na Krete malembe ya gidi .* ” Ku fuma ka vahlawuriwa i ku fuma ka vaavanyisi. Kambe hi avanyisa vamani? Nhlav.11:18 yi hi nyika nhlamulo: “ *Matiko ma hlundzukile; naswona vukari bya wena byi fikile, nkarhi wa ku avanyisa vafi wu fikile , ni ku hakela malandza ya wena ku nga vaprofeta, vakwetsimi, ni lava chavaka vito ra wena, lavatsongo ni lavakulu, ni ku lovisa lava lovisaka misava .* ” Eka ndzimana leyi, Moya wu tsundzuka ku landzelelana ka tinhlokomhaka tinharhu leti paluxiweke eka nkarhi wa makumu: “ *mhalamhala ya vutsevu* ” eka “ *matiko lama hlundzukeke* ”, nkarhi wa “ *makhombo ya nkombo yo hetelela* ” hikuva “ *vukarhi bya n'wina byi fikile* ”, na ku avanyisa ka le tilweni ka “ *gidi ra malembe* ” hikuva, “ *nkarihi wu fikile wo avanyisa vafi* ”. Makumu ya ndzimana ya veka nongonoko wo hetelela lowu nga ta hetisisiwa hi ku avanyisa

ko hetelela ka *tiva ra ndzilo na xivavula* leri nga ta lovisa lavo hamboloka. Hinkwavo va ta hlanganyela eka ya vumbirhi yi ringanyete *ku pfuxiwa ka vafi* , eku heleni ka “ *gidi ra malembe* ” , hi ku ya hi Nhlav . Moya wu hi nyika nhlamuselo ya yena ya lavo hamboloka: “ *lava lovisaka misava* ”. Endzhaku ka xiendlo lexi ku ni “ *xidyoho lexi onhaka kumbe lexi onhaka* ” lexi tshahiweke eka Dan.8:13; xidyoho lexi vangaka rifu ni ku onhaka ka misava ; loyi a rhangeleke Xikwembu ku yisa Vukreste eka mfumo wa tihanyi wa mupapa wa Rhoma exikarhi ka 538 na 1798; leyi yisaka n’we-xa-nharhu xa vavanuna eka ndzilo wa nyutliya endzhaku kumbe hi 2021. A nga kona loyi a a ta ehleketa leswaku, ku sukela hi March 7, 321, ku tlula nawu ka Savata yo kwetsima ya siku ra vunkombo ra ntiyiso a ku ta tisa vuyelo byo tala swonghasi lebyi chavisaka ni lebyi khomisaka gome. Vakulu *va 24* va hambanisiwile ntsena eka xiyimo xa xileriso xa Daniyele 8:14, hikuva va fana hi leswaku va ponisiwa hi ngati yin’we ya Yesu Kriste. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, va kumiwa va faneleka, hi ku ya hi Nhlav.3:5, hinkwavo va ambala “ *swiambalo swo basa* ”, na “ *harhi ya vutomi* ” leyi tshembisiweke vahluri enyimpini ya ripfumelo, eka Nhlav.2:10. “ *Nsuku* ” wa *tiharhi* wu fanekisela ripfumelo leri basisiweke hi ku ringiwa hi ku ya hi 1 Pet.1:7.

Eka ndzima leyi ya 4, rito leri nge “ *ku tshama* ” ri humelela minkarhi ya 3. Nomboro ya 3 tanihi leswi yi nga xikombiso xa ku hetiseka, Moya wu veka nhloko-mhaka leyi ya ku avanyisa ka gidi ra malembe ya vunkombo ehansi ka xikombiso xa ku wisa loku hetisekeke ka vahluri, hilaha swi tsariweke hakona: “ *Tshama evokweni ra mina ra xinene ku kondza ndzi endla valala va wena xitulu xa milenge ya wena* ” Pis.110:1 na Mat.22:44. Yena na lava va tshamaka va le **ku wiseni** naswona hi xifaniso lexi, Moya wu humesa kahle, gidi ra malembe ya vunkombo, tani hi leswi Savata leyikulu kumbe ku wisa ku profetiweke, ku sukela eku tumbuluxiweni, hi ku wisa loku kwetsimisiweke ka siku ra vunkombo ra mavhiki ya hina.

Ndzimana 5: “ *Exiluveweni ku huma rihati, marito ni ku dzindza ka tilo. Emahlweni ka xiluvelelo ku pfurha timboni ta nkombo ta ndzilo, ku nga mimoya ya nkombo ya Xikwembu .*”

Swikombiso leswi “ *humaka exiluveweni* ” swi vuriwa hi ku kongoma leswaku swi vangiswa hi muvumbi Xikwembu hi xoxe. Hi ku ya hi Eks.19:16, swiendlakalo leswi se a swi funghe, hi ku chava ka vanhu va Vaheveru, vukona bya Xikwembu eNtshaveni ya Sinayi. Hikwalaho xiringanyeto lexi xi tsundzuxa xiphemu lexi milawu ya khume ya Xikwembu yi nga ta xi endla eka xiendlo lexi xa ku avanyisa vafi vo hamboloka. Xitsundzuxo lexi xi tlhela xi pfuxa mhaka ya leswaku xi nga vonaki lexi nga ekhombyeni ra rifu leri nga papalatekiki eka swivumbiwa swa xona enkarhini lowu hundzeke, Xikwembu lexi nga cincangiki ntumbuluko wa xona xi voniwa xi nga ri na khombo hi vahlawuriwa va xona lava kutsuriweke lava pfuxiweke ni lava dzunisiwaka. **Rinoko ! Xivulwa lexi xo koma, lexi sweswi xi hlamuseriwaka, xi ta va xikombiso xa nkoka eka xivumbeko xa buku ya Nhlavutelo. Nkarhi wun’wana na wun’wana loko yi humelela, muhlayi u fanele ku twisisa leswaku vuprofeta byi pfuxa mongo wa ku sungula ka ku avanyisa ka gidi ra malembe ra vunkombo leri nga ta funghiwa hi ku nghenelela loku kongomeke na loku vonakaka ka Xikwembu**

eka Mikayele, Yesu Kriste. Hi ndlela leyi, xivumbeko xa buku hinkwayo xi ta hi nyika tinhlamuselo leti landzelelanaka ta nguva ya Vukriste ehansi ka tinhlokomhaka to hambana leti hambanisiweke hi xivulavulelo lexi xa nkoka: “ *a ku ri na rihati, marito ni ku dzindza ka tilo* ”. Hi ta yi kuma eka Nhlav.8:5 laha ku engeteriweke “ *ku tsekatseka ka misava* ” eka xilotlelo. Yi ta hambanisa nhloko-mhaka ya ku khongelela loku nga heriki ka le tilweni ka Yesu Krete ni nhloko-mhaka ya *timhahamhala* . Kutani, eka Nhlav.11:19, “ *xihangu xa matimba* ” xi ta engeteriwa eka xilotlelo. Nhlamuselo yi ta humelela eka Nhlav.16:21 laha “ *xihangu lexikulu* ” lexi xi pfala nhlokomhaka ya *makhombo ya vunkombo eka ya nkombo yo hetelela ya Xikwembu* . Hilaha ku fanaka, “ *ku tsekatseka ka misava* ” ku hundzuka, eka Nhlav.16:18, “ *ku tsekatseka lokukulu ka misava* .” Xilotlelo lexi i xa nkoka eku dyondzeni ku lawula tidyondzo ta buku leyi nge Nhlavutelo ni ku twisisa nsinya wa nawu wa xivumbeko xa yona .

Loko hi tlhelela eka ndzimana ya hina ya 5, hi xiya leswaku, loko ku vekiwile nkarhi lowu “ *emahlweni ka xiluvelo* ”, i “ *mavoni ya nkombo ya ndzilo lama pfulhaka* ”. Ma fanekisela “ *mimoya ya nkombo ya Xikwembu* ”. Nhlayo leyi nge “ **nkombo** » swi fanekisela ku kwetsimisiwa, laha, loku ka Moya wa Xikwembu. Hi Moya wa yena lowu nga na vutomi hinkwabyo laha Xikwembu xi lawulaka swivumbiwa swa xona hinkwaswo; u le ka tona, naswona u ti veka “ *emahlweni ka xiluvelo xa yena* ”, hikuva u va tumbuluxe va ntshunxekile, va langutane na yena. Xifaniso xa “ *timboni ta nkombo leti pfulhaka* ” xi fanekisela ku kwetsimisiwa ka ku vonakala ka Xikwembu; ku vonakala ka yona loku hetisekeke ni lokukulu ku herisa ku koteka hinkwako ka munyama. Hikuva a ku na ndhawu ya munyama evuton'wini lebyi nga heriki bya lava kutsuriweke.

Ndzimana 6: “ *Emahlweni ka xiluvelo ka ha ri ni lwandle ra nghilazi, leri fanaka ni kristala. Exikarhi ka xiluvelo ni ku rhendzela xiluvelo, ku ni swivumbiwa swa mune leswi hanyaka leswi teleke mahlo emahlweni ni le ndzhaku* .”

Moya wu vulavula na hina hi ririmi ra wona ro fanekisela. Leswi nga “ *emahlweni ka xiluvelo* ” xi vula swivumbiwa swa yena swa le tilweni leswi pfunaka kambe swi nga hlanganyeli eku avanyiseni. Hi nhlayo leyikulu, leswi swi teka xivumbeko xa *lwandle* leri ku basa ka vumunhu bya rona ku tengeke swinene lerova a ri fanisa ni *kristala* . Lexi i ximunhuhatwa xa xisekelo xa swivumbiwa swa le tilweni ni swa laha misaveni leswi tshameke swi tshembekile eka muvumbi Xikwembu. Kutani Moya wu vitana xifaniso xin'wana lexi khumbaka Xikwembu, exikarhi ka *xiluvelo* , ni swivumbiwa swa xona swa le tilweni swa misava yin'wana, ni swipimelo swin'wana, *ku rhendzela xiluvelo* ; *ku rhendzela* swi vula swivumbiwa leswi hangalakeke ehansi ka ku languta ka Xikwembu lexi tshameke *exiluvelweni* . Xiga lexi nge “ *swivumbiwa swa mune leswi hanyaka* ” xi kombetela eka mpimanyeto wa misava hinkwayo wa swivumbiwa leswi hanyaka. Ku tala ka *mahlo* ku lulamisiwa hi rito vuningi, naswona xiyimo xa wona “ *emahlweni ni le ndzhaku* ” xi fanekisela swilo swo hlayanyana. Xo sungula, swi nyika *swivumbiwa leswi leswi hanyaka* ku languteka loku nga ni matihelo yo hambana-hambana, loku nga ni swiphemu swo tala. Kambe hi tlhelo ra moya swinene, xiga lexi nge “ *emahlweni ni le ndzhaku* ” xi kombetela eka nawu wa Xikwembu lowu vatliweke hi rintihlo ra Xikwembu eNtshaveni ya Sinayi, eka

swikandza swa mune swa matafula mambirhi ya maribye. Moya wu pimanisa vutomi bya vuako hinkwabyo na nawu wa vuako hinkwabyo. Havumbirhi bya swona i ntirho wa Xikwembu lexi vatliweke eribyeni, enyameni kumbe emimoyeni, mpimanyeto wa vutomi lebyi hetisekeke bya ntsako wa swivumbiwa swa xona leswi xi twisisaka ni ku xi rhandza. Mintshungu leyi ya mahlo yi languta ni ku landzela hi ku hiseka ni ntwela-vusiwana leswi humelalaka emisaveni. Eka 1 Vakor.4:9, Pawulo wa tivisa a ku: “ *Hikuva Xikwembu, ndzi vona onge hi va vaapostola, hi va vo hetelela eka vanhu, hi gweviwa rifu hi ndlela yo karhi, tanihi leswi hi veke xivono emisaveni, ku tintsumi ni le ka vanhu .*” Rito leri nge “ *misava* ” eka ndzimana leyi i “cosmos” ya Xigriki. I cosmos leyi leyi ndzi yi hlamuselaka tanihi misava ya swiyenge swo tala. Emisaveni vahlawuriwa ni tinyimpi ta vona va landzeriwa hi vahlaleri lava nga vonakiki lava va rhandzaka hi rirhandzu leri fanaka ra Xikwembu leri paluxiweke hi Yesu Kreste. Va tsaka hi ntsako wa vona naswona va rila ni lava rilaka hikuva nyimpi yi tika swinene naswona yi karhata. Kambe vuako lebyi byi tlhela byi hlawula misava leyi nga pfumeriki ku fana ni vanhu va Rhoma, vahlaleri va ku dlayiwa ka Vakreste vo tshembeka etindhawini ta vona ta mintlango.

Nhlavutelo 5 yi ta hi nyika mintlawu leyi yinharhu ya vahlaleri va le tilweni: *swivumbiwa swa mune leswi hanyaka, tintsumi, na vakulukumba* , hinkwavo va hlula, va hlanganisiwile ehansi ka ku languta ka rirhandzu ka muvumbi lonkulu Xikwembu hilaha ku nga heriki.

Xihlanganisi lexi hlanganisaka “ *vunyingi bya mahlo* ” ni nawu wa Xikwembu xi le ka vito ra “ *vumbhoni* ” lebyi Xikwembu xi byi nyikaka nawu wa xona wa milawu ya khume. Hi tsundzuka leswaku nawu lowu a wu hlayisiwa “endzhawini yo kwetsima swinene” leyi vekiweke Xikwembu ntsena naswona a yi yirisiwile eka vanhu handle ka nkhuvo wa “Siku ra ku Rivaleriwa”. Nawu wu tshamile eka Xikwembu tanihi “ *vumbhoni* ” naswona “ *matafula mambirhi* ” ya wona ma ta nyika nhlamuselo ya vumbirhi eka “ *timbhoni timbirhi* ” to fanekisela leti tshahiweke eka Nhlav. » Eka dyondzo leyi, “ *ntshungu wa mahlo* ” wu paluxa vukona bya vunyingi bya timbhoni leti nga vonakiki leti voneke swiendlakalo swa laha misaveni. Eka miehleketo ya Xikwembu, rito mbhoni a ri hambanisiwi na rito ku tshembeka. Rito ra Xigriki leri nge “martus” leri hundzuluxeriweke tanihi “mudlawela-ripfumelo” ri ri hlamusela hi ku hetiseka, hikuva ku tshembeka loku lavekaka hi Xikwembu a ku na swipimelo. Naswona hi mpimo lowutsongo, “mbhoni” ya Yesu yi fanele ku xixima nawu wa Xikwembu wa milawu ya yena ya khume leyi Xikwembu xi n’wi pimanisaka ni ku n’wi avanyisa ha yona.

NAWU WA XIKWEMBU wu profeta

Laha, ndzi pfula xiphemu, ku pfuxa ku vonakala ka vukwembu loku amukeriweke hi ximun’wana xa 2018. Swi khumba nawu wa milawu ya khume ya Xikwembu. Moya wu ndzi yise ku xiya nkoka wa ku hlamusela loku landzelaka: “ *Muxe a vuya a xika entshaveni a khome swiphepherhele swimbirhi swa vumbhoni evokweni ra yena; matafula a ma tsariwe ematlhelo hamambirhi , ma tsariwe eka tlhelo rin’we ni lerin’wana . Matafula a ku ri ntirho wa*

Xikwembu, naswona tsalwa a ku ri tsalwa ra Xikwembu, leri vatliweke ehenhla ka matafula (Eks.32:15-16).” Eku sunguleni ndzi hlamarile leswaku a nga kona loyi a tshameke a tekela enhlokweni ku hlamuseriwa loku hi ku ya hi kona matafula yo sungula ya nawu a ma tsariwile eka swikandza swa wona swa mune, hi leswaku, “*emahlweni ni le ndzhaku* ” ku fana ni “*mahlo ya swivumbiwa swa mune leswi hanyaka* ” swa ndzimana leyi hundzeke yi dyondziwile. Ku hlamuseriwa loku ku tshahiweke hi ku sindzisa a ku ri na xivangelo lexi Moya wu ndzi pfumeleleke ku xi tshubula. Tsalwa hinkwaro eku sunguleni a ri hangalasiwa hi ku ringana naswona ri ringaniseriwile ematlhelo ya mune ya matafula mambirhi ya maribye. Emahlweni ka xo sungula a ku kombisa xileriso xo sungula ni hafu ya xa vumbirhi; nkolo wa yona a wu rhwale xiphemu xa vumbirhi xa xa vumbirhi ni xa vunharhu hinkwaxo. Etafuleni ra vumbirhi, tlhelo ra le mahlweni a ri kombisa nawu wa vumune hi ku helela; tlhelo ra yona ra le ndzhaku a ri ri ni swileriso swa tsevu swo hetelela. Eka xivumbeko lexi, matlhelo mambirhi lama vonakaka ma hi nyika nawu wo sungula ni wa vumbirhi, hi hafu, ni wa vumune lowu khumbaka ku wisa loku kwetsimisiweke ka siku ra vunkombo. Ku languta swilo leswi swi kombisa milawu leyi yinharhu leyi nga swikombiso swa ku kwetsima hi 1843, loko Savata yi vuyeteriwile no laveka hi Xikwembu. Hi siku leri, Maprotestente ma wele evuhlasweni bya Sonto ya Rhoma leyi a yi ri ndzhaka. Xisweswo vuyelo bya ku hlawula ka Maadventist ni ku hlawula ka Maprotestente byi ta kombisiwa endzhaku ka matafula lawa mambirhi. Swi tikomba onge, handle ko xixima Savata, ku sukela hi 1843, nawu wa vunharhu na wona wu tluriwile: “*Vito ra Xikwembu ri tekiwa mahala* ”, hi ku kongoma “*hi mavunwa* ”, hi lava va ri vitana handle ka ku lulama ka Kriste kumbe endzhaku ka 'va hluriwile.' Xisweswo va pfluxeta xihoxo lexi endliweke hi Vayuda lava ku tivula ka vona leswaku i va Xikwembu ku paluxiweke tanihi mavunwa hi Yesu Kriste eka *Nhlav* .” Hi 1843, leswi swi ve tano eka Maprotestente, vadyandzhaka va Makhatoliki. Kambe emahlweni ka nawu wa vunharhu, xiphemu xa vumbirhi xa xa vumbirhi xi paluxa ku avanyisa loku Xikwembu xi ku hundziselaka eka mixaxa yimbirhi leyikulu leyi kanetanaka. Eka vadyandzhaka va Maprotestente va Vurhoma Khatoliki, Xikwembu xi ri: “*Ndzi Xikwembu xa mavondzo, lexi xupulaka ku homboloka ka vatatana eka vana ku ya fika eka xitukulwana xa vunharhu ni xa vumune xa lava ndzi vengaka,* ”; khombo ra kona eka yena, Vuadventist bya ximfumo lebyi “*hlantiweke* ” hi 1994 byi ta avelana vuyelo bya byona; kambe u tlhela a vula, hi ndlela yo hambana, eka vakwetsimi lava nga ta hlayisa Savata ya yena yo kwetsima ni ku vonakala ka yena ka vuprofeta ku sukela hi 1843 ku fikela hi 2030: “*ni lava nga ni tintswalo ku fikela eka gidi ra tinxaka eka lava va ndzi rhandzeke ni lava hlayisaka swileriso swa mina* ”. Nhlayo ya “*gidi* ” leyi tshahiweke hi ndlela yo tumbela yi tsundzuxa “*gidi ra malembe* ” ya gidi ra malembe ra vunkombo ra Nhlav.20 leri nga ta va hakelo ya vahluri lava hlawuriweke lava ngheneke evuton’wini lebyi nga heriki. Ku humelela dyondzo yin’wana. Hi ku tsoniwa mpfuno wa Moya lowo Kwetsima wa Yesu Kriste, hikwalaho ka sweswo, Maprotestente ni Maadventist ma tshikile hi Xikwembu hi ku landzelelana hi 1843 na 1994 ma ta tsandzeka ku xixima milawu ya tsevu yo hetelela leyi tsariweke endzhaku ka tafula ra 2, ku katsa ni le mahlweni i yi nyiketeriwile eka ku wisa ka Xikwembu ka siku ra vunkombo. Hi hala tlhelo,

vahlaleri va ku wisa loku va ta kuma mpfuno wa Yesu Kriste ku yingisa swileriso leswi swi khumbaka mintirho ya munhu eka muakelani wa yena wa munhu. Mintirho ya Xikwembu ku sukela ekule swinene na ku nyiketiwa ka matafula ya nawu eka Muxe yi teka nhlamuselo, xiave, na ku tirhisiwa loku hlamarisaka tani hi leswi a swi nga languteriwanga enkarhini wa makumu, hi 2018. Naswona rungula ra ku vuyeteriwa ka Savata hi ndlela yoleyo ri tiyisiwa ni ku tiyisiwa hi Xikwembu xa Matimba Hinkwawo Yesu Kriste.

Sweswi hi lexi xivumbeko lexi milawu ya khume yi humelelaka ha xona.

Tafula ra 1 – Emahlweni: swileriso swa dokodela

Xikwembu xa tinyiketela

“ *Hi mina Yehovha Xikwembu xa n’wina, loyi a mi humeseke etikweni ra Egipta, endlwini ya vuhlonga .*” (Hinkwawo vahlawuriwa lava ponisiweke eka xidyoho no ponisiwa hi ngati yo rivalela leyi halatiweke hi Yesu Kriste va katsiwile; *yindlu ya vuhlonga* i xidyoho; mihandzu leyi tekeleriweke ya diyavulosi).

xo sungula : Xidyoho xa Khatoliki ku sukela hi 538, Xiprotestente ku sukela hi 1843, ni xa Adventist ku sukela hi 1994) .

“ *U nga vi na swikwembu swin’wana emahlweni ka mina .*”

xa vumbirhi : ^{Xiphemu xo sungula :} Xidyoho xa Khatoliki ku sukela hi 538.

“ *U nga tiendli xifaniso lexi vatliweke, kumbe xifaniso xihi na xihi, xa swilo leswi nga etilweni ehenhla, ni leswi nga emisaveni ehansi, ni leswi nga ematini ehansi ka misava. U nga va nkhinsameli, kumbe ku va tirhela; ”.*”

Tafula ra 1 – Endzhaku: Vuyelo bya kona

Xileriso xa vumbirhi : ^{Xiphemu xa vumbirhi} .

“... *hikuva mina, YaHWéH, Xikwembu xa wena, ndzi Xikwembu xa mavondzo, lexi xupulaka ku hamboloka ka vatatana eka vana ku fikela eka xitukulwana xa vunharhu na xa vumune xa lava va ndzi vengaka, (Makhatoliki ku sukela hi 538; Maprotestente ku sukela hi 1843; Maadventist ku sukela hi 1994) ni loyi a kombisaka tintswalo eka tinxaka ta gidi eka lava ndzi rhandzaka ni ku hlayisa swileriso swa mina . (Seventh-day Adventists, ku sukela hi 1843; ya sweswinyana, ku sukela hi 1994)*

wa vu-3 : ^{wu tluleriwile} hi Makhatoliki ku sukela hi 538, Maprotestente ku sukela hi 1843, na Maadventist ku sukela hi 1994).

“ *U nga teki vito ra Yehovha Xikwembu xa wena hi mavunwa; hikuva YaHWéH a nge n’wi tshiki a nga xupuriwi loyi a tekaka vito ra yena hi mavunwa .*

»

Tafula ra 2 – Emahlweni: xileriso xa dokodela

wa vumune : ku tlula ka wona hi Nhlengeletano ya Vukriste ku sukela hi 321 swi endla leswaku yi va “ *xidyoho lexi lovisaka* ” xa Dan.8:13; u tluleriwile hi ripfumelo ra Khatoliki ku sukela hi 538, ni ripfumelo ra Protestente ku sukela hi 1843. Kambe u xiximiwile hi ripfumelo ra Seventh-day Adventist ku sukela hi 1843 na 1873.

“ *Tsundzukani siku ra Savata, mi ri hlayisa ri kwetsima. Tirha masiku ya tsevu, u endla ntirho wa wena hinkwawo. Kambe siku ra vunkombo i Savata ya Yehovha, Xikwembu xa wena, u nga endli ntirho, hambu ku ri wena, hambu ku ri n'wana wa wena, hambu ku ri n'wana wa wena wa xisati, hambu ku ri wanuna wa wena, hambu ku ri nandza wa wena wa xisati, hambu ku ri swifuwo swa wena, hambu ku ri muluveri loyi a nga etinyangweni ta wena. Hikuva hi masiku ya tsevu Yehovha u endle matilo, misava, ni lwandle , ni hinkwaswo leswi nga eka wona, kutani a wisa hi siku ra vunkombo; »*

Tafula ra 2: Ku tlhelela endzhaku: vuyelo : Milawu leyi ya tsevu yo hetelela yi tluriwile hi ripfumelo ra Vukriste ku sukela hi 321; hi ripfumelo ra Khatoliki ku sukela hi 538; hi ripfumelo ra Maprotestente, ku sukela hi 1843 , ni hi ripfumelo ra Maadventist leri “ *hlantiweke* ” hi 1994. Kambe va xiximiwa eka ripfumelo ra Seventh-day Adventist leri katekisiweke hi Moya lowo Kwetsima wa Yesu Kreste, ku sukela hi 1843 na 1873; “yo hetelela” ku sukela hi 1994 ku ya fika hi 2030.

Xileriso xa vu -5

“ *Xixima tata wa wena na mana wa wena, leswaku masiku ya wena ma leha etikweni leri Yehovha Xikwembu xa wena a ku nyikaka rona. »*

xileriso xa vu -6

“ ~~U nga tshuki u dlaya~~. *U nga dlayi .*” (ya muxaka wa vugevenga bya vubihi byo dlaya kumbe hi vito ra vukhongeri bya mavunwa)

xileriso xa vu -7

“ *U nga endli vuoswi. »*

Xileriso xa vu -8

“ *U nga yivi. »*

Xileriso xa vu -9

“ *U nga nyikeli vumbhoni bya mavunwa eka warikwenu . »*

xileriso xa vu -10

“ *U nga naveli yindlu ya munhu-kuloni; u nga naveli nsati wa munhu-kuloni, hambu ku ri nandza wa yena wa xinuna, kumbe nandza wa yena wa xisati, kumbe homu ya yena, kumbe mbhongolo ya yena, kumbe xin'wana na xin'wana lexi nga xa warikwenu. »*

Ndzi pfala laha xiphemu lexi xa xiyimo xa le henhla ni xa nkokwa swinene.

Ndzimana 7: “ *Xivumbiwa xo sungula lexi hanyaka xi fana ni nghala, xivumbiwa xa vumbirhi xi fana ni rhole, xivumbiwa xa vunharhu xi ni xikandza xa munhu, xivumbiwa xa vumune xi fana ni ntsuni leyi hahaka .*”

A hi swi vuleni hi ku hatlisa, leswi i swikombiso ntsena. Rungula leri fanaka ri nyikeriwile eka Ezek.1:6 hi ku hambana eka nhlamuselo. Ku ni swiharhi swa mune leswi fanaka, xin'wana ni xin'wana xi ni swikandza swa mune swo hambana-hambana. Laha, ha ha ri na swiharhi swa mune, kambe xin'wana na xin'wana xi na xikandza xin'we ntsena, lexi hambaneke eka swiharhi swa mune. Hikwalaho swiharhi leswi swa nhova a hi swa xiviri, kambe rungula ra swona ro fanekisela i ra xiyimo xa le henhla. Un'wana na un'wana wa vona u humesa

mpimanyeto wa vutomi lebyi nga heriki bya vuako hinkwabyo lebyi khumbaka, tani hi leswi hi swi voneke, Xikwembu hi xoxe na swivumbiwa swa xona swa vuako hinkwabyo leswi nga na swiyenge swo tala. Loyi a hundzukeke munhu hi ku hetiseka ka yena ka vukwembu, swipimelo leswi swa mune swa vutomi bya vuako hinkwabyo, i Yesu Kriste, loyi eka yena vuhosi ni matimba ya *nghala swi kumekaka* hi ku ya hi Vaav.14:18; moya wa gandzelo ni ku tirhela *rhole* ; xifaniso xa munhu xa Xikwembu; ni ku fuma ka ku tlakuka lokukulu ka le tilweni ka *ntsumi leyi hahaka* . Swipimelo leswi swa mune swi kumeka eka vutomi hinkwabyo bya vuako hinkwabyo lebyi nga heriki bya le tilweni. Va vumba mukhuva lowu hlamuselaka ku humelela ka phurojeke ya Xikwembu leyi lwiweke hi mimoya leyi xandzukaka. Naswona Yesu u nyikele vaapostola ni vadyondzisiwa vakwe xikombiso lexi hetisekeke hi nkarhi wa vutirheli bya yena lebyi yaka emahlweni bya laha misaveni; ku ya fika laha a hlamba milenge ya vadyondzisiwa va yena, a nga si nyiketa miri wa yena eku xanisekeni ka ku vambiwa, ku rivaleriwa, ematshan'wini ya wona, ku fana na “ *rhole* ”, hikwalaho ka swidyoho swa vahlawuriwa va yena hinkwavo. Nakambe, un'wana na un'wana a a tikambisise ku tiva loko ku landzula mukhuva lowu wa vutomi lebyi nga heriki ku fambisana na ntumbuluko wa yena, ku navela ka yena na ku navela ka yena. Lowu i mpimanyeto wa nyiko ya ku ponisiwa leyi faneleke ku tekiwa kumbe ku ariwa.

Ndzimana 8: “ *Swivumbiwa swa mune leswi hanyaka, xin'wana ni xin'wana xi ni timpapa ta tsevu, naswona xi tele hi mahlo matlhelo hinkwawo ni le ndzeni. A va tshiki ku vula vusiku ni nhlikanhi va ku: Hosi Xikwembu, lowa Matimba Hinkwawo, wa kwetsima, wa kwetsima, wa kwetsima, loyi a a ri kona, naswona a nga kona, naswona a nga ta ta!* »

Hi ku ya hi ku avanyisa ka le tilweni, xivono lexi xi kombisa misinya ya milawu leyi tirhisiwaka hilaha ku nga heriki etilweni ni le misaveni hi swivumbiwa leswi tshamaka swi tshembekile eka Xikwembu.

Swivumbiwa swa le tilweni swa swivumbiwa leswi humaka emisaveni yin'wana a swi lavi leswaku timpapa ti famba hikuva a swi le hansi ka milawu ya mpimo wa laha misaveni. Kambe Moya wu amukela swikombiso swa laha misaveni leswi munhu a nga swi twisisaka. Hi ku vula leswaku “ *timpapa ta tsevu* ”, u hi paluxela nkoka wo fanekisela wa nomboro ya 6 leyi hundzukaka nhlayo ya ximunhuhatwa xa le tilweni ni ya tintsumi. Swi khumba misava leyi saleke yi nga ri na xidyoho ni tintsumi leti Sathana, ntsuni leyi xandzukeke, a nga vumbiwa ro sungula eka tona. Xikwembu lexi xi ti aveleke nomboro ya "nkombo" tanihi "xilemo" xa yena xa vuhosi xa munhu hi xiyexe, nomboro ya 6 yi nga tekiwa tanihi "xilemo", kumbe emhakeni ya diyavulosi, "xikombiso", xa vumunhu bya yena, kambe ya avelana leyi nomboro 6 na misava leyi tshamaka yi basile na tintsumi hinkwato leti tumbuluxiweke hi Xikwembu, letinene na leswo biha. Ehansi ka ntsuni ku ta wanuna loyi nomboro ya yena yi nga ta va “5”, leswi lulamisiweke hi switwi swa yena swa 5, tintiho ta 5 ta voko ra yena na tintiho ta 5 ta nenge wa yena. Laha hansi ku ta nomboro ya 4 ya ximunhuhatwa xa misava hinkwayo lexi hlawuriweke hi tinhla ta 4 ta khadinali, N'walungu, Dzonga, Vuxa na Vupeladyambu. Laha hansi ku ta nomboro ya 3 ya ku hetiseka, ivi ku landzela 2 ya ku nga hetiseki, na 1 ya vun'we, kumbe vun'we lebyi hetisekeke. Mahlo ya

swivumbiwa swa mune leswi hanyaka “ *ma rhendzela hinkwako ni le ndzeni* ,” naswona ku tlula kwalaho, “ *ma le mahlweni ni le ndzhaku* .” A ku na nchumu lowu nga balekelaka ku langutiwa ka vutomi lebyi bya vuako hinkwabyo bya swiyenge swo tala bya le tilweni lebyi Moya wa Xikwembu wu byi kambisisaka hi ku helela hikuva masungulo ya byona ma le ka yena. Dyondzo leyi ya pfuna hikuva, emisaveni ya namuntlha, hikwalaho ka xidyoho ni vubihi bya vadyohi, hi ku va hlayisa “ *endzeni ka* ” yena n'wini, munhu a nga tumbeta miehleketo ya yena ya le xihundleni ni vubihi eka vanhu van'wana lava kongomisiweke eka muakelani wa yena. Evuton'wini bya le tilweni swilo swo tano a swi koteki. Vutomi bya le tilweni byi le rivaleni tanihi kristala ku sukela loko vuhomboloki byi hlongoriwile eka byona, kun'we na diyavulosi na tintsumi ta yena to biha, va lahleriwe ehansi emisaveni, hi ku ya hi Nhlav.12:9, endzhaku ka ku hlula ka Yesu eka xidyoho na vafi. Ku twarisiwa ka ku kwetsima ka Xikwembu ku hetisisiwa hi ku hetiseka ka kona (3 times: *holy*) hi vaaki va misava leyi yo tenga. Kambe ku huwelela loku a ku endlwi hi marito; i ku hetiseka ka ku kwetsima ka vona ka munhu hi xiyexe na ka nhlengeletano loku huwelelaka eka mintirho ya nkarhi hinkwawo ku hetiseka ka ku kwetsima ka Xikwembu lexi va tumbuluxeke. Xikwembu xi paluxa ntumbuluko wa xona ni vito ra *xona* hi xivumbeko lexi tshahiweke eka Nhlav. Xiga lexi nge “ *i mani loyi a nga kona, loyi a a ri kona, ni loyi a nga ta ta* ” xi hlamusela hi ku hetiseka vumunhu lebyi nga heriki bya movumbi Xikwembu. Hi ku ala ku n'wi vitana hi vito leri a ti theyeke rona, “YaHWéH”, vavanuna va n'wi vitana “Hosi”. I ntiyiso leswaku Xikwembu a xi nga lavi vito, tanihi leswi leswi a xi hlawulekile naswona a xi nga ri na muphikizani wa Xikwembu, a xi lavi vito leswaku xi xi hambanisa ni swikwembu swin'wana leswi nga riki kona. Hambi swi ri tano Xikwembu xi pfumerile ku hlamula xikombelo xa Muxe loyi a xi n'wi rhandza ni loyi a a n'wi rhandza. Hikwalaho u tinyike vito leri nge “YaHWéH” leri hundzuluxelaka hi riendli leri nge “ku va”, leri hlanganisiweke hi vun'we bya munhu wa vunharhu bya Xiheveru lexi nga hetisekangiki. Nkarhi lowu wa “ku nga hetisekanga” wu vula ku humelela loku andlalaka hi nkarhi, hikwalaho, nkarhi lowukulu ku tlula vumundzuku bya hina, xivumbeko lexi nge “lexi nga kona, lexi a xi ri kona, ni lexi nga ta va kona” xi hundzuluxela hi ku hetiseka nhlamuselo ya ku nga hetisekanga loku ka Xiheveru. Fomula leyi nge “ *loyi a nga kona, loyi a a ri kona, ni loyi a nga ta ta* ” hikwalaho i ndlela ya Xikwembu yo hundzuluxela vito ra xona ra Xiheveru “YaHWéH”, kasi xi fanele ku ri pfumelelanisa ni tindzimi ta le Vupela-dyambu, kumbe yin'wana handle ka Xiheveru . Xiphemu lexi nge “naswona lexi taka” xi kombisa xiyenge xo hetelela xa Maadventist xa ripfumelo ra Vukriste, leri simekiweke eka pulani ya Xikwembu hi xileriso xa Dan.8:14 ku sukela hi 1843. Hikwalaho i nyama ya Maadventist lama hlawuriweke laha ku huwelelaka ku kwetsima loku nga na swiphemu swinharhu ya Xikwembu ya hetisisiwa. Hakanyingi ku kanetiwe vukwembu bya Yesu Krete, kambe a byi kanetiwi. Bibe le yi vula hi mhaka leyi eka Hev.1:8: “ *Kambe a ku eka N'wana: “Oho Xikwembu, xiluvelo xa wena i xa hilaha ku nga heriki; nhonga ya vuhosi bya wena i nhonga ya vuhosi ya ku lulama; ”.*” Naswona eka Filipi loyi a kombelaka Yesu leswaku a n'wi komba Tatana, Yesu wa hlamula a ku: “ *Ndzi*

tshame na wena nkarhi wo leha, naswona a wu ndzi tivanga, Filipi! Loyi a ndzi voneke u vone Tatana ; u ri njhani: Hi kombe Tatana? (Yohane 14:9)."

Tindzimana 9-10-11: “*Loko lava hanyaka va dzunisa ni ku xiximeka ni ku nkhensa loyi a tshameke exiluveweni, loyi a hanyaka hilaha ku nga heriki, vakulukumba va 24 va wela emahlweni ka loyi a tshameke exiluveweni kutani va gandzela kutani mi nkhinsama emahlweni ka loyi a hanyaka hilaha ku nga heriki, kutani va hoxa tiharhi ta vona emahlweni ka xiluvelo, va ku: U faneleka, Hosi ya hina na Xikwembu xa hina, ku amukela ku vangama ni ku xiximiwa ni matimba; hikuva hi wena u tumbuluxeke swilo hinkwaswo, naswona hi ku rhandza ka wena swi va kona ni ku tumbuluxiwa ."*

Ndzima ya 4 yi hela hi xivono xa ku dzunisiwa ka muvumbi Xikwembu. Xifaniso lexi xi kombisa leswaku xilaveko xa Xikwembu, “*chava Xikwembu mi xi dzunisa ...*”, lexi kombisiweke eka rungula ra ntsumi yo sungula ya Nhlav.14:7 xi twiwile no twisisiwa kahle hi vatirhela-mfumo vo hetelela lava hlawuriweke lava hlawuriweke ku sukela hi 1843; kambe ku tlula hinkwaswo, hi vahlawuriwa lava tshameke va hanya hi nkarhi wa ku vuya hi ku vangama ka Yesu Kriste; hikuva i vona ntsena laha Nhlavutelo ya Apokalipsi yi lunghiseleriweke ni ku voningiwa hi ku helela hi nkarhi lowu hlawuriweke hi Xikwembu, ku sukela hi ximun’wana xa 2018. Lava kutsuriweke xisweswo va kombisa hi ku gandzela ni ku dzunisa, ku tlangela ka vona hinkwako eka Yesu Kriste, xivumbeko lexi, ku Lowa Matimba Hinkwawo u va endzerile leswaku a va ponisa eka xidyoho ni rifu, ku nga hakelo ya yena. Vumunhu lebyi nga pfumeriki byi pfumela ntsena leswi byi swi vonaka, ku fana na muapostola Tomasi, naswona hikuva Xikwembu a xi vonaki, byi gweviwile ku honisa ku tsana ka xona lokukulu loku n’wi endlaka ntsena thoyi leyi a yi lawulaka hi ku ya hi ku navela ka yena ka Xikwembu. Hi xiringaniso u na xivangelo, lexi nga ta n’wi lulamisela, xa ku ka a nga xi tivi Xikwembu, xivangelo lexi Sathana a nga riki na xona, tanihi leswi hi ku tiva Xikwembu, a hlawuleke ku ngenela nyimpi na xona; a swi khorwisi nikatsongo, kambe i ntiyiso, naswona swi tlhela swi khumba tintsumi to biha leti n’wi landzeleke. Lexi hlamarisaka, mihandzu yo tala yo hambana-hambana hambani ku ri leyi kanetanaka ya ku hlawula hi ku ntshunxeka yi nyikela vumbhoni bya ntshunxeko wa xiviri ni lowu heleleke lowu Xikwembu xi wu nyikeke swivumbiwa swa xona swa le tilweni ni swa laha misaveni.

Nhlavutelo 5: N'wana wa Munhu

Loko a nyikela Yesu emahlweni ka ntshungu, Pilato u te, “ *Vonani Munhu loyi.* ” Xikwembu hi xoxe a xi fanele xi ta xi teka xivumbeko xa nyama, leswaku “ *Munhu* ” a ta humelela hi ku ya hi mbilu ya xona ni ku navela ka xona. Rifu a ri hlasele mpatswa wo sungula wa vanhu, hikwalaho ka xidyoho xa ku nga yingisi Xikwembu. Tanihi xikombiso xa xiyimo xa vona lexintshwa xa tingana, Xikwembu a xi va endlile va tshubula ku pfumala ka vona ka miri loku a ku ri xikombiso xa le handle ntsena xa ku pfumala ka vona ka le ndzeni ka moya. Ku sukela eku sunguleni loku, xitiviso xo sungula xa ku kutsuriwa ka vona xi endlile hi ku va nyika swiambalo leswi endlileke hi madzovo ya swiharhi. Xisweswo ku dlayiwile xiharhi xo sungula ematin’wini ya vanhu, hi nga ehleketa leswaku a ku ri khuna leritsongo kumbe xinyimpfana hikwalaho ka ku fanekisela. Endzhaku ka malembe ya 4 000, Xinyimpfana xa Xikwembu, lexi susaka swidyoho swa misava, xi tile ku ta nyikela vutomi bya xona lebyi hetisekeke hi nawu leswaku xi kutsula vahlawuriwa exikarhi ka vanhu. Ku ponisiwa loku ku nyikeriweke hi tintswalo leti tengeke hi Xikwembu hikwalaho ku titshege hi ku helela eka rifu ra Yesu loyi a pfumelelaka vahlawuriwa va yena ku vuyeriwa eka vululami bya yena lebyi hetisekeke; naswona hi nkarhi lowu fanaka, rifu ra yena ri rivalela swidyoho swa vona leswi a tiendleke murhwali wa ku tirhandzela. Ku sukela kwalaho, Yesu Krete u ve vito rin’we ntsena leri nga ponisaka mudyohi emisaveni ya hina hinkwayo, naswona ku ponisiwa ka yena ku tirha ku sukela eka Adamu na Evha.

Hikwalaho ka swivangelo leswi hinkwaswo, ndzima leyi ya 5, leyi vekiwewe ehansi ka xifaniso xa “ *Munhu* ”, yi nyikeriwile eka yena. Yesu a nga ponisi vahlawuriwa va yena ntsena hi rifu ra yena ro rivalela, kambe wa va ponisa hi ku va sirhelela eka riendzo ra vona hinkwaro ra vutomi bya laha misaveni. Naswona hi xikongomelo lexi a va tsundzuxa hi makhombo ya moya lawa diyavulosi a ma vekeke endleleni ya vona. Endlelo ra yena a ri cincanga: tani hi le nkarhini wa vaapostola, Yesu u vulavula na vona hi swifaniso, leswaku misava yi twa kambe yi nga twisisi; leswi nga riki tano eka vatirhela-mfumo va yena lava hlawuriweke lava, ku fana ni vaapostola, va amukelaka tinhlamuselo ta yena hi ku kongoma eka yena. Nhlavutelo ya yena leyi nge “Apocalypse” yi tshama yi ri ehansi ka vito leri ra Xigriki leri nga hundzuluxiwangiki, xifaniso lexi lexikulu lexi misava yi nga fanelangiki yi xi twisisa. Kambe eka vahlawuriwa va yena, vuprofeta lebyi hakunene i “ **Nhlavutelo** ” ya yena.

Ndzimana 1: “ *Kutani ndzi vona evokweni ra xinene ra loyi a tshameke exiluvweni buku leyi tsariweke endzeni ni le handle, leyi funghiweke hi swilemo swa nkombo.* ”

Eka xiluvelo xi yime Xikwembu naswona xi na evokweni ra xona ra xinene, hikwalaho ehansi ka nkateko wa xona, buku leyi tsariweke “ *endzeni ni le handle* ”. Leswi tsariweke “ *endzeni* ” i rungula leri hlamuseriweke leri vekeriwewe vahlawuri va yena leri tshamaka ri pfariwile naswona ri nga twisiseki hi vanhu va misava, valala va Xikwembu. Leswi tsariweke “ *ehandle* ” i tsalwa leri fihliweke, leri vonakaka kambe ri nga twisiseki eka vunyingi bya vanhu. Buku ya Nhlavutelo yi funghiweke hi “ *swilemo swa nkombo.* ” Eka ku hlamusela loku, Xikwembu xi hi byela leswaku ku pfuriwa ka “ *xilemo xa vunkombo* ” ntsena lexi nga ta pfumelela ku pfuleka ka xona hi ku helela. Hikuva ntsena loko ku ri ni

xilemo xo yi pfalela, buku a yi nge pfuriwi. Xisweswo ku pfuriwa hinkwako ka buku ku ta titshega hi nkarhi lowu Xikwembu xi wu vekeleke nhloko-mhaka ya “ *xilemo xa vunkombo* ”. Yi ta boxiwa ehansi ka nhlokomhaka ya “ *xilemo xa Xikwembu lexi hanyaka* ” eka Apo.7, laha ku boxiwaka siku leri seleke ra siku ra vunkombo, Savata ya yona yo kwetsima, ku vuyeteriwa ka yona ku ta namarhetiwa na siku ra 1843 leri hikwalaho ri nga ta tlhela ri va nkarhi wa ku pfuriwa ka “ *xilemo xa vunkombo* ” lexi tisaka, eka dyondzo ya buku, nhlokomhaka ya “ *timhahamhala ta nkombo* ”, ta nkoka swinene eka hina, lava yi hlawuriweke.

Ndzimana 2: “ *Kutani ndzi vona ntsumi ya matimba yi huwelela hi rito lerikulu, yi ku: I mani la fanelaka ku pfula buku leyi, yi tshova swilemo swa yona?* »

Xifaniso lexi i xiphemu lexi nga eka montage ya vuprofeta. A hi le tilweni, mongo wa ndzima 4 leyi hundzeke, laha buku ya Nhluvutelo yi faneleke ku pfuriwa kona. Vahlawuriwa va swi lava ku nga si vuya ka Yesu Kriste, loko va ri karhi va hlangana na mintlhamu ya diyavulosi. Matimba ma le kampeni ya Xikwembu, naswona ntsumi ya matimba i ntsumi ya YaHWéH, Xikwembu hi xivumbeko xa xona xa ntsumi xa Mikayele. Buku leyi funghiweke i ya nkoka swinene naswona ya kwetsima tanihi leswi yi lavaka xindzhuti xa le henhla swinene leswaku yi tshoveka swilemo swa yona ni ku yi pfula.

Ndzimana 3: “ *A ku na munhu etilweni, hambu ku ri emisaveni, kumbe ehansi ka misava, loyi a nga pfula buku-nsongwa, kumbe ku yi languta.* »

Buku leyi yi tsariwe hi Xikwembu hi xoxe, a yi nge pfuriwi hi xivumbiwa xin’wana xa xona xa le tilweni kumbe xa laha misaveni.

Ndzimana 4: “ *Ndzi rile ngopfu hikuva a ku na munhu loyi a kumiweke a faneleka ku pfula buku kumbe ku yi languta.* »

Yohane, ku fana na hina, i xivumbiwa xa laha misaveni naswona mihloti ya yena yi kombisa ku vilela ka vumunhu lebyi langutaneke na mintlhamu leyi vekiwike hi diyavulosi. Swi tikomba onge a hi byela, “handle ka nhluvutelo, i mani la nga ponisiwaka?” “. Xisweswo yi paluxa mpimo wa le henhla wa khombo wa ku pfumala vutivi bya leswi nga endzeni ka yona, ni vuyelo bya yona lebyi dlayaka: rifu leri phindhiweke kambirhi.

Ndzimana 5: “ *Un’wana wa vakhalabye a ku eka mina: “U nga rili; waswivo, nghala ya nyimba ya Yuda, Rimitsu ra Davhida, yi hlule ku pfula buku-nsongwa ni swilemo swa yona swa nkombo.* »

“ *Vakhalabye* ” lava kutsuriweke emisaveni hi Yesu va vekiwile kahle ku tlakusa vito ra Yesu Krete ku tlula swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka. Va lemuka eka yena vulawuri lebyi yena hi byakwe a vuleke leswaku u byi kumile eka Tatana ni swivumbiwa swa le tilweni eka Mat.28:18: “ *Yesu a ta a vulavula na vona hi ndlela leyi: Vulawuri hinkwabyo bya le tilweni byi nyikiwile mina ni le misaveni* . Hi ku kongomisa ku va ka yena munhu wa nyama eka Yesu laha Xikwembu xi huhuteleke Yakobe loyi, loko a profeta ehenhla ka vana va yena va majaha, a vuleke malunghana na Yuda a ku: “ *Yuda i nghala leyitsongo. U vuyile eku dlayiwani, n’wananga! U korhama matsolo, U etlela ehansi ku fana ni nghala, Ku fana ni nghala ya xisati: i mani la nga ta n’wi pfula? Nhonga ya vuhosi a yi nge suki eYuda, hambu ku ri nhonga ya hosi exikarhi ka milenge ya*

yena, ku kondza ku fika Xilo, vanhu va n'wi yingisa. U boha mbhongolo ya yena eka murhi wa vhinya, ni ximbutana xa mbhongolo ya yena eka murhi wa vhinya lowunene ngopfu; U hlantswa nguvu ya yena hi vhinyo, ni nguvu ya yena hi ngati ya madiriva. Mahlo ya yena ma tshwuka hi vhinyo, ni meno ya yena ma basa hi masi (Gen.49:8 ku ya eka 12).” Ngati ya madiriva yi ta va nhlokomhaka ya “ ntshovelo ” lowu tivisiweke eka Nhlav.14:17 ku ya eka 20, lowu na wona wu profetiweke eka Esaya 63. Malunghana na “ Rimitsu ra Davhida ”, hi hlaya eka Esa.11:1 ku ya eka 5 : “ Kutani ku ta huma rhavi eka xirhabyani xa Yese, ku ta velekiwa xirhabyani etimitsuni ta yena. Moya wa Hosi wu ta tshama ehenhla ka yena: Moya wa vutlhari ni ku twisisa, Moya wa xitsundzuxo ni matimba, Moya wa vutivi ni ku chava Hosi. U ta hefemula ku chava HOSI Xikwembu; A nge avanyisi hi ku languteka, A nge endli xiboho hi ku twa. Kambe u ta avanyisa swisiwana hi vululami, u ta avanyisa swisiwana swa misava hi ku lulama; U ta ba misava hi rito ra yena kukota hi nhonga, a dlaya lavo hamboloka hi ku hefemula ka milomu ya yena. Ku lulama ku ta va bandhi ra matlhelo ya yena, ni ku tshembeka ku ta va bandhi ra le matsolweni ya yena .” Ku hlula ka Yesu eka xidyoho ni rifu, muholo wa yena, swi n’wi nyika mfanelo ya le nawini ni leyi nga enawini yo pfula buku ya Nhlavutelo, leswaku vahlawuriwa va yena va ta tsundzuxiwa ni ku sirheleriwa eka mintlamu ya vukhongereri leyi dlayaka leyi a yi vekaka, hi diyavulosi, hi ku hleleka ku kanganyisa lava nga pfumeriki. Hikwalaho buku leyi yi ta pfuriwa hi ku helela hi nkarhi lowu xileriso xa Daniyele 8:14 xi nga ta sungula ku tirha ha wona, ku nga siku ro sungula ra ximun’wana hi lembe ra 1843; hambiloko ku twisisa ka yona loku nga hetisekangiki ku ta lava ku kambisisiwa nakambe hi ku famba ka nkarhi, ku fikela hi 2018.

Ndzimana 6: “ Kutani ndzi vona xinyimpfana lexi a xi ri kona onge xi dlayiwile exikarhi ka xiluvelo ni le xikarhi ka swivumbiwa swa mune leswi hanyaka ni le xikarhi ka vakulukumba. A a ri ni timhondzo ta nkombo ni mahlo ya nkombo, ku nga mimoya ya nkombo ya Xikwembu leyi rhumeriweke emisaveni hinkwayo. »

Hi fanele ku xiya vukona bya xinyimpfana " exikarhi ka xiluvelo ", hikuva i Xikwembu eka ku kwetsimisiwa ka xona ka swivumbeko swo tala, ku va hinkwaswo hi nkarhi wun'we, muvumbi wo hlawuleka Xikwembu, ntsumi leyikulu Mikaele, Yesu Kriste Xinyimpfana xa Xikwembu, na Mukwetsimi Moya kumbe “ mimoya ya nkombo ya Xikwembu leyi rhumeriweke emisaveni hinkwayo .” “ Timhondzo ta yena ta nkombo ” ti fanekisela ku kwetsimisiwa ka matimba ya yena ni “ mahlo ya yena ya nkombo ”, ku kwetsimisiwa ka ku languta ka yena, loku kambisisaka hi vuenti mianakanyo ni swiendlo swa swivumbiwa swa yena.

Ndzimana 7: “ A fika a teka buku-nsongwa evokweni ra xinene ra loyi a tshameke exiluvelweni. »

Xivono lexi xi kombisa marito ya Nhlav . Rungula leri ri kongomisa ku hi byela leswaku leswi nga endzeni ka Nhlavutelo swi ta va swi nga ri na swipimelo tanihileswi swi nyikiweke hi Xikwembu, Tatana, hi xoxe; naswona leswi hi ku va a n’wi vekile, mikateko ya yena hinkwayo yi kombisiwa hi “ voko ra yena ra xinene ”.

Ndzimana 8: “ Loko a teke buku-nsongwa, swivumbiwa swa mune leswi hanyaka ni vakulukumba va 24 va wela ehansi emahlweni ka Xinyimpfana,

un'wana ni un'wana a ri ni haripa ni swibya swa nsuku swa mirhi ya risuna, leswi nga swikhongelo swa vakwetsimi. »

A hi hlayiseni eka ndzimana leyi, xilotlelo lexi xo fanekisela: “ *swibya swa nsuku leswi taleke hi swinun'hweriso, leswi nga swikhongelo swa vakwetsimi* ”. Swivumbiwa hinkwaswo swa le tilweni ni swa laha misaveni leswi hlawuriweke hi ku tshembeka ka swona swi nkhisama emahlweni ka “ *xinyimpfana* ” Yesu Krete leswaku swi n'wi gandzela. “ *Tiharipa* ” ti fanekisela ku twanana ka vuako hinkwabyo ka ku dzunisa ni vugandzeri lebyi hlanganeke.

Ndzimana 9: “ *Va yimbelela risimu lerintshwa, va ku: “U faneleka ku teka buku-nsongwa, u pfula swilemo swa yona; hikuva u dlayiwile, naswona hi ngati ya wena u kutsule Xikwembu vanhu lava humaka eka tinyimba hinkwato, ni tindzimi hinkwato, ni vanhu hinkwavo ni matiko hinkwawo; »*

“ *Risimu leri lerintshwa* ” ri tlangela ku kutsuriwa exidyohweni naswona, swa xinkarhana, ku nyamalala ka vahlohloteri va ku xandzuka. Hikuva va ta nyamalala hi laha ku nga heriki ntsena endzhaku ka ku avanyisa ko hetelela. Lava kutsuriweke hi Yesu Kriste va huma eka masungulo hinkwawo, mihlovo hinkwayo ni tinxaka hinkwato ta vanhu, “ *eka nyimba yin'wana ni yin'wana, ririmi rin'wana ni rin'wana, vanhu hinkwavo ni tiko rin'wana ni rin'wana* ”; leswi kombisaka leswaku ntirho wo ponisa wu ringanyetiwa ntsena hi vito ra Yesu Krete, hi ku landza leswi Act.4:11-12 yi swi tivisa: “ *Yesu i ribye leri aleke hi n'wina lava akaka, naswona ri hundzukeke lerikulu ra le khoneni . A ku na ku ponisiwa eka un'wana; hikuva a ku na vito rin'wana ehansi ka tilo leri nyikiweke vanhu, leri hi faneleke ku ponisiwa ha rona. ".* ”. Hikwalaho vukhongeri byin'wana **hinkwabyo** i vukanganyisi bya vukanganyisi lebyi nga riki enawini ni bya diyavulosi. Ku hambana ni vukhongeri bya mavunwa, ripfumelo ra ntiyiso ra Vukreste ri hleriwe hi Xikwembu hi ndlela leyi twalaka. Ku tsariwile leswaku Xikwembu a hi xihlangi eka munhu; swilaveko swa yena swa fana eka swivumbiwa swa yena hinkwaswo, naswona ku ponisiwa loku a ku nyikeleke a ku ri na nxavo lowu yena hi yexe a teke ku wu hakela. Leswi a xanisekeke hikwalaho ka ku kutsuriwa loku, u ta ponisa ntsena vanhu volavo lava a va vonaka va fanele ku vuyeriwa eka ku dlayiwa ka yena ripfumelo.

Ndzimana 10: “ *U va endle mfumo ni vaprista eka Xikwembu xa hina, va ta fuma emisaveni .”*

Mfumo wa matilo lowu chumayeriweke hi Yesu wu teke xivumbeko. Ku amukela “ *mfanelo ya muavanyisi* ”, vahlawuriwa va fanisiwa na tihosi hi ku ya hi Nhlav.20:4. Eka mintirho ya vona ya ntwanano wa khale, “ *vaprista* ” a va nyikela hi swiharhi swo fanekisela leswi hlaseriweke hikwalaho ka xidyoho. Hi nkarhi wa “ *gidi ra malembe* ” ya ku avanyisa ka le tilweni, vahlawuriwa na vona, hi ku avanyisa ka vona, va ta lunghiselela vahlaseriwa vo hetelela va gandzelo lerikulu ra vuako hinkwabyo, leri nga ta lovisa, hi ku famba kan'we, swivumbiwa hinkwaswo swa le tilweni ni swa laha misaveni leswi weke. Ndzilo wa “ *tiva ra ndzilo ra rifu ra vumbirhi* ” wu ta va herisa hi siku ra ku avanyisa. I endzhaku ka ku lovisiwa loku ntsena laha, ku pfuxetiwa hi Xikwembu, misava leyi pfuxetiweke yi nga ta amukela vahlawuriwa lava kutsuriweke. Hi kona ntsena laha na Yesu Kriste, *Hosi ya tihosi na Hosi ya tihosi* ta Nhlav.19:16, “ *va ta fuma emisaveni* ”.

Ndzimana 11: “ *Ndzi languta, ndzi twa rito ra tintsumi to tala leti rhendzeleke xilavelo ni swivumbiwa leswi hanyaka ni vakulukumba, nhlayo ya tona a yi ri magidi ya magidi ni magidi ya magidi .*”

Ndzimana leyi yi hi humesela, hi vun'we, mintlawwa yinharhu ya vahlaleri lava vonaka tinyimpi ta moya ta laha misaveni. Moya enkarhini lowu wu boxa kahle tintsumi tanihi ntlawa wo karhi lowu nhlayo ya wona yi tlakukeke swinene: “ *magidi ya magidi ni magidi ya magidi .*” Tintsumi ta Hosi sweswi i valwi lavakulu, lava vekaweke entirhweni wa lava kutsuriweke va yona, vahlawuriwa va yona va laha misaveni, lava va va rindzaka, va va sirhelelaka ni ku va letela hi vito ra yona. Eka layini ya le mahlweni, timbhoni leti to sungula ta Xikwembu ti rhekhoda matimu ya munhu hi xiyexe ni ya nhlengeletano ya vutomi emisaveni.

Ndzimana 12: “ *Va ku hi rito leri tlakukeke va ku: “Xinyimpfana lexi dlayiweke xi faneriwa hi matimba, ni rifuwo, ni vutlhari, ni matimba, ni ku xiximeka, ni ku vangama ni ku dzunisiwa. »*

Tintsumi ti pfunetile emisaveni vutirheli bya murhangeri wa tona Mikaele loyi a ti hluvuleke matimba ya yena hinkwawo ya vukwembu leswaku a va Munhu la hetisekeke loyi a tinyiketeleke eku heleni ka vutirheli bya yena, tani hi gandzelo ra ku tirhandzela, leswaku a ta rivalela swidyoho leswi endliweke hi vahlawuriwa va yona vatirhela-mfumo. Eku heleni ka nyiko ya yena ya tintswalo, vahlawuriwa va pfuxiwile kutani va nghena eka vutomi lebyi nga heriki lebyi tshembisiweke, tintsumi ti vuyisela eka Kriste wa Xikwembu wa le henhla, timfanelo hinkwato leti a a ri na tona eka Mikaye: “ *matimba, rifuwo, vutlhari, matimba , ku xiximeka, ku vangama , ni ku dzunisa. »*

Ndzimana 13: “ *Ni swivumbiwa hinkwaswo leswi nga etilweni, ni le misaveni, ni le hansa ka misava, ni le lwandle, ni hinkwaswo leswi nga eka swona, ndzi swi twile swi ku: ‘A ku ve eka loyi a tshameke exiluvweni, ni Xinyimpfana ku dzunisiwa, ku xiximiwa, ku vangama ni matimba, hilaha ku nga heriki! »*

Swivumbiwa swa Xikwembu swi twanana. Hinkwawo va rhandze ku kombisiwa ka rirhandzu ra yena leri kombisiweke hi nyiko ya munhu wa yena eka Yesu Kriste. Ntirho lowu kunguhatiweke hi Xikwembu i ku humelela loku vangamaka. Ku hlawula ka yena swivumbiwa swa rirhandzu swa hetisisiwa. Ndzimana leyi yi teka xivumbeko xa rungula ra ntsami yo sungula ku suka eka Nhlav . *mi nkhsinsama emahlweni ka loyi a endleke tilo, ni misava, ni lwandle, ni swihlovo swa mati .*” Nhlawulo wo hetelela lowu endliweke ku sukela hi 1843 wu sekeriwe eka ku twisisa ka ndzimana leyi. Naswona vahlawuriwa va twile ni ku hlamula hi ku vuyisela eripfumelweni ra Vukriste mukhuva wa siku ra vunkombo ra ku wisa lowu a wu endliwa hi vaapostola ni vadyondzisiwa va Yesu ku fikela loko wu tshikiwa ku sukela hi March 7, 321. Muvumbi Xikwembu u xiximiwile hi ku xixima nawu wa vumune lowu nga ekusuhi ni mbilu yakwe. Vuyelo bya kona i xivono xa ku vangama ka le tilweni laha swivumbiwa swa kona hinkwaswo , leswi landzelaka hi letere rungula ra ntsami yo sungula ya Nhlav , *ku vangama, ni matimba, hilaha ku nga heriki! ”.* Xiya leswaku marito ma phindha, hi ku tlhelela endzhaku, marito lama tshahiweke hi tintsumi eka ndzimana leyi hundzeke ya 13. Ku sukela loko a pfuxiwile, Yesu u tlhele a kuma vutomi bya yena bya le tilweni: “*matimba, rifuwo ra yena, ni vutlhari bya yena ” bya yena .* Emisaveni valala va yena vo hetelela va n'wi arile “ *ku dzunisiwa, ku xiximeka, ku*

vangama ni matimba ” leswi a swi n’wi fanela tanihi Xikwembu xa movumbi. Hi ku vitana “ *matimba ya yena* ,” eku heteleleni u va hlule hinkwavo kutani a va pfoflosa ehansi ka milenge yakwe. Nakambe, hi ku tala hi rirhandzu ni ku nkghensa, swin’we, swivumbiwa swa yena swo kwetsima ni leswi tengeke swi n’wi vuyisela hi laha ku faneleke swifumiwa swa yena swa ku vangama.

Ndzimana 14: “ *Swivumbiwa leswi hanyaka swa mune swi ku: “Amen! Kutani vakhalabye va ta emahlweni va nkghinsama .”*

Vaaki va misava leyi tengeke va pfumelela ku vuyiseriwa loku, va ku: “Hakunene! I ntiyiso ! » Naswona vahlawuriwa va laha misaveni lava kutsuriweke hi rirhandzu leri tlakukeke va nkghinsama emahlweni ka movumbi wa vona wa Matimba Hinkwawo Xikwembu lexi teke ku ta va munhu wa nyama eka Yesu Kriste.

Nhlavutelo 6: Vatlangi, swigwevo swa Xikwembu ni swikombiso swa minkarhi ya nguva ya Vukriste

Ndzi tsundzuka dyondzo leyi nyikiweke eka Nhlav.5: buku yi nga pfuriwa ntsena loko “ *xilemo xa vunkombo* ” xi susiwile. Leswaku ku pfuriwa loku, muhlawuriwa wa Krete u fanele a pfumelela **hi ku helela** mukhuva wa Savata ya siku ra vunkombo; naswona ku hlawula loku ka moya ku n’wi endla a faneleka, ku amukela eka Xikwembu lexi n’wi amukelaka, vutlhari bya yena ni ku twisisa ka yena ka moya ni ka vuprofeta. Xisweswo, handle ka loko tsalwa hi roxe ri swi boxa, loyi a hlawuriweke u ta hlanganisa “ *xilemo xa Xikwembu* ” lexi tshahiweke

eka Nhlav.7:2, hi “ *xilemo xa vunkombo* ”, lexi xa ha pfala buku ya Nhlavutelo, naswona u ta tihlanganisa, na leswi “ *swilemo* ” swimbirhi, siku ra vunkombo ri kwetsimisiwe eku wiseni hi Xikwembu. Ripfumelo ri endla ku hambana exikarhi ka ku vonakala ni munyama. Xisweswo, eka mani na mani loyi a nga yi amukeriki Savata leyi kwetsimisiweke, vuprofeta byi ta tshama byi ri buku leyi pfalekeke, ya hermetic. A nga ha lemuka kahle timhaka to karhi leti nga erivaleni, kambe a nge twisisi tinhlavutelo ta nkoka na leti tsemaka leti endlaka ku hambana exikarhi ka vutomi na rifu. Nkoka wa “ *xilemo xa vunkombo* ” wu ta humelela eka Nhlav.8:1-2 laha Moya wu wu nyikaka ntirho wo pfula nhlokombhaka ya “ *timhahamhala ta nkombo* ”. Sweswi kahle-kahle hi marungula ya “ *timhahamhala leti ta nkombo* ” laha ntirho wa Xikwembu wu nga ta va erivaleni. Hikuva nhlokombhaka ya *timhahamhala* ta Nhlav.8 na 9 yi ta, hi ku fambisana, ku hetisisa mintiyiso leyi profetiweke eka tinhlokombhaka ta “ *mapapila* ” ya Nhlav.2 na 3; na “ *swilemo* ”, swa Nhlav.6 na 7. Qhinga ra Xikwembu ri fana na leri a ri tirhiseke ku aka nhlavutelo ya yena ya vuprofeta leyi nyikiweke Daniyele. Leswi a ndzi fanelekile eka xikhundlha lexi hi ku amukela ka mina mukhuva wa Savata leyi kwetsimisiweke ni hi ku hlawula ka yena ka vuhosi, Moya wu ndzi pfulele buku ya Tinhlavutelo ta yena hi ku pfula “ *xilemo xa vunkombo* ”. Sweswi a hi tshubuleni vumunhu bya “ *swilemo* ” swa yona.

Ndzimana 1: “ *Ndzi languta, loko Xinyimpfana xi pfula xin’wana xa swilemo swa nkombo, kutani ndzi twa xin’wana xa swivumbiwa swa mune leswi hanyaka xi vula ku fana ni rito ra ku dzindza ka tilo: “Tana.”* »

Xivumbiwa lexi hanyaka ” xo sungula xi kombisa vuhosi ni matimba ya “ *nghala* ” ya Nhlav.4:7, hi ku ya hi Vaavanyisi 14:18. *Rito* leri ra ku dzindza ka tilo i ra vukwembu naswona *ri huma exiluveleweni* xa Xikwembu eka Nhlav.4:5. Hikwalaho i Xikwembu xa Matimba Hinkwawo lexi vulavulaka. Ku pfuriwa ka “ *xilemo* ” xin’wana na xin’wana i xirhambo lexi humaka eka Xikwembu eka mina ku vona ni ku twisisa rungula ra xivono. Yesu se a a byele Filipi a ku: “ *Tana u ta vona* ” leswaku a n’wi khutaza ku n’wi landzela.

Ndzimana 2: “ *Ndzi languta, kutani waswivo, ku humelela hanci yo basa. Loyi a yi khandziyeke a a ri ni vurha; a nyikiwe harhi, kutani a suka a hlula ni ku hlula .*”

Ku basa ku kombisa ku basa ka yona loku hetisekeke ; hanci i xifaniso xa vanhu lava hlawuriweke lava yi va rhangelaka ni ku va dyondzisa hi ku ya hi Yakobo 3:3 leyi nge: “ *Loko hi nghanisa xilo enon’wini wa tihanci leswaku ti hi yingisa, hi tlhela hi fuma miri wa tona hinkwawo* ” ; “ *vurha* ” bya yena byi fanekisela miseve ya rito ra yena ra vukwembu; “ *harhi* ” ya yena i “ *harhi ya vutomi* ” leyi kumiweke hi ku dlayiwa ka yena ripfumelo loku amukeriweke hi ku tirhandzela hi yena; ku hlula ka yena a ku tiyimisele ku sukela loko a tumbuluxe vis-à-vis yo sungula; handle ko kanakana nhlamuselo leyi i ya Xikwembu xa Matimba Hinkwawo Yesu Krete. Ku hlula ka yena ko hetelela ku tiyisile hikuva se, eGolgota, u hlule diyavulosi, xidyoho na rifu. Zakariya 10:3-4 yi tiyisekisa swifaniso leswi yi ku, “ *Ku hlundzuka ka mina ku pfurhile eka varisi, ndzi ta xupula timbuti; hikuva Yehovha wa mavuthu u endzela ntlhambi wa yena, yindlu ya Yuda, kutani u ta va endla hanci ya yena yo vangama enyimpini; eka yena ku ta huma angle, eka yena ku ta huma xipikiri, eka yena vurha bya nyimpi ; eka*

yena ku ta huma varhangeri hinkwavo. » Ku hlula ka Kriste wa vukwembu ku twarisiwe hi “ **ku kwetsimisiwa ka siku ra vunkombo** ” ka mavhiki ya hina, ku sukela eku tumbuluxiweni ka misava; Savata, a profeta gidi ra malembe hinkwaro ra “ **vunkombo** ”, leri vuriwaka “ **gidi ra malembe** ” eka Nhlav.20:4-6-7, laha, hi ku hlula ka yena, Yesu a nga ta tisa vahlawuriwa va yena hilaha ku nga heriki. Ku simekiwa ka Savata ku sukela eku sunguleni ka misava ya laha misaveni ku tiyisekisa xiga lexi: “ **u sungule tanihi muhluri** ”. Savata i xikombiso xa vuprofeta xo tivisa xa ku hlula loku ka Xikwembu na ka vanhu eka xidyoho na diyavulosi naswona tani hi leswi, hi swona laha Xikwembu xi seketelaka nongonoko wa xona hinkwawo wa “ **ku kwetsimisiwa** ” kumbe, wa leswi nga swa xona na leswaku xi tekela diyavulosi.

Ndzimana 3: “ *Loko a pfula xilemo xa vumbirhi, ndzi twe xivumbiwa xa vumbirhi lexi hanyaka xi ku: Tana .*”

“ *Xivumbiwa xa vumbirhi lexi hanyaka* ” xi kombetela eka “ *rhole* ” ra magandzelo ya Nhlav.4:7. Moya wa gandzelo wu hanya hi Yesu Krete ni vadyondzisiwa va yena va ntiyiso lava a va tiviseleke a ku: “ *Loko munhu a lava ku ndzi landzela, a a tilandzurile, a rhwala xihambano xakwe a rhwala xihambano xakwe a landzela .*”

Ndzimana 4: “ *Ku huma hanci yin’wana, yo tshwuka. Loyi a tshameke ehenhla ka yena u kumile matimba yo susa ku rhula emisaveni, leswaku vanhu va ta dlayana milomu; kutani a nyikiwa banga lerikulu .*”

“ *yo tshwuka* ”, kumbe “ *yo tshwuka ya ndzilo* ”, yi vula xidyoho lexi khutaziwaka hi Mulovisi Lonkulu ku nga Sathana, hi xifaniso xa “ *Abbadon Apollyon* ” xa Nhlav.9:11; “ *ndzilo* ” ku ri ndlela ni xikombiso xa ku lovisa. Nakambe u rhangela kampa yakwe yo biha leyi vumbiweke hi tintsumi to biha leti weke ni matimba ya laha misaveni lama kanganyisiweke ni ku kanganyisiwa. I xivumbiwa ntsena lexi “ *amukelaka* ” eka Xikwembu “ *matimba yo teka ku rhula emisaveni, leswaku vanhu va dlayana .*” Xiendlo lexi xi ta vuriwa leswaku xi endliwe hi Rhoma, “ *nghwavava Babilona lonkulu* ” eka Nhlav.18:24: “ *naswona hikuva ngati ya vaprofeta ni vakwetsimi ni ya hinkwavo lava dlayiweke emisaveni yi kumiwile eka yena* ”. Hikwalaho “ *Mulovisi* ” wa Vakreste vo tshembeka u tiviwa swin’we ni vahlaseriwa va yena. “ *Banga* ” leri a ri amukelaka ri vula xo sungula eka swigwevo swa *mune leswi chavisaka* swa Xikwembu leswi tshahiweke eka Eze.14:21-22: “ *Ina, ku vula Yehovha, YaHWÉH: Hambileswi ndzi rhumelaka Yerusalema swigwevo swa mina swa mune leswi chavisaka , banga, ndlala, . swiharhi swa nhova ni ntungu, ku lovisa vanhu ni swiharhi, hambiswi ri tano ku ta va ni masalela lama nga ta baleka, lama nga ta huma eka wona, vana va majaha na vanhwanyana ...*”.

Ndzimana 5: “ *Loko a pfula xilemo xa vunharhu, ndzi twe xivumbiwa xa vunharhu lexi hanyaka xi ku: “Tana.” Ndzi langutile, kutani waswivo, ku humelela hanci ya ntima. Loyi a ri khandziyeke a a khome xikalo evokweni rakwe .*”

“ *Xivumbiwa xa vunharhu lexi hanyaka* ” i “ *munhu* ” loyi a endliweke hi xifaniso xa Xikwembu xa Nhlav.4:7. Ximunhuhatwa lexi i xa vuxopaxopi, kambe xi vumba nxupulo wa vumbirhi wa Xikwembu wa xidyoho hi ku ya hi Ezek.14:20. Ku endla swilo leswi lwisanaka ni swakudya swa vavanuna,

enkarhini lowu swi vulavula hi *ndlala* . Enkarhini wa hina, wu ta sindzisiwa hi ku kongoma ni hi tlhelo ra moya. Eka matirhiselo lawa hamambirhi yi rhwala vuyelo lebyi faka, kambe hi ku twisisa ka yona ka moya ka ku pfumala ku vonakala ka Xikwembu, vuyelo bya yona lebyi kongomeke i rifu ra “ *rifu ra vumbirhi* ” leri vekeraweke lava weke, eku avanyisiweni ko hetelela. Rungula ra mugadi loyi wa vunharhu wa tihanci ri katsakanyiwile hi ndlela leyi: tani hi leswi munhu a nga ha riki eka xifaniso xa Xikwembu, kambe a nga eka xifaniso xa swiharhi, ndzi n’wi tsona leswi n’wi nyikaka vutomi: swakudya swa yena swa nyama na swakudya swa yena swa moya. Swikalo i xikombiso xa vululami, laha i xa Xikwembu lexi avanyisa mintirho ya ripfumelo ya Vakriste.

Ndzimana 6: “ *Kutani ndzi twa rito exikarhi ka swivumbiwa leswi hanyaka swa mune, ri ku: “Mimpimo ya koroni hi denari, ni mimpimo yinharhu ya maxalana hi denari; kambe mi nga tshuki mi vavisa mafurha ni vhinyo .”*

Rito leri i ra Kriste loyi a nyenyiwaka ni ku hlundzukisiwa hi ku nga tshembeki ka vafumeri va mavunwa. Hi nxavo lowu fanaka, hi vona nhlayo yitsongo ya koroni ku tlula ya maxalana . Endzhaku ka gandzelo leri ro hanana ra maxalana ku fihliwile rungula ra xiyimo xa le henhla swinene xa moya. Hakunene, eka Tihl.5:15, nawu wu humesa gandzelo ra “ *maxalana* ” ku tlhantlha xiphiko xa *mavondzo* lexi twaka hi nuna eka nsati wa yena. Kutani hlava hi vuxokoxoko, hi ku helela, endlelo leri ri hlamuseriweke eka tindzimana 12 ku ya eka 31 loko u lava ku twisisa. Hi ku vonakala ka yona, ndzi swi twisisile leswaku Xikwembu hi xoxe, *Muteki* eka Yesu Kriste wa Nhlengeletano, *mutekiwa wa xona* , laha xi ngenisa xivilelo xa “ *ku kanakana ka mavondzo* ”; leswi nga ta tiyisisiwa hi ku boxiwa ka “ *mati yo bava* ” lama tshahiweke eka “ *mhalamhala ya vunharhu* ” eka Nhlav.8:11. Eka endlelo ra Tindhlayo 5, wansati loyi a a fanele ku nwa mati lama nga ni ritshuri, handle ka vuyelo, loko a nga ri na nandzu kambe, a va ni vukarhi loko a ri ni nandzu, u ta rhukaniwa. *Vuoswi* bya Nsati byi soriwa eka Nhlav.2:12 (leri fihliweke hi vito ra *Peregamo* : ku tlula vukati) na Nhlav.2:22, naswona xisweswo byi ta tiyisisiwa nakambe hi ku yelana loku simekiweke exikarhi ka *xilemo xa vunharhu* na *mhalamhala ya vunharhu* . *Xitombo xa mina* . Se, eka Daniyele, endlelo leri fanaka ri endle leswaku Daniyele 8 a “*tiyisekisa*” vutivi bya Rhoma bya “ *rimhondzo leritsongo* ” ra Dan.7 leri nyikeriweke tanihi “*xiringanyeto*”. Ku fana loku ka Daniyele 2, 7 na 8 a ku ri nchumu lowuntshwa lowu ndzi pfumeleleke ku kombisa ku tiviwa ka Rhoma; leswi i ro sungula ku sukela loko ku ve ni Vuadventist. Laha eka Nhlavutelo, swilo swi languteka hi ndlela leyi fanaka. Ndzi kombisa nkatsakanyo wa nguva ya Vukriste leyi fambelanaka ya tinhlokomhaka tinharhu letikulu, maletere, swilemo na timhalamhala. Naswona eka Nhlavutelo, nhloko-mhaka ya “ *timhalamhala* ” yi hetisisa ntirho lowu fanaka ni wa Daniyele 8 wa buku ya Daniyele. Swilo leswi swimbirhi swi nyika vumbhoni lebyi handle ka byona vuprofeta a byi ta nyikela ntsena “ *ku kanakana* ” loku ndzi ku vitaneke “*xiringanyeto*” eka dyondzo ya Daniyele. Xisweswo, marito lawa, “ *ku kanakana mavondzo* ” lama paluxiweke eka Tihl.5:14, ya tirha eka Xikwembu na Nhlengeletano ku sukela eka Nhlav.1 ku ya eka Nhlav.6; kutani hi ku pfuriwa ka buku leyi endliweke ku koteka hi ku tivisiwa ka “ *xilemo xa vunkombo* ” na Savata ya siku ra vunkombo, nhlokomhaka ya Nhlav.7, “ *ku kanakana ka vuoswi* ” ka Nhlengeletano ku ta “*tiyisisiwa*” eka

nhlokomhaka ya “ *timhahamhala* ” na tindzima 10 ku ya eka 22 leti landzelaka. Xisweswo Moya wu nyika, eka ndzima ya 7, ntirho wa ndhawu ya customs, laha mpfumelelo wo nghena wu faneleke ku kumiwa. Emhakeni ya Nhlavutelo, vulawuri byebyo i Yesu Kriste, Xikwembu xa Matimba Hinkwawo na Moya lowo Kwetsima, hi Yexe. Rivanti ro nghena ri pfulekile eka yena, u vula leswaku, loyi a “ *twaka rito ra mina* ” loyi a ndzi pfulelaka loko ndzi gongondza enyangweni wa yena (nyangwa wa mbilu), naswona loyi a dyaka na mina na mina na yena ”, hi ku ya hi Apo .3:20. “ *Vhinyo ni mafurha* ” i swikombiso hi ku landzelelana ka ngati leyi halatiweke hi Yesu Kriste ni Moya wa Xikwembu. Ku engetela kwalaho, havumbirhi bya tona ti tirhisiwa ku horisa swilondza. Xileriso lexi nyikiweke xa leswaku “ *mi nga va vavisi* ” xi vula leswaku Xikwembu xa xupula, kambe xa ha swi endla hi ku hlangana ka tintswalo ta xona. Leswi a swi nge vi tano eka “ *makhombo ya nkombo yo hetelela* ” ya “ *vukarhi* ” bya yena bya masiku yo hetelela ya laha misaveni hi ku ya hi Nhlav.

Ndzimana 7: “ *Loko a pfula xilemo xa vumune, ndzi twe rito ra xivumbiwa xa vumune lexi hanyaka ri ku: Tanani.* »

“ *Xivumbiwa xa vumune lexi hanyaka* ” i “ *ntsumi* ” ya ku tlakuka loku tlakukeke ka le tilweni. U tivisa ku humelela ka nxupulo wa vumune wa Xikwembu: ku fa.

Ndzimana 8: “ *Ndzi languta, kutani waswivo, ku humelela hanci yo basa. Loyi a ri khandziyeke a a vitaniwa Rifu, kutani Hayidesi a a famba na yena. Va nyikiwe matimba yo tlula kotara ya misava, ku lovisa vanhu hi banga, hi ndlala, hi rifu, ni hi swiharhi swa nhova swa misava .*”

Xitiviso lexi xi tiyisisiwile, hakunene i “ *rifu* ”, kambe hi ndlela ya xona ya ku fa loku vekiweke eka swigwevo swa swiyimo. Rifu ri khumba vanhu hinkwawo ku sukela eka xidyoho xo sungula, kambe laha i “ *kotara ya misava* ” ntsena leyi hlaseriwaka hi yona, “ *hi banga, ndlala, ku fa* ” hikwalaho ka mavabyi ya ntungu, ni “ *swiharhi swa nhova* ” swiharhi ni vanhu. “ *Kotara leyi ya misava* ” yi kongomisa Yuropa ra Vukreste hi ku nga tshembeki ni matiko ya matimba lama nga ta huma eka rona kwalomu ka ^{lembe-xidzana ra vu-16}: matiko-nkulu mambirhi ya Amerika na Australia.

Ndzimana 9: “ *Loko a pfula xilemo xa vuntlhanu, ndzi vona ehansi ka alitari mimoya-xiviri ya lava dlayiweke hikwalaho ka rito ra Xikwembu ni hikwalaho ka vumbhoni lebyi va byi rhwaleleke .*”

Lava i vahlaseriwa va swiendlo swa “xiharhi” leswi endliweke hi vito ra ripfumelo ra mavunwa ra Vukreste. Yi dyondzisiwa hi mfumo wa Rhoma wa mupapa wa Khatoliki, lowu se wu fanekiseriwaka eka Nhlav.2:20, hi *wansati Yezabele* loyi Moya wu n’wi vekaka xiendlo *xo dyondzisa* malandza ya yena kumbe hi ku kongoma: “ *mahlonga ya yena* ”. Swi vekiwa “ *ehansi alitari* ”, hikwalaho ehansi ka vukorhokeri bya xihambano xa Kriste lexi va pfumelelaka ku vuyeriwa eka “ *vululami bya yena lebyi nga heriki* ” (vona Dan.9:24). Hilaha Nhlav.13:10 yi nga ta kombisa hakona, vahlawuriwa i vahlaseriwa va ripfumelo naswona a va si tshama va dlaya, kumbe vadlayi va vanhu. Vahlawuriwa lava khumbekaka eka ndzimana leyi, lava xiyiweke hi Yesu, va n’wi tekelele hambu ku ri eku feni tanihi vafela-ripfumelo: “ *hikwalaho ka rito ra Xikwembu ni hikwalaho ka vumbhoni lebyi va byi nyikeke* ”; hikuva ripfumelo ra ntiyiso ra tirha, a ri si

tshama ri va lebula yo olova leyi tiyisekisaka hi mavunwa. “ *Vumbhoni* ” bya vona kahle-kahle a byi katsa ku nyikela vutomi bya vona leswaku va dzunisiwa Xikwembu.

Ndzimana 10: “ *Va huwelela hi rito leri tlakukeke, va ku: “Wena Mudyondzisi wo kwetsima ni wa ntiyiso, xana u hlwela ku avanyisa ni ku rihisela ngati ya hina eka lava tshamaka emisaveni ku fikela rini? »*

Xifaniso lexi xi nga mi kanganyisa, hikuva i ngati ya vona leyi halatiweke emisaveni ntsena leyi huwelelaka ku rihisela etindleveni ta Xikwembu, tanihi ngati ya Avele leyi dlayiweke hi makwavo Kayini hi ku ya hi Gen.4:10: “ *Kutani Xikwembu xi ku: Xana u endle yini? Rito ra ngati ya makwenu ri huwelela ri huma emisaveni ri ta eka mina. ".* Xiyimo xa ntiyiso xa vafi xi paluxiwile eka Ekl.9:5-6-10. Handle ka Enoko, Muxe, Eliya ni vakwetsimi lava pfuxiweke hi nkarhi wa rifu ra Yesu Kreste, van’wana “a va ha *hlanganyeli eka hinkwaswo leswi endliwaka ehansi ka dyambu, hikuva ku anakanya ni ku tsundzuka ka vona swi herile .*” “ *A ku na vutlhari, hambu ku ri ku twisisa, hambu ku ri vutivi etiheleni. hikuva ku tsundzuka ka vona ku rivariwile .*” **Leswi i swipimelo leswi huhuteriweke hi Xikwembu malunghana ni rifu .** Vapfumeri va mavunwa i vahlaseriwa va tidyondzo ta mavunwa leti kumiweke tanihi ndzhaka eka vuhedeni bya mutivi wa filosofi wa Mugriki Plato loyi vonelo ra yena malunghana ni rifu ri nga riki na ndhawu eka ripfumelo ra Vukreste leri tshembekaka eka Xikwembu xa ntiyiso. A hi tlheriseleni Plato leswi nga swa yena na Xikwembu leswi nga swa yena: ntiyiso mayelana na xin’wana na xin’wana, naswona a hi tlheriseleni, hikuva rifu i leswi hambaneke hi ku helela na vutomi, naswona a hi xivumbeko lexintshwa xa vukona.

Ndzimana 11: “ *Un’wana ni un’wana wa vona a nyikiwa nguvu yo basa; naswona va byeriwe ku tshama va wisa nkarhi wo leha, ku kondza nhlayo ya malandza-kulobye ni vamakwavo lava a va fanele ku dlayiwa ku fana na vona yi helela .*

“ *Xiambalo xo basa* ” i xikombiso xa ku basa ka vafela-ripfumelo lava Yesu a va ambaleke ro sungula eka Nhlav.1:13. “ *Xiambalo xo basa* ” i xifaniso xa vululami bya yena lebyi a byi hehliwaka hi nkarhi wa nxaniso wa vukhongeri. Nkarhi wa vafela-ripfumelo wu sukela enkarhini wa Yesu ku fikela hi 1798. Eku heleni ka nkarhi lowu, hi ku ya hi Nhlav.11:7, “ *xivandzana lexi pfukaka ekheleni* ”, xikombiso xa Nkutsulo wa Furwa ni ku chavisa ka wona vapfumeri va Xikwembu va 1793 na 1794, yi ta herisa nxaniso lowu hleriweke hi vuhosi ni vupapa bya Khatoliki, hi voxe va hlawuriweke tanihi “ *xivandzana lexi pfukaka elwandle* ” eka Apo.13:1. Endzhaku ka ku dlayeteriwa ka ndzhundzunuko, ku ta simekiwa ku rhula ka vukhongeri emisaveni ya Vukreste. Hi hlanya nakambe: “ *Kutani va byeriwe ku tshama nkarhinyana, ku kondza nhlayo ya malandza-kulobye ni vamakwavo lava a va ta dlayiwa ku fana na vona yi helela .*” Vafi lavan’wana hinkwavo eka Kriste va ta ya emahlweni ku fikela loko a vuya ro hetelela hi ku vangama. Hi ku ehleketa leswaku rungula ra “ *xilemo lexi xa vuntlhanu* ” ri kongomisiwe eka Maprotestente lama xanisiweke hi huvo ya vuavanyisi ya Mupapa ya Khatoliki ya nguva ya “ *Thyatira* ,” nkarhi wa ku dlayiwa ka lava hlawuriweke wu ta hela hikwalaho ka goza ra ndzhundzunuko ra Mafurwa leri nga ta hatla, exikarhi ka 1789 na 1798, ku herisa matimba ya tihanyi

ya ntwanano wa vupapa ni vuhosi bya Furwa. “ *Xilemo xa vutsevu* ” lexi nga ta pfuleka hikwalaho xi ta khumba mfumo lowu wa ndzhundzunuko wa le Furwa lowu Nhlav.2:22 na 7:14 va wu vitanaka “ *nhlomulo lowukulu* ”. Eka ku nga hetiseki ka dyondzo loku ku yi hlawulaka, ripfumelo ra Maprotestente na rona ri ta va muhlaseriwa wa ku nga tiyiselelani ka mfumo wa ndzhundzunuko lowu nga pfumeriki leswaku Xikwembu xi kona. Hi xiendlo xa yena laha nhlayo ya lava a va fanele ku dlayiwa yi nga ta fikeleriwa.

Ndzimana 12: “ *Ndzi langutile loko a pfula xilemo xa vutsevu; kutani ku va ni ku tsekatseka lokukulu ka misava, dyambu ri hundzuka ra ntima ku fana ni xiambalo xo khwaxa, n’weti hinkwawo wu fana ni ngati* .

“ *ku tsekatseka ka misava* ” loku nyikiweke tanihi xikombiso xa nkarhi wa “ *xilemo xa vu-6* ”, ku hi pfumelela ku veka xiendlo hi Mugqivela November 1¹⁷⁵⁵ kwalomu ka 10 a.m. Ntsindza wa yona wa ntivo-misava a ku ri doroba ra Lisbon leri a ri ri ni Khatoliki ngopfu leri eka rona a ku ri ni tikereke ta Khatoliki ta 120. Xisweswo Xikwembu xi kombise swikongomelo swa vukarhi bya xona leswaku “ *ku tsekatseka loku ka misava* ” ku tlhele ku profeta hi xifaniso xa moya. Goza leri profetiweke ri ta hetisisiwa hi 1789 hi ku pfukela ka vanhu va le Furwa ku lwisana ni vuhosi bya vona; Leswi Xikwembu xi n’wi soleke ni mupapa wa Rhoma Khatoliki loyi a a ri munghana wakwe, havumbirhi bya vona va dlayiwile va fa hi 1793 na 1794; masiku ya “Matherorisi mambirhi ya ndzhundzunuko”. Eka Nhlav.11:13 Goza ra ndzhundzunuko ra Xifurwa ri fanisiwa na “ *ku tsekatseka ka misava* ”. Hi ku kota ku veka siku ra swiendlo leswi tshahiweke, vuprofeta byi va lebyi kongomeke swinene. “... *dyambu ri hundzuke ra ntima ku fana ni saka ra voya bya tihanci* », May 19, 1780, naswona xiendlakalo lexi lexi humeleleke eAmerika N’walungu xi kume vito ra “siku ra munyama”. A ku ri siku leri nga riki na ku vonakala ka dyambu leri tlheleke ri profeta goza leri endliweke hi ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka ndzhundzunuko wa Mafurwa ku lwisana ni ku vonakala ka rito leri tsariweke ra Xikwembu leri fanekiseriwaka laha hi “ *dyambu* ”; Bibeke yo Kwetsima yi hisiwile hi auto-da-fé. “ *N’weti hinkwawo wu fana ni ngati* ”, eku heleni ka siku leri ra munyama, mapapa yo tiya ma paluxe n’weti hi muvala wo tshwuka lowu vonakaka. Hi ku tirhisa xifaniso lexi, Xikwembu xi tiyise vuyelo lebyi vekerike kampa ya mupapa ni ya vuhosi ya munyama, exikarhi ka 1793 na 1794. Ngati ya vona a yi ta halatiwa hi xitalo hi tlhari ro kariha ra guillotine ya ndzhundzunuko.

Xiya : Eka Nhlav.8:12, hi ku ba “ *n’we-xa-nharhu xa dyambu, n’we-xa-nharhu xa n’weti, ni n’we-xa-nharhu xa tityeleti* ”, rungula ra “ *mhalamhala ya vumune* ” ri ta tiyisisa mhaka ya leswaku vahlaseriwa va vafukeri va ndzhundzunuko va ta va vahlawuriwa va ntiyiso ni lava weke lava ariweke hi Xikwembu eka Yesu Kriste. Leswi swi tlhela swi tiyisekisa nhlamuselo ya rungula ra “ *xilemo xa vuntlhanu* ” leri hi ha ku ri vonaka. Hi xiendlo xa ku pfumela leswaku Xikwembu xi kona laha ku dlayaka ko hetelela ka vahlawuriwa vo tshembeka ku nga ta hetisisiwa.

Ndzimana 13: “ *Tityeleti ta matilo ti wela emisaveni, ku fana ni loko murhi wa nkuwa lowu tsekatsekisiwaka hi mheho ya matimba wu cukumeta makuwa ya wona ya rihlaza.* »

Xikombiso lexi xa vunharhu xa minkarhi, nkarhi lowu xa le tilweni, xi hetisekile hi ku kongoma hi November 13, 1833, lexi vonakaka ku suka eUnited States hinkwayo exikarhi ka vusiku bya le xikarhi na 5 a.m. Kambe ku fana ni xikombiso lexi hundzeke, xi tivise xiendlakalo xa moya xa vukulu lebyi nga ehleketiwiki. I mani loyi a a ta hlava nhlayo ya tityeleti leti leti weleke hi xivumbeko xa ambulense ku tsemakanya xibakabaka hinkwaxo ku sukela exikarhi ka vusiku ku fikela hi 5 a.m.? Lexi i xifaniso lexi Xikwembu xi hi nyikaka xona xa ku wa ka vafumeri va Protestente hi 1843, loko va ri vahlaseriwa va xileriso xa Dan.8:14 lexi sunguleke ku tirha. Exikarhi ka 1828 na 1873, xiendlo xa nambu wa “Tiger” (Dan.10:4), vito ra xivandzana lexi dlayaka vanhu, xi tiyisiwile xisweswo eka Dan.12:5 ku ya eka 12. Eka ndzimana leyi swifaniso swa “ *murhi wa nkuwa* ”. ku tshembeka ka vanhu va Xikwembu, handle ka leswaku ku tshembeka loku ku kanakanisiwa hi xifaniso xa “ *makuwa ya rihlaza* ” lama lahliweke emisaveni. Hilaha ku fanaka, ripfumelo ra Maprotestente ri amukeriwe hi Xikwembu hi ku tikhoma ni swiyimo swa nkarhinyana, kambe ku delela marungula ya vuprofeta ya William Miller ni ku ala ku vuyeteriwa ka Savata swi tise ku wa ka rona hi 1843. Hi ku ala loku hi kona laha “ *nkuwa* ” wu nga sala “ *rihlaza* ”, ku ala ku vupfa hi ku amukela ku vonakala ka Xikwembu, ku ta fa. U ta tshama eka xiyimo lexi, a wile eka tintswalo ta Hosi ku fikela enkarhini wa ku vuya ka yena hi ku vangama, hi 2030. Kambe tivonela, hi ku ala ka yona mavoni yo hetelela, ku sukela hi 1994, Vuadventist bya ximfumo byi hundzuke, “ *na byona* ”, . “ *nkuwa wa rihlaza* ” lowu kunguhatiweke ku fa kambirhi.

Ndzimana 14: “ *Tilo ri sukile kukota buku-nsongwa leyi phutseriweke; kutani tintshava hinkwato ni swihlala swi rhurhisiwa etindhawini ta swona.* »

Ku tsekateka loku ka misava enkarhini lowu i ka misava hinkwayo. Hi nkarhi wa ku humelela ka xona loku vangamaka, Xikwembu xi ta tsekatekisa misava ni hinkwaswo leswi yi nga eka vanhu ni swiharhi. Xiendlo lexi xi ta humelela hi nkarhi wa “ *makhombo ya vunkombo eka ya nkombo yo hetelela ya vukarhi bya Xikwembu* ”, hi ku ya hi Nhlav.16:18. Ku ta va ka vahlawuriwa hakunene awara ya ku pfuka ka vona, “ *yo sungula* ”, ya “ *lava katekisiweke* ”, hi ku ya hi Nhlav.20:6.

Ndzimana 15: “ *Tihosi ta misava, letikulu, tindhuna ta masocha, ni swifumi, ni tinhenha, mahlonga hinkwawo ni lava ntshunxekeke, va tumbele emabakweni ni le maribyeni ya tintshava.* »

Loko Muvumbi Xikwembu xi humelela hi ku vangama ni matimba ya xona hinkwawo, ku hava matimba ya munhu lama nga yimaka, naswona a ku na vutumbelo lebyi nga sirhelelaka valala va xona eka vukarhi bya xona byo lulama. Ndzimana leyi ya swi kombisa: Vululami bya Xikwembu byi chavisa mintlawo hinkwayo ya nandzu ya vumunhu.

Ndzimana 16: “ *Va ku eka tintshava ni maribye va ku: “Hi welani, mi hi tumbeta emahlweni ka loyi a tshameke exiluveweni, ni le ka vukarhi bya Xinyimpfana; »*

I xinyimpfana hi xoxe lexi tshamaka exiluveweni xa Xikwembu, kambe hi nkarhi lowu a ka ha ri xinyimpfana lexi dlayiweke lexi tinyiketelaka eka vona, i “ *Hosi ya tihosi ni Hosi ya tihosi* ” leyi taka yi pfoflosa valala va yona va masiku yo hetelela.

Ndzimana 17: “ *Hikuva siku lerikulu ra vukarhi bya yena ri fikile, naswona i mani la nga yimaka?* »

Hakunene ntlhontlho i ku “ *hanya* ”, hi leswaku, ku hanya endzhaku ka ku nghenelela ka Xikwembu hi vuavanyisi.

Lava nga “ *pona* ” enkarhini lowu wo chavisa hi lava a va ta fa, hi ku landza pulani ya xileriso xa Sonto lexi boxiweke eka Nhlav misava. Ku hlamuseriwa ku chava ka lava a va ta va dlaya, loku paluxiweke eka ndzimana leyi hundzeke. Nakona lava va nga ta kota ku hanya hi siku ro vuya hi ku vangama ka Yesu Kriste va ta va nhlokomhaka ya Nhlav.7, laha Xikwembu xi nga ta hi paluxela xiphemu xa phurojeke ya xona leyi va khumbaka.

Vuadventist bya siku ra vunkombo **yi funghiwele hi xilemo xa Xikwembu: Savata**

Ndzimana 1: “ *Endzhaku ka sweswo ndzi vone tintsumi ta mune ti yimile etindhawini ta mune ta misava; Va sivele mimoya ya mune ya misava, lero va ku nga vi na mheho leyi hungaka emisaveni, hambu ku ri elwandle, hambu ku ri emurhini wihi na wihi.* »

“ *Tintsumi leti ta mune* ” i tintsumi ta le tilweni ta Xikwembu leti ngheneleke xiendlo xa vuako hinkwabyo lexi fanekiseriwaka hi “ *matlhelo ya mune ya misava* ”. “ *Mimoya ya mune* ” yi fanekisela tinyimpi ta vuako hinkwabyo, timholovo; xisweswo va “ *siveriwa* ”, va siveriwa, va siveriwa, leswi endlaka leswaku ku va ni ku rhula ka vukhongereri hinkwako. “ *Lwandle* ” xifaniso

xa Vukhatoliki ni “ *misava* ” xikombiso xa ripfumelo ra Ndzhundzunuko swi ni ku rhula swin’we. Naswona ku rhula loku ku tlhela ku khumba “ *murhi* ”, xifaniso xa munhu tanihi munhu hi xiyexe. Matimu ma hi byela leswaku ku rhula loku ku sindzisiwe hi ku tsana ka matimba ya mupapa lama pfofosiweke hi ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka rixaka ra Mafurwa exikarhi ka 1793 na 1799, ku nga siku leri Mupapa Pius wa Vutsevu a feke ha rona a pfaleriwe ekhotsweni ra Citadel eValence-sur- Rhône, laha ndzi velekiweke kona ni ku tshama kona. Xiendlo lexi xi vuriwa leswaku xi vangiswa hi “ *xivandzana lexi tlhandlukaka xi huma evuentweni* ” eka Nhlav.11:7. Yi tlhela yi vuriwa “ *mhalamhala ya vumune* ” eka Nhlav.8:12. Endzhaku ka yena, eFurwa, mfumo wa vuhosi wa Napoleon wo Sungula ^{lowu fanekiseriwaka} hi “ *ntsumi* ” eka Apo.8:13, wu ta hlalisa vulawuri bya wona eka vukhongeri bya Khatoliki lebyi pfuxetiweke hi Concordat.

Ndzimana 2: “ *Kutani ndzi vona ntsumi yin’wana yi tlhandlukela edyambyini leri humaka, yi khome xilemo xa Xikwembu lexi hanyaka; a huwelela hi rito lerikulu eka tintsumi ta mune leti a ti nyikiwile ku vavisa misava ni lwandle, kutani a ku :*

“ *Dyambu leri humaka* ” a ri kombetela eka Xikwembu ku endzela ntlhambi wa xona wa laha misaveni eka Yesu Kriste eka Luka 1:78. “ *Xilemo xa Xikwembu lexi hanyaka* ” xi humelela emixaxeni ya le tilweni ya Yesu Krete. Hi “ *rito lerikulu* ” leri tiyisisaka vulawuri bya yona, ntsumi yi humesa xileriso eka matimba ya tintsumi ya mademona ya misava hinkwayo lama amukeleke mpfumelelo ku suka eka Xikwembu “ *ku endla khombo* ”, eka “ *misava* ” na ku “ *lwandle* ” ku va , eka Muprotestente ripfumelo ni le ka ripfumelo ra Rhoma Khatoliki. Tinhlamuselo leti ta moya a ti siveli ku tirhisiwa ka xiviri loku nga ta khumba “ *misava, lwandle ni mirhi* ” ya ntumbuluko wa hina; leswi a swi ta tika ku swi papalata hi ku tirhisa matlhari ya nyutliya hi nkarhi wa “ *mhalamhala ya vutsevu* ” ya Nhlav.9:13 ku ya eka 21.

Ndzimana 3: “ *Mi nga tshuki mi vavisa misava, hambu ku ri lwandle, hambu ku ri mirhi, ku kondza hi funghile mimombo ya malandza ya Xikwembu xa hina.* »

Vuxokoxoko lebyi byi hi pfumelela ku veka masungulo ya xiendlo xa ku funghiwa ka vahlawuriwa ku sukela hi ximun’wana xa 1843 ku ya eku wiseni ka 1844. A ku ri endzhaku ka October 22, 1844, laha Muadventist wo sungula, Kaputeni Joseph Bates, a funghiweke hi ku amukela, . ha un’we-un’we , ku wisa ka Savata ka siku ra vunkombo. Ku nga ri khale a a ta tekeleriwa, hakatsongotsongo, hi vamakwavo hinkwavo va xinuna ni va xisati va Maadventist va nkarhi wolowo. Ku funghiwa ku sungule endzhaku ka October 22, 1844, naswona a ku ta ya emahlweni ku ringana “ *tin’hweti ta ntlhanu* ” leti profetiweke eka Nhlav.9:5-10; “ *tin’hweti ta ntlhanu* ” kumbe malembe ya xiviri ya 150 hi ku landza nawu wa siku na lembe wa Ezé.4:5-6. Malembe lawa ya 150 a ma profetiwile leswaku ku va ni ku rhula ka vukhongeri. Ku rhula loku simekiweke a ku tsakela ku huwelela ni ku hlukukisiwa hinkwako ka rungula ra “Seventh-day Adventist,” leri yimeriweke namuntlha ematikweni hinkwawo ya le Vupela-dyambu ni kun’wana ni kun’wana laha swi kotekaka kona. Rhurho wa Maadventist i wa misava hinkwayo, naswona tanihi leswi, wu titshege hi Xikwembu ntsena. Hikwalaho a yi na nchumu wo amukela eka ku tiphofula kun’wana ka Vukriste naswona yi

fanele, leswaku yi katekisiwa, yi titshega ntsena hi ku huhuteriwa loku nyikiweke hi Yesu Kriste, Ndhuna ya yona ya le tilweni ya tinhloko, leyi nyikaka ku twisisa ka ku hlayiwa ka " Bibeles yo Kwetsima"; Bibeles, rito leri tsariweke ra Xikwembu leri yimelaka " *timbhoni timbirhi* " ta xona eka Nhlav.11:3. Ku sungurile hi 1844, nkarhi wa ku rhula lowu tiyisisiweke hi Xikwembu wu ta hela hi Ximun'wana xa 1994 tanihilaha dyondzo ya Nhlav.9 yi nga ta kombisa hakona.

Xitsundzuxo xa nkoka malunghana ni "xilemo xa Xikwembu": Savata ntsena a yi enelanga ku kombisa ntirho wa yona tanihi " *xilemo xa Xikwembu* ." Ku funghiwa ku vula leswaku ku fambisana na mintirho leyi lunghiseleriweke hi Yesu eka vakwetsimi va yena: rirhandzu ra ntiyiso **na ntiyiso wa vuprofeta** , na vumbhoni bya mihandzu leyi nyikeriweke eka 1 Vakor.13. Vo tala lava hlayisaka Savata va nga fikelelangi swipimelo leswi va ta yi tshika loko nxungeto wa rifu hikwalaho ka mukhuva wa yona wu humelela. Savata a yi ndzhaka, i Xikwembu lexi yi nyikaka muhlawuriwa, tanihi xikombiso **xa leswaku i ya yena** . Hi ku ya hi Eze.20:12-20: " *Ndzi tlhela ndzi va nyika tisavata ta mina ku va xikombiso exikarhi ka mina na vona, leswaku va ta tiva leswaku hi mina Yehovha loyi a va kwetsimaka.../...Kwetsimisa tisavata ta mina, ni leswaku ti ta va a xikombiso exikarhi ka mina na n'wina, lexi nga ta tiviwa ha xona leswaku hi mina Yehovha Xikwembu xa n'wina .* ". Handle ko kanetana ni leswi ha ku vuriweke, kambe ku ri ku swi tiyisekisa, hi hlaya eka 2 Tim.2:19: " *Hambi swi ri tano, masungulo lama tiyeke ya Xikwembu ma tshama ma yimile, hi marito lawa lama tirhaka tanihi **mfungo wa wona** : Hosi yi tiva lava nga eka yona eka yena ; naswona: Loyi a vitanaka vito ra HOSI Xikwembu, a a tshike ku hamboloka.* »

Ndzimana 4: " *Kutani ndzi twa nhlayo ya lava funghiweke, dzana na makume mune mune wa magidi, eka tinyimba hinkwato ta Vaisraele:* "

Muapostola Pawulo u kombisile eka Rhom.11, hi ku tirhisa xifaniso, leswaku vahedeni lava hundzukeke va hlanganisiwa eka rimitsu ra mupatriyarka Abrahamama loyi Vayuda va vulaka leswaku va yena. Hi ku ponisiwa hi ripfumelo, ku fana na yena, vahedeni lava va hundzukeke i ku engeteriwa ka moya ka tinyimba ta 12 ta Israyele. Israele wa nyama, loyi xikombiso xa yena a ku ri ku yimbisiwa, u wile, a nyiketiwa eka diyavulosi, hikwalaho ka ku ala ka yena Mesiya Yesu. Ripfumelo ra Vukriste leri weleke eka vugwinehi ku sukela hi March 7, 321 na rona i Israyele wa moya lowu nga wela ku sukela hi siku rero. Laha, Xikwembu xi hi nyika Israele wa xiviri wa moya loyi a katekisiweke hi xona ku sukela hi 1843. I yin'wana leyi rhwalelaka vurhumiwa bya misava hinkwayo bya Seventh-day Adventism. Naswona se, nhlayo leyi, " *144,000* ", leyi tshahiweke, yi faneriwa hi nhlamuselo. A swi nge tekiwi hi ku kongoma, hikuva loko hi fanisa vatukulu va Abrahamama ni " *tinyeleti ta tilo* ", nhlayo yi vonaka yi ri yitsongo swinene. Eka Muvumbi Xikwembu, tinhlayo ti vulavula ku fana ni maletere. Hi kona laha hi faneleke ku twisisa leswaku rito " *nomboro* " eka ndzimana leyi a ri fanelanga ku hlamuseriwa tanihi nhlayo ya tinhlayo, kambe tanihi khodi ya moya leyi kombisaka mahanyelo ya vukhongereri lawa Xikwembu xi ma katekisaka ni ku ma hambanisa (leswi xi swi kwetsimaka). Xisweswo " *144,000* " yi hlamuseriwa hi ndlela leyi landzelaka: $144 = 12 \times 12$, na $12 = 7$, nhlayo ya Xikwembu + 5, nhlayo ya munhu = ntwanano exikarhi ka Xikwembu na munhu. Xikhubiki xa nomboro leyi i xikombiso xa ku hetiseka ni xikwere xa

xona, xa vuandlalo bya xona. Swipimelo leswi swi ta va swa Yerusalema lontshwa lowu hlamuseriweke eka Nhlav.21 :16 eka nawu wa moya. Rito leri nge “ *gidi* ” leri landzelaka ri fanekisela ntshungu lowu nga hlayekiki. Entiyisweni “ *144 000* ” swi vula ntshungu wa vavanuna lava kutsuriweke lava hetisekeke lava endleke ntwanano ni Xikwembu. Ku kombeteriwa loku ka tinyimba ta Israyele a ku fanelanga ku hi hlamarisa hikuva Xikwembu a xi tshikanga ntirho wa xona ku nga khathariseki ku tsandzeka loku landzelelanaka ka ntwanano wa xona ni vanhu. Xikombiso xa Vayuda lexi nyikeriweke ku sukela loko va rhurhele aEgipta a xi ya eka Krete handle ka xivangelo. Naswona hi ntiyiso wa yena wa Vukriste na ku xixima swileriso swa yena hinkwaswo, ku katsa na ya Savata ngopfu-ngopfu, na mahanyelo ya yena lama vuyeleriweke, rihanyo, na milawu yin’wana, Xikwembu xi kuma, eka Vuadventism byo tshembeka lebyi kanetaka bya masiku yo hetelela, xikombiso xa Israyele xi fambisana na xona fanela. A hi engeteleni leswaku eka tsalwa ra ^{nawu wa vu} 4, Xikwembu xi vula hi Savata eka Vahlawuri va xona: “ *U na masiku ya tsevu yo endla ntirho wa wena hinkwawo ... kambe ra vu* 7 ⁱ *siku ra YaHWéH, Xikwembu xa wena*”. Ku kumeka leswaku masiku ya 6 ya tiawara ta 24 ma hlanganisa tiawara ta 144. Xisweswo hi nga gimeta hi leswaku vanhu va 144 000 lava funghiweke i vahlaleri vo tshembeka va nawu lowu wa Xikwembu. Vutomi bya vona byi funghiwa hi xichavo lexi xa masiku ya tsevu lama pfumeleriweke mintirho ya vona ya ku tihanyisa. Kambe hi ^{siku ra vu} 7 va xixima nchumu wo wisa lowu kwetsimisiweke wa nawu lowu. Vumunhu bya moya bya Israyele loyi wa “Muadventist” byi ta kombisiwa eka tindzimana 5 ku ya eka 8 leti landzelaka. Mavito ya vapatriarka va Vaheveru lava tshahiweke a hi lava va vumbeke Israyele wa nyama. Lava Xikwembu xi va hlawuleke va kona ntsena ku rhwala rungula leri fihliweke eku lulameni ka masungulo ya vona. Ku fana ni mavito ya “ *tinhlengeletano ta nkombo* ”, lawa ya “ *tinyimba ta khume-mbirhi* ” ma rhwala rungula leri phindhiweke kambirhi. Lexi olovaka swinene xi paluxiwa hi vuhundzuluxeri bya tona. Kambe lexi fuweke ngopfu ni lexi rharhanganeke swinene xi sekeriwe eka switiviso leswi endlweke hi manana un’wana ni un’wana loko a tiyimelela hi ku nyika n’wana wa vona vito.

Ndzimana 5: “ *eka nyimba ya Yuda, 12 000 lava funghiweke; eka nyimba ya Rhuveni, 12 000; eka nyimba ya Gadi, 12 000; »*

Eka vito rin’wana ni rin’wana, nhlayo leyi nge “ *khume-mbirhi wa magidi lama funghiweke* ” yi vula: ntshungu wa vavanuna lava endleke ntwanano ni Xikwembu lava funghiweke hi Savata.

Yuda : Ku dzunisiwa ka YaHWéH; marito ya manana ya Gen.29:35: “ *Ndzi ta dzunisa YaHWéH* ”.

Ruben : Vona n'wana wa jaha; marito ya manana ku suka eka Gen.29:32: “ *YaHWéH u vone ku tsongahatiwa ka mina* ”

Gad : Ntsako; marito ya manana lama humaka eka Gen.30:11: “ *Mawaku ntsako!* »

Ndzimana 6: “ *eka nyimba ya Asere, 12 000; eka nyimba ya Neftali, 12 000; eka nyimba ya Manase, 12 000; »*

Eka vito rin'wana ni rin'wana, nhlayo leyi nge “ *khume-mbirhi wa magidi lama funghiweke* ” yi vula: ntshungu wa vavanuna lava endleke ntwanano ni Xikwembu lava funghiweke hi Savata.

Asher : Ntsako: marito ya manana ku suka eka Gen.30:13: “ *Ndzi tsakile swonghasi!* »

Naftali : Ku lwa: marito ya manana ku suka eka Gen.30:8: “ *Ndzi lwile hi vukwembu na sesi wa mina kutani ndzi hlula .*”

Manase : Ku rivala: marito ya vutatana ku suka eka Gen.41:51: “ *Xikwembu xi ndzi endle ndzi rivala mahlomulo ya mina hinkwawo* ”.

Ndzimana 7: “ *eka nyimba ya Simiyoni, 12 000; eka nyimba ya Levhi, 12 000; eka nyimba ya Isakara, 12 000;* » Eka vito rin'wana ni rin'wana, nhlayo leyi nge “ *khume-mbirhi wa magidi lama funghiweke* ” yi vula: ntshungu wa vavanuna lava endleke ntwanano ni Xikwembu lava funghiweke hi Savata.

Simiyoni : Twana: marito ya manana ku suka eka Gen.29:33: “ *YaHWéH u twile leswaku a ndzi rhandziwi* ”.

Levhi : Ku namarhela: marito ya manana ku suka eka Gen.29:34: “ *Hikuva nkarhi lowu, nuna wa mina u ta namarhela eka mina .*”

Isakara : Muholo: marito ya manana ku suka eka Gen.30:18: “ *Xikwembu xi ndzi nyikile muholo wa mina* ”.

Ndzimana 8: “ *eka nyimba ya Zebuloni, 12 000; eka nyimba ya Yosefa, 12 000; eka nyimba ya Benjamini, 12 000 lava funghiweke.* »

Eka vito rin'wana ni rin'wana, nhlayo leyi nge “ *khume-mbirhi wa magidi lama funghiweke* ” yi vula: ntshungu wa vavanuna lava endleke ntwanano ni Xikwembu lava funghiweke hi Savata.

Zebuloni : Vutshamo: marito ya manana ya Gen.30:20: “ *Enkarhini lowu nuna wa mina u ta tshama na mina* ”.

Yosefa : U susa (kumbe a engetela): marito ya manana eka Gen.30:23-24: “ *Xikwembu xi susile xisandzu xa mina... / (... onge YaHWéH a nga engetela n'wana un'wana wa mufana eka mina)* ”

Benjamin : N'wana wa xinene: marito ya manana na ya tatana ku suka eka Gen.35:18: “ *Naswona loko a ri kusuhi no tshika xipoko hikuva a xi ri eku feni, u n'wi thye vito ra Ben-oni (N'wana wa gome ra mina) kambe a tatana a n'wi vitane Benjamin (N'wana wa Xinene).*”

Mavito lawa ya 12, ni marito ya manana ni ya tatana, ma kombisa ntokoto lowu hanyaka hi nhlengoletano yo hetelela ya Maadventist lama hlawuriweke hi Xikwembu; “ *mutekiwa u lunghisele* ” Muteki wa yena Kriste eka Nhlav.19:7. Ehansi ka vito ro hetelela leri nyikeriweke, ra “ *Benjamini* ”, Xikwembu xi profeta xiyimo xo hetelela xa Muhlawuriwa wa xona, loyi a xungetiwa hi rifu hi vavanuna lava xandzukeke. Ku cinca ka vito loku vekiweke hi tatana, Israyele, ku profeta ku nghenelela ka Xikwembu ku seketela vahlawuriwa va xona. Ku vuya ka yena hi ku vangama ku tlherisela xiyimo endzhaku. Lava a va ta fa va dzunisiwa va tlhela va yisiwa etilweni laha va nga ta joyina Yesu Kriste, movumbi wa matimba hinkwawo ni ku vangama Xikwembu. Xivulavulelo lexi nge “Vana va xinene” xi teka nhlamuselo ya xona leyi heleleke ya vuprofeta: mfanelo a ku ri Muhlawuriwa, kumbe Israyele wo hetelela wa moya, ni vana va

yona va majaha, vahlawuriwa lava kutsuriweke lava yi vumbeke. Nakambe, leti i tinyimpfu leti vekiweke evokweni ra xinene ra Hosi (Mat.25:33).

Ndzimana 9: “ *Endzhaku ka sweswo ndzi languta, kutani ndzi vona ntshungu lowukulu, lowu a ku nga ri na munhu loyi a nga wu hlayaka, wu huma eka matiko hinkwawo, ni tinyimba hinkwato, ni vanhu hinkwavo, ni tindzimi hinkwato. Va yime emahlweni ka xiluvelo ni le mahlweni ka Xinyimpfana, va ambale tinguvu to basa, va khome marhavi ya ncindzu emavokweni ya vona.* »

“ *Ntshungu lowukulu lowu, lowu a ku nga ri na munhu loyi a nga wu hlayaka* ” wu tiyisekisa xivumbeko xo fanekisela lexi khodiweke hi tlhelo ra moya xa “ *tinhlayo* ” “144 000” na “12 000” leti tshahiweke eka tindzimana leti hundzeke. Ku tlula kwalaho, ku kombeteriwa eka vatukulu va Abrahamama hi xivulavulelo lexi nge: “ *a ku na munhu loyi a a ta va hlaya* ”; loko ku ri “ *tinyeleti ta matilo* ” leti Xikwembu xi n’wi kombeke tona xi ku: “ *vatukulu va wena va ta va tano* ”. Masungulo ya tona ya tele, ya *huma eka rixaka rin’wana na rin’wana, rixaka rin’wana na rin’wana, vanhu rin’wana na rin’wana, na ririmi rin’wana na rin’wana*, na ku suka eka nguva yin’wana na yin’wana. Hambiswiritano, nhlokomhaka ya ndzima leyi ngopfu-ngopfu yi kongomisa eka rungula ra sweswinyana ra Maadventist ra vuako hinkwabyo lebyi nyikiweke hi Xikwembu. Va ambala “ *tinguvu to basa* ” hikuva a va lunghekele ku fa tanihi vafela-ripfumelo, va gweviwa rifu hi xileriso lexi humesiweke hi vaxandzuki vo hetelela hi ku ya hi Nhlav.13:15. “ *Swikandza* ” leswi khomeriweke emavokweni ya vona swi fanekisela ku hlula ka vona eka nxaxa wa vadyohi.

Ndzimana 10: “ *Va huwelela hi rito lerikulu, va ku: “Ku ponisiwa i ka Xikwembu xa hina lexi tshameke exiluveleni, ni ka Xinyimpfana.”* »

Xiendlo lexi xi pfluxa mongo wa ku vuya hi ku vangama ka Yesu Kriste, hi ku fambisana na nhlamuselo ya ku angula ka kampa ya vaxandzuki leyi hlamuseriweke eka Nhlav.6:15-16. Laha, marito lama vuriweke hi vatirhela-mfumo lava hlawuriweke lava ponisiweke ma hambanile hi ku helela ni ya vaxandzuki. Ekule ni ku va chavisa, ku vuya ka Kriste ku va tsakisa, ku va tiyisekisa ni ku va ponisa. Xivutiso lexi vutisiweke hi vaxandzuki “ *I mani loyi a nga pona?*” » u amukela nhlamulo ya yena laha: Maadventist lama tshameke ma tshembekile eka vurhumiwa lebyi Xikwembu xi va nyikeke byona ku fikela emakumu ka misava hi ku veka vutomi bya vona ekhombyeni, loko swi laveka. Ku tshembeka loku ku sekeriwe eka ku namarhela ka vona ku xixima Savata yo kwetsima leyi kwetsimisiweke hi Xikwembu ku sukela eku sunguleni ka misava, ni rirhandzu ra vona leri kombisiweke eka rito ra xona ra vuprofeta. Leswi swi tano ngopfu tanihileswi sweswi va swi tivaka leswaku Savata yi profeta ku wisa lokukulu ka gidi ra malembe ya vunkombo laha, hi ku hlula endzhaku ka Yesu Kriste, va nga ta kota ku nghena hi ku amukela vutomi lebyi nga heriki lebyi tshembisiweke hi vito ra yena.

Ndzimana 11: “ *Tintsumi hinkwato ti yima ti rhendzela xiluvelo ni vakulukumba ni swivumbiwa swa mune leswi hanyaka; va nkhinsama hi swikandza swa vona emahlweni ka xiluvelo, emahlweni ka Xikwembu* , .

Xivono lexi hi nyikeriweke xi pfluxa ku nghena eka ku wisa lokukulu ka le tilweni ka Xikwembu. Hi kuma swifaniso leswi humaka eka ndzima ya 4 na 5 leswi vulavulaka hi nhlokomhaka leyi.

Ndzimana 12: “ *a ku: Amen! Ku dzunisiwa, ku vangama, vutlhari, ku nkhensa, ku xiximeka, matimba, ni matimba, a swi ve eka Xikwembu xa hina hilaha ku nga heriki. Amen!* »

Hi ku tsaka hi makumu lawa yo saseka ya ntokoto wa ku ponisiwa ka laha misaveni, tintsumi ti kombisa ntsako wa tona na ku tlangela ka tona eka Xikwembu xa vunene lexi nga Muvumbi wa hina, xa vona, xa hina, lexi tekeke goza ro sungula eku kutsuleni ka swidyoho swa vahlawuriwa va laha misaveni , ku ta ku ta va munhu wa nyama eku tsaneni ka nyama ya munhu, ku xaniseka hi rifu ra tihanyi leri lavekaka hi vululami bya yena. Mintshungu leyi ya mahlo lama nga vonakiki yi landzele xiyenge xin’wana ni xin’wana xa pulani leyi ya ku ponisiwa naswona yi hlamarisiwe hi nkombiso lowu tlakukeke wa rirhandzu ra Xikwembu. Rito ro sungula leri va ri vulaka hi leri nge “ *Amen!*” Hakunene! I ntiyiso ! Hikuva Xikwembu i Xikwembu xa ntiyiso, xa Ntiyiso. Rito ra vumbirhi i “ *the ku dzunisa* ” nakambe a ku ri vito ro sungula ra tinyimba ta 12: “ *Yuda* ” = Ku dzunisa. Rito ra vunharhu i “ *the ku vangama* ” naswona Xikwembu xi khathala hi mfanelo hi ku vangama ka xona hikuva xi ta ku tsundzuka eka Apo.14:7 ku ku lava, hi xithopo xa muvumbi wo hlawuleka Xikwembu, eka lava va vuleke ku ponisiwa ka xona ku sukela hi 1843. Rito ra vumune i “ *vutlhari* ” . . Dyondzo ya tsalwa leri yi kongomisa ku va yi tshuburiwa hi vatirhela-mfumo va rona hinkwavo lava hlawuriweke. Vutlhari lebyi bya Xikwembu a byi nge swi koti ku anakanya. Subtlety, mind games, hinkwaswo swi kona hi xivumbeko xa vukwembu. Xa vuntlhanu ku ta “ *ku nkhensa* .” I xivumbeko xa vukhongereri xa ku nkhensa lexi hetisisiwaka hi *marito yo kwetsima na mintirho*. Eka giredi ya vutsevu ku ta “*ku xiximeka*.” *Leswi hi swona leswi vaxandzuki* va hlundzukiseke Xikwembu ngopfu ha swona. Va n’wi khome hi ku delela hi ku tlhonthla ku navela ka yena loku paluxiweke. Ku hambana ni sweswo, vatirhela-mfumo lava hlawuriweke va n’wi nyike, hi mpimo lowu va nga kotekaka ha wona, ku xiximiwa loku n’wi fanelaka hi ku ya hi nawu. Eka ya vunkombo ni ya vutsevu ku ta “ *matimba ni matimba* ”. Swilo leswi swimbirhi leswi bohaka a swi laveka ku wisela vafumi va tihanyi va misava ehansi, ku pfoflosa vaxandzuki lava tikukumuxaka loko va ha fuma misava. Handle ka *matimba ni matimba* lawa , vahlawuriwa vo hetelela a va ta va va file ku fana ni vafela-ripfumelo van’wana vo tala hi nkarhi wa Vukreste.

Ndzimana 13: “ *Un’wana wa vakulukumba a hlamula a ku eka mina: “Lava va ambaleke tinguvu to basa, i vamani, naswona va huma kwihhi? »*

Xivutiso lexi vutisiweke xi kongomisiwile ku hi paluxela ku hlawuleka ka xifaniso xa “ *tinguvu to basa* ” mayelana na swiambalo swa “ *swo basa* ” swa Nhlav.3:4 na “ *lineni yo saseka* ” leyi vulaka, eka Nhlav.19:8, “ *. mintirho yo lulama ya vakwetsimi* ” ya “*mutekiwa la lunghiseleriweke* ” wa nkarhi wa makumu yi va, Vuadventist byo tshembeka bya nkarhi wa makumu lebyi lunghekeleke ku rhurhela ka byona etilweni.

Ndzimana 14: “ *Ndzi ku eka yena: Hosi yanga, wa swi tiva. Kutani a ku eka mina: Lava hi lava humaka eka nhlomulo lowukulu; va hlantswile tinguvu ta vona, va ti basa hi ngati ya xinyimpfana.* »

“ *Tinguvu to basa* ” leti ambariwa hi vakhalabye vo karhi, Jean entiyisweni a nga tshemba nhlamulo eka un’wana wa vona. Naswona nhlamulo leyi

languteriweke ya ta: “ *Hi vona lava humaka eka nhlomulo lowukulu* ”, hi leswaku, vahlawuriwa, vahlaseriwa na vafela-ripfumelo va tinyimpi ta vukhongereri na ku pfumela leswaku Xikwembu xi kona tani hi leswi swi paluxiweke eka hina hi “ *xilemo xa vu-5* ”. eka Nhlav.6:9 ku ya eka 11: “ *Un’wana ni un’wana wa vona a nyikiwa nguvu yo basa; kutani va byeriwe ku tshama va wisa nkarhi wo leha, ku kondza nhlayo ya malandza-kulobye ni vamakwavo lava a va fanele ku dlayiwa ku fana na vona yi helela.* » Eka Nhlav.2:22, “ *nhlomulo lowukulu* ” wu vula ku dlayiwa ka mfumo wa ndzhundzunuko wa Mafurwa lowu nga pfumeriki leswaku Xikwembu xi kona lowu hetisisiweke exikarhi ka 1793 na 1794. Hi ku tiyisisa, eka Nhlav.11:13, hi hlaya: “ *...magidi ya nkombo ya vavanuna va dlayiwile eka leswi ningingika ka misava* ” ; “ *Nkombo* ” eka vukhongereri, naswona “ *gidi* ” eka vunyingi. Nkutsulo wa le Furwa wu fana ni ku tsekatseka ka misava loku tlhelaka ku dlaya malandza ya Xikwembu. Kambe “ *nhlomulo lowukulu* ” lowu a ku ri xivumbeko xo sungula ntsena xa ku humelela loku. Xivumbeko xa yona xa vumbirhi xi ta hetisisiwa hi “ *mhalamhala ya vu-6* ” ya Nhlav.9, ku tumbela ka ku hlela eka Nhlav.11 ku ta paluxa mhaka leyi. Mintsungu ya Vakreste lava nga tshembekiki yi ta dlayiwa hi nkarhi wa Nyimpi ya Vunharhu ya Misava leyi “ *mhalamhala ya vu-6* ” yi yi fanekiselaka ni ku yi tiyisekisa. Kambe ku sukela hi 1843, Xikwembu xi hlawule vahlawuriwa lava xi va kwetsimaka ni vo hetelela lava xi va hambanisaka i va risima swinene ematihlweni ya xona lerova a va nge lovisiwi. U va lunghiselela vumbhoni byo hetelela bya matimu ya ku ponisiwa ka laha misaveni; vumbhoni bya vutshembeki lebyi va nga ta n’wi nyika byona hi ku tshama va tshembekile ku fikela hi Savata ya yena ya siku ra vunkombo, hambiloko a xungetiwa hi rifu hi kampa ya vaxandzuki. Ndzingo lowu wo hetelela wa kungu ra Xikwembu wu paluxiwa eka rungula leri yisiweke eka “ *Philadelphia* ” eka Nhlav.3:10 na le ka Nhlav.13:15 (xileriso xa rifu). Eka Xikwembu, xikongomelo xi fanerile ku teka goza, naswona ku fikela laha, loko va ringiwa, va amukelaka khombo ra rifu, va hlanganisiwa hi xona eka ntlawa wa vafela-ripfumelo naswona xisweswo va vuriwa “ *nguvu yo basa* ” vafela-ripfumelo va xiviri. Va ta balekela rifu ntsena hikwalaho ka ku nghenelela loku ponisaka ka Yesu Kriste. Eka ndzingo lowu wo hetelela, endzhaku ka “ *nhlomulo lowukulu* ” wa vumbirhi, hi vumbhoni bya ku tshembeka ka vona, va ta, hi ku famba ka nkarhi, “ *va hlantswa tinguvu ta vona, va ti basa hi ngati ya xinyimpfana* ” va tshama va tshembekile ku fikela emakumu va ta xungetiwa. Eku heleni ka ndzingo lowu wo hetelela wa ripfumelo, nhlayo ya lava a va fanele va fa hi ndlela yoleyo tanihi vafela-ripfumelo yi ta va yi helerile naswona “ *ku wisa* ” loku faka ka vakwetsimi lava dlayiweke ripfumelo va “ *xilemo xa vuntlhanu* ” ku ta hela hi ku pfuka ka vona. Ku sukela hi 1843 naswona ngopfu-ngopfu ku sukela hi 1994, ntirho wo kwetsimisa lowu endliweke hi Xikwembu wu wu endla wu nga pfuni nchumu, rifu ra vahlawuriwa va ntiyiso lava tshameke va hanya naswona va tshembekile ku fikela hi awara ya ku vuya ka yena ni ku hela ka nkarhi wa tintswalo lowu wu rhangela swi endla leswaku wu va lowu engetelekeke swinene pfuneki nchumu.

Ndzimana 15: “ *Hikwalaho va le mahlweni ka xilavelo xa Xikwembu, va xi tirhela vusiku ni nhlikanhi etempeleni ya xona. Loyi a tshamaka exiluwelweni u ta dzima ntsonga wa yena ehenhla ka vona;* »

Ha swi twisisa leswaku eka Xikwembu, muxaka lowu wa vahlawuriwa wu yimela xiyimo xa le henhla ngopfu-ngopfu. U ta n'wi nyika swichavo swo hlawuleka. Eka ndzimana leyi, Moya wu tirhisa minkarhi yimbirhi ya xihlanganisi, ya sweswi na ya nkarhi lowu taka. Maendli lama hlanganisiweke hi nkarhi wa sweswi “ *va kona* ” na “ *va n'wi tirhela* ” ma paluxa ku ya emahlweni ka mahanyelo ya vona emirini wa vona wa nyama leyi nga tempele ya Xikwembu lexi tshamaka eka wona. Naswona xiendlo lexi xi ta ya emahlweni etilweni endzhaku ka ku rhwala ka vona hi Yesu Kriste. Enkarhini lowu taka, Xikwembu xi nyikela nhlamulo ya xona eka ku tshembeka ka vona: “ *Loyi a nga exiluveweni u ta dzima ntsonga wa yena ehenhla ka vona* ” hilaha ku nga heriki.

Ndzimana 16: “ *A va nge he vi na ndlala, hambu ku ri torha, a va nge he va hlaseri, hambu ku ri ku hisa.* »

Marito lawa ma vula eka Maadventist lama hlawuriweke ya makumu leswaku a ma “ *khomiwe hi ndlala* ” leswi a ma tsoniwa swakudya ni “ *torha* ” hikwalaho ka leswi a ma tsoniwa mati hi vaxanisi va wona ni varindzi va wona. “ *Ndzilo wa dyambu* ,” lowu “ *ku hisa* ” ka wona ku nyanyisiweke eka makhombo ya vumune eka ya nkombo yo hetelela ya Xikwembu, wu ta va wu va hisile ni ku va vangela ku xaniseka. Kambe nakambe a ku ri hi ndzilo wa ti- pire ta huvo ya vuavanyisi ya mupapa, ku nga muxaka wun'wana wa “ *ku hisa* ” laha vadlawela-ripfumelo va “ *xilemo xa vuntlhanu* ” va dliweke kumbe ku xanisiwa. Rito leri nge “ *ku hisa* ” ri tlhela ri fambelana ni ndzilo wa matlhari lama tolovelekeke ni ya athomo lama tirhisiwaka eka mongo wa *mhalamhala ya vutsevu* . Lava poneke eka nyimpi leyi yo hetelela va ta va va hundze endzilweni. Swilo leswi a swi nge he pfuki swi humelerile evuton'wini lebyi nga heriki, lebyi nga ta nghena eka vahlawuriwa ntsena.

Ndzimana 17: “ *Hikuva Xinyimpfana lexi nga exikarhi ka xiluvelo xi ta va phamela, xi va yisa eswihlobyeni swa mati ya vutomi, Xikwembu xi ta sula mihloti hinkwayo ematihlweni ya vona.* »

“ *Xinyimpfana* ” entiyisweni, nakambe, i Muri Lonene loyi a nga ta risa tinyimpfu ta yena leti rhandzekaka. Vukwembu bya yena byi tlhela byi tiyisiwa laha hi xiyimo xa yena “ *exikarhi ka xiluvelo* ”. Matimba ya yena ya vukwembu ma yisa vahlawuriwa va yena “ *eswihlobyeni swa mati ya vutomi* ”, xifaniso xo fanekisela xa vutomi lebyi nga heriki. Naswona hi ku kongomisa eka mongo wo hetelela lowu eka wona, loko a vuya, vahlawuriwa va yena vo hetelela va nga ta va va ri karhi va rila, u ta “ *sula mihloti yin'wana na yin'wana ematihlweni ya vona* ”. Kambe mihloti yi tlhele yi va xiphemu xa vahlawuri va yena hinkwavo lava khomiweke hi ndlela yo biha ni ku xanisiwa ematin'wini hinkwavo ya nguva ya Vukreste, hakanyingi ku fikela loko va hefemula ro hetelela.

Xiya: Ku nga khathariseki swivumbeko leswi hambukisaka leswi xiyiweke enkarhini wa hina wa 2020, laha ripfumelo ra ntiyiso ri vonakaka ri nyamalarile, Xikwembu xi profeta ku hundzuka ni ku ponisiwa ka “vunyingi” lebyi humaka eka masungulo hinkwavo ya rixaka, tinxaka ni tindzimi ta misava. I lunghelo ra xiviri leri a ri nyikaka vatirhela-mfumo va yena lava hlawuriweke ku tiva leswaku, hi ku ya hi *Nhlav tinhweti*) exikarhi ka 1844 na 1994. Xiringanyeto lexi xo hlawuleka xa vahlawuriwa va ntiyiso xi tshahiwile hi Moya eka rungula ra yena ra Nhlav.17:8: “ *Xivandzana lexi u xi voneke a xi ri kona, naswona xona a ya*

ha ri kona. U fanele ku tlandluka ekheleni, a ya eku lovisiwini. Naswona lava akeke emisaveni, lava mavito ya vona ma nga tsariwangiki ebukwini ya vutomi ku sukela eku sunguleni ka misava, ya ta hlamala loko va vona xivandzana , hikuva a xi ri kona, naswona a xi nga ha ri kona , ni leswaku xi ta tlhela xi humelela. » **Lava va hlawuriweke hakunene a va nge hlamali** loko va vona swilo leswi Xikwembu xi va tiviseke swona hi rito ra xona ra vuprofeta swi humelela.

Nhlavutelo 8: Timhahambala ta mune to sungula **Swigwevo swa mune swo sungula swa Xikwembu**

Ndzimana 1: “ *Loko a pfula xilemo xa vunkombo, ku miyela etilweni ku ringana kwalomu ka hafu ya awara.* »

Ku pfuriwa ka “ *xilemo xa vunkombo* ” i swa nkoka swinene, hikuva swi pfumelela ku pfuriwa loku heleleke ka buku ya Nhlavutelo “ *leyi funghiweke hi swilemo swa nkombo* ” hi ku ya hi Nhlav.5:1. Ku miyela loku fungha ku pfuleka loku ku nyika xiendlo lexi ku tinyungubyisa loku hlawulekeke. Ri ni swivangelo swimbirhi leswi faneleke. Xo sungula i mianakanyo ya ku hahluka ka vuxaka exikarhi ka tilo ni misava, loku vangiweke hi ku tshikiwa ka Savata hi March 7, 321. Ya vumbirhi yi hlamuseriwa hi ndlela leyi landzelaka: hi ripfumelo, ndzi hlanganisa “ *xilemo lexi xa vunkombo* ” ni lexi nge “ *. xilemo xa Xikwembu lexi hanyaka* ” xa ndzima 7 lexi vulaka, hi ku vona ka mina, Savata yo kwetsima leyi kwetsimisiweke hi Xikwembu ku sukela eku sunguleni ka misava. U tsundzuke nkoka wa yona hi ku yi endla nhloko-mhaka ya milawu ya vumune eka ya yena ya khume. Naswona kwalaho, ndzi kume vumbhoni lebyi paluxaka nkoka wa yona lowukulu eka Xikwembu, Muvumbi wa hina la tlakukeke. Kambe se eka rungula ra Genesa, ndzi xiye leswaku siku ra vunkombo ri nyikeriwe hi ku hambana eka ndzima 2. Masiku ya tsevu yo sungula ya hlamuseriwa eka ndzima 1. Ku tlula kwalaho, siku ra vunkombo a ri pfariwanga, ku fana ni leri hundzeke, hi fomula leyi nge “ *a ku ri kona nimadyambu ni nimixo* ”. Ku hlawuleka loku ku lulamisiwa hi xiphemu xa kona xa vuprofeta eka gidi ra malembe ra vunkombo ra ntirho wa Xikwembu wo ponisa. Loko yi vekiwa ehansi ka xikombiso xa vutomi lebyi nga heriki bya vahlawuriwa lava kutsuriweke hi ngati ya Yesu Kriste, gidi ra malembe ra vunkombo hi roxe ri fana ni siku leri nga heriki. Ku tiyisekisa swilo leswi, eku nyikeleni ka yona eBibeleni ya Xiheveru, ku nga Torah, tsalwa ra nawu wa vumune ri hambanisiwile ni letin’wana naswona ri rhangela hi xikombiso lexi lavaka nkarhi wa ku miyela hi xichavo. Xikombiso lexi i letere “Pé” ku suka eka Xiheveru naswona xisweswo xi hambanisiwile xi fungha ku wisa eka tsalwa, xi teka vito ra “pétuhot”. Ku wisa ka Savata ka siku ra vunkombo hikwalaho ku na ku lulamisiwa hinkwako ka ku funghiwa hi Xikwembu hi ndlela yo karhi. Ku sukela hi ximun’wana xa 1843, yi vange ku lahlekeriwa hi ripfumelo ra ndhavuko ra Maprotestente, mudyandzhaka wa “Sonto” ya Khatoliki. Naswona ku sukela eka maxangu lama fanaka, kambe hi Ximun’wana xa 1844, swi tlhele swi hundzuka xikombiso xa ku va xa Xikwembu lexi Ezé.20:12-20 a n’wi nyikaka xona: “ *Ndzi tlhele ndzi va nyika Savata ya mina tanihi xikombiso exikarhi ka mina na vona, eka sweswo va nga swi tiva leswaku hi mina YaHWéH loyi a va*

kwetsimaka.../...Kwetsimisa Tisavata ta mina, ni leswaku ti va xikombiso exikarhi ka mina na n'wina lexi ha xona swi nga tiwaka leswaku ndzi kona Yahweh Xikwembu xa wena. » Hi yena ntsena laha muhlawuriwa a nga ngenaka exihundleni xa Xikwembu ivi a kuma nongonoko lowu kongomeke wa phurojeke ya yena leyi paluxiweke.

Loko swi vuriwa sweswo, eka ndzima 8, Xikwembu xi pfluxa ku landzelelana ka marungula ya ndzhukano. Leswi swi ndzi yisa eka ku languta ntiyiso wa Savata ehansi ka xiphemu xa ndzhukano lowu ku tshikiwa ka wona, hi Vakriste ku sukela hi March 7, 321, ku ku vangeke hi tinketana eka nguva hinkwayo ya Vukriste. Leswi nakambe hi leswi ndzimana leyi taka yi nga ta swi tiyisekisa hi ku hlanganisa nhlokomhaka ya Savata na “ *timhahamhala ta nkombo* ”, swikombiso swa “swigwevo swa nkombo swa Xikwembu” leswi nga ta hlasela ku nga tshembeki ka Vukriste ka March 7, 321.

Ndzimana 2: “ *Kutani ndzi vona tintsumi ta nkombo ti yimile emahlweni ka Xikwembu, ti nyikiwe timhahamhala ta nkombo. »*

Yo sungula eka malunghelelo lama kumiwaka hi ku kwetsimisiwa ka Savata ya siku ra vunkombo , leyi hi yoxe yi kwetsimisiweke hi Xikwembu, i ku twisisa nhlamuselo leyi xi yi nyikaka eka nhloko-mhaka ya “ *timhahamhala ta nkombo* ”. Hi xivumbeko xa endlelo leri yi nyikiweke rona, nhlokomhaka leyi yi pfula hi ku helela vutlhari bya loyi a hlawuriweke. Hikuva yi nyika vumbhoni bya xihehlo xa “ *xidyoho* ” lexi tshahiweke eka Dan.8:12 eka Nhlengeletano ya Vukriste, hi Xikwembu. Hakunene, “swigwevo leswi swa nkombo” a swi nga ta tisiwa hi Xikwembu loko xidyoho lexi a xi nga ri kona. Ku tlula kwalaho, hi ku ya hi Levhitika 26, swigwevo leswi swi lulamisiwa hi ku venga swileriso swa yena. Eka ntwanano wa khale, Xikwembu se a xi amukele nsinya wa nawu lowu fanaka, ku xupula vuhomboloki bya Israyele wa nyama la nga tshembekiki ni la onhakeke. Muvumbi wa Xikwembu na muendli wa milawu loyi a nga cinciki, u hi nyika vumbhoni byo saseka bya leswi. Mintwanano leyimbirhi yi le hansi ka swilaveko leswi fanaka swa ku yingisa ni ku tshembeka.

Ku fikelela nhlokomhaka ya “ *timhahamhala* ” swi ta endla leswaku swi koteka ku kombisa ku sola loku landzelelanaka ka vukhongeri hinkwabyo bya Vukriste: Khatoliki, Orthodox, Protestente ku sukela hi 1843, kambe na Maadventist ku sukela hi 1994. Swi tlhela swi paluxa nxupulo wa misava hinkwayo wa “ *mhamhala ya vutsevu* ” leyi nga ta swi hlasela swin'we nkarhi wa ku ringiwa wu nga si hela. Xisweswo hi nga pima nkoka wa yona. “ *Mhamhala ya vunkombo* ” leyi fambisanaka ni ku vuya ka Krete, ku nga xiendlo lexi kongomeke xa Xikwembu, yi ta khomiwa hi ku hambana, ku fana ni Savata, eka ndzima 11, kutani yi ta hlukisiwa ngopfu eka tindzima 18 na 19.

Eka malembe xidzana ya 17 lama hundzeke ku sukela hi 321, kumbe hi ku kongoma eka malembe ya 1709, malembe ya 1522 ma funghiwiwe hi ndzhukano lowu vangwiweke hi ku tlula nawu ka Savata ku fikela loko ku vuyeteriwa ka yona loku kunguhatiweke hi lembe ra 1843 eka xileriso xa Dan.8:14. Naswona ku sukela hi siku rero ra ku vuyeteriwa ka yona ku fikela loko Yesu Krete a vuya hi 2030, Savata yi nyikele nkateko wa yona ku ringana malembe ya 187 ntsena. Hikwalaho Savata i nkarhi wo leha yi tise khombo eka vanhu lava nga tshembekiki ku tlula leswinene eka vahlawuriwa vo tshembeka. Ndzhukano wa

hlula naswona nhlokomhaka leyi hikwalaho yi na ndhawu ya yona eka ndzima leyi ya 8 leyi humesaka ndzhukano wa Xikwembu.

Ndzimana 3: “ *Kutani ntsumi yin’wana yi ta, yi yima ealitarini, yi khome xibya xa nsuku xa mirhi ya risuna; va n’wi nyika mirhi ya risuna yo tala, leswaku a ta yi humesela, ni swikhongelo swa vakwetsimi hinkwavo, ealitarini ya nsuku leyi nga emahlweni ka xiluvelo.* »

Eka Daniyele 8:13, endzhaku ko tshaha " *xidyoho lexi onhaka* ", vakwetsimi va xivono va pfuxe " *lexi nga heriki* " lexi a xi khumba " *vuprista bya le tilweni* " *lebyi nga hlanganisiwiki* " bya Yesu Kriste, hi ku ya hi Hev.7:23. Emisaveni, ku sukela hi 538, mfumo wa mupapa wu wu tekile hi ku ya hi Dan.8:11. Hi 1843, ku vuyelelana na Yesu Krete a swi lava leswaku ku vuyelelana. Lexi i xikongomelo xa nhlokomhaka leyi hi vulavulaka ha yona eka ndzimana leyi ya 3 leyi pfulaka tilo no hi komba Yesu Kriste eka xiave xa yena xo fanekisela tanihi mukhongereri wa muprista lonkulu wa le tilweni eka swidyoho swa vahlawuriwa va yena, na vona ntsena. Tsundzuka, leswaku emisaveni, exikarhi ka 538 na 1843, xivono lexi ni xiphemu lexi swi hlekiwa ni ku tekiwa hi ntirho wa vapapa va Rhoma Khatoliki lava tlhandlamana hi ku famba ka nkarhi, va tshamela ku hlundzukisa Xikwembu hi mfanelo ya xona leyi tlakukeke ya vuhosi leyi nga enawini.

Hikuva yi nyikeriwile eka ndzima leyi ya 8 na hikuva yi yimile hi nkarhi wun’we na ku tshikiwa ka Savata, nhlokomhaka leyi ya ku khongelela ka Yesu Kriste yi tlhela yi nyikeriwa eka hina ehansi ka xiphemu xa ndzhukano xa ku yimisiwa ka ku khongelela loku eka Mukriste mintshungu ya vahlaseriwa lava nga twisisiki va “siku ra dyambu” ra vuhedeni ra Rhoma; leswi, hambu ku ri naswona ngopfu-ngopfu , endzhaku ka ku cinca ka yona ka vito loku kanganyisaka ni loku kanganyisaka: “Sonto”: Siku ra Hosi. Ina, kambe ku huma eka hosi yihi? Khombo ra kona! Leyi nga laha hansi.

Ndzimana 4: “ *Musi wa mirhi ya risuna wu tlhandluka ni swikhongelo swa vakwetsimi evokweni ra ntsumi emahlweni ka Xikwembu.* »

“ *Swinun’hweriso* ” leswi fambisanaka ni “ *swikhongelo swa vakwetsimi* ” swi fanekisela nun’hwelo wo tsakisa wa gandzelo ra Yesu Krete. I nkombiso wa Yena wa rirhandzu ni ku tshembeka loku endlaka leswaku swikhongelo swa vahlawuriwa va Yena swi amukeleka eka ku avanyisa ka Yena ka Xikwembu. Hi fanele ku xiya eka ndzimana leyi nkoka wa ku hlanganisiwa ka marito lama nge “ *musi* ” na “ *swikhongelo swa vakwetsimi* ”. Vuxokoxoko lebyi byi ta tirhisiwa eka Nhlav.9:2 ku kombisa swikhongelo swa Vakriste va mavunwa va Maprotestente, tanihileswi xiyimo lexintshwa xi simekiweke hi 1843.

Leswi Xikwembu xi swi pfuxaka eka ndzimana leyi i xiyimo lexi a xi ri kona exikarhi ka nkarhi wa vuapostola na siku leri rhukaniweke ra March 7, 321. Loko Savata yi nga si tshikiwa, Yesu u amukele swikhongelo swa vahlawuriwa kutani a va khongelela hi vito ra yena. I xifaniso lexi dyondzisaka lexi kombisaka leswaku vuxaka lebyi yimisiweke exikarhi ka Xikwembu ni vahlawuriwa va xona bya hlayisiwa. Swi ta va tano ntsena loko va nyikela vumbhoni bya ku tshembeka eka munhu wa yena ni dyondzo ya yena ya ntiyiso, ku fikela hi 321. Hi 1843, vuprista bya Yesu byi ta *tlhela byi sungula* ntirho wa byona hinkwawo lowu katekisiweke ku seketela vakwetsimi lava hlawuriweke va Maadventist.

Hambiswiritano, exikarhi ka 321 na 1843, vapfuxeti va vuyeriwile eka ku rivaleriwa ka yena, ku fana ni lava nga enkarhini wa *Tiyatira* .

Ndzimana 5: “ *Kutani ntsumi yi teka xibya xa mirhi ya risuna, yi xi tata hi ndzilo lowu humaka ealitarini, yi xi lahlela emisaveni. Kutani ku twakala marito, ni ku dzindza ka tilo, ni rihati, ni ku tsekatseka ka misava.* »

Xiendlo lexi hlamuseriweke xi vonaka xi ri ni madzolonga. I ya Yesu Kriste eku heleni ka vutirheli bya yena bya ku khongela loko ku fika nkarhi wa ku hela ka nkarhi wa tintswalo. Ntirho wa "*alitari* " wu hela, naswona "*ndzilo* ", xifaniso xa rifu ro rivalela ra Yesu Kriste, wu "*lahleriwa emisaveni* ", wu lava nxupulo eka lava va wu tekela ehansi, naswona eka van'wana, wu nyenyiwa. Ku hela ka misava loku funghiweke hi ku nghenelela ko kongoma ka Xikwembu ku pfuxiwa laha hi fomula ya nkoka leyi paluxiweke eka Nhlav.4:5 na Ekso.19:16. Nkatsakanyo wa nguva ya Vukriste wu hela hi ku ta loku ka “Maadventist” ka Yesu Kriste.

Ku fana na Savata, nhlokomhaka ya ku khongelela ka le tilweni ka Yesu Kriste yi nyikeriwa ehansi ka xiphemu xa ndzhukano wa ku avanyisa ka yona exikarhi ka 321 na 1843. Vakwetsimi lava kanakanisaka Moya mayelana na wona, eka Dan.8:13 , a va ri na swivangelo leswi twalaka swa ku lava ku tiva nkarhi lowu vuprista “*lebyi nga heriki* ” a byi ta tekiwa hi Yesu Kreste.

Xiya : Handle ko kanakana nhlamuselo ya khale, nhlamuselo ya vumbirhi ya twisiseka. Eka nhlamuselo leyi ya vumbirhi, makumu ya nhlokomhaka ya ku khongelela ka Yesu Kriste ku nga hlanganisiwa na siku ra March 7, 321, nkarhi lowu ku tshikiwa ka Savata hi Vakriste ku endleke leswaku Xikwembu xi nghena eka vukarhi lebyi a byi ta rivaleriwa hi Vupeladyambu Vukriste, hi ku tirhisa “*timhahamhala ta nkombo* ” leti humaka eka ndzimana 6 leyi landzelaka. Nhlamuselo leyi yimbirhi yi lulamile swinene tanihileswi ku tshikiwa ka Savata ku nga na vuyelo ku fikela emakumu ka misava, hi 2030, lembe leri hi ku vuya ka yena loku vonakaka loku vangamaka, Yesu Kriste a nga ta susa hilaha ku nga heriki eka mfumo wa mupapa wa Rhoma na Muamerika wa wona wo hetelela Nseketelo wa Maprotestente, ku vula ka vona ka mavunwa leswaku va n’wi tirhela ni ku n’wi yimela. Kutani Yesu u ta tlhela a sungula xithopo xa yena xa “*Nhloko* ” ya Kereke leyi tekiweke hi vupapa. Hakunene, ku hambana ni vahlawuriwa vo tshembeka, Vakreste lava nga pfumeriki lava weke va ta honisa xileriso xa Dan.8:14 ni vuyelo bya xona ku fikela emakumu ka misava; leswi swi lulamisaka ku chava ka vona loko Yesu a vuya hi ku ya hi dyondzo ya Nhlav.6:15-16. Emahlweni ka 2030, “*timhahamhala* ” ta tsevu to sungula ti ta hetisisiwa exikarhi ka 321 na 2029. Hi “*mhalamhala ya vutsevu* ”, nxupulo wo hetelela wa xilemukiso emahlweni ka ku herisiwa ko hetelela, Xikwembu xi xupula swinene Vakreste lava xandzukeke. Endzhaku ka nxupulo lowu wa vutsevu, u ta hlela swiyimo swa ndzingo wo hetelela wa vuako hinkwabyo wa ripfumelo naswona eka xiyimo lexi, ku vonakala loku paluxiweke ku ta twarisiwa no tiviwa eka hinkwavo lava poneke. Hi le mahlweni ka ntiyiso lowu kombisiweke leswaku vahlawuriwa na lava weke va ta va, hi ku hlawula ka vona loku ntshunxekeke, va ya emahlweni emahlweni ka nxungeto wa rifu ku ya eka vuyelo bya vona byo hetelela lebyi nga ta va: vutomi lebyi nga heriki eka vahlawuriwa, rifu leri tyeke na leri heleleke eka lava weke .

Ndzimana 6: “ *Kutani tintsumi ta nkombo leti a ti ri ni timhahlamhala ta nkombo ti lunghiselela ku chaya.* »

Ku suka eka ndzimana leyi, Moya wu hi nyika nkatsakanyo lowuntshwa wa nguva ya Vukriste, wu teka tanihi nhloko-mhaka ya wona “ *timhahlamhala ta nkombo* ” hi leswaku, “swigwevo swa nkombo leswi landzelelanaka” leswi hangalasiweke enkarhini hinkwawo wa Vukriste ku sukela hi March 7, 321, lembe leri “ *xidyoho* ” ha rona. yi simekiwile ximfumo na **hi ndlela ya vaaki** . Ndzi tsundzuka leswaku eka xingheniso xa Nhlahvutelo 1, “*rito* ” ra Kriste hi roxe se ri ringanisiwa na mpfumawulo wa “ *mhahlamhala* ”. Xitirho lexi lexi tirhisiweke ku tsundzuxa vanhu eSrayele xi rhwala endzeni ka xona nhlamuselo leyi heleleke ya nhlahvutelo ya Apokalipsi. Xitsundzuxo xi tsundzuxa hi mintlhamu leyi vekiweke hi nala.

Ndzimana 7: “ *Ku twala ro sungula. Kutani ku va ni xihangu ni ndzilo lowu pfanganisiweke ni ngati, leswi hoxiweke emisaveni; kutani xiphemu xa nharhu xa misava xi hisiwa, xiphemu xa nharhu xa mirhi xi hisiwa, ni mirhi yin'wana ni yin'wana ya rihlaza yi hisiwa.* »

Nxupulo wo sungula : wu endliwe exikarhi ka 321 na 538, hi ku hlaseriwa ko hambana-hambana ka Mfumo wa Rhoma hi vanhu lava vuriwaka “barbarian”. Ngopfu-ngopfu ndzi tsundzuka vanhu va “Huns” lava murhangeri wa vona Attila a vuleke leswaku, hi mfanelo, a a ri “ntungu wa Xikwembu”. Ntungu lowu hiseke xiphemu xa Yuropa; en'walungwini wa Gaul, en'walungwini wa Italy na Pannonia (Croatia na vupeladyambu bya Hungary). Xiga xa yena a ku ri, Oho u dume swonghasi! “Laha hanci ya mina yi hundzaka kona, byanyi a byi vuyi.” Swiendlo swa yena swi katsakanyiwile hi ku hetiseka eka ndzimana leyi ya 7; ku hava lexi kayivelaka, hinkwaswo swi kona. “ *Xihangu* ” i xikombiso xa ku onhiwa ka swibyariwa naswona “ *ndzilo* ” i xikombiso xa ku onhiwa ka swilo leswi dyiwaka. Naswona i ntiyiso, “ *ngati leyi halatiweke emisaveni* ” i xikombiso xa vutomi bya vanhu lebyi dlayiweke hi tihanyi. Riendli leri nge “ *ku lahleriwa* ” ri kombisa vukarhi bya muvumbi, munyiki wa nawu ni muponisi Xikwembu lexi hlohlotelaka ni ku kongomisa xiendlo endzhaku ka “ *ku hoxa ndzilo ealitarini* ” eka ndzimana 5.

Hi nkarhi lowu fanaka, eka Lev.26:14 ku ya eka 17, ha hlaya: “ *Kambe loko u nga ndzi yingisi naswona u nga endli swileriso leswi hinkwaswo, loko u sandza milawu ya mina, ni loko moya-xiviri wa wena wu nyenya ku avanyisa ka mina, leswo a wu endli swileriso swa mina hinkwaswo ni ku tlula ntwanano wa mina, kutani ndzi ta ku endla leswi. Ndzi ta ku rhumela ku chava, ku dyiwa ni ku hisa ka miri, leswi nga ta endla leswaku mahlo ya wena ma tsana, ni moya wa wena wu xaniseka; u ta byala mbewu ya wena ya hava, valala va wena va ta yi dya. Ndzi ta veka xikandza xa mina eka wena, u ta hluriwa emahlweni ka valala va wena; lava va ku vengaka va ta ku fuma, u ta baleka u nga hlongoriwi.* »

Ndzimana 8: “ *Ku twala ka vumbirhi. Kutani nchumu lowu fanaka ni ntshava leyikulu leyi pfurhaka hi ndzilo wu hoxiwa elwandle; kutani n'we-xanharhu xa lwandle xi hundzuka ngati,* .

Nxupulo wa Vumbirhi : Xilotlelo xa swifaniso leswi xi le ka Yer.51:24-25: “ *Ndzi ta hakela Babilona ni vaaki hinkwavo va Kalediya hikwalaho ka vubihhi hinkwabyo lebyi va byi endleke eka Siyoni emahlweni ka wena, ku vula YaHWéH.*

Waswivo, ndzi lwisana na wena, Wena ntshava ya ndzoviso, ku vula Yehovha, wena la loviseke misava hinkwayo! Ndzi ta tshambuluta voko ra mina ehenhla ka wena, ndzi ku rhendzelekisa emaribyeni, **ndzi ku endla ntshava ya ndzilo.** » Hi le ka ndzimana leyi ya 8 laha Moya wu pfuxaka mfumo wa mupapa wa Rhoma ehansi ka vito ra wona ro fanekisela ra “ *Babilona* ” leri nga ta humelela hi xivumbeko xa “ *Babylon the lonkulu* ” eka Nhlav.14:8, 17:5 na 18:2. “Ndzilo” wu namarhela vumunhu bya yena, wu pfuxa ngopfu leswi nga ta n’wi dya loko Kreste a vuya ni ku avanyisa ko hetelela, ku fana ni leswi a swi tirhisaka ku pfurhetela hi rivengo lava va n’wi amukelaka ni ku n’wi seketela: tihosi ta le Yuropa ni vanhu va tona va Khatoliki . Laha tani hi le ka Daniyele, “ *lwandle* ” ri yimela vumunhu lebyi khumbekaka hi xifunengeto xa vuprofeta; vumunhu bya vanhu lava nga tiviwiki lava kahle-kahle va tshameke va ri vahedeni ku nga khathariseki ku hundzuka loku vonakaka ka Vukreste. Vuyelo byo sungula bya ku simekiwa ka mfumo wa mupapa hi 538 a ku ri ku hlasela vanhu leswaku va ta va hundzula hi masocha lama hlomeke. Rito leri nge “ *ntshava* ” ri vula ku nonon’hweriwa lokukulu ka ntivo-misava. Hi yona leyi faneleke ku hlamusela mfumo wa mupapa lowu, nala wa Xikwembu, hambu swi ri tano wu pfuxiwaka hi ku navela ka yena ka Xikwembu; leswi leswaku ku nonokisiwa vutomi bya vukhongereri bya Vakriste lava nga tshembekiki leswi endlaka leswaku ku va na nxaniso, ku xaniseka na rifu exikarhi ka vona na vanhu va le handle va vukhongereri byo hambana. Vukhongereri lebyi bohaka i nchumu lowuntshwa hikwalaho ka ku tlula Savata yo kwetsima ya Xikwembu. Hi n’wi kolota ku dlayeteriwa loku nga lavekiki ka ku hundzuka loku sindzisiweke loku endlaweke hi Charlemagne ni swileriso swa Tinyimpi ta Nkutsulo leti kongomisiweke eka vanhu va Mamoslem, leti sunguriweke hi Mupapa Urban wa Vumbirhi; swilo hinkwaswo swi profetiwile eka “ *mhalamhala leyi ya vumbirhi* ”.

Ndzimana 9: “ *N’we-xa-nharhu xa swivumbiwa leswi a swi ri elwandle leswi nga ni vutomi swi file, kutani n’we-xa-nharhu xa swikepe swi lova* ”

Vuyelo bya kona i bya misava hinkwayo naswona byi ta tshama ku fikela emakumu ka misava. Marito lama nge “ *lwandle* ” na “ *swikepe* ” ma ta kuma nhlamuselo ya wona eka ku lwisana ni Mamoslem ya le Lwandle ra Mediteraniya, kambe ni vanhu va le Afrika ni va le Amerika Dzonga laha ripfumelo ra Khatoliki leri hlulaka leri sindzisiweke ri nga ta vanga ku dlayeteriwa loku chavisaka ka vaaki va ndhawu yoleyo .

Hi nkarhi lowu fanaka hi hlaya eka Lev.26:18 ku ya eka 20: “ *Loko, ku nga khathariseki leswi, mi nga ndzi yingisi, ndzi ta mi xupula ka nkombo hikwalaho ka swidyoho swa n’wina. Ndzi ta tshova ku tikukumuxa ka matimba ya wena, ndzi ta endla tilo ra wena ku fana ni nsimbi , ni misava ya wena yi fana ni koporo. Matimba ya wena ma ta hela hava, tiko ra wena a ri nge humesi mihandzu ya rona, ni mirhi ya misava a yi nge humesi mihandzu ya yona.* » Eka ndzimana leyi, Xikwembu xi tivisa ku nonoka ka vukhongereri loku eka nguva ya Vukriste ku hetisisiwaka hi ku hundza ka Rhoma ku suka eka vuhedeni ku ya eka vupapa. A hi xiyeni ku tsakela ka leswaku eka xiendlakalo xa ku cinca loku, vulawuri bya Rhoma byi tshike "Capitol" ku veka vupapa exigodlhweni xa Lateran lexi kumekaka kahle eka "Caelius", hi leswaku, xibakabaka. Mfumo wo tika wa

mupapa wu tiyisekisa ku nonon'hwa ka vukhongereri loku profetiweke. Mihandzu ya ripfumelo ra Vukriste ya cinciwa. Ku olova ka Kriste ku siviwa hi vukarhi ni tihanyi; naswona ku tshembeka eka ntiyiso ku hundzuriwa ku nga tshembeki ni ku hisekela mavunwa ya vukhongereri.

Ndzimana 10: “ *Ri rila ra vunharhu. Kutani ku wa nyeleti leyikulu leyi pfurhaka kukota rivoni hi le tilweni; wu wela ehenhla ka n'we-xa-nharhu xa milambu ni le ka swihlovo swa mati.* »

Nxupulo wa vunharhu : Vubihile byi tumbuluxiweke byi nyanya naswona byi fikelela nhlohlorhi ya byona eku heleni ka Malembe ya le Xikarhi. Nhluvuko wa ku kandziyisa hi muchini wu tsakele ku kandziyisiwa ka Bibeleyo Kwetsima. Hi ku yi hlaya, vatirhela-mfumo lava hlawuriweke va kuma mintiyiso leyi yi yi dyondzisaka. Xisweswo u lulamisa ntirho wa “ *timbhoni timbirhi* ” leti Xikwembu xi n'wi nyikaka tona eka Nhlav . » Leswi ripfumelo ra Khatoliki ri tsakelaka tidyondzo ta rona ta vukhongereri, ri titshege ntsena hi Bibeleyo leswaku ri lulamisa mavito ya vakwetsimi lava ri endlaka leswaku vanhu va rona va va gandzela. Hikuva ku va na Bibeleyo swi soriwa hi yona naswona swi veka loyi a nga na yona ekhombyeni ro xanisiwa ni rifu. I ku tshuburiwa ka ntiyiso wa Bibeleyo loku tiyimelelaka xifaniso lexi nyikeriweke eka ndzimana leyi: “ *Kutani ku wa nyeleti leyikulu leyi pfurhaka ku fana ni torha hi le tilweni.* ” Ndzilo wa ha namarhela xifaniso xa Rhoma lexi fanekiseriwaka enkarhini lowu hi “ *nyeleti leyikulu ya ndzilo* ” ku fana ni “ *ntshava leyikulu leyi pfurhaka* ”. Rito leri nge “ *nyeleti* ” ri paluxa ku tivula ka rona ka “ *ku voninga misava* ” hi tlhelo ra vukhongereri hi ku ya hi Gen.1:15; naswona leswi hi vito ra Yesu Kriste, loyi a tivulaka xifaniso xa “ *tochi* ” ya ntiyiso, murhwali wa ku vonakala loyi a fanisiwaka na yena eka Apo.21:23. Wa ha ri “ *lonkulu* ” ku fana ni loko a sungula, kambe ndzilo wa yena lowu xanisaka wu kurile, wu suka eka xiyimo xa “ *ku hisa* ” ku ya eka xa “ *ku hisa* ”. Nhlamuselo ya kona ya olova, yi soriwa hi Bibeleyo, vukarhi bya yena byi kurile swinene tanihi leswi a bohekaka ku kaneta erivaleni vahlawuriwa va Xikwembu. Leswi hi ku ya hi Nhlav.12:15-16 swi yi sindzisaka ku suka eka maqhinga ya “ *nyoka* ” ya vuxisi na vuxisi ku ya eka ya “ *dragona* ” leyi xanisaka erivaleni. Valala va yona a hi vahlawuriwa va Xikwembu vo rhula ni lava yingisaka ntsena, ku tlhela ku va ni naswona ehenhla ka hinkwaswo emahlweni ka yona, Vuprotestante bya mavunwa, lebyi tlulaka bya tipolitiki ku tlula bya vukhongereri, hikuva byi honisa swileriso leswi nyikiweke hi Yesu Kriste ivi byi teka matlhari, wa dlaya ni ku dlayeteriwa ka vanhu vo tala ku fana ni kampa ya Khatoliki. “ *Xiphemu xa vunharhu xa milambu* ” hi leswaku, xiphemu xa vaaki va le Yuropa ya Vukreste, xi xanisekile hi vukarhi bya Khatoliki ku fana ni “ *swihlovo swa mati* ”. Xikombiso xa swihlovo leswi swa mati i Xikwembu hi xoxe hi ku ya hi Yer.2:13: “ *Hikuva vanhu va mina va endle xidyoho lexi phindhiweke kambirhi: Va ndzi tshikile, loyi ndzi nga xihlovo xa mati lama hanyaka, leswaku ndzi ti celela swihlovo, swihlovo leswi pandzekeke, . leyi nga hlayisi mati.* » Eka vunyingi, eka ndzimana leyi, Moya wu hlawula hi “ *swihlovo swa mati* ” vahlawuriwa lava vumbiweke hi xifaniso xa Xikwembu. Yohane 7:38 ya tiyisekisa, yi ku, “ *Loyi a pfumelaka eka mina, milambu ya mati lama hanyaka yi ta khuluka eka yena, hilaha Matsalwa ma vulaka hakona.* ” » Xivulavulelo lexi xi tlhela xi kombisa mukhuva wa nkhuvo wa vana lava ku sukela loko va

velekiwa, handle ko vulavurisana, va kumaka xithopo xa vukhongerile lexi nga ta va endla va va nhlokomhaka ya mhaka ya vukhongerile leyi nga hlawuriwa. Loko va ri karhi va kula, siku rin'wana va ta teka matlhari ivi va dlaya vakaneti hikuva mahanyelo ya vona ya vukhongerile ma lava leswaku va swi endla. Bibe le yi sola nsinya lowu wa nawu hikuva yi ri: “ *Un'wana ni un'wana la pfumelaka ni ku khuvuriwa u ta ponisiwa, kambe loyi a nga pfumeriki u ta soriwa* (Marka 16:16).”

Ndzimana 11: “ *Vito ra nyeleti leyi i Wormwood; kutani xiphemu xa vunharhu xa mati xi hundzuriwa xivungu, kutani vavanuna vo tala va fa ekusuhi ni mati, hikuva a ma bava.* »

Hi ku kanetana ni mati yo tenga ni lama tima torha lama vulaka Bibe le, rito leri tsariweke ra Xikwembu, dyondzo ya Khatoliki yi fanisiwa ni “ *wormwood* ”, swakunwa leswi bavaka, leswi nga ni chefu, hambu ku ri leswi dlayaka; leswi swa lulamile tanihileswi vuyelo byo hetelela bya dyondzo leyi byi nga ta va ndzilo wa “ *rifu ra vumbirhi ra ku avanyisa ko hetelela* ”. Xiphemu, “ *n'we-xa-nharhu* ” xa vanhu, xi hundzuriwa hi dyondzo ya Khatoliki kumbe ya Maprotestente ya mavunwa leyi amukeriweke. “ *Mati* ” i vanhu ni dyondzo ya Bibe le. Hi ^{lembe-xidzana} ra vu-16, mintlawa ya Maprotestente leyi hlomeke yi tirhise Bibe le ni dyondzo ya yona hi ndlela yo biha, naswona hi xifaniso xa ndzimana leyi, vavanuna va dlayiwile hi vavanuna ni hi dyondzo ya vukhongerile bya mavunwa. Leswi swi vangiswa hileswi vavanuna ni dyondzo ya vukhongerile swi sunguleke ku vava. Hi ku tivisa leswaku “ *mati a ma bava* ”, Xikwembu xi nyika nhlamulo eka xihehlo xa “ *ku kanakana mavondzo* ” lexi nga tshama xi nga tlhantlhiwanga ku sukela eka Nhlav.6:6 eka *xilemo xa vunharhu*. U tiyisekisa, hi nkarhi lowu rito ra yena leri tsariweke ri taka ku endla tano, xihehlo xa vuoswi lexi a xi tisaka eka Nhlengeletano ku sukela hi March 7, 321 lexi nga rhangela nkarhi wa vuoswi lebyi endliweke ximfumo lebyi thyiweke vito ra Peregamo hi tlhelo ra vukhongerile eka Apo 2:12 hi 538.

Hi nkarhi lowu fanaka, hi hlaya eka Lev.26:21-22: “ *Loko u ndzi kaneta, u nga ndzi yingisi, ndzi ta ku ba ka nkombo hi ku ya hi swidyoho swa wena. Ndzi ta ku rhumela swivandzana swa nhova, leswi nga ta ku tekela vana va wena, leswi nga ta lovisa swifuwo swa n'wina, leswi nga ta mi hunguta mi va switsongo; kutani tindlela ta wena ti ta va ti nga ri na munhu.* » Dyondzo leyi fambelanaka ya Lev.26 na *mhalamhala ya vunharhu* ya Nhlavutelo yi paluxa ku avanyisa loku Xikwembu xi ku rhwalelaka eku sunguleni ka nkarhi wa Ndzhundzunuko. Vahlawuriwa va yona va ntiyiso va tshama va ri ni ku rhula naswona va tshikile ntirho, va amukela rifu kumbe vuhlonga tanihi vafela-ripfumelo va ntiyiso. Kambe handle ka xikombiso xa vona lexi tlakukeke, u vona ntsena “ *swiharhi* ” swa tihanyi leswi langutanaka, hakanyingi, hikwalaho ka ku tikukumuxa ka munhu hi xiyexe, ni leswi dlayaka vanhu hi tihanyi ta swiharhi swa nhova leswi dyaka. Mieheketo leyi yi ta teka xivumbeko eka Nhlav.13:1 na 11. I nhlohlorhi ya nkarhi lowu, eka mukhuva wa **ku xaniseka**, Muhlawuriwa a yisiwa “ *emananga* ” (= ndzingo) eka Nhlav.12:6 - 12. 14 na “ *timbhoni timbirhi* ” ta Xikwembu leti tsariweke ta Bibe le ku suka eka Nhlav.11:3. Ku fuma loku nga tiyiseleki ka vupapa loku profetiweke ku ringana malembe ya 1260 ku ta hela.

Ndzimana 12: “ *Ri rila ra vumune. N'we-xa-nharhu xa dyambu, ni n'we-xa-nharhu xa n'weti, ni n'we-xa-nharhu xa tinyeleti, lerova n'we-xa-nharhu xi va*

munyama, kutani siku ri lahlekeriwa hi n'we-xa-nharhu xa ku vonakala ka rona, ni vusiku na byona. »

Nxupulo wa vumune : Moya laha wu fanekisela “ *nhlomulo lowukulu* ” lowu tivisiweke eka Nhlav.2:22. Eka swifaniso, yi paluxela vuyelo bya yona eka hina: hi xiphemu, “ *dyambu* ”, xifaniso xa ku vonakala ka Xikwembu, ra biwa. Nakambe, hi xiphemu, “ *n'weti* ”, xikombiso xa kampa ya vukhongereri ya munyama lowu a wu khumba, hi 1793, Makhatoliki ni Maprotestente lama nga ni vukanganyisi, na wona wu biwe. Ehansi ka mfungho lowu nge “ *tinyeleti* ”, xiphemu xa Vakreste lava vitaniweke *ku voningela misava* na xona xa biwa ha xin'we-xin'we. Kutani i mani loyi a nga hlaselaka ku vonakala ka vukhongereri bya Vukreste bya ntiyiso ni bya mavunwa? Nhlamulo: mianakanyo ya ku pfumela leswaku Xikwembu xi kona a yi tekiwa tanihi ku vonakala lokukulu ka nkarhi wolowo. Ku vonakala ka yona ku sirhelela tin'wana hinkwato. Vatsari lava tsalaka tibuku hi mhaka leyi va xiximiwa swinene naswona va vitaniwa “ku voningela” hi voxe , vo tanihi Voltaire na Montesquieu. Hambiswiritano, ku vonakala loku ku lovisa, xo sungula, vutomi bya vanhu hi nketani, ku halata swinambyana swa ngati. Endzhaku ka nhloko ya Hosi Louis wa Vukhume-nhungu ni ya nsati wakwe Marie-Antoinette, lava va Makhatoliki ni Maprotestente lama tirhaka hi ku landzelelana va wele ehansi ka swibalesa swa vafukeri va ndzhundzunuko. Xiendlo lexi xa vululami bya Xikwembu a xi endli leswaku ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona; kambe makumu ma lulamisa tindlela, naswona Xikwembu xi nga hlula ntsena vafumi va tihanyi hi ku va kaneta hi vulawuri bya tihanyi lebyi tlakukeke, lebyi nga ni matimba swinene ni lebyi tiyeke. “ *Matimba ni matimba* ” i ya Hosi eka Nhlav.7:12.

Hi nkarhi lowu fanaka, hi hlaya eka Lev.26:23 ku ya eka 25: “ *Loko swigwevo leswi swi nga ku lulamisi ni loko wo ndzi kaneta, na mina ndzi ta ku lwisana, ndzi ku ba ka nkombo hikwalaho ka swidyoho swa wena. Ndzi ta tisa banga ehenhla ka wena, leri nga ta rihisela ntwanano wa mina ; Loko mi hlengeletana emitini ya n'wina, ndzi ta rhumela ntungu exikarhi ka n'wina, mi nyiketwa emavokweni ya nala. ".* “ *Banga leri nga ta rihisela ntwanano wa mina* ” hakunene i xiphemu lexi Xikwembu xi xi nyikeke mfumo wa rixaka wa le Furwa lowu nga pfumeriki leswaku Xikwembu xi kona hi ku wu yisa tinhloko leti nga ni nandzu wa vuoswi bya moya lebyi endliweke eka wona. Ku fana ni ntungu wa ndzimana leyi, mfumo lowu wa ku nga pfumeli leswaku Xikwembu xi kona wu sungule nsinya wa nawu wa ku dlayiwa ka vanhu vo tala lerova vadlayi va tolo va ve vahlaseriwa va mundzuku. Hi ku ya hi nsinya lowu wa nawu, mfumo lowu wa tihele a wu vonaka wu ta funengeta vanhu hinkwavo hi rifu. Leswi hi swona swi endlaka leswaku Xikwembu xi ta n'wi nyika vito ra “ *abyss* ”, “ *xivandzana lexi pfukaka ekheleni* ”, eka Nhlav.11:7 laha xi hluvukisaka nhlokomhaka ya xona. Leswi hikuva eka Gen.1:2, vito leri ri vula misava leyi nga riki na vutomi, leyi nga riki na xivumbeko, leyi nga na mpfilumpfilu naswona leyi hi nkarhi wo leha, ku lovisiwa loku hlelekeke loku endliweke hi mfumo wa lava nga pfumeriki leswaku Xikwembu xi nga ta tlhela ku humesa. Tanihi xikombiso, hi kuma vuyelo bya Vendée wa Khatoliki ni wa vuhosi lebyi thyiweke vito lerintshwa ra “Venge” hi vafukeri va ndzhundzunuko lava ntirho wa vona a ku ri ku ri endla tiko leri nga riki na nchumu ni leri nga riki na vaaki.

Ndzimana 13: “ *Kutani ndzi languta, ndzi twa ntsumi yi haha exikarhi ka tilo, yi ku hi rito lerikulu, yi ku: “Khombo, khombo, khombo eka lava tshamaka emisaveni, hikwalaho ka mimpfumawulo yin’wana ya timhahamhala ta tintsumi tinharhu.” leyi nga ta rila! »*

Nkutsulo wa le Furwa wu humese vuyelo bya wona byo dlaya kambe wu fikelele pakani leyi a yi navela hi Xikwembu. Wu herise vulawuri bya tihanyi bya vukhongeri, naswona endzhaku ka byona, ku pfumelelana ku hlule. Lowu i nkarhi lowu, hi ku ya hi Nhlav.13:3, “*xiharhi xa lwandle* ” xa Khatoliki xi “ *vavisekeke ku fikela eku feni kambe xi horisiwile* ” hikwalaho ka vulawuri bya matimba bya “ *ntsumi* ” ya Napoleon, leyi nyikeriweke eka ndzimana leyi, leyi n’wi pfuxeteke hi ku tirhisa Concordat ya yena. “... *ntsumi leyi hahaka exikarhi ka xibakabaka* ” yi fanekisela xiyimo xa le henhla xa vulawuri bya Mufumi Napoleon^{wo Sungula}. U ndlandlamuxe vulawuri bya yena eka vanhu hinkwavo va le Yuropa naswona u tsandzekile ku lwisana na Rhaxiya. Ku hlawula loku ku hi nyika ku kongoma lokukulu eka nkarhi wa swiendlakalo, nkarhi wa 1800 ku ya eka 1814 xisweswo wu ringanyetiwa. Vuyelo lebyikulu bya ku fuma loku byi vumba mpimo lowu tiyeke lowu xisweswo wu lulamisaka ku fika hi siku ra nkoka ra Daniyele 8:14, 1843. Mfumo lowu wa nkoka ematin’wini ya tiko ra Furwa wu hundzuka, eka Xikwembu, murhwali wa xitiviso xo chavisa , tanihileswi endzhaku ka yena, ripfumelo ra Vukriste ra vuako hinkwabyo ri ta nghena enkarhini lowu ri nga ta biwa hi Xikwembu hi vanhu vanharhu lavakulu “ *makhombo* ”. Loko yi phindha-phindhiwa kanharhu, yi vulavula hi ku hetiseka ka “ *khombo* ”; leswi hikuva loko ku nghena eka lembe ra 1843, hilaha Apo.3:2 yi dyondzisaka hakona, Xikwembu xi lava leswaku Vakreste, lava vulaka leswaku va ponisiwile hi Yesu Krete, leswaku eku heteleleni va hetisa Ndzhundzunuko lowu sunguriweke ku sukela hi 1170, siku leri Pierre Valdo a vuyeteleke ntiyiso wa Bibehe hi ku helela, naswona va humese “ . *mintirho leyi hetisekeke* ”; ku hetiseka loku ku laveka eka Nhlav.3:2 na hi xileriso xa Daniyele 8:14. Vuyelo bya ku nghena ka yona eku tirhisiweni byi humelela laha hi xivumbeko xa “ *makhombo* ” manharhu lamakulu lawa sweswi hi nga ta ma dyondza hi ku hambana. Ndzi lava ku kombisa nakambe leswaku lexi endlaka leswaku nkarhi lowu wa ku rhula ka vukhongeri, hi ndlela yo kanetana, wu va “ *khombo* ” lerikulu, i ndzhaka ya vupfumeri bya rixaka bya Mafurwa lebyi hangalakeke naswona byi ta, ku fikela emakumu ka misava, ku nghena emiehleketweni ya vanhu va le Vupela-dyambu. Leswi a swi nge va pfuni ku hetisisa ku cinca loku lavekaka hi Xikwembu ku sukela hi 1843. Kambe se, “ *xilemo xa vutsevu* ” xa Nhlav.6:13 a xi kombisile xo sungula xa “ *makhombo* ” lawa hi xifaniso xa “ *tinyeleti leti waka* ” loko ti pimanisiwa na “ . *makuwa ya rihlaza* ”, hikwalaho a nga amukelanga ku kula loku heleleke ka moya loku lavekaka hi Xikwembu ku sukela hi 1843. Naswona xikombiso xa le tilweni xa xilemukiso xa Xikwembu xi nyikiwile hi November 13 1833 ku fambisana na nkarhi lowu ringanyetiweke wa xitiviso xa tinharhu letikulu “ *makhombo* ” ya ndzimana leyi dyondziweke.

Eka nhlavutelo ya yena, Moya wu pfuxa xiga lexi nge “ *vaaki va misava* ” ku vula vanhu lava kongomisiweke hi lavanharhu lavakulu yi profete “ *makhombo* ”. Leswi va tsemiweke ni Xikwembu ni ku hambanisiwa hi ku nga pfumeli ka vona ni xidyoho, Moya wu va hlanganisa ni “ *misava* ”. Ku hambana ni sweswo,

Yesu u hlawula vahlawuriwa va yena va ntiyiso vo tshembeka hi xiga lexi nge “*vaaka-tiko va mfumo wa matilo*”; tiko ra ka vona a hi “*misava*” kambe i “*tilo*” laha Yesu a va “*lunghiseleleke ndhawu*” hi ku ya hi Yohane 14:2-3 . Kutani nkarhi wun’wana ni wun’wana loko xiga lexi xa “*vaaki va misava*” xi tshahiwa eka Apokalipsi, i ku kombisa vumunhu lebyi xandzukeke lebyi hambanisiweke ni Xikwembu eka Yesu Kreste.

**Nhlavutelo 9: timhalamhala ta vu⁻⁵ na^{vu-6}
“yo sungula” na “khombo lerikulu ra vumbirhi”.**

**Mhalamhala ya vu-5 : “khombo lerikulu ro sungula” .
eka Maprotestente (1843) ni Maadventist (1994) .**

Xiya : Eku hlayeni ko sungula, nhlokomhaka leyi ya “*mhalamhala ya vu-5*” yi humesa hi swifaniso swo fanekisela ku avanyisa loku^{Xikwembu} xi ku yisa emahlweni vukhongereri bya Protestente lebyi nga wela eku khomisiweni tingana ku sukela hi ximun’wana xa 1843. Kambe yi tisa tidyondzo to engetela leti tiyisekisaka switiviso swa vuprofeta leswi nyikiweke makwerhu wa hina wa xisati wa Seventh-day Adventist, Manana Ellen Gould White, loyi Yesu a n’wi hlawuleke tanihi murhumiwa wa yena. Ntirho wa yena wa vuprofeta ngopfu-ngopfu wu voningele nkarhi wa ndzingo wo hetelela wo hetelela wa ripfumelo; ku

vhumbha ka yena ku ta tiyisiwa eka rungula leri. Kambe lexi makwerhu wa hina wa xisati a a nga xi tivi a ku ri leswaku ku langutela ka vunharhu ka Adventist a ku kunguhatiwile hi Xikwembu ku ringa kereke ya Seventh-day Adventist hi yoxe. Hakunene, ku langutela loku ka vunharhu a ku teka nhluvukiso wa mani na mani wa swimbirhi leswi hundzeke, kambe vukulu bya mintiyiso leyintshwa leyi paluxiweke leyi namarhetiwe eka byona byi tlherisela ku tsana loku ku vonakaka. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, leswi a ringiweke hi Yesu Krete exikarhi ka 1983 na 1991 eValence-sur-Rhône, eFurwa, ni le Mauritius, endzhaku ka ku ala ka yena mavoni ya yena yo hetelela ya vuprofeta, dyondzo ya ximfumo ya nhlanguano ya Vuadventism yi “ *hlantswiwe* ” hi Muponisi wa mimoya-xiviri eka 1994, siku leri akiweke hi ku tirhisiwa ka “ *tin’hweti ta ntlhanu* ” ta vuprofeta ta tindzimana 5 na 10 ta ndzima leyi ya 9. I hikokwalaho ka yini, eka ku hlaiwa ka vumbirhi, ku avanyisa loku ka swifaniso loku tisiweke hi Hosi ku lwisana na swiyenge swo hambana swa ripfumelo ra Protestente ku tirha eka nhlanguano wa Seventh-day Adventism leyi weleke eka vugwinehi, hi ku tlhelela, hi ku ala ku vonakala ka vuprofeta bya Xikwembu ; leswi, ku nga khathariseki switsundzuxo leswi nyikeriweke hi Ellen G. White eka ndzima leyi nge “ku kaneta ku vonakala” ya buku yakwe leyi kongomisiweke eka vadyondzisi va Maadventist “Vutirheli Bya Evhangeli”. Hi 1995, ntwanano wa ximfumo wa Vuadventist ni Vuprotestente wu tiyise vuavanyisi byo lulama lebyi profetiweke hi Xikwembu. Xiya mhaka ya leswaku ku wa lokumbirhi ku na xivangelo xin’we: ku ala ni ku delela rito ra vuprofeta leri ringanyetiweke hi Xikwembu, hi nandza loyi xi n’wi hlawuleke entirhweni lowu.

“ *Khombo* ” i awara ya vubihi leyi muhlohloteri ni muhlohloteri wa yona ku nga Sathana, nala wa Yesu ni vakwetsimi va yena lava hlawuriweke. Moya wu ta hi paluxela hi swifaniso leswi mudyondzisiwa wa Yesu Kriste a vaka swona loko a ariwa hi yena leswaku a nyiketwa eka diyavulosi; leswi endzhaku swi vumbeke “ *khombo* ” lerikulu hakunene.

Ndzimana 1: “ *Ri rila ra vuntlhanu. Kutani ndzi vona nyeleti leyi weke hi le tilweni yi ta emisaveni. Xilotlelo xa mugodi wa xidziva xi nyikiwile , .*

“ *Xilemukiso xa vuntlhanu* ”, kambe lexikulu xi kongomisiwe eka vahlawuriwa va Kriste lava hambanisiweke ku sukela hi 1844. “ *Nyeleti leyi a yi wa hi le tilweni* ” a hi “ *nyeleti Absinthe* ” ku suka eka ndzima leyi hundzeke leyi nga “ *wiki* ”, “ *on kwalaho misava* ”, kambe “ *eka THE milambu Naswona THE swihlovo ya mati* ”. I ya nguva ya “ *Sardi* ” laha Yesu a tsundzukaka leswaku u “ *khome tinyeleti ta nkombo hi mavoko* ”. Hikwalaho ka “ *mintirho* ” ya yena leyi vuriweke “ *leyi nga hetisekangiki* ”, Yesu u lahlele “ *nyeleti* ” ya murhumiwa wa Protestente ehansi.

Xiphiso xa Maadventist xi funghiwiwe hi ximun’wana xa 1843 hi ku hela ka ku langutela ko sungula ka ku vuya ka Yesu Krete. Ku rindza ka vumbirhi ka ku vuya loku ku hele hi October 22, 1844. A ku ri eku heleni ka ndzingo lowu wa vumbirhi ntsena laha Xikwembu xi nyikeke vahluri vutivi ni ku titoloveta Savata ya xona yo kwetsima ya Muggqivela. Kutani Savata leyi yi teke xiphemu xa “ *xilemo xa Xikwembu* ” lexi tshahiweke eka ndzimana 4 ya ndzima leyi 9. Ku funghiwa ka malandza ya yona hikwalaho ku sungule endzhaku ka ku hela ka ndzingo wa vumbirhi, hi ku wa ka 1844. Mieheketo yi tanihi ku landzela:

xivulavulelo lexi nge " *lexi a xi wile* " xi kongomisa eka siku ra ximun'wana xa 1843, ku hela ka xileriso xa Dan.8:14 na ku hela ka nandzu wo sungula wa Adventist, ku kanetana na wa ku wa 1844 leyi fungha masungulo ya ku funghiwa ka vahluri lava hlawuriweke na ya nhlokomhaka ya " *mhalamhala leyi ya vu-5* ", leyi xikongomelo xa yona eka Xikwembu ku nga ku paluxa ku wa ka ripfumelo ra Maprotestente na ra Vuadventist lebyi nga ta endla ntwanano na yena endzhaku ka 1994 , rito ra " *tin'hweti ta ntlhanu* " leri profetiweke eka tindzimana 5 na 10. Xisweswo, loko "tin'hweti ta ntlhanu" ta nhloko-mhaka leyi ti sungula hi ku wa ka 1844, mongo wa masungulo ya ku funghiwa, tanihi mhaka-nkulu, ripfumelo ra Maprotestente " *a ri wile* " emahlweni ka siku leri, ku sukela hi ximun'wana xa 1843. Kutani hi vona ndlela leyi nhlavutelo ya Xikwembu yi xiximaka ha yona kahle-kahle mintiyiso ya matimu leyi hetisisiweke. Masiku mambirhi ya 1843 na 1844 rin'wana na rin'wana ri na xiphemu xo karhi lexi namarhetiwe eka wona.

Hi ku tshikiwa hi Yesu loyi a yi nyikeke diyavulosi, ripfumelo ra Maprotestente ri wele eka " *xihlovo* " xa Khatoliki kumbe " *evuentweni bya Sathana* " lexi Vahundzuluxi hi voxe va xi solaka hi nkarhi wa Ndzhundzunuko eka Nhlavutelo 2:24. Hi ndlela yo tumbela, hi ku vula leswaku yi wela " *emisaveni* ", Moya wu tiyisisa vutivi bya ripfumelo ra Protestente leri fanekiseriwaka hi rito " *misava* " leri tsundzukaka ku huma ka rona eka Vukhatoliki lebyi vuriwaka " *lwanle* " eka Nhlav.13 na 10:2 . Eka rungula ra " *Filadelfiya* ," Yesu u nyikela " *tinyangwa* " leti pfulekeke kumbe leti pfalekeke. Laha, xilotlelo xi va pfulela ndlela yo hambana swinene tanihileswi xi va nyikaka ku nghena eka " *xidziva* " lexi fanekiselaka ku nyamalala ka vutomi. Leyi i nkarhi lowu, eka vona, " *ku vonakala ku hundzukaka munyama* " na " *munyama wu hundzuka ku vonakala* ". Hi ku amukela tanihi ndzhaka ya vona misinya ya milawu ya mianakanyo ya filosofi ya riphabliki, va lahlekeriwa hi ku vona ku kwetsima ka xiviri ka ripfumelo leri basisiweke hi ngati ya Yesu Krete. A hi xiyeni ku kongoma loku " *ku nyikiweke yena* ". Loyi a nyikaka un'wana ni un'wana hi ndlela yoleyo hi ku ya hi mintirho yakwe i Yesu Kriste Muavanyisi wa le tilweni. Hikuva hi yena muhlayisi wa swilotlelo; " *xilotlelo xa Davhida* " eka vahlawuriwa lava katekisiweke hi 1873 na 1994, hi ku ya hi Nhlav.3:7, na " *xilotlelo xa mugodi lowu nga riki na makumu* " eka lava weke hi 1843 na 1994.

Ndzimana 2: " *Kutani a pfula mugodi wa xidziva. Kutani musi wu huma exihlobyeni, ku fana ni musi wa ndzilo lowukulu; kutani dyambu ni moya swi endliwe munyama hi musi lowu humaka exihlobyeni.* »

Ripfumelo ra Maprotestente ri cinca hosi ni vumundzuku, naswona mintirho ya rona na yona ya cinciwa. Xisweswo u fikelela vuyelo lebyi nga na mona bya ku boheka ku xaniseka hi ku lovisiwa ka vuavanyisi byo hetelela hi " *ndzilo* " wa " *rifu ra vumbirhi* " leri nga ta boxiwa eka Nhlav. Ku teka xifaniso xa " *tiva ra ndzilo ni xivavula* " " *ndzilo* " lowu wa vuavanyisi byo hetelela wu ta va " *ndzilo lowukulu* " lowu xungetaka vadyohi va milawu ya Xikwembu ku sukela loko va huweleriwe eNtshaveni ya Sinayi hi ku ya hi Ekso.19:18: " *Ntshava ya Sinayi hinkwayo a yi ri musi, hikuva HOSI Xikwembu xi rhelerile kwalaho exikarhi ka ndzilo; musi lowu a wu tlakuka ku fana ni musi lowu humaka ekheleni* , *kutani ntshava hinkwayo yi tsekatseka hi matimba.* » Moya wu tlhela wu tirhisa endlelo ra cinematographic leri vuriwaka "flashback", flashback, leyi

paluxaka mintirho leyi tumbuluxiweke loko ya ha hanya, lava weke va tirhele diyavulosi. Rito leri nge “ *musi* ” laha ri ni nhlamuselo yimbirhi: ya ndzilo wa “ *ndzilo lowukulu* ” lowu hi hlayaka ha wona eka Nhlav. *naswona a va na ku wisa vusiku ni vusiku, lava ganzelaka xivandzana ni xifaniso xa xona, ni mani na mani la amukelaka mfungho wa vito ra xona* ”, kambe ni wa “ *swikhongelo swa vakwetsimi* ” hi ku ya hi Nhlav.5:8, laha, lava vakwetsimi va mavunwa. Hikuva ntirho wo tala wa vukhongeri lowu kombisiwaka hi swikhongelo wu lulamisa marito lawa Yesu a n’wi byeleke wona eSardi , hi 1843: “ *U tekiwa u hanya; naswona u file* .” Rifu, ni ku fa kambirhi, tanihi leswi rifu leri ringanyetiweke ri nga “ *rifu ra vumbirhi* ” ra “ *ku avanyisa ko hetelela* ”. Ntirho lowu wa vukhongeri wu kanganyisa vanhu hinkwavo handle ka Xikwembu ni vahlawuriwa va xona lava wu va voningelaka. Vukanganyisi lebyi lebyi hangalakeke i “vuxisi” hilaha misava ya manguva lawa yi vulaka hakona. Naswona hakunene i mianakanyo ya ku dakwa leyi Moya wu yi ringanyetaka hi xifaniso xa “ *musi* ” lowu hangalakaka eka “ *moya* ” ku fikela laha wu fihlaka “ *dyambu* ”. Loko lexi xo hetelela xi ri xifaniso xa ku vonakala ka ntiyiso ka Xikwembu, xa “ *moya* ” xi kombisa ndhawu leyi hlayisiweke ya diyavulosi, leyi vuriwaka “ *hosana ya matimba ya moya* ” eka Efe.2:2, naswona leyi Yesu a yi vitanaka “ *hosi ya misava leyi* ” eka Yohane 12:31 na 16:11. Emisaveni, xikongomelo xa mahungu lama hoxeke i ku tumbeta mintiyiso leyi faneleke yi tshama yi ri xihundla. Eka xiyimo xa vukhongeri, i nchumu wun’we: ntiyiso i wa loyi a hlawuriweke ntsena. Ku andza ka mintlawu ya Maprotestente entiyisweni ku ve ni vuyelo byo fihla vukona bya ripfumelo ra Seventh-day Adventist; leswi ku fikela hi 1995 loko va n’wi amukela eka swiyenge swa vona hikwalaho ka “ *khombo lerikulu* ” ra yena. Eka xiyimo lexi lexintshwa xa moya, va ta va vahlaseriwa va *rifu ra vumbirhi* leri nga ta hundzula vuandlalo bya misava byi va khele ra ndzilo . Rungula ra chavisa naswona hi nga twisisa leswaku ha yini Xikwembu xi nga ri nyikela kahle. Yi vekerawe lava hlawuriweke leswaku va twisisa leswaku va balekile eka khombo rihi.

Ndzimana 3: “ *Tinjiya ti huma hi musi, ti hangalaka emisaveni; va nyikiwe matimba ku fana ni matimba ya swikhovha swa misava.* »

Swikhongelo leswi fanekiseriwaka hi “ *musi* ” swi huma emilon’wini ni le mianakanyweni ya Maprotestente lama weke, hikwalaho vavanuna ni vavasati va fanekisela hi “ *tinjiya* ” hikwalaho ka nhlayo ya tona leyikulu. Entiyisweni i mintshungu ya swivumbiwa swa vanhu leswi weke hi 1843 naswona ndza mi tsundzuxa, hi 1833, khume ra malembe emahlweninyana, Hosi yi nyikile mianakanyo ya vuningi lebyi hi “ku wa ka tinyeleti” loku hetisisiweke hi vusiku bya November 13 , 1833 exikarhi ka vusiku bya le xikarhi na 5 a.m., hi ku ya hi vumbhoni bya matimu bya timbhoni leti swi voneke hi mahlo. Nakambe, xiga lexi nge “ *emisaveni* ” xi rhwala nhlamuselo yimbirhi ya ku andzisiwa ka misava ni ku tiviwa ka Maprotestente. I mani la tsakelaka “ *tinjiya* ” leti onhaka ni leti onhaka ? A hi van’wamapurasi, naswona Xikwembu a xi va tlangeli vapfumeri lava xi xengaka ni ku tirha ni nala ku herisa ntshovelo wa xona wa vahlawuriwa, hikwalaho xifaniso lexi xi tirhisiwa eka vona. Kutani, eka Ezekiyele 2, ndzima leyi yo koma ya tindzimana ta 10, rito leri nge “ *muxandzuki* ” ri tshahiwile minkarhi ya 6 ku vula “ *vaxandzuki* ” va Vayuda lava Xikwembu xi va vitanaka “

mitwa, mitwa ni swikhovha ". Laha, rito leri leri nge "*xikhovha* " ri khumba vaxandzuki va Maprotestente. Eka ndzimana 3, ku kombeteriwa eka matimba ya yena ku lunghiselela ku tirhisiwa ka xifaniso xa nkoaka swinene lexi tumbeleke. Matimba ya "*swikhovha* " i ku dlaya vahlaseriwa va swona hi xitlhavi xa "*ncila* " wa swona. Naswona rito leri ra "*ncila* " ri teka nhlamuselo ya xisekelo eka mianakanyo ya Xikwembu leyi paluxiweke eka Esaya 9:14: "*muprofeta la dyondzisaka mavunwa i ncila* ". Swiharhi swi tirhisa "*misisi* " ya swona ku hlongola ni ku ba tinjiya ni switsotswana swin'wana leswi nga ni switsotswana leswi swi hlundzukisaka. Laha hi kuma xifaniso xa "*muprofeta wa xisati Yezabele* " wa mavunwa . loyi a hetaka nkarhi wa yena a ri karhi a tshinya ni ku vangela Xikwembu ni malandza ya xona lama nga tshembekiki lama kanganyisiweke. Mukhuva wa ku ba hi swibakele hi ku tirhandzela leswaku ku rivaleriwa xidyoho na wona i xiphemu xa tidyondzo ta ripfumelo ra Khatoliki. Eka Nhlav.11:1 Moya wu tiyisisa ku pimanisiwa loku hi ku tirhisa rito "*nhlanga* " leri xilotlelo xa Esaya 9:14 xi nyikaka nhlamuselo leyi fanaka na rito "*ncila* ". Xifaniso lexi xa kereke ya mupapa xi tlhela xi tirha, ku sukela hi 1844, eka vapfumeri va Protestente lava weke lava hundzukeke vaprofeta va Xikwembu lava dyondzisaka mavunwa, kumbe vaprofeta va mavunwa. Rito leri ringanyetiweke leri nge "*ncila* " ri ta tshahiwa kahle eka ndzimana 10.

**Ku akiwa ka ku langutela ka 3rd Adventist
(enkarhini lowu, ku sukela hi siku ra vunkombo) .**

Ndzimana 4: "*Va byeriwe leswaku va nga vavisi byanyi bya misava, hambu ku ri nchumu wa rihlaza, kumbe murhi wihi na wihi, kambe ntsena lava nga riki na mfungho wa Xikwembu emimombyeni ya vona .* »

"*Tinjiya* " leti a ti dyi rihlaza, kambe ti ni khombo eka vanhu lava nga sirhelelekangiki hi "*xilemo xa Xikwembu* ". Ku boxiwa loku ka "*xilemo xa Xikwembu* " ku tiyisisa mongo wa minkarhi leyi se yi katsiweke eka Nhlav.7. Hikwalaho marungula ya fambelana, ndzima ya 7 mayelana na lava hlawuriweke lava funghiweke na ndzima ya 9, lava weke lava tshikiweke. Ndza mi tsundzuxa leswaku hi ku ya hi Mat.24:24, a swi koteki ku kanganyisa vahlawuriwa va ntiyiso. Hikwalaho vaprofeta va mavunwa va kanganyisana.

Ku kongoma, "*xilemo xa Xikwembu enhan'wini* ", xi kombisa ku sungula ka ku funghiwa ka malandza ya Xikwembu lama hlawuriweke ya Adventist, hi October 23, 1844. Vuxokoxoko byi boxiwile emahlweninyana ka ku tshahiwa ka nkarhi wa vuprofeta wa "*tin'hweti ta ntlhanu* " wa ndzimana leyi landzelaka; nkarhi wa 150 wa malembe ya xiviri lawa ya nga ta seketeriwa eka siku leri.

Ndzimana 5: "*A va nyikiwanga ku va dlaya, kambe ku va xanisa tin'hweti ta ntlhanu ; naswona ku xanisiwa loku va ku vangeleke a ku fana ni ku xanisiwa loku vangiwaka hi xikhovha loko xi tlhava munhu.* »

Rungula ra Xikwembu ri hlanganisa hi xifaniso xa rona swiendlo leswi hetisisiweke hi minkarhi yo hambana; leswi pfilunganyaka no endla leswaku

nhlamuselo ya swifaniso yi tika. Kambe endlelo leri loko ri twisisiwa ni ku amukeriwa, rungula ri va erivaleni swinene. Ndzimana leyi ya 5 a yi ri xisekelo xa xitiviso xa mina xa ku vuya ka Yesu Krete hi 1994. Kwalaho hi kuma “ *tin’hweti ta ntlhanu* ” ta risima ta vuprofeta leti, ku sukela hi 1844, ti endlaka leswaku swi koteka ku simeka siku ra 1994. Hambiswiritano, ku endla ntirho lowu ya Xikwembu, ndzi boheke hi ku helela ku hlenganisa ku vuya loku vangamaka ka Yesu Kriste ku fikela siku leri. Leyi i ndlela leyi, ndzi pfaleriwe mahlo hi xiphemu hi ku kongoma eka tsalwa leri a ri ta endla leswaku ntshembo lowu wu nga koteki, ndzi tiyiserile eka tlhelo leri a ri laviwa hi Muvumbi wa mina. Hakunene, tsalwa ri boxa: “ *a va nyikiwanga, ku nga ri ku va dlaya, kambe ku va xanisa ku ringana tin’hweti ta ntlhanu* ”. Ku hlamuseriwa loku nge “ *e-e ku va dlaya* ” a ku pfumelelanga nhloko-mhaka ya “ *6th mhalamhala* ”, nyimpi yo dlaya yo chavisa, hi nkarhi lowu funengetiweke hi “ *5th mhalamhala* ”; nkarhi wa malembe ya 150 ya xiviri. Kambe enkarhini wa yena, William Miller se a a pfaleriwe mahlo hi ndlela yo karhi leswaku a hetisisa xiendlo lexi navetisiwaka hi Xikwembu; ku tshubula xihoxo lexi hi pfumelelaka ku pfuxeta ntshembo wa ku vuya ka Kriste eka ku wa ka 1844; xihoxo xa mavunwa, tanihi leswi swibalo swo sungula leswi simekeke ximun’wana xa 1843 swi tiyisisiweke namuntlha eka swibalo swa hina swa sweswinyana. Ku navela na matimba ya Xikwembu i vuhosi naswona nkateko eka vahlawuriwa va xona, a ku na nchumu naswona a nga kona loyi a nga sivelaka phurojeke ya xona. Ntiyiso hileswaku xihoxo lexi xa xitiviso xi endle leswaku Vuadventist bya ximfumo byi kombisa, hi 1991, langutelo ra ku delela eka ntshembo wa ku vuya ka Yesu Kriste lowu tivisiweke hi 1994. Naswona lexi biheke ngopfu eka Maadventist i ku va va tsoniwile ku vonakala ko hetelela ka vuprofeta loku yi voningela, hi ku helela, tindzima ta 34 ta tibuku Daniyele na Nhlavutelo, tanihi leswi un’wana ni un’wana a nga vaka ni vumbhoni bya namuntlha hi ku hlalwa tsalwa leri. Hi ku endla tano, va tlhela va tsoniwa mavoni man’wana lamantshwa lawa Xikwembu xi ndzi nyikeke wona ku sukela hi ximun’wana xa 2018 mayelana na nawu wa xona na mayelana na ku vuya ka Kriste loyi a nga ta vuya, sweswi ha swi tiva, hi ximun’wana xa 2030; naswona leswi eka swisekelo leswintshwa leswi hambanisiweke ni ku akiwa ka vuprofeta ka Daniyele na Nhlavutelo. Exikarhi ka 1982 na 1991, eka mina, *tin’hweti ta ntlhanu* a ti fambelanisiwa na ntirho wa vaprofeta va mavunwa lowu a wu fanele ku ya emahlweni ku fikela loko Yesu Kriste a vuya. Hi ku khorwiseka hi ku anakanya loku, ku tlula kwalaho loku lulameke, a ndzi vonanga ku siveriwa ka nkarhi loku vekiweke hi ku yirisiwa ka “ *ku dlaya* ”. Naswona hi nkarhi wolowo siku ra 1994 a ri yimela lembe ra 2000 ra ku velekiwa ka ntiyiso ka Yesu Krete. Ndzi engetela leswaku a nga kona emahlweni ka mina loyi a xiyeke xivangelo xa xihoxo xa mina; leyi tiyisekisaka ku hetisisiwa hi ku ya hi ku rhandza ka Xikwembu. Sweswi a hi hundzuluxeleni nyingiso wa hina eka ku hlamusela “ *kambe ku va xanisa ku ringana tin’hweti ta ntlhanu* ”. Fomula leyi yi hambukisa swinene hikuva “ *ku xanisiwa* ” loku ku vulavuriwaka ha kona a ku xanisiwi hi vahlaseriwa hi nkarhi wa “ *tin’hweti ta ntlhanu* ” leti profetiweke. “ *Ku xanisiwa* ” loku Moya wu kombetelaka eka kona ku ta endliwa eka lava weke eka ku avanyisa ko hetelela, laha ku nga ta vangiwa hi ku hisiwa ka “ *tiva ra ndzilo* ”, ku xupuriwa ka “ *rifu ra vumbirhi* ”. “ *Ku xanisiwa* ” loku ku tivisiwa

eka rungula ra ntsumi ya vunharhu ya Nhlav.14:10-11 leri ndzimana leyi hundzeke yi ri pfuxeke hi ku tshaha “ *musi* ” “ *wa ku xanisiwa ka vona* ”; rungula leri Maadventist ri ri tivaka kahle tanihi leswi ri vumbeke xiphemu xa vurhumiwa bya vona bya misava hinkwayo. Hi ku tiva ka ha ri emahlweni ku wa ka Vuadventist lebyi bya ximfumo, Moya hi ndlela yo tumbela eka rungula leri “ *na yena u ta nwa vhinyo ya vukarhi bya Xikwembu leyi cheriweke yi nga pfanganisiwi eka xinwelo xa vukarhi bya xona, naswona u ta xanisiwa hi ndzilo ni xivavula emahlweni ka tintsumi to kwetsima ni le mahlweni ka Xinyimpfana* .” Ku hlamuseriwa loku “ *na yena* ” ku kongomisa, hi ku landzelelana, ripfumelo ra Maprotestente, leri hi nkarhi wolowo a ri ri Vuadventist lebyi nga pfumeriki bya ximfumo lebyi aleke hi 1994 hi Yesu Kreste hi byakwe. Ku sukela hi siku leri, ku tiyisisa ndzhukano wa yena, “ *muxandzuki* ” loyi lontshwa u joyine ntwanano wa ecumenical lowu hlanganisaka Makhatoliki na Maprotestente lawa se ma tsemiweke na Xikwembu. Kambe loko ku nga si wa Vuadventist bya ximfumo, fomula leyi nge “ *na yena* ” a yi tirha eka Maprotestente lama weke, hikuva leswi a ma wile hi 1844, sweswi a ma ta avelana vuyelo bya Makhatoliki, Orthodox ni Vayuda va mavunwa. Entiyisweni, “ *na yena* ” u khumba hinkwavo lava nga riki Makhatoliki lava xiximaka Kereke ya Khatoliki ya le Rhoma, hi ku nghena eka ntwanano wa yona wa ecumenical, ni hi ku xixima milawu ya Constantine wo Sungula . Sonto ya yena ni ya ku velekiwa "siku ra dyambu", (Khisimusi hi December 25). Hi ku hlawula xivumbeko xa vun'we “ *na yena* ”, ku tlula vuningi bya byona "na vona", Moya wu hi tsundzuxa leswaku ku hlawula ka vukhongeri i ku hlawula ka munhu hi xiyexe loku endlaka leswaku munhu a va na vutihlamuleri, ku lulamisa kumbe ku endla leswaku munhu a titwa nandzu eka Xikwembu, munhu hi xiyexe, . naswona hayi, vaaki ; ku fana na “ *Nowa, Daniyele na Yobo* lava a va nga ta ponisa vana va majaha kumbe va vanhwanyana ” hi ku ya hi Ezek.14:18.

Ku xanisiwa ka rifu ra vumbirhi ra vuavanyisi byo hetelela

Ndzimana 6: “ *Emasikwini wolawo vanhu va ta lava rifu, kambe a va nge ri kumi; va ta navela ku fa, naswona rifu ri ta va balekela.* »

Miehleketo yi khuluka hi ndlela leyi twisisekaka swinene. Leswi Moya wu ha ku pfuxaka “ *ku xanisiwa ka rifu ra vumbirhi* ”, Moya wu profeta eka ndzimana leyi ya 6, mayelana ni masiku ya ku tirhisiwa ka yona, lama nga ta ta eku heleni ka gidi ra ^{malembe ya vu-7}, lama kongomisiweke hi xiga lexi nge “ *emasikwini wolawo* ” . Kutani u hi paluxela swilo swo hlawuleka swa nxupulo lowu wo hetelela lowu chavisaka swinene. “ *Vanhu va ta lava rifu, kambe a va nge ri kumi; va ta navela ku fa, naswona rifu ri ta va balekela.* ” Lexi vanhu va nga xi tiviki hileswaku miri wa ku pfuxiwa ka lavo hamboloka wu ta va na swihlawulekisi leswi hambaneke swinene na swa mimiri ya nyama ya manguva lawa. Eka nxupulo wa vona wo hetelela, muvumbi Xikwembu xi ta tlhela xi vumba vutomi bya vona hi ku byi endla byi kota ku ya emahlweni va ri eka xiyimo xa ku twisisa ku fikela loko athomo ya vona yo hetelela yi lovisiwa. Ku tlula kwalaho, ku leha ka nkarhi wa ku xaniseka ku ta cinciwa ha un’we-un’we eka munhu un’wana ni un’wana, hi ku ya hi xiboho lexi vuriweke eka nandzu wa vona ha un’we-un’we. Marka 9:47-48 ya tiyisekisa hi marito lawa: “... *ku*

lahleriwa etiheleni, laha xivungu xa swona xi nga fiki, ni ndzilo wu nga timeki. » Swi fanele ku tlhela swi xiyiwa leswaku ripfumelo ra Maprotestente ri avelana na Kereke ya Khatoliki tidyondzo to tala ta vukhongeri bya mavunwa, ku engetela eka Sonto, siku ro sungula leri nyiketeriweke ku wisa, ku na ripfumelo ra ku nga fi ka moya, leswi endlaka leswaku Maprotestente ma pfumela eka vukona bya tihele lebyi dyondzisiwaka hi Makhatoliki. Xisweswo, nxungeto wa Khatoliki wa tihele laha, hilaha ku nga heriki, lava rhukaniweke va xanisiwaka hi ndzilo, nxungeto lowu veke tihosi hinkwato ta matiko ya Vukriste ehansi ka wona, a wu ri na ntiyiso wutsongo, kambe ehenhla ka hinkwaswo mavunwa yo tala. Hikuva, xo sungula, tihele leti lunghiseleriweke hi Xikwembu ti ta teka xivumbeko ntsena eku heleni ka “ *gidi ra malembe* ” ya ku avanyisa ka le tilweni ka lavo hamboloka hi vakwetsimi. Naswona xa vumbirhi, ku xaniseka a ku nge vi ka hilaha ku nga heriki, hambileswi ku nga ta teka nkarhi wo leha, loko ku pimanisiwa ni swiyimo swa sweswi swa laha misaveni. Exikarhi ka lava nga ta vona rifu ri va balekela, ku ta va ni valandzeri ni valweri lava hisekaka va dyondzo ya vuhedeni ya Magriki ya ku nga fi ka moya-xiviri. Xisweswo Xikwembu xi ta va nyika ntokoto wa ku anakanya leswaku vuyelo bya vona a byi ta va byihi loko moya-xiviri wa vona a wu nga fi hakunene. Kambe ku tlula hinkwaswo, i vagandzeri va “siku ra dyambu leri nga hluriwangiki” lava nga ta hlangana ni vukwembu bya vona; misava hi yoxe leyi a yi ti rhwale, yi hundzuke “dyambu” hi ku hlanganisiwa ka magma ya ndzilo ni sulphur.

Xivumbeko xo kanganyisa lexi dlayaka

Ndzimana 7: “ Tinjiya leti a ti fana ni tihanci leti lunghiseleriweke nyimpi; Etinhlokweni ta vona a ku ri ni tiharhi leti fanaka ni nsuku, ni swikandza swa vona a swi fana ni swikandza swa vanhu. »

Hi mimfungho ya yona, ndzimana 7 yi kombisa pulani ya xiendlo xa kampa ya Maprotestente leyi weke. Mintlawe ya vukhongeri (*tihanci*) yi hlengeletwa eka “ *nyimpi* ” ya moya leyi nga ta hetisisiwa ntsena eku heleni ka nkarhi wa tintswalo kambe xikongomelo xo hetelela xi kona. Nyimpi leyi yi kuma vito leri nge “ *Armagedoni* ” eka Nhlav . Kutani swi fanerile ku xiya ku sindzisa ka Moya eka ku pimanisiwa ka wona na ntiyiso wa swilo; leswi a swi endlaka hi ku andzisa matirhiselo ya rito leri nge “ *like* ”. Leyi i ndlela ya yena yo kaneta swihello swa mavunwa swa vanhu va vukhongeri lava khumbekaka. Hinkwaswo i xivumbeko xo kanganyisa ntsena: “ *harhi* ” leyi tshembisiweke muhluri wa ripfumelo, na ripfumelo (*nsuku*) hi roxe leri nga na “ *ku fana* ” ntsena na ripfumelo ra ntiyiso. “ *Swikandza* ” swa vafumeri lava va mavunwa hi voxe swa kanganyisa tanihi leswi leswi va saleke ku nga xivumbeko xa munhu. Loyi a phofulaka ku avanyisa loku u kambela swirhabyani ni timbilu. U tiva miehleketo ya le xihundleni ya vanhu naswona u avelana xivono xa yena xa ntiyiso na lava a va hlawuleke.

Ndzimana 8: “ A va ri ni misisi yo fana ni misisi ya vavasati, ni meno ya vona a ma fana ni meno ya tinghala. »

Hi ku ya hi 1Kor.11:15, 16 . misisi ya vavasati yi tirha tanihi xisirhelelo. Naswona ntirho wa xifunengeto i ku fihla xikandza, vutivi bya nhlokomhaka leyi funengetiweke. Ndzimana leyi ya 8 yi sola hi ku tirhisa swifaniso swa yona ku

languteka loku hambukisaka ka mintlawwa ya vukhongeri bya Vukriste. Hikwalaho va na xivumbeko xa le handle (*misisi*) ya tikereke (*vavasati* , eka Vaef.5:23-32), kambe mimoya ya vona yi hanya hi vukarhi (*meno*) ya “ *tinghala* ”. Hi swi twisisa ku antswa leswaku ha yini swikandza swa vona swi ri ni xivumbeko xa munhu ntsena. A hi handle ka xivangelo leswaku Yesu a va fanisa ni tinghala. Xisweswo yi tsundzuxa xiyimo xa mianakanyo ya vanhu va Rhoma lava endleke leswaku Vakreste vo sungula va dyiwa hi tinghala etindhawini ta vona ta mintlango. Naswona ku pimanisa loku ku lulamile tanihileswi eku heleni ka misava, va nga ta tlhela va lava ku dlaya vahlawuriwa vo hetelela va ntiyiso va Yesu Kriste.

Ndzimana 9: “ *A va ri ni swifuva leswi fanaka ni swifuva swa nsimbi, ni mpfumawulo wa timpapa ta vona a wu fana ni mpfumawulo wa makalichi lama nga ni tihanci to tala leti tsutsumaka ti ya enyimpini.* »

Ndzimana leyi yi kongomisa eka ku endliwa ka vuxisi ka panoply ya socha ra ntiyiso ra Yesu Kriste leri ambalaka “ *xifunengeto xa xifuva* ” xa vululami (Efe.6:14), kambe laha, vululami lebyi byi tika ku fana na “ *nsimbi* ” se i xikombiso xa mfumo lowu Rhoma eka wona Daniyele. “ *Tinjiya* ” ti endla huwa hi “ *timpapa ta tona* ” loko ti ri karhi ti gingiriteka. Hikwalaho ku pimanisa loku taka ku khumba goza. Ku hlamuseriwa loku landzelaka ku tiyisekisa ku yelana ni Rhoma, leri mimphikizano ya yona ya makalichi leyi nga ni “ *tihanci to hlayanyana* ” a yi tsakisa Varhoma eka swirhendzevutana swa vona. Eka xifaniso lexi, “ *tihanci to tala* ” swi vula: mintlawwa yo hlayanyana ya vukhongeri yi hlengeletanile ku koka “ *kalichi* ” ya Rhoma , ku dzunisa vulawuri bya Rhoma; Rhoma leri a ri tiva ku kanganyisa varhangeri van’wana va vukhongeri leswaku va va hlula hi ku tirhisa ku yenga ka rona. Hi yona ndlela leyi Moya wu katsakanyaka xiendlo xa kampa ya vaxandzuki. Naswona nhlengeletano leyi yo seketela Rhoma yi va lunghiselela “ *nyimpi yo hetelela ya Armagedoni* ” leyi kongomisiweke eka vakaneti va Sonto, vahlalari vo tshembeka va Savata lava kwetsimisiweke hi Xikwembu, naswona hi ku nga swi xiya, ku lwisana na Kriste, Musirheleri wa vona wa Musirheleri.

Ndzimana 10: “ *A va ri ni misisi yo fana ni swikhovha ni swithavi, naswona emicileni ya vona a ku ri ni matimba yo vavisa vanhu ku ringana tin’hweti ta ntlhanu.* »

Ndzimana leyi yi tlakusa xifunengeto xa ndzimana 3, laha rito “ *ncila* ” ri ringanyetiweke ehansi ka nhlokomhaka leyi nge “*matimba ya swikhovha* ”. Yi tshahiwile kahle hambileswi nhlamuselo ya yona yi nga twisisekiki eka loyi a nga yi laviki eka Esaya 9:14. Leswi a hi mhaka ya mina, kutani ndzi tsundzuka xilotlelo lexi xa nkoka: “ *muprofeta loyi a dyondzisaka mavunwa i ncila* ”. Ndzi hlamusela rungula leri khodiweke hi marito lawa: mintlawwa leyi a yi ri na vaprofeta va mavunwa (*misisi*) na vaxandzuki (*swikhovha*) na tindzimi to hamba (swithavi), naswona a ku ri eka vaprofeta lava va mavunwa (*misisi*) *laha matimba yo endla khombo eka vanhu* na wona, ku va yenga ni ku va khorwisa leswaku va xixima Sonto ya Rhoma ku ringana malembe ya 150 (*tin’hweti ta ntlhanu*) ya ku rhula ka vukhongeri loku tiyisekisiweke hi Xikwembu; leyi va paluxelaka hi ndlela leyi nga lulamisekiki eka “ *ku xanisiwa ka rifu ra vumbirhi* ” ka vuavanyisi byo hetelela eku heleni ka gidi ra ^{malembe ra vu-7} . Loko ndzi ehleketa

leswaku mintshungu a yi wu voni nkoka wa siku ro wisa! Loko a va pfumela eka rungula leri paluxiweke leri pfaleriweke, a va ta cinca mianakanyo ya vona.

Ndzimana 11: “ *A va ri hosi ya vona ntsumi ya mugodi lowu nga riki na makumu, leyi thyiweke hi Xiheveru vito ra Abadoni, ni hi Xigriki Apoliyoni.* »

Hi ku kongoma swinene, xihehlo xa Xikwembu xi fika emaninginingini ya xona: mintlawwa leyi ya vukhongereri yi na tanihi hosi, Sathana, “ *ntsumi ya xidziva* ” . loyi a nga ta bohiwa endhawini leyi nga riki na nchumu ku ringana “ *gidi ra malembe* ” hi ku ya hi Nhlav.20:3. Rito leri nge “ *deep* ” eka Gen.1:2 ri kombetela eka misava yi nga si rhwala xikombiso lexitsongo xa vutomi. Xisweswo rito leri ri vula misava leyi endliweke rhumbi, swivumbeko hinkwaswo swa vutomi swi sula hi ku vuya ka Krete loku vangamaka. U ta va a ri eka xiyimo lexi ku ringana “ *gidi ra malembe* ”, laha muaki un’we ntsena ku nga ntsumi leyi Sathana a yi khomeke yi va mubohiwa eka yena. Loyi Xikwembu xi n’wi vitanaka eka Nhlav.12, “ *dragona,* ” ni *nyoka* , *diyavulosi na Sathana* ”, u amukela laha vito leri nge Mulovisi, leswi vulaka marito lama nge “ *Xiheveru ni Xigriki, Abadoni na Apoliyoni* ”. Hi ndlela yo tumbela, Moya wu hi byela ndlela leyi ntsumi leyi yi fambaka ha yona yi lovisa ntirho wa Xikwembu lowu yi lwisanaka na wona. “ *Xiheveru ni Xigriki* ” . i tindzimi ta matsalwa yo sungula ya Bibe. Xisweswo, tanihi leswi ripfumelo ra Maprotestente ri wile, hi 1844, masungulo ya nhloko-mhaka ya “ *5th mhalamhala* ,” diyavulosi u n’wi vuyise hi ku tsakela ka yena loku tivekaka swinene ka Bibe yo Kwetsima. Kambe ku hambana ni masungulo lama vangamaka ya Ndzhundzunuko, sweswi ya tirhisiwa ku herisa kungu ra Xikwembu. Sathana u tirhisa na ripfumelo ra Reformed leri weke, nkarhi lowu hi ku humelela, leswi a swi ringeteke swa hava ku endla leswaku Kriste hi yexe a wa, hi nkarhi wa ndzingo wa yena wo lwisana.

Ndzimana 12: “ *Khombo ro sungula ri hundzile. Hi lawa makhombo man'wana mambirhi endzhaku ka leswi.* »

Laha ku hela, eka ndzimana 12, nhlokomhaka leyi yo hlawuleka swinene ya “ *5th mhalamhala* .” Nkarhi lowu wu kombisa leswaku vumunhu byi nghene eka lembe ra 1994 ra khalendara ya byona leyi tolovelekeke. Ku fikela enkarhini wolowo, ku rhula ka vukhongereri a ku ri kona exikarhi ka vukhongereri hinkwabyo lebyi pfumelaka eka Xikwembu xin’we. A nga kona loyi a dlayiweke hikwalaho ka nsusumeto wa moya wa ku tinyiketela ka vukhongereri. Xisweswo ku yirisiwa ka ku dlaya eka ndzimana 5 ku xiximiwe ni ku hetiseka hilaha Xikwembu xi tivise hakona.

Kambe hi August 3, 1994, nhlasele wo sungula swinene wa vukhongereri bya Mamoslem hi GIA wu dlaye vatirhela-mfumo va ntlhanu va le Furwa ekusuhi ni vuyimeri bya Furwa eAlgers, wu landzeriwe hi siku ra madyambu ya Khisimusi ya Vukreste hi December 24, 1994, hi nhlasele lowu lwisanaka ni xihaha-mpfhuka xa Furwa, lexi dlayeke vanhu vanhu vanharhu eAlgers, ku katsa na Mufurwa. Hi ximumu lexi landzeleke, mintlawwa ya Mamoslem leyi hlomeke ya GIA ya le Algeria yi sungule minhlasele leyi dlayaka eka RER ya Paris, ntsindza wa Furwa. Naswona hi 1996, vaprasta va 7 va Khatoliki va le Furwa va tsemiwile tinhloko eTibhirine le Algeria. Xisweswo vumbhoni lebyi byi nyikela vumbhoni bya leswaku “ *tin'hweti ta ntlhanu* ” leti profetiweke ti hundzile. Hikwalaho tinyimpi ta vukhongereri ti nga ha tlhela ti sungula ni ku ya emahlweni

ku fikelala emakumu ka misava leyi funghiweke hi ku vuya ka Krete la dzunisiweke.

Mhahamhala ya vu-6 : Leyikulu ya vumbirhi “ khombo ” .
Nxupulo wa Vutsevu wa Vukwetsimi Hinkwabyo bya Vukreste
bya Mavunwa

Nyimpi ya Vunharhu ya Misava

Ndzimana 13: “ *Ri rila ra vutsevu. Kutani ndzi twa rito ri huma eka timhondzo ta mune ta alitari ya nsuku leyi nga emahlweni ka Xikwembu.* ”

khombo ” lerikulu ra “vumbirhi ” leri tivisiweke eka Nhlav. Yi rhangela ku hela ka nkarhi wa tintswalo ta nhlengeletano na ta munhu hi xiyexe naswona xisweswo yi ta hetisisiwa exikarhi ka 2021 na 2029. Hi ndzimana leyi ya 13, ku nghena eka nhlokomhaka ya “ 6th mhamhala ” yi ta tiyisekisa ku vuya ka nyimpi ni mpfumelelo wa “ *ku dlaya* ”. Nhloko-mhaka leyi leyintshwa yi khumba mintlawa ya vukhongeri leyi fanaka ni ya “ 5th mhamhala » ya khale. Swikombiso leswi tirhisiweke swa fana. Nakambe swilo swi nga hlamuseriwa hi ndlela leyi: vanhu va “ 5th trumpet ” va toloverile ku “ *nga dlayi* ”, va ya fika laha va yirisa xigwevo xa rifu, eYuropana le ka swifundzha swo karhi eUSA. Va kume ndlela yo endla leswaku bindzu ra matiko hinkwawo ri tirha hi ndlela leyi vuyerisaka, leswi va fuwiseke. Hikwalaho a va ha ri vaseketeri va nyimpi, kambe i valweri va ku rhula hi ndlela yihi na yihi. Nyimpi exikarhi ka vanhu va Vakreste hikwalaho yi vonaka yi nga katsiwanga, kambe khombo ra kona vukhongeri bya vunharhu lebyi pfumelaka eka Xikwembu xin’we a byi na ku rhula ngopfu, i Vuislem lebyi fambaka hi milenge yimbirhi: bya matherorisi lama endlaka swilo ni ya valandzeri van’wana lava hoxaka mavoko eka swiendlo swa vona swo dlaya. Hikwalaho muvulavurisani loyi u endla leswaku ntshembo wa ku rhula loku nga heriki wu nga koteki, naswona swi ta ringanela leswaku muvumbi Xikwembu xi “ *twarisa* ” mpfumelelo wa xona wa leswaku ku lwisana ka nhluvuko ni vukhongeri ku humelela hi vuyelo lebyi dlayaka swinene. Emisaveni hinkwayo, tiko rin’wana ni rin’wana ri ta tlhela ri va ni nala wa rona wa ndhavuko, ku avana loku lunghiseleriweke hi diyavulosi ni mademona yakwe malunghana ni pulanete hinkwayo.

Hambiswiritano laha, vuprofeta byi kongomisa nsimu yo karhi, ku nga Vupela-dyambu bya Vukreste lebyi nga tshembekiki.

Nxupulo wo hetelela, emahlweni ka “ *makhombo ya nkombo yo hetelela* ” lama rhangelaka ku vuya ka Kriste, wu ta hi vito ra “ 6th mhamhala .” Se, hi nga si nghena eka vuxokoxoko bya nhlokomhaka, ha swi tiva leswaku nhlokomhaka leyi hakunene i ya vumbirhi eka “ *makhombo lamakulu* ” lama tivisiweke hi “ *ntsumi* ” ya mfumo wa Napoleon eka Apo.8:13. Kambe eka montage leyi cinciweke hi xikongomelo lexi, vuprofeta bya Apo.11 byi vula vito leri ra “

second woe " eka Nkutsulo wa le Furwa lowu vuriwaka " *xivandzana lexi pfukaka ekheleni* ". Nakambe i nhlokomhaka ya "4th trumpet" ya Nhlav.8. Hikwalaho Moya wu hi ringanyeta vukona bya vuxaka lebyikulu exikarhi ka swiendlakalo leswi khumbekaka hi "4th na 6th mhalamhala ." Hi ta kuma leswaku vuxaka lebyi i yini.

Loko " 6th mhalamhala " yi twakala, rito ra Krete, mukhongeleri emahlweni ka *alitari* ya mirhi ya risuna ri kombisa xileriso. (Hi ku ya hi xifaniso xa tabernakele ya laha misaveni leyi a yi profeta ntirho wa yona wa le tilweni wa nkarhi lowu taka tanihi mukhongeli wa swikhongelo swa vahlawuriwa).

Yuropa Vupela-dyambu ri kongomisiwe eka vukarhi bya Yesu Krete

Ndzimana 14: " *Kutani a ku eka ntsumi ya vutsevu leyi nga ni mhalamhala: "Ntshunxa tintsumi ta mune leti bohiweke enambyeni lowukulu wa Yufrata."* »

Yesu Krete wa tivisa a ku: " *Ntshunxa tintsumi ta mune lava bohiweke enambyeni lowukulu wa Yufrata* ": yi ntshunxa mimfumo ya mademona ya vuako hinkwabyo leyi kongomisiweke eYuropa leyi fanekiseriwaka hi vito leri nge Yufrata; Yuropa Vupeladyambu na swiengetelo swa yona swa le Amerika na Australia laha swi hlayisiweke ku sukela hi 1844, hi ku ya hi Nhlav.7:2; Lava i *tintsumi ta mune leti yi nyikiweke tona ku vavisa misava ni lwandle* . Swilotlelo swa nhlamuselo swa olova naswona swa twisiseka. "Nambu wa Yufrata" i nambu lowu a wu cheleta Babilona wa khale wa Daniyele. Eka Nhlav.17, " *nghwavava* " leyi vuriwaka " *Babilona lonkulu* " yi tshama " *ematini yo tala* ," swifaniso " *swa vanhu, matiko ni tindzimi* ." " *Babilona* " ku hlawula Rhoma, vanhu lava khumbekaka i vanhu va le Yuropa. Hi ku hlawula Yuropa tanihi xihlovo lexikulu xa vukarhi bya yena byo dlaya, Kriste Xikwembu u kunguhata ku xupula lava n'wi xengaka ni ku nyikela nyingiso wutsongo swinene eka ku xaniseka loku a ku tiyiseleke exihambanweni xa yena lexi vavaka, lexi ndzimana leyi hundzeke yi ha ku tsundzukaka, hi ku tshaha rito leri nge " *alitari* . " ", leyi yi profeteke eka mihivahivana yo fanekisela ya ntwanano wa khale."

Hi ku kongomisa Yuropa, Moya wu kongomisa ku rihisela ka yena eka matiko mambirhi lama kongomisaka nandzu wa wona eka yena. I mayelana na ripfumelo ra Khatoliki, kereke ya manana, na n'wana wa nhwanyana lonkulu, tani hi leswi a vitanaka Furwa leri ri ri seketeleke swinene eka malembe xidzana, ku sukela eku sunguleni ka rona, hi Clovis, ^{hosi yo sungula} ya ma-Frank.

Xihlanganisi xo sungula na "4th mhalamhala " yi humelela, i Furwa, vanhu va ndzhundzunuko lava byaleke mbewu ya rona ya ku nga pfumeli exikarhi ka matiko hinkwawo ya Vukriste ya misava, hi ku hangalasa matsalwa ya vativi va yona va filosofi, vaehleketi lava ntshunxekeke lava nga pfumeriki leswaku Xikwembu xi kona." Kambe nakambe i Rhoma ra Mupapa leri Nkutsulo wa le Furwa a wu fanele ku ri lovisa ni ku ri miyela. Dyondzo yo pimanisa ya timhalamhala na swigwevo swa xitsundzuxo leswi nyikiweke Vaheveru eka Levhitika 26 yi nyika ya vumune ntirho wa " *banga* " ra Xikwembu leri " *rihiselaka ntwanano wa yena* ". Enkarhini lowu, hi "6th mhalamhala ", Yesu u ta rihisela ntwanano wa yena hi yexe hi ku ba vanhu lavambirhi lava nga ni nandzu ni vanghana va vona va le Yuropa." Hikuva hi ku ya hi Apo.11, vukhongeri bya Mafurwa lebyi nga pfumeriki leswaku Xikwembu xi kona a byi " *tsakile* "

naswona byi ngenhise vanhu lava va rhendzeleke eka “ *ntsako* ”: “ *va ta rhumelana tinyiko* ” hi hlaya eka Apo.11:10 . Hi hala tlhelo, Krete wa le tilweni u ta va tisela tinyiko ta yena: tibomo leti tolovelekeke ni ta athomo; hinkwaswo swi rhangele hi xitsongwatsongwana lexi dlayaka lexi tlulelaka lexi humeleleke eku heleni ka 2019 eYuropa. Exikarhi ka tinyiko leti xiyekaka i ku nyikeriwa ka Xifaniso xa Ntshunxeko hi Furwa eka doroba ra New York eUSA. Xikombiso lexi a xi hlamarisa swinene lerova endzhaku ka Furwa, matiko man’wana ya le Yuropa ma ve tirhiphabliki. Hi 1917, Rhaxiya ri ta phindha xikombiso lexi hi ku dlaya loku fanaka.

Nyimpi ya nyutliya ya misava hinkwayo

Ndzimana 15: “ *Tintsumi ta mune, leti a ti lunghekele nkarhi, ni siku, ni n’hweti, ni lembe, ti ntshunxiwile, leswaku ti dlaya n’we-xa-nharhu xa vanhu.* »

Ku lunghekele ku “ *vavisa misava ni lwandle* ” hi ku ya hi Nhlav.7:2, “ *tintsumi ta mune ti ntshunxiwile leswaku ti dlaya n’we-xa-nharhu xa vanhu* ” naswona goza leri ri kunguhatiwile naswona ri rindzeriwile nkarhi wo leha, tanihi leswi the yi kombisaka vuxokoxoko lebyi: “ *mani a va lunghekele awara, siku, n’hweti na lembe* ”. Sweswi, ku sukela rini nxupulo lowu wu sungule ku laveka? Ku sukela hi March 7, 321, siku leri ku amukeriwa ka siku ra dyambu leri vekiweke hi Constantine wo Sungula^{ku} hetisisiweke ha rona. Hi ku ya hi Nhlav.17, loyi nhloko-mhaka ya yena ku nga “ *ku avanyisa ka nghwavava Babilona Lonkulu* ”, nomboro ya 17 yi fanekisela ku avanyisa ka Xikwembu. Loko yi tirhisiwa hi nhlayo ya malembe-xidzana ku sukela hi March 7, 321, nhlayo leyi yi endle 17 hi March 7, 2021; ku sukela hi siku leri, malembe ya 9 yo hetelela ya ndzhukano wa Xikwembu ma ta pfumelela ku hetisisiwa ka “^{6th} *mhalamhala* ” ya Nhlav.9:13.

A hi xiyeni ku boxiwa ka “ *wa vunharhu wa vanhu* ” leswi hi tsundzuxaka leswaku hambileswi yi chavisaka, mpfilumpfilu lowu wa misava ya vunharhu lowu onhaka wu hlayisa xivumbeko xa xilemukiso xa xiphemu (*xa vunharhu*); hikwalaho swa pfuna eku tiseni ka ku hundzuka ka vukhongeri ni ku rhangela vatirhela-mfumo lava hlawuriweke leswaku va tinyiketela hi ku helela entirhweni wa Maadventist lowu kongomisiwaka hi Yesu Krete. Ku lovisiwa loku ku ta ku xupula ni ku rhamba eku hundzukeni, vumunhu lebyi vuyeriweke eka “malembe ya 150 ya xiviri” ya ku rhula ka vukhongeri, lama profetiweke hi “ *tin’hweti ta ntlhanu* ” ta “ *mhalamhala ya vuntlhanu* ”.

Leswaku hi twisisa hi ku helela nhlamuselo ya nxupulo lowu, wa vunharhu eka tinyimpi ta misava ku sukela hi 1914, hi fanele hi wu fanisa ni ku wu pimanisa ni ku hlongoriwa ka vunharhu ka Vayuda eBabilona. Eka ku ngenhelela loku ko hetelela ka nyimpi, hi – 586, Hosi Nebukadnetsara u lovise mfumo wa Yuda, masalela yo hetelela ya rixaka ra Israyele; Yerusalema ni tempele ya wona yo kwetsima swi hundzuke marhumbi. Marhumbi lama siyiweke hi Nyimpi ya Vunharhu ya Misava ma ta nyikela vumbhoni bya leswaku ntwanano wa Vukreste wu hambukile ku fana ni ntwanano wa Vayuda wa vanhu va Vaheveru . Xisweswo, endzhaku ka nkombiso lowu, lava poneke lava nga pfumeriki kumbe va vukhongeri va ta va ehansi ka ndzingo wo hetelela wa misava hinkwayo wa ripfumelo lowu nyikaka nkarhi wo hetelela wa ku ponisiwa eka vapfumeri va

vukhongereri hinkwabyo bya Xikwembu xin'we; kambe Muvumbi Xikwembu xi dyondzisa ntiyiso wun'we ntsena lowu khumbaka Yesu Kriste na Savata ya Yena yo kwetsima ya Mugqivela, siku ra vunkombo ra ntiyiso ntsena.

Ku dlayiwa loku tivisiweke hikwalaho ka nyimpi leyi ya misava hinkwayo ku vumba xiphemu xin'wana xa “ *khombo ra vumbirhi* ” leri ri hlanganisaka ni ra ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka ndzhundzunuko wa le Furwa ka “ *mhalamhala ya vumune* ”. Furwa naswona ngopfu-ngopfu ntsindza wa rona, Paris, ri le xikarhi ka Xikwembu xa Matimba Hinkwawo. Eka Nhlav.11:8, u n'wi veka mavito ya “ *Sodoma na Egipta* ”, mavito ya valala va khale lava loviweke xikombiso hi ndlela leyi nga rivalekiki hi Xikwembu, un'wana hi ndzilo lowu humaka etilweni, un'wana hi matimba ya xona yo dlaya mahlo. Leswi swi hi pfumelela ku twisisa leswaku u ta n'wi endla hi ndlela leyi fanaka yo chavisa ni leyi tiyeke. Hi fanele ku xiya vutihlamuleri bya hina lebyikulu eku nyamalala ka ripfumelo ra ntiyiso. Endzhaku ko teka rivengo ra vukhongereri, mfumo wa riphabliki wu wele emavokweni ya vulawuri bya Napoleon^{1st} loyi eka yena vukhongereri a byi ri xiphetherhele lexi pfunaka ntsena xa ku vangama ka yena ka munhu hi xiyexe. I ku tinyungubyisa ka yena na ku tirhisa nkarhi lowu ripfumelo ra Khatoliki ri kolotaka ku pona ka rona hi ku simekiwa ka rona ka Concordat leyi a yi ri mudlayi wa nsinya wa nawu wa ntiyiso wa Xikwembu.

Ku kongoma ka nhlayo ya vaaki: madzana mambirhi ya timiliyoni ta valwi

Ndzimana 16: “ *Nhlayo ya vagadi va tihanci va vuthu a yi ri timiridi timbirhi ta timiridi: ndzi yi twile nhlayo ya vona.* »

Ndzimana 16 yi hi nyika nhlamuselo ya nkoka malunghana ni nhlayo ya valwi lava hlanganyelaka enyimpini leyi hlanganeke: “ *magidi mambirhi ya miridi* ” kumbe masocha ya madzana mambirhi ya timiliyoni. Ku fikela hi 2021 loko ndzi tsala tsalwa leri, ku hava nyimpi leyi fikeleleke nhlayo leyi eka ku lwisana ka yona. Hambiswiritano namuntlha, hi vaaki va misava hinkwayo va nkombo ni hafu wa tibiliyoni ta vanhu, vuprofeta lebyi byi nga hetiseka. **Ku kongoma loku nyikiweke hi ndzimana leyi ku sola tinhlamuselo hinkwato leti vulaka leswaku ku kanetana loku ku vangwa hi swiendlo swa nkarhi lowu hundzeke**

Nyimpi ya mianakanyo

Ndzimana 17: “ *Hi ndlela yoleyo ndzi vona tihanci exivonweni, ni lava tshameke eka tona, va ri ni swifunengeto swa muvala wa ndzilo, ni muvala wa xifuva ni wa xivavula. Tinhloko ta tihanci a ti fana ni tinhloko ta tinghala; emilon'wini ya vona ku huma ndzilo, ni musi, ni xivavula.* »

Eka ndzimana leyi ya 17, nhlayo ya ku avanyisa ka Xikwembu, hi kuma swifaniso swa “ *mhalamhala ya vu-5* ” : mintlawa (*tihanci*) na lava va ti lerisaka (*vagadi va tihanci*). Vululami bya vona ntsena (*xifunengeto xa xifuva*) i xiendlo xo hisa hi ndzilo, naswona i ndzilo swonghasi! Ndzilo wa nyutliya lowu ringanisiwaka ni ndzilo wa magma ya le hansi ka misava ya misava. Moya wu va veka swihlawulekisi swa *Hyacinth* leswi fambelanaka eka ku phindha-phindha xivulavulelo emakumu ka ndzimana ku *tswonga musi* . Leswi se swi fanekisela

swikhongelo swa vakwetsimi eka nhlokomhaka leyi hundzeke, i vumunhu bya perfume ya yona leyi hi faneleke ku yi tsundzuka, naswona kwalaho, hi twisisa leswi ku boxiwa ka yona swi vulaka swona. Ximilani lexi xi ni chefu, xi hlundzukisa nhlonge naswona ku nun'hwela ka xona ku endla leswaku nhloko yi vava. Nxaxamelo lowu wa swipimelo wu hlamusela wa swikhongelo swa valwi lava katsekaka. Ku hava na xin'we xa swikhongelo leswi lexi amukeriwaka hi Xikwembu xa muvumbi; va n'wi endla a pfimba naswona va n'wi hlohlotela hi ku nyenyetsa lokukulu. Swi fanele ku twisisiwa leswaku eka mpfilumpfilu lowu wa vukhongereri ni wa mianakanyo hi xiviri ku katsekaka vukhongereri ntsena, lebyi tsemiweke hi ku helela eka byona, kambe hambi swi ri tano ngopfu-ngopfu bya Xikwembu xin'we: Vuyuda, Vukhatoliki, Vuprotestente, Vuorthodokisi, Vuislem. Xikombiso lexintshwa xa nkoka lexi humaka eka Esaya 9:14 xi tshahiwile laha: "*nhloko i majisitarata kumbe nkulu* ." Hikwalaho kuna emahlweni ka mintlawa leyi langutanaka na majistarata lawa namuntlha va vuriwaka "presidents" eka ti republics. Naswona vapresidente lava va nyikiwe matimba ya "*nghala* ", hosi ya swiharhi ni hosi ya Makhwati. Nhlamuselo ya matimba yi nyikiwile eka Vaavanyisi 14:18. Eka rungula ra yena, Moya wu profeta ku tinyiketela ka nyimpi loku fambiwaka ekule hi tinhloko ta mimfumo leti nga ni matimba swinene, leti nga ni vulawuri ni leti tinyiketeleke eka vukhongereri, tanihi leswi ku humaka eka "*nomu* " wa tona . humesa swikhongelo swa vona leswi kombisiweke hi rito leri nge "*musi* ". Eka "*nomu* " wa vona wun'we ku huma swileriso swa ku lovisiwa hi "*ndzilo* ", swikhongelo hi "*musi* ", ni ku herisiwa ka mintshungu, hi ku lerisa ku tirhisiwa ka tibomo ta nyutliya leti kombisiweke hi "*sulphur* ". Swi le rivaleni leswaku Moya wu lava ku kombisa nkoka wa matimba lawa ya nyutliya lama nga eka matimba ya munhu un'we. Ematin'wini ya misava a ku si tshama ku va ni matimba yo tano yo lovisa lama titshegeke hi xiboho xa munhu un'we. Hakunene nchumu lowu wa hlamarisa naswona wu fanele wu kandziyisiwa. Kambe, eka hina lava hanyaka eka muxaka lowu wa nhlengeletano ya tipolitiki, vukulu lebyi a bya ha hi hlamarisi hambi ku ri ku hi hlamarisa. Hinkwerhu hi vahlaseriwa va muxaka wa ku penga loku hlengeletiweke.

Ndzimana 18: "*N'we-xa-nharhu xa vanhu va dlayiwile hi makhombo lawa manharhu, hi ndzilo, hi musi, ni hi xivavula, leswi humaka emilon'wini ya vona.* »

Ndzimana 18 yi kandziyisa mhaka leyi ku suka eka ndzimana leyi hundzeke yi hlamusela hi ku kongoma leswaku "*ndzilo, musi ni sulphur* " swi vumba makhombo lama rhandzekaka hi Xikwembu; leswi ndzimana yi swi tiyisekiseke hi ku vula leswaku Krete la rihiselaka u nyike xileriso xo dlaya n'we-xa-nharhu xa vanhu.

Matimba ya nyutliya ya tinhloko ta matiko

Ndzimana 19: "*Hikuva matimba ya tihanci a ma ri emilon'wini ya tona ni le misisini ya tona; misisi ya tona a yi fana ni tinyoka leti nga ni tinhloko, naswona a ti endla leswo biha ha tona.* »

Ndzimana 19 yi tiyisekisa vumunhu bya mianakanyo ya vukhongereri bya mpfilumpfilu hi ku vula leswaku: Hikuva matimba ya mintlawa leyi lwaka (*tihanci*) a ma ri eka rito ra vona (*milomu ya vona*) ni le ka vaprofa va vona va mavunwa (*misisi*) lava hi ku languteka a va ri vaxisi (*tinyoka*) lava nga ni

nkucetelo eka tinhloko ta matiko, vamajistarata (*tinhloko*) lava vona (valwi) va vavisaka ha vona. Nsinya wa nawu lowu hlamuseriweke hi ndlela yoleyo wu fambisana kahle ni nhlengeletano ya vanhu leyi nga kona namuntlha enkarhini wa makumu.

Nyimpi Leyi ya Vunharhu ya Misava loyi a taka ku pfala nhlokomhaka ya " *timhalamhala* " kumbe swigwevo swo tsundzuxa i swa nkoaka swinene lerova Xikwembu xi swi tivise ku sungula eka Vayuda va ntwanano wa khale, hi ku landzelelana eka Dan.11:40-45 na Ezekiel 38 na 39, ivi endzhaku, eka Vakriste va ntwanano lowuntshwa ntwanano, ebukwini leyi Nhlavutelo tanihi " *mhalamhala ya vutsevu* ", tanihi xilemukiso xo hetelela xa Xikwembu ku nga si hela nkarhi wa tintswalo. Kutani a hi kumeni laha tidyondzo leti ta ku tatisela leti fuweke.

Daniyele 11:40-45

Xivulavulelo lexi nge, " *nkarhi wa makumu* ", xi hi yisa eku dyondzeni ka nyimpi leyi yo hetelela ya matiko, leyi paluxiweke no hluvukisiwa eka vuprofeta bya Dan.11:40 ku ya eka 45. Hi kuma kwalaho swiyenge leswikulu swa nhlengeletano ya yona. Eku sunguleni, ngopfu-ngopfu a yi vekiwile ensin'wini ya Yuropa Vupela-dyambu, Vuislem lebyi nga ni tihanyi lebyi vuriwaka " *hosi ya le dzongeni* " byi lwisane ni vanhu va le Yuropa lava ngopfu-ngopfu a va ri Khatoliki; ripfumelo ra Khatoliki ya Mupapa wa Rhoma ku ri mhaka leyi vuprofeta byi yi kongomisaka ku sukela eka Dan.11:36. Murhangeri wa mupapa wa Rhoma loyi ku vulavuriwaka ha yena ku fikela sweswi u nyikeriwa ehansi ka rito leri nge " *yena* "; eka xithopo xa " *hosi* ", u hlaseriwa hi " *hosi ya le dzongeni* ", Islam leyi nga ta " *lwisana na yena* ". Ku hlawuriwa ka riendli leri nge " *ku tlumbana* " ku kongomile naswona ku ni vutlhari, hikuva i lava nga ensin'wini yin'we ntsena lava " *lwisanaka* ". Hi nkarhi wolowo hi ku tirhisa nkateko lowu nyikeriweke, xiyimo xi ngenhise Yuropa Vupela-dyambu eka mpfilumpfilu ni ku chava loku heleleke, " *hosi ya le n'walungwini* " (kumbe ya le n'walungwini) yi ta " *rhendzeleka ku fana ni xidzedze* " ehenhla ka xiharhi lexi lexi xi xi dlayeke hi ku nonoka, leswaku xi xi teka naswona u yi tshama. Yi tirhisa " *swikepe swo tala* ", " *mathangi* " na valwi lava nga riki nchumu handle ka " *vakhandziyi* " naswona va tshama en'walungwini, naswona ku nga ri en'walungwini wa Yuropa Vupeladyambu, kambe en'walungwini wa tikonkulu ra Euro-Asia. Naswona hi ku kongoma en'walungwini wa Israyele leswi ndzimana ya 41 yi swi ringanyetaka hi ku yi vitana " *matiko yo saseka swinene* ". Rhaxiya leri khumbekaka i vanhu va " *vagadi va tihanci* " (va Cossack), vafuwi ni vaphakeri va tihanci eka valala va matimu va Israyele. Enkarhini lowu, hi ku ya hi rungula leri hinkwaro, swa olova ku vona " *hosi leyi ya le n'walungwini* " ni Rhaxiya ra matimba ra Orthodox, nala wa vukhongereri wa le vuxeni wa Vurhoma bya mupapa wa le Vupela-dyambu ku sukela loko ku ve ni ku avana ka vukhongereri bya Vukreste ka ximfumo ka 1054.

Hi ha ku kuma van'wana va vatlangi lava lwaka va Nyimpi ya Vunharhu ya Misava. Kambe Europe yina vanghana va matimba lava hi ndlela yokarhi yayi honiseke hikokwalaho ka mphikizano wa ikhonomi leswina hundzuka khombo kusukela loko ku fike xitsongwatsongwana, xitsongwatsongwana xa covid-19 coronavirus. Leswi nga riki na ngati, ikhonomi yi lwela ku hanya ka yona, un'wana ni un'wana wa vanhu va hundzukela endzeni swinene. Hambiswiritano,

loko nyimpi yi sungula eYuropa, munghana wa Amerika u ta langutela nkarhi wa wona wo teka goza.

Le Yuropa, masocha ya le Rhaxiya ma langutana ni nkaneto wutsongo. Hi ku landzelelana, vanhu va le Yuropa va le n'walungwini va tekiwile. Furwa hi roxe ri veke ku lwisana loku tsaneke ka masocha naswona mavuthu ya Rhaxiya ma tlheriseriwe endzhaku exiphen'wini xa le n'walungwini wa tiko. Xiphemu xa le dzongeni xi langutana na swiphiqo leswikulu na Islam leyi se yi simekiweke hi nhlayo leyikulu eka ndzhawu leyi. Muxaka wa ntwanano wa ku tsakela loku fanaka wu hlanganisa valwi va Mamoslem ni Marhaxiya. Havumbirhi bya vona va ni makwanga yo phanga naswona Furwa i tiko leri fuweke, hambi ku ri ku onhaka hi tlhelo ra ikhonomi. Maarabu i vaphangi hi ndzhaka ya ndhavuko.

Eka tlhelo ra Israel xiyimo i xa khombo, tiko ri tekiwile. Vanhu va Maarabu va Mamoslem lava yi rhendzeleke va ponisiwile: Edomu, Mowabu, vana va Amoni: Yordani ya manguva lawa.

Xin'wana lexi a xi nga ta endliwa emahlweni ka 1979 loko Egypt yi suka eka kampa ya Maarabu ku ya endla ntwanano na Israel, ku hlawula loku endliweke hi nkarhi wolowo, hi nseketelo wa matimba wa USA, ku hundzuke eka xiyimo xa yona xo biha; yi tekiwe hi Marhaxiya. Naswona hi ku boxa “ *a nge balekeli* ”, Moya wu paluxa muxaka wa nkarhi wa ku hlawula loku endliweke hi 1979. Hi ku yima na lava nga na matimba swinene va nkarhi wolowo, a a tshemba leswaku u ta balekela khombo leri n'wi khomeke. Naswona khombo i rikulu, u tekeriwe rifuwo ra yena hi Marhaxiya lama n'wi tekeke. Naswona onge hi loko sweswo a swi nga enelanga, Malibya na Maethiopia na vona va yi phanga endzhaku ka Marhaxiya.

Xiphemu xa nyutliya xa nyimpi ya misava

Ndzimana 44 yi fungha ku cinca lokukulu eka xiyimo xa swilo. Loko va ri karhi va teka Yuropa Vupela-dyambu, Israyele na Egipta, masocha ya le Rhaxiya ma chavisiwa hi “ *mahungu* ” lama khumbaka ndhawu ya wona ya le Rhaxiya. Moya wu tshaha “ *vuxa* ” loko wu kombetela eka ku tekiwa ka Yuropa Vupela-dyambu kambe wu tlhela wu tshaha “ *n'walungu* ” loko wu kombetela eka ku tekiwa ka Israyele; Rhaxiya ri ri “ *evuxeni* ” bya ro sungula naswona ri ri “en'walungwini ” ra vumbirhi. Mahungu lawa ma bihe ngopfu lero va ma pfuxa vuhlanya lebyi dlayaka. Hi laha USA yi ngenhaka enyimpini, yi hlawula ku herisa ndhawu ya Russia hi ndzilo wa nyutliya. Kutani ku sungule xiyenge xa nyutliya xa nyimpi. Swikowa leswi dlayaka swi humelela etindhawini to tala, ku herisa ni ku “ *herisa*. ” *mintshungu* ” ya vutomi bya vanhu ni bya swiharhi. Hi le ka xiendlo lexi “ *n'we-xa-nharhu xa vavanuna va dlayiwa* ” hi ku landza xitiviso xa “ *mhalamhala ya vu-6* ”. Hi ku susumetiwa endzhaku e “ *tintshaveni* ” ta Israyele, masocha ya Rhaxiya ya “ *hosi ya le n'walungwini* ” ma lovisiwile handle ko kuma mpfuno nikatsongo: “ *ku nga ri na munhu loyi a nga ta n'wi pfuna* ”.

Ezekiyele 38 na 39

Ezekiyele 38 na 39 na tona ti pfuxa mpfilumpfilu lowu wo hetelela ematin'wini hi ndlela ya tona. Kuna vuxokoxoko byo tsakisa byo fana na ku kongoma loku loku paluxaka xikongomelo xa Xikwembu xo “ *veka xihuku eka*

nhlonge ” ya hosi ya Rhaxiya ku yi koka no yi ngenisa eka nyimpi. Xifaniso lexi xi kombisa lunghelo leri ringaka ro fuwa hi vanhu va yena, leri a nga ta ka a nga swi koti ku ri lwisana na rona.

Eka vuprofeta lebyi byo leha, Moya wu hi nyika mavito tanihi tindhawu ta swikombo: *Gogo, Magog, Rosch* (Xirhaxiya), *Meshech* (Moscow), *Tubal* (Tobolsk). Mongo wa masiku ya makumu wu tiyisiwa hi vuxokoxoko lebyi vulavulaka hi vanhu lava hlaseriweke: “ *U ta ku: Ndzi ta tlhandlukela etikweni leri pfulekeke, ndzi ta ehenhla ka vanhu lava rhuleke, lava sirhelelekeke evutshamelweni bya vona, . hinkwavo va tshama etindlwini leti nga riki na marhangu , naswona ti nga ri na xipfalo kumbe tinyangwa* (Ezek.38:11).” Hakunene madoroba ya manguva lawa ma *pfulekile hi ku helela* . Naswona matimba lama kanetaka a ma ringani hi ndlela leyi khomisaka gome. Moya wu veka laha enon’wini wa “ *hosi ya le n’walungwini* ” ya Daniyele, enkarhini lowu riendli leri nge “ *Ndzi ta ta* ” leri ringanyetaka ku hlasela lokukulu, loku hatlisaka, ni loku humaka empfukukeni hi ku ya hi riendli ni xifaniso “ *ri ta rhendzeleka ku fana ni xidzedze* ” ya Dan .11:40, ku suka endhawini leyi nga ekule swinene. Eka vuprofeta lebyi bya Ezekiyele a ku na xihundla malunghana ni matiko lama katsekaka; Rhaxiya na Israyele swi tiviwa kahle. Xihundla lexi a xi ri eka Dan.11:36 ku ya eka 45 ntsena laha a xi khumba vupapa bya Rhoma ni ndhawu ya byona ya le Yuropa. Naswona hi ku nyika vito ra “ *hosi ya le n’walungwini* ” eka Rhaxiya leri hlaselaka Yuropa ra Khatoliki ra mupapa, Xikwembu xi kombetela eka nhlavutelo ya xona leyi nyikiweke Ezekiyele. Hikuva ndza mi tsundzuxa, ngopfu-ngopfu hi mayelana ni ndhawu ya Israyele laha Rhaxiya ri kumekaka “ *en’walungwini* ” . Entiyisweni, yi le “ *evuxeni* ” bya xiyimo xa Mupapa wa Rhoma Khatoliki eYuropa Vupela-dyambu. Hikwalaho i ku tiyisisa xiyimo xa masocha ya le Rhaxiya eka Yuropa leri ra vupapa leri va ri tshamaka ni ku ri lawula, leswaku Moya wu kuma ku fika ka mahungu yo biha lama humaka e “ *vuxeni* ”. “ *Ndzi ta n’wi nisela ndzilo ni xivavula ehenhla ka yena ni mavuthu yakwe* (Ezek.38:22); “ *Ndzi ta rhumela ndzilo eMagogo* ,” ha hlava eka Eze.39:6. Kutani hi lexi xivangelo xa mahungu yo biha lama hlundzukisaka “ *hosi ya le n’walungwini* ” ya Dan.11:44. Ku fana na le ka Daniel, muhleri wa Murhaxiya u ta pfaleriwa ekhonweni a lovisiwa etintshaveni ta Israel: “ *Wena na masocha ya wena hinkwawo mi ta wela etintshaveni ta Israel* (Ezek.39:4)”. Kambe xihundla lexi xi funengeta vutivi bya USA eka masungulo ya xiendlo lexi. Ndzi kuma eka Eze.39:9 vuxokoxoko lebyi tsakisaka swinene. Tsalwa leri ri pfula ku koteka ka ku pfurhetela ndzilo ku ringana “ *malembe ya nkombo* ” hi ku hisa matlhari lama tirhisiweke eka nyimpi leyi yo chavisa ya misava hinkwayo. Tihunyi a ta ha ri nchumu lowu tirhisiwaka eka matlhari ya manguva lawa, kambe “ *malembe ya nkombo* ” lama tshahiweke ma kombisa ku tika ka nyimpi leyi ni nhlayo ya matlhari. Ku sukela hi March 7, 2021, ku sele malembe ya nhungu ntsena ku fikela loko Krete a vuya; malembe ya 9 yo hetelela ya ndzhukano wa Xikwembu lawa eka wona ku nga ta humelela nyimpi yo hetelela ya matiko hinkwawo; nyimpi leyi onhaka vutomi ni nhundzu hi ndlela yo chavisa. Hi ku ya hi ndzimana 12, mintsumbu ya le Rhaxiya yi ta lahliwa ku ringana “ *tin’hweti ta nkombo* .”

Vululami bya Xikwembu lebyi chavisaka ni lebyi nga rivalekiki

Ku ta va na mintsumbu yo tala naswona Xikwembu xi hi humesa eka Ezekiel 9 hi miehleketo ya vuharhi byo dlaya lebyi xi nga ta byi hlela. Hikuya nyimpi ya vunharhu ya misava leyi languteriweke eka nkarhi wa le xikarhi ka 2021 na 2029 i xikombiso xa ^{nyimpi ya vunharhu} leyi a yi rhangela hi Nebukadnetsara ku lwisana na Israyele wa khale hi – 586. Hi leswi muvumbi lonkulu Xikwembu xi swi leriseke, a hlundzukisiwa ni ku sandziwa hi vanhu va xona eka Ezek.9: 1 ku ya eka 11: .

“Ezek.9:1 Kutani a huwelela hi rito lerikulu etindleveni ta mina a ku: Tshinela, wena la faneleke ku xupula muti, un’wana ni un’wana a khome xitirho xa yena xo lovisa!

Ezek.9:2 Kutani waswivo, vavanuna va tsevu va ta hi ndlela ya nyangwa ya le henhla etlhelu ra le n’walungwini, un’wana na un’wana a khome xitirho xa yena xo lovisa. Exikarhi ka vona a ku ri na wanuna loyi a ambaleke ntsembyana, a khome xikhwama xo tsalela eka bandhi ra yena. Va fika va yima ekusuhi ni alitari ya koporo.

Ezek.9:3 Ku vangama ka Xikwembu xa Israele ku suka eka kerubu leyi a yi ri eka yona, ku ya fika enyangweni wa yindlu; kutani a vitana wanuna loyi a ambale ntsembyana, a khome xikhwama xo tsalela eka bandhi ra yena.

Eze.9:4 HOSI Xikwembu xi ku eka yena: “Tshama exikarhi ka muti, exikarhi ka Yerusalema, u endla mfungho emimombyeni ya vavanuna lava hefemulaka ni ku konya hikwalaho ka manyala hinkwawo lama endlwaka kwalaho.”

Ezek.9:5 Kutani loko ndzi yingisela, a ku eka lavan’wana: “N’wi landza emutini, mi n’wi hlasela; tihlo ra wena a ri nga ri na ntwela-vusiwana, u nga vi na tintswalo!

Ezek.9:6 Dlayani mi herisa vakhalabye, majaha, vanhwana, vana ni vavasati; kambe u nga tshineli munhu loyi a nga ni mfungho eka yena; kutani u sungula hi vukwetsimelo bya mina! Va sungule hi vakulukumba lava a va ri emahlweni ka yindlu.

Ezk.9:7 A ku ka vona: “Tshikani yindlu, mi tata swivava hi lava dlayiweke; Huma!... Va huma va ya hlasela emutini.

Eze.9:8 Loko va ri karhi va ba, na ndza ha sala, ndzi wela ehansi hi xikandza, ndzi huwelela ndzi ku: “Aha! HOSI Xikwembu, xana u ta lovisa hinkwaswo leswi saleke swa Israele hi ku chululela vukarhi bya wena ehenhla ka Yerusalema?

Eze.9:9 A ku eka mina: “Ku hamboloka ka yindlu ya Israele na Yuda i kukulu, ku tlula mpimo; tiko ri tele hi ku dlaya, muti wu tele hi ku pfumala vululami, hikuva va ri: “Yehovha u tshikile tiko;

Eze.9:10 Na mina a ndzi nge vi na ntwela-vusiwana, a ndzi nge vi na tintswalo; Ndzi ta tisa mintirho ya vona etinhlokweni ta vona.

Eze.9:11 Kutani waswivo, wanuna loyi a ambaleke ntsembyana, a khome xikhwama xo tsala eka bandhi ra yena, a hlamula leswi: “Ndzi endlile hilaha u ndzi leriseke hakona.” »

A hi un’wana ni un’wana loyi a dlayiwaka hikwalaho ka swivangelo swa vukhongeri loyi a nga mudlawela-ripfumelo eka ripfumelo. Ku ni eka xiyenge lexi vaseketeri vo tala lava lunghekeleke ku nyikela vutomi bya vona , swi nga ha

endleka, hikwalaho ka vukhongereri bya vona, kambe ni le ka mianakanyo yihi na yihi ya tipolitiki kumbe yin'wana. Mudlawela-ripfumelo wa ntiyiso wa ripfumelo u, ro sungula, naswona hi ku kongoma, eka Yesu Kriste. Kutani, hi ku kongoma, i muhlawuriwa loyi vutomi bya yena lebyi nyikeriweke hi gandzelo byi tsakisaka ntsena eka movumbi Xikwembu, loko rifu ra yena ri rhangele hi vutomi lebyi fambisanaka ni swilaveko swa yena leswi paluxiweke swa nkarhi wa yena.

Sweswi a hi kumeni, eka nhlokomhaka ya “^{6th} mhalamhala ” ku pfuxa mongo wa mahanyelo ya minkarhi leyi landzeleke nyimpi.

Ku nga hundzuki ka lava poneke

Ku hambana ni leswi vanhu vo tala va swi ehleketaka ni ku swi chava, hambileswi ma onhaka, matlhari ya nyutliya a ma nge herisi vanhu; hikuva “*vaponi*” va ta sala endzhaku ka ku hela ka nyimpi. Malunghana ni tinyimpi, Yesu u te eka Mat.24:6 a ku: “*Mi ta twa tinyimpi ni mavarivari ya tinyimpi: tivonela leswaku mi nga karhateki, hikuva swilo leswi swi fanele swi endleka. Kambe a swi nge vi makumu ku fikela sweswi.* » Ku herisiwa ka vumunhu ku ta va hikwalaho ka xiendlo xa movumbi Xikwembu endzhaku ka ku vuya ka xona hi ku vangama eka munhu wa Yesu Kriste. Hikuva lava poneke va fanele va langutana ni ndzingo wo hetelela wa ripfumelo. Ku sukela hi 1945, siku ra ku tirhisiwa ko sungula ka matlhari ya athomo, ku tlula magidi mambirhi ya ku buluka loku endleriweke ku kamberwa hi mimfumo ya laha misaveni leyi nga na wona ku endliwile; i ntiyiso, hi ku landzelelana, eka nkarhi wo leha wa malembe ya 75 naswona misava i yikulu swinene, hambi leswi yi nga pimiwangiki, yi tiyisela no seketela switlhavi leswi vumunhu byi yi tlhavaka. Ku hambana ni sweswo, enyimpini ya nyutliya leyi taka, ku buluka ko tala ku ta endleka hi nkarhi wo koma naswona ku hangalaka ka miseve ya miseve ku ta endla leswaku ku ya emahlweni ka vutomi emisaveni swi nga koteki. Hi ku vuya ka yena, Krete wa le tilweni u ta herisa ku xaniseka ka vanhu lava xandzukeke lava faka.

Ndzimana 20: “*Vavanuna lavan'wana lava nga dlayiwangiki hi makhombo lawa, a va hundzukanga eka mintirho ya mavoko ya vona, leswaku va nga gandzeli mademona, ni swifaniso swa nsuku, silivhere, koporo, maribye ni timhandzi, lava nga voniki, hambi ku ri twa, kumbe ku famba; »*

Eka ndzimana ya 20, Moya wu profeta ku nonoka ka vanhu lava nga sala. “*Vavanuna van'wana lava nga dlayiwangiki hi makhombo lawa a va hundzukanga eka mintirho ya mavoko ya vona .*” “*Khombo ra vumbirhi*” leri tivisiweke hi nkarhi wa mfumo hakunene ri vumba “*ntungu*” wa Xikwembu, kambe ri rhangela “*nkombo wo hetelela*” lowu nga ta wela eka vadyohi lava nga ni nandzu, endzhaku ka ku hela ka nkarhi wa tintswalo wa Nhlav. Swa ha laveka ku hi tsundzuxa laha leswaku “*makhombo*” lawa hinkwawo ma xupula vukarhi bya Rhoma eka ku hleleka ka nkarhi loku tumbuluxiweke hi Xikwembu xa Muvumbi wa Matimba Hinkwawo.

“*... a va tshikanga ku gandzela mademona, ni swifaniso swa nsuku, silivhere, koporo, ribye ni timhandzi, leswi nga voniki, kumbe ku twa, kumbe ku famba .*”

Eka ku hlayiwa loku, Moya wu kongomisa eka swifaniso swa vukhongereri bya vukhongereri bya Khatoliki leswi nga swilo leswi gandzeriwaka eka valandzeri

va vukhongeri lebyi bya vugandzeri bya swifaniso. Swifaniso leswi swi yimela, xosungula, “Virgin Mary”, naswona endzhaku ka yena, hi nhlayo leyikulu, kutlula kumbe kutlula vakwetsimi lava nga tiviwiki, hikuva swi siya un’wana na un’wana ntshunxeko wotala wo hlawula mukwetsimi loyi a n’wi tsakelaka. Makete lowukulu wu pfulekile tiawara ta 24 hi siku Hi nyika ti pads ta mavoko hinkwawo, hi switayele hinkwaswo na vukulu. Naswona muxaka lowu wa mukhuva wu hlundzukisa ngopfu loyi a xanisekeke exihambanweni xa Golgota; nakambe, ku rihisela ka yena ku ta chavisa. Naswona se, endzhaku ko tivisa hi 2018 eka vatirhela-mfumo va yena lava hlawuriweke ku vuya ka yena ka matimba na ku vangama ka lembe ra 2030, ku sukela hi 2019, u hlasele vadyohi va misava hi xitsongwatsongwana lexi tlulelaka lexi dlayaka. Lexi i xikombiso lexisongo swinene xa vukarhi bya yena lebyi taka, kambe se u na ku humelela etlhelweni ra yena, tanihi leswi se hi n’wi kolotaka ku onhaka ka ikhonomi loku nga si tshamaka ku va kona ematin’wini ya Mukreste wo sungula wa le Vupela-dyambu. Naswona loko va onhiwile, matiko ma holova, kutani ma lwa ni ku lwa.

Xisandzu lexi vulavulaka hi Xikwembu xi lulamile swinene hikuva eku humeleleni ka Yesu Kriste, Xikwembu xa ntiyiso xi tile hi nyama, exikarhi ka vanhu naswona kwalaho tanihi un’wana wa vona, xi “ *vone, xi twa, xi xavisa* ”, ku hambana ni swifaniso leswi vatliweke kumbe leswi vumbiweke leyi nga kotiki ku endla tano.

Ndzimana 21: “ *Naswona a va hundzukanga eka ku dlaya ka vona, kumbe vungoma bya vona, kumbe vumbhisa bya vona, kumbe ku yiva ka vona.* »

Hi ndzimana 21, nhloko-mhaka ya pfala. Hi ku pfuxa “ *ku dlaya ka vona* ,” Moya wu kombisa nawu wa Sonto lowu dlayaka lowu eku heteleleni wu nga ta lava rifu ra vahlaleri vo tshembeka va Savata yo kwetsima lava kwetsimisiweke hi Xikwembu. Hi ku tshaha “ *ku loya ka vona* ”, U kongomisa eka vunyingi bya Khatoliki lebyi xiximiwaka hi lava va lulamisaka “Sonto” ya yena, siku leri ra mavunwa ra Hosi na “siku ra dyambu” ra ntiyiso ra vuhedeni. Hi ku tsundzuka “ *ku pfumala vuxiyaxiya ka vona* ”, Moya wu kombisa ripfumelo ra Maprotestente tanihi mudyandzhaka wa “ *vumbhisa* ” bya Khatoliki bya “ *muprofeta wa xisati Yezabele* ” wa mavunwa wa Nhlav. Naswona hi ku va veka “ *vukhamba bya vona* ”, u ringanyeta ku yiva ka moya loku hetisisiweke, xo sungula, eka Yesu Kriste, hi yexe, loyi, hi ku ya hi Dan.8:11, hosi ya mupapa “ *yi tekeke eka yena vuprista lebyi nga heriki* ” ni xithopo xa byona lexi nga enawini yi lulamile ku suka eka “ *Nhloko ya Nhlengeletano* ,” ku suka eka Efe.5:23; kambe na, ku hleleka ka yona ka “ *nkarhi ni nawu wa yona* ”, hi ku ya hi Dan.7:25. Tinhlamuselo leti ta moya swinene a ti hlongoli ku tirhisiwa ka xiviri loku tolovelekeke, kambe ti tlula swinene eka ku avanyisa ka Xikwembu ni vuyelo bya xona eka vatsari lava nga ni nandzu.

Nhlavutelo 10 : buku leyitsongo leyi pfulekeke

Ku vuya ka Kriste ni ku xupuriwa ka vaxandzuki

Buku leyitsongo leyi pfulekeke ni vuyelo bya yona

Ku vuya ka Kriste eku heleni ka ku rindza ka vumune ka Adventist

Ndzimana 1: “ *Ndzi vone ntsuni yin'wana ya matimba yi xika hi le tilweni, yi funengetiwe hi papa; ehenhla ka nhloko ya yena a ku ri ni n'weti, xikandza xa yena a xi fana ni dyambu, ni milenge ya yena a yi fana ni tiphuphu ta ndzilo.* »

Ndzima 10 yi tiyisekisa ntsena xiyo moya lexi simekiweke ku fikela enkarhini wolowo. Krete u humelela ehansi ka xiphemu xa Xikwembu xa ntwanano wo kwetsima wa Xikwembu, ehansi ka xifaniso xa “ *n'weti* ” lowu nyikiweke Nowa ni vatukulu va yena endzhaku ka ndhambi. A ku ri xikombiso xa xitshembiso xa Xikwembu xa leswaku a xi nge he lovisi vutomi bya laha misaveni hi mati lama khulukaka. Xikwembu xi ta hetisisa xitshembiso xa xona, kambe hi nomu wa Petro xi tivise leswaku misava sweswi “ *yi vekiwe ndzilo* ”; ndhambi ya ndzilo. Mhaka leyi yi ta hetisiswa ntsena eka vuavanyisi byo hetelela bya gidi ra malembe ra vunkombo. Ndzilo a wu hetanga ku lovisa vutomi, hambiswiritano, hikuva i tlhari leri Xikwembu se xi ri tirhiseke ku lwisana ni miti ya nkova wa Sodoma na Gomora. Eka ndzima leyi ya sweswi, Moya wu kombisa hi ku komisa swiendlakalo leswi landzelaka “^{6th.} *mhalamhala.*” Ndzima yi pfula hi xifaniso xa ku vuya loku vangamaka ka Kriste la rihiselaka.

Vuprofeta Byi Pfluxetiwile Hi Ku Helela

Ndzimana 2: “ *A a khome buku leyitsongo leyi pfulekeke evokweni rakwe . A veka nenge wa yena wa xinene elwandle, ni nenge wa yena wa ximatsi emisaveni;* »

Ku sukela eku sunguleni ka buku leyi, hi ku ya hi Nhlav.1:16, Yesu u ta ku ta lwa ni vagandzeri va “ *dyambu* ” leri hundzuriweke xikwembu. Ntirho wa swifaniso wu va erivaleni swinene: “ *xikandza xa yena a xi fana ni dyambu* ” naswona ku ta humelela yini hi valala va yena, vagandzeri va “ *dyambu* ”? Nhlamulo: magoza ya yena, naswona khombo eka vona! Hikuva “ *milenge ya yena yi fana ni tiphuphu ta ndzilo* ”. Kutani ndzimana leyi ya Bibe leyi ta hetiseka: “ *Tshama evokweni ra mina ra xinene ku kondza ndzi endla valala va wena xitulu xa milenge ya wena* (Psa.110:1; Mat.22:44)”. Ku tivona nandzu ka vona ku engetelekile hi mhaka ya leswaku loko a nga si vuya, Yesu u “ *pfule buku leyitsongo* ” ya Nhlavutelo hi ku pfula, ku sukela hi 1844, “ *xilemo xa vunkombo* ” lexi xa ha xi khomeke xi pfariwile eka Nhlav.5:1 ku ya eka 7. Exikarhi ka 1844 na 2030, . lembe ra mongo lowu ku buriweke ha wona eka ndzima leyi ya 10, ku twisisa ni nhlamuselo ya Savata swi hundzukile ku va ku vonakala loku heleleke. Nakambe, vavanuna va nguva leyi a va na xivangelo loko va hlawula ku nga n’wi xiximi. “ *Buku leyitsongo* ” yi tlhele yi “ *pfuriwa* ” hi Moya lowo Kwetsima wa Kriste naswona vagandzeri va *dyambu* a va nga ri na mhaka na yona. Eka ndzimana 2, vumundzuku bya vona byi kombisiwile. Leswaku hi twisisa nhlamuselo ya swifaniso swa “ *lwandle ni misava* ” leswi kumekaka eka ndzimana leyi, hi fanele ku dyondza Nhlav.13 laha Xikwembu xi swi hlenganisaka ni “ *swiharhi* ” swimbirhi swa moya leswi nga ta humelela eka malembe ya 2000 ya nguva ya Vukriste. “ *Xivandzana, lexi pfukaka elwandle* ” xo sungula , xi fanekisela mfumo lowu nga riki wa vumunhu, hikwalaho wa swiharhi, wa ntwanano wa mimfumo ya vaaki ni ya vukhongeri, eka xivumbeko xa wona xo sungula xa matimu xa vuhosi ni vupapa bya Rhoma Khatoliki. Tihosi leti ti fanekisela hi “ *timhondzo ta khume* ” leti fambelanaka na xifaniso lexi vulaka Rhoma eka Dan.7 hi “ *rimhondzo leritsongo* ” na Nhlav.12, 13 na 17 hi “ *tinhloko ta nkombo* ”. “ *Xivandzana* ” lexi , hi ku ya hi ku avanyisa ka mimpimanyeto ya Xikwembu, xi kombisa swikombiso leswi tshahiweke eka Daniyele 7: mimfumo leyi hundzeke ya mfumo wa Rhoma, hi ku landzelelana loku hambaneke ni ka Dan.7: *yingwe, bere, nghala* . “ *Xivandzana* ” hikwalaho hi xoxe i xivandzana xa Rhoma xa Dan.7:7. Kambe *laha* , eka Nhlav . Naswona Moya wu veka “ *ku sandza* ” eka yena, hi leswaku, mavunwa ya vukhongeri. Ku va kona ka “ *tiharhi* ” eka “ *timhondzo ta khume* ” swi kombisa nkarhi lowu “ *timhondzo ta khume* ” ta Dan.7:24 ti nga sungula ku fuma ha wona. Hikwalaho nakambe i nkarhi lowu “ *rimhondzo leritsongo* ” kumbe “ *hosi leyi hambaneke* ” hi yoxe yi tirhaka. “ *Xivandzana* ” xi tiviwa, ntlhandlamano wu tivisa vumundzuku bya xona. U ta endla hi ku ntshunxeka ku ringana “ *nkarhi, minkarhi (2 times) na hafu ya nkarhi* ”. Xivulavulelo lexi xi kombisa malembe ya vuprofeta ya 3 na hafu, kumbe malembe ya xiviri ya 1260, eka Dan.7:25 na Nhlav.12:14; hi yi kuma hi xivumbeko xa “ *1260 days* ”-malembe kumbe “ *tinhweti ta 42* ” ta vuprofeta eka Nhlav.11:2-3, 12:6 na Nhlav.13:5. Kambe eka ndzimana ya 3 ya ndzima leyi ya 13, Moya wu tivisa leswaku u ta biwa naswona “ *onge hi loko a vavisekile ku fikela eku feni* ”, kahle-kahle hi ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka Mafurwa exikarhi ka 1789 na 1798. Naswona hikwalaho ka Concordat ya Napoleon wo Sungula ‘ *xilondza xa yena lexi faka xi ta va va*

horisiwile .” Xisweswo, lava nga wu rhandziki ntiyiso wa Xikwembu va ta kota ku hambeta va xixima mavunwa lama dlayaka moya-xiviri ni miri.

Ekuneleni ka masiku, xifaniso xa “ *xivandzana lexi tlhandlukaka elwandle* ” xo sungula xi ta humelela. Xivandzana lexi lexintshwa xi hambanisiwa hi mhaka ya leswaku enkarhini lowu xi ta “ *pfuka emisaveni* ”. Hi ku titshega hi xifaniso xa Genesa, laha “ *misava* ” yi humaka eka “ *lwandle* ”, hi ndlela yo tumbela, Moya wu hi byela leswaku “ *xivandzana* ” lexi xa vumbirhi xi humile eka xo sungula, xisweswo wu vula leswi vuriwaka Kereke ya Khatoliki leyi pfluxetiweke; nhlamuselo leyi kongomeke ya ripfumelo ra Protestente Reformed. Hi 2021, se yi yimela mfumo lowukulu wa masocha eka pulanete ya misava naswona yi ve vulawuri ku sukela loko yi hlule Japani na Jarimani ra Manazi hi 1944-45. Leyi i ntiyiso USA, ekusunguleni ngopfu ngopfu ya Protestente, kambe ngopfu ngopfu ya Khatoliki namuntlha, hikokwalaho ka ku rhurha lokukulu ka Hispanic loku amukeriweke. Hi ku n’wi hehla hi ku endla “ *vugandzeri byo sungula bya xivandzana emahlweni ka yena* ,” Moya wu sola ndzhaka ya yena ya Sonto ya Rhoma. Leswi swi kombisa leswaku swithopo swa vukhongereri swa hambukisa. Ripfumelo ra manguva lawa ra Maprotestente ri namarherile swinene eka ndzhaka leyi ya Rhoma lerova ri ta ya fika laha ri huwelelaka nawu lowu bohaka, ri endla leswaku ku wisa hi Sonto ku boha ehansi ka nxupulo wa swigwevo: ku boycott hi tlhelo ra mabindzu eku sunguleni, ni xigwevo xa rifu, eku heteleleni . Sonto yi hlawuriwile tanihi “ *mfungo* ” wa vulawuri bya “ *xivandzana* ” xa Rhoma, ku nga “ *xivandzana* ” xo sungula. Naswona nomboro ya “ 666 ” i nhlayo leyi kumiweke hi maletere ya xithopo lexi nge “VICARIVS FILII DEI”, leswi Moya wu swi vitanaka “ *nomboro ya xivandzana* ”. Endla tinhlayo, nomboro yi kona:

VICIVILIIDI

$5 + 1 + 100 + 1 + 5 = 112 + 1 + 50 + 1 + 1 = 53 + 500 + 1 = 501$

$112 + 53 + 501 = 666$. Ku rhula

Nhlamuselo ya nkoka : Mfungo wu amukeriwa ntsena “ *evokweni* ” kumbe “ *enhan’wini* ” ku fikela laha “ *voko* ” ri fanekiselaka ntirho, xiendlo, naswona “ *nhloko* ” yi kombisaka ku navela ka munhu hi xiyexe ka xivumbiwa xin’wana ni xin’wana lexi ntshunxekeke eka xona swihlawulekisi tanihilaha Ezé.3:8 a hi byelaka hakona: “ *Ndzi ta nonon’hwisa nhloko ya wena leswaku u yi kanetana ni nhloko ya vona* ”.

Laha ku kombisiwa kahle “ *switulu swa milenge* ” swa nkarhi lowu taka swa Yesu Krete, Muavanyisi wo Lulama wa Xikwembu. Naswona hi ndlela yo tumbela, hi ku kombisa ku rhangisa emahlweni “ *nenge wa xinene* ” kumbe “ *nenge wa ximatsi* ”, Moya wu kombisa leswaku i mani loyi a n’wi tekaka a ri ni nandzu swinene. “ *Nenge wa xinene* ” lowu pforhaka i wa ripfumelo ra Khatoliki ra Mupapa wa Rhoma leri Xikwembu xi vulaka leswaku ri vangiswa hi ku halatiwa ka ngati ya “ *hinkwavo lava dlayiweke emisaveni* ,” hi ku ya hi Nhlav.18:24. Hikwalaho ku rhangisa ka yena emahlweni eka vukarhi swa fanela. Kutani, hi ku ringana nandzu, hikuva hi ku tlhelela a wu tekelerile, hi ku tumbuluxa “ *xifaniso* ” xa “ *xivandzana* ” xo sungula xa Khatoliki, ripfumelo ra Maprotestente, leri vuriwaka “ *misava* ”, ri amukela ndzilo lowu humaka eka “

nenge wa ximatsi ” wa Yesu Kriste loyi xisweswo u rihisela ngati ya vakwetsimi vo hetelela lava hlawuriweke leyi a yi ta halatiwa handle ka ku nghenelela ka yena loku ponisaka.

Ndzimana 3: “ *A huwelela hi rito lerikulu, kukota nghala leyi rhurhumelaka. Loko a huwelela, ku dzindza ka tilo ka nkombo ku humese marito ya kona.* »

Xihundla lexi fihliweke kumbe lexi funghiweke eka tindzimana 4 ku ya eka 7, lexi twarisiweke hi “ *rito ra ku dzindza ka tilo ka nkombo* ” sweswi xi paluxiwile. Xisweswo “ *Rito* ” ra Xikwembu ri fanisiwa ni mpfumawulo wa “ *ku dzindza ka tilo* ” loku fambisanaka ni nomboro ya “ *nkombo* ” leyi fanekiselaka ku kwetsimisiwa ka xona. Rito leri ri huwelela rungula leri ku nga khale ri fihliwele naswona ri honisiwile hi vavanuna. Leri i lembe ra ku vuya hi ku vangama ka Hosi ya hina ya vukwembu ni leyi tlakukeke Yesu Kriste. Siku leri ri paluxiwile eka vatirhela-mfumo va yona lava hlawuriweke hi 2018; Lexi i ximun’wana xa 2030, laha, ku sukela eka rifu ro rivalela ra Yesu hi April 3, 30, n’we-xa-nharhu xa malembe ya 2000 eka malembe ya 6000 lama hleriweke hi Xikwembu leswaku xi hlawula vahlawuriwa xi nga ta hela.

Ndzimana 4: “ *Kuteloko ku dzindza ka tilo ka nkombo ku humese marito ya tona, ndzi ya ndzi ya tsala; kutani ndzi twa rito ri huma etilweni ri ku: “Tshika leswi ku dzindza ka tilo ka nkombo ku swi vuleke, mi nga swi tsali.”* »

Eka xivono lexi, Xikwembu xi ni tipakani timbirhi. Xo sungula hileswaku vahlawuriwa va yena va fanele ku tiva leswaku hakunene Xikwembu xi veke nkarhi wa makumu ya misava; a yi fihliwanga hakunene, tanihi leswi swi titshegeke hi ripfumelo ra hina eka nongonoko wa malembe ya 6000 lama profetiweke hi masiku ya tsevu lama thyakeke ya mavhiki ya hina. Xikongomelo xa vumbirhi i ku heta matimba ku lavisisa siku leri ku fikela enkarhini lowu rona hi roxe ri pfulaka ndlela ya ku twisisa. Leswi swi hetisisiwile, eka xin’wana na xin’wana xa swikambelo swinharhu swa Adventist leswi pfunaka ku kambela na ku hlawula vahlawuriwa lava kumiweke va fanele ku vuyeriwa eka vululami lebyi nga heriki lebyi nyikeriweke hi Yesu Kriste, hi 1843, 1844 na 1994.

Ndzimana 5: “ *Kutani ntsumi leyi ndzi yi voneke yi yimile elwandle ni le misaveni, yi tlakusela voko ra yona ra xinene ri kongoma etilweni,* ” .

Eka langutelo leri ra Muavanyisi lonkulu la hlulaka, milenge ya yena yi vekiwile ehenhla ka valala va yena, Yesu Kriste u ta vumba xihlambanyo lexi tiyeke lexi n’wi bohaka hi tlhelo ra Xikwembu.

Ndzimana 6: “ *U hlambanyile hi loyi a hanyaka hilaha ku nga heriki, loyi a tumbuluxeke tilo ni swilo leswi nga eka rona, misava ni swilo leswi nga eka yona, ni lwandle ni swilo leswi nga eka yona, leswaku ‘ku ta va ni nkarhi lowu engetelekeke.’* , ’ .

Xihlambanyo xa Yesu Kriste xi endliwa hi vito ra muvumbi Xikwembu naswona xi kongomisiwe eka vahlawuriwa va yena lava xiximaka ku hleleka ka ntsumi yo sungula ya Nhlav.14:7; leswi, hi ku kombisa hi ku yingisa ka vona, “ *ku chava* ” ka vona Xikwembu, hi ku hlayisa nawu wa xona wa vumune lowu dzunisaka xiendlo xa xona xo tumbuluxa. Xitatimende lexi nge “ *leswaku a ku nge he vi na nkarhi* ” xi tiyisisa leswaku eka nongonoko wa xona Xikwembu a xi kunguhate ku langutela kunharhu ka hava ka Maadventist ka 1843, 1844, na 1994.

Hilaha se ndzi kombiseke hakona, ku langutela loku ka hava a ku pfuna eku sefeni ka vapfumeri va Vakriste. Hikuva hambileswi a yi ri ya hava vuyelo bya yona a byi ri eka lebyi va byi tokoteke, lebyi hlamarisaka ni lebyi faka hi tlhelo ra moya kumbe, eka vahlawuriwa, swivangelo swa ku katekisiwa ka vona ni ku kwetsimisiwa ka vona hi Xikwembu.

Ku tivisiwa ka khombo^{lerikulu ra vu³} leri profetiweke eka Nhlav.8:13.

Ndzimana 7: “ *Kambe emasikwini ya rito ra ntsuni ya vunkombo, loko yi chaya (mhalamhala), xihundla xa Xikwembu a xi ta hetiseka, hilaha xi tiviseke malandza ya xona vaprofeta hakona.* »

Nkarhi wo aka masiku ya vuprofeta wu herile. Lava va simekiweke hi datha leyi profetiweke va hetisisile ntirho wa vona, ku kambela, hi ku landzelelana, ripfumelo ra Maprotestente hi 1843-44, na ra Maadventist hi 1994. Hikwalaho ku sukela sweswi a ku nge he vi na masiku ya mavunwa, ku nga ha vi na ku langutela ka mavunwa ; mahungu, lama sunguriweke ku sukela hi 2018, ma ta va lamanene, naswona vahlawuriwa va ta twa, leswaku va ponisiwa, mpfumawulo wa “ *mhalamhala ya vunkombo* ” leyi nga ta fungha ku nghenelela ka Kriste wa Vululami bya le henhla; nkarhi lowu hi ku ya hi Nhlav.11:15: “ *mfumo wa misava wu nyiketiweke eka Hosi ya hina ni le ka Kriste wa yona* ”, naswona hikwalaho wu tekiwile eka diyavulosi.

Vuyelo ni minkarhi ya vutirheli bya vuprofeta

Ndzimana 8: “ *Rito leri ndzi ri tweke ri ri etilweni ri tlhela ri vulavula na mina, ri ku: “Famba u ya teka buku leyitsongo evokweni ra ntsuni leyi yimeke ehenhla ka lwandle ni le misaveni.”* »

Tindzimana 8 ku ya eka 11 ti kombisa ntokoto wa vurhumiwa bya nandza loyi a rhwexiweke vutihlamuleri byo nyikela vuprofeta lebyi nga ni khodi hi ririmi leri nga erivaleni.

Ndzimana 9: “ *Kutani ndzi ya eka ntsuni, ndzi yi byela leswaku yi ndzi nyika buku leyitsongo. Kutani a ku eka mina: Yi teke, u yi mita; wu ta bava endzeni ka wena, kambe enon’wini wa wena wu ta nandziha ku fana ni vulombe.* ”.

Loko hi ta ku sungula, “ *switlhavi swa marhumbu* ” swi kombisa kahle swinene ku xaniseka ni ku xaniseka loku vangiwaka hi ku ala ku vonakala loku ringanyetiweke hi tlhelo ra Vakreste lava xandzukeke. Ku xaniseka loku ku ta fika eka xiyimo xa kona eka ndzingo wo hetelela wa ripfumelo, hi nkarhi wa nawu wa Sonto, laha vutomi bya vahlawuriwa byi nga ta xungetiwa hi rifu. Hikuva ku fikela emakumu, ku vonakala ni swihlayiselo swa kona swi ta lwiwa hi diyavulosi ni mademona ya yena ya le tilweni ni ya le misaveni, vanghana lava nga ni vutivi kumbe lava nga riki na vutivi va “Mudlayi” loyi, “ *Abadoni kumbe Apoliyoni* ” wa Nhlav.9:11. “ *Ku nandziha ka vulombe* ” nakambe byi fanekisela hi ku hetiseka ntsako wa ku twisisa swihundla swa Xikwembu leswi xi swi avelana ni vahlawuriwa va xona va ntiyiso lava nga ni torha ra ntiyiso. Ku hava xitirhisiwa xin’wana emisaveni lexi hlanganisaka ku nandziha ka xona ka ntumbuluko ku fana na xona. Hi ntolovelo, vanhu va tlangela no lava nantswo lowu wo nandziha

lowu va tsakisaka. Nakambe, muhlawuriwa wa Krete u lava eka Xikwembu ku nandziha ka vuxaka bya rirhandzu ni ku rhula swin'we ni swiletelo swa yena.

Hi ku nyika nhlavutelo ya yena "Apocalypse" (= Nhlavutelo) " *ku nandziha ka vulombe* ", Moya wa Xikwembu wu yi fanisa na " *manna ya le tilweni* " leyi a yi ri na " *nantswo wa vulombe* " naswona leyi a yi wundla Vaheveru, emananga, hi nkarhi wa Malembe ya 40 emahlweni ka ku nghena ka vona etikweni ra xitshembiso ma tekiwile eka Vakanana. Tanihi leswi Muheveru a nga ta va a nga hanya handle ko dya " *manna* " leyi, ku sukela hi 1994, ku hela ka " *tin'hwetlwa ta ntlhanu* " leti profetiweke eka Nhlav.9:5-10, ripfumelo ra Maadventist ri pona ntsena hi ku tiwundla eka " *. swakudya* " (Mat.24:45) " *swi lunghiseleriwele nkarhi lowu faneleke wa ku ta loku vangamaka*" ka Yesu Kriste. Dyondzo leyi Xikwembu xa ntiyiso xi ndzi nyikaka ku yi lemuka ntsena hi mixo lowu wa Savata hi ^{awara ya vumune} ya January 16, 2021 (kambe hi 2026 eka Xikwembu) a yi ta pfuna ku hlamula loyi a ndzi vutiseke siku rin'wana hi ku dyondza vuprofeta " *. I yini lexi nga eka yona eka mina?*" » Nhlamulo ya Yesu yi komile naswona ya olova: vutomi bya moya ku balekela rifu ra moya. Loko Moya wu nga teki xifaniso xa " *khekhe* ", kambe ntsena " *ku nandziha ka vulombe* ", swi vangwiwa hileswi vutomi bya nyama bya Muheveru a byi khumbeka hi swakudya leswi swa " *manna* ". Malunghana ni Nhlavutelo, swakudya i swa moya wa vahlawuriwa ntsena. Kambe, eka ku pimanisa loku, swi vonaka tani hi leswi lavekaka, leswi nga lavekiki na ku laviwa hi Xikwembu lexi hanyaka tani hi xiyimo xo hlayisa vutomi bya moya. Naswona xilaveko lexi xa twala, hikuva Xikwembu a xi lunghiselelanga swakudya leswi leswaku swi honisiwa ni ku sandziwa hi malandza ya xona ya masiku yo hetelela. Ri vumba xiphemu lexi kwetsimisiweke swinene ku sukela eka gandzelo ra Yesu Krete ni xivumbeko xo hetelela ni ku hetiseka ko hetelela ka Xilalelo xo Kwetsima"; Yesu a nyika vahlawuriwa va yena swakudya, miri wa yena na ndzetelo wa yena wa vuprofeta.

Ndzimana 10: " *Ndzi teke buku-nsongwa leyitsongo evokweni ra ntsumi, ndzi yi mita; enon'wini wa mina a wu nandziha ku fana ni vulombe, kambe loko ndzi wu mite, endzeni ka mina a ku tele hi ku bava.* »

Eka ntokoto lowu hanyaka, nandza u tshubule a ri yexe, ku vonakala loku hlamarisaka loku profetiweke hi Yesu naswona entiyisweni, xo sungula, u kumile " *ku nandziha ka vulombe* ", ntsako wo tsakisa lowu ringanisiwaka na ku nandziha ka vulombe. Kambe ku titimela loku kombisiweke hi swirho ni vadyondzisi va Maadventist lava a ndzi lava ku yi nyikela eka vona ku humese emirini wa mina switlhavi swa xiviri swa le khwirini leswi vuriwaka colitis. Kutani ndzi nyikela vumbhoni bya ku hetiseka ka moya ni ka xiviri ka swilo leswi.

Hambiswiritano, nhlamuselo yin'wana yi khumba nguva yo hetelela leyi ku vonakala ka vuprofeta ku voningeriweke ha yona. Wu sungula hi nkarhi wa ku rhula, kambe wu ta hela hi nkarhi wa nyimpi ni ku chava loku dlayaka. Dan.12:1 u profetile tanihi " *ncarhi wa maxangu, lowu nga si tshamaka wu va kona ku sukela loko matiko ma sungule ku fikela enkarhini lowu* "; leswi swi ringanerile ku vanga " *ku vava emarhumbyini* ". Ngopfu-ngopfu tanihi leswi hi hlayaka eka Lam.1:20: " *Yahweh, languta ku karhateka ka mina! Endzeni ka mina ya vila, mbilu ya mina yi hlundzukile endzeni ka mina, hikuva ndzi ve muxandzuki. Ehandle banga ri onhile, endzeni ka rifu.* » Nakambe eka Yer.4:19: " *Marhumbu*

ya mina ! Endzeni ka mina : Ndzi xaniseka endzeni ka mbilu ya mina, mbilu ya mina ya ba, A ndzi nge miyeli; hikuva moya-xiviri wa mina wa twa mpfumawulo wa mhalamhala, ku huwelela ka nyimpi . » Ku bava ka “ *innards* ” ku koka ku pimanisiwa exikarhi ka vurhumiwa byo hetelela bya Adventist na lebyi byi tshembisiweke muprofeta Yeremiya. Eka mintokoto leyimbirhi, vatirhela-mfumo lava hlawuriweke va tirha eka vulala lebyi nga exikarhi ka vafumi lava xandzukeke va nkarhi wa vona. Yeremiya ni Maadventist yo hetelela ya ntiyiso va sola swidyoho leswi endliweke hi varhangeri va vaaki ni va vukhongereri va nkarhi wa vona naswona hi ku endla tano, vukarhi bya lava nga ni nandzu byi hundzuriwa eka vona, ku fikela emakumu ka misava leyi funghiweke hi ku vuya hi ku vangama ka Yesu Krete , . “ *Hosi ya tihosi ni Hosi ya tihosi* ” ya Nhlav.19:16.

Ku hela ka xiphemu xo sungula xa Nhlavutelo

Eka xiphemu lexi xo sungula, hi kume xingheniso ni tinhloko-mhaka tinharhu leti fambisanaka, Mapapila lama kongomisiweke eka tintsumi ta Tikereke ta nkombo, swilemo swa nkombo kumbe swikombiso swa minkarhi, ni timhalamhala ta tsevu kumbe swigwevo swa xitsundzuxo leswi pfuxiweke hi ku hlundzuka ka Xikwembu.

Ndzimana 11: “ *Va ku eka mina: U fanele u tlhela u profeta hi vanhu vo tala, ni matiko, ni tindzimi, ni tihosi.* »

Ndzimana 11 yi tiyisekisa ku hlanganisiwa hinkwako ka malembe ya 2000 yo hetelela ya malembe ya 6000 ya nongonoko lowu lunghiseleriweke hi Xikwembu. Loko hi fika enkarhini wa ku vuya loku vangamaka ka Yesu Krete, ku pfuxiwa ka vuprofeta ku ta tlhela ku sungula nkatsakanyo wa nguva ya Vukriste eka ndzima 11 ehansi ka nhloko-mhaka leyi hambaneke: “ *U fanele ku tlhela u profeta hi vanhu vo tala, matiko , tindzimi ni tihosi .*”

Ku pfuriwa ka xiphemu xa vumbirhi xa Nhluvutelo

Eka xiphemu lexi xa vumbirhi, hi ku ya hi nkatsakanyo lowu fambelanaka wa nguva ya Vukriste, Moya wu ta kongomisa eka swiendlakalo swa nkoka leswi se swi boxiweke eka xiphemu xo sungula xa buku, kambe laha, eka xiphemu xa vumbirhi, u ta hi paluxela ku avanyisa ka yena hi ndlela leyi hluvukeke swinene ku ya emahlweni yin'wana ni yin'wana ya tinhloko-mhaka leti. Laha na kona, ndzima yin'wana na yin'wana yi ta tirhisa swikombiso na swifaniso swo hambana kambe minkarhi hinkwayo swi tatisela. Hi ku hlengeletwa ka tidyondzo leti hinkwato laha vuprofeta byi kombisaka timhaka leti kongomisiweke. Ku sukela ebukwini ya Daniyele, nsinya lowu wa nawu wa ku fanisa ni tindzima ta vuprofeta wu tirhisiwe hi Moya lowu Hluvutelaka, hilaha u nga swi vonaka hakona.

Nhluvutelo 11, 12 na 13

Tindzima leti tinharhu ti hlanganisa nkarhi wa nguva ya Vukriste hi ku fambisana, ti voningela swiendlakalo swo hambana, kambe leswi minkarhi hinkwayo swi tshamaka swi fambisana swinene. Ndzi ta katsakanya, kutani ndzi hlamusela hi vuxokoxoko, tinhlokomhaka.

Nhluvutelo 11

Ku fuma ka Mupapa – Ku pfumela leswaku Xikwembu xi kona xa rixaka – Mhalamhala ya vunkombo

Tindzimana 1 ku ya eka 2: Ku fuma ka malembe ya 1260 ka muprofeta wa mavunwa wa mupapa wa Khatoliki: Muxanisi.

Tindzimana 3 ku ya eka 6: hi nkarhi lowu wa ku fuma loku nga tiyiselelangiki ni loku xanisaka " *timbhoni timbirhi* " ta Xikwembu, matsalwa yo kwetsima ya mintwanano leyimbirhi, ma ta xanisiwa ni ku xanisiwa, hi "

xivandzana ", ntwanano wa vukhongeri bya Rhoma lowu hlanganeke ni vuhosi bya le Yuropa Vupela-dyambu .

Tindzimana 7 ku ya eka 13 ti na tanihi nhlokomhaka ya tona " *xivandzana lexi pfukaka ekheleni* " kumbe, "Nkutsulo wa le Furwa" na ku pfumela ka yona ka Xikwembu ka rixaka loku humelelaka ro sungula eka matimu ya vumunhu.

Tindzimana 15 ku ya eka 19 ti ta va ni nhloko-mhaka ya tona ku hlulukisiwa ka xiphemu xa " *mhalamhala ya vunkombo* ".

Ntirho wa ku fuma ka mupapa

Ndzimana 1: " *Va ndzi nyika rihlanga leri fanaka ni nhonga, va ku: 'Pfuka u pima tempele ya Xikwembu, alitari ni lava gandzelaka eka yona.* »

Nkarhi lowu kongomisiweke i nkarhi wa ku xupuriwa lowu paluxiwaka hi rito " *nhonga* ". Nxupulo wu lulamile " *hikwalaho ka xidyoho* " lexi vuyeleriweke hi ndlela ya vaaki ku sukela hi 321 na hi tlhelo ra vukhongeri ku sukela hi 538. Ku sukela hi siku leri ra vumbirhi, xidyoho xi vekiwile hi mfumo wa mupapa lowu fanekiseriwaka laha hi " *nhlanga* " leyi vulaka " *muprofeta wa mavunwa loyi a dyondzisaka mavunwa* " eka Esa .9:13-14. Rungula leri ri fanekisela ra Dan.8:12: " *vuthu ri nyikiwile na lava nga heriki hikwalaho ka xidyoho* ", laha, " *vuthu* " ri hlalulaka Nhlengeletano ya Vukriste, " *leyi nga heriki* ", vuprista bya Yesu lebyi tekiweke hi mfumo wa mupapa, ni " *xidyoho* ", ku tshikiwa ka Savata ku sukela hi 321. Lexi i ku phindha-phindha ntsena ka rungula leri phindhiweke ko tala hi swiyenge ni swifaniso swo hambana-hambana. Yi tiyisekisa ntirho wo xupula lowu Xikwembu xi wu nyikeke eku simekeni ka mfumo wa mupapa wa Rhoma. Riendli leri nge " *pima* " ri vula "muavanyisi". Hikwalaho ku xupuriwa i vuyelo bya ku avanyisa ka Xikwembu ehenhla ka " *tempele.* " ya Xikwembu ", Nhlengeletano leyi hlengeliweke ya Kriste, xifaniso xa " *alitari* " xa xihambano xa gandzelo ra yena, na " *lava va gandzelaka kona* " ku nga, Vakriste lava vulaka ku ponisiwa ka yena.

Ndzimana 2: " *Kambe xivava xa le handle xa tempele, xi siye ehandle, u nga yi pimi; hikuva wu nyikiwile matiko, kutani va ta kandziyela muti lowo kwetsima hi milenge ku ringana tin'hweti ta 42.* »

Rito ra nkoka eka ndzimana leyi i " *ehandle* ." Hi yoxe yi kombisa ripfumelo ra le henhla ra Vukhatoliki bya Rhoma lebyi khumbekaka hi xifaniso xa ku fuma ka byona ka malembe ya masiku ya 1260 lama nyikeriweke laha tanihi " *tin'hweti ta 42* ". Xifaniso xa " *muti wo kwetsima* " wa vahlawuriwa va ntiyiso " *xi ta kandziyeriwa hi milenge hi matiko* " lama hlanganeke ni mfumo wa tihanyi wa mupapa kumbe tihosi ta mimfumo ya le Yuropa " *leti endlaka vuoswi na* " " *Yezabele* " wa Khatoliki hi nkarhi wa ku fuma ka yena ko leha ka ku nga tiyiselelani ka 1260 malembe ya xiviri exikarhi ka 538 na 1798. Eka ndzimana leyi, Xikwembu xi fungha ku hambana exikarhi ka ripfumelo ra ntiyiso ni ra mavunwa hi ku titshega hi ku fanekisela ka ndhawu yo kwetsima ya Xiheveru: tabernakela ya Muxe ni tempele leyi akiweke hi Solomoni. Hi kuma eka timhaka leti hatimbirhi, eka " *khoto, ehandle ka tempele* ", mihivahivana ya vukhongeri bya nyama: alitari ya magandzelo ni xibya xa ku hlamba. Ku kwetsima ka ntiyiso ka moya ku kumeka endzeni ka tempele: endhawini yo kwetsima laha ku nga na: xikhomela-mavoni lexi nga ni timboni ta nkombo, tafula ra xinkwa xo kombisa

12, ni alitari ya mirhi ya risuna leyi vekiweke emahlweni ka xisirhelelo lexi tumbetaka ndhawu yo kwetsima swinene , xifaniso xa tilo laha Xikwembu xi tshama exilovelweni xa xona xa vuhosi. Ku tshembeka ka lava lavaka ku ponisiwa ka Vukreste ku tiviwa hi Xikwembu ntsena, naswona emisaveni, vanhu va kanganyisiwa hi vukhongereri bya le mahlweni bya " *bya le handle* " lebyi ripfumelo ra Rhoma Khatoliki ri byi yimelaka ro sungula ematin'wini ya vukhongereri bya Vukriste bya nguva ya hina .

Bibele yo Kwetsima, rito ra Xikwembu, ri xanisiwile

Ndzimana 3: “ *Ndzi ta nyika timbhoni ta mina timbirhi matimba yo profeta, ti ambale nguvu yo khwaxa, masiku ya gidi na madzana mambirhi na makume-nhungu.* »

Hi nkarhi lowu wo leha wa ku fuma loku tiyisisiweke laha hi xivumbeko xa " *1260 days* ", Bibele leyi fanekiseriwaka hi " *timbhoni timbirhi* " yi ta honisiwa hi xiphemu ku fikela enkarhini wa Ndzhundzunuko loko yi xanisiwa hambi ku ri hi tiligi ta Khatoliki leti amukelekaka eka vapapa lava va va seketelaka hi mabanga . Xifaniso lexi nge " *xi ambale swiambalo swo khwaxa* " xi kombisa xiyimo xa ku xaniseka lexi Bibele yi nga ta xi tiyisela ku fikela hi 1798. Hikuvu eku heleni ka nkarhi lowu, ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka ndzhundzunuko wa le Furwa ku ta xi hisa etindhawini ta mani na mani, na kona ku ringeta ku xi herisa hi ku helela.

Ndzimana 4: “ *Leyi i mirhi yimbirhi ya mitlhwari ni swikhandziyo swimbirhi leswi yimeke emahlweni ka Hosi ya misava.* »

“ *Mirhi leyi yimbirhi ya mitlhwari ni swikhandziyo swimbirhi* ” i swikombiso swa mintwanano yimbirhi leyi landzelelanaka leyi Xikwembu xi yi hleleke eka pulani ya xona ya ku ponisiwa. Minkarhi yimbirhi ya vukhongereri leyi landzelelanaka leyi rhwaleke Moya wa yena lowu ndzhaka ya wona ku nga Bibele na matsalwa ya yona ya mintwanano leyimbirhi. Ntirho wa mintwanano leyimbirhi wu profetiwile eka Zak.4:11 ku ya eka 14, hi “ *mirhi yimbirhi ya mitlhwari leyi vekiweke etlhelo ra xinene ni ra ximatsi ra xikhomela-khandlela* ”. Naswona se, emahlweni ka “ *timbhoni timbirhi* ” ta ndzimana 3, Xikwembu xi vule malunghana na tona eka vumbhoni bya Zakariya: “ *Lava i vana vambirhi va mafurha lava yimeke emahlweni ka Hosi ya misava hinkwayo.* » Eka xifaniso lexi “ *mafurha* ” ma vula Moya wa Xikwembu. “ *Xikhomela-khandlela* ” xi profeta Yesu Kriste loyi emirini wa munhu a nga ta tisa ku vonakala ka Moya eku kwetsimisiweni ka yena (= 7) ni ku hangalasa vutivi bya kona exikarhi ka vanhu, tanihi leswi xikhomela-khandlela xo fanekisela xi hangalasa ku vonakala hi ku hisa mafurha lama nga eka “ *. nkombo* ” wa swibya.

Xiya: “ *Xikhomela-khandlela* ” lexi nga ni mavoni ya “ *nkombo* ” xi le xikarhi ka xibya xa le xikarhi; leswi, ku fana na le xikarhi ka vhiki leswi endlaka, siku ra vu-4 ra vhiki ra Paseka, siku leri, hi rifu ra yena ro rivalela, Yesu Kriste a endleke leswaku “ *ku yimisa gandzelo ni gandzelo* ”, nkhuvo wa vukhongereri wa Xiheveru, hi ku landza pulani ya Xikwembu leyi profetiweke eka Dan.9:27. Hikwalaho “ *xikhomela-mavoni* ” lexi nga ni timboni ta nkombo na xona a xi rhwale rungula ra vuprofeta.

Ndzimana 5: “ *Loko munhu a rhandza ku va vavisa, ndzilo wu huma enon’wini wa yena, wu dya valala va yena; naswona loko munhu a lava ku va vavisa, u fanele ku dlayiwa hi ndlela leyi.* »

Laha, tani hi le ka Nhlav. I xiendlo lexi a xi vekelaka yena ntsena. Vubihi byi ta huma enon’wini wa muvumbi Xikwembu. Xikwembu xi tihlanganisa na Bible leyi hi yi vitanaka “ *rito ra Xikwembu* ”, leswaku loyi a xi vavisaka a xi hlasela hi ku kongoma.

Ndzimana 6: “ *Va ni matimba yo pfala xibakabaka, leswaku mpfula yi nga na emasikwini ya vuprofeta bya vona; va ni matimba yo hundzula mati ma va ngati, ni ku ba misava hi makhombo ya mixaka hinkwayo, nkarhi wun’wana ni wun’wana loko va swi lava.* »

Moya wu tshaha timhaka leti vikiweke eBibeleni. Enkarhini wa yena, muprofeta Eliya u kume eka Xikwembu leswaku mpfula a yi nga ta na handle ka rito ra xona; emahlweni ka yena Muxe u amukele eka Xikwembu matimba yo hundzula mati ma va ngati ni ku hlasela misava hi makhombo ya 10. Vumbhoni lebyi bya Bible i bya nkoka swinene hikuva emasikwini yo hetelela, ku delela rito ra Xikwembu leri tsariweke ni leri huhuteriweke ku ta xupuriwa hi makhombo ya muxaka lowu fanaka, hi ku ya hi Nhlav.16.

Ku pfumela ka Xikwembu ka rixaka ka Nkutsulo wa le Furwa Mavoni ya munyama

Ndzimana 7: “ *Loko va hetile ku nyikela vumbhoni bya vona, xivandzana lexi humaka evuentweni xi ta lwa na vona, xi va hlula, xi va dlaya.* »

Moya wu hi paluxela laha, nchumu wa nkoka lowu hi faneleke ku wu xiya; siku ra 1793 ri fungha ku hela ka vumbhoni bya Bible, kambe eka vamani? Eka valala va yena va nkarhi wolowo lava a va xanise Bible va ala vulawuri bya yona bya le henhla etimhakeni to seketela ripfumelo; hi leswaku, tihosi, vafumi va xiyimo xa le henhla va vuhosi, mfumo wa mupapa wa Rhoma Khatoliki ni vafundhisi va wona hinkwavo. Hi siku leri, Xikwembu xi tlhela xi sola vapfumeri va mavunwa va Maprotestente lava hi ku tirhisa se va nga tekeli enhlokweni tidyondzo ta xona. Eka Dan.11:34, eku avanyiseni ka xona, Xikwembu xi va veka “ **vukanganyisi** ” eka vona: “ *Enkarhini lowu va wa, va ta pfuniwanyana, naswona vo tala va ta va joyina eka vukanganyisi* . » I xiphemu xo sungula ntsena xa vumbhoni bya Bible lexi hetuweke, hikuva hi 1843, ntirho wa yona wu ta tlhela wu sungula wa nkoka wa nkoka hi ku rhamba vahlawuriwa ku tshubula vuprofeta bya Maadventist. Ku simekiwa ka vupfumeri bya rixaka eFurwa ku ta kongomisa Bible ni ku ringeta ku yi endla yi nyamalala. Ku tirhisiwa ko tala ka ngati ka “guillotine ya yena” ku endla leswaku yi va “ *xivandzana* ” lexintshwa lexi, enkarhini lowu, a xi fanele ku “ *pfuka ekheleni* ”. Hi rito leri ri lomba eka xitori xa ku tumbuluxiwa eka Genesa 1:2, Moya wu hi tsundzuxa leswaku loko Xikwembu, Muvumbi wa xona, a xi nga ri kona, a ku nga ri na vutomi lebyi a byi ta va byi hluvukile emisaveni. “ *Xidziva* ” i xikombiso xa misava leyi tsoniweke vaaki, loko yi “ *pfumala xivumbeko naswona yi nga ri na nchumu* ”. Xisweswo a swi ri “ *eku sunguleni* ”, hi ku ya hi Gen.1:2, naswona swi ta tlhela swi va tano ku ringana “ *gidi ra malembe* ”, eku heleni ka misava, endzhaku ka ku vuya loku vangamaka ka Yesu Kriste, ku nga nhlokomhaka leyi ku landzela leswi eka

ndzima leyi ya 11. Ku pimanisiwa loku na mpfilumpfilu wo sungula swi faneriwa kahle eka mfumo wa riphabliki lowu velekiweke eka mpfilumpfilu wa tipolitiki na mpfilumpfilu lowukulu. Hikuva vavanuna va vaxandzuki va swi tiva ku hlangana ku lovisa kambe va hambanile swinene eka swivumbeko leswi faneleke ku nyikiwa ku pfluxeta. Vumbhoni lebyi byi tlhela byi nyikela nkombiso wa mihandzu leyi vumunhu byi nga byi tswalaka loko byi tsemiwele hi ku helela eka Xikwembu; ku tsoniwa goza ra yona leri vuyerisaka.

Kambe hi ku yi thya vito ra “ *abyss* ” Moya wa muvumbi Xikwembu wu tlhela wu ringanyeta mongo ni xiyimo xa ntumbuluko wo sungula wa misava ya hina. Xisweswo, hi ku kongomisa eka siku ro sungula ra ntumbuluko lowu, u hi komba misava leyi ngheneke “ *emunyamani* ” lowu heleleke tanihi leswi hi nkarhi wolowo, Xikwembu a xi nga si nyika misava ku vonakala ka nyeleti yihi na yihi. Naswona mianakanyo leyi hi tlhelo ra moya yi hlanganisa “ *xivandzana lexi pfukaka ekheleni* ” ni “ *xilemo xa vumune* ” xa Nhlav.6:12 lexi hlamuseriweke tanihi “ *dyambu ra ntima ku fana ni xiambalo xo khwaxa* ”. Ku yelana ku tlhela ku endliwa ni “ *mhalamhala ya vu-4* ” ya Nhlav . Hi ku tirhisa swifaniso leswi, Moya wu nyika ximunhuhata xa “ **munyama** ” ngopfu-ngopfu. Kambe, hi le ka xiphemu lexi ni le ka xiyimo lexi xa “ **munyama** ” laha Furwa ri nga ta dzunisa vaehleketi va rona lava ntshunxekeke hi ku va nyika xithopo xa “ **ku voningeriwa** ”. Kutani hi tsundzuka marito ya Yesu Kriste lama tshahiweke eka Mat.6:23: “ *kambe loko tihlo ra wena ri bihile, miri wa wena hinkwawo wu ta va emunyamani. Loko ku vonakala loku nga eka wena ku ri munyama, munyama wolowo wu ta va wukulu swonghasi!* » Xisweswo miehleketo ya munyama leyi ntshunxekeke yi ya enyimpini na moya wa vukhongereri naswona moya lowu wuntshwa **wa ntshunxeko** wu ta anama hi ku famba ka nkarhi wu tlhela wu anama ehenhla ka misava ya le Vupeladyambu... wu vitaniwa Vukriste naswona wu ta hlayisa nkucetelo wa wona wo biha ku fikela emakumu ka misava . Hi Nkutsulo wa le Furwa, “munyama” wu tshamisekile hilaha ku nga heriki ni xidyoho. Hikuva, na yona, tibuku leti tsariweke hi vativi va filosofi va miehleketo leyi ntshunxekeke ya humelela; leyi yi hlanganisaka na “xidyoho” lexi xi hlawulaka Greece eka vuprofeta bya Daniyele 2-7-8. Tibuku leti letintshwa ti ta phikizana ni Bibeles naswona ti ta humelela eku yi pftoloseni, hi mpimo lowukulu swinene. Hikwalaho “ *nyimpi* ” leyi soriwaka yi le henhla ka hinkwaswo ya mianakanyo. Endzhaku ka Nkutsulo ni le ndzhaku ka Nyimpi ya Vumbirhi ya Misava, munyama lowu wu ta teka xiphemu xa vumunhu lebyi tlakukeke lebyi hambaneke naswona xisweswo byi hambana ni ku nga tiyiselelani ko sungula, kambe “ *nyimpi* ” ya mianakanyo ya ya emahlweni. Vanhu va le Vupela-dyambu va ta va va lunghekele ku nyikela hi xin`wana ni xin`wana hikwalaho ka “ntshunxeko” lowu. Entiyisweni, va ta nyikela hi matiko ya vona, nsirhelelo wa vona naswona a va nge balekeli rifu leri kunguhatiweke hi Xikwembu.

Ndzimana 8: “ *Mitsumbu ya vona yi ta va erivaleni ra muti lowukulu, lowu hi ndlela ya moya wu vuriwaka Sodoma na Egipta, laha Hosi ya vona yi vambibeke kona.* »

“ *Mintsumbu* ” leyi tshahiweke i ya “ *timbhoni timbirhi* ” leti vahlaseri va tona vo sungula na vona va dlayiweke eka “ *xivandla* ” xa “ *doroba* ” leri fanaka . “ *Doroba* ” leri i Paris, naswona “ *ndhawu* ” leyi tshahiweke yi vitaniwe, hi ku

landzelelana, “ndhawu Louis XIV”, “ndhawu Louis XV”, “place de la Revolution”, naswona yi vula “place de la Concorde” ya sweswi. Ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona a ku endli xivumbeko xihi na xihi xa vukhongeri tintswalo. Vahlaseriwa lava nga ni guillotini va biwa hi ku kongoma hikwalaho ka vukhongeri bya vona. Naswona hilaha rungula ra “ *Mhahlamhala ya vu-4* ” ri dyondzisaka hakona, swikongomelo i ku vonakala ka ntiyiso (dyambu), nhlengeletano ya mavunwa (n’weti), ni murhumiwa wihi na wihi wa vukhongeri ha un’we-un’we (nyeleti). Ku tlula kwalaho, swivumbeko swo karhi swa vukhongeri leswi onhakeke swa amukeriwa hi xiyimo xa leswaku swi fambisana ni mimpimanyeto ya vukhongeri lebyikulu bya ku pfumela leswaku Xikwembu xi kona. Xisweswo vaprista van’wana va amukela vito leri nge “ku susiwa” hi ku hlekula. Moya wu fanisa Paris, ntsindza wa Furwa, na “ *Sodoma* ” na “ *Egipta* ”. Mihandzu yo sungula ya ntshunxeko a ku ri ku hundzeleta ka rimbewu loku fambisanaka ni ku hahluka ka mintwanano ya ndhavuko ya ntshamisano ni ya ndyangu. Ku pimanisa loku ku ta va ni vuyelo byo vava hi ku famba ka nkarhi. Moya wu hi byela leswaku muti lowu wu ta xaniseka hi vuyelo bya “ *Sodoma* ” ni bya “ *Egipta* ” leswi hundzukeke eka Xikwembu xikombiso lexi tolovelekeke xa xidyoho ni ku xandzukela eka xona. Ku yelana loku simekiweke laha henhla ni “ *xidyoho* ” xa *filosofi* xa “ *Xigriki* ” lexi soriwa eka Daniyele 2-7-8 ku tiyisiwile laha. Leswaku hi twisisa hi ku helela ku soriwa loku ka Xikwembu ka xidyoho xa Magriki, a hi tekeni enhlokweni mhaka ya leswaku, loko a ringeta ku tirhisa marito ya filosofi ku nyikela Evhangeliki eka vaaki va Atena, muapostola Pawulo u tsandzekile kutani a hlongiwa endhawini yoleyo. Leswi hi swona swi endlaka leswaku mianakanyo ya filosofi yi ta tshama yi ri nala wa muvumbi Xikwembu hilaha ku nga heriki. Hi ku famba ka nkarhi ni ku fikela emakumu ka rona, doroba leri leri vuriwaka “Paris” ri ta hlalisa, ni ku nyikela vumbhoni hi swiendlo leswi, eka ku pakanisa ka ku pimanisiwa ka rona ni mavito lawa mambirhi, swikombiso swa xidyoho xa rimbewu ni xa vukhongeri. Endzhaku ka vito ra yona "Paris", ku na ndzhaka ya "Parisii", rito leri masungulo ya rona ya Xicelt ya vulaka "lava va xigwitsirisi", vito ra vuprofeta hi ndlela yo hlamarisa. Himinkarhi ya Rhoma ndzhawu leyi akuri khokholo ra vagandzeri va vuhedeni va Isis, xikwembu xa xisati xa Vaegipta, hiku kongoma, kambe na, xiteji na xifaniso xa cynical xa Paris, n’wana wa hosi ya Troy, Priam wa khale. Mutsari wa vuoswi na Helena wo saseka, nsati wa hosi ya Magriki Menelaus, u ta va na vutihlamuleri bya nyimpi na Greece. Endzhaku ka ku rhendzeriwa loku nga humelelangiki, Magriki ma tlhelele endzhaku, ma siya hanci leyikulu ya mapulanga eribuweni. Hi ku ehleketa leswaku i xikwembu xa Magriki, Vatroya va tise hanci leyi emutini. Kutani exikarhi ka vusiku, loko vhinyo ni nkhuvo swi herile, masocha ya Magriki ma huma etihancini, ma pfulela masocha ya Magriki lama vuyaka hi ku miyela tinyangwa; kutani vaaki hinkwavo va muti va dlayiwile, ku sukela eka hosi ku ya eka vafumi va le hansi. Goza leri ra Troy ri ta vanga ku lahlekeriwa hi Paris emasikwini yo hetelela hikuva, loko ri honisa dyondzo leyi, ri ta phindha swihoxo swa rona hi ku endla leswaku valala va rona lava ri va endleke tikoloni va tshama ensin’wini ya rona. Loko kungase teka vito ra Paris, doroba leri ari vitaniwa “Lutèce” leswivulaka “xihlahla lexi nun’hwelaka”; nongonoko hinkwawo wa vumundzuku bya yena lebyi khomisaka gome. Ku pimanisiwa na “ *Egipta* ” swa

lulamile tanihileswi hi ku amukela mfumo wa riphabliki, Furwa ximfumo ri va mfumo wo sungula wa vudyoho emisaveni ya le Vupela-dyambu. Nhlamuselo leyi yi ta tiyisisiwa eka Nhlav.17:3 hi muvala wa “ *wo tshwuka* ” wa “ *xivandzana* ”, xifaniso xa mintwanano ya vuhosi na ya riphabliki ya masiku yo hetelela, leyi akiweke eka xikombiso xa Furwa. Hi ku vula leswaku: “ *hambi ku ri laha Hosi ya vona yi vambiweke kona* ”, Moya wu simeka ku pimanisiwa exikarhi ka ku ala ripfumelo ra Vukriste ra ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka Mafurwa na ku ala ka rixaka ra Vayuda ka Mesiya Yesu Kriste; hikuva swiyimo leswimbirhi swa fana naswona swi ta rhwala vuyelo lebyi fanaka ni mihandzu leyi fanaka ya ku pfumala Xikwembu ni ku hamboloka. Ku pimanisa loku ku ta ya emahlweni eka tindzimana leti landzelaka.

Hi ku vitana ntsindza wa xona “ *Egypt* ”, Xikwembu xi fanisa Furwa na Faro, xikombiso lexi tolovelekeke xa ku lwisana ka vanhu loku kanetaka ku navela ka xona. Wu ta hlayisa xiyimo lexi xa vuxandzuki kukondza wu lovisiwa. A ku nge pfuki ku ve ni ku hundzuka kwihi na kwihi eka yena. Hi ku vitana “ *leswo biha leswinene ni leswinene leswo biha* ”, u ta endla swidyoho swo biha swinene leswi rhukaniweke hi Xikwembu; leswi hi ku vitana “mavoni”, vaehleketi va “munyama” lava simekiweke “timfanelo ta yena ta ximunhu”, lava kanetaka timfanelo ta Xikwembu. Naswona hi vanhu vo tala, xikombiso xa yona xi ta tekeleriwa, hambi ku ri, hi 1917, hi Rhaxiya ra matimba leri nga ta yi lovisa hi ku divula ka athomo hi nkarhi wa “ *mhalamhala ya vutsevu* ”, leswi ku nga leswi vito ra yona “Parisii” ri swi profeteke hi Xicelt ririmi, leswi vulaka “lava nga eka xigwitsirisi”. Hikwalaho u ta tshama ku fikela emakumu ka yena a nga swi koti ku vona Xikwembu eka miringo leyi nga ta n’wi onha ku fikela laha yi n’wi lovisaka. Hikuva u n’wi kongomise naswona a nge n’wi tshiki a famba ku kondza a nga ha ri kona.

Ndzimana 9: “ *Masiku manharhu ni hafu vavanuna lava humaka exikarhi ka matiko, tinyimba, tindzimi, ni matiko va ta vona mintsumbu ya vona, naswona a va nge pfumeli leswaku mintsumbu ya vona yi lahliwa esirheni.* »

Le Furwa, vanhu va nghene eka Nkutsulo hi 1789, naswona hi 1793, va dlaye hosi ya vona hi nkarhi wolowo hosi ya vona ya xisati, havumbirhi bya vona va tsemiwe tinhloko erivaleni exivaveni lexikulu xa le xikarhi xa doroba leri vitaniwaka hi ku landzelelana “Place Louis XV”, “Place de la Revolution” , naswona sweswi, “place de la Concorde”. Hi ku vula leswaku “ *masiku manharhu na hafu* ” ya vangiwa hi nkarhi wa goza ro lovisa, Moya wu vonaka wu katsa Nyimpi ya Valmy laha hi 1792, vafukeri va ndzhundzunuko va langutaneke na ku hlula mavuthu ya vuhosi ya mimfumo ya le Yuropa lawa ya hlaseleke Furwa ra Riphabliki ku katsa na Austria, . kaya ra ndyangu wa masungulo ya Hosi ya Xisati Marie Antoinette. Ku twisisa masungulo ya rivengo leri, hi fanele ku tsundzuka leswaku malembe ya 1260 ya ku xanisiwa ka mixaka hinkwayo hi ntwanano wa mupapa na vuhosi ya hetelele ya hlundzukisa vanhu va Mafurwa lava a va tirhisiwa hi ndlela yo biha, va khomiwa hi ndlela yo biha, va xanisiwa na ku onhiwa hi ku helela. Ku fuma kambirhi ko hetelela ka Louis Rinoko ! Riphabliki a hi nkateko eka Furwa naswona a ri nge vi nkateko. U ta ku fikela emakumu ka yena, hi xivumbeko xa yena xa vuntlhanu, a rhwala ndzhukano wa Xikwembu naswona yena n’wini u ta endla swihoxo leswi nga ta n’wi endla a wa. Mfumo

lowu wa torha ra ngati, ku sukela eku sunguleni ka wona, wu ta va tiko ra “timfanelo ta ximunhu” na vumunhu lebyi nga ta hetelela byi sirhelela lava nga na nandzu naswona byi ta hlundzukisa, hi ku pfumaleka ka vululami bya byona, muhleriwa. U ta amukela hambu ku ri valala va yena ivi a va veka ensin’wini ya yena, a tekelela, hi ndlela yo biha swinene, xikombiso lexi dumeke xa doroba ra Troya leri dumeke hi ku ngenisiwa ka hanci ya mapulanga leyi siyiweke hi Magriki, hilaha swi voniweke hakona eku sunguleni.

Ndzimana 10: “ *Vaaki va misava va ta tsaka, va tsaka hikwalaho ka vona, va ta rhumelana tinyiko, hikuva vaprofeta lava vambirhi va xanise vaaki va misava.* »

Eka ndzimana leyi, Moya wu kongomisa nkarhi lowu, ku fana na gangrene kumbe khensa, vubihhi bya filosofi ya Mafurwa byi nga ta hangalaka no hangalaka ku fana na ntungu ematikweni man’wana ya le Vupeladyambu. Yi fungha “xikombiso xa minkarhi” hi “ *xilemo xa^{vu-6}* ” ; leyi eka yona “ *dyambu ri hundzukaka ntima ku fana ni saka ra voya bya tihanci* ”: ku vonakala ka Bibeke ka nyamalala, ku pfaleriwa hi tibuku ta filosofi ta vaehleketi lava ntshunxekeke.

Eka ku hlaya ka moya, ku hambana na “ *vaaki va mfumo wa matilo* ” lowu hlamuselaka vahlawuriwa va Yesu, “ *vaaki va misava* ” va hlawula Maprotestente ya le Amerika naswona hi ku angarhela, vanhu lava xandzukelaka Xikwembu ni ntiyiso wa xona. Vanhu va mimfumo ya le Yuropa ni ku tlula ya le Amerika va languta eFurwa. Kwalaho, vanhu va pftlosa vuhosi bya rona ni vukhongeri bya Vukriste bya Khatoliki lebyi xungetaka vanhu lava hlayaka Bibeke, “ *timbhoni timbirhi* ”, hi “ *ku xanisiwa* ” ka “tihele” ta rona; “ *ku xanisiwa* ” ka xiviri loku hambiswiritano ku vekiweke ku avanyisa ko hetelela ntsena, ku herisa vanhu va vukhongeri bya mavunwa lava hi voxo va tirhisaka muxaka lowu wa nxungeto hi vukanganyisi, hi ku ya hi Nhlav. Vanhu va matiko mambe, na vona, vahleriwa va ku xanisiwa loku fanaka ehandle ka Furwa, va tshemba ku vuyeriwa eka kungu leri. Leswi, swi tano ngopfu, tanihi leswi hi nseketelo wa Mafurwa lowu nyikiweke hi Louis wa Vukhume-nhungu, emisaveni, malembe ma nga ri mangani emahlweninyana, United States leyintshwa ya Amerika N’walungu yi kume ntshunxeko wa yona, yi ti ntshunxa eka vulawuri bya Nghilandhi. Ntshunxeko wu le ku fambeni naswona ku nga ri khale wu ta hlula vanhu vo tala. Tanihi xikombiso xa vungghana lebyi, “ *va ta rhumelana tinyiko.* ” Yin’wana ya tinyiko leti a ku ri nyiko ya Xifurwa eka Maamerika ya “Xifaniso xa Ntshunxeko” lexi akiweke hi 1886 exihlalani lexi langutaneke na New York. Maamerika ya tlherisele xiendlo lexi hiku n’wi nyika xifaniso lexi, lexi akiweke hi 1889, xi kumekaka e Paris exihlalani lexi nga exikarhi ka Seine ekusuhi na Xihondzo xa Eiffel. Xikwembu xi kongomisa muxaka lowu wa nyiko leyi paluxaka ku avelana na ku cincana loku vumbeke ndzhukano wa **ntshunxeko wo tlula mpimo** lowu kongomisaka ku honisa milawu ya wona ya moya.

Ndzimana 11: “ *Endzhaku ka masiku manharhu ni hafu moya wa vutomi lowu humaka eka Xikwembu wu nghena eka vona, va yima hi milenge; kutani ku chava lokukulu ku va eka lava va va voneke.* »

Hi April 20, 1792, Furwa ri xungetiwe hi Austria na Prussia kutani ri hlula hosi ya rona, Louis wa Vukhume-nhungu, hi August 10, 1792. Vapfukeri va Nkutsulo va hlule eValmy hi September 20, 1792. Hosi Louis wa Vukhume-

nhungu u duvuriwile hi xibamu hi January 21, 1793. Mufumi wa tihanyi Robespierre ni vanghana vakwe va dlayiwile hi xibamu hi July 28. 1794. “Ntwanano” wu siviwe hi “Directory” hi October 25, 1795. “Matherorisi” mambirhi ya 1793 na 1794 loko ma hlanganisiwa ma teke lembe rin’we ntsena. Exikarhi ka April 20, 1792 na October 25, 1795, ndzi kuma hi ku kongoma nkarhi lowu wa “ *masiku manharhu ni hafu* ” lowu profetiweke kumbe “malembe manharhu ni hafu” ya xiviri. Kambe ndzi ehleketa leswaku nkarhi lowu wu tlhela wu rhwala rungula ra moya. Nkarhi lowu wu yimela hafu ya vhiki, leswi nga ha pfuxa ku kombetela eka vutirheli bya laha misaveni bya Yesu Kriste lebyi tekeke kahle-kahle “masiku manharhu ni hafu ya vuprofeta” naswona byi heleke hi rifu ra Mesiya Yesu Krete. Moya wu pimanisa xiendlo xa wona ni xa Bibe, “ *timbhoni timbirhi* ” ta wona, leti na tona ti endleke ni ku dyondzisa ti nga si hisiwa ePlace de la Revolution eParis. Hi ku pimanisa loku, Bibe yi, ripfumelo leri, ri hlanganisiwa na Yesu Kriste loyi, eka rona, a vambiweke nakambe naswona a “ *tlhaviweke* ” tanihilaha swi kombisiweke hakona eka Nhlav. Ndhambi ya ku halatiwa ka ngati yi hetelele yi chavisa vanhu va le Furwa. Nakambe, endzhaku ko dlaya murhangeri wa yena wa Nhlengeletano ya Torha ra Ngati, Maximilien Robespierre, na vanghana va yena Couthon na Saint-Just, ku dlayiwa hi nkatsakanyo na loku hlelekeke ku yimile. Moya wa Xikwembu wu pfuxe torha ra moya ra vanhu naswona ku titoloveta vukhongereri swi tlhele swi va enawini, naswona ehenhla ka hinkwaswo, swi ntshunxekile. "Ku chava Xikwembu" loku hanyisaka ku humelerile nakambe naswona ku tsakela Bibe ku kombisiwile nakambe kambe ku fikela emakumu ka misava ku ta lwiwa ni ku phikizana na kona hi tibuku ta filosofi leti tsariweke hi vaehleketi lava ntshunxekeke lava xikombiso xa vona xa Xigriki xi nga emahlweni ka hinkwaswo swivumbeko swa yona swo hambana-hambana.

Ndzimana 12: “ *Kutani va twa rito leri humaka etilweni ri va byela: “Tlhandlukelani lahawani; Kutani va tlhandlukela etilweni va ri epapeni; valala va vona va va vona.* »

timbhoni timbirhi ” ta Bibe endzhaku ka 1798.

Ku pimanisiwa na Yesu ku ya emahlweni, hikuva hi yena loyi vahlawuriwa va yena va n’wi voneke (endzhaku ka muprofeta Eliya) va tlhandlukela etilweni va nga si languta. Kambe, hi hala tlhelo, lava a va hlawuleke va nkarhi wo hetelela va ta endla hi ndlela leyi fanaka. Valala va vona na vona va ta va vona va tlhandlukela etilweni epapeni laha Yesu a nga ta va kokela eka yena. Nseketelo lowu Xikwembu xi wu nyikaka eka mhaka ya xona wa fana, eka Yesu Krete, vahlawuriwa va xona, naswona eka mongo lowu wa Nkutsulo wa le Furwa, Bibe endzhaku ka 1798. Ku tiyisisa ku hela ka nkarhi lowu profetiweke wa “ *1260 days* ”-years, in 1799, Mupapa Pius wa Vutsevu u fe a pfaleriwe eValence-sur-Rhône, xisweswo a endla leswaku, exikarhi ka 1843-44 na 1994, ku va ni nkarhi wo leha wa ku rhula Malembe ya 150 ya profetiwile tanihi “ *tin’hweti ta ntlhanu* ” eka Nhlav.9:5-10. Rifu ra Louis wa vukhume-nhungu, ku yimisiwa ka vuhosi, na rifu ra mupapa wa mubohiwa swi endla khombo leri dlayaka eka ku nga tiyiselelani ka vukhongereri ka “ *xivandzana lexi pfukaka elwandle* ” eka Nhlav.13:1-3. Concordat ya Directory yi horisa xilondza xa yena kambe a nga ha vuyeriwi eka nseketelo wa vuhosi lowu onhiweke, a nge he xanisi ku fikela

enkarhini wa makumu laha ku nga tiyiselelani ka Protestente ku nga ta humelela ehansi ka vito ra " *xivandzana lexi pfukaka emisaveni* " eka Apo 13:11.

Ndzimana 13: “ *Hi nkarhi wolowo ku tsekatseka lokukulu ka misava, kutani xiphemu xa vukhume xa muti xi wa; vavanuna va magidi ya nkombo va dlayiwile eka ku tsekatseka loku ka misava, kutani lavan’wana va chava, va dzunisa Xikwembu xa matilo.* »

Eka nguva leyi (*awara leyi*) ku hetisisiwile, hi xivumbeko xa moya, “ *ku tsekatseka ka misava* ” loku se ku profetiweke hi ku hetiseka ka ka Lisbon hi 1755, loku khumbekaka eka nhloko-mhaka ya “ *xilemo xa vutsevu* ” xa Apo. Hi ku ya hi Moya wa Xikwembu, doroba ra Paris ri lahlekeriwe hi “ *n’we-xa-khume* ” xa vaaki va rona. Kambe nhlamuselo yin’wana yi nga ha khumba hi ku ya hi Dan.7:24 na Nhlav.13:1, xiphemu xa vukhume xa “ *timhondzo ta khume* ” kumbe mimfumo ya Vukriste ya le vupeladyambu leyi nga ehansi ka Vukhatoliki bya mupapa wa Rhoma. Furwa, leri a ri tekiwa hi Rhoma tanihi “n’wana wa nhwanyana lonkulu” wa Kereke ya Rhoma Khatoliki, ri wele eka ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona, ri ri tsona nseketelo wa rona naswona ri fikelele eku heleni ka vulawuri bya rona. ^{Mhahlamhala} ya vu-4 yi yi paluxe, “ *xiphemu xa vunharhu xa dyambu xi biwa* ”; rungula leri nge “ *vavanuna va magidi ya nkombo va dlayiwile eka ku tsekatseka loku ka misava* ” ri tiyisekisa mhaka leyi hi ku vula leswaku: ntshungu (*gidi*) wa “ *vavanuna* ” va vukhongereri (*nkombo*: ku kwetsimisiwa ka vukhongereri ka nkarhi wolowo), va dlayiwile eka ku tsekatseka loku ka misava ka tipolitiki ta vaaki.

Ndzimana 14: “ *Khombo ra vumbirhi ri hundzile. Waswivo, khombo ra vunharhu ri ta hi ku hatlisa* ”.

Xisweswo, ku halatiwa lokukulu ka ngati ku pfluxe ku chava Xikwembu, naswona “Ku Chava” ku yimile , ku siviwa hi mfumo wa Napoleon 1st ‘ “ *ntsumi* ” leyi tivisa “ *timhahlamhala* ” tinharhu to hetelela , “ *makhombo lamakulu* ” *manharhu* eka vaaki ya misava. Hi ku xiya leswaku xitiviso lexi xi landzela Nkutsulo wa le Furwa ku sukela hi 1789 ku ya eka 1798, “ *khombo ra vumbirhi* ” leri ku vuriwaka leswaku ri vangiwa hi rona eka ndzimana 14 a ri nge xi khumbi hi ku kongoma. Kambe eka Moya, i ndlela yo hi byela leswaku xivumbeko lexintshwa xa Nkutsulo wa le Furwa xi ta humelela emahlweninyana ka ku vuya hi ku vangama ka Yesu Kriste. Kambe, hi ku ya hi Nhlav.8:13, “ *khombo ra vumbirhi* ” swi le rivaleni leswaku ri khumba nhlokomhaka ya ⁶ *mhahlamhala* ya Nhlav.9:13 leyi, kahle-kahle, yi nga ta “ *dlaya n’we-xa-nharhu xa vanhu* ” Yesu Kriste a nga si vuya ku ta rihisela ku gweviwa loku nga lulamangiki ka malandza ya yena yo kwetsima yo tshembeka hi ku herisa valala va wona lava faka, ku nga vaxandzuki vo hetelela. Hi nga twisisa leswaku ku fana ni ku dlayeteriwa ka vanhu loku vangiweke hi Vapfukeri va Nkutsulo va le Furwa, Xikwembu xi hlela ku dlayeteriwa ka Nyimpi ya Vunharhu ya Misava, nkarhi lowu ya nyutliya, leyi nga ta hunguta swinene nhlayo ya vaaki va misava, yi nga si herisiwa hi ku helela leswi nga ta yi vuyisela eka yona ku humelela ka “ *xidziva* ” xo sungula, endzhaku ka ku nghenelela ko hetelela loku lovisaka ka Yesu Krete.

Nhlamuselo yimbirhi ya “ *khombo ra vumbirhi* ” yi hlanganisa *mhahlamhala ya vumune* ni ya *vutsevu* hikwalaho ka xivangelo xa moya. Xivumbeko xa Nhlavutelo xi hambanisa nkarhi wa nguva ya Vukriste hi

swiphemu swimbirhi. Eka yo sungula, “ *khombo* ” ri xupula lava nga ni nandzu lava xupuriweke emahlweni ka 1844 kasi eka ya vumbirhi, lava xupuriweke endzhaku ka 1844, emahlweninyana ka ku hela ka misava. Sweswi, swiendlo leswimbirhi swo xupula swi avelana nhlamuselo leyi Xikwembu xi yi nyikaka nxupulo wa xona wa vumune eka Levhitika 26:25: “ *Ndzi ta rhumela banga leri nga ta rihisela ntwanano wa mina .* ” Nxupulo wo sungula wu wele eka vanhu **lava nga amukelangiki** rungula ra Ndzhundzunuko, ntirho lowu lunghiseleriweke hi Yesu eka vahlawuriwa va yena, naswona wa vumbirhi, eka lava va nga hlamulangiki eka xilaveko xa Xikwembu **xo hetisisa** Ndzhundzunuko lowu ku sukela hi 1843. Ku vonakala loku paluxiweke leyi Xikwembu xi akaka ha yona Ndzhundzunuko lowu wa nkarhi hinkwawo yi ta nyikeriwa ku fikela eka awara leyi nkarhi wa tintswalo wu hela ha yona.

Hi ku teka swilo ni swiendlo leswi Xikwembu xi vuleke leswaku i vavanuna va Nkutsulo wa le Furwa ku sukela hi 1789 ku ya eka 1795, hi kuma leswi xi nga swi vulaka leswaku i vavanuna va le Vupela-dyambu va masiku yo hetelela. Hi kuma ku delela loku fanaka, ku pfumala Xikwembu ni ku venga loku fanaka ka milawu ya vukhongereri ni ya lava yi dyondzisaka; mahanyelo lawa enkarhini lowu ma humaka eka nhluvukiso lowu nga tolovelekangiki wa sayense na thekinoloji. Emalembeni ya ku rhula, ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ni vukhongereri bya mavunwa swi teke misava ya le Vupela-dyambu. Hikwalaho Xikwembu xi na xivangelo lexi twalaka xo hi nyika, eka nhlokomhaka leyi, ku hlaya kambirhi; mahanyelo ya “ *lava poneke* ” lama endlaka ku hambana lokukulu exikarhi ka nguva ya ndzhundzunuko ni nkarhi wa sayense wa masiku yo hetelela ya vanhu. *Ku va swi va erivaleni , hi ku ya hi Nhlav hayi ,*” hi ku ya hi Nhlav.9:20-21.

Khombo lerikulu ” ra vunharhu (eka vadyohi): Ku vuya loku vangamaka ka Kriste Muavanyisi

Ndzimana 15: “ *Ntsumi ya vunkombo yi ba. Kutani ku twakala marito lama tlakukeke etilweni, ma ku: “Mimfumo ya misava yi nyikiwile Hosi ya hina ni le ka Kriste wa yona; kutani u ta fuma hilaha ku nga heriki. »*

Nhlokomhaka yo hetelela ya ndzima leyi i ya “ *mhalamhala ya vunkombo* ” leyi vulaka, ndza mi tsundzuxa, nkarhi lowu muvumbi la nga vonakiki Xikwembu xi tiendlaka xi vonaka ematihlweni ya valala va xona xi tiyisisa Apo.1:7: “ *Vona, u ta na mapapa ni tihlo rin’wana ni rin’wana swi ta swi vona; hambu ku ri lava va ri tlhaveke .*” “ *Lava va n’wi tlhaveke* ”, lava tlhaveke Yesu, i valala va yena ku suka eka minkarhi hinkwayo ya nguva ya Vukriste ku katsa na ya leyo hetelela. Va n’wi tlhave, va xanisa vadyondzisiwa va yena vo tshembeka, lava malunghana na vona a vuleke a ku: “ *Leswi u endleke swilo leswi eka un’wana wa vamakwerhu lavatsongo, u swi endle eka mina (Mat.25:40).*” Ku suka esibakabakeni, ku tlakusiwa marito lamakulu leswaku ku tlangeriwa xiendlakalo lexi. Lava hi lava va vaaki va tilo lava se va tiphofulaka ku tlangela ku hlongoriwa etilweni ka diyavulosi na madimona ya yena hi Kriste loyi a hluleke, loyi a vuriwaka “ *Mikayele* ” eka Nhlav va hlawuriwa, hi ku famba ka nkarhi va ntshunxiwile ni ku hlula hi Yesu Kriste. Matimu ya xidyoho xa laha misaveni ma ta hela hikwalaho ka ku pfumaleka ka vadyohi lava lovisiweke hi

nomu wa Kriste wa le tilweni. Diyavulosi, “ *hosi ya misava leyi* ” hi ku ya hi Yesu, u lahlekeriwa hi ndzhaka ya yena ya misava ya vudyoho leyi lovisiweke hi Xikwembu. U ta tshama malembe man’wana ya gidi emisaveni leyi nga rhumbi handle ko vavisa munhu, loko a rindzele ku herisiwa ka yena hi ku helela eku avanyisiweni ko hetelela ni vadyohi van’wana hinkwavo lava Xikwembu xi nga ta va pfluxa hi xikongomelo lexi.

Ntsako Lowukulu wa le Tilweni wa vahlawuriwa lava kutsuriweke hi ngati ya Yesu Kriste

Ndzimana 16: “ *Vakulukumba va 24, lava tshameke emahlweni ka Xikwembu eswiluvelweni swa vona, va khinsama hi swikandza, va ganzela Xikwembu,* ”.

Vahlawuriwa va nghene emfun’weni wa Xikwembu wa le tilweni, va tshamile eswiluvelweni emahlweni ka Xikwembu, va ta fuma kumbe ku avanyisa lavo hamboloka hi ku ya hi Nhlav.20:4. Ndzimana leyi yi pfluxa mongo wa masungulo ya le tilweni ya lava kutsuriweke eka Nhlav.4. Ndzimana leyi yi humesa xivumbeko lexi vugandzeri bya ntiyiso bya Xikwembu byi faneleke ku va na xona. Ku nkhsinsama, ku khinsama, ku langute ehansi, i xivumbeko lexi endliweke enawini hi Xikwembu.

Ndzimana 17: “ *A ku: Ha ku nkhsensa, Hosi Xikwembu xa Matimba Hinkwawo, loyi a nga kona ni loyi a a ri kona, hikuva u teke matimba ya wena lamakulu, u teka mfumo wa wena.* »

Lava kutsuriweke va pfluxeta ku nkhsensa ka vona ni ku nkhsinsama emahlweni ka Yesu Kriste, “ *Xikwembu xa Matimba Hinkwawo lexi nga kona ni lexi a xi ri kona* ” “ ni lexi nga ta”, hilaha Nhlav.1:4 yi tiviseke hakona. “ *U khome matimba ya wena lamakulu* ” lawa u ma tshikeke leswaku u ponisa vahlawuriwa va wena ni ku rivalela hi rifu ra wena nxavo wa swidyoho swa vona evutirhelini bya wena bya “ *xinyimpfana* ”; “ *Xinyimpfana xa Xikwembu lexi susaka swidyoho swa misava* .” U “ *teke mfumo wa wena* ”; mongo lowu ringanyetiweke hakunene hi lowu laha Moya wu rhwaleke Yohane eka Nhlav.1:10; matimu ya Nhlengeletano ya Kriste emisaveni ma le ka nkarhi lowu hundzeke. Eka xiyimo lexi, “ *tinhlengeletano ta nkombo* ” ti le ndzhaku ka vatirhela-mfumo lava hlawuriweke. Ku fuma ka Yesu, nchumu wa ntshembo wa ripfumelo ra vahlawuriwa, wu hundzuke wa xiviri.

Ndzimana 18: “ *Matiko ma hlundzukile; kutani vukarhi bya wena byi fikile, nkarhi wa ku avanyisa vafi wu fikile, ku hakela malandza ya wena, vaprofeta, vakwetsimi, ni lava chavaka vito ra wena, lavatsongo ni lavakulu, ni ku lovisa lava lovisaka misava.* »

Hi kuma eka ndzimana leyi ya 18 rungula leri pfunaka swinene malunghana ni ku landzelelana ka swiendlakalo leswi profetiweke . Xivumbeko xa ^{vu-6} *mhalamhala* yi dlayiwile n’we xa nharhu xa vavanuna i, “ *Matiko ya hlundzukile* ”, naswona emahlweni ka mahlo ya hina, hi 2020-2021, hi vona swivangelo swa ku hlundzuka loku: Covid-19 na ku onhaka ka ikhonomi loku vangyiweke, ku hlasela ka Islam, na hi ku hatlisa , nhlaselelo wa Russia ni vanghana va yona. Endzhaku ka nyimpi leyi yo chavisa ni leyi onhaka, endzhaku ka ku twarisiwa ka nawu wa Sonto hi “ *xivandzana xa misava* ” hi leswaku, ntwanano

wa Maprotestante ni wa Khatoliki wa vaponi va le Amerika ni va le Yuropa, Xikwembu xi va chululele “ *makhombo ya nkombo yo hetelela ya vukarhi bya xona* ” . leswi hlamuseriweke eka Nhlav.16. Hi nkarhi wa vunkombo, Yesu u humelerile ku ponisa vahlawuriwa va yena ni ku lovisa lava weke. Kutani ku ta nongonoko lowu lunghiseleriweke “ *gidi ra malembe* ” ya gidi ra malembe ya vunkombo. Etilweni, hi ku ya hi Nhlav.4:1, ku avanyisa ka lavo homboloka ku ta endleka: “ *naswona nkarhi wu fikile wo avanyisa vafi .*” Vakwetsimi va kuma hakelo ya vona: vutomi lebyi nga heriki lebyi tshembisiweke hi Yesu Kriste eka vahlawuriwa va yena. Eku heteleleni va kuma nyeleti ya nimixo ni harhi leyi tshembisiweke vahlawuriwa lava kumiweke va hlule enyimpini ya ripfumelo: “ *ku hakela malandza ya wena vaprofeta* ”. Xikwembu xi tsundzuka laha nkoka wa vuprofeta eka malembe hinkwawo (Hi ku ya hi 2 Pet.1:19) naswona ngopfungopfu emasikwini yo hetelela. “*Vakwetsimi ni lava chavaka vito ra wena* ” hi lava va hlamuleke hi ndlela leyinene eka marungula ya tintsumi tinharhu ta Nhlav.14:7 ku ya eka 13; eka swona wo sungula u tsundzuka vutlhari lebyi katsaka ku n’wi chava, ku n’wi yingisa ni ku nga kaneti swileriso swa yena, a ku: “ *Chava Xikwembu mi xi dzunisa* ”, hi tlhelo ra xona ra muvumbi Xikwembu, “ *hikuva nkarhi wa ku avanyisa ka xona wu fikile, . mi gandzela loyi a endleke tilo, ni lwandle, ni misava, ni swihlovo swa mati .*”

Ndzimana 19: “ *Tempele ya Xikwembu etilweni yi pfuriwa, areka ya ntwanano wa xona yi humelela etempeleni ya xona. Ku ve ni rihati, ni marito, ni ku dzindza ka tilo, ni ku tsekatsaka ka misava, ni xihangu lexikulu. »*

Tinhlokomhaka hinkwato leti pfuxiweke eka buku leyi ya Nhlavutelo ti hlangana eka nkarhi lowu wa matimu wa ku vuya lokukulu loku vangamaka ka Hosi ya hina ya le henhla Yesu Kriste. Ndzimana leyi yi kongomisa eka mongo laha tinhlokomhaka leti landzelaka ti hetisekaka no gimetiwaka kona:

Nhlav.1: Vuadventist: .

Ndzimana 4: “ *Yohane eka tikereke ta nkombo leti nga eAsia: Tintswalo ni ku rhula eka n’wina ku huma eka loyi a nga kona, ni loyi a nga kona, ni loyi a nga ta ta, ni ku suka eka mimoya ya nkombo leyi nga emahlweni ka xilavelo xa yena, »*

Ndzimana 7: “ *Waswivo, u ta ni mapapa. Tihlo rin’wana ni rin’wana ri ta ri vona, hambu ku ri lava ri tlhaveke; tinyimba hinkwato ta misava ti ta rila hikwalaho ka yena. Ina. Amen! »*

Ndzimana 8: “ *Hi mina alfa ni omega, ku vula Yehovha Xikwembu, loyi a nga kona, loyi a nga kona, ni loyi a nga ta ta, Lowa Matimba Hinkwawo. »*

Ndzimana 10: “ *A ndzi ri eMoyeni hi siku ra Hosi, kutani endzhaku ka mina ndzi twa rito lerikulu, ku fana ni mpfumawulo wa mhalamhala, ” .*

Apo.3: Nhlengeletano ya vunkombo: ku hela ka nguva ya “ Laodikiya ” (= vanhu lava avanyisiweke).

Nhlav.6:17: Siku lerikulu ra vukarhi bya Xikwembu eka vanhu lava xandzukeke “ hikuva siku lerikulu ra vukarhi bya xona ri fikile, naswona i mani la nga yimaka? »

Apo.13: “ *xivandzana lexi pfukaka emisaveni* ” (nhlangano wa Maprotestente na Khatoliki) na nawu wa xona wa Sonto; ndzimana 15: “ *A nyikiwe ku endla xifaniso xa xivandzana xi hanya, leswaku xifaniso xa xivandzana xi ta vulavula, ni leswaku hinkwavo lava nga laviki ku gandzela xifaniso xa xivandzana va dlayiwa* . »

Apo.14: Tinhlokomhaka timbirhi ta “ ntshovelo ” (makumu ya misava na ku tekiwa ka vahlawuriwa) na “ ntshovelo ” (ku dlayeteriwa ka varisi va mavunwa hi valandzeri va vona lava yengiweke no kanganyisiwa).

Nhlav.16: Ndzimana 16: “ siku lerikulu ra nyimpi Armagedoni ” .

Eka ndzimana leyi ya 19, hi kuma fomula ya nkoka ya ku nghenelela loku kongomeke na loku vonakaka ka Xikwembu, “ *naswona ku ve na rihati, marito, ku dzindza ka tilo, ku tsekatseka ka misava* ”, se ku tshahiwele eka Nhlav.4:5 na 8 :5. Kambe laha Moya wu engetela “ *na xihangu xo tika* ”; “ *xihangu* ” lexi nhlokomhaka ya vunkombo eka “ *makhombo ya nkombo yo hetelela* ” eka Nhlav.16:21 yi helelaka ha yona.

Mongo wa ku vuya ka Yesu Kriste hikwalaho wu funghiwele hi nhlokomhaka yo hetelela ya Adventist leyi nkarhi lowu yi tisaka , hi ximun’wana xa 2030, ku ponisiwa ka ntiyiso loku nyikeriweke eka vahlawuriwa, loku kumiweke hi ngati leyi halatiweke hi Yesu Kriste. I awara ya ku hlangana ka yena na vaxandzuki lava va tilulamiselaka ku dlaya vahlawuriwa va yena lava alaka Sonto ya Varhoma no hlayisa ku tshembeka ka vona eka Savata leyi kwetsimisiweke hi Xikwembu ku sukela vhiki ro sungula ra ku tumbuluxa misava. “ *Xilemo xa vutsevu* ” xa Nhlav. Mhaka ya ku nga twanani yi tlakusiwa eka ndzimana leyi ya 19. Yi khumba nawu wa Xikwembu lowu hlayisiweke eka “ *areka ya vumbhoni* ” endhawini yo kwetsima swinene ya tabernakela ni “ *tempele* ” ya Xiheveru. Areka yi kolota ndhuma ya yona ni ku kwetsima ka yona loku tlakukeke swinene ntsena hikuva yi ni matafula ya nawu lama vatliweke hi rintihora Xikwembu hi xoxe, hi xiviri, emahlweni ka Muxe, nandza wa xona wo tshembeka. Biblele yi hi pfumelela ku twisisa leswi vangaka ku chava ka vaxandzuki hi nkarhi wa ku vuya ka Yesu Krete. Hikuva leswi hi leswi tindzimana 1 ku ya eka 6 ta Pisalema 50 ti swi vulaka:

“ *Pisalema ya Asafa. Xikwembu, Xikwembu, YaHWéH, xa vulavula, xi tlhela xi vitana misava, ku sukela eku humeni ka dyambu ku ya fika eku pela ka dyambu. Ku suka eSiyoni, ku saseka loku hetisekeke, Xikwembu xa vangama. Wa ta, Xikwembu xa hina, a nga tshami a miyerile; **emahlweni ka yena ku ni ndzilo lowu dyaka, ku n’wi rhendzela xidzedze xa matimba** . U huwelela ematilweni ya le henhla, ni le misaveni, **ku ya avanyisa vanhu va yena** : Hlengeletani eka mina lava tshembekaka, lava endleke ntwanano na mina hi gandzelo! -Kutani matilo ma ta twarisa ku lulama ka yena , hikuva i Xikwembu lexi nga muavanyisi. »*

Eka xiyimo xa ku chava, vaxandzuki va ta vona tsalwa ra milawu ya vumune eka ya khume ya Xikwembu ri kombisiwile exibakabakeni hi maletere ya

ndzilo. Naswona hi xiendlo lexi xa Xikwembu, va ta swi tiva leswaku Xikwembu xi va gweva eka *rifu ro sungula ni ra “vumbirhi”*.

Ndzimana leyi yo hetelela ya nhloko-mhaka ya “*mhalamhala ya vunkombo*” yi paluxa ni ku tiyisekisa nkoka lowu Xikwembu xi wu nyikaka nawu wa xona lowu tlhontlhiwaka hi Vukreste bya mavunwa lebyi xandzukaka. Nawu wa Xikwembu wu tekeriwe ehansi hi xivangelo xa ku kanetana loku ku vuriwaka ka nawu ni tintswalo. Xihoxo lexi xi vangwiwa hi ku hlaya loku hoxeke ka marito lama vuriweke hi muapostola Pawulo emapapileni yakwe. Kutani laha ndzi ta herisa ku kanakana hi ku nyikela tinhlamuselo leti nga erivaleni ni to olova. Eka Rhom.6, Pawulo u hambanisa lava nga “*ehansi ka nawu*” na lava nga “*ehansi ka tintswalo*”, ntsena hikwalaho ka mongo wa nkarhi wa yena loko ntwanano lowuntshwa wu sungula. Hi fomula leyi nge “*ehansi ka nawu*”, u hlawula Vayuda va ntwanano wa khale lava alaka ntwanano lowuntshwa lowu sekeriweke eka vululami lebyi hetisekeke bya Yesu Kriste. Naswona u hlawula vatirhela-mfumo lava hlawuriweke lava nghanaka eka ntwanano lowu wuntshwa hi fomula leyi nge “*na nawu*”. Hikuva loku i ku vuyeriwa loku tisiwaka hi tintswalo, loku hi vito ra kona Yesu Kriste, hi Moya lowo Kwetsima, a pfunaka muhlawuriwa wa yena ni ku n’wi dyondzisa ku rhandza ni ku yingisa nawu wo kwetsima wa Xikwembu. Hi ku n’wi yingisa, u tlhela a va “*na nawu*” naswona a ri “*ehansi ka tintswalo*”, na yena a nga ri “*ehansi ka nawu*”. Ndzi tlhela ndzi tsundzuka leswaku Pawulo u vula hi nawu wa Xikwembu leswaku wu “*kwetsima ni leswaku xileriso xi lulamile naswona i xinene*”; leswi ndzi swi avelana na yena eka Yesu Kriste. Loko Pawulo a ri karhi a tshinya xidyoho, a lava ku khorwisa vahlayi va yena leswaku a va ha fanelanga ku dyoha loko va ri eka Kriste, vaxandzuki va manguva lawa va tirhisa matsalwa ya yena ku n’wi kaneta hi ku endla Yesu Kriste, loyi va vulaka leswaku hi yena, “*mutirheli wa xidyoho*” loyi a simekiweke hi Rhoma ku ya emahlweni March 7, 321. Loko Pawulo a tivisa eka Gal.2:17: “*Kambe loko hi lava ku va lava lulameke ha Kriste, loko na hina hi hexe hi kumiwile hi ri vadyohi, xana Kriste a a ta va mutirheli wa xidyoho? Kule na swona!*» A hi xiyeni nkoka wa ku kongoma, “*kule na swona*”, leyi solaka mianakanyo ya vukhongeri ya ripfumelo ra mavunwa ra manguva lawa ra Vukreste ra ku xandzuka, naswona leswi ku sukela hi March 7, 321, siku leri “*xidyoho*” xa Rhoma xi nghanaka ha rona eripfumelweni ra Vukreste ra le Vupeladyambu ni ra le Vuxeni hi vulawuri bya mufumi wa Rhoma wa vuhedeni, Constantine^{wo Sungula}.

Eka mongo lowu wa “*mhalamhala ya vunkombo*” malembe yo sungula ya tsevu ya magidi lama vekerike etlhelohi hi Xikwembu leswaku xi hlawula vahlawuriwa va laha misaveni ma fika emakumu, eka ntirho wa xona hinkwawo wa malembe ya magidi ya nkombo. Gidi ra malembe ra vunkombo, kumbe “*gidi ra malembe*” ra Nhlav.20, ri tlhela ri pfuriwa, leri nyiketeriweke eka ku avanyisa ka le tilweni ka vaxandzuki hi vahlawuriwa lava kutsuriweke hi Yesu Kriste, nhlokomhaka ya Nhlav.4.

Nhlavutelo 12 : Kungu Lerikulu ra le Xikarhi

**Wansati – Muhlaseri wa Murhoma – Wansati wa le mananga – Parenthesis:
nyimpi etilweni – Wansati emananga – The Reformation – Atheism-
Masalela ya Maadventist**

Wansati la hlulaka, mutekiwa wa Kriste, Xinyimpfana xa Xikwembu

Ndzimana 1: “ *Ku humelele xikombiso lexikulu etilweni: wansati la funengetiweke hi dyambu, a ri ni n'weti ehansi ka milenge yakwe, ni harhi ya tinyeleti ta khume-mbirhi enhlokweni yakwe.* »

Laha na kona, tinhlokomhaka to hlayanyana ti landzelana eka swifaniso swo hlayanyana kumbe swivono. Tafula ro sungula ri kombisa Nhlengeletano leyi Hlawuriweke leyi nga ta vuyeriwa eka ku hlula ka Yesu Kriste, Nhloko ya yona ntsena, hi ku ya hi Vaef.5:23. Ehansi ka xifaniso xa “ *wansati* ,” “ *Mutekiwa* ” wa Kriste u funengetiwile hi “ *dyambu ra ku lulama* ” leri profetiweke eka Mal.4:2. Hi ku tirhisiwa kambirhi, “ *n'weti* ” xikombiso xa munyama i “ *ehansi ka milenge ya yena* ”. Valala lava hi ku ya hi matimu ni hi ku landzelelana ka minkarhi, i Vayuda va ntwanano wa khale, ni Vakreste lava weke, Makhatoliki, Orthodox, Maprotestente ni Maadventist, ya ntwanano lowuntshwa. Enhlokweni ya yena, “ *harhi ya tinyeleti ta khume-mbirhi* ” yi fanekisela ku hlula ka yena eka ntwanano na Xikwembu, 7, na munhu, 5, leswi vulaka nomboro ya 12.

Wansati loyi a xanisiwaka emahlweni ka ku hlula ko hetelela

Ndzimana 2: “ *.A a tikile, kutani a huwelela, a ri eku velekeni ni ku veleka.* »

Eka ndzimana 2, “ *switlhavi swa ku velekiwa* ” swi pfxa nxaniso wa laha misaveni lowu veke kona emahlweni ka nkarhi wa ku vangama ka le tilweni. Xifaniso lexi xi tirhisiwe hi Yesu eka Yohane 16:21-22: “ *Wansati loko a veleka u*

vaviseka, hikuva nkarhi wa yena wu fikile; kambe loko a veleka n'wana, a nga ha tsundzuki ku xaniseka, hikwalaho ka ntsako lowu a nga na wona hi mhaka ya leswaku wanuna u velekiwile emisaveni. Hikokwalaho na n'wina sweswi mi ni gome; kambe ndzi ta tlhela ndzi ku vona, timbilu ta wena ti ta tsaka, a nga kona loyi a nga ta ku tekela ntsako wa wena. »

Muxanisi wa vavasati wa vuhedeni: Rhoma, muti lowukulu wa vuhosi

Ndzimana 3: “ *Kutani xikombiso xin'wana xi humelela etilweni; kutani waswivo, a ku ri dragona leyikulu yo tshwuka, leyi a yi ri ni tinhloko ta nkombo ni timhondzo ta khume, ni swidlodlo swa nkombo etinhlokweni ta yona.* »

Ndzimana ya 3 yi kombisa muxanisi wa yena: diyavulosi, hakunene, kambe u tirha hi matimba ya nyama ya laha misaveni lama xanisaka vahlawuriwa, hi ku ya hi ku navela ka yena. Eka xiendlo xa yena, u tirhisa tindlela timbirhi leti landzelelanaka; ya “ *dragona* ” ni ya “ *nyoka* ”. Xo sungula, xa “ *dragon* ”, i nhlasele lowu pfulekeke lowu tirhisiweke hi Rhoma wa vuhedeni wa vuhosi. Xisweswo hi kuma swifaniso leswi se swi voniweke eka Dan.7:7 laha Rhoma ri humeleleke hi xivumbeko xa xiharhi xa vumune xa xivandzana lexi nga ni “ *timhondzo ta khume* ”. Mongo wa vuhedeni wu tiyisisiwa hi vukona bya “ *swidlodlo* ” leswi laha swi vekiweke eka “ *tinhloko ta nkombo* ”, xifaniso xa muti wa Rhoma hi ku ya hi Apo.17. Ku kongoma loku ku faneriwa hi nyingiso wa hina lowu heleleke, hikuva ku hi kombisa, nkarhi wun'wana na wun'wana loko xifaniso lexi xi nyikeriwa, hi ndhawu ya “ *tiaras* ”, mongo wa matimu lowu profetiweke.

Muxanisi wa vavasati hi vukhongereri: Rhoma ya Khatoliki ya Mupapa

Ndzimana 4: “ *Ncila wa yena wu koka n'we-xa-nharhu xa tinyeleti ta matilo, wu ti cukumeta emisaveni. Dragona yi yime emahlweni ka wansati loyi a a ri kusuhi ni ku veleka, leswaku yi ta dya n'wana wa yona loko a veleka.* »

Ndzimana leyi yi teka, ehansi ka swikombiso leswintshwa , rungula ra Nhlav .

Eka Daniyele, “ *timhondzo ta khume* ” ta mfumo wa Rhoma a ti fanele ti tlhandlamiwa hi “ *rimhondzo leritsongo* ” ra mupapa (ku sukela hi 538 ku fikela hi 1798). Ku landzelelana loku ku tiyisisiwa laha eka Nhlav.12, eka ndzimana ya 4.

Rito leri nge “ *ncila* ” leri kongomisaka eka “ *.muprofeta wa xisati Yezabele* ” ya Nhlav.2:20, yi kombisa ku landzelelana loku ka Rhoma ra vukhongereri bya vupapa bya Vukreste bya mavunwa. Xihehlo lexi tshahiweke eka Dan.8:10 laha xi pfuxetiwiwe. Vahlaseriwa va vukanganyisi ni vukanganyisi bya yena, lava faneriwaka hi “ *nyoka* ” ya Genesa, va kandziyeriwa ehansi ka xifaniso xa “ *tinyeleti ta matilo* ” kumbe, ehansi ka xithopo xa “ *vaaki va mfumo wa matilo* ” lexi Yesu a vulaka leswaku xi endlwe hi vadyondzisiwa va yena. . “ *Munhu wa vunharhu u kokeriwa eka ku wa ka yena.* ” Ya vunharhu a yi tshahiwi hikwalaho ka nhlamuselo ya yona ya xiviri kambe, tanihi kun'wana ni kun'wana evuprofeta, tanihi xiphemu xa nkoka xa nhlayo hinkwayo ya Vakreste lava ringiweke. Vahlaseriwa va nga ha tlula hambu ku ri mpimo lowu hi n'we-xa-nharhu xa xiviri.

Ndzimana 5: “ *U veleke n’wana wa jaha, loyi a nga ta fuma matiko hinkwawo hi nhonga ya nsimbi. Kutani n’wana wa yena a tlakusiwa eka Xikwembu ni le xilovelweni xa xona.* »

Hi ku tirhisiwa kambirhi, vuprofeta lebyi byi tsundzuxa ndlela leyi diyavulosi a lwisaneke ha yona ni mhaka ya Mesiya ku sukela loko a velekiwa ku fikela loko a fa hi ku hlula. Kambe ku hlula loku i ka mativula lawa vahlawuriwa va yena hinkwawo va nga ta humelela endzhaku ka wona, ku ya emahlweni ni nyimpi leyi fanaka ku kondza ku kumiwa ku hlula ko hetelela. Hi nkarhi wolowo, va amukela miri wa le tilweni, va ta avelana na wona, ku avanyisa ka wona ka lavo hamboloka naswona hi kona laha swin’we, “ *va nga ta risa matiko hi nhonga ya nsimbi* ” leyi nga ta nyika vuavanyisi bya “ *ku xanisiwa ka rifu ra vumbirhi* ” ra vuavanyisi byo hetelela. Ntokoto wa Kriste ni wa vahlawuriwa va yena wu hlangana wu va ntokoto wun’we lowu tolovelekeke, naswona xifaniso xa “ *n’wana la tlakusiweke eka Xikwembu ni le xilovelweni xa yena* ”, hikwalaho a yisiwa etilweni, i xa “ku kutsuriwa” ka laha misaveni ka vahlawuriwa loku yi ta hetisisiwa hi 2030, eku vuyeni ka Krete la rihiselaka. Va ta ntshunxiwa eka “ *switlhavi swa ku veleka n’wana* ”. N’wana i xikombiso xa ku hundzuka ka xiviri ka Vukriste loku humelelaka ni loku hlulaka .

Ndzimana 6: “ *Wansati a balekela emananga, laha a nga ni ndhawu leyi lunghisiweke hi Xikwembu, leswaku a ta wundliwa kona masiku ya 1 000 na madzana mambirhi na makume-nhungu.* »

Nhlengeletano leyi xanisiweke yi na ku rhula no hluvula matlhari, tlhari ra yona ntsena i Bibe, rito ra Xikwembu, banga ra Moya, yi nga baleka ntsena emahlweni ka vahlaseri va yona. Ndzimana 6 yi tsundzuxa nkarhi wa ku fuma ka mupapa loku xanisaka ku ringana “ *masiku ya 1260* ” ya vuprofeta, kumbe malembe ya xiviri ya 1260 hi ku ya hi nawu wa Ezé.4:5-6. Nkarhi lowu eka ripfumelo ra Vukriste i nkarhi wa ndzingo lowu vavaka lowu ringanyetiweke hi ku boxiwa ka rito “ *mananga* ” laha ri “rhangeriwaka hi Xikwembu”. Xisweswo u avelana nhlomulo wa “ *timbhoni timbirhi* ” ta Nhlav. Eka Dan.8:12, xivulwa lexi xa Xikwembu xi vumbiwile hi ndlela leyi: “ *vuthu ri nyiketiwile ni lava nga heriki hikwalaho ka xidyoho* ”; xidyoho lexi hetisisiweke hi ku tshika ku xixima siku ra ku wisa hi savata ku sukela hi March 7, 321.

Ku pfuriwa ka swiphemuphemu: nyimpi exhibakabakeni

Ndzimana 7: “ *Ku va ni nyimpi etilweni. Mikayele ni tintsumi ta yena va lwile na dragona. Kutani dragona ni tintsumi ta yona va lwa,* .

Ku rhurhisiwa loku tivisiweke ka vakwetsimi ku faneriwa hi nhlamuselo leyi Moya wu hi nyikelaka yona hi muxaka wa swiphemuphemu. Leswi swi ta koteka hikwalaho ka ku hlula ka Yesu Krete eka xidyoho ni rifu. Ku hlula loku ku tiyisiwile endzhaku ka ku pfuka ka yena, kambe Moya wu hi paluxela laha vuyelo lebyi wu veke na byona eka vaaki va tilo lava a va tswontswa makatla na madimona na Sathana hi yexe ku fikela nkarhi lowu.

I swa nkoka swinene : mpfilumpfilu lowu wa le tilweni lowu tshameke wu nga vonaki hi mahlo ya vanhu wu voningela nhlamuselo ya marito ya xihundla lama vuriweke hi Yesu loko a ha ri emisaveni. Eka Yohane 14:1-3, Yesu u te, “ *Timbilu ta n’wina ti nga karhatiwi. Pfumela eka Xikwembu, u pfumela eka*

mina. Ku ni tindlu to tala endlwini ya Tatana. Loko a swi nga ri tano, a ndzi ta va ndzi ku byerile. Ndzi ta ku lunghiselela ndhawu. Naswona loko ndzi ya ndzi ya mi lunghiselela ndhawu, ndzi ta vuya ndzi ku teka eka mina, leswaku laha ndzi nga kona na n'wina mi ta va kona. » Nhlamuselo leyi nyikiweke “ ku lunghiselela ” ka “ ndhawu ” leyi yi ta humelela eka ndzimana leyi landzelaka.

Ndzimana 8: “ Kambe a va nga ha tiyi, ni ndhawu ya vona a yi nga ha kumeki etilweni. »

Nyimpi leyi ya le tilweni a yi na nchumu lowu fanaka ni tinyimpi ta hina ta laha misaveni; a swi hatli swi vanga mafu, naswona tikampa timbirhi leti kanetanaka a ti ringani. Xikwembu xa muvumbi lonkulu lexi tinyiketelaka eka xiphemu xo titsongahata ni xa vumakwerhu xa ntsami leyikulu “ *Mikaye*le ” hinkwaswo i Xikwembu xa matimba hinkwawo lexi swivumbiwa swa xona hinkwaswo swi faneleke ku nkhisama emahlweni ka xona ni ku xi yingisa. Sathana ni mademona ya yena i swivumbiwa sweswo swo xandzuka, leswi yingisaka ntsena ehansi ka ku sindzisiwa, naswona eku heteleleni, a swi swi koti ku lwisana ni ku sindzisiwa ku yingisa, loko Xikwembu lexikulu xi va hlongola etilweni hi matimba ya xona hinkwawo. Hi nkarhi wa vutirheli bya yena bya laha misaveni, Yesu a a chaviwa hi tintsumi to biha leti a ti n'wi yingisa naswona ti nyikele vumbhoni bya leswaku hakunene a a ri “ *N'wana wa Xikwembu* ” wa ntirho wa Xikwembu, xisweswo ti n'wi hlawula.

Eka ndzimana leyi Moya wu hlamusela: “ *ndhawu ya vona a yi nga ha kumeki etilweni* ”. “ *Ndhawu* ” leyi leyi a yi tekiwa hi vaxandzuki va le tilweni emfun'weni wa Xikwembu a yi fanele yi ntshunxiwa leswaku mfumo lowu wa le tilweni wu ta “ *basisiwa* ” ni ku “ *lunghiseleriwa* ” ku amukela vahlawuriwa va Kriste hi siku ra nyimpi ya yena yo hetelela ni vaxandzuki va laha misaveni hi nkarhi wa ku ta ka yena hi ku vangama. Hi nkarhi wolowo, hi ku teka vahlawuriwa va yena na yena, “ va ta tshama va ri na yena, kun'wana na kun'wana laha a nga kona ” kumbe, exhibakabakeni lexi basisiweke xisweswo va “ *lunghekele* ” ku va amukela. Xiphemu xa misava xi ta va xi ri rhumbi ra muxaka lowu profetiweke hi rito “ *deep* ” ku sukela eka Gen.1:2. Hi ku vonakala ka nyimpi leyi, phurojeke ya ku ponisa ya Xikwembu ya voningeriwile naswona rito rin'wana na rin'wana ra nkoka ra pulani ya yona ri paluxa nhlamuselo ya rona. Leswi swi tano hi tindzimana leti ti tshahiweke eka Hev.9:23: “ *Hikwalaho a swi laveka, tanihi leswi swifaniso swilo leswi nga ematilweni a swi fanele swi basisiwa hi mukhuva lowu, hambileswi swilo swa le tilweni hi swoxe a swi ri hi magandzelo lamanene ku tlula lawa.* » Xisweswo, “ gandzelo lerinene ngopfu ” leri lavekaka a ku ri ra rifu ra ku tirhandzela ra Mesiya la vuriwaka Yesu, leri nyikeriweke ku rivalela swidyoho swa vahlawuriwa va yena, kambe ku tlula hinkwaswo, ku kuma eka swivumbiwa swa yena ni le ka yena n'wini mfanelo leyi nga enawini ya le nawini yo sola ku fikela eku feni vaxandzuki va le tilweni ni va le misaveni. Hi ndlela leyi “ *vukwetsimelo bya le tilweni bya Xikwembu byi “ basisiweke* ”, ro sungula ivi endzhaku, loko Krete la hluleke a vuya, ku ta va ku hundzuka ka misava leyi xi yi hlawulaka tanihi “ *xitulu xa milenge* ” xa yena kambe ku nga ri tanihi “ *. vukwetsimelo*” eka Esa.66:1-2: “ *Yehovha u ri: Tilo i xilavelo xa mina, ni misava i xitshamo xa milenge ya mina.* Xana u nga ndzi akela yindlu yihi, naswona u nga ndzi nyika ndhawu yihi leswaku ndzi tshama eka

yona? Swilo leswi hinkwaswo voko ra mina ri swi endlile, kutani hinkwaswo swi humelerile, ku vula Yehovha. Loyi ndzi nga ta n'wi languta: eka loyi a xanisekaka naswona a tsaneke emoyeni, eka loyi a chavaka rito ra mina. » ; kumbe, hi ku ya hi Ezek.9:4, eka “ lava hefemulaka ni ku konya hikwalaho ka manyala ” lama endlweke.

Ndzimana 9: “ Kutani dragona leyikulu yi hlongoriwile, nyoka ya khale, leyi vuriwaka Diyavulosi na Sathana, leyi kanganyisaka misava hinkwayo: yi cukumetiwiwe emisaveni, tintsumi ta yona ti cukumetiwa na yona. »

Swivumbiwa swa le tilweni hi swona swo sungula ku vuyeriwa eka ku basisiwa ka moya loku endlweke hi Krete la hluleke. U hlongole diyavulosi ni madimona yakwe ya tintsumi lama “ lahliweke ” ku ringana malembe ya magidi mambirhi emisaveni etilweni. Xisweswo diyavulosi wa wu tiva “ nkarhi ” lowu saleke eka yena hi yexe ni wa madimona yakwe leswaku ma teka goza ro lwisana ni vakwetsimi lava hlawuriweke ni ntiyiso wa Xikwembu.

Xiya : Yesu a nga paluxelanga vumunhu bya Xikwembu ntsena eka vumunhu, u tlhele a humesa ximunhuhatwa lexi xo chavisa lexi nga diyavulosi loyi ntwanano wa khale wu nga vulangiki swo tala ha yena, wu n'wi siya a lava ku honisiwa. Kusukela loko Yesu a hlule diyavulosi, nyimpi exikarhi ka tikampa letimbirhi yi nyanyile hikwalaho ka ku pfaleriwa ka mademona lawa sweswi ya hanyaka hi ndlela leyi nga vonakiki exikarhi ka vanhu emisaveni na le ka xiyimo xa hina hinkwaxo xa misava lexi katsaka tipulanete na tinyeleti ta xibakabaka. Lava hi vona ntsena va le handle ka misava eka xiyimo xa hina xa misava.

Laha ndzi fanele ku mi tsundzuxa leswaku ku twisisa lokunene ka phurojeke hinkwayo yo ponisa ya nongonoko lowu endlweke hi Xikwembu i lung'helo leri hlawulekeke leri vekerweke vahlawuriwa va xona. Hikuva ripfumelo ra mavunwa ri tiviwa hi leswaku minkarhi hinkwayo ri hoxile eka tinhlamuselo ta rona ta phurojeke ya rona. Leswi swi kombisiwile ku sukela loko Vayuda lava nyikeke Mesiya va profete eMatsalweni yo Kwetsima ntirho wo tisa ku kutsuriwa ka nyama, kasi Xikwembu a xi kunguhate ku kutsuriwa ka moya ntsena; leyi ya xidyoho. Hilaha ku fanaka, namuntlha, ripfumelo ra mavunwa ra Vukriste ri rindzele ku vuya ka Yesu Kriste, ku simekiwa ka mfumo wa yena ni matimba ya yena emisaveni; swilo leswi Xikwembu xi nga swi vekangiki eka nongonoko wa xona hilaha Nhlavutelo ya xona ya vuprofeta yi hi dyondzisaka hakona. Ku hambana ni sweswo, ku ta ka yena loku vangamaka ku ta fungha makumu ya vutomi bya vona, lebyi tshamaka byi ri murhwali wa swidyoho swa vona ni nandzu wa vona hinkwawo eka yena.

Muhlawuriwa wa Kriste wa swi tiva leswaku vutomi lebyi ntshunxekeke byi sungule etilweni ni leswaku endzhaku ka swiphemu swa laha misaveni leswi endlweke swi laveka leswaku ku kombisiwa rirhandzu ra yena hi ku hetiseka ni vululami bya yena, muvumbi Xikwembu xi ta lehisa vutomi bya swivumbiwa swa xona leswi tshamaka swi tshembekile etilweni ni laha misaveni, . hilaha ku nga heriki hi xivumbeko xa yona xa le tilweni. Vaxandzuki va le tilweni ni va laha misaveni hi nkarhi wolowo va ta va va avanyisiwe, va lovisiwile ni ku herisiwa.

Mfumo wa matilo wu ntshunxiwile

Ndzimana 10: “ *Kutani ndzi twa rito lerikulu etilweni ri ku: “Sweswi ku fikile ku ponisiwa, ni matimba, ni mfumo wa Xikwembu xa hina, ni vulawuri bya Kriste wa xona; hikuva muhehli wa vamakwerhu u lahliwile ehansi, loyi a va hehlaka emahlweni ka Xikwembu xa hina vusiku ni nhlikanhi.* »

Sweswi ” leyi yi kongomisa eka siku ra April 7, 30, siku ro sungula ra vhiki leri landzelaka Ravunharhu, April 3, laha hi ku amukela xihambano, Yesu a hluleke diyavulosi, xidyoho na rifu. Hi siku rero ro sungula ra vhiki, u tivise Mariya a ku: “ *U nga ndzi khumbi; A ndzi si tlandlukela eka Tata wa mina .*” Ku hlula ka yena ka ha fanele ku endliwa ximfumo etilweni naswona ku sukela kwalaho, hi matimba ya yena hinkwawo ya vukwembu, ehansi ka vito ra yena ra ntsumi leri tlheleke ri tshuburiwa “ *Michael* ”, u hlongole diyavulosi na mademona ya yena etilweni. Hi fanele ku xiya xitlhokovetselo lexi nge “ *muhehli wa vamakwerhu, loyi a va hehlaka emahlweni ka Xikwembu xa hina vusiku ni nhlikanhi* ”. Yi hi paluxela vumakwerhu lebyikulu bya misava hinkwayo bya kampa ya Xikwembu lebyi avelana ku ala ka byona kampa ya vaxandzuki na vahlawuriwa va misava. I vamani “ *vamakwerhu* ” lava? Lava nga etilweni ni lava nga laha misaveni, ku fana na Yobo loyi a nyiketiwaka hi xiphemu eka diyavulosi leswaku a n’wi kombisa leswaku “ swihehlo ” swa yena a swi na xisekelo.

Ndzimana 11: “ *Va n’wi hlurile hikwalaho ka ngati ya Xinyimpfana ni hikwalaho ka rito ra vumbhoni bya vona, naswona a va nga rhandzi vutomi bya vona ku tlula ku chava rifu.* »

Xikombiso lexi ku buriweke ha xona eka ndzimana leyi xi kumeka eka rungula ra nguva ya “ *Smirna* ,” naswona rungula leri ri kombisa mpimanyeto wa ripfumelo lowu lavekaka hi Yesu Krete eka malembe hinkwawo lama profetiweke ku fikela loko a vuya hi ku vangama.

Ku hlula ka “ *Mikayele* ”, vito ra le tilweni ra le tilweni ra Muponisi wa hina Yesu Kriste, ku lulamisa switiviso swa yena leswi tiyeke leswi endliweke eka Mat.28:18 ku ya eka 20: “ *Yesu u tile a vulavula na vona hi ndlela leyi: Vulawuri hinkwabyo byi nyikiwile mina etilweni naswona emisaveni . Hikokwalaho fambani mi ya endla vadyondzisiwa va matiko hinkwawo, mi va khuvula hi vito ra Tatana ni ra N’wana ni ra Moya lowo Kwetsima, mi va dyondzisa ku hlayisa hinkwaswo leswi ndzi mi leriseke swona. Kutani waswivo, ndzi na n’wina minkarhi hinkwayo, ku fikela emakumu ka misava.* »

Xisweswo, eku sunguleni ka ntwanano wa xona wo sungula, Xikwembu xi paluxele Muxe matimu ya masungulo ya xiyimo xa hina xa laha misaveni, kambe i hina ntsena lava hanyaka masiku yo hetelela ya vumunhu laha xi paluxaka ku twisisa ka phurojeke ya xona hinkwayo yo ponisa, hi ku pfala swiphemu swa ntokoto wa xidyoho xa laha misaveni lexi nga ta va xi teke magidi ya tsevu ya malembe. Hikwalaho hi avelana na Xikwembu ku langutela ka ku hlangana loku nga heriki ka vahlawuriwa va xona hinkwawo vo tshembeka va le tilweni ni va laha misaveni. Hikwalaho i lunghelo leri hlawuriweke leswaku hi hala tlhelo hi dzikisa nyingiso wa hina eka xibakabaka ni vaaki va xona. Hikuva hi tlhelo ra vona, a va tshikanga ku tsakela vuyelo bya vahlawuriwa ni matimu ya hina ya laha misaveni, ku sukela eka Ntumbuluko ku ya fika emakumu ka misava, hilaha swi tsariweke hakona eka 1Kor.4:9: “ *Eka Xikwembu, swi vonaka onge mina, yi*

endle hina, vaapostola, vo hetelela eka vanhu, hi gweviwa rifu hi ndlela yo karhi, tanihi leswi hi nga va xivono emisaveni, eka tintsumi na le ka vanhu. »

Xiyimo xa misava xi nyanyle

Ndzimana 12: “ *Hikokwalaho, tsakani, n’wina matilo, ni n’wina lava tshamaka ematilweni. Khombo eka tiko ni lwandle! Hikuva Diyavulosi u rhelerile eka n’wina hi vukarhi lebyikulu, hi ku tiva leswaku a nga na nkarhi wutsongo.* »

“ Vaaki va le tilweni ” hi vona vo sungula ku “ tsaka ” hi ku hlula ka Krete. Kambe lexi ringanaka ni ntsako lowu i ku tiyisiwa ka “ khombo ” eka “vaaki va misava ”. Hikuva diyavulosi wa swi tiva leswaku u gweviwe rifu hi parole, ni leswaku u ni “ nkarhi wutsongo ” wo teka goza leri lwisanaka ni pulani yakwe ya ku ponisiwa. Swiendlo leswi endliweke ku ringana malembe ya 2000 hi kampa ya mademona leyi pfaleriweke emisaveni hinkwayo yi paluxiwile hi Yesu Krete eka Nhluvutelo kumbe Apokalipsi ya yena. Leyi hi yona mhaka ya ntirho lowu ndzi mi tsalelaka wona. Naswona ku sukela hi 2018, vahlawuriwa va Yesu Kriste va avelane vutivi lebyi bya makumu ya nkarhi lowu vekerike diyavulosi eka ntirho wa yena wo kanganyisa; yi ta hela hi ximun’wana xa 2030 hi ku vuya loku vangamaka ka Hosi ya vona ya le tilweni. Xiphemu xa nhlokomhaka leyi xi pfala hi ndzimana ya 12.

Ku pfala swiphemu swa nyimpi exhibakabakeni

Ku sunguriwa nakambe ka nhlokomhaka ya wansati loyi a chayelaka emananga

Ndzimana 13: “ *Loko dragona yi vona leswaku yi lahliwile emisaveni, yi hlongorisa wansati loyi a veleke n’wana wa xinuna.* »

Xiphemu lexi xi pfumelela Moya ku teka nhlokomhaka ya ku fuma ka mupapa ku suka eka ndzimana 6. Rito leri nge “ dragona ” eka ndzimana leyi ra ha vula diyavulosi, Sathana, hi yexe. Kambe nyimpi ya yena yo lwisana ni “ wansati ” yi endleka hi goza ra Rhoma, hi ku landzelelana, ra vuhosi, ivi ri va ra vupapa.

Ndzimana 14: “ *Timpapa timbirhi ta ntsumi leyikulu ti nyikiwa wansati, leswaku a haha emananga, endhawini ya yena, laha a wundliwaka nkarhinyana, ni minkarhi, ni hafu ya nkarhi, ekule ni xikandza xa nyoka.* »

Eka ndzimana leyi ya 14, u tlhela a sungula rungula hi ku kombisa nkarhi wa ku fuma ka mupapa hi xivumbeko xa “malembe manharhu na hafu”, “ nkarhi, minkarhi na hafu ”, se wu tirhisiwile eka Dan.7:25. Eka ku sunguriwa loku nakambe, vuxokoxoko lebyintshwa byi ta paluxiwa hi ku landzelelana ka swiendlakalo hi ku landzelelana ka minkarhi. Vuxokoxoko byin’we byi fanele ku xiyiwa: “ dragona ” ya ndzimana 4 yi siviwa hi “ nyoka ” hi ndlela leyi “ dragona ” ya ndzimana 3 yi siviwa ha yona hi “ ncila ”. Marito lama nge “ nyoka ni ncila ” ma hi paluxela ku cinca eka tindlela leti tirhaka leti Xikwembu, “ ntsumi leyikulu ”, xi ti hlohlotelaka eka diyavulosi ni mademona ya xona. Endzhaku ka vukarhi lebyi nga erivaleni bya “ dragona ” ku landzela vukanganyisi ni mavunwa ya vukhongeri ya “ nyoka ” lama hetisisiweke hi ku fuma ka mupapa ka malembe ya 1260 lama profetiweke. Ku boxiwa ka “ nyoka ” ku pfumelela Xikwembu ku

ringanyeta eka hina ku pimanisa ni swiyimo swa xidyoho xo sungula. Tanihi leswi Evha a nga yengiwa hi “ *nyoka* ” leyi diyavulosi a vulavuleke ha yona; “ *wansati* ”, “ *mutekiwa* ” wa Krete, u ringiwa hi marito ya mavunwa lawa diyavulosi a n’wi nyikelaka wona hi “ *nomu* ” wa vayimeri va yena va Vukhatoliki bya mupapa wa Rhoma.

Ndzimana 15: “ *Kutani nyoka yi rhumela mati enon’wini wa yona ku fana ni nambu endzhaku ka wansati, leswaku yi n’wi koka etlhelo ka nambu.* »

Ndzimana 15 yi kombisa nxaniso wa Khatoliki lowu ripfumelo ra Vukriste leri nga tshembekiki ri langutaneke na wona; ku fana ni “ *mati ya nambu* ” lama “ *rhwalaka* ” xin’wana ni xin’wana lexi nga kona. “ *Nomu* ” wa mupapa wa Rhoma Khatoliki wu sungule tiligi ta wona ta Khatoliki leti hisekelaka etlhelo ni tihanyi eka vakaneti va tona va vukhongeri. Ku hetiseka loku hetisekeke ka xiendlo lexi i ku tumbuluxiwa ka vuthu ra “tidragon” hi Louis XIV leri tsundzuxiweke hi Bixopo Le Tellier. Ntlawa lowu wa masocha, lowu tumbuluxiweke ku xanisa ku lwisana ka Protestente hi ku rhula , a wu kongomisa ku “ *letela* ” vahlawuriwa hinkwavo lava tsaneke ni vo olova va Krete eka tidyondzo ta yena, hi ku va sindzisa ku hlawula exikarhi ka ku hundzukela eka Vukhatoliki kumbe ku yisiwa evuhlongeni kumbe eku feni endzhaku ka ku xanisiwa ni ku xanisiwa loku chavisaka .

Ndzimana 16: “ *Kutani misava yi pfuna wansati, kutani misava yi pfula nomu, yi mita nambu lowu dragona yi wu cukumeke enon’wini wa yona.* »

Moya wu hi nyika tinhlamuselo timbirhi leti vekiweke ehenhla ka ndzimana leyi yin’we. Xiya leswaku “ *wansati* ” na “ *misava* ” laha i swilo swimbirhi leswi hambaneke, ni leswaku “ *misava* ” yi nga fanekisela ripfumelo ra Maprotestente kumbe misava ya xiviri, misava ya pulanete ya hina. Leswi swi ta nyika ndzimana leyi tinhlamuselo timbirhi leti landzelaka hi ku landzelelana ka minkarhi eka Nhlavutelo ya Xikwembu.

ro sungula : Vuprotestente bya mavunwa bya swiharhi : Hi ku landzelelana ka minkarhi, xo sungula, “ *wansati* ” ri fambisana ni nhlamuselo ya swifaniso ya Maprotestente yo rhula ya Ndzhundzunuko lawa “ *nomu* ” wa wona wa *ximfumo* (wa Martin Luther hi 1517) wu solaka swidyoho swa Makhatoliki; leyi yi lulamiseke vito ra vona: “Maprotestente” ku va lava va kombisaka ku vilela hi ku pfumaleka ka vululami ka vukhongeri bya Khatoliki loku dyohelaka Xikwembu ni ku dlaya malandza ya xona ya ntiyiso. Xiphemu xin’wana xa vukanganyisi xa Vuprotestente lexi fanekiseriwaka hi rito leri nge “ *misava* ” na xona xi pfule “ *nomu* ” wa xona leswaku xi sola ripfumelo ra Khatoliki, kambe xi teke matlhari naswona ku biwa ka byona hi tihanyi ku “ *mitile* ” xiphemu xa nkoka xa valwi va tiligi ta Khatoliki. Rito “ *misava* ” laha ri fanekisela "Huguenots" leyi dumeke, valwi va Protestente va Cévennes, na lava va tindhawu ta masocha to fana na La Rochelle hi nkarhi wa "tinyimpi ta vukhongeri" laha Xikwembu a xi nga tirhisiwi kumbe ku xiximiwa hi mintlawu yimbirhi ya vanhu leyi kanetaka valwi va nyimpi.

ra vumbirhi : banga ro rihisela ra vupfumeri bya rixaka ra Furwa . Loko yi hlaiyiwa ra vumbirhi, ni hi ku landzelelana ka minkarhi, ndzimana leyi ya 16 yi paluxa ndlela leyi Nkutsulo wa le Furwa wu nga ta mita ha yona hi ku helela vukarhi bya mupapa bya tihosi ta Khatoliki. Leri i rungula lerikulu ra ndzimana

leyi. Naswona hi yona leyi Xikwembu xi yi nyikaka xiphemu xa “^{4th} mhalamhala ” ya Nhlav.8:12, na “ *xivandzana lexi pfukaka ekheleni* ” ya Nhlav.11:7, hi ku fananisa na Lev.26:25, yi ta, ku vula Xikwembu, ku fana na “ *banga, ku rihisela ntwanano wa mina* ” ku xengiwa hi vadyohi va Khatoliki lava xandzukeke. Xifaniso lexi xi sekeriwe eka ku xupuriwa ka muxandzuki “ *Kora* ” eka Tinhl.16:32: “ *Misava yi pfula nomu , yi va mita, ni tindlu ta vona, ni vanhu hinkwavo va Kora ni nhundzu ya vona hinkwayo .*” Hi ku pfumelelana loku hetisekeke ni Nhlavutelo ya le henhla ni ku humelela ka matimu, xifaniso lexi xo pimanisa xi tsundzuxa ku ala nawu wa Xikwembu hi vaxandzuki eka swiyimo leswimbirhi.

Nala wo Hetelela wa Dragon : Masalela ya Vavasati ya Adventist

Ndzimana 17: “ *Dragona yi hlundzukele wansati, yi ya lwa ni masalela ya vatukulu va yena, lava hlayisaka swileriso swa Xikwembu, lava nga ni vumbhoni bya Yesu.* »

Loko hi hundza hi ku miyela malembe ya 150 ya ntirho wa Maprotestente lama hlaseriweke hi ndzhukano wa Xikwembu, nhloko-mhaka ya “ *mhalamhala ya vu-5* ”, Moya wu pfluxa nyimpi yo hetelela ya laha misaveni ya diyavulosi ni vaseketeri va yena va le tilweni ni va laha misaveni, naswona wu hi komba swikongomelo swa rivengo ra vona leri tolovelekeke. Swikongomelo leswi swo hetelela ku ta va Vahlawuriwa, vatukulu vo hetelela na vadyandzhaka va maphayona ya Adventist ya 1873 lawa ndzingo lowu wo hetelela wu tivisiweke eka wona hi ku ya hi Nhlav.3:10 . Maphayona lawa va nga ta hetisisa vurhumiwa bya wona, va rhwale nkateko wa vona lowu fanaka wa Xikwembu. Va ta boheka ku seketela hi ku tiya ni hi ku tshembeka ntirho lowu Yesu a va nyikeke wona: va ala ku xixima hi ndlela yihi na yihi “ *mfungo wa xivandzana* ” hi Sonto ya Varhoma, hi ku hlayisa hi ku tshembeka, ku nga khathariseki leswaku swi ta durha yini, mukhuva wa ku wisa hi Savata, hi nkarhi wa Mugqivela, . siku ra ntiyiso ra vunkombo ra vhiki, nkarhi lowu hleriweke ni ku simekiwa hi muvumbi lonkulu ni wa matimba hinkwawo Xikwembu. I ntiyiso lowu lowu humelelaka eka nhlamuselo leyi ya “ *masalela ya mbewu ya wansati* ” eka ndzimana leyi: “ *lava hlayisaka swileriso swa Xikwembu* ”, khume ku nga ri va nhungu; “ *ni lava hlayisaka vumbhoni bya Yesu* ”, hikuva a va pfumeleli munhu a byi tekela eka vona; hambi ku ri “ *tidragona* ”, kumbe “ *tinyoka* ”. Naswona “ *vumbhoni lebyi bya Yesu* ” hi byona bya risima swinene, tanihi leswi, hi ku ya hi Nhlav.19:10, “ *vumbhoni bya Yesu i moya wa vuprofeta* ”. I vumbhoni lebyi bya vuprofeta lebyi endlaka leswaku “ *swi nga koteki leswaku diyavulosi a kanganyisa vahlawuriwa va ntiyiso* ” va Kreste, Xikwembu xa ntiyiso, hilaha Mat.24:24 yi dyondzisaka hakona: “ *Hikuva ku ta pfuka Vakreste va mavunwa ni vaprofeta va mavunwa; va ta endla swihlamariso leswikulu ni masingita, ku fikela laha va kanganyisaka, loko swi koteka , hambi ku ri vahlawuriwa .* ”.

Ku hlula loku lavaka ku va...ku helela eka Sathana

Ndzimana 18: “ *A yima ehenhla ka sava ra lwandle* ”

Ndzimana leyi yo hetelela yi hi komba diyavulosi la hlulaka loyi a humeleleke ku tisa na yena eku wa ka yena na ku sola ka yena loku faka,

hinkwaswo swa mavandla ya vukhongereri bya Vukriste lawa a ma lawulaka no ma khoma ehansi ka vulawuri bya yena. Eka Esa.10:22, Xikwembu xi tivisa xi ku: “ *Wena Israyele, hambiloko vanhu va wena va fana ni sava ra lwandle, ku ta vuya masalela ntsena; ku lovisiwa ku lulamisiwile, ku ta endla leswaku vululami byi tala.* » Xisweswo, hi ku ya hi vuprofeta lebyi, eku heleni ka misava, i Maadventist ntsena lama kanetaka, lama vumbeke " *masalela ya wansati* ", " *Muhlawuriwa, Mutekiwa wa Kriste* ", na " *Israel* " wa moya wa Xikwembu, lava balekaka eka leswi ku fuma ka sathana. Ndzi tsundzuka leswaku ehansi ka vito ra “Adventist”, Moya wu hlamusela mpimanyeto wa ripfumelo ra ku ponisiwa ka vahlawuriwa vo hetelela lava hlawuriweke ku sukela hi 1843; hi 2020, i mahanyelo ya vukhongereri, kambe a ya ha ri nhlanganano lowu Xikwembu xi wu avanyiseke, xi wu solaka ni ku wu ala (" *wu hlanta* ") hi 1994.

Nhlavutelo 13 : Vamakwerhu va mavunwa va vukhongereri bya Vukreste

Xivandzana xa lwandle – Xivandzana xa misava

Nomboro ya 13 yi yimela eka vanhu lava gandzela swifaniso lava nga ni vukholwa-hava xitlhavelo xa nkateko kumbe xitlhavelo xa nkateko wo biha ku ya hi mavonelo ni matiko ya munhu un’wana ni un’wana. Laha, eka Nhlavutelo ya xona yo vangama, Xikwembu xi hi paluxela khodi ya xona ya tinomboro, leyi sekeriweke eka tinomboro ta 1 ku ya eka 7 na ku hlanganisiwa ka tona ko hambana. Nomboro ya 13 yi kumiwa hi ku engeteriwa ka nomboro ya “6”, nomboro ya ntsumi Sathana, na nomboro ya “7”, nhlayo ya Xikwembu naswona hikwalaho ya vukhongereri lebyi nga enawini lebyi nyikiweke muvumbi Xikwembu eka Yesu Kriste. Xisweswo hi ta kuma eka ndzima leyi “vamakwavo va mavunwa va vukhongereri bya Vukriste” kambe valala va xiviri lava faka va lava hlawuriweke hakunene. “ *tarsh* ” leyi yi tumbela exikarhi ka “ *mavele lamanene* ”

ehansi ka swivumbeko swa vukhongereri leswi hambukisaka leswi ndzima leyi yi swi paluxaka.

Xiharhi xo sungula : lexi pfukaka elwandle

Nyimpi yo Sungula ya Dragona ya Nyoka

Ndzimana 1: “ *Kutani ndzi vona xivandzana xi tlandluka xi huma elwandle, xi ri ni timhondzo ta khume ni tinhloko ta nkombo , ni timhondzo ta xona ta khume, ni tinhloko ta xona mavito ya ku sandza .*

*hakona eka dyondzo ya Nhlav . Xo sungula, “ lexi pfukaka elwandle ”, tanihi le ka Dan.7:2, xi khumba ripfumelo ra Khatoliki ni ku fuma ka rona loku xanisaka ka “ tin’hweti ta 42 ” ta vuprofeta, kumbe malembe ya xiviri ya 1260. Loko hi teka swifaniso swa mimfumo leyi yi yi rhangelaka eka Dan.7, hi kuma ku fuma ka “ rimhondzo leritsongo ” leri a ri fanele ku humelela endzhaku ka loko “ timhondzo ta khume ” ti amukerile mimfumo ya tona hi ku ya hi Dan.7:24. “ Tiaras ” leti vekiweke eka “ timhondzo ta khume ” ti kombisa leswaku i mongo lowu wa matimu lowu kongomisiweke. Laha, Rhoma ra mupapa ri fanekiseriwa hi “ tinhloko ta nkombo ” leti ngopfu-ngopfu ti ri hlawulaka hi ndlela yimbirhi. Lexi nga xa xiviri swinene i xa “ switsunga swa nkombo ” leswi Rhoma ri akiweke eka swona hi ku ya hi Nhlav.17:9. Leyin’wana, leyi nga ya moya swinene, yi rhangisa emahlweni; xivulavulelo xa “ tinhloko ta nkombo ” xi kombisa ku kwetsimisiwa ka vumajisitarata: “ nkombo ” ku ri nhlayo ya ku kwetsimisiwa, naswona “ tinhloko ” swi kombisa majisitarata kumbe nkulu eka Esa.9:14. Vumajisitarata lebyi lebyi tlakukeke byi vangiwa hi Rhoma wa mupapa hikuva byi teka xivumbeko xa mfumo lowu tiyimeleke, wa vaaki ni wa vukhongereri, lowu nhloko ya wona ku nga mupapa. Moya wu hlamusela hi ku kongoma: “ ni le tinhlokweni ta yena mavito ya ku sandza ”. Rito “ ku sandza ” ri le ka vun’we naswona hi fanele ku hundzuluxela tanihi: “ mavito ya mavunwa ”, hi ku ya hi nhlamuselo ya rito “ ku sandza ”. Yesu Krete u vula leswaku “ mavunwa ” ma vangiwe hi mfumo wa mupapa wa Rhoma. Hikwalaho u vula leswaku u n’wi nyike xithopo xa “ tata wa mavunwa ” lexi a hlawuleke diyavulosi ha xona, Sathana hi byakwe eka Yohane 8:44: “ ***U huma eka tata wa wena diyavulosi*** , naswona u lava ku endla ku navela ka tata wa wena. A a ri mudlayi ku sukela eku sunguleni, naswona a nga yimi entiyisweni, hikuva a ku na ntiyiso eka yena. Loko a vula mavunwa, u vulavula hi mbilu ya yena; ***hikuva i muhembu naswona tata wa mavunwa*** .”*

Ndzimana 2: “ *Xivandzana lexi ndzi xi voneke a xi fana ni yingwe ; milenge ya yena a yi fana ni ya bere , ni nomu wa yena a wu fana ni nomu wa nghala . Dragona yi n’wi nyike matimba ya yona, ni xilavelo xa yona, ni vulawuri lebyikulu. »*

“ *Xivandzana xa vumune ” xa Dan.7:7 lexi vuriweke “ xo chavisa, xo chavisa, ni lexi nga ni matimba hi ndlela leyi nga tolovelekangiki ” xi kuma nhlamuselo leyi kongomeke swinene laha. Entiyisweni hi yoxe yi humesa swipimelo swa mimfumo yinharhu leyi yi yi rhangeleke ku sukela eka mfumo wa Vakalidiya. U ni vutshila bya “ nghala ”, matimba lamakulu ya “ bere ” ni matimba ya tihanyi yo dya nyama ya “ nghala ”. Eka Nhlav.12:3, “ dragona ” ya*

ndzimana ya 3, laha " *swidlodlo* " a swi ri eka " *tinhloko ta nkombo* " a yi yimela Rhoma eka xiyenge xa yona xa vuhosi bya vuhedeni lexi xanisaka Vakriste vo sungula. Xisweswo, tanihi leswi " *rimhondzo leritsongo* " ra Dan.7:8-24 ri landzelaka ra Dan.8:9, laha vupapa byi kuma matimba ya byona eka mfumo wa Rhoma; leyi matimu ya yi tiyisekisaka hi xileriso xa vuhosi hikwalaho ka Justinian wo Sungula ^{hi} 533 (ku tsala) na 538 (xikombelo). Kambe, tivonela! " *Dragona* " yi tlhela yi kombetela eka " *diyavulosi* " eka Nhlav . Ha swi twisisa leswaku ha yini Xikwembu xi endla swilo leswimbirhi swi va " *vatatana va mavunwa* " eka ndzimana leyi hundzeke.

Xiya : Eka xiyimo xa masocha, Rhoma ra mupapa ri hlayisa matimba ni matimba ya xivumbeko xa rona xa vuhosi, hikuva mavuthu ya vuhosi ya le Yuropa ma ri tirhela naswona ma enerisa swiboho swa rona. Hilaha Dan.8:23 ku ya eka 25 yi dyondzisaka hakona, matimba ya yona ma titshege hi " *ku humelela ka vuxisi bya yona* " lebyi vumbiwaka hi ku tivula leswaku byi yimela Xikwembu emisaveni, naswona tanihi leswi, ku kota ku pfula kumbe ku pfala mfikelelo eka vutomi lebyi nga heriki lebyi ringanyetiweke eka Evhangeli ya Krete: " *Ek u heleni ka vulawuri bya vona, loko vadyohi va dlayiwa, ku ta humelela hosi leyi nga ni vuxiyaxiya ni ya vutshila . Matimba ya yena ma ta engeteleka, kambe ku nga ri hi matimba ya yena ; u ta onha hi ndlela leyi nga tshembisiki, u ta humelela eka mintirho ya yena , u ta lovisa lava nga ni matimba ni vanhu va vakwetsimi. Hikwalaho ka ku humelela ka yena ni ku humelela ka vukanganyisi bya yena , u ta va ni ku tikukumuxa embilwini ya yena, u ta lovisa vavanuna vo tala lava hanyeke hi ku rhula, u ta pfukela ndhuna ya vafumi; kambe wu ta tshoveka, handle ka matshalatshala ya voko rihi na rihi. »*

Ek u heleni ka va-1260, ku pfumela leswaku Xikwembu a xi kona ka Nkutsulo wa le Furwa ku herise matimba ya kona ya tihanyi lama simekiweke ku sukela hi 538 .

Ndzimana 3: " *Kutani ndzi vona yin'wana ya tinhloko ta yena onge yi vavisekile ku fikela eku feni; kambe xilondza xa yena lexi faka xi horile. Kutani misava hinkwayo a yi chava endzhaku ka xivandzana. »*

A nga si tshama yi hundzuka ematin'wini ya yona hinkwawo, hi ku sindzisiwa laha vumajistarata bya mupapa byi nga ta boheka ku tshika matimba ya byona yo xanisa. Leswi swi ta hetisisiwa ku sukela hi 1792 loko vuhosi, nseketelo wa byona lowu hlomeke, wu mbundzumuxiwa ni ku tsemiwa tinhloko hi vukhongeri bya Mafurwa lebyi nga pfumeriki leswaku Xikwembu xi kona. Hilaha swi tivisiweke hakona eka Nhlav.2:22, " *nhlomulo lowukulu* " lowu wa vupfumeri bya Xikwembu wu lava ku herisa matimba ya vukhongeri bya Rhoma ya " *wansati Yezabele* " naswona swikongomelo swa wona i " *lava va endlaka vuoswi na yena* "; vahosi, vaseketeri va tihosi ni vaprista va Khatoliki. Leyi i ndlela leyi a faneleke a " *vavisekile ku fikela loko a fa* ". Kambe hikwalaho ka swivangelo swa nkarhi, Mufumi Napoleon wo Sungula u yi ^{simeke nakambe} hi 1801 hi vito ra Concordat ya yena. A nge he pfuki a xanise hi ku kongoma nakambe. Kambe matimba ya yona yo kanganyisa ma ta ya emahlweni eka mintshungu ya vapfumeri va Khatoliki lava hinkwawo va nga ta pfumela eka mavunwa ya yona ni ku tikhoma ka yona ku fikela loko ku vuya eku vangameni ka Yesu Kriste: " *»*

Naswona misava hinkwayo a yi tsakeriwa endzhaku ka xivandzana ". " *Misava hinkwayo yi landzerile xivandzana* ", naswona rito leri ra misava , hi ndlela yimbirhi, ri khumba pulanete, kambe na ripfumelo ra Protestente leri pfuxetiweke leri humaka eka yona. Ntwanano wa ecumenical (= wa laha misaveni, hi Xigriki) lowu endliweke ku sukela kwalaho wu tiyisekisa xitiviso lexi. Loko Moya a wu lava ku phofula rungula leri hi ririmi leri nga erivaleni, a hi ta hlaya: " vukhongeri hinkwabyo bya Maprotestente byi landzerile vukhongeri bya Khatoliki lebyi nga tiyiseleliki . Xitatimende lexi xi ta tiyisiwa hi dyondzo ya " *xivandzana* " xa vumbirhi lexi enkarhini lowu " *xi humaka emisaveni* " eka ndzimana ya 11 ya ndzima leyi ya 13.

Ndzimana 4: " *Va gandzela dragona, hikuva yi nyikile xivandzana matimba; va gandzela xivandzana, va ku: "I mani la fanaka ni xivandzana, naswona i mani la nga lwaka na xona?"* »

Ku hlawula Rhoma wa vuhosi kambe na Sathana, hi ku ya hi Nhlav.12:9, *dragona*, hikwalaho *diyavulosi* hi yexe, yi *gandzeriwa* hi lava va xiximaka mfumo wa mupapa; leswi hikwalaho ka sweswo ni hi ku pfumala vutivi loku heleleke, tanihi leswi ku nga yena loyi a " *nyikeke matimba yakwe eka xivandzana* ". Xisweswo, " *ku humelela ka bindzu* " ka mupapa loku profetiweke eka Dan.8:24 ku tiyisiwa hi matimu. U fuma ehenhla ka tihosi hi matimba ya yena ya vukhongeri, hi ndlela leyi heleleke, nkarhi wo leha a nga kanetiwi. U avela misava ni ku xiximiwa hi swithopo lava va n'wi tirhelaka leswaku a va hakela, hilaha hi nga hlayaka hakona eka Dan.11:39: " *Hi xikwembu xin'wana lexi nga ta endla ku lwisanana ni tindhawu leti tiyisiweke; u ta tata lava n'wi tivaka hi ku xiximeka, u ta va endla vafumi va lavo tala, u ta va avela matiko ma va hakelo ."* Mhaka leyi yi hetisisiwile hi ku kongoma hi ndlela leyi tivekaka swinene loko Mupapa Alexander wa Vutsevu Borgia (mudlayi la dumeke) a avanyisa tiko hi 1494 ivi a averiwa Portugal, ndhawu leyi hluvukeke ya le vuxeni bya Brazil na Indiya, ni le Spain, hinkwaswo leswin'wana leswi ha ku tshuburiwaka matiko. Moya wa sindzisa. **Muhlawuriwa wa Yesu Kriste u fanele ku khorwiseka hi ku helela leswaku ripfumelo ra Khatoliki i ra diyavulosi, ni leswaku swiendlo swa rona hinkwaswo swa tihanyi kumbe swa vumunhu swi kongomisiwa hi Sathana, nala wa Xikwembu ni vahlawuriwa.** Ku kandziyisiwa loku ku lulamile tanihileswi a profetaka eka Dan.8:25, " *ku humelela ka mabindzu ya yena ni ku humelela ka vuxisi bya yena* ". Vulawuri bya yona bya vukhongeri lebyi amukeriwaka hi tihosi, vanhu lava nga ni matimba ni vanhu va Vukreste va le Yuropa byi yi nyika ndhuma leyi sekeriweke eka ku tshembana, hikwalaho entiyisweni yi tsanile swinene. Kambe loko Xikwembu na diyavulosi va hlangana eka goza ro xupula, mintshungu, mintshungu ya vanhu ya vanhu hi ku yingisa yi landzela ndlela ya mavunwa leyi landzelerisiweke naswona ku tlula hinkwaswo, leyi sindzisiweke. Laha misaveni, matimba ya lava matimba, hikuva vanhu va tsakela ku titwa va ri na matimba, naswona eka xiyenge lexi, mfumo wa mupapa, lowu tivulaka leswaku wu yimela Xikwembu, i n'wini wa muxaka lowu. Ku fana na le ka Nhlav.6, nhlokomhaka yi vutisa xivutiso lexi nge: " *I mani la fanaka na xivandzana, naswona i mani loyi a nga lwisanaka na xona?"* ". Ndzima ya 11 na 12 yi nyikile nhlamulo: Xikwembu eka Kriste lexi nga ta humesa hi 1793 ku pfumela ka Xikwembu ka ndzhundzunuko wa Furwa loku nga ta ku funengeta hi

ku halatiwa ka ngati. Kambe ku fikela loko ku humelela “ *banga leri rihiselaka* ” (xiave lexi vuriwaka leswaku xi vangiwa hi ^{nxupulo wa vu-4} eka Lev.26:25), Maprotestente lama hlomeke se a ma ri karhi ma lwa na wona, handle ka loko hambiswiritano ma swi kotile ku ri hlula. Vavanuna, Maprotestente, Mafurwa ni Majarimani, ni Maanglican, hinkwavo lava nonon’hwaka ku fana na yena, va ta lwa na yena ku sukela eka ^{lembe-xidzana ra vu-16}, va ttherisela switlhavi swa yena leswi dlayaka, hikuva ripfumelo ra vona ehenhla ka hinkwaswo, i ra tipolitiki.

Ndzimana 5: “ *Kutani a nyikiwa nomu lowu vulavulaka marito yo tikukumuxa ni ku sandza; kutani a nyikiwa matimba yo tirha ku ringana tin’hweti ta makume mune-mbirhi.* »

Marito lawa ma fana ni lawa hi ma hlayaka eka Dan.7:8 lama khumbaka “*rimhondzo leritsongo* ” ra mupapa wa Rhoma leri pfukaka endzhaku ka “*timhondzo ta khume* ” ta mimfumo ya le Yuropa. Laha hi kuma “ *ku tikukumuxa* ” ka yena kambe laha Moya wu engetela “ *ku sandza* ” kumbe ku tikhoma ka mavunwa na mavunwa ya vukhongeri lawa “ *ku humelela ka yena* ” ku akiweke eka wona. Xikwembu xi tiyisisa ku fuma ka xona ka “ 1260 ” malembe ya xiviri lama nyikeriweke hi xivumbeko xa vuprofeta bya Bibebe “ *tinhweti ta makume mune mbirhi* ”, hi ku ya hi khodi ya “ *siku rin’we ku ringana lembe* ” ya Eze.4:5-6.

Ndzimana 6: “ *A pfula nomu wakwe leswaku a rhuketela Xikwembu , a sandza vito ra xona, ni tabernakela ya xona, ni lava tshamaka etilweni.* »

Laha ndzi fanele ku yisa nyingiso eka nhlamuselo leyi tolovelekeke leyi vumunhu byi yi nyikaka eka rito leri nge “ *ku sandza* ” kumbe ku rhuketela. Miehleketo leyi ya hambukisa hikuva, loko yi vula mavunwa, “ *ku sandza* ” a ku na xivumbeko xa ku rhuketela nikatsongo, naswona loko ku ri lawa Xikwembu xi ma vekaka eka Rhoma ya mupapa, ku hambana na sweswo, ma na xivumbeko xa ku kwetsima ka mavunwa ni loku kanganyisaka.

Nomu wa mupapa “ *wu rhuketela Xikwembu* ”; leswi tiyisekisaka vumunhu bya yena eka Dan.11:36 laha hi hlayaka: “ *Hosi yi ta endla leswi yi swi navelaka; u ta titlakusa, u ta tinyungubyisa ku tlula swikwembu hinkwaswo, naswona u ta vula swilo leswi nga tshembisiki eka Xikwembu xa swikwembu ; wu ta humelela kukondza vukarhi byi hela, hikuva leswi kunguhatiweke swi ta hetiseka.* » Moya wu veka mavunwa eka mfumo wa mupapa, kumbe “ *ku sandza* ”, leswi hlalulaka tidyondzo ta wona hinkwato ta vukhongeri; “ *ku lwisana na Xikwembu, ku sandza vito ra xona,* ” u teka vito ra Xikwembu ra hava, a soholota vumunhu bya xona, a vula leswaku swiendlo swa yena swa vudiyavulosi swo dlaya eka yena; “ *tabernakele ya yena* ”, hi leswaku, vukwetsimelo bya yena bya moya lebyi nga Nhlengeletano ya yena, Vahlawuriwa va yena; “ *ni lava tshamaka etilweni* ”, hikuva ri humesa tilo ni vaaki va rona hi ndlela ya rona yo kanganyisa, ri pfuxa eka tidyondzo ta rona, tihele ta le tilweni, ndzhaka ya Magriki lama ma vekeke ehansi ka misava, paradeyisi ni pakatori. “ *Vaaki va tilo* ”, lava tengeke ni lava kwetsimaka, va xaniseka naswona va hlundzukisiwa hi mhaka ya leswaku xikombiso xa vuhomboloki ni tihanyi lexi huhuteriweke eka vanhu hi kampa ya mademona ya laha misaveni xi boxiwa hi vona hi ndlela leyi nga fanelangiki.

Ndzimana 7: “ *U nyikiwe ku lwa ni vakwetsimi, ni ku va hlula. U nyikiwe vulawuri ehenhla ka nyimba yin’wana ni yin’wana, vanhu, ririmi rin’wana ni rin’wana ni tiko rin’wana ni rin’wana.* »

Ndzimana leyi yi tiyisekisa rungula ra Dan.7:21 leri nge: “ *Ndzi vone rimhondzo leri ri lwa ni vakwetsimi, ri va hlula .*” Hakunene Vukreste bya le Yuropa ni bya misava hinkwayo hi byona byi kongomisiweke eka byona, tanihi leswi ripfumelo ra Rhoma Khatoliki ri sindzisiweke eka vanhu hinkwavo va le Yuropa lava, entiyisweni, va vumbiweke hi “ *tinyimba, vanhu, tindzimi ni matiko* ” lava a ma tiyimela hi voxe hi tlhelo ra vaaki. “ *Vulawuri bya yena ehenhla ka nyimba yin’wana ni yin’wana, vanhu, ririmi rin’wana ni rin’wana, ni tiko rin’wana ni rin’wana* ” byi tiyisekisa xifaniso xa yena tanihi “ *nghwavava Babilona lonkulu* ” , ku suka eka Nhlav. “ *mati* ” lama fanekiselaka “ *vanhu, mintshungu, matiko ni tindzimi* ” hi ku ya hi Nhlav.17:15. Hi nga xiya, hi ku tsakela, ku pfumaleka ka rito “ *rixaka* ” eka ndzima leyi ya 17. Xivangelo i mongo wo hetelela wa nguva leyi kongomisiweke leyi khumbaka Yuropa na Vukreste bya le Vupeladyambu laha xivumbeko xa rixaka xi siviwe hi swivumbeko swo hambana swa rixaka.

Hi hala tlhelo, eka xiyimo xa ku sungula ka ku simekiwa ka mfumo wa mupapa, vaaki va le Yuropa kahle-kahle a va hleleriwe hi “ *tinxaka* ” to fana na Rhoma Gaul, va nga ri na vun’we naswona va averiwa hi “ *tindzimi* ” ni tindzimi to hambana-hambana. Hi ku landzelelana ka minkarhi, Yuropa a ri tshama hi “ *tinxaka* ”, kutani hi “ *vanhu* ” lava nga ehansi ka tihosi, naswona eku heteleleni, hi lembe xidzana ra vu-18¹⁸, hi “ *matiko* ” ya riphabliki, ku fana na United States of North America leswi vumbeke ku kula ka yona ka nkoka. Vumbiwa bya “vanhu” byi fanele ku titsongahata eka mfumo wa mupapa wa Rhoma, hikuva hi yena loyi a amukelaka ni ku simeka vulawuri bya tihosi ta Yuropa ra Vukreste, ku sukela eka Clovis^{hosi yo sungula} ya Vafrank.

Ndzimana 8: “ *Hinkwavo lava tshamaka emisaveni va ta n’wi gandzela, loyi vito ra yena ri nga tsariwangiki ku sukela eku sunguleni ka misava ebukwini ya vutomi ya Xinyimpfana lexi dlayiweke.* ” »

Enkarhini wa makumu, laha mfungho lowu nge “ *misava* ” wu vulaka ripfumelo ra Maprotestente, rungula leri ri teka nhlamuselo leyi kongomeke: Maprotestente hinkwavo ma ta gandzela ripfumelo ra Khatoliki; hinkwavo, handle ka vahlawuriwa lava Moya wu va nyikaka nhlamuselo leyi hi ndlela yo tumbela: “ *lava vito ra vona ri nga tsariwangiki ku sukela eku sunguleni ka misava ebukwini ya vutomi ya Xinyimpfana lexi dlayiweke.* » Naswona ndza mi tsundzuxa laha, vayimeri va yona lava hlawuriweke i “ *vaaki va mfumo wa matilo* ” ku hambana na vaxandzuki lava nga “ *vaaki va misava* ”. Tinhla ti nyikela vumbhoni bya ntiyiso wa xitiviso lexi xa vuprofeta lexi vumbiweke hi Moya wa Xikwembu. Hikuva ku sukela eku sunguleni ka Ndzhundzunuko, handle ka mhaka ya Pierre Valdo hi 1170, Maprotestente ma gandzela ripfumelo ra Khatoliki hi ku xixima "Sonto" ya rona leyi kumiweke tanihi ndzhaka eka mufumi wa vuhedeni Constantine 1^{ku sukela hi} March 7, 321. Xihehlo lexi xi lunghiselela nhloko-mhaka ya “ *xivandzana* ” xa vumbirhi lexi nyikeriweke eka ndzimana 11.

Ndzimana 9: “ *Loko un’wana a ri ni tindleve, a a yingise!* ” »

Loyi a nga ni “ *ndleve* ” ya ku twisisa leyi pfuriweke hi Xikwembu u ta twisisa rungula leri ringanyetiweke hi Moya.

Ku tivisiwa ka nxupulo lowu dlayiweke hi banga ro rihisela ra vupfumeri bya rixaka ra Mafurwa

Ndzimana 10: “ *Loko un’wana a yisa evuhlongeni, u ta ya evuhlongeni; loko munhu a dlaya hi banga, u fanele ku dlayiwa hi banga. Lexi i ku tiyisela ni ripfumelo ra vakwetsimi.* »

Yesu Kreste u tsundzuka ku titsongahata hi ku rhula loku a ku lavaka eka vahlawuriwa va yena minkarhi hinkwayo. Ku fana ni vadlawela-ripfumelo vo sungula, vatirhela-mfumo lava hlawuriweke va ku fuma ka tihanyi ka mupapa va fanele va amukela vuyelo lebyi Xikwembu xi va lunghiseleleke byona. Kambe u tivisa leswi nga ta va vululami bya yena lebyi nga ta xupula hi nkarhi lowu faneleke, ku sindzisiwa ka vukhongeri ka tihosi na vapapa xikan’we na vafundhisi va vona. Leswi va “ *rhangeleke* ” vatirhela-mfumo lava hlawuriweke evuhlongeni, vona hi voxe va ta ya emakhotsweni ya vafukeri va ndzhundzunuko va le Furwa. Naswona leswi va “ *dlayeke hi banga* ” vahlawuriwa lava Yesu a va rhandzeke, vona hi voxe va ta dlayiwa hi “ *banga* ” leri rihiselaka ra Xikwembu leri xiphemu xa xona xi nga ta hetisisiwa hi guillotine ya vafukeri lava fanaka va ndzhundzunuko va Mafurwa. Hi ku tirhisa Nkutsulo wa le Furwa Xikwembu xi ta hlamula ku navela *ku rihisela loku kombisiweke hi ngati ya vafela-ripfumelo* eka Nhlav *ku avanyisa, ni ku rihisela hi ngati ya hina eka lava tshamaka emisaveni xana? ”.* Naswona guillotine ya ndzhundzunuko yi ta “ *ba hi rifu vana va Khatoliki*” va vuhosi na vafundhisi va mupapa va Rhoma tanihilaha swi tivisiweke hakona eka Nhlav.2:22. Kambe exikarhi ka vahlaseriwa va yona hi ta tlhela hi kuma Maprotestente ya vukanganyisi lama pfilunganyeke ripfumelo ni mavonelo ya tipolitiki ta vaaki ivi ma sirhelela, “ *banga* ” evokweni, mavonelo ya wona ya munhu hi xiyexe ni ndzhaka ya wona ya vukhongeri ni ya swilo leswi vonakaka. Mahanyelo lawa a ku ri ya John Calvin ni ya vatirhisani va yena vo biha ni lava halateke ngati eGeneva. Loko yi pfuxa swiendlo leswi hetisisiweke hi 1793 na 1794, vuprofeta byi hi tisa eka mongo wa ku rhula ko leha ka vukhongeri loku simekiweke eka malembe ya “150” lama profetiweke hi “ *tin’hweti ta ntlhanu* ” ta vuprofeta ta Nhlav.9:5-10. Kambe endzhaku ka 1994, ku hela ka nkarhi lowu, ku sukela hi 1995, mfanelo yo “*dlaya* ” hikwalaho ka swivangelo swa vukhongeri yi tlhele yi simekiwa. Kutani nala loyi a nga vaka kona u hundzuka vukhongeri bya Vuislem swi le rivaleni ku fikela loko ku engeteriwa ka byona ka nyimpi loku nga ta yisa eka “Nyimpi ya Vunharhu ya Misava” exikarhi ka 2021 na 2029. Emahlweninyana ka ku vuya ka Kriste loku languteriweke hi ximun’wana xa 2030, ku ta humelela “ *xivandzana* ” xa *vumbirhi* eka ndzima leyi ya 13.

Xivandzana xa vumbirhi: lexi pfukaka emisaveni

Xiyimo xo Hetelela xa *Dragon-Xinyimpfana*

Ndzimana 11: “ *Kutani ndzi vona xivandzana xin’wana xi huma emisaveni, lexi nga ni timhondzo timbirhi ku fana ni ta xinyimpfana, lexi vulavulaka ku fana ni dragona.* »

Xilotlelo xo tiva rito leri nge “ *misava* ” xi kumeka eka Gen.1:9-10: “ *Xikwembu xi te, Mati lama nga ehansi ka tilo a ma hlengeletanile endhawini yin’we, kutani tiko leri omeke a ri humelela. Nakona swi ve tano. Xikwembu xi*

vitane misava leyi omeke misava, naswona mati yo tala xi vitane lwandle. Xikwembu xi swi vonile leswaku a swi ri swinene. »

Kutani, tanihi leswi “ *misava* ” leyi omeke yi humeke “ *elwandle* ” hi siku ra vumbirhi ra ku tumbuluxiwa ka misava, hi ndlela yoleyo “ *xivandzana* ” lexi xa vumbirhi xi hume eka xo sungula. “ *Xivandzana* ” lexi xo sungula lexi vulaka vukhongeri bya Khatoliki, xa vumbirhi, lexi humaka eka byona, xi khumba vukhongeri bya Protestente, hi leswaku, kereke ya Reformed. Nhlavutelo leyi yo hlamarisa, hambiswiritano, a yi fanelanga ku hi hlamarisa, tanihi leswi tidyondzo ta tindzima leti hundzeke ti hi paluxeke, hi ndlela yo tatisela, xiyimo xa moya lexi Xikwembu xi xi nyikaka eka vuavanyisi bya xona bya le henhla eka vukhongeri lebyi bya Protestente lebyi, endzhaku ka nkarhi lowu vitaniwaka “ *Thyatira* ”, a nga pfumelanga ku hetisa Ndzhundzunuko lowu endliweke. Hambi swi ri tano ku hetisisiwa loku a ku laveka hi xileriso xa Dan.8:14, lexi a kolotaka rungula ra Xikwembu ra Nhlav.3:1: “ *Ku vuriwa leswaku wa hanya; naswona u file .*” Rifu leri ra moya ri n’wi lahlela emavokweni ya diyavulosi loyi a n’wi lunghiselelaka hi ku huhuteriwa ka yena eka “ *nyimpi ya yena ya Armagedoni* ”, ya Nhlavutelo 16:16, ya awara yo hetelela ya xidyoho xa laha misaveni. Hi nkarhi wa ndzingo lowu wo hetelela wa ripfumelo, lowu profetiweke eka rungula leri kongomisiweke eka malandza ya yena ya Maadventist hi nkarhi wolowo ePhiladelphia , laha a nga ta teka magoza yo ka a nga tiyiselelani lama nga ta n’wi endla, “ *xivandzana lexi pfukaka emisaveni* ”. U ni “ *timhondzo timbirhi* ” leti ndzimana leyi landzelaka ya 12 yi nga ta ti lulamisa ni ku ti tiveka. Hikuva byi hlanganile eka ntwanano wa ecumenical, vukhongeri bya Protestente ni bya Khatoliki byi hlanganile eku lwisaneni ka byona ni siku ro wisa leri kwetsimisiweke hi Xikwembu hi siku ra vunkombo ra xiviri ra vhiki; Muggivela kumbe Savata ya Vayuda, kambe na ya Adamu, Nowa, Muxe na Yesu Krete lava a va nga swi kanakani hi nkarhi wa vutirheli bya yena na dyondzo ya yena emisaveni hikuva swihello swa ku tlula nawu ka Savata leswi tisiweke eka Yesu hi Vayuda lava xandzukeke a swi nga ri na xisekelo naswona a swi lulamanga. Hi ku endla masingita hi vomu hi Savata, nsusumeto wa yena a ku ri ku hlamusela hi vuntshwa mianakanyo ya ntiyiso ya Xikwembu ya ku wisa ka Savata. Vukhongeri lebyi byimbirhi, lebyi vulaka ku ponisiwa loku kumiweke hi “ *xinyimpfana lexi susaka swidyoho swa misava* ”, byi faneriwa kahle, hikwalaho ka swipimelo swa byona leswi hlamuselaka, xifaniso xa “ *xinyimpfana lexi vulavulaka ku fana na dragona* ”. Hikuva ku seketela ku nga tiyiselelani eka vahlayisi va Savata lava va nga ta ya fika laha va nga ta va gweva rifu, hakunene i nyimpi leyi pfulekeke, maqhinga ya “ *dragona* ”, leyi tlhelaka yi humelela.

Ndzimana 12: “ *U tirhise matimba hinkwawo ya xivandzana xo sungula emahlweni ka xona, a endla leswaku misava ni vaaki va yona va gandzela xivandzana xo sungula, lexi xilondza xa xona lexi faka xi horisiweke. »*

Hi vona muxaka wa relay, ripfumelo ra Khatoliki a ra ha fuma, kambe vulawuri bya rona bya khale byi nyikiwile vukhongeri bya Protestente. Leswi, hikuva vukhongeri lebyi bya Maprotestente ximfumo i bya tiko leri nga ni matimba swinene emisaveni: United States of North America kumbe USA Ku hlanganisiwa ka vukhongeri bya Maprotestente bya le Yuropa ni bya le Amerika se ku fikeleleriwile, hambu ku ri ku katsa ni nhlangoano wa Adventist wa siku ra

vunkombo. ku sukela hi 1995. “ *Babele* ” leyintshwa ya misava yi sindzisiwa ku hlangana ni vukhongerani tanihi leswi yi akiweke hi ku amukela vanhu lava humaka ematikweni mambe va vukhongerani byo hambana-hambana. Loko vanhu va kuma swilo leswi swi tolovelekile, hikwalaho ka miehleketo ya vona ya le henhla na ku pfumala ku tsakela ka vona ka vukhongerani, hi tlhelo ra yena, muvumbi Xikwembu lexi nga cinciki, na xona a xi cinciki miehleketo ya xona, naswona xi xupula ku nga yingisi loku ku honisaka tidyondzo ta yena ta matimu leti nyikeriweke vumbhoni eBibeleni . Hi ku sirhelela hi ku landzelelana, Sonto ya Rhoma ya siku ro sungula, siku ro wisa leri simekiweke hi Constantine wo Sungula ’ *xivandzana* ” xa vumbirhi xa Maprotestente “ *xi endle vugandzeri bya xivandzana xo sungula xa Khatoliki*” lexi xi xi amukeleke tanihi xiyimo xa ximfumo xa vukhongerani ivi xi xi thya vito ra xona “ . Sonto” ku hambukisa. Moya wu hi tsundzuxa leswaku ntwanano lowu wa sweswinyana exikarhi ka Maprotestente ni Makhatoliki wu endliwe wu koteka hikuva “ *xilondza lexi faka* ” lexi vangiweke hi “ *xivandzana lexi tlhandlukaka ekheleni* ” xi “ *horisiwile* .” U n’wi vitana endzhaku hikuva xivandzana xa vumbirhi a xi nge vi na nkarhi lowu wo horisiwa. Wu ta lovisiwa hi ku ta loku vangamaka ka Yesu Kriste.

Ndzimana 13: “ *U endle masingita lamakulu, a xika ndzilo wu huma etilweni wu ta emisaveni emahlweni ka vanhu.* »

Ku sukela loko ri hlule Japani hi 1945, Amerika ra Maprotestente ri ve mfumo wo sungula wa nyutliya emisaveni. Thekinoloji ya yona ya le henhla swinene yi tshamela ku tekeleriwa kambe a yi si tshama yi ringanisiwa; minkarhi hinkwayo yi le mahlweni ka vaphikizani kumbe valala va yona hi goza rin’we. Vukulu lebyi byi ta tiyisiwa eka mongo wa “Nyimpi ya Vunharhu ya Misava” laha hi ku ya hi Dan.11:44, yi nga ta lovisa nala wa yona, Rhaxiya, tiko ra “hosi ya le n’walungwini” eka vuprofeta lebyi. Kutani ndhuma ya yena yi ta va yikulu swinene, naswona lava poneke eka nyimpi, lava hlamarisiweke ni ku n’wi tsakela, va ta n’wi tshembisa vutomi bya vona ni ku xiya vulawuri bya yena ehenhla ka vutomi hinkwabyo bya vanhu. “ *Ndzilo lowu humaka etilweni* ” a wu ri wa Xikwembu ntsena, kambe ku sukela hi 1945, Amerika ri wu teke ni ku wu lawula. U n’wi kolota ku hlula ka yena na ndhuma ya yena hinkwayo ya sweswi leyi nga ta kula ku ya emahlweni hi ku hlula ka yena eka nyimpi ya nyutliya leyi taka.

Ndzimana 14: “ *A kanganyisa lava tshamaka emisaveni hi swikombiso leswi a nyikiweke swona emahlweni ka xivandzana, a byela lava tshamaka emisaveni leswaku va endla xifaniso xa xivandzana lexi nga ni xilondza xa banga ni loyi a hanyeke.* »

“ *Swilo leswi hlamarisaka* ” swa vutshila leswi endliweke a swi hlayeki. “ *Vaaki va misava* ” va sungule ku titshega hi swilo hinkwaswo leswi yi swi tumbuluxeke leswi tswongaka vutomi ni mianakanyo ya vona. Loko ntsena Amerika ri nga va kombeli ku ti tsona switirhisiwa leswi swi teka mimoya ya vona, ku fana na vadyohi va swidzidziharisi, “ *vanhu va misava* ” va lunghekele ku endla leswaku ku nga tiyiselelani ka vukhongerani ku va enawini eka “ntlawawo lowutsongo swinene”, “ *masalela ya wansati* ” ya Nhlav.12:17. “... *ku endla xifaniso xa xivandzana* ” swi katsa ku kopa swiendlo swa vukhongerani bya Khatoliki ni ku swi humesa nakambe ehansi ka vulawuri bya Protestente. Ku tlhelela loku eka ku nonon’hwa ka mianakanyo ku ta sekeriwe eka swiendlo

swimbirhi. “ *Lava poneke* ” va ta va va ponile eka swiendlo swo chavisa swa nyimpi, naswona Xikwembu xi ta tshama xi ri karhi xi va hlasela hi “ *makhombo ya nkombo yo hetelela ya vukarhi bya xona* ”, leyi hlamuseriweke eka Nhlav.16.

Xileriso xa rifu xa Sonto

Ndzimana 15: “ *U nyikiwe ku endla xifaniso xa xivandzana xi hanya, leswaku xifaniso xa xivandzana xi vulavula, ni leswaku hinkwavo lava nga laviki ku gandzela xifaniso xa xivandzana va dlayiwa .* »

Kungu ra diyavulosi, leri huhuteriweke hi Xikwembu, ri ta teka xivumbeko naswona ri ta hetisisiwa. Moya wu paluxa xivumbeko xa mpimo lowu hundzeleteweke lowu nga ta tekiwa eka ra vutsevu eka “makhombo ya nkombo yo hetelela.” Hi xileriso xa ximfumo lexi amukeriweke hi vaxandzuki hinkwavo lava poneke emisaveni, ku ta endliwa xiboho xa leswaku hi siku leri nga exikarhi ka masungulo ya ximun’wana na April 3, 2030, Maadventist yo hetelela lama saleke lama hlayisaka Savata ya Siku ra Nkombo ma ta dlayiwa. Hi laha ku twisisekaka, siku leri ri fungha lembe ra ku vuya ka ku vangama ka Yesu Krete. Ximun’wana xa lembe leri ra 2030 hi ku kongoma i nkarhi lowu a nghenelelaka ku sivela phurojeke ya khombo ya vaxandzuki ku hetisisiwa eka vahlawuri va yena lava a taka ku ta va ponisa hi ku “ *pfuxeta masiku* ” ya “ *ku karhateka lokukulu* ” ka vona (Mat.24: 22).

Ndzimana 16: “ *Kutani a endla leswaku hinkwavo, lavatsongo ni lavakulu, lava fuweke ni swisiwana, lava ntshunxekeke ni mahlonga, va kuma mfungho evokweni ra vona ra xinene kumbe enhan’wini ya vona, ” .*

Goza leri amukeriweke ri avanyisa lava poneke eka nguva yoleyo hi tikampa timbirhi. Leya vaxandzuki yi tiviwa hi “ *mfungho* ” wa vulawuri bya vanhu lowu vulaka “Sonto” ya Khatoliki, “siku ra dyambu leri nga hluriwangiki” ra khale leri vekiweke hi un’wana wa vagandzeri va rona, mufumi wa Rhoma Constantine wo Sungula ku sukela hi March 7, 321. “ *mfungho* ” wu amukeriwa “ *evokweni* ,” hikuva wu vumba “ntirho” wa munhu lowu Yesu a wu avanyisa ni ku wu sola. Nakambe yi amukeriwa “ *enhan’wini* ” leyi fanekiselaka ku navela ka munhu hi xiyexe ka xivumbiwa xin’wana ni xin’wana xa munhu lexi vutihlamuleri bya xona xisweswo byi katsekaka hi ku helela ehansi ka vuavanyisi lebyi lulameke bya muvumbi Xikwembu. Ku tiyisisa ku suka eBibeleni nhlamuselo leyi ya ku fanekisela ka “ *voko* ” na “ *nhloko* ”, ku na ndzimana leyi ku suka eka Det.6:8, laha Xikwembu xi vulaka hi swileriso swa xona: “ *U ta swi boha tanihi xikombiso emavokweni ya wena , naswona ma ta fana ni swirhendzevutana exikarhi ka mahlo ya wena.* »

Ku rihisela ka khale

Ndzimana 17: 1 . “ *ni leswaku a ku na munhu loyi a nga xavaka kumbe ku xavisa handle ka mfungho, vito ra xivandzana kumbe nomboro ya vito ra xona.* »

Endzhaku ka rito leri “ *munhu* ” ku ni kampa ya vakwetsimi va Adventist lava tshameke va tshembekile eka Savata leyi kwetsimisiweke hi Xikwembu. Hikuva ku ala ku xixima “ *mfungho* ”, hi Sonto, ya siku hinkwaro ro sungula ra vuhedeni, va vekiwa etlhelo . Eku sunguleni, a va ri vahlaseriwa va “ku boycott” loku tivekaka swinene eka magoza ya le Amerika yo lwisana ni vakaneti lava va

lwisaneke na vona. Leswaku munhu a va ni mfanelo yo xaviselana, u fanele a xixima " *mfungho* ", hi Sonto, lowu khumbaka Maprotestente, " *vito ra xivandzana* ", "muyimeri wa N'wana wa Xikwembu", leri khumbaka Makhatoliki, kumbe " *nhlayo ya yena vito* ", kumbe nomboro ya 666.

Ndzimana 18: " *Lebyi i vutlhari. Loyi a nga ni ku twisisa a a hlayele nhlayo ya xivandzana. Hikuva i nhlayo ya munhu, kutani nhlayo ya yena i madzana ya tsevu na makume-nhungu-nhungu.* »

Vutlhari bya vanhu a byi enelanga ku twisisa rungula ra Moya wa Xikwembu. Swi fanele swi kume ndzhaka eka yena, ku fana ni mhaka ya Solomoni loyi vutlhari bya yena byi tlulaka bya vanhu hinkwavo naswona byi endleke ndhuma ya yena emisaveni hinkwayo leyi tiviwaka. Loko ku nga si amukeriwa tinomboro ta Xiarabu, exikarhi ka Vaheveru, Magriki ni Varhoma, maletere ya maletere ya wona na wona a ma ri ni ntikelo wa swihundla, lerova ku engeteriwa ka mimpimo ya maletere lama vumbaka rito swi boha nhlayo ya rona. Hi yi kuma hi ku "hlayela" hilaha ndzimana yi hlamuselaka hakona. "... *nomboro ya vito ra yena* " i " *666* ", hi leswaku, *nhlayo* leyi kumiweke hi ku engetela ntikelo wa tinhlayo wa maletere ya Xirhoma lama nga eka vito ra yena ra Xilatini "VICARIVS FILII DEI"; nchumu lowu kombisiweke eka dyondzo ya ndzima 10. Vito leri hi roxe ri vumba " *ku sandza* " kumbe " *mavunwa* " lamakulu eka swihehlo swa yena, hikuva hi ndlela yihi na yihi Yesu a nga tinyiki "muyimeri", nhlamuselo ya rito "muyimeri".

Nhlavutelo 14 : Nkarhi wa Vuadventisi bya Siku ra **Vunkombo**

Mahungu ya tintsumi tinharhu – ntshovelo – ntshovelo

Leyi i ndzima leyi kongomisaka eka nkarhi exikarhi ka 1843 na 2030.

Hi 1843, ku tirhisiwa ko hlawuleka ka vuprofeta bya Dan.8:14 ku endle leswaku “Ma-Adventist” ma rindzela ku vuya ka Yesu Kreste loku vekiweke hi ximun’wana xa siku rero. I masungulo ya ku landzelelana ka miringo ya ripfumelo laha ku tsakela moya wa vuprofeta, ku nga, “ *vumbhoni bya Yesu* ” hi ku ya hi Nhlav Kriste ehansi ka swithopo swo tala swa vukhongeri. “ **Mintirho** ” leyi kombisiweke yi ri yoxe yi pfumelela ku hlawuriwa kumbe e-e. Mintirho leyi yi nga katsakanyiwa hi tindlela timbirhi leti nga kotekaka: ku amukela kumbe ku ala ku vonakala loku amukeriweke ni swilaveko swa kona swa Xikwembu.

Hi 1844, endzhaku ka ku langutela lokuntshwa loku vekiweke eka ku wa ka 1844, Yesu u ta rhangela vahlawuriwa va yena ku ya eka vurhumiwa byo hetisisa ntirho wa Ndzhundzunuko lowu sungulaka hi ku vuyiseriwa ka mukhuva wa Savata lowu kwetsimisiweke hi Xikwembu ku sukela loko misava yi tumbuluxiwile . Leyi i mhaka ya nkoka swinene ya “ *ku kwetsima* ” leyi “ *lulamisiweke* ” ku sukela hi 1844, loko ku tlula nawu loku ku tisiwa eka malandza ya yena. Vuhundzuluxeri lebyi bya Dan.8:14, lebyi hundzuluxeriweke ku ya fika evutirhelini bya mina tanihi: “ *magidi mambirhi na madzana manharhu nimadyambu nimixo naswona ndhawu yo kwetsima yi ta basisiwa* ”, hi ntiyiso, hi ku landza tsalwa ro sungula ra Xiheveru: “ *magidi mambirhi na madzana manharhu nimadyambu mixo na ku kwetsima ku ta va ku lulamile* . Un’wana ni un’wana a nga kuma leswaku ku tlula nawu ka Savata ya Xikwembu ku sukela hi 321 ku fambisana ni ku tshikiwa kun’wana ko tala ka mintiyiso ya dyondzo leyi simekiweke hi Xikwembu enkarhini wa vaapostola. Endzhaku ka malembe ya 1260 ya ku fuma ka mavunwa, vatlhandlami lava onhaka va ripfumelo, vupapa byi siye mavunwa yo tala eka dyondzo ya Maprotestente ma nga tiyiseleleki eka Xikwembu xa ntiyiso. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, eka ndzima leyi ya 14, Moya wu humesa tinhlokomhaka tinharhu letikulu leti, hi ku landzelelana ti nga: vurhumiwa bya Maadventist kumbe rungula ra “ *tintsumi tinharhu* ”; “ *ntshovelo* ” wa makumu ya misava, ku hambanisiwa ni ku rhwala vahlawuriwa; “ *ntshovelo wa madiriva* ” wa madiriva ya vukarhi, nxupulo wo hetelela wa varisi va mavunwa, vadyondzisi va vukhongeri bya mavunwa va Vukreste.

Ku dyondzisiwa ku sukela hi 1844 ku sirhelela vahlawuriwa eka vukarhi bya Xikwembu, ndzingo wo hetelela wu vekiwe makumu lama hundzeletaweke ya nkarhi lowu nyikiweke vanhu leswaku va ti veka exikarhi ka ku navela ka Xikwembu loku paluxiweke ni xilaveko xa vanhu lexi xandzukeke lexi weleke eka vugwinehi hi ku helela. Kambe, ku hlawula loku endlaweke ku ni vuyelo eka hinkwavo lava feke ku sukela hi 1844. I vahlawuriwa lava voningeriweke ni lava tshembekaka ntsena “ *lava feke eHosini* ” hi ku ya hi dyondzo ya ndzimana ya 13

laha va vuriwaka " *lava katekisiweke* " hi leswaku, vavuyeriwa va tintswalo ta Kriste, hi mikateko ya yena hinkwayo leyi se yi tiyisisiweke eka rungula leri kongomisiweke eka ntsumi ya " *Philadelphia* " leri va khumbaka, hikuva a swi enelanga ku khuvuriwa "Muadventist" ku tekiwa, hi Xikwembu, tanihi muhlawuriwa.

Loko vuxokoxoko bya ku tshikiwa byi sala byi fanele ku tshuburiwa, hi hala tlhelo, tinhla ta nkoka ti thaleriwile no katsakanyiwa hi Moya hi xivumbeko xa "marungula ya tintsumi tinharhu" ya tindzimana 7 ku ya eka 11. Mahungu lawa ya landzelelana eka ku landzelelana ka switandzhaku.

Ndzi swi tsundzuka laha, endzhaku ka xitsundzuxo lexi nga eka xifunengeto eka tluka 2 ra ntirho lowu, marungula lawa manharhu ya kandziyisa marungula manharhu lawa se ya paluxiweke hi swifaniso swo fanekisela ebukwini ya Daniyele eka Dan.7 na 8. Xitsundzuxo xa vona, eka ndzima leyi ya 14 ya Nhlavutelo , yi kandziyisa ni ku tiyisekisa nkoka lowukulu lowu Xikwembu xi ma nyikaka wona.

Maadventist lama kutsuriweke ma hlule

Ndzimana 1: " *Ndzi languta, kutani ndzi vona Xinyimpfana xi yime eNtshaveni ya Siyoni, xi ri na [vanhu] va dzana na makume mune na mune wa magidi, lava tsariweke vito ra xona ni vito ra Tata wa xona emimombyeni ya vona.* »

" *Ntshava ya Siyoni* " yi kombetela eka ndhawu eIsrayele laha Yerusalema wu akiweke kona. Ri fanekisela ntshembo wa ku ponisiwa ni xivumbeko lexi ku ponisiwa loku ku nga ta xi teka eku heleni ka miringo ya ripfumelo ra laha misaveni ni ra le tilweni. Phurojeke leyi yi ta hetisisiwa hi ku hetiseka eku pfuxetiweni ka swilo hinkwaswo, mayelana na *misava na xibakabaka* hi ku ya hi Nhlav.21:1. " *144,000 [vanhu]* " va fanekisela vahlawuriwa va Kriste lava hlawuriweke exikarhi ka 1843 na 2030, ku nga Vakreste va Adventist lava ringiweke, lava tiyisisiweke no amukeriwa hi Yesu Kriste loyi ku avanyisa ka yena ku tirhaka hi ku hlangana na munhu hi xiyexe. Ku avanyisa ka nhlengeletano ku avanyisa nhlanganano naswona ku avanyisa ka munhu hi xiyexe ku khumba xivumbiwa xin'wana na xin'wana. " *[Vanhu] va 144 000* " va yimela vahlawuriwa lava hlawuriweke hi Yesu Krete exikarhi ka valandzeri va ripfumelo ra Adventist. Nhlayo leyi yi fanekisela hi ku kongoma naswona nhlayo ya xiviri ya lava hlawuriweke i xihundla lexi tiviwaka ni ku rindzeriwa hi Xikwembu. Hi nga twisisa xivangelo xa ku hlawuriwa ka vona eka nhlamuselo ya xifaniso lexi ringanyetiweke. " *Etinhan'wini ta vona* ", xikombiso xa ku navela ka vona na miehleketo ya vona, " *vito ra xinyimpfana* ", Yesu, na " *ra Tata wa xona* ", Xikwembu lexi paluxiweke eka ntwanano wa khale, swi tsariwile. Leswi swi vula leswaku va kume ni ku tlhela va humesa xifaniso xa Xikwembu lexi muvumbi Xikwembu xi xi nyikeke munhu wo sungula emahlweni ka xidyoho, loko xi n'wi vumba ni ku n'wi nyika vutomi; naswona xifaniso lexi i xa vumunhu bya yena. Ma vumba mihandzu leyi Xikwembu a xi lava ku yi kuma hi ku kutsula eka Yesu Krete swidyoho swa vahlawuriwa va xona vo tshembeka ntsena. Swi tikomba onge enhan'wini ya vahlawuriwa lava hlawuriweke, kumbe, hi moya wa vona, miehleketo ya vona na ku navela ka vona swa kumeka, xilemo xa Xikwembu xa Nhlav.7:3 kumbe, Savata ya nawu wa vumune wa Khume ra

Tibuku na vumunhu lebyi nga hambanisiwiki ya xinyimpfana Yesu Kriste na ya nhlavutelo ya yena eka ntwanano wa khale tani hi Tatana, muvumbi wa Xikwembu. Xisweswo ripfumelo ra ntiyiso ra Vukriste a ri kaneti mimpimanyeto ya vukhongeri leyi namarhetiwe eka N'wana na Tatana hilaha valandzeri va Sonto ya Rhoma va vulaka hakona, loko ku nga ri hi marito, hakatsongo-tsongo hi swiendlo.

Ndzimana 2: “ *Kutani ndzi twa rito leri humaka etilweni, ku fana ni mpfumawulo wa mati yo tala, ku fana ni mpfumawulo wa ku dzindza lokukulu; kutani rito leri ndzi ri tweke a ri fana ni ra vachayi va haripa lava tlangaka hi tihari ta vona.* »

Swimunhuhatwa leswi kanetanaka leswi boxiweke eka ndzimana leyi entiyisweni swa fambisana. “ *Mati lamakulu* ” ma fanekisela vunyingi bya swivumbiwa leswi hanyaka leswi, loko swi tiphofula, swi tekaka xivumbeko xa “ *ku dzindza lokukulu* ”. Ku hambana ni sweswo, hi xifaniso xa “ *haripa* ”, Xikwembu xi paluxa ku twanana loku hetisekeke loku hlanganisaka swivumbiwa swa xona leswi hlulaka.

Ndzimana 3: “ *Va yimbelela risimu lerintshwa emahlweni ka xilavelo, ni le mahlweni ka swivumbiwa swa mune leswi hanyaka ni vakulukumba. Naswona a ku nga ri na munhu loyi a nga dyondza risimu, handle ka dzana na makume mune na mune wa magidi, lava kutsuriweke emisaveni.* »

Xikwembu xi tiyisekisa ni ku kandziyisa laha ku kwetsimisiwa loku tlakukeke swinene ka ripfumelo ra “Maadventist” leri simekiweke ku sukela hi 1843-44. Vayimeri va yona lava hlawuriweke va hambanisiwa na mintlawaya yin'wana leyi fanekiseriwaka; “ *xilavelo, swivumbiwa swa mune leswi hanyaka ni vakulukumba* ”; leswi swo hetelela swi vula hinkwavo lava kutsuriweke eka ntokoto lowu hanyeke emisaveni. Kambe Nhlavutelo ya Xikwembu leyi vuriwaka Nhlavutelo yi kongomisa ntsena eka magidi mambirhi ya malembe ya ripfumelo ra Vukriste lawa xileriso xa Dan.8:14 xi hambanisaka eka swiyenge swimbirhi leswi landzelelanaka. Ku fikela hi 1843-44, vahlawuriwa a va fanekiseriwa hi “ *vakulukumba* ” va 12 eka “ 24 ” lava tshahiweke eka Nhlav.4:4. “ *Vakulukumba* ” van'wana va 12 i tinxaka ta Maadventist “ *12 leti* ” “ *funghiweke* ” eka Nhlav.7:3-8 ku sukela hi 1843-44.

Ndzimana 4: “ *Lava hi vona lava nga tinyamisangiki hi vavasati, hikuva i vanhwana; va landzela xinyimpfana hinkwako laha xi yaka kona. Va kutsuriwile exikarhi ka vanhu, va va mihandzu yo sungula ya Xikwembu ni ya Xinyimpfana;* »

Marito ya ndzimana leyi ma tirha ntsena hi ndlela ya moya; rito “ *vavasati* ” leri vulaka tikereke ta Vukreste leti weleke eka vugwinehi ku sukela loko ti sungule, to tanihi ripfumelo ra Rhoma Khatoliki, kumbe ku sukela hi 1843-44, eka ripfumelo ra Maprotestente, ni ku sukela hi 1994, eka ripfumelo ra Maadventist leri simekiweke. “ *Ku thyakisa* ” loku boxiweke ku kongomisa eka xidyoho lexi humaka eka ku tlula nawu wa Xikwembu naswona lexi “ *hakelo ya xona ku nga rifu* ”, hi ku ya hi Rhom.6:23. I ku va ponisa eka mukhuva wa xidyoho lexi Yesu Kriste a xi kwetsimiseke, handle ka, “ *144,000 [vanhu]* ” yo fanekisela. “ *Vunhwana* ” bya vona na byona i bya moya naswona byi va hlawula tanihi swivumbiwa leswi “tengeke” leswi vululami bya swona byi basisiweke hi ngati leyi halatiweke hi Yesu Kriste hikwalaho ka vona. Vadyandzhaka va

xidyoho ni ku thyakisa ka xona, ku fana ni vatukulu hinkwavo va Adamu na Evha, ripfumelo ra vona leri xiyiweke hi Yesu Krete ri va “basisile” hi ku hetiseka. Kambe leswaku ripfumelo leri ri tiviwa hi ndlela leyi humelelaka hi Yesu Kriste, ku basisiwa loku ku fanele ku va ka xiviri ni loku kongomeke eka “*mintirho*” ya vona. Hikwalaho leswi swi vula ku tshika swidyoho leswi kumiweke tanihi ndzhaka eka Vukreste bya mavunwa kumbe bya Vayuda kumbe, hi ku anama, vukhongeri bya Xikwembu xin’we. Naswona eka nhlavutelo ya xona ya vuprofeta, Xikwembu ngopfu-ngopfu xi kongomisa eka ku tsandzeka ku xixima ku hleleka ka nkarhi loku xi ku simekeke ku sukela eka vhiki ro sungula ra ku tumbuluxa misava ni mafambiselo ya yona ya le tilweni.

Endzhaku ka xifaniso xa “*ku yimbelela risimu lerintshwa*” ku ni ntokoto wo karhi lowu tokotiwaka ntsena hi “*144 000 [vanhu]*” lava funghiweke. Endzhaku ka “*risimu ra Muxe*” leri tlangeleke ku huma hi ku vangama eEgipta, xikombiso xa xidyoho, “*risimu*” ra vahlawuriwa va “*144 000*” ri tlangele ku ntshunxiwa ka vona eka xidyoho hikuva va yingise xileriso xa Dan.8:14 naswona va tirhisanile eka vona ku kwetsimisiwa loku navetisiwaka, naswona hambu ku ri ku laviwa, hi Xikwembu ku sukela hi 1843-44. Hi siku leri, xivono xa le tilweni xi tsundzuxe ku basisiwa ka swidyoho leswi hetisisiweke exihambanweni xa Golgota hi rifu ra Yesu Krete. Rungula leri a ku ri ku tshinya ni dyondzo leyi Xikwembu xi yi nyikeleke eka muxaka wa mupfumeri wa Protestente loyi a a ri mudyandzhaka wa Sonto ya Rhoma ni swin’wana swa swidyoho swa yena swin’wana swa mavunwa. Eka muxaka wa mihivahivana ya Xiheveru, “*ku basisiwa loku ka swidyoho*” a ku ri nkhuvo wa vukhongeri hi ximun’wana lowu hi nkarhi wa wona ngati ya mbuti leyi dlayiweke a yi tisiwa endhawini yo kwetsima swinene exitshan’weni xa tintswalo lexi vekiweke endhawini leyi leyi nga fikeleriki naswona yi yirisiwa eka nkarhi hinkwawo wa lembe nkarhi wa lembe. Ngati ya mbuti leyi, xifaniso xo fanekisela xa xidyoho, a yi profeta ngati ya Yesu Kriste loyi hi yexe a hundzukeke murhwali wa swidyoho swa vahlawuriwa va yena leswaku a ta rivalela ematshan’wini ya vona nxupulo lowu va wu fanelaka; Yesu hi byakwe u endlwe xidyoho. Eka nkhuvo lowu, mbuti yi yimela xidyoho ku nga ri Kriste loyi a xi rhwalelaka. I ku famba loku ka nyama ka muprista lonkulu ku suka endhawini yo kwetsima leyi pfumeleriweke ku ya endhawini yo kwetsima swinene leyi yirisiweke lembe hinkwaro laha ndzimana leyi yi kombetelaka eka kona loko yi ku: “*va landzela xinyimpfana kun’wana ni kun’wana laha xi yaka kona*.” Hi ku tsundzuka xivono lexi exivonweni xa October 23, 1844, Moya wa Krete wu tsundzuxe vadyandzhaka va yena lava hlawuriweke lava nga tiviki hi mavunwa ya tidyondzo, ku yirisiwa ka ku dyoha. Xisweswo, ku sukela hi 1844, *xidyoho xa masungulo ya ku tirhandzela lexi endlweke, lexi nga mhaka ya Sonto ya Rhoma, xi endla leswaku vuxaka na Xikwembu byi nga koteki*, naswona xidyoho lexi tshikiweke xi pfumelela ku engeteriwa ka vuxaka lebyi lebyi yisaka loyi a hlawuriweke loyi a khumbekaka eka ku hetiseka ka ku kwetsimisiwa ka byona hi ku tirhisa ku amukeriwa, ku twisisa ni ku veka ntiyiso wa Xikwembu lowu paluxiweke entirhweni.

Leswi ti tekiwaka tanihi “*mihandzu yo sungula ya Xikwembu ni ya Xinyimpfana*”, ti vumba leswinene ngopfu leswi Xikwembu xi swi kumeke eku hlawuleni ka xona vahlawuriwa va laha misaveni. Eka mihivahivana ya Xiheveru,

“ *mihandzu yo sungula* ” a yi vuriwa “ *yo kwetsima* ”. Minyikelo ya mihandzu leyi yo sungula ya swiharhi kumbe matsavu a yi vakeriwe Xikwembu leswaku xi ta xi xixima ni ku fungha ku tlangela ka vanhu eka vunene bya xona ni ku hanana ka xona. Xivangelo xin’wana, entiyisweni xa “ *mihandzu yo sungula yo kwetsima* ”, i ku amukela ka vona ku vonakala ka Xikwembu loku va paluxiweke hi ku helela hikuva va hanya enkarhini wa makumu laha ku vonakala loku paluxiweke ku fikaka eka xiyimo xa kona xa le henhla, ku nga xiyimo xa kona xa moya.

Ndzimana 5: “ *naswona a ku kumiwanga mavunwa enon’wini wa vona, hikuva a va na xisandzu.* »

Muhlawuriwa wa ntiyiso, loyi a velekiweke hi ntiyiso hi ku velekiwa lokuntshwa, a nga venga ntsena “ *mavunwa* ” lawa a nga kumiki ntsako eka wona. Ku hamba swa nyenyetsa hikuva swi tisa vuyelo byo biha ntsena naswona swi endla leswaku vanhu lavanene va xaniseka. Loyi a pfumelaka eka “ *mavunwa* ” kutani u twa ku vava ka ku khunguvanyeka, ku vava ka ku kanganyisiwa. A nga kona loyi a hlawuriweke hi Kriste loyi a nga tsakelaka ku kanganyisa ni ku kanganyisa vanhu-kulobye. Hi hala tlhelo, ntiyiso wa tiyisekisa, hi ndlela leyinene wu aka vuxaka na vamakwerhu va ntiyiso, kambe ehenhla ka hinkwaswo ku sungula, na Xikwembu muvumbi na mukutsuri wa ku ponisiwa ka hina loyi a vulaka no tlakusa vito ra xona tani hi “ *Xikwembu xa ntiyiso* ”. Xisweswo, hi ku nga ha endli xidyoho xa dyondzo, hi ku yingisa ntiyiso lowu paluxiweke, vahlawuriwa va avanyisiwa “ *lava nga solekiki* ” hi Xikwembu xa ntiyiso hi xoxe.

Rungula leri humaka eka ntsumi yo sungula

Ndzimana 6: “ *Ndzi vone ntsumi yin’wana yi haha exikarhi ka tilo, yi ri ni Evhangelileyi nga heriki, yi ri chumayela lava tshamaka emisaveni, eka matiko hinkwawo, eka tinyimba hinkwato, eka tindzimi hinkwato, ni le ka vanhu hinkwavo.* »

“ *Ntsumi yin’wana* ” kumbe murhumiwa un’wana u huwelela ku vonakala loku heleleke ka Xikwembu loku fanekiseriwaka hi “ *le xikarhi ka xibakabaka* ” kumbe nhlohlorhi ya dyambu. Ku vonakala loku ku fambisana ni “ *Evhangelile* ” kumbe “ *mahungu lamanene* ” ya ku ponisiwa loku tisiweke hi Yesu Krete. Ri vuriwa “ *leri nga heriki* ” hikuva rungula ra rona i ra ntiyiso naswona a ri cinci hi ku famba ka nkarhi. Hi ndlela leyi, Xikwembu xi yi tiyisekisa tanihi leyi fambisana ni leswi dyondzisiweke vaapostola va Yesu Kriste. Ku tlhelela loku entiyisweni ku ve kona hi 1843 endzhaku ka ku soholotiwa ko tala loku kumiweke tanihi ndzhaka eka ripfumelo ra Rhoma Khatoliki. Xitiviso lexi i xa misava hinkwayo hi ku fananisa na rungula leri nyikeriweke eka Daniyele 12:12 leri paluxaka nkateko wa Xikwembu wa ntirho wa Adventist. “ *Evhangelileyi nga heriki* ” yi boxiwile laha ehansi ka xiphemu xa mihandzu ya ntiyiso ya ripfumelo, ku landzela xilaveko xa Xikwembu lexi paluxiweke hi xileriso xa Daniyele 8:14. Ku tsakela rito ra vuprofeta i mihandzu leyi nga enawini ya mukhuva wa “ *evhangelileyi nga heriki* ”.

Ndzimana 7: “ *A ku hi rito leri tlakukeke: “Chavani Xikwembu, mi xi dzunisa, hikuva nkarhi wa ku avanyisa ka xona wu fikile; mi gandzela loyi a endleke tilo, ni misava, ni lwandle, ni swihlovo swa mati.* »

Eka ndzimana ya 7, ntsumi yo sungula yi sola ku tlula nawu ka Savata loku dzunisaka, eka khume ra malembe ya le henhla, ku vangama ka muvumbi Xikwembu. Xisweswo u lave leswaku yi vuyeteriwa ku sukela hi October 1844, kambe u sola ku tlula nawu ka yena eka Maprotestente ku sukela hi ximun'wana xa 1843.

Rungula leri humaka eka ntsumi ya vumbirhi

Ndzimana 8: “ *Kutani ntsumi yin'wana, ya vumbirhi yi landzela, yi ku: “Babilona lonkulu u wile, u nwise matiko hinkwawo hi vhinyo ya vukarhi bya vumbhisa bya yena. »*

Eka ndzimana ya 8, ntsumi ya vumbirhi yi paluxa nandzu lowukulu wa Kereke ya Khatoliki ya mupapa wa Rhoma leyi nga kanganyisa no kanganyisa vavanuna hi ku thya vito ra vuhedeni ra "siku ra dyambu" ra Constantine wo Sungula ^{endzhaku ka} vuhundzuluxeri bya "siku ra Hosi" bya montage Latin leyi i masungulo ya “Sonto” ya yona: dies dominica. Loko xi phindha-phindhiwa kambirhi, xiga lexi nge, “ *Babilona Lonkulu u wile, u wile,* ” xi tiyisekisa leswaku eka yena ni lava va n'wi kumaka ndzhaka, nkarhi wa ku lehisa mbilu ka Xikwembu wu herile hi ku helela. Hi munhu un'we, ku hundzuka ka ha koteka, kambe hi ku lahlekeriwa hi ku humesa mihandzu, kumbe “ **mintirho** ” ya ku hundzuka, ntsena.

Xitsundzuxo: “ *xi wile* ” swi vula: xi tekiwa xi tlhela xi hluriwa hi Xikwembu xa **ntiyiso** tani hi leswi muti wu welaka emavokweni ya nala wa wona. U tlakusa no voningela endzhaku ka 1843, exikarhi ka 1844 na 1873, eka malandza ya yena yo tshembeka ya Seventh-day Adventist, “ *xihundla* ” lexi xi xi hlawulaka eka Nhlav.17:5. Ku yenga **mavunwa** ya yena ku lahlekeriwa hi vuyelo bya kona.

Eka ndzimana 8, ku avanyisa loku endliweke eka marungula lama hundzeke ku tiyisiwile, hi xilemukiso xo chavisa. Ku hlawuriwa ka siku ro wisa hi vukheta ni **hi ku tirhandzela loku simekiweke hi Constantine wo Sungula** ^{hi} 321, ku sukela hi 1844, ku endla leswaku vaxandzuki lava ri lulamisaka, va nga endli nchumu eka ku sola ka Xikwembu ka ku *xanisiwa ka rifu ra vumbirhi* ra vuavanyisi byo hetelela. Leswaku xi fihla xihehlo xa xona eka Sonto, Xikwembu xi xi tumbeta ehansi ka vito ra “ *mfungo* ” lowu nga ni *ndhuma yo biha lowu kanetaka “ xilemo ”* xa xona xa vukwembu . Xikombiso lexi xa vulawuri bya munhu, lexi kakanisaka ku landzelelana ka nkarhi ka byona, xi vumba vukarhi lebyikulu lebyi faneleke ku xupuriwa hi Yena. Naswona nxupulo lowu tivisiweke, entiyisweni, wu ta chavisa: “ *u ta xanisiwa hi ndzilo ni xivavula* ” leswi nga ta lovisa vaxandzuki, kambe ntsena hi nkarhi wa ku avanyisa ko hetelela.

Rungula leri humaka eka ntsumi ya vunharhu

Ndzimana 9: “ *Kutani ntsumi yin'wana, ya vunharhu yi va landzela, yi ku hi rito leri tlakukeke: “Loko munhu a gandzela xivandzana ni xifaniso xa xona, a kuma mfungo enhan'wini kumbe evokweni ra yena, »*

Muxaka wa ku tatisela na ku landzelelana ka rungula leri ra vunharhu na lawa mambirhi lama hundzeke wu boxiwile hi fomula leyi nge “ *va landzeriwile* ”. “ *Rito lerikulu* ” ri tiyisekisa vulawuri lebyi tlakukeke swinene bya Xikwembu bya loyi a byi twarisaka.

Nxungeto wu kongomisiwe eka vaxandzuki va vanhu lava seketelaka no amukela vulawuri bya “ *xivandzana lexi pfukaka emisaveni* ” naswona va amukelaka no xixima, hi ku yingisa ka vona, hi Sonto, “ *mfungho* ” wa vulawuri bya xona, lebyi tshahiweke eka Nhlav : 16 leyi nga, sweswi, vaaki hinkwavo va Vakreste.

Ku kanetiwa loku kongomeke ka “ *mfungho* ” lowu eka “ *xilemo xa Xikwembu* ” hi leswaku, ku sukela hi Sonto ya siku ro sungula ku ya eka Savata ya siku ra vunkombo, ku tiyisisiwa hi mhaka ya leswaku havumbirhi bya swona swi amukeriwa “ ***emahlweni*** ”, xitulu xa swi ta, hi ku ya hi Nhlav.7:3 na 13:16. Xiya leswaku “ *xilemo xa Xikwembu* ” xa Nhlav.7:3 xi hundzuka eka Nhlav.14:1: “ *vito ra Xinyimpfana ni ra Tata wa xona* ”. Ku amukeriwa “ ***evokweni*** ” ku hlamuseriwa hi tindzimana leti ku suka eka Det.6:4 ku ya eka 9:

“ *Yingisa, Israele! YaHWéH, Xikwembu xa hina, hi xona ntsena YaHWéH . U ta rhandza Yehovha Xikwembu xa wena hi mbilu ya wena hinkwayo ni hi moya-xiviri wa wena hinkwawo ni hi matimba ya wena hinkwawo . Naswona swileriso leswi, leswi ndzi ku nyikaka swona namuntlha, swi ta va embilwini ya wena . U ta swi ngenisa eka vana va wena, u ta vulavula ha swona loko u ri endlwini ya wena, loko u ya eku fambeni, loko u etlela ni loko u pfuka. U ta ma boha tanihi xikombiso emavokweni ya wena , ma ta fana ni swirhendzevutana exikarhi ka mahlo ya wena . U ta ma tsala eka timhandzi ta yindlu ya wena ni le tinyangweni ta wena. » “ *Voko* ” ri vula xiendlo, ku titoloveta, na “ *emahlweni* ”, ku navela ka miehleketo. Eka ndzimana leyi, Moya wu ri: “ ***U ta rhandza Yehovha Xikwembu xa wena hi mbilu ya wena hinkwayo ni hi moya-xiviri wa wena hinkwawo ni hi matimba ya wena hinkwawo*** ”; leswi Yesu a swi tshahaka eka Mat.22:37 ni leswi a swi nyikelaka tanihi “ *xileriso xo sungula ni lexikulu* ”. Hikwalaho vatirhela-mfumo lava hlawuriweke lava rhwaleke “ *xilemo xa Xikwembu* ” va fanele va fikelela swipimelo leswi swinharhu: “ *Rhandza Xikwembu hi timbilu ta vona hinkwato* ”; ku xixima hi ku yi endla ku wisa ka Savata ka siku ra yona ra vunkombo leri kwetsimisiweke; ni ku va ni “ *vito ra Xinyimpfana* ” Yesu Kriste “ *ni ra Tata wa xona* ” YaHWéH emianakanyweni yakwe. Hi ku boxa “ *ni vito ra Tata wakwe* ,” Moya wu tiyisekisa xilaveko xo yingisa milawu ya khume ya Xikwembu ni swileriso ni swiletelo leswi tlakusaka ku kwetsima ka vahlawuriwa eka ntwanano wa khale. Hambu ku ri enkarhini wa yena, muapostola Yohane u tiyise swilo leswi hi ku vula eka 1 Yohane 5:3-4:*

“ *Hikuva hi rona rirhandzu ra Xikwembu, ku hlayisa swileriso swa xona. Naswona swileriso swa xona a swi vang, hikuva xin'wana ni xin'wana lexi velekiweke hi Xikwembu xi hlula misava; naswona ku hlula loku hlulaka misava i ripfumelo ra hina. »*

Ndzimana 10: “ *U ta nwa vhinyo ya vukarhi bya Xikwembu, leyi halatiweke yi nga ri na nkatsakanyo eka xinwelo xa vukarhi bya yena, u ta xanisiwa hi ndzilo ni xivavula emahlweni ka tintsumi to kwetsima ni le mahlweni ka Xinyimpfana. »*

Vukarhi bya Xikwembu byi ta va byi lulamile hi laha ku eneleke hikuva lava amukelaka “ *mfungho wa xivandzana* ” va xixima xidyoho xa munhu loko va ri karhi va vula ku lulama ka Yesu Krete. Eka Nhlav.6:15-17, Moya wu fanekisele vuyelo bya ku hlangana ka vona ko hetelela na vukarhi byo lulama lebyi lovisaka bya Yesu Kriste.

Xitsundzuxo xa nkoka swinene : Leswaku hi twisisa vukarhi lebyi bya Xikwembu ku antswa, hi fanele ku xiya leswaku ha yini ku honisa Savata yo kwetsima swi pfuxa vukarhi bya Xikwembu swinene. Kuna swidyoho swa venial, kambe Bibe le ya hi tsundzuxa hi xidyoho lexi endlweke eka Moya lowo Kwetsima, yi hi byela leswaku a ka ha ri na gandzelo ro kuma ku rivaleriwa hi Xikwembu. Hi nkarhi wa vaapostola, xikombiso xin’we ntsena lexi hi nyikiweke xona xa muxaka lowu wa xidyoho a ku ri ku ala ka Kriste hi Mukriste la hundzukeke. Kambe lexi i xikombiso ntsena, hikuva entiyisweni ku sandza Moya lowo Kwetsima swi katsa ku kaneta na ku ala vumbhoni lebyi nyikiweke hi Moya wa Xikwembu. Ku khorwisa no dyondzisa vanhu, Moya wu hlohotele matsalwa yo kwetsima ya Bibe le. Hikokwalaho loyi a kanetaka vumbhoni lebyi nyikiweke hi Moya eBibeleni se u rhuketela Moya wa Xikwembu. Xana Xikwembu xi nga endla swo antswa ku endla leswaku ku rhandza ka xona ku tiviwa ku ri ni ku rhangela lava vitaniweke eBibeleni ni le ka matsalwa ya yona? Xana a nga ku phofula ku rhandza ka yena, miehleketo ya yena ni vuavanyisi bya yena bya vuhosi hi ndlela leyi nga erivaleni swinene? Hi ^{lembe-xidzana ra vu-16}, ku delela loku ka Bibe le loku yi lweke nyimpi na kona ku funghe makumu lama tiyeke ya ku lehisa mbilu ka Xikwembu eka vukhongereri bya Rhoma Khatoliki; ku hela ka ku lehisa mbilu ka yena dyondzo leyi a nga si tshamaka a yi lemuka. Kutani, hi 1843, ku delela rito ra vuprofeta ku funghe makumu ya ku amukela ripfumelo ra Maprotestente hi swivumbeko swa rona hinkwaswo swo tala, vadyandzhaka va Sonto ya Rhoma, hi leswaku, “ *mfungho wa xivandzana* ”. Naswona eku heteleleni, hi ku tlhelela, Vuadventist byi endle ku sandza Moya lowo Kwetsima hi ku ala nhlavutelo yo hetelela ya vuprofeta leyi Yesu a yi nyikeleke eka yona hi nandza wa yena wo titsongahata loyi ndzi n’wi endlaka munhu; ku sandza loku tiyisisiweke no kurisiwa hi ntwanano wa vona na vahlaleri va Sonto ku sukela hi 1995. Ku sandza Moya ku kuma nkarhi wun’wana na wun’wana ku suka eka Xikwembu nhlamulo leyinene leyi yi yi fanelaka; xigwevo lexi lulameke xa ku gweviwa ku ya eka rifu ro sungula ni ra “ *rifu ra vumbirhi* ” lexi tiyisisiweke eka ndzimana leyi ya 10.

Ndzimana 11: “ *Musi wa ku xanisiwa ka vona wu tlhandluka hilaha ku nga heriki; naswona a va na ku wisa vusiku ni vusiku, lava gandzelaka xivandzana ni xifaniso xa xona, ni mani na mani la amukelaka mfungho wa vito ra xona.* »

“ *Musi* ” wu ta va ntsena hi nkarhi wa ku avanyisa ko hetelela, ku nga nkarhi lowu lava weke lava xandzukeke va nga ta “ *xanisiwa hi ndzilo ni xivavula* ” xa “ *tiva ra ndzilo* ” ra Nhlav. leswi, eku heleni ka gidi ra malembe ra vunkombo. Kambe se emahlweni ka nkarhi lowu wo chavisa, awara ya ku vuya loku vangamaka ka Yesu Krete yi ta tiyisekisa vumundzuku bya vona byo hetelela. Rungula ra ndzimana leyi ri khumba mhaka ya “ *ku wisa* .” Hi tlhelo ra vona, vahlawuriwa va nyikela nyingiso eka nkarhi wa ku wisa lowu kwetsimisiweke hi Xikwembu, kambe lava weke, hi hala tlhelo, a va na ku vilela

loku fanaka, hikuva a va nyiki switiviso swa Xikwembu nkoka ni ku tiyimisela loku va fanelaka. Hikwalaho, ku hlamula eka ku delela ka vona, hi nkarhi wa ku xupuriwa ka vona ko hetelela, Xikwembu a xi nge va nyiki ku wisa kwihi na kwihi leswaku va hunguta ku xaniseka ka vona.

Ndzimana 12: “ *Ku tiyisela ka vakwetsimi, lava hlayisaka swileriso swa Xikwembu ni ripfumelo ra Yesu.* »

Marito lama nge “ *ku tiyisela kumbe ku lehisa mbilu* ” ma hlamusela vakwetsimi va ntiyiso va Mesiya wa le tilweni Yesu ku sukela hi 1843-44 ku fikela loko a vuya hi ku vangama. Eka ndzimana leyi, “ *vito ra Tatana* ” leri humaka eka ndzimana 1 ri hundzuka “ *swileriso swa Xikwembu* ,” naswona “ *vito ra Xinyimpfana* ” ri siviwa hi “ *ripfumelo ra Yesu* .” Ku landzelelana ka swilo leswi rhangisaka emahlweni na swona swa cinciwa. Eka ndzimana leyi, Moya wu tshaha ro sungula “ *swileriso swa Xikwembu* ”, kasi xa vumbirhi, “ *ripfumelo ra Yesu* ”; leyi hi matimu na le ka xiyimo xa nkoka ku nga ku hleleka loku amukeriweke hi Xikwembu eka phurojeke ya xona ya ku ponisiwa. Ndzimana 1 yi rhangisa “ *vito ra Xinyimpfana* ” ku hlanganisa vahlawuriwa va “ *144 000* ” ni ripfumelo ra Vukreste.

Ndzimana 13: “ *Kutani ndzi twa rito leri humaka etilweni ri ku: Tsala: Ku katekile vafi lava feke eHosini! Ina, ku vula Moya, leswaku va ta wisa entirhweni wa vona, hikuva mintirho ya vona yi yi landzela.* »

Xivulavulelo lexi nge “ *ku sukela sweswi ku ya emahlweni* ” xi faneriwa hi ku hlamuseriwa hi vuxokoxoko tanihi leswi xi nga xa nkoka swinene. Hikuva yi kongomisa eka siku ra ximun’wana xa 1843 ni ra ku wa ka 1844 leri, hi ku landzelelana, xileriso xa Daniyele 8:14 xi sungulaka ku tirha, naswona milandzu yimbirhi ya Maadventist leyi hleriweke hi William Miller yi fikaka emakumu.

Hi ku famba ka nkarhi, Vuadventist bya nhlango wa ximfumo byi lahlekeriwe hi ku vona leswi xiga lexi “ *sweswi* .” I maphayona lama sunguleke ripfumelo ra Adventist ntsena lama twisiseke vuyelo bya xilaveko xa Xikwembu xa Savata ku sukela hi 1843. Leswaku va amukela mukhuva lowu wa siku ra vunkombo, va kongomisiwe ku xiya leswaku Sonto leyi a yi tirhisiwa ku fikela enkarhini wolowo a yi rhukaniwile hi Xikwembu. Endzhaku ka vona, Vuadventist lebyi kumiweke tanihi ndzhaka byi ve bya ndhavuko ni bya ximfumo, naswona eka vunyingi lebyikulu bya valandzeri ni vadyondzisi, Sonto ni Savata swi vekiwile hi ndlela leyi nga fanelangiki eka mpimo wa ku ringana. Ku lahlekeriwa loku ka ku twisisa loku kwetsimaka ni ka ku kwetsima ka ntiyiso ku endle leswaku ndzi nga tsakeli rito ra vuprofeta ni rungula ra vunharhu ra Maadventist leri ndzi ri nyikeleke exikarhi ka 1983 na 1994. Tanihi leswi ku delela loku ku tikombiseke eka Vuadventist eFurwa, nhlango lowu misava ya Maadventist wu ngheneleke ntwanano na wona rixaka ra ecumenical hi 1995, hikwalaho ka ndzhukano wa rona lowukulu. Nxungeto wa “ *ku xanisiwa* ” eka ndzimana 10 wu n’wi khumba hi ku landzelelana, hi xiringanyeto xa xiga lexi nge “ na yena u ta nwa ”; ku sukela hi 1994, Vuadventist bya nhlango, endzhaku ka ripfumelo ra Maprotestente, byi avanyisile ni ku sola ku sukela hi 1843.

Hilaha ndzimana leyi yi ringanyetaka hakona, xileriso xa Daniyele 8:14 xi vanga ku hambanisiwa ka Vakreste va Maprotestente va 1843 va va tikampa timbirhi ku katsa ni ntlawa wa Maadventist, lava vuyeriwaka eka nkateko lowu

vitaniweke: “ *Ku katekile ku sukela sweswi ku ya emahlweni ku katekile vafi lava feke eHosini!* ” “. Swi famba handle ko vula leswaku Yesu a tivisa e “ *Laodikiya* ” leswaku u ta yi “ *hlanta* ”, nhlangoano wa Adventist, murhumiwa wa ximfumo wa Kriste hi 1991, siku ra ku ala ximfumo ka ku vonakala, loku vuriwaka “ *naked* ” a nga ha vuyeriwi ku suka eka ntsako lowu.

Nkarhi wa ntshovelo

Ndzimana 14: “ *Ndzi languta, ndzi vona papa ro basa, naswona ehenhla ka papa a ku tshame un’wana la fanaka ni n’wana wa munhu, a ambale harhi ya nsuku enhlokweni yakwe, a ri ni xiketi xo kariha evokweni rakwe.* »

Nhlamuselo leyi yi tsundzuxa Yesu Krete hi nkarhi wa ku vuya ka yena hi ku vangama. “ *Papa ro basa* ” ri tsundzuka swiyimo swa ku suka ka rona ni ku tlakuka ka rona etilweni leswi voniweke eka magidi mambirhi ya malembe emahlweninyana. “ *Papa ro basa* ” ri kombisa ku basa ka yena, “ *harhi ya yena ya nsuku* ” yi fanekisela ripfumelo ra yena ro hlula, naswona “ *xikepe xo kariha* ” xi fanekisela “ *rito ro tsema* ” ra Xikwembu ku suka eka Hev.4:12, leri tirhisiweke hi “ *voko ra xona* ”.

Ndzimana 15: “ *Kutani ntsuni yin’wana yi huma etempeleni, yi huwelela hi rito lerikulu eka loyi a tshameke epapeni: “Hluvula xikepe xa wena, u tshovela; hikuva nkarhi wa ntshovelo wu fikile, hikuva ntshovelo wa misava wu vupfile.* »

Ehansi ka xiphemu xa “ *ntshovelo* ”, tanihi le xifanisweni xa yena, Yesu u tsundzuka leswaku eka leswi, nkarhi a wu ta fika wo hambanisa hi ku helela “ *koroni ni murhi* ”. Hi ku tirhisa Nhlavutelo ya yena, u hi endla hi tshubula mhaka leyi leyi hambanisaka tikampa letimbirhi: Savata ya vahlawuriwa na Sonto ya lava weke, hikuva endzhaku ka vito leri ra vukhongereri ku tumbete ku gandzela na vulawuri bya vukwembu bya dyambu bya vuhedeni. Naswona ku nga khathariseki ku hundzuka ka nkarhi wa vanhu, Xikwembu xi hambeta xi n’wi languta hi leswi xi nga swona hakunene eka xona. Mavonelo yo hambana-hambana ya vanhu a ma kuceteli ku avanyisa ka yena; hi ku landzelelana ka nkarhi wa rona, siku ro sungula ri thyakile, a ri nge swi koti nikatsongo ku teka ku kwetsima ka Xikwembu. Leswi swi fambisana ntsena ni siku ra vunkombo leri kwetsimisiweke hi ku landzelelana ka rona ka nkarhi loku vatliweke ku sukela eku sunguleni ka nkarhi lowu nga heriki wa misava; leswi ku ringana nkarhi wa 6000 wa malembe ya dyambu.

Ndzimana 16: “ *Loyi a tshameke epapeni a lahlela xiketi xa yena ehansi emisaveni. Kutani tiko ri tshoveriwa.* »

Moya wu tiyisekisa ku hetiseka ka nkarhi lowu taka ka “ *ntshovelo wa misava* .” Kriste Muponisi na Murihisi u ta yi rindza no yi hetisisa hi ku landza xitiviso xa yena lexi endliweke hi xifaniso, eka vaapostola va yena, eka Mat.13:30 ku ya eka 43. “ *Ntshovelo* ” ngopfu-ngopfu wu khumba ku rhurhisiwa etilweni ka vakwetsimi lava hlawuriweke lava saleke ku tshembeka eka Xikwembu Muvumbi.

Nkarhi wa ntshovelo (ni ku rihisela) .

Ndzimana 17: “ *Kutani ntsuni yin’wana yi huma etempeleni leyi nga etilweni, yi ri ni xikele xo kariha.* »

Loko “*ntsumi*” leyi hundzeke a yi ri ni vurhumiwa lebyi amukelekaka eka lava hlawuriweke, ku hambana ni sweswo, “ *ntsumi yin’wana* ” leyi yi ni vurhumiwa byo xupula lebyi kongomisiweke eka vaxandzuki lava weke. “ *Xikele*” lexi xa vumbirhi xi tlhela xi fanekisela “ *rito ro tsema ra Xikwembu* ” leri tirhisiweke hi ku navela ka xona, kambe ku nga ri hi voko ra xona tanihi leswi, ku hambana ni ntshovelo, eka ntshovelo wa madiriva, xiga lexi nge “ *evokweni ra xona* ” xi nga riki kona . Hikwalaho goza ro xupula ri ta tshembisiwa vayimeri lava hetisisaka ku navela ka Xikwembu; entiyisweni, vahlaseriwa va ku yenga ka yena.

Ndzimana 18: “ *Ntsumi yin’wana, leyi a yi ri ni vulawuri bya ndzilo, yi huma ealitarini, yi vulavula hi rito lerikulu eka loyi a a ri ni xikepe xo kariha, yi ku: “Hluvula xikepe xa wena xo kariha, u hlengeleta madiriva ya wena.” murhi wa vhinya wa misava; hikuva madiriva ya misava ma vupfile.* »

Kutani ku fika, endzhaku ka ku rhurhisiwa ka vahlawuriwa etilweni, nkarhi wa “ *ntshovelo wa madiriva* ”. Eka Esa.63:1 ku ya eka 6, Moya wu hluvukisa xiendlo lexi kongomisiweke hi rito leri ro fanekisela. EBibeleni, juzi ya madiriva yo tshwuka yi fanisiwa ni ngati ya munhu. Ku tirhisiwa ka yona hi Yesu eka Xilalelo xo Kwetsima ku tiyisekisa mianakanyo leyi. Kambe “ *vhinya* ” yi fambisana ni “ *vukarhi bya Xikwembu* ” naswona yi ta khumba lava tirheke hi ndlela leyi nga fanelangiki va tifunengeta malandza ya xona, hikuva ngati leyi halatiweke hi ku tirhandzela hi Krete a yi nga faneriwi hi ku xengiwa ka vona ko tala. Hikuva Yesu a nga titwa a xengiwile hi lava va soholotaka ntirho wa yena wo ponisa ku fikela laha va nga lulamisa xidyoho lexi a nyikeleke vutomi bya yena ni ku rhwala ku xaniseka hikwalaho ka xona leswaku mukhuva wa xona wu ta hela. Hikwalaho, lava tlulaka nawu wa yena hi vomu va fanele ku n’wi hlamula. Eka ku penga ka vona ka mabofu, va ta ya fika laha va lavaka ku dlaya vahlawuriwa va vona va ntiyiso, leswaku va herisa emisaveni, mukhuva wa Savata ya siku ra vunkombo lowu kwetsimisiweke no laveka hi Xikwembu ku sukela hi 1843-44. Vahlawuriwa a va nga ri na mpfumelelo wa Xikwembu wo tirhisa matimba eka valala va vona va vukhonger; Xikwembu a xi vekele xiendlo lexi eka xona ntsena. “ *Ku rihisela i ka mina, ku rihisela i ka mina,* ” u byele vahlawuriwa va yena, naswona nkarhi wu fikile wo hetisisa ku rihisela loku.

Eka ndzima leyi ya 14, tindzimana 17 ku ya eka 20 ti pfluxa nhlokomhaka leyi ya “ *ntshovelo* ”. Madiriva lama nga ni vudyoho ma vuriwa lama vupfeke hikuva ma kombise hi ku helela hi mintirho ya wona ntumbuluko wa wona wa xiviri. Ngati ya tona yi ta khuluka ku fana ni juzi ya madiriva yi nghena exigwitsirisini loko ti kandziyeriwa hi milenge ya vatshoveri va madiriva.

Ndzimana 19: “ *Ntsumi yi lahlela xiketi xa yona ehansi emisaveni. Kutani a hlengeleta mirhi ya vhinya ya misava, a lahlela vhinya exikamelweni lexikulu xa vukari bya Xikwembu.* »

Xiendlo lexi xi tiyisisiwa hi xitiviso lexi xi paluxiweke hi xivono lexi. Xikwembu xi profeta hi ku tiyiseka hi ku xupuriwa ka ku tikukumuxa ka Khatoliki ni ka Maprotestente. Va ta xaniseka hi vuyelo bya vukarhi bya Xikwembu, lebyi kombisiwaka hi xibya lexi eka xona madiriva lama tshoveriweke ma pftolosiwaka hi milenge ya vapfukeri.

Ndzimana 20: “ *Xikalo xa vhinya xi kandziyeriwa ehandle ka muti; kutani ngati yi huma exigwitsirisini, ku ya fika eka swirhabyani swa tihanci, ku ringana mpfhuka wa gidi na madzana ya tsevu.* »

Esa.63:3 yi hlamusela hi ku kongoma: “ *A ndzi ri ndzexe ku kandziya xikalo xa vhinya; a ku na wanuna loyi a a ri na mina...* ”. Ntswamba wu hetisisa nxupulo wa Babilona muti Lonkulu eka Nhlav.16:19. U tate xinwelo hi vukarhi bya Xikwembu lebyi sweswi a faneleke a byi nwa ku fikela eka thyaka. “ *Xikambelo xa vhinyo xi kandziywile ehandle ka muti* ” hi leswaku, handle ka vukona bya vahlawuriwa lava se va tlakusiweke etilweni. Le Yerusalema, ku dlayiwa ka lava gweviweke rifu a ku endliwa ehandle ka marhangu ya muti wo kwetsima leswaku wu nga wu thyakisi. Leswi a swi ri tano eka ku vambiwa ka Yesu Kriste leswi tsundzuxaka, hi ku tirhisa rungula leri, nxavo wo hakela lava a va tekela ehansi rifu ra yena n’wini. Nkarhi wu fikile wa leswaku valala va yena va halata ngati ya vona leswaku va rivalela swidyoho swa vona swo tala. “ *Kutani ngati yi huma exigwitsirisini yi ya eka swiphemu swa tihanci.* ” Lava va hlundzukaka i vadyondzisi va vukhongereri va Vukreste, naswona Xikwembu xi va kombetela hi xifaniso xa “ *xitsongo* ” lexi vakhandziyi va xi vekaka “ *emilon’wini ya tihanci,* ” leswaku va va kongomisa. Xifaniso lexi xi ringanyetiwa eka Yakobo 3:3, leyi nhloko-mhaka ya yona hi ku kongoma yi nga: vadyondzisi va vukhongereri. Yakobo u hlamusela hi ku kongoma eku sunguleni ka ndzima 3 a ku: “ *Vamakwerhu, ku nga tshuki ku sungula ku dyondzisa vo tala exikarhi ka n’wina, hikuva ma swi tiva leswaku hi ta avanyisiwa swinene.* ” Xiendlo xa “ *ntshovelo* ” xi lulamisa xilemukiso lexi xa vutlhari. Hi ku boxa “ *ku fikela eka swiphemu swa tihanci* ”, Moya wu ringanyeta leswaku xigwitsirisi xi khumba, xo sungula, vafundhisi va Rhoma Khatoliki va “ *Babilona Lonkulu* ”, kambe leswaku xi anama eka vadyondzisi va Maprotestente lava, ku sukela hi 1843, va tirhisaka “ku onha” ka Bibeke yo Kwetsima hi ku ya hi xihehlo lexi endliweke hi Moya eka Nhlav.9:11. Laha hi kuma ku tirhisiwa ka xilemukiso lexi nyikiweke eka Nhlav.

Eka rungula leri nge “ *ku tlula mpimo wa gidi na madzana ya tsevu wa switediyamu* ”, hi ku ya emahlweni na rungula leri hundzeke, nxupulo wu anama eka ripfumelo ra Reformed ku sukela eka ^{lembe xidzana ra vu-16} leri nhlayo ya 1600 yi kombetelaka eka rona. Lowu i nkarhi lowu Martin Luther a veke ximfumo xihehlo lexi lwisanaka ni ripfumelo ra Khatoliki hi 1517. Kambe nakambe hi ^{lembe-xidzana leri ra vu-16} laha ku vumbiweke tidyondzo ta Maprotestente ta “ *Vakreste va mavunwa* ” ni *Vakreste va mavunwa* leti endleke leswaku madzolongana ni banga leswi yirisiweke hi Yesu Kreste swi va enawini. Apokalipsi yi nyikela swilotlelo swa yona swa nhlamuselo naswona ^{lembe xidzana leri ra vu-16} ri hlawuriwile eka Nhlav.2 :18 ku ya eka 29 ehansi ka vito ro fanekisela ra nguva leyi nge “ *Tiyatira* ”. Rito leri nge “ *xitediyamu* ” ri paluxa ntirho wa vona wa vukhongereri, ku hlanganyela ka vona eka mphikizano lowu hakelo ya wona leyi nga ekhombyeni ku nga harhi ya ku hlula leyi tshembisiweke muhluri. Leyi i dyondzo ya Pawulo eka 1 Kor.9:24: “ *Xana a mi swi tivi leswaku lava tsutsumaka exitediyamu, hinkwavo va tsutsuma, kambe hakelo yi kuma un’we? Tsutsuma leswaku u ta yi hlula.* ” Hakelo ya xirhambo xa le tilweni hikwalaho a yi hluriwi hi ndlela yihi na yihi ntsena; ku tshembeka ni ku tiyisela eku yingiseni hi yona ntsena ndlela yo hlula enyimpini ya ripfumelo. U tiyisekisa eka Filp.3:14 a ku, “ *Ndzi tshikelela pakani leswaku ndzi*

kuma hakelo ya ku vitaniwa loku tlakukeke ka Xikwembu eka Kriste Yesu .” Hi nkarhi wa “ ntshovelo ” marito lawa ya Yesu ya ta tiyisiwa: “ Hikuva va vitaniwile vo tala, kambe vahlawuriwa vatsongo (Mat.22:14)”.

Nhlavutelo 15: Ku hela ka nkarhi wo ringiwa

Loko “ *ntshovelo ni vhinya* ” swi nga si hetisisiwa ku ta nkarhi lowu chavisaka, ku nga makumu ya nkarhi wa tintswalo. Yin’wana laha ku hlawula ka vanhu ku vatliweke eribyeni ra nkarhi, ku nga ri na ku koteka ko tlherisela endzhaku ku hlawula loku. Hi nkarhi wolowo, nyiko ya ku ponisiwa eka Kriste ya hela. Leyi i nhlokomhaka ya ndzima leyi yo koma swinene ya 15 ya Apokalipsi ya Yesu Kriste. Ku hela ka nkarhi wa tintswalo ku humelela endzhaku ka “ *timhahamhala* ” ta tsevu to sungula ta tindzima 8 na 9, na le mahlweni ka “ *makhombo ya nkombo yo hetelela ya Xikwembu* ” ya ndzima 16. A swi bohi ku vula leswaku yi landzela ku hlawula ko hetelela ka ndlela leyi Xikwembu yi nyika munhu ku endla. Ehansi ka vukorhokeri bya vulawuri bya “ *xivandzana lexi tlhandlukaka emisaveni* ” xa Nhlav . Ku hlawula exikarhi ka vutomi ni leswinene, rifu ni leswo biha, a swi si tshama swi va erivaleni swonghasi. Xana munhu u chava mani ngopfu? Xikwembu, kumbe munhu? Leswi i leswi nyikiweke hi xiyimo. Kambe ndzi nga tlhela ndzi ku: I mani loyi munhu a n’wi rhandzaka ngopfu? Xikwembu kumbe munhu? Vahlawuriwa va ta hlamula eka swiyimo leswimbirhi: Xikwembu, xi tiva hi nhlavutelo ya xona ya vuprofeta vuxokoxoko bya makumu ya ntirho wa xona. Kutani vutomi lebyi nga heriki byi ta va byi ri ekusuhi swinene, lebyi va byi fikelelaka.

Ndzimana 1: “ *Kutani ndzi vona xikombiso xin’wana etilweni, lexikulu ni xo hlamarisa: tintsumi ta nkombo leti khomeke makhombo ya nkombo yo hetelela, hikuva vukari bya Xikwembu byi hetisekile eka byona.* »

Ndzimana leyi yi humesa “ *makhombo ya nkombo yo hetelela* ” lama nga ta hlasela vafumeri va mavunwa hikwalaho ka ku hlawula ka vona siku ra Sonto ya Rhoma. Nhlokomhaka ya ndzima leyi, ku hela ka nkarhi wa ku ringiwa, yi pfula nkarhi wa “ *makhombo ya nkombo yo hetelela ya vukarhi bya Xikwembu* ”.

Ndzimana 2: “ *Kutani ndzi vona onge i lwandle ra nghilazi, leri pfanganisiweke ni ndzilo, ni lava hluleke xivandzana, ni xifaniso xa xona, ni nhlayo ya vito ra xona, va yime elwandle ra nghilazi, va ri na tiharipa ta Xikwembu.* »

Leswaku yi khutaza malandza ya yona, lava yi hlawuriweke, Hosi yi tlhela yi humesa xivono lexi pfuxaka ku hlula ka vona loku tshinelaka hi ku tirhisa swifaniso swo hambana leswi tekiweke eka tindzimana tin’wana ta vuprofeta. “ *Elwandle ra nghilazi, leri pfanganisiweke ni ndzilo, va yima,* ” hikuva va hundze eka ndzingo wa ripfumelo lowu eka wona va xanisiweke (*va pfanganisiwe ni ndzilo*) ivi va huma va hlula. “ *Lwandle ra nghilazi* ” ri kombetela eka ku basa ka vanhu lava hlawuriweke, tanihi le ka Nhlav.4:1.

Ndzimana 3: “ *Va yimbelela risimu ra Muxe nandza wa Xikwembu, ni risimu ra Xinyimpfana, va ku: Mintirho ya wena i yikulu, yi hlamarisa, We HOSI Xikwembu xa Matimba Hinkwawo; Tindlela ta wena ti lulamile ni ta ntiyiso, Hosi ya Matiko!* »

“ *Risimu ra Muxe* ” a ri tlangela ku huma loku vangamaka ka Israyele eEgipta, tiko ni xikombiso lexi tolovelekeke xa xidyoho. Ku nghena eKanana ya laha misaveni loku landzeleke endzhaku ka malembe ya 40 a ku fanekisela ku nghena ka vahlawuriwa vo hetelela eKanana ya le tilweni. Hi hala tlhelo, endzhaku ko nyikela vutomi bya yena ku rivalela swidyoho swa vahlawuriwa, Yesu, “ *xinyimpfana* ”, u tlhandlukele etilweni, hi ku vangama ka yena ni matimba ya yena ya le tilweni ya le tilweni. Timbhoni to hetelela to tshembeka ta Yesu, hinkwato i Maadventist hi ripfumelo na ntirho, hi ku famba ka nkarhi ti kuma ku tlhandlukela etilweni loko Yesu a vuya ku ta va ponisa. Hi ku tlakusa “ *mintirho ya yena leyikulu ni leyi bumabumeriwaka* ”, vahlawuriwa va dzuneka eka muvumbi Xikwembu lexi hundzukeke mimpimanyeto ya xona eka Yesu Kriste: “ *vululami* ” bya yena lebyi hetisekeke ni “ *ntiyiso* ” wa yena. Ku pfuxiwa ka rito leri nge “ *ntiyiso* ” ku hlanganisa mongo wa xiendlo ni makumu ya nguva ya “ *Laodikiya* ” leyi eka yona a tinyiketeleke tanihi “ *Amen na Ntiyiso* ”. Kutani i awara ya “ *ku kutsuriwa* ” leyi fungha ku hela ka nkarhi wa “ *wansati la veleka* ” wa Nhlav.12:2. “ *N’wana* ” u tisiwa emisaveni hi xivumbeko xa ku basa ka vumunhu bya le tilweni lebyi paluxiweke eka Yesu Kriste ni hi ku tirhisa Yesu Kriste. Vahlawuriwa va nga dzunisa Xikwembu hikwalaho ka xiyimo xa xona xa “ *matimba hinkwawo* ” hikuva i matimba lawa ya Xikwembu lawa va kolotaka ku ponisiwa ni ku kutsuriwa ka vona. Leswi a hlengeteleke ni ku hlawula vakutsuri va yena exikarhi ka matiko hinkwawo ya laha misaveni, Yesu Krete hakunene i “ *Hosi ya matiko* ”. Lava a va n’wi kaneta ni vatirhela-mfumo lava a va hlawuleke a va ha ri kona.

Ndzimana 4: “ *I mani loyi a nga ta ka a nga chavi, Hosi, a dzunisa vito ra wena? Hikuva wena ntsena u kwetsima. Kutani matiko hinkwawo ma ta ta ma ta ku gandzela, hikuva vuavanyisi bya wena byi paluxiwile.* »

Hi ku olova, leswi swi vula: I mani loyi a nga ala ku ku chava, Muvumbi Xikwembu, a tlhela a va ni xivindzi xo ku kanganyisa ku vangama ka wena loku faneleke hi ku ala ku xixima Savata ya wena yo kwetsima ya siku ra vunkombo? Hikuva **wena ntsena u kwetsima** naswona hi wena ntsena u kwetsimiseke siku ra wena ra vunkombo ni lava u va nyikeke rona, ku va xikombiso xa ku amukeleka ka vona ni ku va wa ku kwetsima ka wena. Hakunene, hi ku pfuxa “ *ku chava ka yena* ”, Moya wu kombetela eka rungula ra “ *ntsumi* ” yo sungula ya Nhlav . *mi gandzela (nkhinsamela) loyi a endleke tilo ni misava ni lwandle ni swihlovo swa mati .*” Eka pulani ya Xikwembu, matiko lama xandzukeke lama loviweke ma ta pfuxiwa hi xikongomelo swimbirhi: xa ku titsongahata emahlweni ka Xikwembu ni ku xi dzuneka, ni xa ku xaniseka hi nxupulo wa xona wo hetelela lowu faneleke lowu nga ta va herisa hi ku helela, e “ *tiveni ra ndzilo ni.*” *sulphur* ” ya vuavanyisi byo hetelela, lebyi tivisiweke eka rungula ra “ *ntsumi ya vunharhu* ” ya Nhlav.14:10. Loko swilo leswi swi nga si hetiseka, vahlawuriwa va ta boheka ku hundza enkarhini wa ku avanyisa ka Xikwembu loku nga ta kombisiwa hi xiendlo xa “ *makhombo ya nkombo* ” lama tivisiweke eka ndzimana yo sungula.

Ndzimana 5: “ *Endzhaku ka sweswo ndzi languta, tempele ya tabernakela ya Vumbhoni yi pfuriwa etilweni.* »

Ku pfuriwa loku ka “ *tempele* ” ya le tilweni ku kombisa ku yimisiwa ka ku khongelela ka Yesu Kriste, hikuva nkarhi wa ku vitaniwa ka ku ponisiwa wa

hela. “ *Vumbhoni* ” byi kombetela eka milawu ya khume ya Xikwembu leyi a yi vekiwile engalaveni yo kwetsima. Xisweswo, ku sukela enkarhini lowu ku ya emahlweni, ku hambanisiwa exikarhi ka lava hlawuriweke ni lava lahlekeke i ka makumu. Laha misaveni, vaxandzuki va ha ku endla xiboho, hi xileriso xa nawu, ku boheka ku xixima ku wisa ka vhiki na vhiki ka siku ro sungula loku simekiweke hi vaaki ni hi vukhongeri loku tiyisiweke, hi ku landzelelana, hi vafumi va Rhoma, Constantine wo Sungula ' na Justinian^{wo Sungula} lava endleke Vigilius^{wo Sungula} a va mupapa wo sungula, nhloko ya nkarhinyana ya ripfumelo ra Vukriste ra misava hinkwayo, hi leswaku, Khatoliki, hi 538. Xileriso xo hetelela xa rifu xi profetiwile eka Nhlav.13:15 ku 17 naswona yi vekiwile ehansi ka goza lerikulu ra ripfumelo ra Maprotestente ra le Amerika leri seketeriwaka hi ripfumelo ra Khatoliki ra le Yuropa.

Ndzimana 6: “*Kutani tintsumi ta nkombo leti nga ni makhombo ya nkombo ti huma etempeleni, ti ambale ntsembyana wo tenga, wo vangama, ti ri ni mabandhi ya nsuku eswifuveni swa tona.* »

Eka ku fanekisela ka vuprofeta , " *tintsumi ta nkombo* " ti yimela Yesu Krete a ri yexe kumbe " *tintsumi ta nkombo* " leti tshembekaka ekampeni ya yena leyi fanaka na yena. “ *Layini yo saseka, yo basa, yo vangama* ” yi fanekisela “ *mintirho yo lulama ya vakwetsimi* ” eka Nhlav.19:8. “ *Bandhi ra nsuku leri rhendzeleke xifuva* ”, hikwalaho eka xiyimo xa le henhla xa mbilu, ri pfuxa rirhandzu ra ntiyiso leri se ri tshahiweke eka xifaniso xa Kriste lexi nyikeriweke eka Nhlav.1:13. Xikwembu xa ntiyiso xi tilulamisela ku xupula mixaxa ya mavunwa. Hi xitsundzuxo lexi, Moya wu ringanyeta “ *khombo lerikulu* ” leri xivumbeko xa rona xi paluxiweke hi xikandza xa rona loko ri pimanisiwa ni “ *dyambu loko ri voninga hi matimba ya rona* ”. Nkarhi wa ku lwisana ko hetelela exikarhi ka Yesu Krete ni vaxandzuki va vuhedeni lava gandzelaka dyambu wu fikile.

Ndzimana 7: “ *Xin'wana xa swivumbiwa leswi hanyaka swa mune xi nyika tintsumi ta nkombo swibya swa nkombo swa nsuku, leswi teleke vukari bya Xikwembu lexi hanyaka hilaha ku nga heriki.* »

Yesu hi yexe a a ri xikombiso lexi fanekisiweke hi “ *swivumbiwa swa mune leswi hanyaka* ” swa Nhlav.4. Nakambe i, “ *Xikwembu lexi hanyaka hilaha ku nga heriki* ” lexi “ *hlundzukisiweke* ”. Xisweswo vukwembu bya yena byi n'wi nyika swiphemu hinkwaswo: Muvumbi, Mukutsuri, Mukhongeleri, naswona hi laha ku nga heriki, Muavanyisi, kutani a herisa ku khongelela ka yena, u va Xikwembu xa muavanyisi lexi ba ni ku xupula hi rifu vakaneti va xona lava xandzukeke, hikuva va hetisisile “ *the xinwelo* ” xa “ *vukarhi* ” bya yena byo lulama. “ *Xinwelo* ” sweswi xi tele, naswona vukarhi lebyi byi ta teka xivumbeko xa swigwevo swa “ *nkombo swo hetelela* ” leswi tintswalo ta Xikwembu ti nga ta ka ti nga ha vi na ndhawu ya tona.

Ndzimana 8: “ *Tempele yi tele hi musi hikwalaho ka ku vangama ka Xikwembu ni matimba ya xona; naswona a ku nga ri na munhu loyi a a ta nghena etempeleni ku kondza ku hetiseka makhombo ya nkombo ya tintsumi ta nkombo.* »

Ku kombisa nhlokomhaka leyi ya ku hela ka tintswalo, Moya wu humesa eka ndzimana leyi xifaniso xa " *tempele leyi taleke hi musi hikwalaho ka* " vukona “ *ya Xikwembu* ” naswona u hlamusela hi ku kongoma: “ *naswona a ku nga ri na*

munhu loyi a a ta nghena etempeleni, ku kondza ku hetiseka makhombo ya nkombo ya tintsumi ta nkombo ". Xisweswo Xikwembu xi lemukisa vahlawuriwa va xona leswaku va ta tshama emisaveni hi nkarhi wa "*makhombo ya nkombo yo hetelela* " ya vukarhi bya xona. Vahlawuriwa vo hetelela va ta tlhela va hanya ntokoto wa Vaheveru hi nkarhi wa "*makhombo ya khume* " lama hlaseleke Egipta leri xandzukeke. Makhombo a hi ya vona, *kambe* ya vaxandzuki, swikongomelo swa vukarhi bya Xikwembu. Kambe ku tshinela ka ku nghena ka vona eka "*tempele* " xisweswo ku tiyisiwile, ku koteka ku ta nyikiwa, ku sukela eku heleni ka "*makhombo ya nkombo yo hetelela* ".

Nhlavutelo 16 : Makhombo ya Nkombo yo Hetelela **ya vukarhi bya Xikwembu**

Ndzima 16 yi nyikela ku chuluriwa ka “ *makhombo lawa ya nkombo yo hetelela* ” lawa ha wona “ *vukari bya Xikwembu* ” byi kombisiwaka.

Dyondzo ya ndzima hinkwayo yi ta tiyisekisa leswi, kambe ku fanele ku xiyiwa leswaku swikongomelo swa “ *vukarhi bya Xikwembu* ” swi ta fana ni lava va biwe hi swigwevo swa “ *timhahamhala* ” ta tsevu to sungula. Xisweswo Moya wu paluxa leswaku swigwevo swa “ *makhombo ya nkombo yo hetelela* ” ni ya “ *timhahamhala ta nkombo* ” swi xupula xidyoho xin’we: ku tlula nawu wa ku wisa ka savata ka “ *siku ra vunkombo ku kwetsimisiwa* ” hi Xikwembu ku sukela eku sunguleni ka misava.

Ndzi pfula parenthesis laha, hi ku hlwela. Xiya ku hambana loku hlawulaka “ *timhahamhala* ” na “ *makhombo kumbe makhombo* ” ya Xikwembu. “ *Timhahamhala* ” hinkwato i ku dlaya ka vanhu loku endlwaka hi vanhu kambe ku lerisiwe hi Xikwembu, ka vuntlhanu ku nga ka muxaka wa moya. “ *Makhombo* ” i swiendlo leswi nga tsakisiki leswi sindzisiweke hi Xikwembu hi ku kongoma hi tindlela ta ntumbuluko ta ntumbuluko wa xona lowu hanyaka. Nhlavutelo 16 yi hi nyika “ *makhombo ya nkombo yo hetelela* ” lama hi ringanyetaka, hi ndlela yo tumbela, leswaku ma rhangele hi “ *makhombo* ” man’wana lama xanisiweke hi vanhu emahlweni ka ku hela ka nkarhi wa tintswalo lowu hambanisaka, hi tlhelo ra moya, hi swiphemu swimbirhi, “ *nkarhi ya makumu* ” leyi tshahiweke eka Dan.11:40. Eka yo sungula, makumu lawa i ya nkarhi wa matiko, naswona eka ya vumbirhi, i ya nkarhi wa mfumo wa misava hinkwayo lowu hlelekeke ehansi ka vulawuri na kusunguriwa ka USA. Eka mpfuxeto lowu, lowu endlwaka hi Savata December 18, 2021, ndzi nga tiyisisa nhlamuselo leyi, tanihileswi ku sukela eku sunguleni ka lembe ra 2020, vanhu hinkwavo va hlaseriwile hi ku onhaka ka ikhonomi hikwalaho ka xitsongwatsongwana lexi tlulelaka, Coronavirus Covid-19, xi humelerile ro sungula hi China. Eka xiyimo xa ku cincana ka misava hinkwayo na vutivi, hi miehleketo ku kurisa vuyelo bya yona bya xiviri, hi ku chava, varhangeri va vanhu va yimise nhluvukiso na ku kula loku yaka emahlweni ka ikhonomi hinkwayo ya Yuropa Vupeladyambu na Amerika. Loko yi tekiwa, hi ndlela leyi nga lulamangiki, tanihi ntungu, matiko ya le Vupela-dyambu, lawa a ma ehleketa leswaku siku rin’wana ma ta hlula rifu, ma hlundzukile naswona ma karhatekile. Hi ku chava, lava nga riki na Xikwembu va nyiketile miri ni moya-xiviri eka vukhongereri lebyintshwa lebyi byi sivaka: sayense ya vutshunguri leyi nga ni matimba hinkwawo. Naswona tiko ra swigevenga, leri fuweke swinene emisaveni, ri tirhise nkarhi lowu ku endla vavanuna va va mahlonga ni mahlonga ya ku kamberiwa ka vona, mirhi ya vona yo tshungula, mirhi ya vona ni swiboho swa vona swa nhlango. Hi nkarhi lowu fanaka, hi twa swiletelo eFurwa, leswi kanetaka ku vula ntiyiso, leswi ndzi swi katsakanyaka hi ndlela leyi landzelaka: "switsundzuxiwa ku ngenisa moya etifuleteni na ku ambala xisirhelelo xa

xisirhelelo tiawara to tala, endzhaku ka xona loyi a xi ambaleke a titivala." Kandziyisa "ku twisisa loku tolovelekeke" ka varhangeri lavatsongo va Furwa ni matiko man'wana lama tekelelaka. Hi xiya hi ku tsakela leswaku tiko leri rhangelaka mahanyelo lawa yo onha a ku ri ro sungula Israyele; tiko ro sungula leri rhukaniweke hi Xikwembu, ematin'wini ya vukhongereri. Ku ambala xisirhelelo, lexi a xi rhangaxi yirisiwa loko xi nga kumeki, endzhaku ka sweswo swi endliwe ku boha, ku sirhelela eka vuvabyi lebyi khumbaka fambiselo ro hefemula. Ndzhukano wa Xikwembu wu tswala mihandzu leyi nga languteriwangiki, kambe leyi onhaka leyi tirhaka swinene. Ndza tiyiseka leswaku exikarhi ka 2021 ni ku sungula ka " *mhalamhala ya vutsevu* ", Nyimpi ya Vunharhu ya Misava, " *makhombo man'wana ya Xikwembu* " ma ta hlasela vanhu lava nga ni nandzu etindhawini to hambana-hambana emisaveni, naswona ngopfungopfu eVupela-dyambu; "makhombo" yo tanihi " *ndlala* " ni mintungu yin'wana ya xiviri ya misava hinkwayo, leyi se yi tiviwaka tanihi ntungu ni kholera. Xikwembu xi vula muxaka lowu wa nxupulo eka Eze.14:21: " *Ina, Hosi yi vula leswi, YaHWéH: Hambileswi ndzi rhumelaka Yerusalema swigwevo swa mina swa mune leswi chavisaka, banga, ndlala, swiharhi swa nhova ni ntungu, ku herisa vanhu ni swiharhi* ". Xiya leswaku nxaxamelo lowu a wu helelanga, hikuva eka minkarhi ya manguva lawa, swigwevo swa Xikwembu swi teka swivumbeko swo tala: Khensa, AIDS, Chikungunya, Alzheimer's... etc... Ndzi tlhela ndzi xiya ku vonakala ka ku chava hikwalaho ka ku hisa ka misava. Mintshungu ya vanhu ya chava naswona ya chava loko yi ehleketa hi ayisi leyi n'okaka ni ndhambi leyi nga ha vaka kona. Nakambe, mihandzu ya ndzhukano wa Xikwembu lowu hlaselaka miehleketo ya vanhu no aka marhangu ya ku hambana na rivengo. Ndzi pfala xiphemu lexi ku tlhela ndzi sungula dyondzo eka xiyimo lexi xa le ndzhaku ka ku hela ka tintswalo lexi hlawulaka " *makhombo ya nkombo yo hetelela ya vukarhi bya Xikwembu* ".

Xivangelo xin'wana xi lulamisa ku hlawuriwa ka swikongomelo. " *Makhombo ya nkombo yo hetelela* " ma hetisisa ku lovisiwa ka ntumbuluko eku heleni ka misava. Eka Xikwembu, Muvumbi, nkarhi wa ku lovisiwa ka ntirho wa xona wu fikile. Kutani u landzela endlelo ra ku tumbuluxa, kambe ematshan'wini yo tumbuluxa, wa lovisa. Hi " *ntungu wo hetelela wa vunkombo* ", emisaveni, vutomi bya munhu byi ta timiwa, byi siya endzhaku, misava yi tlhela yi hundzuka " *xidziva* " lexi nga eka xiyimo xa mpfilumpfilu, na muaki a ri yexe, Sathana, mutsari wa xidyoho; tiko leri nga rhumbi ri ta va khotso ra yena ku ringana " *gidi ra malembe* " ku fikela eka vuavanyisi byo hetelela laha yena na vaxandzuki van'wana hinkwavo va nga ta lovisiwa hi ku ya hi Nhlav.20.

Ndzimana 1: " *Kutani ndzi twa rito lerikulu ri huma etempeleni, ri ku eka tintsumi ta nkombo: "Fambani mi ya chulula swibya swa nkombo swa vukarhi bya Xikwembu emisaveni.* " »

" *Rito leri lerikulu leri humaka etempeleni* " i ra muvumbi Xikwembu lexi hlundzukisiweke hi mfanelo ya xona leyi nga enawini swinene. Tanihi muvumbi Xikwembu, vulawuri bya yena byi na vumunhu lebyi tlakukeke naswona a hi vululami kumbe vutlhari ku kanetana na ku navela ka yena ku gandzeriwa no dzunisiwa hi ku hlayisa siku ro wisa leri xi ri " *kwetsimiseke* " hi xikongomelo lexi. Hi vutlhari bya xona lebyikulu ni bya le tilweni, Xikwembu xi tiyisekise

leswaku un'wana ni un'wana loyi a tlhontlhaka timfanelo ni vulawuri bya yena u ta honisa swihundla swa yena swa nkoka swinene a nga si rivalela eka “ *rifu ra vumbirhi* ” nxavo wa vukarhi bya xona eka Xikwembu xa Matimba Hinkwawo.

Ndzimana 2: “ *Lowo rhanga a ya chulula xibya xa yena emisaveni. Kutani xilondza xo biha ni lexi vavaka xi hlasela vavanuna lava a va ri ni mfungho wa xivandzana ni lava a va gandzela xifaniso xa xona.* »

Leswi a ku ri matimba lamakulu ni vulawuri lebyi rhangelaka bya ku xandzuka ko hetelela, xikongomelo lexi rhangisaka emahlweni eka xiyimo lexi i xikombiso xa “ *misava* ” xa ripfumelo ra Maprotestente leri weke.

Ntungu wo sungula i “ *xilondza xo biha* ” lexi vangaka ku xaniseka emirini emirini ya vaxandzuka lava hlawuleke ku yingisa siku ro wisa leri sindzisiweke hi vanhu. Lava kongomisiweke i Makhatoliki na Maprotestente lava poneke eka nyimpi ya nyutliya lava, hi ku hlawula loku ka siku ro sungula, Sonto ya Rhoma, “ *the mfungho wa xivandzana.* ”

Ndzimana 3: “ *Lowo vumbirhi a chulula xibya xa yena elwandle. kutani xivumbiwa xin'wana ni xin'wana lexi hanyaka xi fa, hinkwaswo leswi a swi ri elwandle* ”

“ *Ya vumbirhi* ” yi ba “ *lwandle* ” leri ri ri hundzulaka ri va “ *ngati* ”, hilaha ri endleke hakona eka Nayili wa Egipta enkarhini wa Muxe; “ *lwandle* ”, xikombiso xa Vukhatoliki bya Rhoma, lebyi kongomisaka eLwandle ra Mediteraniya. Hi nkarhi wolowo, Xikwembu xi herisa swiharhi hinkwaswo leswi hanyaka “ *elwandle.* ” Yi ngenela endlelo ra ku tumbuluxa hi ndlela yo tlhelela endzhaku, eku heteleleni, “ *misava* ” yi ta tlhela yi va “ *leyi nga riki na xivumbeko ni leyi nga riki na nchumu* ”; yi ta tlhelela eka xiyimo xa yona xo sungula xa “ *ekheleni.* ”

Ndzimana 4: “ *Lowo vunharhu a chulula xibya xa yena emilambyeni ni le swihlobyeni swa mati. Naswona va hundzuke ngati.* »

“ *Ya vunharhu* ” yi ba “ *mati* ” yo tenga ya “ *milambu ni swihlovo* ” leswi hi xitshuketa hi ku famba ka nkarhi swi hundzukaka “ *ngati* ”. Mati yo tala yo tima torha. Nxupulo wu tika naswona wu faneriwa hikuva a va tilulamisa ku halata “ngati” ya vahlawuriwa. Nxupulo lowu a ku ri wo sungula lowu Xikwembu xi wu nyikeke hi nhonga ya Muxe eka Vaegipta, “vanwi va ngati ” va Vaheveru lava a va khomiwa ku fana ni swiharhi evuhlongeni bya tihanyi laha vo tala va feke kona.

Ndzimana 5: “ *Kutani ndzi twa ntsumi ya mati yi ku: U lulamile, loyi a nga kona, ni loyi a a ri kona; u kwetsima, hikuva u tirhise vuavanyisi lebyi.* »

Xiya se, eka ndzimana leyi, marito ya “ *ku lulama* ” na “ *yo kwetsima* ” lama tiyisisaka vuhundzuluxeri bya mina lebyinene bya tsalwa ra xileriso xa Dan.8:14: “ *2300 nimadyambu mixo ni ku kwetsima swi ta va swi lulamile* ”; “ *ku kwetsima* ” loku katsaka hinkwaswo leswi Xikwembu xi swi tekaka swi kwetsima. Eka mongo lowu wo hetelela, nhlasele wa Savata ya yena leyi “ *kwetsimisiweke* ” hi laha ku faneleke wu faneriwa hi ku avanyisiwa hi Xikwembu lexi hundzulaka “ *mati* ” leswaku ma nwiwa ma va “ *ngati* ”. Rito leri nge “ *mati* ” hi ndlela yo fanekisela ni kambirhi ri vula mintshungu ya vanhu ni dyondzo ya vukhongeri. Hi ku soholotiwa hi Rhoma ra Mupapa, eka Nhlav.8:11 havumbirhi bya vona va

cinciwile va va “ *wormwood* ”. Hi ku vula leswaku “ *u lulamile...hikuva u tirhise ku avanyisa loku* ” ntsumi yi lulamisa mpimo lowu lavekaka hi vululami bya ntiyiso lebyi hetisekeke lebyi Xikwembu ntsena xi nga byi hetisisaka. Hi ndlela yo tumbela, na hi ku kongoma swinene, Moya wu endla leswaku xivumbeko xa “ *na loyi a taka* ” xi nyamalala eka vito ra Xikwembu , hikuva xi tile; naswona ku humelela ka yena ku pfulela nyiko ya nkarhi hinkwawo eka yena na vakutsuri va yena, handle ko rivala, misava leyi tshameke yi basile na tintsumi to kwetsima leti tshameke ti tshembekile eka yena.

Ndzimana 6: “ *Hikuva va halate ngati ya vakwetsimi ni ya vaprofeta, kutani u va nyike ngati leswaku va nwa, va faneleka.* »

Leswi vaxandzuki va lunghekeleke ku dlaya vahlawuriwa lava kolotaka ku ponisiwa ka vona ntsena hi ku nghenelela ka Yesu, Xikwembu xi tlhela xi va veka nandzu eka vugevenga lebyi a va ta byi endla. Hikwalaho ka swivangelo leswi fanaka, hikwalaho va khomiwa ku fana ni Vaegipta va le Eksoda. Leri i ra vumbirhi Xikwembu xi ku, “ *Va faneleka.* ” Eka xiyenge lexi xo hetelela, hi kuma tanihi muhlaseri wa vahlawuriwa va Maadventist, murhumiwa la humaka eSardi loyi Yesu a n’wi byeleke a ku: “ *U ehleketiwa leswaku wa hanya, naswona u file* ”. Kambe hi nkarhi lowu fanaka, u vule leswi hi vatirhela-mfumo lava hlawuriweke va 1843-1844: “ *va ta famba na mina, va ambale swiambalo swo basa, hikuva va faneleka* ”. Xisweswo, munhu un’wana ni un’wana u ni xindzhuti lexi taka eka yena hi ku ya hi mintirho ya ripfumelo ra yena: “ *tinguvu to basa* ” ta vahlawuriwa vo tshembeka, “ *ngati* ” yo nwa vaxandzuki lava weke, lava nga tshembekangiki.

Ndzimana 7: “ *Kutani ndzi twa ntsumi yin’wana yi ri ealitarini yi ku: “Ina, Hosi Xikwembu xa Matimba Hinkwawo, ku avanyisa ka wena i ka ntiyiso ni ku lulama.* »

Rito leri leri humaka eka “*altari* ”, xifaniso xa xihambano, i ra Kriste la vambiweke loyi a nga na xivangelo xo karhi xo amukela ku avanyisa loku. Hikuva lava a va xupulaka hi nkarhi lowu va ve ni xivindzi xo vula leswaku va ponisiwile, kasi va lulamile xidyoho xo nyenyetsa, hi ku tsakela ku yingisa xileriso xa munhu; leswi ku nga khathariseki switsundzuxo swa Matsalwa yo Kwetsima: eka Esa.29:13 “ *HOSI Xikwembu xi te: Loko vanhu lava va tshinela eka mina, va ndzi xixima hi nomu wa vona ni hi milomu ya vona; kambe mbilu ya yena yi le kule na mina, naswona ku chava loku a nga na kona eka mina i xileriso xa* ndhavuko wa vanhu ntsena . Mat.15:19: “ *Va ndzi xixima swa hava , va dyondzisa swileriso leswi nga swileriso swa vanhu.* »

Ndzimana 8: “ *Lowa vumune a chululela xibya xa yena edyambyini. Kutani a nyikiwa ku hisa vanhu hi ndzilo;* »

Ya vumune yi tirha “ *edyambyini* ” naswona yi endla leswaku ri hisa ku tlula mpimo. Nyama ya vaxandzuki yi “ *hisiwa* ” hi ku hisa loku lokukulu. Endzhaku ko xupula ku tlula nawu ka “ *ku kwetsima* ”, Xikwembu sweswi xi ta xupula vugandzeri bya swifaniso swa “siku ra dyambu” lebyi kumiweke tanihi ndzhaka eka Constantine ^{1st} . “ *Dyambu* ” leri vo tala va ri xiximaka va nga swi

tivi sweswi ri sungula ku “ *hisa* ” nhlonge ya vaxandzuki. Xikwembu xi hundzula xifaniso lexi eka vagandzeri va swifaniso. Leri i makumu ya “ *khombo lerikulu* ” leri tivisiweke eka Nhlav.1. Nkarhi lowu loyi a lerisaka “ *dyambu* ” a ri tirhisaka ku xupula vagandzeri va yena.

Ndzimana 9: “ *Vavanuna va hisiwa hi ku hisa lokukulu, va sandza vito ra Xikwembu lexi nga ni matimba ehenhla ka makhombo lawa, va nga hundzuki leswaku va xi dzunisa.* »

Eka xiyimo xa ku nonon’hwa lexi va xi fikeleleke, vaxandzuki a va hundzuki eka xihoxo xa vona naswona a va titsongahati emahlweni ka Xikwembu, kambe va xi rhuketela hi ku “ *sandza* ” “ *vito* ” ra xona. Se a ku ri eka ntumbuluko wa vona mahanyelo lama tolovelekeke, lama kumekaka exikarhi ka vapfumeri va le henhla; a va lavi ku tiva ntiyiso wa yena ni ku hlamusela ku miyela ka yena loku delelaka leswaku ku va pfuna. Naswona loko ku va ni swiphigo, va rhukana “ *vito* ” ra yena. Ku tsandzeka ku “ *hundzuka* ” swi tiyisisa mongo wa “ *vaponi* ” wa “ *mhalamhala ya vutsevu* ” ya Nhlav.9:20-21. Lava xandzukeke lava nga pfumeriki i vanhu, va vukhongereri kumbe e-e, lava nga pfumeriki eka Xikwembu xa movumbi wa Matimba Hinkwawo. Mahlo ya vona a ma ri ntlhamu wa rifu eka vona.

Ndzimana 10: “ *Lowa vuntlhanu a chulula xibya xa yena exiluveweni xa xivandzana. Mfumo wa yena wu funengetiwe hi munyama; vanhu va luma tindzimi hi ku vava,* .

“ *Ya vuntlhanu* ” yi teka tanihi xikongomelo xa yona lexi kongomeke, “ *xiluveweni xa xivandzana* ” hi leswaku, ndhawu ya Rhoma laha Vatican yi nga kona, mfumo lowutsongo wa vukhongereri wa vupapa laha ku yimeke Basilica ya Mukwetsimi Petro. Hambiswiritano, hilaha hi swi voneke hakona, “ *xiluveweni* ” xa ntiyiso xa Mupapa xi kumeka eRhoma wa khale, eNtshaveni ya Caelius ekerekeni ya manana ya tikereke hinkwato emisaveni, Basilica ya Saint John Lateran. Xikwembu xi n’wi ngenisa eka “ *munyama* ” lowu nga ni inki lowu vekaka munhu un’wana ni un’wana la vonaka exiyin’weni xa munhu la feke mahlo. Vuyelo bya kona bya vava hi ndlela yo chavisa, kambe eka masungulo lawa ya mavunwa ya vukhongereri lama nyikeriweke ehansi ka xithopo xa ku vonakala ka Xikwembu xin’we ni hi vito ra Yesu Krete, ya faneriwa hi ku helela naswona ya lulamile. “ *Ku hundzuka* ” a ka ha koteki , kambe Xikwembu xi kandziyisa ku nonon’hwa ka mianakanyo ya swikongomelo swa xona leswi hanyaka.

Ndzimana 11: “ *Va sandza Xikwembu xa matilo hikwalaho ka switlhavi swa vona ni swirhumbana swa vona, a va hundzukunganga emintirhweni ya vona.* »

Ndzimana leyi yi hi pfumelela ku twisisa leswaku makhombo ya engeteriwa naswona a ma yimi. Kambe hi ku sindzisa ku pfumaleka ka “ *ku hundzuka* ” ni ku ya emahlweni ka “ *ku sandza* ”, Moya wu hi nyika ku twisisa leswaku vukarhi ni vubihi bya vaxandzuki swi engeteleka ntsena. I pakani leyi laviwaka hi Xikwembu leyi va susumetaka ku ya fika emakumu, leswaku va lerisa rifu ra vahlawuriwa.

Ndzimana 12: “ *Lowa vutsevu a chulula xibya xa yena enambyeni lowukulu wa Yufрата. Kutani mati ya wona ma omile, leswaku ndlela ya tihosi leti taka ti huma eVuxeni ti lunghiseleriwa.* »

“ *Ya vutsevu* ” yi kongomisa eYuropa, leyi hlawuriweke hi vito ro fanekisela ra “ *Nambu wa Yufrata* ” lowu xisweswo wu vulaka, hi ku ya hi xifaniso xa Nhlav.17:1-15, vanhu lava gandzelaka “ *nghwavava Babilona Lonkulu* ”, Mupapa wa Khatoliki Rhoma. “ *Ku oma ka mati ya yona* ” ku nga ha ringanyeta ku herisiwa ka nhlayo ya yona, leswi hakunene swi nga kusuhi, kambe swa ha ri emahlweni swinene leswaku leswi swi va tano. Entiyisweni, nchumu lowu i xitsundzuxo xa matimu, tanihi leswi a ku ri hi ku oma ka xiphemu xa “ *Nambu wa Yufrata* ” laha hosi ya Meda Dariyosi a tekeke “ *Babilona* ” wa Mukalidiya. Hikwalaho rungula ra Moya i xitiviso xa ku hluriwa loku nga kusuhi loku heleleke ka “ *Babilona* ” wa Rhoma Khatoliki loyi wa ha hlayisaka vaseketeri ni valweri, kambe swa nkarhinyana. “ *Babilona lonkulu* ” enkarhini lowu u ta “ *wa* ” hakunene, a hluriwa hi Xikwembu xa Matimba Hinkwawo Yesu Krete.

Ku burisana ka mimoya yinharhu leyi nga tengangiki

Ndzimana 13: “ *Kutani ndzi vona mimoya yinharhu leyi nga tengangiki, leyi fanaka ni tinjiya, yi huma enon’wini wa dragona, enon’wini wa xivandzana, ni enon’wini wa mupofeta wa mavunwa.* »

Tindzimana 13 ku ya eka 16 ti kombisa malunghiselelo ya “ *nyimpi ya Armagedoni* ” leyi fanekiselaka xiboho xo dlaya vahlayisi va Savata lava xandzukeke lava tshembekaka hi ndlela leyi nga tinyiketeliki eka muvumbi Xikwembu. Eku sunguleni, hi ku tirhisa vumoya, diyavulosi, hi ku tekelela munhu wa Yesu Krete, u vonake a khorwisa vaxandzuki leswaku ku hlawula ka vona Sonto a swi fanerile. Hikwalaho u va khutaza ku dlaya vutomi bya valwi vo tshembeka lava lwisanaka ni lava xiximaka Savata. Hikwalaho ntlawa lowunharhu wa diyavulosi wu hlanganisa enyimpini yin’we, diyavulosi, ripfumelo ra Khatoliki ni ripfumelo ra Protestente, ku nga, “ *dragona, xivandzana ni mupofeta wa mavunwa* ”. Laha ku hetisisiwa “ *nyimpi* ” leyi boxiweke eka Nhlav.9:7-9. Ku boxiwa ka “ *milomu* ” swi tiyisisa ku cincana hi marito ya ku burisana loku yisaka eka ku lerisa ku dlayiwa ka lava hlawuriweke hi ntiyiso; leswi va swi honisaka kumbe ku swi phikizana hi ku helela. “ *Swinyenyana* ” handle ko kanakana, eka Xikwembu, i swiharhi leswi hlayiweke tanihi leswi nga tengangiki, kambe eka rungula leri, Moya wu kombetela eka ku tlula lokukulu loku xiharhi lexi xi kotaka ku ku endla. Exikarhi ka “ *xivandzana* ” xa le Yuropa ni “ *mupofeta wa mavunwa* ” wa le Amerika ku ni Lwandle ra Atlantic leri anameke naswona ku hlangana ka lavambirhi ku katsa ku endla ku tlula lokukulu. Exikarhi ka Manghezi na Maamerika, Mafurwa ya caricatured tani hi “ *frogs* ” na “ *frog-eaters* ”. Leswi nga tengangiki i nchumu wo hlawuleka wa Furwa, leri mimpimanyeto ya rona ya mahanyelo yi wile hi ku famba ka nkarhi, ku sukela eka Nkutsulo wa rona wa 1789 laha ri veke ntshunxeko ehenhla ka hinkwaswo . Moya lowu nga tengangiki lowu hanyaka eka vanhu lvanharhu i wa ntshunxeko lowu lavaka “ *Xikwembu kumbe Hosi* ”. Hinkwavo va lwisane ni ku rhandza ni vulawuri bya Xikwembu, naswona hikwalaho va ni vun’we emhakeni leyi. Va hlangana hikuva va languteka va fana.

Ndzimana 14: “ *Hikuva i mimoya ya mademona, leyi endlaka swihlamariso, leyi taka eka tihosi ta misava hinkwayo, ku yi hlengeleta enyimpini ya siku lerikulu ra Xikwembu xa Matimba Hinkwawo.* »

Ku sukela eka ndzhukano wa xileriso xa Dan.8:14, mimoya ya mademona yi tikombisile hi ku humelela lokukulu eNghilandhi na le USA. Vumoya a byi ri fexeni hi nkarhi wolowo, naswona vavanuna va sungule ku tolovela muxaka lowu wa vuxaka ni mimoya leyi nga vonakiki, kambe leyi tirhaka. Eka ripfumelo ra Maprotestente, mintlawo yo tala ya vukhongereri yi hlayisa vuxaka ni mademona, yi pfumela leswaku yi ni vuxaka na Yesu ni tintsumi ta yena. Madimona ma kuma swi olova swinene ku kanganyisa Vakreste lava ariweke hi Xikwembu, naswona va ha ta swi kota ku va khorwisa hi ku olova leswaku va hlengeletana leswaku va dlaya, ku ya fika eka wo hetelela, Vakreste lava chavaka Xikwembu ni Vayuda lava hlayisaka Savata. Mpimo lowu wo tlula mpimo lowu xungetaka rifu eka mintlawo leyimbirhi wu ta va hlanganisa eka nkateko wa Yesu Kriste. Eka Xikwembu, nhlengeletano leyi yi endleriwe ku *hlanganisa* vaxandzuki “*enyimpini ya siku lerikulu ra Xikwembu xa Matimba Hinkwawo* .” Nhlengeletano leyi yi kongomisiwile ku nyika vaxandzuki xikongomelo xo dlaya lexi nga ta va endla va faneleka ku xaniseka hi rifu emavokweni ya lava va yengiweke ni ku kanganyisiwa hi mavunwa ya vona ya vukhongereri. Xivangelo-nkulu xa nyimpi leyi ngheneriweke, kahle-kahle, a ku ri ku hlawuriwa ka siku ro wisa, naswona hi ndlela yo tumbela, Moya wu kombisa leswaku masiku lama ringanyetiweke a ma ringani. Hikuba leswi khumbaka Savata yo kwetsima a hi nchumu wutsongo hi ku ya hi ntumbuluko wa yona ku tlula " *siku lerikulu ra Xikwembu xa Matimba Hinkwawo* ." Masiku a ma ringani naswona matimba lama kanetanaka a ma ringani. Loko a hlongola diyavulosi ni mademona ya yena etilweni, Yesu Kriste, hi “*Mikayele*” wa matimba, u ta sindzisa ku hlula ka yena eka valala va yena.

Ndzimana 15: “*Waswivo, ndzi ta kukota khamba. Ku katekile loyi a langutaka ni ku hlayisa swiambalo swa yena, leswaku a nga fambi a nga ambalanga nchumu ni tingana ta yena ti voniwa!* »

ya Xikwembu i ya Vakreste va mavunwa lava nga tshembekangiki ku katsa ni lava nga Vaprotestente lava Yesu a va byeleke, eka Nhluv. *Loko u nga rindzi, ndzi ta ta ku fana ni khamba, naswona a wu nge swi tivi leswaku ndzi ta ku hlasela hi nkarhi wihi* .” Ku hambana na sweswo, Moya wu tivisa eka vahlawuriwa va Adventist lava vuyeriwaka eka ku vonakala ka yona loku heleleke ka vuprofeta eka nguva yo hetelela ya “*Laodikiya*”: “*Ku katekile loyi a hlalelaka, ni ku hlayisa swiambalo swa yena*”, naswona hi ku kombetela eka nhlango wa Adventist lowu hlantiweke ku sukela hi 1994, yena nakambe yi ri: “*leswaku a nga fambi a nga ambalanga nchumu ni leswaku hi nga voni tingana ta yena!*” “. Ku tivisiwa no tshikiwa "a nga ambalanga nchumu", eku vuyeni ka Kriste, u ta va enxaxeni wa tingana ni ku ala, hi ku landza 2 Vakor.5:2-3: “*Hiloko hi konya entsongeni lowu, hi navela ku ambala swa hina swa le tilweni.*” ekaya, **loko hakatsongo-tsongo hi kumeka hi ambale naswona hi nga ambalanga nchumu.**”

Ndzimana 16: “*Va va hlengeleta endhawini leyi vuriwaka Armagedoni hi Xiheveru.* »

“Ku hlengeletywa” loku ku vulavuriwaka ha kona a ku khumbi ndhawu ya ntivo-misava, hikuva i “nhlengeletano” ya moya leyi hlanganisaka eka phurojeke ya yona leyi faka mixaxa ya valala va Xikwembu. Ku tlula kwalaho, rito leri nge

“har” ri vula ntshava naswona swi kumeka leswaku hakunene ku ni nkova wa Megido eIsrayele kambe ku hava ntshava ya vito rero.

Vito leri nge “*Armagedoni*” ri vula: “ntshava ya risima”, vito leri vulaka, eka Yesu Kriste, Nhlengeletano ya yena, Muhlawuriwa wa yena loyi a hlenganisaka vahlawuriwa va yena hinkwavo. Naswona ndzimana 14 yi hi paluxele kwalomu ka erivaleni leswaku nyimpi ya “*Armagedoni*” yi vulavula hi yini; eka vaxandzuki, xikongomelo i Savata ya Xikwembu ni vahlaleri va yona; kambe eka Xikwembu, xikongomelo i valala va vahlawuriwa va xona vo tshembeka.

“Ntshava leyi ya risima” yi vula, hi nkarhi lowu fanaka, “ntshava ya Sinayi” leyi Xikwembu xi twariseke nawu wa xona eka Israyele ku suka eka yona ro sungula endzhaku ka ku rhurha aEgipta. Hikuva xikongomelo xa vaxandzuki i Savata ya siku ra vunkombo leyi kwetsimisiweke hi nawu wa yona wa vumune ni vahlaleri va yona vo tshembeka. Eka Xikwembu, vumunhu bya “risima” bya “ntshava” leyi a byi kanetiwi, hikuva a byi na ku ringana eka matimu hinkwawo ya vanhu. Leswaku xi ri sirhelela eka vugandzeri bya swifaniso swa vanhu, Xikwembu xi pfumelele vanhu leswaku va honisa ndhawu ya xona ya xiviri. Hi mavunwa yi kumeka eDzongeni wa nhlonhle ya Egipta hi ndhavuko, hi ntiyiso, eN’walungu-Vuxa bya “*Midian*”, laha “*Yetro*” tata wa “*Sofora*”, nsati wa Muxe, a a tshama kona, it is at say in eN’walungwini wa Saudi Arabia ya manguva lawa. Vaaki va yona va nyika Ntshava ya Sinayi ya xiviri vito ra “al Lawz” leri vulaka “Nawu”; vito leri lulameke leri nyikelaka vumbhoni lebyi seketelaka rungula ra Bibe leli tsariweke hi Muxe. Kambe a hi eka “*ndhawu*” leyi ya ntivo-misava laha vaxandzuki va nga ta langutana na Krete wo vangama ni wa vukwembu la hlulaka. Hikuva rito leri “*ndhawu*” ra hambukisa naswona entiyisweni ri teka xivumbeko xa misava hinkwayo, tanihi leswi vahlawuriwa, enkarhini lowu, va ha hangalakeke emisaveni hinkwayo. Vahlawuriwa lava hanyaka ni lava pfuxiweke va ta “hlengeletywa” hi tintsumi letinene ta Yesu Krete leswaku va joyina Yesu emapapeni ya tilo.

Ndzimana 17: “*Wa vunkombo a chululela xibya xa yena emoyeni. Kutani ku huma etempeleni, exilovelweni, rito lerikulu ri ku: “Swi herile! »*

Ehansi ka xikombiso xa “*ntungu wa vunkombo lowu chuluriweke emoyeni*”, vaxandzuki va nga si hetisisa kungu ra vona ra vugevenga, Yesu Krete, wa ntiyiso, u vonaka a ri ni matimba hinkwawo ni ku vangama, hi ku vangama ka le tilweni loku nga tekeleriwiki, a heleketiwa hi tintsumi to tala. **Hi kuma nkarhi wa “*mhalamhala ya vunkombo*”** laha hi ku ya hi Nhlav.11:15, Yesu Kriste, Xikwembu xa Matimba Hinkwawo, a tekelaka diyavulosi mfumo wa misava. Eka Efe.2:2, Pawulo u vulavula hi Sathana tanihi “*hosana ya matimba ya moya*.” “*Moya*” i xiphemu lexi avelanakaka xa vumunhu hinkwabyo bya laha misaveni lebyi byi lawulaka eka byona ku fikela loko ku vuya hi ku vangama ka Yesu Kriste. Nkarhi wa ku ta ka yena hi ku vangama hi loko matimba ya yena ya vukwembu ya tekela vulawuri lebyi na matimba ehenhla ka vanhu eka diyavulosi ivi ya byi herisa.

Xiya ku lehisa mbilu ka Xikwembu lexi rindzeleke malembe ya 6000 leswaku xi ta ku: “*Swi endliwile!* » kutani u twisisa nkoka lowu a wu nyikaka “siku ra vunkombo leri kwetsimisiweke” leri profetaka ku ta ka nkarhi lowu lowu

ntshunxeko lowu siyiweke eka swivumbiwa swa yena leswi nga tshembekiki wu nga ta hela. Swivumbiwa leswi xandzukeke swi ta tshika ku n'wi hlundzukisa, ku n'wi hlundzukisa, ku n'wi sandza ni ku n'wi tsongahata hikuva swi ta lovisiwa. Eka Dan.12:1 Moya wu profetile ku ta loku ku vangama loku a ku vulaka leswaku ku huma eka “ **Mikayele** ”, vito ra le tilweni ra ntsumi ra Yesu Kriste: “ *Enkarhini wolowo ku ta humelela **Mikaele** , murhangeri lonkulu, mulweri wa vana va vanhu va wena; naswona wu ta va nkarhi wa maxangu, lowu nga si tshamaka wu va kona ku sukela loko matiko ma ri kona ku fikela enkarhini wolowo. Enkarhini wolowo vanhu va wena lava kumekaka va tsariwile ebukwini va ta ponisiwa .*” Xikwembu a xi olovisi ku twisisa phurojeke ya xona yo ponisa hikuva Bibeke a yi boxi vito ra “Yesu” ku hlawula Mesiya naswona yi n'wi nyika mavito yo fanekisela lama paluxaka vukwembu bya yena lebyi fihliweke: “ **Emmanuel** ” (Xikwembu na hina) Esa.7 :14 : “ *Hikokwalaho HOSI Xikwembu xi ta mi nyika xikombiso, waswivo, nhwanyana u ta tika, a veleka n'wana wa jaha, a n'wi thya vito ra **Emanuwele** ”; “ **Tatana la nga Heriki** ” eka Esa.9:5: “ *Hikuva hi velekiwile n'wana, hi nyikiwile n'wana wa jaha, vulawuri byi ta va emakatleni ya yena; u ta vuriwa Loyi a Hlamarisaka, Mutsundzuxi, Xikwembu xa Matimba, **Tatana la nga Heriki** , Hosana ya ku Rhula .*”*

Ndzimana 18: “ *Ku ve ni rihati, ni marito, ni ku dzindza ka tilo, ni ku tsekatseka lokukulu ka misava, loku nga si tshamaka ku va kona ku sukela loko munhu a ha ri emisaveni, ku tsekatseka lokukulu swonghasi. »*

Laha hi kuma xivulavulelo lexi humaka eka ndzimana ya nkoka ya xikombo ya Nhlav.4:5 xi pfuxetiwele eka Nhlav.8:5. Xikwembu xi humile eka ku nga vonaki ka xona, vapfumeri lava nga tshembekiki na lava nga pfumeriki, kambe na swona, Maadventist yo tshembeka lama hlawuriweke, swi nga vona muvumbi Xikwembu Yesu Kriste eku vangameni ka ku vuya ka yena. Nhlav.6 na 7 yi hi paluxele mahanyelo lama kanetanaka ya tikampa letimbirhi eka xiyimo lexi xo chavisa no vangama.

Naswona hi ku vona ku tsekatseka ka misava lokukulu, va vona hi ku chava ku pfuka ko sungula loku vekeraweke vahlawuriwa va Kriste, hi ku ya hi Nhlav. Swilo swa humelela hilaha swi vhumbhiweke hakona eka 1 Tes.4:15-17: “ *Hi leswi hi mi byelaka swona hi ku ya hi rito ra Hosi : Hina lava hanyaka naswona hi tshamaka ku ta ka Hosi, a hi nge fambi emahlweni ka lava feke. Hikuva Hosi hi yoxe yi ta xika etilweni hi xileriso, hi rito ra ntsumi leyikulu, ni mhalamhala ya Xikwembu, kutani lava feke eka Kriste va ta rhanga va pfuka. Kutani hina lava hanyaka ni lava saleke hi ta tlakusiwa swin'we na vona emapapeni leswaku hi ya hlangana na Hosi emoyeni , kutani hi ta tshama na Hosi minkarhi hinkwayo .*” Ndzi tirhisa ndzimana leyi ku xiya mianakanyo ya vuapostola ya xiyimo xa “ vafi ”: “ *hina lava hanyaka, lava saleke ku ta ka Hosi, a hi nge yi emahlweni lava feke .*” Pawulo ni vanhu va le nkarhini wa yena a va nga ehleketi ku fana ni Vakreste va mavunwa namuntlha leswaku vahlawuriwa lava “ feke ” a va ri emahlweni ka Krete, hikuva ku anakanyisisa ka yena ku kombisa leswaku ku hambana ni sweswo, hinkwavo a va ehleketa leswaku vahlawuriwa lava “ hanyaka ” va ta nghena etilweni va nga si nghena “ vafi ”.

Ndzimana 19: “ *Kutani muti lowukulu wu avanyisiwa wu va swiphemu swinharhu, miti ya matiko yi wa, kutani Xikwembu xi tsundzuka Babilona lonkulu, xi n'wi nyika xinwelo xa vhinyo ya vukarhi bya yena lebyikulu.* »

“ *Swiphemu swinharhu* ” swi khumba “ *dragona, xivandzana ni muprofeta wa mavunwa* ” leswi hlengeleteweke eka ndzimana 13 ya ndzima leyi. Nhlamuselo ya vumbirhi yi sekeriwe eka tsalwa leri ku suka eka Zak.11:8: “ *Ndzi ta lovisa vafundhisi vanharhu hi n'hwetini yin'we; moya-xiviri wa mina a wu va lehiseli mbilu, naswona mimoya-xiviri ya vona na yona a yi ndzi nyenyetsa.* ” Emhakeni leyi, “ *vafundhisi vanharhu* ” va yimela swiphemu swinharhu swa vanhu va Israyele: hosi, vafundhisi ni vaprofeta. Hi ku tekela enhlokweni mongo wo hetelela, lowu eka wona ripfumelo ra Protestente na ripfumelo ra Khatoliki swi hlangeke no hlangeke, “ *swiphemu swinharhu* ” swi tiviwa hi: “ *dragona* ” = diyavulosi; “ *xivandzana* ” = vanhu va Khatoliki ni va Protestente lava kanganyisiweke; “ *muprofeta wa mavunwa* ” = vafundhisi va Khatoliki ni va Protestente.

Eka mixaxa leyi hluriweke, ku twisisa lokunene ka hela, “ *muti lowukulu wu avanyisiwe hi swiphemu swinharhu* ”; exikarhi ka vahlaseriwa lava kanganyisiweke ni lava yengiweke, tikampa ta xivandzana ni muprofeta wa mavunwa, rivengo ni ku hlundzuka swi hlohlotela ku rihisela eka vakanganyisi lava kanganyisaka lava nga ni vutihlamuleri byo lahlekeriwa hi ku ponisiwa ka vona. Hi kona laha nhloko-mhaka ya “ *ntshovelo* ” yi hetisisiweke hi ku lulamisiwa ka ngati ka swikoweto leswi swikongomelo swa swona leswikulu, hi ku twisiseka hinkwako ni vululami, ku nga vadyondzisi va vukhongereri. Xilemukiso lexi lexi humaka eka Yakobo 3:1 xi tlhela xi teka nhlamuselo ya xona leyi heleleke: “ *Vamakwerhu, a ku nga sunguli vo tala exikarhi ka n'wina lava sungulaka ku dyondzisa, hikuva ma swi tiva leswaku hi ta avanyisiwa swinene* ”. Eka nkarhi lowu wa “ *makhombo* ”, xiendlo lexi xi pfuxiwa hi xitlhokovetselo lexi: “ *Naswona Xikwembu xi tsundzukile Babilona Lonkulu ku n'wi nyika xinwelo xa vhinyo ya vukarhi bya yena lebyikulu* ”. Apo.18 yi ta nyiketeriwa hi ku helela eku pfuxeni ka nxupulo lowu wa vanhu va vukhongereri lava nga chaviki Xikwembu.

Ndzimana 20: “ *Swihlala hinkwaswo swi baleka, tintshava a ti kumeki.* »

Ndzimana leyi yi katsakanya ku cinca ka misava leyi, loko yi ri ehansi ka ku tsekatsaka lokukulu, yi tekaka xiphemu xa mpfilumpfilu wa misava hinkwayo, se “ *yi nga ri na xivumbeko* ” naswona hi ku hatlisa “ *yi nga ri na nchumu* ” kumbe “ *yi nga ri na nchumu* ”. I vuyelo, vuyelo, bya “ *xidyoho desolator* ” leyi solaka eka Daniyele 8:13 naswona loyi nxupulo wa yena wo hetelela wu profetiweke eka Dan.9:27.

Ndzimana 21: “ *Xihangu lexikulu, lexi maribye ya xona a ma tika talenta, xi wela vanhu xi huma etilweni; kutani vanhu va sandza Xikwembu hikwalaho ka ntungu wa xihangu, hikuva ntungu lowu a wu ri wukulu swinene.* »

Ntirho wa vona wo biha loko wu hetisisiwile, vaaki va misava, hi ku landzelelana ka vona, va ta sula hi ntungu lowu swi nga ta ka swi nga koteki leswaku va balekela eka wona: maribye ya “ *xihangu* ” ma ta va wela. Moya wu va veka ntiko wa “ *talenta yin'we* ”, i.e., 44.8 kg. Kambe rito leri ra “ *talenta* ” i nhlamulo ya moya leyi sekeriweke eka “ *xifaniso xa titalenta* ”. Hi ndlela leyi, u

veka eka lava weke xiphemu xa lava va nga tisaka “ *talenta* ” hi leswaku, tinyiko, leti Xikwembu xi va nyikeke tona exifanisweni. Naswona mahanyelo lawa yo biha ya hetelela ya va tekela vutomi bya vona, yo sungula, na ya vumbirhi leyi a yi fikeleleka ntsena eka lava hlawuriweke hi ntiyiso. Ku fikela eku hefemuleni ka vona ko hetelela ka vutomi, va ya emahlweni va “ *sandza* ” (ku rhukana) “ *Xikwembu* ” xa le tilweni lexi va xupulaka.

“Xifaniso xa *titalenta* ” xi ta va xi hetisekile hi ku kongoma. Xikwembu xi ta nyika un'wana na un'wana, hi ku ya hi vumbhoni bya mintirho ya ripfumelo ra yena; eka Vakreste lava nga tshembekangiki, u ta nyikela rifu naswona u ta tikombisa a ri ni tihanyi ni tihanyi hilaha a va n'wi ehleketa ni ku n'wi avanyisa hakona. Naswona eka vahlawuriwa vo tshembeka u ta nyika vutomi lebyi nga heriki hi ku ya hi ripfumelo leri va ri vekeke eka rirhandzu ra yena leri hetisekeke ni ku tshembeka loku kurisiweke eka Yesu Kriste hikwalaho ka vona; hinkwaswo leswi hi ku ya hi nsinya wa nawu lowu tshahiweke hi Yesu eka Mat.8:13: “ *a ku endliwe hi ku ya hi ripfumelo ra n'wina* ”.

Endzhaku ka ntungu lowu wo hetelela, misava yi hundzuka rhumbi, yi tsoniwa swivumbeko hinkwaswo swa vutomi bya vanhu. Xisweswo yi kuma xihlawulekisi xa “ *xidziva* ” xa Gen.1:2.

Ndzima 17: Nghwavava yi pfuriwa xisirhelelo ivi yi tiviwa

Ndzimana 1: “ *Kutani yin'wana ya tintsumi ta nkombo leti khomeke swibya swa nkombo yi fika yi vulavula na mina, yi ku: Tana, ndzi ta ku komba ku avanyisa ka nghwavava leyikulu leyi tshameke ematini yo tala.* »

Ku suka eka ndzimana leyi yo sungula, Moya wu kombisa pakani ya ndzima leyi ya 17: “ ***ku avanyisa*** ” ka “ ***ngwavava leyikulu*** ” . leyi “ ***tshameke ematini lamakulu*** ” kumbe, leyi lawulaka, hi ku ya hi ndzimana 15, “ *vanhu, mintshungu, matiko ni tindzimi* ” leyi, ehansi ka mfungho lowu nge “ *Yufrata* ”, se yi hlawuleke Yuropa ni ku engeteriwa ka yona ka tipulanete ta vukhongereri bya Vukriste eka “ *. mhalamhala ya vutsevu* ” ya Nhlav.9:14: USA, Amerika Dzonga, Afrika na Australia. Ntirho wa ku avanyisa wu fambelanisiwa na mongo wa “ *makhombo ya nkombo yo hetelela* ”, kumbe “ *swibya swa nkombo* ” leswi chuluriweke hi “ *tintsumi ta nkombo* ” eka ndzima leyi hundzeke ya 16.

Nhlamuselo leyi ya nomboro ya “ ***ku avanyisa*** ” ya nomboro 17 yi tiyisiwa hi Daniyele 4:17: “ ***Xivulwa lexi i xileriso xa lava va hlalalaka , xiboho lexi i nhlengeletano ya vakwetsimi, leswaku lava hanyaka va ta tiva leswaku La nge Henhla-henhla u ni vulawuri ehenhla ka mfumo wa vanhu , leswaku u wu nyika loyi a n'wi tsakelaka , ni leswaku u tlakusa eka wona lava nyenyetsaka swinene eka vanhu .***

“ *Ku avanyisa* ” loku ku vulavuriwaka ha kona hi loku tisiweke hi Xikwembu xa Matimba Hinkwawo lexi xivumbiwa xin’wana ni xin’wana etilweni ni le misaveni xi nga ni vutihlamuleri eka xona naswona xi nga ta tihlamulela eka xona; Leswi swi kombisa loko ndzima leyi yi ri ya nkoka. Hi vonile eka rungula ra ^{ntsumi ya vunharhu} ra ndzima ya 14 leswaku ku tivisiwa loku ku endla leswaku ku va na vutomi lebyi nga heriki kumbe rifu. Hikwalaho mongo wa “ *ku avanyisa* ” loku i wa “ *xivandzana lexi pfukaka emisaveni* ” eka ndzima 13.

Ku nga khathariseki switsundzuxo swa matimu ni swa vuprofeta, hi hala tlhelo, ripfumelo ra Maprotestente hi 1843, ni ripfumelo ra ximfumo ra Adventist hi 1994, ri wile ri avanyisiwa hi Xikwembu ri nga faneriwi hi ku ponisiwa loku nyikeriweke hi Yesu Krete. Hi ku tiyisekisa vuavanyisi lebyi, havumbirhi bya vona va nghene eka ntwanano wa ecumenical lowu ringanyetiweke hi ripfumelo ra Rhoma Khatoliki, kasi maphayona ya mintlawe leyimbirhi a ma sola ntumbuluko wa wona wa vudiyavulosi. Leswaku a papalata ku endla xihoxo lexi, loyi a hlawuriweke u fanele a khorwiseka hi ku helela hi vumunhu bya nala lonkulu wa Yesu Krete: Rhoma, ematin’wini ya rona hinkwawo ya vuhedeni ni ya vupapa. Nandzu wa vukhongeri bya Protestente ni bya Adventist wukulu swinene hikuva maphayona ya havumbirhi bya wona ma sola ni ku dyondzisa muxaka lowu wa vudiyavulosi wa Rhoma Khatoliki. Ku cinca loku ka mbilu hi havumbirhi bya vona ku vumba xiendlo xo xenga Yesu Kriste, Muponisi a ri yexe na Muavanyisi lonkulu. Xana leswi swi kotekise ku yini? Vukhongeri lebyi ha byimbirhi a byi nyika nkoka ntsena eka ku rhula ka laha misaveni ni ku twisisana lokunene exikarhi ka vanhu; nakambe loko ripfumelo ra Khatoliki ri nga ha xanisi, ri va eka vona, leri talaka ku endlwa kumbe ku antswa swinene, leri hlanganeke ku fikela laha va endlaka ntwanano ni ku endla ntwanano na rona. Mavonelo lama paluxiweke ni ku avanyisa loku lulameke ka Xikwembu xisweswo swa sandziwa ni ku kandziyeriwa ehansi ka milenge. Xihoxo a ku ri ku pfumela leswaku Xikwembu kahle-kahle xi lava ku rhula exikarhi ka vanhu, hikuva entiysweni, xi sola swihoxo leswi endlwaka eka munhu wa xona, eka nawu wa xona, ni le ka misinya ya xona ya milawu ya leswinene leyi paluxiweke eka milawu ya xona. Mhaka ya kona i ya nkoka swinene hikuva Yesu u tiphofule kahle swinene emhakeni leyi hi ku vula eka Mat.10:34 ku ya eka 36: “ . *Mi nga ehleketi leswaku ndzi tile ku ta tisa ku rhula emisaveni; A ndzi telanga ku tisa ku rhula, kambe banga. Hikuva ndzi tile ku ta veka ku avana exikarhi ka wanuna ni tata wa yena, exikarhi ka n’wana wa nhwanyana ni mana wa yena, ni exikarhi ka n’wana wa nhwanyana ni n’wingi wa yena; valala va munhu va ta va va ndyangwa wa yena .*” Hi tlhelo ra byona, Vuadventist bya ximfumo a byi twanga Moya wa Xikwembu lowu, hi ku vuyeteriwa ka wona ka Savata ya siku ra vunkombo exikarhi ka 1843 na 1873, wu wu kombiseke Sonto ya Rhoma leyi wu wu vitaneke “ *mfungo wa xivandzana* ” ku sukela loko wu simekiwile hi Dzivamisoko 7, 321. Rurho wa Adventism ya nhlango wu tsandzekile hikuva loko nkarhi wu ri karhi wu ya emahlweni, ku avanyisa ka wona hi Sonto ya Rhoma ku ve ka xinghana ni ka vumakwerhu, ku hambana ni ka Xikwembu which remains **invariably the same**, Sonto ya Vukriste leyi kumiweke tanihi ndzhaka eka vuhedeni bya dyambu yi vumba xivangelo-nkulu xa vukarhi bya yena. Ku avanyisa ntsena loku nga ka nkoka i ka Xikwembu naswona Nhlavutelo

ya xona ya vuprofeta yi kongomisa ku hi hlanganisa ni ku avanyisa ka xona. Hikwalaho ka sweswo, ku rhula a ku fanelanga ku fihla ku hlundzuka loku faneleke ka Xikwembu lexi hanyaka. Naswona hi fanele ku avanyisa tanihi leswi a avanyisa ni ku vona mimfumo ya vaaki kumbe ya vukhongeri hi ku ya hi ku languta ka yena ka Xikwembu. Hikwalaho ka endlelo leri, hi vona " *xivandzana* " ni swiendlo swa xona, hambi ku ri hi minkarhi ya ku rhula loku kanganyisaka.

Ndzimana 2: " *Tihosi ta misava ti endle vumbhisa na yena, vaaki va misava va dakwile hi vhinyo ya vumbhisa bya yena.* »

Eka ndzimana leyi, ku simekiwa ku yelana na swiendlo swa " *wansati Yezabele* " loyi a hehliwaka hi Yesu Kriste hi ku endla leswaku malandza ya yena ma nwa " *vhinyo ya vumbhisa (kumbe ya vudlakuta)* " ya moya eka Nhlav.2:20; swilo swi tiyisisiwile eka Nhlav.18:3. Swiendlo leswi swi tlhela swi hlanganisa " *nghwawava* " na " *nyeleti ya Wormwood* " ya Nhlav.8:10-11; wormwood ku ri vhinyo ya yena leyi nga ni chefu leyi Moya wu pimanisaka na yona dyondzo ya yena ya vukhongeri bya Rhoma Khatoliki.

Eka ndzimana leyi, ku soriwa loku Xikwembu xi ku endlaka eka vukhongeri bya Khatoliki ku lulamile hambi ku ri enkarhini wa hina wa ku rhula hikuva xihoxo lexi soriwa xi hlasela vulawuri bya xona bya le henhla. Matsalwa ya Biblele yo Kwetsima lama vumbeke " *timbhoni timbirhi* " ta yona, ma nyikela vumbhoni byo lwisana ni dyondzo ya vukhongeri bya mavunwa ya vukhongeri lebyi bya Rhoma. Kambe i ntiyiso leswaku dyondzo ya yena ya mavunwa yi ta va ni vuyelo byo biha swinene eka vahlaseriwa va yena lava yengiweke: rifu leri nga heriki; leswi nga ta lulamisa xiendlo xa vona xo rihisela xa " *ntshovelo* " wa Nhlav.14:18 ku ya eka 20.

Ndzimana 3: " *U ndzi rhwale hi moya a ndzi yisa emananga. Kutani ndzi vona wansati a tshame ehenhla ka xivandzana xo tshwuka, a tele hi mavito ya ku sandza, a ri ni tinhloko ta nkombo ni timhondzo ta khume.* »

" *... emananga* ", xikombiso xa ndzingo wa ripfumelo kambe na xa xiyimo xa moya xa "ku oma" xa mongo wa " *nkarhi wa hina wa makumu* (Dan.11:40)", nkarhi lowu, ndzingo wo hetelela wa ripfumelo ra la misaveni matimu, Moya wu fanekisela xiyimo xa moya lexi nga kona eka xiyimo lexi xo hetelela. " *Wansati u lawula xivandzana xo tshwuka* ". Eka xifaniso lexi, Rhoma ri lawula " *xivandzana lexi pfukaka emisaveni* " lexi hlawulaka USA ya Maprotestente hi nkarhi lowu va endlaka leswaku Makhatoliki ma " *ganzela mfungho wa xivandzana* " hi ku sindzisa siku ra rona ro wisa leri ri kumeke tanihi ndzhaka eka Mufumi Constantine^{wo Sungula}. Eka mongo lowu wo hetelela, a ka ha ri na swidlodlo swa vuhosi, hambi ku ri eka " *tinhloko ta nkombo* " ta Rhoma ra vukhongeri, kumbe eka swikombiso swa " *timhondzo ta khume* ", eka mhaka leyi, swa valawuri va vaaki va vanhu va Vakreste va le Yuropa ni va misava lava a va lawulaka. Kambe ku hlangana loku hinkwako ku ni muvala wa xidyoho: " *wo tshwuka* ".

Eka Nhlav.13:3 ha hlava: " *Kutani ndzi vona yin'wana ya tinhloko ta yena onge yi vavisekile ku fikela eku feni; kambe xilondza xa yena lexi faka xi horile. Kutani misava hinkwayo a yi chava endzhaku ka xivandzana.* " Ha swi tiva leswaku ku horisiwa loku ku vangiswa hi Concordat ya Napoleon^{wo Sungula}. Ku sukela hi nkarhi lowu ku ya emahlweni, vupapa bya Rhoma Khatoliki a bya ha

xanisi, hambiswiritano, a hi xiye ni hi nkoka, Xikwembu xi ya emahlweni xi xi vitana “xivandzana”: “*Naswona misava hinkwayo a yi ri eku tsakeni endzhaku ka xivandzana*”. Leswi swi tiyisisa nhlamuselo leyi nyikiweke laha henhla. Nala wa Xikwembu u tshama a ri nala wa yena hikuva swidyoho swa yena leswi lwisanaka na nawu wa xona a swi heli, hi minkarhi ya ku rhula ku fana ni le minkarhini ya nyimpi. Naswona nala wa Xikwembu hikwalaho i wa vahlawuriwa va xona vo tshembeka eminkarhini ya ku rhula kumbe nyimpi.

Ndzimana 4: “*Wansati loyi a a ambale swiambalo swa xivunguvungu ni swo tshwuka, a khavisiwe hi nsuku ni maribye ya risima ni tiperela. A a khome xinwelo xa nsuku hi voko, lexi taleke hi manyala ni thyaka ra vungwavava bya yena.* »

Laha na kona, nhlamuselo leyi nyikeriweke yi kongomisa eka swihoxo swa dyondzo ya moya. Xikwembu xi sola mihivahivana ya xona ya vukhongeri; misa ya yena na Yukarisi ya yena yo nyenyetsa naswona xo sungula, ku navela ka yena vulovolovo na rifuwo leswi n’wi yisaka eka ku pfumelolana loku navetisiwaka hi tihosi, vafumi na hinkwavo lava fuweke va misava. “*Nghwavava*” yi fanele yi enerisa “vaklayenti” va yona kumbe varhandziwa va yona.

Muhlovo lowu wa “*wo tshwuka*” wu sungule eka “*ngwavava*” hi yexe: “*wa xivunguvungu ni wo tshwuka*”. Rito leri nge “*wansati*” leri vulaka “*kereke*”, nhlengeletano ya vukhongeri, hi ku ya hi Vaef.5:23 kambe nakambe, “*muti lowukulu lowu nga ni vuhosi ehenhla ka tihosi ta misava*”, hilaha ndzimana ya 18 ya ndzima leyi yi dyondzisaka hakona 17. Eka hi ku komisa, hi nga lemuka mihlovo ya yunifomo ya “vakhadinali ni vabixopo” va Vatican ya Rhoma. Xikwembu xi kombisa minhlangano ya Khatoliki, hi ku tirhisa xibya xa “*nsuku*” lexi eka xona vhinyo ya byala yi faneleke ku yimela ngati ya Yesu Krete. Kambe Hosi yi ehleketa yini hi swona? U hi byela: ematshan’wini ya ngati ya yena leyi kutsulaka, u vona ntsena “*manyala ni thyaka ra vungwavava bya yena*”. Eka Dan.11:38, “*nsuku*” wu boxiwile tanihi ku khavisa ka tikereke ta yena loku Moya wu wu vekaka eka “*xikwembu xa makhokholo*”.

Ndzimana 5: “*Enhan’wini ya yena a ku tsariwe vito, xihundla: Babilona lonkulu, mana wa timbhisa ni manyala ya misava.* »

“*Xihundla*” lexi tshahiweke eka ndzimana leyi i “*xihundla*” ntsena eka lava Moya wa Yesu Kriste wu nga va voningeli; nakambe, khombo ra kona, hi tona to tala swinene. Hikuva, “*ku humelela ni ku humelela ka vukanganyisi*” bya mfumo wa mupapa lowu tivisiweke ku sukela eka Dan.8:24-25 ku ta tiyisiwa ku fikela hi nkarhi wa ku avanyisa ka yena, eku heleni ka misava. Eka Xikwembu, i “*xihundla xa ku hamboloka*” lexi tivisiweke naswona se xi tirhisiweke hi diyavulosi enkarhini wa vaapostola, hi ku ya hi 2 Tes.2:7: “*Hikuva xihundla xa ku hamboloka se xa tirha; swa laveka ntsena leswaku loyi a ha n’wi khomeke u fanele a nyamalarile.*” “*Xihundla*” xi fambisana ni vito leri nge “*Babilona*” hi roxe, leswi twisisekaka, tanihi leswi muti wa khale wa vito rero wu nga ha riki kona. Kambe Petro se hi tlhelo ra moya u nyikile vito leri eka Rhoma, eka 1 Petro 5:13 naswona khombo ra kona eka mintshungu leyi kanganyisiweke, i vahlawuriwa ntsena lava yingisaka ku kongoma loku ku nyikeriwaka hi Bibe. Tivonele eka nhlamuselo yimbirhi ya rito “*misava*” leyi na yona yi vulaka laha, ku yingisa ka Maprotestente, hikuva tanihi leswi ripfumelo ra Khatoliki ri

hlanganisiweke, ripfumelo ra Maprotestente ri tele, ku hlawuriwa tanihi " *tinghwavava* ", vana va vanhwanyana va Makhatoliki " ya vona. *manana* " . Vanhwanyana va avelana " *manyala* " ya " *manana* " wa vona. Naswona yin'wana leyikulu ya " *manyala* " lawa i Sonto, " *mfungho* " wa vulawuri bya yona bya vukhongereri lebyi namarheteiwe eka yona.

Nhlamuselo ya xiviri ya rito " *misava* " na yona ya lulamile hikuva ku nga tiyiselelani ka vukhongereri bya Khatoliki hi kona ku hlohlotelaka ku hlasela lokukulu ka vukhongereri bya matiko hinkwawo. U nyamise ni ku endla leswaku ripfumelo ra Vukreste ri vengiwa hi ku hlohlotela tihosi leswaku ti hundzula vanhu va misava leswaku va yingisa. Kambe endzhaku ko lahlekeriwa hi matimba ya yena, " *manyala* " ya yena ma ye emahlweni hi ku katekisa lava Xikwembu xi va rhukana ni ku rhukana lava xi va katekisaka. Ntumbuluko wa yena wa vuhedeni wu paluxiwa loko a vitana Mamoslem "makwerhu" loyi vukhongereri bya yena byi nyikelaka Yesu Krete tanihi un'wana wa vaprofeta lavatsongo swinene.

Ndzimana 6: " *Kutani ndzi vona wansati a dakwile hi ngati ya vakwetsimi ni ngati ya timbhoni ta Yesu. Nakona, loko ndzi n'wi vona, ndzi khomiwile hi ku hlamala lokukulu.* »

Ndzimana leyi yi teka xitlhokovetselo lexi humaka eka Dan.7:21, yi boxa laha leswaku " *vakwetsimi* " lava a lwisanaka na vona ni ku va lawula, hakunene i " *timbhoni ta Yesu* ". Leswi swi voningela swinene xihundla xa " *Babilona Lonkulu* ". Vukhongereri bya Rhoma byi nwa " *ngati* " ya vahlawuriwa kukondza byi dakwa. I mani loyi a nga kanakana leswaku kereke ya Vukreste, ku fana na Rhoma ya mupapa wa manguva lawa, i " *nghwavava* " leyi yi " *dakwisiweke hi ngati leyi halatiweke hi timbhoni ta Yesu* "? Vatirhela-mfumo lava hlawuriweke, kambe vona ntsena. Hikuva, hi vuprofeta, Moya wu va tivise makungu yo dlaya ya nala wa vona. Ku tlhelela loku eka ntumbuluko wa yena wo hamboloka ni wa tihanyi ku ta va vuyelo lebyi vonakaka bya ku hela ka nkarhi wa tintswalo. Kambe vuhomboloki lebyi byi ta va ehenhla ka hinkwaswo, hi ndlela leyi hlamarisaka swinene, muxaka wa ripfumelo leri lawulaka ra Maprotestente ra nkarhi lowu wa makumu ya misava. Moya wu tshaha " *vakwetsimi* " na " *timbhoni ta Yesu* " hi ku hambana. " *Vakwetsimi* " vo sungula va xanisiwe hi ku xanisiwa ka vuhedeni hi riphabliki ra Rhoma ni ra vuhosi; " *Timbhoni ta Yesu* " ti hlaseriwa hi Rhoma wa vuhedeni wa vuhosi ni wa mupapa. Hikuva nghwawava i muti: Rhoma; " *muti lowukulu lowu nga ni vuhosi ehenhla ka tihosi ta misava* " ku sukela loko wu fikile eIsrayele, eYudiya hi – 63, hi ku ya hi Dan.8:9: " *matiko yo saseka swinene* ". Matimu ya ku ponisiwa ma ta hela hi ndzingo wa ripfumelo laha " *timbhoni ta Yesu* " ti nga ta humelela ni ku teka goza ro lulamisa xivulavulelo lexi; xisweswo va ta nyika Xikwembu xivangelo lexinene xo nghenelela leswaku xi va ponisa eka rifu leri kunguhatiweke. Enkarhini wa yena, Yohane a a ri ni xivangelo lexi twalaka xo hlamarisiwa hi " *xihundla* " lexi khumbaka muti wa Rhoma. A a n'wi tiva ntsena eka xiphemu xa yena xo tika ni lexi nga riki na tintswalo xa vuhosi bya vuhedeni lexi a xi n'wi rhumele ekhotsweni exihlalani xa Patmosi. Hikwalaho swikombiso swa vukhongereri swo fana ni " *xinwelo xa nsuku* " lexi khomiweke hi " *nghwavava* " swi nga n'wi hlamarisa hi laha ku faneleke.

Ndzimana 7: “ *Ntsumi yi ku eka mina: Ha yini u hlamala? Ndzi ta ku byela xihundla xa wansati ni xivandzana lexi n’wi rhwalaka, lexi nga ni tinhloko ta nkombo ni timhondzo ta khume.* »

“ *Xihundla* ” a xi endleriwanga ku tshama hilaha ku nga heriki, naswona ku sukela eka ndzimana ya 7, Moya wu ta nyika vuxokoxoko lebyi nga ta pfumelela Yohane na hina ku tlakusa “ *xihundla* ” na ku kombisa kahle muti wa Rhoma, na xiave xa wona eka xifaniso xa ndzimana 3 leyi swifaniso swa yona, nakambe, swi tshahiweke.

“ *Wansati* ” u kombisa ntumbuluko wa vukhongereri bya Rhoma ya mupapa, ku tivula ka yona leswaku i “ *nsati wa Xinyimpfana* ”, Yesu Kreste. Kambe Xikwembu xi kaneta mhaka leyi hi ku n’wi vitana “ *nghwavava* .”

“ *Xivandzana lexi xi rhwalelaka* ” xi yimela mimfumo ni vanhu lava xiyaka ni ku endla leswaku swihello swa xona swa vukhongereri swi va enawini. Va na masungulo ya vona ya matimu eka “ *timhondzo ta khume* ” ta mimfumo leyi vumbiweke eYuropa endzhaku ka loko va ntshunxiwile eka vulawuri bya Rhoma wa vuhosi hi ku ya hi xifaniso lexi nyikiweke eka Dan.7:24. Va tlhandlama Rhoma wa vuhosi wa “ *xiharhi xa vumune* ”. Naswona tindhawu leti ti khumbekaka ti tshama ti ri tano ku fikela emakumu. Mindzilakano ya famba, mimfumo ya cinca, yi suka eka vuhosi yi ya eka tirhiphabliki, kambe mukhuva wa Vukreste bya mavunwa bya mupapa wa Rhoma wu va hlanganisa hi ndlela yo biha. Hi lembe ^{-xidzana ra vu-20}, nhlngano lowu ehansi ka vulawuri bya Rhoma wu tiyisiwile hi Nhlngano wa Yuropa lowu simekiweke eka “Mintwanano ya Rhoma” ya March 25, 1957 na 2004.

Ndzimana 8: “ *Xivandzana lexi u xi voneke a xi ri kona, naswona a xa ha ri kona.*” *U fanele a tlhandluka ekheleni*, a ya eku lovisiweni. Naswona lava akeke emisaveni, lava mavito ya vona ma nga tsariwangiki ku sukela eku sunguleni ka misava ebukwini ya vutomi, va ta hlamala loko va vona xivandzana, hikuva a xi ri kona, naswona a xi nga ha ri kona , ni leswaku xi ta tlhela xi humelela. »

“ *Xivandzana lexi u xi voneke a xi ri kona naswona a xa ha ri kona .*” Vuhundzuluxeri: Ku nga tiyiselelani ka vukhongereri bya Vukriste a ku ri ku sukela hi 538, naswona a ka ha ri kona, ku sukela hi 1798. Moya wu ringanyeta nkarhi lowu profetiweke hi swivumbeko swo hambana-hambana eka mfumo wa mupapa lowu nga tiyiselelangiki ku sukela hi Dan.7:25: “ *a time, times , and half a beat; tin’hweti ta 42; 1260 wa masiku .*” Hambani leswi ku nga tiyiselelani ka yona ku heleriweke hi xiendlo xa “ *xivandzana lexi pfukaka ku suka evuentweni* ” , lexi kombetelaka eka Nkutsulo wa Xifurwa na ku pfumela ka yona ka Xikwembu eka Nhlav diyavulosi, “ *Mulovisi* ”, loyi a onhaka vutomi ni ku herisa vumunhu bya pulanete ya misava, naswona loyi Nhlav.9:11 a n’wi vitanaka “ *ntsumi ya le hansa* ”. Nhlav.20:1 yi ta nyika nhlamuselo: “ *diyavulosi* ” u ta bohiwa ku ringana “ *gidi ra malembe* ” emisaveni leyi nga riki ya vumunhu leyi vuriwaka “ *xidziva* ”. Hi ku vula leswaku masungulo ya yona ma huma eka yona “ *ekheleni* ,” Xikwembu xi paluxa leswaku muti lowu **a wu si tshama** wu va ni vuxaka na wona; loko, hi nkarhi wa ku fuma ka yena ka vuhedeni, loku twisisekaka swinene, kambe nakambe, eka ntirho wa yena hinkwawo wa vukhongereri bya mupapa, ku hambana ni leswi mintshungu ya vanhu lava kanganyisiweke yi swi pfumelaka **hikwalaho**

ka ku wa ka vona, tanihi leswi va nga ta avelana na swona, “ *ku lovisiwa* ” ka yena ko hetelela ku paluxiwile laha. Leswi va saleke rito ra vuprofeta, vahlaseriwa va ku yenga ka Rhoma va ta hlamala hikuva ku nga tiyiselelani ka vukhongeri ku ta “ *tlhela ku humelela* ” eka mongo lowu wo hetelela lowu tivisiweke ni ku paluxiwa. Xisweswo Xikwembu xi hi tsundzuxa leswaku xi ma tivile mavito ya vahlawuriwa ku sukela loko “ *misava yi simekiwile* ”. “ *Mavito* ” ya vona ma tsariwe eka “ *buku ya vutomi ya Xinyimpfana* ” Yesu Krete. Naswona ku va ponisa, u pfule miehleketo ya vona eka swihundla swa vuprofeta bya yena bya Bibebe.

Ndzi ringanyeta laha nxopaxopo wa vumbirhi wa ndzimana leyi mayelana na rito “ *abyss* ”. Eka ku anakanyisisa loku, ndzi tekela enhlokweni mongo wo hetelela lowu kongomisiweke hi Moya hi ku ya hi nhlamuselo ya yena ya “ *xivandzana xo tshwuka* ” xa ndzimana 3. Hi swi vonile, ku pfumaleka ka “ *swidlodlo* ” eka “ *timhondzo ta khume* ” na “ *tinhloko ta nkombo* ” yi ri veka eka “ *enkarhini wa makumu* ”; ya le nkarhini wa hina. I khale ndzi ehleketa leswaku mianakanyo ya “ *vuphukuphuku* ” yi nga khumba ntsena xiendlo xo pfumala ku tiyisela ni xa vulawuri bya tihanyi, naswona lexi hikwalaho ka sweswo xi nga ha vangiwaka ntsena hi mfumo lowu nga tiyiselelangiki wa masiku yo hetelela swinene lama funghiweke hi ndzingo wo hetelela wa ripfumelo ra misava hinkwayo. Kambe entiyisweni, eku heleni ka xixika xa 2020 hi nkarhi wa Xikwembu, mianakanyo yin’wana yi huhuteriwe hi mina. “ *Xivandzana* ” entiyisweni xi tshama xi ri karhi xi dlaya mimoya-xiviri ya vanhu, naswona vahlaseriwa va tidyondzo ta xona leti hundzeleteweke ni leti hlundzukisaka ta vumunhu va tele swinene ku tlula va ku nga tiyiselelani ka xona. Xana mahanyelo lawa lamantshwa ya vumunhu lama kanganyisaka ni lama kanganyisaka ma huma kwihi? I mihandzu ya ndzhaka ya miehleketo leyi ntshunxekeke leyi humaka eka vativi va filosofi va ndzhundzunuko lava Xikwembu xi va kongomisaka eka Nhlav.11:7 ehansi ka vito ra “ *xivandzana lexi pfukaka ekheleni* ”. Muhlovo wa “ *wo tshwuka* ” lowu namarhetiwe eka “ *xivandzana* ” xa nkarhi wa hina, ku suka eka ndzimana 3 ya ndzima leyi, wu sola xidyoho lexi tumbuluxiweke hi ku tlula mpimo ka ntshunxeke lowu munhu a tinyikeke wona. Xana u yimela mani? Vafumi va le Vupela-dyambu va masungulo ya Vukriste lava masungulo ya vona ya vukhongeri ya ndzhaka eka Vukhatoliki bya le Yuropa: USA na Yuropa va yengiwe hi ku helela hi vukhongeri bya Khatoliki. “ *Xivandzana* ” lexi Xikwembu xi hi kombaka xona i vuyelo byo hetelela bya swiendlo leswi profetiweke eka rungula ra “ *mhalamhala ya vuntlhanu* .” Ripfumelo ra Maprotestente, leri yengiweke hi ripfumelo ra Khatoliki leri endliweke ri va ra ku rhula, ri hlanganisa Vuprotestente na Vukhatoliki lebyi rhukaniweke hi Xikwembu, lebyi hlanganisiweke hi Adventism ya nhlanganano ya ximfumo hi 1994, eka “ *ku lunghiselela nyimpi* ” ya Nhlav.9:7-9, “ *ya Armagedoni* ”, . hi ku ya hi Nhlav.16:16, leswaku swin’we, endzhaku ka “ *mhalamhala ya vutsevu* ”, va rhangela ku lwisana ni malandza yo hetelela yo tshembeka ya Xikwembu, lama hlayisaka ni ku tirhisa ya yena Savata; ku wisa ka siku ra vunkombo ku hleriwe hi milawu ya vumune eka ya khume. Eminkarhini ya ku rhula, tinkulumo ta vona ti tlakusa rirhandzu ra vumakwerhu ni ntshunxeke wa ripfalo. Kambe ntshunxeke lowu wo chavisa ni wa mavunwa lowu endliweke wu va wa ntshunxeke wu yisa

eka “ *rifu ra vumbirhi* ” mintshungu leyi tshamaka emisaveni ya le Vupeladyambu; leyi hi xiphemu, yi tivekaka hi ku pfumela leswaku Xikwembu xi kona, hi xiphemu, hi ku pfumala ku tsakela, naswona hi xiphemu lexitsongo, hi ku tinyiketela ka vukhongereri loku hundzuriweke loku nga pfuniki nchumu, hikuva ku soriwa hi Xikwembu, hikwalaho ka tidyondzo ta vona ta vukhongereri bya mavunwa . Hi ndlela leyi, “ *xivandzana* ” lexi xa vumunhu xi ni masungulo ya xona eka “ *xidziva* ” hilaha Moya wu paluxaka hakona eka ndzimana leyi, hi ndlela ya leswaku vukhongereri bya Vukriste byi hundzuke xifaniso ni ku tirhisiwa ka vativi va filosofi va vumunhu, Magriki, Mafurwa kumbe vapfukeri va ndzhundzunuko wa matiko mambe . **Ku fana ni ku tswontswa ka Yudasi hikwalaho ka Yesu, . rirhandzu ra mavunwa ra vumunhu leri kanganyisaka ra nkarhi wa ku rhula ri dlanya swo tala ku tlula banga .** “ *Xivandzana* ” xa nkarhi wa hina wa ku rhula xi tlhela xi dya ndzhaka ya vumunhu bya “ *munyama* ” lebyi rito “ *deep* ” ri xi nyikaka eka Gen.1:2: “ *Misava a yi nga ri na xivumbeko naswona a yi nga ri na nchumu: a ku ri ni munyama emahlweni ka vuenti , ni Moya ya Xikwembu yi rhurha ehenhla ka mati .* Naswona vumunhu lebyi bya “ *munyama* ” bya miganga ya masungulo ya Vukriste hi byoxe hi ndlela leyi nga twaliki byi kume ndzhaka eka “ **ku voningeriwa** ”, vito leri nyikiweke vaehleketi lava ntshunxekeke va ndzhundzunuko wa Mafurwa.

Hi ku ringanyeta nkatsakanyo lowu, Moya wu fikelela xikongomelo xa wona lexi katsaka ku paluxela malandza ya wona yo tshembeka ku avanyisa ka wona eka misava ya hina ya le Vupeladyambu na swisandzu leswi wu swi kongomisaka eka yona. Xisweswo u sola swidyoho swa yena swo tala ni ku xengiwa ka yena eka Yesu Kriste, Muponisi a ri yexe loyi swiendlo swa vona swi n’wi tekelaka ehansi.

Ndzimana 9: “ *Ku twisisa loku nga ni vutlhari i loku: tindhloko ta nkombo i tintshava ta nkombo, leti wansati a tshamaka eka tona. »*

Ndzimana leyi yi tiyisekisa xiga lexi ku nga khale Rhoma a xi vitaniwa ha xona: “ Rhoma, muti wa switsunga swa nkombo ”. Ndzi kume vito leri ri tshahiwile eka atililasi ya ntivo-misava ya xikolo xa khale ku sukela hi 1958. Kambe mhaka leyi a yi kanetiwi; va “ *nkombo tintshava* ” leti vuriwaka "swintshabyana" ta ha ri kona ninamuntlha ti ri ni mavito lama nge: Capitoline, Palatine, Caelius, Aventine, Viminal, Esquiline na Quirinal. Eka xiyenge xa yona xa vuhedeni, swintshabyana leswi swa “tindhawu leswi tlakukeke” hinkwaswo a swi seketela titempele leti nyiketeriweke eka swifaniso leswi endliweke swikwembu leswi soriweke hi Xikwembu. Naswona ku xixima “ *xikwembu xa makhokholo* ”, ripfumelo ra Khatoliki hi ku tlhelela ri tlakuse basilica ya rona, eka Caelius leyi hlawuleke “tilo” hi ku ya hi Rhoma. Eka Capitol, “nhloko”, ku tlakuka Palace ya Town Hall, xiphemu xa vaaki xa vuavanyisi. A hi kombiseni leswaku munghana wa masiku yo hetelela, Amerika, na rona ri lawula ku suka eka “Capitol” leyi kumekaka eWashington. Laha na kona, xifaniso xa “nhloko” xi lulamisiwile hi vumajistarata lebyi bya le henhla lebyi nga ta siva Rhoma, naswona byi lawula, hi ku tlhelela, vaaki va misava, “ *emahlweni ka yona* ” hi ku ya hi Nhlav.13:12.

Ndzimana 10: “ *Nakambe ku ni tihosi ta nkombo: ta ntlhanu ti wile, yin’wana yi kona, yin’wana a yi si fika, loko yi ta, yi ta tshama nkarhinyana. »*

Eka ndzimana leyi, hi xivulavulelo lexi nge “ *tihosi ta nkombo* ”, Moya wu nyika Rhoma mimfumo ya “ *nkombo* ” ya mfumo leyi hi ku landzelelana, eka tsevu wo sungula: vuhosi ku sukela hi – 753 ku ya eka – 510; Riphabliki, Vuyimeri bya Vuyimeri, Vulawuri bya Tihanyi, Vunharhu-un’we, Mfumo ku sukela hi Octavian, Khezari Augustus loyi Yesu a velekiweke ehansi ka yena, na Tetrarchy (4 vafumi lava fambisanaka na yena) eka xiyimo xa vunkombo exikarhi ka 284 na 324, leswi tiyisisaka ku kongoma “ *u fanele ku tshama a nkarhi wo koma* ”; entiyisweni i malembe ya 30. Mufumi lontshwa Constantine wo Sungula^u ta hatla a suka eRhoma a ya tshama eVuxeni eByzantium (Constantinople yi thiyiwile vito lerintshwa ra Istanbul hi Maturkey). Kambe ku sukela hi 476, mfumo wa le vupela-dyambu bya Rhoma wu hahlukile naswona “ *timhondzo ta khume* ” ta Daniyele na Apokalipsi ti kume ntshunxeko wa tona hi ku vumba mimfumo ya le Yuropa Vupela-dyambu. Ku sukela hi 476, Rhoma ri tshame ri ri ehansi ka vulawuri bya vahlapfa va le Ostrogoth, lava ri kutsuriweke eka vona hi 538, hi jenerala Belisarius loyi a rhumeriweke ni mavuthu yakwe hi mufumi Justinian loyi a a tshama eVuxeni eConstantinople.

Ndzimana 11: “ *Xivandzana lexi a xi ri kona, lexi nga ha riki kona, hi xoxe i hosi ya vutsevu, xi le ka nhlayo ya nkombo, xi ya eku lovisiweni.* »

"Hosi ya vutsevu" i vulawuri bya vukhongereri bya mupapa lebyi simekiweke hi 538 hi xileriso lexinene xa vuhosi xa Mufumi Justinian^{wo Sungula}. Xisweswo u hlamule xikombelo lexi humaka eka nsati wa yena Théodora, khale ka “ngwavava”, loyi a ngheneleke hi ku yimela Vigile, un’wana wa vanghana va yena. Hilaha ndzimana 11 yi hlamuselaka hakona, mfumo wa mupapa wu humelela hi nkarhi wa mimfumo ya “nkombo” leyi tshahiweke loko yi ri karhi yi vumba xivumbeko lexintshwa, lexi nga si tshamaka xi va kona lexi Daniyele a xi kombiseke tanihi hosi leyi “ *hambaneke* .” Lexi nga emahlweni ka nkarhi wa tihosi ta “nkombo” leti hundzeke i xithopo xa murhangereri wa vukhongereri bya Rhoma se xi boxiwa eka vafumi va xona naswona ku sukela eku sunguleni ka xona: “Pontifex Maximus”, xivulavulelo xa Xilatini lexi hundzuluxeriweke tanihi “Sovereign Pontiff”, lexi na xona xi nga va xi ri, ku sukela kwalaho 538, ku nga xithopo xa ximfumo xa Mupapa wa Rhoma Khatoliki. Mfumo wa Rhoma lowu nga kona hi nkarhi lowu Yohane a amukelaka xivono ha wona i Mfumo, ku nga vulawuri bya vutsevu bya Rhoma; naswona enkarhini wa yena, xithopo xa “mupapa la fumaka” a xi ambariwa hi mufumi hi yexe.

Ku tlhelela ka Rhoma eka xiyimo xa matimu swi vangwiwa hi hosi ya le Frank, Clovis wo Sungula[·] leyi “hundzukeke” eka ripfumelo ra mavunwa ra Vukreste ra nkarhi wolowo, hi 496; hi leswaku, eka Vukhatoliki bya Rhoma lebyi a byi yingise Constantine wo Sungula^{naswona} se a byi hlaseriwe hi ndzhukano wa Xikwembu ku sukela hi March 7, 321. Endzhaku ka ku lawuriwa hi vuhosi, Rhoma ri hlaseriwe ni ku lawuriwa hi vanhu va matiko mambe lava fikeke hi ku rhurha lokukulu. Ku nga twisisi tindzimi ni mindhavuko yo hambana-hambana i xisekelo xa mpfilumpfilu ni ku lwisana ka le ndzeni loku onheke vun’we ni matimba ya Rhoma. Xiendlo lexi xi tirhisiwa hi Xikwembu namuntlha eYuropa ku xi tsanisa ni ku xi yisa eka valala va xona. Xisweswo ndzhukano wa ntokoto wa “Xihondzo xa Babele” xi hlayisa eka malembe-xidzana hinkwawo ni magidi ya malembe vuyelo bya xona hinkwabyo ni ku humelela ka xona eku yiseni ka

vanhu eka khombo. Malunghana ni Rhoma, ro hetelela, ri ve ehansi ka vulawuri bya Va-Ostrogoth va Arian lava hi dyondzo a va kanetana ni ripfumelo ra Rhoma Khatoliki leri seketeriwaka hi vafumi va le Byzantium. Hikwalaho a wu fanele wu ntshunxiwa eka vulawuri lebyi leswaku ku simekiwa ka mfumo wa mupapa wa Rhoma hi 538 ku koteka emisaveni ya wona Ku hetisisa leswi hi ku ya hi Dan.7:8-20, " *timhondzo tinharhu .* " va tisiwa ehansi emahlweni ka vupapa (*rimhondzo leritsongo*); i vanhu lava karhatekeke lava nga ni vulala eka Vukhatoliki bya Rhoma bya Vabixopo va le Rhoma, hi ku landzelelana, hi 476, va Heruli, hi 534, Vavandal, naswona hi July 10, 538, "hi xidzedze xa gamboko", va ntshunxiwile eka ku tekiwa ka Ma-Ostrogoth hi Jenerala Belisarius loyi a rhumeriweke hi Justinian wo Sungula ' Rhoma a ri nga nghena eka mfumo wa rona wa vupapa lowu hlawulekeke, lowu lawulaka ni lowu nga tiyiseleliki, lowu simekiweke hi leswi mufumi, hi ku komberiwa hi muendli wa vukanganyisi Vigilius, mupapa wo sungula la fumaka. Ku sukela hi nkarhi lowu, Rhoma ri **hundzuke** " *muti lowukulu lowu nga na vuhosi ehenhla ka tihosi ta misava* ", ku suka eka ndzimana ya 18, **levi yaka eka " ku lovisiwa "**, tanihilaha Moya wu hlamuselaka hakona, laha, ra vumbirhi, endzhaku ka ndzimana ya 8.

Hikwalaho vupapa a byi tlheleli eka Mukwetsimi Petro hilaha a vulaka hakona kambe eka xileriso xa Justinian wo Sungula, ^{mufumi} wa le Byzantium loyi a n'wi nyikeke xithopo xa yena ni vulawuri bya yena bya vukhongereri. Xisweswo, Sonto yi lerisiwe hi Mufumi wa Rhoma Constantine wo Sungula ^{hi} March 7, 321 naswona vupapa lebyi a byi yi lulamisa byi vekiwile hi Mufumi wa Byzantium Justinian wo Sungula ^{hi} lembe ra 538; masiku mambirhi lama nga ni vuyelo byo chavisa swinene eka vumunhu hinkwabyo. Nakambe hi 538 Bixopo wa le Rhoma a teke xithopo xa Mupapa ro sungula.

Ndzimana 12: " *Timhondzo ta khume leti u ti voneke i tihosi ta khume, leti nga si kumaka mfumo, kambe ti amukela vulawuri tanihi tihosi ku ringana awara yin'we ni xivandzana.* »

Laha, ku hambana na Dan.7:24, rungula ri kongomisa eka nkarhi wo koma swinene lowu kumekaka emakumu ka " *nkarhi wo hetelela* ".

Ku fana ni le nkarhini wa Daniyele, enkarhini wa Yohane, " *timhondzo ta khume* " ta mfumo wa Rhoma a ti nga si kuma ntshunxeko kumbe ku tlhela ti kuma ntshunxeko wa tona. Kambe, mongo lowu kongomisiweke eka ndzima leyi ya 17 ku ri wa makumu ya misava, i xiave lexi " *timhondzo ta khume* " ti xi endlaka eka mongo lowu lowu kongomeke lowu pfuxiwaka hi Moya, tanihilaha tindzimana leti landzelaka ti nga ta tiyisisa hakona. " *Awara* " leyi profetiweke yi kombetela eka nkarhi wa ndzingo wo hetelela wa ripfumelo lowu tivisiweke, eka Nhlav.3:10, eka maphayona yo tshembeka ya Seventh-day Adventism hi 1873. Rungula a ri ri ra hina, vadyandzhaka va vona, vafumeri va Adventist ku vonakala loku nyikiweke hi Yesu Kriste eka vahlawuriwa va yena hi 2020.

Hi ku ya hi nawu wa vuprofeta lowu nyikiweke muprofeta Ezekiyele (Ezek.4:5-6), " *siku* " ra vuprofeta ri fanela " *lembe* " ra xiviri, naswona hikwalaho, " *awara* " ya vuprofeta yi ringanela masiku ya 15 ya xiviri. Ku sindzisa lokukulu ka rungula ra Moya loku nga ta tshaha kanharhu xivulavulelo xa " *hi awara yin'we* " eka ndzima ya 18, ku ndzi endla ndzi gimeta hi leswaku " *awara* " leyi yi kongomisa nkarhi exikarhi ka ku sungula ka siku ra vu-6 ^{ra} " *makhombo* ya

nkombo yo hetelela ” . ni ku vuya hi ku vangama ka Hosi ya hina ya le tilweni Yesu loyi a vuyaka hi ku vangama ka Ntsumi-nkulu “ *Mikayele* ” ku ponisa vahlawuriwa va yona eka rifu leri hleriweke. Hikwalaho “ *awara* ” leyi hi yona leyi “ *nyimpi ya Armagedoni* ” yi hetaka ha yona.

Ndzimana 1 3: “ *Va ni xikongomelo xin’we, va nyiketa matimba ni vulawuri bya vona eka xivandzana.* »

Loko yi kongomisa nkarhi wa ndzingo lowu wo hetelela, Moya wu vula hi “ *timhondzo ta khume* ”: “ *Ti ni xikongomelo xin’we, naswona ti nyiketa matimba ya tona ni vulawuri bya tona eka xivandzana.* ” Pakani leyi leyi va yi avelana yi katsa ku tiyiseka leswaku ku wisa hi Sonto ku xiximiwa hi hinkwavo lava poneke eka Nyimpi ya Vunharhu ya Misava ya Nyutliya. Ku onhaka ku hungute swinene matimba ya nyimpi ya matiko ya khale ya le Yuropa. Kambe, vahuri va nyimpi, Maprotestente ya le Amerika ma kume eka lava poneke, ku tshikiwa ka vuhosi bya wona hi ku helela. Nsusumeto wa kona i wa diyavulosi, kambe lava weke a va wu tivi, naswona mimoya ya vona leyi nyiketeriweke eka Sathana yi nga hetisisa ku rhandza ka yena ntsena.

I ntsena ku suka eka ntwanano wa “ *dragona* ”, “ *xivandzana* ” na “ *muprofeta wa mavunwa* ” laha “ *timhondzo ta khume* ” ti nyiketaka vulawuri bya tona eka “ *xivandzana* ”. Naswona ku landzula loku ku vangiwa hi ku tika ka ku xaniseka loku mintungu ya Xikwembu yi va tiselaka kona. Exikarhi ka ku twarisiwa ka xileriso xa rifu ni ku tirhisiwa ka xona, ku nyikiwa nkarhi wa masiku ya 15 eka vahlaleri va Savata leswaku va amukela “ *mfungo wa xivandzana* ”, “Sonto” ya wona ya Rhoma leyi nyamisiweke hi vugandzeri bya dyambu bya vuhedeni. Ku vuya ka Yesu Kriste ku kunguhatiwile hi ximun’wana lexi rhangelaka April 3, 2030, handle ka loko ku ri na xihoxo eka nhlamuselo ya rito “ *awara* ”, xileriso xa rifu xi fanele ku tivisiwa eka siku leri kumbe siku leri kumekaka exikarhi ka rona na siku ya ximun’wana xa 2030 ya khalendara ya hina ya sweswi ya ntlovelo.

Leswaku u twisisa kahle leswaku xi yimo xa nkarhi wo hetelela xi ta va xihi, xiya timhaka leti landzelaka. Ku hela ka nkarhi wa tintswalo ku tiviwa ntsena hi vatirhela-mfumo lava hlawuriweke lava wu hlanganisaka na ku humesiwa ka nawu wa Sonto; hi ku kongoma, endzhaku ka yena. Eka nhlengeleto wa vanhu lava nga pfumeriki ni lava xandzukeke lava ha hanyaka, ku twarisiwa ka nawu wa Sonto ku humelela ntsena tanihi mpimo wa ku tsakela ka vanhu hinkwavo handle ka vuyelo eka vona. Naswona i endzhaku ka loko va xanisekile hi makhombo yo sungula ya ntlhanu laha vukarhi bya vona byo rihisela byi va endlaka va pfumelela hi ku helela xiboho xo “ *dlaya* ” lava va nyikeriwaka eka vona tanihi lava nga ni vutihlamuleri bya ku xupuriwa ka vona etilweni.

Ndzimana 14: “ *Va ta lwa ni Xinyimpfana, kutani Xinyimpfana xi ta va hlula, hikuva i Hosi ya tihosi ni Hosi ya tihosi, ni lava vitaniweke ni lava hlawuriweke ni lava tshembekaka lava nga na xona va ta va hlula na vona.* »

“ *Va ta lwa na Xinyimpfana, kutani Xinyimpfana xi ta va hlula ...*”, hikuva hi xona Xikwembu xa Matimba Hinkwawo lexi ku nga riki na matimba lama nga xi tiyiselaka. “ *Hosi ya tihosi ni Hosi ya tihosi* ” yi ta sindzisa matimba ya yona ya Xikwembu eka tihosi ni tihosi ta matimba swinene ta misava. Naswona vahlawuriwa lava twisisaka leswi va ta hlula na yena. Moya laha wu tsundzuka

swipimelo swinharhu leswi lavekaka hi Xikwembu eka lava xi va ponisaka na lava va tinyiketeleke endleleni ya ku ponisiwa leyi sungulaka eka vona hi xiyimo xa moya xa " *ku vitaniwa* " naswona leyi endzhaku yi hundzuriwaka, loko leswi swi ri tano, eka xiyimo xa " *lexi hlawuriweke* ", hi " *ku tshembeka* " loku kombisiweke eka movumbi Xikwembu ni ku vonakala ka xona hinkwako ka Bibe. Nyimpi leyi ku vulavuriwaka ha yona i nyimpi ya " *Armagedoni* ", ya Nhlav.16:16; " *nkarhi* " lowu " *ku tshembeka* " ka " *vahlawuriwa* " " *lava vitaniweke* " ku ringiwa. Eka Nhlav.9:7-9, Moya wu paluxe ku lunghiselela ka ripfumelo ra Maprotestente eka " *nyimpi* " leyi ya moya. Loko va gweviwile ku fa, hikwalaho ka ku tshembeka ka vona eka Savata, vahlawuriwa va nyikela vumbhoni bya ku tshemba loku vekiweke eka switshembiso leswi profetiweke hi Xikwembu naswona vumbhoni lebyi lebyi nyikeriweke eka xona, byi n'wi nyika " *ku vangama* " loku a ku lavaka eka rungula ra ntsumi yo sungula ku suka eka Nhlav.14:7. Valweri na vaseketeri va Sonto lava endliweke ku boha va ta kuma, eka ntokoto lowu, rifu leri va nga ta tilulamisela ku ri nyika vahlawuriwa va Yesu Kriste. Ndzi tsundzuxa laha, eka lava va kanakana ni ku kanakana leswaku Xikwembu xi nyika nkoka lowukulu swinene eka masiku yo wisa, leswaku vumunhu bya hina byi lahlekeriwe hi vutomi bya byona lebyi nga heriki hikwalaho ka nkoka lowu xi wu nyikeke "mirhi yimbirhi" ya ntanga wa laha misaveni . " *Armagedoni* " yi sekeriwe eka nsinya lowu fanaka wa nawu eku siviweni ka "mirhi yimbirhi" namuntlha hi na "siku ro tiva leswinene ni leswo biha", Sonto, na "siku ra vutomi lebyi kwetsimisiweke", Savata kumbe Mugqivela .

Ndzimana 15: " *Kutani a ku eka mina: Mati lawa u ma voneke, lawa nghwavava a tshameke eka wona, i vanhu ni mintshungu, ni matiko ni tindzimi.* »

Ndzimana ya 15 yi hi nyika xilotlelo lexi hi pfumelelaka ku vula leswaku " *mati* " lawa " *ngwavava a tshamaka eka wona* ", vutivi bya vanhu va le Yuropa lava vuriwaka "Vakreste", kambe ehenhla ka hinkwaswo, hi mavunwa na hi vuxisi "Vakreste". Yuropa ri ni mfanelo yo hlanganisa vanhu lava vulavulaka " *tindzimi* " to hambana-hambana ; leswi tsanisaka tiyuniyoni na mintwanano leyi endliweke. Kambe eminkarhini ya sweswinyana, ririmi ra Xinghezi ri tirha tanihi buloho naswona ri tlakusa ku cincana ka matiko hinkwawo; dyondzo leyi hangalakeke ya vanhu yi hunguta ku tirha kahle ka tlhari ra ndzhukano wa Xikwembu naswona yi kanetana ni ku endliwa ka Muvumbi wa yona. Hikwalaho nhlamulo ya yena yi ta chavisa swinene: rifu hi nyimpi naswona eku heteleleni, hi ku vangama ka ku ta ka yena loku vangamaka.

Ndzimana 16: " *Timhondzo ta khume leti u ti voneke ni xivandzana swi ta venga nghwavava, swi ta n'wi hluvula, swi n'wi hluvula, swi dya nyama ya yena, swi n'wi hisa hi ndzilo.* »

Ndzimana 16 yi tivisa nongonoko wa ndzima 18 leyi taka. U tiyisekisa ku tlheriseriwa endzhaku ka " *timhondzo ta khume ni xivandzana* " lexi, endzhaku ko xi seketela ni ku xi amukela, xi hetelelaka xi lovise " *ngwavava* ". Ndzi tsundzuka laha leswaku " *xivandzana* " i mfumo wa nhlango wa matimba ya vaaki ni ya vukhongeri ni leswaku xi hlawula eka xiyimo lexi, matimba ya vanhu va le Amerika lava nga Maprotestente ximfumo ni ya vanhu va le Yuropa va Khatoliki ni va Protestente, kasi " *ngwavava* » yi hlawula vafundhisi, hi leswaku,

valawuri lava dyondzisaka va matimba ya vukhongeri bya Khatoliki: tinghwendza, vaprista, vabixopo, vakhadinali na Mupapa. Xisweswo, eku hundzukeni, vanhu va le Yuropa va Khatoliki ni vanhu va le Amerika va Protestente, vahlaseriwa vambirhi va mavunwa ya Rhoma, va yima va lwisana ni vafundhisi va Vukhatoliki bya mupapa wa Rhoma. Naswona va ta n'wi “ *hisa hi ndzilo* ” loko, hi ku nghenelela ka yena loku vangamaka, Yesu a ta hirimuxa xisirhelelo xa yena xo kanganyisa xa vudimona. “ *Timhondzo ta khume* ” ti ta “ *n'wi hluvula ti n'wi hluvula* ” hikuva u hanye hi vulovolovo, u ta hluvuriwa, naswona hikwalaho ka leswi a ambaleke xivumbeko xa ku kwetsima, u ta vonaka a “ *ambalanga nchumu* ” kumbe, hi tingana ta moya, a nga ri na nchumu ku lulama ka le tilweni ku yi ambexa. Ku kongoma, “ *va ta dya nyama ya yena* ”, ku kombisa tihanyi ta ngati ta ku xupuriwa ka yena. Ndzimana leyi yi tiyisekisa nhloko-mhaka ya “ *vintage* ” ya Nhlav.14:18 ku ya eka 20: Khombo eka madiriva ya vukarhi!

Ndzimana 17: “ *Hikuva Xikwembu xi swi vekile etimbilwini ta vona ku hetisisa xikongomelo xa xona ni ku hetisisa xikongomelo xin'we, ni ku nyiketa mfumo wa vona eka xivandzana, kukondza marito ya Xikwembu ma hetiseka.* »

Ndzimana 17, ehansi ka nhlayo ya ku avanyisa, yi hi paluxela mianakanyo ya nkoka ya Xikwembu xa le tilweni leyi vanhu va hoxeke ku yi delela kumbe ku yi khoma hi ku pfumala ku tsakela. Xikwembu xi sindzisa laha, leswaku vahlawuri va xona va khorwiseka, leswaku hi xona ntsena Hosi ya “ntlangu wo chavisa” lowu nga ta vekiwa hi nkarhi lowu languteriweke. Nongonoko lowu a wu endlwanga hi diyavulosi, kambe hi Xikwembu hi xoxe. Hinkwaswo leswi a swi tivise eka Nhlavutelo ya yena leyikulu ni leyi tlakukeke leyi khumbaka Daniyele na Nhlavutelo se swi hetisisiwile, kumbe swa ha fanele ku hetisisiwa. Naswona hikuva “ *makumu ya nchumu ma antswa ku tlula masungulo ya wona* ” hi ku ya hi Ekl.7:8, Xikwembu xi hi kongomisa, ndzingo lowu wo hetelela wa ku tshembeka lowu nga ta hi hambanisa ni Vakriste va mavunwa ni ku hi endla hi faneleka ku nghena eka vutomi bya xona lebyi nga heriki bya le tilweni endzhaku ku lovisiwa ka nyutliya ka Nyimpi ya Vunharhu ya Misava. Hikwalaho hi fanele hi rindza ntsena hi ku tiyiseka tanihi leswi xin'wana ni xin'wana lexi nga ta hleriwa emisaveni ku nga “ *pulani* ” leyi vumbiweke hi Xikwembu hi xoxe. Naswona loko Xikwembu xi ri na hina, i mani loyi a nga ta lwisana na hina, loko ku nga ri lava “ *makungu* ” ya vona yo dlaya va nga ta va lwisana na vona?

ku kondza marito ya Xikwembu ma hetiseka ” swi vula yini ? Moya wu kombetela eka vuyelo byo hetelela lebyi vekerike “ *rimhondzo leritsongo* ” ra mupapa hilaha se swi profetiweke hakona, eka Dan.7:11: “ *Kutani ndzi languta, hikwalaho ka marito yo tikukumuxa lawa rimhondzo ri ma vuleke; loko ndzi ri karhi ndzi languta, xiharhi xi dlayiwile, miri wa xona wu lovisiwile, wu yisiwa endzilweni leswaku wu hisiwa* ”; eka Dan.7:26: “ *Kutani ku avanyisa ku ta ta, ku fuma ka yena ku ta tekiwa eka yena, ku lovisiwa ni ku lovisiwa hi masiku* ”; na Dan.8:25: “ *Hikwalaho ka ku humelela ka yena ni ku humelela ka vukanganyisi bya yena, u ta va ni ku tikukumuxa embilwini ya yena, u ta lovisa lavo tala lava hanyeke hi ku rhula, u ta pfukela Ndhuna ya tihosana; kambe wu ta tshoveka, handle ka matshalatshala ya voko rihi na rihi* .” “ *Marito ya Xikwembu* ”

man'wana malunghana ni ku hela ka Rhoma ma ta nyikeriwa eka Nhlav.18, 19 na 20.

Ndzimana 18: “ *Wansati loyi u n'wi voneke i muti lowukulu lowu fumaka tihosi ta misava.* »

Ndzimana 18 yi hi nyika vumbhoni lebyi khorwisaka swinene bya leswaku “ *muti lowukulu* ” hakunene i Rhoma. A hi swi xiye ni, ntsumi yi vulavula na Yohane hi yoxe. Nakambe, hi ku ku eka yena: “ *Naswona wansati loyi u n'wi voneke i muti lowukulu lowu nga ni vuhosi ehenhla ka tihosi ta misava* ”, Yohane u kongomisiwa ku twisisa leswaku ntsumi yi vulavula hi Rhoma, “*muti wa switsunga swa nkombo*”, . leyi, hi nkarhi wa yona, hi vuhosi a yi lawula mimfumo yo hambana-hambana ya Mfumo wa yona hinkwawo lowukulu wa vukoloni. Eka xivumbeko xa yona xa vuhosi, se yi ni “ *vuhosi ehenhla ka tihosi ta misava* ” naswona yi ta yi hlayisa ehansi ka vulawuri bya yona bya mupapa.

Eka ndzima leyi ya 17, wa swi vona, Xikwembu xi dzikise tinhlavutelo ta xona xi hi pfumelela ku tiveka hi ku tiyiseka “ *nghwavava* ”, nala wa xona wa “*khombo ra malembe xidzana*” ra Vukriste. Xisweswo u nyika nomboro ya 17 ku twisisa ka ntiyiso ka vuavanyisi bya yena. I ku xiya loku ku ndzi endleke ndzi teka ku ri ka nkoka ku tsundzuka ^{lembe xidzana ra vu 17} ra ku simekiwa ka xidyoho leswi vumbeke ku amukeriwa ka siku ra dyambu ra March 7, 321 (siku ra ximfumo kambe 320 eka Xikwembu) leri hi ri voneke eka lembe leri ra 2020 leyi sweswi yi hundzeke. Hi nga swi vona leswaku hakunene Xikwembu xi yi funghe hi ndzhukano lowu nga si tshamaka wu va kona eka matimu ya nguva ya Vukriste (Covid-19) leyi nga vanga ku wa ka ikhonomi ya misava hinkwayo loku nga ni khombo ku tlula Nyimpi ya Vumbirhi ya Misava. Mindzhukano yin'wana ya ku avanyisa loku lulameke ka Xikwembu yi ta endzhaku, hi ta yi tshubula, siku na siku.

Nhlavutelo 18: nghwavava yi kuma nxupulo wa yona

Endzhaku ko paluxa vuxokoxoko lebyi pfumelelaka ku tiviwa ka nghwavava, ndzima 18 yi ta hi yisa eka mongo wo karhi swinene wa makumu ya “ *nyimpi ya Armagedoni* ”. Marito ma paluxa leswi nga endzeni ka yona: “ *nkarhi wa ku xupuriwa ka Babilona lonkulu, mana wa tinghwavava ta misava* ”; nkarhi wa “ *ntshovelo* ” lowu halateke ngati .

Ndzimana 1: “ *Endzhaku ka sweswo ndzi vona ntsumi yin'wana yi xika hi le tilweni, yi ri ni vulawuri lebyikulu; kutani misava yi voningiwa hi ku vangama ka yena.* »

Ntsumi leyi rhwaleke vulawuri lebyikulu yi le tlhelweni ra Xikwembu, entiyisweni, Xikwembu hi xoxe. Mikaye, ndhuna ya tintsumi, i vito rin'wana leri Yesu Krete a ri rhwaleleke etilweni emahlweni ka vutirheli bya yena bya laha misaveni. A ku ri ehansi ka vito leri, ni hi vulawuri lebyi a byi tiviweke hi tintsumi to kwetsima, laha a hlongoleke diyavulosi ni mademona ya yena etilweni, endzhaku ka ku hlula ka yena exhambanweni. Hikwalaho i ehansi ka mavito lawa mambirhi laha a tlhelelaka emisaveni, hi ku vangama ka Tatana, ku ya susa eka yona vahlawuriwa va yena va risima; va risima hikuva va tshembekile naswona ku tshembeka loku ku ringiweke ku kombisiwile. Hi le ka mongo lowu laha a fikaka ku xixima hi ku tshembeka ka yena lava yingiseleke hi vutlhari hi ku n'wi nyika “ *ku vangama* ” loku a ku laveke ku sukela hi 1844 hi ku ya hi Nhluv. Hi ku hlayisa Savata, vahlawuriwa va yena va n'wi dzunise tanihi Xikwembu xa muvumbi lexi yena ntsena a nga na xona hi nawu ku sukela loko a tumbuluxe vutomi bya le tilweni ni bya le misaveni.

Ndzimana 2: “ *A huwelela hi rito lerikulu, a ku: “Babilona lonkulu u wile, u wile! Ri hundzuke vutshamo bya mademona, xivala xa mimoya yin'wana ni yin'wana leyi nga tengangiki, xivala xa xinyenyana xin'wana ni xin'wana lexi nga tengangiki ni lexi nyenyetsaka,* ”

“ *Yena yi wile, yi wile, Babilona lonkulu!* ”. Hi kuma xitlhokovetselo lexi humaka eka Nhluv. Xisirhelelo xa ku kwetsima xa Babilona wa mupapa wa Rhoma na xona xa wa. Entiyisweni i “ *vutshamo bya mademona, xivala xa moya wun'wana ni wun'wana lowu nga tengangiki, xivala xa xinyenyana xin'wana ni xin'wana lexi tengeke ni lexi nyenyetsaka* ” Ku boxiwa ka “ *xinyenyana* ” ku hi tsundzuxa leswaku endzhaku ka swiendlo swa laha misaveni ku ni ku huhuteriwa ka le tilweni ka tintsumi to biha leti humaka emixaxeni ya Sathana, murhangeri wa tona ni muxandzuki wo sungula wa ntumbuluko wa Xikwembu.

Ndzimana 3: “ *hikuva matiko hinkwawo ma nwile vhinyo ya vukarhi bya vumbhisa bya yena, ni tihosi ta misava ti endle vumbhisa na yena, ni vaxavisi va misava va fuwile hi matimba ya vulovolovo bya yona.* »

“... *hikuva matiko hinkwawo ma nwile vhinyo ya vukarhi bya vumbhisa bya yena,*...” Vukarhi bya vukhongereri byi humelerile hi ku hlohloteriwa ka matimba ya mupapa ya Rhoma Khatoliki lawa, hi ku tivula leswaku ma le ntirhweni wa Yesu Kriste, ma kombiseke ku delela hi ku helela eka tidyondzo ta mahanyelo leti yena u dyondzise vadyondzisiwa ni vaapostola vakwe emisaveni. Yesu a tele ku olova, vapapa va tele vukarhi; Yesu, xikombiso xa ku titsongahata, vapapa, swikombiso swa vuhava ni ku tikukumuxa, Yesu a hanya evuswetini bya swilo leswi vonakaka, vapapa lava hanyaka hi vulovolovo ni rifuwo. Yesu u ponise vutomi, vapapa va dlaye mintshungu leyi nga hlayekiki ya vutomi bya vanhu hi ndlela leyi nga fanelangiki ni leyi nga lavekiki. Hikwalaho Vukreste lebyi bya Khatoliki bya mupapa wa Rhoma a byi nga fani ni ripfumelo leri nyikeriweke tanihi xikombiso hi Yesu. Eka Daniyele, Xikwembu xi profete “ *ku humelela ka vukanganyisi bya xona* ,” kambe ha yini ku humelela loku ku fikeleriwa? Nhlamulo ya olova: hikuva Xikwembu xi n'wi nyike yona. Hikuva hi fanele ku tsundzuka leswaku i ehansi ka vito ra ku xupuriwa ka “ *mhalamhala ya vumbirhi* ” ya Nhluv dyondza ni makhombo lawa a ma ta hlasela Israyele hikwalaho ka ku nga tshembeki ka vona eka swileriso swa Xikwembu, eka Lev.26:19, Xikwembu

xi te: " *Ndzi ta herisa ku tikukumuxa ka matimba ya wena, ndzi yi ta tlherisela xibakabaka xa wena ku fana ni nsimbi, ni tiko ra wena ku fana ni koporo.* " Eka ntwanano lowuntshwa, mfumo wa mupapa wu pfuxiwile leswaku wu hetisisa ndzhukano lowu fanaka. Eka phurojeke ya yena, Xikwembu hi nkarhi wun'we i Muhlaseriwa, Muavanyisi na Mudlayi ku enerisa swilaveko swa nawu wa xona wa rirhandzu na vululami bya xona lebyi hetisekeke. Ku sukela hi 321, ku tlula nawu ka Savata ku koxe vanhu swinene, leswi hakeleke nxavo wa swona etinyimpini ni ku dlayeteriwa ka vanhu leswi nga lavekiki, ni le ka mintungu leyi dlayaka leyi onhaka leyi tumbuluxiweke hi muvumbi Xikwembu. Eka ndzimana leyi, " *vumbhisa* " (kumbe " *vudlakuta* ") i bya moya, naswona byi hlamusela mahanyelo lama nga fanelangiki ya vukhongeri. " *Vhinyo* " yi fanekisela dyondzo ya yena leyi humesaka, hi vito ra Kriste, " *vukarhi* " na rivengo ra diyavulosi exikarhi ka vanhu hinkwavo lava hundzukeke, hikwalaho ka yena, vahlaseriwa va nhlasele kumbe vahlaseri.

Nandzu wa dyondzo ya Khatoliki a wu fanelanga wu fihla nandzu wa vanhu hinkwavo, lava kwalomu ka hinkwavo va nga riki na mimpimanyeto leyi tlakusiweke hi Yesu Krete. Loko tihosi ta misava ti nwile " *vhinyo ya vumbhisa* " (*vudlakuta*) ya " *Babilona* ", swi vangiwa hileswi tanihi " *nghwavava* ", a ku karhateka ka yona ntsena a ku ri ku tsakisa tiklayenti; hi wona nawu, muxavi u fanele a eneriseka handle ka sweswo a va nge vuyi. Naswona Vukhatoliki byi tlakuse makwanga ku ya fika eka xiyimo xa le henhla, ku fikela eka vugevenga, ni ku tsakela rifuwo ni vutomi bya vulovolovo. Hilaha Yesu a dyondziseke hakona, ku fana ni ntlhambi swin'we. Vavanuna vo hamboloka ni lava tikukumuxaka a va ta va va lahlekile eka xiyimo xihhi na xihhi loko a ri na yena kumbe handle ka yena. Xitsundzuxo: vuhomboloki byi nghene evuton'wini bya munhu hi Kayini mudlayi wa makwavo Avele ku sukela eku sunguleni ka matimu ya laha misaveni. " *Vaxavisi va misava va fuwile hi matimba ya vulovolovo bya yona.* " Leswi swi hlamusela ku humelela ka mfumo wa mupapa wa Rhoma Khatoliki. Vaxavisi va misava va pfumela ntsena eka mali, a hi vapfukeri va vukhongeri kambe loko vukhongeri byi va fuwisa, byi hundzuka mutirhisani la amukelekaka, hambu ku ri ku tlangeriwa. Mongo wo hetelela wa nhloko-mhaka wu ndzi yisa eku hlawuleni ngopfu-ngopfu vaxavisi va Maprotestente va le Amerika tanihi leswi tiko leri hi tlhelo ra moya ri vulaka ripfumelo ra Maprotestente. Ku sukela hi ^{lembe-xidzana ra vu-16}, Amerika N'walungu, leri kahle-kahle a ri ri ra Maprotestente eku sunguleni ka rona, ri amukele Makhatoliki ya Xipaniya naswona ku sukela kwalaho, ripfumelo ra Khatoliki ri yimeriwe ku fana ni ripfumelo ra Maprotestente. Eka tiko leri, laha ku nga na nkoka "mabindzu" ntsena, ku hambana ka vukhongeri a ka ha ri ka nkoka. Ku hluriwa hi ntsako wa ku fuwa lowu mupfuxeti wa le Geneva, John Calvin, a wu khutazeke, vaxavisi va Maprotestente va kume eripfumelweni ra Khatoliki ndlela yo fuwa leyi mukhuva wo sungula wa Maprotestente a wu nga yi nyikeli. Titempele ta Maprotestente a ti na nchumu hi marhangu lama nga ambalangiki nchumu, kasi tikereke ta Khatoliki ti tele ngopfu hi masalela lama endliweke hi swilo swa risima, nsuku, silivhere, timhondzo ta tindlopfu, swilo hinkwaswo leswi nhloko-mhaka leyi yi swi xaxameteke eka ndzimana 12. Rifuwo ra vugandzeri bya Khatoliki hikwalaho, eka Hosi Xikwembu, i nhlamuselo ya ku tsana ka ripfumelo ra Maprotestente ya le Amerika. Dolara, Mammon lontshwa,

yi tile ku ta siva Xikwembu etimbilwini, naswona mhaka ya tidyondzo yi lahlekeriwe hi ku tsakela hinkwako. Nkaneto wu kona kambe hi xivumbeko xa tipolitiki ntsena.

Ndzimana 4: “ *Kutani ndzi twa rito rin’wana ri huma etilweni, ri ku: ‘Humani eka yena, n’wina vanhu va mina, leswaku mi nga hlanganyeli eka swidyoho swa yena, hambu ku ri eka makhombo ya yena.* »

Ndzimana 4 yi pfuxa nkarhi wa ku hambana ko hetelela: “ *Humani exikarhi ka yena, n’wina vanhu va mina* ”; i nkarhi lowu vahlawuriwa va nga ta yisiwa etilweni, ku ya hlangana na Yesu. Leswi ndzimana leyi yi swi kombisaka i nkarhi wa “ *ntshovelo* ”, nhlokomhaka ya Nhlav ” leyi nga ta hlasela Rhoma ya mupapa ni vafundhisi va yona. Kambe, tsalwa ri boxa leswaku leswaku munhu a va exikarhi ka lava hlawuriweke lava tekiweke, a nga fanelanga a “ *hlanganyela eswidyohweni swa yena* ”. Naswona tanihi leswi xidyoho lexikulu ku nga ku wisa hi Sonto, “ *mfungo wa xivandzana* ” lowu xiximiwaka hi Makhatoliki ni Maprotestente eka ndzingo wo hetelela wa ripfumelo, vafumeri eka mintlawe leyi yimbirhi leyikulu ya vukhongereri a va nge hlanganyeli eku rhurheleni ka vahlawuriwa. **Xilaveko xo “Huma eBabilona” xi tshama xi ri kona**, hambiswiritano eka ndzimana leyi Moya wu kongomisa nkarhi lowu nkarhi wo hetelela wu ti humesaka ku yingisa xileriso lexi xa Xikwembu hikuva ku huwisiwa ka nawu wa Sonto ku fungha makumu ya nkarhi wa tintswalo. Xitiviso lexi xi tlakusa ku lemuka eka hinkwavo lava poneke hi “ *mhalamhala ya vutsevu* ” (Nyimpi ya Vunharhu ya Misava), leyi nyikaka matimba ku hlawula ka vona ehansi ka tihlo leri rindzaka ra muvumbi Xikwembu.

Ndzimana 5: “ *Hikuva swidyoho swa yena swi hlengeletane etilweni, Xikwembu xi tsundzukile swidyoho swa yena.* »

Hi marito ya yena, Moya wu ringanyeta xifaniso xa “xihondzo xa Babele” lexi vito ra xona ri dzimeke timitsu eka ra “Babilona”. Ku sukela hi 321 na 538, Rhoma, “ *muti lowukulu* ” laha “ *nghwavava* ” a nga na “ *xiluvelo* ” xa yena, xitulu xa yena xo “kwetsima” xa vupapa ku sukela hi 538, ri andzise swidyoho swa rona eka Xikwembu. Ku suka etilweni u hlayise swidyoho swa yena leswi hlengeletiweke ku ringana malembe ya 1709 (ku sukela hi 321). Hi ku vuya ka yena loku vangamaka, Yesu u paluxe mfumo wa mupapa naswona eka Rhoma ni ku kwetsima ka rona ka mavunwa, i nkarhi wo hakela vugevenga bya vona.

Ndzimana 6: “ *N’wi tlherisele hilaha a hakeleke hakona, u n’wi tlherisela kambirhi hi ku ya hi mintirho yakwe. Eka xinwelo lexi a nga chela eka xona, n’wi chela kambirhi.* »

Endzhaku ka ku ya emahlweni ka tinhlokomhaka ta Nhlav.14, endzhaku ka *ntshovelo* ku ta *ntshovelo* . Naswona i eka lava hambolokeke swinene eka vahlaseriwa va Makhatoliki ni va Protestente va mavunwa ya Vukhatoliki laha Xikwembu xi vulavulaka hi marito ya xona: “ *N’wi hakele hilaha a hakeleke hakona, u n’wi tlherisela kambirhi hi ku ya hi mintirho ya yena* ”. Hi tsundzuka ku suka ematin’wini leswaku mintirho ya yena a yi ri timhandzi ni ku xanisiwa ka tihuvo ta yena ta vulavisisi. Hikwalaho i muxaka lowu wa vuyelo lebyi vadyondzisi va vukhongereri bya Khatoliki va nga ta xaniseka kambirhi, loko swi koteka. Rungula leri fanaka ri phindha-phindhiwa hi xivumbeko lexi nge: “ *Exinwelweni lexi a nga chela eka xona, n’wi chela kambirhi.* ” Xifaniso xa

xinwelo xo nwa xi tirhisiwe hi Yesu ku kombisa ku xanisiwa loku miri wa yena a wu ta hundza eka wona, ku fikela loko ku va ni nhlomulo wo hetelela exihambanweni, lexi se xi yimisiweke hi Rhoma, ehansi ka Ntshava ya Golgota. Hi ndlela leyi, Yesu u tsundzuka leswaku ripfumelo ra Khatoliki ri kombise ku delela loku nyenyetsaka eka ku xaniseka loku a pfumeleke ku ku tiyisela, hikwalaho i nkarhi wa yena ku ku tokota. Xivuriso xa khale xi ta teka nkoaka wa xona lowu heleleke eka nkarhi lowu: u nga tshuki u endla van'wana leswi u nga ta ka u nga swi tsakeli leswaku van'wana va ku endla swona. Eka xiendlo lexi, Xikwembu xi hetisisa nawu wa ku rihisela: tihlo hi tihlo, meno hi meno; nawu lowu lulameke hi ku helela lowu a vekeleke ku tirhisiwa ka wona hi munhu hi xiyexe. Kambe eka xiyimo xa nhlengeletano, ku tirhisiwa ka yona a ku pfumeleriwile eka vanhu, lava hambu swi ri tano va yi solaka, va ehleketa leswaku va nga va lava lulameke no va lavanene ku tlula Xikwembu. Vuyelo bya kona i khombo, vubihi ni moya wa byona wo xandzuka swi nyanyile ni ku lawula vanhu va le Vupela-dyambu lava humaka eka Vukriste.

Eka *Nhlav* . Ku hlamuseriwa loku ku kongomisa eka ntirho wa yena wa vukhongeri na ku tirhisa ka yena hi ku hlawuleka xinwelo xa Yukarisi. Ku pfumala ka yena xichavo eka nkhuvo lowu wo kwetsima lowu dyondzisiweke ni ku kwetsimisiwa hi Yesu Kreste swi n'wi endle a kuma nxupulo wo hlawuleka hi ndlela leyi fanaka. Xikwembu xa rirhandzu xi nyika ndhawu eka Xikwembu xa vululami naswona miehleketo ya ku avanyisa ka xona yi paluxiwa kahle eka vanhu.

Ndzimana 7: “ *Tanihi leswi a tidzuniweke ni ku tipeta eka vulovolovo, hi ndlela yoleyo n'wi xanise ni ku n'wi rila. Hikuva u ri embilwini ya yena: Ndzi tshamile kukota hosi ya xisati, a ndzi noni, naswona a ndzi nge voni ku rila!* »

Eka ndzimana ya 7, Moya wu kombisa ku kanetana ka vutomi na rifu. Vutomi lebyi nga khumbiwangiki hi khombo ra rifu byi tsakile, byi nga vileli, byi nga pfuni nchumu, byi lava mintsako leyintshwa. “Babilona” wa Rhoma wa Mupapa u lave rifuwo leri xavaka vutomi bya vulovolovo. Naswona ku yi kuma eka lava nga ni matimba ni tihosi, u tirhise naswona wa ha tirhisa vito ra Yesu Kreste ku xavisa ku rivaleriwa ka swidyoho tanihi “ku tikhoma”. Lebyi i vuxokoxoko lebyi tikaka swinene eka swikalo swa ku avanyisa ka Xikwembu loku sweswi a faneleke ku ku rivalela emiehlekeweni ni le mirini. Ku soriwa ka rifuwo leri ni vulovolovo ku titshege hi mhaka ya leswaku Yesu ni vaapostola vakwe a va hanya hi ndlela yo biha, va eneriseka hi leswi a swi laveka. Hikwalaho “ *ku xanisiwa* ” ni “ *ku rila* ” swi siva “ *rifuwo ni vulovolovo* ” bya vafundhisi va Khatoliki va mupapa wa Rhoma.

Hi nkarhi wa ntirho wa yena wo kanganyisa, Babilona u vule embilwini ya yena, “ *Ndzi tshama tanihi hosi ya xisati* ”; leyi tiyisekisaka “ *vuhosi bya yena ehenhla ka tihosi ta misava* ” ya Nhlav.17:18. Naswona hi ku ya hi Nhlav.2:7 na 20, “ *xiluvelo* ” xa yena xi le Vatican (vaticinate = profeta), eRhoma. “ *A ndzi noni* ”; nuna wa yena, Kreste, loyi a tivulaka nsati wa yena, wa hanya. “ *Naswona a ndzi nge voni ku rila* .” A ku na ku ponisiwa ehandle ka Kereke, u vule tano eka vakaneti va yena hinkwavo. U swi phindhe ngopfu lerova a hetelela a swi kholwa. Naswona wa tiyiseka hakunene leswaku ku fuma ka yena ku ta tshama hilaha ku nga heriki. Ku sukela loko a tshame kwalaho, xana Rhoma a ri nyikiwanga vito ra

"muti lowu nga heriki"? Ku tlula kwalaho, leswi a yi seketeriwa hi mimfumo ya le Vupela-dyambu ya misava, a yi ri ni xivangelo lexi twalaka xo tikholwa leswaku a yi khumbeki hi tlhelo ra vumunhu naswona a yi nga hlaseriwi. Naswona a nga ma chava matimba ya Xikwembu tanihi leswi a tivulaka leswaku wa xi tirhela ni ku xi yimela laha misaveni.

Ndzimana 8: “ *Hikwalaho ka leswi, hi siku rin’we makhombo ya yena ma ta ta, ku nga rifu, ku rila ni ndlala, kutani u ta hisiwa hi ndzilo. Hikuva HOSI Xikwembu lexi n’wi avanyiseke xi ni matimba.* »

Ndzimana leyi yi herisa vukanganyisi bya yena hinkwabyo: “ *hikwalaho ka leswi, hi siku rin’we* ”; leyi laha Yesu a vuyaka kona hi ku vangama, “ *makhombo ya yena ma ta fika* ” kumbe, ku xupuriwa hi Xikwembu ku ta fika; “ *rifu, ku rila ni ndlala* ” entiyisweni, swilo swi hetisisiwa hi ku landzelelana loku hambaneke. A hi fi hi ndlala hi siku rin’we, kutani, xo sungula, “ *ndlala* ” ya moya i ku lahlekeriwa hi xinkwa xa vutomi lexi nga xisekelo xa ripfumelo ra vukhongereri bya Vukriste. Kutani “ *ku rila* ” ku ambariwa ku fungha rifu ra vanhu lava nga ekusuhi na hina, lava hi avelana mintlhaveko ya ndyangu na vona. Naswona eku heteleleni, “ *rifu* ” ri hlasela mudyohi la nga ni nandzu, tanihi leswi “ *hakelo ya xidyoho ku nga rifu,* ” hi ku ya hi Rhom.6:23. “ *Naswona wu ta hisiwa hi ndzilo,* ” hi ku ya hi switiviso swa vuprofeta leswi phindhiweke eka Daniyele na Nhlavutelo. **Yena hi yexe u endle leswaku swivumbiwa swo tala swi hisiwa eka ti- pyre ta yena, hi ndlela leyi nga fanelangiki, lerova swi le ka vululami lebyi hetisekeke bya Xikwembu leswaku yena hi byakwe a lova endzilweni.** “ *Hikuva Hosi leyi n’wi avanyiseke yi ni matimba* ”; hi nkarhi wa ntirho wa rona wo kanganyisa, ripfumelo ra Khatoliki a ri gandzela Mariya, mana wa Yesu loyi a a humelela ntsena hi xivumbeko xa n’wana lontsongo loyi a a n’wi khome hi mavoko. Xiphemu lexi xi tsakise mianakanyo ya vanhu leyi talaka ku va ni mintlhaveko. Wansati, ku antswa swinene, manana, vukhongereri byi ve lebyi tiyisekisaka swonghasi! Kambe i nkarhi wa ntiyiso, naswona Kriste loyi a wu avanyiseke wa ha ku humelela eku vangameni ka Xikwembu xa Matimba Hinkwawo; naswona matimba lawa ya Xikwembu ya Yesu Kriste, lama wu pfuleke, ma wu lovisa, ma wu nyiketa eka vukarhi byo rihisela bya vahlaseriwa va wona lava kanganyisiweke.

Ndzimana 9: “ *Tihosi hinkwato ta misava, leti endleke timhaka ta masangu ni ku tinyungubyisa na yena, ti ta rila ni ku rila hikwalaho ka yena, loko ti vona musi wa yena lowu pfurhaka.* »

Ndzimana leyi yi paluxa mahanyelo ya “ *tihosi ta misava leti tinyiketeleke eka vumbhisa ni vulovolovo.* ” Ku katsa ni tihosi, vaungameri, vafumi va tihanyi, varhangeri hinkwavo va matiko lava khutazeke ku humelela ni ntirho wa ripfumelo ra Khatoliki, ni lava, eka maxangu yo hetelela, va pfumeleleke xibohe xo dlaya vahlayisi va Savata . Va ta “ *rila ni ku rila hikwalaho ka yena, loko va vona musi wa yena wu pfurha.* ” Swi le rivaleni leswaku tihosi ta misava ti vona xiyimo xi rhelela eka tona. A va ha rhangeli munhu naswona va xiya ntsena ndzilo wa Rhoma lowu pfurhaka hi vahlaseriwa lava kanganyisiweke, ku nga switirho leswi dlayaka swa ku rihisela ka Xikwembu. Mihloti ni ku rila ka vona swi lulamile hileswi mimpimanyeto ya misava, leyi va yiseke eka matimba lama tlakukeke, yi wa hi xitshuketa.

Ndzimana 10: “ *Loko va yima ekule, va chava ku xanisiwa ka yena, va ta ku: Khombo! Khombo! Muti lowukulu, Babilona, muti wa matimba! Hi awara yin’we ku avanyisa ka wena ku fikile!* »

“Muti lowu nga heriki” wa fa, wa hisa naswona *tihosi ta misava* ti tshama ekule na Rhoma. Sweswi va chava ku boheka ku avelana vuyelo bya yena. Leswi humelelaka swi vumba, **eka vona** , **khombo lerikulu swinene** : “ *Khombo! Khombo! Muti lowukulu, Babilona* ,” *khombo* ri phindha-phindhiwa kambirhi tanihi, “ *u wile, u wile, Babilona lonkulu* .” “ *Muti wa matimba!*” » ; a ri ni matimba swinene lerova a fuma misava hi ku tirhisa nkucetelo wakwe ehenhla ka varhangeri va matiko ya Vukreste; hi ku kongoma hikwalaho ka vuxaka lebyi lebyi soriweke hi Xikwembu, leswaku Hosi Louis wa Vukhume-nhungu ni nsati wakwe wa le Austria Marie-Antoinette va khandziye xikalo xa guillotine, swin’we ni vaseketeri va vona, vahlaseriwa va “ *nhlomulo lowukulu* ”, hilaha l Moya a wu swi tivise hakona , eka Nhlav.2:22-23. “ *Ku avanyisa ka wena ku fikile hi awara yin’we!*” » ; ku vuya ka Yesu ku fungha nkarhi wa makumu ya misava. Ndzingo wo hetelela wu funghe “ *awara* ” yo fanekisela leyi profetiweke eka Nhlav.3:10, kambe swi ta ringanela leswaku Yesu Kriste a humelela leswaku xiyimo hinkwaxo xa sweswi xi tlheriseriwa endzhaku, naswona enkarhini lowu, “ *awara* ” hi nhlamuselo ya xiviri yi ta va leswi ringaneke ku kuma ku cinca loku loku hlamarisaka.

Ndzimana 11: “ *Vaxavisi va misava va rila ni ku rila hikwalaho ka yena, hikuva a ka ha ri na munhu la xavaka ndzhwalo wa vona,* ” .

Moya nkarhi lowu wu kongomisa eka “ *vaxavisi va misava* ” ngopfu-ngopfu wu kongomisa moya wa mabindzu wa le Amerika lowu amukeriweke hi vaponi emisaveni hinkwayo tanihilaha swi boxiweke hakona eka dyondzo ya ndzima leyi hundzeke ya 17. Na vona “ *va rila va rila hikwalaho ka yena, hikuva a ka ha ri na munhu la xavaka ndzhwalo wa vona ; ...*”. Ndzimana leyi yi kandziyisa nandzu wa rirhandzu ra Maprotestente eka ripfumelo ra Khatoliki leri a *rilaka* , xisweswo ri nyikela vumbhoni bya ku namarhela ka vona ka munhu hi xiyexe eka *rona* hikwalaho ka ku tsakela ka ikhonomi. Kutani, leswaku ku hambana ni sweswo hi ku helela, ntirho wa ku cinca wu tlakusiwile hi Xikwembu leswaku wu sola nandzu wa Rhoma wa Mupapa wa Khatoliki ni ku vuyisela mintiyiso leyi twisisiwaka; leswi vapfuxeti va ntiyiso va swi endleke enkarhini wa vona ku fana na Pierre Valdo, John Wicleff na Martin Luther. Vaxavisi va tlhela va vona hi gome mimpimanyeto leyi va yi tsakelaka yi ri karhi yi tshoveka emahlweni ka mahlo ya vona, tanihi leswi va hanyaka ntsena hi ku titsakisa hi ku tifumisa hi mintirho ya vona ya mabindzu; ku endla bindzu swi katsakanya ntsako wa vukona bya vona.

Ndzimana 12: “ *ndzhwalo wa nsuku, wa silivhere, wa maribye ya risima, wa tiperela, wa ntsembyani wo saseka, wa xivunguvungu, wa silika, wa xivunguvungu, wa muxaka wun’wana na wun’wana wa tihunyi to tsokombela, wa mixaka hinkwayo ya swilo swa timhondzo ta tindlopfu, mixaka hinkwayo ya swilo yi endlwe hi mapulanga ya risima swinene, koporo, nsimbi ni marble* , .

Loko ndzi nga si xaxameta switirhisiwa swo hambana leswi nga xisekelo xa vukhongereri bya ku gandzela swifaniso swa Rhoma Khatoliki, ndzi tsundzuka laha yinhla leyi yo hlawuleka ya ripfumelo ra ntiyiso leri dyondzisiweke hi Yesu

Kriste. A a tivisile eka wansati wa Musamariya a ku: “ *Wansati,*” *Yesu a ku eka yena, “ndzi kholwa, nkarhi wa ta lowu ku nga ta va entshaveni leyi kumbe eYerusalema laha u nga ta gandzela Tatana. U gandzela leswi u nga swi tiviki; hi gandzela leswi hi swi tivaka, hikuva ku ponisiwa ku huma eka Vayuda . Kambe nkarhi wa ta, naswona se wu fikile, lowu vagandzeri va ntiyiso va nga ta gandzela Tatana hi moya ni hi ntiyiso; hikuva lava i vagandzeri lava Tatana a va lavaka. Xikwembu i Moya, naswona lava va xi gandzelaka va fanele va xi gandzela hi moya ni hi ntiyiso.* (Yohane 4:21-23).” Kutani, ripfumelo ra ntiyiso a ri lavi swilo kumbe swilo leswi vonakaka, hikuva ri sekeriwe eka xiyimo xa mianakanyo ntsena. Naswona hikwalaho ka sweswo, ripfumelo leri ra ntiyiso a ri tsakisi ngopfu eka misava ya makwanga ni ya vukhamba, hikuva a ri fuwisi munhu handle ka, hi tlhelo ra moya, vahlawuriwa. Vahlawuriwa va gandzela Xikwembu hi moya, hikwalaho hi miehleketo ya vona, kambe na, hi ntiyiso , leswi vulaka leswaku miehleketo ya vona yi fanele ku akiwa eka mpimanyeto lowu kombisiweke hi Xikwembu. Xin’wana ni xin’wana lexi nga ehandle ka mpimanyeto lowu i muxaka wa vuhedeni bya vugandzeri bya swifaniso laha Xikwembu xa ntiyiso xi tirhisiwaka tanihi xifaniso xa hava. Hi nkarhi wa ku hlula ka rona, Rhoma ra Riphabliki ri amukele vukhongereri bya matiko lama hluriweke. Naswona tidyondzo ta yona to tala ta vukhongereri a ti huma eka Magriki, nhluvuko wo sungula lowukulu wa khale. Eka nguva ya hina, eka xivumbeko xa vupapa, hi kuma ndzhaka leyi hinkwayo yi hlanganisiwile na “vakwetsimi” lavantshwa va “Vukreste”, ku sungula eka vaapostola va 12 va Hosi. Kambe, leswi yi fikeke laha yi tshikilelaka nawu wa vumbirhi wa Xikwembu lowu solaka mukhuva lowu wa ku gandzela swifaniso, ripfumelo ra Khatoliki ri yisa emahlweni ku gandzela swifaniso leswi vatliweke, leswi pendiweke, kumbe ku humelela eka swivono swa mademona. Hikwalaho hi le ka minkhuvo ya vukhongereri bya yona laha hi kumaka swifaniso leswi swi vatliweke leswi lavaka switirhisiwa leswaku swi teka xivumbeko; switirhisiwa leswi Xikwembu hi xoxe xi nyikelaka nxaxamelo wa swona: “...; ... ndzhwalo wa nsuku, silivhere, maribye ya risima, tiperela, leneni yo saseka, ya xivunguvungu, silika, yo tshwuka, muxaka wun’wana na wun’wana wa tihunyi to nandziha, muxaka wun’wana na wun’wana wa timhondzo ta tindlopfu, tinxaka hinkwato ta swilo leswi endliweke hi mapulanga ya risima swinene, koporo, nsimbi na marble,... ”. “Nsuku, silivhere, maribye ya risima, ni swilo swo durha ” “ xixima xikwembu xa makhokholo ” xa hosi ya mupapa ya Dan.11:38. Endzhaku ka sweswo, “ xivunguvungu ni xo tshwuka ” xi ambexa nghwavava Babilona Lonkulu eka Nhlav.17:4; “ nsuku, maribye ya risima ni tiperela ” i swikhaviso swa yena ; “ ntsembyana wo saseka ” wu vula ku tivula ka yena ka ku kwetsima, hi ku ya hi Nhlav . Swilo swin’wana leswi tshahiweke hi leswi a endleke swifaniso swa yena leswi vatliweke ha swona. Switirhisiwa leswi swa xiyimo xa le henhla swi kombisa mpimo wa le henhla wa ku tinyiketela ka mugandzeri wa Mukhatoliki la gandzelaka swifaniso.

Ndzimana 13: “ *sinamome, swinun’hweriso, swinun’hweriso, mira, murhi wa risuna, vhinyo, mafurha, mapa yo saseka, koroni, tihomu, tinyimpfu, tihanci, makalichi, mimiri ni ya mimoya-xiviri ya vanhu.* »

“ *swinun’hweriso, . ya mira, murhi wa risuna, vhinyo ni mafurha,* ” leswi tshahiweke swi ringanyeta mihivahivana ya yona ya vukhongereri. Swilo

swin'wana i swakudya na nhundzu leswi kombetelaka eka ku fuma ka Solomoni, n'wana wa Davhida, muaki wa tempele yo sungula leyi akiweke Xikwembu, hi ku ya hi 1 Tihosi 4:20 ku ya eka 28. Hi ndlela leyi, Moya wu sola matshalatshala ya yena lama nga riki enawini ku ku humesa nakambe ku akiwa ka “ *tempele ya Xikwembu* ” leyi yi yi “ *sandzaka* ”, eka Nhlav.13:6, ni leyi yi “ *yi herisaka* ”, eka Dan.8:11. Ku kongoma ko hetelela ka ndzimana leyi, mayelana na “ *mimiri na mimoya ya vanhu* ”, ku sola ntirhisano wa yena na tihosi leti a avelana na tona, hi ndlela leyi nga riki enawini, matimba ya nkarhinyana. Hi vito ra Krete, hi vukhongeri u endle leswaku swiendlo leswi nyenyetsaka, swo tanihi vuhlonga, ku xanisiwa ni ku dlaya swivumbiwa swa Xikwembu swi lulamile; nchumu lowu Xikwembu xi ti vekeleke wona eka xiyenge xa vukhongeri; leswi ku fikela laha a katsakanyaka swiendlo swa yena hi marito lawa: “ *ngati ya hinkwavo lava dlayiweke emisaveni yi kumiwile eka yena* ”, eka ndzimana ya 18 ya ndzima leyi ya 18. Quoting “ *the souls of men* », God attributes to yena ku lahlekeriwa hi “ *mimoya-xiviri* ” leyi yisiweke eka diyavulosi hi ntirho wa yena ni ku tikhoma ka yena ka vukhongeri bya mavunwa.

Xitsundzuxo : Eka Bibeke na miehleketo ya Xikwembu, rito “ *moya* ” ri vula munhu eka swiyenge swa yena hinkwaswo, miri wa yena wa nyama na miehleketo ya yena ya miehleketo kumbe ya miehleketo, vutlhari bya yena na mintlhavoko ya yena. Mianakanyo leyi nyikelaka “*moya-xiviri* ” tanihi xiphemu xa vutomi, lexi tihambanisaka ni miri loko ri fa ivi xi pona, i ya masungulo ya vuhedeni ya Magriki ntsena. Eka ntwanano wa khale, Xikwembu xi hlanganisa “ *moya-xiviri ni ngati* ” ya swivumbiwa swa xona swa vanhu kumbe swa swiharhi: Lev.17:14: “ ***Hikuya moya-xiviri wa nyama hinkwayo i ngati ya wona leyi nga eka wona. Hikokwalaho ndzi byele vana va Israele: “Mi nga tshuki mi dya ngati ya nyama yihi na yihi; hikuya moya-xiviri wa nyama hinkwayo i ngati ya yona : un'wana ni un'wana loyi a yi dyaka ú ta herisiwa. ”.*** Xisweswo u teka langutelo leri hambaneke ra tidyondzo ta nkarhi lowu taka ta Magriki naswona u lunghiselela mphikizano wa Bibeke ku lwisana ni mianakanyo ya filosofi leyi nga ta velekiwa exikarhi ka vanhu va vuhedeni. Vutomi bya vanhu ni bya swiharhi byi titshege hi ndlela leyi ngati yi tirhaka ha yona. Leswi ngati yi halatiweke, kumbe ku thyakisa hi ku titivala, a ya ha nyiki okisijini eka swiaki swa miri wa nyama ku katsa ni byongo, ku nga nseketelo wa mianakanyo. Naswona loko leswi swo hetelela swi nga ri na okisijini, nsinya wa nawu wa mianakanyo wa yima naswona a ku na nchumu lowu tshamaka wu hanya endzhaku ka xiteji lexi xo hetelela; loko ku nga ri ku tsundzuka ku vumbiwa ka “ *moya* ” lowu feke eka miehleketo leyi nga heriki ya Xikwembu hi xikongomelo xa “ku pfuka” ka xona ka nkarhi lowu taka, loko xi ta xi “pfuxa” kumbe, loko xi ta “yi pfuxa nakambe”, hi ku ya hi mhaka ya kona, ya vutomi lebyi nga heriki kumbe ya ku lovisiwa loku tiyeke ka “ *rifu ra vumbirhi* ”.

Ndzimana 14: “ *Mihandzu leyi moya-xiviri wa wena wu yi navelaka yi sukile ekule na wena; naswona swilo hinkwaswo leswi nga ni vuxiyaxiya ni swo saseka swi lahlekele eka wena, naswona a wu nge he pfuki u swi kumile. »*

Hi ku tiyisekisa leswi hlamuseriweke eka ndzimana leyi hundzeke, Moya wu veka “ *ku navela* ” ka Rhoma wa mupapa eka “ *moya-xiviri* ” wa rona, vumunhu bya rona lebyi kanganyisaka ni lebyi kanganyisaka. Mudyandzhaka wa

tifilosofi ta Magriki, ripfumelo ra Khatoliki hi rona ro sungula ku vutisa xivutiso xa leswaku moya-xiviri wu huma eka swiharhi ni vanhu lava tshuburiweke ematikweni lamantshwa. Entiyisweni xivutiso lexi xi ni nhlamulo ya xona; ri sekeriwe eka ku hlawuriwa ka riendli ro pfuneta leri faneleke: munhu a nga **na** moya, hikuva **i**moya.

Moya wu katsakanya vuyelo bya rifu ra ntiyiso leri wu ri simekeke no ri paluxa eka Ekl.9:5-6-10. Vuxokoxoko lebyi a byi nge pfuxetiwi eka matsalwa ya ntwanano lowuntshwa. Hikwalaho ha vona nkoka wa ku dyondza Bibeke hinkwayo. Loko a lovisiwile, “*Babilona*” u ta va a “*lahlekeriwe*” hi laha ku nga heriki “*mihandzu leyi moya-xiviri wakwe a wu navela*” ni “*swilo hinkwaswo swo olova ni leswi hlamarisaka*” leswi a a swi tlangela ni ku swi lava. Kambe Moya wu tlhela wu hlamusela: “*eka n’wina*”; hikuva vahlawuriwa, ku hambana na yena, va ta kota ku andlala, hi laha ku nga heriki, ku tlangela swihlamarisano leswi Xikwembu xi nga ta avelana na vona.

Ndzimana 15: “*Vaxavisi va swilo leswi, lava fuweke hi swona, va ta tihlayisa ekule, va chava ku xanisiwa ka swona; va ta rila ni ku rila,*”

Eka tindzimana 15 ku ya eka 19, Moya wu kongomisa “*vaxavisi lava fuweke hi wona*”. Ku phindha-phindha ku paluxa ku kandziyisiwa ka xivulavulelo lexi nge “*hi awara yin’we*”, lexi phindhiweke kanharhu eka ndzima leyi, kun’we ni xirilo lexi nge “*Khombo! Khombo!*”. Nomboro ya 3 yi fanekisela ku hetiseka. Hikwalaho Xikwembu xi sindzisa, ku tiyisisa vumunhu lebyi nga hundzukiki bya xitiviso xa vuprofeta; nxupulo lowu wu ta hetisisiwa hi ku hetiseka ka wona hinkwako ka Xikwembu. Xirilo lexi nge, “*Khombo! Khombo!*”, leyi sunguriweke hi vaxavisi, yi phindha xirilo xa xilemukiso lexi sunguriweke hi vahlawuri va yona eka Nhlav. 14:8: “*U wile! U wile! Babilona Lonkulu.*” Vaxavisi lava va languta ku lovisiwa ka yona va ri ekule, “*hi ku chava ku xanisiwa ka yona*”. Naswona va lulamile ku chava mihandzu leyi ya vukarhi lebyi lulameke bya Xikwembu lexi hanyaka, hikuva hi ku tisola hi ku lovisiwa ka yona, va ti veka ekampeni ya xona, naswona hi ku famba ka nkarhi va ta lovisiwa hi vukarhi bya vanhu lebyi dlayaka bya vahlaseriwa lava nga chaveleriwiki va vuxisi bya vukhongereri. Ndzimana leyi yi hi endla hi lemuka vutihlamuleri lebyikulu bya ku tsakela ka mabindzu leswaku Kereke ya Rhoma Khatoliki yi humelela. “*Vaxavisi*” a va seketela nghwavava leyi ni swiboho swa yona swo biha swinene swa tihanyi ni swa tihanyi, ntsena hikwalaho ka ku navela ku fuwa hi timali ni hi swilo leswi vonakaka. Va pfale mahlo eka ku xanisiwa ka yena hinkwako loku nyenyetsaka swinene naswona va faneriwa hi ku avelana vuyelo bya yena byo hetelela. Xikombiso xa matimu xi khumba vanhu va le Paris lava tekeke tlhelo ra ripfumelo ra Khatoliki va lwisana ni ripfumelo ra Ndzhundzunuko ku sukela eku sunguleni ka Ndzhundzunuko hi nkarhi wa Hosi Francis wo Sungulaⁿⁱ le ndzhaku ka yena.

Ndzimana 16: “*Naswona u ta ku: Khombo! Khombo! Muti lowukulu, lowu ambaleke ntsembyani wo saseka, wa xivunguvungu ni wo tshwuka, wu khavisiwe hi nsuku ni maribye ya risima ni tiperela! Hi awara yin’we rifuwo ro tala swonghasi ri lovisiwile!*»

Ndzimana leyi yi tiyisisa xikongomelo; “*Babilona lonkulu, a ambale ntsembyana wo saseka, wa xivunguvungu ni wo tshwuka*”; mihlovo ya tinguvu ta

tihosi, tanihi leswi ku nga xivangelo lexi masocha ya Rhoma lama hlekulaka ma funengete makatla ya Yesu hi nguvu ya “ *xivunguvungu* ”. A va nga swi koti ku anakanya nhlamuselo leyi Xikwembu xi yi nyikeke xiendlo xa vona: tanihi muhleriwa wa ku rivaleriwa, Yesu u ve murhwali wa swidyoho swa vahlawuriwa va yena lava hlawuriweke hi mihlovo leyi, *yo tshwuka kumbe ya xivunguvungu* , . hi ku ya hi Esa.1:18. “ *Awara yin’we* ” yi ta ringanela ku lovisa Rhoma, mupapa wa rona ni vafundhisi va rona, endzhaku ka ku vuya hi ku vangama ka Yesu Krete loyi a taka ku ta sivela rifu ra vahlawuriwa va yena. Eka ndzingo lowu wo hetelela, ku tshembeka ka vona ku ta endla ku hambana hinkwako, kutani hi nga twisisa leswaku ha yini Xikwembu ngopfu-ngopfu xi sindzisa ku tiyisa ripfumelo ra vona ni ku tshemba loku heleleke loku va faneleke ku ku tolovela ku ku veka eka xona. Hi nkarhi wo leha, munhu a a khorwiseka ntsena leswaku ku lovisiwa koloko “ *hi awara yin’we* ” a ku ri singita naswona hikwalaho a ku ri ku nghenelela loku kongomeke ka Xikwembu, ku fana ni le Sodoma na Gomora. Enkarhini wa hina loko munhu a ri ni vutshila eka ndzilo wa nyutliya, leswi a swi hlamarisi ngopfu.

Ndzimana 17: “ *Vachayeri hinkwavo va swihaha-mpfhuka, hinkwavo lava fambaka hi xikepe va ya endhawini leyi, ni vatluti ni hinkwavo lava tirhaka elwandle, va yime ekule,* ” .

Ndzimana leyi ngopfu-ngopfu yi kongomisa “ *lava tirhisaka lwandle hi ndlela yo biha, vachayeri va swihaha-mpfhuka, vatluti lava fambaka hi xikepe va ya endhawini leyi, hinkwavo va hlayisiwe ekule* ”. A ku ri hi ku tirhisa ku navela ka tihosi ku tifumisa, kereke ya mupapa hi yoxe yi fuwile. U seketele ni ku kombisa ku lulama ka ku hluriwa ka matiko lama nga tiviwiki hi vavanuna ku fikela enkarhini wa ku tshuburiwa ka wona loko malandza yakwe ya Khatoliki ma endle ku dlayeteriwa loku chavisaka ka vaaki hi vito ra Yesu Krete. Leswi ngopfu-ngopfu a swi ri tano eAmerika Dzonga ni maendzo lama halateke ngati lama a ma rhangela hi Jenerala Cortés. Nsuku lowu humesiweke etindhawini leti wu tlhelele eYuropa leswaku wu fuwisa tihosi ta Khatoliki ni vupapa lebyi hlangeke. Ku tlula kwalaho, ku kandziyisiwa ka xiphemu xa lwandle ku hi tsundzuxa leswaku i tanihi mfumo wa “ *xivandzana lexi pfukaka elwandle* ” laha vuxaka bya yena ni “ *vatluti* ” byi tiyisiwile leswaku va fuwa hi ndlela leyi fanaka.

Ndzimana 18: “ *Va huwelela loko va vona musi wa ku pfurha ka wona, va ku: Hi wihhi muti lowu fanaka ni muti lowukulu?* »

“ *Hi wihhi muti lowu a wu fana ni muti lowukulu?* » ku huwelela vatluti loko va vona “ *musi wa ndzilo wa yona* ”. Nhlamulo ya kona ya hatlisa naswona ya olova: a ku na yona. Hikuva a ku na doroba leri hlengeleteke matimba yo tala swonghasi, ya vaaki ku fana ni doroba ra vuhosi, hi nkarhi wolowo a ri ri ra vukhongeri ku sukela hi 538. Vukhatoliki byi rhumeriwe ematikweni hinkwawo ya pulanete handle ka le Rhaxiya laha ripfumelo ra Orthodox ya le Vuxeni ri byi aleke. Endzhaku ko n’wi amukela, tiko ra Chayina na rona ri lwile ri tlhela ri n’wi xanisa. Kambe namuntlha ya ha lawula Vupela-dyambu hinkwabyo ni ku tlula ka yona ka Amerika, Afrika na Australia. I ndzhawu yosungula ya vukhongeri bya vupfumba emisaveni hinkwayo leyi kokaka rinoko ra vayeni kusuka emisaveni hinkwayo. Van’wana va ta ku ta vona “marhumbi ya khale”, van’wana va ya kona ku ya vona ndhawu leyi Mupapa na vakhadinali va yena va tshamaka eka yona.

Ndzimana 19: “ *Va hoxa ntshuri etinhlokweni ta vona, va rila, va rila, va huwelela, va ku: “Khombo! Khombo! Muti lowukulu, laha hinkwavo lava a va ri ni swikepe elwandle va fuweke hi rifuwo ra wona, wu lovisiwile hi awara yin’we!* »

Leri i ku phindha-phindha ka vunharhu laha swivulavulelo hinkwaswo leswi hundzeke swi hlanganisiweke, xikan’we na ku hlamuseriwa “ *hi awara yin’we, yi herisiwile* ”. “ *Muti lowukulu lowu hinkwavo lava nga ni swikepe elwandle va fuweke hi rifuwo ra wona .*” Xihehlo xi va erivaleni swinene, hakunene hi ku fuwa ka mfumo wa mupapa laha vini va swikepe swa le lwandle va fuweke hi ku tisa rifuwo ra misava eRhoma. Rhoma ri kuma ku fuwa ka rona eka ku avelana ka rona nhundzu ya vakaneti va rona lava dlayiweke hi munghana wa rona wa nkarhi hinkwawo, mfumo wa vuhosi bya vaaki, ripapa ra rona leri hlomeke. Tanihi xikombiso xa matimu, hi na rifu ra “Templars”, lava nhundzu ya vona yi avaneke exikarhi ka harhi ya Philippe Le Bel na vafundhisi va Rhoma Khatoliki. Endzhaku leswi a swi ta va tano eka “Maprotestente”.

Ndzimana 20: “ *Tilo, tsakeni hikwalaho ka rona! Na n’wina vakwetsimi, vaapostola ni vaprofeta, tsakani! Hikuva Xikwembu xi mi endlele vululami hi ku n’wi avanyisa.* »

Moya wu rhamba vaaki va tilo na vakwetsimi va ntiyiso, vaapostola, na vaprofeta, va misava, ku tsaka eku lovisiweni ka Babilona ya Rhoma. Hikwalaho ntsako wu ta ringana ni switlhavi ni ku xaniseka loku a ku endleke kumbe ku lava ku endla leswaku malandza ya Xikwembu xa ntiyiso ma tiyisela, malunghana ni vahlawuriwa vo hetelela lava tshembekaka eka Savata leyi kwetsimisiweke.

Ndzimana 21: “ *Kutani ntsumi ya matimba yi teka ribye leri fanaka ni ribye lerikulu ro sila, yi ri hoxa elwandle, yi ku: ‘Hi ndlela yoleyo Babilona muti lowukulu u ta cukumetiwa hi madzolonga, a nge he kumeki.* »

Ku pimanisiwa ka Rhoma ni “ *ribye* ” ku ringanyeta mianakanyo yinharhu. Xo sungula, vupapa byi phikizana na Yesu Kriste loyi hi yexe a fanekiseriwaka hi “ *ribye* ” eka Dan.2:34: “ *A wu languta, loko ribye ri ntshunxiwa handle ko pfuniwa hi voko, ri ba milenge ya nsimbi ni vumba bya xifaniso, kutani a swi tshovela hi swiphemu-phemu.* » Tindzimana tin’wana ta Bibebe na tona ti vula leswaku xifaniso lexi xa “ *ribye* ” xi huma eka yena eka Zak.4:7; “ *khoneni leyikulu* ” eka Ps.118:22; Mat.21:42; na Mintirho.4:11: “ ***Yesu i ribye leri aleke hi n’wina lava akaka , naswona ri hundzukeke ndhuna ya khoneni*** ”. Mianakanyo ya vumbirhi i ku kombetela eka ku vula ka mupapa leswaku u tlandlama muapostola “ *Petro* ”; xivangelo lexikulu xa “ *ku humelela ka mabindzu ya yena ni ku humelela ka vuxisi bya yena* ”, swilo leswi solaka hi Xikwembu eka Dan.8:25. Leswi swi tano ngopfu tanihileswi Muapostola Petro a nga si tshamaka a va nhloko ya Kereke ya Vukriste hikuva xithopo lexi xi ya eka Yesu Kriste hi yexe. Hikwalaho “ *vukanganyisi* ” bya mupapa na byona i “ *mavunwa* ”. Xiringanyeto xa vunharhu xi khumba vito ra khokholo ra vukhongeri bya mupapa, basilica ya yona ya ndhuma leyi thyiweke “Saint Peter of Rome”, leyi ku akiwa ka yona loku durhaka swinene ku endleke leswaku ku xavisiwa “indulgences” leswi yi paluxeke ematihlweni ya mungoma loyi a a ri karhi a pfuxeta Martin Luther. Nhlamuselo leyi yi tshama yi fambisana swinene ni mianakanyo ya vumbirhi. Ndzhawu ya Vatican ayi tirha tani hi masirha kambe sirha leri ku

ehleketiwaka leswaku ra Petro Muapostola wa Hosi entiyisweni akuri ra “Simon Peter the Magician”, mugandzeri na muprista wa xikwembu xa nyoka lexi vitaniwaka Aesculapius.

Loko hi vuya enkarhini wa hina, Moya wu profeta ku lwisana ni “*Babilona*” ya Rhoma. U fanisa ku lovisiwa ka yona enkarhini lowu taka ni xifaniso xa “*ribye lerikulu ro sila*” ra “*ribye*” leri “*ntsumi yi ri hoxaka elwandle*.” Hi xifaniso lexi, u tisa xihehlo lexi hlamuseriweke eka Rhoma eka Mat.18:6: “*Kambe loko munhu a khomisa tingana un’wana wa vana lava va pfumelaka eka mina, swi nga antswa eka yena loko **ribye ro sila** ro hayekiwa enhan’wini ya yena. u yi lahlela ehansi ka lwandle* . Naswona emhakeni ya yena, a nga khomisa tingana un’we ntsena wa swihlangi leswi leswi pfumelaka eka yena, kambe mintshungu. Xin’we lexi tshamaka xi tiyisile, hi leswaku loko se “*xi lovisiwile, a xi nge he pfuki xi kumiwile*”. A nge he pfuki a vavisile munhu.

Ndzimana 22: “*Mimpfumawulo ya vachayi va haripa, vayimbeleri, vachayi va swichayachayana ni vachayi va timhahlamhala a yi nge he twiwi exikarhi ka n’wina, hambi ku ri mutshila wa vutshila wihi na wihi a nge kumiwi exikarhi ka n’wina, ‘a nge he twi mpfumawulo wa ribye ro sila eka n’wina kaya, ’*

Kutani Moya wu pfluxa mimpfumawulo ya vuyimbeleri leyi a yi kombisa ku pfumala ku vilela na ku tsaka ka vaaki va Rhoma. Loko se va lovisiwile, a hi nge he va twi kwalaho. Hi ndlela ya ximoya yi kombetela eka varhumiwa va Xikwembu lava marito ya vona a ma twiwa hi mbuyelo lowu fanaka na mimpfumawulo ya vuyimbeleri ya “*vachayi va swichayachayana kumbe timhahlamhala*”; xifaniso lexi nyikiweke hi xifaniso eka Mat.11:17. U tlhela a boxa “*mimpfumawulo*” leyi endliwaka hi vatshila lava rhwaleke ngopfu swileriso swa ntirho, hikuva ku suka edorobeni ra khale a ku huma ntsena “*mimpfumawulo*” ya mintirho ya xiphurofexinali, ku katsa na “*mpfumawulo wa ribye ro sila*” leri a ri hundzuka ku sila mavele ya mavele, kumbe ku lota swichayachayana swo tsema swo fana ni xikepe ni swikepe, swibakele ni mabanga; leswi, se a swi ri eBabilona wa khale wa Kalediya, hi ku ya hi Yer.25:10.

Ndzimana 23: “*Ku vonakala ka rivoni a ku nge he voningi exikarhi ka n’wina, ni rito ra muteki ni ra nsati a ri nge he twiwi exikarhi ka n’wina, hikuva vaxavisi va n’wina a va ri lavakulu va misava, hikuva matiko hinkwawo a ma ri kona ku yengiwa hi ku loya ka wena , .*

“*Ku vonakala ka rivoni a ku nge he voningi ekaya ra wena. »* Hi ririmi ra ximoya, Moya wu tsundzuxa Rhoma leswaku ku vonakala ka Bibeke a ku nge he ti ku ta ri nyika nkarhi wo voningiwa leswaku ri ta tiva ntiyiso hi ku ya hi Xikwembu. Swifaniso leswi humaka eka Yer.25:10 swa phindha-phindhiwa kambe “*tinsimu ta muteki ni muteki*” ti hundzuka laha “*rito ra muteki ni muteki loyi a nga ta ka va nga ha twiwi endlwini ya wena*”. Hi tlhelo ra moya, i marito ya swirhambo leswi endliweke hi Kriste na Nhlengeletano ya yena leyi Hlawuriweke eka mimoya leyi lahlekeke leswaku yi hundzuka no ponisiwa. Ku koteka loku ku ta hela hilaha ku nga heriki, endzhaku ka ku lovisiwa ka kona. “*Hikuva vaxavisi va wena a va ri lavakulu va misava .*” Hi ku yenga ka rona vanhu lavakulu va misava laha Rhoma ri koteke ku ndlandlamuxa vukhongeri bya rona bya Khatoliki eka vanhu vo tala va misava. U va tihise tanihi vayimeri va bindzu ra yena ra vukhongeri. Naswona vuyelo bya kona hileswaku “*matiko hinkwawo*

ma kanganyisiwile hi vuloyi bya wena .” Laha, Xikwembu xi kombetela eka mintshungu ya Khatoliki tanihi " *enchantments* " leyi hlawulaka ti-cult ta vuhedeni ta valoyi vo biha ni valoyi. I ntiyiso leswaku hi ku tirhisa tifomula ta formalist leti phindha-phindhiwaka, ku phindha-phindha loku nga pfuniki nchumu, vukhongereri bya Khatoliki byi siyi ndhawu yitsongo eka muvumbi Xikwembu ku tiphofula. A nga ringeti hambu ku ri ku endla tano, hikuva u vula leswaku " *xikwembu xa matiko mambe* " xi n'wi nyika eka Dan.11:39 naswona a nga si tshama a n'wi lemuka tanihi nandza; “muyimeri wa N’wana wa Xikwembu”, xithopo xa Mupapa, hikwalaho a hi muyimeri wa yena. Ndzimana leyi landzelaka yi ta nyikela xivangelo.

Ndzimana 24: “ *ni hikuva ngati ya vaprofeta ni ya vakwetsimi ni ya hinkwavo lava dlayiweke emisaveni yi kumiwile eka yena.* »

“... *naswona hikuva ngati ya vaprofeta, ya vakwetsimi yi kumiwile eka yona* ”. Leswi a swi ri ntiyiso eka Rhoma ra vuhedeni kambe ni le ka Rhoma ra mupapa leri endleke leswaku tihosi ti dlaya vakaneti va rona, malandza lama voningeriweke hi Xikwembu lama nga ni xivindzi xo sola ntumbuluko wa wona wa vudiyavulosi. Van’wana a va sirheleriwa hi Xikwembu ku fana na Valdo, Wyclif na Luther, van’wana a va nga sirheleriwanga naswona va hete vutomi bya vona tani hi vafela-ripfumelo, eka timhandzi, swibokisana, ti pillories kumbe gallows. Ntshembo wa vuprofeta wa ku vona xiendlo xa yona xi hela hi ku helela wu nga tsakisa vaaki va tilo ni vakwetsimi va ntiyiso va misava ntsena. “... *na hinkwavo lava dlayiweke emisaveni* ”: Loyi a endlaka vuavanyisi lebyi wa swi tiva leswi a vulavulaka hi swona, hikuva u landzele swiendlo swa Rhoma ku sukela loko ri simekiwile hi 747 B.C.E. Xiyimo xa misava xa masiku yo hetelela i mihandzu yo hetelela leyi rhwariweke hi Vupela-dyambu lebyi hlulaka ni lebyi lawulaka bya vanhu van’wana va misava. Rhoma leri a ri ri ni vuhosi hi nkarhi wolowo ri riphabliki ri dye vanhu va misava lava a ri va fuma. Xikombiso xa nhlango lowu xi tshame xi ri xa malembe ya 2000 ya Vukreste bya ntiyiso ni bya mavunwa. Endzhaku ka sweswo, Rhoma ra vuhedeni, Rhoma ra mupapa ri lovise xifaniso xa ku rhula ka Kriste naswona ri tekele vanhu xikombiso lexi a xi ta tisa ntsako eka vanhu. Hi ku lulamisa ku dlayiwa ka vadyondzisiwa va ntiyiso va xinyimpfana va Yesu Kriste, swi pfule ndlela ya ku lwisana ka vukhongereri loku yisaka vanhu eka nyimpi ya vunharhu ya misava ya ku dlayeteriwa ka rixaka loku chavisaka. A hi handle ka xivangelo leswaku mukhuva wa ku tsemeta nkolo wu kombisiwa erivaleni hi mintlawu leyi hlomeke ya Vuislem. Rivengo leri ra Vuislem i nhlamulo ya le ndzhaku ka nkarhi eka tinyimpi ta Nkutsulo leti sunguriweke hi Urban II ku suka eClermont-Ferrand hi November 27, 1095.

Nhlavutelo 19: Nyimpi Armagedoni ya Yesu Krete

Ndzimana 1: “ *Endzhaku ka sweswo ndzi twe rito lerikulu ra ntshungu lowukulu etilweni, ri ku: ‘Alehuya! Ku ponisiwa, ku vangama ni matimba i swa Xikwembu xa hina.* ”

Ku ya emahlweni ku suka eka ndzima 18 leyi hundzeke, vahlawuriwa lava kutsuriweke ni lava ponisiweke va tikuma va ri etilweni, va rhwari “ *vito lerintshwa* ” leri vulaka ntumbuluko wa vona lowuntshwa wa le tilweni. Ntsako ni ntsako swa fuma naswona tintsumi to tshembeka ta le tilweni ti tlakusa Xikwembu xa muponisi. “ *ntshungu lowu " numerous " yi hambana na " ntshungu lowu a ku nga ri na munhu loyi a nga wu hlayaka* ” lowu tshahiweke eka Nhlav.7:9. Ri yimela nhlengeletano ya tintsumi to kwetsima ta le tilweni ta Xikwembu leti tlakusaka “ *ku vangama* ” ka xona hikuva eka ndzimana 4, vahlawuriwa va laha misaveni lava fanekiseriwaka hi “ *vakulu va 24* ” va ta hlamula ni ku tiyisekisa ku namarhela ka vona eka marito lama vuriweke, hi ku ku: “ *Amen!* » Leswi vulaka leswaku: Hakunene!

Ku landzelelana ka marito lama nge “ *ku ponisiwa, ku vangama, matimba* ” ku ni mianakanyo ya kona. “ *Ku ponisiwa* ” ku nyikiwile vahlawuriwa va laha misaveni ni tintsumi to kwetsima leti nyikeke “ *ku vangama* ” eka muvumbi Xikwembu lexi, leswaku xi va ponisa, xi vitaneke “ *matimba* ” ya xona ya le henhla leswaku ma lovisa valala lava tolovelekeke.

Ndzimana 2: “ *hikuva vuavanyisi bya yena i bya ntiyiso, byi lulamile; hikuva ú avanyise nghwawava leyikulu leyi onheke misava hi vumbhisa bya yona, kutani yi rihisela ngati ya malandza ya yona hi ku yi lava evokweni ra yona.* »

Vatirhela-mfumo lava hlawuriweke lava a va fana ni torha ra ntiyiso ni vululami bya ntiyiso sweswi va enerisekile hi ku helela naswona va enerisekile. Eka vuhlanya bya byona lebyi nga voniki, vumunhu lebyi tsemiweke eka Xikwembu a byi ehleketa leswaku byi nga tisa ntsako eka vanhu vo hetelela hi ku olovisa mpimanyeto wa vululami bya byona; i vubihi ntsena lebyi tirhiseke ku hlawula loku naswona ku fana ni gangrene, byi hlasele miri hinkwawo wa vanhu. Xikwembu lexinene ni xa tintswalo xi kombisa loko xi avanyisa “ *Babilona lonkulu* ” leswaku loyi a nyikaka rifu u fanele a xaniseka hi rifu. Lexi a hi xiendlo

xa vubihhi, kambe i xiendlo xa vululami. Xisweswo, loko yi nga ha tivi ku xupula lava nga ni nandzu, vululami byi hundzuka ku pfumala vululami.

Ndzimana 3: “ *Va ku ra vumbirhi va ku: “Aleluya! ...naswona musi wa yona wu tlakuka hilaha ku nga heriki. »*

Xifaniso lexi xa hambukisa, hikuva “ *musi* ” lowu humaka endzilweni lowu loviseke Rhoma wu ta nyamalala endzhaku ka ku lovishiwa ka rona. “ *Eons of ages* ” yi hlawula nsinya wa nawu wa hilaha ku nga heriki lowu khumbaka ntsena vahluri va miringo ya misava hinkwayo ya le tilweni na ya misava. Eka xivulavulelo lexi, rito leri nge “ *musi* ” ri ringanyeta ku lovishiwa naswona xiga lexi nge “ *malembe-xidzana ya malembe-xidzana* ” xi ri nyika vuyelo lebyi nga heriki, hi leswaku, ku lovishiwa loku tiyeke; a nge he pfuki a pfukile. Entiyisweni, loko swi bihe ngopfu, “ *musi* ” wu nga ha tlakuka emianakanyweni ya lava hanyaka tanihi xitsundzuxo xa goza ro vangama ra Xikwembu leri hetisisiweke hi Xikwembu ku lwisana na Rhoma, nala la halateke ngati.

Ndzimana 4: “ *Vakulukumba va 24 ni swivumbiwa leswi hanyaka swa mune va khinsama ehansi, va gandzela Xikwembu lexi tshameke exiluvulweni, va ku: “Amen! Aleluya! »*

Hakunene! Ku dzunisiwa eka YaHWÉH! ...vula swin'we lava kutsuriweke va misava ni misava leyi tshameke yi basile. Ku gandzela Xikwembu ku kombisiwa hi ku nkhisama; xivumbeko lexi nga enawini lexi vekeraweke yona ntsena.

Ndzimana 5: “ *Rito ri huma exiluvulweni, ri ku: “Dzunisani Xikwembu xa hina, n'wina malandza ya xona hinkwenu, lava xi chavaka, lavatsongo ni lavakulu! »*

Rito leri i ra “ *Mikayele* ”, Yesu Kriste, swivulavulelo swimbirhi swa le tilweni na swa misava leswi ehansi ka swona Xikwembu xi tivulaka eka swivumbiwa swa xona. Yesu u ri: “ *n'wina lava a mi n'wi chava* ”, xisweswo u tsundzuka “ *ku chava* ” ka Xikwembu loku lavekaka eka rungula ra ntsumi yo sungula ya Nhlav.14:7. “ *Ku chava Xikwembu* ” ku katsakanya ntsena langutelo ra vutlhari ra xivumbiwa eka Muvumbi wa xona loyi a nga ni matimba ya vutomi ni rifu ehenhla ka xona. Hilaha Bibeke yi dyondzisaka hakona eka 1 Yohane 4:17-18: “ *rirhandzu leri hetisekeke ri hlongola ku chava* ”: “ *Tanihi leswi a nga xiswona, hi tano na hina emisaveni leyi: eka leswi rirhandzu ri hetisekile eka hina, leswaku hi ta tiyiseka esikwini ya ku avanyisa. Ku chava a hi rirhandzu, kambe rirhandzu leri hetisekeke ri hlongola ku chava; hikuva ku chava ku katsa ku xupuriwa, naswona loyi a chavaka a nga hetisekanga erirhandzwini .*” Xisweswo, loko munhu la hlawuriweke a ya a rhandza Xikwembu, u ya a xi yingisa naswona a nga ha ri na xivangelo xo xi chava. Vahlawuriwa va hlawuriwa hi Xikwembu exikarhi ka lavatsongo, ku fana ni vaapostola ni vadyondzisiwa lava titsongahataka, kambe ni le ka lavakulu ku fana ni hosi leyikulu Nebukadnetsara. Hosi leyi ya tihosi ya nkarhi wa yona i xikombiso lexi hetisekeke xa leswaku ku nga khathariseki leswaku i nkulu ku fikela kwihhi exikarhi ka vanhu, hosi i xivumbiwa lexi tsaneke ntsena emahlweni ka muvumbi wa Matimba Hinkwawo Xikwembu.

Ndzimana 6: “ *Kutani ndzi twa ku fana ni rito ra ntshungu lowukulu, ku fana ni mpfumawulo wa mati yo tala, ni ku fana ni mpfumawulo wa ku dzindza*

lokukulu, ri ku: 'Aleluya! Hikuva HOSI Xikwembu xa hina xa Matimba Hinkwawo xi nghene emfun'weni wa xona. »

Ndzimana leyi yi hlanganisa swivulavulelo leswi se swi voniweke. “*Ntshungu wo tala*” loko wu pimanisiwa na “*mpfumawulo wa mati yo tala*” wu yimeriwe hi Muvumbi wa wona eka Nhlav.1:15. “*Marito*” lama tiphofulaka ma “*tele*” lerova ma nga ringanisiwa ntsena ni ku rhurhumela, “*mpfumawulo wa dzinda*”. “*Aleluya! Hikuva HOSI Xikwembu xa hina xa Matimba Hinkwawo xi nghene emfun'weni wa xona. » Rungula leri ri funghe xiendlo xa “ mhalamhala ya vunkombo*” eka Nhlav.”

Ndzimana 7: “*A hi tsakeni, hi tsaka, hi n'wi dzunisa; hikuva nkhuvo wa Xinyimpfana wu fikile, mutekiwa wa xona u tilulamise , .*

“*Ku tsaka*” ni “*ku tsaka*” swi lulamile hi ku helela, hikuva nkarhi wa “*ku lwa*” wu hundzile. Eka “*ku vangama*” ka le tilweni, “*mutekiwa*”, Nhlengeletano ya vahlawuriwa lava kutsuriweke va misava yi joyinile “*Muteki*” wa yona, Kriste, Xikwembu lexi hanyaka “*Mikayele*”, YaHWÉH. Emahlweni ka vanghana va vona hinkwawo va le tilweni, lava kutsuriweke na Yesu Kriste va ta tlangela nkhuvo wa “*mucato*” lowu va hlanganisaka. “*Mutekiwa u tilunghiselele*” hi ku vuyisela mintiyiso hinkwayo ya Xikwembu leyi ripfumelo ra Khatoliki ri yi endleke yi nyamalala eka vuhundzuluxeri bya yona bya ripfumelo ra Vukreste. “*Ku lunghiselela*” a ku lehe, ku akiwile eka malembe xidzana ya 17 ya matimu ya vukhonger, kambe ngopfu-ngopfu ku sukela hi 1843, siku ro sungula ra xilaveko xa Xikwembu xa ku vuyeteriwa ko hambana-hambana loku a ku ri ka nkoka, i.e. mintiyiso hinkwayo leyi nga vuyiseriwangiki hi vapfuxeti va Maprotestente lava xanisiweke. Ku hetisisiwa ka ku lunghiselela loku ku fikeleleriwile hi Maadventist yo hetelela lama kanetaka Seventh-day lawa ya tshameke eka ku amukeriwa hi Xikwembu na ku vonakala loku Yesu a n'wi nyikeke kona ku fikela emakumu naswona se ku fikela eku sunguleni ka 2021 loko ndzi tsala vuhundzuluxeri lebyi bya mavoni ya byona.

Ndzimana 8: “*U nyikiwe ku ambala ntsemyana wo saseka, lowu hatimaka ni lowu tengeke. Hikuva ntsemyana wo saseka i mintirho yo lulama ya vakwetsimi. »*

“*Ntsemyana wo saseka*” wu vula “*mintirho yo lulama ya vakwetsimi* va “ku hetelela”.” “*Mintirho*” leyi leyi Xikwembu xi yi vitanaka “*yo lulama*” i mihandzu ya tinhlavutelo ta Xikwembu leti tisiweke hi ku landzelelana ku sukela hi 1843 na 1994. Ntirho lowu i mihandzu ya sweswinyana leyi paluxaka ku huhuteriwa ka Xikwembu loku nyikiweke ku sukela hi 2018 eka lava xi va rhandzeke ni ku va katekisa ni ku “*lunghiselela*» “*mucato*” lowu boxiweke eka ndzimana leyi. Loko Xikwembu xi katekisa “*mintirho yo lulama*” ya “*vakwetsimi*” va xona va ntiyiso, ku hambana na sweswo, xi rhukane ni ku lwa, ku kondza xi yi lovisa, mixaxa ya vakwetsimi va mavunwa lava “*mintirho*” ya vona a yi “nga lulamanga”.

Ndzimana 9: “*Kutani ntsuni yi ku eka mina: Tsala: Ku katekile lava vitaniweke eka xilalelo xa vukati bya Xinyimpfana! Kutani a ku eka mina: Marito lawa i marito ya ntiyiso ya Xikwembu*” .

Nkateko lowu wu nyikiwa vakwetsimi lava kutsuriweke hi ngati ya Yesu Kriste lava maphayona ya vona a ma karhatekile hi ya Dan.12:12 (*Ku katekile*

lava rindzelaka ku fikela masiku ya 1335) ya maphayona lawa kahle-kahle ma nga ta fanekisela hi " 144,000 » kumbe." 12 X 12 X 1000 ya Apo.7. Ku nghena etilweni hilaha ku nga heriki hakunene i xivangelo xa ntsako lowukulu lowu nga ta endla leswaku lava nga na nkarhi lowu va " tsaka " hi tlhelo ra Xikwembu. Nkateko a hi wona ntsena xivangelo xo vuyeriwa eka lung'helo leri, kambe nyiko ya ku ponisiwa yi nyikeriwa eka hina hi Xikwembu tanihi "nkarhi wa vumbirhi" endzhaku ka ndzhaka ni ku sola xidyoho xo sungula. Xitshembiso xa ku ponisiwa ni ntsako wa le tilweni wa nkarhi lowu taka xi tiyisisiwa tanihi xa ku tinyiketela ka Xikwembu hi nomu loku fanelaka ripfumelo ra hina hikuva xi hlayisa ku tinyiketela ka xona hilaha ku nga heriki. Miringo ya masiku ya makumu yi ta lava ku tiyiseka loku ku kanakana ku nga ta ka ku nga ha vi na ndhawu eka kona. Vahlawuriwa va ta boheka ku titshega hi ripfumelo leri akiweke eka switshembiso leswi paluxiweke swa Xikwembu hikuva leswi tsariweke swi vuriwile khale. Leswi hi swona swi endlaka leswaku Bibebe, Matsalwa yo Kwetsima , yi vitaniwa: Rito ra Xikwembu.

Ndzimana 10: *" Kutani ndzi khinsama emilengeni ya yena leswaku ndzi n'wi gandzela; kambe a ku eka mina: Tivonele leswaku u nga swi endli! Ndzi nandza-kuloni, ni wa vamakwenu lava nga ni vumbhoni bya Yesu. Gandzela Xikwembu. Hikuva vumbhoni bya Yesu i moya wa vuprofeta. »*

Xikwembu xi tirhisa xihoxo xa Yohane ku hi paluxela ku sola ka xona ripfumelo ra Khatoliki leri dyondzisaka swirho swa rona muxaka lowu wa ku gandzela xivumbiwa. Kambe yi tlhela yi kongomisa eka ripfumelo ra Maprotestente leri na rona ri endlaka xihoxo lexi hi ku xixima "siku ra dyambu" ra vuhedeni leri kumiweke tanihi ndzhaka eRhoma. Ntsumi leyi vulavulaka na yena handle ko kanakana i "Gabriyele" murhangeri wa vurhumiwa wa le tilweni loyi a nga ekusuhi na Xikwembu loyi se a humeleleke eka Daniyele na Mariya, mana wa "muyimeri" wa Yesu. Hambileswi a nga ni xiyimo xa le henhla, "Gabriyele" u kombisa ku titsongahata loku fanaka ni ka Yesu. U lava ntsena xithopo xa " *munghana entirhweni* " xa Yohane ku fikela eka Maadventist yo hetelela lama hlawuriweke lama kanetaka ya nkarhi wa makumu. Ku sukela hi 1843, vahlawuriwa va na " *vumbhoni bya Yesu* " lebyi, hi ku ya hi ndzimana leyi, byi vulaka "moya wa vuprofeta". Ma-adventist , hi ku lahlekeriwa hi wona, ma ringanise " *moya lowu wa vuprofeta* " entirhweni lowu hetisisiweke hi Ellen G. White, murhumiwa wa Hosi exikarhi ka 1843 na 1915. Xisweswo wona hi woxe ma veke mpimo eka ku vonakala loku nyikeriweke hi Yesu . Kambe, " *moya wa vuprofeta* " i nyiko ya nkarhi hinkwawo leyi humaka eka vuxaka bya ntiyiso exikarhi ka Yesu na vadyondzisiwa va yena naswona leyi sekeriweke ehenhla ka hinkwaswo eka xibohe xa yena xo tshembisa vurhumiwa eka nandza loyi a n'wi hlawulaka hi vulawuri hinkwabyo bya vukwembu bya yena. Ntirho lowu wu nyikela vumbhoni bya leswi: " *moya wa vuprofeta* " wa ha tirha swinene naswona wu nga ha ya emahlweni ku fikela emakumu ka misava.

Ndzimana 11: *" Kutani ndzi vona tilo ri pfuleka, kutani waswivo, ku humelela hanci yo basa. Loyi a n'wi khandziyeke u vuriwa Mutshembeki ni wa Ntiyiso, naswona u avanyisa ni ku lwa hi ku lulama. »*

Eka xivono lexi, Moya wu hi ttherisela emisaveni, emahlweni ka ku hlula ko hetelela ni ku lovisiwa ka " *Babilona lonkulu* ." Moya wu kombisa nkarhi

lowu, loko a vuya, Kriste wo vangama a langutana na vaxandzuki va laha misaveni. Eka Yesu Kriste la dzunisiwaka, Xikwembu xi huma eka ku nga vonaki ka xona: “ *tilo ri pfulekile* ”. U humelela eka xifaniso xa “ *xilemo xo sungula* ” xa Nhlav . Vito ra “ *ku tshembeka na Ntiyiso* ” leri a ti nyikaka rona eka xivono lexi ri veka xiendlo eka ku engeteriwa ka nkarhi wo hetelela lowu profetiweke hi vito ra “ *Laodikiya* ” eka Nhlav.3:14. Vito leri ri vula “vanhu lava avanyisiweke” leswi tiyisisiwaka laha hi ku kongoma: “ *U avanyisa* ”. Hi ku boxa leswaku u “ *lwa hi vululami* ”, Moya wu pfluxa nkarhi wa “ *nyimpi ya Armagedoni* ” ya Nhlav “siku ra dyambu” ri kume ndzhaka eka Constantine wo Sungulaⁱⁱⁱ vapapa va Rhoma Khatoliki.

Ndzimana 12: “ *Mahlo yakwe a ma fana ni langavi ra ndzilo; enhlokweni ya yena a ku ri ni swidlodlo swo hlayanyana; a a ri ni vito leri tsariweke, leri ku nga riki na munhu loyi a ri tivaka handle ka yena n’wini;* »

Hi ku tiva mongo wa xivono, hi nga twisisa leswaku “ *mahlo ya yena* ” loko ya pimanisiwa na “ *langavi ra ndzilo* ” ya languta swikongomelo swa vukarhi bya yena, vaxandzuki lava hlanganeke “ *va lunghekele nyimpi* ” ku sukela eka Nhlav.9:7-9 i.e., ku sukela 1843. Nhlamuselo ya “ *swidlodlo swo hlayanyana* ” leswi ambariweke eka “ *nhloko ya yena* ” yi ta nyikiwa eka ndzimana ya 16 ya ndzima leyi: i “ *Hosi ya tihosi na Hosi ya tihosi* ”. “ *Vito ra yena leri tsariweke leri ku nga riki na munhu loyi a ri tivaka handle ka yena n’wini* ” ri vula ntumbuluko wa yena wa vukwembu lowu nga heriki.

Ndzimana 13: “ *A ambale nguvu leyi pendiweke hi ngati. Vito ra yena i Rito ra Xikwembu.* »

“ *Xiambalo lexi xa ngati* ” xi vula swilo swimbirhi. Xo sungula i vululami bya yena lebyi a byi kumeke hi ku halata “ *ngati* ” ya yena n’wini leswaku a kutsuriwa vahlawuriwa va yena. Kambe gandzelo leri leri endlweke hi ku tirhandzela leswaku a ponisa vahlawuriwa va yena ri lava rifu ra vahlaseri ni vaxanisi va vona. “ *Xiambalo* ” xa yena xi ta tlhela xi funengetiwa hi “ *ngati* ”, kambe enkarhini lowu ku ta va xa valala va yena lava “ *kandziyiweke exikamelweni xa vhinya xa madiriva ya vukarhi bya Xikwembu* ” hi ku ya hi Esaya 63 na Nhlav. Vito leri ra “ *Rito ra Xikwembu* ” ri paluxa nkoka wa nkoka wa vutirheli bya Yesu bya laha misaveni ni wa tinhlavutelo ta yena leti nyikeriweke hi ku landzelelana emisaveni ni ku suka etilweni endzhaku ka ku pfluxiwa ka yena. Muponisi wa hina a ku ri Xikwembu hi xoxe lexi fihliweke eka xivumbeko xa laha misaveni. Dyondzo ya yena ya nkarhi hinkwawo leyi amukeriweke hi vatirhela-mfumo va yena lava hlawuriweke yi ta endla ku hambana hinkwako exikarhi ka kampa leyi ponisiweke ni kampa leyi lahlekeke.

Ndzimana 14: “ *Mavuthu lama nga etilweni ma n’wi landzela hi tihanci to basa, ma ambale ntsembyana wo saseka, wo basa, wo tenga.* »

Xifaniso xa vangama, “ *yo basa* ” ya ku basa yi kombisa ku kwetsima ka kampa ya Xikwembu ni mintshungu ya yona ya tintsumi leti tshameke ti tshembekile. “ *Lapi ro saseka* ” ri paluxa mintirho ya vona “ *yo lulama* ” ni leyi tengeke .

Ndzimana 15: “ *enon’wini wa yena ku hume banga ro kariha leswaku ri hlasela matiko; u ta va risa hi nhonga ya nsimbi; kutani u ta kandziya xikamela xa vhinya xa vukarhi lebyikulu bya Xikwembu xa Matimba Hinkwawo .*”

“ *Rito ra Xikwembu* ” ri hlawule Bibebe, “ *rito* ” ra yona ro kwetsima leri hlanganiseke dyondzo ya rona leyi a yi kongomisa vahlawuriwa entiyisweni wa yona wa Xikwembu. Hi siku ra ku vuya ka yena, “ *Rito ra Xikwembu* ” ri ta ku fana ni “ *banga ro kariha* ” leswaku ri dlaya valala va yena lava xandzukeke, lava kombisaka ku vilela, lava holovaka, lava lunghekeleke ku halata ngati ya vahlawuri va xona vo hetelela. Ku lovisiwa ka valala va yena ku voningela xiga lexi nge “ *u ta va fuma hi nhonga ya nsimbi* ” lexi tlhelaka xi kombisa ntirho wa ku avanyisa lowu endliwaka hi vahlawuriwa lava nga ta hlula hi ku ya hi Nhlav.2:27. Kungu ra ku rihisela ra Xikwembu leri vuriwaka “ *vintage* ” eka Nhlav.14:17 ku ya eka 20 ri tlhela ri tiyisiwa laha. Nhlokomhaka leyi yi hlulukisiwa eka Esa.63 laha Moya wu hlamuselaka leswaku Xikwembu xi tirha xi ri xoxe ku nga ri na munhu loyi a nga na xona. Xivangelo hileswaku vahlawuriwa lava se va yisiwe etilweni a va yi voni drama leyi hlaselaka vaxandzuki.

Ndzimana 16: “ *A a tsariwe vito leri nge: Hosi ya tihosi ni Hosi ya tihosi.* »

“ *Xiambalo* ” xi kombisa mintirho ya xivumbiwa lexi hanyaka naswona “ *xitombo xa xona* ” xi ringanyeta matimba ya xona na matimba ya xona, hikuva vuxokoxoko bya nkoka, u humelela tanihi mukhandziyi, naswona ku yima ehenhla ka hanci, misiha ya “ *marhaku* ”, ya vunyingi bya vanhu, va ringiwa naswona va endla leswaku goza ri koteka kumbe e-e. Xifaniso xa yena tani hi mugadi wa tihanci a xiri xa nkoka eka nkarhi lowu hundzeke tani hileswi lexi akuri xivumbeko lexi valwi va tinhenha ava xi teka. Namuntlha hi sale na ku fanekisela ka xifaniso lexi lexi hi byelaka leswaku mukhandziyi i mudyondzisi loyi a lawulaka ntlawa wa vanhu lava fanekiseriwaka hi “ *hanci* ” leyi khandziyisiweke. Leyi Yesu a thandlukelaka eka yona yi khumba vahlawuriwa va yena lava sweswi va hangalakeke emisaveni hinkwayo. Vito ra yena “ *Hosi ya tihosi ni Hosi ya tihosi* ” ri vumba mhaka ya nchavelelo wa ntiyiso eka vahlawuriwa va yena lava rhandzekaka lava nga ehansi ka xileriso lexi nga lulamangiki xa tihosi ni tihosi ta misava. Mhaka leyi yi faneriwa hi ku hlamuseriwa. Xikombiso xa vuhosi bya laha misaveni a xi endliwanga hi misinya ya milawu leyi amukeriweke hi Xikwembu. Hakunene Xikwembu xi pfumelele Israyele, **hi ku ya hi xikombelo xa xona** , leswaku a fumiwa emisaveni hi hosi, ndza tshaha, “ku fana ni matiko man’wana ya vuhedeni” lawa a ma ri kona hi nkarhi wolowo. Xikwembu xi hlamule ntsena xikombelo xa timbilu ta vona to hamboloka. Hikuva laha misaveni, tihosi letinene ngopfu i xivumbiwa lexi “ nyenyetsaka” ntsena lexi “ *tshovelaka laha xi nga byalangiki kona* ” naswona loyi a tivaka Xikwembu a nga rindzeli ku hluriwa hi vanhu va xona a nga si tipfuxeta. Xikombiso lexi nyikeriweke hi Yesu xi sola xikombiso lexi hundziseriwaka emisaveni ku suka eka xitukulwana xin’wana ku ya eka xin’wana hi vanhu va swiphukuphuku, lava nga riki na vutivi na vo hamboloka. Emisaveni ya Xikwembu ya le tilweni, murhangeri i nandza wa vanhu va yena, naswona u kuma ku vangama ka yena hinkwako eka vona. Xilotlelo xa ntsako lowu hetisekeke xi kona, hikuva a ku na xivumbiwa lexi hanyaka lexi xanisekaka hikwalaho ka munhu-kulobyee. Eku vuyeni ka yena loku vangamaka, Yesu u ta ku ta lovisa tihosi to hamboloka ni tihosi, ni vubihhi bya tona, lebyi va byi vulaka leswaku byi vanganiwa hi yena hi ku vula leswaku ku fuma ka tona i mfanelo ya Xikwembu. Yesu u ta va dyondzisa leswaku leswi a swi tano; eka vona, kambe ni le ka

mintshungu ya vanhu lava tiyimelelaka ku pfumaleka ka vululami ka vona. Leyi i nhlamuselo ya “xifaniso xa titalenta” leyi endzhaku yi hetisekaka ni ku tirhisiwa.

Endzhaku ka ku lwisana loku

Ndzimana 17: “ *Kutani ndzi vona ntsuni yi yimile edyambyini. Kutani a huwelela hi rito lerikulu, a ku eka swinyenyana hinkwaswo leswi hahaka exikarhi ka tilo: “Tanani, mi ta hlengeletana eka xilalelo lexikulu xa Xikwembu , .*

Yesu Kriste " Mikayele " u ta hi xifaniso xa xifaniso xa dyambu xa ku vonakala ka Xikwembu ku lwisana na Vakriste va mavunwa vagandzeri va xikwembu xa dyambu loyi a lulamisaka ku cinca ka siku ro wisa loku endliweke hi Mufumi Constantine ^{1st} . Loko va langutana na Krete Xikwembu, va ta kuma leswaku Xikwembu lexi hanyaka xa chavisa ku tlula xikwembu xa vona xa dyambu. Hi rito lerikulu, Yesu Krete u vitana nhlengeletano ya swinyenyana leswi dyaka swiharhi.

Xiya : Ndzi fanele ku tlhela ndzi boxa laha leswaku vaxandzuki a va lavi ku gandzela vukwembu bya dyambu hi ndlela ya ku twisisa na ku tirhandzela, kambe va tekela ehansi mhaka ya leswaku eka Xikwembu, siku ro sungula leri va ri xiximaka hikwalaho ka ku wisa ka vona ka vhiki na vhiki ri hlayisa ku thyakisa ka vuhedeni bya xona ku tirhisiwa ka nkarhi lowu hundzeke. Hilaha ku fanaka, ku hlawula ka vona ku paluxa ku delela lokukulu eka ku hleleka ka nkarhi loku a ku simekeke ku sukela eku sunguleni ka ku tumbuluxa ka yena misava. Xikwembu xi hlaya masiku lama funghiweke hi ku rhendzeleka ka misava eka xirhendzevutana xa yona. Hi nkarhi wa ku nghenelela ka yena eka vanhu va yena Israyele, u tsundzuke ku landzelelana ka vhiki hi ku kombisa, hi ku ri thya vito, siku ra vunkombo leri vuriwaka “Savata”. Vo tala va pfumela leswaku va nga voniwa lava lulameke hi Xikwembu hikwalaho ka ku tshembeka ka vona. Ku tshembeka kumbe ku khorwiseka a swi pfuni nchumu eka lava tlhontlhaka ntiyiso lowu hlamuseriweke kahle hi Xikwembu. Ntiyiso wa yona hi wona ntsena mpimanyeto lowu pfumelelaka ku vuyelelana hi ripfumelo eka gandzelo ra ku tirhandzela ra Yesu Kriste. Mavonelo ya munhu hi xiyexe a ma twiwi kumbe ku xiyiwa hi muvumbi Xikwembu, Bibe le yi tiyisekisa nsinya lowu hi ndzimana leyi ku suka eka Esaya 8:20: “ *Eka nawu ni le ka vumbhoni! Loko hi nga vulavuli hi ndlela leyi, vanhu a ku nge vi na dyambu .”*

“ *Minkhuvo* ” yimbirhi yi lunghiseleriwa hi Xikwembu: “ *xilalelo xa mucato xa Xinyimpfana* ” lexi vaenzi va xona ku nga vahlawuriwa hi voxe hi voxe, tanihi leswi, hi ku hlangana, va yimelaka “ *Mutekiwa* ”. “ *Nkhuvo* ” wa vumbirhi i wa muxaka wa macabre naswona lava vuyeriwaka eka wona i “ *swinyenyana* ” ntsena swa swiharhi leswi dyaka, tinjiya, ti- condor, tikhayiti ni tinxaka tin’wana ta muxaka wolowo.

Ndzimana 18: “ *Ku dya nyama ya tihosi, nyama ya tindhuna ta masocha, nyama ya tinhenha, nyama ya tihanci ni lava va ti khandziyaka, nyama ya hinkwavo, lava ntshunxekeke ni lava nga mahlonga, lavatsongo ni lavakulu.* ” »

Endzhaku ka ku lovisiwa ka vanhu hinkwavo, a ku nge vi na munhu loyi a nga ta veka mintsumbu ehansi ka misava naswona hi ku ya hi Yer.16:4, “ *yi ta hangalasiwa ku fana ni vulongo emisaveni .* ” A hi kumeni ndzimana hinkwayo leyi hi dyondzisaka vuyelo lebyi Xikwembu xi byi vekeleke lava xi va rhukana: “ *Va ta fa va dyiwe hi vuvabyi; a va nge nyikiwi mihloti kumbe ku lahliwa; va ta*

fana ni vulongo emisaveni; va ta lova hi banga ni hi ndlala; kutani mintsumbu ya tona yi ta va swakudya swa tinyenyana ta tilo ni swiharhi swa misava .” Hi ku ya hi ku hlayiwa loku nyikeriweke hi Moya eka ndzimana leyi ya 18, a ku na munhu loyi a balekaka rifu. Ndza mi tsundzuxa leswaku “ *tihanci* ” ti fanekisela vanhu lava kongomisiwaka hi varhangeri va vona va vaaki ni va vukhongereri hi ku ya hi Yakobo 3 :3: “ *Loko hi nghenisa xiphemu enon’wini wa tihanci leswaku ti hi yingisa, hi tlhela hi kongomisa miri wa tona hinkwawo.* »

Ndzimana 19: “ *Kutani ndzi vona xivandzana, ni tihosi ta misava, ni mavuthu ya tona va hlengeletana leswaku va lwa ni loyi a tshameke hanci ni vuthu ra yena.* »

Hi swi vonile leswaku “ *nyimpi ya Armagedoni* ” a yi ri ya moya ni leswaku emisaveni, xiphemu xa yona a ku ri ku lerisa rifu ra mahlonga hinkwawo yo hetelela ya ntiyiso ya Yesu Kreste. Xiboho lexi xi endliwe emahlweni ka ku vuya ka Yesu Kreste naswona vaxandzuki a va tiyiseka hi ku hlawula ka vona. Kambe hi nkarhi lowu yi sunguleke ku tirhisiwa ha wona, xibakabaka xi pfulekile xi paluxa Kreste la rihiselaka wa Xikwembu ni mavuthu yakwe ya tintsumi. Hikwalaho a ka ha ri na nyimpi leyi kotekaka. A nga kona loyi a nga lwaka na Xikwembu loko xi humelela naswona vuyelo bya kona hi lebyi Nhlav.6:15-17 yi hi paluxeleke swona: “ *Tihosi ta misava, letikulu, tindhuna ta masocha, tifumi, tinhenha, mahlonga hinkwawo ni vavanuna lava ntshunxekeke a va tumbela emabakweni ni le maribyeni ya tintshava. Va ku eka tintshava ni maribye: “Hi welani, mi hi tumbeta emahlweni ka loyi a tshameke exiluvulweni, ni le ka vukarhi bya Xinyimpfana; hikuva siku lerikulu ra vukarhi bya yena ri fikile, naswona i mani la nga yimaka?* » Eka xivutiso xo hetelela, nhlamulo hi leyi: vahlawuriwa lava a va ta dlayiwa hi vaxandzuki; vahlawuriwa lava kwetsimisiweke hi ku tshembeka ka vona eka Savata yo kwetsima leyi a yi profeta ku hlula ka Yesu eka valala va yena hinkwawo ni lava kutsuriweke va yena.

Ndzimana 20: “ *Kutani xivandzana xi tekiwa, ni muprofeta wa mavunwa, loyi a endleke masingita emahlweni ka xona, a kanganyisa lava tekeke mfungho wa xivandzana, va gandzela xifaniso xa xona. Havumbirhi bya vona va hoxiwe va ha hanya etiveni va ri karhi va pfurha hi ndzilo ni xivavula.* »

Rinoko ! Moya wu hi paluxela vuyelo byo hetelela bya ku avanyisa ko hetelela loko Xikwembu xi ri lunghiselela " *xivandzana na muprofeta wa mavunwa* " i.e. ripfumelo ra Khatoliki na ripfumelo ra Protestantente leri hlenganisiweke hi Maadventist ya mavunwa ku sukela hi 1994. For " *the lake burning with fire and of sulphur* " yi ta funengeta misava ntsena eku heleni ka gidi ra malembe ya vunkombo ku lovisa ni ku herisa vadyohi, hi ku helela, endzhaku ka ku avanyisa ko hetelela." Ndzimana leyi yi hi paluxela ku twisisa loku hlamarisaka ka vululami lebyi hetisekeke bya muvumbi wa hina Xikwembu. Yi simeka ku hambana exikarhi ka vaendli va swiendlo swa xiviri na vahlaseriwa lava kanganyisiweke kambe va ri na nandzu hikuva va na vutihlamuleri eka ku hlawula ka vona. Vafumi va vukhongereri va “ *hoxiwa etiveni ra ndzilo va ha hanya* ” hikuva hi ku ya hi Nhlav .

Ndzimana 21: “ *Lava seleke va dlayiwile hi banga leri humeke enon’wini wa loyi a tshameke hanci; kutani tinyenyana hinkwato ti xurha hi nyama ya tona* ”

“ *Van’wana* ” lava va khumba vanhu lava nga riki Vakreste kumbe lava nga riki vapfumeri lava landzeleke vandla ra matiko hinkwawo ni ku yingisa fambiselo leri tolovelekeke handle ko katseka ka munhu hi xiyexe eka goza leri endliweke hi vaxandzuki va vukhongereri bya Vukreste. Leswi va nga funengetiwangiki hi ku lulama ka ngati leyi halatiweke hi Yesu Kriste, a va poni eku vuyeni ka Kriste kambe hambi swi ri tano va dlayiwa hi rito ra yena leri fanekiseriwaka hi “ *banga leri humaka enon’wini wa yena* ”. Swivumbiwa leswi leswi weke leswi nga timbhoni hi mahlo ta ku vonakala ka Xikwembu xa ntiyiso swi ta fika eku avanyisiweni ko hetelela kambe a swi nge xanisiwi hi ku xaniseka ka rifu leri tekeke nkarhi wo leha ra “ *tiva ra ndzilo* ” leri vekeraweke vadyohi lavakulu va vukhongereri lava gingiritekaka eku xandzukeni. Endzhaku ko langutana ni ku vangama ka muvumbi lonkulu Xikwembu, Muavanyisi Lonkulu, va ta herisiwa hi xitshuketa.

Nhlavutelo 20: **gidi ra malembe ya gidi ra malembe ya vunkombo** **ni ku avanyisa ko hetelela**

Nxupulo Wa Diyavulosi

Ndzimana 1: “ *Kutani ndzi vona ntsumi yi xika hi le tilweni, yi khome xilotlelo xa mugodi lowu nga riki na makumu, ni nketani leyikulu evokweni ra yona.* »

“ *Ntsumi* ” kumbe murhumiwa wa Xikwembu “ *yi xika hi le tilweni* ” emisaveni leyi, yi tsoniweke swivumbeko hinkwaswo swa vutomi bya misava, bya vanhu na bya swiharhi, yi teka laha vito ra yona ra “ *abyss* ” leri ri vulaka eka Gen.1:2. “ *Xilotlelo* ” xi pfula kumbe xi pfala ku nghena etikweni leri leri nga riki na nchumu. Naswona “ *nketani leyikulu* ” leyi khomiweke hi “ *voko ra yena* ” yi hi pfumelela ku twisisa leswaku xivumbiwa lexi hanyaka xi ta bohiwa hi tinketana emisaveni leyi nga riki na nchumu leyi nga ta hundzuka khotso ra xona.

Ndzimana 2: “ *Yi khome dragona, nyoka ya khale, leyi nga diyavulosi na Sathana, yi n’wi boha malembe ya gidi.* »

Swivulavulelo leswi vulaka “ *Sathana* ”, ntsumi yo xandzuka, eka Nhlav.12:9 swi tshahiwile laha nakambe. Ti hi tsundzuxa vutihlamuleri bya yena lebyi tlakukeke swinene eka ku xaniseka loku vangaweke hi vumunhu bya yena byo xandzuka; ku xaniseka ka miri na mahanyelo na ku vava loku sindzisiweke eka vanhu hi vafumi ehansi ka ku huhuteriwa na minkucetelo ya yena hikuva a va hambolokile ku fana na yena. Tanihi “ *dragona* ” u rhangele Rhoma ra vuhedeni ra vuhosi, naswona tani hi “ *nyoka* ”, Rhoma ya Mukreste wa mupapa kambe a nga pfuriwanga xisirhelelo hi nkarhi wa Ndzhundzunuko, u tikhome nakambe tani hi “ *dragona* ” leyi tirhisiwaka hi tiligi ta Khatoliki na Protestente leti hlomeke na “ *dragonnades* ” ya Louis wa Vukhume-nhungu. Ku suka ekampeni ya tintsumi ta mademona, “ *Sathana* ” hi yena ntsena loyi a poneke, loko a rindzele rifu ra yena ro rivalela eka ku avanyisa ko hetelela, u ta tshama a hanya ku ringana “ *gidi ra malembe* ” man’wana a ri yexe, handle ko hlangana na xivumbiwa xihhi na xihhi,

emisaveni leyi nga na yona ku va khotso leri nga riki na xivumbeko ni ra mananga leri nga riki na nchumu, leri nga ni mintsumbu ni marhambu lama bolaka ntsena ya vanhu ni swiharhi.

Ntsumi ya xidziva emisaveni leyi nga riki na nchumu: Mulovisi wa Nhlav.9:11 .

Ndzimana 3: “ *A n’wi lahlela evuentweni, a pfala, a pfala nyangwa ehenhla ka yena, leswaku a nga ha kanganyisa matiko, kukondza ku hetiseka malembe ya gidi. Endzhaku ka sweswo, u fanele a ntshunxiwile swa xinkarhana. »*

Xifaniso lexi nyikiweke xi kongomile, Sathana u vekiwile emisaveni leyi nga riki na nchumu ehansi ka xifunengeto lexi n’wi sivelaka ku nghena etilweni; lerova a tikuma a ri ehansi ka swipimelo swa mukhuva wa munhu lowu ku lahlekeriwa ka wona a ku vangeke kumbe ku ku khutaza. Swivumbiwa swin’wana leswi hanyaka, tintsumi ta le tilweni na vanhu lava hundzukeke tintsumi hi ku landzelelana ka vona va le henhla ka yena, etilweni leri a nga ha riki na mfikelelo eka rona ku sukela loko Yesu Kriste a hlule xidyoho ni rifu. Kambe xiyimo xa yena xi nyanyile hikuva a nga ha ri na khampani, ntsumi, wanuna. Etilweni ku ni “ *matiko* ” lawa ndzimana leyi yi ma tshahaka handle ko boxiwa “ya misava”. Leswi swi vangiwa hikuva lava kutsuriweke va matiko lawa hinkwavo va le tilweni emfun’weni wa Xikwembu. Xisweswo ntirho wa “ *nketani* ” wa paluxiwa; swi n’wi sindzisa ku tshama a ri yexe ni ku tihambanisa ni van’wana emisaveni. Eka nongonoko wa Xikwembu, diyavulosi u ta tshama a ri mubohiwa ku ringana “ *gidi ra malembe* ” lawa eku heleni ka wona a nga ta ntshunxiwa, a va na mfikelelo na ku hlangana na vafi vo hamboloka lava pfuxiweke eku pfukeni ka vumbirhi, eka “ *rifu ra vumbirhi* ” ra wo hetelela ku avanyisa, emisaveni leyi endzhaku, swa xinkarhana, yi nga ta tala nakambe. U ta tlhela a hlula matiko lama xandzukeke lama gweviweke hi matshalatshala ya hava yo lwa ni tintsumi to kwetsima leti kutsuriweke na Yesu Krete Muavanyisi lonkulu.

Lava kutsuriweke va avanyisa lavo hamboloka

Ndzimana 4: “ *Kutani ndzi vona swiluvele; lava va tshameke kwalaho va nyikiwe matimba yo avanyisa. Kutani ndzi vona mimoya-xiviri ya lava tsemiweke tinhloko hikwalaho ka vumbhoni bya Yesu ni hikwalaho ka rito ra Xikwembu, ni lava nga gandzelangiki xivandzana kumbe xifaniso xa xona, naswona va nga amukelangiki mfungho emimombyeni ya vona ni le ka vona mavoko. Va hanya, va fuma na Krete malembe ya gidi .”*

“ *Lava tshamaka eswiluvelweni* ” va ni “ *matimba* ” ya vuhosi yo avanyisa . Lexi i xilotlelo xa nkoka xo twisisa nhlamuselo leyi Xikwembu xi yi nyikaka eka rito leri nge “ *hosi* ”. Sweswi, emfun’weni wa xona, eka Yesu Kriste “ *Mikayele* ”, Xikwembu xi avelana ku avanyisa ka xona ni swivumbiwa swa xona hinkwaswo swa vanhu leswi kutsuriweke emisaveni. Ku avanyisa ka lavo hamboloka va laha misaveni ni va le tilweni ku ta va loku hlengeletweke naswona ku ta averiwa Xikwembu. Lexi hi xona ntsena xiphemu xa vuhosi bya vahlawuriwa lava kutsuriweke. Ku fuma a ku vakeriwanga ntlawa wa vahlawuriwa, kambe eka hinkwavo, naswona Moya wu hi tsundzuxa leswaku enkarhini lowu hundzeke emisaveni, ku ve ni ku xanisiwa ko sungula loku chavisaka loku dlayaka loku a ku

pfukaka a tshaha: “ *mimoya-xiviri ya lava a va tsemiwile tinhloko hikuva ya vumbhoni bya Yesu ni hikwalaho ka rito ra Xikwembu* ”; Pawulo a a ri un’wana wa vona. Xisweswo Moya wu pfuxa vahlaseriwa va Vakreste va vuhedeni bya Rhoma na ripfumelo ra mupapa ra Rhoma leri nga tiyiselelangiki leri tirhaka exikarhi ka lembe ra 30 na 1843. Kutani wu kongomisa eka vahlawuriwa vo hetelela lava xungetiwa hi rifu hi “ *xivandzana lexi pfukaka emisaveni* ” xa Apo .13:11 -15, eka awara yo hetelela ya nkarhi wa misava; hi lembe ra 2029 ku fikela hi siku ro sungula ra ximun’wana leri rhangelaka Paseka hi lembe ra 2030.

Hi ku landza xitiviso xa “ *mhalamhala ya vunkombo* ” eka Nhlav.11:18, “ *nkarhi wu fikile wo avanyisa vafi* ” naswona lowu i ku pfuna ka nkarhi wa “ *gidi ra malembe* ” leri tshahiweke eka ndzimana leyi ya 4. Leswi swi ta ku va ntirho wa vakutsuriwa lava ngheneke eka vutomi lebyi nga heriki bya le tilweni bya Xikwembu. Va ta boheka ku “ *avanyisa* ” vanhu vo hamboloka ni tintsumi ta le tilweni leti weke. Pawulo u ri eka 1 Vakor.6:3: “ *Xana a mi swi tivi leswaku hi ta avanyisa tintsumi? Naswona xana hi nga fanelanga ku avanyisa swilo swa vutomi lebyi ku fikela kwihhi?* »

Ku pfuxiwa ka vumbirhi ka vaxandzuki lava weke

Ndzimana 5: “ *Vafi lavan’wana a va ha hanyanga kukondza ku hela malembe ya gidi. Lowu i ku pfuxiwa ko sungula.* »

Tivonele eka ntlhamu! Xiga lexi nge “ *Vafi van’wana a va vuyanga evuton’wini ku kondza gidi ra malembe ma hetiswa* ” xi vumba xiphemu xa xirhendzevutana naswona xivulavulelo lexi xi landzelaka “ *I ku pfuka ko sungula* ”, xi khumba vafi vo sungula eka Kriste lava pfuxiweke eku sunguleni ka “ *. gidi ra malembe* ” ku tshahiwile. Xiphemu lexi xi pfuxa handle ko xi thya vito ra xitiviso xa “ *ku pfuka* ” ka vumbirhi loku vakeriweke vafi vo hamboloka lava nga ta pfuxiwa eku heleni ka “ *gidi ra malembe* ” eka ku avanyisa ko hetelela ni ku xupuriwa loku dlayaka ka “ *tiva ra ndzilo ni xivavula* » ; leyi hetisisaka “ *rifu ra vumbirhi* ”.

Ndzimana 6: “ *Ku katekile ni ku kwetsima lava hlanganyelaka eku pfukeni ko sungula! Rifu ra vumbirhi a ri na matimba ehenhla ka vona; kambe va ta va vaprista va Xikwembu ni va Kriste, va ta fuma na yena malembe ya gidi.* »

Ndzimana leyi yi katsakanya hi ku olova swinene ku avanyisa loku lulameke ka Xikwembu loku paluxiweke. Nkateko wu kongomisiwa eka vahlawuriwa va ntiyiso lava hlanganyelaka eku sunguleni ka “ *gidi ra malembe* ” eka “ *ku pfuka ka vafi eka Kriste* ”. A va nge ti eku avanyisiweni kambe hi voxo va ta va vaavanyisi eka vuavanyisi lebyi hleriweke hi Xikwembu, etilweni, ku ringana “ *gidi ra malembe* ”. “ *Ku fuma* ” loku tivisiweke ka “ *gidi ra malembe* ” i “ *ku fuma* ” ntsena ka ntirho wa vaavanyisi naswona ku pimiwile eka “ *gidi ra malembe* ” lawa. Leswi vahlawuriwa va ngheneke eminkarhini leyi nga heriki, a va fanelanga va chava kumbe ku xaniseka hi “ *rifu ra vumbirhi* ”, hikuva ku hambana ni sweswo, hi vona lava nga ta endla leswaku vafi vo hamboloka lava avanyisiwaka va xaniseka. Naswona ha swi tiva leswaku lava i vadyohi va vukhongereri lavakulu ni lava hambolokeke, va tihanyi ni lava dlayaka. Vaavanyisi lava hlawuriweke va ta boheka ku kumisisa ku leha ka nkarhi wa ku xaniseka loku xin’wana na xin’wana xa swivumbiwa leswi avanyisiweke xi faneleke, hi xoxe,

ku langutana na xona, eka endlelo ra ku lovisiwa ka swona ka “ *rifu ra vumbirhi* ”, leri nga faniki na rifu ro sungula ra sweswi ra laha misaveni . Hikuva i muvumbi Xikwembu lexi nyikaka ndzilo xivumbeko xa xiendlo xa wona xo lovisa. Ndzilo a wu na vuyelo eka mimiri ya le tilweni ni mimiri ya laha misaveni leyi sirhelelekeke hi Xikwembu hilaha ntokoto wa vanghana vanharhu va Daniyele wu tiyisekisaka hakona eka Daniyele 3. Eka ku avanyisa ko hetelela, miri wa ku pfuxiwa wu ta angula hi ndlela leyi hambaneke ni miri wa sweswi wa laha misaveni . Eka Marka 9:48, Yesu u hi paluxela ku hlawuleka ka yena a ku: “ *laha xivungu xa vona xi nga fiki, ni laha ndzilo wu nga timiwiki kona* ”. Tanihi leswi swirhendzevutana swa miri wa xivungu xa misava swi tshamaka swi ri ni vutomi ha xin’we-xin’we, miri wa loyi a rhukaniweke wu ta va ni vutomi ku ya fika eka athomo ya wona yo hetelela. Hikwalaho rivilo ra ku dyiwa ka tona ri ta titshega hi ku leha ka nkarhi wa ku xaniseka lowu kunguhatiweke hi vaavanyisi vo kwetsima na Yesu Krete.

Ku lwisana ko hetelela

Ndzimana 7: “ *Loko malembe ya gidi ma herile, Sathana u ta ntshunxiwa ekhotsweni ra yena.* »

Eku heleni ka “gidi ra malembe”, hi nkarhi wo koma, u ta kuma khamphani nakambe. Lowu i nkarhi wa “ *ku pfuka* ” ka vumbirhi loku vekerikeke waxandzuki va laha misaveni.

Ndzimana 8: “ *U ta huma a ya kanganyisa matiko lama nga **etindhawini ta mune** ta misava, Gogo na Magogo, leswaku a va hlengeleta leswaku va lwa; nhlayo ya vona yi fana ni sava ra lwandle* ”

Khampani leyi i ya “ *matiko* ” lama pfuxiweke emisaveni hinkwayo hilaha swi kombisiweke hakona hi fomula ya “ ***makhon’wa ya mune***”, ya misava ” kumbe tinhla ta mune ta nkoka leti nyikaka xiendlo lexi xivumbeko xa misava hinkwayo. Nhlengeletano yo tano a yi na nchumu xo pimanisa, handle ka eka xiyimo xa maqhinga ya nyimpi ku fana na nyimpi ya Nyimpi ya Vunharhu ya Misava ya “ *mhalamhala ya vutsevu* ” ya Nhlav.9:13. I ku pimanisa loku ku endlaka leswaku Xikwembu xi nyika lava va hlengeletaneke eka ku avanyisa ko hetelela mavito ya "Gogo na Magogo" lama tshahiweke eku sunguleni eka Ezek.38:2, naswona emahlweni ka sweswo eka Gen.10:2 laha "Magogo" a nga n'wana wa vumbirhi wa Yafeti ; kambe vuxokoxoko byintsongo byi paluxa ntsena xiphemu xo pimanisa xa ku pfuxiwa loku, hikuva eka Ezekiyele, Magogo i tiko ra Gogo, naswona ri hlawula Rhaxiya leri nga ta veka entirhweni, hi nkarhi wa Nyimpi ya Vunharhu ya Misava, nhlayo leyikulu ya masocha ya minkarhi hinkwayo ya vanhu matimu ya nyimpi; leswi swi kombisaka leswaku ku ndlandlamuxiwa ka yona lokukulu ni ku hlula ka yona hi ku hatlisa matiko ya tiko-nkulu ra Yuropa Vupela-dyambu.

Moya wu va fanisa ni “ *sava ra lwandle* ” xisweswo wu kandziyisa nkoka wa nhlayo ya vahlaseriwa va vuavanyisi byo hetelela. Nakambe i ku kombetela eka ku titsongahata ka vona eka diyavulosi na vayimeri va yena va vanhu leswi paluxiweke eka Nhlav.12:18 kumbe 13:1 (ku ya hi vuhundzuluxeri bya Bibebe): loko hi vulavula hi “ *dragona* ” hi hlaya: “ *Naswona a yima ehenhla ka sava ya lwandle* ” .

Leswi a nga muxandzuki la nga lulamisekiki, Sathana u sungula ku tshemba nakambe leswaku u ta swi kota ku hlula vuthu ra Xikwembu naswona u yenga vanhu van'wana lava gweviweke hi ku va khorwisa leswaku va nghenela nyimpi yo lwisana ni Xikwembu ni vahlawuriwa va xona.

Ndzimana 9: “ *Va tlhandlukela ehenhla ka misava, va rhendzela mixaxa ya vakwetsimi ni muti lowu rhandzekaka. Kambe ndzilo wu xika wu huma etilweni wu va dya.* » Kambe ku hlula misava a ka ha vuli nchumu loko hi nga swi koti ku khoma nala hikuva u hundzuke loyi a nga khumbekiki; ku fana ni vanghana va Daniyele, ndzilo kumbe nchumu wun'wana a wu nge va vavisi. Naswona ku hambana ni sweswo, “ *ndzilo lowu humaka etilweni* ” wa va hlasela hambi ku ri “ *enxaxeni wa vakwetsimi* ” lowu wu nga riki na vuyelo eka wona. Kambe ndzilo lowu wu “ *dya* ” valala va Xikwembu ni vahlawuriwa va xona. Eka Zakariya 14, Moya wu profeta tinyimpi timbirhi leti hambanisiweke hi “ *gidi ra malembe* ”. Leswi swi rhangelaka ni ku hetisisiwa hi "mhalamhala ya vutsevu" swi nyikeriwile eka tindzimana 1 ku ya eka 3, leswi seleke swi khumba nyimpi ya vumbirhi leyi fambisiweke hi awara ya ku avanyisa ko hetelela, naswona endzhaku ka yona, fambiselo ra vuako hinkwabyo leri simekiweke emisaveni leyintshwa . Eka ndzimana 4, vuprofeta byi pfluxa ku rhelela emisaveni ka Krete ni vahlawuriwa va yena hi marito lawa: “ *Milenge ya yena yi ta yima namuntlha entshaveni ya mitlhware, leyi langutaneke na Yerusalema, etlhelo ka 'vuxa; ntshava ya mitlhware yi ta avana exikarhi, evuxeni ni le vupela-dyambu, kutani ku ta vumbiwa nkova lowukulu swinene: hafu ya ntshava yi ta tlhelela endzhaku en'walungwini, ni hafu yi kongoma edzongeni.* » Mixaxa ya vakwetsimi va vuavanyisi byo hetelela xisweswo yi tiviwa no kumeka. A hi xiyeni leswaku i makumu ya “ *gidi ra malembe* ” ya le tilweni ntsena laha “ *milenge* ” ya Yesu yi nga ta “ *veka* ” emisaveni, “ *entshaveni ya mitlhware leyi langutaneke na Yerusalema, etlhelo ra le vuxeni* ” . . Loko ndzimana leyi yi hlamuseriwe hi ndlela leyi hoxeke, yi endle leswaku ku va ni ripfumelo leri hoxeke ra ku fuma ka laha misaveni ka Yesu Krete hi nkarhi wa “gidi ra malembe.”

Ndzimana 10: “ *Diyavulosi, loyi a va kanganyiseke, a hoxiwa etiveni ra ndzilo ni xivavula, laha xivandzana ni muprofeta wa mavunwa swi nga kona. Naswona va ta xanisiwa vusiku ni nhlikanhi hilaha ku nga heriki.* »

Nkarhi wu fikile wo tirhisa ku avanyisa ka vaxandzuki va vukhongereri loku paluxiweke eka Nhlav.19:20. Hi ku landza xitiviso xa ndzimana leyi, " *diyavulosi, xivandzana, na muprofeta wa mavunwa* " va swin'we, " *va lahleriwa va ha hanya etiveni ra ndzilo na sulphur* " leswi humaka eka xiendlo xa " *ndzilo lowu humaka etilweni* " lowu Engeteriweke eka wona eka leswi i magma leyi n'okiweke ya le hansi ka misava leyi humesiwaka hi ku tshoveka ka xirhendzevutana xa xirhendzevutana xa Misava ehenhla ka vuandlalo hinkwabyo bya pulanete. Kutani misava yi teka xivumbeko xa “dyambu” leri “ndzilo” wa rona wu dyaka nyama ya vaxandzuki, hi voxe va ri vagandzeri (lava nga tiviki kambe va ri ni nandzu) va dyambu leri tumbuluxiweke hi Xikwembu. Hi le ka xiendlo lexi vadyohi va laha misaveni ni va le tilweni va xanisekaka hi “ *ku xanisiwa* ” ka “ *rifu ra vumbirhi* ” leri profetiweke ku sukela eka Nhlav.9:5-6. Nseketelo lowu nga lulamangiki lowu nyikeriweke eka siku ra mavunwa ra ku wisa wu vange makumu lawa yo chavisa. Hikuva nkateko eka lava gweviweke, hambi ku ri ku leha ku fikela kwihhi, “ *rifu*

ra vumbirhi ” na rona ri ni makumu. Naswona xiga lexi nge “ *hilaha ku nga heriki* ” a xi tirhi eka “ *ku xanisiwa* ” hi koxe kambe eka vuyelo lebyi onhaka bya “ *ndzilo* ” lowu swi vangaka, hikuva lebyi i vuyelo lebyi nga ta va lebyi tiyeke ni lebyi nga heriki.

Misinya ya milawu ya vuavanyisi byo hetelela

Ndzimana 11: “ *Kutani ndzi vona xiluvelo lexikulu xo basa, ni loyi a tshameke eka xona. Misava ni tilo swi balekile emahlweni ka yena, naswona a ku kumiwanga ndhawu ya swona .*”

“ *White* ” ya ku basa loku hetisekeke, “ *xiluvelo xa yona lexikulu* ” i xifaniso xa vumunhu lebyi tengeke hi ku hetiseka ni byo kwetsima bya Xikwembu muvumbi wa vutomi ni swilo hinkwaswo. Ku hetiseka ka yona a ku nge swi koti ku tiyisela vukona bya “ *misava* ” eka xivumbeko xa yona lexi onhiweke ni lexi dyiweke lexi vuavanyisi byo hetelela byi yi nyikeke xona. Ku tlula kwalaho, swigevenga swa masungulo hinkwawo swi lovisiwile, nkarhi wa swifaniso wu herile naswona vuako bya le tilweni ni tinyeleti ta byona ta magidi ya timiliyoni a swa ha ri na xivangelo xo va kona; “ *xibakabaka* ” xa mpimo wa hina wa misava ni hinkwaswo leswi xi nga na swona hikwalaho swi herisiwile, swi nyamalala swi va nchumu. I nkarhi wa vutomi lebyi nga heriki esikwini leri nga heriki.

Ndzimana 12: “ *Kutani ndzi vona vafi, lavakulu ni lavatsongo, va yime emahlweni ka xiluvelo. Tibuku ti pfuriwile. Kutani ku pfuriwa buku yin’wana, leyi nga buku ya vutomi. Kutani vafi a va avanyisiwa hi ku ya hi mintirho ya vona, hi ku ya hi leswi tsariweke etibukwini leti. »*

Lava “ *lava feke* ” lava kumiweke va ri ni nandzu va pfuxeriwe ku avanyisa ko hetelela. Xikwembu xi nga endli xihlawuhlawu eka mani na mani, ku avanyisa ka xona loku lulameke ku khumba “ *lavakulu* ” na “ *lavatsongo* ”, lava fuweke na swisiwana naswona xi va sindzisa vuyelo lebyi fanaka, rifu, ro sungula evuton’wini bya vona, ku ringana.

Tindzimana leti leti landzelaka ti nyika vuxokoxoko bya xiendlo xa vuavanyisi byo hetelela. Se ku profetiwile eka Dan.7:10, “ *tibuku* ” ta vumbhoni bya tintsumi ti “ *pfulekile* ” naswona timbhoni leti ti nga vonakiki ti xiye swihoxo ni vugevenga lebyi endliweke hi lava gweviweke ni endzhaku ka ku avanyisiwa ka nandzu wun’wana ni wun’wana hi vahlawuriwa na Yesu Kriste , . xibo ho xo hetelela lexi nga hundzukiki xi amukeriwile hi vun’we. Hi nkarhi wa vuavanyisi byo hetelela xibo ho lexi vuriweke xi ta hetisisiwa.

Ndzimana 13: “ *Lwandle ri humese vafi lava a va ri eka rona; kutani un’wana ni un’wana a avanyisiwa hi ku ya hi mintirho ya yena. »*

Nsinya wa nawu lowu hlamuseriweke eka ndzimana leyi wu tirha eka ku pfuxiwa lokumbirhi. “ *Vafi* ” va nyamalala “ *elwandle* ” kumbe “etikweni”; I swilo leswi swimbirhi leswi nga kotekaka leswi hlawuriweke eka ndzimana leyi. A hi xiye ni xivumbeko xa “ *had* ” lexi xivumbiwa lexi nge “misava” xi pfuxiwaka ha xona. Hikuva hakunene, vito leri ri lulamile, Xikwembu xi tivise munhu wa xidyoho xi ku: “ *U ntshuri naswona u ta tlhelela entshurini* ” eka Gen.3:19. Hikwalaho “ *a ri na* ” i “ *ntshuri* ” wa “misava”. Minkarhi yin’wana rifu ri dye vanhu hi ndzilo lava hikwalaho va nga “ *tlheriseriwiki entshurini* ” hi ku ya hi

nkhuvo lowu tolovelekeke wo lahla. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, hi ku nga katsi mhaka leyi, Moya wu boxa leswaku “ *rifu* ”, hi roxe, ri ta tlherisela lava ri va tlhaveke hi swivumbeko swihi na swihi; hi ku twisisa ku hahluka loku vangiwaka hi ndzilo wa nyutliya lowu nga siyi nchumu wa miri wa munhu lowu hahiweke hi ku helela.

Ndzimana 14: “ *Rifu ni tihela swi lahleriwa etiveni ra ndzilo. Leri i rifu ra vumbirhi, tiva ra ndzilo.* »

“ *Rifu* ” a ku ri nsinya wa nawu lowu lwisanaka hi ku helela ni wa vutomi naswona xikongomelo xa wona a ku ri ku herisa swivumbiwa leswi ntokoto wa swona wa vutomi wu avanyisiweke ni ku soriwa hi Xikwembu. Xikongomelo xin’we ntsena xa vutomi i ku nyikela eka Xikwembu n’wankumi lontshwa wa ku hlawula ka xona vanghana lava nga heriki. Leswi ku hlawuriwa loku ku endlekeke, naswona lavo homboloka va lovisiwile, “ *rifu* ” na “ *misava* ” “ *a va ri na vafi* ” a va ha ri na xivangelo xo va kona. Misinya ya milawu leyi onhaka ya swilo leswi swimbirhi hi yoxe yi lovisiwa hi Xikwembu. Endzhaku ka “ *tiva ra ndzilo* ”, kamara ri endleriwe vutomi ni ku vonakala ka Xikwembu loku voningaka swivumbiwa swa rona.

Ndzimana 15: “ *Un’wana ni un’wana loyi a nga kumiwangiki a tsariwile ebukwini ya vutomi u hoxiwe etiveni ra ndzilo.* ” »

Ndzimana leyi ya swi tiyisisa, Xikwembu hakunene xi vekile emahlweni ka munhu tindlela timbirhi ntsena, ku hlawula kambirhi, makumu mambirhi, vumundzuku byimbirhi (Deu.30:19). Mavito ya vahlawuriwa ya tiviwa hi Xikwembu ku sukela eku sunguleni ka misava kumbe hambu ku ri ku ya emahlweni, ku suka eka minongonoko ya phurojeke ya xona leyi kongomisiweke eka ku nyika swivumbiwa leswi ntshunxekeke ni leswi tiyimeleke swa khampani. Ku hlawula loku a ku ta n’wi koxa ku xaniseka loku chavisaka emirini wa nyama kambe ku navela ka yena rirhandzu ku ri kukulu ku tlula ku chava ka yena, u sungule phurojeke ya yena naswona u tivile ka ha ri emahlweni ku hetiseka ka vuxokoxoko bya xitori xa hina xa vutomi bya le tilweni na vutomi bya laha misaveni. A a swi tiva leswaku xivumbiwa xa yena xo sungula siku rin’wana a xi ta va nala wa yena la faka. Kambe u n’wi nyike, ku nga khathariseki vutivi lebyi, nkarhi wun’wana ni wun’wana wo tshika ntirho wakwe. A a swi tiva leswaku a swi nge koteki kambe u swi tshike swi humelela. Xisweswo a a tiva mavito ya vahlawuriwa, swiendlo swa vona, vumbhoni bya vutomi bya vona hinkwabyo naswona a a va kongomisa ni ku va yisa eka yena un’wana ni un’wana enkarhini ni nguva yakwe. I nchumu wun’we ntsena lowu nga kotekiki eka Xikwembu: ku hlamala.

Nakambe a a tiva mavito ya mintshungu ya swivumbiwa swa vanhu leswi nga riki na mhaka, leswi xandzukeke, leswi gandzelaka swifaniso leswi endlelo ra ku tswariwa ka vanhu ri swi tumbuluxeke. Ku hambana ka ku avanyisa ka Xikwembu loku paluxiweke eka Nhlav.19:19-20 ku tirha eka swivumbiwa swa xona hinkwaswo. Van’wana va vona lava nga riki na nandzu lowukulu va ta dlayiwa hi “ *rito ra Xikwembu* ” va nga tivi “ *ku xanisiwa ka ndzilo wa rifu ra vumbirhi* ” loku kunguhatiweke ntsena eka vadyohi va vukhongereri bya Vukreste ni bya Vayuda. Kambe “ *ku pfuka* ” ka vumbirhi ku khumba swivumbiwa swa yena hinkwaswo swa vanhu leswi velekiweke emisaveni ni leswi vumbiweke hi

tintsumi etilweni, hikuva Xikwembu xi tivise eka Rhom.14:11: “ *Hikuva ku tsariwile: “Loko ndzi hanya, ku vula Yehovha, matsolo hinkwawo ma ta nkhlinsama emahlweni ka mina.” , kutani ririmi rin’wana ni rin’wana ri ta dzunisa Xikwembu .”*

Nhlavutelo 21: Yerusalema Lowuntshwa lowu vangamisiweke wu fanekiseriwe

Ndzimana 1: “ *Kutani ndzi vona tilo lerintshwa ni misava leyintshwa; hikuva tilo ro sungula ni misava yo sungula a swi hundzile, lwandle a ri nga ha ri kona. »*

Moya wu avelana na hina mintlhaveko leyi hlohloteriweke hi ku simekiwa ka fambiselo lerintshwa ra swiyenge swo tala endzhaku ka ku hela ka ^{gidi ra malembe ra}vu⁷ . Ku sukela hi nkarhi lowu, nkarhi a wu nge he hlayiwi, hinkwaswo leswi hanyaka swi nghena eka vutomi lebyi nga heriki. Hinkwaswo i swintshwa kumbe hi ku kongoma swi pfuxetiwiwe. “ *Tilo ni misava* ” ya nguva ya xidyoho swi nyamalarile, naswona xifaniso xa “ *rifu* ”, “ *lwandle* ” a xa ha ri kona. Tanihi Muvumbi, Xikwembu xi cince xivumbeko xa pulanete ya Misava, xi endla leswaku hinkwaswo leswi yimelaka khombo kumbe khombo swi nyamalala eka vaaki va yona; hikwalaho a ku nga ha vi na malwandle, a ku nga ha vi na tintshava leti nga ni tinhlohlorhi leti nga ni maribye lama nga ni swiganga. Yi hundzuke ntanga lowukulu ku fana ni “ *Edeni* ” yo sungula laha hinkwaswo swi nga ku vangama ni ku rhula; leswi nga ta tiyisisiwa eka Nhlav.22.

Ndzimana 2: “ *Kutani ndzi vona muti lowo kwetsima, Yerusalema lontshwa, wu xika hi le tilweni wu huma eka Xikwembu, wu lunghiseleriwa ku fana ni mutekiwa la khavisiweke eka nuna wa yena. »*

Vuhungasi lebyi byintshwa byi ta amukela nhlengeletano ya vakwetsimi lava hlawuriweke lava kutsuriweke ku suka etikweni leri thyiweke vito eka ndzimana leyi “ *muti wo kwetsima* ”, tanihi le ka Nhlav.11:2, “ *Yerusalema Lowuntshwa* ”, “ *mutekiwa* ” wa Yesu Kriste “ *nuna* ” wa yena . U “ *xika hi le tilweni* ”, a huma emfun’weni wa Xikwembu laha a ngheneke kona eku vuyeni hi ku vangama ka Muponisi wa yena. Kutani u rhelerile emisaveni ro sungula eku heleni ka “ *gidi ra malembe* ” ya ku avanyisa ka le tilweni ka vuavanyisi byo

hetelela. Endzhaku ka sweswo, loko a tlhelela etilweni, u rindze kukondza “ *tilo lerintshwa ni misava leyintshwa* ” swi lunghekela ku n’wi amukela. Xiya leswaku rito “ *tilo* ” ri le ka vun’we, hikuva ri pfluxa vun’we lebyi hetisekeke, hi ku kanetana na vunyengi, “ *matilo* ”, leswi ringanyeteke eka Gen.1:1, ku avana ka swivumbiwa swa le tilweni swi va tikampa timbirhi leti kanetanaka.

Ndzimana 3: “ *Kutani ndzi twa rito lerikulu ri huma exiluvweni ri ku: “Vonani tabernakela ya Xikwembu leyi nga ni vanhu! U ta tshama na vona, va ta va vanhu va yena, Xikwembu hi xoxe xi ta va na vona. »*

“ *Misava leyintshwa* ” yi amukela muendzi wo xiximeka, tanihileswi “ *Xikwembu hi xoxe* ”, xi tshika xiluvelo xa xona xa khale xa le tilweni, xi taka ku ta veka xiluvelo xa xona lexintshwa emisaveni laha xi hluleke diyavulosi, xidyoho na rifu. “ *Tabernakela ya Xikwembu* ” yi vula miri wa le tilweni wa Xikwembu Yesu Kriste “ *Mikaele* ” (= loyi a fanaka na Xikwembu). Kambe i xikombiso xa Nhlengeletano ya vahlawuriwa leyi Moya wa Yesu Kriste wu fumaka eka yona. “ *Tabernakele, tempele, sinagoga, kereke* ”, marito lawa hinkwawo i swikombiso swa vanhu va vakwetsimi lava kutsuriweke va nga si va miako leyi akiweke hi munhu; xin’wana ni xin’wana xa swona xi fungha xiteji xa nhluvuko wa ntirho wa Xikwembu. Naswona xo sungula, “ *tabernakela* ” yi kombisa ku huma eEgipta ka Vaheveru lava kongomisiweke ni ku kongomisiwa emananga hi Xikwembu leswi vonakaka hi papa leri a ri rhelela ku fana ni kholomo ehenhla ka tende ro kwetsima. Hi nkarhi wolowo se a a ri “ *ni vanhu* ”; leswi swi lulamisaka ku tirhisiwa ka rito leri eka ndzimana leyi . Kutani “ *tempele* ” yi fungha ku akiwa loku tiyeke ka “ *tabernakela* ”; ntirho lowu hleriweke ni ku endliwa ehansi ka Hosi Solomoni. Hi Xiheveru, hi ku kongoma, rito “ *sinagoga* ” ri vula: nhlengeletano. Eka Nhlav.2:9 na 3:9, Moya wa Kriste wu kombetela eka rixaka ra Vayuda leri xandzukeke tanihi “ *sinagoga ya Sathana* .” Rito ro hetelela leri nge “ *kereke* ” ri vula nhlengeletano hi Xigriki (ecclesia); ririmi ra ku hangalasiwa ka dyondzo ya Vukriste ya Bibe. Yesu u fanise “ *wa yena miri* ” e “ *tempele* ” ya “ *Yerusalema* ”, naswona hi ku ya hi Vaef.5:23, Nhlengeletano, “ *Kereke* ” ya yena, i “ *miri wa yena* ”: “ *hikuva nuna i nhloko ya nsati, tanihi leswi Kriste a nga xi nhloko ya Kereke, leyi nga miri wa yena, naswona leyi a nga Muponisi wa yona* . Hi tsundzuka gome leri vaapostola va Yesu va veke na rona loko a va siya va ya tlhandlukela etilweni. Enkarhini lowu, “ *nuna wa mina u ta tshama na mina* ” a nga vula Muhlawuriwa eka ku vekiwa ka yena eka “ *misava leyintshwa* ”. Hi le ka xiyimo lexi laha marungula ya mavito ya khume-mbirhi ya “ *tinxaka ta khume-mbirhi* ” ta Nhlavutelo 7 ma nga kombisaka ntsako lowu nga nyawuriki ni ntsako wa ku hlula ka vona.

Ndzimana 4: “ *U ta sula mihloti hinkwayo ematihlweni ya vona, rifu a ri nge he vi kona, ni ku rila ni ku rila ni ku vava a ku nge he vi kona, hikuva swilo swo sungula swi hundzile.* ” »

Ku yelana na Nhlav.7:17 ku tiyisisiwa hi ku kuma laha xitshembiso xa Xikwembu lexi Nhlav.7 yi helelaka ha xona: “ *U ta sula mihloti hinkwayo ematihlweni ya vona* ”. Murhi wa ku rila i ntsako ni ntsako. Hi vulavula hi nkarhi lowu switshembiso swa Xikwembu swi nga ta hetisisiwa ni ku hetiseka ha wona. Languta hi vukheta eka vumundzuku lebyi byo hlarisa, hikuva emahlweni ka hina ku na nkarhi lowu hleriweke wa “ *rifu, ku rila, ku rila, ku vava* ” lowu nga ta

ka wu nga ha vi, ntsena, ku pfluxetiwa ka swilo hinkwaswo hi movumbi wa hina la tlakukeke ni wo hlamarisa Xikwembu. Ndzi boxa leswaku swilo leswi swo chavisa swi ta nyamalala ntsena endzhaku ka ku avanyisa ko hetelela loku nga ta hetisisiwa eku heleni ka “gidi ra malembe”. Eka vahlawuriwa, kambe vona ntsena, mimbuyelo ya leswo biha yi ta hela loko HOSI Xikwembu xa Matimba Hinkwawo va vuya hi ku vangama.

Ndzimana 5: “ *Loyi a tshameke exiluveweni a ku: “Waswivo, ndzi endla swilo hinkwaswo swi va leswintshwa. Kutani a ku: Tsala; hikuva marito lawa i ntiyiso naswona i ntiyiso.* »

Muvumbi Xikwembu, hi xiviri, xi tinyiketela hi xitshembiso, naswona xi nyikela vumbhoni eka rito leri ra vuprofeta: “ *Vonani, ndzi endla swilo hinkwaswo swi va leswintshwa* ”. A swi pfuni nchumu ku lava xifaniso eka mahungu ya hina ya laha misaveni ku ringeta ku kuma mianakanyo ya leswi Xikwembu xi swi lunghiselelaka, hikuva leswintshwa a swi nge hlamuseriwa. Naswona ku fikela enkarhini wolowo, Xikwembu xi hi tsundzuxe ntsena hi swilo swo vava swa nkarhi wa hina hi ku hi byela leswaku a va nge he vi eka “ *misava leyintshwa ni le tilweni lerintshwa* ” leswi xisweswo swi hlayisaka xihundla xa swona hinkwaxo ni swihlamariso swa swona. Ntsumi yi engetela eka marito lawa: “ *hikuva marito lawa i ntiyiso ni ntiyiso.* ” Xirhambo xa Xikwembu xa tintswalo eka Yesu Kriste xi lava ripfumelo leri nga tsekatekiki ku kuma hakelo ya switshembiso swa Xikwembu. I ndlela yo tika leyi lwisanaka ni mimpimanyeto ya misava. Swi lava moya lowukulu wa ku tinyikela, wa ku tilandzula, eku titsongahateni ka hlonga leri titsongahataka eka N’wini wa rona. Hikwalaho matshalatshala ya Xikwembu yo tiyisa ku tshemba ka hina ma lulamile swinene: “ku tiyiseka entiyisweni lowu paluxiweke ni lowu kombisiweke” i mpimanyeto wa ripfumelo ra ntiyiso.

Ndzimana 6: “ *Kutani a ku eka mina: Swi endliwile! Mina ndzi alfa na omega, masungulo na makumu. Loyi a nga ni torha ndzi ta n’wi nyika exihlobyeni xa mati ya vutomi, mahala.* ”

Muvumbi Xikwembu Yesu Krete u tumbuluxa “ *hinkwaswo leswintshwa* ”. “ *Swi endliwile !* » ; Ps.33:9: “ *Hikuva u vurile, kutani mhaka leyi yi humelela; wa lerisa, naswona wu kona.* ” Rito ra yena ro tumbuluxa ri hetisisiwa hi ku hatlisa loko marito ma huma enon’wini wa yena. Ku sukela hi lembe ra 30, endzhaku ka hina, nongonoko wa nguva ya Vukriste lowu paluxiweke eka Daniyele na Nhlavutelo wu hetiseke ku ya fika eka vuxokoxoko lebyintsongo. Xikwembu xi hi rhamba leswaku hi tlhela hi languta vumundzuku lebyi xi byi lunghiseleleke vahlawuriwa va xona; swilo leswi tivisiweke swi ta hetisisiwa hi ndlela leyi fanaka, hi ku tiyiseka loku heleleke. Yesu u hi byela tani hi le ka Nhlav.1:8: “ *Hi mina alfa na omega, masungulo ni makumu* ”. Mianakanyo ya “ *masungulo ni makumu* ” yi twisiseka ntsena eka ntokoto wa hina wa xidyoho xa laha misaveni lexi nga ta hela hi ku helele eka “ *makumu* ” ya gidi ra malembe ya vunkombo endzhaku ka ku lovisiwa ka vadyohi ni rifu. Eka vana va Xikwembu lava hangalakeke etikweni ra mabindzu, Yesu u nyikela, “ *hi ku ntshunxeka,* ” “ *ku suka exihlobyeni xa mati ya vutomi.* ” Hi yexe, “ *xihlovo* ” xa “ *mati lawa ya vutomi* ” lama fanekiselaka vutomi lebyi nga heriki. Nyiko ya Xikwembu i ya mahala, ku hlamuseriwa loku ku sola ku xavisiwa ka “indulgences” ya Rhoma

Khatoliki leyi a yi hlawula ku rivaleriwa loku kumiweke hi nxavo ku suka eka vupapa.

Ndzimana 7: “ *Loyi a hlulaka ú ta dya ndzhaka ya swilo leswi; Ndzi ta va Xikwembu xa yena, na yena u ta va n’wana wa mina .*”

Vahlawuriwa va Xikwembu i vadyandzhaka-kulobye na Yesu Krete. Xo sungula, hi ku “ *hlula* ” ka yena n’wini, Yesu u “ *kume ndzhaka* ” ya ku vangama ka vuhosi loku xi xiyiweke hi swivumbiwa swa yena hinkwaswo swa le tilweni. Endzhaku ka yena, vahlawuriwa va yena, na vona “ *vahluri* ”, kambe hi “ *ku hlula* ” ka yena, “ *va ta dya ndzhaka ya swilo leswi leswintshwa* ” leswi va tumbuluxeriweke hi Xikwembu hi ku hlawuleka. Yesu u tiyise vukwembu bya yena eka muapostola Filipi, eka Yohane 14:9: “ *Yesu a ku eka yena: Ndzi tshame na wena nkarhi wo leha, kambe a wu ndzi tivanga, Filipi! Loyi a ndzi voneke u vonile Tatana; u ri njhani: Hi kombe Tatana?* » Wanuna mesiya u tikombisile tani hi “ *Tatana la nga Heriki* ”, xisweswo a tiyisisa xitiviso lexi profetiweke eka Esa.9:6 (kumbe 5) lexi a xi n’wi khumba. Hikwalaho Yesu Krete i wa vahlawuriwa va yena, makwavo ni Tata wa vona. Naswona vona hi voxe i vamakwavo ni vana va yena va majaha. Kambe xirhambo i xa munhu hi xiyexe, kutani Moya wu vula, tani hi le makumu ka minkarhi ya 7 ya nhlokomhaka ya “Mapapila”: “ *eka loyi a hlulaka* ”, “ *u ta va n’wana wa mina* ”. Ku hlula xidyoho swa laveka leswaku u vuyeriwa eka xiyimo xa “ *n’wana* ” wa Xikwembu lexi hanyaka.

Ndzimana 8: “ *Kambe lava nga ni magwala, lava nga pfumeriki, lava nyenyetsaka, vadlayi, ni vadyohi, ni vangoma, ni vagandzeri va swifaniso ni vahembi hinkwavo, xiphemu xa vona xi ta va etiveni leri pfurhaka hi ndzilo ni xivavula, ku nga rifu ra vumbirhi .* »

Swipimelo leswi swa swimunhuhatwa swa vanhu swi kumeka eka vumunhu hinkwabyo bya vuhedeni, hambiswiritano, Moya wu kongomisa laha mihandzu ya vukhongereri bya mavunwa bya Vukriste; ku soriwa ka vukhongereri bya Vayuda ku kombisiwa kahle no paluxiwa hi Yesu eka Nhlav.2:9 na 3:9.

Hi ku ya hi Nhlav . Vukhongereri bya Vukreste bya mavunwa a byi hambananga ni vukhongereri bya mavunwa bya Vayuda. Mimpimanyeto ya yena ya nkoka yi hambanile ni ya Xikwembu. Xisweswo, loko Vafarisi va Vayuda va sola vadyondzisiwa va Yesu hi ku ka va nga hlamba mavoko va nga si dya (Mat.15:2), Yesu a nga si tshama a va endla xisandzu lexi kutani a ku, eka Mat.15:17 ku ya eka 20: “ Endlani a wu swi twisisi leswaku xin’wana ni xin’wana lexi nghenaka enon’wini xi nghena ekhwirini, ivi xi hoxiwa etindhawini ta le xihundleni? Kambe leswi humaka enon’wini swi huma embilwini , naswona leswi hi swona swi nyamisaka munhu. Hikuva embilwini ku huma miehleketo yo biha, ku dlava, vuoswi, vumbhisa, vukhamba, vumbhoni bya mavunwa, ku lumbeta . Hi swona swilo leswi nyamisaka munhu; kambe ku dya u nga hlambanga mavoko a swi nyamisi munhu ”. Hilaha ku fanaka, vukhongereri bya Vukriste bya mavunwa byi fihla swidyoho swa byona eka Moya hi ku tshinya swidyoho swa nyama ngopfungopfu. Yesu u nyikile vonelo ra yena hi ku byela Vayuda eka Mat.21:3 a ku: “ *valuvisi ni tinghwavava va ta mi rhangela emfun’weni wa matilo* ”; swi le rivaleni leswaku, hi xiyimo xa leswaku hinkwavo va hundzuka ni ku hundzukela eka Xikwembu ni ku basa ka xona. I vukhongereri bya mavunwa lebyi Yesu a byi

vulavulaka hi " vakongomisi lava feke mahlo " lava a va rhuketelaka eka Mat.23:24, hi ku " sefa ximanga ni ku mita kamela ", kumbe, hi ku " vona byanyi etihlweni ra muakelani va nga voni mhandzi leyi nga eka ya yena " hi ku ya hi Luka 6:42 na Mat.7:3 ku ya eka 5.

Ku ni ntshembo wutsongo eka un'wana ni un'wana loyi a tihlanganisaka ni swipimelo leswi hinkwaswo swa vumunhu leswi Yesu a swi xaxamete. Loko ku ri yin'we ntsena leyi fambisanaka ni ntumbuluko wa wena, u ta boheka ku lwisana na yona ni ku hlula xihoxo xa wena. Nyimpi yo sungula ya ripfumelo yi lwisana ni munhu hi yexe; naswona i maxangu lama nonon'hwaka swinene ku ma hlula.

Eka ku hlayela loku, hi ku tsakela nhlamuselo ya tona ya moya, Yesu Kreste, muavanyisi lonkulu wa le tilweni, u tshaha swihoxo leswi hehliwaka hi ripfumelo ra mavunwa ra Vukreste ra muxaka wa Vukhatoliki bya Rhoma bya mupapa. Hi ku kongomisa "magwala," u hlawula lava alaka ku hlula enyimpini ya vona ya ripfumelo, hikuva switshembiso swa yena hinkwaswo swi vekelele " eka loyi a hlulaka ." Hambiswiritano, a ku na ku hlula loku kotekaka eka lava alaka ku lwa. " Mbhoni yo tshembeka " yi fanele yi va ni xivindzi; huma eka xigangu. " Handle ka ripfumelo a swi koteki ku tsakisa Xikwembu " (Hev.11:6); exit, " loyi a nga pfumeriki ". Naswona ripfumelo leri nga fambisaniki ni ripfumelo ra Yesu leri nyikiweke tanihi xikombiso xo tekelela, i ku pfumala ku pfumela ntsena. " Swilo leswi nyenyetsaka " swi nyenyetsa eka Xikwembu naswona swi tshama swi ri mihandzu ya vahedeni ; ku huma, " leswi nyenyetsaka ". I ku vupfa loku ku vuriwaka leswaku ku vangiwa hi " Babilona lonkulu, mana wa tinghwavava ni manyala ya misava " hi ku ya hi Nhlav.17:4-5. " Vadlayi " va tlula nawu wa vutsevu; ku huma, " mudlayi ". Ku dlayiwa loku ku vuriwa leswaku ku vangiwa hi ripfumelo ra Khatoliki ni ripfumelo ra Maprotestente ra " vakanganyisi " hi ku ya hi Dan.11:34. " Lava nga ringaniki " va nga cinca mahanyelo ya vona ni ku hlula vubihhi bya vona, handle ka sweswo; huma " loyi a nga riki na tingana ". Kambe "ku pfumala vuxiyaxiya " ka moya loku vuriwaka leswaku ku vangiwa hi ripfumelo ra Khatoliki loko ku pimanisiwa ni " nghwavava " ku pfala nyangwa wa le tilweni hi ku helela hikwalaho ka byona. Ku tlula kwalaho, Xikwembu xi sola eka " ku pfumala ku basa " ka yena loku yisaka eka " vuoswi " bya moya: ku xaviselana na diyavulosi. " Vangoma " i vaprista va Khatoliki ni valandzeri va Maprotestente va vumoya bya mademona; ku huma, " muendli wa masalamusi "; xiendlo lexi xi vuriwa leswaku xi endliwe hi " Babilona lonkulu " eka Nhlav.18:23. " Vagandzeri va swikwembu swa hava " nakambe swi vula ripfumelo ra Khatoliki, swifaniso swa rona leswi vatliweke swi ri swilo swo gandzela ni swa xikhongelo; ku huma, " mugandzeri wa swifaniso ". Naswona xo hetelela, Yesu u tshaha " vahembi " lava nga na tanihi tata wa vona wa moya " Diyavulosi, muhembu ni mudlayi ku sukela eku sunguleni ni tata wa mavunwa " hi ku ya hi Yohane 8:44; huma hi " muhembu ".

Ndzimana 9: " Kutani yin'wana ya tintsumi ta nkombo leti khomeke swibya swa nkombo swa makhombo ya nkombo yo hetelela yi ta, yi vulavula na mina, yi ku: Tana, ndzi ta ku komba mutekiwa, nsati wa Xinyimpfana. »

Eka ndzimana leyi, Moya wu rhumela rungula ra xikhutazo eka vahlawuriwa lava nga ta hundza hi ku hlula enkarhini lowu khomisaka gome ni lowu chavisaka wa " makhombo ya nkombo yo hetelela " ya Xikwembu. Hakelo

ya vona yi ta va ku vona (“ *Ndzi ta ku komba* ”) ku vangama loku vekiweke vahlawuriwa lava hluleke lava vumbeke ni ku yimela, eka xiyenge lexi xo hetelela xa matimu xa tiko ra xidyoho, “ *mutekiwa, nsati wa Xinyimpfana* ”, Yesu Kriste .

“ *Tintsumi ta nkombo leti khomeke swibya swa nkombo leswi teleke hi makhombo ya nkombo yo hetelela* ” a ti kongomisa eka vanhu lava fikelelaka swipimelo swa vukhongi bya Vukreste bya mavunwa lebyi tshahiweke eka ndzimana leyi hundzeke. “ *Makhombo lawa ya nkombo yo hetelela* ” a ku ri xiphemu lexi Xikwembu a xi ta xi nyika mixaxa leyi weke ku nga ri khale. Sweswi u ta hi komba, hi swifaniso swo fanekisela, xiphemu lexi nga ta ya eka vahlawuriwa lava kutsuriweke lava hlulaka. Eka xifaniso lexi paluxaka mintlhaveko leyi Xikwembu xi nga na yona eka vona, ntsami yi ta komba vahlawuriwa lava nhlengeletano ya vona yi vumbeke, hi ku hlangana, “ *mutekiwa wa xinyimpfana* ”. Hi ku boxa, “ *nsati wa Xinyimpfana* ”, Moya wu tiyisisa dyondzo leyi nyikiweke eka Vaefesa 5:22 ku ya eka 32. Muapostola Pawulo u hlamusela vuxaka lebyinene bya nuna na nsati lebyi khombo ra kona byi nga ta kuma ku hetiseka ka byona ntsena eka vuxaka bya Vahlawuriwa na Kriste . Naswona hi fanele ku dyondza ku hlaya nakambe xitori xa Genesa, hi ku vonakala ka dyondzo leyi leyi nyikiweke hi Moya wa Xikwembu lexi hanyaka, muvumbi wa vutomi hinkwabyo, na musunguri wo tlhariha wa mimpimanyeto ya byona leyi hetisekeke. Rito “ *wansati* ” ri hlanganisa “ *mutekiwa* ”, “ *Muhlawuriwa* ” wa Kriste na xifaniso xa “ *wansati* ” lexi nyikeriweke eka Nhlavutelo 12.

Nhlamuselo yo angarhela ya Vahlawuriwa lava Dzunisiwaka

Ndzimana 10: “ *A ndzi yisa emoyeni entshaveni leyikulu leyi tlakukeke. Kutani a ndzi komba muti wo kwetsima wa Yerusalema, lowu xikaka wu huma etilweni wu huma eka Xikwembu, wu ri ni ku vangama ka Xikwembu.* »

Hi moya, Yohane u yisiwa eka nkarhi lowu Yesu Krete ni vahlawuriwa va yena va xikaka ha wona etilweni endzhaku ka ku avanyisa ka le tilweni ka “ *gidi ra malembe* ” ya gidi ra malembe ya vunkombo. Eka Nhlav .Endzhaku ka “ *gidi ra malembe* ” nchumu lowu profetiweke wu hetiseka eka ntiyiso wa “ *misava leyintshwa* ”. Ku sukela loko Yesu Krete a vuya, vahlawuriwa va amukele miri wa le tilweni lowu vangamisiweke lowu endliweke wu nga heriki eka Xikwembu. Xisweswo ma kombisa “ *ku vangama ka Xikwembu* ”. Ku hundzuka loku ku tivisiwa hi muapostola Pawulo eka 1 Vakor.15:40 ku ya eka 44: “ *Ku ni mimiri ya le tilweni ni mimiri ya laha misaveni; kambe ku vangama ka swilo swa le tilweni ku hambanile, ka swilo swa misava ku hambanile. Yin'wana i ku vangama ka dyambu, yin'wana i ku vangama ka n'weti, yin'wana i ku vangama ka tinyeleti; hambu ku ri nyeleti yi hambana hi ku vangama ni nyeleti yin'wana. Swi tano ni hi ku pfuxiwa ka vafi. Miri wu byariwa wu onhaka; u pfuka a nga onhaki; wu byariwa wu sandza, wu pfuka wu vangama; u byariwile a tsanile, u pfuka a tele matimba; u byariwile tani hi miri wa xiharhi, u pfuxa tani hi miri wa moya. Loko ku ri ni miri wa xiharhi, ku tlhela ku va ni miri wa moya .”*

Ndzimana 11: “ *Ku vangama ka yona a ku fana ni ribye ra risima swinene, ribye ra yaspere leri vonakaka ku fana ni kristala.* »

Ku tshahiwile eka ndzimana leyi hundzeke, “ *ku vangama ka Xikwembu* ” loku ku xi hlalulaka ku tiyisisiwa tanihleswi “ *ribye ra yaspere* ” ri tlhelaka ri vula xiphemu xa “ *Loyi a tshamaka exiluvulweni* ” eka Nhlav.4:3. Exikarhi ka

tindzimana letimbirhi, hi xiya ku hambana tanihileswi eka Nhlav.4, eka mungo wa ku avanyisa, “ *ribye leri ra jasper* ” leri fanekiselaka Xikwembu na rona ri na xivumbeko xa “ *sardonyx* ”. Laha, xiphiso xa xidyoho xi lulamisiwile, Muhlawuriwa u ti humesa eka xiphemu xa ku basa loku hetisekeke “ *transparent as crystal* ”.

Ndzimana 12: “ *A ri ri ni rirhangu lerikulu ni leri tlakukeke. A yi ri ni tinyangwa ta khume-mbirhi, ni tintsumi ta khume-mbirhi, ni mavito lama tsariweke, ya tinyimba ta khume-mbirhi ta vana va Israele: ”*

Xifaniso lexi ringanyetiweke hi Moya wa Yesu Kriste xi sekeriwe eka ku fanekisela ka “ *tempele mukwetsimi wa moya* ” loyi a boxiweke eka Efe.2:20 ku ya eka 22.: “ *U akiwile emasungulweni ya vaapostola ni vaprofeta, Yesu Kriste hi yexe a ri ribye ra xisekelo. Eka yena muako hinkwawo, lowu hlanganeke kahle, wu tlakuka wu va tempele yo kwetsima eHosini. Eka yena na n'wina mi akiwa mi va vutshamo bya Xikwembu hi Moya. ”.* Kambe nhlamuselo leyi a yi khumba Vahlawuriwa va nkarhi wa vuapostola ntsena. “ *Rirhangu leri tlakukeke* ” ri kombisa ku hundzuka ka ripfumelo ra Vukreste ku sukela hi lembe ra 30 ku ya eka lembe ra 1843; a hi xiye ni leswaku ku fikela siku leri, mpimanyeto wa ntiyiso lowu twisisiwaka ni ku dyondzisiwa hi vaapostola a wu cincanga. Leswi hi swona swi endlaka leswaku ku cinca ka siku ra ku wisa loku simekiweke hi 321 ku tshova **ntwanano** wo kwetsima lowu endlwiweke na Xikwembu hi ngati ya Yesu Kriste. Malunghana ni va amukeri va ntiyiso va Nhlavutelo ya vuprofeta lebyi, swikombiso leswi fanekiselaka ripfumelo ra Adventist, leri hambanisiweke hi Xikwembu ku sukela hi 1843, swi fanekiseriwe hi “ *tinyangwa ta khume-mbirhi* ”, “ *ti pfulekile* ” emahlweni ka vatirhela-mfumo lava hlawuriweke va “ *Philadelphia* ” (Nhlav.3: 7) na “ *ku pfarile* ” emahlweni ka “ *vafi lava hanyaka* ” lava weke va “ *Sardi* ” (Nhlav.3:1). Va “ *rhwala mavito ya tinyimba ta 12 leti funghiweke hi xilemo xa Xikwembu* ” eka Nhlav.7.

Ndzimana 13: “ *Evuxeni ku ni tinyangwa tinharhu, en'walungwini tinyangwa tinharhu, edzongeni tinyangwa tinharhu, ni evupela-dyambu tinyangwa tinharhu. »*

Ku kongomisiwa loku ka “ *tinyangwa* ” eka tinhla ta mune ta nkoka ku kombisa vumunhu bya yona bya misava hinkwayo; leyi solaka no endla leswaku vukhongeri lebyi vulaka leswaku byi nga ri enawini lebyi hundzuluxeriweke hi rimitsu ra Xigriki leri nge “katholikos” kumbe “catholic”. Xisweswo, ku sukela hi 1843, eka Xikwembu, Vuadventist hi byona ntsena vukhongeri bya Vukreste lebyi a byi tshembiseke “ *Evhangeli ya yena leyi nga heriki* ” (Nhlav. 14:6) eka vurhumiwa bya misava hinkwayo byo dyondzisa vaaki va misava. Handle ka ntiyiso lowu a wu paluxelaka Vahlawuriwa va yena va moya ku fikela emakumu ka misava, a ku na ku ponisiwa . Vuadventist byi velekiwe hi xivumbeko xa vandla ra ku pfuxetiwa ka vukhongeri leri hlohloteriweke hi xitiviso xa ku vuya ka Yesu Kreste lexi languteriweke, ro sungula, hi ximun'wana xa 1843; naswona yi fanele ku hlayisa vumunhu lebyi ku fikela loko ku vuya ko hetelela ka ntiyiso ka Yesu Kriste loku hleriweke ku va kona hi ximun'wana xa 2030. Hikuva “ku famba-famba” i ntirho lowu nga eku hundzukeni loku nga heriki, handle ka sweswo a ka ha ri “nsusumeto”, kambe i nhlango lowu “pfaleriweke” ni lowu feke, . leyi tsakelaka ndhavuko ni ku va ni xivumbeko xa vukhongeri; kumbe,

hinkwaswo leswi Xikwembu xi swi vengaka ni ku swi sola; naswona se u sola exikarhi ka Vayuda lava xandzukeke, lava nga pfumeriki vo sungula.

Nhlamuselo ya vuxokoxoko hi ku landzelelana ka minkarhi

Swisekelo swa ripfumelo ra Vukreste

Ndzimana 14: “ *Rirhangu ra muti a ri ri ni masungulo ya khume-mbirhi, naswona ehenhla ka wona a ku ri ni mavito ya khume-mbirhi ya vaapostola va 12 va Xinyimpfana.* »

Ndzimana leyi yi kombisa ripfumelo ra Vukreste ra vaapostola leri katsaka, hilaha hi swi voneke hakona, nkarhi lowu nga exikarhi ka 30 na 1843, naswona dyondzo ya wona yi soholotiweke hi Rhoma hi 321 na 538. “ *Rirhangu leri tlakukeke* ” ri vumbiwa hi nhlengeletano leyi nga ni malembe-xidzana yo tala ya “ *maribye lama hanyaka* ” hi ku ya hi 1 Pie.2:4-5: “ *Tshinela eka yena, ribye leri hanyaka* , leri ariweke hi vanhu, kambe leri hlawuriweke ni ra risima emahlweni ka Xikwembu; naswona n’wina hi n’wina, tanihi maribye lama hanyaka , tiakelani ku vumba yindlu ya moya , vuprista byo kwetsima , ku nyikela vahlaseriwa va moya, lava amukelekaka eka Xikwembu ha Yesu Kriste .

Ndzimana 15: “ *Loyi a vulavuleke na mina a a ri ni rihlanga ra nsuku ro pima, ku pima muti, tinyangwa ta wona, ni rirhangu ra wona.* »

Laha, tani hi le ka Nhluv). Loko " nhlanga " ya Nhluv . “ nsuku ” ku xa xikombiso xa “ *ripfumelo leri basisiweke hi ku ringiwa* ”, hi ku ya hi 1 Pet.1:7: “ *lerova ku ringiwa ka ripfumelo ra n’wina, leri nga ra risima ku tlula nsuku lowu bolaka (lowu hambiswiritano wu ringiwa hi ndzilo), wu endla leswaku ku dzunisiwa, . ku vangama ni ku xiximiwa, loko Yesu Krete a humelela .* Hikwalaho ripfumelo i mpimanyeto wa ku avanyisa ka Xikwembu.

Ndzimana 16: “ *Muti a wu ri ni xivumbeko xa xikwere, ku leha ka wona a ku ringana ni ku anama ka wona. A pima muti hi nhlanga, kutani a kuma switadiya swa 12 000; ku leha, ku anama na ku tlakuka a swi ringana.* »

“ *Xikwere* ” eka ndhawu ya le henhla i xivumbeko lexinene lexi hetisekeke. Eku sunguleni yi kumeka eka xiphemu xa “ku kwetsima ka swilo swo kwetsima” kumbe “ndhawu yo kwetsima swinene” ya tabernakela leyi akiweke enkarhini wa Muxe. Xivumbeko xa “ *xikwere* ” i vumbhoni bya ku nghenelela ka vutlhari, ntumbuluko a wu nyikeli “ *xikwere* ” lexi hetisekeke . Vutlhari bya Xikwembu byi humelela eka swipimelo swa ndhawu yo kwetsima ya Xiheveru leyi vumbiweke hi ku ringanana ka “ *swikwere* ” swinharhu. Timbirhi a ti tirhisiwa eka “ *ndhawu yo kwetsima* ” kasi ya vunharhu, eka “ *ndhawu yo kwetsima* ” kumbe “ *ndhawu yo kwetsima swinene* ”, leyi a yi vekiwe vukona bya Xikwembu ntsena naswona hikwalaho, yi hambanisiwile hi “ *xisirhelelo* ”, xifaniso xa xidyoho lexi Yesu u ta rivalela hi nkarhi wa yena. Swiphemu leswi swa swiphemu swinharhu eka nharhu a ku ri xifaniso xa malembe ya 6000 kumbe kanharhu ya 2000 lama nyikeriweke eka ku hlawuriwa ka vahlawuriwa eka phurojeke yo ponisa leyi kunguhatiweke hi Xikwembu. Eku heleni ka nhlawulo lowu, lava hlawuriweke lava hlawuriweke xisweswo va kombisiwa hi “ *xikwere* ” xa “ *ndhawu yo kwetsima swinene* ” leyi profeteke vuyelo bya ntirho wa ku ponisiwa; ndhawu leyi ya moya yi va leyi fikelelekaka hikwalaho ka ku vuyelelana loku tisiweke hi

ntwanano eka Kriste. Naswona “ *xikwere* ” xa moya xa tempele leyi hlamuseriweke xisweswo xi kume masungulo ya xona hi April 3, 30, loko ku ponisiwa ku sungule hi rifu ra ku rivaleriwa hi ku tirhandzela ra Mukutsuri wa hina Yesu Krete. Xifaniso xa “ *xikwere* ” a xi enelanga ku hetisisa nhlamuselo leyi ya ku hetiseka ka ntiyiso, leyi nhlayo yo fanekisela ya yona yi nga “tinharhu”. Nakambe, i ya “khubi” leyi nyikeriwaka eka hina. Hi ku va na mpimo lowu fanaka, eka “ *ku leha, ku anama, na ku tlakuka* ”, hi na nkarhi lowu, xikombiso xa “xinharhu” xa ku hetiseka loku hetisekeke ka “khubiki”, ka nhlengeletano ya vahlawuriwa lava kutsuriweke hi Yesu Kriste. Hi 2030, ku ta hetiswa ku akiwa ka “ *doroba ra xikwere (hambi ku ri xikhubiki: “ ku leha ka rona ”), masungulo ya rona ni tinyangwa ta rona ta khume-mbirhi* ”. Hi ku yi nyika xivumbeko xa xikhubiki, Moya wu yirisa nhlamuselo ya xiviri ya “muti” lowu mintshungu yi wu nyikaka.

Nhlayo leyi pimiweke , “ *12,000 stadia* ,” yi rhwala nhlamuselo leyi fanaka na “ *12,000 wa lava pfaleriweke* ” ya Nhlav.7. Tanihi xitsundzuxo: $5 + 7 \times 1000$, hi leswaku, munhu (5) + Xikwembu (7) x hi vunyingi (1000). Rito “ *switediyamu* ” ri ringanyeta ku hlanganyela ka vona eka mphikizano lowu xikongomelo xa wona ku nga ku “ *wina hakelo ya ku vitaniwa ka le tilweni* ” hi ku ya hi dyondzo ya Pawulo, eka Filp.3:14: “ *Ndzi tsutsumela eka pakani, ku ya wina hakelo ya ku vitaniwa ka le tilweni ka Xikwembu eka Yesu Kriste.* » ; naswona eka 1 Kor.9:24: “ *Xana a mi swi tivi leswaku lava tsutsumaka exitediyamu hinkwavo va tsutsuma, kambe hakelo yi kuma un’we? Tsutsuma leswaku u ta yi hlula.* » Vahlawuriwa lava hluleke va tsutsumile kutani va wina sagwadi leri nyikiweke hi Xikwembu eka Yesu Kriste.

Ndzimana 17: “ *Kutani a pima rirhangu, a kuma swisungunu swa dzana na makume mune mune, mpimo wa munhu, lowu a wu ri wa nsumi.* »

Endzhaku ka “ *swisungunu* ”, mimpimo leyi hambukisaka, Xikwembu xi hi paluxela ku avanyisa ka xona naswona xi hi paluxela leswaku i vavanuna ntsena lava fanekiseriwaka hi nhlayo ya “5” lava endleke ntwanano na Xikwembu, lava nhlayo ya vona yi nga “7”. Nhlayo hinkwayo ya tinomboro leti timbirhi yi nyika “12” leyi, loko yi “squared”, yi nyikaka nomboro ya “144”. “ *Mpimo wa munhu* ” lowu kongomeke wu tiyisekisa ku avanyisa ka “ *vavanuna* ” lava hlawuriweke lava kutsuriweke hi ngati leyi halatiweke hi Yesu Krete. Xisweswo nhlayo ya “12” yi kona eka swiyenge hinkwaswo swa ntirho wa ntwanano wo kwetsima lowu hetisisiweke na Xikwembu: 12 wa vapatriarka va Vaheveru, 12 wa vaapostola va Yesu Krete, na 12 wa tinyimba ku fanekisela ripfumelo ra Adventist leri simekiweke ku sukela hi 1843-1844.

Ndzimana 18: “ *Rirhangu a ri endliwe hi yaspere, muti a wu ri nsuku wo tenga, ku fana ni nghilazi yo tenga.* »

Hi ku tirhisa swifaniso leswi, Xikwembu xi paluxa ku tlangela ka xona ripfumelo leri kombisiweke hi vahlawuriwa va xona lava hlawuriweke ku fikela hi 1843. Hakanyingi a va ri na ku vonakala kutsongo, kambe vumbhoni bya vona eka Xikwembu byi n’wi tlheriserile ni ku xi tata hi rirhandzu. “ *Nsuku lowu tengeke ni nghilazi leyi tengeke* ” ya ndzimana leyi swi kombisa ku basa ka mimoya-xiviri ya vona. Hakanyingi va nyikerile vutomi bya vona hi xikongomelo xo tshemba switshembiso swa Xikwembu leswi paluxiweke ha Yesu Kriste. Ku

tshemba loku vekewe eka yena a ku nge khomisiwi tingana, yena hi yexe u ta va amukela eka “ *ku pfuka ko sungula* ”, ka “ *lava feke eka Kriste* ” va ntiyiso, hi ximun’wana xa 2030.

Masungulo ya vuapostola

Ndzimana 19: “ *Masungulo ya rirhangu ra muti a ma khavisiwe hi maribye ya risima ya mixaka hinkwayo: masungulo yo sungula a ma ri ya yaspere, ya vumbirhi ya safira, ya vunharhu ya kalikedoni, ya vumune ya emeralda,* ”

Ndzimana 20: “ *ya vuntlhanu ya sardonyx, ya vutsevu ya sardonyx, ya vunkombo ya chrysolite, ya vutsevu ya beryl, ya vutsevu ya topazi, ya vukhume ya chrysoprase, ya vukhume ya ya hyacinth, ya vukhume-mbirhi ya ya amethyst.* »

Xikwembu xi tiva miehleketo ya vanhu na leswi va swi twaka loko va tsakela ku saseka ka maribye ya risima loko ya tsemiwa kumbe ku pholishiwa. Leswaku va kuma swilo leswi, van’wana va tirhisa rifuwo lero va ti onha, rirhandzu ra vona eka swona ri tano. Eka endlelo leri fanaka, Xikwembu xi ta tirhisa mintlhaveko leyi ya vumunhu ku kombisa mintlhaveko leyi xi yi twaka eka vahlawuriwa va xona lava rhandzekaka ni lava katekisiweke.

Maribye ya risima ” lawa yo hambana ya hi dyondzisa leswaku lava hlawuriweke a hi ti clones leti fanaka, hikuva munhu un’wana na un’wana u na vumunhu bya yena, eka xiyimo xa miri, swi le rivaleni, kambe ngopfungopfu eka xiyimo xa moya, eka xiyimo xa vumunhu bya yena. Xikombiso lexi nyikeriweke hi “ *vaapostola va khume-mbirhi* ” va Yesu xi tiyisekisa mianakanyo leyi. Exikarhi ka Jean na Pierre, ku hambana lokukulu swonghasi! Hambiswiritano, Yesu a a va rhandza hi ku hambana ka vona ni hikwalaho ka ku hambana ka vona. Rifuwo ra ntiyiso ra vutomi leri tumbuluxiweke hi Xikwembu ri le ka vumunhu lebyi byo hambana-hambana lebyi hinkwavo va koteke ku xi nyika ndhawu yo sungula etimbilwini ta vona ni le mimoyeni ya vona hinkwayo.

Vuadventist

Ndzimana 21: “ *Tinyangwa ta khume-mbirhi a ti ri tiperela ta khume-mbirhi; nyangwa wun’wana ni wun’wana a wu ri wa perela yin’we. Xivava xa doroba a xi ri nsuku wo tenga, ku fana ni nghilazi leyi nga erivaleni.* »

Ku sukela hi 1843, vahlawuriwa lava hlawuriweke a va kombisanga ripfumelo lerikulu ku tlula ra lava va va rhangeleke eku avanyisiweni ka Muavanyisi wa Muponisi. Xikombiso xa “ *perela yin’we* ” xi vangiwa hi ku fikelela ka Vuadventist lebyi katekisiweke eka ku twisisa loku heleleke ka pulani ya Xikwembu ya ku ponisiwa. Eka Xikwembu, ku sukela hi 1843, vahlawuriwa lava hlawuriweke va Maadventist va tikombise va faneleka ku amukela ku vonakala ka xona hinkwako. Kambe leswi leswi nyikeriwaka hi ku kula loku hambetaka, i Maadventist yo hetelela lama kanetaka ntsena lama kumaka xivumbeko xo hetelela lexi hetisekeke xa tinhlamuselo ta vuprofeta. Leswi ndzi vulaka swona hileswaku Muadventist wo hetelela loyi a hlawuriweke a nge vi na nkoka lowukulu ku tlula van’wana lava kutsuriweke eminkarhini ya vuapostola. “ *Perela* ” yi kombisa makumu ya ntirho wo ponisa lowu sunguriweke hi Xikwembu. Yi paluxa ntokoto wo karhi lowu a wu katsa ku vuyisela mintiyiso

hinkwayo ya tidyondzo leyi soholotiweke ni ku hlaseriwa hi ripfumelo ra Khatoliki ra mupapa wa Rhoma ni ripfumelo ra Maprotestente leri a ri wele eka vugwinehi. Naswona eku heteleleni, yi hi paluxela nkoka lowukulu lowu Xikwembu xi wu nyikaka ku nghena eku tirhisiweni ka xileriso xa Daniyele 8:14 hi ximun'wana xa 1843: “ *Ku fikela loko magidi mambirhi na madzana manharhu nimadyambu ni ku kwetsima ku ta lulamisiwa* ”. “ *Perela* ” i xifaniso xa “ *ku kwetsima loku lulameke* ” loku, ku hambana ni maribye man'wana ya risima, ku nga fanelangiki ku tsemiwa leswaku ku paluxa ku saseka ka kona. Eka mongo lowu wo hetelela nhlengeletano ya vahlawuriwa lava kwetsimisiweke yi vonaka yi twanana, “ *yi nga soleki* ” hi ku ya hi Nhlav.14:5, yi nyika Xikwembu ku vangama hinkwako loku xi fanelaka. Savata ya vuprofeta na gidi ra malembe ra vunkombo leri profetiweke hi yona swi hlangana naswona swi hetisisiwa hi ku hetiseka hinkwako ka ntirho wo ponisa lowu ehleketiweke hi muvumbi lonkulu Xikwembu. “ *Perela ya yena ya nxavo lowukulu* ” ya Mat.13:45-46 yi kombisa ku vangama hinkwako loku a a lava ku yi nyika.

Ku cinca lokukulu ka Yerusalema lontshwa

Moya wu hlamusela hi ku kongoma: “ *xivandla xa doroba a xi endliwe hi nsuku lowu tengeke, ku fana ni nghilazi leyi nga erivaleni.* » Hi ku tshaha “ *ndhawu leyi ya nsuku wo tenga* ” kumbe ripfumelo leri tengeke, u ringanyeta ku pimanisiwa na ya Paris leyi rhwalelaka xifaniso xa xidyoho hi ku amukela mavito ya “ *Sodoma na Egipta* ” eka Nhlav.11:8.

Ndzimana 22: “ *A ndzi vonanga tempele emutini; hikuva HOSI Xikwembu xa Matimba Hinkwawo i tempele ya yena, ku fana na Xinyimpfana.* »

Nkarhi wa swifaniso wu hundzile, vahlawuriwa va nghene eku hetisekeni ka ntiyiso ka ntirho wa ku ponisa wa Xikwembu. Hilaha hi swi twisisaka hakona namuntlha emisaveni, “ *tempele* ” ya ku hlengeletana a yi nge he pfuni nchumu. Ku nghena eminkarhini leyi nga heriki ni le ka ntiyiso swi ta endla leswaku “ *mindzhuti* ” leyi profeteke hi ku ya hi Kol.2:16-17 yi nga pfuni nchumu: “ *Hikwalaho ku nga vi na munhu loyi a mi avanyisa hi ku dya kumbe ku nwa, kumbe hi nkhuvo , hi n'weti lowuntshwa, kumbe hi tisavata : a ku ri ndzhuti wa swilo leswi nga ta ta, kambe miri wu le ka Kriste .*” Rinoko ! Eka ndzimana leyi, fomula leyi nge “ *ya Tisavata* ” yi khumba “ *Tisavata* ” leti vangiwaka hi minkhuvo ya vukhongeri ku nga ri “ *Savata ya vhiki na vhiki*” leyi simekiweke ni ku kwetsimisiwa hi Xikwembu hi siku ra vunkombo ku sukela loko misava yi tumbuluxiwile. Tanihi leswi ku ta ko sungula ka Kriste ku endleke leswaku mihivahivana ya nkhuvo leyi a yi n'wi profeta eka ntwanano wa khale yi nga pfuni nchumu, ku nghena evuton'wini lebyi nga heriki swi ta endla leswaku swifaniso swa laha misaveni swi nga ha tirhi naswona swi ta pfumelela vahlawuriwa ku vona, ku twa ni ku landzela ‘Xinyimpfana a xi ve, Yesu Kriste, la “ *tempele* ” ya ntiyiso yo kwetsima ya vukwembu leyi nga ta va, hi laha ku nga heriki, xikombiso lexi vonakaka xa Moya wo tumbuluxa.

Ndzimana 23: “ *Muti a wu lavi dyambu kumbe n'weti leswaku wu wu voninga; hikuva ku vangama ka Xikwembu ku n'wi voningela, kutani Xinyimpfana i rivoni ra yena.* »

Eka vutomi lebyi nga heriki bya Xikwembu, vahlawuriwa va hanya eku vonakaleni loku nga heriki loku nga riki na xihlovo xa ku vonakala xo fana ni dyambu ra hina ra sweswi leri vukona bya rona byi lulamisiweke ntsena hi ku cincana ka “ *vusiku ni vusiku* ”; “ *vusiku kumbe munyama* ” va lulamile hikwalaho ka xidyoho. Leswi xidyoho xi lulamisiweke xi tlhela xi nga ha ri kona, ku sale ndhawu ntsena ya “ *ku vonakala* ” loku Xikwembu xi ku vuleke “ *lokunene* ” eka Gen.1:4.

Moya wa Xikwembu wu tshama wu nga vonaki naswona Yesu Kriste i xiphemu lexi swivumbiwa swa xona swi nga n’wi vonaka ha xona. Hikwalaho ka xivangelo lexi u nyikeriwa tanihi “ *rivoni* ” ra Xikwembu lexi nga vonakiki.

Kambe nhlamuselo ya moya yi paluxa ku cinca lokukulu. Loko va nghena etilweni, vahlawuriwa va ta dyondzisiwa hi ku kongoma hi Yesu, kutani a va nge he lavi “ *dyambu* ”, xikombiso xa ntwanano lowuntshwa, kumbe “ *n’weti* ”, xikombiso xa ntwanano wa khale wa Vayuda; havumbirhi bya vona va ri, hi ku ya hi Nhlav . Hi ku komisa, vahlawuriwa a va nge he lavi Bibe le yo Kwetsima.

Ndzimana 24: “ *Matiko ma ta famba eku vonakaleni ka wona, tihosi ta misava ti ta tisa ku vangama ka tona eka wona.* »

“ *Matiko* ” lama khumbekaka i “ *matiko* ” lama nga ya le tilweni kumbe lama hundzukeke ya le tilweni. Leswi “ *misava leyintshwa* ” na yona yi hundzukeke mfumo lowuntshwa wa Xikwembu, hi kona laha xivumbiwa xin’wana ni xin’wana lexi hanyaka xi nga kumaka movumbi Xikwembu. “ *Tihosi ta misava* ” leti vumbeke vahlawuriwa ti ta “ *tisa ku vangama* ” ka ku basa ka moya-xiviri wa tona evuton’wini lebyi lebyi nga heriki lebyi vekiweke eka “ *misava leyintshwa* ”. Xivulavulelo lexi xa “ *tihosi ta misava* ” lexi hakanyingi xi kongomisaka, hi ndlela yo nyenyetsa , valawuri va misava lava xandzukeke, xi hlawula, hi ndlela leyi tumbeleke, vahlawuriwa eka Nhlav . . Hilaha ku fanaka, ha hlava eka Nhlav.5:10: “ *u va endle mfumo ni vaprista eka Xikwembu xa hina, va ta fuma emisaveni .* ”

Ndzimana 25: “ *Tinyangwa ta yona a ti nge pfariwi ninhlikanhi, hikuva vusiku a byi nge vi kona.* »

Rungula leri ri kombisa ku nyamalala ka ku nga sirheleleki ka sweswi. Ku rhula ni nsirhelelo swi ta hetiseka eku vonakaleni ka siku leri nga heriki leri nga heriki. Eka matimu ya vutomi, xifaniso xa munyama xi tumbuluxiwile ntsena emisaveni hikwalaho ka nyimpi exikarhi ka “ *ku vonakala* ” ka vukwembu na “ *munyama* ” wa kampa ya diyavulosi.

Ndzimana 26: “ *Ku vangama ni ku xiximeka ka matiko swi ta tisiwa kona.* »

Ku ringana malembe ya 6000 vavanuna va tihlanganise hi tinxaka, vanhu na matiko. Hi nkarhi wa Vukreste, eVupela-dyambu, vanhu va cince mimfumo ya vona yi va matiko naswona vahlawuriwa va Vakreste va hlawuriwe exikarhi ka vona hikwalaho ka “ *ku vangama ni ku xiximeka* ” loku va ku nyikeke Xikwembu eka Kriste.

Ndzimana 27: “ *Ku hava lexi nga tengangiki lexi nga ta nghena eka yena, hambu ku ri munhu la endlaka manyala kumbe mavunwa; ku ta nghena ntsena lava tsariweke ebukwini ya vutomi ya Xinyimpfana .* ”

Xikwembu xa swi tiyisekisa, ku ponisiwa i mhaka ya xilaveko lexikulu eka xiphemu xa xona. I mimoya-xiviri leyi tengeke hi ku hetiseka ntsena, leyi kombisaka ku rhandza ntiyiso wa Xikwembu, leyi nga hlawuriwa leswaku yi kuma vutomi lebyi nga heriki. Nakambe, Moya wu pfluxeta ku ala ka wona ka " *lava thyakeke* " loku vulaka ripfumelo ra Maprotestente leri weke eka rungula ra " *Sardes* " eka Nhlav.3:4, ni ripfumelo ra Khatoliki leri mulandzeri wa rona " *a tinyiketelaka eka manyala ni le ka mavunwa ya vukhongeri ni ya vaaki* . Hikuva lava nga riki va Xikwembu va pfumela ku lawuriwa hi diyavulosi ni mademona yakwe.

Nakambe, Moya wa hi tsundzuxa, swihlamariso swi vekiwe vanhu hikuva Xikwembu xi tivile ku sukela loko misava yi simekiwile mavito ya vahlawuriwa va xona hikuva " *ma tsariwile ebukwini ya xona ya vutomi* ". Naswona hi ku boxa " *ebukwini ya vutomi bya xinyimpfana* ", Xikwembu xi susa vukhongeri byihi na byihi lebyi nga riki bya Vukriste eka pulani ya xona ya ku ponisiwa . Leswi a paluxeke eka Nhlavutelo ya yena ku hlongoriwa ka vukhongeri bya Vukreste bya mavunwa, ndlela yo ponisa yi vonaka yi ri " *yo koma ni ku komile* " hilaha Yesu a swi vuleke hakona eka Mat.7:13-14: " *Nghena hi nyangwa wo koma. Hikuva nyangwa yi anamile, ni ndlela leyi yisaka eku lovisiweni yi anamile, kutani va tala lava nghenaka hi yona. Kambe nyangwa yi komile ni ndlela leyi yisaka evuton'wini yi komile , naswona a va talanga lava yi kumaka .* "

Nhlavutelo 22: Siku Leri Nga Heriki ra Makumu

Ku hetiseka ka nkarhi wa laha misaveni wa ku hlawuriwa ka Xikwembu ku hele hi Apo.21: 7 x 3. Nomboro ya 22 hi ndlela yo kanetana yi fungha masungulo ya matimu hambileswi yi vumbeke, eka buku leyi, makumu ya wona. Ku pfuxetiwa loku, loku khumbaka “ *hinkwaswo* ” hi ku ya hi Xikwembu, ku fambisana ni “ *misava leyintshwa ni tilo lerintshwa* ”, leswi havumbirhi bya swona i swa hilaha ku nga heriki.

Ndzimana 1: “ *A ndzi komba nambu wa mati ya vutomi, lowu baseke ku fana ni kristala, lowu humaka exiluveweni xa Xikwembu ni xa Xinyimpfana.* »

Eka xifaniso lexi xo tlakuka, lexi tiyisaka xa ku tenga, Moya wu hi tsundzuxa leswaku nhlengeletano ya vahlawuriwa leyi hundzukeke leyi nga heriki, leyi fanekisiweke hi “ *nambu wa mati ya vutomi* ”, i xivumbiwa, ntirho wa Xikwembu lowu vumbiweke hi vuntshwa hi tlhelo ra moya eka Kriste loyi vukona bya yena byi vonakaka yi ringanyetiwa hi “ *xiluvelo* ” xa yena; naswona leswi, hi ku tirhisa gandzelo ra “ *xinyimpfana* ”, Yesu Krete; vutomi lebyi nga heriki byi ri mihandzu ya ku velekiwa lokuntshwa loku gandzelo leri ri ku humeseke eka vahlawuriwa.

“ *Nambu* ” i mati yo tenga lama khulukaka hi mpimo lowukulu. U swifaniso swa vutomi lebyi, ku fana na yena, byi nga eku tirheni nkarhi hinkwawo. Mati yo tenga ya endla 75% wa miri wa hina wa misava wa vanhu; leswi swi vula leswaku mati yo tenga i ya nkoka eka yena, naswona lexi hi xona xivangelo lexi endlaka leswaku Xikwembu xi fanisa rito ra xona, leri nga ra nkoka ku fana na ku kuma vutomi lebyi nga heriki, na “ *xihlovo xa mati ya vutomi* ” hi ku ya hi Apo.7 :17, ku va xona hi xoxe lexi “ *xihlovo xa mati lama hanyaka* ” hi ku ya hi Yer.2:13. Eka Nhlavutelo ya Yena, hi vonile eka Nhlavutelo 17:15 leswaku “ *mati* ” ya fanekisela “ *vanhu* ”; laha, “ *nambu* ” i xikombiso xa vahlawuriwa lava kutsuriweke ku va lava nga heriki.

Ndzimana 2: “ *Exikarhi ka xivandla xa muti ni le matlhelo mambirhi ya nambu a ku ri ni murhi wa vutomi, lowu tswalaka mihandzu ka khume-mbirhi, wu humesa mihandzu ya wona n'hweti yin'wana ni yin'wana, naswona matluka ya wona a ma ri ya ku horisa matiko.* »

Eka xifaniso lexi xa vumbirhi, Yesu Kriste, “*murhi wa vutomi* ” wu kumeka “ *exikarhi* ” ka nhlengeletano ya yena ya vahlawuriwa lava hngeletaneke va n'wi rhendzela eka “*ndhawu* ” ya nhlengeletano. U “ *exikarhi* ” ka vona kambe u tlhela a va ematlhelo ka vona, a yimeriwile hi “ *matlhelo mambirhi ya nambu* ”. Hikuva Moya wa Xikwembu wa Yesu Kriste wu kona hinkwako-nkwako; leyi nga kona hinkwako-nkwako ni le ka un'wana ni un'wana. Mihandzu ya “ *murhi* ” lowu i “ *vutomi* ” lebyi pfuxetiwa, nkarhi na nkarhi, tanihi leswi “ *mihandzu ya wona* ” yi kumiwaka eka yin'wana ni yin'wana ya “ *tin'hweti ta 12* ” ta lembe ra hina ra laha misaveni. Lexi i xifaniso xin'wana xo saseka xa vutomi lebyi nga heriki ni xitsundzuxo xa leswaku byi hlayisiwa hilaha ku nga heriki hi ku rhandza ka Xikwembu.

Hakanyingi Yesu a a fanisa munhu ni “ *mirhi* ” ya mihandzu leyi “ *hi yi avanyisa hi mihandzu ya yona.* ” U vule leswaku eka yena n'wini, ku sukela eku sunguleni eka Gen.2:9, xifaniso xo fanekisela xa “ *murhi wa vutomi* ”. Kambe

mirhi yi ni tanihi “ *swiambalo* ” ku khavisa ka “ *matluka* ” ya yona. Eka Yesu, “ *nguvu* ” ya yena yi fanekisela mintirho ya yena yo lulama naswona hikwalaho ka sweswo ku kutsuriwa ka yena eswidyohweni swa vahlawuriwa va yena lava kolotaka ku ponisiwa ka vona eka yena. Kutani tanihi leswi “ *matluka* ” ya “ *mirhi* ” ma horisaka mavabyi, mintirho yo lulama leyi hetisisiweke hi Yesu Krete yi “ *horisa* ” vuvabyi lebyi dlayaka bya xidyoho xo sungula lexi kumiweke tanihi ndzhaka hi vahlawuriwa ku sukela eka Adamu na Evha lava tirhiseke “ *matluka* ” ya mirhi ku funengeta miri ya vona ni ku pfumala swiambalo ka moya loku kumiweke hi ntokoto wa xidyoho.

Ndzimana 3: “ *Ku nga ha vi na ku rhukaniwa. Xiluvelo xa Xikwembu ni xa Xinyimpfana xi ta va emutini; malandza ya yena ma ta n’wi tirhela, ma vona xikandza xa yena,* ”

Ku suka eka ndzimana leyi, Moya wu tiphofula eka nkarhi lowu taka, wu nyika hungu ra yena nhlamuselo ya xikhutazo eka vahlawuriwa lava va ha ta boheka ku lwisana na vubihi na vuyelo bya byona ku fikela loko Kriste a vuya na ku susiwa ka vona emisaveni ya xidyoho.

I “ *anathema* ”, ndzhukano wa xidyoho lexi endliweke hi Evha na Adamu, lexi a xi endle leswaku Xikwembu xi nga vonaki ematihlweni ya vanhu. Ku tumbuluxiwa ka Israele wa ntwanano wa khale a ku nga hundzulanga nchumu, hikuva xidyoho xa ha endla leswaku Xikwembu xi nga vonaki. A ha fanele a tumbela ehansi ka xivumbeko xa papa ninhlikanhi a ri karhi a rhurhumela nivusiku. Ndhawu yo kwetsima swinene ya vukwetsimelo a yi vekeribe yena ntsena, ehansi ka xigwevo xa rifu eka mudyohi. Kambe swiyimo leswi swa laha emisaveni a swa ha ri kona. Emisaveni leyintshwa, Xikwembu xa vonaka eka malandza ya xona hinkwawo, leswaku vutirheli bya vona byi ta va byihi bya ha ri xihundla, kambe va ta va na ku hlangana na xona tanihi leswi vaapostola va tikhomeke makatla na Yesu Kriste ni ku burisana na yena; hi langutane hi mahlo.

Ndzimana 4: “ *Vito ra yena ri ta va emimombyeni ya vona.* »

Vito ra Xikwembu ri vumba “ *xilemo xa Xikwembu lexi hanyaka* ” xa ntiyiso. Ku wisa ka Savata i “xikombiso” xa le handle ntsena xa leswi. Hikuva “ *vito* ” ra Xikwembu ri kombisa vumunhu bya xona lebyi xi byi fanekiselaka hi swikandza swa “ *swiharhi swa mune* ”: “ *nghala, rhole, munhu ni ntsuni* ” leswi kombisaka hi ku hetiseka ku hambana loku twanaka ka vumunhu bya Xikwembu : ya vuhosi naswona yi tiyile, kambe yi lunghekele ku endliwa magandzelo, xivumbeko xa munhu, kambe ntumbuluko wa le tilweni. Marito ya Yesu ma hetisekile; lava fanaka va khitikanela swin’we. Nakambe, lava nga ni mimpimanyeto ya Xikwembu va hlawuriwile hi Xikwembu leswaku va kuma vutomi lebyi nga heriki naswona va hlengeletiwile eka xona. “ *Nhamu* ” yi na byongo bya wanuna loyi, motor center ya miehleketo ya yena na vumunhu bya yena. Naswona byongo lebyi lebyi hanyaka byi dyondza, byi kombisa no pfumelela kumbe ku ala mpimanyeto wa ntiyiso lowu Xikwembu xi wu nyikelaka ku wu ponisa. Byongo bya vahlawuriwa a byi tsakela ku kombisiwa ka rirhandzu loku hlaleriweke hi Xikwembu eka Yesu Kriste naswona va lwile, hi ku ya hi milawu leyi simekiweke, ku hlula vubihi hi mpfuno wa yena, leswaku va ta kuma mfanelo yo hanya na yena.

Ekusihlelelani, hinkwavo lava fanaka ni vumunhu bya Xikwembu lebyi paluxiweke hi Yesu Kriste va tikuma va ri na yena ku n'wi tirhela hilaha ku nga heriki. Vukona bya “vito” ra Xikwembu “*leri tsariweke emimombyeni ya vona*” byi hlamusela ku hlula ka vona; naswona leswi, ngopfu-ngopfu, eka ndzingo wo hetelela wa ripfumelo ra Adventist lowu eka wona, vanhu a va ri ni nhlawulo wo tsala “*enhan'wini ya vona*”, “*vito ra Xikwembu*” kumbe ra “*xivandzana*” lexi xandzukeke.

Ndzimana 5: “*Vusiku a byi nge he vi kona; a va nge lavi rivoni kumbe ku vonakala, hikuva HOSI Xikwembu xi ta va voningela. Naswona va ta fuma hilaha ku nga heriki.* »

Hi ku ya hi Gen.1:5, endzhaku ka rito leri nge “*vusiku*” ku yime rito leri nge “*munyama*”, leri fanekiselaka xidyoho ni vubihhi. “*Rivoni*” ri vula Biblele, rito ro kwetsima leri tsariweke ra Xikwembu leri paluxaka mpimanyeto wa “*ku vonakala ka xona*”, wa leswinene ni leswinene. A yi nge he pfuni nchumu, vahlawuriwa va ta va na mfikelelo wo kongoma eka ku huhuteriwa ka yona ka le henhla, kambe sweswi yi hlayisa, emisaveni ya xidyoho, ntirho wa yona wa nkoka lowu “*voningelaka*” lowu hi woxe wu yisaka evuton'wini lebyi nga heriki.

Ndzimana 6: “*Kutani a ku eka mina: “Marito lawa i ntiyiso, i ntiyiso; kutani HOSI Xikwembu xa mimoya ya vaprofeta, xi rhumele ntsumi ya xona ku ya komba malandza ya xona leswi faneleke ku humelela **hi ku hatlisa**”.*”

Ra vumbirhi hi kuma xitiyisekiso lexi xa Xikwembu: “*Marito lawa i ntiyiso ni ntiyiso.*” Xikwembu xi tikarhatela ku khorwisa muhlayi hi vuprofeta, hikuva vutomi bya xona lebyi nga heriki byi le khombyeni eka ku hlawula ka xona. Loko a langutane ni switiyisekiso swa yena swa le henhla, munhu wa nyama u lawuriwa hi switwi swa ntlhanu leswi Muvumbi wa yena a n'wi nyikeke swona. Miringo yi tele naswona ya humelela eku n'wi fularheleke evumoyeni. Hikwalaho ku sindzisa ka Xikwembu ku lulamile hi ku helela. Khombo eka mimoya-xiviri i ra xiviri naswona ri tshama ri ri kona.

Swi fanerile ku pfluxeta ku hlaya ka hina ka ndzimana leyi leyi humesaka vumunhu bya xiviri lebyi nga tolovelekangiki eka vuprofeta lebyi. A ku na xifaniso eka ndzimana leyi, kambe ku tiyisisiwa leswaku Xikwembu hi xona xi huhuteriweke hi vaprofeta lava tsaleke tibuku ta Biblele ni leswaku tanihi nhlavutelo yo hetelela, xi rhumele “Gabriel” eka Yohane, leswaku xi n'wi paluxela hi swifaniso leswi, hi 2020, swi ta humelela “**hi ku hatlisa**”, kumbe se swi hetisisiwile, hi mpimo lowukulu. Kambe exikarhi ka 2020 na 2030, nguva yo chavisa swinene yi ta boheka ku tsemakanya; minkarhi yo chavisa leyi funghiweke hi rifu, ku lovisiwa ka nyutliya ni “*makhombo ya nkombo yo hetelela ya vukarhi bya Xikwembu*” yo chavisa; munhu ni ntumbuluko swi ta xaniseka swinene ku kondza swi nyamalala.

Ndzimana 7: “*Kutani waswivo, ndzi ta **hi ku hatlisa**. Wa tsaka loyi a hlayisaka marito ya vuprofeta bya buku leyi!* »

Ku vuya ka Yesu ku tivisiwa hi ximun'wana xa 2030. Nkateko i wa hina, ku fikela laha hi “*hlayisaka*”, **ku fikela emakumu**, “*marito ya vuprofeta bya buku leyi*” Nhlavutelo.

Riencisi leri nge “*hi ku hatlisa*” ri hlamusela ku humelela ka xitshuketa ka Krete hi awara ya ku vuya ka yena, hikuva nkarhi wu hundza nkarhi na nkarhi

handle ko hatlisisa kumbe ku nonoka. Ku sukela eka Daniyele 8:19, Xikwembu xa hi tsundzuxa: “ *ku ni nkarhi lowu vekiwewe wa makumu* ”: “ *Kutani xi ku eka mina: Ndzi ta ku dyondzisa leswi nga ta humelela eku heleni ka vukarhi, hikuva ku ni nkarhi lowu vekiwewe wa makumu .*” Yi nga nghenelela ntsena eku heleni ka malembe ya 6000 lama hleriweke hi Xikwembu eka ku hlawula ka xona vahlawuriwa, hi leswaku, hi siku ro sungula ra ximun’wana leri rhangelaka April 3, 2030.

Ndzimana 8: “ *Hi mina Yohane, loyi ndzi tweke ni ku vona swilo leswi. Kuteloko ndzi twile ni ku vona, ndzi wela emilengeni ya ntsuni leyi ndzi kombeke yona, ndzi yi-gandzela-ni ku nkhisama emahlweni ka yona.* »

Ra vumbirhi, Moya wu ta ku ta hi rhumela xilemukiso xa wona. Eka matsalwa yo sungula ya Xigriki riendli leri nge “proskuneo” ri hundzuluxeriwa tanihi “ku nkhisama emahlweni”. Riendli leri nge “ku gandzela” i ndzhaka ya vuhundzuluxeri bya Xilatini lebyi vuriwaka “Vulgate”. Swi tikomba onge vuhundzuluxeri lebyi byo biha byi lunghiselele ndlela yo tshika ku nkhisama hi nyama eka mukhuva wa vukhongeri wa Vukriste bya vugwinehi ku fikela laha ku khongela “ku yima”, hikwalaho ka vuhundzuluxeri byin’wana bya mavunwa bya riendli ra Xigriki leri nge “istemi,” eka Marka 11:25. Eka tsalwa, xivumbeko xa yona xa “stékété” xi na nhlamuselo ya “tshama u tiyile kumbe u tiyisela”, kambe vuhundzuluxi bya Oltramare lebyi tirhisiweke eka vuhundzuluxeri bya L.Segond byi byi hundzuluxele byi va “stasis” leswi vulaka “ku yima” hi ndlela ya xiviri. Xisweswo vuhundzuluxeri bya mavunwa bya Bibe le byi endla leswaku, hi ndlela yo kanganyisa, langutelo leri nga fanelangiki, ro tikukumuxa ni leri hlundzukisaka eka muvumbi lonkulu Xikwembu, xa Matimba Hinkwawo, eka vanhu lava lahlekeriwa hi ku twisisa ka leswi kwetsimaka hakunene, swi va enawini. Naswona leswi a hi swona ntsena... Leswi hi swona swi endlaka leswaku langutelo ra hina eka vuhundzuluxi bya Bibe le ri fanele ku va leri kanakanisaka ni ku va ni vuxiyaxiya, ngopfu-ngopfu tanihi leswi eka Nhlav.9:11, Xikwembu xi paluxaka matirhiselo ya “ku onha” (*Abaddon-Apollyon*), ya Bibe leyi tsariweke “ *hi Xiheveru ni Xigriki* ”. Ntiyiso wu kumeka ntsena eka matsalwa yo sungula, lama hlayisiweke hi Xiheveru kambe ma nyamalarile ivi ma siviwa hi matsalwa ya Xigriki ya ntwanano lowuntshwa. Naswona kwalaho, ku fanele ku xiyiwa, xikhongelo xo “yima” xi humelele exikarhi ka vapfumeri va Protestente, lexi kongomisiweke hi marito ya Xikwembu ya “ *. mhalamhala ya vu-5 .*” Hikuva, hi ndlela leyi nga twaliki, xikhongelo xo khinsama xi ye emahlweni nkarhi wo leha exikarhi ka Makhatoliki, kambe a hi fanelanga hi hlamala, hikuva hi le ka vukhongeri lebyi bya Khatoliki laha diyavulosi a rhangelaka valandzeri va yena ni vahlaseriwa va yena ku nkhisama emahlweni ka swifaniso leswi vatliweke leswi yirisiweke hi milawu ya vumbirhi eka ya khume ya Xikwembu; xileriso lexi Makhatoliki ma xi honisaka, tanihi leswi eka vuhundzuluxeri bya Xirhoma, xi susiweke ivi xi siviwa.

Ndzimana 9: “ *Kambe a ku eka mina: Tivonele leswaku u nga endli leswi! Ndzi nandza-kuloni, ni wa vamakwenu vaprofeta, ni wa lava hlayisaka marito ya buku leyi. Gandzela-Emahlweni ka Xikwembu Nkhisama.* »

Xihoxo lexi endlaweke hi Yohane xi ringanyetiwa hi Xikwembu tanihi xilemukiso lexi kongomisiweke eka vahlawuriwa va xona: “tivonela leswaku mi

nga weli evugandzerini bya swifaniso!” leyi vumbeke xihoxo lexikulu xa vukhongeri bya Vukriste lebyi ariweke hi Xikwembu eka Yesu Kriste. U hlela xivono lexi hi ndlela leyi fanaka ni leyi a hleleke dyondzo ya yena yo hetelela hi ku lerisa vaapostola va yena leswaku va teka matlhari ya vona ya awara leyi a khomiweke ha yona. Loko nkarhi wu fika, u va yirise ku yi tirhisa. Dyondzo yi nyikiwile kutani a ku: “ *Tivonele leswaku u nga yi endli .*” Eka ndzimana leyi, Yohane u kuma nhlamuselo leyi nge: “ *Ndzi nandza-kuloni .*” “ *Tintsumi* ”, ku katsa na “ *Gabriyele* ”, ku fana na vanhu, i swivumbiwa swa movumbi Xikwembu lexi yiriseke eka ya vumbirhi eka milawu ya xona ya khume ku nkhisama emahlweni ka swivumbiwa swa xona, emahlweni ka swifaniso leswi vatliweke, kumbe swifaniso leswi pendiweke; swivumbeko hinkwaswo leswi xifaniso xi nga swi tekaka. Xisweswo hi nga dyondza eka ndzimana leyi hi ku xiya mahanyelo lama hambaneke ya tintsumi. Laha Gabriyele, xivumbiwa xa le tilweni lexi faneleke swinene endzhaku ka Mikayele, u yirisa ku nkhisama emahlweni ka yena. Hi hala tlhelo, Sathana, eka swivumbeko swa yena swo kanganyisa, hi xivumbeko xa “Nhwana”, u kombela leswaku ku akiwa switsundzuxo na tindhawu ta vugandzeri ku n’wi gandzela no n’wi tirhela... xisirhelelo xo voninga xa munyama xa wa.

Ntsumi yi ya emahlweni yi boxa “ *ni ya vamakwenu, vaprofeta ni ya lava hlayisaka marito ya buku leyi* ”. Exikarhi ka xivulwa lexi na xa Nhlav . yi endle leswaku vana van’wana va Xikwembu va avelana ku vonakala loku hlamuseriweke naswona vona hi ku famba ka nkarhi va nghene entirhweni wa “ *vaprofeta* ”. Ku andzisiwa loku ku pfumelela hambu ku ri nhlayo leyikulu ya vanhu van’wana lava vitaniweke ku fikelela nhlawulo hi ku twa ntiyiso lowu paluxiweke, na hi ku wu veka entirhweni lowu kongomeke.

Ndzimana 10: “ *Kutani a ku eka mina: U nga funghiwa marito ya vuprofeta bya buku leyi. Hikuva nkarhi wu le kusuhi.* »

Rungula ra hambukisa, hikuva ri kongomisiwe eka Yohane, loyi Xikwembu xi n’wi rhwaleleke eka malembe ya hina yo hetelela ku sukela eku sunguleni ka buku , hi ku ya hi Nhlav.1:10. Nakambe, hi fanele ku twisisa leswaku xileriso xa ku nga funghiwa marito ya buku xi kongomisiwe eka mina hi ku kongoma hi nkarhi lowu buku yi nga pfaleriwa hi ku helele; kutani yi hundzuka “ *buku leyitsongo leyi pfulekeke* ” ya Nhlav.10:5. Naswona loko yi “ *pfuriwa* ” hi mpfuno ni mpfumelelo wa Xikwembu, a ka ha ri na xivutiso xo yi pfala hi “swilemo”. Naswona leswi, “ *hikuva nkarhi wu tshinele* ”; hi ximun’wana xa 2021, ku sale malembe ya 9, ku nga si vuya loku vangamaka ka Hosi Xikwembu Yesu Kriste.

Hambiswiritano, ku pfuriwa ko sungula ka “ *buku leyitsongo* ” ku sungule endzhaku ka xileriso xa Dan.8:14, i.e., endzhaku ka 1843 na 1844; hikuva ku twisisa ka nkoka ka mhaka ya ndzingo wa sweswinyana wa ripfumelo wa Adventist ku vangiswa hi tinhlavutelo leti nyikiweke hi ku kongoma hi Yesu Kriste hi yexe, kumbe hi ntsumi ya yena, eka sesi wa hina Ellen.G.White, hi nkarhi wa vutirheli bya yena.

Ndzimana 11: “ *Loyi a nga lulamangiki a a tlhele a hamboloka, loyi a nga tengangiki a a tlhele a va la nga tengangiki; lavo lulama a ha ha tiendlele ku lulama, ni loyi a kwetsimaka a ha tihlawulela.* »

Loko yi hlayiwa ro sungula, ndzimana leyi yi tiyisisa ku nghena eku tirhisiweni ka xileriso xa Dan.8:14. Ku hambanisiwa ka Maadventist lama hlawuriweke hi Xikwembu exikarhi ka 1843 na 1844 ku tiyisekisa rungula ra " *Sardis* " laha hi kumaka Maprotestente ma " *hanya* " kambe ma " *file* " naswona ma " *nyamisiwile* " hi tlhelo ra moya, naswona maphayona ya Adventist " *lama fanelaka ku va valungu* " ma vitaniwile eka ndzimana leyi " . *ku lulama ni ku kwetsimisiwa* ". Kambe ku pfuriwa ka " *buku leyitsongo* " ku ya emahlweni ku fana ni " *ndlela ya lavo lulama leyi yaka emahlweni yi kula ku fana ni ku vonakala ka siku, ku sukela nimixo ku ya fika emakumu ya yona* ". Naswona Maadventist ya maphayona a ma nga swi tivi leswaku ^{ndzingo} wa ripfumelo a wu ta va sefa exikarhi ka 1991 na 1994 hilaha dyondzo ya " *mhalamhala ya vu-5* " yi hi paluxeke hakona. Hikwalaho ka sweswo, ku hlayiwa kun'wana ka ndzimana leyi ku va loku kotekaka.

Nkarhi wa ku funghiwa wu le kusuhi no hela hilaha hi hlayaka hakona eka Nhlav.7:3: " *Mi nga tshuki mi vavisa misava, hambu ku ri lwandle, hambu ku ri mirhi, ku kondza hi funghiwa mi fungha mimombo ya malandza ya Xikwembu xa hina* . » Hi fanele hi veka kwihi mpfumelelo wo onha misava, lwandle, na mirhi? Swilo swimbirhi leswi nga kotekaka swi kona. Emahlweni ka " *mhalamhala ya vutsevu* " kumbe emahlweni ka " *makhombo ya nkombo yo hetelela* "? " *Mhalamhala ya vutsevu* " leyi vumbeke nxupulo wa vutsevu wa xilemukiso lowu nyikiweke hi Xikwembu eka vadyohi va laha misaveni, swi vonaka swi twala eka mina emhakeni leyi ku hlayisa ku koteka ka vumbirhi. Hikuva " *makhombo ya nkombo yo hetelela ya vukarhi bya Xikwembu* " ma ni xikongomelo xa wona i " *misava* " ya Maprotestente ni " *lwandle* " ra Khatoliki. A hi xiyeni leswaku ku lovisiwa loku hetisisiweke hi " *mhalamhala ya vutsevu* " a ku siveli, kambe ku khutaza ku hundzuka ka vahlawuriwa lava vitaniweke lava kutsuriweke hi ngati ya Yesu Kriste.

Hikwalaho, endzhaku ka " *mhalamhala ya vutsevu* " ni le mahlweninyana ka " *makhombo ya nkombo yo hetelela* ", ni hi nkarhi wa ku yimisiwa ka ku funghiwa loku fungha ku hela ka nkarhi wa tintswalo ta nhlengeletano ni ta munhu hi xiyexe laha hi nga ha vekaka marito ku suka eka wona ndzimana leyi: " *Loyi a nga lulamangiki a a tlhele a va la hambolokeke, loyi a nyamisiweke a a tlhele a thyakisa; lavo lulama a ha ha tiendlele ku lulama, ni loyi a kwetsimaka a ha tihlawulela* . » Un'wana na un'wana u ta kota ku vona laha ndlela leyi Moya wu tiyisisaka ha yona eka ndzimana leyi vuhundzuluxeri lebyinene lebyi ndzi byi nyikeleke eka ndzimana ya xisekelo ya "Maadventist" leyi nga Daniyele 8:14: "... *ku kwetsima ku ta lulamisiwa* ". Marito lama nge " *ku lulama ni ku kwetsima* " ma seketeriwa swinene naswona hikwalaho ma tiyisiwa hi Xikwembu. Hikwalaho rungula leri ri langutele nkarhi wa ku hela ka nkarhi wa tintswalo, kambe nhlamuselo yin'wana hi leyi landzelaka. Loko yi fika emakumu ka buku, Moya wu kongomisa nkarhi lowu buku leyi hlamuseriweke hi ku helela yi hundzukaka " *buku leyitsongo leyi pfulekeke* " naswona ku sukela hi nkarhi lowu, ku amukeriwa kumbe ku ala ka yona ku ta endla ku hambana exikarhi ka " *loyi a lulameke na loyi a tinyamisaka* " naswona Hosi ya hina yi rhamba " *mukwetsimi ku tihlawulela ku ya emahlweni* ". Ndzi tlhela ndzi tsundzuka leswaku " *ku thyakisa* " ku vuriwa leswaku ku vangwiwa hi Vuprotestente eka rungula ra " *Sardes* ." Moya wu

kongomisa hi marito ya wona Vuprotestente lebyi na Adventism ya nhlango leyi avelane ndzhukano wa yona ku sukela hi 1994, loko yi byi joyina hi ku nghena eka ntwanano wa ecumenical. Ku amukela rungula leri hlamuseriweke ra buku leyi hikwalaho swi ta “ *nakambe* , kambe ro hetelela, *swi endla ku hambana exikarhi ka loyi a tirhelaka Xikwembu ni loyi a nga xi tirheliki* ” hi ku ya hi Mal.3:18.

Hikwalaho ndzi katsakanya tidyondzo ta ndzimana leyi. Xo sungula, yi tiyisisa ku hambana ka Adventist na Vuprotestente exikarhi ka 1843 na 1844. Eka ku hlaya ka vumbirhi, yi tirha ku lwisana na Adventism ya ximfumo leyi tlheleleke eka ntwanano wa Protestente na ecumenical endzhaku ka 1994. Naswona ndzi ringanyeta ku hlaya ka vunharhu loku nga ta tirha eku heleni ka nkarhi wa ku ringiwa hi 2029 ku nga si vuya ka Yesu Kriste ku vekiwile ku sungula ka ximun’wana lexi taka emahlweni ka April 3 ya Paseka 2030. Hi lembe ra 2030.

Swi sale eka hina endzhaku ka tinhlamuselo leti ku twisisa leswaku xivangelo xa ku wa ka Vuadventist bya nhlango, lebyi endleke leswaku byi “ *hlantswiwa* ” hi Yesu Kriste eka rungula ra yena leri kongomisiweke eLaodikiya, a hi ku ala ku pfumela eka ku vuya ka yena ka 1994, sweswo ku ala ku tekela enhlokweni ku hoxa xandla ka ku vonakala loku fikeke ku voningela vuhundzuluxeri bya ntiyiso bya Daniyele 8:14; ku vonakala loku kombisiweke hi ndlela leyi nga kanetekiki hi tsalwa ro sungula ra Bibeke ra Xiheveru hi roxe. Xidyoho lexi a xi ta soriwa ntsena hi Xikwembu xa vululami lexi nga teki loyi a nga ni nandzu a nga ri na nandzu.

Ndzimana 12: “ *Waswivo, ndzi ta hi ku hatlisa, hakelo ya mina yi na mina, ku ta hakela un’wana ni un’wana hi ku ya hi ntirho wakwe.* ”

Endzhaku ka malembe ya 9, Yesu u ta vuya hi ku vangama ka Xikwembu loku nga hlamuselekiki. Eka Nhlav. U tlhele a hi nyika xiphemu lexi vekiweke Maadventist ya yena lama hlawuriweke lama tshameke ma tshembekile ni lama xiximaka rito ra yena ra vuprofeta ni Savata ya yena yo kwetsima ya siku ra vunkombo, eka Nhlav.7, 14, 21 na 22. “ *Ku rihisela* ” ku ta “ *tlhelela eka un’wana ni un’wana hi ku ya hi i yini "ntirho wa yena"* , leswi siyaka ndhawu yitsongo eka lava nga na nandzu ku tivula lava lulameke ematihlweni ya Kriste. Marito yo tiyimelela ma hundzuka lama nga pfuniki nchumu hikuva endzhaku ka sweswo swi ta hlwela ku hundzula swihoxo swa ku hlawula ka nkarhi lowu hundzeke.

Ndzimana 13: “ *Hi mina alfa na omega, wo sungula ni wo hetelela, masungulo ni makumu.* »

Leswi nga ni masungulo na swona swi ni makumu. Nsinya lowu wa nawu wu tirha eka ku leha ka nkarhi wa laha misaveni lowu nyikeriweke hi Xikwembu leswaku xi hlawula vahlawuriwa. Exikarhi ka alpha na omega, ku ta va ku hundze malembe ya 6000. Hi lembe ra vu 30 hi April 3, rifu ra ku rivaleriwa hi ku tirhandzela ra Yesu Kriste na rona ri ta va ri funghe nkarhi wa alfa wa ntwanano wa Vukriste wa malembe ya 2000; ximun’wana xa 2030 xi ta fungha nkarhi wa xona wa omega hi matimba hinkwawo.

Kambe alpha na yona i 1844 na omega ya yona 1994. Naswona xo hetelela, alpha i ya mina na vatirhela-mfumo vo hetelela lava hlawuriweke, 1995 na omega ya yona, 2030.

Ndzimana 14: “ *Ku katekile lava hlayisaka swileriso swa yena* (ku nga ri ~~*hlamba tinguvu ta vona*~~), *leswaku va va ni mfanelo ya murhi wa vutomi, ni ku nghena hi tinyangwa emutini!* »

Xivumbeko xa vumbirhi xa “ *nhlomulo lowukulu* ” xi le mahlweni ka hina ni vuyelo bya xona bya mafu yo tala. Hikwalaho, swi va swa xihatla ku kuma nsirhelelo ni mpfuno eka Xikwembu ha Yesu Kreste. Hilaha xifaniso xi kombisaka hakona, mudyohi u fanele a “ *hlayisa swileriso swa yena.* ” » ; **ta Xikwembu ni ta Yesu, “ Xinyimpfana xa Xikwembu ” leswi vulaka leswaku u fanele ku landzula swivumbeko hinkwaswo leswi xidyoho xi nga swi tekaka.** Vuhundzuluxeri lebyi funengetiweke bya ndzimana leyi lebyi hlayisiweke eTibibeleni ta hina ta sweswi byi vangwiwa hi Vukhatoliki bya Rhoma lebyi kongomisiwaka ku suka eVatican. Matsalwa man’wana ya voko, ya khale swinene, naswona hikwalaho ma tshembekaka swinene, ma ringanyeta: “ *Ku katekile lava hlayisaka swileriso swa yena* ”. Naswona tanihi leswi xidyoho ku nga ku tlula nawu, rungula ra soholotiwile naswona ri siva ku yingisa loku lavekaka ni ka nkoka hi ku tivula ko olova ka ku va Mukreste. I mani loyi a vuyeriwaka eka vugevenga lebyi? Eka lava va nga ta lwa hi Savata ku fikela loko Yesu Kriste a vuya hi ku vangama. Rungula ra ntiyiso ri katsakanyiwile hi ndlela leyi: “Ku katekile loyi a yingisaka Muvumbi wa yena”. Rungula leri ri phindha ntsena leswi tshahiweke eka Nhlavutelo 12:17 na 14:12, ku nga: “ *lava hlayisaka swileriso swa Xikwembu ni ripfumelo ra Yesu* ”. Lava i va amukeri va rungula ro hetelela leri rhumeriweke hi Yesu. Loyi a avanyisa vuyelo lebyi kumiweke i Yesu Kreste hi byakwe, naswona xilaveko xa yena xi ringana ni ku xaniseka loku tiyiseleriweke eka ku dlayiwa ka yena ripfumelo. Hakelo ya lava hlawuriweke yi ta va yikulu swinene; va ta kuma ku nga fi, naswona va nghena evuton’wini lebyi nga heriki hi ndlela ya Maadventist leyi fanekiseriwaka hi “ *tinyangwa ta khume-mbirhi* ” ta “ *Yerusalema lontshwa* ” wo fanekisela.

Ndzimana 15: “ *Huma ni timbyana, ni vangoma, vanghwavava, vadlayi, vagandzeri va swikwembu swa hava ni un’wana ni un’wana la rhandzaka ni ku endla mavunwa!* »

I vamani lava Yesu va va thyaka mavito hi ndlela leyi? Xihehlo lexi lexi fihliweke xi khumba ripfumelo hinkwaro ra Vukriste leri hambukeke; ripfumelo ra Khatoliki, ripfumelo ra Protestente ra swivumbeko swo tala ku katsa na ripfumelo ra Adventist leri ngheneke eka ntwanano wa rona ku sukela hi 1994; ripfumelo ra Maadventist leri katekisiweke hi ndlela leyi fuweke swinene hi yena eku sunguleni ka vukona bya yena, naswona ngopfu-ngopfu malunghana ni vayimeri va yena vo hetelela lava sindzisiweke ku kanetana. “ *Timbyana* ” i vahedeni kambe ni, naswona ku tlula hinkwaswo, i lava va tivulaka vamakwavo **ni ku n’wi xenga**. Rito leri ra “ *timbyana* ” hi ndlela leyi nga twaliki eka vanhu va manguva lawa va le Vupela-dyambu ni ra xiharhi lexi tekiwaka tanihi xikombiso xa ku tshembeka, kambe eka vanhu va le Vuxeni i xifaniso xa ku rhuketela. Naswona laha, Yesu u tlhela a tlhontlha vumunhu bya tona naswona u ti teka tanihi swiharhi leswi nga tshembekiki. Marito man’wana ma tiyisekisa vuavanyisi lebyi. Yesu u tiyisisa marito lama endliweke eka Nhlav.21:8 naswona laha ku engeteriwa ka rito leri nge “ *timbyana* ” ku kombisa ku avanyisa ka yena ka munhu hi xiyexe. Endzhaku ka nkombiso lowu tlakukeke wa rirhandzu lowu a

wu nyikeke vanhu, a ku na nchumu lowu chavisaka ku tlula ku xengiwa hi lava va tivulaka va yena ni gandzelo ra yena.

Kutani, Yesu u va vitana “ *vangoma* ” hikwalaho ka ku xaviselana ka vona na tintsumi to biha, vumoya, lebyi nga sungula ku yenga ripfumelo ra Khatoliki hi ku vonakala ka “Nhwana Mariya”, nchumu lowu nga kotekiki hi ku ya hi Bibe. Kambe masingita lama endliweke hi madimona ma fana ni lawa “ *vangoma* ” va Faro va ma endleke emahlweni ka Muxe na Aroni.

Hi ku va vitana “ *lava nga tengangiki* ”, Yesu u sola ku ntshunxiwa ka mahanyelo kambe ngopfu-ngopfu mintwanano ya vukhongereri leyi nga riki ya ntumuluko leyi endliwaka hi tikereke ta Protestente ni ripfumelo ra Khatoliki leri solaka hi vaprofeta va Xikwembu tanihi nandza wa diyavulosi. Va tswala, “tanihi vana va vanhwanyana,” “*vumbhisa* ” bya “ *mana wa vona wa nghwavava Babilona Lonkulu*, ” lebyi soriwa eka Nhlav.

Nakambe vagwinehi i “ *vadlayi* ” lava nga ta lunghiselela ku dlaya vahlawuriwa va Yesu loko a nga ngheneleli leswaku a va sivela hi ku ta ka yena loku vangamaka.

I “ *vagandzeri va swifaniso* ” hikuva u tsakela ngopfu vutomi bya swilo leswi vonakaka ku tlula vutomi bya moya. Va tshama va nga ri na mhaka loko Xikwembu xi va nyikela ku vonakala ka xona loku va ku ala hi xivindzi hi ku endla madimona varhumiwa va xona va ntiyiso.

Naswona ku heta ndzimana leyi, u hlamusela hi ku kongoma a ku: “ *naswona un'wana ni un'wana la rhandzaka ni ku endla mavunwa!* » Hi ku endla tano, u sola lava ntumuluko wa vona wu namarheleke mavunwa, ku fikela laha va nga riki na vuxiyaxiya nikatsongo eka ntiyiso. Ku vuriwile mayelana na ku navela na mihlovo leswaku a swi nge vulavuriwi; swi tano ni hi ku rhandza ntiyiso kumbe mavunwa. Kambe eka vutomi bya xona lebyi nga heriki, Xikwembu xi hlawula, hi ku kongoma, exikarhi ka swivumbiwa swa xona leswi ku tswariwa ka vanhu ku swi humesaka, lava nga ni rirhandzu leri ra ntiyiso.

Vuyelo byo hetelela bya kungu ra Xikwembu ra ku ponisiwa bya chavisa. Va lahliwa ehandle, hi ku landzelelana, vadyohi lava nonon'hwisiweke lava nga hundzukiki va le mahlweni ka ndhambi, ntwanano wa khale wa Vayuda lowu nga pfumeriki, ripfumelo ra Khatoliki ra mupapa ra Rhoma leri nyenyetsaka, ripfumelo ra Orthodox leri gandzelaka swifaniso, ripfumelo ra Protestente ra Calvin, naswona ro hetelela, ripfumelo ra Maadventist ra nhlango, muhlaseriwa wo hetelela wa moya wa ndhavuko lowu lava hundzeke hinkwavo va wu tsakeleke hi ku ringana.

Rungula ra “Maadventist” ri vile na vuyelo byo dlaya, xo sungula, eka Vayuda, lava weke hi ku ala ka vona ku pfumela eka **ku ta ko sungula** ka Mesiya loku tivisiweke eka Dan.9:24 ku ya eka 27. Xa vumbirhi, Vakriste lava lahliweke ehandle hi Yesu lava hinkwavo va avelana ku tivona nandzu hi ku kombisa ku pfumala ku tsakela eka rungula ra sweswinyana ra “Maadventist” leri tivisa **ku ta ka yena ra vumbirhi** . Ku pfumala ka vona ku rhandza ntiyiso wa yona swa dlaya eka vona. Hi 2020, vukhongereri lebyi lebyikulu bya ximfumo hinkwabyo byi avelana rungula leri ro chavisa leri Yesu a ri vulavuleke hi 1843 eka Vuprotestente bya nguva ya “ *Sardi* ” eka Nhlav.3:1: “ *Ku vuriwa leswaku wa hanya, naswona u file* ”.

Ndzimana 16: “ *Mina Yesu ndzi rhumile ntsumi ya mina leswaku yi ta mi nyikela vumbhoni eka timhaka leti etikerekeni. Hi mina rimitsu ni mbewu ya Davhida, nyeleti ya nimixo leyi hatimaka.* »

Yesu u rhumele ntsumi ya yena Gabriyele eka Yohane, naswona hi ku tirhisa Yohane eka hina, malandza ya yena yo tshembeka ya masiku yo hetelela. Hikuva i namuntlha ntsena laha rungula leri ri hlamuseriweke hi ku helela ri hi pfumelelaka ku twisisa marungula lawa a ma kongomisaka eka malandza ni vadyondzisiwa va yena va minkarhi ya nkombo kumbe Tinhlengeletano ta nkombo. Yesu u susa ku kanakana eka ku pfuxa ka yena hi ndlela yo fanekisela ka Apo.5: “ *rimitsu ni vatukulu va Davhida* ”. U engetela a ku: “ *nyeleti leyi hatimaka ya nimixo* ”. Nyeleti leyi i dyambu kambe yi tihlanganisa na yona ntsena tanihi xifaniso. Hikuva, handle ko swi xiya, swivumbiwa leswi tshembekaka leswi rhandzaka Yesu Kreste hikwalaho ka gandzelo ra yena swi xixima dyambu ra hina, nyeleti leyi yi endliweke xikwembu hi vahedeni. Loko vo tala va nga swi tivi, mintshungu, hambu ku ri leyi voningeriweke emhakeni leyi, a yi lunghekelanga, naswona a yi swi koti ku twisisa vukulu bya xiendlo lexi xa vuhedeni xa ku gandzela swifaniso. Munhu u fanele ku ti rivala, ku ti veka endhawini ya Xikwembu lexi titwaka swilo hi ndlela yo hambana swinene hikwalaho ka leswi miehleketo ya yena se yi landzeleleke swiendlo swa vanhu ku ringana kwalomu ka 6000 wa malembe. Yi kombisa xiendlo xin’wana ni xin’wana hi leswi xi swi yimelaka hakunene; leswi nga riki mhaka ya vavanuna lava vutomi bya vona byo koma ngopfu-ngopfu byi khumbekaka hi ku enerisa ku navela ka vona, ngopfu-ngopfu ka nyama ni ka laha misaveni, kambe swi tlhela swi va tano ni lava nga va moya ni lava nga ni vukhongereri swinene naswona va tshamaka va pfaleriwile hikwalaho ko xixima mindhavuko ya vatatana.

Eku heleni ka rungula ra *Tiyatira* , Moya wu te eka “ *loyi a hlulaka* ” wu ku: “ *Ndzi ta n’wi nyika nyeleti ya nimixo.* ” Laha Yesu u ti humesa tanihi “ *nyeleti ya nimixo* ”. Hikwalaho muhluri u ta kuma Yesu ni ku vonakala hinkwako ka vutomi loku nga ni xihlovo xa kona eka yena na yena. Xitsundzuxo xa rito leri xi ringanyeta nyingiso lowu heleleke wa “Maadventist” yo hetelela ya ntiyiso eka tindzimana leti ta 1 Petro.2:19-20-21: “ *Naswona hi khoma rito ra vuprofeta hi ku tiyiseka swinene, leri mi endlaka kahle loko mi ri hakela nyingiso, kukota rivoni leri voningaka endhawini ya munyama, kukondza siku ri pfuka, ni nyeleti ya nimixo yi huma etimbilwini ta n’wina; mi tiva ku sungula hi n’wina leswaku ku hava vuprofeta bya Matsalwa lebyi nga vaka nchumu wa nhlamuselo ya le xihundleni, hikuva a ku nga ri hi ku navela ka munhu laha vuprofeta byi nga tshama byi tisiwa, kambe byi susumetiwa hi Moya lowo Kwetsima leswaku vanhu va vulavule ku suka eka Xikwembu.* » A hi nga ta swi vula ku antswa. Endzhaku ko twa marito lawa, muhlawuriwa u ma hundzula mintirho leyi tekeriwaka enhlokweni hi Yesu Kreste.

Ndzimana 17: “ *Moya ni mutekiwa va ku: “Tana.” Naswona loyi a twaka a a ku: Tanani. Naswona loyi a nga ni torha a a te; un’wana ni un’wana loyi a lavaka, a nga teka mati ya vutomi hi ku ntshunxeka.* ”

Ku sukela eku sunguleni ka vutirheli bya yena bya laha misaveni, Yesu u sungule xirhambo lexi: “ *Tanani* ”. Kambe hi ku teka xifaniso xa “ *torha* ”, wa swi tiva leswaku loyi a nga riki na “ *torha* ” a nge ti ku ta nwa. Ku vitaniwa ka yena

ku ta twiwa, ntsena, hi lava va “ *torhaka* ” vutomi lebyi nga heriki lebyi vululami bya yena lebyi hetisekeke byi hi nyikaka byona hi tintswalo ta yena ntsena, tanihi nkarhi wa vumbirhi. Yesu a ri yexe u hakerile nxavo wa kona; hikwalaho u yi nyikela “ *mahala* ”. Ku hava “ku titsakisa” ka Khatoliki kumbe ka Xikwembu loku pfumelelaka leswaku ku kumiwa hi mali. Xirhambo lexi xa misava hinkwayo xi lunghiselela nhlengeletano ya vatirhela-mfumo lava hlawuriweke ku suka eka matiko hinkwawo na masungulo hinkwawo. Xirhambo lexi nge “ *Tana* ” xi hundzuka xilotlelo xa ntlawa lowu wa vahlawuriwa lowu ndzingo wa ripfumelo wa masiku yo hetelela wu nga ta wu tumbuluxa. Kambe, va ta kuma ndzingo lowu hangalakeke emisaveni naswona va ta tlhela va hlangana ntsena loko Yesu Kriste a vuya hi ku vangama ka yena ku va susa etikweni ra xidyoho.

Ndzimana 18: “ *Ndzi byela un’wana ni un’wana la twaka marito ya vuprofeta bya buku leyi: Loko munhu a engetela nchumu eka yona, Xikwembu xi ta n’wi ba hi makhombo lama hlamuseriweke ebukwini leyi; »*

Nhlavutelo a hi buku leyi tolovelekeke ya Bibe. I ntirho wa matsalwa lama khodiweke hi Xikwembu hi ririmi ra Bibe lama nga tiwiwaka hi lava va lavisisaka Bibe hinkwayo ku sukela eku sunguleni ku ya fika emakumu. Swivulavulelo swi va leswi tolovelekeke hi ku hlaya hi ku phindha-phindha. Naswona “ti-concordances ta Bibe” ti endla leswaku swi koteka ku kuma swivulavulelo leswi fanaka. Kambe kahle-kahle hikuva khodi ya yona yi kongomile swinene, vahundzuluxeri ni vatsari va tsundzuxiwa: “ *Loko munhu a engetela nchumu eka yona, Xikwembu xi ta n’wi ba hi makhombo lama hlamuseriweke ebukwini leyi* ”.

Ndzimana 19: “ *Loko munhu a susa nchumu eka marito ya buku ya vuprofeta lebyi, Xikwembu xi ta susa xiphemu xa yena emurhini wa vutomi ni le mutini wo kwetsima, lowu hlamuseriweke ebukwini leyi. »*

Hikwalaho ka swivangelo leswi fanaka, Xikwembu xi xungeta un’wana ni un’wana loyi a “ *susaka xin’wana ni xin’wana emaritweni ya buku ya vuprofeta lebyi .*” Un’wana ni un’wana la tekaka ekhombyeni leri u tlhela a tsundzuxiwa: “ *Xikwembu xi ta tsema xiphemu xa xona emurhini wa vutomi ni le mutini wo kwetsima, lowu hlamuseriweke ebukwini leyi .*” Hikwalaho ku cinca loku xiyiweke ku ta va ni vuyelo byo chavisa eka lava va ku endleke.

Ndzi koka nyingiso wa n’wina eka dyondzo leyi. Loko ku cincwiwa ka buku leyi leyi nga twisisekiki leyi nga ni tikhodi ku xupuriwa hi Yesu Krete hi tindlela leti timbirhi to tika, xana ku ta va ku ri yini eka lava alaka rungula ra yona leri hlamuseriweke hi ku helela?

Xikwembu xi ni swivangelo leswi twalaka swo nyikela xilemukiso lexi erivaleni, hikuva Nhlavutelo leyi, leyi marito ya yona ma hlawuriweke hi xona, yi ni ntikelo lowu fanaka ni tsalwa ra “milawu ya xona ya khume” leyi “vatliweke hi rintihlo ra xona eswiphetherhele swa maribye” . Sweswi, eka Dan.7:25, u profetile leswaku “ *nawu* ” wa yena wa vuhosi wu ta “ *cinciwa* ” kun’we ni “ *minkarhi* ”. Xiendlo lexi xi hetisisiwile, tani hi leswi hi swi voneke, hi vulawuri bya Rhoma, hi ku landzelelana ka vuhosi hi 321, kutani xi va mupapa, hi 538. Xiendlo lexi lexi a xi avaneke tanihi “ *xo tikukumuxa* ” xi ta xupuriwa hi rifu, naswona Xikwembu xi hi khutaza leswaku hi nga tswali, . ku ya eka vuprofeta, muxaka lowu wa xihoxo lexi a xi solaka hi ku tiya.

Ntirho wa Xikwembu wu tshama wu ri ntirho wa xona ku nga khathariseki nkarhi lowu wu endliwaka ha wona. Ku hlamusela vuprofeta bya yena a swi koteki handle ka nkongomiso wa yena. Leswi swi vula leswaku ntirho lowu pfaleriweke wu na nkoka lowu fanaka na lowu pfaleriweke. Hikwalaho lemuka leswaku ntirho lowu laha mianakanyo ya Xikwembu yi paluxiwaka kahle i ya “ *ku kwetsima* ” loku tlakukeke swinene. Yi vumba “ *vumbhoni bya Yesu* ” lebyikulu lebyi Xikwembu xi byi kongomisaka eka malandza ya xona yo hetelela lama kanetaka Seventh-day Adventist; naswona hi nkarhi lowu fanaka, hi mukhuva wa Savata ya Mugqivela ya ntiyiso, i hi 2021, “ *ku kwetsima loku lulameke* ” ko hetelela loku hleriweke ku sukela loko xileriso xa Dan.8:14 xi sungule ku tirha hi 1843.

Ndzimana 20: “ *Loyi a nyikelaka vumbhoni bya swilo leswi u ri: Ina, ndzi ta hi ku hatlisa . Amen! Tana, Hosi Yesu!* »

Hikwalaho ka leswi yi nga ni marito yo hetelela lawa Yesu Kreste a ma vulavuleke eka vadyondzisiwa vakwe, buku leyi ya Nhlavutelo i ya ku kwetsima loku tlakukeke swinene. Eka yena hi kuma leswi ringanaka na matafula ya nawu, lama vatliweke hi rintihlo ra Xikwembu ivi ma nyikiwa Muxe. Yesu wa nyikela vumbhoni; i mani loyi a nga ta va ni xivindzi xo kanetana ni vumbhoni lebyi bya Xikwembu? Hinkwaswo swi vuriwile, hinkwaswo swi paluxiwile, a nga ha ri na swin’wana swo swi vula handle ka leswi: “ *Ina, ndzi ta hi ku hatlisa .* ” “ *Ina* ” yo olova leyi katsaka munhu wa yena hinkwawo wa vukwembu, swi vula leswaku ku ta ka yena ekusuhi ku tiyisile hikuva u pfuxeta xitshembiso xa yena: “ *Ndzi ta hi ku hatlisa ”*; a “ *hi ku hatlisa »* dated which takes on its full meaning: in the spring of 2030. Naswona u tiyisisa xitiviso xa yena hi ku vula leswaku “ *Amen* ”; leswi vulaka leswaku: “Entiyisweni”.

Kutani i mani loyi a nge: “ *Tana, Hosi Yesu* ”? Hi ku ya hi ndzimana 17 ya ndzima leyi, i “ *Moya ni mutekiwa .* ”

Ndzimana 21: “ *Tintswalo ta Hosi Yesu a ti ve ni vakwetsimi hinkwavo!* »

Ndzimana leyi yo hetelela ya Nhlavutelo yi pfala buku hi ku pfuxa “ *tintswalo ta Hosi Yesu* ”. Leyi i nhloko-mhaka leyi hakanyingi a yi kanetana ni nawu eku sunguleni ka Nhlengeletano ya Vukreste. Hi nkarhi wolowo, tintswalo a ti sindzisiwa ku lwisana ni nawu hi lava aleke nyiko ya Kreste. Ku kuma ndzhaka ya Vayuda ya nawu a swi vula leswaku a va vona vululami bya Xikwembu ntsena ha wona. Yesu a a nga lavi ku va susa eku yingiseni ka nawu kambe u tile ku ta “ *hetisisa* ” leswi magandzelo ya swiharhi a ma n’wi profete swona. Leswi hi swona swi endleke a vula eka Mat.5:17: “ *Mi nga ehleketi leswaku ndzi tile ku ta lovisa nawu kumbe vaprofeta; A ndzi tanga ku ta herisa, kambe ku ta hetisisa .* ”

Lexi hlamarisaka ngopfu i ku twa Vakreste va kaneta nawu ni tintswalo. Hikuva, hilaha muapostola Pawulo a hlamuselaka hakona, tintswalo ti kongomisiwile ku pfuna munhu ku hetisisa nawu ku fikela laha Yesu a wu vulaka eka Yohane 15:5: “ *Hi mina murhi wa vhinya, n’wina mi marhavi. Loyi a tshamaka eka mina ni loyi ndzi tshamaka eka yena u tswala mihandzu yo tala, hikuva handle ka mina a wu nge endli nchumu .* ” Hi swihi swilo swo “ *swi endla* ” leswi a vulavulaka ha swona naswona i “ *mihandzu* ” yihi? Ya ku xixima nawu lowu tintswalo ta yena ti wu endlaka wu koteka hikwalaho ka mpfuno wa yena hi Moya lowo Kwetsima.

A swi ta va swi navelekile ni ku pfuna loko “ *tintswalo ta Hosi Yesu a ti ri kona* ” naswona a ti ta va ti endle “ *eka hinkwaswo* ”; kambe ndzimana leyi yi soholotiweke yi kombisa ntsena ku navela loku nga hetisiwiki. Hinkwerhu se a hi tshembeni leswaku ku ta va ni vo tala swinene; vo tala hilaha swi nga kotekaka hakona; Xikwembu xa hina lexi bumabumeriwaka, Muvumbi na Muponisi xi faneriwa hi swona; u faneleka hi ndlela leyi tlakukeke. Hi ku boxa “ *ni vakwetsimi hinkwavo* ”, tsalwa ro sungula ri susa ku nga twisiseki kwihi na kwihi; tintswalo ta Hosi ku kota ku vuyerisa vona ntsena, lava “ *yi va kwetsimaka hi ntiyiso wa yona* ” (Yohane 17:17). Naswona eka lava va ehleketaka ku fikelela vutomi lebyi nga heriki hi ku teka ndlela leyi vuriwaka hi Yesu Kriste, ndza mi tsundzuxa leswaku exikarhi ka “ *ndlela* ” na “ *vutomi* ”, ku na “ *ntiyiso* ” wa nkoka, hi ku ya hi Yohane 14:6. Ku hava ku khunguvanyeka eka vaxandzuki lava vulaka nkateko wa ndzimana leyi, ku sukela hi 1843, tintswalo ta Hosi ti vuyerile ntsena lava yi va kwetsimaka hi ku vuyiseriwa ka ku wisa ka yona ko kwetsima ka Savata hi Mugqivela. I xiendlo lexi lexi fambelanaka na vumbhoni bya rirhandzu eka “ *ntiyiso* ” wa xona xi endla leswaku vahlawuriwa va va vakwetsimi va faneleka eka tintswalo leti ku vulavuriwaka ha tona. Hikwalaho tintswalo a ti nge nyiketeriwi eka “hinkwavo”. Kutani tivoneleni eka vuhundzuluxeri byo biha, lebyi hambukisaka bya Bibe, lebyi yisaka eku heleni loku chavisaka ko hetelela eka lava va titshegeke hi byona hikwalaho ka khombo ra vona!

Nhlavutelo ya Xikwembu leyi nyikeriweke eka ntirho lowu yi tiyise tidyondzo leti profetiweke eka xitori xa Genesa, nkoka wa nkoka lowu hi koteke ku wu xiya. Eku heleni ka ntirho lowu, swi vonaka swi pfuna ku tsundzuka tidyondzo leti-nkulu. Leswi swi lulamile naswona ndzi lava ku tlhela ndzi kombisa leswaku emisaveni ya hina ya manguva lawa, ripfumelo ra Vukriste ri nyikeriwa hi xitalo hi xivumbeko lexi soholotiweke hikwalaho ka ndzhaka ya vukhongeri bya Rhoma Khatoliki. Ntiyiso lowu lavekaka hi Xikwembu wu tshame wu ri eka xiyimo xo olova ni lexi twisisekaka lexi twisisiwaka hi vaapostola vo sungula va Yesu Kriste kambe ku olova loku hakanyingi ku honisiwaka ku hundzuka, hi vumunhu bya kona lebyintsongo, lebyi rharhanganeke eka lava nga dyondzekangiki. Hakunene, ku kuma Vakwetsimi va Masiku yo Hetelela va Yesu Kriste va le ndzhaku ni xivumbeko xa moya xa Nhlavutelo, xileriso xa Daniyele 8:14 a xi laveki. Kambe leswaku ku tiviwa xileriso lexi, ku dyondza buku hinkwayo ya Daniyele ni ku hlamuseriwa ka vuprofeta bya yona na swona i swa nkoka. Swilo leswi loko swi twisisiwa, Apokalipsi yi hi paluxela swihundla swa yona. Mindzavisiso leyi yi lavekaka yi hlamusela ku tika loku hlanganaka na kona loko hi ringeta ku khorwisa wanuna la nga pfumeriki wa nkarhi wa hina eVupeladyambu, naswona ngopfu-ngopfu eFurwa.

Yesu u vule leswaku a nga kona loyi a nga ta eka yena handle ka Tatana loyi a n’wi rhangelaka naswona u tlhele a vula, mayelana na vahlawuriwa va yena, leswaku va fanele ku velekiwa hi mati na Moya. Tidyondzo leti timbirhi hi ku hlangana ti vula leswaku Xikwembu xi tiva muxaka wa moya wa vahlawuriwa va xona exikarhi ka swivumbiwa swa xona hinkwaswo. Hikwalaho, yin’wana ni yin’wana ya tona yi ta angula hi ku ya hi ntumbuluko wa yona; nakambe lava nga na xihlawuhlawu lexinene mayelana na Savata leyi se yi endliwaka hi Vayuda va

ta amukela handle ko tika ngopfu tinhlavutelo ta vuprofeta leti kombisaka leswaku yi laveka hi Xikwembu ku sukela hi 1843. Hi ndlela yo hambana, lava nga na xihlawuhlawu lexi nga tsakisiki hi yona va ta ala minjhekanjhekisano hinkwayo leyi Bibe le yi nyikeriweke na u ta kuma swivangelo leswi twalaka swo kombisa ku ala ka yena. Ku twisisa nsinya lowu wa nawu swi hi sirhelela leswaku hi nga heli matimba hi lava hi va nyikelaka ntiyiso wa Krete. Hi ku paluxa ntiyiso wa mianakanyo ya Xikwembu, vuprofeta byi nyikela matimba ya byona hinkwawo eka “*Evhangelileyi nga heriki*” ya leswaku vadyondzisiwa va Yesu va fanele ku “*dyondzisa matiko ku fikela emakumu ka misava*”.

“Swivanzana” swa Apokalipsi

Hi ku landzelelana ka minkarhi ni hi ku landzelelana valala va Xikwembu ni vahlawuriwa va xona va humelele hi xifaniso xa “*swiharhi*”.

Xo sungula xi vula Rhoma wa vuhosi lowu fanekisiweke hi “*dragona leyi nga ni timhondzo ta khume ni tinhloko ta nkombo leti ambaleke swidlodlo*”, eka Nhlav. “*Vanikolayita*” eka Nhlav.2:6; “*diyavulosi*” eka Nhlav.2:10.

Xa vumbirhi xi khumba Rhoma ra Khatoliki ra mupapa leri fanekiseriwaka hi “*xivanzana lexi pfukaka elwandle, lexi nga ni timhondzo ta khume leti ambaleke swidlodlo ni tinhloko ta nkombo*” ta Nhlav. “*xilavelo xa Sathana*” eka Nhlav.2:13; “*wansati Yezabele*” eka Nhlav.2:20; “*n’weti wu dayiwa hi ngati*” eka Nhlav.6:12; “*n’weti wa vunharhu*” wa “*mhalamhala ya vumune*” eka Nhlav.8:12; “*lwandle*” eka Nhlav.10:2; “*nhlanga ku fana ni nhonga*” eka Nhlav.11:1; “*ncila*” wa “*dragona*” eka Nhlav.12:4; “*nyoka*” eka Nhlav.12:14; na “*dragona*” ya tindzimana 13, 16 na 17; “*Babilona lonkulu*” eka Nhlav.14:8 na 17:5.

Xa vunharhu xi kongomisa eka ku pfumela ka Xikwembu xa ndzhundzunuko wa Mafurwa, loku fanekiseriwaka hi “*xivanzana lexi pfukaka ekheleni*” eka Nhlav.11:7; “*nhlomulo lowukulu*” eka Nhlav.2:22; “*mhalamhala ya vumune*” eka Nhlav.8:12; “*nomu lowu mitaka nambu*” lowu fanekiselaka vanhu va Khatoliki, eka Nhlav.12:16. Leswi swi khumba xivumbeko xo sungula xa “*khombo ra vumbirhi*” leri tshahiweke eka Nhlav.11:14. Xivumbeko xa yona xa vumbirhi xi ta hetisisiwa hi “*mhalamhala ya vutsevu*” ya Apo.9:13, hi ku ya hi Apo.8:13 ehansi ka nhlokomhaka ya “*khombo ra vumbirhi*”, exikarhi ka March 7, 2021 na 2029, ehansi ka xiphemu xa xiviri xa Misava Nyimpi ya Vunharhu leyi heleke hi nyimpi ya nyutliya. Ku dlayeteriwa ka vanhu loku herisaka vaaki emisaveni (*xidziva*) i vuxaka lebyi simekiweke exikarhi ka “*mhalamhala ya vumune ni ya vutsevu*”. Vuxokoxoko bya nhluvuko wa nyimpi leyi byi paluxiwile eka Dan.11:40 ku ya eka 45.

Xivanzana ” xa vumune xi vula ripfumelo ra Maprotestente ni ripfumelo ra Khatoliki, munghana wa rona, eka ndzingo wo hetelela wa ripfumelo ematin’wini ya laha misaveni. U “*tthandluka a huma emisaveni*,” eka Nhlav.13:11; leswi vulaka leswaku hi yena n’wini, a huma eka ripfumelo ra Khatoliki leri fanekiseriwaka hi “*lwandle*”. Hi ndlela leyikulu, nguva ya Ndzhundzunuko yi simeke vukhongeri bya Protestente, lebyi nga ni swiyenge swo tala, lebyi funghiweke hi vugwinehi, lebyi nyikelaka vumbhoni eka tibuku ta John Calvin, eka vumunhu lebyi nga ni nyimpi, lebyi nga ni tihanyi, bya tihanyi ni

lebyi xanisaka . Ku sungula ku tirha ka xileriso xa Dan.8:14 ku xi sola emisaveni hinkwayo ku sukela hi ximun'wana xa 1843.

Ripfumelo ra Maadventist leri simekiweke, leri humaka ri ha hanya eka ndzingo wa ripfumelo wa Maprotestente wa 1843-1844, ri wile endzhaku ivi ri tlhelela eka xiyimo xa ripfumelo ra Maprotestente ni ndzhukano wa rona wa Xikwembu ku sukela eku wiseni ka 1994; leswi hikwalaho ka ku ala ximfumo ka ku vonakala ka vuprofeta bya Xikwembu loku paluxiweke eka ntirho lowu ku sukela hi 1991. Rifu leri ra moya ra xivumbeko xa nhlango ri profetiwile eka Nhlav.3:16: “ *Ndzi ta ku hlanta enon'wini wa mina* ”.

Ku hetiseka ko hetelela ka vuprofeta ku le mahlweni ka hina, naswona ripfumelo ra un'wana ni un'wana ri ta ringiwa. Hosi Yesu Kriste u ta lemuka, exikarhi ka vanhu hinkwavo, lava nga va yena, lava amukelaka tinhlavutelo ta yena ta nkoaka, mihandzu ya rirhandzu ra Xikwembu, hi ntsako na ku tshembeka loku tlangelaka.

Hi awara ya ku hlawula ko hetelela, vahlawuriwa va ta hambanisiwa hi mhaka ya leswaku va ta tiva leswaku ha yini lava weke va wa, Nhlavutelo ya le tilweni xisweswo yi ta endla ku hambana exikarhi ka lava ponisiweke ni lava lahlekeke ku ya eka lava ku sukela enkarhini wa vaapostola " *Efesa* ", eka Apo 2:5, Xikwembu xi te, “ *Tsundzuka laha u weleke kona* ”; naswona hi 1843, enkarhini wa “ *Sardis* ,” u tlhele a byela Maprotestente, eka Nhlav.3:3: “ *tsundzukani ndlela leyi mi amukeleke ni ku twa ha yona; mi hlayisa mi hundzuka* ”; leswi swi anama ni Maadventist lama weke ku sukela hi 1994, lawa hambileswi ma nga vahlaleri va Savata, ma amukelaka eka Yesu rungula leri ra Nhlav . *hikwalaho hiseka mi hundzuka .*”

Ekunghiseleleni ka Nhlavutelo leyi ya vuprofeta, muvumbi Xikwembu, lexi hlanganeke na xona eka vumunhu bya Yesu Krete, xi tinyike pakani yo pfumelela vahlawuriwa va xona ku vona valala va vona kahle; nchumu wu endliwile naswona xikongomelo xa Xikwembu xa fikeleriwa. Xisweswo a fuwile hi tlhelo ra moya, Muhlawuriwa wa yena u hundzuka “ *Mutekiwa la lunghiseleleriweke Xilalelo xa Vukati bya Xinyimpfana* ”. U “ *n'wi ambexe ntsembyana wo basa wo saseka, lowu nga mintirho yo lulama ya vakwetsimi* ” eka Nhlav.19:7. Wena loyi u hlayeke leswi nga endzeni ka ntirho lowu, loko u ri na nkarhi na nkateko wo va exikarhi ka vona, “ *tilulamisela ku hlangana na Xikwembu xa wena* ” (Amosi 4:12), entiyisweni wa xona!

Hambileswi ku hlamuseriwa ka vuprofeta lebyi nga twisisekiki bya Daniyele ni bya Nhlavutelo ku hetisekeke naswona nkarhi wa ku vuya ka Krete ka ntiyiso wu tiviwa sweswi, xivutiso lexi lexi humaka eka Yesu Krete lexi tshahiweke eka Luka 18:8 xi siya ku kanakana loku karhataka hi ndlela yo karhi: “ *Ndza mi byela, u ta endla tano tisa vululami eka vona hi ku hatlisa. Kambe loko N'wana wa Munhu a ta, xana u ta kuma ripfumelo emisaveni?* ". Hikuva vutivi byo tala bya vutlhari bya ntiyiso a byi nge tlheriseli ku tsana ka mfanelo ya ripfumelo leri. Vumunhu lebyi nga ta langutana na ku vuya ka Yesu Kriste byi hluvukile eka xiyimo lexinene eka swivumbeko hinkwaswo swa vutianakanyi lebyi khutaziwaka swinene. Ku humelela ka munhu hi xiyexe ku hundzuke pakani leyi faneleke ku fikeleriwa hi ndlela yihi na yihi, hambi ku ri hi ku pfoflosa muakelani wa munhu, naswona leswi hi nkarhi wo leha wa ku rhula ka misava

eka malembe yo tlula 70. Loko hi tiva leswaku mimpimanyeto ya tilo leyi ringanyetiweke hi Yesu Kriste yi kanetana hi ku helela na mukhuva lowu wa nkarhi wa hina, xivutiso xa yena xi vonaka xi lulamile hi ndlela yo vava, hikuva xi nga khumba vanhu lava a va titsheмба leswaku va "hlawuriwile", kambe va ta tshama ntsena khombo ra vona ra lava “vitaniweke”; hikuva Yesu a nga ta va a nga yi kumanga eka vona mfanelo ya ripfumelo leyi lavekaka leswaku a faneriwa hi tintswalo ta yena.

Papila ra dlaya kambe Moya wu nyika vutomi

Ndzima leyi yo hetelela yi hetisisa ku hlamuseriwa ka Nhluvutelo ya Apokalipsi. Hakunene, ndzi lo humesa tikhodi ta Bibelet leti endlaka leswaku swi koteka ku kuma swikombiso leswi Xikwembu xi swi tirhisaka eka vuprofeta bya xona, kambe hambiswi xikongomelo xa swona ku nga ku paluxa xilaveko xa xona xa ku vuya ka Savata ku sukela hi 1843-1844, rito savata a ri humeleli kan'we ntsena eka matsalwa lawa ya vuprofeta ya Daniyele kumbe ya Nhluvutelo. Minkarhi hinkwayo yi ringanyetiwa kambe a yi tshahiwi kahle. Xivangelo xo ka hi nga yi thyi mavito kahle hileswaku mukhuva wa Savata i ntolovelu wa xisekelo wa ripfumelo ra Vukriste bya vuapostola, hikuva un'wana na un'wana a nga swi vona leswaku mhaka ya Savata a yi si tshama yi va mhaka ya njhekanjhekisano exikarhi ka Vayuda na vaapostola vo sungula, vadyondzisiwa va Yesu Krete. Hambiswiritano, diyavulosi a nga tshikanga ku n'wi hlasela, a rhangana hi ku hlohlotela Vayuda leswaku va n'wi “nyamisa”, ivi ra vumbirhi Vakreste, hi ku n'wi endla a “honisa” hi ku helela. Leswaku a fikelela mbuyelo lowu, u hlohlotele vuhundzuluxeri bya mavunwa bya matsalwa yo sungula lawa a ma n'wi boxa. Nakambe, ku nyikeriwa loku ka ntiyiso wa Xikwembu a ku nga ta va loku heleleke handle ka ku soriwa ka swiendlo leswi swo biha leswi nyenyetsaka, leswi vahlaseriwa va swona, ro sungula, ku nga Xikwembu eka Yesu Krete, kutani lava rifu ra yena ro rivalela a ri ta va ri nyikele vutomi lebyi nga heriki eka vona.

Ndzi tiyisisa, emahlweni ka Xikwembu, leswaku ku na kona eka matsalwa ya mintwanano ya khale na leyintshwa, hi leswaku, Bibelet hinkwayo, **ku hava**

ndzimana leyi dyondzisaka ku cinca eka xiyimo xa Savata ku suka eka milawu ya vumune eka ya khume; ku tlula kwalaho, ku kwetsimisiwa hi Xikwembu, ku sukela eku sunguleni ka ku tumbuluxa ka xona misava ya hina ya laha misaveni.

Ku sukela eka vugwinehi bya Maprotestente hikwalaho ka ku sungula ku tirha ka xileriso xa Daniyele 8:14, hi ximun'wana xa 1843 ku fikela namuntlha, ku hlaya Biblele swa dlaya. Ndzi lava ku kombisa leswaku a hi Biblele leyi dlayaka hi vomu, i ku tirhisiwa loku endliwaka hi yona hi ku ya hi swihoxo swa vuhundzuluxeri leswi humelelaka eka vuhundzuluxeri lebyi hundzuluxeriweke bya matsalwa yo sungula ya “ Xiheveru na Xigriki ”; kambe ehenhla ka hinkwaswo swi tlhela swi va xiphiso hikwalaho ka tinhlamuselo to biha. Xikwembu hi xoxe xi tiyisekisa mhaka leyi, hi swifaniso, eka Nhlav.9:11: “ . A va ri hosi ntsumi ya le hansi, leyi thyiweke hi Xiheveru vito ra Abadoni, ni hi Xigriki Apoloyoni ”. Laha ndzi tsundzuka rungula leri fihliweke eka ndzimana leyi: “ Abadoni na Apoloyoni ” swi vula, “ hi Xiheveru ni Xigriki ”: Mudlayi. “ Ntsumi ya le hansi ” yi herisa ripfumelo hi ku tirhisa “ timbhoni timbirhi ” ta Biblele ta Nhlav.11:3.

Nakambe, ku sukela hi 1843, vafpumeri va mavunwa va endle swihoxo swimbirhi loko va hlaya vumbhoni bya matimu bya Biblele. Xo sungula i ku va a nyikile nkoka lowukulu eka ku velekiwa ka Yesu Kriste ku tlula rifu ra yena naswona xa vumbirhi xi tiyisa xihoxo lexi, hi ku nyika nkoka lowukulu eka ku pfuka ka yena ku tlula rifu ra yena. Xihoxo lexi xa kambirhi xi nyikela vumbhoni eka vona, hikuva ku kombisiwa ka rirhandzu ra Xikwembu eka swivumbiwa swa xona swi titshege, hi xiviri, eka xiboho xa xona xa ku tirhandzela xo nyika, eka Kriste, vutomi bya xona ku kutsuriwa ka vahlawuriwa va xona. Ku rhangisa ku pfuxiwa ka Yesu swi katsa ku soholota ntirho wa Xikwembu wo ponisa, naswona leswi swi rhwalela lava nga ni nandzu vuyelo bya ku ti tsema eka yena ni ku herisa ntwanano wa yena wo kwetsima, lowu lulameke ni lowunene. Ku hlula ka Kriste ku titshege hi ku amukela ka yena rifu, ku pfuka ka yena i vuyelo lebyi tsakisaka ni lebyi lulameke ntsena bya ku hetiseka ka yena ka le henhla.

Vakolosa 2:16-17 : “ Hikwalaho ku nga tshuki ku mi avanyisa hi ku dya kumbe ku nwa, kumbe hi nkhuvo, kumbe n'weti lowuntshwa, kumbe tisavata: leswi a swi ri ndzhuti wa swilo leswi nga ta ta , kambe miri wu le ka Kriste. »

Hakanyingi ndzimana leyi yi tirhisiwa ku kombisa leswaku ku lulamile ku tshika mukhuva wa “ Savata ” ya vhiki na vhiki. Swivangelo swimbirhi swi sola ku hlawula loku. Xo sungula hi leswaku xiga lexi nge “ tisavata ” xi vula “ tisavata ” leti vangiwaka hi “ minkhuvo ” ya vukhongereri ya lembe na lembe leyi vekiweke hi Xikwembu eka Levhitika 23. Lawa i “ tisavata ” leti famba-fambaka leti vekiwaka eku sunguleni naswona minkarhi yin'wana emakumu hi nkarhi wa “ minkhuvo ” ya vukhongereri ”. Va pfuxiwa hi xivulavulelo lexi nge “ u nga tshuki u endla ntirho wa vuhlonga hi siku rero ”. A va na vuxaka na “Savata ” ya vhiki na vhiki handle ka vito ra vona ra “ Savata ” leri vulaka “ku yima, ku wisa” naswona leri humelelaka ro sungula eka Gen.2:2: “ Xikwembu xi wisa ”. Nakambe swi fanele ku xiyiwa leswaku rito “ savata ” leri tshahiweke eka tsalwa ra Xiheveru ra nawu wa vumune a ri humeleli eka vuhundzuluxeri bya L.Segond lebyi byi vulaka, ntsena, ehansi ka vito leri nge “ siku ro wisa ” kumbe “ siku ra vunkombo

” . Kambe, ri teka rimitsu ra rona eka riendli leri tshahiweke eka Gen.2:2: “ *ku wisa* ” kumbe “ *Savata* ” leri ri thyiweke kahle eka vuhundzuluxeri bya JNDarby bya Bibebe.

Xivangelo xa vumbirhi hi lexi: Pawulo u vule hi “ *minkhuvo ni tisavata* ” leswaku i “ *mindzhuti ya swilo leswi taka* ” hi leswaku, swilo leswi profetaka ntiyiso lowu a wu ri kona kumbe lowu nga ta va kona. Loko hi ehleketa leswaku “ *Savata ya siku ra vunkombo* ” yi khumbeka eka ndzimana leyi, ku tshama ku ri na “ *ndzhuti lowu taka* ” ku fikela loko ku fika gidi ra malembe ra vunkombo leri yi ri profetaka. Rifu ra Yesu Kriste ri paluxe nhlamuselo ya “ *Savata ya siku ra vunkombo* ” leyi profetaka, hikwalaho ka ku hlula ka Yena eka xidyoho ni rifu, “ *gidi ra malembe* ” ya le tilweni lawa ha wona vahlawuriwa va Yena va nga ta avanyisa vafi lava weke emisaveni ni va le tilweni.

Eka ndzimana leyi, “ *minkhuvo, tin'hweti letintshwa* ” ni “ *tisavata* ” ta tona a swi hlanganisiwa ni vukona bya xivumbeko xa rixaka xa Israyele wa ntwanano wa khale. Hi ku simeka, hi rifu ra yena, ntwanano lowuntshwa, Yesu Kriste u endle leswaku swilo leswi swa vuprofeta swi nga pfuni nchumu; a va fanele va yima va nyamalala ku fana ni “ *ndzhuti* ” lowu nyamalaka emahlweni ka ntiyiso wa vutirheli bya yena lebyi hetisisiweke bya laha misaveni. Loko “*Savata*” ya vhiki na vhiki yi rindzele ku ta ka gidi ra malembe ya vunkombo leswaku yi hlangana ni ntiyiso wa yona lowu profetiweke ni ku lahlekeriwa hi ku pfuna ka yona.

Pawulo u tlhela a boxa “ *ku dya ni ku nwa* .” Tanihi nandza wo tshembeka, wa swi tiva leswaku Xikwembu xi vulavule hi swilo leswi eka Levhitika 11 na Deteronoma 14 laha xi lerisaka swakudya leswi tengeke leswi pfumeleriwaka ni swakudya leswi nga tengangiki leswi yirisiweke. Marito ya Pawulo a ma kongomisiwanga ku tlhontlha milawu leyi ya Xikwembu kambe i mavonelo ya vanhu ntsena (*lawa ku nga riki na munhu...*) lama kombisiweke eka mhaka leyi lawa a nga ta ma hlukukisa eka Varhoma 14 na 1 Vakor.8 laha miehleketo ya yena yi humelelaka kahle swinene. Mhaka leyi yi khumba swakudya leswi endleriweke swifaniso ni swikwembu swa mavunwa. U tsundzuxa vahlawuriwa lava vumbaka Israyele wa moya wa Xikwembu hi mintirho ya vona eka yena, a ku eka 1 Vakor.10:31: “ *Hambi mi dya, kumbe mi nwa, kumbe mi endla xin'wana na xin'wana, endla hinkwaswo ku dzunisa Xikwembu* .” Xana Xikwembu xi dzunisiwa hi lava va honisaka ni ku sandza milawu ya xona leyi paluxiweke etimhakeni leti?

I Yakobo, makwavo wa Yesu loyi a vulavulaka hi ku yimela vaapostola **emhakeni ya ku yimbisiwa** , eka Mintirho 15:19-20-21 a ku: “ *Hikokwalaho ndzi vona leswaku hi nga karhati lava humaka ematikweni lama hundzukulaka eka wona Xikwembu, kambe ku va tsalela leswaku va papalata thyaka ra swikwembu swa hava, ni vumbhisa, ni swilo leswi pfaleriweke, ni ngati; hikuva Muxe, ku sukela eka switukulwana swa khale, u ni lava n'wi chumayelaka emutini wun'wana ni wun'wana, a hlayiwa emasinagogeni hi Savata yin'wana ni yin'wana* .”

Hakanyingi ti tirhisiwa ku lulamisa ntshunxeko wa vahedeni lava hundzukeke ku ya eSavata, tindzimana leti ti vumba ku hambana ni sweswo

vumbhoni lebyinene bya mukhuva wa yona lowu khutazeriweke ni ku dyondzisiwa hi vaapostola. Hakunene, Jacques u teka leswaku a swi pfuni nchumu ku sindzisa ku yimbisiwa eka vona naswona u katsakanya misinya ya milawu ya nkoka hikuva dyondzo leyi dzikeke ya vukhongereri yi ta nyikeriwa eka vona loko va ya “ *Savata yin’wana ni yin’wana* ” emasinagogeni ya Vayuda etindhawini ta vona.

Xivangelo xin’wana lexi tirhisiweke ku lulamisa ku yimisiwa ka ku hlawuriwa ka swakudya leswi tengeke ni leswi nga tengangiki: xivono lexi nyikiweke Petro eka Mintirho 10. Nhlamuselo ya yena yi hlulukisiwile eka Mintirho 11 laha a hlenganisaka “swiharhi leswi nga basangiki” swa xivono ni “vanhu” va vuhedeni lava u tile ku ta n’wi khongela leswaku a ya eka ndhuna ya dzana ya Rhoma “Korneliyo”. Eka xivono lexi, Xikwembu xi fanekisela ntumbuluko lowu nga tengangiki wa vahedeni lava nga xi tirheliki ni ku tirhela swikwembu swa mavunwa. Hambiswiritano, rifu ni ku pfuka ka Yesu Kriste swi tisela ku cinca lokukulu eka vona, hikuva nyangwa wa tintswalo wu pfulekele vona hi ku pfumela eka ganzelo ro rivalela ra Yesu Kriste. Hi xivono lexi Xikwembu xi dyondzisa Petro nchumu lowu wuntshwa. Hikwalaho, ku hlawuriwa ka lava tengeke ni lava nga tengangiki loku simekiweke hi Xikwembu eka Levhitika 11 ka ha ri kona naswona ku ya emahlweni ku fikela emakumu ka misava. Handle ka leswaku, ku sukela hi 1843, hi xileriso xa Dan.8:14, swakudya swa vanhu swi teke mukhuva wa “ *ku kwetsimisiwa* ” ko sungula loku simekiweke ni ku hleriwa eka Gen.1:29: “ *Kutani Xikwembu xi ku: Vona, ndzi Ndzi nyikile swimilana hinkwaswo leswi tswalaka mbewu leswi nga ehenhla ka misava hinkwayo, ni murhi wun’wana ni wun’wana lowu nga ni mihandzu ya murhi, lowu tswalaka mbewu; leswi swi ta va swakudya eka n’wina .*”

Yesu u nyikerile vutomi bya yena hi ku xanisiwa emirini ni le mianakanyweni leswaku a ponisa vahlawuriwa va yena. U nga kanakani xiyimo xa le henhla swinene xa ku kwetsima lexi rifu leri ra ku hiseka ri xi lavaka hi ku tlherisela eka loyi a n’wi ponisaka. Hakunene!

Nkarhi wa laha misaveni wa Yesu Krete

Perela ya Savata ya March 20, 2021

Ku sukela eku sunguleni ka vutirheli bya mina, a ndzi tiyiseka, naswona ndzi yi yimbelele, leswaku “Yesu u velekiwe hi ximun’wana.” Hi Savata leyi ya March 20, 2021, nkarhi wa ximun’wana lowu ringanaka ni nhlikanhi a wu kumeka hi 10:37 a.m. eku sunguleni ka nhlango wa moya. Kutani Moya wu ndzi yise ku lava vumbhoni bya leswi ku fikela enkarhini wolowo a ku ri ku khorwiseka ko olova ka ripfumelo ntsena. Khalendara ya Xiyuda yi hi pfumelerile ku veka nkarhi wa spring equinox ya lembe – 6 emahlweni ka siku ra hina ra ximfumo ra Vukriste ra ku velekiwa ka Muponisi wa hina, hi “Savata” ya March 21.

Ha yini lembe – 6?

Hikuva siku ra hina ra ximfumo ra ku velekiwa ka Yesu Krete ri akiwile eka swihoxo swimbirhi. Hi ^{lembe xidzana ra vu-6} AD ntsena laha mungoma wa Khatoliki Dionysius Lontsongo a sunguleke ku simeka khalendara. Leswi a ku nga ri na vuxokoxoko bya Bibeke kumbe bya matimu, u veke ku velekiwa loku hi siku ra rifu ra Hosi Heroda, leri a ri vekeke hi 753 ra ku simekiwa ka Rhoma. Ku sukela kwalaho, van’wamatimu va tiyise xihoxo xa malembe ya 4 eka xibalo xa yena; leyi vekaka rifu ra Heroda hi 749 ku sukela loko Rhoma ri simekiwile. Kambe, Yesu u velekiwile emahlweni ka rifu ra Heroda naswona Mat.2:16 yi hi nyika ku kongoma loku vekaka malembe ya Yesu eka " *malembe mambirhi* " hi nkarhi wa "ku dlayeteriwa ka vanhu lava nga riki na nandzu" loku lerisiweke hi Hosi Heroda loyi a hlundzukeke, hikuva yena u xanisekile naswona u twe rifu ri ta leri a ri ta n’wi handzula eku tiphineni hi matimba. Vuxokoxoko i bya nkoka, hikuva tsalwa ri boxa, " *malembe mambirhi, hi ku ya hi siku leri a vutiseke hi vukheta eka vavanuna vo tlhariha* ." Loko ku engeteriwa eka malembe ya mune ya xihoxo lexi hundzeke, lembe – 6, kumbe 747 ra ku simekiwa ka Rhoma, ri simekiwile hi ku ya hi Bibeke.

Ximun’wana xa equinox xa lembe – 6

Ku wela hi Savata, eka lembe leri – 6, Bibeke yi hi byela leswaku ntsami yi tinyiketetele eka “ *varisi lava a va rindza mintlhambi ya vona* ”. Savata yi yirisa ku xaviselana kambe ku nga ri ku hlayisa ni ku khathalela swiharhi; Yesu u tiyise leswi hi ku vula a ku: “ *Hi wihi eka n’wina la nga ni nyimpfu leyi welaka ekheleni, yi nga fiki yi yi kutsula, hambu ku ri hi siku ra Savata? ?* ”. Xisweswo hi ntsami, ku velekiwa ka “ *Murisi Lonene* ”, muponisi na mukongomisi wa tinyimpfu ta vanhu swi tivisiwile, rosungula, eka varisi va vanhu, varindzi na vasirheleri va tinyimpfu ta swiharhi. Ntsami yi hlamuserele: “ *...hikuva namuntlha emutini wa Davhida u velekiwe Muponisi, loyi ku nga Kriste Hosi* .” Hikwalaho “ *namuntlha* ” leri a ku ri siku ra Savata naswona xitiviso a xi endlwa nivusiku, ku velekiwa ka Yesu ku endleke exikarhi ka 6 p.m., ku sungula ka Savata, ni awara ya vusiku ya xitiviso lexi endlweke hi ntsami eka varisi. Sweswi hi fanele ku simeka nkarhi lowu kongomeke lowu, eka time dial ya Israel, spring equinox ya lembe – 6 yi hetisekeke. Kambe leswi a swi si koteka hikuva a hi na rungula ro karhi malunghana ni nkarhi lowu.

Ku velekiwa ka Yesu hi Savata swi endla leswaku pulani ya Xikwembu yo ponisa yi vangama no twisiseka hi ku hetiseka. Yesu u tivule “ *N’wana wa Munhu*

”, “ *N’wini wa Savata* ”. Hikuva Savata i ya xinkarhana naswona ku pfuna ka yona ku ya emahlweni ku fikela siku ra ku vuya ka yona ra vumbirhi, enkarhini lowu wa matimba ni ku vangama. Yesu u nyika Savata nhlamuselo ya yona leyi heleleke tanihi leswi a profetaka leswaku gidi ra malembe leri seleke ra vunkombo ri hluriwile eka vahlawuriwa va yena ntsena hi ku hlula ka yena xidyoho ni rifu.

Ku fungha ku nghena ka yena eka vukulu, a ri na “malembe ya khume-mbirhi”, Yesu u nghenelela hi tlhelo ra moya eka vanhu va vukhongeri lava a va vutisaka hi Mesiya loyi a tivisiweke eMatsalweni yo Kwetsima. Loko a hambanisiwile ni vatswari va yena lava n’wi laveke masiku manharhu, u nyikele vumbhoni bya ku tiyimela ka yena ka Xikwembu ni ku lemuka ka yena vurhumiwa bya yena byo seketela vanhu va laha misaveni.

Kutani ku fika nkarhi wa vutirheli bya yena bya laha misaveni lebyi hisekaka ni bya ximfumo. Tidyondzo ta Daniyele 9:27 ti yi humesa hi xivumbeko xa “ *ntwanano* ” wa “ *a vhiki* ” leri fanekiselaka malembe ya nkombo exikarhi ka ximun’wana xa 26 na ximun’wana xa 33. Exikarhi ka ximun’wana lexi swimbirhi ku na, eka xiyimo xa le xikarhi, ximun’wana na nkhuvo wa Paseka wa lembe ra 30 laha, hi 3 p.m., “exikarhi ka vhiki ra Paseka, Ravunharhu April 3, 30 Yesu Kreste u endle leswaku “ *gandzelo ni gandzelo*” ra xiharhi xa *nkhuvo wa Xiheveru swi hela* , hi ku nyikela vutomi bya yena leswaku a rivalela swidyoho swa yena vatirhela-mfumo lava hlawuriweke ntsena. Hi siku ra rifu rakwe, Yesu a a ri ni malembe ya 35 ni masiku ya 13 hi vukhale. Hi ku fa a hlula xidyoho ni rifu, Yesu a nga nyiketa moya wa yena eka Xikwembu, a ku, “ *Swi herile* .” Ku hlula ka yena rifu endzhakunyana ku tiyisiwile hi ku pfuxiwa ka yena eku feni. Xisweswo u helekete ni ku letela vaapostola ni vadyondzisiwa va yena ku kondza, loko va ri karhi va languta, a tlhandlukela etilweni emahlweni ka nkhuvo wa Pentekosta, hi ku ya hi vumbhoni lebyi nyikiweke eka Mintirho 1:1 ku ya eka 11. Kambe tintsumi ti lunghiselele eka xiendlakalo lexi xitiviso xa yena ku vuya hi ku vangama, a ku: “ *Vavanuna va Galeliya, ha yini mi yime laha mi langute etilweni? Yesu loyi , loyi a tlakusiweke eka wena a ya etilweni, u ta ta hi ndlela leyi fanaka ni leyi u n’wi voneke a ya etilweni.* ”. Hi Pentekosta, u sungurile vutirheli bya yena bya le tilweni bya “Moya lowo Kwetsima” lowu n’wi pfumelelaka ku tirha ku fikela emakumu ka misava, hi nkarhi lowu fanaka, hi moya wa un’wana na un’wana wa vahlawuriwa va yena lava hangalakeke emisaveni. Hi kona laha vito ra yena leri profetiweke eka Esa.7:14, 8:8 na Mat.1:23, “ *Emmanuel* ” leswi vulaka, “Xikwembu na hina”, ri teka, ku tlula kwalaho, nhlamuselo ya rona ya ntiyiso.

Vuxokoxoko lebyi nyikeriweke eka tsalwa leri byi vumba hakelo leyi Yesu a yi nyikaka vahlawuriwa va yena tanihi xikombiso xa ku tlangela ku kombisa ka vona ripfumelo. Leyi i ndlela leyi siku ra rifu ra yena ri hi pfumelelaka ku tiva no avelana na yena hi ra ku vuya ka yena ko hetelela hi ku vangama loko a ku hleleke hi siku ro sungula ra ximun’wana hi lembe ra 2030; hi leswaku, malembe ya 2000 endzhaku ka ximun’wana xa ku vambiwa ka yena hi April 3, 30.

Ku kwetsima ni ku kwetsimisiwa

Ku kwetsima ni ku kwetsimisiwa a swi hambanisiwi naswona i swiyimo swa ku ponisiwa leswi nyikeriweke hi Xikwembu eka Yesu Kriste. Pawulo u tsundzuka leswi eka Hev.12:14: “ *Landzelelani ku rhula na hinkwavo, ni ku kwetsima, handle ka swona a ku na munhu la nga ta vona Hosi .*”

Mhaka leyi ya Xikwembu ya “ **ku kwetsimisiwa** ” yi fanele ku twisisiwa hi ku hetiseka hikuva yi khumba “hinkwaswo leswi nga swa Xikwembu” naswona ku fana ni vini hinkwavo, a yi nge tekeriwi handle ka vuyelo eka lava va nga ni xivindzi xo endla tano. Sweswi, a ku na xilaveko xo kuma ni ku simeka nxaxamelo wa swilo leswi nga swa yena; Muvumbi wa vutomi na hinkwaswo leswi nga eka byona, hinkwaswo i swa yena. Hikwalaho u ni mfanelo ya vutomi ni rifu ehenhla ka swivumbiwa swa yena hinkwaswo leswi hanyaka. Hambiswiritano, hi ku siya un’wana ni un’wana mfanelo yo hanya na yena kumbe ku fa handle ka yena, lava a va hlawuleke va n’wi joyina hi ku hlawula loku ntshunxekeke ni ka ku tirhandzela ku va va yena hilaha ku nga heriki. Ku vuyelelana loku na yena ku endla leswaku lava a va hlawuleke va va nhundzu ya yena. Lava a va amukelaka no va lemuka va nghena eka mianakanyo ya yena ya **ku kwetsimisiwa** leyi se a yi khumba milawu hinkwayo leyi vutomi emisaveni byi nga ehansi ka yona. Hikwalaho ku kwetsimisiwa ku katsa ku pfumela ku titsongahata eka milawu ya miri ni ya mahanyelo leyi simekiweke, naswona hikwalaho yi amukeriwaka, hi Xikwembu. Hi xivangelo lexi xa swivangelo swimbirhi leswi Savata ni Milawu ya Khume swi kombisaka hi ku kongoma ku kwetsimisiwa loku ka Xikwembu, loku ku tlula nawu ka kona ku nga ta lava rifu ra Mesiya Yesu.

Mhaka leyi ya ku kwetsimisiwa i ya xisekelo swinene lerova Xikwembu xi vone swi fanerile ku yi hlamusela ku sukela eku sunguleni ka Bibeke eka Gen.2:3, hi ku kwetsimisa siku ra vunkombo. Hikwalaho a swi hlamarisi leswi nomboro leyi ya nkombo yi hundzukaka “xilemo xa yona xa vuhosi” eBibeleni hinkwayo naswona ngopfu-ngopfu eka Nhlav.7:2: “ *Kutani ndzi vona ntsumi yin’wana, leyi a yi tlhandlukela edyambyini **leri humaka** , naswona a yi khome **xilemo ya Xikwembu lexi hanyaka** ; a huwelela hi rito lerikulu eka tintsumi ta mune leti a ti nyikiwile ku vavisa misava ni lwandle, kutani a ku : Lava nga ni tindleve to twa xiringanyeto xa Moya wa Xikwembu lowu tumbeleke va ta va va xiye leswaku “*

xilemo lexi xa Xikwembu lexi hanyaka ” xi tshahiwile eka ndzima leyi ya “7” ya Nhlavutelo.

Hi siku leri ra Paseka na Savata ra April 3, 2021, siku ra ku tsundzuka rifu ra Muponisi wa hina Yesu Kriste, Moya wa Xikwembu wu kongomise miehleketo ya mina eka vukwetsimelo bya Xiheveru bya Muxe na Tempele leyi akiweke hi Hosi Solomoni eYerusalema. Ndzi xiye vuxokoxoko kwalaho lebyi tiyisisaka swinene nhlamuselo leyi ndzi yi nyikeke ya vukwetsimelo lebyi; hi leswaku, xiphemu xa vuprofeta xa ntirho lowukulu wo ponisa lowu lunghiseleriweke vahlawuriwa lava kutsuriweke hi Xikwembu.

Ku sukela hi 1948, va ha rhwale ndzhukano wa Xikwembu hikwalaho ka ku ala ka vona ku amukela Yesu Krete tanihi “Mesiya” loyi a rhumiweke hi Xikwembu, Vayuda va tlhele va kuma tiko ra vona ra tiko. Ku sukela kwalaho, mianakanyo yin’we, mianakanyo yin’we yi va khome hi nhloko: ku pfluxeta Tempele eYerusalema. Khombo eka vona, nchumu lowu a wu nge pfuki wu humelerile, hikuva Xikwembu xi na xivangelo lexinene xo wu sivela; ntirho wa yena wu hele hi rifu ni ku pfuxiwa ka Yesu Krete. Ku kwetsima ka tempele ku kume ku hetiseka ka kona hinkwako eka moya-xiviri wa “Mesiya”, enyameni ya yena ni le moyeni wa yena, lowu hetisekeke naswona wu nga ri na xivati. Yesu u paluxe dyondzo leyi loko a vula eka Yohane 2:14, loko a vulavula hi miri wa yena: “ *lovisa tempele leyi, ndzi ta yi pfuxa hi masiku manharhu.* ”

Ku hela ka ku pfuna ka tempele ku tiyisiwile hi Xikwembu hi tindlela to hlayanyana. Xo sungula, u endle leswaku yi lovisiwa hi AD 70 hi masocha ya Tito ya Rhoma, hilaha swi profetiweke hakona eka Daniyele 9:26. Kutani, leswi a hlongoleke Vayuda, u nyiketele ndhawu ya tempele eka vukhongereri bya Vuislem, lebyi akeke timosque timbirhi kwalaho; “Al-Aqsa” ya khale swinene ni Dome ya Ribye. Hikwalaho Israyele, ku suka eka Xikwembu, a ri na ku koteka kumbe mpfumelelo wo pfluxeta tempele ya rona. Hikuva ku pfuxetiwa loku a ku ta soholota ntirho wa yena wo ponisa lowu profetiweke.

Nkarhi wa ku tirha ka tempele ya Yerusalema wu kovotliwile hi xivumbeko xa ku akiwa ka yona. Kambe leswaku hi vona kahle, se hi fanele hi kambisisa vuxokoxoko lebyi paluxiweke bya muako lowu wa vukhongereri lowu rhwalaka ku kwetsima. A hi xiyeni leswaku tempele a yi fanele yi akiwa hi Hosi Davhida loyi a kombiseke ku navela naswona a hlawule Yerusalema leswaku a yi amukela; Xikwembu xi pfumerile. Leswaku a endla leswi, a a khavisile ni ku tiyisa muti lowu wa khale lowu vuriwaka “Yebusi” ku sukela enkarhini wa Abrahamama. Xisweswo, exikarhi ka Davhida na “n’wana wa Davhida”, “Mesiya”, ku hundze “gidi ra malembe.” Kambe Xikwembu a xi n’wi pfumelelanga ku endla tano, kutani xi n’wi tivisa xivangelo xa kona; a a hundzuke wanuna wa ngati hi ku endla leswaku nandza wakwe wo tshembeka “Uriya lowa Muhiti” a dlayiwa leswaku a teka nsati wakwe, “Bati-xeba”, loyi endzhakunyana a veke mana wa Hosi Solomoni. Xisweswo Davhida u rhwale nxavo wa xihoxo xa yena, a xupuriwa hi rifu ra n’wana wa yena wo sungula, loyi a velekiweke hi Bati-xeba, kutani, leswi a endleke handle ka xileriso xa Xikwembu nhlayo ya vanhu va yena, u xupuriwile naswona Xikwembu xi n’wi ringanyete leswaku a hlawula nxupulo wa yena exikarhi ka wona swihlawulekisi swinharhu. Hi ku ya hi 2 Sam.24:15, u

hlawurile ku fa ka ntungu wa ntungu lowu dlayeke 70,000 wa vahlaseriwa hi masiku manharhu.

Eka 1 Tihosi 6 hi kuma nhlamuselo ya tempele leyi akiweke hi Solomoni. U ri nyika vito, “yindlu ya YaHWéH”. Rito leri ra “yindlu” ri ringanyeta ndhawu ya ku hlangana ka ndyangu. Yindlu leyi akiweke yi profeta ndyangu wa muvumbi la kutsulaka Xikwembu. Yi vumbiwa hi swilo swimbirhi leswi landzelelanaka: ndhawu yo kwetsima ni tempele.

Laha misaveni, ku endliwa minkhuvo ya vukhongerile leyi endliwaka eka zone leyi pfumeleriweke eka munhu. Solomoni u ri vitana: tempele. Tanihi ku engeteriwa ka ndhawu yo kwetsima swinene, leyi a yi vitanaka ndhawu yo kwetsima, ni leyi yi hambanisiweke na yona hi xisirhelelo ntsena, kamara ra tempele ri lehe swisungunu swa makume mune, kumbe rikulu kambirhi ku tlula ndhawu yo kwetsima. Xisweswo tempele yi funengeta $\frac{2}{3}$ wa yindlu hinkwayo.

Hambileswi wu akiweke endzhaku enkarhini wa Muxe, ntwanano wa Vayuda wu le hansi ka ambulense hi ku helela ya ntwanano lowu endliweke exikarhi ka Xikwembu na Abrahama eku sunguleni ka gidi ra malembe ra vunharhu ku sukela hi Adamu. “Mesiya u ta tinyiketela eka vanhu va Vayuda eku sunguleni ka gidi ra malembe ra vuntlhanu, endzhaku ka malembe ya 2000. Hambiswiritano, nkarhi lowu vekiwake hi Xikwembu emisaveni leswaku wu hlawula vahlawuriwa i 6000 wa malembe. Xisweswo hi kuma hi nkarhi, mpimo wa $\frac{2}{3} + \frac{1}{3}$ wa yindlu ya YaHWéH. Naswona eka ku pimanisa loku, $\frac{2}{3}$ wa ntwanano wa Abrahama wu fambelana na $\frac{2}{3}$ wa yindlu ya YaHWéH leyi helelaka eka xisirhelelo lexi hambanisaka. Xifunengeto lexi xi hoxa xandla swinene tanihileswi xi fungha ku cinca ku suka eka swa misava ku ya eka swa le tilweni; leswi hi ku tiva leswaku ku cinca loku ku fungha ku hetisisiwa ka ntirho wa vuprofeta wa tempele ya laha misaveni. Miehleketo leyi yi nyika xisirhelelo lexi hambanisaka nhlamuselo ya xidyoho lexi hambanisaka Xikwembu xa le tilweni lexi hetisekeke eka munhu wa laha misaveni loyi a nga hetisekangiki ni la dyohaka ku sukela eka Adamu na Evha. Xifunengeto lexi hambanisaka xi ni vumunhu byimbirhi, hikuva xi fanele xi fambisana ni ku hetiseka ka le tilweni ni ku nga hetiseki ka laha misaveni ka swiphemu swimbirhi leswi hlanganisiweke. Hi kona laha ntirho wa Mesiya wu humelelaka hikuva u wu hlanganisa hi ku hetiseka mfanelo leyi. Eku hetisekeni ka yena ka le tilweni, Yesu Kriste u hundzuke xidyoho hi ku rhwala lava va vahlawuriwa va yena ematshan’wini ya vona leswaku va va rivalela ni ku hakela ntsengo lowu faka.

Nxopaxopo lowu wu hi yisa ku vona evukwetsimelweni xifaniso xa ku landzelelana ka vuprofeta ka swiyenge leswikulu swa moya leswi funghiweke endzhaku ka malembe man’wana na man’wana ya 2000: ^{Gandzelo ro sungula} leri nyikeriweke hi Adamu - Gandzelo leri nyikeriweke hi Abrahama eNtshaveni ya Moriya, Golgota ya nkarhi lowu taka - Gandzelo ra Kriste emilengeni ya Ntshava ya Golgota – Gandzelo ra vahlawuriwa vo hetelela leri siveriweke hi ku vuya loku vangamaka ka muponisi Yesu Kriste eka Mikayele.

Eka Xikwembu, lexi eka xona hi ku ya hi 2 Petro 3:8, " *siku rin'we ri fana na gidi ra malembe, na gidi ra malembe ri fana na siku rin'we* ", (vona na Pisalema 90:4), nongonoko wa laha misaveni wu akiwile eka xifaniso xa vhiki hi

ku landzelelana kun'we ka: masiku ya 2 + masiku ya 2 + masiku ya 2. Naswona endzhaku ka ku landzelelana loku ku pfuleka “ *siku ra vunkombo* ” leri nga heriki.

Leswi nga endzeni ka makamara mambirhi ya yindlu yo kwetsima swi paluxa swinene.

Ndhawu yo kwetsima kumbe ndhawu yo kwetsima swinene

Tikerubu timbirhi leti nga ni timpapa leti andlariweke

Ndhawu yo kwetsima leyi vuriwaka ndhawu yo kwetsima swinene yi lehe swisungunu swa 20 hi ku anama swisungunu swa 20. I xikwere lexi hetisekeke. Ku leha ka yona na yona i swisungunu swa 20; leswi endlaka leswaku yi va xikhubiki; xifaniso lexi phindhiweke kanharhu xa ku hetiseka ($= 3 : L = l = H$); leswi tanihi nhlamuselo ya “ *Yerusalema lontshwa lowu xikaka hi le tilweni wu huma eka Xikwembu* ” eka Nhlav.20. Ndhawu leyi yo kwetsima swinene yi yirisiwile hi Xikwembu eka munhu ehansi ka xigwevo xa rifu. Xivangelo xa kona xa olova naswona xa twisiseka; ndhawu leyi yi nga amukela Xikwembu ntsena hikuva yi fanekisela tilo naswona yi fanekisela vumunhu bya le tilweni bya Xikwembu. Eka miehleketo ya yena ku na pulani ya yena ya ku ponisiwa laha swiaki hinkwaswo swo fanekisela leswi vekiweke evukwetsimelweni lebyi swi tlangaka xiphemu xa swona. Ntiyiso wu le ka Xikwembu eka xiyimo xa le tilweni, naswona emisaveni u nyika xifaniso xa ntiyiso lowu hi ku tirhisa swifaniso. Xisweswo ndzi fika emhakeni ya ku tshuburiwa loku ko karhi ka Paseka leyi ya 2021. Hi hlaya eka 1 Tihosi 6:23 ku ya eka 27: “ *A endla makerubu mambirhi hi murhi wa mutlhware wa nhova evukwetsimelweni, ma lehe swisungunu swa khume. Yin'wana ni yin'wana ya timpapa timbirhi ta un'wana wa tikerubu a yi ri ni swisungunu swa ntlhanu, leswi a swi ri swisungunu swa khume ku suka emakumu ka yin'wana ya timpapa ta yona ku ya fika emakumu ka yin'wana. Kerubu ya vumbirhi na yona a yi ri ni swisungunu swa khume. Mpimo ni xivumbeko a swi fana eka makerubu hamambirhi. Ku leha ka un'wana ni un'wana wa makerubu mambirhi a ku ri swisungunu swa khume. Solomoni a veka makerubu exikarhi ka yindlu, endzeni. Timpapa ta tona a ti hangalakile: ripapa ra ro sungula ri khumba rin'wana ra marhangu, ripapa ra vumbirhi ri khumba rirhangu lerin'wana; ni timpapa ta tona tin'wana ti hlangana emakumu exikarhi ka yindlu .”*

Makerubu lawa a ma nga ri kona etabernakeleni ya Muxe, kambe hi ku ma veka etempeleni ya Solomoni, Xikwembu xi voningela nhlamuselo ya ndhawu leyi yo kwetsima swinene. Eka tlhelo ra ku anama ka yona, xiphemu lexi xi tsemakanya hi mimpatswa yimbirhi ya timpapa ta makerubu mambirhi, xisweswo xi xi nyika mpimanyeto wa le tilweni, lowu kahle-kahle wu nga fikeleriki eka munhu loyi a hanyaka emisaveni ntsena. Ndzi teka nkarhi lowu laha ku sola no tlhela ndzi simeka ntiyiso mayelana na makerubu lawa, eka delirium ya xihundla ya vuhedeni, vapendi lava dumeke ku fana na “Michelangelo” va nyikeke xivumbeko xa tincece leti nga na timpapa leti tlangaka swichayachayana kumbe ku duvula miseve hi mavoko ya tona. A ku na tincece etilweni. Naswona eka

Xikwembu, hi ku ya hi Psa.51:5 kumbe 7: " Waswivo, ndzi velekiwile hi ku homboloka, naswona manana u ndzi tikile exidyohweni ", na Rhom.3:23: " Hikuva hinkwavo va dyohile naswona va tsoniwa ku vangama ya Xikwembu ", a ku na nchumu lowu vuriwaka n'wana la nga riki na nandzu kumbe la tengeke, hikuva ku sukela eka Adamu, munhu u velekiwe a ri mudyohi hi ndzhaka." Tintsumi ta le tilweni hinkwato ti vumbiwe ti ha ri majaha, tanihi leswi Adamu a a ri laha misaveni. A ti dyuhali naswona ti tshama ti ri tano hilaha ku nga heriki. Vudyuhari i mfanelo yo hlawuleka ya laha misaveni, vuyelo bya xidyoho na rifu, muholo wa byona wo hetelela, hi ku ya hi Rhom.6:23.

Areka ya Ntwanano wo Kwetsima

1 Tihosi 8:9 : “ *Engalaveni a ku ri ni swiphepherhele swimbirhi ntsena swa maribye* , leswi Muxe a swi vekeke kwalaho eHorebe, loko Yehovha a endla ntwanano ni vana va Israyele, loko va huma etikweni ra Egipta .”

Eka ndhawu yo kwetsima kumbe endhawini yo kwetsima swinene hikwalaho ku ni makerubu mambirhi lamakulu lama nga ni timpapa leti andlariweke, swikombiso swa vumunhu bya le tilweni lebyi tirhaka, kambe ni **areka ya ntwanano** leyi vekiweke **exikarhi** ka kamara exikarhi ka makerubu mambirhi lamakulu. Hikuva ku ri ku sirhelela leswaku yindlu yi akiwa. Hi ku landzelelana loku Xikwembu xi nyikelaka eka Muxe swilo swa vukhongeri leswi xi nga ta boheka ku swi endla, ku kumeka ku sungula, areka ya ntwanano. Kambe xibya lexi a xi na risima ngopfu ku tlula leswi nga endzeni ka xona: matafula mambirhi ya maribye lawa hi rintihlo ra xona Xikwembu xi vatliweke nawu wa xona wo kwetsima swinene wa milawu ya khume eka wona. I xikombiso xa miehleketo ya yena, mukhuva wa yena, vumunhu bya yena lebyi nga cinciki. Eka dyondzo leyi hambaneke (2018-2030, ku langutela lokukulu ka Adventist), se ndzi kombisile vumunhu bya yona bya vuprofeta eka nguva ya Vukriste. Eka ndhawu yo kwetsima hi hlaya miehleketo ya le xihundleni ya Xikwembu. Kwalaho hi kuma swiaki leswi tsakelaka no endla leswaku ku hlangana na yena ku koteka. Swi enerile ku vula leswaku mudyohi loyi a tshamaka a ri mudyohi hi vomu eka milawu ya yena ya khume wa tixisa loko a pfumela leswaku a nga vula ku ponisiwa ka yena. Vuxaka byi titshege ntsena eka ripfumelo leri vekiweke eka swilo swa xiviri leswi fanekiseriwaka leswi kumekaka endhawini leyi yo kwetsima swinene. Eka milawu ya khume, Xikwembu xi katsakanya mpimanyeto wa xona wa vutomi lowu vekiweke eka vanhu lava vumbiweke hi xifaniso xa xona; leswi vulaka leswaku Xikwembu hi xoxe xi xixima no hetisisa swileriso swa xona. Vutomi lebyi nyikiwaka munhu byi sekeriwe eka ku xixima swileriso leswi. Naswona ku tlula nawu ka vona ku vanga xidyoho lexi xupuriwaka hi rifu ra loyi a nga ni nandzu. Naswona ku sukela eka Adamu na Evha, ku nga yingisi ku veke vanhu hinkwavo ehansi ka xiyimo lexi xa ku fa. Hikwalaho rifu ri wele eka vanhu ku fana ni vuvabyi lebyi nga riki na murhi.

Xitulu xa tintswalo

Eka ndhawu yo kwetsima, ehenhla ka xitulu xa tintswalo, xifaniso xo fanekisela xa alitari leyi Xinyimpfana xa Xikwembu xi faneleke ku hisiwa eka yona, tintsumi tin'wana timbirhi letitsongo ti languta alitari naswona timpapa ta

tona ti hlangana exikarhi. Eka xifaniso lexi, Xikwembu xi kombisa ku tsakela loku tintsumi to tshembeka ku ku nyikaka eka pulani ya ku ponisiwa leyi tshamaka eka rifu ro rivalela ra Yesu Kriste. Hikuva Yesu u xikile hi le tilweni leswaku a ta va ni xivumbeko xa n'wana wa munhu. Loyi a nyikeleke vutomi bya yena exihambanweni xa Golgota a a ri ro sungula munghana wa vona wa le tilweni "Mikayele", ndhuna ya tintsumi na xikombiso xa le tilweni lexi vonakaka xa muvumbi Xikwembu Moya naswona tintsumi hi mfanelo ti titeka ti ri " *malandza-kulobye* " ya vahlawuriwa va yena.

Endhawini yo kwetsima swinene, ngalava leyi funengetiweke hi xitulu xa tintswalo yi vekiwa ehansi ka timpapa ta makerubu mambirhi lamakulu ni lamatsongo. Eka xifaniso lexi, hi kuma xifaniso xa ndzimana leyi ku suka eka Mal.4:2: " Kambe eka n'wina lava chavaka vito ra mina, *dyambu ra ku lulama ri ta huma , ku horisiwa ku ta va ehansi ka timpapa ta yena ; u ta huma u tlula-tlula ku fana ni marhole exivaveni .*" Xitulu xa tintswalo, xifaniso lexi fanekiselaka xihambano lexi Yesu a vambiweke eka xona, hakunene xi ta tisa ku horisiwa eka vuvabyi lebyi dlayaka bya xidyoho. Yesu u file leswaku a kutsula eka xidyoho kutani a pfuka leswaku a kutsula vahlawuriwa va yena emavokweni yo homboloka ya vadyohi lava nga hundzukiki ni lava xandzukeke. Ku tlula nawu lowu nga eka ngalava ku tise rifu eka swivumbiwa hinkwaswo swa vanhu emisaveni. Naswona eka vahlawuriwa lava hlawuriweke hi Xikwembu eka Kriste, eka vona ntsena, xitulu xa tintswalo lexi vekiweke ehenhla ka ngalava leyi nga na nawu lowu tluleriweke xi tisile ku hlula ka vutomi lebyi nga heriki lebyi va nga ta nghena eka byona hi nkarhi wa ku pfuka ko sungula; ya vakwetsimi lava kutsuriweke hi ngati leyi halatiweke hi Yesu Kriste exitshan'weni lexi xa tintswalo. Kutani ku horisiwa ka vona eku feni ku ta va loku heleleke. Hi ku ya hi Mal.4:2, makerubu i xifaniso xa Xikwembu xa Moya wa le tilweni lexi Nhlav.4 yi xi hlawulaka hi xifaniso xa " *swivumbiwa swa mune leswi hanyaka* ". Hikuva ku horisa loku namarheleke xitulu xa tintswalo ku vekiwile kahle ehansi ka timpapa timbirhi ta le xikarhi ta makerubu mambirhi lamakulu.

Tanihi leswi eka nkhuvo wa lembe na lembe wa Xiheveru wa "siku ra ku rivaleriwa", ngati ya xiharhi ya mbuti a yi fafazeriwa emahlweni na le ka xitulu xa tintswalo, ku kongoma eVuxeni, a swi laveka leswaku ngati ya Yesu Kriste yi khuluka hakunene na yena eka xitulu lexi xa tintswalo lexi fanaka. Hikwalaho ka xikongomelo lexi, Xikwembu a xi vitananga ntirho wa muprista wa munhu. A a kunguhate ni ku hlela hinkwaswo ka ha ri emahlweni, hi ku endla leswaku ngalava ni swilo swo kwetsima swi fambisiwa ku suka endhawini yo kwetsima swinene ni le ndhawini yo kwetsima enkarhini wa muprofeta Yereimiya ku ya ebakweni leri kumekaka ehansi ka misava ehansi ka Ntshava ya Golgota, ehansi ka misava ya maribye, . ku enta timitara ta tsevu, ehansi nyana ka xikhubiki xa 50 cm, lexi ceriweke ehenhla ka ribye, laha masocha ya Rhoma ma yimeke xihambano lexi Yesu a vambiweke eka xona. Hi xihoxo xo leha ni lexi dzikeke lexi tumbuluxiweke hi ku tsekateka ka misava loku boxiweke eBibeleni, ngati ya yena hi ku kongoma yi khuluke etlhelo ra ximatsi ra xitulu xa tintswalo, hi leswaku, etlhelo ra xinene ra Krete la vambiweke. Xisweswo, a hi handle ka xivangelo leswaku Mat.27:51 a nyikela vumbhoni eka swilo leswi: " *Kutani waswivo, xisirhelelo xa tempele xi handzukile, ku suka ehenhla ku ya ehansi,*

misava yi tsekatseka, maribye ma handzukile, ...". Hi 1982, ku kamberiwa ka sayense ku paluxe leswaku ngati leyi omisiweke leyi hlengeletaweke hi Ron Wyatt a yi vumbiwile hi ndlela leyi nga tolovelekangiki hi 23 wa ti chromosomes ta X na chromosome yin'we ya Y Muvumbi wa xikwembu a a lava ku siya endzhaku ka yena, vumbhoni bya ntumbuluko wa yena wa vukwembu lowu engeteriweke eka xifunengeto xa yena xo kwetsima leyi xifaniso xa xikandza xa yena ni miri wa yena swi vonakaka hi ndlela yo biha. Xisweswo, nawu lowu tluleriweke lowu nga endzeni ka ngalava wu kume ku hakeriwa ka wona loku heleleke hi ku amukela ealitarini ya wona ngati leyi tengeke hakunene eka swidyoho hinkwaswo swa Muponisi wa hina Yesu Krete. Hikuva eku paluxeni ka swilo leswi eka Ron Wyatt, Xikwembu a xi lavanga ku enerisa ku navela ka vanhu, kambe a xi lava ku tiyisa dyondzo ya ku kwetsimisiwa ka vukwembu bya xona eka Yesu Kriste. Hikuva leswi a nga ni ngati leyi hambaneke ni ya vanhu van'wana, u nyikela xivangelo xo pfumela eka ntumbuluko wa yena lowu hetisekeke ni lowu tengeke, lowu ntshunxekeke eka mixaka hinkwayo ya xidyoho. Xisweswo u tiyisisa leswaku u tile ku ta va munhu lontshwa kumbe " *Adamu wo hetelela* " hilaha Pawulo a vulaka hakona eka 1 Vakor.15:45, hikuva hambileswi a voniweke, a twiweke ni ku dlayiwa emirini wa nyama lowu fanaka ni wa hina, a a nga ri na vuxaka bya xitekela na muxaka wa vanhu. Nyingiso wo tano eka vuxokoxoko eku hetisiseni ka ntirho wa yena wo ponisa wu paluxa nkoka lowu Xikwembu xi wu nyikaka swikombiso swa dyondzo ya xona. Naswona ha swi twisisa ku antswa leswaku hikokwalaho ka yini, Muxe u xupuriwile hi ku soholota ntirho lowu wa ku ponisa wa Xikwembu hi ku ba ribye ra Horebe kambirhi. Ra vumbirhi, hi ku ya hi xileriso lexi nyikiweke hi Xikwembu, a a fanele a vulavula na yena ntsena leswaku a ta teka mati.

Nhonga ya Muxe, manna, buku-nsongwa ya Muxe

Tinhl.17:10: “ *Yehovha a ku eka Muxe: Vuyisa nhonga ya Aroni emahlweni ka vumbhoni* , leswaku yi hlayisiwa yi va xikombiso eka vana lava xandzukeke, leswaku u ta herisa ku gungula ka vona emahlweni ka mina ni leswaku va ta herisa hayi die point ”.

Ekso.16:33-34: “ *Kutani Muxe a ku eka Aroni: Teka xibya, u chela omer leyi teleke manna eka xona, u xi veka emahlweni ka YaHWéH, leswaku xi hlayiseriwa vatukulu va wena. Hi ku ya hi xileriso lexi nyikiweke hi YaHWéH eka Muxe, Aroni u xi veke emahlweni ka vumbhoni* , leswaku xi hlayisiwa .”

Det.31:26: “ *Teka buku leyi ya nawu, u yi veka etlhelo ka areka ya ntwanano wa Yehovha Xikwembu xa wena, yi ta va kona yi va mbhoni yo lwisana na wena .”*

Hi ku ya hi tindzimana leti, a hi rivaleleni muapostola Pawulo xihoxo xa yena lexi n'wi endleke a veka swiaki leswi eka ngalava ku nga ri ekusuhi kumbe emahlweni ka yona, eka Hev.9:3-4: “ *Endzhaku ka xisirhelelo xa vumbirhi a ku ri ni xiphemu ya tabernakela leyi vuriwaka ndhawu yo kwetsima ya ku kwetsima , . leyi nga ni alitari ya nsuku ya mirhi ya risuna* , ni areka ya ntwanano, leyi funengetiweke hinkwayo hi nsuku. ~~Emahlweni ka ngalava~~ a ku ri ni xibya xa nsuku lexi nga ni manna, nhonga ya Aroni leyi a yi hlukile, ni matafula ya ntwanano . Hilaha ku fanaka, alitari ya mirhi ya risuna a yi nga ri

evukwetsimelweni kambe a yi ri etlhelo ka tempele emahlweni ka xisirhelelo. Kambe swilo leswi vekiweke ekusuhi ni ngalava a swi ri kona leswaku swi nyikela vumbhoni bya masingita lama endliweke hi Xikwembu eka vanhu va xona va Vaheveru lava hundzukeke Israyele, tiko leri ntshunxekeke ni leri nga ni vutihlamuleri.

Etlhelo ka ngalava, nhonga ya Muxe na Aroni, yi lava ku tshemba vaprofeta va ntiyiso va Xikwembu. Hi ku ya hi Deu.8:3, manna yi tsundzuxa vahlawuriwa emahlweni ka Yesu leswaku “ *munhu a nga ha hanyi hi xinkwa ni mati ntsena, kambe hi rito rin'wana ni rin'wana leri humaka enon'wini wa YaHWéH .*” Naswona rito leri ri tlhela ri yimeriwe kwalaho hi xivumbeko xa buku-nsongwa leyi tsariweke hi Muxe, ehansi ka xileriso xa Xikwembu. Ehenhla ka ngalava , alitari ya xitulu xa tintswalo yi dyondzisa leswaku handle ka ripfumelo eka gandzelo ra ku tiyimisela ra vutomi bya Yesu Kreste, ku tihlanganisa ni Xikwembu a swi koteki. Nxaxamelo lowu wa swilo wu vumba xisekelo xa ntivo-vukwembu xa ntwanano lowuntshwa lowu simekiweke eka ngati ya munhu leyi halatiweke hi Yesu Kreste. Naswona hi ndlela leyi twisisekaka swinene, siku leri, eka yena, phurojeke ya Xikwembu yi fikeleleriweke ni ku hetisisiwa, ntirho wa swifaniso ni nkhuvo wa “Yom Kippur” kumbe “siku ra ku rivaleriwa” lowu wu profeteke wu hundzuke lowu nga ha tirhisiwiki naswona wu nga pfuni nchumu. Loko hi langutane ni ntiyiso, mindzhuti ya nyamalala. Leswi hi swona swi endleke leswaku tempele, leyi mihivahivani ya vuprofeta a yi endliwa eka yona, yi boheke ku nyamalala naswona yi nga ha tlheli yi humelela. Hilaha Yesu a dyondziseke hakona, mugandzeri wa Xikwembu u fanele a xi gandzela “ *hi moya ni hi ntiyiso,*” a va ni “ *ku nghena hi ku ntshunxeka* ” eka Moya wa yena wa le tilweni hi ku tirhisa vuhlanganisi bya Yesu Kreste. Naswona ku gandzela loku a ku namarhetiwi eka ndhawu yihi na yihi ya laha misaveni, hambu ku ri eSamariya, kumbe eYerusalema, naswona hambu ku ri ehansi eRhoma, Santiago de Compostela, Lourdes kumbe Mecca.

Hambileswi yi nga bohiwangiki endhawini ya laha misaveni, ripfumelo ri kombisiwa hi mintirho leyi Xikwembu xi yi lunghiseleleke vahlawuriwa va xona ka ha ri emahlweni loko va ha hanya emisaveni. Ku fanekisela ka ndhawu yo kwetsima ku herile eku sunguleni ka gidi ra malembe ra vuntlhanu endzhaku ka malembe ya 4 000 ya xidyoho. Naswona loko ntirho wa Xikwembu a wu akiwile ku tlula 4000 wa malembe, vahlawuriwa a va ta va va nghene eka Xikwembu lexin'wana lexi profetiweke hi Savata ya vhiki na vhiki. Kambe leswi a swi nga ri tano, hikuva ku sukela eka Zakariya, Xikwembu xi profete mintwanano yimbirhi. U andlala hi vumbirhi bya vumbirhi, a ku eka Zak.2:11: “ *Matiko yo tala ma ta hlanganisiwa na YaHWéH hi siku rero, ma ta va vanhu va mina; Ndzi ta tshama exikarhi ka n'wina, kutani mi ta swi tiva leswaku Yehovha wa mavuthu u ndzi rhumile eka n'wina.* » Mintwanano leyimbirhi yi kombisiwa hi “ *mirhi yimbirhi ya mitlhwari* ” eka Zak.4:11 ku ya eka 14: “ *Ndzi n'wi hlamurile ndzi ku: Xana mirhi leyi yimbirhi ya mitlhwari yi vula yini, etlhelo ra xinene ra xikhomela-mavoni ni le ximatsi xa xona? Ndzi vulavule ra vumbirhi, kutani ndzi ku eka yena: Xana marhavi mambirhi ya mitlhwari ma vula yini, lama nga ekusuhi ni migerho yimbirhi ya nsuku leyi nsuku wu khulukaka eka yona? U ndzi hlamurile a ku:*

*Xana a wu swi tivi leswaku va vula yini? Ndzi ri: **E-e, hosi yanga** . Kutani a ku: “Lava i vatotiwa vambirhi lava yimeke emahlweni ka Hosi ya misava hinkwayo .”* Ku hlaya tindzimana leti swi endla leswaku ndzi kuma vuxisi lebyi tlakukeke bya muvumbi Xikwembu, Moya lowo Kwetsima lowu hlohlotelaka rito ra Bibe. Zakariya u boheka ku vutisa **kambirhi** leswaku “ *mirhi yimbirhi ya mitlhwari* ” yi vula yini leswaku Xikwembu xi n’wi hlamula. Leswi hikuva phurojeke ya ntwanano wa Xikwembu yi ta kuma **swiyenge swimbirhi leswi landzelelanaka** kambe xiyenge xa vumbirhi xi dyondzisiwa hi tidyondzo ta xo sungula. Ku ni timbirhi ta tona, kambe entiyisweni i yin’we ntsena, hikuva ya vumbirhi i nhlohlorhi ya yo sungula ntsena. Hakunene, xana ntwanano wa khale wu ni ntikelo wihi handle ka rifu leri rivalelaka ra Mesiya Yesu? A ku na nchumu, hambu ku ri ncila wa phere, hilaha mungoma Martin Luther a a ta va a vule hakona. Naswona lexi hi xona xivangelo xa khombo leri ra ha khumbaka Vayuda va rixaka ninamuntlha. Eka tindzimana leti Xikwembu xi tlhela xi profeta ku ala ka vona ntwanano lowuntshwa hi nhlamulo leyi Zakariya a yi nyikaka eka xivutiso lexi nge “ *Xana a wu swi tivi leswaku va vula yini?* ” Ndzi ri: **E-e, hosi yanga** . Hikuva entiyisweni, Vayuda va tiko va ta honisa nhlamuselo leyi ku fikela enkarhini wa ndzingo wo hetelela lowu rhangela ku vuya ka Yesu Kriste laha va nga ta hundzuka kumbe ku tiyisisa ku ala ka vona hi ku lahlekeriwa hi vukona bya vona.

Swi le rivaleni leswaku ku hundzuka ka Vukriste ka vanhu va vuhedeni ku kombisile leswaku pulani ya Xikwembu hakunene yi hetisisiwile eka munhu wa Yesu Kriste naswona lexi hi xona ntsena xikombiso lexi Xikwembu xa ha xi nyikelaka eka Vayuda va rixaka leswaku va tshama eka ntwanano wa xona wo kwetsima. Hi ndlela leyi yi tiyisisiweke, ntwanano lowu wa vumbirhi kumbe lowuntshwa a wu fanele ku anama eka n’we-xa-nharhu xo hetelela xa malembe ya 6000 ya nkarhi wa xidyoho xa laha misaveni. Naswona i ntsena hi ku vuya ka yena ko hetelela loku vangamaka laha Yesu Kriste a nga ta fungha nkarhi wa ku hetisisiwa ka ntwanano wa vumbirhi; hikuva ku fikela loko ku vuya loku, dyondzo leyi profetiweke hi swifaniso yi tshama yi pfuna ku twisisa ntirho wa misava hinkwayo lowu lunghiseleriweke hi Xikwembu tanihi leswi hi xi kolotaka vutivi bya nkarhi wa ku vuya ka xona loku vangamaka: ku sungula ka ximun’wana xa 2030. Xisweswo, hi 1844, hi ku nyika Savata eka vahlawuriwa va xona lava hlawuriweke, Xikwembu xi tirhisa tidyondzo leti tsariweke eka ku fanekisela ka ndhawu yo kwetsima ya Xiheveru ni tempele ya Solomoni. U sola xidyoho xa Sonto ya Khatoliki lexi kumiweke tanihi ndzhaka eka Mufumi Constantine ku sukela hi March 7, 321, a ringanyeta xilaveko xa "ku basisiwa ka ndhawu yo kwetsima" leyintshwa leyi hakunene yi hetisisiweke kan’we swi helela kwalaho eka Yesu Kriste loyi a vambiweke ni ku pfuxiwa eku feni. Xikwembu entiyisweni xi rindze ku fikela hi 1844 leswaku xi sola kahle ku sola ka xona “Sonto ya Rhoma”. Hikuva ku amukeriwa ka yona ku veke ripfumelo ra Vukriste leri eku sunguleni leri tengeke ehansi ka ndzhukano wa xidyoho lexi herisaka vuxaka na Xikwembu hi ku landza xitiviso lexi nyikiweke eka Dan.8:12.

Hikwalaho ku kwetsimisiwa hi ku kongoma ku vula ku xixima Savata yo kwetsima, leyi hi yoxe yi kwetsimisiweke hi Xikwembu ku sukela eku heleni ka vhiki ro sungula ra ku tumbuluxa ka xona mafambiselo ya misava. Ngopfu-

ngopfu tanihi leswi yi profetaka ku nghena ka vahlawuriwa eka ku wisa loku kumiweke hi ku hlula ka Yesu naswona yi nga kona eka milawu ya vumune eka ya khume ya Xikwembu leyi nga eka areka ya vumbhoni endhawini yo kwetsima swinene, ndhawu yo kwetsima, xifaniso xa Moya wa Xikwembu xa le tilweni wu kwetsima kanharhu, wo kwetsima eku hetisekeni ka swiphemu swa yena swinharhu leswi landzelelanaka swa Tatana, N’wana na Moya lowo Kwetsima. Swilo hinkwaswo leswi kumekaka kwalaho swi rhandzeka embilwini ya Xikwembu naswona swi fanele swi rhandzeka ku fana na swona emiehleketweni ni le timbilwini ta vahlawuriwa va xona, vana va xona, vanhu va “yindlu” ya xona. Xisweswo ku hlawuriwa ka ku kwetsima ka ntiyiso ka vahlawuriwa ku simekiwa ni ku tiviwa.

Ku hambana na nawu wa Muxe lowu hundzaka eka ku cinca eka nhluvukiso wa phurojeke ya Xikwembu, leswi vatliweke emaribyeni swi teka nkoka lowu nga heriki ku fikela emakumu ka misava. Naswona leswi swi tano hi milawu ya yona ya khume, leyi ku nga riki na yin’we ya yona leyi nga cinciwaka hambu ku ri ku susiwa katsongo, hilaha Rhoma ra mupapa ri veke na xivindzi xo endla hakona eka milawu ya vumbirhi eka leyi ya khume. Xikongomelo xa diyavulosi xo kanganyisa vahlawuriwa hilaha ku nga heriki xi humelela eku engeteriweni ka xileriso leswaku ku hlayisiwa nomboro ya khume. Kambe ku yirisiwa ka Xikwembu ka ku nkhisamela swivumbiwa, swifaniso leswi vatliweke kumbe swifaniso leswi yimeriweke hakunene ku susiwile. Hi nga tisola hi muxaka lowu wa nchumu kambe hambu swi ri tano wu hi pfumelela ku paluxa ripfumelo ra mavunwa. Loyi a nga laviki ku twisisa naswona a tshamaka a ri wa le henhla hi ndlela leyi twisisekaka u xaniseka hi vuyelo bya mahanyelo yakwe; u honisa swipimelo swa ku avanyisa ka yena ku fikela loko a gweviwa hi Xikwembu.

Tempele kumbe ndhawu yo kwetsima

A hi tshikeni xiphemu xa vukhongereri xa le tilweni lexi voniwaka ku suka etilweni leswaku hi xi languta ehansi ka leswi ku kwetsima ka vukhongereri ku xi nyikaka swona emisaveni. Hi swi kuma eka swiaki leswi vekuweke eka xiphemu xa “tempele” xa “yindlu ya YaHWéH”. Etabernakeleni ya nkarhi wa Muxe, kamara leri a ku ri tende ra nhlengeletano. Kuna swinharhu swa swiaki leswi naswona swi khumba tafula ra xinkwa xo kombisa, xikhomela-mavoni lexi nga na tiphayiphi ta nkombo na mavoni ya nkombo na alitari ya mirhi ya risuna leyi vekuweke emahlweninyana ka xisirhelelo exikarhi ka kamara. Loko hi huma ehandle, tafula ra xinkwa ri le tlhelo ra ximatsi, en’walungwini kasi xikhomela-mavoni xi le tlhelo ra xinene, edzongeni. Swikombiso leswi i swa ntiyiso lowu tekaka xivumbeko evuton’wini bya vahlawuriwa lava kutsuriweke hi ngati leyi halatiweke hi Yesu Kriste. Swi fambisana hi ku hetiseka naswona a swi hambanisiwi.

Xikhomela-khandlela xa nsuku lexi nga ni mavoni ya nkombo

Ekso.26:35: “ *U ta veka tafula ehandle ka xisirhelelo, ni xitlhomiswa xa rivoni lexi langutaneka ni tafula, edzongeni wa tabernakela; u ta veka tafula etlhelweni ra le n’walungwini .”*

Etempeleni, yi vekywa etlhelo ra ximatsi, etlhelweni ra le Dzongeni. Swikombiso swi hlaiwa hi ku famba ka nkarhi, ku suka eDzongeni ku ya eN'walungwini. Xikhomela-khandlela xi fanekisela Moya ni ku vonakala ka Xikwembu ku sukela eku sunguleni ka ntwanano wa khale. Ntwanano wo kwetsima se wu sekeriwe eka gandzelo ra *“xinyimpfana xa Xikwembu”* xa Paseka lexi fanekiseriwaka ni ku rhangela hi swinyimpfana kumbe makhuna lamatsongo lama nyikeriweke hi gandzelo ku sukela eka Adamu. Eka Nhlav.5:6 ku namarhetiwe swifaniso swa xikhomela-mavoni eka yona: *“ mahlo ya nkombo lawa ku nga mimoya ya nkombo ya Xikwembu leyi rhumeriweke emisaveni hinkwayo ”* na *“ timhondzo ta nkombo ”* leti vulaka leswaku ku kwetsimisiwa ka matimba.

Xikhomela-khandlela xi kona ku fikelela xilaveko xa ku vonakala ka vahlawuriwa. Va yi kuma hi vito ra Yesu Kriste loyi eka yena ku kwetsimisiweke (= 7) ka ku vonakala ka Xikwembu. Ku kwetsimisiwa loku ku fanekisela hi nhlayo ya “nkombo” leyi nga kona eka nhlavutelo ya Bibe le ku sukela eku tumbuluxiwani ka vhiki ra masiku ya nkombo ku sukela eku sunguleni. Eka Zakariya, Moya wu vula leswaku *“ mahlo ya nkombo ”* ma huma eka ribye lerikulu leri Zerubabele a nga ta pfluxeta tempele ya Solomoni leyi lovisiweke hi Vababilona eka rona. Naswona u ri hi *“ mahlo lawa ya nkombo ”*: *“ Lawa ya nkombo i mahlo ya YaHWéH, lama tsutsumaka emisaveni hinkwayo. »* Eka Nhlav.5:6, rungula leri ri vuriwa leswaku ri huma eka Yesu Kriste, *“ Xinyimpfana xa Xikwembu ”*: *“ Kutani ndzi vona, exikarhi ka xilavelo ni le ka swivumbiwa swa mune leswi hanyaka ni le xikarhi ka vakulukumba, xinyimpfana leyi a yi ri kona onge hiloko yi hisiwa. A a ri ni timhondzo ta nkombo ni mahlo ya nkombo, ku nga mimoya ya nkombo ya Xikwembu leyi rhumeriweke emisaveni hinkwayo.”* Ndzimana leyi yi tiyisekisa swinene ku kwetsimisiwa ka vukwembu bya Mesiya Yesu. Muvumbi lonkulu Xikwembu u ti rhumele laha misaveni ku hetisisa gandzelo ra xona ra ku rivaleriwa hi ku tirhandzela eka Yesu. I xiendlo xa Moya lowu wa Xikwembu lexi ndzi kolotaka tinhlamuselo leti nyikeriweke eka mintirho ya mina. Ku vonakala ku ya emahlweni naswona vutivi byi kula hi ku famba ka nkarhi. Hi n'wi kolota ku twisisa ka hina hinkwako ka marito ya yena ya vuprofeta.

Alitari ya swinun'hveriso

Hi ku nyikela miri wa yena wa nyama eku feni, hi mukhuva lowu hetisekeke wa moya wa yena ni moya-xiviri wa yena hinkwawo, Yesu Krete u tisa emahlweni ka Xikwembu nun'hwelo wo tsakisa lowu mukhuva wa Xiheveru wu wu fanekiselaka hi swinun'hveriso. Kriste u yimeriwile eka swinun'hveriso leswi kambe u tlhela a yimeriwile eka xiphemu xa muendli wa mukhuva loyi a swi nyikelaka.

Emahlweninyana ka xisirhelelo, naswona ku langute Areka ya Vumbhoni ni xitulu xa yona xa tintswalo, ku ni alitari ya mirhi ya risuna leyi nyikaka muendli wa ntirho, muprista lonkulu, ntirho wakwe tanihi muhlanganisi wa swihoxo leswi endliweke hi vahlawuriwa va yena ntsena . Hikuva Yesu a nga titekanga swidyoho swa misava hinkwayo, kambe swidyoho swa vahlawuriwa va yena ntsena lava a va nyikeke swikombiso swa ku tlangela ka yena. Emisaveni,

muprista lonkulu u na nkoka wo fanekisela wa vuprofeta ntsena, hikuva mfanelo ya ku khongelela i ya Kriste Muponisi ntsena. Ku khongelela i mfanelo ya yena ntsena naswona swi na vumunhu bya “ *hi laha ku nga heriki* ” hi ku ya hi ku landzelelana ka Melkisedeke tanihi leswi leswi swi hlamuseriwaka swinene eka Dan.8:11-12: “ *U pfukile a ya eka murhangeri wa vuthu , a tekela ~~gandzelo-leri nga heriki eka yena~~, a wisa ndhawu ya vukwetsimelo bya yena. Vuthu ri nyiketiwile ni ~~gandzelo-leri nga heriki~~, hikwalaho ka xidyoho; rimhondzo ri lahlela ntiyiso ehansi, ri humelela eka mintirho ya rona* ”; na le ka Hev.7:23. Marito lama nge “ ~~gandzelo~~” lama tsemiweke a ma tshahiwanga eka tsalwa ro sungula ra Xiheveru. Eka ndzimana leyi, Xikwembu xi sola vuyelo bya vulawuri bya mupapa wa Rhoma. Vuxaka lebyi kongomeke bya Mukreste na Yesu byi hambukisiwa leswaku ku vuyeriwa murhangeri wa mupapa; Xikwembu xi lahlekeriwa hi malandza ya xona lama lahlekelaka hi mimoya-xiviri ya wona. Eka ku hetiseka ka yena ka vukwembu, i Xikwembu ntsena eka Kriste lexi nga endlaka leswaku ku khongelela ka xona ku va enawini, hikuva xi nyikela, tanihi nkutsulo eka lava xi va khongelelaka, gandzelo ra xona ra ntwela-vusiwana ra ku tirhandzela leri rhwalelaka nun’hwelo wo tsakisa eka Xikwembu xi avanyisa Rirhandzu na Vululami leswi xi swi yimelaka hi nkarhi wun’we nkarhi . Ku khongelela ka yena a ku tiendleleki; Ku khongelela ka Yesu Kriste ku hlohloteriwa hi ntwela-vusiwana wa yena eka ku tsana ka ntumbuluko ka nyama ka vahlawuriwa va yena, kambe a nga kona loyi a nga n’wi kanganyisaka, u avanyisa ni ku lwa hi vululami ni ku lulama ni ku lemuka vagandzeri ni mahlonga ya yena ya ntiyiso; leswi vadyondzisiwa va yena va ntiyiso va nga swona. Eka nkhuvo lowu, swinun’hweriso swi fanekisela ku nun’hwela loku tsakisaka ka Yesu loyi hikwalaho a nga nyikelaka swikhongelo swa vakwetsimi va yena vo tshembeka hi nun’hwelo wa yena wa munhu hi xiyexe lowu tsakisaka Xikwembu. Nsinya wa nawu wu fana ni ku chela swakudya leswi faneleke ku dyiwa. Xifaniso xa vuprofeta xa Krete la hluleke, Muprista Lonkulu wa laha misaveni xi hundzuka lexi nga ha tirhisiwiki naswona xi fanele xi nyamalala swin’we ni tempele leyi a endlaka mihivahivana ya yena ya vukhongereri eka yona. Nsinya wa nawu wa ku khongelela wu tshama endzhaku ka leswi, hikuva swikhongelo leswi kongomisiweke eka Xikwembu hi vakwetsimi swi nyikeriwa hi vito na hi ku faneleka ka Yesu Kriste mukhongeleri wa le tilweni na Xikwembu hi ku hetiseka hi nkarhi wun’we.

Tafula ra xinkwa xo kombisa

Etempeleni, yi vekiwa etlhelo ra xinene, etlhelweni ra le n’walungwini. Xinkwa xo kombisa xi yimela swakudya swa moya leswi vumbeke vutomi bya Yesu Krete, manna ya ntiyiso ya le tilweni leyi nyikiwaka vahlawuriwa. Ku na swinkwa swa khume mbirhi tani hi leswi ku nga na tinxaka ta khume mbirhi eka ntwanano wa vukwembu na wa vanhu lowu hetisisiweke eka Yesu Kriste Xikwembu hi ku hetiseka (= 7) na Munhu hi ku hetiseka (= 5); nhlayo ya khume mbirhi ku ri nhlayo ya ntwanano lowu exikarhi ka Xikwembu na munhu, Yesu Kriste i ku tirhisiwa na xikombiso lexi hetisekeke. Hi yena laha Xikwembu xi akaka mintwanano ya xona eka vapatriarka va 12, vaapostola va 12 va Yesu, tinyimba ta 12 leti funghiweke eka Nhlav.7. Eka ku hlayiwa ka ku kongoma ka

yona eN'walungwini wa "tempele", tafula leri ri le tlhelo ra ntwanano lowuntshwa ni le tlhelo ra Kerubu leyikulu leyi vekiwewe etlhelo ra ximatsi evukwetsimelweni.

Xikwere xa kona

Alitari ya magandzelo

Eka Nhlavutelo 11:2, Moya wu vula leswaku ku humelela ko karhi ku vangwiwa hi "xivava" xa ndhawu yo kwetsima: "Kambe xivava xa le handle xa tempele, xi tshike endzeni ehandle, u nga yi pimi; hikuva wu nyikiwile matiko, kutani va ta kandziyela muti lowo kwetsima hi milenge ku ringana tin'hweti ta 42." "Huvo" yi vula xivava xa le handle lexi kumekaka emahlweni ka nyangwa wa ndhawu yo kwetsima kumbe tempele leyi funengetiweke. Kwalaho hi kuma swiphemu swa nkhuvo wa vukhongereri leswi khumbaka xiphemu xa miri xa swivumbiwa. Xo sungula, ku ni alitari ya magandzelo leyi swifuwo leswi endliweke magandzelo swi hisiwa eka yona. Ku sukela loko ku ta ka Yesu Krete loyi a teke ku ta endla gandzelo leri hetisekeke, mukhuva lowu wu hundzuke lowu nga ha tirhisiwiki naswona wu hele hi ku landza vuprofeta bya Dan.9:27: "U ta endla ntwanano lowu tiyeke ni lavo tala ku ringana vhiki, ni hafu ya vhiki **u ta endla leswaku gandzelo ni gandzelo swi herisa**; loyi a lovisaka u ta endla swilo leswi nyenyetsaka ngopfu, kukondza ku onhaka ni leswi kunguhatiweke swi wela ehenhla ka loyi a lovisaka." Eka Hev.10:6 ku ya eka 9, mhaka leyi ya tiyisiwa: "A mi amukelanga magandzelo yo hisiwa kumbe magandzelo ya xidyoho. Kutani ndzi ku: Vona, ndzi ta (Eka buku-nsongwa ya buku yi vulavula hi mina) Ku ta endla ku rhandza ka wena, Wena Xikwembu. Endzhaku ko rhanganga a ku: **Magandzelo ni magandzelo lawa a wu nga ma lavi kumbe ku ma amukela, Ku nga ri magandzelo yo hisiwa kumbe magandzelo ya xidyoho** (lama nyikeriwaka hi ku ya hi nawu), u tlhele a ku: Vona, ndzi ta ku ta endla ku rhandza ka wena. Xisweswo u herisa nchumu wo sungula leswaku a simeka wa vumbirhi. Hi ku rhandza loku hi kwetsimisiwa, hi ku nyikela miri wa Yesu Krete, kan'we swi helela kwalaho." Swi tikomba onge Pawulo, loyi a ehleketiwaka leswaku i mutsari wa papila leri leri kongomisiweke eka "Vaheveru", u ri tsarile ehansi ka xileriso xa Yesu Kriste; leyi pfumelelaka ku vonakala ka yona lokukulu ni ku kongoma ka yona loku nga ringanisiwiki na nchumu. Hakunene, i Yesu Krete ntsena hi xiviri loyi a nga n'wi byelaka a ku: "(Eka buku-nsongwa ya buku yi vulavula hi mina)". Kambe ndzimana 8 ya tsalwa ra Pisalema 40 yi ri, "ni buku-nsongwa ya buku leyi ndzi tsaleriweke yona." Hikwalaho ku cinca loku ku nga lulamisiwa hi xiendlo lexi xa munhu hi xiyexe xa Kriste na Pawulo, loyi a tshameke a ri yexe ku ringana malembe manharhu eArabiya, a lunghiseleriwa ni ku dyondzisiwa hi ku kongoma hi Moya. Nakona ndza mi tsundzuxa, leswi se a swi ri tano eka buku-nsongwa leyi tsariweke hi Muxe loyi a yi tsaleke ehansi ka xileriso xa Xikwembu.

Lwandle, thangi ra swihlambelo

Xiphemu xa vumbirhi xa xikwere lexi i thangi ro hlamba, ku nga xifaniso xa nkhuvo wa nkhuvo. Xikwembu xi ri nyika rito "lwandle" ra vito ra rona. Eka ntokoto wa vanhu lwandle ri fambelana na "rifu". Yi mite vanhu va le mahlweni

ka ndhambi ni ndhambi ya yona naswona yi nwele masocha hinkwawo ya Faro lama gadeke tihanci lama a ma hlongorisa Muxe ni vanhu vakwe va Vaheveru. Eka nkhuwulo, hi ku kongoma eku nyuperiweni hi ku helela, munhu wa khale wa xidyoho u fanele ku fa leswaku a huma ematini tanihi xivumbiwa lexintshwa lexi kutsuriweke ni ku tswariwa hi vuntshwa hi Yesu Kriste loyi a n'wi vekaka eka vululami bya yena lebyi hetisekeke. Kambe lowu i nsinya wa nawu wa thiyori ntsena lowu ku tirhisiwa ka wona ku nga ta ya hi muxaka wa muhlawuriwa loyi a ti humesaka. Xana u ta, ku fana na Yesu, loko a khuvuriwa, ku ta endla ku rhandza ka Xikwembu? Nhlamulo i ya munhu hi xiyexe naswona Yesu u veka kumbe a nga hlayisi ku lulama ka yena ku ya hi mhaka. Lexi tiyisekaka hileswaku mani na mani la lavaka ku endla ku rhandza ka yena u ta xixima hi ntsako ni ku tlangela nawu wo kwetsima wa Xikwembu, lowu ku tlula ka wona ku vumbeke xidyoho. Loko a fanele ku fa ematini ya nkhuwulo, a ku na xivutiso xa leswaku u tswariwa nakambe entirhweni wa Kriste, handle ka hi xihoxo hikwalaho ka ku tsana ka nyama ka munhu.

Xisweswo, a basisiwa eswidyohweni swa yena ni ku ambala ku lulama loku hlayiwaka ka Yesu Kriste, ku fana ni muprista wa ntwanano wa khale, vahlawuriwa va Mukriste va nga nghena endhawini yo kwetsima kumbe etempeleni ku ya tirhela Xikwembu eka Yesu Kriste. Ndlela ya vukhongeri bya ntiyiso bya vukwembu xisweswo yi paluxiwa hi ku akiwa loku ka swifaniso hikuva leswi i swikombiso ntsena, ntiyiso wu ta humelela eka mintirho leyi vahlawuriwa lava lulameke va nga ta yi tisa emahlweni ka vanhu, tintsumi ni muvumbi Xikwembu.

Kungu ra Xikwembu ri profete hi swifaniso

Eka pulani ya xona, Xikwembu xi suse xidyoho xa vahlawuriwa hi ngati ya Yesu Kriste leyi tisiweke exitshan'wini xa tintswalo xa vukwetsimelo kumbe ndhawu yo kwetsima swinene. Loko a nyikiwa mpfumelelo wo ceriwa hi ndlela yo hlawuleka endhawini ya Ntshava ya Golgotha eYerusalema ku fikela hi 1982, muongori wa Muadventist mutivi wa vuyimburi, Ron Wyatt u paluxe leswaku ngati ya Yesu entiyisweni a yi khulukela ehansi hi tlhelo ra ximatsi ra xitulu xa tintswalo lexi kumekaka ebakweni ra le hansi ka misava leri nga ehansi ka xihambano xa timitara ta tsevu ya ku vambiwa ka Kriste; nchumu lowu humeleleke ehansi ka Ntshava ya Golgota. Eka nkhuvo wa vuprista, muprista loyi a vekiweke endhawini yo kwetsima u langutane ni xitulu xa tintswalo ni swilo swa le tilweni leswi vekiweke endhawini yo kwetsima swinene, ku nga ndhawu yo kwetsima. Hikwalaho, leswi nga ethelo ra ximatsi ra munhu swi le tlhelo ra xinene ra Xikwembu. Hilaha ku fanaka, ku tsariwa ka Xiheveru ku endliwa ku suka exineneni ku ya eximatsini xa munhu, ku teka nkongomiso wa N'walungu-Dzonga, hikwalaho, ku suka eximatsini ku ya exineneni xa Xikwembu. Xisweswo, pulani ya mintwanano leyimbirhi yi tsariwile eku hlayiweni ka ndhawu leyi yo kwetsima swinene, ku suka exineneni xa munhu ku ya eximatsini xa yena; kumbe leswi hambaneke ni sweswo eka Xikwembu. Vayuda va ntwanano wa khale a va tirhela Xikwembu ehansi ka xifaniso xo fanekisela xa kerubu leyi a yi kumeka evukwetsimelweni exineneni xa vona. Hi nkarhi wa ntwanano wa vona, ngati ya mbuti leyi dlayiweke hi "siku ra ku rivaleriwa" a yi

fafazeriwa emahlweni ni le xitulu xa tintswalo. Ku fafazeriwa a ku endliwa ka nkombo hi rintihlo ra yena hi muprista lonkulu loyi a a kongoma eVuxeni. I ntiyiso leswaku ntwanano wa khale a ku ri xiphemu xa le vuxeni xa ntirho wakwe wo hlayisa mali. Vadyohi lava a va fanele ku rivaleriwa a va ri vona hi voxe eVuxeni, eYerusalema. Siku leri Yesu a halateke ngati ya yena ha rona, yi wele ehenhla ka xitulu lexi xa tintswalo, kutani ntwanano lowuntshwa lowu simekiweke engatini ya yena ni vululami bya yena wu sungule ehansi ka xikombiso xa kerubu ya vumbirhi leyi kumekaka etlhelo ra ximatsi, edzongeni. Xisweswo, ku voniwa hi Xikwembu, nhluvuko lowu wu endliwile ku suka eximatsini ku ya eka “ *xinene* ” **xa yena** , tlhelo ra nkateko wa xona, hilaha swi tsariweke hakona eka Tipisalema 110:1: “ *Eka Davhida. Pisalema. Rito ra Yehovha eka Hosi ya mina: Tshama evokweni ra mina ra xinene* , ku kondza ndzi endla valala va wena xitulu xa milenge ya wena . Naswona ku tiyisisa Hev.7:17, tindzimana 4 ku ya eka 7 ti hlamusela hi ku kongoma: “ *YahWeH u hlambanyile, naswona a nge hundzuki: U muprista hilaha ku nga heriki, hi mukhuva wa Melkisedeke. HOSI Xikwembu lexi nga evokweni ra wena ra xinene xi tshova tihosi hi siku ra vukari bya xona. U tirhisa vululami exikarhi ka matiko: hinkwaswo swi tele hi mintsumbu; u tshoveka tinhloko etikweni hinkwaro. U nwa enambyeni loko a ri karhi a famba: hi yona mhaka leyi a tlakusaka nhloko yakwe .*” Xisweswo, Yesu Krete wo olova kambe wo lulama u endla leswaku vahlekuri ni vaxandzuki va hakela mali ya ku delela ka vona vumbhoni lebyi tlakukeke bya rirhandzu ra yena ra ntwela-vusiwana eka vahlawuriwa va yena lava kutsuriweke.

Leswaku loko va nghena ehubyeni kumbe etempeleni, Vaheveru va nyikela milenge ya vona eka “dyambu leri humaka” leri a ri gandzeriwa hi nkarhi hinkwawo hi vahedeni etindhawini to hambana-hambana emisaveni, Xikwembu a xi lava leswaku ndhawu yo kwetsima yi akiwa, hi ku leha ka yona, eVuxeni- . Xirhendzevutana xa le vupela-dyambu. Hi ku anama ka yona, rirhangu ra xinene ra ndhawu yo kwetsima swinene hikwalaho a ri ri e“N’walungwini” naswona rirhangu ra ximatsi a ri ri etlhelweni ra “Dzonga.”

Eka Mat.23:37, Yesu u tinyikile xifaniso xa “ *huku leyi sirhelelaka swinyenyana swa yona ehansi ka timpapa ta yona* ”: “ *Yerusalema, Yerusalema, loyi a dlayaka vaprofeta ni ku khandla hi maribye lava rhumiweke eka wena, I kangani ndzi swi lavile hlengeletani vana va wena, tani hi leswi huku yi hlengeletaka swinyenyana swa yona ehansi ka timpapa ta yona, kambe a wu swi tsakelanga! ".* Leswi hi leswi timpapa leti andlariweke ta makerubu mambirhi ti swi dyondzisaka, eka xin’wana ni xin’wana xa mintwanano yimbirhi leyi landzelelanaka. Hi ku ya hi Eks.19:4, Xikwembu xi tifanisa na " *ntsumi* ": " *U swi vonile leswi ndzi swi endleke eEgipta, ni ndlela leyi ndzi ku rhwaleleke ha yona hi timpapa ta ntsumi ndzi ku tisa eka mina* ". Eka Nhlav.12:14, u boxa " *ntsumi leyikulu* ": " *Naswona timpapa timbirhi ta ntsumi leyikulu ti nyikiwile wansati, leswaku a ta haha emananga, endhawini ya yena, laha a wudyiwaka kona nkarhinyana, nkarhi , ni hafu ya nkarhi, ekule ni xikandza xa nyoka .*” Swifaniso leswi swi kombisa ntiyiso lowu fanaka: Xikwembu xi sirhelela lava xi va rhandzaka hikuva va xi rhandza, eka mintwanano yimbirhi leyi landzelelanaka, emahlweni ni le ndzhaku ka Yesu Krete.

Ekusihleleleni, hi ndlela yo fanekisela, tempele ya Xiheveru a yi yimela miri wa Kriste, wa vahlawuriwa naswona hi ku hlangana, Mutekiwa wa Kriste, Vahlawuriwa va yena, nhlengeletano ya vahlawuriwa. Hikwalaho ka swivangelo leswi hinkwaswo, Xikwembu xi simeke milawu ya swakudya swa vuhlayiseki leswaku swivumbeko leswi swo hambana-hambana swa tempele swi kwetsimisiwa ni ku xiximiwa; 1Kor.6:19: “ *Xana a mi swi tivi leswaku miri wa n’wina i tempele ya Moya lowo Kwetsima lowu nga eka n’wina, lowu mi nga na wona eka Xikwembu, ni leswaku a hi wa n’wina?* »

Nsuku, a ku na nchumu handle ka nsuku

Hi fanele ku tlhela hi xiya nkoka wa xipimelo lexi: fanichara hinkwayo na switirhisiwa, makerubu na marhangu ya le ndzeni hi woxe swi endlwe hi nsuku kutani swi funengetiwe hi nsuku lowu biweke. Xihlawulekisi xa nsuku i vumunhu bya wona lebyi nga cinciki; lowu hi wona ntsena nkoka lowu Xikwembu xi wu nyikaka wona. A swi hlamarisi leswi a endleke nsuku wu va xikombiso xa ripfumelo leri hetisekeke, leri xikombiso xo hlawuleka ni lexi hetisekeke xa rona a ku ri Yesu Krete. Endzeni ka tempele ni ndhawu yo kwetsima swifaniso xiphemu xa le ndzeni xa moya wa Yesu Kriste lexi akiweke hi ku kwetsimisiwa, ku basa ka Moya lowo Kwetsima wa Xikwembu; vumunhu bya yena a byi nga cincici naswona leswi a ku ri xivangelo xa ku hlula ka yena eka xidyoho na rifu. Xikombiso lexi nyikeriweke hi Yesu xi nyikeriwa hi Xikwembu tanihi xikombiso lexi vahlawuriwa va xona hinkwavo va faneleke ku xi tekelela; lexi i xilaveko xa yona, xiyimo xin’we ntsena xo va lexi fambisanaka hi munhu hi xiyexe ni hi ku hlangana ni vutomi lebyi nga heriki bya le tilweni, muholo ni hakelo ya vahluri. Mimpimanyeto leyi a yi ri ya yena yi fanele ku va ya hina, hi fanele ku fana na yena ku fana na ti clones, tani hi leswi swi tsariweke eka 1 Yohane 2:6: “ *Loyi a vulaka leswaku u tshama eka yena u fanele ku famba hilaha a fambeke hakona - hambani* ". Nhlamuselo ya nsuku yi nyikiwile hina eka 1 Petro 1:7: " *leswaku ku ringiwa ka ripfumelo ra n’wina, leri nga ra risima ku tlula nsuku lowu lovaka (lowu, hambani swi ri tano, wu ringiwa hi ndzilo), wu nga humesa ku dzunisiwa, ku vangama ni ku xiximiwa.* " , loko Yesu Krete a humelela . Xikwembu xi ringa ripfumelo ra vahlawuriwa va xona. Hambileswi nsuku wu nga cinciwiki, wu nga va ni swilo leswi nga tengangiki, naswona leswaku wu susiwa, wu fanele wu hisiwa ni ku n’okisiwa. Kutani slag kumbe thyaka ri tlakuka kuya ehenhla ka rona naswona ringa susiwa. I xifaniso xa ntokoto wa vutomi bya laha misaveni bya vadyondzisiwa lava kutsuriweke laha Kriste a tsuvulaka vubihini ni ku va basisa, a va veka ehansi ka miringo yo hambana-hambana. Naswona i ntsena ehansi ka xiyimo xa ku hlula ka vona eka maxangu lawa eku heleni ka vutomi bya vona, vuyelo bya vona lebyi nga heriki byi bohiwa hi Muavanyisi lonkulu Yesu Kriste. Ku hlula loku ku nga kumiwa ntsena hi nseketelo ni mpfuno wa yena, hilaha a vuleke hakona eka Yohane 15:5-6 na 10 ku ya eka 14: “ *Hi mina murhi wa vhinya, n’wina mi marhavi. Loyi a tshamaka eka mina ni loyi ndzi tshamaka eka yena, u tswala mihandzu yo tala, hikuva handle ka mina a wu nge endli nchumu. Loko munhu a nga tshami eka mina, u cukumetiwa ehandle ku fana ni rhavi, a vuna; kutani hi hlengelela marhavi, hi ma hoxa endzilweni, kutani ma hisa .*” Ku yingisa swileriso swa Xikwembu swa laveka: “ *Loko mi hlayisa swileriso swa mina, mi ta tshama erirhandzwini ra mina, tanihi leswi ndzi hlayiseke swileriso*

swa Tata wa mina, ndzi tshama erirhandzwini ra yena. ".". Ku fela vanghana va munhu swi hundzuka makumu lama hetisekeke ya mukhuva wa rirhandzu ra munhu leri tlakukeke: " *Lexi i xileriso xa mina: Rhandzanani, hilaha ndzi mi rhandzeke hakona.*" A ku na rirhandzu lerikulu ku tlula ku nyiketa vutomi bya munhu hikwalaho ka vanghana va yena ." Kambe ku lemuka loku hi Yesu ku ni swipimelo: " ***Mi vanghana va mina, loko mi endla leswi ndzi mi lerisaka swona*** ."

Hi tlhelo ra yona, xikhomela-mavoni lexi nga ni mavoni ya nkombo a xi endliwe hi nsuku lowu tiyeke. Kutani a a ta fanekisela ntsena ku hetiseka ka Yesu Krete. Nsuku lowu endzhaku wu kumiweke etikerekeni ta Vukhatoliki bya Rhoma wu kombisa ku tivula ka ripfumelo ra wona ra mavunwa. Leswi hi swona swi endleke leswaku, ku hambana ni sweswo, titempele ta Maprotestente a ti hluvuriwa swilo hinkwaswo swo khavisa, leswi titsongahataka ni leswi nga ni vuxiyaxiya. Eka ku fanekisela ka ndhawu yo kwetsima ni tempele, vukona bya nsuku byi kombisa leswaku ndhawu yo kwetsima yi nga yimela Yesu Krete wa vukwembu ntsena. Kambe hi ku andlala, ku tsariwile leswaku hi yena Nhloko, nhloko ya Kereke leyi nga miri wa yena eka Vaef.5:23-24: " *hikuva nuna i nhloko ya nsati, tani hi leswi Kriste a nga nhloko ya Kereke , lowu nga miri wa yena , naswona a nga Muponisi wa wona. Sweswi, tani hi leswi Kereke yi titsongahataka eka Kriste, na vavasati va fanele ku titsongahata eka vavanuna va vona eka swilo hinkwaswo.* » Kambe kutani Moya wu hlamusela: " *Vavanuna, rhandzani vasati va n'wina, tani hi leswi Kriste a rhandzeke Kereke, a tinyiketa hikwalaho ka yona, **leswaku a yi kwetsimisa hi rito** , endzhaku ka loko a yi basise hi nkhuwulo wa mati, **leswaku a ta endla Kereke leyi va humelela emahlweni ka yena va vangama, va nga ri na xivati kumbe ku rhurhumela kumbe nchumu wihi na wihi wo tano, kambe va kwetsima naswona va nga ri na xisandzu.** ".*" Laha ke, leswi swi hlamuseriweke kahle, hi leswi vukhongereri bya ntiyiso bya Vukriste byi vumbiwaka hi swona. Mpimo wa yona a hi wa thiyori ntsena hikuva i mukhuva lowu tirhisiwaka eka ntiyiso wa wona hinkwawo. Ku pfumelelana ni mpimanyeto wa " **rito** " ra yena leri paluxiweke swa laveka; leswi katsaka ku hlayisa swileriso ni swileriso swa Xikwembu ni ku tiva swihundla leswi paluxiweke eka vuprofeta bya xona bya Bibe. Xiringanyeto lexi, " *lexi nga solekiki kumbe lexi nga solekiki* " xa vahlawuriwa, xi tsundzukiwa no tiyisisiwa eka Nhlav. Va hlawuriwa hi xifaniso xa " *144,000* " lava funghiweke hi " **xilemo xa Xikwembu** " eka Nhlav.7. Ntokoto wa vona i wa **hinkwavo ku kwetsimisiwa** . Dyondzo leyi yi kombisa leswaku tabernakele, ndhawu yo kwetsima, tempele ni swifaniso swa swona hinkwaswo swi profete ntirho lowukulu wo ponisa wa Xikwembu. Va kume xikongomelo ni ku hetiseka ka vona eku kombiseni ka vutirheli bya laha misaveni bya Yesu Kriste lebyi paluxiweke eka vanhu. Xisweswo, vuxaka lebyi muhlawuriwa a byi hlayisaka na yena i bya vuprofeta ni vumunhu; munhu la nga riki na vutivi u tinyiketela eka muvumbi Xikwembu lexi tivaka hinkwaswo; loyi a akaka vumundzuku bya yena a tlhela a n'wi paluxela byona.

Dyondzo ya tempele leyi akiweke hi Hosi Solomoni yi ha ku hi komba leswaku a hi fanelanga hi pfilunganya xiphemu xa "tempele" lexi fikelelaka vanhu ni "vukwetsimelo" lebyi vekerikeke Xikwembu xa le tilweni ntsena. Hikwalaho ka leswi, rito "ndhawu yo kwetsima" leri tirhisiweke ematshan'wini ya

rito "ku kwetsima" eka Dan.8:14 nkarhi lowu ri lahlekeriwa hi ku va enawini hinkwako , hikuva ri khumba ndhawu ya le tilweni laha ku nga lavekiki ku basisiwa hi 1843. Naswona ku hambana na sweswo , rito "ku kwetsima" ri khumba vakwetsimi lava faneleke ku tshika mukhuva wa xidyoho laha misaveni leswaku va ta kwetsimisiwa kumbe, va hlawuriwa ku hlawuriwa hi Xikwembu.

Eka rifu ra Yesu Kriste, xisirhelelo lexi a xi hambanisa "tempele" na "ndhawu yo kwetsima" xi handzuriwile hi Xikwembu, kambe i swikhongelo swa vakwetsimi ntsena leswi a swi ta kuma mfikelelo wa moya eka ndhawu yo kwetsima ya le tilweni laha Yesu a a ta va khongelela kona. Xiphemu xa tempele a xi fanele xi ya emahlweni ni ntirho wa xona tanihi yindlu yo hlengeletana ya vahlawuriwa emisaveni. Swi ve tano hi 1843, nsinya wa nawu wu pfuxetiwiwe. "Tempele" ya vakwetsimi yi tshama emisaveni na le "ndhawu yo kwetsima", ya le tilweni ntsena, ku khongelela ka Kriste ku tlhela ku sungula ximfumo ku seketela ntsena vahlawuriwa va Adventist lava hlawuriweke. Hikwalaho a ka ha ri na "ndhawu yo kwetsima" emisaveni eka ntwanano lowuntshwa laha mfungho wa wona wu nyamalala kona. Lexi saleke i "tempele" ya moya ya vahlawuriwa lava kutsuriweke.

Nthyakiso wun'we ntsena lowu a wu lava ku basisiwa a ku ri swidyoho swa vanhu emisaveni, hikuva a ku na xin'we xa xidyoho xa vona lexi teke ku nyamisa tilo. I vukona bya diyavulosi ntsena na mademona ya yena yo xandzuka a byi nga endla leswi, hi yona mhaka, hi ku hlula, eka Mikayele, Yesu Kriste a va hlongola etilweni a va lahlela emisaveni ya xidyoho laha va faneleke ku tshama kona ku fikela eku feni ka vona.

Ku ni nchumu wun'wana lowu hi faneleke hi wu twisisa endzhaku ko bula hi ku fanekisela ka ku kwetsima. Hambileswi swifaniso leswi swi kwetsimaka, i swilo leswi vonakaka ntsena. Ku kwetsima ka ntiyiso ku le ka lava hanyaka, hi yona mhaka leyi Yesu Kriste a a tlula tempele leyi hi yoxe a yi ri kona ntsena ku sirhelela nawu wa Xikwembu, xifaniso xa vumunhu bya yena na vululami bya yena lebyi khunguvanyisiweke hi mudyohi wa laha misaveni. I ku tirha ntsena tanihi nseketelo eka dyondzo ya vahlawuriwa va xona leswaku Xikwembu xi endle leswaku swilo leswi swi hetisisiwa hi Muxe ni vatirhi va xona. I leswaku Xikwembu xi papalata mahanyelo ya vugandzeri bya swifaniso, Xikwembu xi pfumelele wanuna, nandza wa xona, Ron Wyatt, ku kuma ni ku khumba areka ya vumbhoni bya yena hi 1982. Hikuva " *vumbhoni bya Yesu* " lebyi " *ku nga moya wa vuprofeta* " byi tlakukile swinene eka yena naswona yi pfuna swinene tanihi leswi a teke hi xiviri ku ta paluxa nhlamuselo ya ntirho wo ponisa lowu lunghiseleriweke vahlawuri va yena lava hlawuriweke emisaveni. Ron Wyatt u pfumeleriwe ku teka filimi ya Milawu ya Khume leyi humesiweke engalaveni hi tintsumi, kambe u arile ku hlayisa filimi leyi. Tinhla leti ti kombisa leswaku Xikwembu a xi swi tiva ka ha ri emahlweni ku ala ka xona, kambe ku hlawula loku ku hi sirhelela eka vugandzeri bya swifaniso leswi rhekhodo yo tano a yi ta va swi humese eka van'wana va vahlawuriwa va xona lava nga sirhelelekangiki. Ntiyiso lowu wu paluxiwile eka hina, leswaku hi wu hlayisa emiehleketweni ya timbilu ta hina tanihi lung'helo ro nandziha leri nyikiweke hi Xikwembu xa hina xa Rirhandzu.

Ku hambanisiwa ka Genesa

Loko dyondzo ya ntirho lowu yi hi paluxele swihundla leswi fihliweke eka vuprofeta bya Daniyele na Nhlavutelo, sweswi ndzi fanele ku ku pfuna ku kuma vuprofeta lebyi paluxiweke ebukwini ya Genesa, rito leri vulaka “masungulo”.

Rinoko !!! Vumbhoni lebyi hi nga ta byi xiya eka dyondzo leyi ya buku ya Genesa byi huma hi ku kongoma enon’wini wa Xikwembu lexi xi leriseke nandza wa xona Muxe. Ku nga pfumeli eka xitori lexi swi vumba vukarhi lebyikulu lebyi nga endliwaka eka Xikwembu hi ku kongoma, vukarhi lebyi pfala nyangwa ya tilo hi ku helela hikuva byi paluxa ku pfumaleka loku heleleke ka " *ripfumelo, leri handle ka rona swi nga kotekiki ku tsakisa Xikwembu* ," hi ku ya hi Vaheveru 11:6.

Eka xingheniso xa Apokalipsi ya yena, Yesu u sindzisile swinene xiga lexi: “ *Hi mina alfa na omega, masungulo ni makumu* ” lexi a xi tshahaka nakambe emakumu ka Nhlavutelo ya yena eka Nhlavutelo 22:13 . Se hi xiye vuprofeta bya buku ya Genesa, ngopfungopfu mayelana na vhiki ra masiku ya nkombo leri profetaka magidi ya nkombo ya malembe. Laha, ndzi tshinelela buku leyi ya Genesa ku suka eka xiphemu xa nhlokomhaka ya “ **ku hambana** ” leyi ngopfungopfu yi yi hlawulaka tanihilaha hi nga ta swi vona hakona.

Genesa 1.

Siku ra vu¹

Genesa 1:1 : “ *Ekusunguleni Xikwembu xi tumbuluxe matilo ni misava* ” .

masungulo ” ri kombisaka hakona , “ *misava* ” hakunene yi tumbuluxiwele hi Xikwembu tanihi ntsindza ni xisekelo xa xiyimo lexintshwa, lexi fambisanaka ni swivumbeko swa vutomi bya le tilweni leswi yi rhangeleke. Ku tirhisa xifaniso xa muvalangi, eka yena i ku tumbuluxa na ku tirhisa ku tumbuluxiwa ka xifaniso lexintshwa. Kambe se a hi xiye ni leswaku, ku suka eka masungulo ya tona, “ *matilo ni misava* ” swi **hambanile** . “ *matilo* ” ma vula vuako lebyi nga riki na nchumu, bya munyama ni lebyi nga riki na makumu lebyi nga exikarhi ka tinyeleti; kutani “ *misava* ” yi humelela hi xivumbeko xa bolo leyi funengetiweke hi mati. “ *Misava* ” a yi nga ri na vukona bya le mahlweni eka vhiki ra ku tumbuluxiwa tanihi leswi yi tumbuluxiweke eku sunguleni kumbe “ *ekusunguleni* ” ka ku tumbuluxiwa ka mpimo lowu wo karhi wa misava. Yi huma eka ku pfumala nchumu naswona yi teka xivumbeko hi xileriso xa Xikwembu ku hetisisa xiphemu lexi veke xa nkoka hikwalaho ka ntshunxeko lowu nga eku sunguleni ka xidyoho lexi endliweke etilweni hi xivumbiwa xa xona xo sungula swinene; loyi Esaya 14:12 yi n’wi hlawulaka hi mavito lama nge “ *nyeleti ya nimixo* ” ni “ *n’wana wa dyambu* ” u hundzuke Sathana ku sukela loko a tlhontlhe vulawuri bya Xikwembu. Ku sukela kwalaho, u ve murhangeri wa kampa ya vaxandzuki va le tilweni leyi nga kona ni kampa ya laha misaveni ya nkarhi lowu taka.

Gen.1:2: “*Misava a yi nga ri na xivumbeko naswona a yi nga ri na nchumu: a ku ri ni munyama ehenhla ka vuenti, Moya wa Xikwembu wu famba ehenhla ka mati .*”

Loko muvalangi a sungula hi ku tirhisa leyara ya le ndzhaku eka canvas, Xikwembu xi humesa xiyimo lexi nga kona eka vutomi bya le tilweni lebyi se byi tumbuluxiweke na vutomi bya laha misaveni lebyi xi nga ta byi tumbuluxa. Xisweswo u hlawula hi rito " *munyama* " hinkwaswo leswi nga riki eka ku amukeriwa ka yena leswi a nga ta swi thya vito ra " *ku vonakala* " hi ku kanetana loku heleleke. A hi xiyeni ku yelana loku ndzimana leyi yi ku simekaka exikarhi ka rito “ *munyama* ”, minkarhi hinkwayo ri ri eka vunyingi tanihileswi swiphemu swa rona swi tele, na rito “ *abyss* ” leri vulaka misava leyi nga rhwali xivumbeko xa vutomi. Xikwembu xi tirhise xifaniso lexi ku hlawula valala va xona: vafukeri va ndzhundzunuko lava “nga chaviki Xikwembu” na vaehleketi lava ntshunxekeke eka Nhlav.11:7 na vaxandzuki va Vukhatoliki bya mupapa eka Nhlav.17:8. Kambe Maprotestente lama xandzukeke ma va joyinile hi 1843, ma hundza hi ku landzelelana ehansi ka vulawuri bya Sathana, “*ntsumi ya le hansi*” ya Nhlav. leyi joyiniwe hi Maadventist lama nga tshembekangiki hi 1995.

Eka xifaniso lexi nyikeriweke eka ndzimana leyi, hi vona leswaku " *munyama* " **wu hambanisa** " *moya wa Xikwembu* " eka " *mati* " lawa ya nga ta profeta hi ku fanekisela, eka Daniyele na Nhlavutelo, mintshungu ya " *vanhu, matiko na tindzimi* " ehansi ka swifaniso “ *lwandle* ” eka Dan.7:2-3 na Nhlav.13:1, na le hansa ka leri ra “ *milambu* ” eka Nhlav.8:10, 9:14, 16:12, 13 . 17:1-15. Ku nga ri khale ku **hambanisiwa** ku ta vangwiwa hi “ *xidyoho* ” xo sungula lexi nga ta endliwa hi Evha na Adamu. Ku fana ni le ka xifaniso lexi nyikeriweke, Xikwembu xi tikhoma makatla ni misava ya munyama leyi namarheleke tintsumi leti xandzukeke leti landzelaka Sathana eku hlawuleni ka xona ku tlhonthla vulawuri bya Xikwembu.

Gen.1:3: “ *Xikwembu xi ku: A ku ve ni ku vonakala! Naswona ku vonakala a ku ri* ”

Xikwembu xi veka mpimanyeto wa xona wa “ *leswinene* ” hi ku ya hi vuavanyisi bya xona ni bya vuhosi. Nhlawulo lowu wa “ *leswinene* ” wu hlanganisiwa na rito “ *ku vonakala* ” hikwalaho ka xiphemu xa rona xo vangama, lexi vonakaka eka hinkwavo na hi hinkwavo, hikuva leswinene a swi humesi “ *tingana* ” leswi yisaka munhu ku tumbela ku hetisisa mintirho ya yena yo biha. “Tingana” leti ti ta twiwa hi Adamu endzhaku ka xidyoho hi ku ya hi Gen.3, loko ku pimanisiwa na Gen.2:25.

Gen.1:4: “ *Xikwembu xi vona leswaku ku vonakala a ku ri kunene; kutani Xikwembu xi hambanisa ku vonakala ni munyama .*”

Lowu i **ku avanyisa ko sungula** loku kombisiweke hi Xikwembu. U paluxa ku hlawula ka yena leswinene **leswi** pfuxiweke hi rito “ *ku vonakala* ” na ku sola ka yena vubihhi **lebyi** hlawuriweke hi rito “ *munyama* ”.

Xikwembu xi hi paluxela xikongomelo xa ntumbuluko wa xona wa laha misaveni naswona hikwalaho ka sweswo vuyelo byo hetelela lebyi phurojeke ya xona yi nga ta byi fikelela: ku **hambanisiwa loku tiyeke** ka lava va rhandzeke “ *ku vonakala* ” ka xona ni lava va tsakelaka “ *munyama* ”. “ *Ku vonakala ni munyama* ” i ku hlawula kambirhi loku endliweke ku koteka hi nsinya wa nawu

wa ntshunxeko lowu Xikwembu a xi lava ku wu nyika swivumbiwa swa xona hinkwaswo swa le tilweni ni swa laha misaveni. Tikampa leti timbirhi leti kanetanaka eku heteleleni ti ni varhangeri vambirhi; Yesu Krete hikwalaho ka “ *ku vonakala* ” na Sathana hikwalaho ka “ *munyama* ”. Naswona tikampa leti timbirhi leti kanetanaka, ku fana ni tinsika timbirhi ta misava, na tona ti ta va ni makumu mambirhi lama hambaneke lama heleleke; vahlawuriwa va ta hanya hilaha ku nga heriki eku vonakaleni ka Xikwembu hi ku ya hi Nhlav.21:23; naswona va lovisiwa hi ku vuya ka Kriste, vaxandzuki va ta hetelela va ri “ *ntshuri* ” emisaveni leyi nga riki na nchumu leyi nakambe yi hundzukaka “ *xidziva* ” xa Gen.1:2. Loko va pfuxeriwa ku avanyisa, va ta herisiwa hi ku helela va ri karhi va hisiwa “ *etiveni ra ndzilo* ” ra “ *rifu ra vumbirhi* ” hi ku ya hi Nhlav.20:15.

Gen.1:5: “ *Xikwembu xi vitane ku vonakala siku, ni munyama xi vitane vusiku. Hiloko ku va ni madyambu, ni mixo: rero a ku ri siku ro sungula .*”

Siku leri ro sungula ” ra Ntumbuluko ri nyiketeriwile eka ku hambanisiwa loku tiyeke ka tikampa letimbirhi leti vumbiweke hi ku hlawula “ *ku vonakala ni munyama* ” leswi nga ta langutana emisaveni ku fikela eka ku hlula ko hetelela ka Yesu Kriste ni ku pfuxetiwa ka ntumbuluko. Xisweswo “ *siku ro sungula* ” ri “ *funghiwa* ” hi mpfumelelo lowu Xikwembu xi wu nyikaka vaxandzuki leswaku va lwa na xona eka malembe ya “magidi ya nkombo” lama profetiweke hi vhiki hinkwaro. Xisweswo yi faneleka swinene ku va xikombiso , kumbe “ *mfungho* ” wa ku gandzela ka mavunwa ka Xikwembu loku kumiweke hi ku famba ka magidi ya tsevu ya malembe exikarhi ka vanhu lava nga tshembekiki va vuhedeni kumbe va Vayuda, kambe ngopfu-ngopfu enkarhini wa Vukriste, ku sukela loko ku amukeriwile “siku ra.” Dyambu leri nga hluriwangiki” tanihi siku ra vhiki na vhiki ro wisa leri sindzisiweke hi vulawuri bya vuhosi bya Constantine wo Sungula March 7, 321. Leyi i ndlela leyi ku sukela hi siku leri, Sonto ya sweswi ya “Vukreste” yi hundzukeke “ *brand.* ” ya *xivandzana* ” hi ku landzela nseketelo wa vukhongereri lowu a nyikiweke wona hi ripfumelo ra mupapa ra Rhoma Khatoliki ku sukela hi 538. Swi le rivaleni leswaku “ *alfa* ” ya Genesa a yi ri ni swo tala swo swi nyikela eka malandza yo tshembeka ya Yesu Krete ya nkarhi wa “ *omega* ”. Naswona a swi si hela.

Siku ra ^{vumbirhi}

Gen.1:6: “ *Xikwembu xi te: A ku ve ni xivandla exikarhi ka mati, xi hambanisa mati ni mati .*”

Laha na kona, i xivutiso xa **ku hambanisiwa** : “ *mati lama humaka ematini* ”. Xiendlo lexi xi profeta ku **hambanisiwa** ka swivumbiwa swa Xikwembu leswi fanekiseriwaka hi “ *mati* ”. Ndzimana leyi yi tiyisekisa ku **hambanisiwa ka ntumbuluko** ka vutomi bya le tilweni ni vutomi bya laha misaveni naswona eka havumbirhi bya swona, ku **hambanisiwa** ka “vana va Xikwembu” ni “vana va diyavulosi” hambi swi ri tano va vitaniwile ku tshama swin’we ku fikela loko ku avanyisiwa loku funghiweke, hi rifu ra Yesu Kriste hikwalaho ka tintsumi to biha leti xandzukeke, ni ku fikela loko ku vuya hi ku vangama ka Yesu Kriste eka Vanhu va Misava. **Ku hambana** loku ku ta lulamisa

mhaka ya leswaku munhu u ta vumbiwa a ri ehansinyana ka tintsumi ta le tilweni tanihileswi xi yimo xa le tilweni xi nga ta va xi nga fikeleleki eka yena. Matimu ya misava ma ta va ya ku hambanisiwa nkarhi wo leha ku fikela emakumu ya yona. Xidyoho xi simeke mpfilumpfilu naswona Xikwembu xi hlela xiphigo lexi hi ku hlawula hi ku hlawula.

Gen.1:7: “ *Kutani Xikwembu xi endla vuandlalo, xi **hambanisa** mati lama nga ehansi ka xibakabaka ni mati lama nga ehenhla ka xibakabaka. Naswona swi ve tano .*”

Xifaniso lexi nyikiweke **xi hambanisa** vutomi bya laha misaveni lebyi profetiweke hi “ *mati lama nga ehansi* ” ni vutomi bya le tilweni lebyi nga “ *ehenhla ka xivandla* ”.

Gen.1:8: “ *Xikwembu xi vitane ndhawu leyi nga tilo. Hiloko ku va ni madyambu, ni mixo: leri a ku ri siku ra vumbirhi .*”

Xibakabaka lexi xivula leyara ya xibakabaka leyi, leyi vumbiweke kusuka eka tigasi timbirhi (hydrogen na oxygen) leti endlaka mati, yi rhendzele vuandlalo hinkwabyo bya misava naswona leyi hi ntumbuluko yinga fikeleriki eka munhu. Xikwembu xi swi hlanganisa na vukona bya vutomi bya le tilweni lebyi nga vonakiki leswi nga tano tanihileswi diyavulosi hi yexe a nga ta amukela vito ra “ *hosi ya matimba ya moya* ” eka Efe.2:2: “ *... leyi n'wina mi tshameke mi famba eka yona, hi ku ya hi ndlela ya misava leyi, hi ku ya hi **hosana ya matimba ya moya**, ya moya lowu sweswi wu tirhaka eka vana va ku xandzuka* ”; langutelo leri se a a ri na rona emisaveni ya le tilweni.

Siku ra vu³

Gen.1:9: “ *Xikwembu xi te: Mati lama nga ehansi ka xibakabaka a ma hlengeletanile endhawini yin'we, kutani tiko leri omeke a ri humelela. Naswona swi ve tano .*”

Kufikela nkarhi lowu, “ *mati* ” aya funengeta misava hinkwayo kambe aya se va na xivumbeko xihi na xihi xa vutomi bya swiharhi swale lwandle leswina ta tumbuluxiwa hi ^{siku ravu}⁵ . Ku kongoma loku ku ta nyika ntiyiso wa kona hinkwawo eka xiendlo xa ndhambi ya Genesa 6 leyi nga ta kota ku hangalasa xivumbeko xa vutomi bya le lwandle bya swiharhi emisaveni leyi nga ehansi ka mati; leswi endzhaku swi nga ta lulamisa ku kuma masalela ya le lwandle ni swikhegelo kwalaho.

Gen.1:10: “ *Xikwembu xi thya misava leyi omeke i misava, ni mati yo tala xi thya malwandle. Xikwembu xi swi vonile leswaku a swi ri swinene .*”

Ku hambana loku kuntshwa ku avanyisiwa “ *lokunene* ” hi Xikwembu hikuva ehandle ka malwandle ni matiko-nkulu, xi nyika marito lawa mambirhi “ *lwandle ni misava* ” ntirho wa swikombiso swimbirhi leswi nga ta hlawula hi ku landzelelana Kereke ya Vukreste ya Khatoliki ni Kereke ya Vukreste ya Muprotestente ya Khatoliki leyi siyeke yo sungula ehansi ka vito ra Reformed Church. Hikwalaho **ku hambanisiwa** ka vona loku endliweke exikarhi ka 1170 na 1843 ku avanyisiwa “ *lokunene* ” hi Xikwembu. Naswona xikhutazo xa yena eka malandza ya yena yo tshembeka hi nkarhi wa Ndzhundzunuko xi paluxiwile eka Nhlav. eka van'wana hinkwavo eTiyatira, lava nga amukeliki dyondzo leyi, ni lava

nga tiviki vuenti bya Sathana, hilaha va va vitanaka hakona, ndzi ri eka n'wina: ***A ndzi mi veki ndzhwalo wun'wana ; khomelela ntsena eka leswi u nga na swona kukondza ndzi ta .***” Nakambe, hi ku hlengelletiwa loku nakambe, Xikwembu xi tisa ku hleleka eka mpfilumpfilu lowu tumbuluxiweke hi mimoya ya tintsumi ni ya vanhu leyi xandzukaka. A hi xiyeni dyondzo leyi yin'wana, “ *misava* ” yi ta nyika vito ra yona eka pulanete hinkwayo hikuva “ *leyi omeke* ” yi lunghekele ku va ndhawu ya ntumbuluko ya vutomi bya munhu loyi ntumbuluko lowu wu endleriweke yena hi Xikwembu. Leswi vuandlalo bya lwandle byi nga byikulu hilaha ku phindhiweke ka mune ku tlula vuandlalo bya misava leyi omeke, pulanete leyi a yi ta va yi teke vito leri nge “ *lwandle* ” leri ri fanelaka ku antswa kambe ri nga lulamisiwi eka ntirho wa Xikwembu. Marito ya “xivuriso” lexi: “tinyenyana ti khitikanela swin'we na swinyenyana swa tinsiva swi hlangana”, ya kumeka eka mintlawu leyi. Xisweswo, exikarhi ka 1170 na 1843, Maprotestente yo tshembeka ni yo rhula ma ponisiwile hi vululami bya Kriste lebyi a byi hlayiwa eka vona hi ndlela yo hlawuleka handle ko yingisa ku wisa ka savata ka siku ra ntiyiso ra vunkombo: Mugqivela. Naswona i xilaveko xa ku wisa loku lexi endlaka leswaku “ *misava* ” yi va xikombiso xa ripfumelo ra mavunwa ra Vukriste ku sukela hi 1843, hi ku ya hi Dan.8:14. Vumbhoni bya ku avanyisa loku ka Xikwembu byi *humelela* eka *Nhlav* .

Gen.1:11: “ *Kutani Xikwembu xi ku: “Misava a yi humese rihlaza, byanyi lebyi humesaka mbewu, ni mirhi leyi tswalaka mihandzu hi ku ya hi tinxaka ta yona, yi ri ni mbewu ya yona emisaveni.” Naswona swi ve tano .* »

Ku rhangisa loku nyikiwaka hi Xikwembu eka misava leyi omeke swa tiyisiwa: xo sungula, ri kuma matimba yo “ *humesa* ” “ *rihlaza, byanyi lebyi tswalaka mbewu, mirhi ya mihandzu leyi humesaka mihandzu hi ku ya hi muxaka wa yona* ”; swilo hinkwaswo swi humelerisiwile ro sungula eka swilaveko swa munhu, naswona hi vumbirhi eka swiharhi swa misava na swa le tilweni leswi nga ta n'wi rhendzela. Swiendliwa leswi swa misava swi ta tirhisiwa hi Xikwembu tanihi swifaniso swo fanekisela ku paluxa tidyondzo ta xona eka malandza ya xona. Munhu, ku fana na “*murhi*”, u ta tswala mihandzu, leyinene kumbe yo biha.

Gen.1 :12: “ *Misava yi humesa rihlaza, byanyi lebyi tswalaka mbewu hi ku ya hi tinxaka ta byona, ni mirhi leyi tswalaka mihandzu ni mbewu ya yona hi ku ya hi muxaka wa yona. Xikwembu xi swi vonile leswaku a swi ri swinene.* »

In this 3rd^{day}, ku hava xihoxo lexi thyakisa ntirho lowu tumbuluxiweke hi Xikwembu, ntumbuluko wu hetisekile, wu tekiwa wu ri “ *lowunene* ”. Hi ku basa loku hetisekeke ka xibakabaka ni ka misava, misava yi andzisa swilo leswi yi swi humesaka. Mihandzu yi endleriwe swivumbiwa leswi nga ta hanya emisaveni: vanhu na swiharhi leswi hi ku famba ka nkarhi swi nga ta humesa mihandzu hi ku ya hi vumunhu bya swona.

Gen.1:13: “ *Hiloko ku va ni madyambu, ni mixo, a ku ri siku ra vunharhu .*”

Siku ra vu⁴

Gen.1:14: “ *Xikwembu xi te: A ku ve ni mavoningo exhibakabakeni xa tilo, ku hambanisa siku ni vusiku; a swi ve swikombiso swo fungha minkarhi, masiku ni malembe .*”

Ku hambanisiwa lokuntshwa ku humelela: “ *siku na vusiku* ”. Ku fikela siku leri ra vumune, ku vonakala ka siku a ku nga kumiwi hi nchumu wa le tilweni. Ku hambanisiwa ka vusiku ni vusiku se a ku ri kona hi xivumbeko xa xiviri lexi tumbuluxiweke hi Xikwembu. Ku endla leswaku ntumbuluko wa xona wu tiyimele hi woxe eka vukona bya xona, Xikwembu xi ta tumbuluxa hi siku ra vumune tinyeleti ta le tilweni leti nga ta pfumelela vanhu ku simeka tikhalendara leti sekeriweke eka xiyimo xa tinyeleti leti eka cosmos ya le xikarhi ka tinyeleti. Xisweswo swikombiso swa Zodiac swita humelela, vungoma bya tinyeleti emahlweni ka nkarhi wa yona kambe handle ka vungoma bya sweswi lebyi namarhetiwe eka byona, i.e. astronomy.

Gen.1:15: “ *A va ve mavoningo empfhukeni wa tilo, ku voninga emisaveni. Naswona swi ve tano .*”

" *Misava* " yi fanele ku voningiwa hi " *nhlikanhi* " xikan'we na " *vusiku* ", kambe " *ku vonakala* " ka " *siku* " ku fanele ku tlula ka " *vusiku* " hikuva i xifaniso xo fanekisela xa Xikwembu xa ntiyiso, muvumbi wa hinkwaswo leswi hanyaka. Naswona ku landzelelana hi ku landzelelana ka “ *vusiku bya vusiku* ” ku profeta ku hlula ka yena ko hetelela eka valala va yena hinkwavo lava na vona va nga va vahlawuriwa va yena lava rhandzekaka ni lava katekisiweke. Ntirho lowu lowu vumbiwaka hi “ *ku voninga misava* ” wu ta nyika tinyeleti leti nhlamuselo yo fanekisela ya xiendlo xa vukhongeri lexi dyondzisaka mintiyiso kumbe mavunwa lama nyikeriwaka hi vito ra muvumbi Xikwembu.

Gen.1:16: “ *Xikwembu xi endle mavoningo mambirhi lamakulu, ku vonakala lokukulu ku fuma nhlikanhi, ni ku vonakala lokutsongo ku fuma vusiku; u endle ni tinyeleti .*”

Xiya vuxokoxoko lebyi hi vukheta: hi ku pfuxa “ *dyambu* ” na “ *n'weti* ”, “ *swivoni swimbirhi leswikulu* ”, Xikwembu xi hlawula dyambu hi xiga lexi nge “ *lexikulu ngopfu* ” kasi ku sirheleriwa ka dyambu ku swi tiyisekisa, tidisiki timbirhi ta dyambu ni ta n'weti ti humelela eka hina ehansi ka sayizi leyi fanaka, yin'wana yi funengeta yin'wana hi ku tlherisela. Kambe Xikwembu lexi xi xi tumbuluxeke xa swi tiva emahlweni ka munhu leswaku ku languteka ka xona lokutsongo ku vangwiwa hi mpfhuka lowu ri nga ekule ni misava, dyambu ri ri rikulu hilaha ku phindhiweke ka 400 kambe ri ri kule ku tlula n'weti hilaha ku phindhiweke ka 400. Hi ku kongoma loku u tiyisekisa ni ku tiyisekisa xithopo xa yena lexi tlakukeke xa muvumbi Xikwembu. Ku tlula kwalaho, eka xiyimo xa moya, yi paluxa “vukulu” bya yona lebyi nga ringanisiwiki na nchumu loko byi pimanisiwa ni vuntsongo bya n'weti , xikombiso xa vusiku ni munyama. Ku tirhisiwa ka swiphemu leswi swo fanekisela ku ta khumba Yesu Kriste loyi a thyiweke vito ra “ *ku vonakala* ” eka Yohane 1:9: “ *Ku vonakala loku a ku ri ku vonakala ka ntiyiso, loku, loko ku ta emisaveni, ku voningaka munhu un'wana na un'wana* ”. A hi xiyeni leswaku ntwanano wa khale wa vanhu va Vayuda va nyama lowu akiweke eka khalendara ya n'weti wu vekiwile ehansi ka xikombiso xa nguva ya “munyama”; leswi ku fikela eku vuyeni ko sungula ni ka vumbirhi ka Kriste.

Tanihi leswi ku tlangeriwa ka “minkhuvo ya tin’weti letintshwa”, nkarhi lowu n’weti lowu nyamalaka wu hundzuka lowu nga vonakiki, ku profete ku ta ka nguva ya dyambu ya Kriste, leyi Mal.4:2 a yi fanisaka na “ *dyambu ra ku lulama* ”: “ *Kambe hikuva wena loyi a chavaka vito ra mina, dyambu ra ku lulama ri ta huma , ku horisiwa ku ta va ehansi ka timpapa ta yena; u ta huma, u ta tlula ku fana ni marhole lama humaka exivaveni ,...*”. Endzhaku ka ntwanano wa khale wa Vayuda, " *n'weti* " wu hundzuke xikombiso xa ripfumelo ra mavunwa ra Vukriste, hi ku landzelelana ra Khatoliki ku sukela hi 321 na 538, ivi ri va Protestente ku sukela hi 1843, na... institutional Adventist ku sukela hi 1994.

Ndzimana leyi yi tlhela yi boxa “ *tinyeleti* ”. Ku vonakala ka tona a ku tsanile kambe ti tele swinene lerova hambu swi ri tano ti voninga xibakabaka xa vusiku bya misava. Xisweswo “ *nyeleti* ” yi hundzuka xikombiso xa varhumiwa va vukhongeri lava tshamaka va yimile kumbe lava welaka ku fana ni xikombiso xa “ *xilemo xa vu-6* ” xa Nhlav.6:13 lexi eka xona ku wa ka tinyeleti ku fikeke ku profeta hi November 13, 1833 eka vahlawuriwa ku wa lokukulu ka Vuprotestente hi lembe ra 1843. Ku wa loku hi nkarhi lowu fanaka a ku khumba varhumiwa va Krete, lava amukeleke rungula leri humaka eka “ *Sardi* ” lava Yesu a va tiviseleke: “ *mi tekiwa mi ri lava hanyaka na n’wina Ndzi file .*” Ku wa loku ku tsundzukiwa eka Nhlav.9:1: “ *Ntsumi ya vuntlhanu yi chaya mhalamhala ya yona. Kutani ndzi vona nyeleti leyi weke hi le tilweni yi ta emisaveni . Xilotlelo xa mugodi wa xidziva xi nyikiwile .*” Loko Maprotestente ma nga si wa, Nhlav . ***Kutani ku wa hi le tilweni nyeleti leyikulu leyi pfurhaka ku fana ni torha ; wu wela ehenhla ka n’we-xa-nharhu xa milambu ni le ka swihlovo swa mati. »*** Ndzimana ya 11 yi yi nyika vito ra “ *Wormwood* ”: “ ***Vito ra nyeleti leyi i Wormwood ; kutani xiphemu xa vunharhu xa mati xi hundzuriwa xivungu , kutani vavanuna vo tala va fa ekusuhi ni mati, hikuva a ma bava .***” Mhaka leyi yi ***tiyisiwile*** eka Nhlav . *Dragona yi yime emahlweni ka wansati loyi a a ri kusuhi ni ku veleka, leswaku yi dya n’wana wa yona loko a veleka .* Kutani varhumiwa va vukhongeri va ta va vahlaseriwa va ku dlayiwa ka vapfukeri va ndzhundzunuko va le Furwa eka Nhlav.8:12 : “ *Ntsumi ya vumune yi chaya mhalamhala. N’we-xa-nharhu xa dyambu xi biwa, ni n’we-xa-nharhu xa n’weti, ni n’we-xa-nharhu xa tinyeleti, lerova n’we-xa-nharhu xi va munyama , siku ri lahlekeriwa hi n’we-xa-nharhu xa ku vonakala ka rona, ni vusiku hi ku fanana . Swikongomelo swa vapfukeri va ndzhundzunuko lava ehleketaka hi ku ntshunxeka lava nga ni vulala eka swivumbeko hinkwaswo swa vukhongeri na swona, minkarhi hinkwayo hi xiphemu (xa vunharhu), “ dyambu ” na “ n’weti ”.*

Eka Gen.15:5, “ *tinyeleti* ” ti fanekisela “ *mbewu* ” leyi tshembisiweke Abrahama: “ *Kuteloko a n’wi humese, a ku: Languta etilweni, u hlaya tinyeleti, loko u kota ku ti hlaya. Kutani a ku eka yena: Leyi yi ta va mbewu ya wena .*” Rinoko ! Rungula ri kombisa nhlayo yo tala kambe a ri vuli nchumu hi mfanelo ya ripfumelo ra ntshungu lowu laha Xikwembu xi nga ta kuma " *vo tala lava vitaniweke kambe va hlawuriwile vatsongo* " hi ku ya hi Mat.22:14. “ *Tinyeleti* ” nakambe ti fanekisela vahlawuriwa eka Dan.12 :3: “ *Lava tlhariheke va ta voninga ku fana ni ku vangama ka xibakabaka, naswona lava dyondzisaka vo tala ku lulama va ta vangama ku fana ni tinyeleti hilaha ku nga heriki* ” .

Gen.1:17: “ *Xikwembu xi va veke exibakabakeni xa tilo, leswaku va voninga misava,* ”

Hi vona laha hi xivangelo xa moya ku sindzisa ka Xikwembu eka xiphemu lexi xa tinyeleti: “ *ku voninga misava* ”.

Gen.1:18: “ *ku fuma nhlikanhi ni vusiku, ni ku **hambanisa** ku vonakala ni munyama. Xikwembu xi swi vonile leswaku a swi ri swinene .*”

Laha Xikwembu xi tiyisekisa ntirho wo fanekisela wa moya wa tinyeleti leti hi ku hlenganisa “ *nhlikanhi ni ku vonakala* ” hi tlhelo rin’wana, ni “ *vusiku ni munyama* ” hi tlhelo rin’wana.

Gen.1:19: “ *Hiloko ku va ni madyambu, ni mixo, a ku ri siku ra vumune .*”

Sweswi misava yi nga vuyeriwa hi ku vonakala ni ku hisa ka dyambu leswaku yi tiyisekisa ku nona ka yona ni ku humelerisa swakudya swa swimilana. Kambe ntirho wa dyambu wu ta va wa nkoka ntsena endzhaku ka xidyoho lexi Evha na Adamu va nga ta xi endla. Vutomi ku fikela eka nkarhi lowu wo vava byi titshege hi matimba ya singita ya matimba ya Xikwembu yo tumbuluxa. Vutomi bya laha misaveni byi hleleriwe hi Xikwembu eka nkarhi lowu xidyoho xi nga ta hlasela misava hi ndzhukano wa xona hinkwawo.

Siku ra vu⁵

Gen.1:20: “ *Xikwembu xi te: Mati a ma humese swilo leswi hanyaka hi xitalo, ni tinyenyana a ti haha emisaveni ku ya fika empfhukeni wa tilo .*”

Hi ^{siku leri ra vu-5}, Xikwembu xi nyika “ *mati* ” matimba yo “ *humesa hi xitalo swiharhi leswi hanyaka* ” swo tala swinene ni leswi hambaneke lerova sayense ya manguva lawa yi tika ku swi xaxameta hinkwaswo. Ehansi ka xidziva lexi nga ni munyama lowu heleleke, hi kuma xivumbeko xa vutomi lexi nga tiviwiki xa swiharhi leswitsongo leswi voningaka leswi voningaka, swi pftlosa mahlo ni ku cinca matimba ya ku vonakala hambi ku ri muvala. Hilaha ku fanaka, ku anama ka xibakabaka ku ta kuma xifaniso lexi hanyaka xa ku haha ka “ *swinyenyana* ”. Laha ku humelela mfungho wa “ *timpapa* ” leti pfumelelaka swiharhi swa nyama leswi nga ni timpapa leswaku swi famba-famba emoyeni. Xifaniso lexi xi ta namarhetiwa eka mimoya ya le tilweni leyi nga laviki hikuva a yi le hansi ka milawu ya misava ni ya le tilweni ya nyama. Naswona eka muxaka wa timpapa ta misava, Xikwembu xi ta tivula xifaniso xa “ *ntsumi* ” leyi tlakukeke swinene eka tinxaka hinkwato ta swinyenyana ni swiharhi leswi hahaka. “ *Nghwazi* ” na yona yi hundzuka xifaniso xa mfumo, xa Hosi Nebukadnetsara eka Dan.7:4 na xa Napoleon 1st ^{eka} Nhlav.8:13: “ *Ndzi langutile, kutani ndzi twa **ntsumi yi haha exikarhi yi huma etilweni*** , yi ku hi rito leri tlakukeke: *Khombo, khombo, khombo eka lava tshamaka emisaveni, hikwalaho ka mimpfumawulo yin’wana ya timhahala ta tintsumi tinharhu leti nga kusuhi no chayiwa!* » Ku humelela ka mfumo lowu wa vuhosi ku profete “ *makhombo* ” manharhu lamakulu lama nga ta hlasela vaaki va matiko ya le Vupela-dyambu ehansi ka xifaniso xa “ *timhahala* ” tinharhu to hetelela ta Apo. 9 na 11, ku sukela hi 1843, loko xileriso xa Dan.8:14 xi sungula ku tirha.

Handle ka “ *ntsumi* ”, “ *tinyenyana ta le tilweni* ” tin’wana ti ta fanekisela tintsumi ta le tilweni, letinene ni to biha.

Gen.1:21: “ *Xikwembu xi tumbuluxe tinhlampfi letikulu ni swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka leswi famba-fambaka, leswi mati ma swi humeseke hi xitalo hi ku ya hi muxaka wa swona; u tlhele a tumbuluxa xinyenyana xin’wana ni xin’wana lexi nga ni timpapa hi ku ya hi muxaka wa xona. Xikwembu xi swi vonile leswaku a swi ri swinene .*”

Xikwembu xi lunghiselela vutomi bya le lwandle eka xiyimo xa xidyoho, nkarhi lowu “ *tinhlampfi letikulu* ” ti nga ta endla leswitsongo ngopfu swakudya swa tona, lowu i vumundzuku lebyi phurogiremiweke na ku pfuna ka ku tala ka tona eka muxaka wun’wana na wun’wana. “ *Tinyenyana leti nga ni timpapa* ” a ti nge balekeli nsinya lowu wa nawu hikuva na tona ti ta dlayana leswaku ti kuma swakudya. Kambe emahlweni ka xidyoho, ku hava xiharhi xa le lwandle kumbe xinyenyana lexi vavisaka xin’wana, vutomi byi va hanya hinkwavo naswona va hanya swin’we hi ku twanana loku hetisekeke. Leswi hi swona swi endlaka leswaku Xikwembu xi avanyisa xiyimo “ *lexinene* ”. “ *Swiharhi* ” ni “ *swinyenyana* ” swa le lwandle swi ta tlanga xiphemu xo fanekisela endzhaku ka xidyoho. Kutani tinyimpi leti faka exikarhi ka tinxaka ta swiharhi ti ta nyika “ *lwandle* ” nhlamuselo ya “*rifu*” leyi Xikwembu xi ri nyikaka eka nkhuvo wa ku hlamba ka vaprista va Vaheveru. Xibya lexi tirhisiwaka eka xikongomelo lexi xi ta kuma vito ra “ *lwandle* ” ku tsundzuka ku tsemakanya “*lwandle ro tshwuka*”, swilo leswi haswimbirhi swi ri xifaniso xa nkhuvo wa Vukriste. Xisweswo, hi ku yi thya vito leri nge “ *xivandzana lexi pfukaka elwandle* ” eka Nhlav ku suka eka “ *lwandle* ”. Hilaha ku fanaka tinjiya, swimanga ni swimanga swi ta dya matuva ni matuva, hikwalaho ka xidyoho xa Evha na Adamu ni vatukulu va vona vo tala lava nga vanhu ku kondza va vuya hi ku vangama ka Krete .

Gen.1:22: “ *Xikwembu xi va katekisa, xi ku: Tswalanani mi andza, mi tata mati ya malwandle; naswona tinyenyana a ti andza emisaveni .*

Nkateko wa Xikwembu wu endlwa hi ku andza, eka xiyimo lexi wa swiharhi swa le lwandle na swinyenyana, kambe na hi ku hatlisa, wa vanhu. Kereke ya Kriste na yona yi vitaniwile ku andzisa nhlayo ya valandzeri va yona, kambe kwalaho, nkateko wa Xikwembu a wu enelanga, hikuva Xikwembu xa vitana, kambe a xi sindzisi munhu ku hlamula nyiko ya xona ya ku ponisiwa.

Gen.1:23: “ *Hiloko ku va ni madyambu, ni mixo, a ku ri siku ra vuntlhanu .*”

Xiya leswaku vutomi bya le lwandle byi tumbuluxiwa hi siku ra vuntlhanu, xisweswo **byi hambanisiwa** na ku tumbuluxiwa ka vutomi bya misava, hikwalaho ka ku fanekisela ka byona ka moya loku khumbaka xivumbeko xo sungula xa Vukriste lebyi rhukaniweke na bya vugwinehi; leswi vukhongereri bya Khatoliki bya le Rhoma byi nga ta swi yimela ku sukela hi March 7, 321, siku ra ku amukeriwa ka siku ra vuhedeni ra mavunwa ra ku wisa, siku ro sungula ni "siku ra dyambu", endzhaku ka sweswo ri thiywile vito lerintshwa: Sonto, siku ra Hosi. Nhlamuselo leyi yi tiyisiwa hi ku humelela ka Vukhatoliki bya Rhoma hi nkarhi wa ^{gidi ra malembe ya vu-5} na ya Vuprotestente lebyi humeleleke hi nkarhi wa ^{gidi} ra malembe ya vu-6 .

Siku ra vu -6

Gen.1:24: “ *Xikwembu xi te: Misava a yi humese swiharhi leswi hanyaka hi ku ya hi tinxaka ta swona, tihomu, swihadyana leswi hahaka, ni swiharhi swa misava, hi ku ya hi tinxaka ta swona. Naswona swi ve tano .*”

^{Siku} ra vu 6 ri funghiwe hi ku tumbuluxiwa ka vutomi bya laha misaveni lebyi, hi ku famba ka nkarhi, endzhaku ka lwandle, “ **byi humesaka** swiharhi leswi hanyaka hi ku ya hi muxaka wa swona, swifuwo, leswi hahaka, ni swiharhi swa le misaveni, hi ku ya hi muxaka wa swona ” Xikwembu xi sungula endlelo ro tswala swivumbiwa leswi hinkwaswo leswi hanyaka . Swi ta hangalaka ehenhla ka misava.

Gen.1:25: “ *Xikwembu xi endle swiharhi swa misava hi ku ya hi tinxaka ta swona, swifuwo hi ku ya hi tinxaka ta swona, ni swihadyana hinkwaswo leswi hahaka emisaveni hi ku ya hi tinxaka ta swona. Xikwembu xi swi vonile leswaku a swi ri swinene .*”

Ndzimana leyi yi tiyisisa xiendlo lexi hleriweke eka leyi hundzeke. A hi xiye ni enkarhini lowu leswaku Xikwembu i movumbi ni mukongomisi wa vutomi lebyi bya swiharhi swa laha misaveni lebyi humesiweke laha misaveni. Ku fana ni le lwandle, swiharhi swa le misaveni swi ta hanya hi ku twanana ku fikela enkarhini wa xidyoho xa vanhu. Xikwembu xi kuma xivumbiwa lexi xa swiharhi “ *xi ri xinene* ” lexi eka xona ku tumbuluxiwaka swiphemu swo fanekisela naswona xi ta swi tirhisa eka marungula ya xona ya vuprofeta endzhaku ka ku simekiwa ka xidyoho. Exikarhi ka swihadyana leswi hahaka, “ *nyoka* ” yi ta tlanga xiphemu lexikulu tanihi mungoma la hlohlotelaka xidyoho lexi tirhisiwaka hi diyavulosi. Endzhaku ka xidyoho, swiharhi swa misava swi ta lovisana tinxaka ku lwisana na tinxaka. Naswona ku hlundzuka loku ku ta lulamisa, eka *Nhlav* ya Yesu Krete leyi hleriweke hi ximun’wana xa 2030. Hambiswiritano, xiya leswaku Vuprotestente byi rhwala ndzhukano lowu lowu honisiweke hi mintshungu ku sukela hi 1843.

Gen.1:26: “ *Kutani Xikwembu xi ku: “A hi endleni munhu hi xifaniso xa hina, hi xifaniso xa hina, a fuma tindhampfi ta lwandle, ni swinyenyana swa le tilweni, ni swifuwo ni swifuwo misava hinkwayo, ni le ka swihadyana hinkwaswo leswi hahaka emisaveni .*”

Hi ku vula leswaku “ *A hi endleni* ”, Xikwembu xi hlanganisa na ntirho wa xona wo tumbuluxa misava ya tintsumi yo tshembeka leyi vonaka xiendlo xa yona naswona yi n’wi rhendzeleke hi ku hiseka. Ehansi ka nhlokomhaka ya **ku hambanisiwa** , xiya laha, leyi hlengeletweke hi ^{siku ra vu-6} , ku tumbuluxiwa ka swiharhi swa misava ni swa munhu leswi boxiweke eka ndzimana leyi 26, nomboro ya vito ra Xikwembu, nomboro leyi kumiweke hi ku engeteriwa ka maletere ya mune ya Xiheveru “ $Yod = 10 +, Hé = 5 +, Wav = 6 +, Hé = 5 = 26$ ”; maletere lama vumbaka vito ra yena ma hundzuluxeriwe “YaHWéH”. Ku hlawula loku ku lulamile swinene tanihileswi, “ *ku endliweke hi xifaniso xa Xikwembu* ”, “ *munhu* ” Adamu a taka ku n’wi yimela hi ndlela yo fanekisela eka ntumbuluko wa laha misaveni tanihi xifaniso xa Kriste. Xikwembu xi n’wi nyika xiphemu xa yena xa miri na miehleketo, hi leswaku vuswikoti byo avanyisa exikarhi ka leswinene na leswo biha leswi nga ta n’wi endla a va na vutihlamuleri. Ku tumbuluxiwa hi siku rin’we na swiharhi, “ *munhu* ” u ta kuma ku hlawuriwa ka “ *xifaniso* ” xa yena: Xikwembu kumbe xiharhi, “ *xivandzana* ”. Hambiswiritano, hi ku

pfumelela ku yengiwa hi “xiharhi”, “nyoka”, laha Evha na Adamu va nga ta ti tsema eka Xikwembu ivi va lahlekeriwa hi “ku fana” ka vona. Hi ku nyika munhu vulawuri ehenhla ka “*swihadyana leswi hahaka emisaveni*,” Xikwembu xi rhamba munhu leswaku a va ni vulawuri ehenhla ka “nyoka” naswona hikwalaho a nga pfumeli ku dyondzisiwa hi yena. Lexi twisaka ku vava eka vanhu, Evha u ta tihambanisa ni Adamu loko a yengiwa ni ku endliwa nandzu wa xidyoho xa ku nga yingisi.

Xikwembu xi tshembisa munhu swivumbiwa swa xona hinkwaswo swa laha misaveni hi vutomi lebyi byi nga na byona ni ku byi humesa emalwandle, emisaveni ni le tilweni.

Gen.1:27: “*Xikwembu xi tumbuluxe munhu hi xifaniso xa xona, xi n’wi tumbuluxe hi xifaniso xa Xikwembu, xi tumbuluxe wanuna ni wa xisati.*”

^{Siku} ra vu 6 ri teka ku fana na van’wana, 24 wa tiawara naswona swi tikomba onge swivumbiwa swa wanuna na wansati swi hlengeletiwile laha hi xikongomelo xo dyondzisa ku katsakanya vutumbuluxi bya swona. Hakunene, Gen.2 u teka xivumbiwa lexi xa munhu hi ku paluxa swiendlo swo tala leswi kumbexana swi hetisisiweke hi masiku yo hlayanyana. Xisweswo xitori xa ndzima leyi ya 1 xi teka xivumbeko xa normative lexi paluxaka mimpimanyeto yo fanekisela leyi Xikwembu a xi lava ku yi nyika eka masiku ya tsevu yo sungula ya vhiki.

Vhiki leri ri na nkoka wo fanekisela swinene tani hi leswi ri fanekiselaka ntirho wa Xikwembu wo ponisa. “Wanuna” u fanekisela ni ku profeta Kriste na “wansati,” “Kereke leyi Hlawuriweke” leyi nga ta pfuxiwa eka yena. Ku tlula kwalaho, emahlweni ka xidyoho, nkarhi wa xiviri a wu na mhaka hikuva eka xiyimo xa ku hetiseka, nkarhi a wu hlayiwi naswona ku hlayela endzhaku ka “6000 wa malembe” ku ta sungula eka ximun’wana xo sungula lexi funghiweke hi xidyoho xo sungula xa munhu. Hi nkarhi lowu hetisekeke, vusiku bya tiawara ta 12 ni masiku ya tiawara ta 12 swi landzelana hi ku ya emahlweni. Eka ndzimana leyi, Xikwembu xi kandziyisa ku fana ka munhu loyi a tumbuluxiweke hi ku ya hi xifaniso xa xona. Adamu a nga tsananga, u tele matimba naswona u tumbuluxiwile a kota ku lwisana ni miringo ya diyavulosi.

Gen.1:28: “*Kutani Xikwembu xi va katekisa, Xikwembu xi ku eka vona: Tswalakani, mi andza, mi tata misava, mi yi hlula; mi fuma tinhlampfi ta lwandle, ni swinyenyana swa le tilweni, ni swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka leswi famba-fambaka emisaveni.*”

Rungula ri kongomisiwa hi Xikwembu eka vanhu hinkwavo lava Adamu na Evha va nga swikombiso swa vona swo sungula. Ku fana na swiharhi, hi ku famba ka nkarhi swa katekisiwa no khutaziwa ku tswala leswaku swi ta andza vanhu. Munhu u kuma vulawuri eka swivumbiwa swa swiharhi eka Xikwembu, leswi vulaka leswaku a nga fanelanga ku pfumelela ku lawuriwa hi swona, hikwalaho ka ku va a ri na mintlhaveko na ku tsana ka mintlhaveko. A nga fanelanga a va vavisa kambe a hanya hi ku pfumelelana na vona. Leswi, eka mongo lowu rhangela ndzhukano wa xidyoho.

Gen.1:29: “*Kutani Xikwembu xi ku: Waswivo, ndzi mi nyika murhi wun’wana ni wun’wana lowu tswalaka mbewu, lowu nga ehenhla ka misava*

hinkwayo, ni murhi wun'wana ni wun'wana lowu nga ni mihandzu ya murhi eka wona, lowu humesaka mbewu: wona swi ta va swakudya swa wena .”

Eka ntumbuluko wa xona wa swimilani, Xikwembu xi paluxa vunene bya xona hinkwabyo na ku hanana hi ku andzisa nhlayo ya mbewu ya muxaka wun'wana na wun'wana wa swimilani, mirhi ya mihandzu, mavele, swimilani na matsavu. Xikwembu xi nyika munhu xikombiso xa swakudya leswi hetisekeke leswi khutazaka rihanyo lerinene ra miri na miehleketo leri amukelekaka eka xivumbiwa hinkwaxo na moya wa munhu, hambi ku ri namuntlha tani hi le nkarhini wa Adamu. Mhaka leyi yi nyikeriwile kusukela hi 1843 hi Xikwembu tani hi xilaveko xa vahlawuri va xona naswona yi teka nko ka swinene eka masiku ya hina yo hetelela laha swakudya swinga muhlaseriwa wa tikhemikhali, manyoro, swidlaya switsotswana na swin'wana leswi onhaka vutomi ematshan'wini yo byi tlakusa .

Gen.1:30: “ *Ni xiharhi xin'wana ni xin'wana xa misava, ni xinyenyana xin'wana ni xin'wana xa le tilweni, ni xin'wana ni xin'wana lexi famba-fambaka emisaveni, lexi nga ni moya wa vutomi eka xona, ndzi nyika murhi wun'wana ni wun'wana wa rihlaza leswaku wu va swakudya. Naswona swi ve tano .”*

Ndzimana leyi yi humesa xilotlelo lexi lulamisaka ku koteka ka vutomi lebyi bya ku twanana. Swilo hinkwaswo leswi hanyaka i vegan, kutani a swi na xivangelo xo tivavisa. Endzhaku ka xidyoho, swiharhi hakanyingi swi ta hlaselana ku lava swakudya, rifu ri ta swi hlasela hinkwaswo hi ndlela yo karhi.

Gen.1:31: “ *Xikwembu xi vona hinkwaswo leswi xi swi endleke, kutani waswivo, a swi ri swinene ngopfu. Hiloko ku va ni madyambu, ni mixo: a ku ri siku ra vutsevu .”*

Eku heleni ka ^{siku ra vu-6}, Xikwembu xi eneriseka hi ntumbuluko wa xona lowu, hi vukona bya munhu emisaveni, wu avanyisiwa nkarhi lowu " **wu ri lowunene swinene** ", kasi a wu ri " *lowunene* " ntsena eku heleni ka siku ra vu ⁻⁵ .

Xikongomelo xa Xikwembu xo **hambanyisa** masiku ya 6 yo sungula ya vhiki na ya vu 7 ^{xi} kombisiwa hi ku hlengeleta ka vona swin'we eka ndzima leyi ya 1 ya Genesa. Hi ndlela leyi u lunghiselela xivumbeko xa ^{nawu wa vu-4} wa nawu wa yena wa Xikwembu lowu a nga ta wu nyikela hi nkarhi wa vona eka Vaheveru lava kutsuriweke evuhlongeni bya le Egipta. Ku sukela eka Adamu, vanhu va vile na masiku ya 6 hi vhiki, vhiki rin'wana na rin'wana, ku ya emahlweni na mintirho ya vona ya laha misaveni. Eka Adamu, swilo swi sungule kahle, kambe endzhaku ko tumbuluxiwa hi yena, wansati, “ *mupfuni* ” wa yena loyi a nyikiweke hi Xikwembu, u ta tisa xidyoho eka ntumbuluko wa laha misaveni tani hi leswi Gen.3 yi nga ta swi paluxa. Hikwalaho ka ku rhandza nsati wa yena, Adamu na yena u ta dya mihandzu leyi yirisiweke naswona mpatswa hinkwawo wu ta tikuma wu biwe hi ndzhukano wa xidyoho. Eka xiendlo lexi, Adamu u profeta Kriste loyi a nga ta ta ku ta avelana no hakela ematshan'wini ya yena xihoxo xa Kereke ya yena leyi hlawuriweke leyi rhandzekaka. Rifu ra yena exihambanweni, ehansi ka ntshava ya Golgota, ri ta rivalela xidyoho lexi endliweke na muhluri wa xidyoho na rifu, Yesu Kriste u ta kuma mfanelo yo endla leswaku vahlawuri va yena va vuyeriwa eka vululami bya yena lebyi hetisekeke. Xisweswo a nga va nyikela vutomi lebyi nga heriki lebyi lahlekeke ku sukela eka Adamu na Evha. Vahlawuriwa va ta nghena swin'we hi nkarhi wun'we evuton'wini lebyi lebyi nga

heriki eku sunguleni ka ^{gidi ra malembe ya vu-7}, hi kona laha ntirho wa vuprofeta wa Savata wu nga ta hetiseka. Hikwalaho u nga twisisa leswaku hikokwalaho ka yini nhlokomhaka leyi ya ku wisa hi ^{siku ra vu 7} yi nyikeriwile eka ndzima 2 ya Genesa, **leyi hambanisiweke** na masiku ya 6 yo sungula lama hlengeletiwewe swin'we eka ndzima 1.

Genesa 2.

Siku ra vunkombo

Gen.2:1: “ *Hi ndlela yoleyo matilo ni misava ni mavuthu ya wona hinkwawo swi hetisekile .*”

Masiku ya tsevu yo sungula ma hambanisiwile ni “ **ya vunkombo** ” hikuva ntirho wa Xikwembu wo tumbuluxa misava ni matilo wu fika emakumu. Leswi a swi ri ntiyiso, eka ku vekiwa ka masungulo ya vutomi lebyi tumbuluxiweke eka vhiki ro sungula, kambe ku tlula kwalaho, eka malembe ya 7000 lawa byi tlheleke byi profeta. Masiku ya tsevu yo sungula ya tivisa leswaku Xikwembu xi ta tirha eka maxangu xi langutane na kampa ya diyavulosi na swiendlo swa yena swo onha ku ringana 6000 wa malembe. Ntirho wa yena wu ta katsa ku koka vahlawuriwa va yena eka yena leswaku a ta va hlawula exikarhi ka vanhu hinkwavo. U ta va nyika vumbhoni byo hambana-hambana bya rirhandzu ra yena naswona u ta hlayisa lava va n'wi rhandzaka ni ku n'wi amukela eka swiyenge swa yena hinkwaswo ni le ka swiyenge hinkwaswo. Hikuva lava nga endliki leswi va ta joyina mixaxa leyi rhukaniweke ya diyavulosi. “ *Vuthu* ” leri tshahiweke ri vula mavuthu lama hanyaka ya tikampa letimbirhi leti nga ta kanetana ni ku lwa eka “ *misava* ” ni le “ *matilo* ” laha “ *tinyeleti ta xibakabaka* ” ti ma fanekiselaka kona. Naswona nyimpi leyi ya ku hlawuriwa yi ta teka malembe ya 6000.

Gen.2:2: “ *Hi siku ra vunkombo Xikwembu xi hetile ntirho wa xona lowu xi wu endleke, hi siku ra vunkombo xi wisa entirhweni wa xona hinkwawo lowu xi wu endleke .*”

Ekuni heleni ka vhiki ro sungula ra matimu ya laha misaveni, ku wisa ka Xikwembu ku dyondzisa dyondzo yo sungula: Adamu na Evha a va si dyoha; leyi hlamuselaka ku koteka ka leswaku Xikwembu xi kuma ku wisa ka ntiyiso. Hikwalaho ku wisa ka Xikwembu ku lawuriwa hi ku pfumaleka ka xidyoho eka swivumbiwa swa xona.

Dyondzo ya vumbirhi yi tumbele ngopfu naswona yi fihliwile eka xiphemu xa vuprofeta xa “ **siku leri ra vunkombo** ” leri nga xifaniso xa gidi ra malembe ra “ **vunkombo** ” ra phurojeke leyikulu yo ponisa leyi phurogiremiweke hi Xikwembu.

Ku nghena eka gidi ra malembe ra “ **vunkombo** ”, leri vuriwaka “ *gidi ra malembe* ” eka Nhlav.20:4-6-7, ku ta fungha ku hetisisiwa ka ku hlawuriwa ka vahlawuriwa. Naswona eka Xikwembu ni vahlawuriwa va xona lava ponisiweke va hanya kumbe va pfuxiwile, kambe hinkwavo va dzunisiwile, leswi seleke leswi kumiweke swi ta va vuyelo bya ku hlula ka Xikwembu eka Yesu Kriste eka valala va xona hinkwavo. Eka tsalwa ra Xiheveru, riendli leri nge “ *ku wisa* ” i “ *shavat* ” leri humaka eka rimitsu rin'we ni rito leri nge “ *savata* ”.

Gen.2:3: “ *Xikwembu xi katekise siku ra vunkombo, xi ri hlawulekisa, hikuva eka rona xi wisa entirhweni wa xona hinkwawo lowu xi wu tumbuluxeke hi ku ri endla .*”

Rito savata a ri boxiwanga kambe xifaniso xa rona se xi kumeka eku **kwetsimisiweni** ka “ *siku ra vunkombo* ”. Hikwalaho, twisisa kahle xivangelo xa **ku kwetsimisiwa loku** hi Xikwembu. U profeta nkarhi lowu gandzelo ra yena eka Yesu Kriste ri nga ta kuma hakelo ya rona yo hetelela: ntsako wa ku rhendzeriwa hi vahlawuri va yena hinkwavo lava hi nkarhi wa vona va nyikeleke vumbhoni bya ku tshembeka ka vona eka ku dlayiwa ka ripfumelo, ku xaniseka, ku pfumala, hakanyingi, ku fikela ‘ku fikela eku feni.’ Naswona eku sunguleni ka gidi ra malembe ra “ *vunkombo* ”, hinkwavo va ta va va hanya naswona a va nge he chavi rifu. Eka Xikwembu ni kampa ya Xona yo tshembeka, xana munhu a nga anakanya xivangelo xa “ *ku wisa* ” lokukulu ku tlula loku? Xikwembu a xi nge he voni lava va xi rhandzaka va xaniseka, a xi nge he boheki ku avelana ku xaniseka ka vona, i “ *ku wisa* ” loku loku xi tlangelaka “ *Savata ya siku ra vunkombo* ” yin’wana na yin’wana ya mavhiki ya hina lama nga heriki. Mihandzu leyi ya ku hlula ka yena ko hetelela yi ta va yi kumiwile hi ku hlula ka Yesu Krete eka xidyoho ni rifu. Eka yena n’wini, emisaveni na le xikarhi ka vanhu van’wana, u endle ntirho lowu nga tshembekiki ngopfu: u teke rifu ehenhla ka yena ku tumbuluxa vanhu va yena lava hlawuriweke naswona Savata yi tivise ku suka eka Adamu ku ya eka vanhu leswaku u ta hlula xidyoho ku nyikela ku lulama ka yena na vutomi lebyi nga heriki eka lava lava n’wi rhandzaka ni ku n’wi tirhela hi ku tshembeka; nchumu lowu Nhlav.6:2 yi wu huwelelaka ni ku wu tiyisekisa: “ *Ndzi langutile, kutani waswivo, ku humelela hanci yo basa. Loyi a yi khandziyeke a a ri ni vurha; a nyikiwe harhi, kutani a suka a hlula ni ku hlula .*”

Ku nghena eka gidi ra malembe ra vunkombo swi fungha ku nghena ka vahlawuriwa eka vutomi lebyi nga heriki bya Xikwembu, hi yona mhaka leyi, eka xitori lexi xa Xikwembu, siku ra vunkombo a ri pfariwi hi xivulavulelo lexi nge “ *a ku ri na madyambu, a ku ri kona A ku ri ni mixo, a ku ri kona. ” ...siku .*” Eka Apokalipsi ya yena leyi nyikiweke Yohane, Kriste u ta pfuxa gidi ra malembe leri ra vunkombo naswona u ta paluxa leswaku ri ta tlhela ri vumbiwa hi “ *gidi ra malembe* ” hi ku ya hi Nhlav. Ku ta va nkarhi wa ku avanyisa ka le tilweni laha vahlawuriwa va nga ta boheka ku avanyisa vafi va mixaxa leyi rhukaniweke. Hikwalaho ku tsundzuka xidyoho ku ta hlayisiwa eka “ *gidi ra malembe* ” lawa yo hetelela ya Savata leyikulu leyi profetiweke mahelo-vhiki man’wana ni man’wana. I ku avanyisa ko hetelela ntsena loku nga ta herisa mianakanyo ya xidyoho loko, eku heleni ka gidi ra malembe ya vunkombo, hinkwavo lava weke va ta va va lovisiwile “ *etiveni ra ndzilo ra rifu ra vumbirhi* ”.

Xikwembu xi nyikela tinhlamuselo malunghana ni ntumbuluko wa xona wa laha misaveni

Xilemukiso: Vanhu lava hambukeke va byala ku kanakana hi ku humesa xiphemu lexi xa Genesa 2 tanihi vumbhoni bya vumbirhi lebyi nga ta kanetana na bya xitori xa Genesa 1. Vanhu lava a va yi twisisanga ndlela yo hlamusela leyi tirhisiweke hi Xikwembu. U nyikela eka Genesa 1, masiku hinkwawo ya tsevu yo

sungula ya ku tumbuluxiwa ka yena. Kutani, ku suka eka Gen.2:4, u vuya ku ta nyika vuxokoxoko byo engetela eka timhaka to karhi leti nga hlamuseriwangiki eka Genesa 1.

Gen.2:4: “ *Hi wona masungulo ya matilo ni misava, loko swi tumbuluxiwile* ”

Tinhlamuselo leti to engetela ta laveka hi ku helela hikuva nhlokomhaka ya xidyoho yi fanele ku kuma tinhlamuselo ta yona. Naswona hilaha hi swi voneke hakona, nhloko-mhaka leyi ya xidyoho yi kona hinkwako-nkwako eka swivumbeko leswi Xikwembu xi swi nyikeke eka ku humelela ka xona ka laha misaveni ni ka le tilweni. Ku akiwa ka vhiki ra masiku ya nkombo hi woxe ku rhwala swihundla swo tala leswi nkarhi ntsena wu nga ta swi paluxa eka vahlawuriwa va Kriste.

Gen.2:5: “ *Loko YaHWéH Xikwembu a endla misava ni matilo, a ku nga ha ri na xihlahla xa nhova emisaveni, ni byanyi bya nhova lebyi a byi nga si mila, hikuva YaHWéH Xikwembu a nga rhumelanga mpfula emisaveni , naswona a ku nga ri na munhu loyi a a ta rima misava .* ”

Xiya ku humelela ka vito leri nge “ *YaHWéH* ” leri Xikwembu xi ti thyeke vito ha rona hi ku komberiwa hi Muxe hi ku ya hi Eksoda 3:14-15 . Muxe u tsala nhlavutelo leyi ehansi ka xileriso xa Xikwembu lexi a xi vitanaka “ *YaHWéH* ”. Nhlavutelo ya Xikwembu laha yi teka ku kombeteriwa ka yona ka matimu eka ku rhurha eEgipta ni ku tumbuluxiwa ka tiko ra Israyele.

Endzhaku ka vuxokoxoko lebyi byi vonakaka byi twisiseka swinene ku ni mianakanyo leyi profetiweke. Xikwembu xi pfuxa ku kula ka vutomi bya swimilana, “ *swihlahla ni swimilana swa le masin'wini* ”, leswi eka swona xi engetelaka “ *mpfula* ” ni vukona bya “ *munhu* ” loyi a nga ta “ *rima misava* ”. Hi 1656, endzhaku ka xidyoho xa Adamu, eka Gen.7:11, “ *mpfula* ” ya “ *ndhambi* ” yi ta herisa vutomi bya swimilana, “ *swihlahla na mirhi ya nhova* ” xikan'we na “ *munhu* ” na “ *swibyariwa* ” swa yena hikwalaho ka ku tiyisiwa ka xidyoho.

Gen.2:6: “ *Kambe mpfula yi pfuka emisaveni, yi cheleta vuandlalo hinkwabyo bya misava .* ”

Loko xi nga si lovisa nchumu, emahlweni ka xidyoho, Xikwembu xi endla leswaku “ *misava yi cheletwa ehenhla ka vuandlalo bya yona hinkwabyo hi mpfula* ”. Xiendlo lexi xi olova naswona xi tirha naswona xi faneleka eka vutomi lebyi nga riki na xidyoho, lebyi vangamaka ni lebyi tengeke hi ku hetiseka. Endzhaku ka xidyoho, tilo ri ta rhumela swidzedze leswi onhaka ni timpfula ta matimba tanihi xikombiso xa ndzhukano wa rona.

Ku vumbiwa ka munhu

Gen.2:7: “ *Yehovha Xikwembu u vumbe munhu hi ntshuri wa misava, a hefemula etinhomphini ta yena ku hefemula ka vutomi, kutani munhu a va xivumbiwa lexi hanyaka .* ”

Ku tumbuluxiwa ka munhu ku sekeriwe eka **ku hambana lokuntshwa** : ka “ *ntshuri wa misava* ” lowu xiphemu xa wona xi tekiwaka ku vumba vutomi lebyi endliweke hi xifaniso xa Xikwembu. Eka xiendlo lexi, Xikwembu xi paluxa kungu ra xona ro kuma ni ku hetelela xi hlawula vanhu lava hlawuriweke va masungulo ya laha misaveni lava xi nga ta va endla va nga heriki.

Loko Xikwembu xi n’wi vumba, munhu u nyikiwa nyingiso wo hlawuleka hi Muvumbi wa yena. Xiya leswaku u n’wi “ vumba ” hi “ ntshuri wa misava ” naswona masungulo lawa man’we ma profeta xidyoho xa yena, rifu ra yena, ni ku tlhelela ka yena eka xiyimo xa “ ntshuri ”. Xiendlo lexi xa Xikwembu xi ringanisiwa ni xa “ *muvumbi* ” loyi a vumbeke “ *xibya xa vumba* ”; xifaniso lexi Xikwembu xi nga ta xi vula eka Yer.18:6 na Rhom.9:21 . Ku tlula kwalaho, vutomi bya “ *munhu* ” byi ta titshega hi “ *ku hefemula* ” ka yena loku Xikwembu xi ku hefemulaka eka “ *tintiho* ” ta yena. Hikwalaho hakunene i “ *ku hefemula* ” ka mahahu ku nga ri ku hefemula ka moya loku vo tala va ku ehleketaka. Vuxokoxoko lebyi hinkwabyo byi paluxiwa ku hi tsundzuxa ndlela leyi vutomi bya munhu byi tsaneke ha yona, byi titshege hi Xikwembu leswaku byi lehisiwa. Ri tshama ri ri mihandzu ya singita leri nga heriki hikuva vutomi byi kumeka eka Xikwembu ntsena ni le ka xona ntsena. Hi ku rhandza ka yena ka Xikwembu hi kona laha “ *munhu a veke xivumbiwa lexi hanyaka* .” Loko vutomi bya munhu lonene kumbe wo biha byi lehisiwa, swi vangwiwa ntsena hileswi Xikwembu xi swi pfumelelaka. Naswona loko rifu ri n’wi hlasela, ka ha ri xiboho xa yena lexi kanetiwaka.

Loko xidyoho xi nga si endla, Adamu u vumbiwe a hetisekile naswona a nga ri na nandzu, a ri ni matimba lamakulu, naswona u nghene evuton’wini lebyi nga heriki, a rhendzeriwe hi swilo leswi nga heriki. I xivumbeko xa ntumbuluko wa yena ntsena lexi profetaka vumundzuku bya yena lebyi chavisaka.

Gen.2:8: “ *Kutani YaHWéH Xikwembu a byala ntanga eEdeni, etlhelo ra le vuxeni, kutani a veka kona munhu loyi xi n’wi vumbeke .*”

Ntanga i xifaniso xa ndzhawu leyinene eka munhu loyi a kumaka swilo swa yona hinkwaswo leswi hlamarisaka swa swakudya na swivono swi hlengeletiwile kwalaho; swiluva swo hlamarisa leswi nga nyamalaliki naswona swi nga lahlekeriki swinun’hweriso swa swona swa nun’hwelo wo tsakisa swi andzisiwe ku fikela laha swi nga heriki. Swakudya leswi swi nyikeriwaka entangeni a swi aki vutomi bya munhu lebyi, emahlweni ka xidyoho, byi nga titshegangiki hi swakudya. Hikwalaho swakudya swi dyiwa hi munhu leswaku a titsakisa ntsena. Ku kongoma loku nge “ *Xikwembu xi byarile ntanga* ” ku nyikela vumbhoni bya rirhandzu ra xona eka xivumbiwa xa xona. U hundzuka murimi wa ntanga ku nyika munhu ndhawu leyi yo hlamarisa yo tshama eka yona.

Rito Edeni ri vula "ntanga wa swilo swo tsakisa" naswona hi ku teka Israyele tanihi ndhawu ya le xikarhi ya xikombo, Xikwembu xi kuma Edeni leyi evuxeni bya Israele. Hikwalaho ka “ku tsakisa” ka yena, munhu u vekiwa entangeni lowu wo nandziha hi Xikwembu, Muvumbi wa xona.

Gen.2:9: “ *Yahweh Xikwembu xi endle mirhi ya mixaka hinkwayo leswaku yi mila emisaveni, leyi tsakisaka ku vona ni leyinene ku dya, ni murhi wa vutomi exikarhi ka ntanga , ni murhi wa ku tiva leswinene ni leswo biha .*”

Vumunhu bya ntanga i vukona bya misinya ya mihandzu leyi nyikaka “ready to eat” leyi endlaka mihandzu ya yona leyingana nantswo wotala wo olova naku nandziha. Hinkwavo va kona leswaku va tsakisa Adamu ntsena, va ha ri voxo.

Eka ntanga kutlhela kuva na mirhi yimbirhi leyingana swihlawulekisi leswi hambaneke hi diametrically: “*murhi wa vutomi* ” lowu tekaka ndzhawu yale

xikarhi, “ *exikarhi ka ntanga* ”. Hi ndlela leyi ntanga ni gandzelo ra wona ra xiyimo xa le henhla swi namarhele eka wona hi ku helela. Ekusuhi na yena ku ni “*murhi wa ku tiva leswinene ni leswo biha* ”. Se, eka ku thyiwa ka rona, rito “ *leswo biha* ” ri profeta ku fikelela xidyoho. Kutani hi nga twisisa leswaku mirhi leyi yimbirhi i swifaniso swa tikampa timbirhi leti nga ta langutana emisaveni ya xidyoho: mixaxa ya Yesu Kriste leyi fanekisiweke hi “*murhi wa vutomi* ” ku lwisana na mixaxa ya diyavulosi loyi, ku fana na vito ya “*murhi* ” yi kombisa, yi tivile kumbe yi tokote, hi ku landzelelana, “ *leswinene* ” ku sukela loko yi tumbuluxiwile ku fikela siku leri “ *vubihi* ” byi endleke leswaku yi nghena eku xandzukeni ka Muvumbi wa yona; leswi Xikwembu xi swi vitanaka “ku dyohela yena”. Ndzi mi tsundzuxa leswaku misinya leyi ya milawu ya “ *leswinene ni leswo biha* ” i swihlawulekisi swimbirhi kumbe mihandzu yimbirhi leyi nga kotekaka leyi hambaneke swinene leyi **ntshunxeko lowu heleleke** wa “ *xivumbiwa lexi hanyaka* ” wu wu humesaka. Loko ntsami yo sungula a yi nga endlanga tano, tintsumi tin’wana a ta ha ta va ti nghene eku xandzukeni, hilaha ntokoto wa laha misaveni wa mahanyelo ya vanhu se wu kombiseke hakona sweswi.

Eka gandzelo hinkwaro ro hanana ra ntanga leri lunghiseleriweke Adamu hi Xikwembu ku na murhi lowu “ *wa ku tiva leswinene ni leswo biha* ” lowu nga kona ku ringeta ku tshembeka ka munhu. Rito leri ra “ *vutivi* ” ri fanele ku twisisiwa kahle hikuva eka Xikwembu riendli leri nge “ *ku tiva* ” ri teka nhlamuselo yo tlula mpimo ya ku hlangana na “ *leswinene kumbe swo biha* ” leswi nga ta seketeriwa eka swiendlo swa ku yingisa kumbe ku nga yingisi. Murhi lowu nga entangeni i nseketelo wa swilo leswi vonakaka ntsena eka ndzingo wa ku yingisa naswona mihandzu ya wona yi hundzisela vubihi ntsena hikuva Xikwembu xi wu nyikile xiave lexi hi ku wu humesa tanihi ku yirisiwa. Xidyoho a xi le ka mihandzu kambe hi ku yi dya u ri karhi u tiva leswaku Xikwembu xi yi yirisile.

Gen.2:10: “ *Nambu wu huma eEdeni leswaku wu cheleta ntanga, ku suka kwalaho wu avana wu va marhavi ya mune .*”

Rungula lerintshwa ra **ku hambana** ri nyikeriwa, tanihi leswi nambu lowu humaka eEdeni wu avanaka wu va “ *mavoko ya mune* ”, xifaniso lexi xi profeta ku velekiwa ka vumunhu lebyi vatukulu va byona va nga ta hangalaka hinkwako-nkwako kumbe ku ya eka tinhla ta mune ta khadinali, kumbe mimoya ya mune leyi humaka etilweni hinkwayo misava. “ *Nambu* ” i xikombiso xa vanhu, mati i xikombiso xa vutomi bya vanhu. Hi ku avanyisa loku “ *hi mavoko ya mune* ”, nambu lowu humaka eEdeni wu ta hangalasa mati ya wona ya vutomi emisaveni hinkwayo naswona mianakanyo leyi yi profeta ku navela ka Xikwembu ku hangalasa vutivi bya xona ehenhla ka vuandlalo bya yona hinkwabyo. Phurojeke ya yena yi ta hetisisiwa hi ku ya hi Gen.10 hi ku hambanisiwa ka Nowa na vana va yena vanharhu va majaha endzhaku ka ku hela ka ndhambi ya mati. Timbhoni leti ta ndhambi ti ta hundzisela ku suka eka xitukulwana xin’wana ku ya eka xin’wana ku tsundzuka nxupulo lowu chavisaka wa Xikwembu.

A hi xi tivi xivumbeko xa mahlo lexi misava a yi ri na xona emahlweni ka ndhambi, kambe emahlweni ka ku hambanisiwa ka vanhu, misava leyi akiweke yi fanele yi humelele tanihi tiko-nkulu rin’we ntsena leri cheletiwaka hi xihlovo lexi

xa mati lexi a xi khuluka ku suka entangeni wa Edeni. Malwandle ya sweswi yale ndzeni ka tiko ayari kona naswona i mbuyelo wa ndhambi leyinga funengeta misava hinkwayo kuringana lembe. Kufikela eka ndhambi, tikonkulu hinkwaro ari cheletwa hi milambu leyi ya mune naswona swinambyana swa yona aswi hangalasa mati yo tenga ehenhla ka vuandlalo hinkwabyo bya misava leyi omeke. Hi nkarhi wa ndhambi, Straits of Gibraltar ni Lwandle ro Tshwuka swi wile, swi lunghiselela ku vumbiwa ka Lwandle ra Mediteraniya ni Lwandle ro Tshwuka leri hlaseriweke hi mati ya munyu lama humaka emalwandle. Tivani leswaku emisaveni leyintshwa laha Xikwembu xi nga ta simeka mfumo wa xona, a ku nge vi na lwandle hi ku ya hi Nhlav.21:1 tanihi leswi ku nga ta ka ku nga ha vi na rifu. Ku avana i vuyelo bya xidyoho naswona xivumbeko xo tika swinene xa xona xi ta xupuriwa hi mati lama lovisaka ya ndhambi. Loko hi hlaya rungula leri, ehansi ka xiphemu xa rona xa vuprofeta ntsena, “ *mavoko ya mune* ” ya nambu ma hlawula vanhu va mune lava hlawulaka vumunhu.

Gen.2:11: “ *Vito ra wo sungula i Pixoni; hi yona leyi rhendzeleke tiko hinkwaro ra Havila, laha nsuku wu kumekaka kona .*”

Vito ra nambu wo sungula lowu thyiweke Pixoni kumbe Fison ri vula: mati yo tala. Ndhawu leyi Edeni leyi byariweke hi Xikwembu a yi ri eka yona yi fanele yi ve laha Tigris na Yufrata ya sweswi swi nga ni xihlovo xa swona; ku suka eYfrata ku ya fika eNtshaveni ya Ararati ni ku ya eTigris ku ya fika eTaurus. Evuxeni nale xikarhi ka Turkey kahari na Tiva lerikulu ra Van leri endlaka ndzhawu leyikulu swinene ya mati yo tenga. Hi nkateko wa wona lowu humaka eka Xikwembu, mati yo tala ma endle leswaku ntanga wa Xikwembu wu nona swinene. Tiko ra Havila, leri dumeke hi nsuku wa rona, hi ku ya hi van'wana a ri kumeka en'walungu -vuxa bya tiko ra Turkey ra namuntlha . Yi anama ku ya fika eribuweni ra Georgia ra namuntlha. Kambe nhlamuselo leyi yi tisa xiphiquo hikuva hi ku ya hi Gen.10:7, “ *Havila* ” i “ *n'wana wa Kuxi* ” , hi yexe “ *n'wana wa Hamu* ”, naswona ri vula Etiyopiya leri kumekaka edzongeni wa Egipta. Leswi swi ndzi yisa eku kumeni ka tiko leri ra “*Havila* ” eEtiyopiya, kumbe eYemen, laha a ku ri ni migodi ya nsuku leyi Hosi ya Xisati ya le Xeba yi yi nyikeke Hosi Solomoni.

Gen.2:12: “ *Nsuku wa tiko leri wu basile; bdellium na ribye ra onyx na swona swa kumeka kwalaho .*

“ *Nsuku* ” i xikombiso xa ripfumelo naswona Xikwembu xi profeta eka Etiyopiya, ripfumelo leri tengeke. Se ku ta va tiko rin'we ntsena emisaveni leri hlayiseke ndzhaka ya vukhongeri bya Hosi ya Xisati ya Xeba endzhaku ka loko yi tshame na Hosi Solomoni. A hi tlheleni hi engetela leswaku yi vuyerisa, leswaku eka ntshunxeko wa yona lowu hlayisiweke hi malembe xidzana ya munyama wa vukhongeri lowu a wu tiveka eka vanhu va "Vukreste" eYuropani Vupeladyambu, Vaetiyoopiya va hlayise ripfumelo ra Vukriste naswona a va tirhisa Savata ya ntiyiso leyi amukeriweke hi ku hlangana na Solomoni. Muapostola Filipi u khuvule Mukriste wo sungula wa Muetiyoopiya tani hi leswi swi paluxiweke eka Mintirho 8:27-39 A a ri mutirheli wa mutsheniwa eka Hosi ya Xisati Kandasi naswona vanhu hinkwavo va amukele dyondzo ya yena ya vukhongeri. Vuxokoxoko byin'wana byi nyikela vumbhoni bya nkateko wa vanhu lava, Xikwembu xi endle leswaku va sirheleriwa eka valala va vona hi goza ra nyimpi

leri tekiweke naswona ri endliwe xiboho hi ku tirhandzela hi mufambisi wa swikepe la dumeke Vasco da Gama.

Ku tiyisisa muvala wa ntima wa nhlonge ya Etiyopiya, “ *ribye ra onyx* ” ri na muvala wa “ntima” naswona ri vumbiwa hi silicon dioxide; rifuwo leri engetelekeke ra tiko leri; hikuva ku tirhisiwa ka yona eku endleni ka ti- transistor swi endla leswaku yi tlangeriwa ngopfu namuntlha.

Gen.2:13: “ *Vito ra nambu wa vumbirhi i Gihoni; hi yona leyi rhendzeleke tiko hinkwaro ra Kuxi .* ”

A hi rivaleni "milambu" hi veka endhawini ya yona vanhu lava yi va fanekiselaka. Vanhu lava va vumbirhi “ *va rhendzele tiko ra Kuxi* ” ku nga Etiyopiya. Vatukulu va Xeme va ta hluvuka etikweni ra Arabiya ni le Peresiya. Kahle-kahle ri rhendzele nsimu ya Etiyopiya, hikwalaho ri nga fanekisela ni ku vitaniwa hi vito ra “ *nambu* ” “ *Gihon* ”. Emasikwini ya hina yo hetelela, ntlawa lowu i vukhongereri bya "Mamoslem" bya le Arabia na Peresiya. Xisweswo xivumbeko xa masungulo ya ntumbuluko xi tlhela xi humesiwa eku heleni ka nkarhi.

Gen.2:14: “ *Vito ra vunharhu i Hiddekele; hi yona leyi khulukaka evuxeni bya Asiriya. Nambu wa vumune i Yufrata .* ”

“ *Hiddekel* ” yi vula “Nambu wa Tiger”, naswona vanhu lava hlawuriweke a va ta va va ri India leri fanekiseriwaka hi “Tiger tiger”; Asia na nhluvuko wa yona wa le vuxeni lowu hlawuriweke hi mavunwa tanihi "rixaka ro tshwuka" hikwalaho wu profetiwile no karhateka naswona entiyisweni wu kumeka “ *evuxeni bya Asiriya* ”. Eka Dan.12, Xikwembu xi tirhise xifaniso xa “ *nambu* ” lowu lowu dyaka vanhu “Tiger” ku kombisa maxangu ya Maadventist lama humeleleke exikarhi ka 1828 na 1873, hikwalaho ka mafu yo tala ya moya lawa ri ma vangeke.

Vito leri nge “ *Yufrata* ” ri vula: ri ni swiluva, ri ri ni mihandzu. Eka vuprofeta bya Apocalypse, “ *Yufrata* ” yi fanekisela Yuropa Vupeladyambu na ku kula ka yona, Amerika na Australia, leswi Xikwembu xi swi nyikelaka swi lawuriwa hi mfumo wa vukhongereri bya mupapa wa Rhoma lowu xi wu thya vito na doroba ra wona, “ *Babilona lonkulu* ”. Ntukulu loyi wa Nowa u ta va wa Yafeta lowu hangalakeke evupela-dyambu wu kongoma eGreece ni le Yuropa, ni le n’walungwini wu kongoma eRhaxiya. Yuropa a ku ri misava leyi ripfumelo ra Vukriste ri voneke nhluvuko wa rona hinkwawo lowunene ni wo biha endzhaku ka ku wa ka tiko ra Israyele; swihlawulekisi leswi nge “swiluva, leswi tswalaka mihandzu” swi lulamile naswona hi ku ya hi swikombiso, vana va Leya, wansati la nga rhandziwiki, va ta tala ku tlula va Rahele, nsati loyi Yakobo a n’wi rhandzeke.

I swinene ku kuma eka rungula leri xitsundzuxo xa leswaku ku nga khathariseki ku avana ka tona ko hetelela ka vukhongereri, tinxaka leti ta mune ta nhluvuko wa laha misaveni a ti ri na muvumbi Xikwembu un’we na Tatana, ku kombisa vukona bya tona.

Gen.2:15: “ *Yehovha Xikwembu a teka munhu loyi a n’wi veka entangeni wa Edeni leswaku a wu rima ni ku wu hlayisa .* ”

Xikwembu xi nyike Adamu ntirho lowu katsaka ku “ *rima ni ku hlayisa* ” ntanga. Xivumbeko xa ku rima loku a hi tiviwi eka hina kambe xi endliwile

handle ko karhala emahlweni ka xidyoho. Hilaha ku fanaka, handle ka muxaka wihi na wihi wa vukarhi eka ntumbuluko hinkwawo, ku rindza ka yena ku olovisiwile ku tlula mpimo. Kambe ntirho lowu wa murindzi wu vula vukona bya khombo leri ku nga ri khale ri nga ta teka xiphemu xa xiviri na lexi kongomeke: ku yenga ka diyavulosi ka miehleketo ya vanhu eka ntanga lowu fanaka.

Gen.2:16: “ *Yehovha Xikwembu u nyike munhu xileriso lexi: U nga dya mirhi hinkwayo ya ntanga; »*

Mirhi yo tala ya mihandzu yi endlwa yi kumeka mahala eka Adamu. Xikwembu xi n’wi hetisisa ku tlula swilaveko swa yena leswi vumbiwaka hi ku enerisa ku navela ka swakudya hi ku hambana ka ku navela na ku nun’hwela. Nyiko ya Xikwembu ya tsakisa, kambe i xiphemu xo sungula ntsena xa “ *xileriso* ” lexi xi xi nyikaka Adamu. Xiphemu xa vumbirhi xa “ *xileriso* ” lexi xa landzela.

Gen.2:17: “ *Kambe u nga tshuki u dya murhi wa ku tiva leswinene ni leswo biha, hikuva siku leri u nga ta wu dya u ta fa .’*

ku hleleka ” ka Xikwembu , xiphemu lexi i xikulu swinene, hikuva nxungeto lowu nyikeriweke wu ta tirhisiwa hi ndlela leyi nga heriki hi ku hatlisa loko ku nga yingisi, mihandzu ya xidyoho, ku hetisisiwile no hetisisiwa. Naswona u nga rivali, leswaku phurojeke ya ku lulamisiwa ka xidyoho ka vuako hinkwabyo yi hetisisiwa, Adamu u ta boheka ku wa. Leswaku hi twisisa ku antswa leswi nga ta humelela, a hi tsundzukeni leswaku Adamu wa ha ri yexe loko Xikwembu xi n’wi tsundzuxa hi ku nyikela “ *xileriso* ” xa xona xa leswaku a nga dyi mihandzu ya “ *murhi wa ku tiva leswinene ni leswo biha* ” kumbe, a nga dyi hi swona miehleketo ya diyavulosi. Ku tlula kwalaho, emhakeni ya vutomi lebyi nga heriki, Xikwembu a xi fanele xi xi hlamusela leswi “ku fa” swi vulaka swona. Hikuva nxungeto wu kona, eka leswi “ *u ta fa* ”. Hi ku komisa, Xikwembu xi nyike Adamu khwati kambe xi n’wi yirisa murhi wun’we. Naswona eka vanhu van’wana ku yirisiwa loku ntsena a ku tiyiseleki, hi loko murhi wu tumbeta khwati, hilaha xivuriso xi dyondzisaka hakona. Ku dya mihandzu ya “*murhi wa ku tiva leswinene ni leswo biha* ” swi vula: ku dya dyondzo ya diyavulosi leyi se yi hanyisiweke hi moya wa ku xandzukela Xikwembu ni vululami bya xona. Hikuva “*murhi* ” lowu yirisiweke lowu vekiweke entangeni i xifaniso xa munhu wa yena, tanihi leswi “*murhi wa vutomi* ” wu nga xifaniso xa ximunhuhatwa Yesu Krete.

Gen.2:18: “ *Yehovha Xikwembu u te: A hi swinene eka munhu ku va a ri yexe; Ndzi ta n’wi pfuna ku fana na yena .’*

Xikwembu xi tumbuluxe misava na munhu ku paluxa vunene bya xona na vubihi bya diyavulosi. Ntirho wa yena wo ponisa wu paluxiwa eka hina eka swilo leswi landzelaka. Ku twisisa, tiva leswaku munhu u tlanga xiave xa Xikwembu hi xiviri lexi n’wi endlaka a ehleketa, a endla no vulavula hilaha a ehleketaka hakona, a endla na ku vulavula hi yexe. Adamu loyi wo sungula i xifaniso xa vuprofeta xa Kriste loyi Pawulo a nga ta n’wi humesa tanihi Adamu lontshwa.

Ku paluxa vubihi bya diyavulosi na vunene bya Xikwembu, swa laveka leswaku Adamu a dyoha leswaku misava yi ta lawuriwa hi diyavulosi naswona mintirho ya yena yo biha yi ta paluxiwa hinkwako. Miehleketo ya mpatswa lowu yi kona ntsena emisaveni leyi tumbuluxiweke hikwalaho ka xidyoho, hikuva duo leyi vumbiweke hi ndlela yoleyo i ya xivangelo xa moya lexi profetaka vuxaka

bya Kriste wa le tilweni na Mutekiwa wa yena loyi a hlawulaka vahlawuriwa wa yena. Muhlawuriwa u fanele ku tiva leswaku i muhlaeriwa na muvuyeriwa wa pulani yo ponisa leyi kunguhatiweke hi Xikwembu; i muhlaeriwa wa xidyoho lexi endlweke xi laveka eka Xikwembu leswaku eku heteleleni xi ta sola diyavulosi, naswona i muvuyeriwa wa tintswalo ta yena leti ponisaka hikuva, hi ku tiva vutihlamuleri bya yena bya vukona bya xidyoho, yena hi yexe u ta hakela ntsengo wa ku rivaleriwa xidyoho eka Yesu Kriste. Kutani, eku sunguleni, Xikwembu xi kume leswaku vutshamo byi nga ri byinene naswona xilaveko xa xona xa rirhandzu a xi ri xikulu lerova a xi tiyimisele ku hakela mali yo tala leswaku xi ri kuma. Khamphani leyi, leyi ya ku langutana hi mahlo, leyi pfumelelaka ku avelana, Xikwembu xi vitana “ *mpfuno* ” naswona wanuna u ta tirhisa rito leri loko a pfuxa munghana wa yena wa xisati wa munhu. Hi tlhelo ra mpfuno, u ta n’wi endla a wa ivi a n’wi yisa exidyohweni hikwalaho ka rirhandzu. Kambe rirhandzu leri ra Adamu eka Evha ri hi xifaniso xa rirhandzu ra Kriste eka vadyohi va yena lava hlawuriweke lava kumiweke, lava faneriwaka hi rifu leri nga heriki.

Gen.2:19: “ *Yehovha Xikwembu u vumbe hi misava swivandzana hinkwaswo swa nhova ni swinyenyana hinkwaswo swa le tilweni, a swi tisa eka munhu, ku vona leswaku u ta swi vitana yini, ni leswaku swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka swi rhwariwa vito leri munhu a a ta yi nyika .* ”

I loyi a tlakukeke loyi a nyikaka vito eka leswi nga ehansi ka yena. Xikwembu xi tinyike vito ra xona naswona hi ku nyika Adamu mfanelo leyi, xisweswo xi tiyisekisa ku fuma ka munhu ehenhla ka xin’wana ni xin’wana lexi hanyaka emisaveni. Eka xivumbeko lexi xo sungula xa ntumbuluko wa laha misaveni, tinxaka ta swiharhi swa nhova ni swinyenyana swa le tilweni swa hunguteka kutani Xikwembu xi swi tisa eka Adamu, tanihi leswi xi swi rhangeleke emahlweni ka ndhambi hi vambirhi-mbirhi eka Nowa.

Gen.2:20: “ *Munhu a thya mavito ya swifuwo hinkwaswo, ni swinyenyana swa tilo, ni swiharhi hinkwaswo swa nhova; kambe eka munhu a nga kumanga mpfuno wo fana na yena .* ” Swiharhi leswi vuriwaka prehistoric monsters swi tumbuluxiwile endzhaku ka xidyoho ku tiyisa vuyelo bya ndzhukano wa Xikwembu lowu nga ta hlasela misava hinkwayo ku katsa na lwandle, hi nkarhi wa ku pfumala nandzu, vutomi bya swiharhi byi vumbiwa hi “ *swifuwo* ” leswi pfunaka eka munhu, “ *swinyenyana ya xibakabaka* ” ni “ *swiharhi swa le masin’wini* ” leswi tiyimeleke ngopfu. Kambe eka nkanelo lowu, a nga si kuma munhu loyi a fanaka na yena wa munhu hikuva a nga si va kona.

Gen.2:21: “ *Kutani YaHWÉH Xikwembu a etlele vurhongo lebyikulu ehenhla ka munhu, kutani a etlela; a teka rin’wana ra timbanga ta yena, a pfala nyama endhawini ya yona .* ”

Fomo leyi nyikiweke vuhandzuri lebyi yi ya emahlweni yi paluxa phurojeke yo hlayisa mali. Eka Mikayele, Xikwembu xi ti herisa ematilweni, xi suka xi hambana na tintsumi ta xona letinene leswi nga mukhuva wa “ *vurhongo lebyikulu* ” lebyi Adamu a ngheneke eka byona. Eka Yesu Kriste loyi a velekiweke enyameni, rimba ra vukwembu ri tekiwa naswona endzhaku ka rifu ni ku pfuka ka yena, eka vaapostola va yena va khume-mbirhi, u tumbuluxa “ *mpfuno* ” wa yena, laha a tekeke xiphemu xa nyama ni swidyoho swa yena

naswona loyi a nyikaka yena “Ku Kwetsima Moya”. Nkoka wa ximoya wa rito leri “ *mpfuno* ” i wukulu hikuva wu nyika Kereke ya yena, Vahlawuriwa va yena, xiave xa “ *mpfuno* ” eku hetisiseni ka yona pulani ya ku ponisiwa na ku lulamisiwa ka misava hinkwayo ka misava hinkwayo ka xidyoho na vuyelo bya vadyohi.

Gen.2:22: “ *Yehovha Xikwembu a vumba wansati hi rimba leri a ri tekeke eka wanuna, a n’wi tisa eka wanuna .*”

Xisweswo, ku vumbiwa ka wansati ku profeta ka Vahlawuriwa va Kriste. Hikuva hi ku ta hi nyama Xikwembu xi vumba kereke ya xona yo tshembeka, muhleriwa wa ntumbuluko wa xona wa nyama. Leswaku Xikwembu xi ponisa vahlawuriwa enyameni, a xi fanele xi teka xivumbeko xa nyama. Naswona, hi ku va a ri na vutomi lebyi nga heriki eka yena n’wini, u tile ku ta byi avelana na vahlawuriwa va yena.

Gen.2:23: “ *Kutani wanuna a ku: Waswivo, loyi a nga marhambu ya marhambu ya mina, ni nyama ya nyama ya mina! U ta vuriwa wansati, hikuva u tekiwile eka wanuna .*”

Xikwembu xi tile laha misaveni ku ta amukela mukhuva wa laha misaveni leswaku xi ta kota ku vula hi Muhlawuriwa wa xona leswi Adamu a swi vulaka hi munghana wa xona wa xisati loyi xi n’wi nyikaka vito ra “ *wansati* ”. Mhaka leyi yi vonaka ngopfu hi Xiheveru hikuva rito ra xinuna ra wanuna i, “ish” ri hundzuka “isha” eka rito ra xisati ra wansati. Eka xiendlo lexi, u tiyisekisa vulawuri bya yena eka yena. Kambe leswi a tekiweke eka yena, “ *wansati* ” loyi u ta va la nga pfuniki nchumu eka yena onge hi loko “ *rib* ” leri tekiweke emirini wa yena ri lava ku tlhelela eka yena ri teka ndhawu ya rona. Eka ntokoto lowu wo hlawuleka, Adamu u ta twela nsati wa yena mintlhaveko leyi manana a nga ta yi twa eka n’wana loyi a n’wi veleke endzhaku ka loko a n’wi rhwale ekhwirini ra yena. Naswona ntokoto lowu wu tlhela wu hanya hi Xikwembu hikuva swivumbiwa leswi hanyaka leswi xi swi tumbuluxaka ku xi rhenzela i vana lava humaka eka xona; leswi n’wi endlaka a va Manana ku fana na Tatana.

Gen.2:24: “ *Hikokwalaho wanuna u ta siya tata wakwe ni mana wakwe, a namarhela nsati wakwe, va ta va nyama yin’we .*”

Eka ndzimana leyi Xikwembu xi paluxa pulani ya xona eka vahlawuri va xona lava hakanyingi va nga ta boheka ku herisa vuxaka bya ndyangu bya nyama leswaku va boha vuxaka na Vahlawuriwa lava katekisiweke hi Xikwembu. Naswona u nga rivali, xo sungula, eka Yesu Kriste, Mikayele u tshike xiyimo xa yena tanihi Tatana wa le tilweni leswaku a ta a ta kuma rirhandzu ra vadyondzisiwa va yena lava hlawuriweke emisaveni; leswi ku fikela laha a tshikeke ku tirhisa matimba yakwe ya Xikwembu leswaku a lwisana ni xidyoho ni diyavulosi. Laha hi twisisa leswaku tinhlokomhaka **ta ku hambana na xilalelo** a ti hambanisiwi. Laha misaveni, vahlawuriwa va fanele ku **hambanisiwa** hi nyama ni lava a va rhandzaka leswaku va nghena eka **xinakulobye** xa moya ni ku va “un’we” na Kriste ni vahlawuriwa va yena hinkwavo, ni tintsumi ta yena letinene to tshembeka.

Ku navela ka “ *rib* ” ku tlhelela endhawini ya rona yo sungula ku kuma nhlamuselo ya kona eka ku hlangana ka rimbewu ka vanhu, xiendlo xa nyama na moya laha wanuna na wansati hi nyama va endlaka nyama yin’we.

Gen.2:25: “ *Wanuna ni nsati wa yena a va nga ambalanga nchumu, naswona a va nga khomiwi hi tingana .*”

Ku pfumala swiambalo emirini a swi karhati vanhu hinkwavo. Kuna varhandzi va naturism. Naswona eku sunguleni ka matimu ya vanhu, ku nga ambalanga nchumu emirini a swi vanga “ *tingana .*” Ku vonaka ka “ *tingana* ” ku ta va vuyelo bya xidyoho, onge hi loko ku dya eka “ *murhi wa ku tiva leswinene ni leswo biha* ” swi nga pfula miehleketo ya munhu eka vuyelo lebyi ku fikela sweswi byi nga tiviwiki naswona byi honisiwa. Entiyisweni, mihandzu ya murhi lowu yirisiweke a yi nge vi mutsari wa ku cinca loku, yi ta va ntsena ndlela, hikuva loyi a cincaka mimpimanyeto ya swilo ni ripfalo i Xikwembu naswona hi xona ntsena. Hi yena loyi a nga ta pfluxa ku titwa ka “ *tingana* ” loku mpatswa lowu nga ni vudyoho wu nga ta wu twa emianakanyweni ya wona mayelana ni ku pfumala ka vona ka miri loku nga ta va na vutihlamuleri; hikuva xihoxo xi ta va xa mahanyelo naswona xi ta khumba ntsena ku nga yingisi loku tirhisiweke, loku xiyiweke hi Xikwembu.

Loko hi katsakanya dyondzo ya Genesa 2, Xikwembu xi sungule hi ku hi nyika ku kwetsimisiwa ka ku wisa kumbe Savata ya siku ra vunkombo leri profetaka ku wisa lokukulu loku nga ta nyikiwa eka gidi ra malembe ya vunkombo eka Xikwembu na vahlawuriwa va xona vo tshembeka. Kambe ku wisa loku a ku fanele ku hluriwa hi nyimpi ya laha misaveni leyi Xikwembu xi nga ta yi lwa na xidyoho na diyavulosi, hi ku va munhu wa nyama eka Yesu Kriste. Ntokoto wa Adamu laha misaveni wu kombise kungu leri ro ponisa leri endliweke hi Xikwembu. Eka Kriste, u hundzuke nyama ku tumbuluxa muhlawuriwa wa yena wa nyama loyi eku heteleleni a nga ta amukela miri wa le tilweni lowu fanaka ni wa tintsumi.

Genesa 3.

ku hambanisiwa ni xidyoho

Gen.3:1: “ *Nyoka a yi ri ni mano ku tlula swiharhi hinkwaswo swa nhova leswi Yehovha Xikwembu a swi endleke. A ku eka wansati: “Xana Xikwembu xi te: ‘Mi nga tshuki mi dya mirhi yin’wana ni yin’wana ya ntanga?’ »*

“ *Nyoka* ” leyi nga xisiwana yi ve ni khombo ra ku tirhisiwa tanihi mungoma hi “ *mano* ” swinene ya tintsumi leti vumbiweke hi Xikwembu. Swiharhi leswi swihadyana leswi hahaka swo tanihi “ *nyoka* ” a swi nga vulavuli ha swona; ririmi a ku ri nchumu wo hlawuleka wa xifaniso xa Xikwembu lexi nyikiweke munhu. Komba leswinene, diyavulosi u n’wi endla a vulavula na wansati hi nkarhi lowu a hambanisiweke na nuna wa yena. Ku tihambanisa loku ku ta n’wi dlaya hikuva loko a ri kona eka Adamu, diyavulosi a a ta va a tika swinene ku rhangela vanhu leswaku va nga yingisi xileriso xa Xikwembu.

Yesu Kriste u paluxe vukona bya diyavulosi lebyi a byi hlawulaka hi ku vula eka Yohane 8:44, leswaku i “ *tata wa mavunwa ni mudlayi ku sukela eku*

sunguleni ”. Marito ya yena ya kongomisa ku tsekatekisa switiyisekiso swa vanhu naswona eka “Ina kumbe E-e” leswi lavekaka hi Xikwembu, u engetela “kambe” kumbe “kumbexana” leswi susaka switiyisekiso leswi nyikaka matimba ya swona eka ntiyiso. Xileriso lexi nyikiweke hi Xikwembu xi amukeriwile hi Adamu loyi endzhaku a xi hundziseleke eka nsati wa yena, kambe a nga ri twanga rito ra Xikwembu lexi nyikeke xileriso. Nakambe, ku kanakana ka yena ku titshege hi nuna wa yena, ku fana na: “xana u swi twisisile leswi Xikwembu xi n’wi byeleke swona? »

Gen.3:2: “ *Wansati a hlamula nyoka a ku: Hi dya mihandzu ya mirhi ya ntanga .*”

Vumbhoni byi vonaka byi seketela marito ya diyavulosi; u anakanya ni ku vulavula hi vutlhari. “ *Wansati* ” u endla xihoxo xa yena xo sungula hi ku hlamula “ *nyoka* ” leyi vulavulaka ; leswi nga tolovelekangiki. Xo sungula, swi lulamisa vunene bya Xikwembu lexi va nyikeke ku koteka ko dya mirhi hinkwayo, handle ka leyi yi yirisiweke.

Gen.3: 3: “ *Kambe loko ku ri mihandzu ya murhi lowu nga exikarhi ka ntanga, Xikwembu xi te: Mi nga tshuki mi dya, mi nga tshuki mi yi khumba, mi nga fi .*”

Ku hundziseriwa ka Adamu ka rungula ra xileriso xa Xikwembu ku humelela eka xiga lexi nge “ *leswaku u nga fi .*” Lawa a hi wona marito lama kongomeke lama vuriweke hi Xikwembu hikuva xi te eka Adamu: “ *siku leri u nga ta dya ha rona, u ta fa* ”. Ku tsana ka marito ya Xikwembu ku ta khutaza ku dyiwa ka xidyoho. Hi ku tiyisisa ku yingisa ka yena Xikwembu hikwalaho ka xivangelo xa “ *ku chava* ” “ *wansati* ” u nyika diyavulosi ku koteka ko tiyisisa “ *ku chava* ” loku loku hi ku ya hi yena ku nga lulamangiki.

Gen.3:4: “ *Kutani nyoka yi ku eka wansati: “A wu nge fi ; »*

Naswona Muhembi-nkulu u paluxiwa eka marito lawa lama kanetanaka ni marito ya Xikwembu: “ *a wu nge fi .*”

Gen.3:5: “ *Kambe Xikwembu xa swi tiva leswaku hi siku leri mi nga ta dya ha rona, mahlo ya n’wina ma ta pfuleka, mi fana ni swikwembu, mi tiva leswinene ni leswo biha .*”

Sweswi u fanele a lulamisa ku hleleka loku nyikeriweke hi Xikwembu loku xi vulaka leswaku ku vangiswa hi mianakanyo yo hamboloka ni ya vutianakanyi: Xikwembu xi lava ku ku hlayisa u ri wa xiyimo xa le hansi ni wa xiyimo xa le hansi. Hi vutianakanyi u lava ku ku sivela ku fana na yena. U humesa vutivi bya leswinene ni leswo biha tanihi vuyelo lebyi Xikwembu xi lavaka ku byi hlayisela xona ntsena. Kambe loko ku ri ni ku vuyeriwa hi ku tiva leswinene, xana ku vuyeriwa hi ku tiva leswo biha ku kwihi? Leswinene na leswo biha i swilo leswi hambaneke hi ku helela ku fana na vusiku na vusiku, ku vonakala na munyama naswona eka Xikwembu vutivi byi vumbiwa hi ku hlangana kumbe ku teka goza. Entiyisweni, Xikwembu se a xi nyike munhu vutivi **bya vutlhari** bya leswinene ni leswo biha hi **ku pfumelela** mirhi ya ntanga ni **ku yirisa** leyi yimelaka “leswinene ni leswo biha”; hikuva i xifaniso xo fanekisela xa diyavulosi loyi hi ku kongoma a humeleleke hi ku landzelelana, “ *leswinene* ” ivi “ *swi biha* ” hi ku xandzukela Muvumbi wa yena.

Gen.3:6: “ *Wansati a vona leswaku murhi lowu i wunene ku dya, wu tsakisa ku vona, ni leswaku a wu ri wa risima ku pfula mianakanyo; a teka mihandzu ya yona, a dya; a tlhela a nyika nuna wa yena, loyi a a ri na yena, kutani a dya swin’wana swa swona .”*

Marito lawa ya humaka eka nyoka ya na mbuyelo wa wona, ku kanakana ka nyamalala naswona wansati u ya a tiyiseka swinene leswaku nyoka yi n’wi byerile ntiyiso. Mihandzu leyi yi vonaka yi ri yinene naswona yi n’wi tsakisa hi tlhelo ra mahlo, kambe ku tlula hinkwaswo, u yi teka yi ri “ *ya risima hikwalaho ko pfula vutlhari* ”. Diyavulosi u kuma vuyelo lebyi lavekaka, u lo thola mulandzeri wa langutelo ra yena ro xandzuka. Naswona hi ku dya mihandzu leyi yirisiweke, yena hi yexe u hundzuka murhi wa ku tiva leswo biha. Filled with love for his wife whom he is not ready to accept being **separated** , Adamu u tsakela ku avelana vuyelo bya yena lebyi nga ni khombo hikuva wa swi tiva leswaku Xikwembu xi ta tirhisa mpfumelelo wa xona lowu faka. Naswona ku dya mihandzu leyi yirisiweke hi ku landzelelana, i mpatswa hinkwawo lowu nga ta xaniseka hi vulawuri bya tihanyi bya diyavulosi. Hambu swi ri tano, hi ndlela leyi nga twaliki, rirhandzu leri ra ku hiseka ri le ka xifaniso xa leswi Kriste a nga ta swi vona eka Muhlawuriwa wa yena, u tlhela a pfumela ku n’wi fela. Nakambe, Xikwembu xi nga twisisa Adamu.

Gen.3:7: “ *Mahlo ya havambirhi ma pfulekile, va swi tiva leswaku a va nga ambalanga nchumu, va tiendlela matluka ya nkuwa, va tiendlela mabandhi .”*

Hi nkarhi lowu, loko xidyoho xi hetisisiwile hi mpatswa wa vanhu, ku hlayela endzhaku ka malembe ya 6000 lama kunguhatiweke hi Xikwembu ku sungurile. Xo sungula, ku twisisa ka vona ku hundzuriwa hi Xikwembu. Mahlo lawa a ma ri na vutihlamuleri byo navela mihandzu leyi “ *tsakisaka ku vona* ” i vahlaseriwa va ku avanyisa lokuntshwa ka swilo. Naswona ku vuyeriwa loku languteriweke ni ku laviwa ku hundzuka ku pfumala, tanihi leswi va titwaka “tingana ” hi ku pfumala swiambalo ka vona loku ku fikela enkarhini wolowo a ku nga ri na xiphiso, hambu ku ri eka vona, kumbe eka Xikwembu. Ku pfumala swiambalo swa nyama leswi kumiweke a ku ri xiphemu xa nyama ntsena xa ku pfumala swiambalo ka moya loku mpatswa lowu nga yingisiki wu tikumeke eka wona. Ku pfumala swiambalo loku ka moya ku va tsone vululami bya Xikwembu naswona ku pfumeleriwa ka rifu ku nghene eka vona, lerova ku tshuburiwa ka vuhava bya vona a ku ri vuyelo byo sungula bya rifu leri nyikiweke hi Xikwembu. Xisweswo, rifu a ku ri vuyelo bya vutivi lebyi nga ni ntokoto bya vubihi; leswi Pawulo a swi dyondzisaka hi ku swi vula eka Rhom.6:23: “ *hikuva hakelo ya xidyoho i rifu* ”. Leswaku va funengeta ku pfumala swiambalo ka vona, vanghana va vukati lava xandzukeke va tirhise kungu ra vanhu leri a ri katsa “ *ku rhunga matluka ya nkuwa* ” leswaku va endla “ *mabandhi* ”. Xiendlo lexi hi tlhelo ra moya xi fanekisela matshalatshala ya munhu yo tiyimelela. “ *Bandhi* ” ri ta va xikombiso xa “ *ntiyiso* ” eka Vaef.6:14. Hikwalaho “ *bandhi* ” leri endliweke hi “ *matluka ya nkuwa* ” hi Adamu ri kanetana, ku nga xikombiso xa **mavunwa** lawa mudyohi a tumbelaka endzhaku ka wona leswaku a titiyisekisa.

Gen.3:8: “ *Kutani va twa rito ra YaHWéH Xikwembu ri hundza entangeni madyambu, kutani wanuna ni nsati wa yena va tumbela emahlweni ka YaHWéH Xikwembu, exikarhi ka mirhi ya ntanga .”*

Loyi a sechaka tinso ni timbilu wa swi tiva leswi ha ku humelelaka ni leswi fambisanaka ni ntirho wakwe wo ponisa. Leri i goza ro sungula ntsena leri nga ta nyika diyavulosi ndhawu yo paluxa miehleketo ya yena na ntumbuluko wa yena wo biha. Kambe u fanele a hlangana ni wanuna loyi hikuva u ni swilo swo tala leswi a nga n'wi byelaka swona. Sweswi munhu a nga hatliseli ku hlangana na Xikwembu, Tata wa yena, Muvumbi wa yena, loyi sweswi a lavaka ku balekela eka yena ntsena, u chava ngopfu ku twa swisandzu swa yena. Naswona u nga tumbela kwihi entangeni lowu leswaku Xikwembu xi nga langutiwi? Nakambe, ku pfumela leswaku “ *mirhi ya ntanga* ” yi nga n'wi tumbeta emahlweni ka yena, swi nyikela vumbhoni bya xiyimo xa mianakanyo lexi Adamu a weleke eka xona ku sukela loko a ve mudyohi.

Gen.3:9: “ *Kambe YaHWéH Xikwembu xi vitane wanuna, xi ku eka yena: U kwihi?* »

Xikwembu xi swi tiva kahle leswaku Adamu u tumbele kwihi kambe xi n'wi vutisa xivutiso lexi nge, “ *u kwihi?* ” » ku tlakusa voko ro pfuna no n'wi koka a kongoma eku tiphofuleni ka xihoxo xa yena.

Gen.3:10: “ *A ku: “Ndzi twe rito ra wena entangeni, kutani ndzi chava, hikuva a ndzi nga ambalanga nchumu, ndzi tumbela .”*

Nhlamulo leyi nyikiweke hi Adamu hi yoxe i ku tiphofula ka ku nga yingisi ka yena naswona Xikwembu xi ta tirhisa marito ya xona ku kuma ndlela ya xona yo humesa ntokoto wa xidyoho.

Gen.3:11: “ *Kutani YaHWéH Xikwembu xi ku: I mani loyi a ku byeleke leswaku u nga ambalanga nchumu? Xana u dyile mihandzu ya murhi lowu ndzi ku yiriseke ku dya eka wona?* »

Xikwembu xi lava ku humesa eka Adamu ku tiphofula ka xihoxo xa xona. Ku suka eka ku hungutiwa ku ya eka ku hungutiwa u hetelela a n'wi vutisa kahle xivutiso lexi nge: “ *Xana u dyile mihandzu ya murhi lowu ndzi ku yiriseke ku dya eka wona?* ” ".

Gen.3:12: “ *Wanuna a ku: “Wansati loyi u n'wi vekeke na mina u ndzi nyikile murhi, kutani ndzi dya .”*

Hambileswi ku nga ntiyiso, nhlamulo ya Adamu a yi vangamisi. U rhwale endzeni ka yena mfungho wa diyavulosi naswona a nga ha tivi ku hlamula ina kumbe e-e, kambe ku fana na Sathana, u hlamula hi ndlela yo rhendzeleka leswaku a nga pfumeli ntsena nandzu wa yena n'wini ni lowukulu. U ya fika laha a tsundzuxaka Xikwembu hi xiphemu xa yena eka ntokoto lowu, tanihi leswi xi n'wi nyikeke nsati wa yena, mudyohi wo sungula, u ehleketa emahlweni ka yena n'wini. Xiphemu lexinene xa xitori lexi hileswaku hinkwaswo i ntiyiso naswona Xikwembu a xi nga swi tivi tanihileswi xidyoho a xi laveka eka phurojeke ya xona. Kambe laha a hoxeke kona hileswaku hi ku landzela xikombiso xa wansati loyi, u kombise ku n'wi tsakela hi ndlela leyi onhaka Xikwembu, naswona lexi a ku ri xihoxo xa yena lexikulu. Hikuva ku sukela eku sunguleni, xilaveko xa Xikwembu a xi fanele ku rhandziwa ku tlula hinkwaswo ni vanhu hinkwavo.

Gen.3:13: “ *Kutani Yehovha Xikwembu a ku eka wansati: “U endle yini leswi? Wansati a hlamula a ku: “Nyoka yi ndzi kanganyisa, kutani ndzi yi dya .”*

Muavanyisi lonkulu u tlhela a hundzukela eka wansati loyi a hehliwaka hi wanuna loyi naswona kwalaho nakambe nhlamulo ya wansati yi fambisana na

ntiyiso wa timhaka: “ *Nyoka yi ndzi yenga, kutani ndzi yi dyile* ”. Kutani u pfumelele ku yengiwa naswona sweswo i xihoxo xa yena lexi faka.

Gen.3:14: “ *Kutani Yehovha Xikwembu a ku eka nyoka: “Hikuva u endle leswi, u ta rhukaniwa ku tlula swifuwo hinkwaswo ni swifuwo hinkwaswo swa nhova masiku ya wena ;*

Enkarhini lowu, Xikwembu a xi vutisi “ *nyoka* ” leswaku ha yini xi endle leswi, hikuva Xikwembu xa swi tiva leswaku xi tirhisiwe tanihi mungoma hi Sathana, diyavulosi. Vumundzuku lebyi Xikwembu xi byi nyikaka “ *nyoka* ” entiyisweni byi khumba diyavulosi hi byakwe. Eka “ *nyoka* ” ku tirhisiwa a ku ri ka xihatla, kambe eka diyavulosi a ku ri vuprofeta ntsena lebyi a byi ta hetiseka endzhaku ka ku hlula ka Yesu Kriste eka xidyoho ni rifu. Hi ku ya hi Nhlav.12:9, xivumbeko xo sungula xa ku tirhisiwa loku a ku ri ku hlongoriwa ka yena emfun'weni wa matilo xikan'we na tintsumi to biha emixaxeni ya yena. Va lahleriwe emisaveni leyi va nga ta ka va nga yi siyi ku kondza va fa naswona ku ringana gidi ra malembe, va ri voxe emisaveni leyi nga riki na nchumu, Sathana u ta gayela entshurini lowu amukeleke lava feke hikwalaho ka yena ni ntshunxeko lowu a wu tirhiseke hi ndlela yo biha ha wona. Emisaveni lava rhukaniweke hi Xikwembu, va ta tikhoma ku fana ni tinyoka, va chava ni ku va ni vuxiyaxiya hikuva va hluriwile hi Yesu Kriste ni ku baleka munhu loyi a hundzukeke nala wa vona. Va ta vavisa vanhu lava fihliweke eku nga vonakiki ka mimiri ya vona ya le tilweni hi ku va hoxa ekheleni.

Gen.3:15: “ *Ndzi ta veka vulala exikarhi ka wena ni wansati, ni le xikarhi ka mbewu ya wena ni mbewu ya yena: u ta ku pfoflosa nhloko, na wena u ta n'wi pfoflosa xirhendze .”*

Loko xi tirhisiwa eka “nyoka”, xivulwa lexi xi tiyisisa ntiyiso lowu tokotiweke na lowu xiyiweke. Ku tirhisiwa ka yona eka diyavulosi ku tumbele ngopfu. Vulala exikarhi ka tlhelo ra yena na vumunhu bya tiyisisiwa no amukeriwa. “ *Mbewu ya wansati loyi a pfoflosaka nhloko ya yena* ” yi ta va ya Krete ni vahlawuriwa va yena vo tshembeka. U ta hetelela a n'wi herisile, kambe emahlweni ka sweswo, madimona ma ta va ma ri na ku koteka loku nga heriki ka “ *ku vavisa xirhendze* ” xa “ *wansati* ”, Muhlawuriwa wa Kriste hi yexe loyi a fanekisiweke, xo sungula, hi “ *xirhendze* ” lexi. Hikuva “ *xirhendze* ” i xisekelo xa miri wa munhu tanihi leswi “ *ribye ra le khoneni* ” ku nga ribye leri tempele ya moya ya Xikwembu yi akiweke eka rona.

Gen.3:16: “ *A ku eka wansati: Ndzi ta kurisa ku vava ka ku veleka ka wena, u ta veleka vana hi ku vava, naswona ku navela ka wena ku ta va eka nuna wa wena, kambe yena u ta ku fuma .”*

Loko a nga si velekiwa hi rifu rakwe, wansati u ta boheka ku “ *xaniseka loko a tikile* ”; u ta “ *veleka hi ku vava* ,” swilo hinkwaswo swi hetisisiwile hi ku kongoma ni ku xiyiwa. Kambe laha na kona, nhlamuselo ya vuprofeta ya xifaniso yi fanele ku xiyiwa. Eka Yohane 16:21 na Nhlav .

Gen.3:17: “ *Kutani a ku eka wanuna loyi: “Hikuva u yingise rito ra nsati wa wena, u dyile eka murhi lowu ndzi ku leriseke leswaku u nga tshuki u dya wona ! Misava yi ta rhukaniwa hikwalaho ka wena. Hi ku tikarhata u ta kuma swakudya swa wena eka wona masiku hinkwawo ya vutomi bya wena, ”*

Loko hi tlhelela eka munhu, Xikwembu xi n'wi nyika nhlamuselo ya ntiyiso ya xiyimo xa yena lexi a a lave ku xi fihla hi tingana. Nandzu wa yena wu helerile naswona Adamu u ta tlhela a kuma leswaku loko a nga si n'wi kutsula, rifu ra yena ri ta rhangela hi sete ya ndzhukano leswi nga ta endla leswaku van'wana va tsakela rifu ku tlula vutomi. Ndzhukano wa misava i nchumu wo chavisa naswona Adamu u ta wu dyondza hi ndlela yo tika.

Gen.3:18: “ *u ta mi humesela mitwa ni mitwa, mi dya byanyi bya nhova .*”

Ku nga ha ri kona ku byariwa ko olova ka Ntanga wa Edeni, ku siviwa hi ku lwisana loku nga heriki na quackgrass, “ *briers, thorns* ” na nhova leyi andzaka emisaveni ya misava. Ku tlula kwalaho tanihileswi ndzhukano lowu wa misava wu nga ta hatlisisa rifu ra vanhu hikuva, hi "nhluvuko" wa sayense, munhu emasikwini yo hetelela u ta ti chela chefu hi ku veka chefu ya tikhemikhali emisaveni ya swibyariwa swa yena, ku herisa nhova na switsotswana swa switsotswana. Swakudya swo tala ni leswi kumekaka hi ku olova a swi nge he kumeki ehandle ka ntanga lowu a nga ta hlongoriwa eka wona swin'we ni nsati wa yena wa Xikwembu loyi a n'wi tsakelaka.

Gen.3:19: “ *U ta dya xinkwa hi nyuku wa xikandza xa wena, kukondza u tlhelela emisaveni leyi u tekiweke eka yona; hikuva u ntshuri, u ta tlhelela entshurini .*”

Vumundzuku lebyi byi welaka eka munhu byi lulamisa xivumbeko lexi Xikwembu xi paluxeke ntumbuluko wa xona ni ku vumbiwa ka xona ha xona hi ku kongoma, ku suka eka “ *ntshuri wa misava* ”. Adamu u dyondza hi ku tirhisa yena ni hi ku tirhisa hina leswaku rifu leri pfuxiweke hi Xikwembu ri vumbiwa hi yini. A hi xiyeni leswaku munhu la feke a hi nchumu handle ka “ *ntshuri* ” ni leswaku ehandle ka “ *ntshuri* ” lowu a ku saleli moya lowu hanyaka lowu humaka emirini lowu. Ecl.9 na swikombo swin'wana swi tiyisisa xiyimo lexi xa ku fa.

Gen.3:20: “ *Adamu a thye nsati wa yena vito ra Evha, hikuva a a ri mana wa hinkwavo lava hanyaka .*”

Laha na kona, Adamu u fungha ku fuma ka yena eka “ *wansati* ” hi ku n'wi thya vito ra yena ra “ *Evha* ” kumbe “Vutomi”; vito leri lulamisiweke tanihi ntiyiso wa xisekelo wa matimu ya vanhu. Hinkwerhu hi vatukulu va le kule, hi velekiwile hi Evha nsati wa Adamu loyi a yengiweke loyi ndzhukano wa rifu wu hundziseriweke ha yena naswona hi ta va kona ku fikela loko Yesu Kriste a vuya hi ku vangama eku sunguleni ka ximun'wana xa 2030.

Gen.3:21: “ *YahWeH Xikwembu xi endle Adamu ni nsati wa yena swiambalo swa madzovo, xi va ambexa swona .*”

Xikwembu a xi rivali leswaku xidyoho xa vanghana va vukati va laha misaveni a xi ri xiphemu xa ntirho wa xona wo ponisa lowu sweswi wu nga ta teka xivumbeko lexi kombisiweke. Endzhaku ka xidyoho, ku rivaleriwa ka Xikwembu ku va kona hi vito ra Kriste loyi a nga ta endliwa gandzelo ni ku vambiwa hi masocha ya Rhoma. Eka xiendlo lexi, xivumbiwa lexi nga riki na nandzu, lexi ntshunxekeke eka xidyoho hinkwaxo, xi ta pfumela ku fa ku rivalela , ematshan'wini ya vona, hikwalaho ka swidyoho swa vahlawuriwa va xona vo tshembeka ntsena. Ku sukela eku sunguleni, swiharhi leswi nga riki na nandzu a swi dlayiwa hi Xikwembu leswaku “ *madzovo* ” ya swona ma ta funengeta vuhava bya Adamu na Evha. Eka xiendlo lexi, u siva “ *vululami* ” lebyi ehleketiwaka hi

munhu hi lebyi pulani ya yena ya ku ponisiwa yi n'wi vekaka eka yona hi ripfumelo. “ *Vululami* ” lebyi a byi ehleketiwile hi munhu a ku ri mavunwa yo kanganyisa ntsena naswona ematshan'wini ya byona, Xikwembu xi va veka “ *xiambalo* ” lexi fanekiselaka “ *vululami bya xona bya xiviri*”, “ *bandhi ra ntiyiso wa xona* ” leri sekeriweke eka gandzelo ra ku tirhandzela ra Kriste na ku nyikela vutomi bya yena leswaku ku kutsuriwa lava n'wi rhandzaka hi ku tshembeka.

Gen.3:22: “ *YahWeH Xikwembu xi te: Vona, munhu u hundzukile ku fana na un'wana wa hina, ku tiva leswinene ni leswo biha. Sweswi a hi n'wi sivele ku tshambuluta voko ra yena, a teka murhi wa vutomi, a dya, a hanya hilaha ku nga heriki .*”

Eka Mikayele, Xikwembu xi vulavula na tintsumi ta xona letinene leti vonaka drama leyi ha ku humelalaka laha misaveni. A ku ka vona: “ *Vonani, munhu u fana na un'wana wa hina, hi ku tiva leswinene ni leswo biha .*” Siku ra le mahlweni ka rifu ra yena, Yesu Kriste u ta tirhisa xivulavulelo lexi fanaka mayelana na Yudas, muxengi loyi a a fanele ku n'wi nyiketa eka Vayuda va vukhongeri hi nkarhi wolowo eka Varhoma leswaku a vambiwa, leswi eka Yohane 6:70: “ *Yesu a va hlamula a ku: A a ri a hi mina loyi a mi hlawuleke, n'wina va khume na vambirhi xana? Naswona un'wana wa n'wina i demoni! .*”. “ *hina* ” eka ndzimana leyi yi hundzuka “ *wena* ” hikwalaho ka mongo lowu hambaneke, kambe ndlela ya Xikwembu ya fana. Xiga lexi nge “ *un'wana wa hina* ” xi kombetela eka Sathana loyi a ha ri na mfikelelo lowu ntshunxekeke ni ku famba-famba emfun'weni wa le tilweni wa Xikwembu exikarhi ka tintsumi hinkwato leti tumbuluxiweke eku sunguleni ka ntumbuluko wa laha misaveni.

Xilaveko xa ku sivela munhu ku dya “ *murhi wa vutomi* ” a ku ri xilaveko xa ntiyiso lowu Yesu a fikeke a nyikela vumbhoni ha wona eka marito yakwe lama a ma kongomisiweke eka mufumi wa Rhoma Pontiyo Pilato. “ *Murhi wa vutomi* ” a ku ri xifaniso xa Kriste mukutsuri naswona ku wu dya a swi vula ku tiwundla hi dyondzo ya yena ni hi vumunhu bya yena hinkwabyo bya moya, ku n'wi teka tanihi muponisi la nga ta siva ni wa munhu hi xiyexe. Lexi a ku ri xona ntsena xiyimo lexi a xi ta va xi lulamile ku dyiwa ka “ *murhi lowu wa vutomi* ”. Matimba ya vutomi a ma nga ri emurhini kambe a ma ri eka loyi murhi a wu fanekisela: Kriste. Ku tlula kwalaho, murhi lowu wu veke vutomi lebyi nga heriki naswona endzhaku ka xidyoho xo sungula vutomi lebyi lebyi nga heriki byi lahlekile hilaha ku nga heriki ku fikela loko Xikwembu xi vuya ro hetelela eka Kriste na Mikayele. Hikwalaho “ *murhi wa vutomi* ” ni mirhi yin'wana a swi nga ha nyamalala swin'we ni ntanga wa Xikwembu.

Gen.3:23: “ *Kutani YaHWéH Xikwembu xi n'wi hlongola entangeni wa Edeni, leswaku a ta rima tiko leri a tekiweke eka rona .*”

Leswi saleke eka Muvumbi i ku hlongola entangeni wo hlamarisa mpatswa wa vanhu lowu, wu vumbiweke ku suka eka Adamu wo sungula (rito leri vulaka muxaka wa vanhu: wo tshwuka = sanguine), wu tikombiseke wu nga faneleki hi ku nga yingisi ka wona. Naswona ehandle ka ntanga, vutomi byo vava, emirini lowu tsaneke emirini ni le mianakanyweni, byi ta sungula eka yena. Ku tlhelela etikweni leri nga tika ni ku xandzuka swi ta tsundzuxa vanhu hi masungulo ya vona ya “ *ntshuri* ”.

Gen.3:24: “ *Xisweswo a hlongola Adamu; kutani a veka makerubu lava tshukatshukaka banga leri pfulhaka malangavi evuxeni bya ntanga wa Edeni, leswaku va rindza ndlela ya murhi wa vutomi .”*

A ka ha ri Adamu loyi a rindzaka ntanga kambe i tintsumi leti n’wi sivelaka ku nghena eka wona. Ntanga lowu wuta hetelela wu nyamalarile nyana emahlweni ka ndhambi leyi humeleleke hi 1656 kusukela eka xidyoho xa Evha na xa Adamu.

Eka ndzimana leyi hi na nhlamuselo leyi pfunaka yo kuma ndhawu ya Ntanga wa Edeni. Tintsumi leti rindzaka ti vekiwa “ *evuxeni bya ntanga* ” lowu hi woxe hikwalaho wu nga evupela-dyambu bya ndhawu leyi Adamu na Evha va wisa eka yona. Ndhawu leyi ku ehleketiwaka leswaku yi nyikeriwile eku sunguleni ka ndzima leyi yi fambisana ni ku hlamuseriwa loku: Adamu na Evha va tlhelela endzhaku etikweni edzongeni wa Ntshava ya Ararat naswona ntanga lowu yirisiweke wu kumeka endhawini ya "mati yo tala" ya le Turkey ekusuhi ni tiva ra Van, be evupela-dyambu bya xiyimo xa vona.

Genesa 4.

Ku hambanisiwa hi rifu

Ndzima leyi ya 4 yi ta hi pfumelela ku twisisa ku antswa leswaku ha yini a swi laveka leswaku Xikwembu xi nyika Sathana ni madimona ya xona lama xandzukeke laboratoro ya nkombiso leyi paluxaka mpimo wa vuhomboloki bya vona.

Etilweni, vuhomboloki a byi ri ni swipimelo hikuva swivumbiwa swa le tilweni a swi nga ri na matimba yo dlayana; hikuva hinkwavo a va nga fi swa xinkarhana. Hikwalaho xiyimo lexi a xi nga pfumeleli Xikwembu ku paluxa xiyimo xa le henhla xa vuhomboloki ni tihanyi leti valala va xona a va swi kota. Hikwalaho misava yi vumbiwe hi xikongomelo xo pfumelela rifu hi swivumbeko swa rona swa tihanyi leswi mianakanyo ya xivumbiwa lexi fanaka na Sathana yi nga swi ehleketaka.

Ndzima leyi ya 4, leyi vekiweke ehansi ka nhlamuselo yo fanekisela ya nomboro leyi ya 4 leyi nga ya misava hinkwayo, hikwalaho yi ta pfula swiyimo swa mafu yo sungula ya vumunhu bya misava; rifu ri ri xivumbeko xa rona xo hlawuleka ni xo hlawuleka xa vuako hinkwabyo exikarhi ka swivumbiwa hinkwaswo leswi endliweke hi Xikwembu. Endzhaku ka xidyoho xa Adamu na Evha, vutomi bya laha misaveni a byi ri " *xivono eka misava na tintsumi* " tani hi leswi swi vuriweke eka 1 Vakor.4:9, mbhoni leyi huhuteriweke no tshembeka Pawulo, khale ka Sawulo wa le Tarso muxanisi wo sungula la rhumeriweke wa kereke ya Kriste.

Gen.4:1: “ *Adamu a tiva Evha nsati wa yena; u tikile kutani a veleka Kayini kutani a ku: Ndzi vumbe wanuna hi ku pfuniwa hi YaHWéH .*

Eka ndzimana leyi, Xikwembu xi hi paluxela nhlamuselo leyi xi yi nyikaka riendli leri nge “ *ku tiva* ” naswona yinhla leyi i ya nkoka eka nsinya wa nawu wa ku lulamisiwa hi ripfumelo tanihilaha swi tsariweke hakona eka Yohane 17:3: “ *Sweswi vutomi lebyi nga heriki hi leswaku va ku tiva, Xikwembu xi ri xin’we xa ntiyiso, ni loyi u n’wi rhumeke, Yesu Kreste* . Ku tiva Xikwembu swi vula ku nghenela vuxaka bya rirhandzu na xona, bya moya emhakeni leyi, kambe bya nyama emhakeni ya Adamu na Evha. Nakambe hi ku landzela xikombiso lexi xa mpatswa wo sungula, “n’wana” u velekiwe eka rirhandzu leri ra nyama; kahle kahle “n’wana” na yena u fanele ku tswariwa nakambe eka vuxaka bya hina bya rirhandzu bya moya lebyi hi byi tokoteke na Xikwembu. Ku velekiwa loku lokuntshwa hikwalaho ka “ *vutivi* ” bya xiviri bya Xikwembu ku paluxiwa eka Nhlav . ... *U veleke n’wana wa jaha, loyi a nga ta fuma matiko hinkwawo hi nhonga ya nsimbi. Kutani n’wana wa yena a tlakusiwa eka Xikwembu ni le xilovelweni xa xona .*” N’wana loyi a velekiweke hi Xikwembu u fanele ku tswala vumunhu bya Tata wa yena kambe leswi a swi nga ri tano eka n’wana wo sungula loyi a velekiweke hi vanhu.

Vito leri nge Kayini ri vula ku kuma. Vito leri ri vhumbha vumundzuku bya nyama ni bya laha misaveni eka yena, ku hambana ni munhu wa moya loyi makwavo lontsongo Avele a nga ta va yena.

A hi xiyeni leswaku eku sunguleni loku ka matimu ya vumunhu, manana loyi a veleka u hlanganisa Xikwembu na ku velekiwa loku hikuva wa swi tiva leswaku ku tumbuluxiwa ka vutomi lebyi byintshwa i vuyelo bya singita leri endliweke hi muvumbi lonkulu Xikwembu YaHWéH. Emasikwini ya hina yo hetelela leswi a swa ha ri tano kumbe a swi talanga.

Gen.4:2: “ *U tlhele a veleka makwavo Avele. Avele a a ri murisi, kasi Kayini a a ri murimi .*”

Avele swi vula ku hefemula. Ku tlula Kayini, n’wana Avele u nyikeriwa tanihi kopi ya Adamu, wo sungula ku amukela ku hefemula ka mahahu ku suka eka Xikwembu. Entiyisweni, hi rifu ra yena, leri dlayiweke hi makwavo, u yimela xifaniso xa Yesu Kreste, N’wana wa Xikwembu wa ntiyiso, muponisi wa vahlawuriwa loyi a nga ta va kutsula hi ngati ya yena.

Tiphurofexini ta vamakwerhu lavambirhi ti tiyisekisa ntumbuluko wa vona lowu hambaneke. Ku fana na Kreste, “ *Avele a a ri murisi* ” naswona ku fana na mupfumeri wa laha misaveni loyi a lavaka swilo leswi vonakaka, “ *Kayini a a ri murimi* ”. Vana lava vo sungula va matimu ya vanhu va tivisa vumundzuku lebyi profetiweke hi Xikwembu. Naswona va ta va ta nyikela vuxokoxoko bya ntirho wa yena wo hlayisa mali.

Gen.4:3: “ *Endzhaku ka nkarhi wo karhi, Kayini a humesela YaHWéH gandzelo ra mihandzu ya misava; »*

Kayini wa swi tiva leswaku Xikwembu xi kona naswona ku n’wi komba leswaku xi lava ku xi xixima, u n’wi endla “ *gandzelo ra mihandzu ya misava* ” hi leswaku, swilo leswi ntirho wa yena wu swi humeseke. Eka xiphemu lexi, u teka xifaniso xa vunyingi bya vanhu va vukhongereri bya Vayuda, Vakreste kumbe Mamoslem lava kandziyisaka mintirho ya vona leyinene handle ko vilela hi ku ringeta ku tiva ni ku twisisa leswi Xikwembu xi swi rhandzaka ni leswi xi swi

languteleke eka vona. Tinyiko ti ni nhlamuselo ntsena loko ti tlangeriwa hi munhu loyi a ti amukelaka.

Gen.4:4: “ *kutani Avele, hi tlhelo ra yena, a n’wi endla un’wana wa mativula ya ntlhambi wa yena ni wa mafurha ya wona. YaHWéH u langute Avele ni gandzelo ra yena hi ndlela leyinene; »*

Avele u tekelela makwavo, naswona hikwalaho ka ku tivula ka yena tanihi murisi, u endlela Xikwembu gandzelo “ *hi mativula ya ntlhambi wa yena ni mafurha ya wona* ”. Leswi swa tsakisa Xikwembu hikuva xi vona eka gandzelo ra “ **mativula** ” lawa xifaniso lexi languteriweke ni lexi profetiweke xa gandzelo ra xona n’wini eka Yesu Kreste. Eka Nhlav.1:5 ha hlaya: “... *ni ku suka eka Yesu Kriste, mbhoni yo tshembeka, **mativula ya vafi** , ni hosana ya tihosi ta misava!*” Eka loyi a hi rhandzaka, loyi a hi kutsuleke eswidyohweni swa hina hi ngati ya yena, ...”. Xikwembu xi vona ntirho wa xona wo ponisa eka nyiko ya Avele naswona xi nga wu kuma wu tsakisa ntsena.

Gen.4:5: “ *kambe a nga langutelanga kahle Kayini ni gandzelo ra yena. Kayini a hlundzukile swinene, xikandza xa yena xi wa. »*

Loko yi pimanisiwa ni nyiko ya Avele, swa twala leswaku Xikwembu a xi nga tsakeli ngopfu nyiko ya Kayini loyi hi ndlela leyi fanaka a nga khunguvanyeka ni ku va ni gome ntsena. “ *Xikandza xa yena xi hungutekile* ”, kambe a hi xiyeni leswaku ku hlundzuka ku n’wi yisa eka ku “ **hlundzuka swinene** ” naswona leswi a swi tolovelekanga hikuva ku angula loku i mihandzu ya ku tikukumuxa loku nga tsakisiki. Ku hlundzuka ni ku tikukumuxa ku nga ri khale swi ta humesa mihandzu leyikulu swinene: ku dlayiwa ka makwavo Avele, nhloko-mhaka ya mavondzo yakwe.

Gen.4:6: “ *Kutani YaHWéH a ku eka Kayini: Ha yini u hlundzukile, naswona hikwalaho ka yini xikandza xa wena xi hoxile ehansi? »*

I Xikwembu ntsena lexi tivaka xivangelo xa ku tsakela ka xona nyiko ya Avele. Kayini a nga kuma ntsena ndlela leyi Xikwembu xi anguleke ha yona yi nga lulamanga, kambe ematshan’weni yo hlundzuka, u fanele a kombela Xikwembu leswaku xi n’wi pfumelela ku twisisa xivangelo xa ku hlawula loku ku vonakaka ku nga lulamanga. Xikwembu xi na vutivi lebyi heleleke bya muxaka wa Kayini loyi handle ko swi xiya a n’wi tlangelaka xiphemu xa nandza wo homboloka wa Mat.24:48-49: “ *Kambe loko a ri nandza wo biha, loyi a nge endzeni ka yena: N’wini wa mina u hlwela ku ta, **loko u sungula ku ba vanghana va yena** , loko a dya na ku nwa na swidakwa,...* ”. Xikwembu xi n’wi vutisa xivutiso lexi xi tivaka nhlamulo ya xona hi ku hetiseka, kambe nakambe, hi ku endla tano xi nyika Kayini nkarhi wo avelana na yena xivangelo xa ku xaniseka ka yena. Swivutiso leswi swi ta tshama swi nga hlamuriwi hi Kayini, kutani Xikwembu xi n’wi tsundzuxa hi vubihhi lebyi nga ta n’wi khoma.

Gen.4:7: “ *Hakunene , loko u endla **leswinene** , u ta tlakusa xikandza xa wena ; »*

Endzhaku ka loko Evha na Adamu va dyile no teka xiyimo xa diyavulosi hi ku va va “ *tiva leswinene ni leswo biha* ”, u tlhela a humelela a susumeta Kayini ku dlaya makwavo Avele. Swihlawulekisi swimbirhi, “ *leswinene ni leswo biha* ,” swi le mahlweni ka yena; “ *leswinene* ” swi ta n’wi endla a tshika ntirho ni ku amukela ku hlawula ka Xikwembu hambiloko a nga ku twisisi. Kambe ku

hlawuriwa ka “ *leswo biha* ” ku ta n’wi endla a dyohela Xikwembu, hi ku n’wi endla a tlula nawu wa yena wa vutsevu: “ *U nga tshuki u dlaya* ”; naswona e-e, “ *u nga tshuki u dlaya* ” hilaha vahundzuluxeri va swi nyikeleke hakona. Xileriso xa Xikwembu xi sola vugevenga, ku nga ri ku dlaya swigevenga leswi nga na nandzu leswi xi swi endleke enawini hi ku swi lerisa naswona eka mhaka leyi, ku ta ka Yesu Kriste a ku cincanga nchumu eka ku avanyisa loku ka Xikwembu loku lulameke.

Xiya xivumbeko lexi Xikwembu xi vulavulaka ha xona hi “ *xidyoho* ” onge hi loko xi vulavula hi wansati, hi ku ya hi leswi xi nga byela Evha eka Gen.3:16: “ *ku navela ka wena ku ta va ka nuna wa wena, kambe yena u ta fuma wena* ”. Eka Xikwembu ndzingo “ *wa xidyoho* ” wu fana ni wa wansati loyi a lavaka ku kanganyisa nuna wa yena naswona a nga fanelanga ku pfumelela ku “ *lawuriwa* ” hi yena kumbe hi yena. Hi ndlela leyi, Xikwembu xi nyike wanuna xileriso xa leswaku a nga pfumeleli ku yengiwa hi “ *xidyoho* ” lexi yimeriwaka hi wansati.

Gen.4:8: “ *Hambiswiritano, Kayini a vulavula na makwavo Avele; kambe loko va ha ri enhoveni, Kayini a wela makwavo Avele a n’wi dlaya.* »

Ku nga khathariseki xilemukiso lexi xa Xikwembu, ntumbuluko wa Kayini wu ta humesa mihandzu ya wona. Endzhaku ko cincana marito na Avele, Kayini, mudlayi emoyeni wa yena ku sukela eku sunguleni ku fana na tata wa yena wa moya, diyavulosi, “ *u tiphose ehenhla ka makwavo Avele, a n’wi dlaya.* ” Ntokoto lowu wu profeta vumundzuku bya vumunhu laha makwerhu a nga ta dlaya makwerhu, hakanyingi hikwalaho ka mavondzo ya misava kumbe ya vukhongeriki ku fikela emakumu ka misava.

Gen.4:9: “ *Yehovha a ku ka Kayini: U kwihhi Avele makwenu? A hlamula a ku: A ndzi swi tivi; xana ndzi muhlayisi wa makwerhu?* »

Hilaha a vuleke hakona eka Adamu loyi a a tumbele eka yena, “ *U kwihhi?* ”, Xikwembu xi ku ka Kayini “ *Makwenu Abele u kwihhi?* » , minkarhi hinkwayo ku n’wi nyika nkarhi wo pfumela xihoxo xa yena. Kambe hi vuphukuphuku , hikuva a nga swi koti ku honisa leswaku Xikwembu xa swi tiva leswaku hi xona xi n’wi dlayeke, hi ku pfumala xichavo u hlamula a ku “ *A ndzi swi tivi* ”, naswona hi ku tikukumuxa loku nga tshembisiki, yena hi ku tlhelela u vutisa Xikwembu xivutiso: “ *xana ndzi murindzi wa makwerhu wa mina?* »

Gen.4:10: “ *Kutani Xikwembu xi ku: U endle yini? Rito ra ngati ya makwenu ri huwelela ri huma emisaveni ri ya eka mina* ”

Xikwembu xi n’wi nyika nhlamulo ya xona leswi vulaka leswaku: a wu muhlayisi wa yena hikuva u mudlayi wa yena. Xikwembu xi swi tiva kahle leswi xi swi endleke naswona xi xi nyikela hi xifaniso: “ *rito ra ngati ya makwenu ri huwelela ri huma emisaveni ri ya eka mina* ”. Fomula leyi ya swifaniso leyi nyikaka ngati leyi halatiweke rito leri huwelelaka eka Xikwembu yi ta tirhisiwa eka Apo.6 ku pfuxa eka “5th^{seal}”, xirilo xa vafela-ripfumelo lava dlayiweke hi ku xanisiwa ka mupapa wa Rhoma wa vukhongeriki bya Khatoliki: Apo. 6 :9-10 : “ *Loko a pfula xilemo xa vuntlhanu, ndzi vona ehansi ka alitari mimoya-xiviri ya lava dlayiweke hikwalaho ka rito ra Xikwembu ni hikwalaho ka vumbhoni lebyi ya byi nyikeke. Va huwelela hi rito lerikulu , va ku: Wena Mudyondzisi wo kwetsima ni wa ntiyiso, u hlwela ku fikela rini ku avanyisa, ni ku rihisela hi*

ngati ya hina eka lava tshamaka emisaveni? ". Xisweswo, ngati leyi halatiweke hi ndlela leyi nga fanelangiki yi lava ku rihisela eka lava nga ni nandzu. Ku rihisela loku loku nga enawini ku ta ta kambe i nchumu lowu Xikwembu xi wu hlayiseke hi xoxe ntsena. U tivisa eka Deu.32:35: “ Ku rihisela ni ku rihisela i swa mina, loko nenge wa vona wu khunguvanyeka! Hikuva siku ra khombo ra vona ri tshinele, naswona leswi va rindzeleke a swi nge hlweli .” Eka Esa.61:2, kun'we na " lembe ra tintswalo ", " siku ra ku rihisela " ri le ka nongonoko wa mesiya Yesu Kriste: "... u ndzi rhumile...ku twarisa lembe ra tintswalo ra YaHWéH , ni siku ra ku rihisela ku suka eka Xikwembu xa hina ; ku chavelela hinkwavo lava xanisekaka ; ...”. A nga kona loyi a a ta swi twisisa leswaku “ ku kandziyisiwa ” ka “ lembe leri ra tintswalo ” a ku fanele ku hambanisiwa ni “ siku ra ku rihisela ” hi malembe ya 2000.

Xisweswo, vafi va nga huwelela ntsena emianakanyweni ya Xikwembu lexi ku tsundzuka ka xona ku nga riki na swipimelo.

Vugevenga lebyi endlaweke hi Kayini byi faneriwa hi ku xupuriwa loku faneleke.

Gen.4:11: “ Sweswi u ta rhukaniwa hi misava leyi pfuleke nomu wa yona leswaku yi amukela ngati ya makwenu evokweni ra wena . »

Kayini u ta rhukaniwa a huma emisaveni naswona a nge dlayiwi. Leswaku hi tiyimelela ku olova loku ka Xikwembu, hi fanele ku pfumela leswaku vugevenga lebyi byo sungula a byi nga si tshama byi va kona. Kayini a a nga swi tivi leswaku ku dlaya swi vula yini, naswona a ku ri vukarhi lebyi nga pfala mahlo ku anakanya hinkwako loku n'wi yiseke eka tihanyi leti dlayaka. Sweswi makwavo wa yena a file, vumunhu a byi nge he swi koti ku vula leswaku a byi nga swi tivi leswaku rifu i yini. Kutani nawu lowu simekiweke hi Xikwembu eka Eks.21:12 wu ta sungula ku tirha: “ Loyi a ba munhu a fa, u ta xupuriwa hi rifu .”

Ndzimana leyi yi tlhela yi humesa xivulavulelo lexi: “ misava leyi pfuleke nomu leswaku yi amukela ngati ya makwenu evokweni ra wena ”. Xikwembu xi munhuhata misava hi ku yi nyika nomu lowu tswongaka ngati leyi halatiweke eka yona. Kutani nomu lowu wu vulavula na yena wu n'wi tsundzuxa hi xiendlo xo fa lexi n'wi thyakiseke. Xifaniso lexi xi ta tekiwa eka Deu.26:10: “ **Misava yi pfula nomu** , yi va mita na Kora, loko lava hlengeletaneke va fa, ndzilo wu hisa vavanuna lava va madzana mambirhi na makume ntlhanu: va tirhela vanhu va xitsundzuxo ". Kutani swi ta va eka Nhlav.12:16: “ Kutani misava yi pfuna wansati, **kutani misava yi pfula nomu** , yi mita nambu lowu dragona yi wu cukumeke enon'wini wa yona .” “ Nambu ” wu fanekisela tiligi ta vuhosi ta Khatoliki ta le Furwa leti vuthu ra tona ra masocha leri vumbiweke hi ndlela yo hlawuleka ra “tidragon” a ri xanisa Maprotestente yo tshembeka ni ku ma hlongorisa etintshaveni ta tiko. Ndzimana leyi yi ni nhlamuselo yimbirhi : ku lwisana loku hlomeke ka Maprotestente, ivi ku landzela Nkutsulo wa le Furwa lowu halateke ngati. Eka swiyimo leswimbirhi xiga lexi nge " misava yi pfule nomu " xi yi kombisa tanihi leyi amukelaka ngati ya mintshungu ya vanhu.

Gen.4:12: “ Loko u rima misava, a yi nge he ku nyiki rifuwo ra yona. U ta va mufambi ni mufambi emisaveni. »

Nxupulo wa Kayini wu pimiwile emisaveni leyi a nga sungula ku yi thyakisa hi ku halata ngati ya vanhu eka yona; ya munhu loyi eku sunguleni a

vumbiweke hi xifaniso xa Xikwembu. Ku sukela eka xidyoho, xi hlayisa swihlawulekisi swa xona leswi humaka eka Xikwembu kambe a xa ha ri na ku basa ka xona loku hetisekeke. Ntirho wa munhu a wu katsa ngopfu ku humesa swakudya hi ku tirha misava. Hikwalaho Kayini u ta boheka ku lava tindlela tin'wana to phameriwa.

Gen.4:13: “ *Kayini a ku eka YaHWéH: Nxupulo wa mina i wukulu ngopfu lerova ndzi nga swi koti ku wu rhwala .*”

Leswi vulaka leswaku: eka swiyimo leswi, swa antswa leswaku ndzi tidlaya.

Gen.4:14: “ *Waswivo, u ndzi cukumeta emisaveni leyi namuntlha; Ndzi ta tumbela emahlweni ka wena, ndzi ta va mufambi ni mufambi emisaveni, un'wana ni un'wana loyi a ndzi kumaka u ta ndzi dlaya .*”

Laha sweswi u vulavula ngopfu naswona u katsakanya xiyimo xa yena tanihi xigwevo xa rifu.

Gen.4:15: “ *Yehovha a ku ka yena: Loko munhu a dlaya Kayini, Kayini a a ta rihisela ka nkombo. Yehovha a veka xikombiso eka Kayini leswaku un'wana ni un'wana loyi a n'wi kumaka a nga n'wi dlayi .*”

Hi ku tiyimisela ku ponisa vutomi bya Kayini hikwalaho ka swivangelo leswi se swi voniweke, Xikwembu xi n'wi byele leswaku rifu ra yena ri ta hakeriwa, " *ri rihisela* ", " *ka nkombo* ". Kutani u boxa “ *xikombiso* ” lexi nga ta n'wi sirhelela. Ku fikela laha, Xikwembu xi profeta nkoka wo fanekisela wa nhlayo ya “nkombo” leyi nga ta kombisa Savata ni ku kwetsimisiwa ka ku wisa loku, ku profetiweke eku heleni ka mavhiki, ku nga ta kuma ku hetiseka ka kona loku heleleke eka gidi ra malembe ra vunkombo ra ntirho wa xona wo ponisa. Savata yi ta va xikombiso xa ku va wa muvumbi Xikwembu eka Ezek.20:14-20. Naswona eka Ezek.9 “ *xikombiso* ” xi vekiwile eka lava nga va Xikwembu leswaku va nga dlayiwi hi nkarhi wa nxupulo wa Xikwembu. Eku heteleleni, ku tiyisisa nsinya lowu wa nawu wa **ku hambana loku sirhelelekeke** , eka Nhlav.7, “ *xikombiso* ”, “ *xilemo xa Xikwembu lexi hanyaka* ”, xi ta ku “ *pfalela nhloko* ” ya malandza ya Xikwembu, naswona “ *xilemo ni xikombiso* ” lexi i Savata ya yena ya siku ra vunkombo.

Gen.4:16: “ *Kutani Kayini a suka emahlweni ka YaHWéH, a ya tshama etikweni ra Nodi, evuxeni bya Edeni .*”

Se a ku ri evuxeni bya Edeni laha Adamu na Evha a va tlhelele endzhaku ka loko va hlongoriwile entangeni wa Xikwembu. Tiko leri laha ri amukela vito ra Nod leri vulaka: ku xaniseka. Xisweswo vutomi bya Kayini byi ta funghiwa hi ku xaniseka emiehleketweni ni le mirini hikuva ku ariwa ekule ni xikandza xa Xikwembu swi siya swikombiso hambi ku ri embilwini yo nonon'hwa ya Kayini loyi a vuleke eka ndzimana ya 13, a n'wi chava: " *Ndzi ta tumbetiwa ekule ni vukona bya wena.* " *xikandza* ".

Gen.4:17: “ *Kayini a tiva nsati wa yena; u tikile kutani a veleka Enoko. Kutani a aka muti, kutani a thya muti vito ra n'wana wakwe Enoko .*”

Kayini u ta va mupatriyarka wa vaaki va muti lowu a wu nyikaka vito ra n'wana wa yena wo sungula: Enoko leswi vulaka: ku sungula , ku letela, ku endla vutiolori, na ku sungula ku tirhisa nchumu. Vito leri ri katsakanya hinkwaswo leswi maendli lawa ma swi yimelaka naswona ri fanerile hikuva Kayini na

vatukulu va yena va simeka muxaka wa rixaka leri nga riki na Xikwembu leri nga ta ya emahlweni ku fikela emakumu ka misava.

Gen.4:18: “ *Enoko a tswala Iradi, Iradi a veleka Mehuyaye, Mehuyaye a tswala Metuskaele, naswona Metuskaele a tswala Lameke .* »

Nxaxamelo lowu wo koma wu yima hi vomu eka ximunhuhatwa lexi vuriwaka Lamech, lexi nhlamuselo ya xona leyi kongomeke yi nga tiviwiki kambe rito leri humaka eka rimitsu leri ri khumba swiletelo swo fana na vito ra Enoko, naswona ri tlhela ri va mianakanyo ya matimba.

Gen.4:19: “ *Lameke a teka vasati vambirhi: vito ra un’wana a ku ri Ada, kasi un’wana a ku ri Zila .* »

Hi kuma eka Lameke loyi xikombiso xo sungula xa ku hambana na Xikwembu hi ku ya hi lexi “ *wanuna a nga ta siya tata wa yena na mana wa yena ku namarhela nsati wa yena, kutani lavambirhi va ta va nyama yin’we* ” (vona Gen.2:24). Kambe eka Lameke wanuna u namarhela vavasati vambirhi kutani lavanharhu va ta va nyama yin’we. Swi le rivaleni leswaku ku hambana ni Xikwembu i loku heleleke.

Gen.4:20: “ *Ada u veleke Yabali: a a ri tata wa lava tshamaka emitsongeni ni le mintlhambini .* ”

Jabal i mupatriyarka wa varisi lava rhurhelaka ematikweni mambe hilaha vanhu vo karhi va Maarabu va ha ri hakona ninamuntlha.

Gen.4:21: “ *Vito ra makwavo a ku ri Yubali, a a ri tata wa hinkwavo lava chayaka haripa ni vachayi .* »

Jubal ari mupatriyarka wa vayimbeleri hinkwavo lava khomeke ndzhawu ya nkoka eka nhluvuko handle ka Xikwembu, hambu kuri namuntlha laha ndhavuko, vutivi na mutshila swinga masungulo ya miganga ya hina ya manguva lawa.

Gen.4:22: “ *Zila, hi tlhelo ra yena, u tswale Tubali Kayini, loyi a vumbeke swichayachayana hinkwaswo swa koporo ni nsimbi. Tubali makwavo wa xisati wa Kayini a ku ri Naama .* »

Ndzimana leyi yi kanetana ni tidyondzo ta ximfumo ta van’wamatimu lava ehleketaka leswaku i Nguva ya Bronze emahlweni ka Nguva ya Nsimbi. Entiyisweni hi ku ya hi Xikwembu vavanuna vo sungula a va tiva ku vumba nsimbi, naswona kumbexana ku sukela eka Adamu hi yexe hikuva tsalwa a ri vuli hi Tubal Kayini leswaku a a ri tata wa lava va endlaka nsimbi. Kambe vuxokoxoko lebyi byi paluxiweke byi nyikiwile hina leswaku hi twisisa leswaku nhluvuko wu ve kona ku sukela eka vavanuna vo sungula. Mindhavuko ya vona leyi nga chaviki Xikwembu a yi antswisiwanga ku tlula ya hina namuntlha.

Gen.4:23: “ *Lameke a ku eka vasati va yena: Ada na Zila, yingisani rito ra mina! Vavasati va Lameke, yingisani rito ra mina! Ndzi dlaye wanuna hikwalaho ka xilondza xa mina, ni jaha hikwalaho ka xitlhavi xa mina.* »

Lameke u tinyungubuyisa eka vasati va yena vambirhi hi ku dlaya wanuna, leswi swi n’wi vavisaka eku avanyiseni ka Xikwembu. Kambe hi ku tikukumuxa ni ku hlekula, u engetela hi ku vula leswaku u tlhele a dlaya jaha, leswi nyanyisaka mhaka ya yena hi ku avanyisa ka Xikwembu naswona leswi endlaka leswaku a va “mudlayi” wa xiviri ni mudyohi loyi a phindha-phindha.

Gen.4:24: “ *Kayini u ta rihisela ka nkombo, na Lameke ka 77.* »

Kutani u hlekula ku olova loku Xikwembu xi ku kombiseke eka Kayini. Tanihi leswi endzhaku ko dlaya wanuna, rifu ra Kayini a ri fanele ku rihisela " ka nkombo," endzhaku ko dlaya wanuna na jaha, Lameke u ta rihisela hi Xikwembu "makhamba ya makume nkombo nkombo." A hi nge ehleketi marito yo tano lama nyenyetsaka. Naswona Xikwembu a xi lava ku paluxela vanhu leswaku vayimeri va xona vo sungula va xitukulwana xa vumbirhi, xa Kayini ku fikela eka xa vunkombo, xa Lameke, va fikelele xiyimo xa le henhla xa ku pfumala Xikwembu. Naswona leswi i nkombiso wa yena wa vuyelo bya ku hambanisiwa na yena.

Gen.4:25: “ *Adamu a ha n’wi tiva nsati wa yena; kutani a veleka n’wana wa jaha, a n’wi thya vito ra Seta, hikuva, u te, Xikwembu xi ndzi nyike mbewu yin’wana ematshan’weni ya Avele, loyi Kayini a n’wi dlayeke .*”

Vito leri Seta ri vitaniwaka “cheth” hi Xiheveru ri vula masungulo ya miri wa munhu. Van’wana va yi hundzuluxela tanihi “ku ringana kumbe ku vuyiseriwa” kambe a ndzi swi kotanga ku kuma xivangelo xa xiringanyeto lexi hi Xiheveru. Hikwalaho ndzi hlayisa "masungulo ya miri" hikuva Seti u ta va rimitsu kumbe masungulo ya xisekelo ya rixaka ro tshembeka leri Gen.6 a nga ta ri hlawula hi xivulavulelo xa " vana va Xikwembu ", a siya eka "vavasati" vatukulu lava xandzukeke va rixaka ra Kayini loyi a va kanganyisaka, hi ku kaneta, vito ra “ vana va vanhwanyana va vanhu ”.

Eka Seth, Xikwembu xi byala ni ku pfuxa “ *mbewu* ” leyintshwa leyi eka yona ntukulu wa vunkombo, Enoko un’wana, a nyikiwaka tanihi xikombiso eka Gen.5:21 ku ya eka 24. U ve ni lunghelo ro nghena etilweni a ha hanya, handle ko hundza eku feni, endzhaku ka Malembe ya 365 ya vutomi bya laha misaveni u hanye hi ku tshembeka eka muvumbi Xikwembu. Enoko loyi u rhwale vito ra yena kahle hikuva “dyondzo” ya yena a yi dzunisa Xikwembu ku hambana na loyi a n’wi thyeke vito ra yena, n’wana wa Lameke, n’wana wa rixaka ra Kayini. Naswona havambirhi, Lameke lowa muxandzuki na Enoko lowo lulama a va ri vatukulu va “vunkombo” va rixaka ra vona.

Gen.4:26: “ *Seta na yena a a ri ni n’wana wa jaha, a n’wi thya vito ra Enoxi. Hi nkarhi wolowo vanhu va sungule ku vitana vito ra YaHWéH .* »

Enosch swi vula: munhu, munhu la faka, lowo hamboloka. Vito leri ri fambelanisiwa na nkarhi lowu vanhu va sunguleke ku vitana vito ra YaHWéH. Leswi Xikwembu xi lavaka ku hi byela swona hi ku hlanganisa swilo leswi swimbirhi hileswaku munhu wa rixaka ro tshembeka u sungule ku lemuka vubihi bya ntumbuluko wa yena lebyi ku tlula kwalaho byi faka. Naswona ku lemuka loku ku n’wi endle leswaku a lava Muvumbi wakwe leswaku a n’wi xixima ni ku n’wi nyika vugandzeri lebyi n’wi tsakisaka hi ku tshembeka.

Genesa 5.

Ku hambanisiwa hi ku kwetsimisiwa

Eka ndzima leyi ya 5, Xikwembu xi hlanganise rixaka leri tshameke ri tshembekile eka xona. Ndzi mi nyika dyondzo ya vuxokoxoko ya tindzimana to

sungula ntsena leti hi pfumelelaka ku twisisa xivangelo xa ku hlayiwa loku loku hlanganisaka nkarhi exikarhi ka Adamu na Nowa la dumeke.

Gen.5:1: “ *Leyi i buku ya mbewu ya Adamu. Loko Xikwembu xi tumbuluxe munhu, xi n’wi endle a fana ni Xikwembu .”*

Ndzimana leyi yi veka mpimanyeto wa nxaxamelo wa mavito ya vavanuna lava tshahiweke. Hinkwaswo swi sekeriwe eka xitsundzuxo lexi: “ *Loko Xikwembu xi tumbuluxe munhu, xi n’wi endle hi xifaniso xa Xikwembu ”*. Hikwalaho hi fanele ku twisisa leswaku leswaku munhu a nghena eka nxaxamelo lowu u fanele a hlayise “ *xifaniso xa yena xa Xikwembu ”*. Xisweswo hi nga twisisa leswaku ha yini mavito ya nkoka ku fana ni ya Kayini ma nga ngheni eka nxaxamelo lowu. Hikuva a hi mhaka ya ku fana ka miri kambe ya ku fana ka vumunhu, naswona ndzima 4 yi ha ku hi komba ya Kayini ni vatukulu va yena.

Gen.5:2: “ *U tumbuluxe wanuna ni wansati, a va katekisa, a va vitana hi vito ra wanuna loko va tumbuluxiwile .”*

Laha na kona, xitsundzuxo xa ku katekisiwa ka Xikwembu eka wanuna na wansati swi vula leswaku mavito lawa ya nga ta tshahiwa ya katekisiwile hi Xikwembu. Ku sindzisiwa ka ku tumbuluxiwa ka vona hi Xikwembu ku kombisa nkoka lowu xi wu nyikaka ku tiviwa tanihi muvumbi Xikwembu lexi hambanisaka, xi kwetsimisa malandza ya xona, hi xikombiso xa Savata, leswi saleke swi hlayisiwa hi siku ra vunkombo ku suka eka mavhiki ya swona hinkwawo. Ku hlayisa nkateko wa Xikwembu hi ku kwetsimisiwa ka Savata ni ku fana ka vumunhu bya xona i swiyimo leswi lavekaka hi Xikwembu leswaku munhu wa nyama a tshama a faneleka ku vitaniwa " *munhu .*" Handle ka mihandzu leyi, munhu hi ku vona ka yena u hundzuka “xiharhi” lexi hluvukeke no dyondzeka ku tlula tinxaka tin’wana.

Gen.5:3: “ *Adamu, loko a ri ni malembe ya dzana na makume nharhu, u veleke n’wana wa mufana la fanaka na yena, hi xifaniso xa yena, kutani a n’wi thya vito ra Seta .”*

Swi vonaka exikarhi ka Adamu na Seta, mavito mambirhi ma kayivela: lawa ya Kayini (loyi a nga riki wa rixaka ro tshembeka) na Avele (loyi a feke a nga ri na vatukulu). Xisweswo ku kombisiwa mpimanyeto wa ku hlawula loku katekisiweke. Swi ta tirha leswi fanaka eka mavito laman’wana hinkwawo lama boxiweke.

Gen.5:4: “ *Masiku ya Adamu endzhaku ka ku velekiwa ka Seta a ma ri malembe ya 800; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .”*

Lexi hi faneleke ku xi twisisa hileswaku Adamu " *u velekiwa vana va majaha na vanhwanyana* ", emahlweni ka ku velekiwa ka " *Seth* " na le ndzhaku ka rona, kambe lava a va kombisanga ripfumelo ra tatana kumbe ra "Seth" . Va joyine “vanhu va swiharhi” lava nga tshembekangiki naswona va nga xiximi Xikwembu lexi hanyaka. Xisweswo, exikarhi ka hinkwawo lava velekiweke hi yena, endzhaku ka rifu ra Avele, “ *Seth* ” hi yena wo sungula ku tihlawulela hi ripfumelo ra yena ni ku tshembeka ka yena eka Xikwembu YaHWéH lexi tumbuluxeke ni ku vumba tata wakwe wa laha misaveni. Van’wana endzhaku ka yena, lava nga tiviwiki, va nga ha va va landzele xikombiso xa yena, kambe va tshama va nga tivivi hikuva nxaxamelo lowu hlawuriweke hi Xikwembu wu

akiwe hi ku landzelelana ka vavanuna vo sungula vo tshembeka eka un'wana ni un'wana wa vatukulu lava nyikeriweke. Nhlamuselo leyi yi endla leswaku ku twisiseka malembe lawa se a ma tlakukile, "malembe ya 130" eka Adamu loko n'wana wa yena "Seti" a velekiwa. Naswona nsinya lowu wa nawu wu tirha eka un'wana na un'wana wa vahlawuriwa lava tshahiweke eka nxaxamelo wo leha lowu yimaka eka Nowa, hikuva vana va yena vanharhu va majaha: Xeme, Hamu na Yafeta a va nge hlawuriwa, ku nga ri ku fana na yena hi tlhelo ra moya.

Gen.5:5: " *Masiku hinkwawo lawa Adamu a hanyeke ha wona a ma ri malembe ya 930; kutani a fa .*"

Ndzi ya hi ku kongoma eka muhlawuriwa wa vunkombo loyi vito ra yena ku nga Enoko; Enoko loyi vumunhu bya yena byi hambaneke hi ku helela na Enoko n'wana wa Kayini.

Gen.5:21: " *Enoko, loko a ri ni malembe ya makume-nhungu-ntlhanu, u ve tata wa Metusela .*"

Gen.5:22: " *Enoko, endzhaku ka ku velekiwa ka Metusela, u fambe na Xikwembu malembe ya madzana manharhu; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .*"

Gen.5:23: " *Masiku hinkwawo ya Enoko a ma ri madzana manharhu na makume-nhungu-ntlhanu wa malembe .*"

Gen.5:24: " *Enoko a famba na Xikwembu; kutani a nga ha ri kona, hikuva Xikwembu xi n'wi tekile ".*"

Hi xivulavulelo lexi xo kongoma lexi humaka eka mhaka ya Enoko laha Xikwembu xi hi paluxelaka swona: vanhu va le mahlweni ka ndhambi na vona va endle leswaku "Eliya" wa vona a yisiwa etilweni handle ko hundza eku feni. Hakunene, fomula ya ndzimana leyi yi hambana na tin'wana hinkwato leti helelaka tanihi vutomi bya Adamu, hi marito lama nge " *kutani a fa* ".

Endzhaku ka sweswo ku ta Metushelah, wanuna loyi a hanyeke nkarhi wo leha swinene eMisaveni, malembe ya 969; kutani Lameke un'wana wa rixaka leri la katekisiweke hi Xikwembu.

Gen.5:28: " *Lameke, loko a ri ni malembe ya dzana na makume-nhungu-mbirhi, u ve ni n'wana wa jaha* ".

Gen.5:29: " *A n'wi thya vito ra Nowa, a ku: Loyi u ta hi chavelela eku karhaleni ka hina ni ku tikarhata ka mavoko ya hina, hi huma etikweni leri YaHWéH a ri rhukaneke .*"

Leswaku u twisisa nhlamuselo ya ndzimana leyi, u fanele ku tiva leswaku vito Nowa ri vula: ku wisa. Hakunene Lameke a nga swi ehleketi leswaku marito yakwe ma ta hetiseka ku fikela kwihi, hikuva u vone ntsena " *misava leyi rhukaniweke* " hi tlhelo ra " *ku karhala ka hina ni ntirho lowu vavaka wa mavoko ya hina ,*" u vule tano. Kambe enkarhini wa Nowa, Xikwembu xi ta ri herisa hikwalaho ka vubihi bya vanhu lava xi va rhwalelaka, tani hi leswi Genesa 6 yi nga ta hi pfumelela ku twisisa. Hambiswiritano, Lameke, tata wa Nowa, a a ri muhlawuriwa loyi, ku fana ni vahlawuriwa va nga ri vangani va nkarhi wa yena, u fanele a tisorile loko a vona vubihi bya vavanuna lava a va ri ekusuhi na vona byi kula.

Gen.5:30: “ *Lameke u hanye malembe ya 595, endzhaku ka ku velekiwa ka Nowa; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana* ” .

Gen.5:31: “ *Masiku hinkwawo ya Lameke a ma ri malembe ya madzana-nkombo na makume-nkombo-nkombo; kutani a fa* »

Gen.5:32: “ *Nowa, wa malembe ya madzana ya ntlhanu hi vukhale, u veleke Xeme, Hamu na Yafeta* ” .

Genesa 6.

Ku hambana ka tsandzeka

Gen.6:1: “ *Loko vanhu va sungula ku andza emisaveni, kutani va velekiwa vana va vanhwanyana,* ”

Hi ku ya hi tidyondzo leti dyondziweke khale, vunyingi lebyi bya vanhu i mukhuva wa swiharhi lowu delelaka Xikwembu lexi xisweswo xi nga na swivangelo leswinene swo va ala na swona. Ku yengiwa ka Adamu hi nsati wa yena Evha ku tlhela ku humesiwa eka vumunhu hinkwabyo naswona swi tolovelekile hi ku ya hi nyama: vanhwanyana va kanganyisa vavanuna naswona va kuma eka vona leswi va swi navelaka.

Gen.6: 2: “ *Vana va Xikwembu va vona leswaku vana va vanhwanyana va vanhu va sasekile, kutani va teka vasati exikarhi ka hinkwavo lava va va hlawuleke* ” .

Laha hi laha swilo swi sungulaka ku va na vukanganyisi. **Ku hambana** exikarhi ka lava kwetsimisiweke ni lava nga pfumeriki lava nga riki na vukhongeri eku heteleleni ka nyamalala. Lava kwetsimisiweke laha hi laha ku twisisekaka va vitaniwaka “ *vana va Xikwembu* ” va wela ehansi ka ku yengiwa hi “ *vana va vanhwanyana va vanhu* ” kumbe, va ntlawa wa vanhu wa “xiharhi.” Xisweswo mintwanano hi vukati yi va xivangelo xa ku wa ka **ku hambana loku** navetisiwaka ni ku laviwa hi Xikwembu. I ntokoto lowu lowu nga rivalekiki lowu endzhakunyana a wu ta n’wi endla a yirisa vana va Israyele ku teka vavasati va matiko mambe tanihi vasati. Ndhambi leyi nga ta va kona yi kombisa leswaku ku yirisiwa loku ku fanele ku landzeleriwa ku fikela kwihi. Eka nawu wun’wana ni wun’wana, ku ni swin’wana leswi nga riki kona, hikuva vavasati van’wana va teke Xikwembu xa ntiyiso ni nuna wa Muyuda ku fana na Rhuti. Khombo a hi leswaku wansati loyi i muluveri kambe hi leswaku u yisa “ *n’wana wa Xikwembu* ” eka vugwinehi bya vuhedeni hi ku n’wi endla a amukela vukhongeri bya ndhavuko bya vuhedeni bya masungulo ya yena. Ku tlula kwalaho, leswi hambaneke na swona swa yirisiwile hikuva wansati “n’wana wa Xikwembu” u ti veka ekhombyeni leri faka hi ku teka “n’wana wa vanhu” “swiharhi” ni wa vukhongeri bya mavunwa, leswi nga ni khombo swinene eka yena. Hikuva “wansati” kumbe “nhwanyana” un’wana ni un’wana i “wansati” ntsena hi nkarhi wa ku hanya ka yena emisaveni, naswona vahlawuriwa exikarhi ka vona va ta amukela ku fana ni vavanuna miri wa le tilweni lowu nga riki na rimbewu lowu fanaka ni tintsumi ta Xikwembu. Vutomi lebyi nga heriki i unisex na xifaniso xa vumunhu bya Yesu Kriste, xikombiso lexi hetisekeke xa Xikwembu.

Xiphiquo xa vukati xa ha ri kona. Hikuva loyi a tekaka munhu loyi a nga riki wa vukhongereri bya yena, u nyikela vumbhoni byo lwisana ni ripfumelo ra yena n'wini, hambi ri ri leri lulameke kumbe leri hoxeke. Ku tlula kwalaho, xiendlo lexi xi kombisa ku nga khathali eka vukhongereri naswona hikwalaho ka Xikwembu hi xoxe. Vahlawuriwa va fanele ku rhandza Xikwembu ku tlula hinkwaswo leswaku va faneleka ku hlawuriwa. Kambe ntwanano na muhlapfa a wu n'wi tsakisi, muhlawuriwa loyi a endlaka kontraka u hundzuka loyi a nga fanelangiki ku hlawuriwa naswona ripfumelo ra yena ri hundzuka ra ku tikukumuxa, ku nga ku tikukumuxa loku nga ta hetelela hi ku heleriwa hi ntshembo loku chavisaka. Swi sale ku koka ku hungutiwa ko hetelela. Loko vukati bya ha tisa xiphiquo lexi, swi vangwiwa hileswi vanhu va manguva lawa va tikumaka va ri exiyin'weni xa ku tikhoma loko biha ni xa le nkarhini wa Nowa. Hikwalaho rungula leri i ra nkarhi wa hina wo hetelela laha mavunwa ya lawulaka miehleketo ya vanhu leyi va yi pfaleriweke hi ku helela eka "ntiyiso" wa Xikwembu.

Hikwalaho ka nkoka wa yona eka "minkarhi ya hina ya makumu," Xikwembu xi ndzi rhangele ku hlulukisa ro hetelela rungula leri leri paluxiweke eka rungula leri ra Genesa. Hikuva ntokoto wa vahlawuriwa va le mahlweni ka ndhambi wu katsakanyiwile hi "*masungulo*" lama tsakisaka ni "*makumu*" lama khomisaka gome eka vugwinehi ni manyala. Kambe, ntokoto lowu wu tlhela wu katsakanya wa kereke ya yona yo hetelela hi xivumbeko xa yona xa nhlango "Seventh-day Adventist", leyi katekisiweke ximfumo na matimu hi 1863 kambe hi tlhelo ra moya hi 1873, eka "*Philadelphia*", eka Nhlav.3:7, hikwalaho ka "*masungulo*" ya yona, na "*ku hlanta*" hi Yesu Kriste eka Nhlav.3:14, eka "*Laodikiya*" hi 1994, eka "*makumu*" ya yena, hikwalaho ka ku kufumela ka yena ka xivumbeko xa xivumbeko na hikwalaho ka ntwanano wa yena na kampa nala wa ecumenical hi 1995. Nkarhi wa ku amukeriwa hi Xikwembu eka nhlango lowu wa vukhongereri bya Vukriste xisweswo wu vekiwa hi "*masungulo* na *makumu*". Kambe tani hi leswi ntwanano wa Vayuda wu yisiwe emahlweni hi vaapostola va khume-mbirhi lava hlawuriweke hi Yesu, hi ndlela yaleyo ntirho wa Adventist wu yisiwa emahlweni hi mina na hi hinkwavo lava amukelaka vumbhoni lebyi bya vuprofeta no tlhela va humesa mintirho ya ripfumelo leyi Xikwembu xi yi katekiseke eku sunguleni eka maphayona ya Adventism ya 1843 na 1844. Ndzi boxa leswaku Xikwembu xi katekise minsusumeto ya ripfumelo ra vona ku nga ri mpimanyeto wa tinhlamuselo ta vona ta vuprofeta lowu endzhaku wu nga ta kakanisiwa. Mukhuva wa Savata kumbexana wu va wa xivumbeko ni wa ndhavuko, sefo ya ku avanyisa ka Xikwembu a ya ha kateki nchumu wun'wana handle ka rirhandzu ra ntiyiso leri xiyiweke eka vahlawuriwa va xona, "ku sukela eku sunguleni ku ya emakumu" kumbe, ku fikela eku vuyeni ka ntiyiso loku vangamaka ka Kriste, loku vekerike nkarhi wo hetelela hi ximun'wana xa 2030.

Hi ku ti humesa eka Nhlav.1:8 tani hi "*alfa na omega*", Yesu Kriste u hi paluxela xilotlelo xo twisisa xivumbeko na xiphemu lexi a hi paluxelaka eka xona eBibeleni hinkwayo, "*ku avanyisa*" ka yena, Swi tshama swi ri tano leyi sekeriweke eka ku xiya xiyimo xa "*masungulo*" ni le ka lexi humelelaka eka "*makumu*", xa vutomi, xa ntwanano, kumbe xa kereke. Nsinya lowu wa nawu wu

humelela eka Dan.5 laha marito lama tsariweke erirhangwini hi Xikwembu, " lama hlayiweke, lama hlayiweke ", lama landzeriwaka hi " ma pimiwe ni ku avanyisiwa ", ma yimelaka " masungulo " ya vutomi bya Hosi Belxatsara ni nkarhi wa " makumu " ya byona. Hi ndlela leyi, Xikwembu xi tiyisekisa leswaku ku avanyisa ka xona ku sekeriwe eka vulawuri bya nkarhi hinkwawo bya mhaka leyi avanyisiwaka. A a ri ehansi ka ku langutiwa ka yena ku sukela " eku sunguleni ," kumbe " alfa ," ku ya fika eka " makumu " ya yena, " omega " ya yena.

Ebukwini ya Nhlavutelo ni le ka nhloko-mhaka ya mapapila lama kongomisiweke eka " Tikereke ta nkombo ", nsinya lowu fanaka wa nawu wu lulamisa " masungulo ni makumu " ya " Tikereke " hinkwato leti khumbekaka. Xo sungula, hi kuma Kereke ya vaapostola, leyi " masungulo " ya yona yo vangama ya tsundzukiwaka eka rungula leri yisiweke eka " Efesa " naswona eka rona " makumu " ya yona ma yi vekaka ehansi ka nxungeto wa leswaku Moya wa Xikwembu wu hoxiwa hikwalaho ka ku pfumala ka yona ku hiseka. Nkateko wa kona, rungula leri nyikeriweke e" Smyrna " emahlweni ka 303 ri nyikela vumbhoni bya leswaku xirhambo xa Kriste xo hundzuka xi ta va xi twiwile leswaku ku dzunisiwa Xikwembu. Kutani, kereke ya Khatoliki ya mupapa wa Rhoma yi sungula e" Pergamum ", hi 538, naswona yi hela hi " Thyatira ", hi nkarhi wa Ndzhundzunuko wa Protestente kambe ngopfu-ngopfu ximfumo wa rifu ra Mupapa Pius 6 loyi a khomiweke ekhotsweni eValencia, edorobeni ra ka hina , eFurwa, hi 1799. Kutani ku ta mhaka ya ripfumelo ra Maprotestente, leri ku amukeriwa ka rona hi Xikwembu na rona ku nga nyawuriki hi nkarhi. " Masungulo " ya yona ma boxiwile eka " Thyatira " naswona " makumu " ya yona ma paluxiwile eka " Sardes " hi 1843 hikwalaho ka mukhuva wa yona wa Sonto lowu kumiweke tanihi ndzhaka eka vukhongeri bya Rhoma. Yesu a nga ta va erivaleni ku tlula sweswo, rungula ra yena, " u file ", a ri yisi eku pfilunganyeni. Naswona xa vunharhu ehansi ka " Filadelfiya na Laodikiya " mhaka ya Vuadventist ya nhlngano leyi hi yi voneke khale yi pfala nhloko-mhaka ya marungula lama kongomisiweke eka " tikereke ta nkombo " ni nkarhi wa minkarhi leyi ma yi fanekiselaka.

Hi ku hi paluxela namuntlha ndlela leyi xi avanyiseke swilo ha yona leswi se swi hetisisiweke, naswona ku sukela " eku sunguleni " ku fana na Genesa, Xikwembu xi hi nyika swilotlelo swo twisisa ndlela leyi xi avanyisa timhaka ni tikereke ha yona enkarhini wa hina. " Ku avanyisa " loku humaka eka dyondzo ya hina xisweswo ku rhwala " Xilemo " xa Moya wa vukwembu bya wona.

Gen.6:3: " Kutani YaHWéH a ku: Moya wa mina a wu nge tshami eka munhu hi masiku, hikuva munhu i nyama, naswona masiku ya yena ma ta va malembe ya dzana na makume mbirhi . »

Ku nga si hela malembe ya khume ku nga si vuya ka Kriste, rungula leri namuntlha ri teka nhlokomhaka leyi hlamarisaka. Moya wa vutomi lowu nyikiweke hi Xikwembu " a wu nge tshami eka munhu hi masiku, hikuva munhu i nyama, naswona masiku ya yena ma ta va malembe ya dzana ~~na makume mbirhi~~ nhungu . " Entiyisweni, leyi a ku nga ri nhlamuselo leyi Xikwembu xi yi nyikeke marito ya xona. Ndzi twisise , u N'wi twisisa: Xikwembu a xi landzuli phurojeke ya xona ya magidi ya tsevu ya malembe yo vitana ni ku hlawula vahlawuriwa.

Xiphiquo xa yena xi le ka vutomi byo leha swinene lebyi a byi nyikeke vanhu va le mahlweni ka ndhambi ku sukela eka Adamu loyi a feke a ri na malembe ya 930, endzhaku ka yena, Methuschela un'wana u ta hanya ku fikela eka malembe ya 969 hi vukhale. Loko ku ri malembe ya 930 ya ku tshembeka, leswi swa tiyisela hambu ku ri ku tsakisa Xikwembu, kambe loko ku ri Lameke la tikukumuxaka ni la nyenyetsaka, Xikwembu xi ringanyeta leswaku ku n'wi tiyisela ku ringana malembe ya 120 hi xiringaniso swi ta va swi tlula mpimo . Nhlamuselo leyi yi tiyisiwa hi matimu, tanihi leswi ku sukela eku heleni ka ndhambi, ku leha ka vutomi bya vanhu ku hungutiwile ku ya eka xiringaniso xa malembe ya 80 enkarhini wa hina.

Gen.6:4: “ *Swihontlovila a swi ri emisaveni emasikwini wolawo, ni le ndzhaku ka loko vana va Xikwembu va ta eka vana va vanhwanyana va vanhu, va va velekelo vana: hi leti tinhenha leti a ti dume enkarhini wa khale .* ”

Ndzi boheke ku engetela ku pakanisa ka “ *na ku tlhela* ” ku suka eka tsalwa ra Xiheveru, hikuva nhlamuselo ya rungula ya hundzukile. Xikwembu xi hi paluxela leswaku xivumbiwa xa xona xo sungula xa le mahlweni ka ndhambi a xi ri xa mpimo lowukulu, Adamu hi byakwe u fanele a pime kwalomu ka 4 kumbe 5 wa timitara hi ku leha. Vulawuri bya vuandlalo bya misava byi cinciwile naswona byi hungutiwile. Goza rin'we ra “ *swihontlovila* ” leswi a ri ri ra ntlhanu wa hina, naswona a a fanele a kuma swakudya leswi phindhiweke ka ntlhanu emisaveni ku tlula munhu namuntlha. Hikwalaho tiko ro sungula a ri hatla ri va ni vaaki naswona a ku tshama vanhu ehenhla ka vuandlalo bya rona hinkwabyo. Ku kongoma “ *na ku tlhela* ” ku hi dyondzisa leswaku mpimanyeto lowu wa “ *swihontlovila* ” a wu cinciwanga hi mintwanano ya lava kwetsimisiweke ni lava ariweke, “ *vana va Xikwembu* ” ni “ *vana va vanhwanyana va vanhu* ”. Hikwalaho Nowa hi byakwe a a ri xihontlovila xa 4 ku ya eka 5 wa timitara swin'we ni vana vakwe ni vasati va vona. Hi nkarhi wa Muxe, mimpimanyeto leyi ya le mahlweni ka ndhambi a ya ha kumeka etikweni ra Kanana, naswona a ku ri swihontlovila leswi, “Vanaki,” leswi chaviseke tinhlori ta Vaheveru leti rhumeriweke etikweni.

Gen.6:5: “ *Yehovha a vona leswaku vuhomboloki bya vanhu byi kurile emisaveni, ni leswaku miehleketo hinkwayo ya timbilu ta vona a yi langutana ni leswo biha ntsena siku na siku .* ”

Ku xiya ko tano ku endla leswaku xiboho xa yena xi twisiseka. Ndza mi tsundzuxa leswaku u tumbuluxe misava na munhu ku paluxa vubihhi lebyi byi fihliweke emiehleketweni ya swivumbiwa swa yena swa le tilweni na swa laha misaveni. Hikwalaho nkombiso lowu navetisiwaka wu kumiwile tanihileswi “ *miehleketo hinkwayo ya timbilu ta vona a yi kongomisiwa siku na siku eka vubihhi ntsena* ”.

Gen.6:6: “ *Yehovha u hundzukile hileswi a endleke munhu emisaveni, kutani a vaviseka embilwini yakwe .* ”

Ku tiva ka ha ri emahlweni leswi nga ta humelela i nchumu wun'wana, kambe ku swi vona eku hetisekeni ka swona i nchumu wun'wana. Naswona loko a langutane ni ntiyiso wa ku lawula vubihhi, mianakanyo ya ku hundzuka, kumbe hi ku kongoma ya ku tisola, yi nga humelela swa xinkarhana emianakanyweni ya Xikwembu, ku xaniseka ka xona i kukulu swinene loko a langutane ni khombo leri ra mahanyelo.

Gen.6:7: “ *Kutani Yehovha a ku: “Ndzi ta lovisa vanhu lava ndzi va tumbuluxeke emisaveni, ku suka eka vanhu ku ya eka tihomu, ni le ka swihadyana leswi hahaka, ni le ka swinyenyana swa tilo; hikuva ndza tisola hileswi ndzi swi endleke .”*

Emahlweninyana ka ndhambi, Xikwembu xi xiya ku hlula ka Sathana ni madimona yakwe emisaveni ni vaaki va yona. Eka yena, xiphiqo lexi a xi chavisa kambe u kume nkombiso lowu a a lava ku wu kuma. Lexi saleke i ku herisa xivumbeko lexi xo sungula xa vutomi lexi eka xona vavanuna va hanyaka nkarhi wo leha swinene naswona va nga ni matimba swinene hi vukulu bya swihontlovila. Swiharhi swa misava leswinga kusuhi na vanhu swofana na swifuwo, swihadyani leswi hahaka na swinyenyani swale moyeni swita boheka ku nyamalala hilaha kunga heriki na swona.

Gen.6:8: “ *Kambe Nowa u kume tintswalo ematihlweni ya YaHWéH .”*

Naswona hi ku ya hi Ezé.14 hi yena ntsena loyi a nga kuma tintswalo emahlweni ka Xikwembu, vana va yena na vasati va vona a va nga fanelanga ku ponisiwa.

Gen.6:9: “ *Lava i mbewu ya Nowa. Nowa a a ri munhu wo lulama ni wo lulama enkarhini wa yena; Nowa u fambe na Xikwembu .”*

Ku fana na Yobo, Nowa u avanyisiwa hi “ *ku lulama ni ku lulama* ” hi Xikwembu. Naswona ku fana na Enoko wo lulama emahlweni ka yena, Xikwembu xi n’wi teka a “ *famba* ” na yena.

Gen.6:10: “ *Nowa u veleke vana vanharhu va majaha: Xeme, Hamu na Yafeta .”*

Hi malembe ya 500 hi ku ya hi Gen.5:22, “ *Nowa u veleke vana vanharhu va majaha: Xeme, Hamu na Yafeta* ”. Vana lava va majaha va ta kula, va va vavanuna va tlhela va teka vasati. Hikwalaho Nowa u ta pfuniwa ni ku pfuniwa hi vana va yena va majaha loko a boheka ku aka ngalava. Exikarhi ka nkarhi wa ku velekiwa ka vona ni ndhambi, ku ta hundza malembe ya 100. Leswi swi tiyisekisa leswaku “malembe ya 120” ya ndzimana 3 a ma khumbi nkarhi lowu a nyikiweke wona leswaku a heta ku aka ka yena.

Gen.6:11: “ *Misava a yi onhakile emahlweni ka Xikwembu, misava a yi tele hi madzolonga .”*

Vukanganyisi a hi bya madzolonga, kambe loko madzolonga ma ma fungha ni ku ma hlawulekisa, ku xaniseka ka Xikwembu xa rirhandzu ku va lokukulu ni loku nga tiyiselekiki. Madzolonga lawa, lama fikeleleke nhlohlorhi ya wona, i ya muxaka lowu Lameke a tibumeleke ha wona eka Gen.4:23: “ *Ndzi dlaye wanuna hikwalaho ka xilondza xa mina, ni jaha hikwalaho ka xitlhavi xa mina .”*

Gen.6:12: “ *Kutani Xikwembu xi languta misava, kutani waswivo, yi onhakile; hikuva nyama hinkwayo a yi onhile ndlela ya yona emisaveni .”*

Ku nga si hela malembe ya khume, Xikwembu xi ta tlhela xi languta misava kutani xi yi kuma yi ri eka xiyimo lexi fanaka ni xa le nkarhini wa ndhambi, “ *nyama hinkwayo yi ta va yi onhile ndlela ya yona .”* Kambe u fanele u twisisa leswi Xikwembu xi vulaka swona loko xi vulavula hi vukanganyisi. Hikuva loko ku kombeteriwa ka rito leri ku ri ka munhu, tinhlamulo ti tele ku fana ni mavonelo ya mhaka leyi. Eka Muvumbi Xikwembu, nhlamulo ya olova

naswona ya kongomile. U vitana vukungundzwana ku soholotiwa hinkwako loku tisiwa hi wanuna na wansati eka ku hleleka na milawu leyi a yi simekeke: Eka vukungundzwana, wanuna a nga ha teki xiave xa yena tani hi wanuna, kumbe wansati xiave xa yena tani hi wansati. Mhaka ya Lameke, bigamist, ntukulu wa Kayini, i xikombiso, hikuva mukhuva wa Xikwembu wu n’wi byela: “ *wanuna u ta siya tata wakwe ni mana wakwe leswaku va namarhela nsati wakwe* ”. Ku languteka ka xivumbeko xa miri wa tona ku paluxa mintirho ya vavanuna na vavasati. Kambe ku twisisa ku antswa ntirho wa leswi nyikiwaka tanihi “ *mpfuno* ” eka Adamu, xifaniso xa xona xo fanekisela xa Kereke ya Kriste xi hi nyika nhlamulo. Hi wihi “ *mpfuno* ” lowu Kereke yi nga wu nyikaka Kriste? Ntirho wa yena wu katsa ku engetela nhlayo ya lava hlawuriweke lava ponisiweke ni ku pfumela ku xaniseka hikwalaho ka yena. Swi tano ni hi wansati loyi a nyikiweke Adamu. Leswi a nga riki na matimba ya misiha ya Adamu, ntirho wa yena i ku veleka ni ku kurisa vana va yena ku kondza vona va kuma ndyangu xisweswo misava yi ta tala, hi ku ya hi xileriso lexi lerisiweke hi Xikwembu eka Gen.1:28: “ *Kutani Xikwembu xi va katekisile , kutani Xikwembu xi ku ka vona: **Tswalakani, mi andza, mi tata misava, mi yi hlula** ; mi fuma tinhlampfi ta lwandle, ni swinyenyana swa le tilweni, ni swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka leswi famba-fambaka emisaveni .*” Eka ku soholotiwa ka yona, vutomi bya manguva lawa byi fularhele mukhuva lowu. Vutshamo lebyi dzikeke bya le madorobeni ni mintirho ya le tifemeni swin’we swi endle leswaku ku va ni xilaveko lexi yaka xi andza xa mali. Leswi swi endle leswaku vavasati va tshika ntirho wa vona tanihi vamanana va ya tirha etifemeni kumbe eswitolo. Leswi vana va nga kuriwangiki kahle, va hundzuke va capricious na ku lava naswona va humesa mihandzu ya madzolonga hi 2021 naswona va fambelana hi ku helela na nhlamuselo leyi nyikiweke hi Pawulo eka Timotiya eka 2 Tim.3:1 ku ya eka 9. Ndzi mi hlohlotela ku tinyika nkarhi wo hlaya , hi nyingiso hinkwawo lowu va fanelaka, hi ku helela, mapapila mambirhi lawa a ma kongomisaka eka Timotiya, leswaku a kuma eka mapapila lawa mimpimanyeto leyi vekiweke hi Xikwembu, ku sukela eku sunguleni, hi ku tiva leswaku a yi cinci naswona a yi nge cinci ku kondza yi tlhelela eku vangameni hi ximun’wana xa 2030.

Gen.6:13: “ *Kutani Xikwembu xi ku eka Nowa: Makumu ya nyama hinkwayo ma kunguhatiwile hi mina; hikuva va tate misava hi madzolonga; waswivo, ndzi ta va lovisa ni misava .*”

Leswi vubihhi byi simekiweke hi ndlela leyi nga hundzukiki, ku lovisiwa ka vaaki va misava ku tshama ku ri nchumu wun’we ntsena lowu Xikwembu xi nga wu endlaka. Xikwembu xi tivisa munghana wa xona un’we wa laha misaveni ntirho wa xona wo chavisa hikuva xiboho xa xona xi endlwile naswona xi endlwile xiboho lexi tiyeke. Hi fanele ku xiya vuyelo byo karhi lebyi Xikwembu xi byi nyikaka Enoko, yena ntsena loyi a ngenaka evuton’wini lebyi nga heriki handle ko hundza eka rifu, na Nowa, munhu un’we ntsena loyi a kumiweke a faneleka ku pona ndhambi leyi dlayaka. Hikuva hi marito ya xona Xikwembu xi ri “ *va na ...*” na “ *Ndzi ta va lovisa* ”. Hikwalaho ka leswi a tshameke a tshembekile, Nowa a nga khumbekanga hi xiboho xa Xikwembu.

Gen.6:14: “ *Tiendlele ngalava ya timhandzi to olova; u ta hlela ngalava leyi yi va switokisi, u ta yi funengeta hi rito endzeni ni le handle .*”

Nowa u fanele ku pona ku nga ri yena ntsena hikuva Xikwembu xi lava leswaku vutomi bya ntumbuluko wa xona byi ya emahlweni ku fikela emakumu ka malembe ya 6000 ya ku hlawuriwa ka phurojeke ya xona. Leswaku ku hlayisiwa vutomi lebyi hlawuriweke hi nkarhi wa ndhambi ya mati, ku ta boheka ku akiwa ngalava leyi papamalaka. Xikwembu xi nyika Nowa swiletelo swa xona. Yita tirhisa softwood leyinga ngeniwiki hi mati naswona arch yita endliwa leswaku yinga ngeniwi hi mati hiku peta pitch, resin leyi tekiweke kusuka eka pine kumbe fir. U ta aka tisele leswaku muxaka wun'wana ni wun'wana wu hanya hi ku hambana leswaku ku papalata ku lwisana loku tshikilelaka eka swiharhi leswi nga endzeni ka xikepe. Ku tshama engalaveni ku ta teka lembe hinkwaro, kambe ntirho wu kongomisiwa hi Xikwembu, lexi ku nga riki na nchumu lowu nga kotekiki eka xona.

Gen.6:15: “ *U ta yi endla hi ndlela leyi: Areka yi ta leha swisungunu swa madzana manharhu, ku anama swisungunu swa makume ntlhanu, ni ku leha swisungunu swa makume manharhu .*”

Loko “ *xisungunu* ” a xi ri xa xihontlovila, a xi nga ha phindhiwe ka ntlhanu xa Vaheveru lexi a xi lehe kwalomu ka 55 cm. Xikwembu xi paluxe swipimelo leswi eka mpimanyeto lowu tiviwaka hi Vaheveru na Muxe lava amukeleke rungula leri eka Xikwembu. Xisweswo arch leyi akiweke ayi lehe 165 m hi 27.5 m hiku anama na 16.5 m hiku leha. Xirhendzevutani lexi a xi ri ni xivumbeko xa bokisi ra rectangular hikwalaho a xi ri ni vukulu lebyi hlamarisaka kambe a xi akiwe hi vavanuna lava vukulu bya vona a byi fambisana na xona. Hikuva hi kuma, eka ku leha ka yona, swithezi swinharhu swa kwalomu ka ntlhanu wa timitara eka vavanuna lava hi voxo a va pima exikarhi ka 4 na 5 m hi ku leha.

Gen.6:16: “ *U ta endla **fasitere** ra ngalava , leri u nga ta ri hunguta ri va **xisungunu** ehenhla; u ta yimisa **nyangwa** etlhello ka ngalava; naswona u ta aka xiteji xa le hansi, xa vumbirhi ni xa vunharhu .* »

Hi ku ya hi nhlamuselo leyi, “ *nyangwa* ” ntsena wa ngalava a wu vekiwa eka xiyimo xa xithezi xo sungula “ *etlhello ka ngalava* “. Areka a yi pfariwile hi ku helela, naswona ehansi ka lwangu ra xiteji xa vunharhu, fasitere rin'we leri tlakukeke ni ku anama ka 55 cm a ri fanele ri tshama ri pfariwile ku fikela loko ndhambi yi hela, hi ku ya hi Gen.8:6. Vanhu lava a va tshama engalaveni a va hanya emunyameni ni ku vonakala loku endliweke ka mavoni ya oyili eka ndhambi hinkwayo.

Gen.6:17: “ *Ndzi ta tisa ndhambi ya mati emisaveni, ku lovisa nyama hinkwayo leyi nga ni moya wa vutomi ehansi ka tilo; hinkwaswo leswi nga emisaveni swi ta lova .*”

Xikwembu xi lava ku siya na ndzoviso lowu rungula ra xitsundzuxo eka vanhu lava nga ta tlhela va tata misava endzhaku ka ndhambi na ku fikela loko ku vuya hi ku vangama ka Yesu Kriste eku heleni ka malembe ya 6000 ya ntirho wa Xikwembu. Vutomi hinkwabyo byi ta nyamalala ni mukhuva wa byona wa le mahlweni ka ndhambi. Hikuva endzhaku ka ndhambi, Xikwembu hakatsongotsongo xi ta hunguta vukulu bya swivumbiwa leswi hanyaka, vanhu ni swiharhi, ku ya eka vukulu bya Mapigmy ya le Afrika.

Gen.6:18: “ Kambe ndzi ta tiyisa ntwanano wa mina na n’wina; u ta nghena engalaveni, wena ni vana va wena va majaha, nsati wa wena ni vasati va vana va wena va majaha na wena . »

Ku ni va tsevu va lava poneke eka ndhambi leyi taka kambe nkombo wa vona va vuyeriwa hi ndlela yo hlawuleka eka nkateko wo karhi ni wa munhu hi xiyexe wa Nowa. Vumbhoni byi humelela eka Eze.14:19-20 laha Xikwembu xi nge: “ Kumbe loko ndzi rhumela ntungu etikweni leri, ndzi chulula vukarhi bya mina ehenhla ka rona hi ku fa, ndzi lovisa vanhu ni swiharhi eka rona, naswona exikarhi ka yena a ku ri na **Nowa** , Daniyele na Yobo, ndza hanya! ku vula Yehovha Yehovha, a va nga ta ponisa vana va majaha ni va vanhwanyana, kambe hi ku lulama ka vona a va ta ponisa mimoya-xiviri ya vona .” Va ta pfuna eka ku tlhela ku va ni vaaki va misava, kambe ku nga ri va xiyimo xa moya xa Nowa, va tisa emisaveni leyintshwa ku nga hetiseki ka vona loku nga ta teka nkarhi wo leha ku tswala mihandzu ya kona yo biha.

Gen.6:19: “ Eka xivumbiwa xin’wana ni xin’wana lexi hanyaka, xa nyama hinkwayo, u ta nghenisa timbirhi ta mixaka hinkwayo engalaveni leswaku ti hanya na wena: ku ta va ni xinuna xin’we ni xin’we xa xisati .”

Mpatswa wun’we hi muxaka “ wa xin’wana ni xin’wana lexi hanyaka ” i mukhuva ntsena lowu lavekaka leswaku ku veleka, lava va ta va vona ntsena lava nga ta pona exikarhi ka muxaka wa swiharhi swa le misaveni.

Gen.6:20: “ Eka swinyenyana hi ku ya hi muxaka wa swona, ni swifuwo hi ku ya hi muxaka wa swona, ni swa swihadyana hinkwaswo swa misava hi ku ya hi muxaka wa swona, swimbirhi swa mixaka hinkwayo swi ta ta eka wena, leswaku u ta hlayisa vutomi bya vona .”

Eka ndzimana leyi, eka ku hlayela ka xona, Xikwembu a xi boxi swiharhi swa nhova, kambe swi ta boxiwa tanihi leswi nga khandziyisiwa ngalava eka Gen.7:14.

Gen.6:21: “ Na wena, teka swakudya hinkwaswo leswi dyiweke, u swi hlayisa na wena, leswaku swi va swakudya swa wena ni swa vona .”

Swakudya leswi a swi lava ku phamela vanhu va nhungu ku ringana lembe naswona swiharhi hinkwaswo leswi a swi khandziyisiwa a swi fanele swi teka ndhawu leyikulu engalaveni.

Gen.6:22: “ Nowa u endle leswi: u hetisise hinkwaswo leswi Xikwembu xi n’wi leriseke swona .”

Hi ku tshembeka ni ku seketeriwa hi Xikwembu, Nowa ni vana vakwe va majaha va hetisise ntirho lowu Xikwembu xi n’wi nyikeke wona. Naswona laha, hi fanele ku tsundzuka leswaku misava i tiko-nkulu rin’we leri cheletiwaka ntsena hi milambu ni milambu. Endhawini ya Ntshava ya Ararat laha Nowa ni vana va yena va tshamaka kona, ku ni lwandle ntsena naswona a ku na lwandle hikwalaho ka sweswo vanhu va le nkarhini wakwe va vona Nowa a ri karhi a aka muako lowu papamalaka exikarhi ka tiko-nkulu leri nga riki na lwandle ni ku rhuketela loku va bohekeke ku chululela ntlawa lowutsongo lowu katekisiweke hi Xikwembu ha wona. Kambe vahlekuri va ta hatla va tshika ku hlekula muhlawuriwa kutani va ta nwela ematini ya ndhambi lawa a va nga lavi ku pfumela eka wona.

Genesa 7

Ku hambanisiwa ko hetelela ka ndhambi

Gen.7:1: “ *Yehovha a ku eka Nowa: Nghena engalaveni, wena ni ndyangu wa wena hinkwawo; hikuva ndzi ku vonile **emahlweni** ka mina exikarhi ka rixaka leri . »*

Nkarhi wa ntiyiso wa fika naswona ku **hambanisiwa ko hetelela** ka ntumbuluko ku hetisisiwa. Hi ku “ *nghena engalaveni* ,” vutomi bya Nowa ni ndyangu wa yena byi ta ponisiwa. Ku ni ku yelana exikarhi ka rito leri nge “ *ngalava* ” ni “ *ku lulama* ” loku Xikwembu xi ku vekaka eka Nowa. Xi hlanganisi lexi xi hundza eka “ *areka ya vumbhoni* ” ya nkarhi lowu taka leyi nga ta va bokisi ro kwetsima leri nga na “ *vululami* ” bya Xikwembu, lebyi kombisiweke hi xivumbeko xa matafula mambirhi lawa rintihlo ra xona ri nga ta vatla “ *milawu ya xona ya khume* ” eka wona. Eka ku pimanisa loku, Nowa ni vanghana va yena va kombisiwa va ringana hi mpimo lowu hinkwawo va vuyeriwaka eka ku ponisiwa loko va nghena engalaveni, hambiloko Nowa a ri yena ntsena loyi a faneleke ku hlanganisiwa ni nawu lowu wa Xikwembu hilaha swi kombisiweke hakona hi ku kongoma ka Xikwembu: “ *Ndzi vone .” u lulamile .*” Hikwalaho Nowa a a fambisana hi ku hetiseka ni nawu wa Xikwembu lowu se a wu dyondzisiwa eka misinya ya wona ya milawu eka malandza ya yena ya le mahlweni ka ndhambi.

Gen.7:2: “ *U ta teka mimpatswa ya nkombo ya swifuwo hinkwaswo leswi tengeke, ya xinuna ni ya xisati; mpatswa wa swiharhi leswi nga tengangiki, xa xinuna ni xa xisati; »*

Hi le ka xiyimo xa le mahlweni ka ndhambi naswona Xikwembu xi pfuxa ku hambana exikarhi ka xiharhi lexi hlayiweke “ *xo basa kumbe lexi nga tengangiki* ”. Hikwalaho mpimanyeto lowu i wa khale ku fana ni ntumbuluko wa misava naswona eka Levhitika 11, Xikwembu xi tsundzuke ntsena mimpimanyeto leyi leyi xi yi simekeke ku sukela eku sunguleni. Hikwalaho Xikwembu xi na, ku fana na “ *Savata* ”, swivangelo leswinene swo lava eka vahlawuriwa va xona, esikwini ra hina, ku xixima swilo sweswo leswi dzunisaka fambiselo ra xona leri simekiweke eka munhu. Hi ku hlawula “ *mimpatswa ya nkombo leyi tengeke* ” eka “ *leyi nga tengangiki* ” yin’we , Xikwembu xi kombisa ku tsakela ka xona ku basa loku xi ku fungha hi “xilemo xa xona”, nomboro ya “7” ya ku kwetsimisiwa ka nkarhi wa ntirho wa xona wa laha misaveni.

Gen.7:3: “ *ni mimpatswa ya nkombo ya tinyenyana ta tilo, ta xinuna ni ta xisati, leswaku rixaka ra tona ri hanya ehenhla ka misava hinkwayo .*”

Hikwalaho ka xifaniso xa vona xa vutomi bya le tilweni bya tintsumi, “ *mimpatswa ya nkombo* ” ya “ *swinyenyana swa le tilweni* ” na swona swa ponisiwa.

Gen.7:4: “ *. Ku ringana masiku man’wana ya nkombo, kutani ndzi ta nisa mpfula emisaveni masiku ya makume mune ni vusiku bya makume mune, kutani ndzi ta lovisa swivumbiwa hinkwaswo leswi ndzi swi endleke emisaveni .*”

Nhlayo ya “ *nkombo* ” (7) ya ha boxiwile leyi vulaka “ *masiku ya nkombo* ” lama **hambanisaka** nkarhi wa ku nghena ka swiharhi ni vanhu engalaveni, ni ku wa ko sungula ka mati. Xikwembu xi ta vanga mpfula leyi nga heriki ku ringana “ *masiku ya 40 ni vusiku bya 40* ”. Nomboro leyi ya “40” i ya xikambelo. Ri ta khumba “ *masiku ya 40* ” ya ku rhumeriwa ka tinhlori ta Vaheveru etikweni ra Kanana ni “ *malembe ya 40* ” ya vutomi ni rifu emananga hikwalaho ka ku ala ka tona ku nghena etikweni leri nga ni swihontlovila. Naswona loko a nghena evutirhelini bya yena bya laha misaveni, Yesu u ta nyiketiwa eka ndzingo wa diyavulosi endzhaku ka “ *masiku ya 40 ni vusiku bya 40* ” bya ku titsona swakudya. Nakambe ku ta va ni “ *masiku ya 40* ” exikarhi ka ku pfuxiwa ka Kriste ni ku chuluriwa ka Moya lowo Kwetsima hi Pentekosta.

Eka Xikwembu, xikongomelo xa mpfula leyi ya xidzedze i ku lovisa “ *swivumbiwa leswi xi swi endleke* ”. Xisweswo u tsundzuka leswaku tanihi muvumbi Xikwembu, vutomi bya swivumbiwa swa yena hinkwaswo i bya yena, ku swi ponisa kumbe ku swi lovisa. U lava ku nyika tinxaka leti taka dyondzo yo vava leyi va nga fanelangiki va yi rivala.

Gen.7:5: “ *Nowa u hetisise hinkwaswo leswi YaHWeH a n’wi leriseke swona .* ”

Hi ku tshembeka ni ku yingisa, Nowa a nga khunguvanyisa Xikwembu naswona u hetisise hinkwaswo leswi a n’wi leriseke ku swi endla.

Gen.7:6: “ *Nowa a a ri ni malembe ya madzana ya tsevu hi vukhale loko ndhambi ya mati yi fika emisaveni .* »

Vuxokoxoko byin’wana bya nkarhi byi ta nyikeriwa kambe se ndzimana leyi yi veka ndhambi eka ^{lembe ra vu-600} ra vutomi bya Nowa. Ku sukela loko a velekiwile n’wana wa yena wo sungula wa jaha eka ^{lembe ra yena ra vu-500}, ku hundze malembe ya 100.

Gen.7:7: “ *Kutani Nowa a nghena engalaveni ni vana va yena va majaha, nsati wa yena, ni vasati va vana va yena, leswaku va balekela mati ya ndhambi .* ”

I vanhu va nhungu ntsena lava nga ta baleka ndhambi.

Gen.7:8: “ *Exikarhi ka swiharhi leswi tengeke ni swiharhi leswi nga tengangiki, swinyenyana ni hinkwaswo leswi famba-fambaka emisaveni,* ”

Xikwembu xi tiyisekisa. Nghena engalaveni, mpatswa wa “ *hinkwaswo leswi famba-fambaka emisaveni* ” leswaku u ponisiwa. Kambe eka “ *misava* ” yihi, ya le mahlweni ka ndhambi kumbe ya le ndzhaku ka ndhambi? Nkarhi wa sweswi wa riendli leri nge “ *moves* ” wu ringanyeta misava ya le ndzhaku ka ndhambi ya nkarhi wa Muxe leyi Xikwembu xi vulavulaka na yona eka xitori xa xona. Vukanganyisi lebyi byi nga endla leswaku ku tshikiwa ni ku herisiwa hi ku helela ka tinxaka to karhi ta swiharhi leswi chavisaka, leswi nga laviwiki emisaveni leyi nga ni vaaki nakambe, loko a swi ri kona emahlweni ka ndhambi.

Gen.7:9: “ *a nghena engalaveni na Nowa, vambirhi hi vambirhi, wa xinuna ni wa xisati, hilaha Xikwembu xi leriseke Nowa hakona* ”

Nsinya lowu wu khumba swiharhi kambe na mimpatswa yinharhu ya vanhu leyi vumbiweke hi vana va yena vanharhu va majaha na vasati va vona na ya yena leyi khumbaka yena na nsati wa yena. Ku hlawula ka Xikwembu ku hlawula mimpatswa ntsena swi hi paluxela ntirho lowu Xikwembu xi nga ta va nyika wona: ku veleka ni ku andza.

Gen.7:10: “ *Endzhaku ka masiku ya nkombo mati ya ndhambi ma ve emisaveni .*”

Hi ku ya hi ku hlamuseriwa loku, ku nghena engalaveni ku endleke hi siku ra vukhume ra n’hweti ya vumbirhi ya ^{lembe ra vu-600} ra vutomi bya Nowa, i.e., masiku ya 7 emahlweni ka siku ra ^{vu-17} yi kombisiwile eka ndzimana 11 leyi landzelaka. Hi siku leri ra vukhume laha Xikwembu hi xoxe xi pfaleke “ *nyangwa* ” wa ngalava eka hinkwavo lava a va ri eka yona, hi ku ya hi ku pakanisa loku tshahiweke eka ndzimana 16 ya ndzima leyi 7 .

Gen.7:11: “ *Hi lembe ra vu-60 ra ku hanya ka Nowa, hi n’hweti ya vumbirhi, hi siku ra vukhume-nkombo ra n’hweti, hi siku rero swihlovo hinkwaswo swa xidziva lexikulu swi pfurha, kutani tinyangwa ta matilo ti chuluriwa .*

Xikwembu xi hlawule “ siku ra **vukhume-nkombo** ra n’hweti ya vumbirhi ” ra lembe ra ^{vu-600} ra Nowa ku “ *pfula mafasitere ya tilo* ”. Nomboro ya **17** yi fanekisela **ku avanyisa** eka khodi ya yona ya tinhlayo ya Bibeke ni vuprofeta bya yona.

Xibalo lexi simekiweke hi ku landzelelana ka vahlawuriwa va Gen.6 xi veka ndhambi hi 1656, ku sukela eka xidyoho xa Evha na Adamu, hi leswaku, malembe ya 4345 emahlweni ka ximun’wana xa lembe ra 6001 ra makumu ya misava leyi nga ta hetisisiwa hi khalendara ya hina ya ntolovelo hi ximun’wana xa 2030, na malembe ya 2345 emahlweni ka rifu ro rivalela ra Yesu Kriste leri humeleleke hi April 3, 30 ya khalendara ya hina ya vanhu ya mavunwa ni leyi hambukisaka.

Nhlamuselo leyi landzelaka yi ta pfuxetiwa eka Gen.8:2. Hi ku pfuxa ntirho lowu hlanganisaka wa “ *swihlovo swa vuenti* ”, eka ndzimana leyi, Xikwembu xi hi paluxela leswaku ndhambi a yi vangiwanga ntsena hi mpfula leyi humaka empfukukeni. Hi ku tiva leswaku “ *xidziva* ” xi vula misava leyi funengetiweke hi mati hi ku helela ku sukela esikwini ro sungula ra ku tumbuluxiwa, “ *swihlovo* ” swa yona swi ringanyeta ku tlakuka ka mpimo wa mati loku vangiwaka hi lwandle hi roxe. Xiendlakalo lexi xikumeka hiku cinciwa ka levele ya ocean floor leswi, loko swiya e henhla, swi tlakusaka levele ya mati kufikela loko yafika eka levele leyi ayi funengeta misava hinkwayo hi siku rosungula. Hiku nwela ka maboboma ya malwandle laha misava yo oma yi humeke ematini hi ^{siku ravu 3} naswona akuri hi xiendlo xo tlhelela endzhaku laha misava yo oma yi funengetiweke hi mati ya ndhambi. Mpfula leyi a yi vitaniwa “ *tinyangwa ta ndhambi ta tilo* ” a yi pfuna ntsena ku kombisa leswaku nxupulo wu huma etilweni, wu huma eka Xikwembu xa le tilweni. Endzhaku xifaniso lexi “ *xilotlelo xa tilo* ” xi ta teka xiphemu lexi hambaneke xa mikateko leyi humaka eka Xikwembu lexi fanaka xa le tilweni.

Gen.7:12: “ *Mpfula yi ni masiku ya makume mune ni vusiku bya makume mune .*”

Xiendlakalo lexi xi fanele xi hlamarise vadyohi lava nga pfumeriki. Ngopfu-ngopfu tanihi leswi mpfula a yi nga ri kona emahlweni ka ndhambi leyi. Tiko ra le mahlweni ka ndhambi a ri cheletywa ni ku cheletywa hi swinambyana ni milambu ya rona; mpfula hikwalaho a yi nga bohi, mberha ya nimixo yi yi siva. Naswona leswi swi hlamusela leswaku ha yini lava nga pfumeriki a va

nonon’hweriwa ku pfumela eka ndhambi ya mati leyi tivisiweke hi Nowa, hi marito ni hi swiendlo ku sukela loko a ake ngalava emisaveni leyi omeke.

Nkarhi wa “ *masiku ya 40 ni vusiku bya 40* ” wu kongomisa eka nkarhi wa ndzingo. Hi hala tlhelo, Israyele wa nyama loyi a ha ku humaka aEgipta u ta ringiwa hi nkarhi wa ku pfumaleka ka Muxe loyi a hlayisiweke hi Xikwembu na xona hi nkarhi lowu. Vuyelo bya kona ku ta va “rhole ra nsuku” leri n’okiweke hi ku pfumelelana ka Aroni, makwavo wa Muxe wa nyama. Kutani ku ta va ni “ *masiku ya 40 ni vusiku bya 40* ” bya ku hlota tiko ra Kanana laha, hikwalaho ka sweswo, vanhu va nga ta ala ku nghena eka rona hikwalaho ka swihontlovila leswi tshamaka eka rona. Hi ku famba ka yena, Yesu u ta ringiwa ku ringana “ *masiku ya 40 na vusiku bya 40* ”, kambe enkarhini lowu, hambu leswi a tsanisiweke hi ku titsona swakudya loku ko leha, u ta lwisana na diyavulosi loyi a nga ta n’wi ringa naswona u ta hetelela a n’wi tshikile a nga si kuma ku hlula ka yena. Eka Yesu, hi swona leswi endleke leswaku vutirheli bya yena bya laha misaveni byi koteka ni ku va enawini.

Gen.7:13: “ . *Hi rona siku rero Nowa, Xeme, Hamu na Yafeta, vana va Nowa, va nghena engalaveni, nsati wa Nowa ni vasati va vana va yena vanharhu va majaha na vona :*

Ndzimana leyi yi kandziyisa ku hlawuriwa ka rimbewu lerimbirhi ra swivumbiwa swa vanhu swa laha misaveni. Wanuna un’wana na un’wana wa nyama u heleketiwa hi “ *mupfuni wa yena* ”, wa xisati wa yena a vitaniwa “ *nsati* ”. Hi ndlela leyi, mpatswa wun’wana na wun’wana wu ti humesa hi xifaniso xa Kriste na Kereke ya yena, “mpfuno wa yena”, Muhlawuriwa wa yena loyi a nga ta n’wi ponisa. Hikuva vutumbelo bya “areka” i xifaniso xo sungula xa ku ponisiwa lexi yi nga ta xi paluxela vanhu.

Gen.7:14: “ *vona, ni xivandzana xin’wana ni xin’wana hi mixaka ya xona, tihomu hinkwato hi tinxaka ta xona, xihadyana xin’wana ni xin’wana lexi gayelaka emisaveni hi tinxaka ta xona, xinyenyana xin’wana ni xin’wana hi mixaka ya xona, xinyenyana xin’wana ni xin’wana, xin’wana ni xin’wana lexi nga ni timpapa .*

Hi ku kandziyisa rito “ *species* ”, Xikwembu xi tsundzuka milawu ya ntumbuluko wa xona leswaku vumunhu eka nkarhi wa hina wo hetelela byi tsakela ku phikizana, ku tlula na ku vitana eka swiharhi hambu ku ri vanhu. A ku na mulweri lonkulu wa ku basa ka muxaka lowu ku tlula yena. Naswona u lava eka vahlawuriwa va yena leswaku va avelana mavonelo ya yena ya Xikwembu emhakeni leyi hikuva ku hetiseka ka ntumbuluko wa yena wo sungula a ku ri eka ku basa loku na **ku hambanisiwa loku loku heleleke** ka tinxaka.

Hi ku kandziyisa swinene muxaka lowu nga ni timpapa, Xikwembu xi ringanyeta misava ni moya wa xidyoho tanihi mfumo lowu nga ehansi ka Diyavulosi, loyi hi yexe a vuriwaka “ *hosi ya matimba ya moya* ” eka Efe. 2:2.

Gen.7:15: “ *Va nghena engalaveni eka Nowa, vambirhi hi vambirhi, va nyama hinkwayo leyi nga ni moya wa vutomi .*”

Mpatswa wun’wana ni wun’wana lowu hlawuriweke hi Xikwembu **wa hambana** ni wa muxaka wa wona leswaku vutomi bya wona byi ya emahlweni endzhaku ka ndhambi. Eka **ku hambana loku loku tiyeke** , Xikwembu xi tirhisa nsinya wa nawu wa tindlela timbirhi leti xi ti vekaka emahlweni ka ku hlawula ka

vanhu loku ntshunxekeke: ya leswinene yi yisa evuton'wini kambe ya leswo biha yi yisa eku feni.

Gen.7:16: “ *Ku nghena, wanuna ni wa xisati, wa nyama hinkwayo, hilaha Xikwembu xi leriseke Nowa hakona. Kutani YaHWéH a n'wi pfala rivanti .* »

Xikongomelo xa ku tswalana ka “ *tinxaka* ” xi tiyisisiwa laha hi ku boxiwa ka “ *ya xinuna na ya xisati* ”.

Hi lexi xiendlo lexi nyikaka ntokoto lowu nkoka wa wona hinkwawo na vumunhu bya wona bya vuprofeta bya makumu ya nkarhi wa tintswalo ta Xikwembu: “ *Kutani YaHWéH a n'wi pfala nyangwa* ”. I nkarhi lowu vumundzuku bya vutomi ni bya rifu **byi hambanaka** handle ko cinca loku nga kotekaka. Swi ta va tano hi 2029, loko vaponi va nkarhi wolowo va ta va va endle xiboho xo xixima Xikwembu ni Savata ya xona ya siku ra vunkombo, ku nga Mugqivela, kumbe ku xixima Rhoma ni Sonto ya rona ya siku ro sungula, hi ku ya hi ultimatium leyi nyikeriweke hi xivumbeko xa xileriso hi vumunhu lebyi xandzukeke. Laha nakambe “ *nyangwa wa tintswalo* ” wu ta pfala hi Xikwembu, “ *loyi a pfulaka, ni loyi a pfala* ” hi ku ya hi Nhlav.3:7.

Gen.7:17: “ *Ndhambi yi ve masiku ya makume mune emisaveni. Mati ma andza, ma tlakusa ngalava, yi tlakukela ehenhla ka misava .*”

Arch yi tlakusiwile.

Gen.7:18: “ *Mati ma andza ni ku andza swinene emisaveni, ngalava yi papamala ehenhla ka mati .*”

Areka ya papamala.

Gen.7:19: “ *Mati ma ya ma andza, tintshava hinkwato to leha ehansi ka xibakabaka hinkwaxo ti funengetiwa .*”

Misava leyi omeke yi nyamalala hinkwako yi nghene ehansi ka mati.

Gen.7:20: “ *Mati ma tlakuke swisungunhu swa khume-ntlhanu ehenhla ka tintshava, ma funengetiwa .*”

Ntshava yale ehnhla swinene ya nkarhi walowo yifunengetiwe hi kwalomu ka 8 m ya mati.

Gen.7:21: “ *Hinkwaswo leswi famba-fambaka emisaveni swi lovile, swinyenyana ni tihomu ni swiharhi, hinkwaswo leswi gayeke emisaveni, ni vanhu hinkwavo .*”

Swiharhi hinkwaswo leswi hefemulaka moya swa nwela. Ku kongoma malunghana ni swinyenyana swa tsakisa swinene tanihi leswi ndhambi yi nga xifaniso xa vuprofeta xa ku avanyisa ko hetelela, laha swivumbiwa swa le tilweni, swo tanihi Sathana, swi nga ta herisiwa swin'we ni swivumbiwa swa laha misaveni.

Gen.7:22: “ *Hinkwaswo leswi a swi ri ni moya, ku hefemula ka vutomi etinhompfini ta swona, ni leswi a swi ri emisaveni leyi omeke, swi file .*”

Swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka leswi tumbuluxiweke ku fana na munhu loyi vutomi bya yena byi titshegeke hi ku hefemula ka yena swi fa swi nwile. Lowu hi wona ntsena ndzhuti ehenhla ka nxupulo wa ndhambi, hikuva nandzu wu le ka munhu hi ku kongoma naswona kun'wana, rifu ra swiharhi leswi nga riki na nandzu a swi lulamanga. Kambe leswaku xi nwela hi ku helela vanhu lava xandzukeke, Xikwembu xi boheka ku lovisa na swona swiharhi sweswo leswi swi fana na swona swi hefemulaka moya wa xibakabaka xa misava. Xo

hetelela, ku twisisa xiboho lexi, tekela enhlokweni leswaku Xikwembu xi tumbuluxe misava leswaku munhu a endleriwe xifaniso xa yena ku nga ri leswaku xiharhi lexi tumbuluxiweke xi n'wi rhendzela, xi famba na xona naswona, emhakeni ya swifuwo, xi n'wi tirhela.

Gen.7:23: “ Swivumbiwa hinkwaswo leswi a swi ri ehenhla ka misava, swi herisiwile, eka vanhu ni tihomu ni swihadyana leswi hahaka ni swinyenyana swa le tilweni: swi herisiwile emisaveni. A ku sala Nowa ntsena, ni lava a va ri na yena engalaveni .”

Ndzimana leyi yi tiyisekisa ku hambana loku Xikwembu xi ku endlaka exikarhi ka Nowa ni vanghana va yena va vanhu lava tikumaka va hlengeletiwile ni swiharhi, hinkwavo va pfuxiwile ni ku karhateka hi “ leswi a swi ri na yena. ” engalaveni .”

Gen.7:24: “ Mati a ma tele emisaveni ku ringana masiku ya dzana na makume ntlhanu .”

“ Masiku ya dzana na makume ntlhanu ” ma sungule endzhaku ka masiku ya 40 ni vusiku bya 40 bya mpfula leyi nga heriki leyi tumbuluxeke ndhambi. Leswi mati ma fikeleleke ku leha lokukulu ka “ 15 wa swisungunu ” kumbe kwalomu ka 8 wa timitara ehenhla ka “ tintshava leti tlakukeke swinene ” ta nkarhi wolowo, mpimo wa mati wu tshame wu tshamisekile ku ringana “ masiku ya 150 ”. Kutani yi ta hunguteka hakatsongo-tsongo ku kondza ku oma loku navetisiwaka hi Xikwembu.

Xiya : Xikwembu xi tumbuluxe vutomi hi mpimanyeto lowukulu lowu a wu khumba vanhu ni swiharhi swa le mahlweni ka ndhambi. Kambe endzhaku ka ndhambi, phurojeke ya yena yi kongomisa ku hunguta vukulu bya swivumbiwa swa yena hinkwaswo hi ku ringana, xisweswo, vutomi byi ta velekiwa eka mukhuva wa le ndzhaku ka ndhambi. Loko va nghena eKanana, tinhlori ta Vaheveru ti nyikela vumbhoni bya leswaku ti vone hi mahlo ya tona swirhabyani swa madiriva leswikulu lerova swi lave vavanuna vambirhi lava ringanaka na swona ku swi rhwala. Kuhunguteka ka vukulu hikokwalaho switlhela swi khumba misinya, mihandzu na matsavu. Xisweswo, Muvumbi a nga tshiki ku tumbuluxa, hikuva hi ku famba ka nkarhi, u cinca ni ku pfumelelana ni ntumbuluko wa yena wa laha misaveni leswaku wu fambisana ni swiyimo leswintshwa swa vutomi leswi humelelaka. U tumbuluxe, muhlovo wa ntima wa nhlonge ya vanhu lava hanyaka va ri ekusuhi ni miseve ya matimba ya dyambu etindhawini leti hisaka ni ta equatorial ta misava laha miseve ya dyambu yi hlaselaka misava hi 90 wa tidigri. Mihlovo yin'wana ya nhlonge yiva yo basa kumbe yitsongo kumbe yo basa naswona yiva na koporo yotala kumbe yitsongo kuya hi mpimo wa ku vonakala ka dyambu. Kambe muhlovo wo tshwuka wa xisekelo wa Adamu (Red) hikwalaho ka ngati wu kumeka eka vanhu hinkwavo.

Bibele a yi boxi mavito lama nga ni vuxokoxoko bya tinxaka ta swiharhi leswi hanyaka swa le mahlweni ka ndhambi. Xikwembu xi siya mhaka leyi yi ri xihundla, handle ka nhlavutelo yo karhi, un'wana na un'wana u ntshunxekile eka ndlela ya yena yo anakanya swilo. Kambe, ndzi veke emahlweni xiringanyeto xa leswaku leswi a ndzi lava ku nyika xivumbeko lexi xo sungula xa vutomi bya misava ximunhuhatwa lexi hetisekeke, Xikwembu a xi nga tumbuluxanga, hi

nkarhi wolowo, swiharhi swa nhova swa le mahlweni ka matimu leswi marhambu ya swona ma kumekaka namuntlha, hi valavisisi va sayense, emisaveni ya misava. Nakambe, ndzi vekile emahlweni ku koteka loku ka leswaku va tumbuluxiwile hi Xikwembu endzhaku ka ndhambi, leswaku va ta tiyisa ndzhukano wa misava eka vanhu lava, hi ku hatlisa, va nga ta tlhela va xi fularhela. Hi ku ti tsema eka yena, va ta lahlekeriwa hi vutlhari bya vona ni vutivi lebyikulu lebyi Xikwembu xi byi nyikeke ku sukela eka Adamu ku ya eka Nowa. Leswi, ku fikela laha eka tindhawu to karhi emisaveni, munhu u ta tikuma a ri eka xiyimo xo onhaka xa "munhu wa le bakoni" loyi a hlaseriweke no xungetiwa hi swiharhi swa tihanyi, leswi hi mintlawana, hambi swi ri tano a nga ta kota ku swi lovisa hi mpfuneto wa risima wa ntumbuluko maxelo yo biha ni ku navela lokunene ka ntwela-vusiwana ka Xikwembu.

Genesa 8

Ku hambana ka xinkarhana ka lava tshamaka engalaveni

Gen.8:1: “ *Xikwembu xi tsundzuka Nowa, ni swifuwo hinkwaswo ni swifuwo hinkwaswo leswi a swi ri na yena engalaveni; kutani Xikwembu xi hundzisela mheho ehenhla ka misava, mati ma miyerile .*”

Tiyiseka, a nga si tshama a swi rivala, kambe i ntiyiso leswaku nhlengeleto lowu wo hlawuleka wa vutomi lebyi pfaleriweke endzeni ka ngalava leyi papamalaka wu nyika vanhu ni tinxaka ta swiharhi ku languteka loku hungutiweke lerova swi vonaka swi tshikiwile hi Xikwembu. Entiyisweni, vutomi lebyi byi hlayisekile hi ku helela hikuva Xikwembu xi byi langutela tanihi rifuwo. Hi swona leswi nga swa risima swinene: mihandzu yo sungula ku tlhela yi tala misava ni ku hangalaka ehenhla ka vuandlalo bya yona.

Gen.8:2: “ *Swihlovo swa xidziva ni mafasitere ya matilo swi pfariwile, mpfula a yi nga ha na hi le tilweni* ”

Xikwembu xi tumbuluxa mati ya ndhambi hi ku ya hi xilaveko xa xona. Xana va huma kwihi? Ku suka etilweni, kambe ku tlula hinkwaswo ku suka eka matimba yo tumbuluxa ya Xikwembu. Hi ku teka xifaniso xa muhlayisi wa swilotlelo, u pfule tinyangwa to fanekisela ta le tilweni ta ndhambi naswona nkarhi wa fika lowu a tlhelaka a ti pfala.

Hi ku pfuxa ntirho lowu hlanganisaka wa “ *swihlovo swa vuenti* ”, eka ndzimana leyi, Xikwembu xi hi paluxela leswaku ndhambi a yi vangiwanga ntsena hi mpfula leyi humaka empfhukeni. Hi ku tiva leswaku “ *xidziva* ” xi vula misava leyi funengetiweke hi mati hi ku helela ku sukela esikwini ro sungula ra ku tumbuluxiwa, “ *swihlovo* ” swa yona swi ringanyeta ku tlakuka ka mpimo wa mati loku vangiwaka hi lwandle hi roxe. Xiendlakalo lexi xikumeka hiku cincwiwa ka levele ya ocean floor leyi , kuya e henhla, yi tlakusaka levele ya mati kufikela loko yafika eka levele leyi ayi funengeta misava hinkwayo hi siku rosungula. Hiku nwela ka maboboma ya malwandle laha misava yo oma yi humeke ematini hi ^{siku ravu} ³ naswona akuri hi xiendlo xo tlhelela endzhaku laha misava yo oma yi

funengetiweke hi mati ya ndhambi. Mpfula leyi a yi vitaniwa " *tinyangwa ta ndhambi ta tilo* " a yi pfuna ntsena ku kombisa leswaku nxupulo wu huma etilweni, wu huma eka Xikwembu xa le tilweni. Endzhaku xifaniso lexi " *xilotlelo xa tilo* " xi ta teka xiphemu lexi hambaneke xa mikateko leyi humaka eka Xikwembu lexi fanaka xa le tilweni.

Leswi Xikwembu a xi ri muvumbi, a xi ta va xi tumbuluxe ndhambi hi ku copeta ka tihlo, hi ku swi lava. Hambu swi ri tano u tsakele ku teka goza hakatsongo-tsongo eka ntumbuluko wa yena lowu se wu vumbiweke. Xisweswo u kombisa vumunhu leswaku ntumbuluko emavokweni ya yena i tlhari ra matimba, ndlela ya matimba leyi a yi lawulaka ku nyikela nkateko wa yena kumbe ndzhukano wa yena ku ya hi loko wu famba eka leswinene kumbe leswo biha.

Gen.8:3: " *Mati ma suka emisaveni, ma famba ma famba, mati ma hunguteka eku heleni ka masiku ya dzana na makume ntlhanu .*"

Endzhaku ka masiku ya 40 na vusiku bya 40 bya mpfula leyi nga heriki leyi landzeriwaka hi masiku ya 150 ya ku tshamiseka eka mpimo wa le henhla wa mati, ku hunguteka ka ikhonomi ku sungula. Hiku nonoka, levele ya marine abyss ya rhelela kambe ayi rhelerile swinene kufana na le mahlweni ka ndhambi.

Gen.8:4: " *Hi n'hweti ya vunkombo, hi siku ra vukhume-nkombo ra n'hweti, ngalava yi wisa etintshaveni ta Ararati .*"

Ekun heleni ka tin'hweti ta ntlhanu, ku fikela siku, " *ra vukhume-nkombo ra n'hweti ya vunkombo ,*" ngalava yi tshika ku papamala; yi tshama entshaveni leyi tlakukeke swinene ya Ararat. Nhlayo leyi ya "khume-nkombo" yi tiyisekisa ku hela ka xiendlo xa ku avanyisa ka Xikwembu. Swi tikomba eka ku hlamuseriwa loku leswaku, hi nkarhi wa ndhambi, ngalava a yi fambanga ekule ni ndhawu leyi yi akiweke eka yona hi Nowa ni vana va yena va majaha. Naswona Xikwembu a xi lava leswaku vumbhoni lebyi bya ndhambi byi tshama byi vonaka ku fikela emakumu ka misava, enhlohlorhini leyi fanaka ya Ntshava ya Ararat leyi ku nghena eka yona a ku yirisiwile naswona a ku tshama ku yirisiwile hi valawuri va le Rhaxiya ni va le Turkey. Kambe hi nkarhi lowu xi hlawuriweke hi xona, Xikwembu xi tsakele ku tekiwa ka swifaniso swa le moyeni leswi tiyisekiseke vukona bya xiphemu xa ngalava lexi khomiweke hi ayisi ni gamboko. Namuntlha, ku langutisisa hi sathelayiti ku nga tiyisekisa vukona lebyi hi matimba. Kambe valawuri va laha misaveni a va lavi hi ku kongoma ku dzunisa muvumbi Xikwembu; va tikhoma tanihi valala eka yena, naswona eka vululami hinkwabyo, Xikwembu xa va ttherisela, hi ku va hlasela hi ntungu ni minhlasele ya matherorisi.

Gen.8:5: " *Mati ma ya emahlweni ma hunguteka ku fikela hi n'hweti ya vukhume. Hi n'hweti ya vukhume, hi siku ro sungula ra n'hweti, tinhlohlorhi ta tintshava ti humelela* " .

Kuhunguteka ka mati swikahle hikuva endzhaku ka ndhambi mpimo wa mati wutava wuri e henhla kutlula wa misava ya antediluvian. Minkova ya khale yita tshama yiri ehansi ka mati naswona yita teka xivumbeko xa malwandle ya sweswi yale ndzeni ka tiko yofana na Lwandle ra Mediterranean, Caspian, Lwandle ro Tshwuka, Lwandle ra Ntima, na swin'wana.

Gen.8:6: " *Ekun heleni ka masiku ya 40, Nowa a pfula fasitere leri a ri endleleke ngalava .*"

Endzhaku ka masiku ya 150 ya ku tshamiseka ni masiku ya 40 ya ku rindza, ro sungula, Nowa u pfule fasitere leritsongo. Vukulu bya yona lebyintsongo, xisungunu xin'we kumbe 55 cm, aswi lulamile tani hileswi kutirhisiwa ka yona ntsena akuri ku ntshunxa swinyenyani leswi xisweswo swinga baleka eka areka ya vutomi.

Gen.8:7: “ . *U ntshunxe ximanga, kutani xi huma, xi famba xi tlhela xi vuya, kukondza mati ma oma emisaveni .* ”

Ku tshuburiwa ka misava leyi omeke ku pfuxiwa hi ku ya hi ku landzelelana ka “ *munyama ni ku vonakala* ” kumbe “ *vusiku ni nhlikanhi* ” eku sunguleni ka ntumbuluko. Nakambe, mutshuburi wo sungula loyi a rhumeriweke i “ *raven* ” **leyi nga tengangiki** , leyi nga ni mapapa ya “ **ntima** ” yo fana ni “ *vusiku* ”. U endla hi ku tiyimela hi ku ntshunxeka eka Nowa, muhlawuriwa wa Xikwembu. Hikwalaho yi fanekisela vukhongeri bya munyama lebyi nga ta tirha handle ka vuxaka byihi na byihi na Xikwembu.

Hi ndlela leyi kongomeke swinene yi fanekisela Israyele wa nyama wa ntwanano wa khale lowu Xikwembu xi rhumeleke vaprofeta va xona eka wona minkarhi yo tala, ku fana ni ku ta ni ku famba ka ximanga, ku ringeta ku ponisa vanhu va xona eka mikhuva ya xidyoho. Ku fana na “ *ximanga* ”, Israyele loyi eku heteleleni a ariwile hi Xikwembu u yise emahlweni matimu ya yena a **hambanisiwile** na yena.

Gen.8:8: “ *A ntshunxa ni tuva, ku vona loko mati ma hungutekile emisaveni .* ”

Hi ku landzelelana loku fanaka, “ *tuva* ” **leri tengeke** , leri nga ni mapapa ya “ **yo basa** ” yo fana ni gamboko, ri rhumeriwa leswaku ri ya kamberiwa. Yi vekiwa ehansi ka mfungho wa “ *siku ni ku vonakala* ”. Hikwalaho ka sweswo, u profeta ntwanano lowuntshwa lowu sekeriweke eka ngati leyi halatiweke hi Yesu Kreste.

Gen.8:9: “ *Kambe tuva a ri kumanga ndhawu yo veka nenge wa rona, kutani ri tlhelela eka rona engalaveni, hikuva a ku ri ni mati ehenhla ka misava hinkwayo. U humese voko ra yena, a ri khoma, a ri nghanisa engalaveni na yena .* ”

Ku hambana na “ *raven* ” ya ntima leyi tiyimeleke, “ *tuva* ” ro basa ri na vuxaka lebyikulu na Nowa loyi a nyikelaka “ *voko ra yena ku ri teka a ri nghanisa engalaveni* ” na yena. I xifaniso xa xibohe lexi hlanganisaka la hlawuriweke ni Xikwembu xa matilo. “ *Tuva* ” siku rin'wana ri ta fika ri dzima Yesu Kreste loko a humelela emahlweni ka Yohane Mukhuvuri leswaku a khuvuriwa hi yena.

Ndzi ringanyeta leswaku u pimanisa switlhokovetselo leswi swimbirhi swa Bibe; leyi ya ndzimana leyi: “ *Kambe tuva a ri kumanga ndhawu yo wisa nenge wa rona* ” hi ndzimana leyi ku suka eka Mat.8:20: “ *Yesu a n'wi hlamula a ku: Timpfundla ti ni minkova, ni tinyenyana ta le tilweni ti ni swisaka ; kambe N'wana wa Munhu a nga na laha a nga vekaka nhloko ya yena kona* ”; naswona tindzimana leti ta Yohane 1:5 na 11, laha a vulavulaka hi Kriste ku va munhu wa “ *ku vonakala* ” ka le henhla ka vutomi , u ri: “ *Ku vonakala ku voninga emunyameni, naswona munyama a wu ku amukelanga ... / ...U fikile eka vanhu va yena, ni vanhu va yena a va n'wi amukelanga .* ” Tanihi leswi “ *tuva* ” ri tlheleleke eka Nowa hi ku pfumelela ku tekiwa hi yena, hi “ *voko ra yena* ”, a pfuxiwa,

Mukutsuri Yesu Kriste u tlhandlukele ematilweni a kongoma eka vukwembu bya yena tanihi Tatana wa le tilweni, a siye rungula endzhaku ka yena emisaveni ya ku kutsuriwa ka vahlawuriwa va yena, mahungu ya yena lamanene lama vuriwaka “ *Evhangeli leyi nga Heriki* ” eka Nhlav.14:6. Naswona eka Nhlav.1:20: u ta va khoma “ *evokweni ra yena* ” eka “ *minkarhi ya nkombo* ” leyi profetiweke hi “ *Tikereke ta nkombo* ” laha a va endlaka va hlanganyela eku kwetsimisiweni ka Xikwembu “ *ku vonakala* ” ka yena loku fanekiseriwaka hi “ *swikhomela-mavoni swa nkombo* ”.

Gen.8:10: “ *A rindza masiku man’wana ya nkombo, a tlhela a ntshunxa tuva endzeni ka ngalava .*”

Xitsundzuxo lexi kambirhi xa “ *masiku ya nkombo* ” xi hi dyondzisa leswaku eka Nowa, ku fana na hina namuntlha, vutomi byi simekiwile ni ku hleriwe hi Xikwembu eka vun’we bya vhiki ra “ *masiku ya nkombo* ”, nakambe vun’we byo fanekisela bya malembe ya “ *magidi ya nkombo* .” ya ntirho wa yena lowukulu wo ponisa. Ku sindzisa loku ka ku boxiwa ka nhlayo leyi ya “ *nkombo* ” ku hi pfumelela ku twisisa nkoka lowu Xikwembu xi yi nyikaka wona; leswi nga ta n’wi lulamisa ku hlaseriwa ngopfu-ngopfu hi diyavulosi ku fikela loko a vuya eku vangameni ka Kriste loku nga ta herisa vulawuri bya yena bya laha misaveni.

Gen.8:11: “ *Tuva ri tlhelela eka yena nimadyambu; kutani waswivo, a ku ri ni tluka ra mutlhwari leri handzukeke enon’wini wa rona. Hikwalaho Nowa a a swi tiva leswaku mati ma hungutekile emisaveni .*

Endzhaku ka minkarhi yo leha ya “ *munyama* ” lowu tivisiweke hi rito “ *madyambu* ”, ntshembo wa ku ponisiwa ni ntsako wa ku ntshunxiwa exidyohweni swi ta ta ehansi ka xifaniso xa “ *murhi wa mutlhwari* ”, hi ku landzelelana wa khale kutani ntwanano lowuntshwa. Tanihi leswi Nowa a swi tivaka hi ku tirhisa “ *tluka ra mutlhwari* ” leswaku misava leyi a yi tshembiwa ni leyi languteriweke yi ta lunghekela ku n’wi amukela, “ *vana va Xikwembu* ” va ta dyondza ni ku twisisa leswaku mfumo wa matilo wu va pfuleriwile hi **murhumiwa wa tilo** Yesu Kriste.

“ *Tluka ra mutlhwari* ” leri ri nyikele vumbhoni eka Nowa leswaku ku mila ni ku kula ka mirhi a swi sungula ku koteka nakambe.

Gen.8:12: “ *A rindza masiku man’wana ya nkombo; kutani a ntshunxa tuva. Kambe a nga ha vuyi eka yena .*”

Xikombiso lexi a xi ri xa xiboho, hikuva xi kombise leswaku “ *tuva* ” ri hlawurile ku tshama eka ntumbuluko lowu tlheleke wu ri nyika swakudya.

Tanihi leswi “ *tuva* ” ri nyamalala endzhaku ka loko ri humesile rungula ra rona ra ntshembo, endzhaku ka loko ri nyikerile vutomi bya rona emisaveni leswaku ri kutsula vahlawuriwa va rona, Yesu Kriste, “ *Hosana ya ku rhula* ”, u ta siya misava ni vadyondzisiwa va yena, a va siya va ntshunxekile naswona va tiyimerile ku hanya vutomi bya vona ku fikela loko a vuya ro hetelela hi ku vangama.

Gen.8:13: “ *Hi lembe ra madzana ya tsevu na rin’we, hi n’hweti yo sungula, hi siku ro sungula ra n’hweti, mati ma omile emisaveni. Nowa u suse xifunengeto xa ngalava kutani a languta, kutani waswivo, vuandlalo bya misava byi omile .*

Ku oma ka misava ka ha ri xiphemu kambe swa tshembisa, kutani Nowa u sungula ku pfula lwangu ra ngalava leswaku a languta ehandle ka ngalava

naswona hi ku tiva leswaku yi pfaleriwe enhlohlorhini ya Ntshava ya Ararat , xivono xa yena xi andlale kule swinene naswona swinene hi ku anama ehenhla ka xibakabaka. Eka ntokoto wa ndhambi, ngalava yi teka xifaniso xa tandza leri tshovekaka. Loko yi tshoveka, ximbutana hi xoxe xi tshoveka xikhegelo lexi a xi pfaleriwile eka xona. Nowa u endla leswi fanaka; u “ *susa xifunengeto xa ngalava* ” lexi nga ta ka xi nga ha pfuni nchumu ku yi sirhelela eka mpfula ya matimba. Xiya leswaku Xikwembu a xi ti ku ta pfula nyangwa ya ngalava leyi hi xoxe a yi yi pfarile; leswi swi vula leswaku a nga kanakani kumbe ku cinca mpimanyeto wa ku avanyisa ka yena eka vaxandzuki va laha misaveni lava nyangwa wa ku ponisiwa ni le tilweni wu nga ta tshama wu pfariwile eka vona.

Gen.8:14: “ *Hi n’hweti ya vumbirhi, hi siku ra vu-27 ra n’hweti, misava yi omile .*”

Misava yi tlhela yi va leyi nga tshamisekangiki endzhaku ko pfaleriwa hi ku helela engalaveni ku ringana masiku ya 377 ku sukela hi siku ro khandziya ha rona ni ku pfala nyangwa hi Xikwembu.

Gen.8:15: “ *Kutani Xikwembu xi vulavula na Nowa, xi ku: ”*

Gen.8:16: “ *Huma engalaveni, wena ni nsati wa wena, vana va wena va majaha ni vasati va vana va wena va majaha na wena .*”

Nakambe i Xikwembu lexi nyikaka xikombiso xa ku huma ka “ *ngalava* ”, lexi a xi pfarile “ *nyangwa* ” wun’we ntsena eka vaaki va yona emahlweni ka ndhambi.

Gen.8:17: “ *Humesa swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka swa nyama hinkwayo leswi nga na n’wina, swinyenyana ni tihomu ni swihadyana hinkwaswo leswi hahaka emisaveni ;*

Xivono lexi xifana na xa siku ravuntlhanu ra vhiki ra ntumbuluko, kambe ahi xivutiso xa ntumbuluko wuntshwa, hikuva endzhaku ka ndhambi, ku tlheriseriwa ka vaaki emisaveni i xiphemu xa phurojeke leyi profetiweke eka malembe yosungula ya 6000 ya matimu ya misava . Xikwembu a xi lava leswaku xiyege lexi xi chavisa ni lexi sivelaka. U nyike vanhu vumbhoni lebyi dlayaka bya vuyelo bya ku avanyisa ka Yena ka Xikwembu. Vumbhoni lebyi nga ta tsundzukiwa eka 2 Petro 3:5 ku ya eka 8: “ *Entiyisweni, va lava ku honisa leswaku matilo ma tshame ma va kona hi rito ra Xikwembu, ku fana ni misava leyi tekiweke ematini yi vumbiwa hi mati, ni hi swilo leswi misava ya nkarhi wolowo yi lovile, yi nghene hi mati, kasi hi rito leri fanaka matilo ni misava ya sweswi swi hlayisiwile ni ku hlayiseriwa ndzilo, siku ra ku avanyisa ni ku lovisiwa ka vanhu lava nga chaviki Xikwembu. Kambe ku ni nchumu wun’we, varhandziwa, lowu mi nga tshuki mi nga wu tivi, leswaku eka Hosi siku rin’we ri fana ni gidi ra malembe, ni gidi ra malembe ri fana ni siku rin’we .*” Ndhambi leyi vumbhiweke ya ndzilo yi ta hetisisiwa eku heleni ka gidi ra malembe ya vunkombo eka xiendlakalo xa ku avanyisa ko hetelela, hi ku pfuriwa ka swihlovo leswi pfurhaka swa magma ya le hansi ka misava leswi nga ta funengeta vuandlalo hinkwabyo bya misava. “ *Tiva leri ra ndzilo* ” leri tshahiweke eka Nhlav.20:14-15, ri ta hisa vuandlalo bya misava na vaaki va yona lava xandzukeke lava nga tshembekiki xikan’we na mintirho ya vona leyi a va lava ku yi nyika lung'helo hi ku delela rirhandzu leri kombisiweke ra Xikwembu. Naswona gidi ra malembe leri ra vunkombo ri profetiwile hi siku ra vunkombo ra vhiki, leswi hi ku ya hi

nhlamuselo “ *siku rin’we ri fana na gidi ra malembe naswona gidi ra malembe ri fana na siku rin’we* ”.

Gen.8:18: “ *Nowa a huma, ni vana va yena va majaha, nsati wa yena, ni vasati va vana va yena .*”

Loko swiharhi swi ntshunxiwile, vayimeri va vumunhu lebyintshwa hi ku landzelelana va huma engalaveni. Ti kuma ku vonakala ka dyambu ni ndhawu leyikulu ni leyi lavaka ku va leyi nga riki na swipimelo leyi ntumbuluko wu ti nyikaka yona, endzhaku ka masiku ya 377 ni vusiku bya ku pfaleriwa endhawini leyi pfalekeke leyi pfalekeke ni leyi nga ni munyama.

Gen.8:19: “ *Swiharhi hinkwaswo, swihadyana hinkwaswo, swinyenyana hinkwaswo, hinkwaswo leswi fambafambaka emisaveni, hi ku ya hi tinxaka ta swona, swi humile engalaveni .*”

Ku huma ka ngalava ku profeta ku nghena ka vahlawuriwa emfun’weni wa matilo kambe ku ta nghena ntsena lava avanyisiweke va tenga hi Xikwembu. Enkarhini wa Nowa, leswi a swi si va tano, tanihi leswi lava tengeke ni lava nga tengangiki va nga ta hanya swin’we, emisaveni yin’we, va lwa ku fikela emakumu ka misava.

Gen.8:20: “ *Nowa a akela YaHWéH alitari; a teka eka swivandzana hinkwaswo leswi tengeke ni swinyenyana hinkwaswo leswi baseke, a humesa magandzelo yo hisiwa ealitarini .*”

Gandzelo ro hisiwa i xiendlo lexi Nowa la hlawuriweke a kombisaka Xikwembu ku tlangela ka xona. Rifu ra muhleriwa la nga riki na nandzu, eka mhaka leyi xiharhi, ri tsundzuxa movumbi Xikwembu hi ndlela leyi, eka Yesu Kriste, xi nga ta ta ku ta kutsula mimoya ya vahlawuriwa va yena. Swiharhi leswi tengeke swi fanele ku fanekisela gandzelo ra Kriste loyi a nga ta katsa ku basa loku hetisekeke eka moya-xiviri wa yena hinkwawo, miri na moya.

Gen.8:21: “ *Yehovha a twa nun’hwelo wo tsakisa, kutani Yehovha a ku embilwini ya yena: “A ndzi nge he rhukani misava hikwalaho ka munhu, hikuva miehleketo ya mbilu ya munhu yi bihile ku sukela eku sunguleni ; naswona a ndzi nge he ba xivumbiwa xin’wana ni xin’wana lexi hanyaka, hilaha ndzi endleke hakona .*”

Gandzelo ro hisiwa leri nyikeriweke hi Nowa i xiendlo xa ntiyiso xa ripfumelo, ni ra ripfumelo leri yingisaka. Hikuva, loko a nyikela gandzelo eka Xikwembu, i ku hlamula eka nkhuvo wa gandzelo lowu a wu leriseke, khale swinene a nga si wu dyondzisa Vaheveru lava humeke aEgipta. Xivulavulelo lexi nge “ *nun’hwelo wo tsakisa* ” a xi khumbi ku nun’hwela ka Xikwembu kambe Moya wa xona wa le henhla lowu tlangelaka ku yingisa ka vahlawuriwa va wona vo tshembeka ni xivono xa vuprofeta lexi mukhuva lowu wu xi nyikelaka eka gandzelo ra wona ra ntwela-vusiwana ra nkarhi lowu taka, eka Yesu Kriste.

Ku fikela eka vuavanyisi byo hetelela, a ku nge he vi na ndhambi leyi lovisaka. Ntokoto wa ha ku kombisa leswaku munhu hi ntumbuluko ni hi ndzhaka u “ **hombolokile** ” enyameni, hilaha Yesu a vuleke hakona hi vaapostola va yena eka Mat.7:11: “ *Loko mi ri ku **homboloka** ku fana na n’wina, mi tiva ku nyika vana va n’wina tinyiko letinene , Tata wa n’wina la nge matilweni a nga ta nyika lava n’wi kombelaka tinyiko letinene ngopfu .*” Hikwalaho Xikwembu xi ta boheka ku lawula “xiharhi lexi **xo hamboloka** ” , ku nga vonelo leri avelaniwa hi

Pawulo eka 1 Vakor.2:14, naswona hi ku kombisa eka Yesu Kriste matimba ya rirhandzu ra xona eka vona, van'wana va lava va vuriwaka “ **lavo hamboloka** ” va ta va vahlawuriwa va vanhu vo tshembeka ni lava yingisaka.

Gen.8:22: “ *Loko misava yi tiyisela, ku byala ni ntshovelo, xirhami ni ku hisa, ximumu ni xixika, vusiku ni vusiku, a swi nge heli .*”

Ndzima leyi ya vutsevu yi hela hi xitsundzuxo xa ku cincana ka ku hambana loku heleleke loku lawulaka swiyimo swa vutomi bya laha misaveni ku sukela hi siku ro sungula ra ntumbuluko leri eka rona, hi vumbiwa bya rona “ *vusiku ni nhlikanhi* ”, Xikwembu xi paluxeke nyimpi ya laha misaveni exikarhi ka “ *munyama* ” na “ *. ku vonakala* ” loku eku heteleleni ku nga ta hlula ha Yesu Krete. Eka ndzimana leyi u xaxameta ku cincana loku ku hundzeletawe loku vangiwaka hi xidyoho hi xoxe ku va vuyelo bya ku hlawula loku ntshunxeke loku nyikiweke swivumbiwa leswi swa le tilweni ni swa laha misaveni leswi xisweswo swi ntshunxeke ku n'wi rhandza ni ku n'wi tirhela kumbe ku n'wi ala ku fikela laha swi n'wi vengaka . Kambe vuyelo bya ntshunxeke lowu byi ta va vutomi eka vaseketeri va leswinene ni rifu ni ku herisiwa eka lava nga ni vubihhi, hilaha ndhambi yi ha ku swi kombisaka hakona.

Tinhloko-mhaka leti tshahiweke hinkwato ti rhwala rungula ra moya:

“ *Ku byala ni ku tshovela* ”: ringanyeta ku sungula ka Vuevothangeli ni ku hela ka misava; swifaniso leswi tekiweke hi Yesu Kriste eka swifaniso swa yena, ngopfu-ngopfu eka Mat.13:37 ku ya eka 39: “ *A hlamula a ku: Loyi a byalaka mbewu leyinene i N'wana wa munhu; nsimu i misava; mbewu leyinene i vana va mfumo; mfava i vana va lowo biha; nala loyi a yi byaleke i diyavulosi; ntshovelo i makumu ya misava ; vatshoveri i tintsumi .*”

“ *Ku titimela ni ku hisa* ”: “ **ku hisa** ” ku tshahiwile eka Nhlav.7:16: “ *A va nge he dlayi ndlala, ni torha a va nge he va hlaseri, ni dyambu a ri nge va hlaseri, hambu ku ri ku hisa* ”. Kambe ku hambana ni sweswo hi ku helela, “ *xirhami* ” na xona i vuyelo bya ndzhukano wa xidyoho.

“ *Ximumu na xixika* ”: leti i tinguva timbirhi ta ku hundzeleta, havumbirhi bya tona ti nga tsakisi ku fana na yin'wana eka ku tlula ka tona.

“ *Nhlikanhi ni vusiku* ”: Xikwembu xi swi tshaha hi ku landzelelana loku munhu a n'wi nyikaka ha kona, hikuva eka phurojeke ya xona, eka Kriste ku ta nkarhi wa siku, wa ku vitaniwa ku nghena eka tintswalo ta xona, kambe endzhaku ka nkarhi lowu ku ta wa “ *. vusiku lebyi ku nga riki na munhu loyi a nga tirhaka* ” hi ku ya hi Yohane 9:4, hi leswaku, ku cinca vumundzuku bya munhu hikuva byi vekiwe vutomi kumbe rifu hi ku helela ku sukela emakumu ka nkarhi wa tintswalo.

Genesa 9

Ku hambana ni mukhuva wa vutomi

Gen.9:1: “ *Kutani Xikwembu xi katekisa Nowa ni vana va yena, xi ku eka vona: Tswalakani, mi andza, mi tata misava.* »

Lowu ku ta va ntirho wo sungula lowu Xikwembu xi wu nyikaka swivumbiwa leswi hanyaka leswi hlawuriweke ni ku ponisiwa hi ngalava leyi akiweke hi vanhu: Nowa ni vana va yena vanharhu va majaha.

Gen.9:2: “ *U ta chava ni ku chava eka swivandzana hinkwaswo swa misava, ni swinyenyana hinkwaswo swa tilo, ni swivumbiwa hinkwaswo leswi famba-fambaka emisaveni, ni tinhlampfi hinkwato ta lwandle: swa kutsuriwile emavokweni ya wena .*”

Vutomi bya swiharhi byi kolota ku hanya ka byona eka munhu, hi yona mhaka leyi, hambu ku ri ku tlula emahlweni ka ndhambi, munhu a ta kota ku lawula swiharhi. Handle ka loko hi ku chava kumbe ku hlundzuka xiharhi xi lahlekeriwa hi vulawuri bya xona, tani hi nawu wo angarhela, swiharhi hinkwaswo swi chava munhu naswona swi ringeta ku n’wi balekela loko swi hlangana na yena.

Gen.9:3: “ *Hinkwaswo leswi famba-fambaka ni leswi nga ni vutomi swi ta va swakudya eka n’wina : hinkwaswo leswi ndzi ta mi nyika swona tanihi byanyi bya rihlaza .*”

Ku cinca loku ka swakudya ku ni swivangelo swo hlayanyana. Handle ko nyika nkoka lowukulu eka ku landzelelana loku nyikeriweke, xo sungula, ndzi tshaha ku pfumaleka ka xihatla ka swakudya swa swimilana leswi heleriweke hi nkarhi wa ndhambi naswona misava leyi funengetiweke hi mati ya munyu yi hundzuka leyi nga riki na switsongwatsongwana hi xiphemu hakatsongo-tsongo yi ta tlhela yi kuma ntsena ku nona ka yona loku heleleke ni loku heleleke ni vuhumelerisi bya yona. Ku tlula kwalaho, ku simekiwa ka mihivahivana ya magandzelo ya Xiheveru swi ta lava, hi nkarhi wa yona, ku dyiwa ka nyama ya muhleriwa leyi endliweke gandzelo eka xivono xa vuprofeta xa Xilalelo xo Kwetsima laha xinkwa xi nga ta dyiwa tanihi xikombiso xa miri wa Yesu Kriste, na madiriva ya juzi lama nwaka tanihi xikombiso xa ngati ya yena. Xivangelo xa vunharhu, lexi nga amukelekiki ngopfu, kambe lexi nga riki xa ntiyiso, hi leswaku Xikwembu xi lava ku pfuxeta vutomi bya munhu; naswona ku dyiwa ka nyama leyi ti onhaka ni ku tisa emirini wa munhu swiaki leswi onhaka vutomi swi ta va xisekelo xa ku humelela ka ku navela ni xiboho xa munhu. Ntokoto ntsena wa swakudya swa matsavu kumbe swa vegan wu nyika xitiyisekiso xa munhu hi xiyexe. Leswaku u tiyisa mianakanyo leyi, xiya leswaku Xikwembu a xi yirisi munhu ku dya swiharhi **leswi nga tengangiki** , hambileswi swi nga ni khombo eka rihanyo rakwe.

Gen.9:4: “ *Ntsena u nga tshuki u dya nyama ni moya-xiviri wa yona, ni ngati ya yona .*”

Ku yirisiwa loku ku ta tshama ku ri kona eka ntwanano wa khale hi ku ya hi Lev.17:10-11: “ *Loko munhu wa yindlu ya Israyele kumbe wa valuveri lava tshamaka exikarhi ka vona a dya ngati ya muxaka wihi na wihi , ndzi ta hundzuluxela xikandza xa mina eka loyi a dyaka ngati, kutani ndzi ta n’wi herisa exikarhi ka vanhu va yena .* ” ni le ka mahungu, hi ku ya hi Mintirho 15:19 ku ya eka 21: “ *Hikokwalaho ndzi ehleketa leswaku a hi vaendli swiphigo eka vamatiko lava hundzukulaka eka Xikwembu, kambe hi va tsalela va tsalela Papalata thyaka ra swikwembu swa hava, . eka vumbhisa, eka swilo leswi dlayiweke, ni ngati .* Hikuva, ku ringana switukulwana swo tala, Muxe u ve ni

vanhu emutini wun'wana ni wun'wana lava n'wi chumayelaka, tanihi leswi yi hlayiwaka hi Savata yin'wana ni yin'wana emasinagogeni .”

Xikwembu xi vitana " moya " xivumbiwa hinkwaxo lexi vumbiweke hi miri wa nyama na moya lowu titshegeke hi ku helela hi nyama. Eka nyama leyi, xirho xa motor i byongo lebyi phakeriwaka hi ngati hi yoxe leyi basisiwaka hi ku hefemula kun'wana na kun'wana hi oxygen leyi nyuheleriwaka hi mahahu. Eka xiyimo lexi hanyaka, byongo byi tumbuluxa swikombiso swa gezi leswi humesaka miehleketo na ku tsundzuka naswona byi lawula matirhelo ya swirho swin'wana hinkwaswo swa nyama leswi endlaka miri wa nyama. Ntirho wa "ngati" lowu ku tlula kwalaho, hi genome, wu hlawulekeke eka moya wun'wana na wun'wana lowu hanyaka, a wu fanelanga ku dyiwa hikwalaho ka swivangelo swa rihanyo, hikuva wu rhwala thyaka na thyaka leri tumbuluxiweke emirini hinkwawo, naswona hi xivangelo xa moya. Xikwembu xi hlayise hi ndlela leyi hlawulekeke hi ku helela, eka dyondzo ya xona ya vukhonger, nsinya wa nawu wa ku nwa ngati ya Kriste, kambe ntsena hi xivumbeko lexi fanekiseriwaka xa juzi ya madiriva. Loko vutomi byi ri engatini, loyi a nwaka ngati ya Kriste u pfuxetiwa hi ntumbuluko wa yena wo kwetsima ni lowu hetisekeke, hi ku ya hi nsinya wa nawu wa xiviri lowu vulaka leswaku miri wu endlwe hi leswi wu swi wundlaka.

Gen.9:5: “ *Tivani ni leswi, ndzi ta lava ngati ya mimoya-xiviri ya n'wina, ndzi ta yi lava eka xiharhi xin'wana ni xin'wana; kutani ndzi ta lava moya-xiviri wa munhu eka munhu, eka munhu loyi a nga makwavo .”*

Vutomi i nchumu wa nkoka swinene eka Muvumbi Xikwembu lexi byi vumbeke. Hi fanele ku n'wi yingisela ku lemuka vukarhi lebyi vugevenga byi byi vumbeke eka yena, n'wini wa ntiyiso wa vutomi lebyi tekiweke. Hikwalaho ka sweswo, hi yena ntsena loyi a nga endlaka leswaku xileriso xo teka vutomi xi va enawini. Eka ndzimana leyi hundzeke, Xikwembu xi pfumelele munhu ku teka vutomi bya swiharhi ku byi endla swakudya swa yena, kambe laha, i xivutiso xa vugevenga, xa ku dlaya lexi herisaka vutomi bya munhu hi ku hetiseka. Vutomi lebyi byi susiweke a byi nge he vi na lung'helo ro tshinela ekusuhi na Xikwembu, kumbe ku vona ku cinca ka mahanyelo loko ku fikela enkarhini wolowo a byi nga fambisani ni mpimanyeto wa xona wa ku ponisiwa. Laha Xikwembu xi veka masungulo ya nawu wa ku rihisela, “tihlo hi tihlo, meno hi meno, ni vutomi hi vutomi.” Xiharhi lexi xi ta hakela ku dlayiwa ka wanuna hi rifu ra xona naswona wanuna wa muxaka wa Kayini u ta dlayiwa loko a dlaya “ **makwavo** ” wa yena wa ngati wa muxaka wa Avele.

Gen.9:6: “ *Loko munhu a halata ngati ya munhu, ngati ya yena yi ta halatiwa hi munhu; hikuva Xikwembu xi endle munhu hi xifaniso xa xona .”*

Xikwembu a xi lavi ku engetela nhlayo ya mafu hikuva, ku hambana na sweswo, hi ku pfumelela ku dlayiwa ka mudlayi, xi hlayela eka mbuyelo wo sivala na leswaku, hikwalaho ka khombo leri nga kona, nhlayo leyikulu ya vanhu yi dyondza ku endla tano ku lawula mahanyelo ya vona ya tihanyi, leswaku va nga vi mudlayi, hi ku famba ka nkarhi, loyi a faneleke ku fa.

I loyi a hanyaka hi ripfumelo ra xiviri ni ra ntiyiso ntsena la nga xiyaka leswi “ *Xikwembu xi endle munhu hi xifaniso xa xona* ” swi vulaka swona. Ngopfu-ngopfu loko vanhu va hundzuka lava chavisaka ni lava nyenyetsaka tanihi

leswi swi nga xiswona namuntlha emisaveni ya le Vupela-dyambu ni kun'wana ni kun'wana emisaveni va yengiwa hi vutivi bya sayense.

Gen.9:7: “ *Na n'wina, tswalanani, mi andza, hangalakani emisaveni, mi andza eka yona .*”

Hakunene Xikwembu xi lava ku andza loku, naswona hi xivangelo lexi twalaka, nhlayo ya vahlawuriwa i yitsongo swinene, hambu ku ri loko yi pimanisiwa ni lava vitaniweke lava welaka endleleni, lerova loko nhlayo ya swivumbiwa swa xona yi ri yikulu , xi ta swi kota swo tala exikarhi ka swona kuma ni ku hlawula vahlawuriwa va yena; hikuva hi ku ya hi ku pakanisa loku xiyiweke eka Dan.7:9, mpimo i miliyoni leyi hlawuriweke eka khume ra tibilyoni leti vitaniweke, kumbe 1 eka 10 000.

Gen.9:8: “ *Xikwembu xi tlhela xi vulavula na Nowa ni vana va xona lava nga na yena, xi ku:* ”

Xikwembu xi vulavula na vavanuna lava va mune hikuva ku nyika vulawuri eka muyimeri wa xinuna wa muxaka wa vanhu, va ta va na vutihlamuleri eka leswi va pfumeleleke ku endliwa hi vavasati na vana lava vekuweke ehansi ka vulawuri bya vona. Ku fuma i mfungho wa ku titshemba lowu nyikeriwaka hi Xikwembu eka vanhu kambe swi va endla va va na vutihlamuleri hinkwabyo emahlweni ka xikandza xa xona na ku avanyisa ka xona.

Gen.9:9: “ *Waswivo, ndzi tiyisa ntwanano wa mina na wena, ni vatukulu va wena endzhaku ka wena; »*

I swa nkoka eka hina namuntlha ku xiya leswaku hi hina “ *mbewu* ” yoleyo leyi Xikwembu xi simekeke “ *ntwanano* ” wa xona na yona. Vutomi bya manguva lawa ni vutumbuluxi bya byona lebyi kokaka rinoko a swi cinci nchumu hi masungulo ya hina ya vanhu. Hi vadyandzhaka va masungulo lamantshwa lawa Xikwembu xi ma nyikeke vanhu endzhaku ka ndhambi yo chavisa. Ntwanano lowu simekiweke na Nowa ni vana va yena vanharhu va majaha wu kongomile. Yi tinyiketela Xikwembu leswaku xi nga ha lovisi vanhu hinkwavo hi mati ya ndhambi. Endzhaku ka sweswo ku ta ta ntwanano lowu Xikwembu xi nga ta wu simeka na Abrahamana, lowu nga ta hetiseka eka swiyenge swa wona swimbirhi leswi landzelelanaka leswi kongomisiweke, hi ku kongoma hi nkarhi na hi tlhelo ra moya, eka vutirheli bya nkutsulo bya Yesu Kriste. Ntwanano lowu hi xisekelo wu ta va wa munhu hi xiyexe ku fana na xiyimo xa ku ponisiwa lexi ku kanetiwaka. Eka malembe xidzana ya 16 lama nga ta rhangela ku ta ka yena ko sungula, Xikwembu xi ta paluxa pulani ya xona ya ku ponisiwa hi mihivahivana ya vukhongeri leyi lerisiweke eka vanhu va Vaheveru. Kutani, endzhaku ka ku hetiseka eka Yesu Krete ka pulani leyi leyi paluxiweke eku vonakaleni ka yona hinkwako, ku ringana kwalomu ka malembe-xidzana man'wana ya 16 ku nga tshembeki ku ta humelela ku tshembeka naswona ku ringana malembe ya 1260, munyama wa munyama swinene wu ta fuma ehansi ka vulawuri bya vupapa bya Rhoma. Ku sukela hi lembe ra 1170, loko Peter Valdo a kota ku tlhela a tirhisa ripfumelo leri tengeke ni leri tshembekaka ra Vukriste hi ku hlayisa Savata ya ntiyiso ku katsiwile, vatirhela-mfumo lava hlawuriweke lava nga voningeriwangiki ngopfu, endzhaku ka yena, va hlawuriwile entirhweni wa Ndzhundzunuko va ngenelerile kambe va nga hetiwanga. Nakambe, a ku ri ku sukela hi 1843 ntsena laha, hi ku ringiwa ka ripfumelo kambirhi, Xikwembu xi

koteke ku kuma exikarhi ka maphayona ya Vuadventist, vahlawuriwa vo tshembeka. Kambe a ka ha ri emahlweni swinene leswaku va twisisa hi ku helela swihundla leswi paluxiweke eka vuprofeta bya yena. Xikombiso xa ntwanano na Xikwembu minkarhi hinkwayo i ku tisa ni ku amukela ku vonakala ka xona, hi yona mhaka leyi ntirho lowu ndzi wu tsalaka hi vito ra xona, ku voningela vahlawuriwa va xona, wu vumba tanihi “ *vumbhoni bya Yesu* », xivumbeko xa yena xo hetelela, . xikombiso xa leswaku ntwanano wa yena i wa xiviri swinene naswona wu tiyisisiwile.

Gen.9:10: “ *ni swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka leswi nga na n’wina, swinyenyana ni tihomu ni swiharhi hinkwaswo swa misava, hambu swi ri ni hinkwaswo leswi humeke engalaveni, kumbe ni swiharhi hinkwaswo swa misava .*”

Ntwanano lowu nyikeriweke hi Xikwembu wu tlhela wu khumba swiharhi, hinkwaswo leswi hanyaka ni leswi nga ta andza emisaveni.

Gen.9:11: “ *Ndzi tiyisa ntwanano wa mina na n’wina: nyama a yi nge he lovisiwi hi mati ya ndhambi, hambu ku ri ndhambi yin’wana leyi nga ta lovisa misava .*”

Dyondzo leyi nyikeriweke hi ndhambi yi fanele yi tshama yi ri yo hlawuleka. Sweswi Xikwembu xi ta nghena enyimpini ya le kusuhi hikuva xikongomelo xa xona i ku hlula timbilu ta vahlawuriwa va xona.

Gen.9:12: “ *Kutani Xikwembu xi ku: “Hi lexi xikombiso xa ntwanano lowu ndzi wu vekaka exikarhi ka mina na n’wina, ni swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka leswi nga na n’wina, ku sukela eka switukulwana hinkwaswo: ”*

Xikombiso lexi lexi Xikwembu xi xi nyikaka xi khumba hinkwaswo leswi hanyaka, leswi tengeke ni leswi nga tengangiki. A ku si va xikombiso xa ku va wa munhu wa yena, lexi Savata ya siku ra vunkombo yi nga ta va xona. Xikombiso lexi xi tsundzuxa swivumbiwa leswi hanyaka hi ku tinyiketela loku a ku endleke leswaku a nga ha tlheli a va lovisa hi mati ya ndhambi; sweswo i ndzilakano wa yona.

Gen.9:13: “ *Ndzi veke vurha bya mina emapapeni, kutani byi ta va xikombiso xa ntwanano exikarhi ka mina ni misava ”*

Sayense yi ta hlamusela xivangelo xa xiviri xa vukona bya n’weti. I ku tshoveka ka spectrum ya ku vonakala ka dyambu loku welaka eka swiphemu swo olova swa mati kumbe ku kufumela lokukulu. Un’wana ni un’wana u swi xiyile leswaku mpfula yi humelela loku mpfula yi na naswona dyambu ri humesa miseve ya rona yo voninga. Mhaka hileswaku mpfula yi tsundzuxa ndhambi naswona ku vonakala ka dyambu i xifaniso xa ku vonakala loku tlangeriwaka, loku vuyerisaka ni loku rhurisanaka ka Xikwembu.

Gen.9:14: “ *Loku ndzi hlengelela mapapa ehenhla ka misava, vurha byi ta humelela emapapeni; »*

Hikwalaho mapapa ma tumbuluxiwe hi Xikwembu leswaku ma tumbuluxa mpfula ntsena endzhaku ka ndhambi naswona hi nkarhi lowu fanaka ni nsinya wa nawu wa ntima. Hambiswiritano, eminkarhini ya hina leyi nyenyetsaka, vavanuna ni vavasati lava nga chaviki Xikwembu va soholote ni ku thyakisa mhaka leyi ya ntima hi ku teka xifaniso lexi xa ntwanano wa Xikwembu leswaku va yi endla xihlamusela-marito ni xifaniso xa ku hlengeleliwa ka vapfukeri va rimbewu .

Xikwembu xi fanele ku kuma eka leswi xivangelo lexinene xo hlasela vumunhu lebyi byo nyenyetsa no pfumala xichavo eka xona na muxaka wa vanhu. Swikombiso swo hetelela swa vukarhi bya yena swi ta humelela ku nga ri khale, swi pfurha ku fana ni ndzilo naswona swi onha ku fana ni rifu.

Gen.9:15: “ *Ndzi ta tsundzuka ntwanano wa mina exikarhi ka mina na n’wina, ni swivumbiwa hinkwaswo leswi hanyaka swa nyama hinkwayo, kutani mati a ma nge he vi ndhambi yo lovisa nyama hinkwayo .*”

Ekunhlaleni ka marito lawa ya musa lawa ya humaka enon’wini wa Xikwembu, ndzi pima paradox hi ku ehleketa hi marito lawa a nga ma vulaka namuntlha hikwalaho ka ku soholotiwa ka vanhu loku fikeke eka xiyimo xa antediluvians.

Xikwembu xi ta hlayisa rito ra xona, a ku nge he vi na ndhambi ya mati, kambe eka vaxandzuki hinkwavo, ndhambi ya ndzilo yi vakeriwe siku ra ku avanyisa; leswi muapostola Petro a hi tsundzuxeke swona eka 2 Petro 3:7. Kambe emahlweni ka ku avanyisa loku ko hetelela, ni ku nga si vuya ka Kriste, ndzilo wa nyutliya wa Nyimpi ya Vunharhu ya Misava kumbe " mhalamhala ya vu-6 " ya Nhlav.9:13 ku ya eka 21, wu ta ta, hi xivumbeko xa "swikowa" swo tala ni swo biha leswi dlayaka. , va susa vutumbelo bya ku nga ringani lebyi madoroba lamakulu, madoroba-nkulu kumbe e-e, ya pulanete ya Misava ma veke wona.

Gen.9:16: “ *Vurha byi ta va epapeni; kutani ndzi ta ri languta, ndzi tsundzuka ntwanano lowu nga heriki exikarhi ka Xikwembu ni xivumbiwa xin’wana ni xin’wana lexi hanyaka, hambu ku ri xa nyama hinkwayo leyi nga emisaveni .*”

Nkarhi wolowo wu le kule na hina naswona wu nga siya vayimeri lavantshwa va vumunhu va ri na ntshembo lowukulu wo papalata swihoxo leswi endlweke hi vanhu va le mahlweni ka ndhambi. Kambe namuntlha ntshembo a wa ha pfumeleriwi hikuva mihandzu ya vanhu va le mahlweni ka ndhambi yi humelela hinkwako-nkwako exikarhi ka hina.

Gen.9:17: “ *Kutani Xikwembu xi ku eka Nowa: Lexi i xikombiso xa ntwanano lowu ndzi wu vekaka exikarhi ka mina ni nyama hinkwayo leyi nga emisaveni .*”

Xikwembu xi kandziyisa vumunhu bya ntwanano lowu lowu simekiweke na “nyama hinkwayo”. Lowu i ntwanano lowu nga ta tshama wu ri karhi wu khumba vumunhu hi ndlela ya nhlengeletano.

Gen.9:18: “ *Vana va Nowa, lava humeke engalaveni, a ku ri Xeme, Hamu na Yafeta. Hamu a a ri tata wa Kanana .*”

Hi nyikiwe nhlamuselo leyi nge: “ *Hamu a a ri tata wa Kanana* ”. Tsundzuka leswaku Nowa ni vana va yena va majaha hinkwavo i swihontlovila leswi tshameke swi ringana ni vanhu va le mahlweni ka ndhambi. Xisweswo, swihontlovila swi ta ya emahlweni swi andza, ngopfu-ngopfu etikweni ra "Kanana", laha Vaheveru lava humaka eEgipta va nga ta swi tshubula eka khombo ra swona, tanihi leswi ku chava loku vangiwaka hi vukulu bya swona ku nga ta swi gweva ku famba-famba ku ringana malembe ya 40 emananga naswona u fela kwalaho.

Gen.9:19: “ *Lava i vana vanharhu va Nowa, vatukulu va vona va akile misava hinkwayo .*”

Xiya leswaku eku sunguleni, vanhu va le mahlweni ka ndhambi hinkwavo a va ri ni wanuna un'we eka masungulo ya vona: Adamu. Vutomi lebyintshwa bya le ndzhaku ka ndhambi byi akiwile eka vanhu vanharhu, Shem, Cham na Japhet. Hikwalaho vanhu va vatukulu va vona va ta **hambanisiwa ni ku avana** . Ku velekiwa kun'wana ni kun'wana lokuntshwa ku ta hlanganisiwa ni mupatriyarka wa kona, Xeme, Hamu kumbe Yafeta. Moya wa ku avana wu ta titshega hi masungulo lawa yo hambana ku pfalela vavanuna lava namarheleke mindhavuko ya vakokwa wa vona eka un'wana na un'wana.

Gen.9:20: “ *Nowa a sungula ku rima tiko, a byala mirhi ya vhinya .*”

Ntirho lowu, hinkwawo hi ku angarhela, endzeni ka ntolovelu, hambu swi ri tano wu ta va ni vuyelo lebyikulu. Hikuva eku heleni ka ku byala ka yena, Nowa u tshovela madiriva naswona juzi leyi kandziyisiweke yi oxidized, u nwile byala.

Gen.9:21: “ *A nwa vhinyo, a dakwa, a tifunengeta exikarhi ka ntsonga wa yena.* »

Hi ku lahlekeriwa hi vulawuri bya swiendlo swa yena, Noé u titsheмба leswaku u ri yexe, u tivula ivi a ti hluvula hi ku helela.

Gen.9:22: “ *Hamu, tata wa Kanana, u vone vuhava bya tata wa yena, kutani a n'wi vika ehandle eka vamakwavo vambirhi.* »

Hi nkarhi wolowo, mianakanyo ya munhu a ya ha ri ni vuxiyaxiya swinene eka vuhava lebyi lebyi kumiweke hi Adamu lowo dyoha. Naswona Cham, a hlekile naswona hakunene a hlekula nyana, u na miehleketo yo biha yo vika ntokoto wa yena wa swivono eka vamakwavo va yena vambirhi.

Gen.9:23: “ *Kutani Xeme na Yafeta va teka nguvu, va yi ambala emakatleni ya vona, va tlhelela endzhaku, va funengeta vuhava bya tata wa vona; loko swikandza swa vona swi hundzukile, a va vonanga vuhava bya tata wa vona .*”

Hi magoza hinkwawo lama lavekaka, vamakwerhu lavambirhi va funengete miri wa tata wa vona lowu a wu nga ambalanga nchumu.

Gen.9:24: “ *Loko Nowa a pfuka vhinyo yakwe, a twa leswi n'wana wakwe lontsongo a n'wi endleke swona .*”

Kutani vamakwerhu lavambirhi va boheke ku n'wi dyondzisa. Naswona ku sola loku ku ta tsakisa Nowa loyi a twaka ku xiximiwa ka yena tanihi Tatana ku onhiwa. A nga nwi byala hi ku tirhandzela naswona a a ri muhlaseriwa wa ku cinca ka ntumbuluko ku suka eka juzi ya madiriva leyi oxidisaka hi ku famba ka nkarhi naswona chukele ra yona ri hundzuka byala.

Gen.9:25: “ *A ku: “A ku rhukaniwe Kanana! A a ve hlonga ra mahlonga ya vamakwavo!* »

Entiyisweni, ntokoto lowu wu tirha ntsena tanihi xivangelo xa leswaku muvumbi Xikwembu xi profeta hi vatukulu va vana va Nowa. Hikuva Kanana hi byakwe a a nga ri na mhaka ni xiendlo xa Hamu tata wakwe; hikwalaho a a nga ri na nandzu eka xihoxo xa yena. Kutani Nowa a n'wi rhukana, loyi a nga endlangiki nchumu. Xiyimo lexi simekiweke xi sungula ku hi paluxela nsinya wa nawu wa ku avanyisa ka Xikwembu lowu humelelaka eka milawu ya vumbirhi eka ya khume leyi hlayiwaka eka Eks.20:5: “ *U nga tshuki u va khinsamela, u nga va tirheli; hikuva mina Yehovha Xikwembu xa n'wina, ndzi Xikwembu lexi nga ni*

mavondzo, lexi nga ni vudyoho bya vatatana eka vana ku ya fika eka xitukulwana xa vunharhu ni xa vumune xa lava ndzi vengaka ” Eka ku pfumala vululami loku ku vonakaka ku ni vutlhari hinkwabyo bya Xikwembu. Hikuva, ehleketa hi swona, vuxaka exikarhi ka n’wana na tatana i bya ntumuluko naswona n’wana u ta tshama a ri karhi a teka tlhelo ra tata wa yena loko a hlaseriwa; handle ka swin’wana leswi nga tolovelekangiki. Loko Xikwembu xi ba tatana, n’wana u ta n’wi venga a sirhelela tata wakwe. Hi ku rhukana n’wana, Kanana, Nowa u xupula Hamu, tatana loyi a karhatekaka hi ku humelela ka vatukulu va yena. Naswona Kanana, hi tlhelo ra yena, u ta n’wi tiyisela vuyelo bya ku va n’wana wa Hamu. Hikwalaho u ta va ni vukarhi lebyi nga heriki eka Nowa ni vana vambirhi va majaha lava a va katekisaka: Xeme na Yafeta. Se ha swi tiva leswaku vatukulu va Kanana va ta lovisiwa hi Xikwembu ku nyikela Israyele, vanhu va xona lava ntshunxiweke evuhlongeni bya Egipta (n’wana un’wana wa Hamu: Mizraim), ndhawu ya vona ya tiko.

Gen.9:26: “ *A tlhela a ku: A ku dzunisiwe YaHWéH, Xikwembu xa Xeme, onge Kanana a nga va hlonga ra vona!* »

Nowa u profeta ehenhla ka vana va yena va majaha pulani leyi Xikwembu xi nga na yona eka un’wana na un’wana wa vona. Kutani vatukulu va Kanana va ta va mahlonga ya vatukulu va Xeme. Cham yita ndlandlamuxa kuya e dzongeni naswona yita tala tiko nkulu ra Afrika kuya fika etikweni ra Israel ya manguva lawa. Sem yi ta ndlandlamuxiwa yi kongoma evuxeni na le dzonga-vuxa, yi ta tala matiko ya sweswi ya Mamoslem ya Maarabu. Ku suka eKaldiya, laha namuntlha ku nga Iraq, Abrahamu u ta huma a ri Musemite la tengeke. Matimu ya swi tiyisekisa, Afrika ra Kanana hakunene a ri hlonga ra Maarabu lama humaka eka Xeme.

Gen.9:27: “ *Xikwembu a xi andzise nhundzu ya Yafeta, a a tshama emitsongeni ya Xeme, kutani Kanana a va hlonga ra vona!* »

Yafeta u ta ndlandlamuxa en’walungwini, evuxeni ni le vupela-dyambu. Ku ringana nkarhi wo leha, n’walungu wu ta lawula dzonga. Matiko ya le n’walungwini lama endlweke Vukriste ya ta kuma nhluvukiso wa xithekiniki na sayense lowu nga ta va pfumelela ku tirhisa matiko ya Maarabu ya le dzongeni na ku endla vanhu va Afrika mahlonga, vatukulu va Kanana.

Gen.9:28: “ *Nowa u hanye malembe ya madzana manharhu na makume ntlhanu endzhaku ka ndhambi .*”

Ku ringana malembe ya 350, Nowa u swi kotile ku nyikela vumbhoni hi ndhambi eka vanhu va le nkarhini wa yena ni ku va lemukisa hi swihoxo swa vanhu va le mahlweni ka ndhambi.

Gen.9:29: “ *Masiku hinkwawo ya Nowa a ma ri malembe ya 950; kutani a fa .*”

Hi 1656, lembe ra ndhambi leyi humaka eka Adamu, Nowa a a ri ni malembe ya 600, kutani u fe hi 2006 ku sukela loko Adamu a dyohile, a ri ni malembe ya 950 hi vukhale. Hi ku ya hi Gen.10:25, eku velekiweni ka " *Peleg* ", hi 1757, " *misava yi avanyisiwile* ", hi Xikwembu hikwalaho ka ntokoto wa ku xandzuka loku xandzukeke ka Hosi Nimrod ni Xihondzo xa yena xa Babele. Ku avana kumbe **ku hambana**, a ku ri vuyelo bya tindzimi to hambana-hambana leti Xikwembu xi ti nyikeke vanhu leswaku va ta **hambana** naswona va nga ha vumbi

xisirhelelo lexi hlanganeke emahlweni ka xikandza xa xona ni ku rhandza ka xona. Hikwalaho Nowa u vone xiendlakalo lexi naswona hi nkarhi wolowo a a ri ni malembe ya 757 hi vukhale.

Loko Nowa a fa, Abrama se a velekiwile (hi 1948, 2052 wa malembe emahlweni ka rifu ra Yesu Kriste leri kumekaka eka lembe ra 30 ra khalendara ya hina ya mavunwa leyi tolovelekeke), kambe a a ri eUra, eKalediya, ekule na Nowa loyi a a tshama en'walungwini ku kongoma Ntshava ya Ararat.

U velekiwile hi 1948, loko tata wa yena Térach ari na malembe ya 70, Abram u sukile e Haran, kuya hlamula xileriso xa Xikwembu, ari na malembe ya 75 hi 2023, i.e., 17 wa malembe endzhaku ka rifu ra Nowa hi 2006. The spiritual relay of the alliance is xisweswo ku tiyisisiwa ni ku hetisisiwa.

Loko Abrama a ri ni malembe ya 100, hi 2048, u ve tata wa Isaka. U fe a ri ni malembe ya 175 hi 2123.

Hi malembe ya 60, hi 2108, Isaka u ve tata wa mawele Esawu na Yakobe, hi ku ya hi Gen.25:26.

Genesa 10

Ku hambanisiwa ka vanhu

Ndzima leyi yi hi tivisa vatukulu va vana vanharhu va majaha va Nowa. Nhlavutelo leyi yi ta pfuna hikuva eka vuprofeta bya xona, Xikwembu xi ta tshama xi ri karhi xi vulavula hi mavito yo sungula ya tindhawu leti khumbekaka. Man'wana ya mavito lawa ma tiviwa hi ku olova tanihi mavito ya sweswi hikuva ma hlayise timitsu letikulu, swikombiso: “ *Madai* ” eka Mede, “ *Tubal* ” eka Tobolsk, “ *Meshech* ” eka Moscow.

Gen.10:1: “ *Lava i vatukulu va vana va Nowa, Xeme, Hamu na Yafeta. Va velekiwe vana va majaha endzhaku ka ndhambi.* »

Vana va Yafeta

Gen.10:2: “ *Vana va Yafeta a ku ri: Gomere, Magogo, Madayi, Yawani, Tubali, Mexeke na Tirasi.* »

“ *Madai* ” i Vuhangalasi bya Mahungu; “ *Javan* ”, Xigriki; “ *Tubal* ”, Tobolsk, “ *Meshech* ”, Moscow.

Gen.10:3: “ *Vana va Gomere: Axikenazi, Rifati na Togarama.* »

Gen.10:4: “ *Vana va Yawani: Elix, na Taraxixi, na Kitimi na Dodanimi.* »
“ *Taraxixi* ” swi vula Taraso; “ *Kitimi* ”, Kipra.

Gen.10:5: “ *Hi vona swihlala swa matiko swi akiwa hi ku ya hi matiko ya vona, hi ku ya hi ririmi ra vona, hi ku ya hi mindyangu ya vona, hi ku ya hi matiko ya vona.* »

Xivulavulelo lexi nge “ *swihlala swa matiko* ” xi kombetela eka matiko ya le vupela-dyambu bya Yuropa ya manguva lawa ni ku anama ka wona lokukulu ku fana ni matiko ya Amerika na Australia.

Ku kongoma “ *hi ku ya hi ririmi ra munhu un’wana na un’wana* ” ku ta kuma nhlamuselo ya kona eka ntokoto wa Xihondzo xa Babele lexi paluxiweke eka Gen.11.

Vana va Hamu

Gen. 10:6 : “ *Vana va Hamu a ku ri: Kuxi, Mizrayimi, Puti na Kanana.* »

Kuxi u hlawula tiko ra Etiyopiya; “ *Mitzrayimi* ”, Egipta; “ *Puth* ”, tiko ra Libya; na “ *Kanana* ”, Israyele wa namuntlha kumbe Palestina ya khale.

Gen.10:7: “ *Vana va Kuxi: Xeba, Havila, Sabta, Raema na Sabteka. Vana va Raema: Seba na Dedani.* »

Gen.10:8: “ *Kuxi na yena a tswala Nimrodi; hi yena loyi a sunguleke ku va ni matimba emisaveni.* »

Hosi leyi “ *Nimrod* ” yi ta va muaki wa “ *Xihondzo xa Babele* ”, xivangelo xa ku **hambanisiwa** ka tindzimi hi Xikwembu leti **hambanisaka** no hambanyisa vanhu eka vanhu na matiko hi ku ya hi Gen.11.

Gen.10:9: “ *A a ri muhloti wa xivindzi emahlweni ka YaHWéH; hikwalaho ku vuriwa leswaku: Ku fana na Nimrodi, muhloti wa xivindzi emahlweni ka YaHWéH.* »

Gen.10:10: “ *U sungule ku fuma ehenhla ka Babele, na Ereke, na Akadi na Kaline, etikweni ra Xinara.* »

“ *Babele* ” yi vula Babilona wa khale; “ *Accad* ”, Akkadia ya khale ni doroba ra sweswi ra Baghdad; “ *Ku vangama* ”, Iraq.

Gen.10:11: “ *Axiru ku huma etikweni rero; u ake Ninivha, na Rehoboti Hiri, na Kala,* ”

“ *Assur* ” yi kombetela eka Asiriya. “ *Ninivha* ” ri hundzuke ndhawu leyi sweswi yi vuriwaka Mosul.

Gen.10:12: “ *na Reseni exikarhi ka Ninivha na Kala; i doroba lerikulu.* »

Madoroba lawa manharhu a ma kumeka eIraq wa namuntlha en’walungwini ni le kusuhi ni Nambu wa “Tiger.”

Gen.10:13: “ *Mitzrayimi u veleke Valudimi, Vaanami, Valehabu, ni Vanaftuhimi,* ” .

Gen.10:14: “ *Vapatrusimi, Vakasluhimi, lava humaka eka vona Vafilista ni Vakaftori.* »

“ *Vafilista* ” va hlawula Vapalestina va sweswi, lava ha lwaka na Israyele tanihi le ka ntwanano wa khale. I vana va Egypt, nala un’wana wa matimu wa Israel kufikela hi 1979 loko Egypt yi endla ntwanano na Israel.

Gen.10:15: “ *Kanana a tswala Sidoni mativula ya yena, na Heti;* »

Gen.10:16: “ *ni Vayebusi, ni Vaamori, ni Vagirigaxi,* ” .

“ *Yebusi* ” u vula Yerusalema; “ *Vaamori* ” a va ri vaaki vo sungula va ndhawu leyi Xikwembu xi yi nyikeke Israyele. Hambileswi va tshameke va ri eka mukhuva lowukulu, Xikwembu xi va dlaye kutani xi va sula hi swinyenyana leswi nga ni chefu emahlweni ka vanhu va xona leswaku xi ntshunxa ndhawu yoleyo.

Gen.10:17: “ *Vahivhi, Vaarki, Vasini,* ”

“ *Xidyoho* ” xi kombetela eka tiko ra Chayina.

Gen.10:18: “ *Vaarvada, Vazemari, Vahamati. Kutani mindyangu ya Vakanana yi hangalaka.* »

Gen.10:19: “ *Mindzilakana ya Vakanana a yi suka eSidoni, etlhelo ka Gerara, ku ya eGaza, ni le tlhelo ka Sodoma, Gomora, Adma na Zeboyimi, ku ya fika eLexa. »*

Mavito lawa ya khale ma hambanisa tiko ra Israyele etlhelo ra vupeladyambu ku suka en’walungwini laha Sidoni yi nga edzongeni laha Gaza ya namuntlha ya ha riki kona, ni le vuxeni ku suka edzongeni, hi ku ya hi ku simekiwa ka Sodoma na Gomora endhawini yoleyo ya “lwandle leri feke” , en’walungwini laha Zeboyimi a nga kona.

Gen. 10:20 : “ *Lava i vana va Hamu, hi ku ya hi mindyangu ya vona, hi ku ya hi tindzimi ta vona, hi ku ya hi matiko ya vona, hi ku ya hi matiko ya vona. »*

Vana va Xeme

Gen.10:21: “ *Na yena a velekiwile vana va majaha eka Xeme, tata wa vana hinkwavo va Hebere, na makwavo wa Yafeta lonkulu. »*

Gen.10:22: “ *Vana va Xeme a ku ri: Elamu, na Asuru, na Aripakxadi, na Ludi na Aramu. »*

“ *Elam* ” yi vula vanhu va khale va le Peresiya va le Iran ya manguva lawa, swin’we ni Vaaryan va le n’walungwini wa Indiya; “ *Assur* ”, Asiriya wa khale wa le Iraq wa manguva lawa; “ *Lud* ”, kumbexana Lod eIsrayele; “ *Aram* ”, Vasiriya va le Siriya.

Gen.10:23: “ *Vana va Siriya: Uzi, Hulu, Getere na Maxi. »*

Gen.10:24: “ *Aripakxadi a tswala Xelaka; kutani Xelaka a veleka Hebere. »*

Gen.10:25: “ *Hebere a velekeriwe vana vambirhi va majaha: un’wana a ku ri Pelegi, hikuva enkarhini wa yena tiko ri avanyisiwe , vito ra makwavo a ku ri Yuktani. »*

Hi kuma eka ndzimana leyi ku kongoma: “ *hikuva enkarhini wa yena misava yi avanyisiwile* ”. Hi n’wi kolota ku koteka ka ku veka nkarhi, hi lembe ra 1757 ra xidyoho xa Adamu, ku **hambanisiwa** ka tindzimi loku vangaweke hi matshalatshala ya vun’we bya vuxandzuki hi ku pfuxiwa ka Xihondzo xa Babele. Hikwalaho i nkarhi wa ku fuma ka Hosi Nimrodi.

Gen.10:26: “ *Yuktani a tswala Almodadi, Xelefa, Hazarmaveti, Yera, ”*

Gen.10:27: “ *Hadorama, Uzali, Dikla, ” .*

Gen.10:28: “ *Obali, Abimaele, Xeba, ”*

Gen.10:29: “ *Ofira, Havila na Yobabu. Hinkwavo lava a va ri vana va Yuktani. »*

Gen.10:30: “ *Va tshama ku suka eMexa, etlhelo ka Sefara, ku ya fika entshaveni ya le vuxeni. »*

Gen.10:31: “ *Lava i vana va Xeme, hi ku ya hi mindyangu ya vona, hi ku ya hi tindzimi ta vona, hi ku ya hi matiko ya vona, hi ku ya hi matiko ya vona. »*

Gen.10:32: “ *Lawa i mindyangu ya vana va Nowa, hi ku ya hi switukulwana swa vona, hi ku ya hi matiko ya vona. **Naswona eka vona ku huma matiko lama hangalakeke emisaveni endzhaku ka ndhambi . »***

Genesa 11

Ku hambanisiwa hi Tindzimi

Gen.11:1: “ *Misava hinkwayo a yi ri ni ririmi rin’we ni marito man’we .* ”

Xikwembu xi tsundzuka laha vuyelo lebyi twisisekaka bya mhaka ya leswaku vumunhu hinkwabyo byi huma eka mpatswa wun’we: Adamu na Evha. Hikwalaho ririmi leri vulavuriwaka a ri hundziseriwa eka vatukulu hinkwavo.

Gen.11 :2: “ *Loko va suka evuxeni, va kuma rivala etikweni ra Xinara, va tshama kona* ”

“Evuxeni” bya tiko ra “Shinear” eIraq ya manguva lawa a ku ri na Iran ya manguva lawa. Loko va suka etindhawini leti tlakukeke, vavanuna lava va hlengeletana erivaleni, leri cheletiwaka kahle hi milambu yimbirhi leyikulu, “Yufrata na Tigris” (Xiheveru: Phrat na Hiddekel) naswona yi noneke. Enkarhini wa yena, Lota, n’wana wa makwavo wa Abrahama, na yena u hlawule ndhawu leyi leswaku a ya tshama kona, loko a hambana na buti wa yena. Rivala lerikulu ri ta tsakela ku akiwa ka muti lowukulu, “ *Babele* ”, lowu nga ta tshama wu ri ni ndhuma ku fikela emakumu ka misava.

Gen.11:3: “ *Va byelana va ku: Tanani! A hi endleni switina, hi swi baka endzilweni. Xitina a xi va tirha tanihi ribye, ni bitumen a va tirha tanihi semende .*

Vavanuna lava va hlengeletaneke a va ha tshami ematendeni, va kuma ku endliwa ka switina leswi pfurhaka leswi endlaka leswaku swi koteka ku aka tindlu ta nkarhi hinkwawo. Ku tshuburiwa loku hi kona eku sunguleni ka madoroba hinkwawo. Hi nkarhi wa vuhlonga bya vona eEgipta, ku endliwa ka switina leswi, ku aka Ramse eka Faro, ku ta va xivangelo xa ku xaniseka ka Vaheveru. Ku hambana ka swona hileswaku switina swa vona a swi nge bakiwi hi ndzilo, kambe swi endliwe hi misava ni byanyi, swi ta omisiwa hi dyambu leri pfurhaka ra Egipta.

Gen.11:4: “ *Va tlhela va ku: “A hi fambeni! A hi tiakeni muti ni xihondzo lexi nhlohlorhi ya xona yi fikaka etilweni , naswona a hi tiendleleni vito, leswaku hi nga hangalasiwi ehenhla ka vuandlalo bya misava hinkwayo* ”

Vana va Nowa ni vatukulu va yena a va hanya va hangalakile emisaveni hinkwayo, va ri vahlapfa, naswona minkarhi hinkwayo ematendeni lama pfumelelanaka ni maendzo ya vona. Xikwembu xi kongomisa eka nhlavutelo leyi nkarhi lowu ro sungula ematin’wini ya vanhu, vavanuna va endlaka xibocho xo tshama endhawini yo karhi ni le ka vutshamo bya nkarhi hinkwawo, xisweswo va vumba vanhu vo sungula lava tshameke ehansi. Naswona nhlengeletano leyi yo sungula yi endla leswaku va hlangana ku ringeta ku balekela ku **hambanisiwa** loku nyikaka ku holova, ku lwa na mafu. Va dyondze eka Nowa vubihi ni madzolonga ya vanhu va le mahlweni ka ndhambi; ku fikela laha Xikwembu xi bohekeke ku va lovisa. Naswona leswaku va lawula ku antswa khombo ro tlhela va endla swihoxo leswi fanaka, va ehleketa leswaku hi ku hlengeletana ekusuhi endhawini yin’we, va ta humelela eku papalateni ka madzolonga lawa. Xivuriso xi ri: ku na matimba eka tinhlayo. Ku sukela enkarhini wa Babele, vafumi lavakulu hinkwavo ni mifumo leyikulu va sekele matimba ya vona eka vun’we ni ku hlengeletana. Ndzima leyi hundzeke yi tshahe Hosi Nimrodi loyi, swi

tikombaka onge a a ri murhangeri wo sungula la hlanganisaka vanhu va nkarhi wa yena, hi ku kongoma, hi ku aka Babele ni xihondzo xa yona.

Tsalwa ri boxa: “ *xihondzo lexi nhlohlorhi ya xona yi khumbaka xibakabaka* ”. Mianakanyo leyi ya “ku khumba tilo” yi kombisa xikongomelo xo joyina Xikwembu etilweni ku xi komba leswaku vanhu va nga endla handle ka xona ni leswaku va ni mianakanyo yo papalata ni ku tlhantlha swiphiso swa vona hi voxe. A hi nchumu lowu tlulaka naswona a hi nchumu lowu nga ehansi ka ntlhontlho eka movumbi Xikwembu.

Gen.11:5: “ *Yehovha a rhelela a ta vona muti ni xihondzo lexi vana va vanhu a va xi aka* . ”

I xifaniso ntsena lexi hi paluxelaka leswaku Xikwembu xi tiva phurojeke ya vumunhu lebyi hanyaka nakambe hi miehleketo yo xandzuka.

Gen.11 :6: “ *Kutani YaHWéH a ku: Vonani, i vanhu van’we, hinkwavo va ni ririmi rin’we, naswona hi leswi va swi tekeke; sweswi a ku na nchumu lowu a wu ta va sivela ku endla hinkwaswo leswi va swi kunguhateke .* ”

Xiyimo xa nkarhi wa Babele xi navela hi vativi va misava hinkwayo va nkarhi wolowo lava lorhaka hi mianakanyo leyi: ku vumba vanhu van’we ni ku vulavula ririmi rin’we. Nakona va-universalist va hina, ku fana na lava Nimrod a va hlengeleteke, a va na mhaka na leswi Xikwembu xi swi ehleketaka eka mhaka leyi. Hambiswiritano, hi 1747 ku sukela loko Adamu a dyohile, Xikwembu xi vulavule ni ku phofula vonelo ra xona. Hilaha marito ya yena ya kombisaka hakona, mianakanyo ya phurojeke ya munhu a yi n’wi tsakisi naswona ya n’wi hlundzukisa. Hambiswiritano, a ku na xivutiso xa ku va herisa nakambe. Kambe a hi xiyeni leswaku Xikwembu a xi kaneti ku humelela ka ndlela leyi vanhu lava xandzukaka ha yona. U na xiphiso xin’we ntsena naswona i xa yena: loko va ya va hlengeletana, va ya va n’wi ala, va nga ha n’wi tirheli, kumbe ku biha ngopfu, va tirhela swikwembu swa mavunwa emahlweni ka xikandza xa yena.

Gen.11:7: “ *Tanani! A hi rheleleni, kutani kwalaho a hi pfilunganyeni ririmi ra vona, leswaku va nga ha twani ririmi ra un’wana na un’wana .*

Xikwembu xi na ntlhantlho wa xona: “ *a hi pfilunganyeni ririmi ra vona, leswaku va nga ha twanani ririmi .* ” Xiendlo lexi xi kongomisa ku tisa singita ra Xikwembu. Hi ku hatlisa, vavanuna lava va tiphofula hi tindzimi to hambana-hambana naswona va nga ha twisisani, va boheka ku suka eka un’wana ni un’wana. Yuniti leyi lavekaka yi **tshovekile** . Ku **hambanisiwa** ka vavanuna, nhlokomhaka ya dyondzo leyi, ya ha ri kona, ku hetisisiwile kahle.

Gen.11:8: “ *Kutani Yehovha a va hangalasa ku suka kwalaho ehenhla ka misava hinkwayo; kutani va tshika ku aka muti* ”

Lava va vulavulaka ririmi rin’we va hlengeletana swin’we naswona va rhurhela ekule ni van’wana. Hikwalaho i endzhaku ka ntokoto lowu wa “ *tindzimi* ” laha vanhu va nga ta tshama etindhawini to hambana-hambana laha va nga ta kuma madoroba lama endliweke hi maribye ni switina. Matiko ma ta vumbiwa naswona ku xupula swihoxo swa wona, Xikwembu xi ta swi kota ku ma vekelana. Matshalatshala ya “ *Babele ’s*” yo simeka ku rhula ka misava hinkwayo ma tsandzekile.

Gen.11:9: “ *Hikokwalaho vito ra vona va thyiwe Babele, hikuva kwalaho Yehovha u pfilunganye ririmi ra misava hinkwayo, kutani Yehovha a va hangalasa emisaveni hinkwayo ku suka kwalaho* ” .

Vito leri nge “Babele” leri vulaka “ku pfilunganyeka” ri faneriwa hi ku tiviwa hikuva ri nyikela vumbhoni eka vanhu ndlela leyi Xikwembu xi anguleke ha yona eka matshalatshala ya vona ya vun’we bya vuako hinkwabyo: “ *ku pfilunganyeka ka tindzimi* ”. Dyondzo leyi a yi kongomisiwile ku tsundzuxa vumunhu, ku fikela emakumu ka misava, tanihileswi Xikwembu a xi lava ku paluxa ntokoto lowu eka vumbhoni bya xona, xi lerisile Muxe loyi xisweswo a tsaleke tibuku to sungula ta Bibeke ya yena yo kwetsima leti ha ha ti hlayaka na namuntlha ‘namuntlha. Xisweswo Xikwembu a xi nga boheki ku tirhisa madzolonga eka vaxandzuki va nkarhi wolowo. Kambe a swi nge fani, eku heleni ka misava laha, hi ku humelerisa nhlengeletano leyi ya misava hinkwayo leyi soriweke hi Xikwembu, vaxandzuki vo hetelela lava poneke endzhaku ka Nyimpi ya Vunharhu ya Misava va nga ta lovisiwa hi ku vuya loku vangamaka ka Yesu Kriste. Kutani va ta boheka ku langutana ni “vukarhi bya yena” leswi, ku engetela kwalaho, va endleke xiboho xo dlaya vahlawuriwa va yena vo hetelela hikuva va ta va va tshame va tshembekile eka Savata ya yena leyi kwetsimisiweke ku sukela loko a tumbuluxe misava. Dyondzo leyi nyikeriweke hi Xikwembu a yi si tshama yi xiyiwa hi vanhu naswona minkarhi hinkwayo emisaveni hinkwayo ku vumbiwe miti leyikulu ku kondza Xikwembu xi endla leswaku yi lovisiwa hi vanhu van’wana kumbe hi mintungu leyikulu leyi dlayaka .

Vatukulu va Xeme

Eka Abrahamata tata wa vapfumeri na vukhongereri bya sweswi bya Xikwembu xin’we

Gen.11:10: “ *Lava i mbewu ya Xeme. Xeme, loyi a nga ni malembe ya dzana hi vukhale, u ve tata wa Aripakadi, endzhaku ka malembe mambirhi ndhambi* .

N’wana wa Xeme, Arpaxadi u velekiwe hi 1658 (1656 + 2) .

Gen.11:11: “ *Xeme u hanye malembe ya madzana ya ntlhanu endzhaku ka ku velekiwa ka Aripakadi; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .* ”

Shem u file hi 2158 a ri na malembe ya 600 (100 + 500) .

Gen.11:12: “ *Aripakadi, loyi a nga ni malembe ya 35 hi vukhale, u ve tata wa Xelaka* ”

N’wana wa Arpacschad, Schélach u velekiwe hi 1693 (1658 + 35).

Gen.11:13: “ *Aripakadi a hanyane malembe ya 400 endzhaku ka ku velekiwa ka Xelaka; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .* ”

Arpacschad u file hi 2096 a ri na malembe ya 438 (35 + 403) .

Gen.11:14: “ *Xelaka wa malembe ya makume nharhu hi vukhale, u ve tata wa Hebere* ”

Héber u velekiwe hi 1723 (1693 + 30) .

Gen.11:15: “ *Xelaka u hanyane malembe ya 400 endzhaku ka ku velekiwa ka Hebere; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .* ”

Schélach u file hi 2126 (1723 + 403) a ri na malembe ya 433 (30 + 403) .

Gen.11:16: “ *Hebere, wa malembe ya 34 hi vukhale, u ve tata wa Pelegi* ”
Péleg u velekiwe hi 1757 (1723 + 34). **Hi nkarhi wa ku velekiwa ka yena, hi ku ya hi Gen.10:25, " misava yi avanyisiwe " hi tindzimi leti vulavuriwaka leti tumbuluxiweke hi Xikwembu ku avanyisa no hambanyisa vavanuna lava hlengeletaneke eBabele.**

Gen.11:17: “ *Endzhaku ka ku velekiwa ka Pelegi, Hebere u hanye malembe ya 400; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .* ”

Héber u file hi 2187 (1757 + 430) a ri na malembe ya 464 (34 + 430) .

Gen.11:18: “ *Pelegi wa malembe ya makume nharhu hi vukhale, u ve tata wa Rehu .* ”

Rehu u velekiwe hi 1787 (1757 + 30) .

Gen.11:19: “ *Pelegi a hanye malembe ya madzana mambirhi na nhungu endzhaku ka ku velekiwa ka Rehu; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .* ”

Péleg u file hi 1996 (1787 + 209) a ri na malembe ya 239 (30 + 209). U xiya ku koma ka vutomi hi tihanyi kumbexana hikwalaho ka ku xandzuka ka Xihondzo xa Babele loku hetisisiweke enkarhini wa yena.

Gen.11:20: “ *Rehu, wa malembe ya 32 hi vukhale, u ve tata wa Serug* ”

Serug u velekiwe hi 1819 (1787 + 32) .

Gen.11:21: “ *Rehu u hanye malembe ya madzana mambirhi na nkombo endzhaku ka ku velekiwa ka Serug; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .* ”

Rehu u file hi 2096 (1819 + 207) a ri na malembe ya 239 (32 + 207) .

Gen.11:22: “ *Serug, wa malembe ya makume nharhu hi vukhale, u ve tata wa Nahoro* ” .

Nachor u velekiwe hi 1849 (1819 + 30) .

Gen.11:23: “ *Serug u hanye malembe ya madzana mambirhi endzhaku ka ku velekiwa ka Nahori; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .* ”

Serug u file hi 2049 (1849 + 200) a ri na malembe ya 230 (30 + 200) .

Gen.11:24: “ *Nahoro, wa malembe ya 29 hi vukhale, u ve tata wa Tera* ”

Térach u velekiwe hi 1878 (1849 + 29) .

Gen.11:25: “ *Endzhaku ka ku velekiwa ka Tera, Nahoro u hanye malembe ya dzana na khume-nhungu; kutani a tswala vana va majaha ni va vanhwanyana .* ”

Nachor u file hi 1968 (1849 + 119) a ri na malembe ya 148 (29 + 119) .

Gen.11:26: “ *Tera, wa malembe ya 70 hi vukhale, u ve tata wa Abrama, Nahoro na Harani* ” .

Abrama u velekiwe hi 1948 (1878 + 70) .

Abrama u ta va ni n’wana wakwe wo sungula wa jaha, Isaka, loko a ri ni malembe ya 100, hi 2048 , hi ku ya hi Gen.21:5: “ Abrahama a a ri ni malembe ya dzana loko n’wana wakwe Isaka a velekiwa .”

Abrama u ta fa hi 2123 a ri ni malembe ya 175 , hi ku ya hi Gen.25:7: “ . Masiku ya malembe ya ku hanya ka Abrahama hi lawa: u hanye malembe ya dzana na makume-nkombo-ntlhanu » .

Gen.11:27: “ *Lava i vatukulu va Tera. Tera u ve tata wa Abrama, Nahoro na Harani. Harani u veleke Lota .* ”

Xiya leswaku Abrama i mativula eka vana vanharhu va majaha va Tera. Hikwalaho hi yena loyi a velekiweke loko tata wakwe Tera a ri ni malembe ya 70 hi vukhale, hilaha swi hlamuseriweke hakona eka ndzimana 26 laha henhla.

Gen.11:28: “ *Kutani Harani a fa emahlweni ka Tera tata wakwe, etikweni leri a velekiweke eka rona, eUra wa Vakalidiya* ”

Rifu leri ri hlamusela leswaku ha yini endzhakunyana Lota a ta famba na Abrama eka maendzo ya yena. Abrama u n’wi teke ehansi ka nsirhelelo wa yena.

A ku ri eUra eKalidiya laha Abrama a velekiweke kona naswona a ku ri eBabilona eKalidiya laha Israyele wo xandzuka a a ta yisiwa evuhlongeni hi nkarhi wa muprofeta Yeremiya na muprofeta Daniyele.

Gen.11:29: “ *Abrama na Nahoro va teka vasati: vito ra nsati wa Abrama a ku ri Sarayi, vito ra nsati wa Nahoro a ku ri Milka, n’wana wa Harani, tata wa Milka ni tata wa Yisika .* ”

Mintwanano ya nkarhi lowu yi fambisana swinene: Nakoro u tekile Milka, n’wana wa Harani makwavo. A ku ri mukhuva na ku yingisa ntirho lowu a wu kongomisiwile ku hlayisa ku basa ka rixaka ra vatukulu. Hi hala tlhelo, Isaka u ta rhumela nandza wakwe leswaku a ya lavela n’wana wakwe Isaka nsati endyangwini wa le kusuhi wa Labani wa Muarama.

Gen.11:30: “ *Sarayi a a nga ri na vana* ” .

Ku pfumala n’wana loku ku ta pfumelela muvumbi Xikwembu ku paluxa matimba ya xona yo tumbuluxa; leswi hi ku n’wi endla a kota ku veleka n’wana loko a ta va a ri ni malembe ya kwalomu ka dzana ku fana ni nuna wakwe Abrama. Ku pfumala n’wana loku a ku laveka eka xiyimo xa vuprofeta, hikuva Isaka u nyikeriwa tanihi xifaniso xa Adamu lontshwa loyi Yesu Kriste a nga ta n’wi endla munhu enkarhini wa yena; vavanuna lava havambirhi hi nkarhi wa vona a va ri “ *vana va xitshembiso xa Xikwembu*”. Hikwalaho, minkarhi hinkwayo hikwalaho ka xiave xa yena xa vuprofeta tanihi “n’wana wa Xikwembu” leswaku a nge hlawuli nsati wa yena hi yexe, hikuva eka Yesu nyama, i Xikwembu lexi hlawulaka vaapostola va xona ni vadyondzisiwa va xona, ku nga, Tatana Moya lowu nga eka yena ni loyi a n’wi hanyaka.

Gen.11:31: “ *Tera a teka Abrama n’wana wa yena, na Lota n’wana Harani, n’wana wa yena, na Sarayi n’wana wa yena wa nhwanyana, nsati wa Abrama n’wana wa yena. Va suka swin’we va suka eUra wa Vakalidiya va ya etikweni ra Kanana. Va fike eHarani, va tshama kona .*

Ndyangu hinkwawo, ku katsa na Abrama, wu tshame en’walungwini wa tiko, eKarani. Ku famba loku ko sungula ku va yisa eku tshineleni ekusuhi na ndhawu ya ku velekiwa ka vumunhu. Va **tihambanisa** ni miti leyikulu, leyi se yi nga ni vaaki vo tala naswona se yi xandzukeke swinene, ni rivala leri noneke ni leri humelelaka.

Gen.11:32: “ *Masiku ya Tera a ma ri malembe ya madzana mambirhi na ntlhanu; kutani Tera a fa eHarani .*

Térach u velekiwe hi 1878, u file a ri ni malembe ya 205 hi 2083.

Ekun heleni ka dyondzo ya ndzima leyi, a hi xiyeni leswaku ntirho wo hunguta nkarhi wa vutomi ku ya eka 120 wa malembe wu le ndleleni leyinene yo humelela. Exikarhi ka “malembe ya 600” ya Xeme ni “malembe ya 148” ya

Nahoro kumbe “malembe ya 175” ya Abrahamama, ku koma ka vutomi ku le rivaleni. Endzhaku ka malembe-xidzana ya kwalomu ka 4, Muxe u ta hanya malembe ya 120 hi ku kongoma. Nomboro leyi tshahiweke hi Xikwembu yi ta kumiwa tanihi xikombiso lexi hetisisiweke.

Eka ntokoto lowu hanyaka hi Abrahamama, Xikwembu xi kombisa leswi xona hi xoxe xi lunghekeleke ku swi endla ku kutsula vutomi bya vahlawuriwa va xona lava xi va hlawulaka exikarhi ka swivumbiwa swa xona hinkwaswo swa vanhu ku ya hi loko swi hlayisa xifaniso xa xona xa xona. Eka xivono lexi xa matimu, Abrahamama i Xikwembu eka Tatana, Isaka, Xikwembu eka N’wana naswona ku hetiseka ku ta endliwa eka Yesu Kriste naswona eka gandzelo ra yena ra ku tirhandzela ntwanano lowuntshwa wu ta velekiwa.

Genesa 12

Ku Hambana na Ndyangu wa Misava

Gen.12:1: “ *Yehovha a ku eka Abrama: Suka etikweni ra ka n’wina, etikweni ra vatata wa wena, ni endlwini ya tata wa wena, u ya etikweni leri ndzi nga ta ku komba rona .* ”

Hi xileriso xa Xikwembu, Abrama u ta siya ndyangu wa yena wa laha misaveni, yindlu ya tata wa yena, naswona hi fanele ku vona hi ku landzelelana loku nhlamuselo ya moya leyi Xikwembu xi yi nyikeke eka Gen.2:24, eka marito ya yena lama te: “ *C 'Hikokwalaho munhu u ta siya tata wakwe ni mana wakwe, u ta namarhela nsati wakwe, va ta va nyama yin'we .* ’ Abrama u fanele ku “ *siya tata wakwe ni mana wakwe* ” leswaku a nghena eka xiphemu xa moya xa vuprofeta xa Krete loyi eka yena ntsena “ *Mutekiwa* ”, nhlengeletano ya yena ya vahlawuriwa, yi hlayiwaka. Swiboho swa nyama i swihinga swa nhluvuko wa moya leswi vahlawuriwa va faneleke ku swi papalata, leswaku va humelela eku endleni, hi xifaniso xo fanekisela, “ *nyama yin'we* ” na Yesu Kriste muvumbi Xikwembu YaHWÉH.

Gen.12:2: “ *Ndzi ta ku endla tiko lerikulu, ndzi ta ku katekisa; Ndzi ta endla leswaku vito ra wena ri va lerikulu, kutani u ta va xihlovo xa nkateko .* ”

Abrama u ta va wo sungula eka Vapatriyarka va Bibe, lava tiviwaka hi vapfumeri va Xikwembu xin’we tanihi “tata wa vapfumeri”. Nakambe u le Bibeleni, nandza wo sungula wa Xikwembu loyi vuxokoxoko bya yena bya vutomi bya yena byi nga ta landzeriwa ni ku paluxiwa hi nkarhi wo leha.

Gen.12:3: “ *Ndzi ta katekisa lava ku katekisaka, ni lava ku rhukana ndzi ta va rhukana; kutani mindyangi hinkwayo ya misava yi ta katekisiwa eka wena .* ”

Maendzo na ku hlangana ka Abrama swi ta nyika vumbhoni bya leswi naswona se a ri aEgipta loko Faro a lava ku etlela na Sarayi, a pfumela leswaku i makwavo wa yena wa xisati hi ku ya hi leswi Abrama a swi vuleke ku sirhelela vutomi bya yena. Eka xivono, Xikwembu xi n’wi tivise leswaku Sara a a ri nsati wa muprofeta naswona u hetelele a fa.

Xiphemu xa vumbirhi xa ndzimana leyi, " *mindyangu hinkwayo ya misava yi ta katekisiwa eka wena* ", yi ta kuma ku hetiseka ka yona eka Yesu Kriste, n'wana Davhida wa nyimba ya Yuda, n'wana wa Israele, n'wana wa Isaka, n'wana Abrama. Hi le ka Abrama laha Xikwembu xi nga ta aka mintwanano ya xona yimbirhi leyi landzelelanaka leyi humesaka mimpimanyeto ya ku ponisiwa ka yena. Hikuva mimpimanyeto leyi a yi fanele yi hundzuka leswaku yi suka eka muxaka wo fanekisela yi ya eka muxaka wa xiviri; hi ku ya hi loko munhu wa xidyoho u hanya emahlweni ka Kriste kumbe endzhaku ka yena.

Gen.12:4: " *Abrama a famba, hilaha YaHWéH a n'wi byeleke hakona, Lota a famba na yena. Abrama a a ri ni malembe ya makume-nkombo-ntlhanu loko a huma eHarani* .

Loko Abrama a ri ni malembe ya 75 hi vukhale, se u ni ntokoto wo leha evuton'wini. Hi fanele ku kuma ntokoto lowu ku yingisela ni ku lava Xikwembu; leswi endliwaka endzhaku ko tshubula mindzhukano ya vumunhu leyi hambanisiweke na yena. Loko Xikwembu xi n'wi vitanile, i mhaka ya leswi Abrama a a n'wi lava, kutani loko Xikwembu xi tivula eka yena, xi hatlisela ku n'wi yingisa. Naswona ku yingisa loku ku pfunaka ku ta tiyisiwa ni ku tsundzuxiwa n'wana wakwe Isaka eka ndzimana leyi yi tshahiweke eka Gen.26:5: " *hikuva Abrahama u yingise rito ra mina, a hlayisa swileriso swa mina, swileriso swa mina, milawu ya mina ni milawu ya mina* ." Abrama a a ta va a hlayise swilo leswi ntsena loko Xikwembu a xi swi nyikele eka yena. Vumbhoni lebyi byi humaka eka Xikwembu byi hi paluxela leswaku swilo swo tala leswi nga boxiwangiki eBibeleni swi hetisisiwile. Bibe le yi hi nyika ntsena nkatsakanyo wa vukona byo leha bya vutomi bya vanhu. Naswona vutomi bya wanuna bya malembe ya 175, i Xikwembu ntsena lexi nga vulaka leswi a swi hanyeke minete hi minete, sekoni hi sekoni, kambe eka hina, nkatsakanyo wa swa nkoka wu ringene.

Xisweswo, nkateko wa Xikwembu lowu nyikiweke Abrama wu titshege hi ku yingisa ka yena, naswona dyondzo ya hina hinkwayo ya Bibe le ni vuprofeta bya yona a yi ta va ya hava loko a hi nga twisisi nkoka wa ku yingisa loku hikuva Yesu Kriste u hi nyikile wa yena tanihi xikombiso a ku eka Yohane 8: 29: " *Loyi a ndzi rhumeke u na mina; a nga ndzi siyanga, hikuva minkarhi hinkwayo ndzi endla leswi n'wi tsakisaka* ." Swi tano ni hi mani na mani; vuxaka byihi na byihi lebyinene byi fikeleriwa hi ku endla " *leswi tsakisaka* " eka loyi u lavaka ku n'wi tsakisa. Hikwalaho, ku nga khathariseki ripfumelo, vukhongereri bya ntiyiso, a hi nchumu lowu rharhanganeke, kambe i muxaka wo olova wa vuxaka lebyi endliweke byi tsakisa Xikwembu ni le ka munhu hi xiyexe.

Eka minkarhi ya hina ya makumu, xikombiso lexi nga eku humeleleni i xa ku nga yingisi ka vana eka vatswari va vona na le ka valawuri va tiko. Xikwembu xi hlela swilo leswi ku endla leswaku vanhu lavakulu lava xandzukeke, lava nga nkhangisiki kumbe lava nga riki na mhaka na xona va kuma leswi xona hi xoxe xi hlanganaka na swona hikwalaho ka vubihhi bya vona . Xisweswo, swiendlo leswi tumbuluxiweke hi Xikwembu swi huwelela swinene ku tlula ku huwelela ni ku vulavula, ku kombisa ku hlundzuka ka xona loku lulameke ni ku rhuketela ka xona ntsena.

Gen.12:5: “ *Abrama a teka Sarayi nsati wakwe na Lota n’wana wa makwavo, ni nhundzu hinkwayo leyi a va ri na yona ni malandza lawa va ma kumeke eHarani. Va sukile va ya etikweni ra Kanana, va fika etikweni ra Kanana .*”

Karani yi kumeka en’walungu-vuxa bya Kanana. Hikokwalaho Abrama a suka eHarani a ya evupeladyambu kutani a ya edzongeni, a nghena eKanana.

Gen.12:6: “ *Abrama a famba a tsemakanya tiko a ya endhawini leyi vuriwaka Xikeme, ku ya fika emirhini ya More. Hi nkarhi wolowo Vakanana a va ri etikweni .*”

Xana hi fanele hi swi tsundzuka? “ *Vakanana* ” i swihontlovila, kambe ku vuriwa yini hi Abrama hi byakwe? Hikuva ndhambi a ya ha ri ekusuhi swinene naswona Abrama a nga ha va a ringana ni xihontlovila. Loko a nghena eKanana, a nga viki vukona bya swihontlovila leswi, leswi twalaka loko yena hi byakwe a ha ri eka mukhuva lowu. Loko a rhelela edzongeni, Abrama u tsemakanya Galeliya ya namuntlha kutani a fika eSamariya ya namuntlha, eXikeme. Tiko leri ra Samariya ri ta va ndhawu yo chumayela evhangeli leyi tsakeriwaka hi Yesu Kreste. Kwalaho, u ta kuma ripfumelo eka “wansati wa Musamariya” ni ndyangu wa yena, lava, ro sungula, hi ku hlamala lokukulu, Muyuda a pfumeleriweke ku nghena eka vona.

Gen.12:7: “ *Yehovha a humelela eka Abrama, a ku: Tiko leri ndzi ta ri nyika vatukulu va wena. Kutani Abrama a akela YaHWéH alitari kwalaho, loyi a humeleleke eka yena .*”

Xikwembu xi sungule hi ku hlawula Samariya wa namuntlha ku tikombisa eka Abrama loyi a nga ta kwetsimisa nhlengeletano leyi hi ku aka alitari kwalaho, xifaniso xa vuprofeta xa xihambano xa ku xanisiwa ka Kriste. Ku hlawula loku ku ringanyeta ku yelana na ku chumayeriwa ka evhangeli ka nkarhi lowu taka ka tiko hi Yesu Kriste na vaapostola va yena. Hi le ndzhawini leyi Xikwembu xi n’wi tivisa leswaku xi ta nyika vatukulu va xona tiko leri. Kambe hi wihi, Muyuda kumbe Mukreste? Ku nga khathariseki mintiyiso ya matimu leyi seketelaka Vayuda, xitshembiso lexi xi vonaka xi khumba vahlawuriwa va Kreste leswaku va hetiseka emisaveni leyintshwa; hikuva vahlawuriwa va Kriste na vona, hi ku ya hi nsinya wa nawu wa ku lulamisiwa hi ripfumelo, i mbewu leyi tshembisiweke Abrama.

Gen.12:8: “ *A suka kwalaho a ya entshaveni ya le vuxeni bya Bethele, a dzima matende ya yena, a ri na Bethele evupeladyambu na Ayi evuxeni. U tlhele a aka alitari kwalaho eka YaHWéH, kutani a vitana vito ra YaHWéH .*”

Loko a rhelela edzongeni, Abrama u dzime mixaxa etintshaveni leti nga exikarhi ka Bethele na Ayi. Xikwembu xi boxa ndlela leyi miti leyimbirhi yi kongomaka ha yona. Bethele swi vula "yindlu ya Xikwembu" naswona Abrama u yi veka evupeladyambu, eka orientation leyi nga ta nyikiwa tabernakele na tempele ya Yerusalema, leswaku loko va nghena eka ku kwetsima ka Xikwembu, yindlu ya xona, vatirhela-mfumo va hundzuluxela nhloko ya yena dyambu leri humaka leri humaka evuxeni, evuxeni. Evuxeni kuna doroba ra Aï leri rimitsu ra rona rivulaka: nhulu ya maribye, marhumbi kumbe xitsunga na xitsundzuxo. Xikwembu xi hi paluxela ku avanyisa ka xona: ku langutana ni nyangwa wa vahlawuriwa endlwini ya Xikwembu evuxeni ku ni marhumbi ni tinhulu ta

maribye ntsena. Eka xifaniso lexi, Abrama u pfule tindlela timbirhi ta ntshunxeko emahlweni ka yena: evupeladyambu, Bethele na vutomi kumbe, evuxeni, Ayi na rifu. Nkateko wa kona, se a a hlawurile vutomi na YaHWéH.

Gen.12:9: “ *Abrama a ya emahlweni ni maendzo yakwe, a ya edzongeni .*”

Xiya leswaku eka ku tsemakanya loku ko sungula ka Kanana, Abrama a nga yi eka “Yebusi”, vito ra muti wa nkarhi lowu taka wa Davhida: Yerusalema, lexi xisweswo xi honisiwaka hi ku helela hi yena.

Gen.12:10: “ *Ku ve ni ndlala etikweni; kutani Abrama a rhelela aEgipta ku ya tshama kona, hikuva ndlala a yi ri yikulu etikweni .*”

Hilaha a swi ta va hakona, hi nkarhi lowu Yosefa n’wana wa Yakobe, Israyele, a veke muyimeri wo sungula wa Egipta, a ku ri ndlala leyi tiseke Abrama aEgipta. Mintokoto leyi a veke na yona kwalaho yi hlamuseriwa eka tindzimana hinkwato ta ndzima leyi.

Abrama i munhu wo rhula hambu ku ri ku chava. Hi ku chava ku dlayiwa ku teka nsati wa yena Saraï loyi a sasekile swinene, u kunguhate ku n’wi humesa tanihi sesi wa yena, hafu ya ntiyiso. Hi rhengu leri, Faro u n’wi tsakisile kutani a n’wi funengeta hi nhundzu leyi nga ta n’wi nyika rifuwo ni matimba. Leswi swi kumiweke, Xikwembu xi ba Faro hi makhombo kutani xi twa leswaku Sarayi i nsati wa yena. Kutani u hlongorisa Abrama loyi a sukaka aEgipta a fuwile naswona a ri ni matimba. Ntokoto lowu wu profeta ku tshama ka Vaheveru lava, endzhaku ka loko va ve mahlonga ya Egipta, va nga ta ri siya ri teka nsuku wa rona ni rifuwo ra rona. Naswona matimba lawa ku nga ri khale ma ta n’wi pfuna swinene.

Genesa 13

Ku hambana ka Abrama na Lota

Loko va vuya hi le Egipta, Abrama, ndyangu wa yena na Lota, n’wana wa makwavo wa yena, va tlhelele eBethele endhawini leyi a yimeleke alitari eka yona leswaku a vitana Xikwembu. Loko hinkwavo va ri endhawini leyi exikarhi ka Bethele na Ai be, exikarhi ka “yindlu ya Xikwembu” ni “ku onhaka”. Endzhaku ka ku holova exikarhi ka malandza ya vona, Abrama u hambanile na Lota loyi a n’wi nyikaka nhlawulo wa nkongomiso lowu a navelaka ku wu teka. Naswona Lota u tihise nkarhi wolowo a hlawula rivala ni ku nona ka rona loku tshembisaka ku humelela. Ndzimana 10 yi ri: “ *Lota a tlakusa mahlo, a vona rivala hinkwaro ra Yordani, leri nga ni mati hi ku helela. Loko Yehovha a nga si lovisa Sodoma na Gomora, a ku ri ku ya fika eSowara ntanga wa Yehovha, ku fana ni tiko ra Egipta .* Hi ku endla tano, u hlawula “ku onhaka” naswona u ta ku tshubula loko Xikwembu xi hlasela hi ndzilo ni xibakele miti ya nkova lowu namuntlha leyi xiphemu xa yona xi funengetiweke hi “Lwandle leri Feke”; nxupulo lowu a nga ta baleka na vana va yena vambirhi va vanhwanyana, hikwalaho ka tintswalo ta Xikwembu lexi nga ta rhumela tintsumi timbirhi ku n’wi lemukisa ni ku n’wi endla a suka eSodoma laha a nga ta tshama kona. Hi

hlaya eka ndzimana 13: “ Vanhu va Sodoma a va hambolokile, ni vadyohi lavakulu eka YaHWéH .”

Hikwalaho Abrama u tshama, ekusuhi na Bethele, “yindlu ya Xikwembu” entshaveni.

Gen.13:14 ku ya eka 18: “ Yehovha a ku eka Abrama, endzhaku ka loko Lota a hambanile na yena: Tlakusela mahlo ya wena, u suka laha u nga kona, languta en’walungwini ni le dzongeni, evuxeni ni le Vupela-dyambu; hikuva tiko hinkwaro leri u ri vonaka ndzi ta ri nyika wena ni vatukulu va wena hilaha ku nga heriki. **Ndzi ta endla leswaku mbewu ya wena yi fana ni ntshuri wa misava** , leswaku loko munhu a kota ku hlaya ntshuri wa misava , mbewu ya wena na yona yi ta hlayiwa. Pfuka, u famba hi ku leha ni ku anama ka tiko; hikuva ndzi ta ku nyika yona . Abrama a dzima mintsonga ya yena, a ya tshama exikarhi ka mirhi ya Mamre, leyi nga ekusuhi na Hebroni. Kutani a aka alitari ya YaHWéH kwalaho .”

Leswi a siyeke ku hlawula eka Lota, Abrama u amukela xiphemu lexi Xikwembu xi lavaka ku n’wi nyika xona naswona kwalaho nakambe, u pfuxeta mikateko ya yena ni switshembiso swa yena. Ku pimanisiwa ka “ mbewu ” ya yena ni “ ntshuri wa misava ”, masungulo ni makumu ya moya-xiviri wa munhu, miri ni moya, hi ku ya hi Gen.2:7, swi ta tiyisiwa hi leswiya swa “ tinyeleti ta tilo ” eka Gen .15: 5. .

Genesa 14

Ku hambanisiwa hi matimba

Tihosi ta mune leti humaka evuxeni ti ta ku ta lwa ni tihosi ta ntlhanu ta nkova lowu nga eka Sodoma, laha Lota a tshamaka kona. Tihosi ta ntlhanu ti biwa ti tlhela ti tekiwa ti va vabohiwa swin’we na Lota. Hi ku tsundzuxiwa, Abrama u ta a ta n’wi pfuna kutani a ntshunxa vabohiwa hinkwavo lava khomiweke. A hi xiyeni ku tsakela ka ndzimana leyi landzelaka.

Gen.14:16: “ A vuyisa rifuwo hinkwaro; a tlhela a vuyisa Lota, makwavo, ni nhundzu ya yena, kun’we ni vavasati ni vanhu .”

Entiyisweni, a ku ri eka Lota ntsena laha Abrama a ngheneleke kona. Kambe hi ku hlamusela timhaka, Xikwembu xi fihla ntiyiso lowu leswaku xi pfuxa xisandzu xa xona eka Lota loyi a endleke xiboho xo biha xo tshama emutini wa lavo hamboloka.

Gen.14:17: “ Endzhaku ka loko Abrama a vuyile a hlula eka Kedorlawomere ni le ka tihosi leti a ti ri na yena, hosi ya Sodoma yi huma yi ya n’wi hlanganisa enkoveni wa Xawe, ku nga nkova wa hosi .”

Muhluri u fanele ku nkhenisiwa. Rito leri nge “Shavéh” ri vula: erivaleni; kahle-kahle, leswi yengeke Lota ni ku kucetela ku hlawula ka yena.

Gen.14:18: “ Melkisedeke, hosi ya Salema, u tise xinkwa ni vhinyo: a a ri muprista wa Xikwembu lexi nge Henhla-henhla ”.

Hosi leyi ya Salema a yi ri “ muprista wa Xikwembu lexi nge Henhla-henhla ”. Vito ra yena ri vula: “Hosi ya mina i Vululami”. Vukona bya yena na ku

nghenelela ka yena swi nyika vumbhoni bya ku ya emahlweni ka vugandzeri bya Xikwembu xa ntiyiso emisaveni ku sukela eku heleni ka ndhambi leyi ya ha tshamaka yi ri kona swinene emiehleketweni ya vanhu va nkarhi wa Abrama. Kambe vagandzeri lava va Xikwembu xa ntiyiso a va tivi nchumu hi ntirho wo ponisa lowu Xikwembu xi nga ta wu paluxa hi mintokoto ya vuprofeta leyi hanyeke hi Abrama ni vatukulu va yena.

Gen.14:19: “ *A katekisa Abrama, a ku: Abrama a a dzunisiwe hi Xikwembu lexi nge Henhla-henhla, hosi ya tilo ni misava!* »

Nkateko wa muyimeri loyi wa ximfumo wa Xikwembu wu ya emahlweni wu tiyisekisa nkateko lowu Xikwembu xi wu nyikeke Abrama hi ku kongoma hi xiviri.

Gen.14:20: “ *A ku dzunisiwe Xikwembu xa le Henhla-henhla, lexi nyiketeke valala va wena evokweni ra wena! Kutani Abrama a n’wi nyika vukhume eka hinkwaswo .*”

Melkisedeke u katekisa Abrama kambe u tivonela leswaku a nga vuli leswaku ku hlula ka yena ku vangwiwa hi yena; u vula leswaku swi huma eka “ *Xikwembu xa le Henhla-henhla lexi u nyiketile valala va yena emavokweni ya yena .* Naswona, hi na xikombiso lexi kongomeke xa ku yingisa ka Abrama milawu ya Xikwembu tanihileswi a “ *nyikeke vukhume bya hinkwaswo* ” eka Melkisedeke loyi vito ra yena ri vulaka leswaku: “*Hosi ya mina i Vululami*”. Hikwalaho nawu lowu wa vukhume se a wu ri kona ku sukela eku heleni ka ndhambi emisaveni naswona kumbexana hambi ku ri emahlweni ka “*ndhambi*”.

Gen.14:21: “ *Hosi ya Sodoma yi ku eka Abrama: Ndzi nyike vanhu, u titekela rifuwo .*”

Hosi ya Sodoma yi kolota Abrama loyi a kutsuleke vanhu va yona. Kutani u lava ku hakela hi vuhosi hikwalaho ka ntirho wakwe.

Gen.14:22: “ *Abrama a hlamula hosi ya Sodoma a ku: Ndzi tlakusela voko ra mina eka YaHWéH, Xikwembu xa le Henhla-henhla, hosi ya tilo ni misava:* ”

Abrama u tirhisa xiyimo lexi ku tsundzuxa hosi leyi soholotiweke hi vukona bya “ *YaHWéH Xikwembu xa le Henhla-henhla* ”, “ *Hosi ya tilo ni misava* ” yo hlawuleka; leswi endlaka leswaku a va n’wini wa rifuwo hinkwaro leri hosi yi ri kumaka hikwalaho ka vubihi bya yona.

Gen.14:23: “ *A ndzi nge teki nchumu lowu nga wa wena, hambi ku ri ntambhu kumbe ntambhu ya xihlangi, lerova u nga vuli leswaku: Ndzi fuwile Abrama. A ku na nchumu eka mina!* »

Hi langutelo leri, Abrama u nyikela vumbhoni eka hosi ya Sodoma leswaku u tile ntsena enyimpini leyi ku ta ponisa Lota n’wana wa makwavo wa yena. Abrama u sola ku fana na Xikwembu hosi leyi yi hanyaka eka vubihi, ku soholota na madzolonga. Naswona u swi veka erivaleni leswi hi ku ala rifuwo ra yena leri a ri kumeke hi ndlela leyi nga fanelangiki.

Gen.14:24: “ *Ntsena leswi majaha ma swi dyeke, ni xiphemu xa vavanuna lava fambeke na mina, Anere, Exikolo na Mamre: va ta teka xiphemu xa vona .*”

Kambe ku hlawula loku ka Abrama ku khumba yena ntsena, wanuna nandza wa Xikwembu, naswona malandza ya xona ma nga teka xiphemu xa wona xa rifuwo leri nyikeriweke.

Genesa 15

Ku hambanisiwa hi Ntwanano

Gen.15:1: “ . Endzhaku ka swiendlakalo leswi rito ra Yehovha ri fikile eka Abrama hi xivono, kutani a ku: Abrama, u nga chavi; Hi mina xitlhangu xa wena, hakelo ya wena yi ta va yikulu swinene .”

Abrama i munhu wo rhula loyi a hanyaka emisaveni ya tihanyi, nakambe eka xivono Xikwembu, munghana wa xona YaHWéH, xi ta ku ta n’wi tiyisekisa: “ Hi mina xitlhangu xa wena, naswona hakelo ya wena yi ta va yikulu swinene ”.

Gen.15:2: “ Abrama a hlamula a ku: Hosi YaHWéH, u ta ndzi nyika yini? Ndzi famba ndzi nga ri na vana; mudyandzhaka wa yindlu ya mina i Eliyezere wa le Damaska .”

Ku ringana nkarhi wo leha, Abrama u xanisekile hi ku ka a nga swi koti ku va tatana hikwalaho ka ku pfumala n’wana ka Sarayi, nsati wa yena wa le nawini. Naswona wa swi tiva leswaku loko a fa, xaka ra le kusuhi ri ta dya ndzhaka ya nhundzu ya yena: “ Eliyezere wa le Damaska ”. A hi xiyeni loko hi ri karhi hi hundza leswaku muti lowu wa “ Damaska ” wa le Siriya wu ni malembe yo tanihi kwihhi.

Gen.15:3: “ Abrama a ku: “Waswivo, a wu ndzi nyikanga mbewu, naswona loyi a velekiweke endlwini ya mina u ta va mudyandzhaka wa mina .”

Abrama a nga swi twisisi switshembiso leswi endleriweke vatukulu va yena tanihi leswi a nga riki na swona, a nga ri na n’wana.

Gen.15:4: “ Kutani rito ra Yehovha ri ta eka yena: A nge vi mudyandzhaka wa wena, kambe loyi a humaka emirini wa wena u ta va mudyandzhaka wa wena .”

Xikwembu xi n’wi byela leswaku hakunene u ta va tata wa n’wana.

Gen.15:5: “ Kuteloko a n’wi humesile, a ku: Languta etilweni, mi hlaya tinyeleti, loko mi swi kota ku ti hlaya. Kutani a ku eka yena: Leyi yi ta va mbewu ya wena .”

Eka xiendlakalo xa xivono lexi lexi nyikiweke Abrama, Xikwembu xi hi paluxela xilotlelo xo fanekisela xa nhlamuselo leyi xi yi nyikaka hi tlhelo ra moya eka rito leri nge “ nyeleti ”. Eku sunguleni yi tshahiwile eka Gen.1:15, “ nyeleti ” yi na ntirho wo “ voninga misava ” naswona ntirho lowu se i wa Abrama loyi Xikwembu xi n’wi vitaneke ni ku n’wi vekela etlhelo hi xikongomelo lexi, kambe ku ta tlhela ku va wa vampfumeri hinkwavo lava u ta vula leswaku u ni ripfumelo ni ku tirhela Xikwembu. Xiya leswaku hi ku ya hi Dan.12:3, xiyimo xa “ tinyeleti ” xi ta nyikiwa vahlawuriwa loko va nghena evuton’wini lebyi nga heriki: “ Lava tlhariheke va ta voninga ku fana ni ku vangama ka tilo, ni lava dyondzisaka ku lulama , eka vuningi yi ta vangama kukota tinyeleti, hilaha ku nga heriki .” Xifaniso xa “ nyeleti ” xi vuriwa ntsena hi vona hikwalaho ka leswi va hlawuriweke hi Xikwembu.

Gen.15:6: “ Abrama a tshemba YaHWéH, loyi a n’wi tekeke tanihi ku lulama .”

Khoso leyi ya tindzimana yi vumba xiphemu xa ximfumo xa nhlamuselo ya ripfumelo na nsinya wa nawu wa ku lulamisiwa hi ripfumelo. Hikuva ripfumelo a hi nchumu wun'wana handle ka ku tshemba loku voningeriweke, loku lulameke ni loku xiximekaka. Ku tshemba Xikwembu swi le nawini ntsena eka vutivi lebyi voningeriweke bya ku navela ka xona ni ka hinkwaswo leswi xi tsakisaka, handle ka swona swi hundzuka leswi nga riki enawini. Ku tshemba Xikwembu i ku pfumela leswaku xi katekisa ntsena lava xi yingisaka, ku landzela xikombiso xa Abrama ni xikombiso lexi hetisekeke xa Yesu Kriste.

Ku avanyisa loku ka Xikwembu eka Abrama ku profeta loku xi nga ta ku tisa eka hinkwavo lava nga ta endla ku fana na yena, hi ku yingisa loku fanaka eka ntityiso wa Xikwembu lowu ringanyetiweke no laviwa enkarhini wa vona.

Gen.15:7: “*Yehovha a tlhela a ku ka yena: **Hi mina Yehovha, loyi a ku humeseke eUra wa Vakalidiya, leswaku ndzi ku nyika tiko leri leswaku u ri teka .***”

Tanihi xingheniso xa ku nyikeriwa ka ntwanano wa xona na Abrama, Xikwembu xi tsundzuxa Abrama leswaku hi xona xi n'wi humeseke eUra wa Vakalidiya. Fomula leyi yi tekeleriwa hi ku nyikeriwa ka yo sungula eka “milawu ya khume” ya Xikwembu leyi tshahiweke eka Eks.20:2: “**Hi mina YaHWéH, Xikwembu xa wena, lexi mi humeseke etikweni ra Egipta, endlwini ya vuhlonga**” .

Gen.15:8: “*Abrama a hlamula a ku: Hosi YaHWéH, ndzi ta swi tiva hi yini leswaku ndzi ta wu fuma? »*

Abrama u kombela YaHWéH xikombiso.

Gen.15:9: “*Kutani YaHWéH a ku ka yena: Teka homu ya homu ya malembe manharhu, mbuti ya malembe manharhu, khuna ra malembe manharhu, tuva ni tuva .*”

Gen.15:10: “*Abrama a teka swifuwo leswi hinkwaswo, a swi tsema exikarhi, a veka xiphemu xin'wana ni xin'wana xi langutane ni xin'wana; kambe a nga avelani swinyenyana .*

Nhlamulo ya Xikwembu ni xiendlo xa Abrama swi lava nhlamuselo. Nkhuvo lowu wa magandzelo wu sekeriwe eka miehleketo ya ku avelana leyi khumbaka mavandla lawa mambirhi lama nghenelaka ntwanano, hi leswaku: a hi avelaneni swin'we. Swiharhi leswi tsemiweke exikarhi swi fanekisela miri wa Kriste lowu, tani hi un'we, wu nga ta averiwa hi tlhelo ra moya exikarhi ka Xikwembu na vahlawuriwa va xona. Tinyimpfu i xifaniso xa munhu na xa Kriste kambe tinyenyana a ti na xifaniso lexi xa munhu lexi nga ta va Kriste loyi a rhumiweke hi Xikwembu. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, tani hi xikombiso xa le tilweni, va humelela eka ntwanano kambe a va tsemiwi. Ku rivaleriwa ka Yesu ka xidyoho ku ta va lokunene eka vahlawuriwa va laha misaveni ntsena, ku nga ri eka tintsumi ta le tilweni.

Gn 15:11 : “*Tinyenyana ti wela ehenhla ka mintsumbu; kutani Abrama a va hlongola .*”

Eka ntirho lowu profetiweke hi Xikwembu, i mintsumbu ya lavo hamboloka ni ya vaxandzuki ntsena leyi nga ta yisiwa tanihi swakudya eka tinyenyana leti dyaka swiharhi loko ku vuya hi ku vangama ka Kriste muponisi. Enkarhini wa makumu, vuyelo lebyi a byi nge khumbi lava endlaka ntwanano na Xikwembu eka Kriste ni hi milawu ya xona. Hikuva mintsumbu ya swiharhi leswi

paluxiweke hi ndlela yoleyo i ya ku kwetsima lokukulu swinene eka Xikwembu ni le ka Abrama. Xiendlo xa Abrama xa lulamile hikuva mintiyiso a yi fanelanga ku kanetana na vuprofeta lebyi khumbaka vumundzuku na vuyelo byo hetelela bya ku kwetsima ka Kriste.

Gen.15:12: “ *Loko dyambu ri pela, vurhongo lebyikulu byi wela Abrama; kutani, waswivo, ku chava ni munyama lowukulu swi n’wi werile .*”

Vurhongo lebyi a byi tolovelekanga. I “ *vurhongo lebyikulu* ”, ku fana ni lebyi Xikwembu xi nghaniseke Adamu eka byona leswaku a vumba wansati, “ *mpfuno* ” wa xona, ku suka eka rin’wana ra timbanga ta yena. Tanihi xiphemu xa ntwanano lowu a wu endlaka na Abrama, Xikwembu xi ta n’wi paluxela nhlamuselo ya vuprofeta leyi nyikiweke “ *mpfuno* ” lowu lowu nga ta va nchumu wa rirhandzu ra Xikwembu eka Kriste. Entiyisweni, hi ku languteka ntsena, Xikwembu xi n’wi endla a fa leswaku a nghena eka vukona bya xona lebyi nga heriki, xisweswo xi langutele ku nghena ka yena evuton’wini lebyi nga heriki, hi leswaku, evuton’wini bya ntiyiso, hi ku ya hi nsinya wa nawu wa leswaku a nga kona munhu loyi a nga vona Xikwembu ni ku hanya.

“ *Munyama lowukulu* ” wu vula leswaku Xikwembu xi n’wi endla a nga voni vutomi bya laha misaveni leswaku a aka emianakanyweni ya yena swifaniso swa xiviri swa muxaka wa vuprofeta, ku katsa ni ku languteka ni vukona bya Xikwembu hi xoxe. Xisweswo a nghene emunyameni, Abrama u titwa a ri ni “ *ku chava* ” loku nga enawini. Ku tlula kwalaho, yi kandziyisa vumunhu lebyi chavisaka bya movumbi Xikwembu lexi vulavulaka na xona.

Gen.15:13: “ *Kutani YaHWéH a ku eka Abrama: Tiva leswaku vatukulu va wena va ta va valuveri etikweni leri nga ta ka ri nga vi ra vona; va ta endliwa mahlonga kwalaho, naswona va ta tshikileriwa ku ringana malembe ya mune wa madzana .*”

Xikwembu xi tivisa Abrama vumundzuku, vumundzuku lebyi vekeraweke vatukulu va xona.

“... *vatukulu va wena va ta va valuveri etikweni leri nga ta ka ri nga vi ra vona* ”: leri i Egipta.

“... *va ta endliwa mahlonga kwalaho* ”: hi ku cinca ka Faro lontshwa loyi a a nga n’wi tivi Yosefa, Muheveru loyi a veke grand vizier ya loyi a n’wi rhangeleke. Vuhlonga lebyi byi ta hetisisiwa enkarhini wa Muxe.

“... *naswona va ta tshikileriwa ku ringana madzana ya mune wa malembe* ”: Leswi a hi mhaka ya ku tshikileriwa ka Vaegipta ntsena, kambe hi ku anama swinene hi ku tshikileriwa loku nga ta khumba vatukulu va Abrama ku kondza va va na nhundzu eKanana , tiko ra vona ra rixaka leri tshembisiweke hi Xikwembu.

Gen.15:14: “ *Kambe ndzi ta avanyisa tiko leri va ri tirhelaka, kutani va ta huma va ri ni rifuwo lerikulu .*”

Rixaka leri kongomisiweke enkarhini lowu i Egipta ntsena, leri va nga ta ri siya, kahle-kahle ri teka rifuwo ra rona hinkwaro. Xiya leswaku eka ndzimana leyi, Xikwembu a xi vuli leswaku “ntshikilelo” lowu boxiweke eka ndzimana leyi hundzeke wu huma eEgipta. Leswi swi tiyisekisa mhaka ya leswaku “ *malembe ya mune wa madzana* ” lama boxiweke a ma tirhi eEgipta ntsena.

Gen.15:15: “ *U ta ya hi ku rhula eka vatata wa wena, u ta lahliwa endzhaku ka vudyuhari lebyi tsakisaka .*”

Hinkwaswo swi ta endleka hilaha Xikwembu xi n'wi byeleke hakona. U ta lahliwa eHebroni ebakweni ra Makipela emisaveni leyi Abrama a yi xaveke enkarhini wa ku hanya ka yena eka Muhiti.

Gen.15:16: “ *Hi xitukulwana xa vumune va ta tlhelela laha; hikuva vudyoho bya Vaamori a byi si fika emakumu .*”

Exikarhi ka Vaamori lava, Vaheti va ni vuxaka lebyinene na Abrama loyi va n'wi tekaka a ri muyimeri wa Xikwembu lexikulu. Hiloko va pfumelelana ku n'wi xavisela misava ya sirha ra yena. Kambe eka “ *tinxaka ta mune* ” kumbe “ *malembe ya mune wa madzana* ”, xiyimo xi ta va xi hambanile naswona vanhu va Vakanana va ta va va fikelele mpimo wa ku xandzuka loku nga seketeriwangiki hi Xikwembu naswona hinkwavo va ta herisiwa leswaku va siya tiko ra vona eka Vaheveru lava nga ta ri endla misava ya vona ya tiko .

Leswaku hi twisisa ntirho lowu wa khombo eka Vakanana ku antswa, hi fanele hi tsundzuka leswaku Nowa u rhukane Kanana loyi a a ri n'wana wo sungula wa n'wana wakwe Hamu. Hikwalaho tiko leri tshembisiweke a ri tele hi ntukulu loyi wa Hamu loyi a rhukaniweke hi Nowa ni hi Xikwembu. Ku lovisiwa ka vona a ku ri mhaka ya nkarhi ntsena leyi vekiweke hi Xikwembu leswaku yi hetisisa swikongomelo swa xona emisaveni.

Gen.15:17: “ *Loko dyambu ri pela, ku va ni munyama lowukulu; kutani waswivo, a ku ri ndzilo lowu pfurhaka musi, malangavi ma hundza exikarhi ka swiharhi leswi avaneke .*”

Eka nkhuvo lowu, ndzilo lowu pfurhaka hi munhu wa yirisiwile. Hikwalaho ka leswi va nga ni xivindzi xo tlula nsinya lowu wa nawu, vana vambirhi va majaha va Aroni siku rin'wana va ta dlayiwa hi Xikwembu. Abrama a a kombele Xikwembu xikombiso naswona xi tile hi xivumbeko xa ndzilo wa le tilweni lowu hundzeke exikarhi ka swiharhi leswi tsemiweke hi le xikarhi. Leyi i ndlela leyi Xikwembu xi nyikelaka vumbhoni ha yona eka malandza ya xona yo fana na muprofeta Eliya emahlweni ka vaprofeta va Baali lava seketeriwaka hi hosi ya xisati ya matiko mambe na nsati wa Hosi Akabu, loyi a vuriwaka Yezabele. Alitari ya yona yi nwile ematini, ndzilo lowu rhumeriweke hi Xikwembu wu ta hisa alitari ni mati lama lunghiseleriweke hi Eliya, kambe alitari ya vaprofeta va mavunwa yi ta honisiwa hi ndzilo wa yona.

Gen.15:18: “ *Hi siku rero Yehovha u endle ntwanano na Abrama, a ku: “Ndzi nyika vatukulu va wena tiko leri, ku sukela enambyeni wa Egipta ku ya fika enambyeni lowukulu, nambu wa Yufrata, ”*

Ekun heleni ka ndzima leyi ya 15, ndzimana leyi ya tiyisisa, mhaka ya yona leyikulu hakunene i ya **ntwanano lowu hambanisaka vahlawuriwa na vavanuna van'wana** leswaku va avelana ntwanano lowu na Xikwembu no xi tirhela.

Mindzilakana ya tiko leri tshembisiweke Vaheveru yi tlula leyi tiko ri nga ta yi teka endzhaku ka ku hlula Kanana. Kambe Xikwembu xi katsa eka nyiko ya xona mananga lamakulu ya Siriya na Arabia lama hlanganisaka “*Yufrata* ” ku ya evuxeni swin'we ni mananga ya Xuru lama hambanisaka “*Egipta* ” na Israyele. Exikarhi ka mananga lawa, tiko leri tshembisiweke ri teka xivumbeko xa ntanga wa Xikwembu.

Eka ku hlaya ka ximoya ka vuprofeta, " *milambu* " yi fanekisela vanhu, kutani Xikwembu xi nga profeta hi vatukulu va Abrama be, mayelana na Kriste loyi a nga ta kuma vagandzeri va yena na vahlawuriwa va yena ku tlula Israyele na Egipta, evupeladyambu e "Yuropa" leswi fanekiseriwaka eka Nhluvutelo 9: 14 ehansi ka vito ra " *nambu lowukulu wa Yufrata* " .

Gen.15:19: “ *tiko ra Vakeni, ra Vakenizi, ra Vakadimoni,* ”

Gen.15:20: “ *eka Vahiti, ni Vaperezi, ni Varefayimi,* ”

Gen.15:21: “ *eka Vaamori, ni Vakanana, ni Vagirigaxi, ni Vayebusi.* ”

Hi nkarhi wa Abrama, mavito lawa ya vula mindyanguni leyi hlengeletaneke emitini leyi vumbeke ni ku tala etikweni ra Kanana. Exikarhi ka vona, ku ni Varefayimi lava nga ta va va hlayise ku tlula van'wana mukhuva lowukulu wa vanhu va le mahlweni ka ndhambi loko Yoxuwa a teka nsimu “ *switukulwana swa mune* ” kumbe “ *malembe ya madzana ya mune* ” endzhaku.

Abrama i mupatriyarka wa mintwanano yimbirhi ya kungu ra Xikwembu. Ku rhelela ka yena hi nyama ku ta tswala vatukulu vo tala lava nga ta velekiwa eka vanhu lava hlawuriweke hi Xikwembu, kambe va nga hlawuriwa hi xona. Hikwalaho ka sweswo , ntwanano lowu wo sungula lowu sekeriweke enyameni wu soholota phurojeke ya wona yo ponisa ni ku pfilunganya ku twisisa ka wona, hikuva ku ponisiwa ku ta tshama ntsena eka xiendlo xa ripfumelo eka mintwanano leyimbirhi. Ku yimbisiwa ka nyama a ku ponisanga wanuna wa Muheveru hambileswi a swi laviwa hi Xikwembu. Lexi n'wi endleke a kota ku ponisiwa a ku ri mintirho ya yena yo yingisa leyi a yi paluxa ni ku tiyisekisa ripfumelo ni ku tshemba ka yena eka Xikwembu. Naswona i nchumu wun'we lowu vekaka swiyimo swa ku ponisiwa eka ntwanano lowuntshwa, laha ripfumelo eka Kriste ri endlwaka ri hanya hi mintirho ya ku yingisa swileriso, milawu na misinya ya milawu ya Xikwembu leyi paluxiweke hi Xikwembu, eBibeleni hinkwayo. Eka vuxaka lebyi hetisekeke ni Xikwembu, dyondzo ya papila yi voningiwa hi vutlhari bya moya; leswi hi swona swi endleke leswaku Yesu a ku: “ *papila ra dlaya, kambe Moya wa hanya* ” .

Genesa 16

Ku hambanisiwa hi ku va enawini

Gen.16:1: “ *Sarayi nsati wa Abrama, a nga n'wi velekelanga vana. A a ri ni nandza wa Muegipta la vuriwaka Agara .* ”

Gen.16:2: “ *Kutani Sarayi a ku eka Abrama: “Waswivo, Yehovha u ndzi endlile n'wana; tana, ndza ku kombela, eka nandza wa mina; kumbexana ndzi ta va ni vana hi ku tirhisa yena. Abrama a yingisela rito ra Sarayi .”* ”

Gen.16:3: “ *Kutani Sarayi nsati wa Abrama, a teka Agara Muegipta, nandza wa yena wa xisati, a n'wi nyika nsati eka Abrama nuna wa yena, endzhaku ka loko Abrama a hanye malembe ya khume etikweni ra Kanana* ” .

Swa olova eka hina ku sola ku hlawula loku ka khombo hikwalaho ka kungu ra Sarai kambe languta xiyimo tani hi leswi xi ti humesaka eka mpatswa lowu katekisiweke.

Xikwembu a xi byele Abrama leswaku n'wana u ta velekiwa a ri ekhwirini **rakwe**. Kambe a nga n'wi byelanga hi ta Sarayi nsati wa yena loyi a a nga ri na n'wana. Ku tlula kwalaho, Abrama a nga vitananga Muvumbi wa yena leswaku a kuma vuxokoxoko bya switiviso swa yena. A a rindzele leswaku Xikwembu xi vulavula na yena hi ku ya hi ku rhandza ka xona ka vuhosi. Naswona kwalaho, hi fanele ku twisisa leswaku ku pfumaleka loku ka nhlamuselo kahle-kahle a ku kongomisiwile ku hlohotela kungu leri ra munhu leri Xikwembu xi tumbuluxaka mufana loyi a nga riki enawini hi ku ya hi xitshembiso xa nkateko, kambe lexi pfunaka, ku veka emahlweni ka Israyele wa nkarhi lowu taka loyi a akiweke eka Isaka, . mphikizano wa nyimpi ni lowu kombisaka ku vilela, nala hambu ku ri nala. Xikwembu xi twisisile leswaku ku engetela eka tindlela timbirhi, leswinene na leswo biha leswi vekiweke emahlweni ka ku hlawula ka munhu, "kharoti na nhonga" a swi laveka ku fana na swin'wana, ku yisa "mbhongolo emahlweni » muxandzuki. Ku velekiwa ka Ishmael, loyi na yena a nga n'wana wa Abrama, swi ta tlakusa ku vumbiwa ka nhonga ya Maarabu ku fikela eka xivumbeko xa yona xo hetelela ematin'wini, xa vukhongereri, xa Vuislem (ku titsongahata; ku tlakuka eka vanhu lava va xandzukeke hi ntumbuluko na ndzhaka).

Gen.16:4: “ *A ya eka Agara, kutani a tika. Loko a tivona a tikile, u langute n'wini wa yena wa xisati hi ku delela .*

Langutelo leri ro delela ra Hagara, Muegipta eka n'wini wa yena wa xisati, ra ha ri xihlawulekisi xa vanhu va Mamoslem ya Maarabu ninamuntlha. Naswona hi ku endla tano, a va hoxanga hi ku helela hikuva misava ya le Vupela-dyambu yi honise lunghele lerikulu ra ku va yi chumayeriwe evhangeli hi vito ra Krete Yesu wa le tikweni. Leswaku vukhongereri lebyi bya mavunwa bya Maarabu byi ya emahlweni byi huwelela leswaku Xikwembu i xikulu loko matiko ya le Vupela-dyambu ma xi sula eka tirhejisitara ta mianakanyo ya wona.

Xifaniso lexi nyikiweke eka ndzimana leyi xi kombisa xiyimo lexi kongomeke xa nkarhi wa hina wa makumu, hikuva Vukriste bya le Vupeladyambu, hambu ku ri lebyi soholotiweke, ku fana na Sarayi a bya ha veleka vana va majaha naswona byi nwela eka ku pfumala n'wana ka moya ka munyama. Naswona xivuriso xi ri: etikweni ra lava feke mahlo, lava nga ni tihlo rin'we i tihosi.

Gen.16:5: “ *Kutani Sarayi a ku eka Abrama: Ku rhuketela loku ndzi endlweke ku le henhla ka wena. Ndzi vekile nandza wa mina exifuveni xa wena; kutani loko a vona leswaku u tikile, u ndzi langutile hi ku delela. Yehovha a a ve muavanyisi exikarhi ka mina na wena! »*

Gen.16:6: “ *Abrama a ku ka Sarayi: “Waswivo, nandza wa wena wa xisati u le matimba ya wena; Kutani Sarayi a n'wi khoma hi ndlela yo biha; kutani Agara a n'wi balekela .”*

Abrama u teka vutihlamuleri bya yena, naswona a nga soli Sarayi hi ku va a huhuteriwile eka ku velekiwa loku ku nga ri enawini. Xisweswo, ku sukela eku sunguleni, ku va enawini ku sindzisa nawu wa byona eka ku nga vi enawini naswona ku landzela dyondzo leyi, ku sukela sweswi vukati byi ta hlanganisa ntsena vanhu lava humaka endyangwini wun'we wa le kusuhi ku fikela eka Israyele wa nkarhi lowu taka ni xivumbeko xa yona xa rixaka lexi kumiweke endzhaku ka ku huma eIsrayele eEgipta.

Gen.16:7: “ *Ntsumi ya YaHWéH yi n’wi kumile ekusuhi ni xihlovo xa mati emananga, ekusuhi ni xihlovo lexi nga endleleni yo ya eXure .*”

Ku cincana loku ko kongoma exikarhi ka Xikwembu na Agara ku endliwa ntsena hikwalaho ka xiyimo xa Abrama lexi katekisiweke. Xikwembu xi yi kuma emananga ya Schur leri nga ta va kaya ra Maarabu lama rhurhelaka ematikweni mambe lama tshamaka ematendeni ma tshama ma ri karhi ma lava swakudya swa tinyimpfu ni tikamela ta wona. Xihlovo xa mati a kuri ndlela ya Agara yo hanya naswona u hlangana na "xihlovo xa mati ya vutomi", lexi taka ku n'wi khutaza ku amukela xiyimo xa yena tani hi nandza na vumundzuku bya yena byo tala.

Gen.16:8: “ *A ku: “Agara, nandza wa xisati wa Sarayi, u huma kwihhi, u ya kwihhi? U hlamule a ku: Ndzi balekela Sarayi, n’wini wa mina wa xisati .*

Agara u hlamula swivutiso leswimbirhi: u ya kwihhi? Nhlamulo: Ndzi baleka. Xana u huma kwihhi? Nhlamulo: ku suka eka Sarayi, n’wini wa mina.

Gen.16:9: “ *Ntsumi ya YaHWéH yi ku ka yena: Vuya eka n’wini wa wena, u titsongahata ehansi ka voko ra yena .*”

Muavanyisi lonkulu a nga n’wi siyi ndlela yin’wana, u lerisa ku tlhelela ni ku titsongahata, hikuva xiphiso xa xiviri hakunene xi vangwe hi ku delela loku kombisiweke eka n’wini wa yena loyi, handle ka ku pfumala n’wana ka yena, a tshamaka a ri n’wini wa yena wa le nawini naswona a faneleke ku tirheriwa ni ku xiximiwa .

Gen.16:10: “ *Ntsumi ya YaHWéH yi ku eka yena: Ndzi ta andzisa vatukulu va wena, va ta tala ngopfu lerova va nga hlayiwi .*”

YaHWéH u n’wi khutaza hi ku n’wi nyika “kharoti”. U n’wi tshembisa vatukulu “ *vo tala swinene lerova hi nga swi koti ku va hlaya* ”. U nga endli xihoxo, ntshungu lowu wu ta va wa nyama ku nga ri wa moya. Hikuva marito ya Xikwembu ma ta rhwariwe kukondza ku simekiwa ntwanano lowuntshwa, hi vatukulu va Vaheveru ntsena. Kambe i ntiyiso, Muarabu wihi na wihi wo tshembeka a nga nghena eka ntwanano wa Xikwembu hi ku amukela mimpimanyeto ya Xona leyi tsariweke hi Vaheveru eBibeleni. Naswona ku sukela loko yi humelele, Koran ya Mamoslem a yi si fikelela xipimelo lexi. U hehla, a sola no soholota mintiyiso ya Bibe leyi tiyisisiweke hi Yesu Kriste.

Hi ku tirhisa eka Iximaye le xivulavulelo lexi se xi tirhisiweke eka Abrama, " *vo tala swinene lerova a va nge hlayiwi* ", ha twisisa leswaku i xivutiso xa ku andza ka vanhu ntsena ku nga ri xa vahlawuriwa lava hlawuriweke ku ya evuton'wini lebyi nga heriki. Ku pimanisa loku ringanyetiweke hi Xikwembu minkarhi hinkwayo ku le hansi ka swiyimo leswi faneleke ku fikeleriwa. Xikombiso: “ *tinyeleti ta xibakabaka* ” ti khumba ntirho wihi na wihi wa vukhongeri lowu katsaka “ *ku voninga misava* ”. Kambe i ku vonakala kwihhi? I ku vonakala ka ntiyiso ntsena loku vekiweke enawini hi Xikwembu loku endlaka leswaku “ *nyeleti* ” yi faneleka ku “ *voninga hi laha ku nga heriki* ” ematilweni, hi ku ya hi Dan.12:3, hikuva va ta va va ri “ *vutlhari* ” **hakunene** naswona va ta va va “ *dyondzisile ku lulama* ” **hakunene** hi ku ya hi Xikwembu.

Gen.16:11: “ *Ntsumi ya YaHWéH yi ku ka yena: Vona, u tikile, u ta veleka n’wana wa jaha, u ta n’wi thya vito ra Iximaye; hikuva YaHWéH u ku twile eku xanisekeni ka wena .*”

Gen.16:12: “ *U ta fana ni mbhongolo ya nhova; voko ra yena ri ta lwa na hinkwavo, voko ra hinkwavo ri ta lwa na yena; u ta tshama a langutane ni vamakwavo hinkwavo .*”

Xikwembu xi fanisa Ishmael, ni vatukulu va yena va Maarabu, ni “ *mbhongolo ya nhova* ”, xiharhi lexi dumeke hi vumunhu bya xona byo xandzuka ni byo nonon’hwana; naswona ku tlula kwalaho, brutal since yi vuriwa “ *savage* ”. Hikwalaho a nga pfumeli ku tamekiwa, ku fuyiwa kumbe ku kokiwa. Hi ku komisa, a nga rhandzi naswona a nga pfumeli ku rhandziwa, naswona u rhwala eka tijini ta yena ndzhaka ya tihanyi eka vamakwavo va yena n’wini na vanhu lava a nga va tiviki. Ku avanyisa loku ku simekiweke ni ku paluxiwa hi Xikwembu i ka nkoka swinene, enkarhini lowu wa makumu, ku twisisa xiphemu xo xupula, eka Xikwembu, xa vukhongereri bya Vuislem lebyi lwiweke hi Vukriste bya mavunwa eminkarhini leyi “ *ku vonakala* ” ka Vukriste a ku ri ntsena “ *. munyama* ”. Ku sukela loko yi tlhelele emisaveni ya vakokwa wa yona, Israel yi tlhele yi va xihlovo xa yona, tanihi leswi Vupela-dyambu bya Vukriste byi sirhelelekeke hi matimba ya Amerika, lawa va ma vitanaka, handle ko endla xihoxo ngopfu, “Sathana lonkulu”. I ntiyiso leswaku “Sathana” lontsongo a nga swi xiya “lonkulu”.

Hi ku veleka Ishmael, vito leri vulaka "Xikwembu xi twile", n'wana wa mpfilumpfilu, Xikwembu xi tumbuluxa **ku hambana loku engetelekeke** endzeni ka ndyangu wa Abrama. Swi engetela eka ndzhukano wa tindzimi leti tumbuluxiweke eka ntokoto wa Babele. Kambe loko a lunghiselela ndlela yo xupula, i mhaka ya leswi a tivaka ka ha ri emahlweni mahanyelo ya vuxandzuki ya vanhu eka mintwanano ya yena yimbirhi leyi landzelelanaka ku fikela emakumu ka misava.

Gen.16:13: “ *A thya Atta El roi vito ra YaHWéH loyi a vulavuleke na yena; hikuva u te: Xana ndzi vone nchumu laha, endzhaku ka loko a ndzi vonile?* »

Vito leri nge Atta El Roï ri vula: Hi wena Xikwembu lexi vonaka. Kambe se, kungu leri ro nyika Xikwembu vito i ku hlundzukisa ku tlakuka ka xona. Ndzimana leyi hinkwayo leyi hundzuluxeriweke hi tindlela to tala to hambana-hambana yi fika eka mianakanyo leyi. Agara a nga swi kholwi. Yena, nandza lontsongo, a a ri nchumu wa nyingiso wa muvumbi lonkulu Xikwembu lexi vonaka vumundzuku ni ku byi paluxa. Endzhaku ka ntokoto lowu, xana a nga chava yini?

Gn 16:14 “ *Hikokwalaho xihlovo lexi xi vuriwa xihlovo xa hosi Lakayi; yi le xikarhi ka Kadès na Bared .*”

Tindhawu ta laha misaveni laha Xikwembu xi tikombiseke kona i ta ndhuma kambe ku xiximiwa loku vanhu va va hakelaka kona hakanyingi ku vangwiwa hi moya wa vona wa ku gandzela swifaniso, lowu nga va vuyeni na xona.

Gn 16:15 “ *Agara a veleka Abrama n’wana wa jaha; kutani Abrama a thya vito ra Iximayeke eka n’wana loyi Agara a n’wi velekeleke yena .*”

Hakunene Iximayeke i n’wana wa xiviri wa Abrama, naswona ngopfu-ngopfu n’wana wakwe wo sungula loyi hi ntumbuluko a nga ta n’wi namarhela. Kambe a hi n’wana wa xitshembiso lexi tivisiweke hi Xikwembu khale. Hambu swi ri tano yi hlawuriwile hi Xikwembu, vito leri nge “ *Ishmael* ” leri xi

nyikiwaka rona kumbe “ *Xikwembu xi swi twile* ” ri sekeriwe eka ku xaniseka ka Agara ku tlula hinkwaswo, muhlaseriwa wa swiboho leswi tekiweke hi n’wini wa yena wa xisati na n’wini wa yena. Kambe hi ndlela ya vumbirhi, yi tlhela yi sekeriwe eka xihoxo xa Abrama na Sarayi xa ku va va pfumerile swa xinkarhana leswaku n’wana loyi wa mufana loyi a tikiweke hi Agara, Muegipta, a a ri xitiyisekiso, "nhlamulo", na ku hetisisiwa ka xitiviso xa Xikwembu. Xihoxo lexi xi ta va ni vuyelo bya ngati ku fikela emakumu ka misava.

Xikwembu xi nghene eka ntlangu wa miehleketo ya vanhu naswona eka xona xa nkoka xa hetisisiwa: n’wana wa ku kanetana na **ku hambana hi ku kanetana** wa hanya.

Gen.16:16: “ *Abrama a a ri ni malembe ya 86 hi vukhale loko Agara a veleka Abrama Iximayele .*”

Hikwalaho “Ishmael” u velekiwe hi 2034 (1948 + 86) loko Abrama a ri ni malembe ya 86 hi vukhale.

Genesa 17

Ku hambanisiwa hi ku yimbisiwa: xikombiso enyameni

Gen.17:1: “ *Loko Abrama a ri ni malembe ya 99 hi vukhale, Yehovha a humelela eka Abrama, a ku eka yena: “Hi mina Xikwembu xa Matimba Hinkwawo. Famba emahlweni ka xikandza xa mina, u nga vi na xisandzu .*”

Hi 2047, a ri na malembe ya 99 na Ishmael wa malembe ya 13, Abrama u endzeriwe hi moya hi Xikwembu lexi tinyiketelaka eka yena ro sungula tanihi “ *Xikwembu xa Matimba Hinkwawo* ”. Xikwembu xi lunghiselela xiendlo lexi nga ta paluxa vumunhu lebyi bya “matimba hinkwawo.” Ku languteka ka Xikwembu ngopfu ngopfu i ka maendlelo ya marito na ku twa hikuva ku vangama ka xona ku tshama ku nga vonaki kambe xifaniso lexi fanaka xa munhu wa xona xi nga voniwa handle ko fa.

Gen.17:2: “ *Ndzi ta simeka ntwanano wa mina exikarhi ka mina na n’wina, ndzi ta mi andzisa hilaha ku nga heriki .*”

Xikwembu xi pfluxeta xitshembiso xa ku andza ka yona, enkarhini lowu xi boxa “ *ku ya fika emakumu* ” ku nga va, ku fana na “ *ntshuri wa misava* ” na “ *tinyeleti ta xibakabaka* ” leswaku “ *a nga kona loyi a nga ti hlayaka* ”.

Gen.17:3: “ *Abrama a wa hi xikandza; kutani Xikwembu xi vulavula na yena, xi ku :*

Hi ku xiya leswaku loyi a vulavulaka na yena i “Xikwembu xa Matimba Hinkwawo”, Abrama u wela ehansi hi xikandza leswaku a nga languti Xikwembu, kambe u yingisela marito ya yena lama tsakisaka moya wa yena hinkwawo.

Gen.17:4: “ *Lowu i ntwanano wa mina lowu ndzi wu endlaka na n’wina. U ta va tata wa matiko yo tala .* »

Ntwanano lowu endliweke exikarhi ka Xikwembu na Abrama wu tiyisiwile siku rero : “ *U ta va tata wa matiko yo tala .*”

Gen.17:5: “ *A wu nge he vitaniwi Abrama; kambe vito ra wena ri ta va Abrahamama, hikuva ndzi ku endle tata wa matiko yo tala .* »

Ku cinciwa ka vito ku suka eka Abrama ku ya eka Abrahamama i swa nkoka naswona enkarhini wa yena Yesu u ta endla leswi fanaka hi ku cinca mavito ya vaapostola va yena.

Gen.17:6: “ *Ndzi ta mi tswala ngopfu, ndzi ta mi endla matiko; naswona tihosi ti ta huma eka wena .* »

Abrama i tatana wo sungula wa matiko ya Maarabu eka Iximaye, eka Isaka, u ta va tata wa Vaheveru, vana va Israele; eMidiyani u ta va tata wa vatukulu va Midiyani; laha Muxe a nga ta kuma nsati wa yena Zipora, n'wana Yetro.

Gen.17:7: “ *Ndzi ta simeka ntwanano wa mina exikarhi ka mina na wena, ni vatukulu va wena endzhaku ka wena, eka switukulwana swa vona hinkwaswo: wu ta va ntwanano lowu nga heriki, wa leswaku ndzi ta va Xikwembu eka wena ni le ka vatukulu va wena endzhaku ka wena .*”

Xikwembu hi vutlhari xi hlawula marito ya ntwanano wa xona lawa ya nga ta va “ya hilaha ku nga heriki” kambe ku nga ri ya hilaha ku nga heriki. Leswi swi vula leswaku ntwanano lowu endliweke ni vatukulu va yena va nyama wu ta va ni nkarhi lowu pimiweke. Naswona ndzilakano lowu wu ta fikeleriwa loko, eku vuyeni ka yena ko sungula na ku hundzuka ka yena munhu, Kriste wa le tilweni a ta simeka eka rifu ra yena ra ku rivaleriwa hi ku tirhandzela, xisekelo xa ntwanano lowuntshwa lowu nga ta va na vuyelo lebyi nga heriki.

Eka nkarhi lowu, swi fanele ku xiyiwa, vanhu hinkwavo va mativula lava kongomisiweke ni ku thyiwa mavito ku sukela eku sunguleni va lahlekeriwa hi ku va va ri enawini. Leyi a ku ri mhaka ya Kayini, mativula ya Adamu, ya Iximaye, mativula kambe n'wana wa Abrama loyi a nga riki enawini, naswona endzhaku ka yena, ku ta va mhaka ya Esawu mativula ya Isaka. Nsinya lowu wa nawu wa ku tsandzeka ka mativula wu profeta ku tsandzeka ka ntwanano wa nyama wa Vayuda. Ntwanano wa vumbirhi wu ta va wa moya naswona wu ta vuyerisa vahedeni lava hundzukeke hakunene ntsena, ku nga khathariseki ku vonakala loku kanganyisaka loku vangiwaka hi ku tiendla onge i vanhu va mavunwa.

Gen.17:8: “ *Ndzi ta ku nyika wena, ni vatukulu va wena endzhaku ka wena, tiko leri u tshamaka eka rona tanihi muluveri, tiko hinkwaro ra Kanana, leswaku ri va ndzhaka **leyi nga heriki** , kutani ndzi ta va Xikwembu xa vona.*

Hilaha ku fanaka, tiko ra Kanana ri ta nyikiwa “ ri va ndzhaka **leyi nga heriki** ” ntsendze loko Xikwembu xi bohiwa hi ntwanano wa xona. Naswona ku ala ka Mesiya Yesu ku ta endla leswaku yi nga vi na nchumu, nakambe, endzhaku ka malembe ya 40 endzhaku ka vukarhi lebyi, tiko ni ntsindza wa rona Yerusalema swi ta lovisiwa hi masocha ya Varhoma, naswona Vayuda lava nga ta pona va ta hangalasiwa ematikweni yo hambana-hambana ya misava. Hikuva Xikwembu xi boxa xiyimo xa ntwanano: “ *Ndzi ta va Xikwembu xa vona* ”. Nakambe, loko tanihi leswi a rhumiweke hi Xikwembu, Yesu a ariwa ximfumo hi tiko, Xikwembu xi ta kota ku herisa ntwanano wa xona hi ku va enawini hi ku helela.

Gen.17:9: “ *Xikwembu xi ku eka Abrahama: U ta hlayisa ntwanano wa mina, wena ni vatukulu va wena endzhaku ka wena, eka switukulwana swa vona hinkwaswo .* ”

Ndzimana leyi yi soholota nhamu eka ku tikhoma loku hinkwako ka vukhongereri loku endlaka Xikwembu xi va Xikwembu xa vukhongereri bya Xikwembu xin’we lebyi hlengeletaneke eka ntwanano wa ecumenical hambileswi tidyondzo ta byona ti nga fambelaniki na ku kanetana. Xikwembu xi bohiwa ntsena hi marito ya xona lawa ya vekaka xisekelo xa ntwanano wa xona, muxaka wa ntwanano lowu endlweke na lava va xi yingisaka ntsena. Loko munhu a hlayisa ntwanano wa yena, wa wu tiyisa ni ku wu andlala. Kambe munhu u fanele ku landzela Xikwembu eka phurojeke ya yena leyi akiweke eka swiyenge swimbirhi leswi landzelelanaka ; xo sungula i xa nyama, xa vumbirhi i xa moya. Naswona ndzimana leyi ku suka eka yo sungula ku ya eka ya vumbirhi yi ringa ripfumelo ra munhu hi xiyexe ra vanhu, naswona xo sungula, ra Vayuda. Hi ku ala Kriste, tiko ra Vayuda ri tlula ntwanano wa rona na Xikwembu lexi pfulelaka vahedeni nyangwa, naswona exikarhi ka vona lava hundzukulaka eka Kriste va amukeriwa hi yena ivi va hlayiwa tanihi vana va moya eka Abrahama. Xisweswo, hinkwavo lava hlayisaka ntwanano wa yena i vana kumbe vanhwanyana va Abrahama hi nyama kumbe hi tlhelo ra moya.

Eka ndzimana leyi, hi vona leswaku Israyele, tiko ra nkarhi lowu taka ra vito rero, ri na xihlovo xa rona eka Abrahama. Xikwembu xi endla xibocho xo endlava vatukulu va xona va va vanhu lava “hlawuleriweke” leswaku va ta kombisa nkombiso wa laha misaveni. A hi mhaka ya vanhu lava ponisiweke, kambe ya vumbiwa bya hlengelletano ya vanhu leyi yimelaka vahlawuriwa va laha misaveni eka ku hlawuriwa ka vahlawuriwa lava ponisiweke hi tintswalo ta Xikwembu ta nkarhi lowu taka leti nga ta kumiwa hi Yesu Kriste.

Gen.17:10: “ Lowu i ntwanano wa mina, lowu mi nga ta wu hlayisa exikarhi ka mina na n’wina, ni vatukulu va n’wina endzhaku ka n’wina: wanuna un’wana ni un’wana exikarhi ka n’wina u ta yimbisiwa ”

Ku yimba i xikombiso xa ntwanano lowu endlweke exikarhi ka Xikwembu, Abrahama na vatukulu va yena, vatukulu va yena va nyama. Ku tsana ka yona i xivumbeko xa yona lexi hlengelletiweke lexi tirhaka eka vatukulu va yona hinkwavo, lava hanyaka hi ripfumelo kumbe e-e, ku yingisa kumbe ku nga yingisi. Hi hala tlhelo, eka ntwanano lowuntshwa, ku hlawuriwa hi ripfumelo loku ringiweke ku ta voniwa hi voxo hi vahlawuriwa lava endzhaku va nga ta kuma vutomi lebyi nga heriki lebyi nga ekhombiyeni eka ntwanano lowu. Hi fanele ku engetela eka ku yimbisiwa, mbuyelo wo biha: Mamoslem na wona ya yimbisiwa kusukela eka mupatriyarka wa wona Ishmael naswona va nyika ku yimbisiwa loku nkoka wa ximoya lowu va yisaka eka ku vula mfanelo ya vutomi lebyi nga heriki. Hambiswiritano, ku yimba ku ni vuyelo bya nyama lebyi nga heriki ntsena, ku nga ri bya hilaha ku nga heriki.

Gen.17:11: “ *Mi ta tiyimba; naswona ku ta va xikombiso xa ntwanano exikarhi ka mina na wena .* ”

Hakunene i xikombiso xa ntwanano na Xikwembu kambe ku humelela ka yona i ka nyama ntsena naswona tindzimana 7, 8, naswona ndzimana leyi landzelaka ya 13 ti tiyisisa ku tirhisiwa ka yona ntsena “ **loku nga heriki** ”.

Gen.17:12: “ *Loko wanuna un’wana ni un’wana a ri ni masiku ya nhungu, hi ku ya hi switukulwana swa n’wina, wanuna un’wana ni un’wana exikarhi ka n’wina u ta yimbisiwa, hambu a velekiwile endlwini, kumbe u xaviwe hi mali eka n’wana wihi na wihi wa ‘muluveri, . handle ko va wa rixaka ra wena’* .

Xin’wana xa ha hlamarisa swinene, kambe ku nga khathariseki ntumbuluko wa xona lowu nga heriki, hambu swi ri tano wu vumba vuprofeta lebyi paluxaka phurojeke ya Xikwembu ya gidi ^{ra malembe ya vu-8} . Lexi i xivangelo xa ku hlawuriwa ka "masiku ya tsevu", hikuva masiku ya nkombo yo sungula ya fanekisela nkarhi wa laha misaveni wa ku hlawuriwa ka vahlawuriwa va magidi ya tsevu ya malembe na ku avanyisa ka gidi ra malembe ya vunkombo. Hi ku hlela, emisaveni, ntwanano lowukulu ni tiko ra Vayuda ni xitumbulukwana xa rona xo sungula, Abrama, Xikwembu xi paluxa xifaniso xa vutomi lebyi nga heriki bya nkarhi lowu taka bya vahlawuriwa lava ntshunxiweke eka ku tsana ka rimbewu ka nyama loku dzikeke eka nhlonge ya le mahlweni leyi tsemiweke eka vaxinuna. Kutani, tani hi leswi vahlawuriwa va nga ta huma eka masungulo hinkwawo ya vanhu va misava, kambe ntsena eka Kriste, eka ntwanano wa khale, ku yimbisiwa ku fanele ku tirhisiwa hambu ku ri eka valuveri loko va lava ku hanya na tlhelo leri hlawuriweke hi Xikwembu.

Mianakanyo leyikulu ya ku yimba i ku dyondzisa leswaku emfun’weni wa Xikwembu lowu nga heriki vanhu a va nge he tswali naswona ku navela ka nyama a ku nge he koteki. Ku tlula kwalaho, muapostola Pawulo u fanisa ku yimbisiwa ka nyama eka ntwanano wa khale ni ku yimbisiwa ka timbilu ta vahlawuriwa eka ntwanano lowuntshwa. Eka langutelo leri, ri ringanyeta ku basa ka nyama na ka mbilu leyi tinyiketelaka eka Kriste.

Ku yimba swi vula **ku tsema** naswona mianakanyo leyi yi paluxa leswaku Xikwembu xi lava ku simeka vuxaka byo hlawuleka ni xivumbiwa xa xona. Eka Xikwembu lexi “nga ni mavondzo,” xi lava ku hlawuleka ni ku rhangisa rirhandzu ra vahlawuriwa va xona lava faneleke, loko swi laveka, ku tsema vuxaka bya vanhu lebyi va rhendzeleke lebyi nga ni khombo eka ku ponisiwa ka vona ni ku tsema vuxaka ni swilo ni vanhu lava onhaka vuxaka bya vona na vona yena. Tanihi xifaniso xa vuprofeta bya dyondzo, nsinya lowu wa nawu wu khumba Israyele wa yena wa nyama, wo sungula, na Israyele wa yena wa moya wa nkarhi hinkwawo lowu paluxiweke eka Yesu Kriste eku hetisekeni ka yena.

Gen.17:13: “ *Loyi a velekiweke endlwini ni loyi a xaviweke hi mali u fanele ku yimbisiwa; kutani ntwanano wa mina wu ta va ntwanano **lowu nga heriki** enyameni ya n’wina* » .

Xikwembu xi sindzisa mianakanyo leyi: n’wana wa le nawini ni n’wana loyi a nga riki enawini va nga namarhela yena hikuva xisweswo u profeta mintwanano yimbirhi ya phurojeke ya xona yo ponisa... Kutani, ku sindzisa loku funghiweke hi ku vuya ka xivulavulelo lexi nge " *acquired took money* " ku profeta Yesu Krete loyi a nga ta ringanyetiwa eka 30 wa tidenari hi Vayuda va vukhongeri lava xandzukeke. Naswona xisweswo, hi tidenari ta 30, Xikwembu xi ta nyikela vutomi bya xona bya vumunhu eku kutsuleni ka vahlawuriwa va Vayuda ni va vuhedeni hi vito ra ntwanano wa xona wo kwetsima. Kambe muxaka wa “ **lowu nga heriki** ” wa xikombiso xa ku yimba wa tsundzukiwa naswona ku pakanisa “ *enyameni ya wena* ” ku tiyisekisa vumunhu bya wona bya

nkarhinyana. Hikuva ntwanano lowu wu sungulaka laha wu ta hela loko Mesiya a humelela “ *ku herisa xidyoho* ,” hi ku ya hi Dan.7:24.

Gen.17:14: “ *Wanuna la nga yimbangiki, loyi a nga yimbangiki enyameni, u ta susiwa exikarhi ka vanhu va yena, u ta va a tlule ntwanano wa mina* ”

Ku xixima milawu leyi vekiweke hi Xikwembu swi tiyile swinene naswona a swi pfumeli ku hambana hikuva ku tlula nawu ka vona ku soholota ntirho wa xona wa vuprofeta, naswona u ta kombisa hi ku sivela Muxe ku nghena eKanana leswaku xihoxo lexi i xikulu swinene. Lava nga yimbangiki enyameni a va le nawini ku hanya eka vanhu va Vayuda va laha misaveni ku tlula leswi lava nga yimbangiki embilwini a va ta va xiswona eka mfumo wa Xikwembu wa le tilweni lowu nga heriki wa nkarhi lowu taka.

Gen.17:15: “ *Xikwembu xi ku eka Abrahamama: U nga ha vitani Sarayi nsati wa wena Sarayi; kambe vito ra yena ri ta va Sara .*”

Abrama swi vula tata wa vanhu kambe Abrahamama swi vula tata wa ntshungu. Hilaha ku fanaka, Sarayi swi vula wa xiyimo xa le henhla kambe Sara swi vula hosi ya xisati.

Abrama se i tata wa Iximaye, kambe ku cinca ka vito ra yena Abrahamama swi lulamile eka ku andza ka vatukulu va yena eka Isaka n’wana loyi Xikwembu xi nga ta n’wi tivisa, ku nga ri eka Iximaye. Hikwalaho ka xivangelo lexi fanaka, Sarayi la nga velekgangiki u ta veleka ni ku veleka mintshungu hi ku tirhisa Isaka naswona vito ra yena ri hundzuka Sara.

Gen.17:16: “ *Ndzi ta n’wi katekisa, ndzi ku nyika n’wana wa jaha hi yena; Ndzi ta ri katekisa, ri ta hundzuka matiko; tihosi ta matiko ti ta huma eka yena .*”

Abrama u famba na Xikwembu, kambe vutomi bya yena bya siku na siku i bya laha misaveni naswona byi sekeriwe eka swiyimo swa ntumbuluko swa laha misaveni, ku nga ri masingita ya Xikwembu. Nakambe emianakanyweni ya yena u nyika marito ya Xikwembu ku twisisa ka nkateko hi ndlela leyi Sarayi a kumeke n’wana wa jaha ha yona hi ku tirhisa Agara nandza wa yena wa xisati.

Gen.17 :17: “ *Abrahama a wa hi xikandza; a hleka, a ku embilwini ya yena: “Xana munhu wa malembe ya dzana u ta velekiwa n’wana wa jaha xana? naswona xana Sara wa malembe ya makume-nhungu hi vukhale, xana u ta veleka? »*

Hi ku xiya leswaku Xikwembu xi nga ha vula leswaku Sarayi a a ta kota ku veleka vana hambileswi a nga ntwamba naswona se a nga ni malembe ya 99 hi vukhale, u hlekile embilwini yakwe. Xiyimo lexi a xi nga ehleketiwi ngopfu eka xiyimo xa munhu wa laha misaveni lerova xivono lexi xa mianakanyo ya yena xi vonaka xi ri xa ntumbuluko. Naswona u nyika nhlamuselo eka miehleketo ya yena.

Gen.17:18: “ *Kutani Abrahamama a ku eka Xikwembu: Oho! onge Iximayele a nga hanya emahlweni ka xikandza xa wena! »*

Swi le rivaleni leswaku Abrahamama u ehleketa hi nyama naswona u twisisa ntsena ku andza ka yena hi ku tirhisa Ishmael, n’wana loyi se a velekiweke naswona a nga ni malembe ya 13 hi vukhale.

Gen.17:19: “ *Xikwembu xi te: Sara nsati wa wena u ta ku velekelana n’wana wa jaha; u ta n’wi thya vito ra Isaka. Ndzi ta simeka ntwanano wa mina na yena, wu va ntwanano lowu nga heriki eka vatukulu va yena endzhaku ka yena .*”

Hi ku tiva miehleketo ya Abrahamama, Xikwembu xi n'wi tshinya xi tlhela xi pfluxeta xitiviso handle ko siya nkarhi wutsongo wa xihoxo xa nhlamuselo.

Ku kanakana loku kombisiweke hi Abrahamama mayelana na ku velekiwa ka Isaka hi singita ku profeta ku kanakana na ku nga pfumeli leswaku vumunhu byi ta tikombisa eka Yesu Kriste. Naswona ku kanakana ku ta teka xivumbeko xa ku ala ximfumo eka vatukulu va nyama va Abrahamama.

Gn 17:20 *Malunghana na Iximaye, ndzi ku twile. Waswivo, ndzi ta n'wi katekisa, ndzi n'wi tswala, ndzi n'wi andzisa swinene; u ta veleka tihosana ta khume-mbirhi, kutani ndzi ta n'wi endla tiko lerikulu ."*

Ishmael swi vula leswaku Xikwembu xi swi twile, nakambe, eka ku nghenelela loku, Xikwembu xa ha lulamisa vito leri xi n'wi nyikeke rona. Xikwembu xi ta yi endla yi tswala, yi ta andza naswona yi ta vumba tiko lerikulu ra Maarabu leri vumbiweke hi "tihosana ta khume-mbirhi". Nomboro leyi ya 12 yi fana na vana va 12 va Yakobe va ntwanano wa yena wo kwetsima lava nga ta tlhandlamiwa hi vaapostola va 12 va Yesu Kriste, kambe ku fana a swi vuli ku fana hikuva yi tiyisisa mpfuno wa Xikwembu kambe ku nga ri ntwanano lowu ponisaka mayelana na phurojeke ya yena ya vutomi lebyi nga heriki. Ku tlula kwalaho, Iximaye ni vatukulu va yena va ta va ni vulala eka hinkwavo lava ngenhaka eka ntwanano wo kwetsima wa Xikwembu, hi ku landzelelana va ri Vayuda kutani va va Vakreste. Ntirho lowu lowu nga ni khombo wu ta pfumelela ku velekiwa loku nga riki enawini hi maendlelo lama nga riki enawini hi ku ringana lama ehleketiwaka hi manana la nga riki na n'wana ni tatana la tikhomaka ku tlula mpimo. Leswi hi swona swi endlaka leswaku vana va Abrahamama va nyama va ta rhwala ndzhukano lowu fanaka naswona eku heteleleni va ta xaniseka hi ku ariwa loku fanaka hi Xikwembu.

Leswi va nga tiva Xikwembu na mimpimanyeto ya xona, vatukulu va Ishmael va nga hlawula ku hanya hi ku landza milawu ya yena ku kondza va nghena eka ntwanano wa Vayuda, kambe ku hlawula loku ku ta tshama ku ri ka munhu hi xiyexe ku fana na ku ponisiwa loku nga heriki loku nga ta nyikeriwa eka vahlawuriwa. Hilaha ku fanaka, tani hi vavanuna van'wana va masungulo hinkwavo, ku ponisiwa eka Kriste ku ta nyikeriwa eka vona naswona ndlela yo ya hilaha ku nga heriki yi ta pfulekela vona, kambe ntsena eka mpimanyeto wo yingisa wa Kriste muponisi, la vambiweke, la feke ni ku pfuxiwa eku feni.

Gen.17:21: "*Ndzi ta simeka ntwanano wa mina na Isaka, loyi Sara a nga ta n'wi tswalela enkarhini lowu lembe leri taka "*

Leswi Ismayele a a ri ni malembe ya 13 hi nkarhi wa xivono lexi hi ku ya hi ndzimana 27, hikwalaho u ta va a ri ni malembe ya 14 loko Isaka a velekiwa. Kambe Xikwembu xi sindzisa mhaka leyi: ntwanano wa xona wu ta simekiwa na Isaka, ku nga ri na Iximaye. Naswona u ta velekiwa hi Sara.

Gen.17 :22: "*Loko a heta ku vulavula na yena, Xikwembu xi titlakusa ku tlula Abrahamama ."*

Swivumbeko swa Xikwembu a swi talanga naswona swi hlawulekile, naswona leswi swi hlamusela leswaku ha yini vanhu va nga tolovelanga singita ra Xikwembu ni leswaku ha yini, ku fana na Abrahamama, ku anakanya ka vona ku tshama ku ri ehansi ka milawu ya ntumbuluko ya vutomi bya laha misaveni. Rungula ra yena leri nyikeriweke, Xikwembu xa tlhelela endzhaku.

Gen.17:23: “ *Abrahama a teka Iximayele n’wana wa yena, ni hinkwavo lava velekiweke endlwini ya yena, ni hinkwavo lava a va xaveke hi mali, vavanuna hinkwavo va yindlu ya Abrahama; kutani a va yimbisa siku rero, hi ku landza xileriso lexi Xikwembu xi n’wi nyikeke xona .”*

Xileriso lexi nyikeriweke hi Xikwembu xi hetisisiwa hi ku hatlisa. Ku yingisa ka yena ku endla leswaku ntwanano wa yena na Xikwembu wu lulamile. N’wini loyi wa matimba wa khale a a xava malandza naswona xiyimo xa hlonga a xi ri kona naswona a xi nga kanetiwi. Entiyisweni, lexi nga ta endla leswaku mhaka leyi yi kanakana i ku tirhisiwa ka madzolonga ni ku khomiwa hi ndlela yo biha ka malandza. **Xiyimo xa hlonga nakambe i xa hinkwavo lava kutsuriweke hi Yesu Krete, hambi ku ri namuntlha .**

Gen.17:24: “ *Abrahama a a ri ni malembe ya 99 hi vukhale loko a yimbisiwa .”*

Ku hlamuseriwa loku ku hi tsundzuxa leswaku ku yingisa ku laveka hi Xikwembu eka vanhu, ku nga khathariseki leswaku va ni malembe mangani; ku sukela eka lontsongo ku ya eka lonkulu.

Gen.17:25: “ *Iximayele n’wana wakwe a a ri ni malembe ya khume-nharhu loko a yimbisiwa .”*

Hikwalaho u ta va a ri nkulu eka makwavo Isaka hi malembe ya 14, leswi nga ta n’wi tiyisekisa leswaku u ni vuswikoti byo vavisa makwavo wa yena lontsongo, n’wana wa nsati la nga enawini.

Gen.17:26: “ *Hi rona siku rero Abrahama a yimbisiwa, na Iximayele n’wana wakwe ”*

Xikwembu xi tsundzuka ku va Iximayele ku va enawini eka Abrahama loyi a nga tata wa yena. Ku yimbisiwa ka vona loku tolovelekeke ka hambukisa ku fana ni leswi vatukulu va vona va vulaka leswaku va huma eka Xikwembu xin’we. Hikuva ku tivula Xikwembu, a swi enelanga ku va ni tatana wa nyama wa vakokwa wa yena la fanaka. Naswona loko Vayuda lava nga pfumeriki va vula ku hlangana loku na Xikwembu hikwalaho ka tata wa vona Abrahama, Yesu u ta ala njhekanjhekisano lowu kutani a va veka ehenhla ka diyavulosi, Sathana, tata wa mavunwa ni mudlayi ku sukela eku sunguleni. Leswi Yesu a swi vuleke eka Vayuda lava xandzukeke va nkarhi wa yena swi tirha hi ndlela leyi fanaka eka ku tiendla ka hina ka Maarabu ni Mamoslem.

Gen.17:27: “ *Vavanuna hinkwavo va yindlu ya yena, hambi lava velekiweke endlwini ya yena, kumbe lava kumiweke hi mali eka valuveri, va yimbisiwa na yena .”*

Endzhaku ka xikombiso lexi xa ku yingisa, hi ta vona leswaku makhombo ya Vaheveru lava humaka eEgipta minkarhi hinkwayo ya ta huma eka ku tekela ehansi ka vona ku yingisa loku Xikwembu xi ku lavaka hi ku helela, eminkarhini hinkwayo na ku fikela emakumu ka misava.

Genesa 18

Ku hambanisiwa ka vamakwerhu va nala

Gen.18 :1 : *“Yehovha a humelela eka yena exikarhi ka mirhi ya mirhi ya Mamre, loko a tshamile enyangweni ya tende ra yena hi ku hisa ka nhlikanhi .”*

Gen.18:2: *“ A tlakusa mahlo, a languta, kutani waswivo, vavanuna vanharhu va yimile ekusuhi na yena. Loko a va vona, a tsutsuma a ya hlangana na vona a ri enyangweni ya tende ra yena, a nkhinsama ehansi .”*

Abrahama i wanuna wa malembe ya dzana, wa swi tiva leswaku u dyuharile sweswi kambe u hlayisa xivumbeko lexinene xa miri, tanihi leswi a *“ tsutsumelaka ku ya hlangana na ”* vaendzi va yena. Xana u va xiyile tanihi varhumiwa va le *tilweni* ? Kambe leswi a swi vonaka i "vavanuna vanharhu" naswona hi nga swi vona hi ku angula ka yena, ku titwa ka yena ka malwandla hi ku tisungulela leswi nga mihandzu ya vumunhu bya yena bya rirhandzu bya ntumbuluko.

Gen.18:3: *“ A ku: Hosi, loko ndzi kume tintswalo emahlweni ka wena, ndza ku kombela, u nga hundzi eka nandza wa wena .”*

Ku vitana muendzi “hosi” a ku ri vuyelo bya ku titsongahata lokukulu ka Abrahama naswona nakambe a ku na vumbhoni bya leswaku a a ehleketa leswaku u vulavula na Xikwembu. Hikuva, riendzo leri ra Xikwembu hi xivumbeko xa munhu hi ku helela ri hlawulekile tanihileswi hambi ku ri Muxe a nga ta pfumeleriwa ku vona *“ ku vangama ”* ka xikandza xa Xikwembu hi ku ya hi Eks.33:20 ku ya eka 23: *“ YaHWéH u ri: A wu nge swi koti ku vona xikandza xa mina, hikuva munhu a nge ndzi voni a hanya. Yahweh u te: Hi leyi ndhawu leyi nga ekusuhi na mina; u ta yima eribyeni. Loko ku vangama ka mina ku hela, ndzi ta ku nghenisa ekheleni ra ribye, ndzi ku funengeta hi voko ra mina kukondza ndzi hundza. Loko ndzi hundzuluxa voko ra mina, u ta ndzi vona endzhaku, kambe xikandza xa mina a xi nge voniwi .”* Loko xivono xa *“ku vangama ”* ka Xikwembu xi yirisiwile, a xi tisiveli ku teka xivumbeko xa munhu leswaku xi tshinela eka swivumbiwa swa xona. Xikwembu xi swi endla ku endzela Abrahama, munghana wa xona, naswona xi ta swi endla nakambe hi xivumbeko xa Yesu Kriste ku sukela eku tikiweni ka yena ka embryo ni ku fikela eku feni ka yena loku rivalelaka.

Gen.18:4: *“ A ku tise mati matsongo leswaku a ku hlamba milenge; mi wisa ehansi ka murhi lowu .”*

Ndzimana 1 yi swi veke erivaleni, ya hisa, naswona ku nyuhela ka milenge ku funengetiwe hi ntshuri wa misava swi lulamisa ku hlamba milenge ya vaendzi. I nyiko leyi tsakisaka leyi endliweke eka vona. Naswona nyingiso lowu wu le ku dzunekeni ka Abrahama.

Gen.18:5: *“ Ndzi ta famba ndzi ya teka xinkwa, ndzi tiyisa mbilu ya wena; endzhaku ka sweswo, u ta ya emahlweni ni riendzo ra wena; hikuva hi yona mhaka leyi u hundzaka hi nandza wa wena. Va hlamula va ku: Endla hilaha u vuleke hakona .”*

Laha hi vona leswaku Abrahama a nga va kombisanga vaendzi lava tanihi swivumbiwa swa le tilweni. Hikwalaho nyingiso lowu a wu kombisaka eka vona i vumbhoni bya timfanelo ta yena ta ntumbuluko ta vumunhu. U titsongahata, wa rirhandzu, wa olova, wa hanana, wa pfuna naswona wa amukela vaendzi; swilo leswi n’wi tsakelaka eka Xikwembu. Eka xiphemu lexi xa vumunhu, Xikwembu xa pfumelela ni ku amukela swiringanyeto swa xona hinkwaswo.

Gen.18:6: “ *Abrahama a hatla a nghena entsongeni wakwe eka Sara, a ku: Hi ku hatlisa, mimpimo yinharhu ya mapa yo saseka, u yi hlanganisa, u endla makhekhe .*”

Swakudya swa pfuna eka miri wa nyama naswona hi ku vona mimiri yinharhu ya nyama emahlweni ka yena, Abrahama a ri na swakudya leswi lunghiseleriweke ku pfluxeta matimba ya miri ya vaendzi va yena.

Gen.18:7: “ *Kutani Abrahama a tsutsumela entlhambini wa yena, a teka rhole ro olova, lerinene, a ri nyika nandza, loyi a hatliseke ku ri lunghisa .*”

Ku hlaluriwa ka rhole ro olova swiya emahlweni swikombisa ku hanana ka rona xikan’we na musa wa ntumbuluko; ku tsakela ka yena ku tsakisa muakelani wa yena. Ku fikelela mbuyelo lowu yinyika leswinene eka vayeni va yona.

Gen.18:8: “ *A teka khirimi ni masi swin’wana, swin’we ni rhole leri a ri lunghiseriwile, a swi veka emahlweni ka swona. Yena hi yexe a yime etlhelo ka vona, ehansi ka murhi. Kutani va dya .*”

Swakudya leswi swo nandziha swi nyikeriwa eka vanhu lava a nga va tiviki lava hundzaka, vanhu lava a nga va tiviki kambe a va khomaka tanihi swirho swa ndyangu wa yena n’wini. Ku hundzuka ka vaendzi i ka xiviri swinene tanihi leswi va dyaka swakudya leswi endleriweke munhu.

Gen.18:9: “ *Kutani va ku eka yena: “U kwihi Sara nsati wa wena? U hlamule a ku: U kona, etendeni .*

Hi ku xaniseka ka muhaxi ku humelela eka ku vangama ka Xikwembu na ka yena, vaendzi va paluxa ntumbuluko wa vona wa ntiyiso hi ku thya vito ra nsati wa yena, "Sarah", leri Xikwembu xi n’wi nyikeke rona eka xivono xa xona xa khale.

Gen.18:10: “ *Un’wana wa vona a ku: “Ndzi ta tlhelela eka wena hi nkarhi lowu; kutani waswivo, Sara nsati wa wena u ta va ni n’wana wa jaha. Sara a a yingisele enyangweni ya tende, leri a ri ri endzhaku ka yena .*”

A hi xiyeni leswaku hi ku languteka ka vaendzi lavanharhu, a ku na nchumu lowu kombisaka YaHWéh eka tintsumi timbirhi leti fambaka na yena. Vutomi bya le tilweni byi vonaka laha naswona byi paluxa nhlamuselo ya ku ringana leyi fumaka kwalaho.

Loko un’wana wa vaendzi vanharhu a ri karhi a tivisa ku velekiwa ka Sarah loku tshinelaka, u yingisela ku suka enyangweni wa tende eka leswi vuriwaka naswona tsalwa ri boxa leswaku i mani " loyi a a ri endzhaku ka yena "; leswi vulaka leswaku a nga n’wi vonanga naswona hi tlhelo ra vumunhu a nga swi kotanga ku lemuka vukona bya yena. Kambe a va nga ri vavanuna.

Gen.18:11: “ *Abrahama na Sara a va dyuharile va dyuharile, Sara a nga ha swi koti ku tshemba ku va ni vana .*”

Ndzimana leyi yi hlamusela swiyimo leswi tolovelekeke swa vanhu leswi tolovelekeke eka vanhu hinkwavo.

Gen.18:12: “ *Kutani a hleka endzeni ka yena , a ku: “Leswi ndzi dyuhaleke, xana ndza ha swi navela? Hosi yanga na yona yi dyuharile .*”

Nakambe xiya ku kongoma: “ *U hlekile endzeni ka yena* ”; lerova a nga kona loyi a n’wi tweke a hleka handle ka Xikwembu lexi hanyaka lexi kambelaka miehleketo ni timbilu.

Gen.18:13: “ *Yehovha a ku eka Abrahamama: “Hikokwalaho ka yini Sara a hlekile, a ku: Xana ndzi ta va ni n’wana hakunene, hambileswi ndzi dyuhaleke? »*

Xikwembu xi teka nkarhi lowu ku paluxa vumunhu bya xona bya vukwembu, leswi endlaka leswaku ku boxiwa ka YaHWéH ku lulamile hikuva hi xona lexi vulavulaka hi xivumbeko lexi xa vumunhu eka Abrahamama. I Xikwembu ntsena lexi nga tivaka miehleketo ya Sara leyi fihliweke naswona sweswi Abrahamama wa swi tiva leswaku Xikwembu xa vulavula na yena.

Gen.18:14: “ *Xana ku na nchumu lowu hlamarisaka eka tlhelo ra YaHWéH? Hi nkarhi lowu vekiweke ndzi ta tlhelela eka n’wina, hi nkarhi lowu fanaka; kutani Sara u ta va ni n’wana wa jaha .”*

Xikwembu xi va ni vulawuri naswona xi pfuxeta ku vhumbha ka xona kahle hi vito ra YaHWéH ra vukwembu bya xona.

Gen.18 :15: “ *Sara u hembile, a ku: A ndzi hlekanga. Hikuva a a chava. Kambe u te: Ku hambana ni sweswo, u hlekile .”*

“ *Sara u hembile* ” ku vula tsalwa hikuva Xikwembu xi twe miehleketo ya yena ya le xihundleni, kambe a ku nga ri na ku hleka loku humaka enon’wini wa yena; hikwalaho a ku ri mavunwa matsongo ntsena eka Xikwembu kambe ku nga ri eka munhu. Naswona loko Xikwembu xi n’wi tshinya, i mhaka ya leswi a nga pfumeli leswaku Xikwembu xi lawula mianakanyo yakwe. U nyikela vumbhoni, a ya fika laha a n’wi hembelaka. Leswi hi swona swi endlaka a sindzisa hi ku vula a ku: “ *Ku hambana ni sweswo (i mavunwa), u hlekile .”* Hi nga rivali leswaku munhu loyi a katekisiweke hi Xikwembu i Abrahamama ku nga ri Sara, nsati wa yena wa le nawini, loyi a vuyeriwaka ntsena hi nkateko wa nuna wa yena. Mianakanyo ya yena se yi endle leswaku ku va ni ndzhukano wa ku velekiwa ka Ishmael, nala wa nkarhi lowu taka wa ndzhaka ni muphikizani wa Israyele; i ntiyiso ku hetisisa ntirho wa Xikwembu.

Gen.18:16: “ *Vavanuna lava va pfuka va famba, va languta eSodoma. Abrahamama u fambe na vona leswaku a ya va heleketa .*

Va timiwile, va wundliwe naswona va pfuxetile eka Abrahamama na Sara ku velekiwa ka nkarhi lowu taka ka n’wana wa le nawini Isaka, vaendzi va le tilweni va paluxela Abrahamama leswaku ku endzela ka vona emisaveni na kona ku na vurhumiwa byin’wana emiehleketweni: byi khumba Sodoma.

Gen.18:17: “ *Kutani YaHWéH a ku: Xana ndzi ta tumbeta Abrahamama leswi ndzi nga ta swi endla?... ”*

Laha hi na ku tirhisiwa loku kongomeke ka ndzimana leyi ku suka eka Amosi 3:7: “ *Hikuva Hosi, YaHWéH, a yi endli nchumu handle ko paluxela xihundla xa yona eka malandza ya yona vaprofeta ”.*

Gen.18:18: “ *Abrahamama u ta va tiko lerikulu ni ra matimba, naswona matiko hinkwawo ya misava ma ta katekisiwa ha yena .”*

Hikwalaho ka ku lahlekeriwa hi nhlamuselo loku tolovelekeke loku tirhisiwaka eka riencisi “ *hakunene* ”, ndzi tsundzuka leswaku ri vula: hi ndlela yo karhi na leyi heleleke. Loko xi nga si paluxa ntirho wa xona wo lovisa, Xikwembu xi hatlisela ku tiyisekisa Abrahamama hi xiyimo xa yena n’wini emahlweni ka

xikandza xa yena naswona xi pfluxeta mikateko leyi xi nga ta n'wi nyika yona. Xikwembu xi sungula ku vulavula hi Abrahamama hi munhu wa vunharhu leswaku xi ta n'wi tlakusela eka xiyimo xa ximunhuhatwa lexikulu xa matimu xa vumunhu. Hi ku endla hi ndlela leyi, u kombisa vatukulu va yena va nyama na va moya xikombiso lexi a xi katekisaka na lexi a xi tsundzukaka no xi hlamusela eka ndzimana leyi taka.

Gen.18:19: “ *Hikuva ndzi n'wi hlawurile, leswaku a lerisa vana va yena va majaha ni ndyangu wa yena endzhaku ka yena, ku hlayisa ndlela ya Yehovha, hi ku lulama ni ku lulama ka Abrahamama leswi a n'wi tshembiseke swona...* ”;

Leswi Xikwembu xi swi hlamuselaka eka ndzimana leyi swi endla ku hambana hinkwako na Sodoma leri xi nga ta ri lovisa. Ku fikela emakumu ka misava, vahlawuriwa va yona va ta fana na nhlamuselo leyi: ku hlayisa ndlela ya YaHWéH swi katsa ku endla ku lulama ni vululami; ku lulama ka ntiyiso ni vululami bya ntiyiso lebyi Xikwembu xi nga ta byi aka eka matsalwa ya nawu ku dyondzisa vanhu va xona Israyele. Ku xixima swilo leswi ku ta va xiyimo xa leswaku Xikwembu xi xixima switshembiso swa xona swa mikateko.

Gen.18:20: “ *Kutani YaHWéH a ku: Ku huwelela ka Sodoma na Gomora ku engetelekile, naswona xidyoho xa vona i xikulu .*”

Xikwembu xi tisa vuavanyisi lebyi ehenhla ka Sodoma na Gomora, miti ya tihosi leti Abrahamama a nga ta ku ta ti pfuna loko ti hlaseriwa. Kambe nakambe a ku ri eSodoma laha Lota n'wana wa makwavo wa yena a nga hlawula ku ya tshama kona, ni ndyangu wa yena ni malandza ya yena. Hi ku tiva vuxaka bya ku namarhela lebyi Abrahamama a nga na byona eka n'wana wa makwavo wa yena, Xikwembu xi andzisa swivumbeko swa nyingiso eka mukhalabye ku tivisa swikongomelo swa yena eka yena. Naswona ku endla leswi, u ti ehlisa eka xiyimo xa munhu ku ti endla munhu hi laha swi kotekaka ha kona leswaku a ta ti veka eka xiyimo xa ku anakanya ka vumunhu ka Abrahamama nandza wa yena.

Gen.18:21: “ *Hikokwalaho ndzi ta rhelela, ndzi ta vona loko va endlile hi ku helela hi ku ya hi xiviko lexi ndzi fikeke; loko swi nga ri tano, ndzi ta swi tiva .*”

Marito lawa ma hambana ni ku tiva mianakanyo ya Sara, hikuva Xikwembu a xi nge honisi mpimo wa ku tikhoma loko biha loku fikeleleriweke emitini leyi yimbirhi ya rivala ni ku humelela ka yona lokukulu. Ku angula loku ku paluxa nkathalelo lowu a wu tekaka leswaku nandza wa yena wo tshembeka a amukela xigwevo lexi lulameke xa vuavanyisi bya yena.

Gen.18:22: “ *Kutani vavanuna lava va suka, va ya eSodoma. Kambe Abrahamama a ha yimile emahlweni ka YaHWéH .*”

Laha, ku hambanisiwa ka vaendzi swi pfumelela Abrahamama ku tiveka exikarhi ka vona Xikwembu lexi hanyaka, YaHWéH, lexi nga kona na xona hi xivumbeko xo olova xa vumunhu lexi khutazaka ku cincana hi marito. Abrahamama u ta va ni xivindzi ku fikela laha a nghenelaka ni Xikwembu eka muxaka wo karhi wa ku xaviselana leswaku a kuma ku ponisiwa ka miti leyimbirhi, leyi yin'wana ya yona yi tshamaka hi Lota n'wana wa makwavo wa yena la rhandzekaka.

Gen.18:23: “ *Abrahamama a tshinela, a ku: “Xana u ta lovisa ni lavo lulama swin'we ni lavo homboloka? »*

Xivutiso lexi vutisiweke hi Abrahamama xi lulamile, hikuva eka swiendlo swa xona leswi hlanganeke swa vululami, vumunhu byi vanga rifu ra vahlaseriwa

lava nga riki na nandzu leri vuriwaka ku onhaka ka xitiyisekiso. Kambe loko vumunhu byi nga swi koti ku vona ku hambana, Xikwembu xi nga swi kota. Naswona u ta nyika vumbhoni bya leswi eka Abrahamama na hina lava hlayaka vumbhoni bya yena bya Bibebe.

Gen.18:24: “ *Kumbexana ku ni vanhu vo lulama va makume ntlhanu exikarhi ka muti: xana u ta va lovisa na vona, naswona a wu nge rivaleli muti hikwalaho ka lavo lulama va makume ntlhanu lava nga exikarhi ka wona? »*

Eka moya wa yena wo olova na rirhandzu, Abrahamama u tele hi vukanganyisi naswona u ehleketa leswaku swa koteka ku kuma kwalomu ka 50 wa vanhu vo lulama emitini leyi yimbirhi naswona u vitana vanhu lava va 50 lava nga kotekaka vo lulama ku kuma eka Xikwembu tintswalo ta miti leyimbirhi eka vito swinene ra vululami bya yena lebyi hetisekeke lebyi nga kotiki ku hlasela lava nga riki na nandzu hi lava nga ni nandzu.

Gen.18:25: “ *Ku dlaya la lulameke swin’we ni lavo hamboloka, leswaku swi ta va eka lavo lulama kukota lavo hamboloka, a swi ve kule na wena! Kule na wena! Xana loyi a avanyisa misava hinkwayo a nge vuli vululami? »*

Xisweswo Abrahamama u ehleketa ku tlhantlha xiphiso hi ku tsundzuxa Xikwembu hi leswi xi nga ta ka xi nga swi endli handle ko kaneta vumunhu bya yena lebyi namarheleke ngopfu eka ku titwa ka vululami lebyi hetisekeke.

Gen.18:26: “ *Kutani YaHWÉH a ku: Loko ndzi kuma vanhu vo lulama va makume ntlhanu eSodoma exikarhi ka muti, ndzi ta rivalela muti hinkwawo hikwalaho ka vona .”*

Hi ku lehisa mbilu na musa, YaHWÉH u tshike Abrahamama a vulavula naswona eka nhlamulo ya yena u n’wi kombisa u lulamile: eka vanhu vo lulama va 50 miti a yi nge lovisiwi.

Gen.18:27: “ *Abrahamama a hlamula a ku: “Waswivo, ndzi ni xivindzi xo vulavula na Yehovha, mina ndzi nga ntshuri ni nkuma .”*

Xana i mianakanyo ya “ *ntshuri ni nkuma* ” leswaku ku ta sala vavanuna lava nga chaviki Xikwembu endzhaku ka ku lovisiwa ka miti leyimbirhi enkoveni? Hambi swi ri tano, Abrahamama wa pfumela leswaku yena hi byakwe a hi nchumu handle ka “ *ntshuri ni nkuma* ”.

Gen.18:28: “ *Kumbexana ntlhanu eka lava lulameke va makume ntlhanu va ta pfumala, hikuva ntlhanu wa vona u ta lovisa muti hinkwawo? Kutani Yehovha a ku: A ndzi nge ri lovisi, loko ndzi kuma vanhu vo lulama va makume mune-ntlhanu kwalaho .*

Xivindzi xa Abrahamama xi ta n’wi endla a ya emahlweni ni ku xaviselana ka yena hi ku hunguta nkarhi wun’wana ni wun’wana nhlayo ya vahlawuriwa lava nga kumekaka naswona u ta yima eka ndzimana 32 eka nhlayo ya khume ra lava lulameke. Naswona nkarhi wun’wana ni wun’wana Xikwembu xi ta nyika tintswalo ta xona hikwalaho ka nhlayo leyi ringanyetiweke hi Abrahamama.

Gen.18:29: “ *Abrahamama a hambeta a vulavula na yena, a ku: Kumbexana ku ta va ni vanhu vo lulama va 40. Yehovha a ku: A ndzi nge endli nchumu hikwalaho ka lava va makume mune .*

Gen.18:30: “ *Abrahamama a ku: “Yehovha u nga karihi, kutani ndzi ta vulavula. Kumbexana ku ta va ni vanhu vo lulama va makume nharhu kwalaho.*

Yehovha a ku: A ndzi nge endli nchumu loko ndzi kuma vanhu vo lulama va makume nharhu kwalaho .

Gen.18:31: “ *Abrahama a ku: “Waswivo, ndzi ni xivindzi xo vulavula na Yehovha. Kumbexana ku ta va na vanhu vo lulama va makume mbirhi kwalaho. Kutani Yehovha a ku: A ndzi nge yi lovisi hikwalaho ka lava va makume-mbirhi .*

Gen.18:32: “ *Abrahama a ku: “Yehovha u nga karihi, kutani a ndzi nge vulavuli ku tlula nkarhi lowu. Kumbexana ku ta va ku ri ni vanhu vo lulama va khume kwalaho. Kutani Yehovha a ku: “A ndzi nge ri lovisi hikwalaho ka lava lulameke va khume.”*

Laha ku hela ku xaviselana ka Abrahama loyi a twisisaka leswaku ku na mpimo lowu faneleke ku vekiwa lowu ku tlula ka wona ku sindzisa ka yena ku nga ta va ku nga twali. U yima eka nhlayo ya vanhu vo lulama va khume. U pfumela hi ntshembo leswaku nhlayo leyi ya vanhu vo lulama yi fanele yi kumeka emitini leyi yimbirhi leyi onhakeke, hambiloko ku hlayiwa Lota ni maxaka yakwe ntsena.

Gen.18:33: “ *Yehovha a famba loko a hetile ku vulavula na Abrahama. Kutani Abrahama a tlhelela laha a tshamaka kona .”*

Ku hlangana ka laha misaveni ka vanghana vambirhi, un’wana wa le tilweni ni Xikwembu xa Matimba Hinkwawo kasi un’wana, munhu, ntshuri wa misava, wa hela, naswona un’wana ni un’wana u tlhelela entirhweni wa yena. Abrahama a kongoma laha a tshamaka kona na YaHWÉH a kongoma eSodoma na Gomora laha ku avanyisa ka yena loku lovisaka ku nga ta wela eka kona.

Eka ku cincana ka yena na Xikwembu, Abrahama u paluxe vumunhu bya yena lebyi nga eka xifaniso xa Xikwembu, a karhateka hi ku vona vululami bya ntiyiso byi hetisisiwa loko a ri karhi a nyika vutomi nkoka wa byona wa risima lowu tiyeke. Leswi hi swona swi endlaka leswaku ku xaviselana ka nandza wa yena a ku ta tsakisa ni ku tsakisa mbilu ya Xikwembu lexi avelana mintlhaveko ya xona hi ku helela.

Genesa 19

Ku hambana eka xiyimo xa xihatla

Gen.19 :1: “ *Tintsumi timbirhi ti ta eSodoma nimadyambu; Lota a tshama enyangweni ya Sodoma. Loko Lota a va vona, a pfuka a ya hlangana na vona, a wela ehansi hi xikandza xa yena .”*

Hi lemuka eka mahanyelo lawa nkucetelo lowunene wa Abrahama eka n’wana wa makwavo wa yena Lota tanihileswi a kombisaka ku ehleketa loku fanaka eka vaendzi lava hundzaka. Naswona u swi endla hi nyingiso lowukulu swinene, tanihi leswi a tivaka mahanyelo yo biha ya vaaki va muti wa Sodoma lowu a tshameke ku tshama eka wona.

Gen.19:2: “ *Kutani a ku: “Vonani, tihosi ta mina, nghena endlwini ya nandza wa n’wina, mi etlela kona vusiku byin’we; hlamba milenge ya wena; u ta pfuka nimixo swinene, u ta ya emahlweni ni riendzo ra wena. E-e, va hlamurile, hi ta etlela exitarateni .”*

Lota u swi endla ntirho wa yena ku amukela vanhu lava hundzaka ekaya ra yena leswaku a va sirhelela eka swiendlo swo pfumala tingana ni vubihi swa vaaki lava nga ni vukanganyisi. Hi kuma marito yo amukela lawa Abrama a ma vuleke eka vaendzi va yena vanharhu. Lota hakunene i munhu wo lulama loyi a nga pfumelelangiki ku onhiwa hi ku tshama ka yena swin'we ni swivumbiwa leswi hambolokeke swa muti lowu. Tintsumi leti timbirhi ti tile ku ta lovisa muti kambe loko ti nga si wu lovisa, ti lava ku pfilunganya vubihi bya vaaki hi ku va khoma va ri karhi va endla tano, hi ku kombisa hi xihatla vubihi bya vona. Naswona leswaku va kuma vuyelo lebyi, swi ringene leswaku va etlela exitarateni leswaku va hlaseriwa hi Vasodoma.

Gen.19:3: “*Kambe Lota a va khutaza ngopfu lerova va ta eka yena, va nghena endlwini ya yena. A va nyika nkhuvo, a baka xinkwa lexi nga riki na comela. Kutani va dya .*”

Hikokwalaho Lota u humelela ku va khorwisa, kutani va amukela malwandla ya yena; leswi swa ha n'wi nyikaka nkarhi wo kombisa ku hanana ka yena hilaha Abrahama a endleke hakona emahlweni ka yena. Ntokoto lowu wu va dyondzisa ku tshubula moya-xiviri wo saseka wa Lota, wanuna wo lulama exikarhi ka lava nga lulamangiki.

Gen.19:4: “*A va nga si etlela loko vanhu va muti, vanhu va Sodoma, va rhendzela yindlu, ku sukela eka vana ku ya eka vakhalabye; vaaki hinkwavo va tile hi ku tsutsuma .*”

Ku kombisiwa ka vubihi bya vaaki ku tlula leswi tintsumi timbirhi ti swi languteleke, tanihi leswi ti taka ti ta ti lava hambu ku ri endlwini leyi Lota a ti amukeleke eka yona. Xiya mpimo wa ku tluleriwa ka vubihi lebyi: “*ku sukela eka vana ku ya eka lava dyuhaleke*”. Hikwalaho ku avanyisa ka YaHWéH ku lulamile hi ku helela.

Gen.19:5: “*Va vitana Lota, va ku eka yena: “Va kwihi vavanuna lava nga ta eka wena vusiku lebyi? Va humese eka hina, leswaku hi va tiva .*”

Vanhu lava nga riki na vutivi va nga kanganyisiwa hi makungu ya Vasodoma, hikuva a hi xikombelo xo tolovelana kambe i xikombelo xa vutivi hi ndlela ya Bibeke ya rito ra xikombiso lexi nge "Adamu a a tiva nsati wa yena naswona u veleke n'wana wa jaha". Hikwalaho ku onhaka ka vanhu lava i loku heleleke naswona a ku na murhi.

Gen.19:6: “*Lota a huma a ya eka vona enyangweni ya yindlu, a pfala nyangwa endzhaku ka yena .*”

Lota wa xivindzi loyi a hatliselaka ku ya hi yexe a ya hlangana ni swivumbiwa leswi nyenyetsaka naswona a khathalelaka ku pfala nyangwa wa kaya rakwe endzhaku ka yena leswaku a sirhelela vaendzi vakwe.

Gen.19:7: “*A ku: Vamakwerhu, ndza mi khongela, mi nga endli swo biha;*

»

Munhu lonene u khutaza lavo hamboloka leswaku va nga endli leswo biha. U va vitana “vamakwavo” hikuva i vavanuna vo fana na yena naswona u hlayisile endzeni ka yena ntshembo wo ponisa van'wana va vona eka rifu leri mahanyelo ya vona ya va kongomisaka eka rona.

Gen.19:8: “*Waswivo, ndzi ni vana vambirhi va vanhwanyana lava nga si tshamaka va tiva munhu; Ndzi ta va humesela ehandle eka wena, kutani u nga va*

endla leswi u swi rhandzaka. Ntsena mi nga endli nchumu eka vavanuna lava tanihi leswi va fikeke endzhutini wa lwangu ra mina .”

Eka Lota, mahanyelo ya Vasodoma ma fikelele swiyimo leswi tlakukeke leswi nga si tshamaka swi fikeleriwa eka ntokoto lowu. Naswona leswaku a sirhelela vaendzi vakwe vambirhi, u ta a ta nyikela vana vakwe vambirhi va vanhwanyana lava ha riki vanhwana ematshan’weni ya vona.

Gen.19:9: “ *Va ku: Sukani! Va tlhela va ku: Loyi u tile tanihi muendzi, naswona u lava ku tirha tanihi muavanyisi! Phela, hi ta ku endla swo biha ku tlula vona. Kutani va tshikilela Lota hi matimba, va ta emahlweni va ta mbundzumuxa nyangwa .”*

Marito ya Lota a ma rhuli ntlhambi lowu hlengeletaneke, naswona swivumbiwa leswi swa xivandzana, va vula leswaku swi tilulamisa ku n’wi endla swo biha ku tlula swona. Kutani va ringeta ku mbundzumuxa nyangwa.

Gen.19:10: “ *Kutani vavanuna lava va tshambuluta mavoko, va tisa Lota endlwini eka vona, va pfala nyangwa .”*

Leswi Lota hi byakwe la nga ni xivindzi a ri ekhombyeni, tintsumi ti nghenelela kutani ti tisa Lota endzeni ka yindlu.

Gen.19:11: “ *Va dlaya mahlo lava a va ri enyangweni wa yindlu, ku sukela eka lavatsongo ku ya eka lavakulu, lerova va tikarhata mahala ku kuma nyangwa ”*

Ehandle, vanhu lava tsakeke lava nga ekusuhi swinene va biwa va nga voni; hikwalaho ka sweswo lava tshamaka endlwini va sirheleriwa.

Gen.19:12: “ *Vavanuna va ku eka Lota: “Xana wa ha ri na mani laha? Vana va xinuna, vana va majaha ni va vanhwanyana, ni hinkwaswo leswi nga swa n’wina emutini, va humese endhawini leyi .”*

Lota u kume tintswalo ematihlweni ya tintsumi ni le ka Xikwembu lexi ti rhumeke. Leswaku vutomi bya yena byi ponisiwa, u fanele a “ **huma** » ya muti ni nkova wa rivala hikuva tintsumi ti ta lovisa vaaki va nkova lowu lowu nga ta hundzuka ndhawu ya marhumbi ku fana ni muti wa Ai. Gandzelo ra tintsumi ri anama eka hinkwaswo leswi nga swa yena eka swivumbiwa swa vanhu leswi hanyaka.

Eka nhlokomhaka leyi ya **ku hambana** xileriso xa Xikwembu xo “ **huma** ” i xa nkarhi hinkwawo. Hikuva u hlohlotela swivumbiwa swa yena ku **tihambanisa** na vubihhi hi swivumbeko swa byona hinkwaswo ku fana na tikereke ta vukriste ta mavunwa. Eka Nhlav.18:4 u lerisa vahlawuriwa va yena ku “ **huma** » ya “ *Babilona lonkulu* ”, leyi khumbaka ro sungula vukhongeri bya Khatoliki kasi xa vumbirhi vukhongeri bya Protestente bya swivumbeko swo tala, lebyi va tshameke ehansi ka nkucetelo wa byona ku fikela enkarhini lowu. Naswona ku fana ni le ka Lota, vutomi bya vona byi ta ponisiwa ntsena hi ku hatla va yingisa xileriso xa Xikwembu. Hikuva, hi ku hatlisa loko nawu wu humesiwile lowu nga ta endla leswaku ku wisa ka Sonto hi siku ro sungula ku boha, ku hela ka nkarhi wa tintswalo ku ta fika emakumu. Nakona swi ta va swi hlwerile ku cinca mavonelo na xiyimo xa wena eka xiphiso lexi.

Laha ndzi koka nyingiso wa n’wina eka khombo leri yimeriwaka hi ku tlherisela endzhaku ku endla swiboho leswi lavekaka ku fikela endzhaku. Vutomi bya hina byi tsanile, hi nga fa hi vuvabyi, mhangu , kumbe nhlasele, swilo leswi

nga humelelaka loko Xikwembu xi nga swi tlangeli ku nonoka ka hina ku angula, naswona eka mhaka leyi, makumu ya nkarhi wa tintswalo leti hlengeletiweke ma lahlekeriwa hi nkoka wa wona hinkwawo. , hikuva loyi a faka emahlweni ka yena, u fa eka ku pfumala vululami ka yena ni ku sola ka yena hi Xikwembu. Hi ku xiya xiphigo lexi, Pawulo u ri eka Hev.3:7-8: “ *Namuntlha, loko mi twa rito ra yena, mi nga nonon’hwi timbilu ta n’wina ku fana ni le ku xandzukeni...* ”. Hikwalaho minkarhi hinkwayo ku na xihatla xo hlamula nyiko leyi endliweke hi Xikwembu, naswona Pawulo u na vonelo leri hi ku ya hi Hev.4:1: “ *Hikokwalaho a hi chaveni, loko xitshembiso xo nghena eku wiseni ka xona xa ha ri kona, leswaku un’wana wa n’wina.* ” a swi tikomba onge u fike endzhaku ka nkarhi .”

Gen.19:13: “ *Hikuva hi ta lovisa ndhawu leyi, hikuva ku huwelela ka vaaki va yona ku kukulu emahlweni ka YaHWéH. YaHWéH u hi rhumile leswaku hi ta yi lovisa .*”

Enkarhini lowu, nkarhi wu ri karhi wu hela, tintsumi ti tivise Lota xivangelo xa vukona bya tona ekaya rakwe. Doroba ri fanele ku hatla ri lovisiwa hi xiboho xa YaHWéH.

Gen.19:14: “ *Lota a huma a ya vulavula ni vakon’wana va yena lava tekeke vana va yena va vanhwanyana a ku: Pfuka, a ku, huma endhawini leyi; hikuva YaHWéH u ta lovisa muti. Kambe, ematihlweni ya majaha yakwe, a a vonaka a hleka .*”

Hakunene vana va xinuna va Lota a va nga ri eka xiyimo xa vuhomboloki bya Vasodoma van’wana, kambe eka ku ponisiwa i ripfumelo ntsena leri nga ra nkoka. Naswona swi le rivaleni leswaku a va nga ri na yona. Tidyondzo ta tata wa vona wa nsati a ti nga va tsakisi, naswona mianakanyo ya xitshuketa ya leswaku Xikwembu YaHWéH xi lunghekele ku lovisa muti a yi nga tshembisi ntsena eka vona.

Gen.19:15: “ *Ku sukela nimixo tintsumi ti khutaza Lota, ti ku: “Pfuka, u teka nsati wa wena ni vana va wena vambirhi va vanhwanyana lava nga laha, leswaku u nga loviwi eku onheni ka muti ”.*

Ku lovisiwa ka Sodoma ku vanga **ku hambana loku tsemaka mbilu** loku paluxaka ripfumelo ni ku pfumaleka ka ripfumelo. Vana va vanhwanyana va Lota va fanele va hlawula ku landzela tata wa vona kumbe ku landzela nuna wa vona.

Gen.19:16: “ *Loko a hlwela, vavanuna va n’wi khoma hi voko, yena, nsati wa yena, ni vana va yena vambirhi va vanhwanyana, hikuva YaHWéH a a ta n’wi tsetselela; Va n’wi teke va n’wi siya ehandle ka muti .*

Eka xiendlo lexi, Xikwembu xi hi komba “ *mfungo lowu tekiweke endzilweni* ”. Nakambe i swa Lota wo lulama loyi Xikwembu xi ponisaka, na yena, vana va yena vambirhi va vanhwanyana na nsati wa yena. Xisweswo, va handzuriwile emutini, va tikuma va ri ehandle, va ntshunxekile naswona va ha hanya.

Gen.19:17: “ *Loko a va humese, un’wana wa vona a ku: “Hlayisa vutomi bya wena; u nga languti endzhaku ka wena, kumbe ku yima erivaleni hinkwaro; balekela entshaveni, leswaku mi nga loviwi .*”

Ku ponisiwa ku ta va entshaveni, ku hlawula loku siyiweke eka Abrahama. Xisweswo Lota a nga twisisa ni ku tisola hi xihoxo xa yena xa ku hlawula rivala ni ku humelela ka rona. Vutomi bya yena byi le khombyeni, naswona u ta boheka

ku hatlisa loko a lava ku hlayiseka loko ndzilo wa Xikwembu wu ba nkova. U lerisiwe leswaku a nga languti endzhaku. Xileriso xi fanele xi tekiwa hi ku kongoma ni hi ndlela yo fanekisela. Vumundzuku ni vutomi swi le mahlweni ka lava poneke va Sodoma, hikuva endzhaku ka vona, ku nga ri khale a ku nge vi na nchumu handle ka marhumbi lama pfulhaka lama pfulhaka hi maribye ya sulphur lama lahliweke ma huma esibakabakeni.

Gen.19:18: “ *Lota a ku eka vona: Oho! e-e, Hosi!* »

Xileriso lexi nyikeriweke hi ntsami xi chavisa Lota.

Gen.19:19: “ *Waswivo, ndzi kume tintswalo ematihlweni ya wena, naswona u kombisile vukulu bya tintswalo ta wena eka mina, hi ku hlayisa vutomi bya mina; kambe a ndzi nge swi koti ku balekela entshaveni khombo ri nga si ndzi hlasela, kutani ndzi ta lova .*”

Lota u tiva ndhawu leyi laha a tshamaka kona naswona wa swi tiva leswaku ku fika entshaveni swi ta n’wi tekela nkarhi wo leha. Leswi hi swona swi endlaka leswaku a kombela ntsami ivi yi n’wi nyika ntlhantlho wun’wana.

Gen.19:20: “ *Waswivo, muti lowu wu le kusuhi swinene lerova ndzi nga tumbela eka wona, naswona i wutsongo. Oho ! leswaku ndzi nga baleka kona,... a hi switsongo?... na leswaku moya wa mina wa hanya!* »

Emakumu ka nkova ku na Tsoar, rito leri vulaka ritsongo. U ponile khombo ra nkova leswaku a ta tirha tanihi vutumbelo bya Lota ni ndyangu wa yena.

Gen.19:21: “ *A ku eka yena: “Na mina ndzi ku nyika tintswalo leti, a ndzi nge wu lovisi muti lowu u vulavulaka ha wona .*”

Vukona bya muti lowu bya ha nyikela vumbhoni bya xiendlakalo lexi xo hlamarisa lexi khumbeke miti ya nkova wa rivala laha a ku ri na miti yimbirhi ya Sodoma na Gomora.

Gen.19:22: “ *Hatlisa u ya tumbela kona, hikuva a ndzi nge endli nchumu kukondza u fika kona. Leswi hi swona swi endleke leswaku muti lowu wu thyiwa vito ra Sowara .*

Sweswi ntsami yi titshege hi ntwanano wa yona naswona yi ta rindza kukondza Lota a nghena eSowara leswaku a ya hlasela nkova.

Gen.19:23: “ *Dyambu a ri huma emisaveni loko Lota a nghena eSowara .*”

Eka Vasodoma siku lerintshwa a ri vonaka ri tivisiwa ehansi ka ku huma ka dyambu ko saseka; siku ro fana na rin’wana...

Gen.19:24: “ *Kutani Yehovha a nisa xivavula ni ndzilo swi huma etilweni ehenhla ka Sodoma ni le Gomora ku suka eka YaHWéH .*”

Xiendlo lexi xa singita xa Xikwembu xi kume vumbhoni bya matimba hi ku tshuburiwa hi muyimburi wa Muadventist Ron Wyatt. U kombise ndhawu ya muti wa Gomora lowu tindhawu ta wona to tshama eka tona a ti titshege hi yin’wana ni yin’wana eka xirhendzevutana xa le vupela-dyambu bya ntshava leyi nga endzilakaneni wa nkova lowu. Misava ya ndzhawu leyi yi endliwe hi maribye ya sulphur lawa loko ya hlangana na ndzilo, ya ha pfulhaka na namuntlha. Xisweswo singita ra Xikwembu ri tiyisiwile hi ku helela naswona ri faneriwa hi ripfumelo ra vahlawuriwa.

Kuhambana na leswi aswitala ku ehleketiwa naku vuriwa, Xikwembu axi vitana matimba ya nyutliya kuva ya herisa nkova lowu, kambe eka maribye ya

sulphur na sulphur yo tenga, lawa ya ringanyetiwaka eka 90% wa ku basa, leswinga hlawuleka kuya hi vativi. Xibakabaka a xi rhwali mapapa ya xivala, kutani ndzi nga vula leswaku ku lovisiwa loku i ntirho wa muvumbi Xikwembu. A nga tumbuluxa mhaka yin'wana na yin'wana hi ku ya hi xilaveko xa yena ku sukela loko a tumbuluxe misava, xibakabaka na hinkwaswo leswi swi nga eka swona.

Gen.19:25: “ *U lovise miti yoleyo, ni rivala hinkwaro, ni vaaki hinkwavo va miti, ni swimilana swa misava .*”

I yini lexi nga ponaka endhawini leyi nga ni mpfula ya maribye ya sulfur leyi pfurhaka malangavi? A ku na nchumu, handle ka maribye ni maribye ya sulphur ya ha ri kona.

Gen.19:26: “ *Nsati wa Lota a languta endzhaku, a hundzuka phuphu ya munyu .*”

Ku languta endzhaku loku ku suka eka nsati wa Lota ku paluxa ku tisola ni ku tsakela loku hlayisiweke endhawini leyi leyi rhukaniweke. Xiyimo lexi xa mianakanyo a xi xi tsakisi Xikwembu naswona xi xi endla xi tiviwa hi ku hundzula miri wa xona wu va phuphu ya munyu, xifaniso xa ku pfumala n'wana loku heleleke ka moya .

Gen.19:27: “ *Abrahama a pfuka nimixo swinene leswaku a ya laha a a yime kona emahlweni ka YaHWéH .*”

Leswi a nga swi tivi drama leyi humeleleke, Abrahama u fika emurhini wa oak wa Mamre laha a amukeleke vaendzi va yena vanharhu.

Gen.19:28: “ *Kutani a languta eSodoma na Gomora, ni nsimu hinkwayo ya rivala; kutani, waswivo, a vona musi wu huma emisaveni, ku fana ni musi wa ndzilo .*”

Ntshava leyi i ndhawu leyinene yo languta swilo. Ku suka ehenhla ka yena, Abrahama u lawula ndhawu leyi naswona wa swi tiva laha nkova wa Sodoma na Gomora wu nga kona. Loko misava ya ndzhawu yahari brazier ya incandescent, ehenhla ku tlakuka musi wo acrid lowu vangiwaka hi sulphur xikan'we naku dyiwa ka switirhisiwa hinkwaswo leswi hlengeleteweke e dorobeni hi munhu. Ndhawu leyi yi gweviwe ku pfumala n'wana ku fikela emakumu ka misava. Kwalaho hi kuma ntsena maribye, maribye, maribye ya sulphur, na munyu, munyu wotala lowu hlohletelaka kuva na sterility ya misava.

Gen.19:29: “ *Loko Xikwembu xi lovisa miti ya rivala, xi tsundzuka Abrahama; kutani a endla leswaku Lota a baleka exikarhi ka khombo, leri ha rona a mbundzuleke miti leyi Lota a yi endleke vutshamo bya yena eka yona .*”

Ku hlamusela loku i ka nkoka hikuva ku hi paluxela leswaku Xikwembu xi ponise Lota ntsena leswaku xi tsakisa Abrahama, nandza wa xona wo tshembeka. Hikwalaho a nga tshikanga ku n'wi rhuketela hikwalaho ka ku hlawula ka yena nkova lowu humelelaka ni miti ya wona leyi onhakeke. Naswona leswi swi tiyisisa leswaku hakunene u ponisiwile eka khombo leri tiviwaka hi Sodoma tanihi "xikombiso lexi tekiweke endzilweni" kumbe, hi ku kongoma swinene.

Gen.19:30: “ *Lota a suka eSowara a ya etindhawini leti tlakukeke, a ya tshama entshaveni, ni vana va yena vambirhi va vanhwanyana, hikuva a a chava ku tshama eSowara. A a tshama ebakweni, yena ni vana vakwe vambirhi va vanhwanyana .*”

Xilaveko xa **ku hambana** sweswi xi va erivaleni eka Lota. Naswona hi yena loyi a endlaka xiboho xo ka a nga tshami eSowara leyi, hambileswi a yi ri “yitsongo” a yi tlhela yi tala hi vanhu lava onhakeke ni lava dyoheke emahlweni ka Xikwembu. Hi ku famba ka yena, u ya entshaveni naswona, ekule ni nchavelelo wihi na wihi, u tshama ni vana vakwe vambirhi va vanhwanyana ebakweni, ku nga vutumbelo bya ntumbuluko lebyi hlayisekeke lebyi nyikeriwaka hi ntumbuluko wa Xikwembu.

Gen.19:31: “ *Lonkulu a ku eka lontsongo: “Tata wa hina u dyuharile; naswona a ku na munhu etikweni loyi a nga ta eka hina, hi ku ya hi mukhuva wa matiko hinkwawo .”*

A ku na nchumu lowu khomisaka tingana eka magoza lama tekiweke hi vana vambirhi va vanhwanyana va Lota. Nsusumeto wa vona wu lulamile naswona wa amukeriwa hi Xikwembu hikuva va endla hi xikongomelo xo nyika vatukulu eka tata wa vona. Handle ka nsusumeto lowu kungu leri a ri ta va ra vuxaka bya rimbewu.

Gen.19:32: “ *Tanani, a hi nwise tata wa hina vhinyo, hi etlela na yena, leswaku hi hlayisa rixaka ra tata wa hina .”*

Gen.19:33: “ *Hiloko va nwa tata wa vona vhinyo vusiku byebyo; lonkulu a ya etlela ni tata wakwe: a nga swi xiyanga loko a etlela ni loko a pfuka .”*

Gen.19 :34: “ *Hi siku leri tlhandlamaka lonkulu a ku eka lontsongo: “Waswivo, ndzi etlele na tatana vusiku bya tolo; a hi n’wi tlherisele vhinyo vusiku lebyi, hi ya etlela na yena, leswaku hi hlayisa rixaka ra tata wa hina .”*

Gen.19:35: “ *Va tlhela va nwa tata wa vona vhinyo vusiku byebyo; kutani lontsongo a ya etlela na yena: a nga swi xiyanga loko a etlela kumbe loko a pfuka .”*

Ku pfumala vutivi loku heleleke ka Lota eka xiendlo lexi swi nyika endlelo leri xifaniso xa ku ngenisiwa ka mbewu hi ndlela yo endliwa loku tirhisiweke eka swiharhi na vanhu eka nkarhi wa hina wo hetelela. A ku na ku lavisisa nyana ntsako naswona nchumu lowu a wu chavisi ku tlula ku hlangana ka vamakwerhu va xinuna na va xisati eku sunguleni ka vumunhu.

Gen.19:36: “ *Vana vambirhi va vanhwanyana va Lota va tikile hi tata wa vona .”*

Hi xiya eka vana lava vambirhi va vanhwanyana va Lota timfanelo leti hlawulekeke ta ku tinyiketela leswaku ku vuyeriwa ku xiximiwa ka tata wa vona. Tanihi vamanana lava nga tekiwangiki, va ta kurisa n’wana wa vona va ri voxe, ximfumo va nga ri na tatana, xisweswo va tshika ku teka nuna, munghana wa vukati, munghana.

Gen.19:37: “ *Mativula ya veleke n’wana wa jaha, kutani a thya vito ra Mowabu: i tata wa Vamowabu ku fikela namuntlha .”*

Gen.19:38: “ *Lontsongo na yena u veleke n’wana wa jaha, kutani a thya vito ra Ben Ami: i tata wa Vaamoni ku fikela namuntlha ”*

Hi kuma, eka vuprofeta bya Daniyele 11:41, ku boxiwa ka vatukulu va vana lavambirhi va majaha: “ *U ta nghena etikweni ro saseka swinene, kutani vo tala va ta wa; kambe Edomu, Mowabu , ni tindhuna ta Vaamoni va ta kutsuriwa evokweni ra yena .”* Hikwalaho xiboho xa nyama ni xa moya xi ta hlanganisa vatukulu lava na Israyele leri simekiweke eka Abrahama, rimitsu ra le ndzhaku ka

Hebere ra vanhu va Vaheveru. Kambe timitsu leti leti tolovelekeke ti ta pfuxa timholovo ni ku veka vatukulu lava ku lwisana ni tiko ra Israyele. Eka Sofaniya 2:8 na 9, Xikwembu xi profeta hi khombo eka Mowabu ni vana va Amoni: “ *Ndzi twe ku rhuketeriwa ka Mowabu ni ku rhuketela ka vana va Amoni, loko va rhuketela vanhu va mina, va pfukela mindzilakano ya rona hi ku tikukumuxa. Leswi hi swona swi endlaka leswaku ndzi hanya! ku vula Yehovha wa mavuthu, Xikwembu xa Israyele, Mowabu va ta fana ni Sodoma, ni Vaamoni va ta fana ni Gomora, ndhawu leyi funengetiweke hi mitwa, mugodi wa munyu, mananga hilaha ku nga heriki; vanhu va mina lavan’wana va ta va phanga, tiko ra mina hinkwaro ri ta va teka .*”

Leswi swi kombisa leswaku nkateko wa Xikwembu a wu ri eka Abrahama ntsena ni leswaku a wu nga averiwanga ni vamakwavo lava velekiweke eka tatana un’we, ku nga Tera. Loko Lota a swi kotile ku vuyeriwa eka xikombiso xa Abrahama, leswi a swi nga ta va tano eka vatukulu va yena lava velekiweke hi vana va yena vambirhi va vanhwanyana.

Genesa 20

Ku hambanisiwa hi xiyimo xa muprofeta wa Xikwembu

Loko a pfuxeta ntokoto na Faro lowu vikiweke eka Genesa 12, Abrahama u nyikela nsati wa yena Sara tanihi makwavo wa yena wa xisati eka Abimeleke, hosi ya Gerara (namuntlha ku nga Palestina ekusuhi na Gaza). Nakambe , ndlela leyi Xikwembu lexi n’wi xupulaka xi angulaka ha yona yi n’wi endla a kuma leswaku nuna wa Sara i muprofeta wakwe. Xisweswo matimba ni ku chava ka Abrahama swi hangalake exifundzheni hinkwaxo.

Genesa 21

Ku hambanisiwa ka leswi nga enawini ni leswi nga riki enawini

Ku hambana hi ku tinyikela ka leswi hi **swi rhandzaka**

Gen.21:1: “ *Yehovha a endzela Sara hilaha a vuleke hakona, kutani Yehovha a endla Sara hilaha a vuleke hakona. »*

Eka ku endzela loku, Xikwembu xi herisa ku pfumala n’wana ka Sara nkarhi wo leha.

Gen.21:2: “ *Kutani Sara a tika, a veleka Abrahama n’wana wa jaha loko a dyuharile, hi nkarhi lowu vekiweke lowu Xikwembu xi vulavuleke na yena ha wona. »*

Esa.55:11 yi tiyisekisa leswi: “ *Swi tano ni hi rito ra mina leri humaka enon’wini wa mina: a ri vuyi eka mina ri nga ri na nchumu, ndzi nga endlanga ku rhandza ka mina ni ku hetisisa makungu ya mina ”*; xitshembiso lexi endlaweke eka Abrahama xi hetisisiwile, ndzimana hikwalaho yi lulamile. N’wana loyi u ta

emisaveni endzhaku ka loko Xikwembu xi tivise ku velekiwa ka yena. Biblele yi n'wi humesa tanihi "n'wana wa xitshembiso", leswi endlaka leswaku Isaka a va xifaniso xa vuprofeta xa "N'wana wa Xikwembu" wa vumesiya: Yesu.

Gen.21:3: "*Abrahama a thya n'wana wa yena la velekiweke hi yena vito ra Isaka.* »

Vito Isaka ri vula: wa hleka. Abrahama na Sara havambirhi va hlekile loko va twa Xikwembu xi tivisa n'wana wa vona wa nkarhi lowu taka. Loko ku hleka hi ntsako ku ri lokunene, leswi a swi tano hi ku hleka loku hlekulaka. Entiyisweni, vatekani havambirhi va angurile hi ndlela leyi fanaka tanihi leswi vahlaseriwa va xihlawuhlawu xa vanhu. Hikuva a va hleka loko va ehleketa hi ndlela leyi vanhu lava a va ri ekusuhi na vona va angulaka ha yona. Ku sukela eka ndhambi, nkarhi wa vutomi wu hungutiwile swinene naswona eka vanhu, malembe ya 100 wa timaraka ya dyuharile; leyi laha hi languteleke switsongo evuton'wini. Kambe malembe a ma vuli nchumu eka xiyimo xa vuxaka ni muvumbi Xikwembu lexi vekaka swipimelo swa swilo hinkwaswo. Naswona Abrahama u kuma leswi eka ntokoto wa yena naswona u amukela, hi Xikwembu, rifuwo, ku xiximiwa, na vututana, nkarhi lowu, leswi nga enawini.

Gen.21:4: "*Abrahama a yimba Isaka n'wana wakwe loko a ri ni masiku ya nhungu, hilaha Xikwembu xi n'wi leriseke hakona.* »

Hi hala tlhelo, n'wana wa jaha la nga enawini wa yimbisiwa. Xileriso xa Xikwembu xa yingisiwa.

Gen.21:5: "*Abrahama a a ri ni malembe ya dzana loko Isaka n'wana wakwe a velekiwa.* »

Nchumu lowu wa hlarisa, kambe ku nga ri hi mimpimanyeto ya le mahlweni ka ndhambi.

Gen.21:6: "*Kutani Sara a ku: "Xikwembu xi ndzi nyikile xivangelo xo hleka; loyi a swi twaka u ta hleka na mina.* »

Sarah u kuma xiyimo lexi xi hlekisa hikuva i munhu naswona i muhlaseriwa wa xihlawuhlawu xa vanhu. Kambe ku navela loko ka ku hleka ku tlhela ku kombisa ntsako lowu nga languteriwangiki. Ku fana na Abrahama nuna wa yena, u kuma ku koteka ka ku veleka eka malembe lawa leswi swi nga ha ehleketiwiki hi ku ya hi ntolovelu wa vanhu.

Gen.21 :7: "*A ku: I mani loyi a a ta byela Abrahama a ku: 'Sara u ta an'wisa vana va majaha? Hikuva ndzi n'wi velekele n'wana wa jaha loko a dyuharile.* »

Mhaka leyi yi hlawulekile hakunene naswona i singita hi ku helela. Loko hi languta marito lawa ya Sara hi xiyimo xa vuprofeta, hi nga vona eka Isaka n'wana loyi a profetaka ntwanano lowuntshwa eka Kriste, kasi Ishmael u profeta n'wana wa ntwanano wo sungula. Hi ku ala ka yena Kriste Yesu, n'wana loyi wa ntumbuluko loyi a velekiweke hi ku ya hi nyama hi xikombiso xa ku yimba u ta ariwa hi Xikwembu leswaku a tsakeriwa hi n'wana wa Mukriste loyi a hlawuriweke hi ripfumelo. Ku fana na Isaka, Kriste musunguri wa ntwanano lowuntshwa u ta velekiwa hi singita leswaku a paluxa ni ku yimela Xikwembu hi xivumbeko xa munhu. Ku hambana ni sweswo, Iximayele u ehleketiwile ntsena hi swisekelo swa nyama ni ku twisisa ka vanhu hi ku kongoma.

Gen.21:8: “ *N’wana a kula, a lumuriwa; Abrahamama a endla nkhuvo lowukulu hi siku leri Isaka a lumuriweke ha rona.* »

N’wana loyi a mamisaka u ta va muntshwa, naswona eka Tatana Abraham, vumundzuku byi pfuleka lebyi teleke hi xitshembiso na ntsako leswi a swi tlangelaka hi ntsako.

Gen.21:9: “ *Kutani Sara a vona n’wana wa Agara Muegipta, loyi a n’wi velekeleke Abrahamama, a ri karhi a hleka; kutani a ku eka Abrahamama:* ”

Swi le rivaleni leswaku ku hleka ku teka ndhawu leyikulu evuton’wini bya mpatswa lowu katekisiweke. Rivengo ni mavondzo ya Ishmael eka Isaka, n’wana wa le nawini, swi n’wi endla a hleka, a n’wi hlekula. Eka Sara, ndzilakano wa leswi tiyiseleriwaka wu fikeleriwile: endzhaku ka ku hlekuriwa ka manana ku ta ka n’wana; swi tele ngopfu.

Gen.21:10: “ *Hlongola nandza loyi wa xisati ni n’wana wa yena; hikuva n’wana wa nandza loyi wa xisati a nge dyi ndzhaka swin’we na n’wananga, na Isaka.* »

Hi nga twisisa ku hlundzuka ka Sarah kambe languta na mina laha henhla. Sara u profeta ku nga faneleki ka ntwanano wo sungula lowu nga ta ka wu nga dyi ndzhaka na vahlawuriwa lowuntshwa, lowu sekeriweke eka ripfumelo eka vululami bya Kriste Yesu.

Gen.21:11: “ *A swi bihile swinene emahlweni ka Abrahamama, hikwalaho ka n’wana wa yena.* »

Abrahamama a nga angula ku fana na Sara hikuva mintlhaveko ya yena yi avelana exikarhi ka vana va yena vambirhi va majaha. Ku velekiwa ka Isaka a ku herisi rirhandzu ra malembe ya 14 leri n’wi bohaka eka Iximaye.

Gen.21:12: “ *Kutani Xikwembu xi ku eka Abrahamama: “Swi nga vi swo biha emahlweni ka wena hikwalaho ka n’wana ni hikwalaho ka nandza wa wena wa xisati. Eka hinkwaswo leswi Sara a ku byeleke swona, yingisa rito ra yena, hikuva hi Isaka u ta vuriwa mbewu.* »

Eka rungula leri, Xikwembu xi lunghiselela Abrahamama leswaku a amukela ku hambanisiwa ka Iximaye, n’wana wa yena wa mativula. **Ku hambana** loku ku le ka ntirho wa Xikwembu wa vuprofeta; tanihi leswi a profetaka ku tsandzeka ka ntwanano wa khale wa Muxe. Tanihi nchavelelo, eka Isaka, U ta andzisa vatukulu va yena. Naswona ku hetiseka ka rito leri ra Xikwembu ku ta va hi ku simekiwa ka ntwanano lowuntshwa laha “ *vahlawuriwa* ” va nga ta “ *vitaniwa* ” hi rungula ra Evhangeli leyi nga heriki ya Xikwembu eka Yesu Kriste.

Xisweswo, hi ndlela yo kanetana, Isaka u ta va mupatriyarka wa ntwanano wa khale naswona ehenhla ka hinkwaswo eka Yakobo, n’wana wa yena leswaku hi ku ya hi nyama na xikombiso xa ku yimbisiwa, Israyele wa Xikwembu u ta simekiwa emasungulweni ya yena. Kambe ku kanetana hileswaku Isaka loyi yena u profeta ntsena tidyondzo mayelana na ntwanano lowuntshwa eka Kriste.

Gen.21:13: “ *Ndzi ta tlhela ndzi endla n’wana wa nandza wa xisati a va tiko, hikuva i mbewu ya wena.* »

Iximaye i mupatriyarka wa vanhu vo tala va le Middle East. Ku fikela loko Krete a humelela eka vutirheli bya yena bya laha misaveni lebyi ponisaka, ku va enawini ka moya a ku ri ka vatukulu va vana lava vambirhi va Abrahamama

ntsena. Misava ya le Vupela-dyambu a yi hanya hi swivumbeko swo tala swa vuhedeni, yi honisa vukona bya Xikwembu xa muvumbi lonkulu.

Gen.21:14: “ *Abrahama a pfuka nimixo swinene, a teka xinkwa ni xikhumba xa mati, a swi nyika Hagara, a swi veka emakatleni yakwe, a n’wi nyika n’wana, a n’wi hlongola . Kutani a famba a famba-famba emananga ya Berexeba.* »

Ku nghenelela ka Xikwembu ku rhulise Abrahama. Wa swi tiva leswaku Xikwembu hi xoxe xi ta langutela Agara na Iximayele naswona u pfumela ku **hambana** na vona, hikuva xi tshemba leswaku Xikwembu xi ta va sirhelela ni ku va kongomisa. Hikuva yena hi yexe u sirhelelekile ni ku kongomisiwa ku fikela sweswi hi Yena.

Gen.21:15: “ *Kuteloko mati lama nga exikhwameni xa vhinyo ma herile, a lahlela n’wana ehansi ka xin’wana xa swihlahla,* ”

Emananga ya Berexeba, mati lama rhwariweke ma dyiwa hi ku hatlisa naswona handle ka mati, Agara u vona rifu ntsena tanihi vuyelo byo hetelela eka xiyimo xa yena xo biha.

Gen.21:16: “ *a ya tshama a langutane, laha ku nga fikeleriwa hi vurha; hikuva u te: Ndzi nga tshuki ndzi vona n’wana a fa. A tshama a langutane na yena, a tlakusa rito ra yena, a rila.* »

Eka xiyimo lexi xo tika, ra vumbirhi, Agara u halata mihloti emahlweni ka Xikwembu.

Gen.21:17: “ *Kutani Xikwembu xi twa rito ra n’wana, kutani Ntsumi ya Xikwembu yi vitana Agara yi ri etilweni, yi ku eka yena: “U khomiwe hi yini Agara? U nga chavi, hikuva Xikwembu xi twile rito ra n’wana laha a nga kona.* »

Naswona ra vumbirhi, Xikwembu xi nghenelela xi vulavula na yena leswaku xi n’wi tiyisekisa.

Gen.21:18: “ *Pfuka, u tlakula n’wana u n’wi khoma evokweni ra wena; hikuva ndzi ta ri endla tiko lerikulu.* »

Ndza mi tsundzuxa, n’wana Ishmael i jaha ra malembe ya 15 ku ya eka 17, kambe hambu swi ri tano i n’wana loyi a nga ehansi ka mana wakwe Agara naswona lavambirhi a va ha ri na mati yo nwa. Xikwembu xi lava leswaku a seketela n’wana wa yena hikuva vumundzuku bya matimba byi n’wi lunghekele.

Gen.21:19: “ *Kutani Xikwembu xi n’wi pfula mahlo, xi vona xihlovo xa mati; kutani a famba a ya tata nhlonge hi mati, a nwa n’wana.* »

Vuyelo bya singita kumbe e-e, xihlovo lexi xa mati xi humelela hi nkarhi lowu lavekaka ku nyika Hagara na n’wana wa yena ku nandzika ka vutomi. Naswona va kolota vutomi bya vona eka Muvumbi wa matimba loyi a pfulaka kumbe ku pfala xivono ni vutlhari bya swilo.

Gen.21:20: “ *Xikwembu a xi ri na n’wana, kutani a kula, a tshama emananga, a va muhlaferi wa miseve.* »

Hikwalaho mananga a ma nga ri na nchumu tanihi leswi Iximayele a a hlota swiharhi leswi a swi dlaya hi vurha bya yena leswaku a swi dya.

Gen.21:21: “ *A tshama emananga ya Parani; kutani mana wa yena a n’wi teka nsati etikweni ra Egipta.* »

Hikwalaho vuxaka exikarhi ka Vaismayeke ni Vaegipta byi ta tiya naswona hi ku famba ka nkarhi, ku phikizana ka Iximayeke na Isaka ku ta engeteleka ku fikela laha ku nga ta va endla valala va ntumbuluko va nkarhi hinkwawo.

Gen.21 :22: “ *Enkarhini wolowo, Abimeleke na Pikoli ndhuna ya vuthu ra yena, va vulavula na Abrahamama va ku; Xikwembu xi na wena eka hinkwaswo leswi u swi endlaka.* »

Mintokoto leyi vangiweweke hi ku nyikeriwa ka Sara tanihi sesi wa yena, swilo leswi hlamuseriwaka eka Gen.20, swi dyondzise Abimeleke leswaku Abrahamama a a ri mupofeta wa Xikwembu. Sweswi wa chaviwa ni ku chaviwa.

Gen.21:23: “ *Kutani sweswi ndzi hlambanyile laha hi Xikwembu leswaku a wu nge endli mavunwa eka mina, hambu ku ri vana va mina, kumbe vatukulu va mina, hi ku ya hi musa lowu ndzi ku kombeke wona , u ta endla eka mina ni ku kongoma etikweni leri u tshameke eka rona.* »

Abimeleke a nga ha lavi ku va muhleseriwa wa vukanganyisi bya Abrahamama naswona u navela ku kuma eka yena ku tinyiketela loku tiyeke ni loku tiyeke ka ntwanano wa ku rhula.

Gen.21:24: “ *Kutani Abrahamama a ku: “Ndzi ta hlambanya.”* »

Abrahamama a nga na xikongomelo xo biha eka Abimeleke naswona xisweswo a nga pfumelelana na ntwanano lowu.

Gen.21:25: “ *Kutani Abrahamama a tshinya Abimeleke hikwalaho ka xihlovo xa mati lexi malandza ya Abimeleke ma xi tekeke hi matimba.* »

Gen.21:26: “ *Kutani Abimeleke a ku: “A ndzi tivi leswaku i mani la endleke mhaka leyi, naswona a wu ndzi lemukisanga ha swona, naswona ndzi swi twile namuntlha ntsena.* »

Gen.21:27: “ *Kutani Abrahamama a teka mintlhambi ni tihomu, a swi nyika Abimeleke, kutani vambirhi va endla ntwanano.* »

Gen.21:28: “ *Kutani Abrahamama a hambanisa tinyimpfu ta nkombo eka ntlhambi;* »

Ku hlawula loku endliweke hi Abrahamama ka “tinyimpfu ta nkombo” ku nyikela vumbhoni bya ku hlangana ka yena ni muvumbi Xikwembu lexi xisweswo a lavaka ku xi hlanganisa ni ntirho wa yena. Abrahamama u tshamile etikweni rimbe kambe u lava leswaku mihandzu ya ntirho wa yena yi tshama yi ri nhundzu ya yena.

Gen.21:29: “ *Kutani Abimeleke a ku eka Abrahamama: “Hi tih tinyimpfu leti ta nkombo leti u ti hambaniseke?”* »

Gen.21:30: “ *A ku: “U ta susa tinyimpfu leti ta nkombo evokweni ra mina, ku va vumbhoni eka mina leswaku ndzi cele xihlovo lexi.* »

Gen.21:31: “ *Hikokwalaho va thya ndhawu yoleyo Beerxeba, hikuva havambirhi va hlambanyile kona.* »

Xihlovo lexi ku kanetiwaka xi thiyiwile vito ra rito “xeba” leri nga rimitsu ra nomboro ya “nkombo” hi Xiheveru, naswona hi ri kumaka eka rito “shabbat” leri vulaka siku ra vunkombo, Mugqivela wa hina lowu kwetsimisiweke hi nkarhi wo wisa wa vhiki na vhiki hi Xikwembu ku sukela eku sunguleni ka ntumbuluko wa yena wa laha misaveni. Leswaku ku hlayisiwa ku tsundzukiwa ka ntwanano lowu, xisweswo xihlovo lexi a xi vitaniwa “xihlovo xa nkombo”.

Gen.21:32: “ *Va endla ntwanano eBerexebe. Kutani Abimeleke, na Pikoli ndhuna ya mavuthu ya yena, va pfuka, va tlhelela etikweni ra Vafilista.* »

Gen.21:33: “ *Kutani Abrahama a byala murhi wa tamarisk eBerexebe; kutani kwalaho a vitana vito ra Yehovha, Xikwembu lexi nga heriki.* »

Gen.21:34: “ *Abrahama a tshama nkarhi wo leha etikweni ra Vafilista.* »
Xikwembu a xi hlele nandza wa xona swiyimo swa ku rhula ni ku rhula.

Genesa 22

Ku hambanisiwa ka tatana na n’wana un’we wa jaha loyi a endliweke gandzelo

Ndzima leyi ya 22 yi humesa nhlokomhaka ya vuprofeta ya Kriste leyi nyikeriweke tanihi gandzelo hi Xikwembu tanihi Tatana. Yi kombisa nsinya wa nawu wa ku ponisiwa lowu lunghiseleriweke exihundleni hi Xikwembu ku sukela eku sunguleni ka xiboho xa xona xo tumbuluxa vatirhikulobye lava ntshunxekeke, vo tlhariha na lava tifumaka lava langutaneke na xona. Gandzelo leri ri ta va ntsengo lowu faneleke ku hakela leswaku a kuma ku vuyelela ka rirhandzu eka swivumbiwa swa yena. Vahlawuriwa va ta va lava amukeleke leswi Xikwembu xi swi languteleke hi ntshunxeke lowu heleleke wa ku hlawula.

Gen.22:1: “ *Endzhaku ka swilo leswi Xikwembu xi ringa Abrahama, xi ku eka yena: “Abrahama! Kutani a hlamula a ku: Hi mina loyi!”* »

Abrahama u yingisa Xikwembu swinene, kambe ku yingisa loku ku nga ya fika kwihi? Xikwembu se xa yi tiva nhlamulo, kambe Abrahama u fanele ku siya endzhaku ka yena, tanihi vumbhoni eka vahlawuriwa hinkwavo, vumbhoni lebyi kongomeke bya ku yingisa ka yena ka xikombiso lexi n’wi endlaka a faneleka swinene eka rirhandzu ra Xikwembu xa xona lexi n’wi endlaka mupatriyarka loyi vatukulu va yena va nga ta tlakusiwa hi ku velekiwa ka Kriste Yesu.

Gen.22:2: “ *Xikwembu xi te: Teka n’wana wa wena, n’wana wa wena la nga swakwe, loyi u n’wi rhandzaka, Isaka; fambani etikweni ra Moriya, u n’wi humesela kona ku va gandzelo ro hisiwa eka yin’wana ya tintshava leti ndzi nga ta ku byela ha tona.* »

Xikwembu xi tshikilela hi vomu eka leswi vavaka, ku fikela laha swi tiyiseleriwaka eka mukhalabye loyi wa malembe yo tlula dzana. Hi singita Xikwembu xi n’wi nyike ntsako wa ku va ni n’wana wa jaha loyi a velekiweke hi yena na Sara, nsati wa yena wa le nawini. Nakambe, u ta tumbeta lava va n’wi rhendzeleke xikombelo lexi nga tshembisiki xa Xikwembu: “ *Nyikela n’wana wa wena la nga yexe tanihi gandzelo* ”. Naswona nhlamulo leyinene ya Abrahama yi ta va ni vuyelo lebyi nga heriki eka vanhu hinkwavo. Hikuva, endzhaku ka loko Abrahama a pfumerile ku nyikela n’wana wa yena, Xikwembu hi xoxe a xi nge he swi koti ku tshika ntirho wa xona wo ponisa; loko a a ta va a anakanye hi ku yi tshika.

A hi xiyeni ku tsakela ka ku kongoma: “ eka yin’wana ya tintshava leti ndzi nga ta mi byela tona ”. Ndhawu leyi leyi kongomeke yi hleriwe ku amukela ngati ya Kreste.

Gen.22:3: “ *Abrahama a pfuka nimpundzu swinene, a boha mbhongolo yakwe, a famba ni malandza mambirhi ni n’wana wakwe Isaka. A hambanyisa tihunyi ta gandzelo ro hisiwa, a suka a ya endhawini leyi Xikwembu xi n’wi byeleke yona.* »

Abrahama u kunguhate ku yingisa ku tlula mpimo loku naswona hi rifu emoyeni wa yena, u hlele ku lunghiselela nkhuvo lowu halateke ngati lowu lerisiweke hi Xikwembu.

Gen.22:4: “ *Hi siku ra vunharhu Abrahama a tlakusa mahlo, a vona ndhawu leyi ekule.* »

Tiko ra Morija ri le kule hi masiku manharhu ku suka laha a tshamaka kona.

Gen.22:5: “ *Kutani Abrahama a ku eka malandza ya yena: “Tshamani laha ni mbhongolo; Mina ni jaha hi ta ya ekule hi ya gandzela, hi ta vuya eka wena.* »

Xiendlo xo chavisa lexi a nga kusuhi ni ku xi endla a xi lavi timbhoni. U hikwalaho **u hambana** ni malandza yakwe mambirhi lama nga ta boheka ku rindza ku vuya ka yena.

Gen.22 :6: “ *Abrahama a teka tihunyi ta gandzelo ro hisiwa, a ti layichisela n’wana wa yena Isaka, a rhwala ndzilo ni banga evokweni ra yena. Naswona havambirhi va famba swin’we .* »

Eka xivono lexi xa vuprofeta, tanihi leswi Kriste a nga ta boheka ku rhwala “patibulum” yo tika leyi mavoko ya yena ya nga ta beleriwa eka yona, Isaka u rhwale tihunyi leti, loko ti pfulha, ti nga ta dya miri wa yena lowu endliweke gandzelo.

Gen.22:7: “ *Kutani Isaka a vulavula na Abrahama tata wakwe, a ku: “Tatana! Kutani a hlamula a ku: Hi mina loyi, n’wananga! Isaka a hlamula a ku: Hi lowu ndzilo ni tihunyi; kambe xinyimpfana xa gandzelo ro hisiwa xi kwihi xana?* »

Isaka u vone magandzelo yo tala ya vukhongereri naswona u lulamile ku hlamarisiwa hi ku pfumaleka ka xiharhi lexi nga ta endliwa gandzelo.

Gen.22:8: “ *Abrahama a ku: N’wananga, Xikwembu xi ta tinyikela xinyimpfana xa gandzelo ro hisiwa. Naswona havumbirhi bya vona va fambe swin’we.* »

Nhlamulo leyi leyi humaka eka Abrahama yi huhuteriwe hi ku kongoma hi Xikwembu hikuva hi ndlela yo hlamarisa yi profeta gandzelo lerikulu leri Xikwembu xi nga ta ri endla hi ku tinyikela eku vambiwani hi nyama ya munhu, xisweswo xi nyika xilaveko xa vadyohi lava hlawuriweke xa Muponisi la humelelaka ni la lulameke hi ku hetiseka ka Xikwembu. Kambe Abrahama a nga voni vumundzuku lebyi byo ponisa, ntirho lowu wa Kriste Muponisi lowu profetiweke hi xiharhi lexi endliweke gandzelo eka YaHWéH, Xikwembu xa muvumbi wa matimba hinkwawo. Eka yena, nhlamulo leyi yi n’wi pfumelela ntsena ku kuma nkarhi, tanihi leswi a langutaka hi ku chava vugevenga lebyi a nga ta boheka ku byi endla.

Gen.22:9: “ *Loko va fika laha Xikwembu xi vulavuleke na xona, Abrahama a aka alitari kwalaho, a lunghisa tihunyi. A boha n'wana wa yena Isaka, a n'wi veka ehenhla ka alitari ehenhla ka tihunyi.* »

Khombo ra kona eka Abrahama emahlweni ka alitari, a ka ha ri na ndlela yo tumbela Isaka leswaku hi yena loyi a nga ta va tinyimpfu ta gandzelo. Loko Tatana Abrahama a tikombise a ri loyi a tlakukeke eka ku amukeriwa loku loku nga tolovelekangiki, mahanyelo ya Isaka yo yingisa i xikombiso xa leswi Yesu Kriste a a ta va a ri swona enkarhini wa yena: la tlakukeke eka ku yingisa ka yena ni ku tinyikela ka yena.

Gen.22:10: “ *Kutani Abrahama a tshambuluta voko, a teka banga leswaku a dlaya n'wana wakwe.* »

Xiya leswaku leswaku Xikwembu xi angula, xi rindza ku fikela emakumu yo hetelela swinene ya ndzingo leswaku xi ta nyikela vumbhoni bya nkoka wa xiviri ni ntiyiso wa xona lowu hlawuriweke. “ *banga leri khomeke evokweni* ”; leswi saleke i ku dlaya Isaka ku fana ni tinyimpfu to tala leti se ti endliweke magandzelo.

Gen.22:11: “ *Kutani ntsumi ya YaHWéH yi n'wi vitana yi ri etilweni, yi ku: Abrahama! Abrahama! Kutani a hlamula a ku: Hi mina loyi!* »

Ku kombisiwa ka ripfumelo ra Abrahama leri yingisaka ku endliwile naswona ku hetisisiwa hi ku hetiseka. Xikwembu xi herisa maxangu ya mukhalabye ni ya n'wana wakwe loyi a n'wi fanelaka swinene ni rirhandzu ra yena.

Xiya, nkarhi wun'wana ni wun'wana loko a vitaniwa hi Xikwembu kumbe hi n'wana wakwe, Abrahama u hlamula minkarhi hinkwayo hi ku ku, “ *Hi mina loyi.* ” Nhlamulo leyi ya ku tisungulela leyi humaka eka yena yi nyikela vumbhoni bya ntumbuluko wa yena wo hanana na ku pfuleka eka muakelani wa yena. Ku tlula kwalaho, ri hambana ni langutelo ra Adamu la khomiweke eka xiyimo xa xidyoho loyi a tumbeleleke Xikwembu, ku fikela laha Xikwembu xi bohekeke ku ku eka xona: “ *U kwihhi?* ”.

Gen.22 :12: “ *Ntsumi yi ku: “U nga tshuki u tshambuluta voko ra wena ehenhla ka n'wana, u nga n'wi endli nchumu; hikuva sweswi ndza swi tiva leswaku wa chava Xikwembu, naswona a wu ndzi sivelanga n'wana wa wena la nga yexe.* »

Hi ku kombisiwa ka ripfumelo ra yena ro tshembeka no yingisa, Abrahama a nga va ematihlweni ya hinkwavo, naswona ku fikela emakumu ka misava, a kombisiwa tanihi xikombiso xa ripfumelo ra ntiyiso, hi Xikwembu, ku kondza ku ta ka Kriste loyi a nga ta n'wi endla munhu wa nyama hundzuluka hi ku hetiseka ka Xikwembu. Hi le ka xikombiso lexi xa ku yingisa loku nga riki na xihoxo laha Abrahama a vaka tata wa moya wa vapfumeri va ntiyiso lava ponisiweke hi ngati leyi halatiweke ya Yesu Kriste. Eka ntokoto lowu, Abrahama wa ha ku tlanga xiphemu xa Xikwembu Tatana loyi a nga ta nyikela tanihi gandzelo ra xiviri ni leri faka, n'wana wa yena la nga yexe la vuriwaka Yesu wa Nazareta.

Gen.22:13: “ *Abrahama a tlakusa mahlo, a vona khuna leri khomiweke exihlahleni hi timhondzo; Abrahama a ya teka khuna, a ri humesela gandzelo ro hisiwa ematshan'wini ya n'wana wa yena.* »

Eka xiyimo lexi, Abrahamama a nga swi xiya leswaku nhlamulo ya yena eka Isaka, " *n'wananga, Xikwembu xi ta tihanyisa xinyimpfana xa gandzelo ro hisiwa* ", a yi huhuteriwe hi Xikwembu, hikuva "*xinyimpfana* ", entiyisweni, "*khuna lerintsongo* " . , hakunene "*yi nyikeriwile* " hi Xikwembu naswona yi nyikeriwa hi xona. Xiya leswaku swiharhi leswi endliwaka magandzelo eka YaHWéH minkarhi hinkwayo i swa xinuna hikwalaho ka vutihlamuleri ni vulawuri lebyi nyikiweke munhu, Adamu wa xinuna. Kriste Mukutsuri na yena u ta va wanuna.

Gen.22:14: "*Abrahama u thye ndhawu leyi vito ra YaHWéH Yireh. Leswi hi swona swi endlaka leswaku namuntlha ku vuriwa: Entshaveni ya YaHWéH u ta voniwa.* »

Vito leri nge "*YaHWéH Jireh* " ri vula: YaHWéH u ta voniwa. Ku amukeriwa ka vito leri i vuprofeta bya ntiyiso lebyi tivisa leswaku etikweni ra Moriya, Xikwembu lexikulu lexi nga vonakiki lexi hlohlotelaka ku chava na ku chava xi ta voniwa hi xivumbeko xa munhu lexi nga chavisiki ngopfu, ku tisa na ku kuma ku ponisiwa ka vahlawuriwa. Naswona masungulo ya ku hlawuriwa loku, ku nyikeriwa ka Isaka tanihi gandzelo, ku tiyisekisa vutirheli bya laha misaveni bya "*Xinyimpfana xa Xikwembu lexi susaka swidyoho swa misava* ." Hi ku tiva ku tsakela ka Xikwembu eka xichavo xa xona eka tinxaka ni swikombiso leswi humesiweke ni ku phindha-phindhiwa, swi nga ha endleka naswona swi lava ku tiyiseka leswaku Abrahamama u nyikele gandzelo rakwe endhawini leyi, endzhaku ka malembe-xidzana ya 19, Yesu a a ta vambiwa eka yona, ehansi ka Ntshava ya Golgota , ehandle ka Yerusalema, muti, hi nkarhinyana ntsena, wo kwetsima.

Gen.22:15: "*Ntsumi ya YaHWéH yi vitane Abrahamama yi ri etilweni ra vumbirhi,* "

Nhlomulo lowu wo chavisa wu ta va wo hetelela lowu Abrahamama a nga ta boheka ku langutana na wona. Xikwembu xi kume eka yena mupatriyarka wa xikombiso la fanelekaka wa ripfumelo leri yingisaka, kutani xi xi tivisa.

Gen.22:16: "*kutani a ku: Hi mina ndza hlambanya, rito ra YaHWéH! Hikuva u endlile leswi, naswona a wu n'wi sivelanga n'wana wa wena, n'wana wa wena la nga yexe,* "

Xikwembu xi kandziyisa marito lawa "*n'wana wa wena la nga yexe* ", hikuva ma profeta gandzelo ra yena ra nkarhi lowu taka eka Yesu Kriste hi ku ya hi Yohane 3:16: "*Xikwembu xi rhandze misava swinene, lerova xi nyikela hi N'wana wa xona la tswariweke a ri swakwe, leswaku un'wana na un'wana loyi a nga ta pfumela eka yena a nga fanelanga.*" lova, kambe mi va ni vutomi lebyi nga heriki ."

Gen.22:17: "*Ndzi ta ku katekisa ni ku andzisa vatukulu va wena, ku fana ni tinyeleti ta matilo ni sava leri nga eribuweni ra lwandle; vatukulu va wena va ta dya nyangwa ya valala va vona.* »

Rinoko ! Nkateko wa Abrahamama a wu ndzhaka, i wa yena ntsena naswona wanuna kumbe wansati un'wana na un'wana wa vatukulu va yena u fanele, hi ku tlhelela, ku faneriwa hi nkateko wa Xikwembu. Hikuva Xikwembu xi n'wi tshembisa vatukulu vo tala kambe exikarhi ka vatukulu lava , i vahlawuriwa ntsena lava nga ta endla hi ku tshembeka loku fanaka ni ku yingisa loku fanaka lava nga ta katekisiwa hi Xikwembu. Kutani u nga pima ku pfumala vutivi

hinkwako ka moya ka Vayuda lava hi ku tikukumuxa va tivulaka vana va Abrahama naswona hikwalaho ka sweswo vana lava a va faneriwa hi ndzhaka ya mikateko ya yena. Yesu u va kanetile hi ku va komba maribye a vula leswaku eka maribye lawa Xikwembu xi nga nyika Abrahama vatukulu. Naswona a va vula leswaku i tata wa vona, ku nga ri Abrahama, kambe i Diyavulosi.

Eka ku hlula ka yena tiko ra Kanana, Yoxuwa u ta teka nyangwa ya valala va yena, ku sungula ku wa ka yona a ku ri muti wa Yeriko. Xo hetelela, eka Xikwembu, vakwetsimi lava hlawuriweke va ta va ni nyangwa wa nala wo hetelela: “ *Babilona Lonkulu* ” hi ku ya hi tidyondzo to hambana-hambana leti paluxiweke eka Apokalipsi ya Yesu Krete.

Gen.22:18: “ *Matiko hinkwawo ya misava **ma ta katekisiwa** hi vatukulu va wena, hikuva **u yingise** rito ra mina.* »

Hakunene i “ *matiko hinkwawo ya misava* ”, hikuva nyiko ya ku ponisiwa eka Kriste yi nyikeriwa eka vanhu hinkwawo, va masungulo hinkwawo na vanhu hinkwawo. Kambe matiko lawa ma tlhela ma kolota Abrahama mhaka ya ku kota ku tshubula swivulavulelo swa Xikwembu leswi paluxiweke eka vanhu va Vaheveru lava humaka etikweni ra Egipta. Ku ponisiwa eka Kriste ku kumiwa hi nkateko wa kambirhi wa Abrahama na vatukulu va yena lava yimeriweke hi vanhu va Vaheveru na Yesu wa Nazareta, Yesu Kriste.

Swa navela ku xiya kahle, eka ndzimana leyi, nkateko ni xivangelo xa wona: ku yingisa loku amukeriweke hi Xikwembu.

Gen.22:19: “ *Loko Abrahama a tlhelela eka malandza ya yena, va pfuka va famba swin’we eBerexeba; hikuva Abrahama a a tshama eBerexeba.* »

Gen.22:20: “ *Endzhaku ka timhaka leti ku vikiwile Abrahama, ku ku: “Waswivo, Milka na yena u veleke Nahoro makwenu vana va majaha:”* »

Tindzimana leti landzelaka ti kongomisiwile ku lunghiselela xihlanganisi na “ *Raveka* ” loyi a nga ta va nsati lonene loyi a hlawuriweke hi Xikwembu eka Isaka wo tshembeka ni wo yingisa. U ta tekiwa endyangwini wa le kusuhi wa Abrahama eka vatukulu va Nahoro makwavo.

Gen.22:21: “ *Uz mativula ya yena, Buzi makwavo Kemuwele tata wa Siriya,*” .

Gen.22:22: “ *Kesedi, Hazo, Pildaxa, Yidlafi na Betuwele.* »

Gen.22:23: “ *Betuwele a tswala **Raveka** . Lava i vana va tsevu va majaha lava Milka a va velekeleke Nahoro, makwavo wa Abrahama .* »

Gen.22:24: “ *Nsati wa yena lontsongo, la vuriwaka Reuma, na yena u veleke Tebake, na Gahama, na Tahaxi na Maaka.* ”.

Ku hetiseka ka switshembiso leswi endliweke eka Abrahamama

Genesa 23 yi hlamusela rifu ni ku lahliwa ka Sara nsati wakwe eHebroni, ebakweni ra Makipela. Abrahamama u teke ndhawu yo lahla eka yona emisaveni ya Kanana loko a rindzele leswaku Xikwembu xi nyika vatukulu va yena tiko hinkwaro endzhaku ka malembe ya kwalomu ka 400.

Kutani, eka Gen.24, Abrahamama wa ha hlayisa xiave xa Xikwembu. Leswaku a tshama **a hambanile** ni vanhu va vuhedeni va kwalaho, u ta rhumela nandza wakwe endhawini ya le kule, endyangwini wakwe wa le kusuhi, leswaku a ya lavela n'wana wakwe Isaka nsati naswona va ta tshika Xikwembu xi va hlawulela. Hi ndlela leyi fanaka, Xikwembu xi ta hlawula vahlawuriwa lava nga ta vumba mutekiwa wa Kriste, N'wana wa Xikwembu. Eka ku hlawuriwa loku, munhu a nga na mhaka na swona hikuva ku sungula na ku avanyisa i swa Xikwembu. Nhlawulo wa Xikwembu wu hetisekile, a wu soleki naswona wu tirha, ku fana na Raveka, nsati la hlawuriweke, wa rirhandzu, wo tlhariha ni wo saseka hi ku languteka, naswona ku tlula hinkwaswo, wa moya ni ku tshembeka; perela leyi vavanuna hinkwavo va moya lava lavaka ku teka nsati va faneleke va yi lava.

Yakobe na Esawu

Endzhaku, hi ku ya hi Gen.25, eku sunguleni Raveka a a nga ri na ntswamba ku fana na Sarayi nsati wa Abrama loyi a a ri emahlweni ka yena. Ku pfumala n'wana loku ku avelana ku vangiwa hileswi vavasati lavambirhi va nga ta rhwala vatukulu lava katekisiweke eka Kriste loyi hi yexe a nga ta vumbiwa hi Xikwembu ekhwirini ra nhwanyana lontsongo wa nhwana loyi a vuriwaka Mariya. Hi ndlela leyi, rixaka ra ntirho wa Xikwembu wo ponisa ri tiveka hi xiendlo xa xona xa singita. Hi ku xaniseka hi ku pfumala n'wana loku ka ntumbuluko, Ravekah u endla xikombelo eka YaHWéH naswona u kuma eka yena mawele mambirhi lama lwaka ekhwirini ra yena. Hi ku vilela, u vutisa Xikwembu hi mhaka leyi: “ *Naswona YaHWéH u te eka yena : 1 . Matiko mambirhi ma le khwirini ra wena, kutani matiko mambirhi ma ta hambana ni khwiri ra wena; un'wana wa vanhu lava u ta va ni matimba ku tlula un'wana, naswona lonkulu u ta va ehansi ka lontsongo .* » U veleka mawele mambirhi. Hikwalaho ka ku va na voya lebyikulu, naswona a a ri " *wo tshwuka* " hi ku

helela, hikokwalaho ka vito ra " *Edom* " ri nyikiwile vatukulu va yena, lonkulu u thiyiwile vito ra " *Esawu* ", vito leri vulaka "voya". Lontsongo u vuriwa " *Jacob* ", vito leri vulaka: "Muxisi". Se mavito lawa mambirhi ma profeta vumundzuku bya wona. "Velu" u ta xavisa mfanelo ya yena ya ku velekiwa eka lontsongo hi swakudya swo nandziha swa " *roux* " kumbe ti- lentils to tshwuka. U xavisa mfanelo leyi ya ku velekiwa hikuva u tekela ehansi nkoka wa yona lowu faneleke. Ku hambana ni sweswo hi ku helela, "Muxisi" wa moya u navela xithopo lexi lexi nga riki xa ku xiximeka ntsena, hikuva nkateko wa Xikwembu wu namarhetiwe eka xona. "Muxisi" i wa muxaka wa vanhu volavo va madzolonga lava lavaka hambu swi ri tano ku sindzisa mfumo wa matilo ku wu teka naswona a ku ri hi yena emiehleketweni laha Yesu a vulavuleke emhakeni leyi. Naswona hi ku vona ku hiseka loku ku vila, mbilu ya Xikwembu yi tsaka swinene. Nakambe, swi bihe ngopfu eka "Hairy" naswona swi antswa swinene eka "Deceiver", hikuva hi yena loyi a nga ta va "Israel", hi xiboho xa Xikwembu. U nga endlile xihoxo, Yakobo a hi muxisi la tolovelekeke naswona i munhu wo hlamarisa, hikuva a ku na xikombiso xin'wana xa le Bibeleni xa ku tiyimisela ka yena ku kuma nkateko wa Xikwembu, naswona i ku fikelela xikongomelo lexi ntsena laha a "xisaka". Kutani hinkwerhu hi nga n'wi tekelela kutani tilo ro tshembeka ri ta tsaka. Hi tlhelo ra yena, Esawu u ta va na tani hi vatukulu va yena vanhu va " *Edomu* ", vito leri vulaka " *ro tshwuka* ", leri nga na rimitsu na nhlamuselo leyi fanaka na Adamu, vanhu lava va ta va nala wa Israel tani hi leswi vuprofeta bya Xikwembu byi tivisiweke.

Ndzi boxa leswaku muvala wa "wo tshwuka" wu kombisa xidyoho, ntsena, eka swifaniso swa vuprofeta swa phurojeke yo ponisa leyi paluxiweke hi Xikwembu naswona xipimelo lexi xi tirha, ntsena, eka vatlangi va vuhumelerisi bya xona, ku fana na "Esawu". Eminkarhini ya munyama ya Malembe ya le Xikarhi, vana va misisi yo tshwuka lava tekiwaka va ri vo biha a va dlayiwa. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, ndzi kombisa, muvala wo tshwuka a wu endlile leswaku wanuna la tolovelekeke a va ni xidyoho ku tlula wa xitshopana kumbe wa misisi yo tshwuka, hikuva mudyohi u tiviwa hi mintirho yo biha ya ripfumelo ra yena. Hikwalaho i ntsena, hi ntikelo wo fanekisela, leswaku "wo tshwuka", muvala wa ngati ya munhu, i xifaniso xa xidyoho, hi ku ya hi Esa.1:18: " *Tanani hi kombela! ku vula YaHWéH. Loko swidyoho swa n'wina swi fana ni muhlovo wo tshwuka, swi ta basa ku fana ni gamboko; loko ti tshwuka ku fana ni xivunguvungu, ti ta fana ni voya .* » Hilaha ku fanaka, eka Apokalipsi ya yena, Nhlavutelo ya yena, Yesu u hlanganisa muvala wo tshwuka na switirhisiwa swa vanhu leswi tirhelaka, hi ku nga swi xiyi kumbe ku nga swi xiyi, diyavulosi, Sathana mudyohi wo sungula wa vutomi loyi a tumbuluxiweke hi Xikwembu; swikombiso: " *hanci yo tshwuka* " ya Nhlav.6:4, " *dragona yo tshwuka kumbe yo tshwuka ya ndzilo* " ya Nhlav.12:3, na " *xivandzana xo tshwuka* " xa Nhlav.17:3.

Leswi sweswi a nga ni mfanelo leyi ya ku velekiwa, Yakobe u ta hanya mintokoto ya vutomi leyi profetaka makungu ya Xikwembu, tanihi mutlhandlami wa Abrahama.

U siye ndyangu wa yena hi ku chava vukarhi bya makwavo Esawu, hi xivangelo lexi twalaka, hi ku ya hi Gen.27:24, hikuva a a tiyimisele ku n'wi dlaya, endzhaku ka ku hambukisiwa ka nkateko wa tata wa yena loyi a a ri eku feni, a

"kanganisiwile" hi a ruse yi huma emiehleketweni ya Rebecca nsati wa yena. Eka ku tekeriwa loku, mavito mambirhi ya mawele lawa ya paluxa nkoka wa wona. Hikuva "Tempeur" u tirhise nhlonge leyi nga ni voya leswaku a kanganyisa Isaka, loyi a a hundzuke mahlo, xisweswo a ti hundzisela tanihi makwavo wa yena lonkulu hi ntumbuluko "Loyi a nga ni voya." Vanhu va moya va seketelana naswona Raveka a a fana ngopfu na Yakobe ku tlula Esawu. Eka xiendlo lexi, Xikwembu xi kanetana na ku hlawula ka vumunhu na nyama ka Isaka loyi a a tsakela Esawu muhloti loyi a n'wi tisele swiharhi leswi a swi tlangela. Naswona Xikwembu xi nyika mfanelo ya mativula eka loyi a yi fanelaka ngopfu: Yakobe Muxisi.

Loko a fika eLaban, buti wa yena wa Muarama, makwavo wa Raveka, leswaku a ta n'wi tirhela, Yakobe u rhandzana na Rahele, lontsongo kambe a sasekile swinene eka vana va vanhwanyana va Labani. Lexi a nga xi tiviki hileswaku evuton'wini bya yena bya xiviri, Xikwembu xi n'wi endla a tlanga xiphemu xa vuprofeta lexi faneleke ku profeta phurojeke ya yena yo ponisa. Nakambe, endzhaku ka "malembe ya nkombo" ya ntirho wo kuma Rahele la rhandzekaka, Labani u n'wi sindzisa n'wana wakwe wa mativula "Leya" kutani a n'wi nyika leswaku a va nsati wakwe. Leswaku a kuma Rahele ni ku tekana na yena, u ta boheka ku tirhela buti wakwe "malembe man'wana ya nkombo." Eka ntokoto lowu, "Yakobo" u profeta leswi Xikwembu xi nga ta boheka ku hundza eka ntirho wa xona wo ponisa. Hikuva na yena u ta endla ntwanano wo sungula lowu nga fambisaniki ni ku navela ka mbilu ya yena, hikuva ntokoto wa Israyele wa nyama ni wa rixaka a wu nge funghiwa hi ku humelela ni ku vangama loku vunene bya yena byi fanelaka. Ku landzelelana ka "Vaavanyisi" ni "tihosi" minkarhi hinkwayo ku hela hi ndlela yo biha, ku nga khathariseki swin'wana swi nga ri swingani leswi nga tolovelekangiki. Naswona nsati loyi a navetisiwaka loyi a faneriwaka hi rirhandzu ra yena, u ta kuma ntsena eka ntwanano wa vumbirhi endzhaku ka loko a kombisile rirhandzu ra yena no paluxa pulani ya yena ya ku ponisiwa evutirhelini bya Yesu Kriste; ku dyondzisa ka yena, rifu ra yena ni ku pfuxiwa ka yena eku feni. Xiya leswaku ku tsakela ka vanhu ni ka Xikwembu ku hundzukile hi ku helela. Murhandziwa wa Yakobe i Rahele la nga riki na ntswamba, kambe wa Xikwembu i Leya la nga ni mihandzu. Hi ku nyika Yakobe, xo sungula, Leya tanihi nsati wa yena, Xikwembu xi endla leswaku muprofeta wa xona a kuma ku khunguvanyeka loku havumbirhi bya vona va nga ta va na kona eka ntwanano wa vona wo sungula. Eka ntokoto lowu, Xikwembu xi tivisa leswaku ntwanano wa xona wo sungula wu ta tsandzeka swinene. Naswona ku ariwa ka Mesiya Yesu hi vatukulu va yena ku tiyise rungula leri ra vuprofeta. Leya, loyi a nga ri murhandziwa loyi a hlawuriweke hi muteki, i xifaniso lexi profetaka vahlawuriwa va ntwanano lowuntshwa lava, lava humaka eka vuhedeni, va hanyeke nkarhi wo leha va nga tivi vukona bya Xikwembu xo hlawuleka xa movumbi. Hambiswiritano, ntumbuluko wa Leya wo tala wu profete ntwanano lowu a wu ta veka mihandzu yo tala leyi dzunisaka Xikwembu. Naswona Esaya 54:1 ya tiyisekisa, yi ku, "*Tsaka, Wena la pfumalaka, wena la nga ha tiyiseliki! Ntsako wa wena ni ntsako wa wena a swi pfurhile, wena la nga ha riki na switlhavi! Hikuva vana va loyi a tshikiweke va ta tala ku tlula vana va loyi a*

tekiweke, ku vula Yehovha .” Laha lava tshikiweke va profeta, hi Leya, ntwanano lowuntshwa, ni loyi a tekiweke, hi Rahele, ntwanano wa khale wa Xiheveru.

Yakobe u hundzuka Israyele

Leswi a siyeke Labani la fuweke ni la humelelaka, Yakobe ni lava nga va yena va tlhelela eka Esawu makwavo, loyi a chavaka vukarhi bya yena lebyi lulameke ni bya ku rihisela. Vusiku byin’wana, Xikwembu xi humelela eka yena kutani va lwa ku fikela nimixo. Xikwembu xi hetelela xi n’wi vavisa exifuvuni xi n’wi byela leswaku ku sukela sweswi u ta vitaniwa "Israel", hikuva u humelerile a hlula a lwa na Xikwembu na vanhu. Eka ntokoto lowu, Xikwembu a xi lava ku kombisa xifaniso xa moya-xiviri lowu lwaka wa Yakobe enyimpini ya yena ya ripfumelo. U thyiwe vito ra Israyele hi Xikwembu, u kuma leswi a a swi navela swinene ni ku swi lava: nkateko wa yena lowu humaka eka Xikwembu. Nkateko wa Abrahamama eka Isaka xisweswo wu teke xivumbeko hi vumbiwa bya Israyele wa nyama lowu, lowu akiweke eka Yakobe loyi a veke Israele, ku nga ri khale a wu ta va tiko leri chaviwaka, endzhaku ka ku huma evuhlongeni bya Egipta. Tintswalo ta Xikwembu ti lunghisele Esawu, vamakwavo lavambirhi va tikuma va ri eku rhuleni ni ntsako.

A ri ni vasati vakwe vambirhi ni malandza ya vona mambirhi, Yakobe u tikume a ri tata wa vafana va 12 ni nhwanyana un’we ntsena. A nga ri na n’wana eku sunguleni ku fana na Sarayi na Raveka, kambe a gandzela swifaniso, Rahele u kuma eka Xikwembu vana vambirhi, Yosefa lonkulu na Benjamini lontsongo. U file a ri karhi a veleka n’wana wa yena wa vumbirhi. Xisweswo u profeta makumu ya ntwanano wa khale lowu nga ta hela hi ku simekiwa ka lowuntshwa lowu sekeriweke eka ngati yo rivalela ya Yesu Kriste. Kambe eka ku tirhisiwa ka vumbirhi, swiyimo leswi swo fa swi profeta vuyelo byo hetelela bya vahlawuriwa va yena lava nga ta ponisiwa hi ku nghenelela ka yena loku tsakisaka loko a vuya eka xiphemu xa yena xo vangama xa vukwembu eka Mikayeke Yesu Kriste. Ku hundzuriwa loku ka xiyimo xa vahlawuriwa vo hetelela ku profetiwile hi ku cinca ka vito ra n’wana loyi a vitaneke " *Ben-Oni* " kumbe, "n’wana wa gome ra mina", hi manana loyi a nga eku feni, u thyiwe vito lerintshwa hi Yakobo, tatana, ". *Benjamin* » kumbe, “n’wana wa xinene” (tlhelo ra xinene) kumbe, n’wana la katekisiweke. Hi ku tiyisisa, eka Mat.25:33, Yesu Kriste u ta veka “ *tinyimpfu ta yena etlhelo ra xinene ni timbuti eka ximatsi xa yena* ”. Vito leri ra “ *Benjamini* ” ri hlawuriwile hi Xikwembu, ntsena hikwalaho ka ntirho wa xona wa vuprofeta, hikwalaho eka hina, hikuva eka Yakobe a ri nga ri na nhlamuselo yitsongo; naswona eka Xikwembu, Rahele la gandzela swifaniso a a nga faneriwi hi “ *mfanelo* ” leyi faneleke. Swilo leswi mayelana na makumu ya misava swi hlulukisiwile eka tinhlamuselo ta Nhlav.7:8.

Yosefa la bumabumeriwaka

Ematin’wini ya Israyele, xiphemu lexi Xikwembu xi xi nyikaka Yosefa xi ta n’wi endla a lawula vamakwavo lava, hi ku hlundzukisiwa hi vulawuri bya yena bya moya, va n’wi xaviselaka vaxavisi va Maarabu. Le Egipta, ku tshembeka ni ku tshembeka ka yena swi endle leswaku a tlangeriwa, kambe nsati

wa n'wini wakwe a a lava ku n'wi xanisa, leswi a n'wi kaneteke, Yosefa u tikume a ri ekhotsweni. Kwalaho, loko a hlamusela milorho, swiendlakalo swi ta n'wi yisa eka xiyimo xa le henhla ehansi ka faro: Vizier wo sungula. Ku tlakusiwa loku ku sekeriwe eka nyiko ya yena ya vuprofeta tanihi Daniyele endzhaku ka yena. Nyiko leyi yi n'wi endle a tlangeriwa hi Faro loyi a n'wi tshembiseke Egipta. Hi nkarhi wa ndlala, vamakwavo va Yakobe va ta ya aEgipta naswona kwalaho, Yosefa u ta vuyelelana ni vamakwavo vo hamboloka. Yakobo na Benjamini va ta va joyina naswona hi yona ndlela leyi Vaheveru va tshamaka ha yona eEgipta exifundzheni xa Goxeni.

Eksoda ni Muxe wo tshembeka

Loko a endliwe mahlonga, Vaheveru va ta kuma eka Muxe, n'wana wa Muheveru loyi vito ra yena ri vulaka "ku ponisiwa ematini" ya Nayili, loyi a kurisiweke no amukeriwa hi n'wana wa Faro, muntshunxi loyi a lunghiseleriweke hi Xikwembu.

Loko swiyimo swa vuhlonga bya vona swi nonon'hwa ni ku andza, leswaku a sirhelela Muheveru, Muxe u dlaya Muegipta, kutani a baleka aEgipta. Riendzo ra yena ri n'wi yisa eMidiyani, eSaudi Arabia, laha vatukulu va Abrahamama va tshamaka kona naswona Ketura, nsati wa yena wa vumbirhi, u tekile endzhaku ka rifu ra Sara. Hi ku tekana na Sipora, n'wana wa mativula wa Yetro wa tata wa yena, endzhaku ka malembe ya 40, Muxe u hlangane na Xikwembu loko a ri karhi a risa mintlhambi ya yena a kongoma entshaveni ya Horebe. Muvumbi u humelela eka yena hi xivumbeko xa xihlahla xa incandescent lexi pfurhaka kambe xi nga dyiwi. U n'wi paluxela kungu rakwe ra Israyele kutani a n'wi rhumela aEgipta leswaku a ya kongomisa ku huma ka vanhu va yena.

Ku ta laveka makhombo ya khume leswaku Faro a sindzisa mahlonga yakwe ya risima leswaku ma famba hi ku ntshunxeka. Kambe i ya vukhume leyi nga ta teka nkoka lowukulu wa vuprofeta. Hikuva Xikwembu xi dlaye mativula hinkwawo ya Egipta, vanhu ni swiharhi. Naswona hi siku leri fanaka, Vaheveru va tlangele Paseka ro sungula ematin'wini ya vona. Paseka a yi profeta hi ta rifu ra Mesiya Yesu, " *mativula* " ni " *Xinyimpfana xa Xikwembu* " lexi tengeke ni lexi nga riki na xivati lexi nyikeriweke hi gandzelo ku fana ni " *xinyimpfana* " lexi dlayiweke hi siku ra ku rhurha eEgipta. Endzhaku ka gandzelo ra Isaka leri komberiweke hi Xikwembu eka Abrahamama, Paseka ya ku Huma eEgipta i xitiviso xa vumbirhi xa vuprofeta xa rifu ra Mesiya (Mutotiwa) Yesu, kumbe, hi marito ya Xigriki, ra Yesu Kriste. Ku rhurha kusuka e Egypt swihetisekile hi ^{siku ravu 14} ra nhweti yosungula ya lembe, kwalomu ka ^{lembe xidzana ravu 15} BC, kwalomu ka 2500 wa malembe endzhaku ka xidyoho xa Evha na Adamu. Tinhlayo leti ti tiyisekisa nkarhi wa "malembe ya 400" ya " *switukulwana swa mune* " leswi nyikiweke hi Xikwembu eka Vaamori, vaaki va tiko ra Kanana.

Ku tikukumuxa na moya wo xandzuka wa Faro wu ta nyamalala na vuthu ra yena ematini ya "lwandle ro tshwuka" leri xisweswo ri kumaka nhlamuselo ya rona, hikuva ri pfala eka vona endzhaku ka loko ri pfule ku pfumelela Vaheveru ku nghena etikweni ra Saudi Arabia, hi makumu ya le dzongeni wa nhlonhle ya

Egipta. Hi ku papalata Midiyani, Xikwembu xi rhangela vanhu va xona hi mananga xi kongoma eNtshaveni ya Sinayi laha xi nga ta va nyikela nawu wa xona wa “milawu ya khume”. Emahlweni ka Xikwembu xin’we xa ntiyiso, Israyele sweswi i tiko leri dyondzekeke leri faneleke ri ringiwa. Ku endlela leswi, Muxe u vitaniwile eka yena, entshaveni ya Sinayi naswona Xikwembu xi n’wi hlayisa kwalaho masiku ya 40 ni vusiku. U n’wi nyika matafula mambirhi ya nawu lama vatliweke hi rintihlo rakwe ra vukwembu. Eka mixaxa ya vanhu va Vaheveru, ku nga ri kona nkarhi wo leha ka Muxe ku tsakela mimoya leyi xandzukeke leyi tshikilelaka Aroni ivi yi hetelela yi n’wi endla a amukela ku hoxiwa ni ku vumbiwa ka “ *rhole ra nsuku* ”. Ntokoto lowu ntsena wu katsakanya mahanyelo eka Xikwembu ya vanhu lava xandzukeke va minkarhi hinkwayo. Ku ala ka vona ku titsongahata eka vulawuri bya byona swi endla leswaku va tsakela ku kanakana vukona bya byona. Naswona swigwevo swo tala swa Xikwembu a swi cinci nchumu. Endzhaku ka masiku lawa ya 40 ni vusiku bya ndzingo, ku chava ka swihontlovila swa Kanana ku ta gweva vanhu ku famba-famba emananga ku ringana malembe ya 40 naswona, ntsena eka xitukulwana lexi lexi ringiweke, Yoxuwa na Kalebe va ta kota ku nghena etikweni leri tshembisiweke leri nyikeriweke hi Xikwembu kwalomu ka 2540 ku sukela eka xidyoho xa Adamu.

Swimunhuhatwa leswi rhangelaka eka xitori xa Genesa i vatlangi eka vuhumelerisi lebyi hleriweke hi muvumbi Xikwembu. Un’wana na un’wana wa vona u hundzisela, hi xikongomelo xa vuprofeta kumbe e-e, dyondzo, naswona mianakanyo leyi ya ku hlamarisa yi tiyisisiwile hi muapostola Pawulo loyi a vuleke eka 1 Vakor.4:9: “ *Hikuva Xikwembu, swi vonaka eka mina, xi hi endlile , vaapostola, vo hetelela eka vanhu, va gweviwe rifu hi ndlela yo karhi, tanihi leswi hi veke xivono emisaveni, eka tintsumi ni le ka vanhu .* » Ku sukela kwalaho, murhumiwa wa Hosi, Ellen G. White, u tsale buku ya yena leyi dumeke leyi nga na nhlokohaka leyi nge “The Tragedy of the Ages”. Miehleketo ya “ *xivono* ” hikwalaho ya tiyisisiwa, kambe endzhaku ka “tinyeleti, tinyeleti” ta buku yo kwetsima, i nkarhi wa un’wana na un’wana wa hina ku tlanga xiphemu xa yena, hi ku tiva leswaku hi lerisiwile hi mintokoto ya vona, hi kona va vekiwile entirhweni wo tekelela mintirho ya vona leyinene, handle ko humesa swihoxo swa vona. Eka hina, loko ku ri Daniyele (Muavanyisi wa Mina i Xikwembu), Xikwembu xi tshama xi ri “Muavanyisi wa hina”, xi ri na ntwela-vusiwana, hakunene, kambe “Muavanyisi” loyi a nga endliki xihlawuhlawu eka mani na mani.

Ntokoto wa Israele wa rixaka ra Vayuda wu ni khombo, kambe a wu tluli wa ripfumelo ra Vukriste ra nguva ya hina leri helelaka hi vugwinehi lebyi hangalakeke. A hi fanelanga ku hlamarisiwa hi ku fana loku, hikuva Israyele wa ntwanano wa khale a a ri ntsena microcosm, xikombiso, xa vanhu lava tshamaka misava hinkwayo. Leswi hi swona swi endleke leswaku ripfumelo ra ntiyiso a ri nga talanga kwalaho ku fana ni le ka ntwanano lowuntshwa lowu akiweke eka Muponisi ni “ *Mbhoni yo Tshembeka* ” Yesu Kriste.

Ku suka eBibeleni hi ku angarhela

Bibele hinkwayo, leyi lerisiweke ivi endzhaku yi huhuteriwa hi Xikwembu eka malandza ya xona ya vanhu, yi rhwala tidyondzo ta vuprofeta; ku sukela eka Genesa ku ya eka Nhluvutelo. Vatlangi lava hlawuriweke hi Xikwembu va nyikeriwa eka hina tani hi leswi va nga xiswona hakunene eka ntumbuluko wa vona wa ntiyiso. Kambe ku aka marungula ya vuprofeta eka xivono lexi lexi nga heriki, muvumbi Xikwembu xi hundzuka Muhleri wa swiendlakalo. Endzhaku ka ku huma eEgipta, Xikwembu xi nyika Israyele xiphemu lexi ntshunxekeke xa nawu wa xona wa le tilweni ku ringana malembe ya 300, nkarhi wa "vaavanyisi" lowu helaka kwalomu ka 2840. Naswona eka ntshunxeko lowu, ku tlhelela eka xidyoho, swi boha Xikwembu ku xupula vanhu va xona "nkombo minkarhi" leyi eku heteleleni a yi nyikeke eka Vafilista, valala va vona va ndzhaka. Naswona "minkarhi ya nkombo" u pfuxa "vantshuxo". Bibele yi vula leswaku emasikwini wolawo, "*un'wana ni un'wana a a endla leswi a swi lavaka .*" Naswona nkarhi lowu wa ntshunxeko lowu heleleke a wu laveka leswaku mihandzu leyi rhwariweke hi munhu un'wana ni un'wana yi paluxiwa. Swi tano ni le ka "*minkarhi ya hina ya makumu*". Malembe lawa ya madzana manharhu ya ntshunxeko lama funghiweke hi ku tlhelela ka Vaheveru nkarhi hinkwawo exidyohweni, Xikwembu xi hi rhamba ku ma pimanisa ni malembe ya madzana manharhu ya vutomi bya Enoko wo lulama loyi xi hi nyikelaka tanihi xikombiso xa xikombiso xa vahlawuriwa va xona, xi ku: "*Enoko u fambe na Xikwembu malembe ya madzana manharhu, kutani a nga ha ri kona hikuva Xikwembu xi n'wi tekile*"; na yena, hi ku n'wi endla a nghena ro sungula eka vutomi bya yena lebyi nga heriki ku fana na, endzhaku ka yena, Muxe na Eliya, na vakwetsimi lava pfuxiweke eku feni ka Yesu, emahlweni ka vahlawuri van'wana hinkwavo, ku katsa na vaapostola va Yesu Kriste; hinkwavo va ta hundzuriwa kumbe va pfuxiwa eku feni hi siku ra makumu.

Endzhaku ka wa "vaavanyisi", ku fike nkarhi wa tihosi naswona kwalaho nakambe, Xikwembu xi nyika vatlangi va xona vambirhi vo sungula xiphemu xa vuprofeta lexi tiyisisaka rungula ra ku ya emahlweni **ka vubihhi ku ya eka** leswinene swo hetelela, hi leswaku, ku suka nivusiku, kumbe emunyameni, . ku kongoma eku vonakaleni. Leyi i ndlela leyi vavanuna lava vambirhi, Sawulo na Davhida, va profeteke ha yona ntirho hinkwawo wa pulani ya ku ponisiwa leyi lunghiseleriweke vahlawuriwa va laha misaveni, hi leswaku, swiyenge swimbirhi kumbe mintwanano yimbirhi yo kwetsima leyi landzelelanaka. Yi teke na mina, Davhida u va hosi ntsena loko Hosi Sawulo a fa, tanihi leswi rifu ra ntwanano wa khale lowu nga heriki ri pfumelelaka Kriste ku simeka ntwanano wa yena lowuntshwa, ku fuma ka yena na vulawuri bya yena lebyi nga heriki.

Se ndzi boxe mhaka leyi, kambe ndza mi tsundzuxa, vuhosi bya laha misaveni a byi na ku va enawini ka Xikwembu hikuva Vaheveru va kombele Xikwembu leswaku xi va na hosi "*ku fana na matiko man'wana* ya laha misaveni", vona, "vahedeni". Leswi vulaka leswaku xikombiso xa tihosi leti i xa muxaka wa mimpimanyeto ya sathana naswona a hi ya Xikwembu. Tanihi leswi, eka Xikwembu, hosi yi olovaka, yi titsongahata hi mbilu, yi tele ku tinyiketela ni ntwela-vusiwana, yi tiendla nandza wa hinkwavo, lerova ya diyavulosi yi ni tihanyi, yi tikukumuxa, yi ri ni vutianakanyi ni ku delela, naswona ya lava ku tirheriwa hi hinkwavo. Hi ku vaviseka hi ndlela leyi nga fanelangiki hi ku ala ka

yena hi vanhu va xona, Xikwembu xi pfumelela xikombelo xa yena naswona hikwalaho ka khombo ra yena, xi n’wi nyike hosi hi ku ya hi mimpimanyeto ya diyavulosi ni ku pfumaleka ka vululami ka yena hinkwako. Ku sukela kwalaho, eka vanhu va yena Israyele, **kambe yena ntsena** , vuhosi byi kume ku va enawini ka byona loku humaka eka Xikwembu.

Ku vulavula hi nomu kumbe hi ku tsala i ndlela yo cincana exikarhi ka vanhu vambirhi ha un’we. Bibe le i rito ra Xikwembu hi ndlela ya leswaku ku hundzisela tidyondzo ta yona eka swivumbiwa swa xona swa laha misaveni, Xikwembu xi hlengelete vumbhoni lebyi lerisiweke kumbe lebyi huhuteriweke eka malandza ya xona; vumbhoni lebyi hleriweke, byi hlawuriwa no hlengeletwa hi yena hi ku famba ka nkarhi. A hi fanelanga hi hlamala loko hi xiya ku nga hetiseki ka vululami lebyi simekiweke emisaveni, hikuva loko va tsemiwiwe eka Xikwembu, vanhu va nga simeka vululami bya vona ntsena hi maletere ya nawu. Sweswi, Xikwembu xi hi byela hi Yesu leswaku “ *papila ra dlaya kambe moya wa hanya* ”, papila leri. Hikwalaho matsalwa yo kwetsima ya Bibe le ma nga va “ *timbhoni* ” ntsena hilaha swi kombisiweke hakona eka Nhlav. Hi ku xiya leswaku papila ra nawu a ri swi koti ku humesa vuavanyisi lebyi lulameke, Xikwembu xi paluxa ntiyiso lowu sekeriweke ntsena eka vukwembu bya munhu wa xona. Hi yena ntsena a nga humesaka vuavanyisi lebyi lulameke, hikuva vuswikoti bya yena byo kambisisa miehleketo ya le xihundleni ya miehleketo ya swivumbiwa swa yena byi n’wi pfumelela ku tiva minsusumeto ya lava a va avanyisaka, swilo leswi fihliweke no honisiwa hi swivumbiwa swin’wana. Hikwalaho Bibe le yi nyikela ntsena xisekelo xa vumbhoni lebyi tirhisiweke ku avanyisa. Hi nkarhi wa “ *gidi ra malembe* ” ya ku avanyisa ka le tilweni, vakwetsimi lava hlawuriweke va ta fikelela minsusumeto ya mimoya-xiviri leyi avanyisiwaka. Hi Yesu Krete, xisweswo va ta kota ku humesa vuavanyisi lebyi hetisekeke lebyi endlweke byi laveka tanihi leswi vuavanyisi byo hetelela byi simekaka ku leha ka nkarhi wa ku xaniseka loku xanisiweke eka rifu ra vumbirhi. Vutivi lebyi bya nsusumeto wa xiviri wa mudyohi byi hi pfumelela ku twisisa ku antswa tintswalo ta Xikwembu eka Kayini, mudlayi wo sungula wa laha misaveni. Hi ku ya hi vumbhoni byin’we ntsena lebyi nyikeriweke hi ku tsala eBibeleni, Kayini u susumetiwiwe eka mavondzo hi ku hlawula ka Xikwembu ku katekisa gandzelo ra Avele ni ku delela ra Kayini, handle ka loko loyi wo hetelela a tiva xivangelo xa ku hambana loku a ku ri ka moya naswona a ha honisiwa. Hi yona ndlela leyi swilo swi nga xiswona, vutomi byi vumbiwa hi ti parameters leti nga hlayekiki na swiyimo leswi Xikwembu ntsena xi nga swi vonaka no avanyisa hi vutivi lebyi heleleke bya timhaka. Loko swi vuriwa sweswo, Bibe le yi tshama ya vanhu, buku yin’we ntsena leyi humesaka hi maletere masungulo ya nawu lowu avanyisa swiendlo swa vona, loko va rindzele leswaku miehleketo ya vona ya le xihundleni yi paluxiwa eka vakwetsimi lava hlawuriweke etilweni. Hambiswiritano, ntirho wa papila i ku sola kumbe ku avanyisa xiendlo. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, eka Nhlavutelo ya yena, Yesu a tsundzuxa vanhu hi nkoka wa “ *mintirho* ” ya vona naswona a nga tali ku vulavula hi ripfumelo ra vona. Eka Yakobo 2:17, muapostola Yakobo u tsundzukile leswaku “ *handle ka mintirho ripfumelo ri file* ”, *nakambe a tiyisisa vonelo leri, Yesu u vulavula ntsena hi “ mintirho ” leyinene kumbe yo biha leyi tumbuluxiweke hi ripfumelo. Naswona ku tumbuluxiwa hi*

ripfumelo, mintirho leyi hi yona ntsena leyi Bibe leyi yi dyondzisaka ehansi ka milawu ya Xikwembu. Swiendlo leswinene leswi tekiwaka swi ri swa nkoka hi Kereke ya Khatoliki a swi tekeriwi enhlokweni, hikuva i mintirho ya vumunhu bya vumunhu na ku hlohloteriwa.

Enkarhini wa makumu, Bibe leyi nyenyiwa hi ku helela naswona vanhu va nyikela xiphemu xa misava hinkwayo lexi nga twisisekiki ni xa mavunwa. Hi kona laha rito “ *ntiyiso* ” leri hlamuselaka Bibe leyo Kwetsima, rito ra Xikwembu lexi hanyaka, naswona hi ku anama, ntirho wa rona wa misava hinkwayo wa misava hinkwayo, ri teka nkoka wa rona lowu heleleke. Hikuva ku delela “ *ntiyiso* ” lowu wo hlawuleka ku endla leswaku vumunhu byi tiakela eka mavunwa eka swiyenge hinkwaswo swa vuxaka, swa misava, swa vukhonger, swa tipolitiki kumbe swa ikhonomi.

Xihloko lexi xi tsariwa hi Savata ya August 14, 2021, mundzuku, August 15, eka minhlangano leyikulu, vahlaseriwa lava kanganyisiweke hi vukhonger bya mavunwa va ta xixima xihundla xa vusathana lexi humeleleke swinene entirhweni wa yena, tanihi leswi a tirhiseke “ *nyoka* ” tanihi mutivi wa swilo eka “ *Edeni* ”: ku languteka ka yena ehansi ka xifaniso xa “Nhwana Mariya”. Loyi wa xiviri a a nga ha ri nhwana, tanihi leswi endzhaku ka Yesu, a veleke vana va majaha ni va vanhwanyana; vamakwerhu va xinuna ni va xisati va Yesu. Kambe mavunwa ma fa hi matimba naswona ma lwisana ni hambu ku ri minjhekanjhekisano leyinene ya Bibe. A swi na mhaka, endzhaku ka August 15 leyi, ku ta sala ntsena eka vukarhi lebyi, hi xitalo, minkhuvo ya tsevu ku hlundzukisa Xikwembu ni ku pfluxa vukarhi bya xona lebyi lulameke lebyi nga ta wela etinhlokweni ta lava nga ni nandzu . Xiya leswaku eka ku vonakala loku, vana va hlawuriwile ku tiyisisa xivono xa “nhwana”. Xana a va na nandzu hilaha vanhu va vulaka hakona ni ku tiendla onge? Leswi va velekiweke va ri vadyohi, ku pfumala nandzu ku vuriwa hi ndlela leyi hoxeke eka vona, kambe hikwalaho a hi nge va hehli hi ku va va hlanganyela. Xivono lexi vana lava va xi kumeke a xi ri xa xiviri swinene, kambe diyavulosi na yena i moya wa xiviri swinene wo xandzuka naswona Yesu Kriste u nyiketele marito ya yena yo tala eka yena ku tsundzuxa malandza ya yena hi yena. Matimu ya nyikela vumbhoni bya matimba ya wona yo kanganyisa lama yisaka vahlaseriwa va wona lava kanganyisiweke ni ku kanganyisiwa eka “ *rifu ra vumbirhi* ”. Vugandzeri bya diyavulosi eka Kereke hinkwayo ya Mupapa ni ya Rhoma Khatoliki byi soriwa hi Xikwembu, eka ndzimana leyi ku suka eka *Nhlav* . va *gandzela xivandzana*, va ku: “*I mani la fanaka ni xivandzana, naswona i mani la nga lwaka na xona?*” ".". Entiyisweni, i endzhaku ka ku hela ka “ *ku gandzela* ” loku ka “ *xivandzana* ” lexi sindzisaka ni lexi xanisaka vakwetsimi va ntiyiso lava hlawuriweke va Yesu Krete laha, enkarhini wa ku tiyisela loku swiyimo swi ku sindziseke eka xona, ku gandzela loku ku sungulaka hi tindlela leti kanganyisaka ta swivono swa “nhwana” wa diyavulosi; “ *wansati* ” ku siva “ *nyoka* ” endzhaku ka loko “ *nyoka* ” yi yenga “ *wansati* ” loyi a kanganyisaka nuna wa yena. Nsinya wa nawu wu tshama wu ri tano naswona wa ha tirha hi ndlela leyi fanaka.

Nkarhi wo hetelela wo hlawula

Dyondzo leyi ya tinhlavutelo ta Xikwembu yi hela hi nxopaxopo wa buku ya Genesa leyi hi paluxeleke leswaku Xikwembu i mani eka swiyenge swa xona hinkwaswo swa vumunhu. Hi ha ku vona ndlela leyi a tiyimiseleke ha yona eku laveni ka yena ku yingisa eka swivumbiwa swa yena hi ku veka Abrama ehansi ka ndzingo lowu nga tolovelekangiki wa ripfumelo loko a ri ni malembe ya kwalomu ka dzana; xilaveko lexi xa Xikwembu hikwalaho a xa ha lavi ku kombisiwa.

Hi nkarhi wa ku hlawula ko hetelela loku ringanyetiweke hi Xikwembu ku sukela hi ximun'wana xa 1843, naswona hi ku kongoma ku laveka ku sukela hi October 22, 1844, ku hlayisiwa ka Savata ku laveka hi Xikwembu tanihi vumbhoni bya rirhandzu leri xi nyikiweke rona hi vakwetsimi va xona va ntiyiso lava hlawuriweke. Xisweswo xiyimo xa moya xa misava hinkwayo xi nyikeriwa hi xivumbeko xa xivutiso xin'we lexi kongomisiweke eka swirho hinkwaswo swa vukhongeri, tinhlengeletano ta Vukriste, ntsena.

Xivutiso lexi ku dlayaka kumbe ku ku endla u hanya hilaha ku nga heriki

Xana mufumi, hosi kumbe mupapa u nyikiwe matimba ni mpfumelelo wo cinca marito lama vuriweke ni lama tsariweke hi Xikwembu, kumbe ehansi ka xileriso xa xona hilaha Muxe a endleke hakona?

Leswi Yesu a voneke hinkwaswo ka ha ri emahlweni, hambu ku ri xivutiso lexi, u nyikele nhlamulo yakwe ka ha ri emahlweni, a ku eka Mat.5:17-18: “ *Mi nga ehleketi leswaku ndzi tile ku ta herisa nawu kumbe vaprofa; A ndzi tanga ku ta herisa, kambe ku ta hetisisa. Hikuva entiyisweni ndza mi byela, ku kondza tilo ni misava swi hela, a ku nge hundzi ni xitsalo ni xin'we xa papila eka Nawu kukondza hinkwaswo swi hetiseka* . » Yesu yoloye u tlhele a tivisa leswaku marito ya yena lawa a ma vuleke ma ta hi avanyisa, eka Yohane 12:47 ku ya eka 49: “ *Loko munhu a twa marito ya mina a nga ma hlayisi, a hi mina ndzi n'wi avanyisa; hikuva a ndzi telanga ku ta avanyisa misava, kambe ku ta ponisa misava. Loyi a ndzi ala, a nga amukeli marito ya mina, u ni muavanyisi wa yena; rito leri ndzi ri vuleke ri ta n'wi avanyisa hi siku ra makumu* . Hikuva a ndzi vulavulanga hi mina; kambe Tatana, loyi a ndzi rhumeke, hi yexe u ndzi lerisile leswi ndzi faneleke ku swi vula ni ku swi twarisa. »

Leyi i mianakanyo ya Xikwembu hi nawu wa xona. Kambe Dan.7:25 yi paluxile leswaku **xikongomelo xo " cinca "** a ku ri ku humelela enkarhini wa Vukriste, a vula hi vupapa bya Rhoma Khatoliki: “ *U ta vulavula marito yo lwisana na Loyi a nge Henhla-henhla, u ta tshikilela vakwetsimi va La nge Henhla-henhla.* ” -High, **naswona u ta tshemba ku cinca minkarhi na nawu** ; vakwetsimi va ta nyiketiwa emavokweni ya yena ku ringana nkarhi, ni minkarhi, ni hafu ya nkarhi. » Ku hlundzuka loku nga ta hela ni loku a nga ta tiva ku ku xupula hi ku lulama hi ku ya hi ndzimana ya 26 leyi landzelaka: “ *Kutani ku ta ta ku avanyisa, ku ta tekiwa vulawuri bya yena eka yena, lebyi nga ta lovisiwa ni ku herisiwa hilaha ku nga heriki.* » “ **Minkarhi** ” leyi kumbe malembe ya vuprofa ti tivisa ku fuma ka yena loku xanisaka loku hetisisiweke ku ringana malembe ya 1260, ku sukela hi 538 ku ya eka 1798.

“ **Ku avanyisa** ” loku ku hetisisiwa hi swiyenge swo hlayanyana.

Xiyenge xo sungula i xa ku lunghiselela; i ntirho wa ku **hambanisiwa** ni ku kwetsimisiwa ka ripfumelo ra “Maadventist” leri simekiweke hi Xikwembu ku

sukela hi ximun'wana xa 1843. Vuadventist byi **hambanisiwile** ni vukhongeri bya Khatoliki ni bya Protestente. Eka Nhlavutelo, xiyenge lexi xi khumba minkarhi ya “ *Sardi, Filadelfiya na Laodikiya* ” eka Nhlav.3:1-7-14.

Xiyenge xa vumbirhi xa sindzisiwa: “ *hi ta n'wi tekela vulawuri bya yena* ”. I ku vuya loku vangamaka ka Yesu Kriste loku languteriweke hi ximun'wana xa 2030. Maadventist lama hlawuriweke ma nghena hilaha ku nga heriki **ma hambanisiwile** ni vaxandzuki lava nga fanelangiki va Makhatoliki, Maprotestente ni Maadventist lava feke emisaveni. Xiendlo lexi xi hetisisiwa eku heleni ka nguva ya “ *Laodikiya* ” ya Nhlav.3:14.

Xiphemu xa vunharhu i xa ku avanyisa ka vafi lava weke, ku vekiwa entirhweni hi vahlawuriwa lava ngheneke emfun'weni wa le tilweni wa Xikwembu. Vahlaseriwa va hundzuke vaavanyisi naswona hi ku hambana , vutomi bya un'wana na un'wana wa vaxandzuki bya avanyisiwa naswona ku vuriwa xigwevo xo hetelela lexi ringanaka na nandzu wa vona. Swivulwa leswi swi boha ku leha ka nkarhi wa “ *ku xanisiwa* ” lowu xiendlo xa “ *rifu ra vona ra vumbirhi* ” ri nga ta wu vangela. Eka Nhlavutelo, nhlokomhaka leyi i nhlokomhaka ya Nhlav.4; 11:18 na 20:4; leswi ku sukela eka Dan.7:9-10.

Xa vumune, eku heleni ka gidi ra malembe ra vunkombo, Savata leyikulu ya Xikwembu ni vahlawuriwa va xona eka Kriste, ku ta xiyenge xa vulawuri bya swigwevo leswi nyikeriweke hi Kriste ni vahlawuriwa va yena. Etikweni ra xidyoho laha va pfuxiwaka kona, vaxandzuki lava gweviweke va herisiwa, “ *hilaha ku nga heriki* ”, hi “ *ndzilo wa rifu ra vumbirhi* ”. Eka Nhlavutelo, ku avanyisa loku ka vulawuri kumbe “ku avanyisa ko hetelela” i nhlokomhaka ya Nhlav.20:11-15.

Hi nkarhi wa ku hlawula ko hetelela, mianakanyo yimbirhi ya vukhongeri leyi nga pfumelelaniki **yi hambana** hi ku helela, hikuva yi kanetana swinene. Vahlawuriwa va Kriste va twa rito ra yena naswona va pfumelelana ni swilaveko swa yena hi nkarhi lowu a vulavulaka na vona ni ku va vitana ha wona. Eka xiyimo xin'wana ku na Vakriste lava landzelaka mindhavuko ya vukhongeri ya malembe xidzana onge ntiyiso i mhaka ya nkarhi ku nga ri ya vutlhari, ku anakanya na vumbhoni. Vanhu lava a va nga swi twisisi leswi “ *ntwanano lowuntshwa* ” a wu yimela swona hi muprofeta Yeremiya eka Yer.31:31 ku ya eka 34: “ *Vonani, masiku ma ta, ku vula YaHWéH, lawa ndzi nga ta endla eka yindlu ya Israyele ni yindlu ya Yuda ntwanano lowuntshwa, lowu nga fani ni ntwanano lowu ndzi wu endleke ni vatata wa vona hi siku leri ndzi va khomeke hi voko leswaku ndzi va humesa etikweni ra Egipta, ntwanano lowu va wu tshoviseke, hambileswi a ndzi ri wa vona hosi, ku vula YaHWéH. Kambe lowu i ntwanano lowu ndzi nga ta wu endla ni yindlu ya Israele endzhaku ka masiku wolawo, ku vula Yehovha: Ndzi ta veka nawu wa mina endzeni ka vona, ndzi ta wu tsala etimbilwini ta vona ; kutani ndzi ta va Xikwembu xa vona, na vona va ta va vanhu va mina. Loyi a nge he dyondzisi muakelani wa yena, kumbe makwavo, a ku: Tiva YHWH! Hikuva un'wana ni un'wana u ta ndzi tiva, ku sukela eka lontsongo ku ya eka lonkulu, ku vula Yehovha; Hikuva ndzi ta va rivalela swidyoho swa vona, ndzi nga ha tsundzuki xidyoho xa vona . » Xikwembu xi nga humelela njhani eku “ *tsala embilwini* » ya munhu rirhandzu ra nawu wa yena wo kwetsima,*

nchumu lowu mukhuva wa ntwanano wa khale a wu nga humelelanga ku wu kuma? Nhlamulo ya xivutiso lexi, na ku hambana ntsena exikarhi ka mintwanano leyimbirhi, yi ta eka xiphemu xa ku kombisiwa ka rirhandzu ra le henhla leri hetisisiweke hi rifu ro rivalela ra muyimeri Yesu Kriste loyi a nga munhu wa nyama na ku paluxiwa eka yena. Hambiswiritano, rifu ra Yesu a ri fikanga ku herisa ku yingisa kambe ku hambana ni sweswo, ri nyike vahlawuriwa swivangelo swo yingisa swinene Xikwembu lexi kotaka ku rhandza hi matimba swonghasi. Naswona loko a hlula mbilu ya munhu, pakani leyi laviwaka hi Xikwembu ya fikeleriwa; u kuma ku faneleka loku hlawuriweke ni ku faneleka ku avelana vutomi bya yena lebyi nga heriki.

Rungula ro hetelela leri Xikwembu xi ku nyikeke rona entirhweni lowu i mhaka ya **ku hambana** . Leyi i yinhla ya nkoka leyi endlaka ku hambana hinkwako exikarhi ka lava hlawuriweke na lava vitaniweke. Eka ntumbuluko wa yena lowu tolovelekeke, munhu a nga swi tsakeli ku kavanyetiwa hi mikhuva ya yena na miehleketo ya yena ya swilo. Hambiswiritano, ku kavanyetiwa loku ku endlwa ku laveka tanihi leswi a toloveleke mavunwa lama simekiweke, leswaku a va muhlawuriwa wa wona, munhu a fanele a tsuvuriwa ni ku hambukisiwa leswaku a tovela ntiyiso lowu Xikwembu xi n’wi kombaka wona. Hi kona laha **ku hambana ni lava Xikwembu xi nga va amukeriki ku endlwaka ku laveka** . Loyi a hlawuriweke u fanele ku kombisa vuswikoti bya yena byo tlhonthla hi ku kongoma mianakanyo ya yena, mikhuva ya yena, na vuxaka bya yena bya nyama na swivumbiwa leswi vumundzuku bya swona byi nga ta ka byi nga vi vutomi lebyi nga heriki.

Eka vatirhela-mfumo lava hlawuriweke, nchumu lowu rhangisaka vukhongereri wu yimile; xikongomelo i ku tumbuluxa vuxaka lebyi tiyeke ni muvumbi Xikwembu, hambiloko swi onha vuxaka bya vanhu. Eka lava weke, vukhongereri byi rhendzeleka; va rhangisa vuxaka lebyi simekiweke ni vanhu van’wana, hambiloko byi onha Xikwembu.

Seventh-day Adventism: Ku hambana, vito, matimu

Vahlawuriwa vo hetelela va ripfumelo ra Vukriste va hlengetiwiwe hi tlhelo ra moya ku vumba Israyele wa “ *tinyimba ta 12* ” ta Nhlav.7. Ku hlawuriwa ka vona ku hetisisiwile hi ku tirhisa nxaxamelo wa swikambelo swa ripfumelo leswi sekeriweke eka ku tsakela loku kombisiweke eka rito ra vuprofeta leri tivisa eka Dan.8:14 siku ra 1843. A ku ri ku fungha ku sunguriwa nakambe hi Xikwembu xa Vukriste, ku kondza kwalaho ku yimeriwe hi ripfumelo ra Khatoliki ku sukela hi 538 ni hi ripfumelo ra Maprotestente leri veke kona hi nkarhi wa Ndzhundzunuko ku sukela hi 1170. Ndzimana ya Dan.8:14 yi hlamuseriwe tanihi leyi tivisa ku vuya ka Kriste loku vangamaka, ku ta ka yena leswi vangeke “ku rindza” ka yena, hi Xilatini “adventus” hikokwalaho ka vito ra Adventist leri nyikiweke ntokoto na valandzeri va wona exikarhi ka 1843 na 1844. Swi tikomba onge, rungula leri a ri vulavula hi Savata, kambe ntsena hi ku languteka, hikuva ku vuya ka Kriste u ta fungha ku nghena eka gidi ra malembe ra vunkombo, hi leswaku, Savata leyikulu leyi profetiweke, vhiki rin’wana na rin’wana, hi Savata ya siku ra vunkombo: Mugqivela wa Vayuda. Leswi a va nga

swi tivi ku yelana loku, Maadventist yo sungula a ma wu kumanga nkoka lowu Xikwembu xi wu nyikaka Savata ku kondza ku va endzhaku ka nkarhi lowu wa ndzingo. Nakona loko va twisisa leswi, maphayona ma dyondzise hi ku tiya ntiyiso wa Savata lowu tsundzukiwaka hi vito ra kereke leyi vumbiweke, "ya siku ra vunkombo." Kambe hi ku famba ka nkarhi, vadyandzhaka va ntirho lowu a va ha nyiki Savata nkoka lowu Xikwembu xi wu nyikaka wona, hi ku namarheta ku faneleka ka yona ni nkarhi wa ku vuya ka Yesu Krete ematshan'weni yo yi namarheta ni siku ra 1843 leri kombisiweke hi vuprofeta bya Daniyele. Ku tlherisela endzhaku xilaveko xo tano xa xisekelo xa Xikwembu a ku vumba xihoxo lexi vuyelo bya xona, hi 1994, ku nga ku ala hi Xikwembu nhlengeletano ni swirho swa yona leswi xi swi yiseke ekampeni ya vaxandzuki leswi se swi soriweke hi xona ku sukela hi 1843. Ntokoto lowu wo vava ni ku tsandzeka loku ka mutirhela-mfumo wo hetelela ku simekiwa ka ripfumelo ra Vukriste ku nyikela vumbhoni bya ku tsandzeka loku ka Vukriste bya mavunwa ku amukela **ku hambanisiwa ka swiboho swa vanhu** . Ku pfumaleka ka rirhandzu ra ntiyiso wa Xikwembu naswona hikwalaho ka Xikwembu hi xoxe swa kanetiwa, naswona leyi i dyondzo yo hetelela ku suka eka matimu ya ripfumelo ra Vukriste leyi ndzi nga mi hlamuselaka yona, ku mi dyondzisa no mi tsundzuxa, hi vito ra Xikwembu xa Matimba Hinkwawo , YaHWéH-Mikayele-Yesu Kriste.

Ekuseteleleni, ndza ha ri eka nhlokomhaka leyi fanaka, hikuva swi ndzi koxe nxavo wa ku hambana ka moya loku vavaka, ndzi mi tsundzuxa ndzimana leyi ku suka eka Mat.10:37 naswona, hikuva tindzimana leti yi yi rhangelaka ti katsakanya kahle vumunhu byo hambanisa bya ripfumelo ra ntiyiso ra Vukriste , ndzi swi boxa hinkwaswo ku sukela eka ndzimana 34 ku ya eka ndzimana 38:

*“ U nga ehleketi leswaku ndzi tile ku ta tisa ku rhula emisaveni; A ndzi telanga ku tisa ku rhula, kambe banga. Hikuva ndzi tile ku ta veka ku avana exikarhi ka wanuna ni tata wa yena, exikarhi ka n'wana wa nhwanyana ni mana wa yena, ni exikarhi ka n'wana wa nhwanyana ni n'wingi wa yena; valala va munhu va ta va va ndyangu wa yena. **Loyi a rhandzaka tata wa yena kumbe mana wa yena ku tlula mina a nga ndzi faneli** , ni **loyi a rhandzaka n'wana wa yena kumbe n'wana wa yena ku tlula mina a nga ndzi faneli** ; Loyi a nga rhwaliki xihambano xa yena a ndzi landzela, a nga ndzi faneli. »* Ndzimana leyi ya 37 yi lulamisa nkateko wa Abrahama; u nyikele vumbhoni bya leswaku a a rhandza Xikwembu ku tlula n'wana wa yena wa nyama. Naswona hi ku tsundzuxa makwerhu wa Muadventist hi ntirho wa yena, hi ku tshaha ndzimana leyi eka yena, tindzela ta hina ti hambanile naswona ndzi kume nkateko wo hlawuleka ku suka eka Xikwembu. Hi nkarhi wolowo ndzi vitaniwe munhu la hisekaka hi “makwerhu” loyi naswona ku sukela eka ntokoto lowu, u landzele ndlela ya ndhavuko ya Maadventist. Loyi a ndzi ngeniseke eka Vuadventist ni mimpfuno ya ku dya matsavu endzhaku u file hi vuvabyi bya Alseimer, loko ndza ha ri ni rihanyo lerinene, ndzi hanya naswona ndzi gingiriteka entirhweni wa Xikwembu xa mina, ndzi ri ni malembe ya 77, naswona n ndzi nga tirhisi madokodela kumbe mirhi. Ku vangama hinkwako ku ya eka muvumbi Xikwembu ni switsundzuxo swa xona swa risima. Hakunene!

Ku katsakanya **matimu ya Vuadventist** hi fanele ku tsundzuka timhaka leti landzelaka. Ehansi ka vito leri ra “Maadventist,” Xikwembu xi hlengeleta

vakwetsimi va xona vo hetelela endzhaku ka ku fuma nkarhi wo leha ka ripfumelo ra Khatoliki leri endleke leswaku, **hi tlhelo ra vukhongeri** , Sonto leyi simekiweke ehansi ka vito ra yona ra vuhedeni “siku ra dyambu leri nga hluriwangiki” hi Constantine wo Sungula ^{hi} March 7, 321. Kambe ma-Adventist yo Sungula a ku ri Maprotestente kumbe Makhatoliki lawa hi ku tinyiketela a ma xixima Sonto ya Vukreste leyi kumiweke tanihi ndzhaka. Hikwalaho va hlawuriwile hi Xikwembu hi mahanyelo ya vona va tsakisiwile hi ku vuya ka Yesu Kriste loku va tivisiweke hi ku landzelelana eka ximun’wana xa 1843 na October 22, 1844. A ku ri endzhaku ka ku hlawuriwa loku ntsena laha ku vonakala ka Savata ku va nyikeke kona yi nyikeriwile. Nakambe, tinhlamuselo ta vona ta vuprofeta bya Daniyele na Nhlavutelo a ti ri na swihoxo leswikulu leswi ndzi swi lulamisaka entirhweni lowu. Handle ka vutivi bya Savata, maphayona ya ake dyondzo ya leswi vuriwaka ku avanyisa ka “vulavisisi” leyi va nga si tshamaka va swi kota ku yi kanakana; hambi ku ri endzhaku ka loko va nyikiwile ku vonakala hi Savata. Eka lava va nga swi tiviki, ndza mi tsundzuxa leswaku hi ku ya hi dyondzo leyi, ku sukela hi 1843, kutani hi 1844, etilweni Yesu u kambisisa tibuku ta vumbhoni ku hlawula vahlawuriwa va yena vo hetelela lava faneleke ku ponisiwa. Hambi swi ri tano ku tivisiwa loku nga erivaleni ka xidyoho xa Sonto ku nyike nhlamuselo leyi kongomeke eka rungula ra Dan.8:14, hambi ku ri hi xivumbeko xa rona lexi nga hundzuluxeriwangiki kahle xa " **ku basisa ndhawu yo kwetsima** ." Naswona vuhundzuluxeri lebyi byo biha byi vange minjhekanjhekisano leyi nga tlhantlhiwiki, hikuva xivulavulelo lexi ngopfu-ngopfu a xi khumba ku hetiseka hi rifu leri rivalelaka ra Yesu Krete hi ku ya hi Hev.9:23: “ *Hikokwalaho a swi laveka, tanihi leswi swifaniso swa swilo leswi nga etilweni a swi fanele swi va kona ku basisiwa hi ndlela leyi, loko swilo swa le tilweni hi swoxe swi basisiwile hi magandzelo lamanene ku tlula lawa . Hikuva Krete a nga ngenanga evukwetsimelweni lebyi **endliweke** hi mavoko, hi ku tekelela wa ntiyiso, kambe a nghena etilweni hi roxe, leswaku sweswi a ta humelela emahlweni ka Xikwembu hikwalaho ka hina .” Xisweswo, hinkwaswo leswi a swi fanele ku basisiwa etilweni swi basisiwile hi rifu ra Yesu Krete: ku avanyisa loku lavisisaka hikwalaho a ka ha ri na nhlamuselo leyi twalaka. Endzhaku ka rifu ni ku pfuka ka Yesu, ku hava xidyoho kumbe mudyohi loyi a ngenaka etilweni leswaku a ta ri thyakisa nakambe, hikuva Yesu u basisile ndhawu ya yena ya le tilweni hi ku hlongola Sathana ni valandzeri va yena va tintsumi emisaveni, hi ku ya hi Nhlav.12:7 eka 12 naswona ngopfu-ngopfu eka ndzimana ya 9: “ *Kutani dragona leyikulu yi hlongoriwile, nyoka ya khale, leyi vuriwaka Diyavulosi na Sathana, loyi a kanganyisaka misava hinkwayo, yi **cukumetiwa ehandle emisaveni** , ni tintsumi ta yona ti cukumetiwa na yona. »**

Xihoxo xa vumbirhi xa Adventism ya ximfumo na xona xi humelerile eka ku pfumala vutivi eku sunguleni ka xiphemu xa Savata naswona xi teke nkoka lowukulu endzhaku swinene. Ma-adventist hi ndlela yo hoxeka ma kongomise nyingiso wa wona eka nkarhi wa ku hetelela, wo hetelela, ndzingo wa ripfumelo lowu entiyisweni wu nga ta khumba ntsena lava nga ta va va ha hanya hi nkarhi wa ku vuya ka ntiyiso ka Yesu Kriste. Ngopfu-ngopfu, hi ndlela leyi hoxeke va ehlekete leswaku Sonto yi ta va " *mfungo wa xivandzana* " ntsena hi nkarhi wa ndzingo lowu wo hetelela, naswona leswi swi hlamusela ku lavisisa vunghana ni

vaendli va Sonto leyi rhukaniweke hi Xikwembu, entiyisweni, ku sukela eku sunguleni ka yona. Vumbhoni lebyi ndzi byi nyikaka i vukona bya “timhahamhala ta nkombo” ta Nhlav Xikwembu. Leswi Dan.8:12 se a a swi paluxile hi ku vula leswaku: “ *Vuthu ri nyiketiwile ni ~~gandzelo~~—leri nga heriki , hikwalaho ka xidyoho ; rimhondzo ri lahlele ntiyiso ehansi, naswona ri humelerile eka mintirho ya yena.* » “ **Xidyoho** ” lexi se a xi ri, mukhuva wa Sonto wu kume ndzhaka ya vaaki eka Constantine wo ^{Sungula ku sukela hi} 321 naswona wu lulamisiwe hi tlhelo ra vukhongereri hi Rhoma wa mupapa ku sukela hi 538, “ **mfungho wa xivandzana** ” lowu tshahiweke eka Apo.13:15; 14:9-11; 16:2. Hi 1995, endzhaku ka loko yi kombise ku ala ku vonakala ka vuprofeta loku ndzi ku ringanyeteke exikarhi ka 1982 na 1991, Vuadventist bya ximfumo byi endle xihoxo lexikulu xa ku endla ntwanano ni valala lava tivisiweke ni lava paluxiweke va Xikwembu. Xikombiso xa swisandzu swo tala leswi Xikwembu xi swi kombeteleke eka Israyele wa khale hikwalaho ka ntwanano wa xona na Egipta, xifaniso xo fanekisela xa xidyoho lexi tolovelekeke,, eka xiendlo lexi, xa honisiwa hi ku helela; leswi endlaka leswaku xidyoho xa Maadventist xi va xikulu swinene.

Entiyisweni, loko va xiya ntirho wa Savata ni nkoka lowu yi wu nyikaka xithopo xa Muvumbi Xikwembu, vanhu va Maadventist a va fanele va swi vekile kahle valala va vona va vukhongereri naswona va papalate ntwanano wihi na wihi wa vumakwerhu na vona. Hikuva, Savata **ya Mugqivela** tanihi leswi “ *xilemo xa Xikwembu lexi hanyaka* ” xa Nhlav.7:2, mfungho wa vuhosi wa Xikwembu xa muvumbi, nala wa wona, **Sonto** , a wu ta va ntsena “ *mfungho wa xivandzana* ” wa Nhlav.13:15 .

Ndzi tsundzuka laha leswaku swivangelo swa ku wa ka Vuadventist bya nhlngano wa ximfumo swi tele, kambe leswikulu ni leswikulu swi khumba ku ala ku vonakala loku voningeriweke eka vuhundzuluxeri bya ntiyiso bya Daniyele 8:14 ni ku delela loku kombisiweke eka nhlamuselo leyintshwa ya Daniyele 12 , dyondzo ya kona i ku kandziyisa ku va enawini ka Xikwembu ka Vuadventisi bya ^{siku ra vu-7} . Kutani ku ta xihoxo xa ku ka va nga vekanga ntshembo wa vona eka ku vuya ka Yesu Krete loku tivisiweke hi 1994; hilaha maphayona ya ntirho lowu ma endleke hakona hi 1843 na 1844.

Vuavanyisi lebyikulu bya Xikwembu

Ku tumbuluxiwa ka yena ka misava ni matilo ku hetisekile, hi siku ra vutsevu Xikwembu xi veka munhu emisaveni. Naswona i hikwalaho ka mahanyelo yo nga yingisi ya vumunhu, naswona hikwalaho ka xidyoho, leswaku Xikwembu xi ta byi veka ehansi, hi ku landzelelana, hi nkarhi wa matimu ya byona ya malembe ya magidi ya nkombo, ehansi ka ku avanyisa ka xona ko tala. Hi xin’wana ni xin’wana xa swiboho leswi, ku cinca ku endliwa ni ku voniwa hi ndlela leyi kongomeke ni leyi vonakaka. Ku tlula mpimo loku landzeriwaka hi vumunhu ku lava ku nghenelela loku ka Xikwembu loku kongomisaka ku byi tlherisela endleleni ya ntiyiso leyi amukeriweke hi vuavanyisi bya byona bya vuhosi.

Vuavanyisi bya Ntwanano wa Khale .

ka 1 : Xikwembu xi avanyisa xidyoho lexi endliweke hi Evha na Adamu, lava rhukaniweke no hlongoriwa eka “^{Ntanga} wa Edeni ”.

bya vumbirhi : ^{Xikwembu} xi herisa vumunhu lebyi xandzukeke hi mati ya “*ndhambi*” ya misava hinkwayo.

ka vu-3 : Xikwembu **xi hambanisa** vanhu hi tindzimi to hambana-hambana endzhaku ka ku tlakusiwa ka vona eka “*Xihondzo xa Babele*” .

bya vumune : Xikwembu xi endla ^{ntwanano} na Abrama loyi endzhaku a nga hundzuka Abrahama. Enkarhini lowu, Xikwembu xi lovisa **Sodoma** na Gomora, miti leyi ku endliwaka xidyoho lexikulu; “*vutivi* ” lebyi nyenyetsaka ni lebyi nyenyetsaka .

ka vu 5 : ^{Xikwembu} xi kutsula Israel eka vuhlonga bya Egypt, Israel yi hundzuka rixaka leri ntshunxekeke no tiyimela leri Xikwembu xi nyikelaka milawu ya xona eka rona.

ka vu-6 : Ku ringana malembe ya 300, ehansi ka nkongomiso wa yena ni ^{hi} goza ra vaavanyisi va 7 lava ntshunxaka, Xikwembu xi kutsula Israyele leri hlaseriweke hi valala va rona hikwalaho ka xidyoho.

ka vu-7 : Hi ku komberiwa hi vanhu, ni hikwalaho ka ndzhukano wa vona, Xikwembu xi siviwa hi tihosi ^{ta laha misaveni} ni mindyangu ya tona yo leha (Tihosi ta Yuda ni tihosi ta Israyele).

bya vu-8 : Israyele u hlongoriwile eBabilona .

vu-9 : Israyele u ala “Mesiya” ^{wa le tilweni} Yesu – Ku hela ka ntwanano wa khale. Ntwanano lowuntshwa wu sungula eka masungulo ya dyondzo lama hetisekeke.

10 : ^{Mfumo wa tiko ra} Israyele wu lovisiwa hi Varhoma hi 70.

Vuavanyisi bya Ntwanano Lowuntshwa .

Va boxiwa eka Nhlavutelo hi “*timhalamhala ta nkombo*” .

1st judgment : Ku hlasela ka Barbarian endzhaku ka 321 exikarhi ka 395 na 538.

bya vumbirhi : Ku simekiwa ka mfumo wa vukhongereri bya mupapa lowu lawulaka hi 538 .

Ku avanyisa ka vu-3 : Tinyimpi ta Vukhongereri: va kaneta Makhatoliki eka vapfuxeti va Maprotestente lava nga amukeriwiki hi Xikwembu: “^{vakanganyisi}” va Dan.11:34.

bya vu-4 : Vupfumeri bya vukhongereri bya ndzhundzunuko bya le Furwa byi herisa vuhosi ivi byi herisa vulawuri bya tihanyi bya Rhoma Khatoliki .

^{Vuavanyisi bya} vu-5 : 1843-1844 na 1994.

– Masungulo: Xileriso xa Dan.8:14 xi sungula ku tirha – xi lava ku hetisisiwa ka ntirho lowu sunguriweke hi Ndzhundzunuko ku sukela eka Peter Valdo, xikombiso lexi hetisekeke, ku sukela hi 1170. Ripfumelo ra Maprotestente ra wa naswona Vuadventist byi velekiwa hi ku hlula : Vukhongereri mukhuva wa Sonto ya Rhoma wa soriwa naswona wa Savata ya Mugqivela wu lulamile naswona wu laveka hi Xikwembu eka Yesu Kriste ku sukela hi 1843. Xisweswo ntirho wa ku cinca wu hetiswa ni ku hetiswa.

– Makumu: “ *a hlantswiwa* ” hi Yesu, u file hi ndlela ya nhlangotho hi 1994, hi ku landza rungula leri kongomisiweke eka “ *Laodikiya* ”. Ku avanyisa ka Xikwembu ku sungule hi yindlu ya Xona yi hundza eka ndzingo lowu dlayaka wa ripfumelo ra vuprofeta. Leswi a nga amukeriwi, khale ka mutirhela-mfumo loyi a hlawuriweke u joyine kampa ya vaxandziki va Khatoliki ni va Protestente.

bya vu-6 : “ *mhalamhala ya vu-6* ” yi *hetisisiwa*^{hi} xivumbeko xa Nyimpi ya Vunharhu ya Misava, nkarhi lowu ya nyutliya, leyi hlamuseriweke eka Dan.11:40 ku ya eka 45. Lava poneke va hlela hulumendhe yo hetelela ya misava hinkwayo ni ku vuyisela siku leri seleke ro sungula leri bohaka hi xileriso xa xileriso. Hikwalaho ka sweswo, ku wisa hi siku ra vunkombo Savata, Mugqivela, a ku yirisiwile, ku yirisiwile ehansi ka xigwevo xa swigwevo swa ntshamisano eku sunguleni, ivi, eku heteleleni, ku xupuriwa hi rifu hi xileriso lexintshwa.

ka vu-7 : ku rhangela hi nkarhi wa makhombo ya nkombo yo hetelela lama hlamuseriweke eka Nhlav.16, hi ximun’wana xa 2030, ku vuya loku vangamaka ka Kriste ku^{herisa} vukona bya nhluvuko wa vanhu wa laha misaveni. Vumunhu byi herisiwile. I Sathana ntsena loyi a nga ta tshama a ri mubohiwa emisaveni leyi nga riki na nchumu, “*xidziva*” xa Nhlavutelo 20, ku ringana “ *gidi ra malembe* ”.

ka vu-8 : Loko va yisiwa etilweni hi Yesu Krete, vahlawuriwa va yena va ya emahlweni va avanyisa vafi vo hamboloka Lexi i ku avanyisa loku tshahiweke eka Nhlav.11:18.

bya vu-9 : Vuavanyisi byo hetelela vafi vo hamboloka va pfuxiwa leswaku va xaniseka hi mpimanyeto wa “ *rifu ra vumbirhi* ” hikwalaho ka “ *tiva ra ndzilo* ” leri funengetaka misava ni ku dya na vona minkondzo hinkwayo ya mintirho hikwalaho ka xidyoho.

ka vu-10 : Misava ni matilo^{lama thyakeke} swi pfuxetiwa ni ku dzunisiwa. Amukela vahlawuriwa emfun’weni lowuntshwa wa Xikwembu, lowu nga heriki!

Divine ku suka eka A ku ya eka Z, ku suka eka Aleph ku ya eka Tav, ku suka eka alpha ku ya eka omega

Bibele a yi na nchumu lowu fanaka ni tibuku tin’wana leti tsariweke hi vanhu handle ka xivumbeko xa yona xa le henhla lexi vonakaka. Hikuva entiyisweni, hi vona ntsena vuandlalo bya yona lebyi hi byi hlayaka hi ku ya hi mintwanano ya matsalelo leyi kongomeke eka tindzimi ta Xiheveru ni Xigriki , laha matsalwa yo sungula ma hundziseriweke eka hina. Kambe loko a tsala Bibele, Muxe u tirhise Xiheveru xa khale lexi maletere ya xona ya maletere a ma hambanile ni maletere ya sweswi, ma siviwe hi maletere hi maletere hi nkarhi wa vuhlonga eBabilona, handle ko vanga swiphiso. Kambe maletere a ma namarhetiwe handle ko hambanisa marito, leswi a swi nga endli leswaku swi olova ku ma hlaya. Kambe endzhaku ka ku pfumaleka loku ku ni ku antswa ka ku vumba marito yo hambana-hambana ku ya hi ku hlawuriwa ka letere leri hlawuriweke ku fungha masungulo ya rona. Leswi swa koteka naswona swi kombisiwile, leswi kombisaka leswaku Bibele hakunene yi tlula swinene leswi munhu a swi kotaka hi ku anakanya ni ku humelela. I mianakanyo ni ku tsundzuka ntsena ka muvumbi la nga riki na swipimelo Xikwembu lexi nga vaka xi anakanye ntirho wo tano. Hikuva ku xiyisisa loku ka ku hlayiwa ko tala ka Bibele ku paluxa leswaku rito rin’wana ni rin’wana leri humelelaka kwalaho ri

hlawuriwile ni ku huhuteriwa hi Xikwembu eka vatsari vo hambana-hambana va tibuku ta xona hi ku famba ka nkarhi ku fikela eka ro hetelela, Nhlavutelo kumbe Apokalipsi ya xona.

Kwalomu ka 1890, mutivi wa tinhlayo wa le Rhaxiya Yvan Panin u kombise vukona bya tinhlayo ta tinhlayo eka swiyenge swo hambana-hambana swa ku akiwa ka matsalwa ya Bibebe. Hikuva Xiheveru ni Xigriki swi fana hi mhaka ya leswaku maletere ya maletere ya wona ma tlhela ma tirhisiwa tanihi tinhlayo ni tinomboro. Minkombiso leyi endliweke hi Yvan Panin yi nyanyise swinene nandzu wa vavanuna lava nga teki Bibebe ya Xikwembu yi ri ya nkoka. Hikuva loko swilo leswi swi tshuburiweke swi nga ri na nkucetelo eku endleni ka vavanuna va kota ku rhandza Xikwembu, hambani swi ri tano swi susa ku va enawini kwihi na kwihi eka ku nga pfumeli eka vukona bya xona. Yvan Panin u kombisile hilaha nhlayo ya “nkombo” a yi ri kona hinkwako-nkwako eka ku akiwa hinkwako ka Bibebe, ngopfu-ngopfu eka ndzimana yo sungula swinene ya yona, eka Gen.1:1. Leswi mina hi ndzexe ndzi kombiseke leswaku Savata ya siku ra vunkombo i “ *xilemo xa Xikwembu lexi hanyaka* ” xa Nhlav.7:2, ntirho lowu wu tiyisisa ntsena vumbhoni lebyi kumiweke hi mutivi loyi wa tinhlayo wo tlhariha loyi a nyikeleke vativi va sayense lava lavaka matimba, va nkarhi wa yena na wa hina, vumbhoni bya sayense lebyi nga kanetekiki .

Kusukela eka Yvan Panin, khomphyuta ya manguva lawa yi kambisisile swikombiso swa 304,805 swa maletere leswi vumbaka Matsalwa ya ntwanano wun’we ntsena wa khale naswona software yi nyika ku hlava ko hambana loku nga hlayekiki hi ku veka letere rin’wana na rin’wana eka bodo leyikulu yo kambela leyi ku koteka ka yona ka ku ringanisa ku sungulaka hi layini yin’we leyi nga etlhelo ka 304805 wa maletere ku kondza eku heteleleni u kuma layini yin’we leyi yimisiweke ya maletere lawa ya 304805; naswona exikarhi ka ku ringanana loku kumbirhi loku hundzeletiweke ku hlenganisiwa hinkwako ka le xikarhi loku nga hlayekiki. Hi kuma marungula lama khumbaka misava ya misava, swiendlakalo swa yona swa matiko ya misava na mavito ya vanhu va khale na va manguva lawa naswona leswi nga kotekaka i swikulu swinene hikuva xilaveko xin’we ntsena i ku hlayisa ndhawu leyi fanaka (ku suka eka 1 ku ya eka n...) exikarhi ka letere rin’wana na rin’wana ra marito lama vumbiweke. Ku engetela eka ku ringanana ka horizontal na vertical, kuna nhlayo yotala ya oblique alignments, kusuka ehnhla kuya ehansi nale hansi kuya e henhla, exineneni kuya eximatsini nale ximatsi kuya exineneni.

Hikwalaho, loko ndzi teka xifaniso xa lwandle, ndzi tiyisekisa leswaku vutivi bya hina bya Bibebe byi le ka mpimo wa vuandlalo bya rona. Leswi fihliweke swi ta paluxiwa eka vahlawuriwa hi nkarhi lowu nga heriki lowu va nga ta nghena eka wona. Naswona Xikwembu xa ha ta hlamarisa varhandziwa va xona hi matimba ya xona lamakulu, lama nga pimiwangiki.

Minkombiso leyi yo hlamarisa khombo ra kona a yi swi koti ku cinca timbilu ta vanhu leswaku va ta rhandza Xikwembu “ *hi timbilu ta vona hinkwato, hi moya wa vona hinkwawo, hi matimba ya vona hinkwawo, hi miehleketo ya vona hinkwayo* ” (Deu.6:5; Mat . 22:37); hi ku ya hi xikombelo xa yena lexi lulameke. Ntokoto wa laha misaveni wu ta va wu swi kombisile, ku sola, ku tshinya, na ku xupuriwa a swi cinci vanhu, hi yona mhaka leyi phurojeke ya

Xikwembu yo ponisa yi sekeriwe ku sukela eku sunguleni ka vutomi byo ntshunxeka eka ndzimana leyi: " *rirhandzu leri hetisekeke ri hlongola ku chava* " (1 Yohane 4:18). Ku hlawuriwa ka vahlawuriwa ku sekeriwe eka ku kombisa ka vona rirhandzu leri hetisekeke eka Xikwembu, Tata wa vona wa le Tilweni. Eka " *rirhandzu leri hetisekeke* ", a ka ha ri na xilaveko xa nawu kumbe swileriso, naswona wo sungula ku twisisa leswi a ku ri Enoko wa khale loyi a kombiseke Xikwembu rirhandzu ra yena hi ku " *famba na yena* ", a ri karhi a tivonela leswaku a nga endli nchumu ku n'wi hlundzukisa. Hikuva ku yingisa i ku rhandza naswona ku rhandza swi katsa ku yingisa hi xikongomelo xo nyika murhandziwa ntsako ni ntsako. Eka ku hetiseka ka yena ka le tilweni, Yesu hi ku tlhelela u tile ku tiyisekisa dyondzo leyi ya rirhandzu ra " *ntiyiso* " endzhaku ka swikombiso swo sungula swa vanhu, Abrahama, Muxe, Eliya, Daniyele, Yobo ni van'wana vo tala lava mavito ya vona xi tivaka Xikwembu ntsena.

Ku onhaka ka swilo hikwalaho ka nkarhi

A ku na ririmi rin'we emisaveni leri nga hundzangiki eka ku hundzuka ni ku hundzuka loku vangaweke hi moya lowu soholotiweke wa vanhu. Naswona emhakeni leyi, Xiheveru a xi balekelanga ku soholotiwa loku ka vanhu lerova tsalwa ra Xiheveru leri hi ri tekaka ri ri ra masungulo se a hi nchumu handle ka ro sungula ra matsalwa ya Muxe eka xiyimo lexi soholotiweke hi xiphemu. Ndzi kolota ku tshuburiwa loku eka ntirho wa Ivan Panin na mhaka ya leswaku eka vuhundzuluxi bya tsalwa ra Xiheveru leri a ri tirhiseke hi 1890, eka Gen.1:1, u endle rito Xikwembu hi xidijitali hi rito ra Xiheveru leri nge "elohim". Hi Xiheveru, "elohim" i vunyingi bya "eloha" leswi vulaka xikwembu hi vun'we. Xivumbeko xa vunharhu xi kona: "Él". Ri tirhisiwa ku hlanganisa rito Xikwembu na mavito: Daniyele; Samuwele; Bethete; etc... Marito lawa ya vulaka Xikwembu xa ntiyiso ya kuma letere lerikulu eka vuhundzuluxeri bya hina ku fungha ku hambana exikarhi ka Xikwembu xa ntiyiso na swikwembu swa mavunwa swa vuhedeni swa vanhu.

Bibele hi mfanelo na hi ku sindzisa yi kandziyisa mhaka ya leswaku Xikwembu i "xin'we" leswi xi endlaka "eloha", "eloha" ya ntiyiso ntsena. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, hi ku tivula rito ra vunyingi "elohim", eka Genesa 1 na kun'wana, Xikwembu xi hi rhumela rungula leri hi mfanelo xi vulaka leswaku se i Tata wa vutomi byo tala lebyi nga kona khale ku tumbuluxiwa ka mafambiselo ya hina ya misava kumbe dimension, na ya vutomi hinkwabyo lebyi nga ta humelela emisaveni. Vutomi lebyi bya le tilweni lebyi se byi tumbuluxiweke se a byi avanyisiwe hi xidyoho lexi humeleleke eka xivumbiwa xa yena xo sungula lexi ntshunxekeke. Hi ku tihlawulela hi rito "elohim", muvumbi Xikwembu xi tiyisisa vulawuri bya xona eka hinkwaswo leswi hanyaka ni leswi velekiweke hi xona. Hi le ka xiyimo lexi laha endzhaku a nga ta kota, eka Yesu Kriste, ku rhwala swidyoho swa vunyingi bya vahlawuriwa va yena no ponisa, hi rifu ra yena ro rivalela ntsena, mintshungu ya vutomi bya vanhu. Rito "elohim", vunyingi, hikwalaho ri vula Xikwembu hi matimba ya xona yo tumbuluxa ya hinkwaswo leswi hanyaka. Rito leri ri tlhela ri profeta swiphemu swo tala leswi a nga ta swi tlanga eka phurojeke ya yena ya ku ponisiwa laha se a nga ngopfu-

ngopfu na hi ku landzelelana, “ *Tatana, N’wana na Moya lowo Kwetsima* ” loyi a nga ta tirha endzhaku ka nkhuvalo ku basisa no kwetsimisa vutomi bya vahlawuriwa va yena. Vunyingi lebyi byi tlhela byi khumba mavito yo hambana-hambana lawa Xikwembu xi nga ta ma rhwalela: Mikayeke eka tintsumi ta xona; Yesu Kriste hikwalaho ka vanhu va yena lava hlawuriweke lava xaviweke hi ngati ya yena.

Tanihi xikombiso xa ku soholotiwa loku vangiwaka hi ku soholotiwa ka vanhu ndzi nyika xa riendli leri nge “katekisa”, leri paluxiwaka hi Xiheveru hi rimitsu ra “brq” naswona leri ku hlawula ka rona switwari leswi tirhisiweke ku nga ta hetelela swi hundzuluxeriwe tanihi “katekisa” kumbe “ndzhukano”. Ku soholotiwa loku ko soholota ku soholota nhlamuselo ya rungula mayelana na Yobo, loyi nsati wa yena entiyisweni a ku eka yena " *katekisa Xikwembu u fa* ", naswona ku nga ri, " ~~rhukana~~ *Xikwembu u fa* ", hilaha vahundzuluxeri va ringanyetaka hakona. Xikombiso xin’wana xa ku cinca loku soholotiweke hi vukanganyisi, hi ririmi ra Xifurwa xivulavulelo xa “hakunene” lexi eku sunguleni xi vulaka ku tiyiseka na ku hetiseka xi tekile eka miehleketo ya vanhu nhlamuselo ya “kumbexana”, leyi hambaneke hi ku helela. Naswona xikombiso lexi xo hetelela xi fanele ku tshahiwa hikuva xi ta kuma nkoka naswona xi ta va ni vuyelo lebyikulu. Eka xihlamusela-marito xa “petit Larousse” ndzi xiye ku cinca mayelana na nhlamuselo ya rito “Sonto”. Yi nghenisiwe tanihi siku ro sungula ra vhiki eka vuhundzuluxeri bya 1980, yi ve siku ra vunkombo eka vuhundzuluxeri bya lembe leri landzeleke. Vana va Xikwembu xa ntiyiso hikwalaho va fanele ku tivonela eka mintwanano ya hundzuluko leyi simekiweke hi vanhu hikuva hi tlhelo ra yona, ku hambana na vona, muvumbi lonkulu Xikwembu a xi cinci naswona mimpimanyeto ya xona a yi hambananga, ku fana na ku hleleka ka swilo na ka nkarhi lowu a wu simekeke ku sukela loko a simekiwile misava.

Mintirho leyi soholotiweke ya vanhu yi funghe hambu ku ri tsalwa ra Xiheveru ra Bibeke, laha switwari swi averiweke hi ndlela leyi nga fanelangiki handle ka vuyelo bya ku ponisiwa, kambe ku sirhelela vuhundzuluxeri bya yona bya ximfumo, Xikwembu xi lunghiselele hi ndlela ya tinhlayo, ndlela yo kuma tsalwa ra xiviri eka ra vuxisi . Leswi swi ta hi pfumelela ku tiyisisa no xiya vukona bya tinhlayo to tala leti hlawulaka hi ndlela yo hlawuleka vuhundzuluxeri bya ntiyiso bya Bibeke, hi Xiheveru tanihi le ka Xigriki, swikombiso swa byona swi nga cinciwanga ku sukela eka ^{lembe xidzana ra vu-2} BC .

Moya wu vuyisela ntiyiso mayelana na ku lulama hi ripfumelo (hi ripfumelo ra munhu).

Ndzi lo vhela ndzi boxa ku soholotiwa ka tsalwa ra Bibeke; swilo hikwalaho ka vahundzuluxeri vo tala va matsalwa yo sungula. Ku voningela vanhu va yena va nkarhi wa makumu, Moya wa ntiyiso wu vuyisela ntiyiso wa vona, wu kongomisa miehleketo ya vahlawuriwa va yena eka matsalwa laha ku soholotiweke lokukulu ka ha ri kona. Leswi hi leswi swi nga ha ku hetisisiwa hi Savata leyi ya September 4, 2021, ku fikela laha ndzi nga yi thya vito ra “crystal sabbath”. Ndzi siye ku hlawula ka nhloko-mhaka yo dyondza eka makwerhu wa xisati wa le Rwanda loyi hi avelana na yena nhluvuko wa Tisavata ta hina eka

Internet. U ringanyete ku “lulamisiwa hi ripfumelo.” Dyondzo leyi yi hi tisele swilo swin’wana swa nkoka swa xiviri leswi tshuburiweke leswi endlaka leswaku ku twisisa ka hina mhaka leyi ku va erivaleni swinene.

EBibeleni, eka 1 Pet.1:7, Moya wu fanekisela ripfumelo hi nsuku lowu tengeke: “ *leswaku ndzingo wa ripfumelo ra n’wina, lowu nga wa risima ku tlula nsuku lowu lovaka, hambu wu ringiwa hi ndzilo, wu humesa ku dzunisiwa, ku vangama ni ku xiximiwa loko Yesu Krete wa humelela .*” Se ha swi twisisa eka ku pimanisa loku leswaku ripfumelo, ripfumelo ra ntiyiso, i nchumu lowu nga tolovelekangiki swinene swiribyana ni maribye swi kumeka hinkwako-nkwako, leswi nga riki tano eka nsuku.

Kutani, ku suka eka ndzimana yin’wana ku ya eka yin’wana, hi sungule hi ku hlayisa leswaku: “ *handle ka ripfumelo a swi koteki ku tsakisa Xikwembu* ”, hi ku ya hi Hev.11:6: “ *Naswona handle ka ripfumelo a swi koteki ku xi tsakisa; hikuva loyi a taka eka Xikwembu u fanele ku pfumela leswaku Xikwembu xi kona, ni leswaku hi xona muhakeri wa lava xi lavaka.* » Tidyondzo timbirhi ti fambelanisiwa na ripfumelo: ku pfumela eka vukona bya rona, kambe na, ku tiyiseka leswaku ri katekisa “ *lava ri lavaka* ”, hi mbilu hinkwayo, vuxokoxoko bya nkoka lebyi ri nga kanganyisiwiki eka byona. Naswona tani hi leswi xikongomelo xa ripfumelo ku nga ku va loyi a xi tsakisaka, loyi a hlawuriweke u ta hlamula rirhandzu ra Xikwembu hi ku yingisa milawu ya xona hinkwayo na swileriso leswi xi swi nyikelaka hi vito ra rirhandzu ra xona eka swivumbiwa swa xona. Mihandzu ya xiboho lexi xa rirhandzu, lexi hlanganisaka ku fana na maginete lava rhandzanaka no rhandza Xikwembu eka Kriste, yi nyikeriwile eka hina eka dyondzo leyi dumeke leyi tshahiweke eka 1 Vakor.13 leyi hlamuselaka rirhandzu ra ntiyiso leri tsakisaka Xikwembu. Endzhaku ka ku hlaya loku, ndzi ehlekete hi rungula leri nga dumangiki ngopfu leri nyikiweke eka HabaKuk 2:4: “... *lowo lulama u ta hanya hi ripfumelo ra yena* ”. Kambe, eka ndzimana leyi vuhundzuluxeri lebyi ringanyetiweke hi Louis Segond byi hi byela: “ *Vonani, moya-xiviri wa yena wu tikukumuxile, a wu lulamanga eka yena; kambe la lulameke u ta hanya hi ku pfumela ka yena.* » Ku ringana nkarhi wo leha, ndzimana leyi yi ndzi tisele xiphiso lexi a ndzi nga ringetanga ku xi lulamisa. Xana munhu la “ *tikukumuxaka* ” hi ku tikukumuxa a nga avanyisiwa njhani “ *la lulameke* ” hi Xikwembu? Loyi, hi ku ya hi Swiv.3:34, Yakobo 4:6 na 1 Petro 5:5, “ *a lwisanaka na lava tikukumuxaka, kambe a nyika tintswalo eka lava titsongahataka* ”? Ntlhantlho wu humelerile hi ku kuma eka tsalwa ra Xiheveru rito “ *ku nga pfumeli* ” ematshan’wini ya rito “ *ku pfimba* ” leri tshahiweke eka Segond naswona hi ku hlamala hi kumile, eka vuhundzuluxeri bya “Catholic” bya Vigouroux, vuhundzuluxeri lebyinene na lebyi twisisekaka swinene lebyi endlaka leswaku ku va erivaleni hi ku hetiseka rungula leri humaka eka Moya. Hikuva, entiyisweni, Moya wu hlohlotela eka Habakuku rungula hi xitayili lexi se xi huhuteriweke eka Hosi Solomoni hi xivumbeko xa swivuriso swa yena leswi eka swona a vekaka swipimelo swa nkaneto swa leswi hambaneke hi ku helela; laha eka Habakuku, “ *ku nga pfumeli* ” na “ *ripfumelo* ”. Naswona hi ku ya hi Vigouroux ni xisekelo xa Vulgate ya Xilatini xa vuhundzuluxeri bya yena, ndzimana leyi yi hlayeka hi ndlela leyi: “ *Vona, loyi a nga pfumeriki a nga na (moya-xiviri) lowunene eka yena; kambe la lulameke u ta hanya hi ripfumelo ra*

yena . » Hi ku veka swiphemu leswimbirhi swa ndzimana eka mhaka yin'we, Louis Segond u soholota rungula ra Moya naswona vahlayi va yena va siveriwa ku twisisa rungula ra ntiyiso leri nyikiweke hi Xikwembu. Leswi nchumu lowu wu lunghiweke, sweswi hi ta kuma ndlela leyi Habakuku a hlamuselaka ha yona hi ku kongoma miringo ya “Maadventist” ya 1843-1844, 1994, ni siku ro hetelela leri khumbaka ku vuya ka ntiyiso ko hetelela ka Kriste, ximun'wana xa 2030. Hakunene, ku vonakala loku lokuntshwa ka sweswinyana leyi lulamisaka ku vuya ka Kriste ka 2030 yi hi pfumelela ku twisisa no tiyisisa ku antswa mintokoto ya Adventist leyi landzelelanaka leyi se yi tiyisisiweke, eka Nhlav.10:6-7, hi xivulavulelo lexi nge: “ *a ku nge he hlweli ... kambe xihundla xa Xikwembu xi ta hetiseka* ”. Eka nkombiso lowu, ndzi teka tsalwa ra Habakuku 2 ku sukela eku sunguleni ka rona, ndzi kavanyeta tinhlamuselo leti hlamuselaka.

L.Segond version yi cinciwile hi mina

Ndzimana 1: “ *Ndzi ta va ndzi ri exitulwini xa mina, ndzi yima ehenhla ka xihondzo; Ndzi ta languta ku vona leswi YaHWéH a nga ta ndzi byela swona, na leswi ndzi nga ta swi hlamula eka njhekanjhekisano wa mina.* »

Xiya langutelo ra “ku rindza” ra muprofeta leri nga ta hlamusela ndzingo wa Adventist, Moya wu hi byela eka rungula ra Dan.12:12: “ *Ku katekile loyi a rindzaka ku fikela masiku ya 1335* ”. Leswaku hi twisisa kahle, nhlamuselo ya “ *njhekanjhekisano* ” leyi yi nyikiwile eka ndzima leyi hundzeke laha xiphiqo lexi tlakusiweke hi Habakuku ku nga ku lehisa ku humelela ka lavo hamboloka emisaveni: “ *Xana u ta chululela rikoka ra yena hikwalaho ka leswi, ni ku dlaya- . xana minkarhi hinkwayo u va matiko, handle ko tsetselela?* » (Hab 1:17). Eka ku anakanyisisa loku ni ku vutisa loku, Habakuku u fanekisela mahanyelo ya vavanuna hinkwavo lava endlaka xivono lexi fanaka ku fikela emakumu ka misava. Nakambe, Xikwembu xi ta humesa nhlamulo ya xona hi ku ringanyeta hi vuprofeta mhaka ya ku vuya ka Yesu Kriste, leyi nga ta herisa, hi ku hetiseka, eka ku fuma ka lavo hamboloka, lava delelaka, lava nga pfumeriki, lava nga tshembekiki na lava xandzukeke.

Ndzimana 2: “ *YahWeH u vulavule na mina, a ku: Tsala vuprofeta: byi vatlile eka swiphetherhele, leswaku byi hlayiwa hi vanhu hinkwavo.* »

Exikarhi ka 1831 na 1844, William Miller u nyikele matafula lama katsakanyaka switiviso swa yena leswi profeteke ku vuya ka Yesu Kriste eka ximun'wana xa 1843 ku sungula, ivi ku va hi ximun'wana xa 1844. Exikarhi ka 1982 na 1994, ndzi tlhele ndzi ringanyeta naswona ndza ha ringanyeta eka Maadventist ni le ka vanhu van'wana , eka matafula ya mune, nkatsakanyo wa mavoni lamantshwa ya vuprofeta lama huhuteriweke hi Hosi ya Ntiyiso ya “ *nkarhi wa hina wa makumu* ”. Loko vuyelo bya xiviri lebyi fambisanaka ni nhlomulo lowu wa 1994 byi twisisiwile ntsena endzhaku ka nkarhi lowu funghiweke, hilaha swi veke hakona hi 1844, siku ni ku hlayela ka rona ku fikela namuntlha swi tiyisisiwa hi Moya wa Xikwembu lexi hanyaka.

Ndzimana 3: “ *Hikuva i vuprofeta lebyi nkarhi wa byona se wu vekiweke,* ”

Nkarhi lowu wu vekiweke hi Xikwembu wu paluxiwile ku sukela hi 2018. Hi ku kongomisa eka siku ra ku vuya ka Yesu Kriste, nkarhi lowu wu vekiweke i ximun'wana xa 2030.

“ *U famba a kongoma emakumu ya yena, naswona a nge hembu;* »

Ku vuya ka Kriste la hluleke ku ta hetisisiwa hi nkarhi wa kona lowu faneleke, naswona vuprofeta lebyi byi tivisa “ *a byi nge hembu* ”. Yesu Kriste u ta vuya hakunene hi ximun’wana xa 2030.

“ *Loko swi hlwela, yimelani, hikuva swi ta endleka, swi ta endleka hakunene.* »

Loko siku ri vekiwile hi Xikwembu, eka yena, ku vuya ka ntiyiso ka Kriste ku ta hetisisiwa hi nkarhi lowu vekiweke lowu a wu tivaka a ri yexe ku fikela hi 2018. Ku hlwela loku ringanyetiweke, “ *loko ku hlwela* ”, hikwalaho ku nga khumba vanhu ntsena, hikuva Xikwembu xi hlayisa mfanelo yo tirhisa switiviso swa mavunwa swa ku vuya ka Yesu Kriste leswi nga ta n’wi pfumelela ku kuma, hi ku landzelelana, hi 1843, 1844, 1994 na ku fikela enkarhini wa hina wo hetelela, ku ripfumelo ra Vakreste lava vulaka leswaku u ponisiwile, leswi n’wi pfumelelaka ku hlawula vatirhela-mfumo lava a va hlawuleke. Switiviso leswi swa mavunwa leswi languteriweke swa ku vuya ka Yesu Kriste swi tirhisiwa hi Xikwembu, ku **hambanyisa** ku fikela emakumu ka misava, “ *koroni eka mungo, tinyimpfu eka timbuti* ”, lava tshembekaka eka lava nga pfumeriki, “ *vapfumeri eka lava nga pfumeriki* », vahlawuriwa va lava weke.

Ndzimana leyi yi tiyisisa parameter ya “*ku rindza* ” ka Adventist leyi tshamaka yi ri xiphemu lexi hlamuselaka xa vakwetsimi vo hetelela lava hambanisiweke no funghiwa hi mukhuva wa Savata ya ntiyiso ya siku ra vunkombo ku sukela eku wiseni ka 1844, ku hela ka ndzingo wa vumbirhi wa Adventist. Eka ndzimana leyi, Moya wu kandziyisa mianakanyo ya **ku tiyiseka** leyi hlawulaka ku vuya loku ka Kriste muhluri, muntshunxiwa na murihiseri.

Vuhundzuluxeri bya Vigouroux

Ndzimana 4: “ *Waswivo, loyi a nga pfumeriki, a nga na moya-xiviri lowu lulameke eka yena; kambe la lulameke u ta hanya **hi ripfumelo ra yena**.* »

Rungula leri ri paluxa vuavanyisi bya leswaku Xikwembu xi yisa emahlweni vanhu lava nga ehansi ka milandzu ya mune ya Maadventist leyi fambelanaka na masiku ya 1843, 1844, 1994 na 2030. Vuavanyisi bya Xikwembu byi kariha eka yin’wana na yin’wana ya minkarhi. Hi ku tirhisa xitiviso xa vuprofeta Xikwembu xi paluxa xifunengeto xa Vakreste va “ *vakanganyisi* ” lava paluxaka ntumbuluko wa vona lowu “ *nga pfumeriki* ”, hi ku sandza switiviso swa vuprofeta swa varhumiwa va xona lava hlawuriweke kumbe vaprofeta va xona. Ku hambana swinene, vahlawuriwa va dzuneka eka Xikwembu hi ku amukela marungula ya xona ya vuprofeta ni ku yingisa swiletelo leswintshwa leswi va swi paluxaka. Ku yingisa loku, loku avanyisiwaka hi Xikwembu tanihi loku “ *tsakisaka* ,” hi nkarhi lowu fanaka, ku avanyisiwa ku faneleka ku hlayisa ku lulama loku hlayiwaka eka vito ra Yesu Krete.

I ripfumelo leri ro yingisa ntsena “hikwalaho ka rirhandzu” eka Xikwembu leri avanyisiwa ri faneleka ku nghena eka vutomi lebyi nga heriki lebyi taka. I loyi ngati ya Kriste yi n’wi basisaka eswidyo hweni swa yena ntsena loyi a ponisiwaka “ **hi ripfumelo ra yena** ”. Hikuva nhlamulo ya ripfumelo i ya **munhu hi xiyeke**, leswi hi swona swi endlaka leswaku Yesu a kongomisa marungula ya yena, **hi un’we-un’we**, eka vahlawuri va yena, xikombiso: Mat.24:13: “ *Kambe **loyi** a tiyiselaka ku fikela emakumu u ta va kona ku ponisiwile.* ” Ripfumelo ri nga va

leri hlengetiweke loko ri fikelela mpimanyeto wun'we. Kambe, tivonela! Swihello swa vanhu swa hambukisa, hikuva Yesu hi yexe u endla xiboho xa leswaku i mani loyi a nga ta ponisiwa kumbe ku lahleka hi ku ya hi ku avanyisa ka Yena ka ripfumelo leri kombisiweke hi vahlawuriwa lava navelaka ku nghena etilweni.

Hi ku komisa, eka tindzimana leti ta Habakuku, Moya wu paluxa ni ku tiyisekisa vuxaka lebyi nga ekusuhi ni **lebyi nga hambanisiwiki** bya “ *ripfumelo* ” ni “ *mintirho* ” leyi wu yi humesaka; nchumu lowu se wu pfuxiweke hi muapostola Yakobo (Yak.2:17: “ *Swi tano ni hi ripfumelo: loko ri nga ri na mintirho, ri file hi roxe .*”); leswi vulaka mhaka ya leswaku ku sukela eku sunguleni ka ku chumayela evhangelu, mhaka ya ripfumelo a yi twisisiwa hi ndlela leyi hoxeke ni ku hlamuseriwa hi ndlela leyi hoxeke. Van'wana, ku fana na namuntlha , va namarhetile ntsena xiphemu xa ripfumelo eka yona, va honisa vumbhoni bya mintirho leyi yi nyikaka nko ka wa yona na vutomi bya yona. Mahanyelo ya vanhu, lava Xikwembu xi va tivisa switiviso swa xona swa ku vuya ka Yesu Kriste, ma paluxa muxaka wa ntiyiso wa ripfumelo ra vona. Naswona hi nkarhi lowu Xikwembu xi chululelaka ku vonakala ka xona lokukulu eka malandza ya xona yo hetelela, a ka ha ri na xivangelo eka mani na mani loyi a nga twisisiki swilaveko leswintshwa leswi simekiweke hi Xikwembu ku sukela hi 1843. Ku ponisiwa hi tintswalo ku ya emahlweni, kambe ku sukela hi siku leri, i ntsena yi vuyerisa vahlawuriwa lava hlawuriweke hi Yesu Krete, hi vumbhoni bya minkombiso ya xiviri ya rirhandzu leri va n'wi nyikaka rona. Eku sunguleni Savata a yi ri xikombiso xa nkateko lowu wa Xikwembu, kambe ku sukela hi 1844 a yi si tshama yi va tano swi enerile hi swoxe, hikuva rirhandzu ra ntiyiso wa yena wa vuprofeta, leri paluxiweke exikarhi ka 1843 na ku fikela hi 2030, na rona minkarhi hinkwayo a ri laveka hi Xikwembu. Entiyisweni, mavoni lamantshwa lama amukeriweke ku sukela hi 2018 ma na vuxaka lebyikulu na Savata ya siku ra vunkombo leyi hundzukeke xifaniso xa vuprofeta xa gidi ra malembe ya vunkombo lexi nga ta sungula hi ku vuya ka Yesu Kriste hi ximun'wana xa 2030. Ku sukela hi 2018, “ku lulamisiwa hi ripfumelo » ri humelela naswona ri vuyerisa lava vitaniweke lava va vahlawuriwa hi ku kombisa rirhandzu ra vona eka Xikwembu ni ku vonakala ka xona hinkwako ka khale ni lokuntshwa loku paluxiweke hi vito ra Yesu Kriste hilaha Mat.13:52 a dyondzisaka hakona: “ *Kutani a ku eka vona: “Hikokwalaho mutsari un'wana ni un'wana la nga ni vutivi malunghana ni Mfumo wa matilo u fana ni n'wini wa yindlu, loyi a humesaka swilo leswintshwa ni swa khale evuhlayiselweni bya yena .*” Un'wana na un'wana loyi a rhandzeke Xikwembu a nga tsakela ntsena ku tshubula tiphurojeke ta xona na swihundla swa xona leswi ku nga khale swi fihliwile no honisiwa hi vanhu.

Habakuku ni ku ta ko sungula ka Mesiya

Vuprofeta lebyi byi tlhele byi hetiseka eka tiko ra Vayuda ra Israyele, leri byi tiviseleke ku ta ko sungula ka Mesiya eka rona. Nkarhi wa ku ta loku wu vekiwile no tivisiwa eka Dan.9:25. Naswona xilotlelo xa ku hlayela ka yona xi kumiwile ebukwini ya Ezra, eka ndzima 7. Ku kumeka leswaku Vayuda va veke buku ya Daniyele exikarhi ka tibuku ta matimu, naswona yi rhangele buku ya

Ezra. Kambe hi ndlela leyi ntirho wa yena wa vuprofeta wu hungutiwile naswona a wu nga vonaki ngopfu eka muhlayi. Yesu a a ri muprofeta wo sungula loyi a kokeke nyingiso wa vaapostola ni vadyondzisiwa vakwe eka vuprofeta bya Daniyele.

Ku hlwela loku tivisiweke, " *loko ku hlwela, ku yimela* ", na kona ku vile na ku hetiseka ka kona, hikuva Vayuda a va rindzele mesiya loyi a a ri murihiseri na mu ntshunxa eka Varhoma, va titshege hi Esaya 61 laha Moya wu vulaka hi Kriste eka ndzimana ya 1 : “ *Moya wa Hosi, YaHWéH, wu le henhla ka mina, Hikuva YaHWéH u ndzi totile ku tisa mahungu lamanene eka swisiwana; U ndzi rhumile ku ya hanyisa lava tshovekeke timbilu, ku twarisa ntshunxeko eka vabohiwa, ni ku kutsuriwa eka vabohiwa; ".* Eka ndzimana 2, Moya wu hlamusela hi ku kongoma: “ *Ku twarisa lembe ra tintswalo leri humaka eka YaHWéH , ni siku ra ku rihisela leri humaka eka Xikwembu xa hina ; Ku chavelela hinkwavo lava xanisekaka; ".* Vayuda a va nga swi tivi leswaku exikarhi ka " *lembe ra tintswalo* " na " *siku ra ku rihisela* ", malembe ya 2000 ya ha fanele ku hundza ku yisa vanhu eka ku vuya ka Kriste muhluri, muntshunxi na murihiseri, hi ku ya hi Esaya 61:2. Dyondzo leyi yi vonaka kahle eka vumbhoni lebyi tshahiweke eka Luka 4:16-21: “ *A ya eNazareta, laha a kurisiweke kona, kutani, hi ku ya hi mukhuva wa yena, a nghena esinagogeni hi siku ra Savata. U yimile leswaku a hlaya, kutani a nyikiwa buku ya muprofeta Esaya. Loko a yi pfula, a kuma ndhawu leyi ku tsariweke eka yona: Moya wa Hosi wu le henhla ka mina, hikuva u ndzi totile ku chumayela mahungu lamanene eka swisiwana; U ndzi rhumile ku ya horisa lava tshovekeke timbilu, ku twarisa ku kutsuriwa eka lava khomiweke, ni ku vuyelela ka ku vona eka lava feke mahlo, ku ntshunxa lava tshikileriweke, ku twarisa lembe ra tintswalo ta Hosi. Kutani a phutsela buku, a yi nyika nandza, kutani a tshama ehansi. »* Hi ku yimisa ku hlaya ka yena laha, u tiyisisile leswaku ku ta ka yena ko sungula a ku khumba ntsena “ *lembe leri ra tintswalo* ” leri tivisiweke hi muprofeta Esaya. Ndzimana ya 21 yi ya emahlweni, yi ku, “ *Hinkwavo lava a va ri esinagogeni va n’wi langutile. Kutani a sungula ku va byela a ku: Namuntlha tsalwa leri mi nga ha ku ri twa ri hetisekile. »* “ *Siku ra ku rihisela* ” leri honisiweke ni leri nga hlayiwangiki ri vekiwile hi Xikwembu, ra ximun’wana xa 2030, eka ku vuya ka xona ra vumbirhi, enkarhini lowu, hi matimba ya xona hinkwawo ya vukwembu. Kambe emahlweni ka ku vuya loku, vuprofeta bya Habakuku a byi fanele ku hetiseka hi “ *ku hlwela* ”, hi ku tirhisa miringo ya “Maadventist”, hi 1843-1844 na 1994, hilaha hi ha ku swi vonaka hakona.

Ku tinyiketela ko hetelela

Langutana ni ntiviso

Hi ximun'wana xa 2021, ku sungula ka lembe ra vukwembu, vumunhu bya le Vupela-dyambu lebyi fuweke kambe lebyi nga bya Vukreste bya mavunwa byi ha ku kombisa ku navela ka byona ku hlayisa vutomi bya vadyuhari, hambiloko swi ta lahlekeriwa hi ku onhiwa ka ikhonomi ya tiko. Leswi hi swona swi endlaka leswaku Xikwembu xi ta yi yisa eka Nyimpi ya Vunharhu ya Misava leyi nga ta tekela mintshungu ya vutomi bya vanhu va malembe hinkwawo, hi ku tiva leswaku a ku na murhi kumbe murhi wo tshungula nxupulo lowu wa vumbirhi wa Xikwembu. Emahlweni ka hina, endzhaku ka malembe ya 8, ku ta va ku ri lembe ra 6000 ra ku tumbuluxiwa ka laha misaveni, makumu ya rona ma ta funghiwa hi ku vuya ka Yesu Kriste. Hi ku hlula ni ku hlula, u ta rhangela lava kutsuriweke va yena, vahlawuriwa va yena lava hanyaka ni lava a nga ta va pfluxa, emfun'weni wa yena wa matilo naswona u ta lovisa vutomi hinkwabyo bya vanhu emisaveni lebyi a nga ta byi siya byi ri byoxe, byi ri byoxe emunyameni, ntsumi leyi xandzukeke ku sukela eku sunguleni, Sathana, diyavulosi.

Ripfumelo eka nsinya wa nawu wa malembe ya 6000 i swa nkoka ku amukela nongonoko lowu. Ku hlayela loku kongomeke ku suka eka tinhlayo leti nyikiweke eBibeleni swi endlwe swi nga koteki hikwalaho ka “ku nga twisiseki” mayelana na siku ra ku velekiwa ka Abrahamana (siku rin'we eka vana vanharhu va Tera: Gen.11:26). Kambe, ku landzelelana ka ku landzelelana ka tinxaka ta vanhu ku sukela eka Adamu ku fikela loko Kriste a vuya ku tiyisisa ku tshinela ka nhlayo leyi ya 6000. Hi ku nyika ripfumelo ra hina eka nhlayo leyi ya xirhendzevutana, leyi kongomeke, hi vula leswaku ku hlawula loku ku vangiswa hi xivumbiwa lexi “tlhariheke”, hi leswaku, eka muvumbi Xikwembu, xihlovo xa vutlhari hinkwabyo ni vutomi. Hi ku ya hi nsinya wa nawu wa “savata” lowu tshahiweke eka nawu wa xona wa vumune, Xikwembu xi nyike munhu “masiku ya tsevu” ni malembe ya tsevu ya magidi leswaku a endla ntirho wakwe hinkwawo, kambe siku ra vunkombo ni gidi ra malembe ra vunkombo i minkarhi leyi “kwetsimisiweke” yo wisa (yi vekiwile). ku hambana) eka Xikwembu ni vahlawuriwa va xona.

Leswi nga endzeni ka ntirho lowu swi kombisile leswaku ripfumelo leri tsakisaka Xikwembu ri akiwa hi mahanyelo ya “vutlhari kumbe vutlhari” ya vahlawuriwa va xona lava vuyeriwaka eka hinkwaswo leswi Xikwembu xi swi vulaka, xi profeta kumbe ku swi ehleketa (vona Daniyele 12:3: “*Naswona lavo tlhariha va ta voninga kukota ku vangama ya le henhla, ni lava dyondziseke ku lulama eka ntshungu, ku fana ni tinyeleti, hilaha ku nga heriki* . Yesu Krete.

Ku pfala ntirho lowu, emahlweninyana ka drama leyi taka, ndzi tsakela ku nyiketela, hi ku landzelelana ka mina, eka vana hinkwawo va ntiviso va Xikwembu lava nga ta wu hlaya, naswona va nga ta wu amukela hi ripfumelo na ntsako, ndzimana leyi ku suka eka Yohane 16:33 leyi yi nyiketeriwile hi swihlovo swimbirhi swo hambana-hambana hi nkarhi wa ku khuvuriwa ka mina hi June 14, 1980; yin'wana eka xitifikhethi xa mina xa nkhuvo ku suka eka nhlangano, yin'wana eka xingheniso xa buku leyi nge “Yesu Kriste” leyi ndzi nyikiweke yona eka xiendlakalo lexi hi munghana wa mina wa ntirho hi nkarhi wolowo,

kwalomu ka malembe lawa Yesu a nyikeleke vutomi bya yena tanihi gandzelo : “*Swilo leswi ndzi mi byerile, leswaku mi va ni ku rhula eka mina. U ta va ni nhlomulo emisaveni; kambe va ni xivindzi, ndzi hlule misava .*”

Samuwele, nandza la katekisiweke wa Yesu Krete, “Hakunene”!

Riqingho ro hetelela

Loko ndzi ri karhi ndzi tsala rungula leri, eku heleni ka 2021, misava ya ha tiphina hi ku rhula loku tlangeriwaka ni loku tlangeriwaka ka vukhongeri bya misava hinkwayo. Kambe, hi ku ya hi vutivi bya mina bya tinhlavutelo ta vuprofeta leti hlamuseriweke leti lunghiseleriweke hi Xikwembu, ndzi tiyisisa, handle ko kanakana nikatsongo, leswaku Nyimpi ya Misava yo chavisa yi le ku lunghiseleleni naswona yi le ndleleni yo hetisisiwa eka malembe ya 3 ku ya eka 5 lama taka. Hi ku yi humesa ehansi ka vito ro fanekisela ra " *mhalamhala ya vutsevu* " eka Nhlav.9, Moya wu hi tsundzuxa leswaku se swigwevo swa ntlhanu swo chavisa se swi fikile ku xupula ku tshika ku tshembeka eka Savata ya yona yo kwetsima na milawu ya yona yin'wana leyi nga xiximiwiki ku sukela hi Dzivamisoko 7 321. Leswi swigwevo swa Xikwembu lexi nga fiki swi hlanganise malembe ya 1600 ya matimu ya vanhu lama hleriweke hi nongonoko wa vukhongeri bya Xikwembu. Nxupulo wa yena wa vutsevu wu ta ku tsundzuxa, ro hetelela, Vukriste lebyi nga ni nandzu wa ku nga tshembeki eka yena. Handle ka Xikwembu ni ntirho wa xona wo ponisa, vutomi bya munhu a byi na nhlamuselo. Leswi hi swona swi endlaka leswaku, " *timhalamhala* " leti nga ni vumunhu lebyi paluxiweke hakatsongo-tsongo hi ku fanisa eka Levhitika 26, ku nonon'hweriwa ka ku dlaya ka " *ka vutsevu* " ku ta fika eka swiyimo leswi tlakukeke swa swilo swo chavisa leswi vanhu va tshameke va swi chava ni ku swi chava. " *Mhalamhala ya vutsevu* " yi khumba Nyimpi ya Misava yo hetelela leyi nga ta herisa mintshungu ya vanhu, " *n'we-xa-nharhu xa vanhu* " hi ku ya hi Nhlav.9:15. Naswona mpimo lowu hi ku kongoma wu nga fikeleriwa enyimpini laha 200 000 000 wa valwi va xiphurofexinali lava hlomeke, lava leteriweke ni lava hlomisiweke va nga ta langutana, hi ku ya hi ku kongoma loku nyikeriweke eka Nhlav.9:16: " *Nhlayo ya vagadi va tihanci evuthwini a yi ri timiriyadi timbirhi ta miridi: Ndzi twe nhlayo ya vona* "; i.e., 2 x 10000 x 10000. Emahlweni ka nyimpi leyi yo hetelela, hi nkarhi wa ^{lembe xidzana ra vu-20}, tinyimpi timbirhi ta misava ta 1914-1918 na 1939-1945 a ti ri swikombiso swa nxupulo lowukulu lowu taka ku herisa nkarhi wa matiko lama ntshunxekeke na ku tiyimela. Xikwembu a xi nyikanga vahlawuri va xona miti ya vutumbelo, kambe xi hi siyele swikombiso leswi nga erivaleni hi laha ku eneleke leswaku hi balekela tindhawu leti kongomisiweke tanihi leti rhangisaka emahlweni hi vukarhi bya xona bya Xikwembu. U ta kongomisa swibakele leswi faneleke ku nyikeriwa hi vanhu lava vitaniweke eka ntirho lowu. Kambe ku hava ni un'we wa vona loyi a nga ta va un'wana wa vahlawuriwa va yena. Vaxandzuki lava nga pfumeriki kumbe lava nga pfumeriki lava hangalakeke emisaveni hinkwayo va ta va switirho ni vahlaseriwa va vukarhi bya yena bya Xikwembu. Nyimpi ya Vumbirhi ya Misava yi lwiwile exikarhi ka vanhu va le Vupela-dyambu lava vukhongeri bya vona a byi ri bya Vukreste naswona a byi phikizana. Kambe eka Vunharhu lebyi taka, nsusumeto wa ku lwisana kahle-kahle wu ta va wa vukhongeri, wu veka vukhongeri lebyi phikizanaka na byin'wana lebyi nga si tshamaka byi fambisana

hi tidyondzo. I ku rhula ni mabindzu ntsena leswi pfumeleleke ku tikhoma loku ku kula. Kambe hi nkarhi lowu hlawuriweke hi Xikwembu, hi ku ya hi Nhlav.7:2-3, vuako hinkwabyo bya mademona lebyi khomiweke hi tintsumi ta Xikwembu byi ta ntshunxiwa ku " *endla khombo emisaveni ni lwandle* " kumbe, swikombiso swi ri karhi swi decoded , " *ku ku vavisa* " "Maprotestente ni Makhatoliki" lama nga tshembekiki eka Yesu Krete. Hi laha ku twisisekaka swinene, ripfumelo ra Vukriste leri nga tshembekiki ri vumba xikongomelo-nkulu xa vukarhi bya Muavanyisi wo lulama Yesu Krete; ku fana ni le ka ntwanano wa khale, Israyele u xupuriwile hikwalaho ka ku nga tshembeki ka yena nkarhi hinkwawo ku fikela loko ri lovisiwa ra tiko hi lembe ra 70. Hi ku fambisana ni " *mhalamhala leyi ya vutsevu* ", vuprofeta bya Dan.11:40 ku ya eka 45, byi tiyisekisa, hi ku pfuxa " *tihosi tinharhu* ", nhlamuselo ya vukhongereri byinharhu bya vukhongereri bya Xikwembu xin'we: Vukhatoliki bya le Yuropa, Vuislem bya Maarabu ni bya le Afrika N'walungu ni Vuorthodokisi bya le Rhaxiya. Mpfilumpfilu lowu wu hele hi ku hundzuka ka xiyimo hikwalaho ka ku nghenelela ka Vuprotestente bya le Amerika, lebyi nga boxiwangiki vito tanihi hosi, kambe byi ringanyetiwe tanihi nala wa ndhavuko loyi a nga vaka nala wa Rhaxiya. Ku herisiwa ka matiko lama phikizanaka swi pfula mfikelelo eka vulawuri bya wona byo hetelela ehansi ka nhlokomhaka ya " *the xivandzana lexi pfukaka emisaveni* ," lexi hlamuseriweke eka Nhlav.13:11. A hi hlamuseleni leswaku eka mongo lowu wo hetelela, ripfumelo ra Maprotestente ya le Amerika ri hundzuke ntlawa wutsongo, laha ripfumelo ra Rhoma Khatoliki ri nga vunyingi, hikwalaho ka ku rhurha loku landzelelanaka ka Ma-Hispanic. Hi 2022, muungameri wa yona la humaka eIreland hi byakwe i Mukhatoliki, ku fana ni muungameri la dlayiweke John Kennedy.

Eka Nhlav.18:4, eka Xikwembu xa Matimba Hinkwawo, Yesu Kriste u lerisa hinkwawo lava pfumelaka ni ku tshemba eka Yena, vahlawuriwa va Yena, ku " *huma eBabilona Lonkulu* ." Leswi " *Babilona* " a tiviwaka ni vumbhoni eka ntirho lowu eka Kereke ya Rhoma Khatoliki ya Mupapa, u avanyisiwa ni ku soriwa hikwalaho ka " *swidyoho swa yena* ." Hi ndzhaka ya matimu ya " *swidyoho swa yona* ", nandzu wa Vukhatoliki wu anama eka Maprotestente na vanhu va Orthodox lava va lulamisaka, hi mukhuva wa vona wa vukhongereri, ku wisa ka Sonto loku ku kumiweke ndzhaka ku suka eRhoma. Ku huma eBabilona swi vula ku tshikiwa ka " *swidyoho swa munhu* ", swa nkoka swinene eka swona, hikuva Xikwembu xi swi endla " *mfungo* " lowu tivekaka: siku ra vhiki na vhiki ro wisa, siku ro sungula ra vhiki ra ku hleleka ka Xikwembu, Sonto ya Rhoma .

Eka rungula leri, hi ku nyikiwa xihatla xa minkarhi, ndzi khutaza vana va majaha ni va vanhwanyana va Xikwembu leswaku va suka endhawini ya le n'walungwini wa Furwa leyi nga exikarhi ka ntsindza wa yona, Paris. Hikuva ku nga ri khale yi ta biwa hi vukarhi bya Xikwembu, yi xaniseka hi " *ndzilo lowu humaka etilweni* ", nkarhi lowu wa nyutliya, ku fana ni muti wa " *Sodoma* " lowu a wu fanisaka na wona, eka Nhlavutelo ya yena, eka Nhlavutelo 11:8. U tlhela a yi thya hi vito ra " *Egypt* ", xifaniso xo fanekisela xa " *xidyoho* ", hikwalaho ka langutelo ra ku xandzuka ra ku tinyiketela ka yona loku nga riki na vukhongereri loku kanetaka Xikwembu, ku fana na faro eka rungula ra matimu ra ku Huma ka vanhu va Vaheveru. Eka xiyimo xa nyimpi, laha magondzo ma tsemiweke ni ku

yirisiwa, a swi nge koteki ku suka endhawini leyi ku kongomisiweke eka yona ivi u balekela khombo leri dlayaka.

Samuwele nandza wa Xikwembu lexi hanyaka, Yesu Kreste

Lava va lavaka ku tshubula, xo sungula, leswi nyikeriweke emakumu ka ntirho lowu, va ta va ni xiphiqo xo twisisa leswaku ha yini ndzi khorwiseka swinene hi muxaka lowu nga hundzukiki wa ku lovisiwa loku tshinelaka ka Furwa na Yuropa. Kambe lava va yi hlayeke, ku sukela eku sunguleni ka yona ku ya fika emakumu ka yona, va ta va va hlengeletile, hi ku famba ka ku hlaya, vumbhoni lebyi tshamaka byi ri karhi byi hlengeletana, ku fikela laha va va pfumelelaka ku hetelela va avelana ku khorwiseka loku nga tsekatekiki loku Moya wa Xikwembu wu nga na kona a akiwa eka mina ni le ka hinkwavo lava nga va yena; entiyisweni. KU DZUNGHISA hinkwako i ka YENA.

Swihlamariso swo biha swi ta huma ntsena eka lava hi ku nonoka va alaka ku lemuka matimba ya yena lama nga ringanisiwiki na nchumu, yo tala swinene, na vuswikoti bya yena byo rhangela xin'wana na xin'wana hi ku ya hi pulani ya yena ku fikela loko xi hetisisiwa hi ku hetiseka.

Ndzi pfala ntirho lowu laha, kambe ku huhuteriwa loku Yesu a yaka emahlweni a ndzi nyika kona ku xiyiwa no rhekhodiwa hi laha ku nga heriki hi xivumbeko xa marungula lama nyikeriweke eka ntirho lowu nge “ **Heavenly manna of the last Adventist walkers** ”.